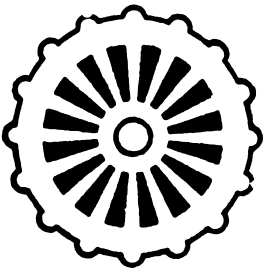
බුද්ධජයන්තීත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලා: 33.

සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි

27 වන ග්‍රන්ථය

මහානිද්දෙසපාළි

බුද්දකනිකාය

එකාදශභාගය

ලඞ්කාඛෞද්ධමණ්ඩලයෙහි ආරාධනයෙන්

මොල්ලිගොඩ ප්‍රවච්නෝදය පිරිවෙණෙහි උපප්‍රධානාචාර්‍ය

පණ්ඩිත

ලබුගම ලඞ්කානන්ද සථවිරයන් වහන්සේ

විසින් කරණලද

සිංහල පරිවර්ත්නයෙන් යුක්තයි.

බු. ව. 2550
ක්‍රි. ව. 2006

Free Distribution www.aathaapi.org

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 33

The Twenty-seventh Book in the

Suttanta-Pitaka

Khuddaka-Nikāya (10)

27

MAHĀNIDDESA PĀLI

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Labugama Lankānanda Thera

Vice Principal of the Pravacanodaya Pirivena,

Molligoda, Wadduwa

Free Distribution www.aathaapi.org

නමෝ තස්ස භගවතෝ සබ්බධම්මේසු අප්පටිහතඤාණචාරස්ස දසබලධරස්ස
චතුවේසාරජ්ජවිසාරදස්ස සබ්බසත්තුත්තමස්ස ධම්මිස්සරස්ස ධම්මරාජස්ස ධම්මස්සාමිස්ස
තථාගතස්ස සබ්බඤ්ඤුනෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස !!!

භාග්‍යවත් වූ සියලු ධර්මයන්හි නොපැකිල ඥානචාර සහිත වූ දසබලධාරී වූ
චතුර්වෛශාරද්‍යත්ව විශාරද වූ සියලු සත්වයන්ට උත්තම වූ ධර්මයට ඊශ්වර වූ ධර්මරාජ වූ
ධර්මස්වාමී වූ තථාගත වූ සර්වඥ වූ සම්මා සම්බුදුනට නමස්කාර කරමි !!!

කෙළලක්ෂයක් සක්වලයන්හි සියලු ආර්යයෝ ද සියලු සත්පුරුෂයෝ ද
මාගේ නමස්කාරය පිළිගනිත්වා !!!

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා
පරිගණක ගත කර නොමිළයේ බෙදාහැරීමේ
මහා ධර්ම දානමය පුණ්‍යකර්මය

“අපාරුතා තේසං අමතස්ස ද්වාරා
යේ සෝතවන්තෝ පමුඤ්චන්තු සද්ධං”

“කන් ඇත්තාහු සැදැහැ මුදත්වා
ඔවුනට අමා දොර විවෘත කරන ලදී”

අප භාග්‍යවත් අර්හත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රථම අනුසාසනය මෙහි ලා සිහි කිරීම ත්‍රිපිටක ශ්‍රී සද්ධර්මය පරිශීලනය කරන්නා වූ පින්වතුන්ගේ අභිවෘද්ධිය පිණිස ම වන බව අපගේ හැඟීම ය.

සැම කල්හි ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත ව ක්‍රියා කරන්නා වූ සියලු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ පලමු අනුශාසනය, බුද්ධ රත්නය කෙරෙහි ගෞරව කරන්නා වූ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්මා සම්බුදු බෝධිය අදහන්නා වූ කවර නම් පුද්ගලයෙකු නොසළකා හිදින් ද ? චතු වෛශාරද්‍යත්ව සහිත වූ දශ බල සහිත වූ අනාවරණ ඥාන සහිත වූ සර්ව්ඥ වූ මහා කාරුණිකයන් වහන්සේ පවා නිවන අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව ආරම්භ කරන පුද්ගලයා තුල ‘සද්ධා’ නම් වූ ගුණය අත්‍යාවශ්‍ය ය යන්න අවධාරනය කරන සේක.

මෙම ත්‍රිපිටක ශ්‍රී සද්ධර්මය සැක නොකළ යුතු ය. සැක කරමින් හදාරන ලෞකික ශිල්ප ශාස්ත්‍ර පවා පරිපූර්ණ ව නොපිහිටන බව සිහි ඇතිව බැලීමෙන් නුවණ ඇත්තාහට දැක ගත හැකි ය. පුරුෂයා ශ්‍රේෂ්ඨ බවට පමුනු වන්නා වූ සද්ධා ධනය සහිත ව (“සද්ධීධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං”) මෙම ධර්ම රත්නය පරිශීලනය කරන්නාහට සද්ධා අංගයෙන් ලැබිය යුතු සියල්ල ලැබෙනු නොඅනුමාන ය. එසේ ම සිහියෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද වීර්යයෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද සමාධියෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද ප්‍රඥාවෙන් ලැබිය යුතු කොටස ද ලැබෙන පරිදි සද්ධා, සති, විරිය, සමාධි සහ ප්‍රඥා යන පංච ධර්මයන් තමා තුල ඇති කර ගෙන මහත් වූ ගෞරවය සහිත ව ධර්මාවබෝධය පිණිස ම යොමු වූ දැඩි අධිෂ්ඨානයෙන් මෙම ධර්ම පුස්තක පරිශීලනය කළ යුතු ය. අපගේ බුද්ධ ශාසනයෙහි

ධර්ම ශ්‍රවනයෙන් මග ඵල ලැබුවෝ ම අධික ය. විමුක්තිය ලබන්නා වූ ක්‍රම වේදයන් පහක් විස්තර කරන්නා වූ අංගුත්තර පංචක නිපාතයෙහි 'විමුත්තායතන' සූත්‍රයෙහි නිවන ලබන ක්‍රම වේද සතරක් ම ධම්ම දේශණාමය සහ ධම්ම සවනමය පුණ්‍ය කර්ම ඇසුරින් සිදුවන බව පැහැදිලි කර ඇත. පස්වැනි ක්‍රම වේදය භාවනාමය පුණ්‍ය කර්මය ප්‍රගුණ කිරීමෙන් සාර්ථක වන බව ද එහි සඳහන් වේ.

මහත් වූ ගෞරවාදරයෙන් මහා සුගතයන් වහන්සේගේ අනුශාසනය පිළිපදින්නා වූ අප්‍රමාදී ව ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව වඩන්නා වූ සියලු සත්නට, ත්‍රෛකාලික වූ සියලු දුකින් මිදී ලබන්නා වූ අජර වූ අමර වූ අමා මහ නිවන අවබෝධ වීම පිණිස මෙම මහඟු පුණ්‍ය කර්මය උපනිශ්‍රය වේවා !

ආර්යයන් වහන්සේලා පහළවීමෙන් සිරිලක බැබලේවා !
බුද්ධ ශාසනය දියුණුවී චිරස්ථිතික වේවා !
ලෝ සත්නට සෙත් වේවා !

"අමතං දදෝ ච සෝ හෝති, යෝ ධම්මමනුසාසති"
(*යමෙක් ධර්මානුශාසනය කරන්නේ ද, හේ අමෘතය දෙන්නේ ය*)

මෙම ධර්ම දානමය පුණ්‍ය කර්මය
මෝහ තිමිර විධ්වංසනය කරන්නා වූ ලොවට උතුම් ආලෝකය වූ මහා කාරුණික වූ
සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සර්ව්ඥතා ඥානයට ද මහා කරුණා ගුණයට ද
පූජෝපහාරයක් ම වේවා !!!

කෙළලක්ෂයක් සක්වලයන්හි සියලු ආර්යයෝ ද සියලු සත්පුරුෂයෝ ද
අපගේ පුණ්‍ය කර්මය අනුමෝදන් වෙත්වා !!!

ශාසනාභිවෘද්ධිකාමී,
සමින්ද රණසිංහ.
2009.06.28

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්තන්තපිටකෙ

ඛුද්දකනිකායො

එකාදසමො භාගො

සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි

ඛුද්දකනිකාය

එකාදශභාගය

Free Distribution www.aathaapi.org

"තථාගතප්පවෙදිතෝ භික්ඛවෙ ධම්මවිනයෝ විවටෝ විරෝචති නෝ පටිච්ඡන්නෝ" –

"මහණෙනි,, තථාගතයන්වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණලද ධර්මය හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුණේ නෝ ම බබලයි."

(අඞ්ගුත්තරනිකාය, නිකනිපාත - කරණ්ඩුවග්ග, 9 සූත්‍රය)

Free Distribution www.aathaapi.org

සැලකිය යුතුය : මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 25 හි ඇතුලත් කර ඇත. එම පටුනෙහි මාතෘකාවන් හා පිටු අංක අදාළ පිටු සමඟ සම්බන්ධ කර ඇත. මෙහි කියවීමට ඇති ප්‍රදේශයට වම් පසින් ඇති 'පිටු යොමුව' භාවිතා කිරීමෙන් නැවත පටුනට පැමිණීමට පුලුවන. වම් පසින් පාළි පිටුව ද දකුණු පසින් අදාළ සිංහළ පිටුව ද කියවීම සඳහා VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS යන ක්‍රමය භාවිතා කරන්න.

Please note : The TABLE OF CONTENTS of this book is located in page no:25 and it is linked with associated pages in the book for your convenience. You can easily click on the page number or content description in the 'Table of Contents' and you will be directed to the relevant page. Bookmarks located to the left of reading area can be used to navigate back to 'Table of Contents' Page. If you would like to view Pali page on your left and the relevant Sinhala page on your right select the menu items as follows; VIEW menu PAGE DISPLAY option and select TWO-UP CONTINUOUS.

පටුන

CONTENTS

පිටුව

සංඝකාරක නිවේදනය XXI
සංඥපනය . . . . . XXIII-XXXIV
සඞ්ක්ෂිප්තනිරූපණය - Abbreviations XXXV
පාළිඅක්ෂරය - Pali Alphabet XXXVI
විෂයසූචි XXXVII
පෙළ හා පරිවර්තනය 2-731
ගාථාදිපද සූචි 733-738
නිඝණ්ඨුපද සූචි 739-759

Free Distribution www.aathaapi.org

සංස්කාරකනිවේදනය

ත්‍රිපිටකපාළියෙහි සූත්‍රාත්තපිටකාන්තර්ගත **බුද්ධකනිකායෙහි** එකාදශභාගය වශයෙන් සිංහල පරිවර්තනය සමඟ සකස් වූ මේ **මහානිද්දෙසපාළිය** බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාවෙහි සඛ්‍යා වශයෙන් තෙතිස් වන - සූත්‍රාත්තපිටක ග්‍රන්ථසඛ්‍යාවෙන් සත්විසිවන ග්‍රන්ථය වේ.

තථාගතප්‍රවේදිත ධර්මවිනයඥතෘයෙහි කොටිප්‍රාප්ත ප්‍රථම අග්‍රශ්‍රාවක වූ ශාරීපුත්‍ර මහාසේණාපතිවරයන් වහන්සේ විසින් **ලෞකික - ලෝකොත්තරසම්පාපක සිද්ධිකර අර්ථපද - ව්‍යඤ්ජනපද සමායොගයෙන් සම්මාසම්බුද්ධ** කෙරෙහි නිදෙසූ ධර්මවිභාවනාවක් වශයෙන් සඞ්ගීතිකාරක මහරහතුන් විසින් සම්භාවිත වූ **මහානිද්දෙසපාළිය** ත්‍රිපිටකබුද්ධවචන විෂයයෙහි ප්‍රණීත වූ මහා ශබ්දකොෂයක් වැනිය.

තථාගතොද්දිෂ්ට එකපදාර්ථයක් මුත් ප්‍රකාශ කිරීමෙහි දී තථ, අවිතථ, අනඤ්ඤථ වශයෙන් එහි බැඳී ඇති යථාර්ථය ම ප්‍රකට කර ලීම සඳහා තථාගතයන් වහන්සේ විසින් ම අනුශිෂ්ට වූ ආනවචපදඤ්ඤමුදය දෙශනා ඥානානුඝුලවන සේ එක්රැස් කොට යෝදූ ශාස්තෘකල්ප මහාප්‍රාඥයන් වහන්සේ විසින් නිර්දිෂ්ට වූ මහානිද්දෙසපාළිය සිංහලභාෂාවෙන් ව්‍යාඛ්‍යාන (සන්න) කිරීම ධර්මවිනය - ශබ්දශාස්ත්‍ර විෂයෙහි නිපුණ වූ අලාමක ප්‍රාඥයෙකු විසින් ම කටයුතු බව මෙහි අමුතුවෙ ලා කිය යුතු නො වේ.

ලඞ්කා බෞද්ධමණ්ඩලයෙහි අයැදුම් පිළිගෙණ මේ දුෂ්කර කාර්යයෙහි ප්‍රීතිමත් ව උද්‍යුක්ත වූ **ලඹුගම ලඞ්කානන්ද, මෝල්ලිගොඩ ප්‍රඥවිමලානන්ද** පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචාර්ය **පණ්ඩිත** සථවිරයන් වහන්සේ තෙසර්ගික කාරුණික ඥානශක්තිය මෙහෙයවමින් ආගන්තුකාරය මැනැවින් උපුලා තිබෙන බව ග්‍රන්ථය කියවනුවන්හට ම පසක් වනු ඇත.

සිංහල, පාළි, සංස්කෘත භාෂාසාහිත්‍යයෙහි ද ධර්මවිනයපර්යාප්තියෙහි ද හසල බුද්ධිමහිමයෙන් සවතන්ත්‍ර වූ ප්‍රතිභාඥන ඇති ගුරුගුණාදි ධිගුණයුත් නිහතමාන නිරහඞ්කාර **පණ්ඩිත** සථවිරයන් වහන්සේ විසින් මේ **මහානිර්දෙශව්‍යාඛ්‍යානයෙහි** දී පාළිවශයෙන් සුබෝධපදයනට ගුරාවිකථනය, දුර්බෝධපදයනට සරලාවිකථනය, අපි සුගම් නැති තන්හි අතිරෙකාවි දැක්වීම් ආදි - පුරාතනාචාර්ය වරයන්ගේ ව්‍යාඛ්‍යාසාරූප අනුගමනයෙන් පාලිපදවි නිරූපණය පමණක් නොව ආධුනිකානුග්‍රහය ද සිංහලසාහිත්‍ය පොෂණය ද අපෙක්ෂා කොට ඇති බව පෙනේ.

ග්‍රන්ථය හදුන්වමින් සංක්ෂිප්තසාරූපයෙන් උත්වහන්සේ විසින් ලියූ මුඛෝද්ඝාතයෙන් ග්‍රන්ථාශය විදහා ලමින් තදනුගත පර්යේෂණයන් පිණිස දක්වා ඇති උත්සාහයත්, ඇතැම් විවාරකයන් විසින් මහානිද්දෙසපාළිය පිළිබඳ කොට පහළ කරණ ඵල්ගුමත කරුණු සහිතව නිරාකරණය කෙරෙමින් ග්‍රන්ථගෞරවය යථා සථානයට පමුණුවා තිබෙන සැටිත් පැසසිය යුතු ම ය.

පරිවර්තන කර්තෘන් වහන්සේ විසින් ම සැපයූ ගාථාදිපදසූචි ආදියෙන් යුත් මේ ග්‍රන්ථයෙහි ශොධ්‍යපත්‍ර බැලීමෙහි **පණ්ඩිත ශලාගම ධම්මික** සථවිරයන් වහන්සේ ද, **පණ්ඩිත කරඟම්පිටිගොඩ සුමඞ්ගල** සථවිරයන් වහන්සේ ද සහාය වූහ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අපගේ අවසාන සංස්කරණයෙන් මුද්‍රණයට පැමිණි මේ මහනීය ධර්මග්‍රන්ථය සම්බන්ධයෙන් සහායතත්ත්වයෙන් කරුණෙකි යෙදුනු ත්‍රිපිටකසංස්කාරක මණ්ඩලයෙහි සථවිරයන් වහන්සේ ද ලඞ්කාරජයේ සාංස්කෘතික කාර්‍යාංශයෙහි අධිකාරීහු ද මහාබොධි මුද්‍රණාලයෙහි පාලනාධිකාරීන් හා ආශ්‍රක්ත පිරිස ද ධර්මදානමය පුණ්‍යඅභිමයෙන් සුඛභාගී වෙත්වායි ආශංසනය කරමිහ.

පරවාහැර වජිරඤාණ සථවිර
ත්‍රිපිටක පරිවර්තන කාරකසභාවෙහි ද
සංස්කාරකමණ්ඩලයෙහි ද
සම්පාදක.

ත්‍රිපිටක කාර්‍යාලය, ධර්මදූතාශ්‍රම විද්‍යාලය,
දෙමටගොඩ, කොළඹ 9.

Free Distribution www.aathaapi.org

සංඥපනය

යො පබබජී ජාතිසතානි පඤ්ච
පහාය කාමානි මනොරමානි,
තං වීතරාගං සුසමාහිතින්ද්‍රියං
පරිනිබ්බුතං වන්දථ සාරිපුත්තං.

මහානිද්දෙසඃ

අප බුදුන් බුදු වැ ධම්ඔක් පවත්වා පිළිවෙළින් ඉසිපතන මේඵවන ජේතවන ආදි විහාරයෙහි වෙසෙමින් උත්තම පාත්‍රයන්ගේ වශයෙන් වදුළ ගම්භීර වූ අර්ථ – ව්‍යඤ්ජන සම්පන්න සූත්‍රපදයන්ගෙ උත්තානීකරණය සඳහා සවුපැරැමිනැණ කෙළ පැමිණි ධම්සෙනෙවි **සැරියුත්** මහරහතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කළ ධම්විභාගය **නිද්දෙස** නම් විය.

''පාඨො විසිට්ඨා නිද්දෙසො තත්‍රනාමවිසෙසිතො ච'' යි එ නිද්දෙස නම් කිමැයි දක්වති: ඛ්‍යඤ්ජනපාඨ අත්‍රථපාඨ යයි දෙ ලෙසින් සිටි පාඨ විස්තර විසින් එළවා දක්වනු නිද්දෙස නම්. නිද්දෙස සඟහා කළ ග්‍රන්ථය ද උපචාර විසින් 'නිද්දෙස' නම් වී.

එහි ඛ්‍යඤ්ජනපාඨ'අක්ඛර – පද – ඛ්‍යඤ්ජන – ආකාර – නිරුත්ති – නිද්දෙස' යැයි සයෙකි. අත්‍රථපාඨ 'සඞ්කාසන – පකාසන – විවරණ – විභජන– උත්තානීකරණ – පඤ්ඤත්ති' යැයි සයෙක් වේ.

එහි දු පරිපූර්ණපදය හෝ, පදවයව වූ වර්ණය හෝ, ඒකාක්ෂරපදය හෝ අක්ෂර යැ. විභක්ත්‍යන්ත වූ අර්ථද්‍යොතක අක්ෂරසමූදය පද යැ. පදය ව්‍යක්ත කොට පාළ කරනුයෙ ව්‍යඤ්ජන යැ= වාක්‍ය යි. ඒ පදයෙන් අවියුක්ත වේ. වාක්‍යසඞ්ඛ්‍යාත ඛ්‍යඤ්ජනය තත් අයුරින් විභාග කරනු 'ආකාර' නමැ. ආකාරාභිහිතපදයාගෙ නිර්වචනය නිරුත්ති නමු. නිරවශේෂ කොට විස්තර කරනු නිද්දෙස නම්.

සවැදැරැම් අර්ථපාඨයෙහි සැකෙවින් අරුත් දක්වනු සඞ්කාසනා යැ. මතුයෙහි කියැයුතු අරුත් පළමු කොට දක්වනු පකාසනා යැ. සැකෙවින් කී අරුත් විස්තර කොට කියනු ද, වරක් කියන ලද්ද වටාලා කියනු ද විවරණ නමැ. ඒ විවරණය විභාග කොට දක්වනු විභජන නමැ. විවෘත වූ අර්ථ විස්තර කරනු, උපමා එළවා දක්වනු උත්තානීකරණ නමැ. දහම් අසනුවන් සොම්තස් දනවා නොසියුම් නුවණැතියන් නුවණ තියුණු කරනුයෙ පඤ්ඤත්ති නමු.

පාඨය වැලින් සඤ්ඤායභාසිත ඛ්‍යඤ්ජනභාසිතාදි විසිනුදු, අර්ථය පාඨාර්ථ සභාවාර්ථ න්‍යායාර්ථාදි විසිනුදු අනේකප්‍රකාර යැ. ඒ ඒ පාඨාර්ථ මැනැවින් දැන සිටියේ පරවාදීන් විසින් අනභිභවනීය වේ. මෙසේ අර්ථ ව්‍යඤ්ජන සම්පන්න කොට වදුළ හෙයින් 'මහාපඨවි, මහාසමුද්ද' සෙයින් මහත් වූ නිද්දෙස නුසි **මහානිද්දෙස** නම් වී. තෙල මහානිද්දෙසය ධම්සෙනෙවි සැරියුත්මහතෙරණුවන්ගෙ ප්‍රඥාමහිමයෙන් පහළ වූයේ වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

බුදුන් යමාමහපෙළහර පෑ නව්තිසාගෙහි පඬුඇඹුල්සලස්නෙහි වැඩහිඳ විජම්බලා වදුරා සඤ්ඤපුර දෙරට බට කල්හි, සැරියුත් මහරහතුන් හැමට පලමු කොට බුදුන් වැඳ සිරියන්ගෙ ප්‍රඥානුභාවය පෘථග්ජන පඤ්චකාදි ප්‍රශ්න විසදීමෙන් පැහැරගියෙන් ඒ අසේවිතපත්ති විසිනුදු, එහි මැ බුදුහු 'පෙරත් ශාරීපුත්‍රයෙ පඤ්චජාතිශතයෙහි තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදි වැ මහාප්‍රාඥ වූහ'යි ආගමන විසිනුදු, ප්‍රඥයෙහි ඒණීවගිතාගෙනුදු, ගුණාතිරෙක ගෙයිනුදු "එතදග්ගං භික්ඛවෙ, මම සාවකානං භික්ඛූනං පඤ්ඤවන්තානං යදිදං සාරිපුත්තෙත්‍රා"යි තෙරුන් අග්‍රස්ථානයෙහි තැබූහ.

"ගඞ්ගාය වාලුකා ඛියෙ උදකං ඛියෙ මහණ්ණවෙ
මඡියා මත්තිකා ඛියෙ ලකෙඛත මම බුද්ධියා"යි

ඤතඥිනා කිරීමෙහි සමර්ථ වූ තෙරණුවෝ "සාරිපුත්තෙත්‍රා භික්ඛවෙ මයා පවත්තිතං ධම්මවක්කං අනුපවත්තෙතති" යි බුදුන් විසින් පසස්නා ලදහ. යම්සෙ සක්විති රජක්හු විසින් පවත්වන ලද ආඥාචක්‍රය පරිණායක-පුත්‍රරත්නය අනුප්‍රවර්තන කරනුයෙ සේනාපරිණායක වෙ ද, එසෙයින් සද්ධම්මචක්‍රවර්තීන් විසින් පවත්වන ලද ධම්මචක්‍රය අනුප්‍රවර්තන කරනුයෙන් සැරියුත් තෙරණුවෝ ධම්මසේනාපති වූහ.

"සෙඅථ භික්ඛවෙ, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙ, භජථ භික්ඛවෙ, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙ" යනාදින් බුදුහු භික්ෂූන් අමතා සැරියුත් මහ මුගලන් දෙ තෙරණුවන් සෙවන භජන කරන සේ විධාන කොට "ඔබ පණ්ඩිත වූහ. සබ්‍රහ්මචාරීන්හට අනුග්‍රාහකයහ. ශාරීපුත්‍රයෝ ජනනිය බදු වූවාහු සෝවත් පෙලෙහි භික්ම්වන්නාහ. මෞද්ගල්‍යායනයෝ ජනකතා බදු වූවාහු උත්තමාර්ථයෙහි භික්ම්වන්නාහ යි"ද, යළි වෙසෙසින් සැරියුත් තෙරහු චතුරාර්‍යසත්‍ය විස්තර හෙයින් දේශනා කරත්නට පොහොසත්හ'යි ද වදාළහ. මෙසෙයින් ශාරීපුත්‍ර සථවිරයන් වහන්සෙ බුදුන් විසින් අනේක සථලයෙහි පසස්නා ලදහ.

සංයොජනපරියාය ධම්මදායාද අනඛහණ සම්මාදිට්ඨි ඛතඤ්ඣානි සච්ච-විභඞ්ග සඞ්ගීතිපරියාය දසුත්තර ආදි සූත්‍රාන්ත දේශනායෙහි දු සැරියුත් මහරහතුන්ගෙ යසගි දෙවිමිනිසුන් කෙරෙහි පතළේ ය. අසේ- ධම් - නිරුක්ති - ප්‍රතිභාන ප්‍රභෙද වූ ප්‍රතිසංවිද්ඛම්යනට උපායභූත පටිසම්භිදාඤාණ ද තෙරණුවන්ගෙ අසම වූ ධම්සෙනෙවිබව නිසා පහළ විය. ඒ මහා ප්‍රාඥ වූ ශාස්තෘකල්ප වූ ජිනත්‍රජ ශාරද්ධනිපුත්‍ර මහතෙරණුවෝ ධම්චක්‍රය විභාග කොට විශිෂ්ටපාඨනිර්දේශ වූ මහා නිර්දෙසපාළිය ද වදාළහ. එයින් කීන අටුවා-ඇදුරු උපසෙන මහතෙරණුවෝ:

"සාරිපුත්තෙත්‍රා මහාපඤ්ඤ සත්ථුකප්පෝ ජිනත්‍රජෝ
ධම්මචක්කං විභාජෙත්වා මහානිද්දෙසමබ්‍රවී" යි.

තෙල මහානිර්දෙසය අසේවිතසේවන සම්පන්න යැ. ධම්ගැඹු හෙයින් ගම්භීර යැ. මූඛ්‍ය විසින් ලොකොත්තරාර්ථප්‍රකාශ කරනු වෙයි. ශූන්‍යතා-ධම්ප්‍රතිසංයුක්ත යැ. ප්‍රතිපත්ති මාර්ග ඵල ඵලවනු වෙයි. ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිපක්ෂයන් වලහනු වෙයි. යොගාවචරයනට නැණරුවන් පහලවන තැන් වෙයි. ධම්කථිකයනට දම් දෙසුම් විලාසන සඳහා විශෙෂ කාරණ වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

සසරබිය දක්නාවුන්ට නිස්සරණ පිණිස සදුපාය දැක්වීමෙන් අස්වැසිලි දනවනු සඳහා ද, තත්ප්‍රතිපක්ෂයන් තෙරවනු සඳහා ද, ගම්භීරාර්ථ වූ තොයෙක් සූත්‍රපදයන්හෙ අර්ථ විවරණයෙන් සත්ත්වහෘදයානන්දජනනය සඳහා ද, සත්ත්වයන් කෙරෙහි පතල මහාකරුණාසෙනහ ඇති අප්‍රතිහත සම්බුද්ධඥානාවභාස ඇති සම්‍යක්සම්බුද්ධයන් විසින් දල්වන ලද සද්ධර්මප්‍රදීපය තදධ්‍යාශය විකාශන තමැති සෙනහපරිශේකයෙන් පස්වාදහසක් මුළුල්ලෙහි තො නිවී පවත්නා කැමැති ධර්මසෙනෙවි වූ ආයුෂ්මත් සැරියුත් මහතෙරණුවන් විසින් ලෝකානුකම්පායෙන් දෙසන ලද ඒ මහා නිද්දෙස පාළිය ධර්මභාණ්ඩාගාරික ආනන්ද තෙරුන් අසා ඉගෙන ප්‍රථම සඞ්ගීතිකාලයෙහි ඇසූ සෙයින් සඞ්ඝාරූඪ විය. අනුසඞ්ගීත ද වී. (සමන්තපාසාදිකා – 16 පිටුව.)

ග්‍රන්ථනාම්බය:

එහි බුද්ධත්වයෙන් ප්‍රථම බෝධියෙහි ම වදාළ සෙ පෙනෙන කාමසූත්‍රාදි සොළොස් සූත්‍රය ධර්මාර්ථ හෙයින් ගම්භීර වූවය උද්ඝටිතඥාදි ප්‍රාඥයනට විෂය වෙයි. ගුහට්ඨක දුට්ඨට්ඨක සුද්ධට්ඨක පරමට්ඨක සූත්‍රයන්ගෙ වශයෙන් 'අට්ඨකවග්ග'යි බුද්ධකාලයෙහි මැ ප්‍රසිද්ධි වැ තුබුයෙ ද වෙයි. මහාකප්පිනයන් තෙරුන් වෙත පැවිදි වැ සිටි සොණකුටිකණ්ණ තෙරුන් විසින් වත්තෙරුන් සමීපයෙහි ම සූත්‍රනිපාත ඉගෙන බුදුන් හමුයෙහි අට්ඨකවග්ගික සූත්‍රයන් ප්‍රකාශ කළ[1] බව ද මේ නිදානයෙහි ලා පසු කලෙක බුදුහු සොණතෙරුන් ඕහිරිවදත් ඇති භික්ෂූන් කෙරෙහි අහතැන්හි තැබූහයි ද සැලැකිය යුතු ය..

එසෙයින් ම බුදුහු 'ඉදඤ්ච පනමේතං ආනන්ද, සඞ්ගාය භාසිතං පාරායනෙ පුණ්ණකපඤ්හා'[2] යි තෙල සඳහා මා විසින් පාරායනයෙහි මේ කියන ලදැ'යි අඞ්ගුත්තර – නිකායපාඨයෙහි ආනන්ද - සාරිපුත්ත යන දෙ සුතෙහි ම වදාළ දැයට සාධක සඳහා පාරායනසූත්‍රයෙන් කරුණු ඇරැදක්වා ඇත. ධර්මාර්ථ හෙයින් ගැඹුරු වූ අට්ඨකවග්ග, පාරායනවග්ග ඛග්ගවිසාණසුත්ත යන දේශනායෙහි බැසගෙන සිටි ධර්මචක්‍රය විභාග කිරීමිවැසයෙන් අගසවු සැරියුත් තෙරණුවෝ නිද්දෙසය වදාළහ. එය ප්‍රථමසඞ්ගීතියෙහි මහතෙරුන් විසින් බුද්දකනිකායෙහි ලා සඞ්ගායිත විය. පිටක විසින් දීඝභාණකයන් අභිධර්ම පිටකයෙහි ඛුද්දක නමුදු මජ්ඣිමභාණකයෝ සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි ලා ඛුද්දක. එහි අට්ඨකවග්ගියනිද්දෙස 'මහානිද්දෙස' යි ද, පාරායනවග්ග – ඛග්ගවිසාණසුත්තනිද්දෙස 'චූලනිද්දෙස'යි ද හඳුන්වති.

දීඝනිකායාදි පස්වැදෑරුම් නිකාය විසින් නිද්දෙසපාළිය බුද්දකනිකායෙහි සඞ්ගායිත් ලද්දේ ය. සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදාන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භුතධම්ම, වේදල්ල යන නවඞ්ගසත්ථුසාසනයෙහි නිද්දෙසපාළිය "උභතොවිභඞ්ග නිද්දෙස ඛන්ධකපරිවාරා සුත්තනිපාතෙ මඞ්ගලසුත්ත රතනසුත්ත නාලකසුත්ත තුවටකසුත්තානි අනුක්කමපි ච සුත්තනාමකං තථාගතවචනං සුත්තන්ති වේදිතබ්බං" යන අට්ඨකථා ගෙන

1. "සොණත්ථෙරෝ ඔඩ්ඩරෙන සරෙන එකව්‍යඤ්ජනම්පි අවිනාසෙත්වා අට්ඨක වග්ගියානි අභාසි". (මනෝරථපූරණී) "අඤ්ඤේ පරාභතිකායා ගුහට්ඨකා උදානාදී පාරායණාදී සත්‍යදෘෂ්ටයෝ සෛශලඝාථා මුනිගාථා අර්ථවර්ගීයාණි ච සූත්‍රාණි විසඨරෙණ සවරෙණ සවාධ්‍යායං කරොති" (දිව්‍යවදාන 12)

2. අඞ්ගුත්තරනිකාය - නිකාපාත - ආනන්ද සූත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

ටීකාචාර්‍ය්‍ය **ශාරීපුත්‍ර**මහාසේනාමිහු සාරත්‍ථදීපනියෙහි සූත්‍රාර්‍ථයෙහි ඇතුළු වන සේ දක්වූහ. ආචාර්‍ය්‍ය **ධම්මපාල** තෙරණුවන් විසින් දු නෙත්තිප්පකරණ අට්ඨකථාවෙහි නිද්දේසපාළිය සූත්‍රාර්‍ථයෙහි සඞ්ග්‍රහ වන බව කියන ලදි. ඇතැම් ආචාර්‍ය්‍ය කෙනෙක් – විශේෂයෙන් නිද්දේසඅට්ඨකථාවෙහි ම ආචාර්‍ය්‍ය **උපසේන** තෙරණුවෝ ''යථාසම්භවං ගාථාවෙය්‍යාකරණාර්‍ථාදයඅර්‍ථාතං'' යි යථාසම්භවයෙන් ගාථාර්‍ථ වෙය්‍යාකරණාර්‍ථ දෙක්හි ඇතුළු වේ යයි දක්වූහ. මේ කරුණු ඉදිරිපත් කොට සාරිපුත්තාභිමියෝ 'නිද්දේසයෙහි කිසි තැනෙක ප්‍රශ්නව්‍යාකරණ ලැබෙන හෙයින් එකදේසයෙක වෙය්‍යාකරණාර්‍ථාදිභාවයට අවිරුද්ධ වූ නමුදු ගාථාර්‍ථසඞ්ග්‍රහය ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙති. අට්ඨකවග්ගාදියෙහි එන සූත්‍රනිපාතයෙහි ඇතුළු වූ බුද්ධභාෂිත ගාථාවනට ධම්මසෙනෙවියන් විසින් නිද්දේස මතුයෙක් ම වදාරන ලද්දේ ය. අර්‍ථවිභාග සඳහා එලවූ මූලගාථා සූත්‍රනිපාතයට ඇතුලත් වූයෙන් නිද්දේස සඞ්ඛ්‍යාවට නොයන හෙයිනි.

සංරක්ෂණය:

සඞ්ගීතිත්‍රයට නැඟිගිය ත්‍රිපිටක බුද්ධවචනය නො නැසිය දී ආරක්ෂා කර ගැනීම උක්දිව මහාවිහාරයට අයත් විය. දඹදිව්දී අට්ඨකථා ලියන්නට ඇරඹූ බුදුඝෝෂ් තෙරණුවන් සඞ්කිය උපාධ්‍යාය **රේවත** තෙරුන් විසින් 'මහාවිහාරයෙහි හෙළටුවා හා ආචාර්‍යවාද ඇතැ'යි කියා එය ඉගෙන අට්ඨකථා ලියන සෙ උපදෙස් දී එවූ සැටි ද සිළිදිය යුතු ය. **වලගම්බා** රජයෙහි බැමිණිවියාණය උපන් කල්හි සිංහලභික්ෂූන් වහන්සේ එතෙක් මුඛපාඨයෙන් ම ගෙන ආ තෙවලා දහම් රක්නට යෙදූ පරිශ්‍රමය සෙබඳු ද යනු අට්ඨකථායෙන්[1] දත හැකි ය.

එ දුර්භික්ෂයෙහි සියදහස්ගණනින් ජනයා නැසීගිය කල්හි ගම්නියම් ගම් ජනවි ජනශූන්‍ය ව ගිය කල්හි ජනයා නිසා වැටුණු භික්ෂූන් දහස්ගණනින් වැනැසුණු කල්හි **මහානිද්දේසපාළිය** පුහුණු කල භික්ෂූන් කෙරෙහි ශෙෂ වැ සිටියාහු එක් මැ පැවිදි කෙනෙකි. උහු ද ශීලවිපන්න වූහු ල. වතුනෙකායික **තිස්ස** තෙරුන්ට උපාධ්‍යාය වූ මහාතිපිටක තෙරණුවෝ ග්‍රහණධාරණයෙහි නිපුණ වූ **රක්ඛිත** තෙරුන් අමතා 'ඇවැත්නි, තුලුත් වෙත මහානිද්දේසය පුහුණු කරව'යි කීහ. වහන්සෙ හෙ පාපයෙක, උත් කෙරෙහි නූගත්මි' කියෙන් 'උගන්ව ඇවැත්නි, මම් ද තොප වෙත සිදිමි' කීහ. මැනැවැ වහන්ස, තොප වහන්සෙ හුන් කල්හි උගන්මි' රැ දවල් අතුරු නො කොට හදාරා නිමැවූහ. පසු වැ බොහෝ මහතෙරහු රක්ඛිත තෙරුන් වෙත ඉගෙන මහානිද්දේසය පවත්වාලූහ.[2] මෙසෙසින් මහානිද්දේසය නාමශෙෂ නොවූයෙ ලෙශමාත්‍ර යෙනි. අලුලෙන ග්‍රන්ථලෙඛන සඞ්ගීතිය කරන ලදුයෙ එයින් මද කලෙකින් පසුව ය.

කාලාණරාමත දූසිතපාඨ:

මුඛපාඨයෙන් ආ පාළිය ග්‍රන්ථගත වන් ම අනුක්‍රමයෙන් මුඛපාඨයෙහි උත්සාහය නැති වැ යනු සවයංසිද්ධ යැ. මුද්‍රණය ආරම්භ වූ පසු ලිවීමේ අපෙක්ෂාව හැරැපි සැපි මෙහි ලා සාධක සි. නොවියත් ලෙඛකයා අතින් ලියැවුණු ග්‍රන්ථය – වෙසෙසින් ම මහානිද්දේසපාළිය වැනි අනන්‍ය විෂය ඇති වෙවචනයෙන් ආඪ්‍ය වූ ග්‍රන්ථයක් දූෂිතපාඨයෙන් ගහන වීම ආශ්චර්‍යයක් නොවේ.

---

1. විභඞ්ග අට්ඨ. – ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ගවණ්ණනා (314 පිට).
2. සම්මොහවිනෝදනී – නිදානවණ්ණනා (503 පිට).

Free Distribution www.aathaapi.org

ග්‍රන්ථලේඛනයෙහි පටන් අට්ඨවා පරිවර්තනය දක්වා මෙ දැතුර ඒ ඒ ඇදුරු පරපුරෙහි නැඟුණු පාඨාන්තර අට්ඨවාලයෙහි දක්වා ඇත. ''ඉතිහනති සිලෙසු අකත්තමානෝ'' (96 පිටුව) යන තැන්හි 'ඉදහං' යන පාඨය මෙනි.* 'උදකලෙඤවා – උදකපෙඤවකෝ' (186), 'පරියාපුතං – පරියාප්‍තතං' (198) යනාදිය විමසන්න.

ග්‍රන්ථාන්තරයෙහි දු අසමාන පාඨපතනය බොහෝවිට දැක්ක හැකි ය. අත්තදණ්ඩ සූත්‍රයේ අටලෝස්වැනි ගය (620 – පිට) නිද්දෙසපෙළෙහි ''අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධා'' ආදි විසින් එයි. අට්ඨවායෙහි ''අනිට්ඨුරීති අනිස්සුකී, අනනුගිද්ධිරීතිපි කෙචි පඨන්ති''[1] යි 'අනිට්ඨුරී' යන පාඨය ගෙන සුත්තනිපාතය පුහුණු කලවුන් සඳහා 'කෙචි'යයි කියන ලදි. එ ගය ම සුත්තනිපාතයෙහි ''අනුගිද්ධරී අනනුගිද්ධා'' ආදි විසින් පෙළ ගෙළා එහි අට්ඨවාව ''අනුගිද්ධරීති අනිස්සුකී, අනිට්ඨුරීතිපි කෙචි පඨන්ති''[2] යි නිද්දෙසය හඳුරනුවන් සඳහා 'කෙචි' යයි කීහ.

සුත්තනිපාත – උදයප්‍රශ්නයෙහි හා චුලනිද්දෙසයෙහි එන 'පහානං කාමච්ඡන්දානං' යනාදි ගය බුදුරදුන් විසින් ම ''ඉදං ච පන මෙතං සාරිපුත්ත, සඤ්ඤාය භාසිතං පාරායනෙ උදයපඤ්හෙ'' යි අඞ්ගුත්තර නිකාය – තිකනිපාත සාරිපුත්ත සූත්‍රයෙහි ද වදරන ලද්දේ ය. අලුවිහාර – ග්‍රන්ථලේඛනයෙහි දී අඞ්ගුත්තර පෙළෙ ලියන ලදුවුන් ''පහානං කාමසඤ්ඤානං'' යනු විසිනි. මේ වෙනස සඳහන් කරන බුදුගොස් ඇදුරෝ ''උදයපඤ්හෙ ච එතං පදං පහානං කාමච්ඡන්දානන්ති ආගතං. ඉධ පන අඞ්ගුත්තරභාණකෙහි කාම-සඤ්ඤානන්ති ආරොපිතං. තත්‍ර ඛ්‍යඤ්ජනමේව නානං, අත්‍ථෝ පන එකොයෙව''[3] යි පාරායනපෙළ හා අඞ්ගුත්තරභාණකයන්ගෙ පෙළ හා ව්‍යඤ්ජ-නයෙන් වෙනස් ව ගිය සැටි දැක්වූහ. මෙසේ ඒ ඒ භාණකපරම්පරායෙහි බොහෝවිට ව්‍යඤ්ජනයෙන් වෙනස් ව ගිය පාඨ පමණක් නොව කිසි විටෙක අර්ථයෙන් පවා වෙනස් ව ගිය තැන් දැක්ක හැකි ය. එබඳු තැන්හි යුක්ති විචාරණයෙන් බුදුන් වදාළ පාඨය නිශ්චය කිරීම් සඳහා අට්ඨවාව ප්‍රමාණ කලයුතු වේ.

අට්ඨවා නිපැදවීමෙන් පසුව ද වරින් වර ලිඛිත දෑඟ නිරාකරණයෙන් පෙළ ශුද්ධ කළ සැටි දක්නට ලැබේ. ධාතුසේන මහරජු (බ්‍රි: ව: 1004–1022) භික්ෂූන්ට සඞ්ග්‍රහ කොට ත්‍රිපිටකසඞ්ග්‍රහයක් කළ බව සඳහන් වෙයි.[4], මේ ත්‍රිපිටක සඞ්ග්‍රහය පාඨශොධනයෙන් සකස් කිරීමක් විය යුතු ය. පරිසමාප්ත අට්ඨවාව කළ මහානාම තෙරුන් වැනි ත්‍රිපිටකධාරී මහපඬි වරුන් එකල වැඩසිටි බව ද සැලකිය යුතු ය. සාරත්‍ථදීපනී ත්‍රිනයටීකා-යෙහි සත්‍රසාන්ධිත ග්‍රන්ථයක් ගැන සඳහන් වෙයි.[5] මේ ද භික්ෂූන් සිය-නමක් එක්වැ කළ ත්‍රිපිටකශෝධනයක් විය යුතු ය. මේ ශෝධන කාලය සඳහන් නො වතුදු සාරත්‍ථදීපනී රචකාවට කලින් මහපරක්කමබා රජ්ජ සමයෙහි මැ හෝ ඊට ත්‍රුදුරු කාලයෙක විය හැකි ය. මහත්‍රවර රාජ්‍යයේ අවසානභාගයෙහි සමාරම්භතාට ධම්මකඛණ්ඩ මහාඝාතයක් තෙරණුවන්

---

* අට්ඨවා යෙහි දැක්වූ විසඳුම්පාඨ මේ සංස්කරණයෙහි පුරාණපාඨ යි ලකුණු කොට ඇත.

1. නිද්දෙස අට්ඨවා – 212 පිට. 2. සුත්තනිපාත අට්ඨවා – 455 පිට.
3 මනොරථපූරණී – තිකනිපාත වණ්ණනා.
4. මහාවංස – 38 – 44. 5. සාරත්‍ථදීපනී – (153 පිට).

Free Distribution www.aathaapi.org

මිහින් අතිශයින් ආකුල වැ තුබු මහනිදෙස්පෙළ ශුද්ධ කරන ලදැ'යි සඳහන් වේ[1]. නිදෙසපාළිය ව්‍යාකුල ව ඇති සැටින් නූගතුන් අතින් පොත් ලියැවීමේ අනිෂ්ට විපාකයන් දැනෙනුයෙ මහානිදෙස පැරණි පිටපත් බලන කල්හි ය.

තෙවලාපෙළපොත් මුද්‍රණයට වැටෙන් ම නිදෙස පාළිය ද නොයෙක් වර මුද්‍රණයෙන් පලවිය. බුරුම අකුරෙන් මුද්‍රණය වූ පැරණි පොත ද, ඡට්ඨසඞ්ගායනායෙන් සංස්කරණය කොට මුද්‍රණය කළ පොත ද, සියම්රට තායි අකුරෙන් මුද්‍රණය වූ පොත ද, එංගලන්තයේ පාළිපොත් සමාගම මගින් සකස් වැ මුද්‍රණය වූ පොත ද මේ රට සිංහල අකුරෙන් මුද්‍රණය වූ දෙපොතෙක් ද දක්නට ලැබිණ. මෙයින් ඇතැම් පොතෙක ප්‍රමාණවත් සංස්කරණයෙක් ඇත ද මූලසංගීතියෙන් ඇත් වැ ගියහයි සිතෙන පාඨ බෙහෙවින් දක්නට ඇත.

සිංහලපරිවර්තනය:

දෙදහස්පන්සියයෙ බුද්ධජයන්තිය නිමිත්තෙන් පිහිටිවූ බෞද්ධමණ්ඩලය ත්‍රිපිටකය හෙළබසින් පළ කරවන්නට සම්මත කෙළෙන් මහානිදෙස පාළිය සිංහලයෙන් තබාලීමේ බර අපට පැවැරිණ. එහි ලා නිදෙසපාළිය ලිහිල් හෙළබසට නහාලීම මතුයෙක් අභිමත විය. එතෙකුදු වත් නිදෙසපාළියෙහි ගැඹුරු අරුත් ඇති බව ද, විෂයමහත්ත්වය ද හේතු කොට පරිවර්තනය පහසු කාර්‍යයෙක් නො වී ය. අප ඇදුරුපාණන් කුළුණුඅම්මයෙන් මේ දුෂ්කරයෙහි ශක්ති ලද්මහ'යි සිතමි. පරමපූජ්‍ය **රසියම** නාහිමිපාණන්, **එල්ලාවල ශ්‍රී සද්ධාකිත්ති** නාහිමිපාණන්, **පණ්ඩිත හල්ලොට නිරිමානන්ද** මහතෙරපාණන් යන දුනට අපවත් මාගේ ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය-වරයන් මා සතතැ ප්‍රියමාණ වන්නා ඔන්දහයි ද ඒ. ගුරුප්‍රසාදයෙන් මෙ පරිවර්තනය නිමහම් වී යයි ද සිතමිහ. දුනට ප්‍රවචනොදය පරිවෙණාධිපති අසමදූවාර්‍ය්‍ය මහානායකමාහිමියන්වහන්සේගෙ කාරුණික අනුග්‍රහය ද මෙහිලා අත්‍යන්තොපකාරී විය. නිදෙසපාළි ව්‍යාඛ්‍යානය සෙයින් ම සංස්කරණය ද මහත් ආයාස උපදවන්නෙකි. අප කිසෙයින් වැයම් කළ ද මෙහි නො පාලව ඇය තැන් හෙළි කොට යථාසථානයට පමුණුවාලූවාහු දෙමටගොඩ ධම්දූතාශ්‍රම විද්‍යාලයාධීශ්වර වූ දර්ශනවිශාරද **පරවාහැර ශ්‍රී වජ්‍රඤානාභිධාන** උපාධ්‍යායහුත, කොළඹ නවකෝරලයේ ප්‍රධාන සඞ්ඝ නායකස්වාමීන්දුයන් වහන්සේ යැ. යථාර්‍ථයෙන් ම දර්ශනවිශාරද වූ ඔබගේ ශාස්තෘශාසනඥතය මේ ව්‍යාඛ්‍යානය ඵලවත් කළ සේ කියමිහ. ත්‍රිපිටකසංස්කාරකඥතායෙහි උත්තරීතරමණ්ඩලයෙහි වූ අග්‍රමහාපණ්ඩිත **බලන්ගොඩ ආනන්දමෛත්‍රෙය** මහානායක සවාමීන්දුයන් වහන්සේ හා දක්ෂිණලඞ්කාවේ ප්‍රධානසඞ්ඝනායක ධුරන්ධර විද්‍යාවන්ද්‍රපරිවෙණාධිපති සාහිත්‍ය සරස්වතී පණ්ඩිත **කිරිබත්ගොඩ ඤාණාලෝක** සථවිරපාදයන් වහන්සේ හා මෙහි ලා දුෂ්කරසථානයෙහි අපට අත් දුන්හයි කෘතඥතාපූර්‍වික වැ පවසමිහ.

මුද්‍රණ අවසථාවට පැමිණි කල්හි මහනිදෙස්පෙළ තවදුරටත් ශුද්ධ කළ යුතු සෙ දැනෙන්නට විය. ගාථාපදයන්හි නැඟීගිය දහම්පෙදෙස් විභාග කරනු සඳහා ත්‍රිපිටකයෙහි නානාසථානයෙන් අල බුදුවදනින් හා, ධම්සෙනෙවියන් බුද්ධමතානුසාරී වැ තමන් වහන්සෙ මැ වදුළ දහම්නය සියෙන් හා සඞ්කීර්ණ වැ සිටියෙන් කිසි තැනක් යථාසථානයට

---

1. මොරතොටුවත -

Free Distribution www.aathaapi.org

පමුණුවා ගැනීම ඉතා දුෂ්කර විය. 212, 578 පිටුවල දක්නට ලැබෙන 'තිගුම්බං ගච්ඡති' යනපදයෙහි සිට 'වෙත්තාඛාරං ගච්ඡති' යන පදය අවසන් කොට ඇති පද පන්තිය ලිඛිත – මුද්‍රිත හැම පිටපතෙක්හි ම එකිනෙකින් අසමාන වූ අතිශයින් ව්‍යාකුල වූ පැවැතිණ. මෙහි එන ඇතැම් ස්ථාන නාම ජාතක විමානවත්ථු ආදි පාළිපොත්හි දු මත්ස්‍යපුරාණ වායුපුරාණාදි සංස්කෘත සාහිත්‍යයෙහි දු ශබ්දප්‍රයෝග දක්වනු සඳහා පාණිනී වෘත්ති කාත්‍යායන ව්‍යාකරණයන්හි දු දක්නා ලැබේ. මෙය සකස් කිරීම සඳහා ත්‍රිපිටක සංස්කාරකයන්ගේ සභාපති වූ විද්‍යෝදය විශ්වවිද්‍යාලයාධිපති පණ්ඩිත **වැලිවිටියේ සොරතාභිධාන** නාහිම්පාණන්ගේ හා පුරාවිද්‍යුත්කාරී අ:වාර්ය **සෙනරත් පරණවිතාන** මහතාණන්ගේ උපදෙශ ඉවහල් විය. මෙහි දී Sylvain Lévi මහතාගේ (Ptolemée), **Le Niddesa et Le Brihat kathā*** නමැති ග්‍රන්ථය ද ප්‍රයෝජනවත් විය. එහි 'තිගුම්බං ගච්ඡති' යනු පටන් ගෙන 'මූලපදං ගච්ඡති' යන්න දක්වා ඇති සූචිසිපදය රාෂ්ට්‍රතාම්මයෙන් දැක්වූ බව අට්ඨාණයෙහි එයි. එකල්හි 'මරුකන්තාරං' යනුයෙහි පටන් කොට ඇති එකොළොස් පදය මාගධනාම්මයෙන් ගත් සෙ කියයුතු වෙයි. **පරණවිතාන** සූරීහු එ ද ජනපද නාම යයි සලකති. උත්තරාපථ දක්ෂිණාපථ ආදිය මෙනි. 'නාවාය මහාසමුද්දං පක්ඛන්දති' යි මුහුදු තෑරි යන බව කී හෙයින් ද, අග්නිදින ආසියාභූ දූපත්වලට ඉන්දියාභූ වෙළඳුන් ගිය බව පෙනෙන හෙයින්ද'යි සාධක දක්වති. තවද සියම්රටෙහි මුද්‍රිත පොතෙහි එන හෙයින් ද Lévi මහතාගේ යට දැක්වූ ග්‍රන්ථයෙහි නිගමනයන් අනුව ද මේ සංස්කරණයට (212 පිට) ඇතුළුවගිය 'අල්ලසන්දං ගච්ඡති' යනු අසථානපතිතයක් බව පසුව පෙනීගියේ ය. සිංහල – බුරුම පොත්වල නොදක්නා ලැබෙන මේ පදය කිසිවකු අමුතුවෙන් එකතු කරන ලද්දෙකි. අට්ඨාණයෙහි කී සූචිසි පදසඛ්‍යාව ද මෙයින් විරොධ වනුයෙන් එය හලයුතු සේ කියමිහ.

පාඨානන්තර:

ඛේවක්‍රය විභාග කරනු විසින් නිද්දෙස වදුල සේ යට කියන ලදි. මහතෙරණුවෝ ත්‍රිපිටකය සාකල්‍යයෙන් අල්ලා නිද්දෙස වදුලහ. බහුව්‍යාපිත්‍ව හේතුයෙන් දුරාවිතයෙහි සිට ම මහානිද්දසය පාඨානන්තරයන් ගහන විය. මෙතෙක් සංස්කරණය නො ලත් පාඨ ද දක්නට ලැබිණි. බුරුම සංස්කරණයෙහි "විරිය, පරිවිත, පීතම්ධ, සෙඛ" ආදි ඇතැම් ශබ්දයෙක් හැම තැනෙක ම "විරිය, පරිවිත්ත, පිතම්ධ, සෙක්ඛ" යනු විසින් පෙළ යොදා ඇත. දෙශනාපාළියෙහි වූ කලී වීර බව 'විරිය' යි සිවිනු මැනැවි. එසඟත් එක් මැ දේශයෙක උපන් සංස්කෘත මාගධී වැනි භාෂාවන්ගේ ශබ්දරූප සංකලනය නිතැතින් සිදුවන්නෙකි. 'ආගධී – විය්‍යී – ඊය්‍යීපථ' ආදිය වැනි සංස්කෘතශබ්ද අරිය – විරිය – ඉරියාපථ' ආදි විසින් මාගධි වහරට ආයෙ වත. පරිවිත්ත – පීතම්ධ යන ශබ්ද එසේ ව්‍යවහාරයෙහි ශ්‍රුත්‍යනුයෙක් මැ නැත. සෛක්ෂ-සෙඛ – සෙක්ඛ, උපෙක්ෂ-උපෙඛ – උපෙක්ඛ, අනපෙක්ෂ - අනපෙඛ – අනපෙක්ඛ, ආදිය වැනි වෛකල්පික රූප මාගධියෙහි එයි. එහි සිංහල ආචාර්යවරයනට සෙඛ වැනි ශබ්දරූප අභිමත වූ සේ යැ.

'දූරෙ විදූරෙ ... අනාපත්තෙ වවකථෙ (40 පිට) යන තැන්හි 'විවෙකථෙ'යි ඡට්ඨසඞ්ගති සංස්කරණය වෙයි. මේ 'දූර' නිද්දෙසය වූයෙනුදු ව්‍යවකෘෂ්ට ශබ්දයට අනුරූප හෙයිනුදු 'කායවිවෙකො ච වවකට්ඨකායානං' යනාදි පෙළ හා සැසැඳෙනුයෙන් ද 'වවකථෙ' යනු මැ ශුද්ධරූපය කොට ගතුම්හ.

---

* පොතේ 215 පිටුවේ 1 අඩවා ලිපියේ මෙය "Ptalemee Le Middesa Etle Brhat Katha" යි යෙදී තිබෙනුයේ වැරදීමකිනි

Free Distribution www.aathaapi.org

මෙහි 62, 164 පිටුවල 'න ච කෙනචි කොචි භාගති' යනාදි ගයැ 'භඞ්ගබ්‍යා' යන රූපය 'ගණ්ඨිබ්බං' සි ද, 'පහවකා' යනු 'පභාවිකා' සි ද සංස්කරණයන්හි එසි. අටුවා බලා ඇපි මෙසේ සකස් කළමිහ. 30, 650. 'තස්සායං පවිජිමකොට්' යනාදි ගය ද හැම සංස්කරණයක් හා පිටපතක් හා ව්‍යාකුල වැ එසි. එය නහා ගත් පෙළකුදු නොවූයෙන් අටුවා සැසඳීමෙන් සංස්කරණය විය.

පඤ්ච සූත්‍රයෙහි දෙවැනි – තුන්වැනි ගාථාවල 'අපාභදසම්ං අපාභදං' යන පාඨ බොහෝ සංස්කරණයන්හි 'අපාහතං, අපාහතසම්ං' සි 'හන්' ධාතුයෙන් නිපන් රූපය ඉදිපාඨ සේ යොදා ඇත. ඇපි එය 'දුරුත්තං දුබ්භාසිතන්ති අපහරන්ති, යන නිදෙස බලා 'සදඛාතුනිඵන්න රූපයක් කොට ගතුමිහ.

අත්තදණ්ඩසූත්‍රයේ තෙවැන්නෙහි 'සම්පන්නමසාරෝ ලොකෝ' යන පදයාගෙ නිදෙසයට පැමිණ නිහර දූ දක්වන තැනැ බුරුම සුදුසියෙහි 'සෙතකවෙජ්ා'සි රූපයෙක් එසි. ඇතැම් සංස්කරණයෙක 'සෙතකවෙචා, සෙත ගවෙජ්ා' යන රූප ද පැනෙසි. හෙළවරණගස කියාගවන 'ඝෙවතවෘක්ෂ' ශබ්දයෙක් සකුයෙහි එසි. එය මාගධියෙහි 'කවිව, ගවිජ්' යන රූපයෙකින් සිපිනු ශබ්දධර්ම නොං වෙසි. එය ප්‍රාකෘතානුරූප වැ 'සෙතවිවිජ්' සි යෙදුව මනා සේ ඇපි කියමිහ. හෙළවරණගස යැ යන් අසී සි.

මෙසෙසින් "ව්‍යාපිතෝ (8 – පිටු) පරිබණ්ඩ (42) දූරුද්ධරා (44) දිවසුදුකිකා (120) ගථිතා (218) පකඛත්තෝසි (264) පරිහාති (318) පතිජීයති (324) ලිපති (328) පුථුත්තිපියා (410) මිගවාක්‍යං (528)" යනාදිය ද මේ සංස්කරණයෙන් සකස් වී ඇත මෙබඳු අන්‍ය පාඨශෝධන දූ අඛෝලිඛිත පාඨයෙන් දන්නේ මැනැවි.

පරවාදඃ

ද්විතීය සඞ්ගායනාවෙහි දී සථවිරභික්ෂූන් විසින් බැහැර කරන ලද වැදූරට වැසි දසදහසක් පමණ අධර්මවාදී පාපභික්ෂූහු පක්ෂබල ලැබ මහාසංගීති නම් වූ සඞ්ගායනාවක් කළහ. වජ්ජීන් සථවිර භික්ෂූන්ට විපක්ෂ වගිය සැපි ශාසන – ඉතිහාසයෙහි එසි: ඒ මහාසඞ්ගීතිකයෝ බුදුසසුන විලොම් කළහ. මහාකසුප් ආ මහරහතුන් කළ මූලසඞ්ග්‍රහය බිඳ අන්‍යත් සඞ්ග්‍රහයක් කළහ. මූලසඞ්ගීතියෙහි පිටක – නිකාය – පණ්ණාස – වග්ගාදි විසින් අන් තැනෙක සඞ්ග්‍රහ කළ සූත්‍රය අන් තැනෙක තැබූහ. විනයෙහිත් පඤ්ච නිකායෙහිත් ධර්මාදී බිඳාලූහ. ආචාර්‍යපරම්පරාවෙන් සුග්‍රහිත නොවූයෙන් පර්‍යාය‍දේශිත යැ නිෂ්පර්‍යාය දෙශිත යැ නීතාර්‍ථ යැ නෙයාර්‍ථ යැ යන මේ නොං දන්නාහු අනෙකක් සඳහා වදුල කරුණ අන් තැනෙක තබාලූහ. උහු ව්‍යඤ්ජනච්ඡායාවෙහි සිව බොහෝ පෙළඅරුත් නසාලූහ. ගැඹුරු වූ සූත්‍ර – විනය එක්දෙසක් හැරී පිහා සූත්‍ර – විනය ප්‍රතිරූප වූ අන් දහමක් සඟහාලූහ. පරිවාර යැ අර්ථාරූඪාර (-පදභාජනීය) යැ අභිධර්ම අවිප්‍රකරණයෙකැ ප්‍රතිසංවිත් යැ නිර්දෙශ යැ ජාතකයෙන් එකදෙශයෙකැ යන මෙතෙක් දහම් උහු හැරී පිහ. විශෙෂයෙන් මේ නිදෙසය ද ඔවුනට නොං වූ බව මෙහි ලා සැලැකිය යුතු ය. මෙ කියන ලදිඃ

> 'පටිසම්භිදඤ්ච නිදෙසං එකදෙසඤ්ච ජාතකං,
> එතකං විසඤ්ඤිත්වාන අඤ්ඤානි අකරිංසු තෙ"සි[1].

වජ්ජීන්ගෙ එ සඞ්ගීතියෙහි මූලහෙතුව වූයෙ සථවිර භික්ෂූන් ප්‍රතිසෙෂප කළ අකප්පිය දශවසතුන් පිහිටුවාලීම් යැ.

1. දීපවංස (5 – 76)

Free Distribution www.aathaapi.org

පටිසම්භිදා - නිද්දෙසාදිය හළුයෙ ඔවුන් කෙරෙහි ඒ පුහුණු කළවුන් නො වීම යැ, බුදුසසුන් පිහිටුවාලන සැදෑහැ උන්ට නො වී යැ. උහු ප්‍රතිපතැ හරු නො වූහ. දහම් මයිනිදා බුන්හ. මේ දක්වා විවිධ ධම්ප්‍රතිරූප කැඟෙනුයෙ එහෙයිනි.

පෙරදිග බෞද්ධ මුනුණින් පෙනීසිටි ශාසනද්‍රෝහිහු මතු නො වෙති. සදකත්පහණ ලුප්ගල් කළ මලදූන් සෙයින් දහම්රස අඟය නො කළ අවරදිග විවාරකයෝ ද හාෂාලෙශයෙන් ගෙන ත්‍රිපිටකය පිළිවිතය කරන්නට වූහ. උන් මුතු යයි නඟා පැ බෙලිකටු වැලැඳගන්නා අඳබලුන් සෙයින් බුන් සැදෑහැති කාම්බාරී බුදුනුවනුදු පිහින් අන්‍යයන්ගෙ බස් හුවා පාහු දක්නට හැකි ය. අන්‍යයන් සසුනට කෙතෙක් නිඟා දුන ද ඉන් වන මහත් හානියෙක් නැති. සසුන්හි වැද්ද, එහි මැ ලැගැ, එහි මැ රැකෙනුවන් තමා වරදවා ගත් පෙළ අරුත් ජනයා හමුයෙහි තබනු මහත් වනසෙකි. 'මෙහි මැ උපන්නෙ සසුන් වනසා' යයි වදල බව ද සිතිය යුතු ය.

1. "මහානිද්දෙස යයි කියනු ලබන්නේ අට්ඨකවග්ගයේ පරණ අටුවාවට ය.

2. මහානිද්දෙස - චූලනිද්දෙස දෙක සුත්තනිපාතයේ වර්ග දෙකක අටුවාබව හොඳින්ම පැහැදිලිව තිබියදී පෙළපොත්වලට ඇතුලත් කිරීමෙන් පෙනියන්නේ කුදුගොත් සඟිය පසුකලක පෙළට එකතුකරගත් බවයි.

3. මෙය වනාහි සුත්තනිපාතයේ කොටසකට ලියූ අටුවාවකි.

4. සිංහලඅටුවා ලියන්වත් පෙර තෘතීය සංගීතියවත් පෙර ලියන ලද්දකි.

5. මෙය අගසව් සැරියුත් මහතෙරුන්ගේ කෘතියකැයි කියන නමුත් ඒකීම පිළිගැනීමට තරම් කරුණු පෙනෙන්නට නැත.

6. මේ පුරාණ අටුවාව පසුකලක කුදුගොත්සඟියේ පෙළට ඇතුලත්කරගත් බැවින් බුද්ධඝෝෂාචාර්‍යයන් අටුවා ලියූ කාලයේ දී සුත්තනිපාතයට නැවත අටුවාවක් ලියා තිබේ.

7. නිද්දෙසපාලිය සූත්‍රනිපාතයෙන් ගත් සූත්‍ර කීපයකට අර්ථකථාස්වරූපයෙන් කළ විවරණයෙකි.

8. පටිසම්භිදා - නෙත්තිප්පකරණාදිය අර්ථකථා ස්වරූපයෙන් නො තබා පෙළට එක්කිරීමට ඇති හේතු නො පැහැදිලිය.

9. දැන් පෙළ පොත්වශයෙන් ගණන් ගෙන තිබෙන පටිසම්භිදා මිඤ්ඡයත් මහානිද්දෙසයත් ඒ අටුවාවලින් දෙකක්ය."

මේ දක්වන ලදුයේ නිද්දෙසපාළියට නඟාලන බුංසත මිතුයෙකි. මේ දක්නා මහතෙරවරුන් 'සසුනට නිඟා දෙන ඇදුරොල් හෙළාදක්නා වරාකයනට අනුකම්පා කටයුතු ය' යි කියතුදු දහම්රිසියන් පසුබස්වන, නවීනයන් නුවණැස අදුරු කරන, සැදෑහැයියන් විසංවාදන කොට පිළිවෙතින් නෙරන මේ වදන් මහත් වූ අනෘඝතභයට වැටෙන සේ දක්ක යුතු වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

මහාඅඛ්‍යානිත්‍රයෙහි සඛ්‍යාත වූ ත්‍රිපිටකයට බුද්ධානුමත වූ අටුවා ද එකල්හි මැ සඛ්‍යාත විය. අටුවා ප්‍රමාණ කොට මෙසේ කියමිහ. තෙවලා පෙලෙහි බුදුන් වදාළ දැය මතු නො වැ සාරිපුත්තාදි මහසව්වන් වදාළ දහමුදු, සූත්‍රකථාදිය සබනා කොට දක්වනු සඳහා සඛ්‍යානිකාරකයන් අල නිදානකථා ආදිය දු, වෙනත් දේවමානුෂයන්ගෙ බසුදු, දෙවැනි තෙවැනි සඛ්‍යානියෙහි ඇතුළු වැ ගිය සූත්‍රප්‍රදෙශ දු ඇත. බුද්ධදේශිත නොවූ යම් මැ බසෙක් එහි සැඟැඟිණි නම් එ හැම 'මේ අසුවල්හු විසින් අසුවල් කරුණු සඳහා කියන ලදැ'යි හෙළි කොට දක්වන අටුවා ඇදුරන් කුදුගත් සඟයෙ යම් කවර ග්‍රන්ථයක් හෝ නිදෙසපාළිය මැ නො පසු වැ රචනා කොට පෙලට ඇතුළු කරන ලද නම්, එ බව නො වලහා කියනු ඇත. නොහොත් යම් කිසි ග්‍රන්ථයක් වේවයි සූත්‍රප්‍රදේශයක් වේව'හි අමුතුවෙන් ගොනා රහසි වැ ත්‍රිපිටකයට ඇතුළු කිරීමෙහි ශක්තියෙක් කවරක් හට තිබිණි ද? සථවිර භික්‍ෂූන්ට එබඳු කවර අවශ්‍යතාවෙක් හෝ වී ද? යම් කවරක් හු හෝ 'මේ බුදුදහමැ'යි අල ද මහාපදෙසයෙහි නොවැටෙ නම්, විනය පිණිස නො පවත්නෙ නම්, ධර්මතාවෙහි නො සැසැඳෙ නම්, එ බැහැර ලනු ආචාර්‍යවංශයෙහි ආ සිරිති. දැන් යට කී බුංසනයන් විමසා බලමිහ.

1. නිදෙසපාළිය ධර්මසෙතුවියන් විසින් සූත්‍රනිපාතයෙහි බැස සිටුනා තෙතිස් සූත්‍රකෙතකුන් සඳහා ධර්මචක්‍රය විභාග කෙරෙමින් වදාළ නිදෙසයයි කියන ලදි. නිදෙසයෙහි හා අර්ථකථාවෙහි හා වෙනස්කම් ඇත: 'බුදුන් වදාළ එ එ දහම්පද නහාගෙන උදෙස නිදෙස පටිනිදෙස විසින් විභාග කොට, අවසානයෙහි නිගමනය කරනු නිදෙසපාළියෙහි ආ දේශනාක්‍රම යි. එ මෙසේ යැ: 'කාමං කාමයමානස්සාති' යනු කාමසූත්‍ර මූල්පදය උදෙස කළ අයුරු යැ. 'කාමා'නි උද්දෙසතො දුවෙ කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච' යනු උද්දිෂ්ට පදය නිදෙස කළ ආකාර යි. යළි 'කතමෙ වත්ථුකාමා, මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා'. යනාදිය එ නිර්දිෂ්ට පදය පටිනිදෙස විසින් බෙදූ සැටි යැ. ප්‍රතිනිදේශාවසානයෙහි 'ඉති කාමං කාමයමානස්ස' [1]යි නිගමනය වෙයි. නිදෙසපාළියෙහි ආ ධර්මවිභාගය මෙසේ දත යුතු ය.

අටුවාව වූ කලී මෙයින් වෙනස් වූ පාළික්‍රමයෙකි. එ ගාථාපදය ම අටුවා කළ සැටි මෙසේ යැ: "තත්ථ කාමන්ති මනාපියරූපාදි තෙභූමකධම්ම සඛ්‍යාතං වත්ථුකාමං, කාමයමානස්සාති ඉච්ඡමානස්ස, තස්ස චෙ තං සමිජ්ඣතීති තස්ස කාමයමානස්ස සත්තස්ස තං කාමසඛ්‍යාතං වත්ථුං සමිජ්ඣති වෙ, සචෙ සො තං ලභතීති වුත්තං හොති"[2]යි. යට දැක්වූ නිදෙස පෙළත් මේ සූත්තනිපාත අටුවාවත් විමසන්නකුට නිදෙසය හා අටුවා හා දෙක්හි ඇති අන්තරය පෙනනු ඇත. තවද අටුවාවෙහි කිසි තැනෙක මෙසේ අර්ථ දැක්වීමෙන් නො නැවැතී අර්ථොද්ධාරය ද කරන ලද්දෙ යැ. එසේ ම අවශ්‍ය තැන නිරුක්ති පදවිභාග හා ලක්‍ෂණ රසාදිය ද හෙළි කරන ලද වෙයි. මේ කී අර්ථකථා සවරූපය නිදෙසපාළියෙහි නො ලැබෙනුයෙන් එය පැරණි අටුවාවක් නොවන බව සැලැකිය යුතු ය. "පෙළ නම් වාචනාමග්ග කොටැ තබන ලදු" යන ධර්මපියාටුවා ගැටපද සත්‍යයෙහි කියෙන් 'නිදෙස'ය වාචනාමග්ගයෙහි සිටිමේ නු යි පාළි නමින් මැ ගන්නට නිසි වෙයි. අටුවා ඒ සැටියෙන් නොසිටුනේ වෙයි.

---

1. නිදෙසපාළි - 2 පිට 2. සුත්තනිපාත අටුවා - 414 පිට

Free Distribution www.aathaapi.org

2. "කුදුගොත්සඟිය පසුකලක පෙළට එකතුකරගත්බව පෙනීයන්නේය"යි කියති. කුදුගත්සඟිය ප්‍රථම මහාසංගීතියේ දී මෑ සඬගීත වූ සේ තව කෙනෙක් දකිති. අටුවා ඇදුරෝ එ මෑ දුටහ. හෙළටුවා ලියූ මිහිඳු අතැවැස්සෝ හෙළඇදුරෝ ද දීපවංසාදක බුද්ධකල්‍ප මහාමතීන්ද්‍ර මහතෙර තිමියන් කෙරෙහි එ මෑ උගත්හ. ඔබට දු මොග්ගලිපුත්තතිස්ස මහතෙර ණුවෝ උගන්වාලුවාහු ද එ ලෙසින් මෑ යි. දෙවන සඟායෙහි මහතෙරුන්ට පිළිමල් වැ ගිය වජ්ජීහු පවා කුදුගත් සඟිය පළමුසඟායෙහි තැගිගිය සේ දුටහ. එහෙත් උන් දසදහසක් දෙනා කෙරෙහි නිදෙසෙ පටිසම්භිදා ඇතැම් ජාතකාදිය ඇ උගත් එකක්හු පවා නො සිටියෙන් උන්ගෙ සඬගීතියට නො නගාගත්හ. දත් එකෙක් හෝ වී නම් වරදවා හෝ තමනට වාසි වන සෙ ලියාගනු නිසැක ය. ඇපි මේ කියන්නමෝ ඇදුරු පරපුර බලා යෑ.

කුදුගත්සඟිය පසුකලෙක පෙළට එක්කල බව පෙනීමට හේතු ද දක්වා ලති: "මහානිදෙස චුලනිදෙස දෙක අටුවාබව හොඳින් ම පැහැදිලි ව තිබියදී පෙළපොත්වලට ඇතුලත් කිරීම" යි. නිදෙසෙ අටුවාවක් වීම කුදුගත්සඟිය පසුව පෙළට ඇතුලත් කළැයි කීමට කෙසේ නම් සාධක විය හැකි ද? තවත් කියති: 'හොඳින් ම පැහැදිලි ව තිබිණෑ' යි. ඇදුරන් කෙරෙහි සිට පෘථ බැලී නම් මෙබඳු විපරීතදර්ශීතයකට අවසර නොලැබෙන්නට තිබිණි.

3. සුත්තනිපාතය සඟහාලන්නට පෙර මෑ ධම්සෙනෙවියන් විසින් අට්ඨකවග්ගාදියෙහි එන තෙතිස් සූත්‍ර කෙතකුන්ට නිදෙස වදරන ලද්දෙ යෑ. නිදෙසෙට විෂය වූ අට්ඨකවග්ගාදිය සූත්‍රනිපාතයෙහි සැඟැහු බව විතා සූත්‍රනිපාතයෙන් කොටසක් නඟාගෙන අටුවාවක් ලියූ කෙතකුන් නැතිබව තරයේ දතයුතු ය.

4. නිදෙසෙට කාලනිර්ණය කෙරෙති: 'සිංහල අටුවා ලියන්ටත් පෙර තෘතීය සංගීතියටත් පෙර'යයි. දෙ පෙරයෙක් කුමට ද? අතීතය දක්වන්නට ඇතීන් තිබෙන හිම ප්‍රමාණ යෑ. බුදුන් පිරිනිවෙන්නටත් පෙර නිදෙස වදාළ සැටි අටුවා ප්‍රමාණ කොට පෙන්වා දුනුම්හ.

5. 'මෙය (නිදෙසෙය) සැරියුත් මහතෙරුන්ගේ කෘතියකැයි ... කීම පිළිගැනීමට තරම් කරුණු නැතැ'යි කියති. සැබැව, ධම්සෙනෙවි සැරියුත් මහතෙරණුවන්ගේ 'කෘති' යෙකැයි කිමෙක් වේ නම් පිළිගැනීමට කරුණු නැත. විතණ්ඩවාදියකු තමා මෑ එසේ කියාගන්නා බව මුත් පෙරියවංසයෙහි ඇදුරුවරයන් පවසනුයෙ නිදෙසෙය අගසවු සැරියුත් මහතෙරණුවන් දේශනා කළ බව හා තුන්මහසඟායෙහි සඬගීත වැ, ඇදුරු පරපුරෙන් මුඛපාඨ මිසින් ගෙනවුත් අලුලෙනැ දී සිංහල භික්ෂූන් පුස්කොලයෙහි ලියාතුබු බවය. පරඟැති වැ තමන් ගත් දුර්මතියෙන් බෞද්ධ ජනතාව, අනාගත පරපුර විසංවාදන කරනු නොයෙදෙ.

6. 'මේ පුරාණ අටුවාව කුදුගොත්සඟිනේ පෙළට ඇතුළත් කරගත් බැවින් බුද්ධඝොෂාචාර්‍යයන් සුත්තනිපාතයට වෙන ම අටුවාවක් ලියාගත් බව' කියති. මේ ද පරවාදීන්ගෙ කපොලකල්පිතයක් විතා බුදුගොස් තෙරුන් දුටු සැටියෙක් නොවෙ. ඔබ දුටුයෙ වෙන් වෙන් ව සංගීතියට නැඟුණු

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්තනිපාතය හා නිද්දෙසපාළිය හා නිද්දෙසපාළියට ලියූ හෙළටුවාවෙකි. සුත්තනිපාතයට ලියූ හෙළටුවාවෙක් නම් වූබව නො පෙනේ. නිද්දෙසයට හෙළටුවා තුබුයෙන් සුත්තනිපාතයට හෙළටුවා වෙන ම නො ලියැවිණැයි සිතනු හිසි වෙයි. නිද්දෙසයට හෙළටුවාවක් තුබු සෙ දක්වති උපසෙන තෙරණුවෝ:

"පුබ්බාපරෙපඨකථානයඤ්ච යථානුරූපං උපසංහරන්නෙනා"යි – පූර්‍වාපර අර්‍ථකථානය යථානුරූපයෙන් ගෙන නිද්දෙසවර්‍ණනා කරන සෙ කීයෙන් නිද්දෙසයට පැරණි අටුවාවක් තුබු බවුදු, එ හෙළ ඇදුරන් ලියූ මහඅටුවා බවුදු, එසින් 'නිද්දෙසය පුරාණඅටුවාව' යි ගත් පිතණඩවාදීන් බස් පලන බවුදු දතයුතු".

මෙහි 7, 8, 9 වාදයන් ගෙන් ද පැහැදුයෙ නිද්දෙසය අටුවායෙකැයි පුන පුනා කියන අයුරු ය. විශේෂයෙක් නම්, මෙහි පටිසම්භිදාමග්ග හා නෙත්තිප්පකරණ හා අටුවාවාදයට ඇදුගැනීම් ය. එ දෙ පොත් පිණිස කියා යුතු මුතු යථාකාලයෙහි එන්නෙ යි.

බුද්ධකාලයෙහි දූ බුදුනට වාදූරොපණ කළාහු, බුදුදහමිහි දෙස් දුටු-වාහු බාහිර දෘෂ්ටිගතිකයෝ මතු නො වූහ. අපිටක වැනි ශාසනිකයෝ ද වූහ. බුදුන් පිරිනිවි පසු ද දහම් විහයෙහි පැනැහැගුණු විවිධ වාදයන් ද ශාසනබ්‍රහයෙහි සිටි මහතෙරවරුන් ඒ නිරාකරණය කෙරෙමින් තෙවළාදහමට පිටුවහල් වූ සැටි ද ශාසන ඉතිහාසයෙන් හෙළි වෙයි. මෙකල විවෙචනය කලාවක් කොට ගත් බාහිර උගතුන්, විවෙචන ආරයෙන් තෙවළාහෙහි දෙස් දක්නවුන් ඇති බව පැහැදිලි ය. පෙළබහෙහි මඳ දැනුමක් ලබා ශබ්දකොෂයෙන් පාළියට අර්‍ථ දෙන්නට වැයම් කරන තවීනයනට පෙළදහම් කෙළිබිම් වූ සැටියකු දූ දක්නට ඇත.

විමුක්තිරහය ම පරම කොට ඇති, රාගවිරාගය සඳහා, මද නිම්මදනය සඳහා දෙසූ දහමක් ලොවට තැබුරුව සිට විවෙචනයට බහුත් නොයෙදෙයි. බුදුදහමිහි විරප්‍රවෘත්තිය නො රැස්නා විහම්පුද්ගලයන් ගත් මගෙක් දැන් පැහැදිලි වෙයි: බුදුන් වදල දහම්පෙදෙස් බුද්ධභාෂිත නො වනසේ දක්වීම එහි මූල් තැන සිටී. ත්‍රිපිටකධම්මයෙහි භාෂාව පුරාණ සූත්‍රනවශයෙන් බෙදීම ද, බුදුදහනිකායෙහි ඇතැම් ග්‍රන්ථයෙක් පසුව සඞ්ගහ කරන ලදැයි කීම දැයි මෙවැනි කරුණු උන්හේ දුර්‍වාද දිහින් තැබිය යුතුය. යම් මැ දහම්පදයෙක් පසුවැ සඞ්ගහකරන ලදැයි හෝ හෝ සඞ්ගීතියට නො නැඟිණැයි හෝ කියනුවන් විසින් 'එය බුද්ධ භාෂිත නො වේ'යයි කියන ලද වෙයි. "භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙති"යි වදල සසුන් නැසීමට කරුණු වූ භෙදකර වසතුව එහි බැස ගෙන සිටී. එහෙයින් බෞද්ධයෝ විශෙෂයෙන් සිංහල භික්‍ෂූන් වහන්සේ එබදු විහම්වාදයනට නො බැස ත්‍රිපිටක පරම්පරාප්තිය සුරක්‍ෂිත කරනු සඳහා උත්සාහවන් වියයුත්තාහ.

ලඞ්කාද්වීපයේ සාංස්කෘතික දෙපාර්‍ශ්වයෙන්ම මහින් සිදුවන ත්‍රිපිටක සිංහලපරිවර්‍තන කාර්‍යය වූ කලි ඉක්මැඟිය දෙවාදහස් කාලය තුළ සිදුවූ අදිතිය ධර්‍මසාකච්ඡා සේවාවකි. ශ්‍රද්ධාසම්පන්න වූ සඞ්ඝයන්ගේ ධර්‍මඥතය හා සවභාෂාඥතය හා අපෙක්‍ෂාවෙන් ලියූ මහානිද්දෙසව්‍යාඛ්‍යානය පරි-ශීලනයෙන් ලොව් – ලොවුතුරු සුව ලබත්වයි ආශංසනය කරමිහ.

ලඹුගම ලඞ්කානන්ද හාමිර.

Free Distribution www.aathaapi.org

සඞ්කෙතනිරූපනං

ABBREVIATIONS

සීමුi	——	1916 සීහලක්ඛරමුද්දිත මහානිද්දෙසපාළි (පඨමෝ භාගෝ).
සීමුii	——	1933 සීහලක්ඛරමුද්දිත මහානිද්දෙසපාළි.
මහුප	——	මහුවර - පත්තිරිප්පුව - රාජකීය පොත්තකාලයාගත තාලපණ්ණපොත්තකං.
සී	——	(මොල්ලිගොඩ) පව්වතෝදය පොත්තකාලය- තාලපණ්ණ පොත්තකං.
කත්තව්	——	(පානදුර - වලාන)සිරිසිද්ධත්ථාරාම පොත්තකාලය- තාලපණ්ණ පොත්තකං.
මජසං	——	මරම්ම ජවත්ථ සඞ්ගීතියා පිටක පොත්තකං.
සය්හ	——	සය්හම - තායිඅක්ඛරමුද්දිත මහානිද්දෙසපාළි.
PTS.	——	Pali Text Society - Mahaniddesa.
සු	——	මුද්දිත සුත්තනිපාතපාළි.
සං	——	,, සංයුත්තනිකායපාළි.
අනි	——	,, අඞ්ගුත්තරනිකායපාළි.
ස	——	,, සද්ධම්මපජ්ජොතිකා - නිද්දෙසට්ඨකථා.
ප	——	,, පරමත්ථජෝතිකා - සුත්තනිපාතට්ඨකථා.
වි	——	,, විසුද්ධිමග්ගෝ.
පු	——	(භාණකමතෙනට්ඨකථාගතානි) පුරාතනපාඨන්තරානි.

Free Distribution www.aathaapi.org

THE PĀLI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS

අa ආ ā ඉi ඊ ī උu ඌ ū එ ē ඔ ō

CONSONANTS

කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඞṅa
චca	ඡcha	ජja	ඣjha	ඤña
ටṭa	ඨṭha	ඩḍa	ඪḍha	ණṇa
තta	ථtha	දda	ධdha	නna
පpa	ඵpha	බba	භbha	මma

යya රra ලla වva සsa හha ළḷa අංaṃ

ක ka	කා kā	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ kē	කො kō
ඛ kha	ඛා khā	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khē	ඛො khō
ග ga	=	=	=	=	=	=	=

Conjunct - Consonants

ක්ක kka	ඣ්ඣ jjha	ට්ඨ ttha	්‍ර bra
ක්ඛ kkha	ඤ්ඤ ññā	ත්‍ර tra, ත්ව tva	ම්ප mpa
ක්‍ය kya	ඤ්හ, ඤ්ඳ ñha	ද්ද dda	ම්ඵ mpha
ක්‍රි kri	ඤ්ච, ඦ ñca	ද්ධ, ඬ ddha	ම්බ, ඹ mba
ක්ව kva	ඤ්ඡ ඡ, ñcha	ද්‍ර dra	ම්භ mbha
ඛ්‍ය khya	ඤ්ජ ජ, ñja	ද්ව ව, dva	ම්ම mma
ඛ්ව khva	ඤ්ඣ ñjha	ධ්ව dhva	ම්හ mha
ඞ්ක ṅka	ට්ට ṭṭa	න්ත nta	ය්ය, ය්‍ය yya
ඞ්ඛ ṅkha	ට්ඨ, ඨ ṭṭha	න්ථ ntha	ය්හ yha
ග්ග gga	ඩ්ඩ ḍḍa	න්ද nda	ල්ල lla
ග්ඝ ggha	ඩ්ඪ ḍḍha	න්ධ ndha	ල්‍ය lya
ග්‍ර gra	ණ්ණ ṇṇa	න්න nna,	ළ්හ ḷha
ඞ්ග ṅga	ණ්ට ṇṭa	න්හ nha	ව්හ wha
ඞ්ඝ ṅgha	ණ්ඨ ṇṭha	ප්ප ppa	ස්ස ssa
ච්ච cca	ණ්ඩ, ඬ ṇḍa	ප්ඵ ppha	ස්ම sma
ච්ඡ cchа	ණ්හ ṇha	බ්බ bba	ස්ව swa
ජ්ජ jja	ත්ත tta	බ්භ bbha	හ්ම hma
	හ්ව hva	ළ්හ ḷha	

ා ā ැ i ී ī ු u ූ ū ෙ ē ො ō

Free Distribution www.aathaapi.org

විසයසූචි

විසයා		පිටඅඩකා
කාමසුත්තනිද්දෙසෝ		2 – 30
ගුහට්ඨක	,,	32 – 86
දුට්ඨට්ඨක	,,	86 – 114
සුද්ධට්ඨක	,,	116 – 140
පරමට්ඨක	,,	140 – 160
ජරා	,,	162 – 190
තිස්සමෙත්තෙය්‍ය	,,	190 – 220
පස්සර	,,	220 – 248
මාගන්දිය	,,	248 – 284
පුරාභෙද	,,	284 – 344
කලහවිවාද	,,	344 – 388
චූලවියූහ	,,	388 – 416
මහාවියූහ	,,	416 – 464
තුවටක	,,	466 – 556
අත්තදණ්ඩ	,,	558 – 626
සාරිපුත්ත	,,	626 – 730
ගාථාදිපාදසූචි		733 – 738
නිද්දිට්ඨපදසූචි		739 – 759
ශුද්ධි පත්‍රය		760 – 761

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්තන්තපිටකෙ

ඛුද්දකනිකායෙ

මහානිදෙසපාළි

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්තන්තපිටකෙ ඛුද්දකනිකායෙ

මහානිද්දෙසපාළි

—ෂ—

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

1

කාමසුත්තනිද්දෙසො

1 - 1.

"කාමං කාමයමානස්ස තස්ස චෙ තං සමිජ්ඣති,
අද්ධා පීතිමනො හොති ලද්ධා මච්චො යදිච්ඡති."

කාමං කාමයමානස්සාති – 'කාමා'ති උද්දානතො[1] දෙ කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච. කතමෙ වත්ථුකාමා? මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා මනාපිකා ගන්ධා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඵොට්ඨබ්බා, අත්ථරණා පාවුරණා, දාසිදාසා අජෙළකා කුක්කුටසූකරා හත්ථිගවාස්සවළවා, ඛෙත්තං වත්ථු[2] හිරඤ්ඤං සුවණ්ණං ගාමනිගමරාජධානියො රට්ඨං ච ජනපදො ච කොසො ච කොට්ඨාගාරං ච, යං කිඤ්චි රජනීයං වත්ථු[3] වත්ථුකාමා.

අපි ච, අතීතා කාමා, අනාගතා කාමා, පච්චුප්පන්නා කාමා, අජ්ඣත්තා කාමා, බහිද්ධා කාමා, අජ්ඣත්තබහිද්ධා කාමා, හීනා කාමා, මජ්ඣිමා කාමා, පණීතා කාමා, ආපායිකා කාමා, මානුසිකා කාමා, දිබ්බා කාමා, පච්චුපට්ඨිතා කාමා, නිම්මිතා කාමා, පරනිම්මිතා කාමා, අනිම්මිතා කාමා[4], පරිග්ගහිතා කාමා, අපරිග්ගහිතා කාමා, මමායිතා කාමා, අමමායිතා කාමා, සඛෙඛපි කාමාවචරා ධම්මා, සඛෙඛපි රූපාවචරා ධම්මා, සඛෙඛපි අරූපාවචරා ධම්මා, තණ්හාවත්ථුකා තණ්හාරම්මණා කමනියට්ඨෙන[5] රජනීයට්ඨෙන මදනීයට්ඨෙන කාමා. ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා.

---

1. උද්දානතො – සයා. මිජඝ. 2. වත්ථු – සබ්බත්ථ. 3. රජනියවත්ථු – සයා.
4. 'පරනිම්මිතාකාමා'ති – සි. I. අපාඨොකෙ ච. 'අනිම්මිතාකාමා' ති – සයා මිජඝං. PTS
අපාඨොණකාසු ච සද්දබින්දුපෙය්‍යාලාභාවං ච න දිස්සතෙව.
5. කාමනීයට්ඨෙන – සි. I. II. සයා.

Free Distribution www.aathaapi.org

සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි කුද්දකනිකායෙහි

මහානිද්දේශය

—ඃ—

ඒ භාග්‍යවත් අර්හත් සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා.

1

කාමසූත්‍රනිද්දේශය

1 - 1.

"වසනුකාමය කැමැති වන සත්ත්වයාහට ඉදින් ඒ කාමය සමෘද්ධ වේ නම්, එකල්හි සත්ත්ව තෙමේ කැමැති වසනුව ලැබ එකාන්තයෙන් සතුටු සිත් ඇත්තේ වේ."

කාමා කාමයමානස්ස – 'කාමා' යනු විස්තර වශයෙන් වසනුකාමයෝ යැ, ක්ලේශකාමයෝ යැ යි කාමයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. වසනුකාමයෝ කවරහ? යත්: මනා වූ රූපයෝ යැ, මනා වූ ශබ්දයෝ යැ, මනා වූ ගන්ධයෝ යැ, මනා වූ රසයෝ යැ, මනා වූ ස්පර්ශයෝ යැ, අතුරාණු යැ, පොරෝන යැ, දූසිදස්හු යැ, එළු බැටළු යැ, ගූරු කුකුළු යැ, ඇත් අස් ගව වෙළඹුන් යැ, කෙත් යැ, වතු යැ, කහවණු යැ, රන් යැ, ගම් නියම්ගම් රජදහන්හු යැ, රට යැ, දනවු යැ, කොෂ යැ, කොටුගෙ යැ, යම් කිසි ඇලුම් කට යුතු වසනු යැ (යන මොහු) වසනුකාමයෝ යැ.

තව ද, අතීතකාමයෝ යැ, අනාගතකාමයෝ යැ, වර්තමානකාමයෝ යැ, ආධ්‍යාත්මිකකාමයෝ යැ, බාහිරකාමයෝ යැ, අධ්‍යාත්මබාහ්‍යකාමයෝ යැ, හීනකාමයෝ යැ, මධ්‍යමකාමයෝ යැ, ප්‍රණීතකාමයෝ යැ, සතර අපායයෙහි වූ කාමයෝ යැ, මිනිස්ලොව වූ කාමයෝ යැ, දෙව්ලොව වූ කාමයෝ යැ, එළඹ සිටි කාමයෝ යැ, (අරමුණු මවා රමණය කරන) නිර්මිතකාමයෝ යැ, පරනිර්මිත කාමයෝ යැ, අනිර්මිත (=පියෙවින් පිළියෙල වූ) කාමයෝ යැ, (මේ මාගේ යැ යි) පිළිගත් කාමයෝ යැ, (එසෙයින්) නො පිළිගත් කාමයෝ යැ, (තෘෂ්ණාවශයෙන්) මේ මාගේ යැ යි ගත් කාමයෝ යැ, (එසේ නො ගත්) අමමායිත කාමයෝ යැ, සියලු මැ කාමාවචරධර්මයෝ යැ, සියලු මැ රූපාවචරධර්මයෝ යැ, සියලු මැ අරූපාවචරධර්මයෝ යැ, තෘෂ්ණාවට කාරණ වූ තෘෂ්ණාවට අරමුණු වූ (ධර්මයෝ) ප්‍රහීනා කළ යුතු අර්ථයෙන් ඇලීමට යොග්‍යාර්ථයෙන් (කුලමදාදි) මද ඉපදවිය යුතු අර්ථයෙන් කාමයෝ යි. මොහු වසනුකාමයෝ යැ යි කියනු ලැබෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමේ කිලෙසකාමා? ඡන්දෝ කාමෝ, රාගෝ කාමෝ, ඡන්දරාගෝ කාමෝ; සඞ්කප්පෝ කාමෝ, රාගෝ කාමෝ, සඞ්කප්පරාගෝ කාමෝ; යෝ කාමේසු කාමච්ඡන්දෝ, කාමරාගෝ, කාමනන්දී, කාමතණ්හා, කාමසිනේහෝ, කාමපරිළාහෝ, කාමමුච්ඡා, කාමජ්ඣෝසානං, කාමෝඝෝ, කාමයෝගෝ, කාමූපාදානං, කාමච්ඡන්දනීවරණං.

1. "අද්දසං කාමං තෙ මූලං සඞ්කප්පා කාම ජායසි,
න තං සඞ්කප්පයිස්සාමි එවං කාම න හෙහිසි[1]" ති

ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙසකාමා.

කාමයමානස්සාති[2] – කාමයමානස්ස ඉච්ඡමානස්ස සාදියමානස්ස පත්ථයමානස්ස පිහයමානස්ස[3] අභිජප්පමානස්සාති කාමං කාමයමානස්ස.

තස්ස චෙ තං සමිජ්ඣතීති – 'තස්ස චේ'ති තස්ස ඛත්තියස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා වෙස්සස්ස වා සුද්දස්ස වා ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා දෙවස්ස වා මනුස්සස්ස වා, **තන්ති** වත්ථුකාමා වුච්චන්ති: මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා මනාපිකා ගන්ධා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඵොට්ඨබ්බා; **සමිජ්ඣතීති** ඉජ්ඣති සමිජ්ඣති ලභති පටිලභති අධිගච්ඡති වින්දතීති තස්ස චේ තං සමිජ්ඣති.

අද්ධා පීතිමනෝ හොතීති – අද්ධා ති එකංසවචනං නිස්සංසය වචනං නික්කඞ්ඛවචනං අදෙළ්හිවචනං අදෙළ්හකවචනං නියොගවචනං අපණ්ණකවචනං අවත්ථාපනවචනමෙතං අද්ධා ති. **පීති** ති යා පඤ්චකාම ගුණපටිසංයුත්තා පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසෝ පහාසෝ විත්ති තුට්ඨි ඔදග්ගං අත්තමනතා අභිපඵරණතා[4] චිත්තස්ස. **මනෝ**ති යං චිත්තං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෝ තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. අයං වුච්චති මනෝ. අයං මනෝ ඉමාය පීතියා සහගතෝ හොති සහජාතෝ සංසට්ඨෝ සම්පයුත්තෝ එකුප්පාදෝ එකනිරොධෝ එකවත්ථුකෝ එකාරම්මණෝ. **පීතිමනෝ හොතීති** පීතමනෝ[5] හොති තුට්ඨමනෝ හට්ඨමනෝ පහට්ඨමනෝ අත්තමනෝ උදග්ගමනෝ මුදිතමනෝ පමුදිතමනෝ හොතීති අද්ධා පීතිමනෝ හොති.

---

1. හොහිසි – සීමු.II PTS. 2. කාමං කාමයමානස්සාති කාමං – සී. 1. සීමු. I සහ.
3. පිහයමානස්ස. – සී. 1. සහ. 4. අභිපූරණතා – PTS.
5. පීතිමනෝ – සීමු. II PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

කෙල්ශකාමයෝ කවරහ? යත්: ඡන්දය කාම යැ, රාගය කාම යැ, ඡන්දරාගය කාම යැ, සඞ්කල්පය කාම යැ, රාගය කාම යැ, සඞ්කල්පරාගය කාම යැ, පඤ්චකාමගුණයෙහි යම් කාමසඞ්ඛ්‍යාත ඡන්දයෙක්, කාමරාගයෙක්, කාමනන්දියෙක්, කාමතෘෂ්ණයෙක්, කාමස්නේහයෙක්, කාමපරිදාහයෙක්, කාමමූර්ඡායෙක්, කාමයන්හි ඇතුළු වීමෙක්, කාමසඞ්ඛ්‍යාත ඕඝයෙක්, කාමයොගයෙක්, කාමෝපාදානයෙක්, කාමච්ඡන්දනීවරණයෙක් වේ ද–

1. කාමය, තෘ ගේ මුල දිවිමි. කාමය, තෝ සඞ්කල්පය හේතු කොට ගෙන උපදනෙහි. (දැන් මම) තෘ නො පතමි. කාමය, මේසෙයින් තෝ නූපදනෙහි යැ යි.

මොහු කෙල්ශකාමයෝය යි කියනු ලැබෙත්.

කාමයමානස්ස– කැමැති වන, ආශංසනය කරන, ආස්වාදනය කරන, ප්‍රාර්ථනා කරන, ලබනු කැමැති වන, තෘෂ්ණායෙන් තෘප්තිය උපදවන ඔහුට නු යි 'කාමං කාමයමානස්ස' යනු වේ.

තස්ස චෙතං සම්පජ්ජති– 'තස්ස වේ' යනු: ක්ෂත්‍රිය වූ හෝ බ්‍රාහ්මණ වූ හෝ වෛශ්‍ය වූ හෝ ශූද්‍ර වූ හෝ ගිහි වූ හෝ පැවිදි වූ හෝ දෙව් වූ හෝ මිනිස් වූ හෝ ඔහුට යැ. 'තං' යි වස්තුකාමයෝ කියනු ලැබෙති. මන වඩන රූපයෝ යැ, ශබ්දයෝ යැ, ගන්ධයෝ යැ, රසයෝ යැ, ස්පර්ශයෝ යි. **සම්පජ්ජති** යනු: නිපැදෙයි, මොනවට නිපැදෙයි, ලැබෙයි, පිළිලැබෙයි, පැමිණෙයි, විඳිනු යි 'තස්ස වේ තං සම්පජ්ජති' යනු වේ.

අදඛා පීතිමනෝ හොති– අදඛා යනු: ඒකාන්තවචන යැ, නිස්සංශය වචන යැ, නිසැකවචන යැ, අවෙඛවවචන යැ, නොදෙගිත් වචන යැ, නියොගවචන යැ, අවිරුද්ධවචන යැ, සත්‍යවාදී වචනයෙකි. මේ 'අදඛා' යනු **පීති** යනු පඤ්චකාමගුණප්‍රතිසංයුක්ත වූ යම් ප්‍රීතියෙක්, ප්‍රාමෝද්‍යයෙක්, ආමෝදනයෙක්, ප්‍රමෝදනයෙක්, හර්ෂයෙක්, ප්‍රහර්ෂයෙක් (=හටුපහටු ආකාරයෙක්), ප්‍රීතිඛනයෙක්, සතුටෙක්, ඔද වැඩීමෙක්, සතුටුසිත් ඇති බවෙක්, චිත්තයාගේ පැතුරුණුබවෙක් වේ ද එය යි. **මනෝ** යනු: යම් සිතෙක්, මනසෙක්, මානසයෙක්, හෘදයයෙක්, පණ්ඩර වූ හවාඞ්ගසිතෙක්, මනසෙක්, 'මන'සඞ්ඛ්‍යාත ආයතනයෙක්, මනිඳ්‍රියයෙක්, විඤ්ඤාණයෙක්, විඤ්ඤාණස්කන්ධයෙක්, තදනුරූප වූ (හෙවත් ඒ ස්පර්ශාදිය උපදවන) මනෝ–විඤ්ඤාණධාතුයෙක් වේ ද, මෙය 'මන' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ මනස මේ ප්‍රීතිය හා සහගත වූයේ, සමඟ උපන්නේ, සංසෘෂ්ට වූයේ, සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ, එක් වැ උපන්නේ, එක් වැ නිරුද්ධ වනුයේ, (හෙවත් විසින්) ඒකවස්තුක වූයේ, එක් අරමුණෙහි වූයේ වේ. **පීතිමනෝ හොති** – ප්‍රීති සහිත සිත් ඇතියේ වෙයි. තුටුසිත් ඇතියේ, හටුසිත් ඇතියේ, පහටුසිත් ඇතියේ, අත්තමන වූයේ, ඔද වැඩි සිත් ඇතියේ, මුදිත වූ සිත් ඇතියේ, ප්‍රමුදිත වූ සිත් ඇතියේ වේ නු යි 'අදඛා පීතිමනෝ හොති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ලද්ධා මවෙව්‍යා යදිවජ්ජතීති – **ලද්ධා** ති ලභිත්වා[1] අධිගන්ත්වා වින්දිත්වා පටිලභිත්වා; **මවෙව්‍යාති** – සත්තෝ නරෝ මානවෝ පොසෝ පුග්ගලෝ ජීවෝ ජාගූ[2] ජන්තු ඉන්දගූ[3] මනුජෝ[4]; **යදිවජ්ජතීති** – යං ඉවජ්ජති යං සාදියති, යං පත්ථෙති, යං පිහෙති[5], යං අභිජප්පති රූපං වා සද්දං වා ගන්ධං වා රසං වා ඵොට්ඨබ්බං වාති 'ලද්ධා මවෙව්‍ය යදිවජ්ජති'.
තෙනාහ භගවා:

"කාමං කාමයමානස්ස තස්ස චේ තං සමිජ්ඣති,
අද්ධා පීතිමනෝ හොති ලද්ධා මවෙව්‍ය යදිවජ්ජතී" ති.

1 - 2

"තස්ස චේ කාමයානස්ස[6] ඡන්දජාතස්ස ජන්තුනෝ,
තෙ කාමා පරිහායන්ති සල්ලවිද්ධෝ'ව රුප්පතී".

තස්ස චේ කාමයානස්සාති – **'තස්ස චේ'** ති තස්ස ඛත්තියස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා වෙස්සස්ස වා සුද්දස්ස වා ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා දෙවස්ස වා මනුස්සස්ස වා; **කාමයානස්සාති** – කාමෙ ඉවජ්මානස්ස සාදියමානස්ස පත්ථයමානස්ස පිහයමානස්ස අභිජප්පමානස්ස; අථවා කාම-තණ්හාය යායති නීයති වුය්හති සංහරීයති, යථා හත්ථියානෙන වා අස්සයානෙන වා ගොයානෙන වා අජයානෙන වා මෙණ්ඩකයානෙන වා ඔට්ඨයානෙන වා ඛරයානෙන වා යායති නීයති වුය්හති සංහරීයති. එව මෙවං කාමතණ්හාය යායති නීයති වුය්හති සංහරීයතීති තස්ස චේ කාමයානස්ස.

ඡන්දජාතස්ස ජන්තුනෝති – ඡන්දෙ ති යෝ කාමෙසු කාමච්ඡන්දෙ කාමරාගෝ කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසිනෙහෝ කාමපරිළාහෝ කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං කාමොඝෝ කාමයොගෝ කාමුපාදානං කාමච්ඡන්දනීවරණං; තස්ස සෝ කාමච්ඡන්දෙ ජාතෝ හොති සඤ්ජාතෝ නිබ්බත්තෝ අභිනිබ්බත්තෝ පාතුභූතෝ. **ජන්තුනෝති** – සත්තස්ස නරස්ස මානවස්ස පොසස්ස පුග්ගලස්ස ජීවස්ස ජාගුස්ස[7] ජන්තුස්ස ඉන්දගුස්ස මනුජස්සාති 'ඡන්දජාතස්ස ජන්තුනෝ'

තෙ කාමා පරිහායන්තීති – තෙ වා කාමා පරිහායන්ති, සෝ වා කාමෙහි පරිහායති; කථං තෙ කාමා පරිහායන්ති? තස්ස තිට්ඨන්තස්සෙව තෙ හොගෙ රාජානෝ වා හරන්ති, චොරා වා හරන්ති, අග්ගි වා දහති[8], උදකං වා වහති, අප්පියා වා දායාදා හරන්ති, නිහිතං[9] වා නාධිගච්ඡති[10], දුප්පයුත්තා වා කම්මන්තා භිජ්ජන්ති, කුලෙ වා කුලඞ්ගාරෝ[11] උප්පජ්ජති, යෝ[12] තෙ හොගෙ විකිරති විධමති විද්ධංසෙති, අනිච්චතා එව අථඤ්ඤි. එවං තෙ කාමා භායන්ති පරිහායන්ති පරිධංසන්ති[13] පරිපතන්ති[14] අන්තරධායන්ති විපලුජ්ජන්ති.

---

1. පටිලභිත්වා – සී. 2. ජතු – සීමු. I. ජාතු. සී. ජගු. මජ්ඣං. PTS.
3. භින්දගු – පුරාණ. 4. යකූම් – සී. 5. පිහති – සී.
6. කාමයමානස්ස – ස්‍යා. ඨ. 7. ජාතුස්ස – සී. ජතුස්ස. මජ්ඣං. සී. I.
8. දයහති. – මජ්ඣං. 9. නිහිතඨානා. – මජ්ඣං. 10. විගච්ඡති – මජ්ඣං.
11 කුලෙ – ස. කුලඤාතකෝ කුලජ්ඣාපකෝ – සී. 12. සෝ – සීමු. II.
13. පරිධංසෙන්ති. – සී. – සීමු. 14 පරිවජ්ජන්ති – සී.

Free Distribution www.aathaapi.org

ලද්ධා මවෙච්චා ඉදිච්ඡති - **ලද්ධා** යනු: ලැබ, පැමිණ, විඳ, ප්‍රතිලාභ කොට; **මවෙච්චා** යනු: සත්ත්ව තෙම, නර තෙම, මානවයා, පුරුෂයා, පුද්ගලයා, ජීවයා, (ව්‍යුතියෙන් ජාතියට යන්නේ නු සි) ජාගු තෙම, ජනතු තෙම, (ඉන්‍දසඞ්ඛ්‍යාත කර්මයෙන් හේ නු සි) ඉන්‍දගු තෙම, මනුජ තෙමේ සි. **ඉදිච්ඡති** යනු: රූපයක් හෝ ශබ්දයක් හෝ ගන්ධයක් හෝ රසයක් හෝ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් හෝ යම් කිසිවක් කැමැති වේ නු සි, යමක් ආසාදා කෙරේ නු සි, යමක් ප්‍රාර්ථනා කෙරේ නු සි, යමක් (තෘෂ්ණාවශයෙන්) ලබනු කැමැති වේ නු සි, යමෙක (තෘෂ්ණාවශයෙන්) ගුණ කියා නු සි 'ලද්ධා මවෙච්චා ඉදිච්ඡති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"කාමං කාමයමානස්ස -පෙ- ලද්ධා මවෙච්චා ඉදිච්ඡති" සි.

1 - 2.

"ඒ වස්තුකාමයන් කැමැති වත්තා වූ උපන් තෘෂ්ණා ඇති ඒ පුද්ගලයාගේ ඒ කාමයෝ ඉදින් පිරිහෙත් නම්, එකල්හි හෙතෙම විෂ පෙවූ ශල්‍යයෙකින් (=ඊතලයෙකින්) විදුනා ලද්දකු සෙසින් පෙළනු ලැබේ."

තස්ස වෙ කාමයානස්ස - **තස්ස වෙ** යනු: ඒ ක්ෂත්‍රියයාගේ හෝ බ්‍රාහ්මණයාගේ හෝ වෛශ්‍යයාගේ හෝ ශූද්‍රයාගේ හෝ ගෘහස්ථයාගේ හෝ ප්‍රව්‍රජිතයාගේ හෝ දෙවියාගේ හෝ මිනිසාගේ හෝ ය. **කාමයානස්ස** යනු: කාමවස්තූන් කැමැති වන්නහුගේ, ඉවසන්නහු (=ආස්වාදනය කරන්නහු)ගේ, ප්‍රාර්ථනා කරන්නහුගේ, ලබනු කැමැති වන්නහුගේ, තෘෂ්ණා-වශයෙන් ගුණ කියන්නහුගේ; නොහොත් කාමතෘෂ්ණාව විසින් යවනු ලැබෙයි, පමුණුවනු ලැබෙයි, වහනය කරනු ලැබෙයි, ගෙනයනු ලැබෙයි; යම් සේ ඇත්යානයෙකින් හෝ අශ්වයානයෙකින් හෝ ගවයානයෙකින් හෝ බැටළුයානයෙකින් හෝ මැඩියානයෙකින් හෝ ඔටුයානයෙකින් හෝ කොටළුයානයෙකින් හෝ යවනු ලැබේ ද, පමුණුවනු ලැබේ ද, වහනය කරනු ලැබේ ද, ගෙන යනු ලැබේ ද, එසෙයින් ම කාමතෘෂ්ණාව විසින් යවනු ලැබෙයි, පමුණුවනු ලැබෙයි, වහනය කරනු ලැබෙයි, ගෙන යනු ලැබේ නුසි 'තස්ස වෙ කාමයානස්ස' යනු වේ.

ඡඳජාතස්ස ජන්තුනෝ - **ඡඳ** නම්: පඤ්චකම්ගුණයෙහි යම් කාම-සඞ්ඛ්‍යාත ඡන්දයෙක්, කාමතෘෂ්ණායෙක්, කාමස්නේහයෙක්, කාමපරිදාහයෙක්, කාමමූර්ච්ඡායෙක්, කාමයන්හි බැසගැනීමෙක්, කාමසංඛ්‍යාත ඔසයෙක්, කාමයෝගයෙක්, කාමෝපාදානයෙක්, කාමච්ඡන්දනීවරණයෙක් වේ ද, ඔහුට ඒ කාමච්ඡන්දය තෙමේ උපන්නේ, මොනොවට උපන්නේ, නිපන්නේ, වෙසෙසින් නිපන්නේ, පහළ වූයේ වේ. **ජන්තුනෝ** යනු: සත්ත්වයාගේ-නරයාගේ, මානවයාගේ, පුරුෂයාගේ, පුද්ගලයාගේ, ජීවයාගේ, ව්‍යුතියෙන් ජාතියට යන්නහුගේ, ජන්තුහු ගේ, කර්මයෙන් යන්නහු ගේ, මිනිසාගේ, නු සි 'ඡඳජාතස්ස ජන්තුනෝ' යනු වේ.

තෙ කාමා පරිහායන්ති - වස්තුකාමාදි ඒ කාමයෝ හෝ පිරිහෙති, ඒ පුද්ගල තෙමේ හෝ කාමයන් කෙරෙන් පිරිහේ. කිසෙසින් ඒ කාමයෝ පිරිහෙති ? යත්: ඔහු ජීවත් වැ සිටිය දී මැ ඒ (කාමසඞ්ඛ්‍යාත) භොගයන් රජදරුවෝ හෝ හැරගනිති. සොරු හෝ පැහැරගනිති. ගිත්න හෝ දවයි. (ඔහ ආදි) උදකඝ හෝ මුහුදට ගෙන යයි. අමනාප වූ දායාදයෝ (=නොගිළිය යුත්තෝ) හෝ හැරගනිති. නිධාන කොට තබන ලදුයේ හෝ නො ලැබෙයි. දුප්ප්‍රයුක්ත වූ (=වරදවා යොදන ලද කෘෂිවණිජාදි) කර්මාන්තයෝ හෝ බිඳීයෙති. කුලඝයෙහි ඒ භෝගයන් විසුරුවන, නසන, විධ්වංසනය කරන, කුලඅඟුරක් (=කුලඝාතකඝයක්) හෝ උපදී. අනිත්‍යතාව මැ අටවැනි කොට ඇත. මෙසේ ඒ කාමයෝ හෙති, පිරිහෙති, හාත්පසින් වැතැසෙති, වැගිරෙති, අතුරුදහන් වෙති, සුණුවිසුණු වැ යෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං සෝ කාමෙහි පරිහායති? තිට්ඨන්තෙව තෙ භොගෙ[1] සෝ චවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති. එවං සෝ කාමෙහි හායති පරිහායති පරිධංසති පරිපතති[2] අන්තරධායති විපලුජ්ජති.

1. "මොරා හරන්ති රාජානෝ අග්ගි දහති නස්සති,
අථ[3] අන්තෙන ජහති[4] සරීරං සපරික්ඛකං.

2. එතදඤ්ඤාය මේධාවී භුඤ්ජේථ ච දදෙථ ච,
දත්වා ච භුත්වා ච යථානුභාවං,
අනින්දිතෝ සග්ගමුපෙති ඨානං"ති.

තෙ කාමා පරිහායන්ති සල්ලවිද්ධාව රුප්පතීති – යථා අයොමයෙන වා සල්ලෙන විද්ධා අට්ඨිමයෙන වා සල්ලෙන දන්තමයෙන වා සල්ලෙන විසාණමයෙන වා සල්ලෙන කට්ඨමයෙන වා සල්ලෙන විද්ධා රුප්පති කුප්පති ඝට්ටියති පීළියති ව්‍යාපිතෝ[5] දෙමනස්සිතෝ[6] හොති, එවමෙව[7] වත්ථුකාමානං විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛ දෙමනස්සුපායාසා. සෝ කාමසල්ලෙන ච සොකසල්ලෙන ච විද්ධා රුප්පති කුප්පති ඝට්ටියති පීළියති ව්‍යාපිතෝ[5] දෙමනස්සිතෝ[6] හොතීති – සල්ලවිද්ධොව රුප්පති.

තෙනාහ භගවා:

"තස්ස වෙ කාමයානස්ස[7] ඡන්දජාතස්ස ජන්තුනෝ,
තෙ කාමා පරිහායන්ති සල්ලවිද්ධොව රුප්පති" ති.

1 – 8

"යෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති සප්පස්සෙව පදා සිරෝ,
සෝ'මං විසත්තිකං ලොකෙ[8] සතෝ සමතිවත්තතී".

යෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙතීති – යොති යෝ යාදිසෝ යථායුත්තෝ යථාවිහිතෝ යථාපකාරෝ යං ඨානං පත්තෝ යංධම්ම[9]සමන්නාගතෝ ඛත්තියෝ වා බ්‍රාහ්මණෝ වා වෙස්සෝ වා සුද්දෝ වා ගහට්ඨෝ වා පබ්බජිතෝ වා දෙවෝ වා මනුස්සෝ වා; **කාමෙ පරිවජ්ජෙතීති** – 'කාමා'ති උද්දානතෝ[10] දෙව කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙසකාමා.

කාමෙ පරිවජ්ජෙතීති දිට්ඨි කාරණෙහි කාමෙ පරිවජ්ජෙති: වික්ඛම්භණතෝ වා සමුච්ඡෙදතෝ වා. කථං වික්ඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති? "අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා අප්පස්සාද[11]ට්ඨෙනා"ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති. "මංසපෙසූපමා කාමා බහුසාධාරණට්ඨෙනා"ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති. "තිණුක්කූපමා කාමා අනුදහනට්ඨෙනා"ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති. 'අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා මහාපරිළාහට්ඨෙනා" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති.

---

1. භොගා - සී. 2. පරිවත්තති - සී. 3. අථෝ - සී.
4. අඤ්ඤෙනෙව ජහති - ඉ.ජ. 5. බ්‍යාධිතෝ - සී. ඉ.ජ. සී.ඨි. I
6. දෙමනස්සාභිතෝ - සී.ඨි. I
7. කාමයමානස්ස - සු. ඔ. සී. I 8. ලොකං - PTS.
9. ධම්මං - සී.ඨි. I 10. උද්දානතෝ - සී. ඉ.ජ.
11. අප්පස්සාදා - සී.ඨි. ඤ. සී I.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙසින් හෙතෙම කාමයන් කෙරෙන් පිරිහෙයි? යත්: ඒ භෝගයන් නිසැඟෑ දී මෑ හෙතෙම වූත වෙයි, මැරෙයි, අතුරුදන් වෙයි, වැනැසේ. මේසෙසින් හෙතෙම කාමයන් කෙරෙන් හෙයි, පිරිහෙයි, හාත්පසින් වැනැසෙයි, ගිලිහෙයි, අතුරුදහන් වෙයි, සුණුවිසුණු වේ.

1. "සොරු ද රජදරුවෝ ද (භොගයන්) පැහැරගනිති. ගින්න දවයි. උදකාදියෙන් නැසෙයි. යළි (ශෙෂ වූ) භෝගයන් සහිත ශරීරය මරණය සමග හැරිපියයි.

2. පණ්ඩිතපුරුෂ තෙමේ තෙල භෝගයන්ගේ විනාශය දැන වලඳනුයේ ද දෙනුයේ ද වෙයි. සම්පත් වූ ලෙසින් දී වලඳා අනින්දින වූයේ දෙව්ලොවට පැමිණේ."

තෙ කාමා පරිභායන්තී සල්ලවිද්ධොව රූපතී – යම් සේ ලොහොමුවා ගියෙකින් හෝ ඇවමුවා ගියෙකින් හෝ දළමුවා ගියෙකින් හෝ සිඟුමුවා ගියෙකින් හෝ දඬුමුවා ගියෙකින් හෝ විදුනා ලදුයේ විසිරේ ද (=විකාරයට පැමිණේ ද), සැලේ ද (=කිපේ ද), ගැවේ ද, පෙළේ ද, පෙළන ලදුයේ හටගත් දෙමනස් ඇතියේ වේ ද, එසෙසින් ම වත්‍ථුකාමයන්ගේ විපරිණාමයෙන් වූ අන්‍යථාභාවයෙන් සෝකපරිදෙව දුක්ඛදෙමනස්සුපායාසයෝ උපදිත්. හෙතෙම කාමශල්‍යයෙන් ද ශෝකශල්‍යයෙන් ද විදුනා ලදුයේ විසිරෙයි, සැලෙයි, ගැවෙයි, පෙළෙයි. පෙළන ලදුයේ හටගත් දෙමනස් ඇතියේ වේ නුයි "සල්ලවිද්ධොව රූපතී" යනු වේ. එයින් වදාළහ බුදුහු:

"තස්ස වේ කාමයානස්ස –පෙ– සල්ලවිද්ධොව රූපතී" යි.

1 – 8.

"යමෙක් වත්‍ථුකාමක්ලේශකාමයන් (එහි ඡන්දරාගය විෂකමහණයෙන් හෝ සමුච්ඡේදයෙන් හෝ) තමාගේ පයින් සර්පයකුගේ හිස මෙන් දුරු කෙරේ ද, ඒ මහණ ලොවහි විසතිකා සඞ්ඛ්‍යාත වූ මේ තෘෂ්ණාව සමෘතිමත් වෑ ඉක්මවයි."

යො කාමෙ පරිවජ්ජෙති – **යො** – යම් කිසි, යම් බදු වූ, යමෙකින් යුක්ත වූ, යම්සේ සිටි, යම් ප්‍රකාර වූ, යම් තනතුරකට පැමිණි, යම් ධර්මයෙකින් යුක්ත වූ ක්ෂත්‍රියයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ වෛශ්‍යයෙක් හෝ ශූද්‍රයෙක් හෝ ගිහියෙක් හෝ පැවිද්දෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මිනිසෙක් හෝ යි. **කාමෙ පරිවජ්ජෙති**– කාමයෝ නම්: විත්තර විසින් කාමයෝ දෙදෙනෙක් වෙති: වත්‍ථුකාමයෝ ද, කෙලෙසකාමයෝ දැ යි... මොහු වත්‍ථුකාමයෝ යැ යි කියනු ලැබෙත්... මොහු කෙලෙසකාමයෝ යැ යි කියනු ලැබෙත්.

කාමෙ පරිවජ්ජෙති – දෙකරුණකින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි: විෂකම්භණ විසින් හෝ සමුච්ඡේද විසින් හෝ යැ. කෙසේ විෂකම්භණ විසින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරේ ද? යත්: 'අල්පාස්වාදෙ වත අයං කාමෙසු ආදීනවෝ' යි නුවණැසින් දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි; බහ්වාබාධරණ වත අයං කාමෙ මංසපෙසි වත්තහ'යි නුවණැසින් දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි; 'දහනකාත්‍යසමපාදක වත (=හස්තාදිය දවන) අයං කාමෙ තිණුක්කා (=තණහුලක්) වත්තහ'යි නුවණින් දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

"සුපිනකූපමා කාමා ඉත්තරපච්චුපට්ඨානට්ඨේනා" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. "යාචිතකූපමා කාමා තාවකාලිකට්ඨේනා" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. "රුක්ඛඵලූපමා කාමා සම්භඤ්ජනපරිභඤ්ජන[1]ට්ඨේනා" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. "අසිසූනූපමා කාමා අධිකුට්ටන[2]ට්ඨේනා" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. "සත්තිසූලූපමා[3] කාමා විනිවිජ්ඣනට්ඨේනා" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. "සපඵසිරූපමා කාමා සප්පටිභයට්ඨේනා" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. "අඟඟිකඛණ්ඩූපමා කාමා මහාභි[4]තාපකරට්ඨේනා[5]" ති පස්සන්තෝ වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති.

බුද්ධානුස්සතිං භාවෙන්තෝපි වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. ධම්මානුස්සතිං භාවෙන්තෝපි -පෙ- සඞ්ඝානුස්සතිං භාවෙන්තෝපි, සීලානුස්සතිං භාවෙන්තෝපි, දෙවතානුස්සතිං භාවෙන්තෝපි, ආනාපානසතිං[6] භාවෙන්තෝපි, මරණසතිං භාවෙන්තෝපි, කායගතාසතිං භාවෙන්තෝපි, උපසමානුස්සතිං භාවෙන්තෝපි වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. පඨමජ්ඣානං භාවෙන්තෝපි වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. දුතියජ්ඣානං භාවෙන්තෝපි, තතියජ්ඣානං භාවෙන්තෝපි, චතුත්ථජ්ඣානං භාවෙන්තෝපි, ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිං භාවෙන්තෝපි, විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තිං භාවෙන්තෝපි, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිං භාවෙන්තෝපි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිං භාවෙන්තෝපි වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති. එවං වික්ඛම්භණතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති.

කථං සමුච්ඡේදතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති? සොතාපත්තිමග්ගං භාවෙන්තෝපි අපායගමනීයෙ කාමේ සමුච්ඡේදතෝ පරිවජ්ජේති. සකදාගාමිමග්ගං භාවෙන්තෝපි ඔළාරිකෙ කාමේ සමුච්ඡේදතෝ පරිවජ්ජේති. අනාගාමිමග්ගං භාවෙන්තෝපි අණුසහගතෙ කාමේ සමුච්ඡේදතෝ පරිවජ්ජේති. අරහත්තමග්ගං භාවෙන්තෝපි සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං[7] සමුච්ඡේදතෝ කාමේ පරිවජ්ජේති.

යෝ කාමෙ පරිවජ්ජේති සප්පස්සෙව පඤ්ඤිරොති – සපෝ වුච්චති අහි. කෙනට්ඨෙන සපෝ? සංසප්පනෙනා ගච්ඡතීති – සපෝ; කුජ්ජෙනා[8] ගච්ඡතීති කුජ්ඣෝ, උරෙන ගච්ඡතීති උරගෝ, පත්තාසිරෝ ගච්ඡතීති පත්තගෝ; සිරෙන සප්පතීති සිරිංසපෝ[9]; බිලෙ සයතීති බිලාසයෝ; ගුහායං සයතීති ගුහාසයෝ; දුඨා තස්ස ආවුඩෙතීති දුට්ඨාවුඩෝ; විසං තස්ස ඡෙරණතීති ඡෙරවිසෝ; ජීවහා තස්ස දුවිධාති ද්විජීවෙහා; දීඝි ජීවහාගි රසං සායතීති දීඝරසඤ්ඤෝ; යථා පුරිසෝ ජීවිතුකාමෝ අමරිතුකාමෝ සුඛකාමෝ දුක්ඛපටිකූලෝ පාදෙන සපඵසිරං විවජ්ජයිත්ථ පරිවජ්ජයිත්ථ අභිනිවජ්ජයිත්ථ, එවමෙව සුඛකාමෝ දුක්ඛපටිකූලෝ කාමෙ වජ්ජයිත්ථ විවජ්ජයිත්ථ පරිවජ්ජයිත්ථ අභිනිවජ්ජයිත්ථාති – **සප්පස්සෙව පඤ්ඤිරෝ.**

---

1. සම්භඤ්ජනපරිභඤ්ජන - ස. සම්භිජ්ජනපරිභිජ්ජන - සී II.
2. අධිකුට්ටන - සහ. 3. සත්තිසිලූපමා - කත්ථචි.
4. මහාභි - සහ. 5. මහාභිතාපනට්ඨෙන - මජ්ඣං. මහාභිතාපනට්ඨෙන - ස.
6. ආනාපානුස්සතිං - සහ.
7. අසෙසනිස්සෙසං - ස. 8. කුජ්ජතෝ. - සීමු 1. 9. සුපපතීති සරීසපෝ - මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

'මහාපරිදාහකර වන බැවින් කාමයෝ අඞ්ගාරකර්ෂූ (=අඟුරුවල) වැන්නහ'යි නුවණින් දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'ඉඹර වැ (=තෝ පැමිණ හෝ අල්ප වැ එළඹ) සිටි වන බැවින් කාමයෝ සුවප්තයක් වැන්නහ' යි නුවණින් දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'තාවත්කාලික වන බැවින් කාම පිරුළයෙන් අළ දෑයක් වැන්නැ'යි දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි. 'සම්භඤ්ජනපරිභඤ්ජනකර වන බැවින් කාම වෘක්ෂඵල වැන්නැ'යි නුවණින් දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'අධිකුච්ඡනා*ජීයෙන් (=සිදුනා බැවින්) කාම අසිසූනා (=කඩුව හා මස්ලොඹුව) වැන්නැ' යි දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි. 'විනිවිදුනා බැවින් කාමයෝ සැන්හුලක් වැන්නහ' යි දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි 'සප්‍රතිභයාජීයෙන් කාමයෝ සර්පශීර්ෂ වැන්නහ'යි දක්නේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'මහාඝිතාපකර වන බැවින් කාමයෝ වහනිස්කඞ්ඛ වැන්නහ'යි නුවණැසින් දක්නේ කාමයන් පරිවර්ජන කෙරේ.

බුද්ධානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. ධර්මානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද... සඞ්ඝානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද... ශීලානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද... ත්‍යාගානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද... දෙවතානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද... ආනාපානස්මෘතිය වඩනුයේ ද... මරණානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද... කායගතානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද... උපශමානුස්මෘතිය වඩනුයේ ද විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි; ප්‍රථමධ්‍යානය වඩනුයේ ද විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි. ද්වීතියධ්‍යානය වඩනුයේ ද... තෘතීයධ්‍යානය වඩනුයේ ද... චතුර්ථධ්‍යානය වඩනුයේ ද... ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිය වඩනුයේ ද... විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තිය වඩනුයේ ද... ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිය වඩනුයේ ද... නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිය වඩනුයේ ද විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. මෙසේ විෂකම්භණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරේ.

කෙසේ සමුච්ඡේද වසින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි? යත්: ස්‍රෝතාපත්තිමාර්ගය වඩනුයේ ද අපායගමනීය වූ කාමයන් සමුච්ඡේද හෙයින් පරිවර්ජන කෙරෙයි: සකෘදාගාම්මාර්ගය වඩනුයේ ද ඕදාරික වූ කාමයන් සමුච්ඡේද හෙයින් දුරු කෙරෙයි; අනාගාම්මාර්ගය වඩනුයේ ද අණුසහගත වූ කාමයන් සමුච්ඡේද හෙයින් දුරු කෙරෙයි, අර්හත්ත්වමාර්ගය වඩනුයේ ද සියල්ලෙන් සියල්ල සර්ප්‍රකාරයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිරවශෙෂ කොට සමුච්ඡේදවශයෙන් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. මෙසෙයින් සමුච්ඡේද හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරේ.

යො කාමෙ පරිවජ්ජති සප්පසෙවව පදූ සිරෝ – 'සප්ප' යි නාගයා කියනු ලැබෙයි. කවර හෙයෙකින් සර්ප නම් වී ද? යත්: සංසර්ජණ කෙරෙමින් යේ නුයි සර්ප යැ, වක්‍රවක්‍ර වැ යේ නුයි භුජග යැ; උරයෙන් (ලෙන්) යේ නුයි උරග යැ; නැමූ ශීර්ෂ ඇති වැ යේ නුයි; පත්‍යාග යැ; සිරසින් හොඹ නුයි සිරිංසප යැ; බිලයෙහි හොඹ නුයි; බිලාශය යැ; ගුහායෙහි හොවී නුයි; ගුහාශය යැ; දංෂ්ට්‍රා ඔහුට ආයුධ නුයි දංෂ්ට්‍රායුධ යැ; විෂ ඔහුගේ ඝෝර නුයි ඝෝරවිෂ යැ; ජිහ්වා ඔහුගේ ද්විඛ නුයි ද්විජිහ්ව යැ, දෙදිවින් රස විඳිනුයි ද්විරසඥ යැ. යම් සේ ජීවත් වනු කැමැති නො මැරෙනු කැමැති සුව කැමැති දුඃඛප්‍රතිකූල වූ පුරුෂයෙක් පයින් සර්පශීර්ෂය හරනේ ද, වෙසෙසින් හරනේ ද, හාත්පසින් හරනේ ද, දුරින් දුරු කෙරේ ද, එසෙසින් ම සුව කැමැති වූයේ දුඃඛප්‍රතිකූල වූයේ කාමයන් හරනේ යැ, වෙසෙසින් හරනේ යැ, හාත්පසින් හරනේ යැ, දුරින් දුරු කෙරේ නුයි **සප්පසෙවව පදූ සිරෝ** යනු වේ.

* අතිකුච්ඡනා - ධම්මපදට්ඨකථා

Free Distribution www.aathaapi.org

සෝ'මං විසත්තිකං ලෝකෙ සතෝ සමවිනිත්තතීති – "සෝ" ති යෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති; **විසත්තිකා** වුච්චති තණ්හා – යෝ රාගෝ සාරාගෝ අනුනයෝ අනුරොධෝ නන්දි නන්දිරාගෝ, චිත්තස්ස සාරාගෝ ඉච්ඡා මුච්ඡා ආජ්ඣොසානං, ගෙධෝ පලිගෙධෝ[1] සඞ්ගෝ පඞ්කෝ එජා මායා ජනිකා සඤ්ජනිකා සඤ්ඣතනී සිබ්බනී ජාලිනී සරිතා විසත්තිකා සුත්තං විසටා ආයුහනී දුතියා පණිධි භවනෙත්ති වනං[2] වනථෝ සන්ථවෝ සෙනෙහෝ අපෙක්ඛා පටිබන්ධු[3] ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතත්තං, රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ඵොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා[4] පුත්තාසා ජීවිතාසා, ජප්පා පජප්පා අභිජ්පා ජප්පනා ජප්පිතත්තං, ලොලුප්පං[5] ලොලුප්පායනා ලොලුප්පා-යිතත්තං, පුථුජ්ඣත්තිකතා[6] සාදු'කම්යතා, අධම්මරාගෝ විසමලෝභෝ නිකන්ති නිකාමනා පත්ථනා පිහනා සම්පත්ථනා, කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා, රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරොධතණ්හා, රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා, ඕඝෝ යොගෝ ගන්ථෝ උපාදානං ආවරණං නීවරණං ජ්ඣනං බන්ධනං උපක්කිලෙසෝ අනුසයෝ පරියුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප-භවෝ මාරපාසෝ මාරබළිසං මාරවිසයෝ, තණ්හානදී තණ්හාජාලං තණ්හා-ගද්දුලං තණ්හාසමුද්දෝ, අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං.

විසත්තිකාති– කෙනට්ඨෙන විසත්තිකා? විසතාති විසත්තිකා; විසාලාති විසත්තිකා; විසටාති විසත්තිකා; විසක්කතීති විසත්තිකා; වීසං හරතීති විසත්තිකා; විසංවාදිකාති[8] විසත්තිකා; විසමූලාති විසත්තිකා; විසඵලාති විසත්තිකා; විසපරිභොගාති විසත්තිකා. විසාලා වා පන සා තණ්හා[9] රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ, කුලෙ ගණෙ ආවාසෙ ලාභෙ යසෙ පසංසායං සුඛෙ, චීවරෙ පිණ්ඩපාතෙ සෙනාසනෙ ගිලානපච්චයභෙසජ්ජ-පරික්ඛාරෙ, කාමධාතුයා රූපධාතුයා අරූපධාතුයා, කාමභවෙ රූපභවෙ අරූපභවෙ සඤ්ඤාභවෙ අසඤ්ඤාභවෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවෙ එකවොකාර-භවෙ චතුවොකාරභවෙ පඤ්චවොකාරභවෙ, අතීතෙ අනාගතෙ පච්චුප්පන්නෙ, දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු විසතා විප්ඵන්දතීති විසත්තිකා.

ලොකෙති – අපායලොකෙ මනුස්සලොකෙ දෙවලොකෙ ඛන්ධලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ.

---

1. රොධෙ පලිරොධෙ - කත්ථචි. 2. වනං - සීමු. I. මජ්ඣං.
3. පරිබන්ධු - සහ. PTS. 4. ජනාසා - මජ්ඣං. 5. ලොලුප්පං - සහ.
6. පුථුජ්ඣත්තා. - සීමු. I. පුථුජ්ඣත්තිකතා - සහ. PTS. 7. සාධු - සු; මජ්ඣං. PTS.
8. විසංවාදිතා - සීමු. I 9. තණ්හා'ති සහාමඤ්ඤෙ න දිස්සතෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සෝ'මං විසත්තිකං ලොකෙ සතෝ සමතිවත්තතී – 'සෝ' යනු: යමෙක් කාමයන් පරිවර්ජිත කෙරේ නම් ඒ ය. **'විසත්තිකා'** යි තෘෂ්ණා කියැවෙයි. යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් (පුනප්පුනං පමුණුවන හෙයින්) අනුනයයෙක් අනුරෝධයෙක් නන්දියෙක් නන්දිරාගයෙක්, චිත්තයාගේ සංරාගයෙක් (අරමුණු කැමැති වන) ඒජ්ඣායෙක් (බොල් කෙලෙස් බැඳීන් මුසපත් කරන) මූර්ඡායෙක් අධ්‍යවසානයෙක්, ගෙධයෙක් පරිගෙධයෙක් (අරමුණෙහි ලැගෙන හෙයින්) සඞ්ගයෙක් (ගැලෙන හෙයින්) පඞ්කයෙක් (ඒ ඒ භවයට ආකර්ෂණ කරන) එජාවෙක් (රවටන හෙයින්) මායාවෙක් (සසරවට උපදවන හෙයින්) ජනිකාගෙක් (දුක හා සංයොග කරමින් උපදවන හෙයින්) සංජනනියෙක් (=ව්‍යුති ප්‍රතිසන්ධි විසින් භවයෙහි) මැසීමෙක් ජාලිනියෙක් (සරිත් සදෘශ ව ආකර්ෂණ කරන හෙයින්) නදියෙක් වෙසෙසින් ඇලීමෙක් (බඳනා හෙයින්) ඉගයෙක් (විසෘත වන හෙයින්) විසතායෙක් ආයූහනියෙක් (සහාය වන හෙයින්) දුතියායෙක් ප්‍රණිධියෙක් භවනෙත්තියෙක් (සමුත්ථාපන – ගඟන හෙයින්) වතගයෙක් (බලවද්භාවයෙන්) වතථයෙක් සන්ථවයෙක් සෙනහයෙක් අපෙක්ඛායෙක් ප්‍රතිබන්ධියෙක් ආශායෙක් ආශංසායෙක් ආශංසිත බවෙක්, රූපයෙහි ආශායෙක් ශබ්දාශායෙක් ගන්ධාශායෙක් රසාශායෙක් ඵොට්ඨබ්බාශායෙක් ධනාශායෙක් පුත්‍රාශායෙක් ජීවිතාශායෙක්, (ප්‍රලපන කරන හෙයින්) ප්‍රලපායෙක් ප්‍රප්‍රලපායෙක් අභිප්‍රලපායෙක් ප්‍රලපනයෙක් ප්‍රල්පිතබවෙක් ලොලුප බවෙක් ලොලුපාකාරයෙක් ලොලුපායිත බවෙක්, නහුට සලන බවෙක් මඩුර අරමුණු කැමැති වන බවෙක්, අධම්මරාගයෙක් විෂමලොභයෙක් නිකාන්තියෙක් නිකාමනයෙක් ප්‍රාර්ථනායෙක් පිහායෙක් සම්ප්‍රාර්ථනායෙක්, කාමතෘෂ්ණායෙක් භවතෘෂ්ණායෙක් විභවතෘෂ්ණායෙක්, රූපතෘෂ්ණායෙක් අරූපතෘෂ්ණායෙක් නිරෝධතෘෂ්ණායෙක්, ශබ්දතෘෂ්ණායෙක් ගන්ධතෘෂ්ණායෙක් රසතෘෂ්ණායෙක් ඵොට්ඨබ්බතෘෂ්ණායෙක් ධම්මතෘෂ්ණායෙක්, ඕඝයෙක් යොගයෙක් ග්‍රන්ථයෙක් උපාදානයෙක් ආවරණයෙක් නීවරණයෙක් (කුසල් දහම් වසන හෙයින්) ජ්දනයෙක් බන්ධනයෙක් උපකෙලෙශයෙක් අනුශයයෙක් (උපදනා කුසලවාරය ගන්නා) පරියුට්ඨානයෙක් (පරිවේෂ්ටන කරන හෙයින්) ලතායෙක් (විවිධ වස්තු කැමැති වන හෙයින්) විවිධ වීජ්ඣායෙක් දුඃඛමූලයෙක් දුඃඛනිදානයෙක් දුඃඛප්‍රභවයෙක් මාරපාශයෙක් මාරබන්ධනයෙක් මාරවිෂයයෙක්, තෘෂ්ණානදියෙක් තෘෂ්ණාසඞ්ඛ්‍යාත ජාලයෙක් තෘෂ්ණා සඞ්ඛ්‍යාත ගර්දුල (=ශුනකබන්ධන) යෙක් තෘෂ්ණාසමුද්‍රයෙක්, අභිධ්‍යාගයෙක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ නම් එය යි.

විසත්තිකා – කවරහෙයකින් (තෘෂ්ණා තොමෝ) විසත්තිකා නම් වූ ද? යත්: විසෘත වන හෙයින් විසත්තිකා ය; විශාල වන හෙයින් විසත්තිකා ය; විසෘෂ්ට වන හෙයින් විසත්තිකා ය; විශෙෂයෙන් සහ්‍ය (=සහනය කළ හැකි) වන හෙයින් විසත්තිකා ය; වෙසෙසින් සිත හකුළුවන හෙයින් හෝ දුඃඛවිෂය ඵලවන හෙයින් විසත්තිකා ය; (අනිත්‍යාදිය) විසංවාදන කරන හෙයින් විසත්තිකා ය; විෂමූල හෙයින් විසත්තිකා ය; විෂඵල හෙයින් විසත්තිකා ය; විෂපරිභොග හෙයින් = විසත්තිකා ය. යම් විශාල වූ ඒ තෘෂ්ණා තොමෝ රූපයෙහි ශබ්දයෙහි ගන්ධයෙහි රසයෙහි ඵොට්ඨබ්බයෙහි, කුලයෙ කෙරෙහි ගණයා කෙරෙහි. ආවාසයෙහි ලාභයෙහි යශස්හි ප්‍රශංසායෙහි සුඛයෙහි, චීවරයෙහි පිණ්ඩපාතයෙහි ශයනාසනයෙහි ගිලානප්‍රත්‍යයයෙහි, කාමධාතුයෙහි රූපධාතුයෙහි අරූපධාතුයෙහි, කාමභවයෙහි රූපභවයෙහි අරූපභවයෙහි සංඥභවයෙහි අසංඥභවයෙහි නෙවසංඥනාසංඥභවයෙහි එකවොකාරභවයෙහි චතුඃවොකාරභවයෙහි පඤ්චවොකාරභවයෙහි, අතීතකාලයෙහි අනාගතකාලයෙහි පුත්‍යුත්පන්නකාලයෙහි, දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතව්‍යධම්මයන්හි විසෘත විසෘත නු යි 'විසත්තිකා' නම්.

ලොකෙ – අපායලොකයෙහි මනුෂ්‍යලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි සඞ්ඛාරලොකයෙහි ධාතුලොකයෙහි ආයතනලොකයෙහි යැ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සතෝති - චතූහි කාරණේහි සතෝ: කායෙ කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ; වෙදනාසු-චිත්තෙ-ධම්මේසු ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ. අපරෙහිපි චතූහි කාරණේහි සතෝ: අසති පරිවජ්ජනාය සතෝ; සතිකරණීයානඤ්ච ධම්මානං කතත්තා සතෝ; සතිපටිපක්ඛානං[1] ධම්මානං හතත්තා සතෝ; සතිනිමිත්තානං ධම්මානං අසම්මුට්ඨත්තා[2] සතෝ. *[3]අපරෙහිපි චතූහි කාරණේහි සතෝ: සතියා සමන්නාගතත්තා සතෝ; සතියා වසිතත්තා සතෝ; සතියා පාගුඤ්ඤතාය සතෝ; සතියා අපච්චවේක්ඛණතාය[4] සතෝ.* අපරෙහිපි චතූහි කාරණේහි සතෝ: සන්තත්තා සතෝ; සන්තතත්තා සතෝ; සමිතත්තා සතෝ; සන්තධම්මසමන්නාගතත්තා සතෝ. බුද්ධානුස්සතියා සතෝ; ධම්මානුස්සතියා සතෝ; සඞ්ඝානුස්සතියා සතෝ; සීලානුස්සතියා සතෝ; චාගානුස්සතියා සතෝ; දෙවතානුස්සතියා සතෝ; ආනාපානසතියා සතෝ; මරණානුස්සතියා සතෝ; කායගතාසතියා සතෝ; උපසමානුස්සතියා සතෝති. යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා[5] අසම්මුස්සනතා[6] සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගෝ එකායනමග්ගෝ, අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතෝ හොති සමුපෙතෝ උපගතෝ[7] සමුපගතෝ උපපන්නෝ සමුපපන්නෝ[8] සමන්නාගතෝ. සෝ වුච්චති සතෝ.

සෝ'මං විසත්තිකං ලෝකෙ සතෝ සමතිවත්තතීති - ලෝකෙ වෙසෝ[9] විසත්තිකා; ලෝකෙවෙනං[10] විසත්තිකං සතෝ තරති උත්තරති පතරති සමතික්කමති වීතිවත්තතීති[11] 'සෝ'මං විසත්තිකං ලෝකෙ සතෝ සමතිවත්තතී'.

තෙනාහ භගවා:

"යෝ කාමෙ පරිවජ්ජති සපඤ්ඤෝව පදඋ සිරෝ,
සෝ'මං විසත්තිකා ලෝකෙ සතෝ සමතිවත්තතී" ති.

1 - 4

"ඛත්තං වඤ්ඣං ඛිරඤ්ඤං වා ගවාස්සං දුසපොරිසං,
පියෝ බන්ධු පුථූ කාමෙ යෝ නරෝ අනුගිජ්ඣති".

---

1. පරිපන්ථානං - සීමු. I. පරිබන්ධානං - මජ්ඣ. 2. අපම්මුට්ඨත්තා - ස. සී. II. PTS.
*3. පුපඵලක්ඛණත්තාරිත්තෝ භාගෝ සෝමි පෙත්ථෙකෙ න දිස්සතෙ.
4. අපච්චවේක්ඛණතාය - ස. 5. පිලාපනතා - මජ්ඣ.
6. අපම්මුස්සනතා - සීමු. II. සං. 7. උපාගතෝ - සීමු. II. PTS.
8. සම්පන්නෝ - සීමු. II 9. ලොකෙ - සෑ. PTS. යා ලොකෙ වා සා. - මජ්ඣ. සීමු. II
10. යා ලොකෙ - සෑ. ලොකෙ වා සා. මජ්ඣ. සීමු. II. 11. පීති - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

සතෝ – සතර කරුණෙකින් සමෘති ඇතිගේ: රූපකායගෙහි කායානුදර්ශීනාසමෘතිප්‍රස්ථානය (=කය අනිත්‍යාදි විසින් පුනපුනා දක්නා සිවටන්) වඩනුගේ සමෘති ඇතිගේ යැ. වෙදනාගෙහි – චිත්තගෙහි – ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශීනාසමෘතිප්‍රස්ථානය වඩනුගේ සමෘති ඇතිගේ සි. අනෙකුදු සතර කරුණෙකින් සමෘති ඇතිගේ: මුෂිතසමෘතිය දුර ලිමෙන් සමෘති ඇතිගේ, සමෘතියෙන් කතීව්‍ය වූ ධර්මයන් (=සතර මාඝීයන්) වඩන ලද හෙයින් සමෘති ඇතිගේ, (කාමච්ඡන්දාදි) සමෘතිප්‍රතිපක්ෂධර්මයන් නැසූ හෙයින් සමෘති ඇතිගේ, සමෘතිනිමිත්ත වූ (කායාදි) ධර්මයන් නො නට හෙයින් සමෘතිමත් වූගේ යැ. අන්‍ය වූ ද සතර කරුණෙකින් සමෘති ඇතිගේ: සමෘතියෙන් සමන්විත වන හෙයින් සමෘතිමත් වූගේ, සමෘතිවශිභාවයට පැමිණි හෙයින් සමෘතිමත් වූගේ, සමෘතියෙහි ප්‍රගුණ බැවින් සමෘතිමත් වූගේ, සමෘතියෙන් අපරිවර්ත්තිත වන (=නො පසුබස්නා) බැවින් සමෘතිමත් වූගේ. අන්‍ය වූ ද සතර කරුණෙකින් සමෘතිමත් වූගේ: සත්‍ය (=සභාවයෙන් විද්‍යමාන) වන බැවින් සමෘතිමත් වූගේ, ශාන්ත (=නිවුණ වන) බැවින් සමෘතිමත් වූගේ, කෙලෙස් සන්හිදුවන ලද බැවින් සමෘතිමත් වූගේ, සත්පුරුෂධර්මයන්ගෙන් සමන්විත වන බැවින් සමෘතිමත් වූගේ. බුද්ධානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, ධර්මානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, සඞ්ඝානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, ශීලානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, ත්‍යාගානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, දෙවතානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, ආනාපානස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, මරණානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, කායගතාස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, උපශමානුස්මෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ සි. යම් සිහියෙක් නැවත නැවත සිහි කිරීමෙක් අභිමුඛ ව මෙන් සිහි කිරීමෙක් සිහියක් සිහි කරන අසුරක් (ශ්‍රැතය) ධරන බවෙක් (අරමුණෙහි) බැසගන්නා බවෙක් (විරකෘත භාෂිතයන්) ප්‍රමොෂ (=විසමෘන) නොවන බවෙක් සමෘතියෙක් සමෘතීන්ද්‍රියයෙක් සමෘතිබලයෙක් සම්‍යක්සමෘතියෙක් සමෘතිසම්බොධ්‍යඞ්ගයෙක් එකායනමාඝීයෙක් වේ ද, මෝ සමෘති නමැයි කියනු ලැබේ. මේ සමෘතියෙන් උපෙත වූගේ සමුපෙත වූගේ උපගත වූගේ සමුපගත වූගේ නොවෙන් වූගේ පරිපූර්ණ වූගේ සමන්වාගත වූගේ වෙයි. හේ **සමෘතිමත්** වූගේ ය සි කියනු ලැබේ. **සෝ'මං විසත්තිකං ලෝකෙ සතෝ සමතිවත්තති** – මේ විසත්තිකා තොමෝ සකඞ්ගලෝකගෙහි මැ වෙයි. ස්කඞ්ගලෝකගෙහි මැ පවත්නා වූ මේ විසත්තිකා සඞ්ඛ්‍යාත තෘෂ්ණාව සමෘතිමත් වූගේ (කාමයන් දුරු කෙරෙමින්) තරණය කෙරෙයි. (කෙලෙශයන් දුරු කෙරෙමින්) උත්තරණය කෙරෙයි. (ඔවුන්ගේ ප්‍රතිඝාතහේතුව සිදිමින්) ප්‍රතරණය කෙරෙයි. (සසර ඉක්මවමින්) සමතික්‍රමණය කෙරෙයි, (ප්‍රතිසන්ධියට අහව්‍යොත්පත්තික කෙරෙමින්) ඉක්මවා නු සි "සෝ'මං විසත්තිකං ලෝකෙ සතෝ සමතිවත්තති" යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"යෝ කාමේ පරිවජ්ජති –පෙ– **සතෝ සමතිවත්තති"** සි.

1-4.

"යම් මිනිසෙක් හැල් ආදි කෙත් හෝ ගෙවතු ආදි වතු හෝ අමුරන් හෝ ගවයන් අසුන් හෝ දසුන් කම්කරු පුරුෂයන් හෝ කැයන් හෝ අන් කිසිහෝ කාමයකු දු පුනපුනා ප්‍රාර්ථනා කෙරේ නම්"

Free Distribution www.aathaapi.org

ඛෙත්තං වත්ථුං හිරඤ්ඤං වා ති – 'ඛෙත්ත'න්ති සාලිඛෙත්තං වීහිඛෙත්තං මුගඝඛෙත්තං මාසඛෙත්තං යවඛෙත්තං ගොධූමඛෙත්තං තිලඛෙත්තං; **වත්ථූනි**[1] – ඝරවත්ථුං කොට්ඨකවත්ථුං පුරෙවත්ථුං පච්ඡාවත්ථුං ආරාමවත්ථුං විහාරවත්ථුං; **හිරඤ්ඤන්ති** – හිරඤ්ඤං වුච්චති කහාපණෝති 'ඛෙත්තං වත්ථුං හිරඤ්ඤං වා.'

ගවාස්සා දාසපොරිසන්ති – 'ගවා'ති ගාවෝ* වුච්චන්ති. **අස්සා**ති පසුකාදයෝ වුච්චන්ති. **දාසා**ති – චත්තාරෝ දාසා: අත්තනාජාතකෝ දාසෝ, ධනක්කීතකෝ දාසෝ, සාමං වා දාසව්‍යං උපෙති, අකාමතෝ වා දාසව්‍යං[2] උපෙති.

1. "ආමායා[3] දාසාපි භවන්ති ඉඝෙක
ධනෙන කීතාපි භවන්ති දාසා,
සාමං ව එඝෙ උපයන්ති දාස්‍යං[4]
භයා පණුන්නාපි භවන්ති දාසා" ති.

පුරිසාති – තයෝ පුරිසා: භතකා කම්මකරා උපජීවිතොති 'ගවාස්සං දාසපොරිසං.'

පිඝා බන්ධූ පත්ථකාමෝ'ති – 'පිඝා' ති ඉත්ථිපරිග්ගහෝ වුච්චති. **බන්ධූ**ති – චත්තාරෝ බන්ධූ: ඤාතිබන්ධිවාපි බන්ධූ, ගොත්තබන්ධිවාපි බන්ධූ, මන්තබන්ධිවාපි බන්ධූ, සිප්පබන්ධිවාපි බන්ධූ. **පුත්ථූ කාමෙ**ති – බහූ කාමෙ; එතෙ පුත්ථූකාමා: මනාපිකා රූපා –පෙ– මනාපිකා ඵොට්ඨබ්බාති 'පිඝා බන්ධූ පුත්ථූ කාමෙ.'

ඝඝා නරෝ අනුගිජ්ඣතීති – 'ඝඝා'ති ඝඝා යාදිසෝ යථාසුතෙනා[5] යථා විහිතෙනා යථාපකාරෝ යං[6] ඨානං පත්තෙනා යංඛම්ම[7]සමන්නාගතෝ ඛත්තියෝ වා බ්‍රාහ්මණෝ වා වෙස්සෝ වා සුද්දෝ වා ගහට්ඨෝ වා පබ්බජිතෝ වා දෙවෝ වා මනුස්සෝ වා. **නරෝ**ති – සත්තෝ නරෝ මානවෝ පොසෝ පුග්ගලෝ ජීවෝ ජාගූ[8] ජන්තු ඉන්දගූ[9] මනුජෝ; **අනුගිජ්ඣතී**ති – කිලෙසකාමෙන වත්ථුකාමෙසු ගිජ්ඣති අනුගිජ්ඣති පළිගිජ්ඣතීති 'යෝ නරෝ අනුගිජ්ඣති.'

තෙනාහ භගවා:

"ඛෙත්තං වත්ථුං හිරඤ්ඤං වා ගවාස්සං දාසපොරිසං,
පිඝා බන්ධූ පුත්ථූ කාමෙ ඝඝා නරෝ අනුගිජ්ඣතී" ති.

1 – 5.

"අබලා නං බලීයන්ති මද්දන්ත්‍ය නං පරිස්සඝා,
තතෝ නං දුක්ඛමන්වෙති නාවං භින්නමිවෝදකං".

---

1. "වත්ථූ'ති ස්‍යා- PTS. 2. දාසව්‍යං - ම්‍යා. සී. I. සී. II PTS.
3. ආමාස - සීහි. I. 4. දාසං - සී. I සීහි. I. ස්‍යා. PTS. 5. යථාවුත්තෙනා - සීහි. I.
6. යථා - සීහි. I. 7. ධම්මං - සීහි. I. ස. 8. ජන්තු - සීහි. I. ජාතු - ස්‍යා.
9. ඉන්දගු. - සීහි. I * 'ගවන්ති ගවා' - සඞ්ඛ්‍යා.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඛෙත්තං වත්ථුං හිරඤ්ඤං වා – 'ඛෙත්ත' නම්: හැල්කෙත යැ, වීකෙත යැ, මුංකෙත යැ, මෑකෙත යැ, යවකෙත යැ, තිරිඟුකෙත යැ, තලකෙත යි.

වත්ථු නම්: ගෙවතු යැ, කොටුවතු යැ, ගේ පෙරවූයෙහි වතු යැ, අරම්වතු යැ, වෙහෙරවතු යි. **හිරඤ්ඤ** නම්: කහවුණු හිරණ්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ නු යි (මෙසේ) "ඛෙත්තං වත්ථුං හිරඤ්ඤං වා" යනු වේ.

ගවාස්සං දාසපොරිසං – 'ගවා' යි ගවයෝ (=ගෙරිහු) කියනු ලැබෙත්. **අස්සා** යි එළු ආදි සිවුපාහු කියනු ලැබෙත්. **දාසා** යනු: දාසයෝ සතර දෙනෙකි: (ඇතුළුගෙයි දාසියගේ කුසෙහි උපන්) අන්තර්දාසයා යැ, ධන-යෙන් විකොට ගත් දාසයා යැ, තෙමේ මැ හෝ දස්බවට පැමිණියේ යැ, කරමරානීත (=බැඳ ලා ගැනීමෙන්) නො කැමැත්තෙන් දාසබවට පැමිණියේ යි.

1. "ඇතැම් කෙනෙක් ඇතුළත්හි උපන් දාසයෝ වෙත් මැ ය. ධනයෙන් විකිණියත් දාසයෝ ද වෙති. තව ද් ඇතැම් කෙනෙක් තුමූ ම දාසබවට පැමිණෙති. කිමයත් මඛනා ලද්දහු ද දාසයෝ වෙත්."

පුරිසා යනු: පුරුෂයෝ තිදෙනෙකි: බැලයෝ යැ, කම්කරුවෝ යැ, ඇසුරු කොට ජීවත් වත්නාහු යැ යි "ගවාස්සං දාසපොරිසං" යනු වේ.

පියෝ බන්ධූ පුථූ කාමෙ – 'පියෝ' යි සත්‍රීපරිග්‍රහය කියනු ලැබෙයි. **බන්ධූ** යනු: සතර බන්ධු කෙනෙකි: මවුපිය දෙපස ඥති වූ බාන්ධවයෝ ද බන්ධූහු යැ. සමානගෝත්‍ර ඇති බාන්ධවයෝ ද බන්ධූහු යැ. (එක් ඇදුරුකුලයෙහි උගත් මන්ත්‍ර ඇති) මන්ත්‍රබාන්ධවයෝ ද බන්ධූහු යැ. (එක් වැ උගත් ශිල්ප ඇති) ශිල්පබාන්ධවයෝ ද බන්ධූහු යි. **පුථූ කාමෙ** යනු: බොහෝ කාමයන්; වොහු යැ පුථුකාමයෝ: මන වඩන රූපයෝ යැ . . . මන වඩන ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යැ යි "පියෝ බන්ධූ පුථූ කාමෙ" යනු වේ.

යෝ නරෝ අනුගිජ්ඣති - 'යෝ' යනු: යමෙක් යම්බඳු වූයෙක්, (නවකම් ආදි) යමකින් යුක්ත වූයෙක්, යම්සේ සිටියෙක්, යම් ප්‍රකාර වූයෙක්, යම් තනතුරකට පැමිණියෙක්, යම් ධර්මයෙකින් යුක්ත වූයෙක්, ක්ෂත්‍රියයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ වෛශ්‍යයෙක් හෝ ශූද්‍රයෙක් හෝ ගිහියෙක් හෝ පැවිද්දෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මිනිසෙක් හෝ යැ. **නරෝ** යනු: සත්ත්වයෙක්, නරයෙක්, මානවයෙක්, පුරුෂයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ජීවයෙක්, ජාතියට පැමිණෙනුයෙක්, ජන්තුයෙක්, කර්මයෙන් යනුයෙක්, මනුජයෙක් යැ. **අනුගිජ්ඣති**- කෙලෙසකාමයෙන් වසනුකාමයන්හි ගිජු වෙයි, පුනපුනා පතයි, හාත්පසින් ගිජු වේ නු යි "යෝ නරෝ අනුගිජ්ඣති" යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"ඛෙත්තං වත්ථුං හිරඤ්ඤං වා -පෙ- යෝ නරෝ අනුගිජ්ඣති" යි.

1 – 5.

"අබල වූ කෙලෙස්හු ඒ මිනිසා මැඩ ගනිති. යළි ප්‍රකට අප්‍රකට උපද්‍රවයෝ ඒ කාමගිද්ධයා මඬිති. එහෙයින් සිදුරු වූ නැවකට ජලය වදනා සෙයින් ජාත්‍යාදි දුක ඔහු අනුව යේ"

Free Distribution www.aathaapi.org

අබලා නං බලියන්තීති – අබලාති අබලා කිලෙසා දුබ්බලා අප්පබලා අප්පථාමා හීනා නිහීනා පරිහීනා ඔමකා ලාමකා ඡත්තකා[1] පරිත්තා. තෙ කිලෙසා නං[2] පුග්ගලං සහන්ති පරිසහන්ති අභිභවන්ති අජ්ඣොත්ථරන්ති පරියාදියන්ති මද්දන්තීති එවම්පි **අබලා නං බලියන්ති**. අථවා අබලං පුග්ගලං දුබ්බලං අප්පබලං අප්පථාමකා හීනං නිහීනං පරිහීනං ඔමකා ලාමකා ඡත්තකං පරිත්තං, යස්ස තස්සි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං හිරිබලං ඔත්තප්පබලං. තෙ කිලෙසා තං පුග්ගලං සහන්ති පරිසහන්ති අභිභවන්ති අජ්ඣොත්ථරන්ති පරියාදියන්ති මද්දන්තීති එවම්පි අබලා නං බලියන්ති.

ඔදහණන්ති නං පරිස්සයාති – පරිස්සයාති දෙවි පරිස්සයා: පාකට පරිස්සයා ච පටිච්ඡන්නපරිස්සයා ච. කතමෙ පාකටපරිස්සයා? සීහා ව්‍යග්ඝා දීපි අච්ඡා තරච්ඡා කොකා[3] මහිසා හත්ථී අහී විච්ඡිකා සතපදී, චොරා වා අස්සු මාණවා වා කතකම්මා වා අකතකම්මා වා, චක්ඛුරොගො සොතරොගො ඝානරොගො ජිව්හාරොගො කායරොගො සීසරොගො කණ්ණරොගො මුඛරොගො දන්තරොගො කාසො සාසො පිනාසො ඩහො ජරෝ කුච්ඡිරොගො මුච්ඡා පක්ඛන්දිකා[4] සූලා විසූචිකා කුට්ඨං ගණ්ඩා කිලාසො සොසො අපමාරෝ දද්දු කණ්ඩු කච්ඡු රඛසා[5] විතච්ඡිකා ලොහිතපිත්තං[6] මධුමෙහො අංසා[7] පිළකා භගන්දලා පිත්තසමුට්ඨානා ආබාධා සෙම්හසමුට්ඨානා ආබාධා වාතසමුට්ඨානා ආබාධා උතුපරිණාමජා ආබාධා විසමපරිහාරජා ආබාධා ඔපක්කමිකා ආබාධා කම්මවිපාකජා ආබාධා සීතං උණ්හං ජිඝච්ඡා පිපාසා උච්චාරෝ පස්සාවෝ ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සා ඉති වා, ඉමෙ වුච්චන්ති පාකටපරිස්සයා.

කතමෙ පටිච්ඡන්නපරිස්සයා? කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං, කාමච්ඡන්දනීවරණං ව්‍යාපාදනීවරණං පිනමිද්ධනීවරණං උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං විචිකිච්ඡානීවරණං, රාගො දොසො මොහො කොධො උපනාහො මක්ඛො පළාසො ඉස්සා මච්ඡරියං මායා සාඨෙය්‍යං ථම්භො සාරම්භො මානො අතිමානො මදෙ පමාදෙ, සබ්බෙ කිලෙසා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බෙ දරථා සබ්බෙ පරිළාහා සබ්බෙ අකුසලාභිසඞ්ඛාරා, ඉමෙ වුච්චන්ති පටිච්ඡන්නපරිස්සයා.

---

1. ස. – ජඤ්ඤකා. සීමු. II, PTS. 2. නං. – සීමු. I, ඤා.
3. තරච්ඡා කෙඩා – සීමු. I, ගොමිගිසා – PTS. 4 පක්ඛාදිකා – සීමු. I, සී. II.
5. නඛසා – සීමු. I 6. ලොහිතං පිත්තං. – ඤා. 7. අරිසා – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

අබලා නං බලියන්ති – අබලා යනු: කෙලෙස්හු අබලයෝ යැ, දුබලයෝ යැ, අල්පබලයෝ යැ, අල්පශක්ති ඇතියෝ යැ, හීනයෝ යැ, නිහීනයෝ යැ, පරිහීනයෝ යැ, අවමත(අවඤ්ඤත)යෝ යැ, ලාමකයෝ යැ, ප්‍රත්‍යයහීනයෝ යැ, පරිත්තයෝ යි. ඒ කෙලෙස්හු ඒ පුද්ගලයා සහනය කෙරෙති (-මඬිති), හාත්පසින් මඬිති, අභිභවනය කෙරෙති, යටපත් කෙරෙති, හාත්පසින් අල්වාගනිති, මර්දනය කෙරෙත් හුයි මෙසෙයින් ද අබලයෝ ඔහු මඬිති. නොහොත් ශ්‍රද්ධාබල වීර්‍යබල සමාධිබල සමාධිබල ප්‍රඥාබල හිරිබල ඔත්තප්පබල යමක් හට නැද්ද, (එහෙයින්) අබල වූ දුබල වූ අල්පබල වූ අල්පශක්ති වූ හීන වූ නිහීන වූ පරිහීන වූ අවමත වූ ලාමක වූ ප්‍රත්‍යයහීන වූ පරිත්ත වූ ඒ පුද්ගලයා ඒ කෙලෙසයෝ සහනය කෙරෙති, හාත්පසින් මඬිති, අභිභවනය කෙරෙති, යටපත් කෙරෙති, හාත්පසින් ගනිති, මිරිකත් හුයි මෙසෙයින් ද "අබලයෝ ඔහු මඬිත්".

මද්දන්තීති නං පරිස්සයා – පරිස්සයා යනු: පරිශ්‍රය (උපද්‍රවයෝ) දෙදෙතෙකැ: ප්‍රකටපරිශ්‍රය යැ, ප්‍රතිච්ඡන්නපරිශ්‍රය යැයි. ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ කවරහ? යත්: සිහ යැ, වග යැ, දිවි යැ, වලස් යැ, තරස් යැ, කොක්තා යැ, මිසු යැ, ඇත් යැ, සප් යැ, හුහුසු යැ, පත්තෑ යැ, කළ සොරකම් ඇති හෝ කළ සොරකම් නැති හෝ සොරු හෝ සැහැසියෝ යැ; චක්ඛුරෝග යැ ශ්‍රොත්‍රරෝග යැ ඝ්‍රාණරෝග යැ ජිව්හාරෝග යැ කායරෝග යැ ශීර්ෂ-රෝග යැ කණ්ණරෝග යැ මුඛරෝග යැ දන්තරෝග යැ කාශ යැ ශ්වාස යැ පීනස යැ දහ යැ ජ්වර යැ කුක්ඛිරෝග යැ මූර්ඡා යැ රක්තාතීසාර යැ ආමශූල යැ විසූචිකා යැ කුෂ්ඨ යැ ගණ්ඩ යැ කිලාසකුෂ්ඨ යැ ක්ෂය යැ අපස්මාර යැ දද යැ කැසි යැ කච්ඡු යැ ව්‍රණ යැ විතච්ඡිකා (-තලරෝග) යැ රක්තපිත්ත යැ මධුමේහ යැ අර්ශස් යැ පොල යැ භගන්දරා යැ පිතින් නැඟි ආබාධ යැ සෙම්හි නැඟි ආබාධ යැ වයින් නැඟි ආබාධ යැ සාන්නිපාතික ආබාධ යැ ඍතුපරිණාමයෙන් උපන් ආබාධ යැ විෂම වූ ඊර්‍යාපථයෙන් නැඟි ආබාධ යැ උපක්‍රමයෙන් උපන් ආබාධ යැ කර්මවිපාකයෙන් උපන් ආබාධ යැ ශීත යැ උෂ්ණ යැ ජිඝත්සා යැ පිපාසා යැ උච්චාර යැ ප්‍රස්‍රාව යැ, මැසි – මදුරු – වා – අව් – දික්දෑ යන මොවුන්ගේ පහසින් උපන් පීඩා යැ යන මේ හෝ යි. මොහු ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ ඇයි කියනු ලැබෙත්.

ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ කවරහ? යත්: කායදුශ්චරිත යැ වාග්දුශ්චරිත යැ මනොදුශ්චරිත යැ, කාමච්ඡන්දනීවරණ යැ ව්‍යාපාදනීවරණ යැ ථීනමිද්ධ නීවරණ යැ උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණ යැ විචිකිච්ඡානීවරණ යැ, රාග යැ දෙෂ යැ මොහ යැ ක්‍රොධ යැ උපනාහ යැ මක්ෂ (මෙරමා ගුණ මැකීම) යැ පලාස (ගුගග්‍රාහ) යැ ඊර්ෂ්‍යා යැ මාත්සර්‍ය යැ මායා (සවදෙෂ ගූහන) යැ සාඨෙය්‍ය (අසද් ගුණ ප්‍රකාශ) යැ (ඔවා නො ගන්නා) සතම්භ යැ සංරම්භ යැ මාන යැ අතිමාන යැ මද යැ ප්‍රමාද යැ, සියලු කෙලෙසයෝ යැ සියලු දුශ්චරිතයෝ යැ සියලු දරථයෝ යැ සියලු (කෙලෙස) පරිදාහයෝ යැ සියලු (කෙලෙස) සන්තාපයෝ යැ සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ යැ යන මොහු ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ ඇයි කියනු ලැබෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිසහයාති - කෙනට්ඨෙන පරිසහයා? පරිසහනත්තීති පරිසහයා, පරිහානාය සංවත්තනත්තීති පරිසහයා, තත්‍රාසයාති පරිසහයා. කථං පරිසහනත්තීති පරිසහයා? තං පුග්ගලං සහනති පරිසහනති අභිභවන්ති අජ්ඣොත්ථරන්ති[1] පරියාදියන්ති මද්දන්ති. එවං පරිසහනත්තීති පරිසහයා.

කථං පරිහානාය සංවත්තනත්තීති පරිසහයා? තෙ පරිසහයා කුසලානං ධම්මානං අන්තරායාය පරිහානාය සංවත්තනත්තීති. කතමෙසං කුසලානං ධම්මානං? සම්මාපටිපදාය අනුලොමපටිපදාය අපච්චනීකපටිපදාය අවිරුද්ධපටිපදාය අනිච්චපටිපදාය ධම්මානුධම්මපටිපදාය සීලෙසු පරිපූරකාරිතාය ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතාය භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාය ජාගරියානුයොගස්ස සතිසම්පජඤ්ඤස්ස චතුන්නං සතිපට්ඨානානං භාවනානුයොගස්ස චතුන්නං සම්මප්පධානානං භාවනානුයොගස්ස චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං භාවනානුයොගස්ස පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං භාවනානුයොගස්ස පඤ්චන්නං බලානං භාවනානුයොගස්ස සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං භාවනානුයොගස්ස අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස භාවනානුයොගස්ස, ඉමෙසං කුසලානං ධම්මානං අන්තරායාය පරිහානාය සංවත්තනත්තීති. එවං පරිහානාය සංවත්තනත්තීති පරිසහයා.

කථං තත්‍රාසයාති පරිසහයා? තස්මිංතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති අත්තභාවසන්නිස්සයා යථා බිලෙ බිලාසයා පාණා සයන්ති, දකෙ දකාසයා පාණා සයන්ති, වනෙ වනාසයා පාණා සයන්ති, රුක්ඛෙ රුක්ඛාසයා පාණා සයන්ති; එවමෙව තස්මිංතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති අත්තභාවසන්නිස්සයාති. එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිසහයා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"සානෙත්තවාසිකො භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාවරියකො දුක්ඛං න ඵාසු විහරති. කථඤ්චභික්ඛවෙ, භික්ඛු සානෙත්තවාසිකො සාවරියකො දුක්ඛං න ඵාසු විහරති? ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උප්පජ්ජන්ති යෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසංකප්පා සඤ්ඤොජනීයා, තස්ස අන්තො වසන්ති අභිභුය්‍ය වසන්ති[2] පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සානෙත්තවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති - සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සාවරියකොති වුච්චති. පුන ච පරං භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සොතෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා -පෙ- ජිව්හාය රසං සායිත්වා -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උප්පජ්ජන්ති යෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසංකප්පා සඤ්ඤොජනීයා, තස්ස අන්තො වසන්ති අභිභුය්‍ය වසන්ති[2] පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සානෙත්තවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති - සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති තස්මා සාවරියකොති වුච්චති. එවං ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු සානෙත්තවාසිකො සාවරියකො දුක්ඛං න ඵාසු විහරතී" ති. එවම්පි[3] තත්‍රාසයාති පරිසහයා.

---

1. අජ්ඣොත්ථරන්ති. - සීමු. I. 2. අභිභුය්‍ය වසන්ති - සී මු I. 3. එවං - සී මු I.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිස්සයා යනු කවරහෙයින් **පරිස්සය** වෙති? යත්: පරිසහනය කෙරෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති, පරිහානයට වැටෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති, එහි ආසය ඇත්තාහු නුයි - පරිස්සය නම් වෙත්.

කෙසේ 'පරිසහනය කෙරෙත්' නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති? යත්: ඒ උපද්‍රවයෝ ඒ පුඟුල්හු සහනය කෙරෙති, පරිසහනය කෙරෙති, මැඩගෙන සිටිති, හාත්පසින් අල්වාගනිති, මිරිකාගනිත්. මෙසේ පරිසහනය කෙරෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙත්.

කෙසේ 'පරිහානයට වැටෙත්' නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති? යත්: ඒ උපද්‍රවයෝ කුශලධර්මයන්ගේ අන්තරාය පිණිස පරිහානය (හැරීම) පිණිස පවතිත්. කවර කුශලධර්මයන්ගේ ද යත්: සම්‍යක්ප්‍රතිපත් යැ අනුලෝමප්‍රතිපත් යැ අප්‍රත්‍යනීකප්‍රතිපත් යැ අවිරුද්ධප්‍රතිපත් යැ අනිර්‍ය්‍යාණ-(අපීරාහුගත)ප්‍රතිපත් යැ ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත් යැ ශීලයෙහි පරිපූරකාරිත්ව යැ ඉන්ද්‍රියයන්හි ගුප්තද්වාරතා යැ භොජනයෙහි මාත්‍රඥතා යැ ජාගර්‍ය්‍යානුයොග යැ සමෘතිසම්ප්‍රඥත යැ චතුර්විධ සමෘතිප්‍රස්ථානයන්ගේ භාවනානුයොග යැ චතුර්විධ සෘද්ධිපාදයන්ගේ භාවනානුයොග යැ පඤ්චෙන්ද්‍රියයන්ගේ භාවනානුයොග යැ පඤ්චබලයන්ගේ භාවනානුයොග යැ සප්තබොධ්‍යඞ්ගයන්ගේ භාවනානුයොග යැ ආර්‍ය්‍යාෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයාගේ භාවනානුයොග යැ යන මේ කුශලධර්මයන්ගේ අන්තරාය පිණිස පරිහානය පිණිස වැටෙත්. මෙසේ පරිහානයට වැටෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙත්.

කෙසේ 'එහි ආසය ඇත්තාහු' නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති? යත්: ඒ ඇත්බැව්හි තෙල ලාමක අකුශලධර්මයෝ ආත්මභාවය ඇසිරි කොට උපදිත්. යම්සේ බිලය ඇසුරු කරන ප්‍රාණීහු බිලයෙහි හොවිත් ද, දිය ඇසුරු කරන ප්‍රාණීහු දියෙහි හොවිත් ද, වනය ඇසුරු කරන ප්‍රාණීහු වෙනෙහි හොවිත් ද, රුක ඇසුරු කරන ප්‍රණීහු රුක්හි හොවිත් ද, එසෙයින් ම අත්බැව ඇසුරු කරන තෙල ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඒ අත්බැව්හි උපදිත්. මෙසෙයිනුදු තත්‍රාසය (එහි ආසය) ඇත්තාහු නුයි පරිස්සය නම් වෙත්.

මේ වදාරන ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, සන්තෙවාසික වූ සාවරියක වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි. මහණෙනි, කෙසේ නම් සාන්තෙවාසික වූ සාවරියක වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි? යත්: මහණෙනි, මේ ශාසනයෙහි මහණක් හට ඇසින් රූපයක් දැක සරසංකල්ප (-අරමුණුවල හැසිරෙන ඉහයින් සංකල්පනය කටයුතු) වූ සංයොජනයන්ට හිත වූ යම් ලාමක අකුශලධර්ම කෙනෙක් උපදිත් ද, ඒ අකුශලධර්මයෝ ඔහුගේ සිත තුළ වෙසෙති. සන්තානයට පිවිස වෙසෙති. එහෙයින් 'සාන්තෙවාසික' යයි කියනු ලැබේ. යම් හෙයකින් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඔහු හසුරුවත් ද, ඔහු කෙරෙහි පවතිත් ද, එහෙයින් 'සාවරියක' යයි කියනු ලැබේ. තවද මහණෙනි, මහණක් හට කනින් ශබ්දයක් අසා... නාසයෙන් ගඳක් අසා... දිවින් රසයක් විඳ... කයින් පහසක් පැහැසු... සිතින් දහමක් දැන නානාලම්බනයෙහි හැසිරීම් වශයෙන් පරිකල්පිත වූ සංයොජනීය වූ යම් ලාමක අකුශලධර්ම කෙනෙක් උපදිත් ද, ඒ ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ඔහුගේ සිත තුළ වෙසෙති. ඔහුගේ සන්තානයට පිවිස වෙසෙති. එහෙයින් 'සාන්තෙවාසික' යයි කියනු ලැබේ. යම් හෙයකින් ඒ ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ඔහු හසුරුවත් ද, ඔහු කෙරෙහි පවතිත් ද, එහෙයින් 'සාවරියක' යයි කියනු ලැබේ. මෙසෙයින් මහණෙනි, මහණ තෙමේ සාන්තෙවාසික වූයේ සාවරියක වූයේ දුකසේ වෙසෙයි, සුවසේ නො වෙසේ යයි. මෙසේත් තත්‍රාසය වෙත් නුයි උපද්‍රව නම් වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"තයෝ මේ භික්ඛවෙ, අන්තරා මලා අන්තරා අමිත්තා අන්තරා සපත්තා අන්තරා වධකා අන්තරා පච්චත්ථිකා. කතමේ තයෝ? ලොභෝ භික්ඛවෙ, අන්තරා මලං අන්තරා අමිත්තෝ අන්තරා සපත්තෝ අන්තරා වධකෝ අන්තරා පච්චත්ථිකෝ. දෝසෝ භික්ඛවෙ -පෙ- මොහෝ භික්ඛවෙ, අන්තරා මලං අන්තරා අමිත්තෝ අන්තරා සපත්තෝ අන්තරා වධකෝ අන්තරා පච්චත්ථිකෝ. ඉමේ ඛෝ භික්ඛවෙ, තයෝ අන්තරා මලා අන්තරා අමිත්තා අන්තරා සපත්තා අන්තරා වධකා අන්තරා පච්චත්ථිකා" ති.

1. "අනත්ථජනනෝ ලොභෝ ලොභෝ චිත්තප්පකොපනෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.

2. ලුද්ධෝ අත්ථං න ජානාති ලුද්ධෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං[1] තදා හොති යං ලොභෝ සහතෙ නරං.

3. අනත්ථජනනෝ දෝසෝ දෝසෝ චිත්තප්පකොපනෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.

4. කුද්ධෝ අත්ථං න ජානාති කුද්ධෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං[1] තදා හොති යං කොධෝ සහතෙ නරං.

5. අනත්ථජනනෝ මොහෝ මොහෝ චිත්තප්පකොපනෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.

6. මූළ්හෝ අත්ථං න ජානාති මූළ්හෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං[1] තදා හොති යං මොහෝ සහතෙ නරං" ති.

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"තයෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. කතමෙ තයෝ? ලොභෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මෝ අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානෝ උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. දෝසෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මෝ අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානෝ උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. මොහෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මෝ අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානෝ උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය[2]. ඉමේ ඛෝ මහාරාජ, තයෝ, පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරායාති.

7. "ලොභෝ දෝසෝ ච මොහෝ ච පුරිසං පාපචෙතසං,
හිංසන්ති අත්තසම්භූතා තචසාරං'ව සම්ඵල" න්ති.

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

8. "රාගෝ ච දෝසෝ ච ඉතෝ නිදානා
අරතී රතී ලොමහංසෝ ඉතෝජා,[3]
ඉතෝ සමුට්ඨාය මනොවිතක්කා
කුමාරකා[4] ධංකමිවොස්සජන්ති"

---

1. අන්ධතමං - සෳ
2. අඵාසුවිහාරායාති - සිමු. I.
3. ජාතෝ. ස, PTS. ජාතා - ස.
4. කුමාරිකා - මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

මේ වදරන ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, ඇතුළත මලයෝ ඇතුළත අමිත්‍රයෝ ඇතුළත සතුරෝ ඇතුළත වධකයෝ ඇතුළත පසම්තුරෝ තිදෙනෙක් වෙති. කවර තිදෙනෙක් ද? යත්: මහණෙනි, ලොභය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමිත්‍රයෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වධකයෙක, ඇතුළත පසම්තුරෙකි. මහණෙනි, දොෂය... මහණෙනි, මොහය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමිත්‍රයෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වධකයෙක, ඇතුළත පසම්තුරෙකි. මහණෙනි, මොහු තිදෙන ඇතුළත මලයෝ යැ, ඇතුළත අමිත්‍රයෝ යැ, ඇතුළත සතුරෝ යැ, ඇතුළත වධකයෝ යැ, ඇතුළත පසම්තුරෝ' යි.

1 – 2. ලොභය අනර්‍ථ උපදවන්නේ යැ. ලොභය සිත වලනය කරන්නේ යැ. හේ ඇතුළත (සිත්හි මැ) උපන් භයහෙතුයෙක. ඒ භය බාල මහාජන තෙමේ නො දනී. ලොභී වූයේ (ලෞකිකලෝකොත්තර) අර්‍ථය නො දනී. (අර්‍ථයට හෙතු වූ) ධර්‍මය නො දකී. යම් කලෙක්හි ලොභය තෙම මිනිසා මැඩගනී ද එකල්හි බහල වූ අන්‍ධකාරය වේ.

3 – 4. දොෂය අනර්‍ථජනක යැ, දොෂය සිත වලනය කෙරෙයි. හේ සිත්හි උපන් භය කාරණයෙක. බාලජන තෙමේ එය අවබොධ නො කෙරෙයි. කිපියේ අර්‍ථය නො දනී. ධර්‍මය නො දකී. ක්‍රොධය මිනිසා යටපත් කරන කල්හි බහල වූ අන්‍ධකාරය වේ.

5 – 6. මොහය අනර්‍ථ උපදවයි. මොහය සිත කලඹයි. හේ සිත තුළ උපදනා භය කාරණයෙක. බාලජන තෙමේ එය අවබොධ නො කෙරෙයි. මුලා වූයේ අර්‍ථය නො දනී. ධර්‍මය නො දකී. මොහය මිනිසා මැඩගන්නා කල්හි බහල වූ අන්‍ධකාරය වේ.

මෙසේත් 'තත්‍රාසය වෙත්' නුයි උපද්‍රව නම් වෙත්.

මේ වදරන ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"මහරජ, පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනා ධර්‍මයෝ තිදෙනෙක් අහිත පිණිස දුක් පිණිස අසුඛවිහරණය පිණිස උපදිති. කවර තිදෙනෙක් ද? යත්: මහරජ, ලොභධර්‍මය පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනේ අහිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදී. මහරජ, දොෂධර්‍මය පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනේ අහිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදී. මහරජ, මොහධර්‍මය පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනේ අහිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදී. මහරජ, මේ ධර්‍මයෝ තිදෙන පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනාහු අහිත පිණිස දුක් පිණිස අඵාසුවිහරණය පිණිස උපදිත්.

7. ලොභය දොෂය හා මොහය ද සවසන්තානයෙහි උපන්නාහු සඛිය ඵලය භික්සාර (හුණගසක්) මෙන් පවිසිත් ඇති පුරුෂයා නසත්. මෙසෙයිනු දු තත්‍රාසය නුයි උපද්‍රව නම් වෙත්.

වදරන ලද මැයි මේ බුදුන් විසින්:

8. රාගය ද දොෂය ද කුශලධර්‍මයෙහි උත්කණ්ඨාව ද පස්කම්හි ඇලීම හා ලොමහර්‍ෂය ද මේ ආත්මභාවය නිදන කොට ඇත්තාහුය. මේ අත්බැවින් උපන්නාහුය. ලාමක වූ මනොවිතර්කයෝ මේ අත්බැවින් ඉපද, කුඩා-දරුවන් දිග හුයකින් පය බැඳ හරන ලද කවුඩකු සෙයින් සිත (බැඳ භවයෙහි) හැර පියත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

එවමපි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

මද්දතෙතා නං පරිස්සයාති – තෙ පරිස්සයා තං පුග්ගලං සහන්ති පරිසහන්ති අභිභවන්ති අජ්ඣොත්ථරන්ති[1] පරියාදියන්ති මද්දන්තීති මද්දතෙතා නං පරිස්සයා.

තතෝ නං දුක්ඛමන්වෙතීති – තතොති[2] තතෝ පරිස්සයතෝ තං පුග්ගලං දුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. ජාතිදුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. ජරාදුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. ව්‍යාධිදුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. මරණදුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. සොකපරිදෙවදුක්ඛදෝමනස්සුපායාසදුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. නෙරයිකං දුක්ඛං -පෙ- තිරච්ඡානයොනිකං දුක්ඛං -පෙ- පෙත්තිවිසයිකං[3] දුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. මානුසිකං දුක්ඛං[4] -පෙ- ගබ්භොක්කන්තිමූලකං දුක්ඛං -පෙ- ගබ්භට්ඨිතිමූලකං[5] දුක්ඛං -පෙ- ගබ්භවුට්ඨානමූලකං දුක්ඛං -පෙ- ජාතස්සූපනිබන්ධනං දුක්ඛං -පෙ- ජාතස්ස පරාධෙය්‍යතං[6] දුක්ඛං -පෙ- අත්තූපක්කමං දුක්ඛං -පෙ- පරූපක්කමං දුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. දුක්ඛදුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. සඞ්ඛාරදුක්ඛං -පෙ- විපරිණාමදුක්ඛං -පෙ- චක්ඛුරොගො සොතරොගො ඝානරොගො ජිව්හාරොගො කායරොගො කණ්ණරොගො මුඛරොගො දන්තරොගො කාසො සාසො පිනාසො ඩහො[7] ජරෝ කුච්ඡිරොගො මුච්ඡා පක්ඛන්දිකා සූලා විසූචිකා කුට්ඨං ගණ්ඩා කිලාසෝ සොසෝ අපමාරෝ දද්දු කණ්ඩු කච්ඡු රඛසා[8] විතච්ඡිකා ලෝහිතපිත්තං මධුමෙහෝ අංසා පිළකා භගන්දලා පිත්තසමුට්ඨානා ආබාධා සෙම්හසමුට්ඨානා ආබාධා වාතසමුට්ඨානා ආබාධා සන්නිපාතිකා ආබාධා උතුපරිණාමජා ආබාධා විසමපරිහාරජා ආබාධා ඔපක්කමිකා ආබාධා කම්මවිපාකජා ආබාධා, සීතං උණ්හං ජිඝච්ඡා පිපාසා උච්චාරෝ පස්සාවෝ ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සදුක්ඛං -පෙ- මාතුමරණං දුක්ඛං -පෙ- පිතුමරණං දුක්ඛං -පෙ- භාතුමරණං දුක්ඛං -පෙ- භගිනීමරණං දුක්ඛං -පෙ- පුත්තමරණං දුක්ඛං -පෙ- ධීතුමරණං දුක්ඛං -පෙ- ඤාතිව්‍යසනං දුක්ඛං -පෙ- භොගව්‍යසනං දුක්ඛං -පෙ- රොගව්‍යසනං දුක්ඛං -පෙ- සීලව්‍යසනං දුක්ඛං -පෙ- දිට්ඨිව්‍යසනං දුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොතීති තතෝ තං දුක්ඛමන්වෙති.

නාවං භින්නමිවොදකන්ති – යථා භින්නං නාවං උදකදූසිතෝ[9] තතෝ තතෝ උදකං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. පුරතොපි උදකං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. පච්ඡතොපි, හෙට්ඨතොපි, පස්සතොපි උදකං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. එවමෙව තතෝ තතෝ පරිස්සයතෝ තං පුග්ගලං දුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. ජාතිදුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොති. -පෙ- දිට්ඨිව්‍යසනං දුක්ඛං අන්වෙති අනුගච්ඡති අබ්භාගිකං හොතීති නාවං භින්නමිවොදකං. තෙනාහ භගවා:

> "අබලා නං බලියන්ති මද්දතෙතා නං පරිස්සයා,
> තතෝ නං දුක්ඛමන්වෙති නාවං භින්නමිවොදකං" ඉති.

1 – 6.

> "තස්මා ජන්තු සදා සතෝ කාමානි පරිවජ්ජයෙ,
> තෙ පහාය තරෙ ඔඝං නාවං සිඤ්චාව පාරගූ."

---

1. අජ්ඣොත්ථරන්ති - මූ. I. 2. තතොති තතෝ - මූ. I. මජ්ඣං.
3. පෙතවිසයිකං - සී්‍ය. 4. මානුසකදුක්ඛං - සී්‍ය. 5. ගබ්භොට්ඨිනි - සීමූ. I.
6. පරාධෙය්‍යකං - සීමූ. I. මජ්ඣං. 7. ඩාහෝ - මජ්ඣං. 8. තඛසා - මූ. I.
9. උදකං අන්වාගිකං - සී්‍ය; උදකාදූසිතං - සීමූ. ; දකමෙසිං- මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

මෙ පරිද්දෙන් ද තන්‍රාසය නුයි – 'පරිසසය (–උපද්‍රව)' නම් වෙත්.

මදඤ්ඤෙන නං පරිසසයා – ඒ උපද්‍රවයෝ ඒ පුතුල්හු සහනය කෙරෙති, පරිසහනය කෙරෙති, අභිභවනය කෙරෙති, යටපත් කෙරෙති, හාත්පසින් අල්වාගනිති, මිරිකත් නුයි 'මදඤ්ඤෙන නං පරිසසයා' යනු වේ.

තඤ්ඤා නං දුක්ඛමන්වෙතීති – තඤ්ඤා යනු: ඒ උපද්‍රව හෙතු කොට ගෙන ඒ පුද්ගලයා කරා දුක එයි, සමීපයට යයි, පැමිණියේ වෙයි. ජාතිදුක අනුව එයි, ළඟට යයි, පැමිණියේ වෙයි. ජරාදුක... ව්‍යාධි දුක .. මරණදුක... සොක – පරිදෙව – දුක්ඛ – දෙමනස්ස – උපායාස දුක අනුව එයි, සමීපයට යයි, පැමිණියේ වෙයි. නිරය දුක... තිරිසන්යොනියෙහි දුක... ප්‍රෙතවිෂයෙහි දුක... මිනිස්ලොවැ (වඩබඤ්ඤනාදි) දුක... ගර්භාවක්‍රාන්ති–මූලක දුක... ගර්භස්ථිතිමූලක දුක... ගර්භව්‍යුට්ඨානමූලක දුක... උපන්නහු පිළිදඟ්නා දුක... උපන්නහු පරා අයත්බැව්හි දුක... ආතෙමාපක්‍රම දුක... පරොපක්‍රම දුක අනුව එයි... දුඃඛදුඃඛය... සංස්කාර දුඃඛය... විපරිණාම දුඃඛය... චක්ෂුරොග ශ්‍රොත්‍රරොග ඝ්‍රාණරොග ජිහ්වාරොග කායරොග ශීර්ෂරොග කණ්ණරොග මුඛරොග දන්තරොග කාස ශ්වාස පිනස දහ ජ්වර කුෂ්ඨරොග ගූජා ප්‍රසඤ්ඤිකා ශූල විසූචිකා කුෂ්ඨ ගණ්ඩ ක්ලාස ක්ෂය අපස්මාර දද්‍රු කණ්ඩූති කච්ඡු රඛසා විතචර්චිකා රක්තපිත්ත මධුමෙහ අර්ශස් පිඩකා භගන්දර පිත්තජරොග ශ්ලෙෂ්මජරොග සාන්නිපාතිකාබාධ සෘතුපරිණාමජාබාධ විෂමපරිහාරජාබාධ ඕපක්‍රමිකාබාධ කර්මවිපාකජ ආබාධ, ශීතොෂ්ණ ජීඝත්සා පිපාසා උච්චාර ප්‍රස්‍රාව, මැසි – මදුරු – වා – අව් දිග් දැ පහසින් වූ දුක... මාතෘමරණයෙන් වූ දුක... පිතෘමරණ දුක... භ්‍රාතෘ–මරණ දුක... භගනීමරණ දුක... පුත්‍රමරණ දුක... ඛිතෘමරණ දුක... ඥතිව්‍යසනයෙන් වූ දුක... භොගව්‍යසන දුක... රොගව්‍යසන දුක... ශීලව්‍යසන දුක... දෘෂ්ටිව්‍යසන දුක අනුව එයි, සමීපයට යයි, පැමිණේ නුයි 'තඤ්ඤා නං දුක්ඛමන්වෙති' යනු වේ.

නාවං භින්නමිවොදකං – යම් සේ බිදුණු නැවට ඒ ඒ සිදුරෙන් දිය පිවිසේ ද, පිටුපසින් ද යටින් ද දෙපසින් ද ජලය පිවිසේ ද, එසෙයින් ම ඒ ඒ උපද්‍රවයෙන් ඒ පුද්ගලයා කරා දුක පිවිසෙයි, අනුව යෙයි, පැමිණේ. ජාතිදුක පිවිසෙයි... දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් වූ දුක පිවිසෙයි, අනුව යෙයි, පැමිණේ නුයි 'නාවං භින්නමිවොදකං' යනු වේ.

එයින් වදළහ, බුදුහු:

"**අබලානං බලියන්ති**–පෙ– **නාවං භින්නමිවොදකං**"යි.

1 – 6.

එහෙයින් සත්ත්ව තෙමේ සියලු කල්හි සිහි ඇති වැ කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ. මෙසේ ඒ කාමයන් දුරුකොට බිදුණු නැව දිය ඉස පරතෙර යන්නකු සෙයින් චතුරොඝය තරණය කරන්නේ යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

තස්මා ජානතූ සඳ සතොති – තස්මා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තංනිදානා එතං ආදීනවං සම්පස්සමානෝ කාමේසූති තස්මා; **ජානතූති** සත්තෝ නරෝ මානවෝ පොසෝ පුග්ගලෝ ජීවෝ ජාගූ[1] ජානතු ඉඤ්ඣ මනුජෝ; **සඳති** සදා සබ්බදා සබ්බකාලං නිච්චකාලං ධුවකාලං සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං[2] පොඛානුපොඛං[3] උදකොමිකාජාතං අවීචි සන්තති සහිතං ඵුස්සිතං[4] පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං පුරිමං යාමං මජ්ඣිමං යාමං පච්ඡිමං යාමං. කාලෙ ජිණ්ණෙ වයසෙ හෙමන්තෙ ගිම්හෙ පුරිමෙ වයොඛන්ධෙ මජ්ඣිමෙ වයොඛන්ධෙ පච්ඡිමෙ වයොඛන්ධෙ; **සතොති** චතූහි කාරණෙහි සතෝ: කායෙ කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ, වෙදනාසු –පෙ– චිත්තෙ –පෙ– ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තොපි සතෝ. අපරෙහිපි චතූහි කාරණෙහි සතෝ –පෙ–* සෝ වුච්චති 'සතෝ' ති. තස්මා ජානතූ සදා සතෝ.

කාමානි පරිවජ්ජයෙති – කාමාති උද්ඨතතෝ දුවෙ කාමා: වත්ථු කාමා ච කිලෙසකාමා ච. –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙස කාමා. **කාමානි පරිවජ්ජයෙති** ද්වීහි කාරණෙහි කාමෙ පරිවජ්ජයා: විකඛම්භණතෝ වා සමුච්ඡෙදතෝ වා. කථං විකඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජයා? අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා අප්පස්සාදට්ඨෙනාති පස්සන්තෝ විකඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජයා. මංසපෙසූපමා කාමා බහුසාධාරණට්ඨෙනාති පස්සන්තෝ විකඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජයා. තිණුකකූපමා කාමා අනුදහනට්ඨෙනාති පස්සන්තෝ විකඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජයා. –පෙ– නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිං භාවෙන්තොපි විකඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජයා. එවං විකඛම්භණතෝ කාමෙ පරිවජ්ජයා. –පෙ– එවං සමුච්ඡෙදතෝ කාමෙ පරිවජ්ජයාති කාමානි පරිවජ්ජයෙ.

තෙ පහාය තරෙ ඔඝන්ති – තෙති වත්ථුකාමෙ පරිජානිත්වා කිලෙසකාමෙ **පහාය** පජහිත්වා විනොදෙත්වා ව්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා කාමච්ඡන්දනීවරණං පහාය පජහිත්වා විනොදෙත්වා ව්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා, ව්‍යාපාදනීවරණං –පෙ– ථිනමිද්ධනීවරණං –පෙ– උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං –පෙ– විචිකිච්ඡානීවරණං පහාය පජහිත්වා විනොදෙත්වා ව්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා කාමොඝං දිට්ඨොඝං අවිජ්ජොඝං තරෙය්‍ය උත්තරෙය්‍ය පතරෙය්‍ය සමතික්කමෙය්‍ය වීතිවත්තෙය්‍යාති – තෙ පහාය තරෙ ඔඝං.

---

1. ජගූ – සීමු. I, සී. I, ජතූ – ඉඤ්ඣ.
2. අඛණ්ඩාච්ඡිත්තං – සීමු. I. අබ්බොකිණ්ණං – ඉඤ්ඣ
3. පොඛානුපොඛං – සී. I ඉඤ්ඣ. 4. එඤ්ඣිතං. සීමු. I.

* 14 වන පිටුව බැලිය යුතු.

Free Distribution www.aathaapi.org

තඤ්ඤා ජන්තු ඉදං සතෝ - එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුඵලයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන් කාමයන්හි තෙල ආදීනව දක්නේ නුයි තඤ්ඤා; **ජන්තු** සත්ත්ව - තර-මානව- පුරුෂ-පුද්ගල - ජීව - ජඟු - ජන්තු- ඉන්දගු - මනුජ තෙම; **ඉදං** - සිහලු දවස්හි, සියලු කල්හි, දවසක් පාසා, අවිච්ඡින්න ව, නිරතුරු, අව්‍යාකිණ්ණ ව, පිළිවෙළින් එක් ව, රළුවැළක් මෙන් අවිරල ව, තො සිදැ, එක් ව, ඝපෘෂ්ඨව ව, පෙරබතැ, පසුබතැ, පෙරයමිහි, මැදියමිහි, පසුයමිහි, අවපසැ, පුරපසැ, වසන්හි, හිමන්හි, හිමන්හි, පෙරවියෙහි, මැදිවියෙහි, පසුවියෙහි; **සතෝ** යනු: සතරකරුණෙකින් සිහි ඇතිගේ, කයෙහි කායානුපස්සනා සිහිවටන් වඩමින් සිහි ඇතිගේ, වෙදනා-වන්හි... චිත්තයෙහි... ධම්මයන්හි ධම්මානුපස්සනා සිහිවටන් වඩමින් සිහි ඇතිගේ; අන්‍ය වූ ද සතර කාරණයකින් සිහි ඇතිගේ... *හෙතෙම සමාහිතත් වූයේ සිහි ඇතිගේ යයි කියනු ලැබේ නුයි 'තඤ්ඤා ජන්තු ඉදං සතෝ' යනු වේ.

කාමානි පරිවජ්ජයෙ - කාමා යනු: විස්තර හෙයින් වත්‍ථුකාමයෝ ද කෙලෙසකාමයෝ දැයි කාමයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. (වත්‍ථුකාමයෝ නම් මනාපිකරූපාදීහු)... මොහු වත්‍ථුකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. (කෙලෙස-කාමයෝ නම් ඡන්දකාමාදීහු)... මොහු කෙලෙසකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. **කාමානි පරිවජ්ජයෙ** - දෙ කරුණෙකින් කාමයන් දුරු කරන්නේ ය: විෂ්කම්භණ හෙයින් හෝ සමුච්ඡේද හෙයිනැ. කිසෙයින් විෂ්කම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කරන්නේ ද යත්: අෂ්ටිකඞ්කාලයක් (ඇටසැකිල්ලක්) වැන්නැ කාමයෝ අල්පාස්වාද හෙයිනැයි දක්නේ විෂ්කම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ. මාංසපෙශියක් වැන්නැ කාමයෝ බහුසාධාරණ වන බැවිනැයි දක්නේ කාමයන් විෂ්කම්භණ හෙයින් දුරු කරන්නේ යැ. තෘණොල්කාවක් (තණහුලක්) වැන්නැ කාමයෝ අනුදහන (දහනකිස සපයන) බැවිනැයි දක්නේ විෂ්කම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ... නෙවසංඥානාසංඥායතන සමාපත්ති වඩනුයේ ද විෂ්කම්භණ වියින් කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ. මෙපරිද්දෙන් විෂ්කම්භණ හෙයින් කාමයන් දුරු කරන්නේ යි. (සෝවාන් මහ වඩමින් අපායගමනීය කාමයන් සමුච්ඡේද හෙයින් දුරු කරන්නේ යැ)... මෙසෙයින් සමුච්ඡේද හෙයින් කාමයන් දුරු කරන්නේ නුයි 'කාමානි පරිවජ්ජයෙ' යනු වේ.

තෙ පහාය තරෙ ඔඝං - තෙ යනු: වත්‍ථුකාමයන් පරිඥාතත්‍රය කොට කෙලෙසකාමයන් **පහාය** - (හැර) දුරු කොට විනොදනය කොට විගතාඝත කොට අනඝාවයට පමුණුවා, කාමච්ඡන්දනීවරණය හැර දුරු කොට විනොදනය කොට විගතාඝත කොට අනඝාවයට පමුණුවා, ව්‍යාපාද නීවරණය... ථිනමිද්ධනීවරණය... උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණය... විචිකිච්ඡා-නීවරණය... අනඝාවඝට පමුණුවා, කාමෝඝය භවෝඝය දෘෂ්ට්‍යෝඝය අවිද්‍යෝඝය තරණය කරන්නේය, උත්තරණය, ප්‍රතරණය, සමතික්‍රමණය කරන්නේය ඉක්මවන්නේ නුයි 'තෙ පහාය තරෙ ඔඝං' යනු වේ.

---

* 15 වන පිටුව බැලිය සූත්‍ර.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාවං සිඤ්ඤාව පාරගූති – යථා ගරුකං නාවං භාරිකං උදකං සිඤ්චිත්වා සිසිඤ්චිත්වා ඡඩ්ඩෙත්වා ලහුකාය නාවාය ඛිප්පං ලහුං අප්පකසිරෙනෙව පාරං ගච්ඡෙය්‍ය, එවමේවං වත්ථුකාමෙ පරිජානිත්වා කිලෙසකාමෙ පහාය පජහිත්වා විනොදෙත්වා ව්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා, කාමච්ඡන්දනීවරණං–ව්‍යාපාදනීවරණං–පිනමිද්ධනීවරණං–උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං–විචිකිච්ඡානීවරණං පහාය පජහිත්වා විනොදෙත්වා ව්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා ඛිප්පං ලහුං පාරං අප්පකසිරෙනෙව ගච්ඡෙය්‍ය. පාරං වුච්චති අමතං නිබ්බාණං. යො සො සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බාණං. 'පාරං ගච්ඡෙය්‍යා'ති පාරං අධිගච්ඡෙය්‍ය පාරං ඵුසෙය්‍ය පාරං සච්ඡිකරෙය්‍ය. **පාරගූති** යොපි පාරං ගන්තුකාමො සොපි පාරගූ, යොපි පාරං ගච්ඡති සොපි පාරගූ, යොපි පාරං ගතො සොපි පාරගූ.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"නිණ්හො පාරගතො[1] ඵලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝ"ති ඛො භික්ඛවෙ, අරහතො එතං අධිවචනං. සො අභිඤ්ඤාපාරගූ පරිඤ්ඤාපාරගූ පහාණ පාරගූ භාවනාපාරගූ සච්ඡිකිරියාපාරගූ සමාපත්තිපාරගූ; අභිඤ්ඤාපාරගූ සබ්බධම්මානං, පරිඤ්ඤාපාරගූ සබ්බදුක්ඛානං, පහාණපාරගූ සබ්බකිලෙසානං, භාවනාපාරගූ චතූසු අරියමග්ගානං, සච්ඡිකිරියා[2]පාරගූ නිරොධස්ස, සමාපත්තිපාරගූ සබ්බසමාපත්තීනං. සො වසිප්පත්තො පාරමිප්පත්තො අරියසම්මං සීලසම්මං, වසිප්පත්තො පාරමිප්පත්තො අරියසම්මං සමාධිසම්මං, වසිප්පත්තො පාරමිප්පත්තො අරියාය පඤ්ඤාය, වසිප්පත්තො පාරමිප්පත්තො අරියාය විමුත්තියා. සො පාරගතො පාරප්පත්තො අන්තගතො අන්තප්පත්තො කොටිගතො කොටිප්පත්තො පරියන්තගතො පරියන්තප්පත්තො වොසානගතො වොසානප්පත්තො තාණගතො තාණප්පත්තො ලෙණගතො ලෙණප්පත්තො සරණගතො සරණප්පත්තො අභයගතො අභයප්පත්තො අච්චුතගතො අච්චුතප්පත්තො අමතගතො අමතප්පත්තො නිබ්බාණගතො නිබ්බාණප්පත්තො. සො වුට්ඨවාසො චිණ්ණවරණෝ ගතද්ධා[3] ගතදිසො ගතකොටිකො පාලිතබ්‍රහ්මචරියො උත්තමදිට්ඨිප්පත්තො භාවිතමග්ගො පහීණකිලෙසො පටිවිද්ධාකුපෙ සච්ඡිකතනිරොධො.

1. පාරංගතො – සී්මු. I, ඉජසං. 2. සච්ඡිකිරියාය – මූ. I.
3. විගතදෙඛා – ඉජසං.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාවං සිඤ්චාපාරඝූ – යම්සේ බර වූ බඩු පුරවන ලද නැවක් දිය ඉස, ඉවත් කොට, හැරදමා, සැහැල්ලු වූ නැවින් ශීඝ්‍ර වැ වහා නිදුකින් මැ පරතෙරට යන්නේ ද, එසෙයින් වසතුකාමයන් තීරණපරිඤ්ඤයෙන් දූන කෙලෙසකාමයන් (ප්‍රහාණ පරිඤ්ඤයෙන්) පරිත්‍යාග කොට හැරදමා විනෝදනය කොට විඝාතනය කොට අනභාවයට පමුණුවා, කාමච්ඡන්දනීවරණය – ව්‍යාපාදනීවරණය – පිනමිද්ධනීවරණය – උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණය – විචිකිච්ඡානීවරණය පරිත්‍යාග කොට, හැරදමා, විනෝදනය කොට, විඝාතනය කොට, අනභාවයට පමුණුවා, ශීඝ්‍ර වැ වහා නිදුකින් මැ පරතෙරට යන්නේ යැ. අමෘත වූ නිර්වාණය 'පාර' යයි කියනු ලැබේ. යම් ඒ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්නිඳීමෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරුලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් කෙලෙසවිරාගයෙක් දුඃඛනිරෝධයෙක් වේ ද, ඒ නිර්වාණයයි. 'පාරං ගච්ඡෙය්‍ය' යනු: (ඒ නිර්වාණ සඞ්ඛ්‍යාත වූ) පාරය අධිගම කරන්නේ යැ, පාරය (දුහතෝ වුට්ඨාන මාර්ගඥානයෙන්) සපඨී කරන්නේ යැ, (ප්‍රත්‍යවෙක්ෂාඥානයෙන්) පාරය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නේ යි. **පාරඝූ** යනු: යමෙක් පාරයට යනු කැමැති වූයේ නම් හෙ ද 'පාරඝූ' නමැ, යමෙක් පාරයට යේ නම් හෙ ද 'පාරඝූ' නමැ, යමෙක් පාරයට ගියේ නම් නෙ ද 'පාරඝූ' නමි.

මේ වදළේ මැනු භාග්‍යවත්හු විසින්:

"තිණ්ණං පාරගතෝ ඵලේ තිට්ඨති බ්‍රහ්මණෝ" යි මහණෙනි, තෙල රහත් හට අධිවචනයෙකි (නමෙකි.) හේ 'අභිඤ්ඤාපාරඝූ' යැ, 'පරිඤ්ඤාපාරඝූ යැ, 'පහාණපාරඝූ' යැ, 'භාවනාපාරඝූ' යැ, 'සච්ඡිකිරියාපාරඝූ' යැ, 'සමාපත්තිපාරඝූ' ද මේ. සියලු (පඤ්චස්කන්ධාදි) ධර්මයන්ගේ අභිඥා (-ඤාතපරිඤ්ඤා) වෙන් නිර්වාණපාරයට ගියේ වෙයි, සියලු (ජාත්‍යාදි) දුඃඛයන් ගේ තීරණපරිඤ්ඤාවෙන් පාරයට ගියේ වෙයි, (කායදුශ්චරිතාදි) සියලු කෙලෙසයන්ගේ ප්‍රහාණපරිඤ්ඤාවෙන් පාරයට ගියේ වෙයි, (ස්‍රෝතාපත්ත්‍යාදි) සතර ආර්‍යමාර්ගයන්ගේ භාවනාවෙන් පාරයට ගියේ වෙයි, ඵල – නිර්වාණවශයෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් නිර්වාණයාගේ පාරයට ගියේ වෙයි, (අෂ්ටවිධ රූපාරූප) සියලු සමාපත්තීන්ගේ සමාපත්තියෙන් පාරයට ගියේ වේ. හෙතෙම ආර්‍ය (-උත්තම හෝ නිරවද්‍ය) ශීලයෙහි විශීභාවයට අවසානයට (-නිෂ්ඨාවට) පැමිණියේ, ආර්‍යසමාධියෙහි විශීභාවයට අවසානයට පැමිණියේ, ආර්‍යප්‍රඥායෙහි විශීභාවයට අවසානයට පැමිණියේ ආර්‍යවිමුක්තියෙහි විශීභාවයට අවසානයට පැමිණියේ; හෙතෙම (මාර්ගයෙන්) පාරයට ගියේ, (ඵලයෙන්) පාරයට පැමිණියේ, (මාර්ගයෙන් සංස්කාරලෝකයෙහි) අන්තයට ගියේ, (ඵලයෙන්) අන්තයට පැමිණියේ, (මාර්ගයෙන් සංස්කාරයන්ගේ) කොටි – කෙළවරට ගියේ, ඵලයෙන් කෙළවරට පැමිණියේ, (මාර්ගයෙන් ආයතනාදි ලෝක) පර්‍යන්තයට ගියේ පර්‍යන්තයට පැමිණියේ, (මාර්ගයෙන් අවසානයට ගියේ, (ඵලයෙන්) අවසානයට පැමිණියේ, ත්‍රාණයට ගියේ ත්‍රාණප්‍රාප්ත වූයේ, ලෙනයට ගියේ ලෙනප්‍රාප්ත වූයේ, සරණ – ප්‍රතිෂ්ඨාවට ගියේ සරණප්‍රාප්ත වූයේ, අභයගත – අභයප්‍රාප්ත වූයේ, අව්‍යුත්තිගත – අව්‍යුත්තිප්‍රාප්ත වූයේ, අමෘතගත – අමෘතප්‍රාප්ත වූයේ, (මාර්ගයෙන්) නිර්වාණගත වූයේ (ඵලයෙන්) නිර්වාණප්‍රාප්ත වූයේ; හෙතෙම (දශවිධ ආර්‍යවාසය) වැස නිමවූයේ, (ශීලය හා සමාධියෙහි) විශීවශී වූයේ, සසර අදන්මඟ ඉක්මවූයේ, (පෙර නො ගිය විරූ) නිවන් දෙසට ගියේ, (අනුපාදිශේෂ නිර්වාණකොටියට පැමිණ සිටියේ, රක්ෂිත බ්‍රහ්මචර්‍යවාස ඇත්තේ, උත්තම සම්‍යග්දෘෂ්ටියට පැමිණියේ, භාවිතමාර්ග ඇත්තේ, ප්‍රහීණ කෙලෙස ඇත්තේ, ප්‍රතිවේධ කළ (අර්හත්ඵලසඞ්ඛ්‍යාත) අකොප්‍යය ඇත්තේ, සාක්ෂාත්කෘත නිරෝධ ඇත්තේ වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතා, සමුදයෝ පහීනෝ, මග්ගෝ භාවිතෝ, නිරෝධෝ සච්ඡිකතෝ. අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං. සෝ උක්ඛිත්තපලිඝෝ සඞ්කිණ්ණපරිඛෝ අබ්බූළ්හඑසිකෝ නිරග්ගළෝ අරියෝ පණ්ණද්ධජෝ පණ්ණභාරෝ විසඤ්ඤුත්තෝ. පඤ්චඞ්ගවිප්පහීණෝ ඡළඞ්ග-සමන්නාගතෝ එකාරක්ඛෝ චතුරාපස්සෙනෝ පනුණ්ණපච්චෙකඝචෙවා සමවයසට්ඨසතෝ අනාවිලසඞ්කප්පෝ පස්සද්ධකායසංඛාරෝ සුවිමුත්ත-චිත්තෝ සුවිමුත්තපඤ්ඤෝ කෙවලී වුසිතවා උත්තමපුරිසෝ පරමපුරිසෝ පරමපත්තිපත්තෝ.

සෝ නෙව ආචිනාති න අපචිනාති අපචිනිත්වා[1] ඨිතෝ. නෙව පජහති න උපාදියති පජහිත්වා ඨිතෝ. නෙව සිනෙති[2] න උස්සිනෙති විසිනිත්වා ඨිතෝ. නෙව විධූපෙති න සන්ධූපෙති විධූපෙත්වා ඨිතෝ. අසෙඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතත්තා ඨිතෝ, අසෙඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන අසෙඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන අසෙඛෙන විමුත්තික්ඛන්ධෙන අසෙඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතත්තා ඨිතෝ. සච්චං සමපටිපාදි-ඝිත්වා ඨිතෝ, එජං සමතික්කමිත්වා ඨිතෝ, කිලෙසගණ්ඨිං පරියාදිඝිත්වා ඨිතෝ, අපරිගමනත්ථාය ඨිතෝ. කථං[3] සමාදාය ඨිතෝ, මුත්තිපරිපාචනත්ථාය ඨිතෝ, මෙත්තාය පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, කරුණාය මුදිතාය උපෙක්ඛාය පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, අච්චන්තපාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, අතම්මයතාය[4] පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, විමුත්තත්තා ඨිතෝ, සංතුස්සිතත්තා ඨිතෝ, ඛන්ධපරියන්තෙ ඨිතෝ, ධාතුපරියන්තෙ ඨිතෝ, ආයතන පරියන්තෙ ඨිතෝ, ගතිපරියන්තෙ ඨිතෝ, උපපත්තිපරියන්තෙ ඨිතෝ, පටිසන්ධිපරියන්තෙ ඨිතෝ, සංසාර-පරියන්තෙ ඨිතෝ, වට්ටපරියන්තෙ ඨිතෝ, අන්තිමෙ භවෙ ඨිතෝ, අන්තිමෙ සමුස්සයෙ ඨිතෝ, අන්තිමදෙහධරෝ අරහා.

1. තස්සායං පච්ඡිමකොටි[5] චරිමොයං සමුස්සයෝ,
ජාතිමරණසංසාරා නත්ථි තස්ස පුනබ්භවාති.

තාවං සිත්වාව පාරගූ.

තෙනාහ භගවා:

"තස්මා ජන්තු සදා සතෝ කාමානි පරිවජ්ජයෙ,
තෙ පහාය තරෙ ඔඝං තාවං සිත්වාව පාරගූ" ති.

කාමසුත්තනිද්දේසෝ පඨමෝ සමත්තෝ.

---

1. සෝ නෙව පච්චති නාපච්චති - මජ්ඣං. 2. නෙව සංසිබ්බති - මජ්ඣං.
3. කථඤ්ච. සද්ධා. කථං. - සීමු. I, මජ්ඣං.
4. අඛණ්ඩිතසඤ්ඤතාය. - සීමු I, අඛණ්ඩිතසඤ්ඤතාය. - සද්ධා. 5. පච්ඡිමකෝ - සීමු. II

Free Distribution www.aathaapi.org

ඔහු විසින් දුක පරිඤ්ඤාත යෑ, සමුදය ප්‍රහීණ යෑ, මාර්ග භාවිත යෑ, නිරෝධය සාක්ෂාත්කෘත කි. (සවලක්ඛණාවබෝධයෙන්) අභිඤ්ඤාතව්‍යය - දතගුත්ත අභිඥත යෑ, (සාමාන්‍ය ලක්ඛණාවබෝධයෙන්) පරිඤ්ඤාතව්‍යය- හාත්පසින් දතගුත්ත පරිඥත යෑ, ප්‍රහාතව්‍යය ප්‍රහීණ යෑ, භාවිතව්‍යය භාවිත යෑ, සාක්ෂාත්කාතව්‍යය සාක්ෂාත්කෘත කි.

හෙතෙම නගන ලද (උත්ක්ෂිප්ත) අවිද්‍යාපරිඝය ඇත්තේ යෑ, සංකීර්ණ (විසුරුවන ලද) කර්මාභිසංස්කාරපරිඛා ඇත්තේ යෑ, උදුරන ලද තෘෂ්ණා එෂිකා ඇත්තේ යෑ, (ඔරම්භාගිය සංයොජන සඞ්ඛ්‍යාත) අශීල රහිත යෑ, ආර්‍ය්‍ය (නිකෙලෙස) යෑ, නෙලන ලද මානධ්වජ ඇත්තේ යෑ, තබන ලද ස්කන්ධාදි භාර ඇත්තේ යෑ, (චතුර්විධ යෝගයෙන්) විසංයුක්ත යෑ, (කාමච්ඡන්දාදි) පඤ්චාඞ්ගවිප්‍රහීණ යෑ, ඡඩඞ්ගාපෙක්ෂාවෙන් සමන්විත යෑ, (සප්තවිධ සඞ්ඛ්‍යාත) එකාරක්ෂා ඇත්තේ යෑ, (ප්‍රතිසංවේදාදි) චතුර්විධ අපශ්‍රයන ඇත්තේ යෑ, බැහැර කළ ප්‍රත්‍යේකසත්‍ය ඇත්තේ යෑ, මොනවට ගරන ලද සියලු ඒෂණා (-සෙවීම්) ඇත්තේ යෑ, අනාවිලසංකල්ප ඇත්තේ ය, සන්නිදුණු කායසංස්කාර ඇත්තේ යෑ, සුවිමුක්තචිත්ත යෑ, සිවිමුක්තප්‍රාඥ යෑ, පරිපූර්ණ යෑ, වූසූ බඹසරවස් ඇත්තේ යෑ, උත්තමපුරුෂ යෑ, පරමපුරුෂ යෑ, පරමප්‍රාප්තියට පැමිණියේ කි.

හෙතෙම (කුශලාකුශලවිපාකය) රැස් නොකෙරෙයි. (ඵලයෙහි සිටි හෙයින් විපාක) විඛවංශනය නොකෙරෙයි. කෙලෙසුන් නසා සිටියේ වෙයි. (අවිද්‍යමාන හෙයින් කෙලෙසුන්). නොමැ දුරු කෙරෙයි. (තෘෂ්ණා - මිත දෘෂ්ටි විසින්) උපාදානය නොකෙරෙයි. (කෙලෙසුන්) දුරු කොට සිටියේ වෙයි. (තෘෂ්ණාවශයෙන්) නොමැ සිවනය (-බැඳීම) කෙරෙයි. (මානවශයෙන්) උත්කර්ෂණය නොකෙරෙයි. තෘෂ්ණාබන්ධනය දුරු කොට සිටියේ වෙයි. (අවිද්‍යමාන හෙයින් කෙලෙස්ගිනි) නොමැ නිවයි. නොද දල්වයි. විඛූපනය කොට (-නිවා) සිටියේ වේ. අශෛක්ෂ වූ ශීලස්කන්ධයෙන් සමන්විත බැවින් සිටියේ, අශෛක්ෂ වූ සමාධිස්කන්ධයෙන්... අශෛක්ෂ වූ ප්‍රඥාස්කන්ධයෙන්... අශෛක්ෂ වූ විමුක්තිස්කන්ධයෙන්... අශෛක්ෂ වූ විමුක්තිඥානදර්ශනස්කන්ධයෙන් සමන්විත බැවින් සිටියේ, චතුස්සත්‍යය ප්‍රතිවේධ කොට සිටියේ, තෘෂ්ණාව ඉක්මවා සිටියේ, කෙලෙස්ගිනි ගෙවා සිටියේ, නැවත සංසාරයෙහි ගමන් නැති බැවින් සිටියේ, නයග්‍රහණයෙන් ගෙත සිටියේ, විමුක්තිප්‍රතිසෙවනභාවයෙන් සිටියේ, මෛත්‍රීපාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, කරුණා - මුදිතා - උපෙක්ෂාපාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, අත්‍යන්ත-පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, අතම්මයතා (-තෘෂ්ණා - දෘෂ්ටි මානාභාව) පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, සර්වක්ලේශවිමුක්තභාවයෙන් සිටියේ, (යථාලාභාදි) සන්තුෂ්ටභාවයෙහි සිටියේ, සකල්පයඥානයෙහි සිටියේ, ධාතුපර්‍යන්තයෙහි සිටියේ, ආයතනපර්‍යන්තයෙහි සිටියේ, ගතිපර්‍යන්තයෙහි සිටියේ, උත්පත්තිපර්‍යන්තයෙහි සිටියේ, ප්‍රතිසන්ධිපර්‍යන්තයෙහි සිටියේ, සංසාර-පර්‍යන්තයෙහි සිටියේ, වර්තනපර්‍යන්තයෙහි සිටියේ, අන්තිමභවයෙහි සිටියේ, අන්තිම ශරීරයෙහි සිටියේ, අන්තිමදෙහධර වූයේ, ආරකාදිභාවයෙන් අර්හත් වූයේ වේ.

1. ඒ රහත්හුගේ මේ පශ්චිම කොටිය (කෙළවර) වෙයි. මේ අන්තිම ශරීරය වෙයි. ජාතිමරණසංසාරය, පුනර්භවය ඔහුට නැත්තේ කි. 'තාවං සිඛ්ඛාව පාරගූ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"තස්මා ජන්තු සදා සතෝ -පෙ- තාවං සිඛ්ඛාව පාරගූ" යනු.

පළමුවැනි කාමසූත්‍ර නිද්දේශය සමාප්ත කි.

Free Distribution www.aathaapi.org

2

ගුහට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ ගුහට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති.

2 - 1.

"සත්තෝ ගුහායං බහුනාභිජ්ඣනෝ
තිට්ඨං නරෝ මොහනසම්මං පකාරෙහා,
දූරෙ විවෙකා හි තථාවිධෝ සෝ
කාමා හි ලෝකෙ න හි සුප්පහායා [1].

සත්තෝ ගුහායං බහුනාභිජ්ඣනෝති – 'සත්තෝ'ති හි ඛෝ වුත්තං. අපි ච ගුහා තාව වත්තබ්බා: ගුහා වුච්චති කායෝ. කායෝති වා ගුහාති වා සන්දෙහෝති වා තාවා වා රූපීති වා ඛජ්ජාති වා වම්මිකෝති වා නගරන්ති වා පිඩනන්ති [2]වා කුථීති වා ගරණ්ඩාති වා කුණ්ඩෝති වා [3] කායස්සෙතං අධිවචනං.

"සත්තෝ ගුහාය"න්ති ගුහායං සත්තෝ විසත්තෝ ආසත්තෝ ලග්ගෝ ලග්ගිතෝ පලිබුද්ධෝ, යථා භින්නිඛිලෙ වා නාගදන්තෙ වා භණ්ඩං සත්තං විසත්තං ආසත්තං ලග්ගං ලග්ගිතං පලිබුද්ධං, එවමෙවං ගුහායං සත්තෝ විසත්තෝ ආසත්තෝ ලග්ගෝ ලග්ගිතෝ පලිබුද්ධෝ.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"රූපෙ ඛෝ රාධ, යෝ ජනෙසු යෝ රාගෝ යා නන්දි යා තණ්හා යෙ උපයූපාදානා [4] චෙතසෝ අභිවිසානාභිනිවෙසානුසයා, තත්ර සත්තෝ තත්ර විසත්තෝ, තස්මා සත්තෝති වුච්චති. [වෙදනාය ඛෝ රාධ – පෙ– සඤ්ඤාය ඛෝ රාධ –පෙ– සංඛාරෙසු ඛෝ රාධ –පෙ– විඤ්ඤාණෙ ඛෝ රාධ, යෝ ජනෙසු යෝ රාගෝ යා නන්දි යා තණ්හා යෙ උපයූපාදානා [4] චෙතසෝ අභිවිසානාභිනිවෙසානුසයා, තත්ර සත්තෝ තත්ර විසත්තෝ, තස්මා සත්තෝති වුච්චති] සත්තෝති ලග්ගනාධිවචනන්ති."

---

1. සුප්පහාය-ස, සුප්පජහා - සී මූ. I, සී. I
2. නිදහන්ති - සෘ. මජ්ඣං. නීලං ස. නිඩ්ඩහන්ති- මූ. I, PTS.
3. කුණ්ඩෝතිවා - සී මූ. I. 4. උපාදූපාදානා, සී මූ. II.
[ ] ලක්ඛණනයරීතා හාගෝ සෘ.මපොත්ථකෙ න දිස්සති.

Free Distribution www.aathaapi.org

2

ගුහට්ඨකසූත්‍රනිද්දේශය

ඉච්ඛිති ගුහට්ඨක සූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ.

2 – 1.

යම් මිනිසෙක් ගුහා සඞ්ඛ්‍යාත ශරීරයෙහි ඇලුණේ බොහෝ රාගාදි කෙලෙසුන් විසින් වැසුණේ රාගාදි වශයෙන් සිටුනේ මොහන සඞ්ඛ්‍යාත පස්කම් ගුණයෙහි දැඩි වැ බැසගත්තේ වේ ද, එබඳු වූ ඒ සත්ත්ව තෙම ත්‍රිවිධ විවේකයෙන් දුර මැ වේයි. යම් නෙයකින් සත්ලොවහි කාමයෝ සුවයෙන් නො ගල හැක්කාහු ද එහෙයිනි.

සත්තෝ ගුහාසං බහුනාභිජ්ඣනෝහා – 'සත්තෝ' යනු කියනලද මැය. එතෙකුදු වත් පළමු කොට 'ගුහා' කියා ග්‍රහු යැ. "ගුහා"යි කය කියනු ලැබේ. 'කාය' යැ හෝ, (රාගාදි ව්‍යාලයන් වෙසෙන හෙයින්) 'ගුහා' යැ හෝ, (රාගාදීන් විසින් දවන හෙයින්) 'දෙහ' යැ හෝ, (ප්‍රමත්ත කරන හෙයින්) 'සන්දෙහ' යැ හෝ, (සසර සැරිසරන හෙයින්) 'නාවා' යැ හෝ, (ඊර්ෂ්‍යාපථ ඇති බව හෙයින්) 'රථ' යැ හෝ, (ඉතා උස් වැ නැඟි හෙයින්) 'ධජ' යැ හෝ, (කෘමිකුලයනට ආවාස බැවින්) 'වම්මික' යැ හෝ (මනාපා-මනාපයන් සංසරත් හෙයින්) 'නගර' යැ හෝ, (රෝගාදීන්ට නීඩ-කැදැලි වන බැවින්) 'නීඩ' යැ හෝ, (ප්‍රතිසන්ධියට නිවාසගෘහ වන හෙයින්) 'කූට' යැ හෝ, (පූතිභාවයෙන්) 'ගණ්ඩ' යැ හෝ, (බිඳෙන හෙයින්) 'කුම්භ' යැ හෝ, කයට මේ අභිවචන යි.

සත්තෝ ගුහාසං – කායගුහායෙහි ශක්‍ත යැ විශක්‍ත යැ ආශක්‍ත යැ ලග්න යැ ලගිත යැ පරිබුද්ධ (–නො හැර සිටියේ) යැ. යම් සේ භික්ෂු-ශීලයෙකැ හෝ ධ්‍යානලාභියෙකැ හෝ ආර්‍යශ්‍රාවකයෙක් ශක්‍ත විශක්‍ත ආශක්‍ත ලග්න ලගිත පරිබුද්ධ වේ ද, එසෙයින් කායගුහායෙහි ශක්‍ත යැ විශක්‍ත යැ ආශක්‍ත යැ ලග්න යැ ලගිත යැ පරිබුද්ධ යි.

මේ වදාරන ලද මැයි භාග්‍යවතුන් විසින්:

"රාධ, රූපයෙහි යම් ඡන්දයෙක් යම් රාගයෙක් යම් නන්දියෙක් යම් තෘෂ්ණායෙක් යම් තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටි උපයයන් දැඩි කොට ගන්නා අකුශල-චිත්තයට අධිෂ්ඨානාභිනිවේශ වූ අනුශය කෙනෙක් වේද්ද, එහි ශක්‍ත වූයේ (ඇලුණේ) එහි වෙසෙසින් ඇලුණේ වේ ද, එහෙයින් 'සත්ත්ව' යැ යි කියනු ලැබේ. වේදනායෙහි... සංඥයෙහි... සංස්කාරයන්හි... විඥානයෙහි රාධ යැ, යම් ඡන්දයෙක් යම් රාගයෙක් යම් නන්දියෙක් යම් තෘෂ්ණායෙක් යම් තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි සඞ්ඛ්‍යාත උපයයන් දැඩි කොට ගන්නා අකුශලචිත්තයට අධිෂ්ඨාන-අභිනිවේශ වූ අනුශය කෙනෙක් වේද්ද, එහි (යම්හෙයකින්) ඇලුණේ වෙසෙසින් ඇලුණේ වේ ද, එහෙයින් 'සත්ත්ව' යැ යි කියනු ලැබෙයි. 'සත්ත' යනු වෙසෙසින් ඇලීම ප්‍රකාශ කිරීම යැ" යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

සත්තෝ ගුහායං බන්ධනාභිජ්ජනන්ති – බන්ධකෙහි කිලෙසෙහි ඡත්තෝ: රාගෙන ඡත්තෝ දෝසෙන ඡත්තෝ මෝහෙන ඡත්තෝ කොධෙන ඡත්තෝ උපනාහෙන ඡත්තෝ මක්ඛෙන ඡත්තෝ පළාසෙන ඡත්තෝ ඉස්සාය ඡත්තෝ මච්ඡරියෙන ඡත්තෝ මායාය ඡත්තෝ සාඨෙය්‍යෙන ඡත්තෝථම්භෙන ඡත්තෝ සාරම්භෙන ඡත්තෝ මානෙන ඡත්තෝ අතිමානෙන ඡත්තෝ මදෙන ඡත්තෝ පමාදෙන ඡත්තෝ, සබ්බකිලෙසෙහි සබ්බදුච්චරිතෙහි සබ්බදරථෙහි සබ්බපරිළාහෙහි සබ්බසන්තාපෙහි සබ්බාකුසලාභිසංඛාරෙහි ඡත්තෝ[1] උච්ඡත්තෝ ආවුතෝ නිවුතෝ ඔවුතෝ[2] පිහිතෝ පටිච්ඡන්නෝ පටිකුජ්ජිතෝති 'සත්තෝ ගුහායං බන්ධනාභිජ්ජනෝ.

තිට්ඨං නරෝ මොහනසෝ පගාළ්හොති – 'තිට්ඨං නරෝ' ති තිට්ඨන්තෝ නරෝ රත්තෝ රාගවසෙන තිට්ඨති. දුට්ඨෝ දෝසවසෙන තිට්ඨති. මූළ්හෝ මෝහවසෙන තිට්ඨති විනිබන්ධෝ[3] මානවසෙන තිට්ඨති. පරාමට්ඨෝ දිට්ඨිවසෙන තිට්ඨති. වික්ඛිපගතෝ උද්ධච්චවසෙන තිට්ඨති. අනිට්ඨංගතෝ විචිකිච්ඡාවසෙන තිට්ඨති. ථාමගතෝ අනුසයවසෙන තිට්ඨති. එවම්පි තිට්ඨං නරෝ.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"සන්ති භික්ඛවෙ, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තත්‍රෙව භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති. සන්තී භික්ඛවෙ, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා -පෙ- ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා -පෙ- කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා -පෙ- මනොවිඤ්ඤෙය්‍යා ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. තත්‍රෙව භික්ඛු අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨති"[a] ති. එවම්පි තිට්ඨං නරෝ.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"රූපූපයං[4] වා භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨති රූපාරම්මණං රූපපතිට්ඨං[5]. නන්දූපසෙචනං[6] වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජති. වෙදනූපයං[7] වා භික්ඛවෙ -පෙ- සඤ්ඤූපයං වා භික්ඛවෙ -පෙ- සඞ්ඛාරූපයං වා භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨති සංඛාරාරම්මණං සඞ්ඛාරපතිට්ඨං. නන්දූපසෙචනං වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජතී"[b]ති. එවම්පි තිට්ඨං නරෝ.

---

1. විච්ඡන්නා – සී්‍ය. මජ්ඣං. 2. ඔත්ථටෝ – සී්‍ය. ස. 3. විනිබන්ධෝ – සී්‍ය. ස.
4. රූපූපායං – සීමු. II. සී්‍ය. PTS. 5. රූපෙ පතිට්ඨං – සීමු. I.
6. නන්දූපසෙවනං – සී්‍ය සී I ස. PTS. 7. වෙදනූපායං – සීමු. II. සී්‍ය.
a. සංයුත්ත – ලොකායතිකසුත්තවණ්ණනා – මාරපාසසුත්තං.
b. ,, ඛන්ධසංයුත්ත – උපයවග්ග – උපයසුත්තං.

Free Distribution www.aathaapi.org

සත්තානා ගුහායං බහූනාභිජ්ඣානන්නා – ලෝභෝ කෙළෙසුන් විසින් ඡන්න (වැසුණේ) යැ: රාගයෙන් ඡන්න යැ, දෝෂයෙන් මෝහයෙන් ... ක්‍රෝධයෙන් ... උපනාහයෙන් ... මක්ඛයෙන් ... පළාසයෙන් ඊර්ෂ්‍යා-යෙන් මාත්සර්‍යයෙන් මායාවෙන් .. ශාඨ්‍යයෙන් ... සාහසයෙන් සංරම්භයෙන් මානයෙන් .. අතිමානයෙන් ... මදයෙන් ... ප්‍රමාදයෙන් ඡන්න යැ, සියලු කෙළෙසුන් විසින් සියලු දුශ්චරිතයන් විසින් සියලු දරථයන් විසින් සියලු පරිදාහයන් විසින් සියලු සන්තාපයන් විසින් සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් විසින් ඡන්න යැ, (පුනප්පුනා උපදනෙන්) උපරූපරි ඡන්න යැ, ආවෘත (වළකන ලද) යැ, නිවෘත යැ, අපිහිත (යටකොට වසනලද) යැ, පිහිත යැ, ප්‍රතිච්ඡන්න යැ, යටිහුරු කොට තබන ලද නුසි 'සත්තානා ගුහායං බහූජනාභිජ්ඣන්නා' යනු වේ.

තිට්ඨං නරෝ මොහනසම්මිං පගාළ්හෝ – 'තිට්ඨං නරෝ' යනු: නර (සත්ත්ව) තෙම සිටුනේ රාගවශයෙන් රත් වූයේ සිටී දෝෂවශයෙන් දුෂ්ට වූයේ සිටී. මෝහවශයෙන් මුළා වූයේ සිටී. මානවශයෙන් නානාලම්බන-යෙහි බැඳී සිටී. දෘෂ්ටිවශයෙන් පරාමෘෂ්ට වෑ සිටී. ඕද්ධත්‍යවශයෙන් වික්ෂේපයට පැමිණෑ සිටී. විචිකිත්සාවශයෙන් නිෂ්ඨාවට නොපැමිණෑ සිටී. අනුශයවශයෙන් සංසාර ඛවට පැමිණියේ සිටී. මෙසෙසිනුදු 'තිට්ඨං නරෝ' යනු වේ.

මේ වදරන ලද මැයි භාග්‍යවතුන් විසින්:

"මහණෙනි, චක්ෂුර්විඥානයෙන් දනගතු වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මන-වඩන්නා වූ ප්‍රියසාරූප වූ කාමයෙන් ග්‍රථිත වූ ඇලුම් කටගතු වූ රූපා-ලම්බනයෝ ඇත්තාහ. මහණෙනම් ඒ අරමුණට තෘෂ්ණාවශයෙන් සතුටු වේ නම්, පසසා නම්, බැසගෙන සිටී නම්; මහණෙනි, ශ්‍රෝත්‍රවිඥානයෙන් දනගතු වූ ... ශබ්දයෝ ඇත ඝ්‍රාණවිඥානයෙන් දනගතු වූ .. ගන්ධයෝ ඇත ... ජිහ්වාවිඥානයෙන් දනගතු වූ .. රසයෝ ඇත ... කායවිඥානයෙන් දනගතු වූ ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ ඇත්තාහ ... මනෝවිඥානයෙන් දනගතු වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ ප්‍රියසාරූප වූ කාමූපසංහිත වූ රජනීය වූ ධර්මාලම්බනයෝ ඇත්තාහ මහණෙනම් ඒ අරමුණට (තෘෂ්ණාවශයෙන්) සතුටු වේ නම්, පසසා නම්, බැසගෙන සිටී නම්" මේසේත් 'තිට්ඨං නරෝ' යනු වේ.

මේ වදරන ලද මැයි භාග්‍යවතුන් විසින්:

"මහණෙනි, (තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටි උපය විසින්) රූපයට පැමිණි හෝ විඥානය සිටුනේ රූපය අරමුණු කොට ඇතිසේ රූපය ප්‍රතිෂ්ඨා කොට ඇතිසේ සිටී. (සප්‍රතිඝ) තෘෂ්ණාජලයත් තෙමෙන උදුසේ වැඩියැට විරූඪ ඛවට විපුල ඛවට පැමිණෙයි. මහණෙනි, (තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිවශයෙන්) වේදනාවට පැමිණි හෝ මහණෙනි, සංඥාවට පැමිණි හෝ... මහණෙනි, සංස්කාරයන්ට පැමිණි හෝ විඥානය සිටුනේ සංස්කාරයන් අරමුණු කොට ඇතිසේ සංස්කාරයන් ප්‍රතිෂ්ඨා කොට ඇතිසේ සිටී. තෘෂ්ණාදෘෂ්ටියන් තෙමෙන උදුසේ වැඩියැට විරූඪ ඛවට විපුල ඛවට පැමිණෙයි" යයි මේසේත් 'තිට්ඨං නරෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"කබළීකාරෙ වෙ භික්ඛවෙ, ආහාරෙ අත්ථි රාගෝ, අත්ථි නන්දි, අත්ථි තණ්හා. පතිට්ඨිතං තත්ථ විඤ්ඤාණං විරුළ්හං. යත්ථ පතිට්ඨිතං විඤ්ඤාණං විරුළ්හං, අත්ථි තත්ථ නාමරූපස්සාවක්කන්ති. යත්ථ අත්ථි නාමරූපස්සාවක්කන්ති, අත්ථි තත්ථ සඞ්ඛාරානං වුද්ධි.[1] යත්ථ අත්ථි සඞ්ඛාරානං වුද්ධි, අත්ථි තත්ථ ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති. යත්ථ අත්ථි ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති, අත්ථි තත්ථ ආයතිං ජාති ජරා මරණං. යත්ථ අත්ථි ආයතිං ජාති ජරා මරණං, සසොකං තං භික්ඛවෙ, සදරං[2] සළුපායාසන්ති වදාමී"ති. එවම්පි තිට්ඨං නරෝ.

"එසෙව වෙ භික්ඛවෙ, ආහාරෙ -පෙ- මතෝ සඤ්චෙතනාය වෙ භික්ඛවෙ, ආහාරෙ -පෙ- විඤ්ඤාණෙ වෙ භික්ඛවෙ, ආහාරෙ අත්ථි රාගෝ, අත්ථි නන්දි, අත්ථි තණ්හා. පතිට්ඨිතං තත්ථ විඤ්ඤාණං විරුළ්හං. යත්ථ පතිට්ඨිතං විඤ්ඤාණං විරුළ්හං, අත්ථි තත්ථ නාමරූපස්සාවක්කන්ති. යත්ථ අත්ථි නාමරූපස්සාවක්කන්ති, අත්ථි තත්ථ සඞ්ඛාරානං වුද්ධි. යත්ථ අත්ථි සඞ්ඛාරානං වුද්ධි, අත්ථි තත්ථ ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති. යත්ථ අත්ථි ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති, අත්ථි තත්ථ ආයතිං ජාති ජරා මරණං. යත්ථ අත්ථි ආයතිං ජාති ජරා මරණං, සසොකං තං භික්ඛවෙ, සදරං[2] සළුපායාසන්ති වදාමී"ති. එවම්පි තිට්ඨං නරෝ.

මොහනසම්මං පගාළෙහාති - මොහනා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා: චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා -පෙ- ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා -පෙ- කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. කිං කාරණා මොහනා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා? යෙහුය්‍යෙන දෙවමනුස්සා[3] පඤ්චසු කාමගුණෙසු මුය්හන්ති පමුය්හන්ති සම්මුය්හන්ති මූළ්හා පමූළ්හා සම්මූළ්හා අවිජ්ජාය අනිකතා ආවුතා නිවුතා ඔවුතා පිහිතා පටිච්ඡන්නා පටිකුජ්ජිතා.[4] තඤ්කාරණා මොහනා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා. **මොහනසම්මං පගාළෙහාති**- මොහනසම්මං පගාළෙහා අපෙඤ්ඣාගාළෙහා නිම්මථෙහාති 'තිට්ඨං නරෝ මොහනසම්මං පගාළෙහා.'

---

1. වුද්ධි - මජ්ඣ. සිමු. I. 2 සරජ - සිමු. II. සහ. PTS.
3. දෙවා මනුස්සා - සිමු. I. 4. තං පටිකුජ්ජිතා - සිමු. I.

a. නිදානසංයුත්ත - භොවග්ග - අනිරුඤ්ඤසුත්තං.

Free Distribution www.aathaapi.org

මේ වදරන ලද මැයි භාග්‍යවතුන් විසින්:

"මහණෙනි, ඉදින් කවලීකාරාහාරයෙහි රාගය ඇත්නම්, නන්දිය ඇත්නම්, තෘෂ්ණාව ඇත්නම්, එහි (කර්මය දුවවා පිළිසඳ ගැනීමට පොහොසත් බැවින්) විඤ්ඤාණය පිහිටියේ වැඩුණේ වෙයි. යම් තැනෙක්හි විඤ්ඤාණය පිහිටියේ වැඩුණේ නම්, එහි නාමරූපයාගේ අවක්‍රාන්තිය ඇත. යම් තැනෙක්හි නාමරූපාවක්‍රාන්තිය ඇත්නම්, එහි සංස්කාරයන්ගේ වෘද්ධිය ඇත. යම් තැනෙක්හි සංස්කාරයන්ගේ වෘද්ධිය ඇත්නම්, එහි මත්තෙහි පුනර්භවාභිනිර්වෘත්තිය ඇත. යම් තැනෙක්හි මතු පුනර්භවයාගේ පහළවීම ඇත්නම්, එහි මත්තෙහි ජාති-ජරා-මරණ ඇත. යම් තැනෙක්හි මත්තෙහි ජාති-ජරා-මරණ ඇත්නම්, මහණෙනි, එය ශෝක සහිත යැ, පීඩා සහිත යැ, දැඩි ආයාස සහිත යයි කියමි" මේසේත් 'තිට්ඨං නරෝ' යනු වේ.

"මහණෙනි, සපර්‍යාහාරයෙහි... මහණෙනි, මනඃසඤ්චේතනාහාරයෙහි... මහණෙනි, විඤ්ඤාණාහාරයෙහි ඉදින් රාගය ඇත්නම්, නන්දිය ඇත්නම්, තෘෂ්ණාව ඇත්නම්, එහි ප්‍රතිසන්ධිවිඤ්ඤාණය පිහිටියේ වැඩුණේ වෙයි. යම් තැනෙක්හි විඤ්ඤාණය පිහිටියේ වැඩුණේ වේ නම්, එහි නාමරූපාවක්‍රාන්තිය ඇත. යම් තැනෙක්හි නාමරූපාවක්‍රාන්තිය ඇත් නම්, එහි සංස්කාරයන්ගේ වැඩීම ඇත. යම් තැනෙක්හි සංස්කාරවෘද්ධිය ඇත්නම්, එහි පුනර්භවයාගේ පහළවීම ඇත. යම් තැනෙක්හි පුනර්භවයාගේ පහළවීම ඇත් නම්, එහි මත්තෙහි ජාති-ජරා-මරණ ඇත. යම් තැනෙක්හි ආයති ජාති-ජරා-මරණ ඇත්නම්, මහණෙනි, එය සශෝක යැ සදර යැ සඋපායාස යැයි කියමි" මේසේත් 'තිට්ඨං නරෝ' යනු වේ.

මොහනසම්මං පගාළෙහා – 'මෝහන' යැ යි පඤ්චකාමගුණයෝ කියනු ලැබෙත්: චක්ෂුර්විඥෙය වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ ප්‍රියසංරූප වූ කාමෝපසංහිත වූ රජනීය වූ රූපයෝ යැ, ශ්‍රෝත්‍රවිඥෙය වූ . . . ශබ්දයෝ යැ, ඝ්‍රාණවිඥෙය වූ . . . ගන්ධයෝ යැ, ජිහ්වාවිඥෙය වූ . . . රසයෝ යැ, කායවිඥෙය වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ ප්‍රියරූප වූ කාමෝපසංහිත වූ රජනීය වූ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යි. කුමක් හෙයින් පඤ්චකාමගුණයෝ 'මොහන' යි කියනු ලැබෙති යත්: යම් හෙයකින් බෙහෙවින් දෙවිමිනිස්හු පඤ්චකාමගුණයෙහි මුළාවෙත් ද, වෙසෙසින් මුළාවෙත් ද, සර්‍යාකාරයන් මුළාවෙත් ද, මූඪ වූවාහු වෙසෙසින් මූඪ වූවාහු සර්‍යාකාරයෙන් මූඪ වූවාහු අවිද්‍යයෙන් අන්ධ කරන ලද්දාහු ආවෘත – නිවෘත – අපවෘත පිහිත – ප්‍රතිච්ඡන්න – ප්‍රතිකුඤ්චිත වූවාහු වෙත් ද, එකරුණෙන් පඤ්චකාමගුණ 'මොහන' යැ යි කියනු ලැබෙත්. **මොහනසම්මං පගාළෙහා**– මොහනයෙහි පිවිසියේ ඇතුළු වූයේ ඇතුළත බැසගත්තේ ගැලුණේ නුයි 'තිට්ඨං නරෝ මොහනසම්මං පගාළෙහා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

දූරෙ විවෙකා හි තථාවිධෝ හොති – විවෙකාති තයෝ විවෙකා: කායවිවෙකෝ, චිත්තවිවෙකෝ, උපධිවිවෙකෝ.

කතමෝ කායවිවෙකෝ? ඉධ භික්ඛු විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. කායෙන ච විවිත්තෝ විහරති: සෝ එකෝ ගච්ඡති. එකෝ තිට්ඨති. එකෝ නිසීදති එකෝ සෙය්‍යං කප්පෙති[1]. එකෝ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. එකෝ පටික්කමති. එකෝ රහෝ නිසීදති. එකෝ එබ්භමං අට්ඨාති. එකෝ චරති. එකෝ විහරති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති. අයං කායවිවෙකෝ.

කතමෝ චිත්තවිවෙකෝ? පඨමජ්ඣානං සමාපන්නස්ස නීවරණෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. දුතියජ්ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. තතියජ්ඣානං සමාපන්නස්ස පීතියා චිත්තං විවිත්තං හොති. චතුත්ථජ්ඣානං සමාපන්නස්ස සුඛදුක්ඛෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤාය පටිඝසඤ්ඤාය නානත්තසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨියා විචිකිච්ඡාය සීලබ්බතපරාමාසා දිට්ඨානුසයා විචිකිච්ඡානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. සකදාගාමිස්ස ඔළාරිකා කාමරාගසඤ්ඤෝජනා පටිඝසඤ්ඤෝජනා ඔළාරිකා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අනාගාමිස්ස අනුසහගතා කාමරාගසඤ්ඤෝජනා පටිඝසඤ්ඤෝජනා අනුසහගතා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අරහතෝ රූපරාගා අරූපරාගා මානා උද්ධච්චා අවිජ්ජාය[2] මානානුසයා අවිජ්ජානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච[3] කිලෙසෙහි ඛන්ධා ච[4] සබ්බනිමිත්තෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අයං චිත්තවිවෙකෝ.

කතමෝ උපධිවිවෙකෝ? උපධි වුච්චන්ති කිලෙසා ච ඛන්ධා ච අභිසංඛාරා ච. උපධිවිවෙකොති වුච්චති අමතං නිබ්බානං: යෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ, සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝධෝ නිබ්බානං. අයං උපධිවිවෙකෝ. කායවිවෙකෙන ච විවෙකට්ඨකානං නෙක්ඛම්මාභිරතානං, චිත්තවිවෙකෝ ච පරිසුද්ධචිත්තානං පරමවෝදානප්පත්තානං, උපධිවිවෙකෝ ච නිරුපධීනං පුග්ගලානං විසංඛාරගතානං.

---

1. කප්පති – සීමු. I. 2. අවිජ්ජා – සීමු. I., සී I. 3. චං – සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

දුවෙ විවෙකා ති තථාවිධො සෝ – 'විවෙක' යනු විවෙක තුනෙකි: කායවිවෙක යැ, චිත්තවිවෙක යැ, උපධිවිවෙක යි.

කායවිවෙකය කවරැ යත්: මේ සසුන්හි මහණ අරණ්‍ය වෘක්ෂමූල පර්‍වත කන්දර ගිරිගුහා ශ්මශාන වනප්‍රස්ථ අභ්‍යවකාශ පලාලපුඤ්ජ යන ජනශූන්‍ය වූ සෙනසුනක් ඇසුරු කෙරේ. කයිනු දු විවික්ත වැ හිඳී. එකලා වැ හොවී. එකලාවැ ගමට පිඬු සිඟා යෙයි. එකලාවැ පෙරළා එයි. එකලාවැ රහසැ හිඳී. එකලාවැ සක්මන්හි සිටී. එකලාවැ හැසිරෙයි. එකලා වැ වෙසෙයි ඉරියවු පවත්වයි ඉරියවු උපදවයි පාලනය කෙරෙයි යැපෙයි යපනය කරවා. මේ යැ කායවිවෙක නම්.

චිත්තවිවෙකය කවරැ යත්: පළමුවන ධ්‍යානයට සමවන්හුගේ සිත නීවරණයන්ගෙන් වෙන් වෙයි. දෙවැනි ධ්‍යානයට සමවන්හුගේ සිත විතර්ක – විචාරයන් ගෙන් වෙන් වෙයි. තුන්වැනි ධ්‍යානයට සමවන්හුගේ සිත ප්‍රීතියෙන් වෙන් වෙයි. සතරවැනි ධ්‍යානයට සමවන්හුගේ සිත සුවදුක් දෙකින් වෙන් වෙයි. අකාසානඤ්චායතනයට සමවන්හුගේ සිත රූපසංඥ – ප්‍රතිඝසංඥ – නානත්වසංඥවෙන් වෙන් වෙයි. විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට සමවන්හුගේ සිත ආකාසානඤ්චායතනසංඥවෙන් වෙයි. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සමවන්හුගේ සිත විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥවෙන් වෙන් වෙයි. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට සමවන්හුගේ සිත ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසංඥවෙන් වෙන් වෙයි. සෝවන්හුගේ සිත සත්කායදෘෂ්ටියෙන් විචිකිත්සායෙන් ශීලව්‍රතපරාමර්ශයෙන් දෘෂ්ට්‍යනුශයෙන් විචිකිත්සානුශයෙන් හා ඔවුන් සමග එක්වැ සිටි කෙලෙසුන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. සැදැගැමිහුගේ සිත ඖදාරික කාමරාගසංයොජනයෙන් ප්‍රතිඝසංයොජනයෙන් ඖදාරික කාමරාගානුශයයෙන් ප්‍රතිඝානුශයයෙන් හා ඔවුන් සමග එක්වැ සිටි කෙලෙසුන් ගෙන් ද වෙන් වෙයි. අනාගැමිහුගේ සිත අණුසහගත (-සියුම් වූ) කාමරාගසංයොජනයෙන් ප්‍රතිඝසංයොජනයෙන් අණුසහගත කාමරාගානුශයයෙන් ප්‍රතිඝානුශයයෙන් හා තදෙකඨිත කෙලෙසයන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි රහත්හුගේ සිත රූපරාගයෙන් අරූපරාගයෙන් මානයෙන් ඖද්ධත්‍යයෙන් අවිද්‍යාවෙන් මානානුශයයෙන් භවරාගානුශයයෙන් අවිද්‍යානුශයයෙන් තදෙකඨිතකෙලෙසයන්ගෙන් හා බාහිර වූ සර්‍වසංස්කාර-නිමිත්තයන්ගෙන් ද වෙන් වූයේ වේ. මේ යැ චිත්තවිවෙක නම්.

උපධිවිවෙකය කවරැ යත්: කෙලෙසයෝත් සඤ්ඤාවෝත් අභිසංස්කාරයෝත් උපධියි කියනු ලැබේත්. යම් සර්‍වසංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සමාපත්තීන්ගේ දුරුලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්‍වාණයෙක් වේද, ඒ අමෘත නිර්‍වාණය 'උපධිවිවෙක'යි කියනු ලැබේ. මේ යැ උපධිවිවෙක නම්. ගණසඛ්‍යාකාශයෙන් වෙන් වූ කය ඇති ප්‍රථමධ්‍යානාදි නෛෂ්කාම්‍යයෙහි අභිරත වූවන්ට කාය-විවෙකය ද, පරිශුද්ධි වූ සිත් ඇති උත්තම වොදාන(පරිශුද්ධි) යට පැමිණියවුන්ට චිත්තවිවෙකය ද, උපධිරහිත වූ විසංස්කාරගත (=නිවනට පැමිණි) පුද්ගලයන්ට උපධිවිවෙකය ද වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

දූරෙ විවෙකා හිති – යෝ සෝ එවං ගුහායං සත්තෝ එවං බහූ කෙහි ච කිලෙසෙහි ඡන්නෝ එවං මොහනසම්මං පගාළෙහා, සෝ කායවිවෙකාපි දූරෙ විහතවිවෙකාපි දූරෙ උපධිවිවෙකාපි දූරෙ විදූරෙ සුවිදූරෙ න සන්තිකෙ න සාමන්තා අනාසන්නෙ වවකථෙය්[1]. **තථාවිධොති**– තාදිසෝ තඤ්ඤණ්ඨිතෝ තප්පකාරෝ තප්පටිභාගෝ; යෝ සෝ මොහනසම්මං පගාළෙහාති 'දූරෙ විවෙකා හි තථාවිධෝ සෝ'.

කාමා හි ලොකෙ න හි සුප්පහායාති – කාමාති උද්ධනතෝ දෙ කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙස කාමා ච. කතමෙ වත්ථුකාමා ? මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා මනාපිකා ගන්ධා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඵොට්ඨබ්බා අත්ථරණා පාපුරණා දාසිදාසා අජෙළකා කුක්කුටසූකරා හත්ථිගවාස්සවළවා ඛෙත්තං වත්ථු හිරඤ්ඤං සුවණ්ණං ගාමනිගමරාජධානියෝ රට්ඨං ච ජනපදෝ ච කොසෝ ච කොට්ඨාගාරං ච යං කිඤ්චි රජනීයං වත්ථු වත්ථුකාමා.

අපිච අතීතා කාමා අනාගතා කාමා පච්චුප්පන්නා කාමා අජ්ඣත්තා කාමා බහිද්ධා කාමා අජ්ඣත්තබහිද්ධා කාමා හීනා කාමා මජ්ඣිමා කාමා පණීතා කාමා ආපායිකා කාමා මානුසිකා කාමා දිබ්බා කාමා පච්චුපට්ඨිතා කාමා නිම්මිතා කාමා පරනිම්මිතා කාමා අනිම්මිතා කාමා පරිග්ගහිතා කාමා අපරිග්ගහිතා කාමා මමායිතා කාමා අමමායිතා කාමා, සඞ්ඛෙපෙපි කාමාවචරා ධම්මා සඞ්ඛෙපෙපි රූපාවචරා ධම්මා සඞ්ඛෙපෙපි අරූපාවචරා ධම්මා තණ්හාවත්ථුකා තණ්හාරම්මණා කමනීයට්ඨෙන රජනීයට්ඨෙන මදනීයට්ඨෙන කාමා. ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථු කාමා.

කතමෙ කිලෙස කාමා ? ඡන්දෙ කාමෙ රාගෝ කාමෙ ඡන්දරාගෝ කාමෙ, සඞ්කප්පෙ කාමෙ රාගෝ කාමෙ සඞ්කප්පරාගෝ කාමෙ, යෝ කාමෙසු කාමච්ඡන්දෝ කාමරාගෝ කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසිනෙහෝ කාමපරිළාහෝ කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං කාමොඝෝ කාමයොගෝ කාමුපාදානං කාමච්ඡන්දනීවරණං–

---

1. වවකථෙය්ය – සීමු. I. මජ්ඣං. උපකථෙය්ය – සයා.

Free Distribution www.aathaapi.org

දූරෙ විවෙකා හි – මෙසෙයින් කායගුහායෙහි ඇලුණු මේසේ බොහෝ කෙලෙසුන් මිසින් වැසුණු මෙසේ පඤ්චකාමගුණමොහනයෙහි ගැලුණු යමෙක් වේ ද, හෙතෙම කායවිවෙකයෙනුදු දුරු වෙයි. චිත්තවිවෙකයෙනුදු දුරු වෙයි. උපධිවිවෙකයෙනුදු දුරු ඉතා දුරු අතිශයින් දුරු නො ළංහි නො හාත්පසැ අනාසන්නයෙහි බැහැර සිටියේ වේ. **තථාවිධො** – තාදෘශ වූයේ තදාකාර වූයේ තත්ප්‍රකාර වූයේ තත්ප්‍රතිභාග වූයේ, ඒ යමෙක් මොහනයෙහි ගැලුණේ වේ ද, එහෙයින් 'දූරෙ විවෙකා හි තථාවිධො සො' යනු වේ.

කාමා හි ලොකෙ න හි සප්පභායා – කාමා යනු: උදෑන විසින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: වත්‍ථුකාමයෝ ද කෙලෙසකාමයෝ දැයි. වත්‍ථුකාමයෝ කවරහ: මනවඩන රූපයෝ මනවඩන ශබ්දයෝ මනවඩන ගන්ධයෝ මනවඩන රසයෝ මන්වඩන ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ ද, අතුරුණු පොරෝණා දූසිදස්හු එළුතිරෙළුහු කුකුළුහූරහු ඇත්-ගව-අස්-වෙළඹහු කෙත් වත් කනවණු රන් ගම්-නියම්ගම්-රජදහත්හු ද රට දනවි ද කෝස ද කොටුගුළු ද යම් කිසි රජනීය වස්තුවෙක් වේද, මොහු යැ වත්‍ථුකාමයෝ.

තවද අතීත කාමයෝ යැ අනාගතකාමයෝ යැ ප්‍රත්‍යුත්පන්න කාමයෝ යැ අධ්‍යාත්මකාමයෝ යැ බාහ්‍යකාමයෝ යැ අධ්‍යාත්ම-බාහ්‍යකාමයෝ යැ හීනකාමයෝ යැ මධ්‍යමකාමයෝ යැ ප්‍රණීතකාමයෝ යැ ආපායිකකාමයෝ යැ මානුෂිකකාමයෝ යැ දිව්‍යකාමයෝ යැ ප්‍රත්‍යුපස්ථිත (එළැඹ සිටි) කාමයෝ යැ නිර්මිත (මවනලද) කාමයෝ යැ පරනිර්මිත (පරා මිසින් මවන ලද) කාමයෝ යැ අනිර්මිත කාමයෝ යැ පරිගෘහීත (තමා අයත් කළ) කාමයෝ යැ අපරිගෘහීත කාමයෝ යැ මමායිත (මාගේ යැයි ගන්නා ලද) කාමයෝ යැ අමමායිත කාමයෝ යැ, සියලු මැ කාමාවචරධර්මයෝ යැ සියලු මැ රූපාවචරධර්මයෝ යැ සියලු මැ අරූපාවචර ධර්මයෝ යැ යන මොහු තෘෂ්ණාවස්තු වූවාහු තෘෂ්ණාලම්බන වූවාහු කමනීය හෙයින් රජනීය හෙයින් මදනීය හෙයින් කාමයෝ යි. මොහු වත්‍ථුකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

කෙලෙසකාමයෝ කවරහ? ඡන්දකාම යැ රාගකාම යැ ඡන්දරාගකාම යැ, සංකල්පකාම යැ රාගකාම යැ සංකල්පරාගකාම යැ, කාමවත්‍ථු විෂයෙහි යම් කාමච්ඡන්දයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දියෙක් කාමතෘෂ්ණයෙක් කාමස්නෙහයෙක් කාමපරිදාහයෙක් කාමමූර්ච්ඡායෙක් කාමාධ්‍යවසානයෙක් (බැස ගැනීමෙක්) කාමෞඝයෙක් කාමයොගයෙක් කාමොපාදානයෙක් කාමච්ඡන්දනීවරණයෙක් වේ ද-

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "අදදසං කාම තෙ මූලං සංකප්පා කාම ජායසි,
න තං සංකප්පයිස්සාමි එවං කාම න හෙහිසී"ඇති.

ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙස කාමා.

ලොකෙති – අපායලොකෙ මනුස්සලොකෙ දෙවලොකෙ ඛන්ධලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ. **කාමා හි ලොකෙ න හි සුප්පහායාති**- කාමා හි ලොකෙ දුප්පහායා දුච්චජා[1] දුප්පරිච්චජා[2] දුන්නිම්මදයා[3] දුන්නිවෙඨයා දුබ්භිනිවෙඨයා දුත්තරා දුප්පතරා දුස්සමතික්කමා දුබ්භිනිවත්තාති කාමා හි ලොකෙ න හි සුප්පහායා.

තෙනාහ භගවා:

"සත්තා ගුහායං බහුනාභිඡන්නා
තිට්ඨං නරෝ මොහනසම්ං පගාළෙහා,
දූරෙ විවෙකා හි තථාවිධා සෝ
කාමා හි ලොකෙ න හි සුප්පහායා"ති.

2-2

ඉච්ඡානිදානා භවසාතබන්ධා
තෙ දුප්පමුඤ්චා න හි අඤ්ඤමොක්ඛා,
පච්ඡා පුරෙ වාපි අපෙක්ඛමානා
ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජප්පං.

ඉච්ඡානිදානා භවසාතබන්ධාති - ඉච්ඡා[4] වුච්චති තණ්හා: යො රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොධො නන්දි නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අජ්ඣොසානං ගෙධො පළිගෙධො[5] සඞ්ගො පඞ්කො එජා මායා ජනිකා සඤ්ඡනිකා සඞ්ඝටනී ජාලිනී සරිතා විසත්තිකා සුත්තං විසටා ආයූහනී[6] දුතියා පණිධි භවනෙත්ති වනං වනථො සන්ථවො සෙනහො අපෙක්ඛා පටිබන්ධු[7] ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතත්තං, රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ඵොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා, ජප්පා පජප්පා අභිජප්පා ජප්පනා ජප්පිතත්තං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පායිතත්තං පුච්ඡඤ්ඡිකතා සාදුකම්‍යතා, අධම්මරාගො විසමලොභො නිකන්ති නිකාමනා පත්ථනා පිහනා සම්පත්ථනා, කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරොධතණ්හා, රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා, ඔඝො යොගො ගන්ථො උපාදානං ආවරණං නීවරණං ඡදනං බන්ධනං උපක්කිලෙසො අනුසයො පරියුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං, දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පභවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයෝ තණ්හාතන්ති තණ්හාජාලං තණ්හාගද්දුලං තණ්හාසමුද්දෝ, අභිජ්ඣා විසමලොභො අකුසලමූලං.

---

1. දුච්චජජා - සීමු. II. මජ්ඣං, 2. දුප්පරිච්චජ්ජා - සීමු. II. මජ්ඣං.
3. දුන්නිම්මදෙ - සීමු. I. මජ්ඣං. 4. ඉච්ඡති - සෑ සීමු. I. ස.
5. රොධො පලිරොධො - සෑ. 6. ආයුහනී - සීමු. I. මජ්ඣං.
7. පටිබන්ධා - සීමු I. සෑ. මජ්ඣං.

ඇ. ජාතකපාළි - අට්ඨකවග්ග - ගන්ධාරජාතකං.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "කාමය, තෘෂ්ණාගේ මුල දිටිමි. කාමය, තෝ සංකල්පයෙන් උපදනෙහි. දැන් මම තා නො පතමි. කාමය, තෝ මෙසෙසින් නූපදනෙහි" යයි.

මොනු කෙලඟකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

ලෝකෙ – අපායලෝකයෙහි මනුෂ්‍යලෝකයෙහි දෙවලෝකයෙහි සඤ්ඤාලෝකයෙහි ධාතුලෝකයෙහි ආයතනලෝකයෙහි ය; **කාමා හි ලෝකෙ න හි සුප්පහායා** – යම් හෙයකින් කාමයෝ ලොව්හි දුකසේ ප්‍රහීණ කළ යුත්තාහු ද දුකසේ හළ යුත්තාහු ද දුකසේ පරිත්‍යාග කළ යුත්තාහු ද දුකසේ නිමිද කළ යුත්තාහු ද දුකසේ මිදිය යුත්තාහු ද දුකසේ විනිර්වෙෂ්ඨන කළ යුත්තාහු ද දුස්තර වූවාහු ද වෙසෙසින් දුස්තර වූවාහු ද දුස්සමතික්‍රම වූවාහු ද දුර්විනිවර්ත්‍ය වූවාහු ද, එහෙයින් 'කාමා හි ලොකෙ න හි සුප්පහායා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සත්ථා ගුහායං –පෙ– න හි සුප්පහායා" යි.

2 – 2

කාමතෘෂ්ණාව නිදන කොට ඇති භවසුඛයෙහි බැඳුණු, යලි අනාගතයෙහි හෝ අතීතයෙහි හෝ වස්තුකාමයන් කැමැති වත, මේ ප්‍රත්‍යුත්පන්න කාමයන් හෝ යට දැක්වූ අතීතානාගතකාමයන් හෝ ප්‍රාර්ථනා කරන ඒ සත්ත්වයෝ දුකසේ මිදියැ යුත්තාහ. අනෙකක්හු විසින් නො මැ මුදනු හැක්කාහු වෙත්.

ඉච්ඡානිදානා භවසාතබන්ධා – 'ඉච්ඡා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබා: යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් අනුනයෙක් අනුරෝධයෙක් නන්දියක් නන්දිරාගයෙක් චිත්තස්‍ය ගේ සංරාගයෙක් ඉච්ඡාවක් මූර්ච්ඡාවක් අධ්‍යවසානයෙක් ගෙධයෙක් පරිඝෘධයෙක් සඞ්ගයෙක් පඞ්කයෙක් එජාවක් මායාවක් (සසර උපදවන) ජනිකාවක් සංජනනියක් සීවනියක් (බැඳීමෙක්) ජාලිනියක් සරිතාවක් විසත්තිකාවක් (බඳනා හෙයින්) සූත්‍රයෙක් (රූපාදියෙහි පතල හෙයින්) විසතාවක් අග්‍රහනය කරවීමෙක් දෝතීයාවක් ප්‍රණිධියක් භවනෙත්තියක් (ගහනහෙයින්) වනයෙක් වනථයෙක් තෘෂ්ණාසන්ථවයෙක් සෙනහයෙක් අපෙක්ෂාවක් (අරමුණෙහි බඳනා හෙයින්) ප්‍රතිබන්ධියෙක් ආශාවක් ආශංසනාවක් ආශංසිත බවෙක් රූපාශාවක් ශබ්දාශාවක් ගන්ධාශාවක් රසාශාවක් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාශාවක් ලාභාශාවක් ධනාශාවක් පුත්‍රාශාවක් ජීවිතාශාවක්, (තෘෂ්ණා වශයෙන්) ජල්පනයෙක් ජල්පනාකාරයෙක් ජල්පිත බවෙක් ලොල් බවෙක් ලෞල්‍යාකාරයෙක් ලෞල්‍යසමඞ්ගී බවෙක් පුච්ඡඤ්ඡික (නඟුට සලන = ලාභයෙහි සැලෙන) බවෙක් මධුරකාම්‍යතාවක්, අධර්මරාගයෙක් විෂමලෝභයෙක් නිකාන්තියෙක් කැමැතිවන ආකාරයෙක් ප්‍රාර්ථනාවක් පිහාගතයෙක් සම්ප්‍රාර්ථනාවක්, කාමතෘෂ්ණාවක් භවතෘෂ්ණාවක් විභවතෘෂ්ණාවක් රූප (භව) තෘෂ්ණාවක් අරූපතෘෂ්ණාවක් නිරෝධතෘෂ්ණාවක්, රූප (යෙහි) තෘෂ්ණාවක් ශබ්දතෘෂ්ණාවක් ගන්ධතෘෂ්ණාවක් රසතෘෂ්ණාවක් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යතෘෂ්ණාවක් ධර්මතෘෂ්ණාවක්, (තෘෂ්ණා) ඔඝයෙක් යෝගයෙක් ගන්ථයෙක් උපාදානයෙක් ආවරණයෙක් නීවරණයෙක් ඡාදනයෙක් බන්ධනයෙක් උපකෙලෙශයෙක් අනුශයයෙක් පර්‍යුත්ථානයෙක් ලතාවක් විෂූචිකාවක්, දුඃඛමූලයෙක් දුඃඛනිදානයෙක් දුඃඛප්‍රභවයෙක් මාරපාශයෙක් මාරබලිසයෙක් මාරවිෂයයෙක් තෘෂ්ණානදියක් තෘෂ්ණාජාලයෙක් තෘෂ්ණාගර්දුලයෙක් තෘෂ්ණාසමුද්‍රයෙක්, අභිධ්‍යාවක් විෂමලෝභයෙක් අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉච්ඡානිදානාති – ඉච්ඡානිදානා ඉච්ඡාහෙතුකා ඉච්ඡාපච්චයා ඉච්ඡාකාරණා ඉච්ඡාපහවාති ඉච්ඡානිදානා.

භවසාතබද්ධාති – එකං භවසාතං: සුඛා වෙදනා, දෙ භවසාතානි: සුඛා ච වෙදනා ඉට්ඨං ච වත්ථු. තීණි භවසාතානි: යොබ්බඤ්ඤං ආරොග්‍යං ජීවිතං. චත්තාරි භවසාතානි: ලාභො යසො පසංසා සුඛං. පඤ්ච භවසාතානි: මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා මනාපිකා ගන්ධා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඵොට්ඨබ්බා. ඡ භවසාතානි: චක්ඛුසම්පදා සොතසම්පදා ඝානසම්පදා **ජීවහාසම්පදා** කායසම්පදා මනොසම්පදා. **භවසාතබද්ධාති** – සුඛාය වෙදනාය සත්තා බද්ධා ඉට්ඨස්මිං වත්ථුස්මිං, යොබ්බඤ්ඤේ බද්ධා, ආරොග්‍යෙ බද්ධා, ජීවිතෙ බද්ධා, ලාභෙ බද්ධා, යසෙ බද්ධා, පසංසායං බද්ධා, සුඛෙ බද්ධා, මනාපිකෙසු රූපෙසු බද්ධා, මනාපිකෙසු සද්දෙසු-ගන්ධෙසු-රසෙසු-මනාපිකෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු බද්ධා, චක්ඛුසම්පදාය බද්ධා, සොතසම්පදාය බද්ධා, ඝාන-ජීවහා-කාය-මනොසම්පදාය බද්ධා, විබද්ධා ආබද්ධා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබද්ධාති 'ඉච්ඡා නිදානා භවසාතබද්ධා.'

තෙ දුප්පමුඤ්චා න හි අඤ්ඤමොක්ඛාති – තෙ වා භවසාතවත්ථූ දුප්පමුඤ්චා, සත්තා[1] වා එතෙනා දුමෙමාවයා. කථං තෙ භවසාතවත්ථූ දුප්පමුඤ්චා[2]? සුඛා වෙදනා දුප්පමුඤ්චා, ඉට්ඨං වත්ථූ දුප්පමුඤ්චං, යොබ්බඤ්ඤං දුප්පමුඤ්චං, ආරොග්‍යං දුප්පමුඤ්චං, ජීවිතං දුප්පමුඤ්චං, ලාභො දුප්පමුඤ්චා, යසො දුප්පමුඤ්චා, පසංසා දුප්පමුඤ්චා, සුඛං දුප්පමුඤ්චං, මනාපිකා රූපා දුප්පමුඤ්චා, මනාපිකා සද්ද-ගන්ධා-රසා-ඵොට්ඨබ්බා දුප්පමුඤ්චා, චක්ඛුසම්පදා දුප්පමුඤ්චා, සොත-ඝාන-ජීවහා-කාය-මනොසම්පදා දුප්පමුඤ්චා, දුමෙමාවයා දුප්පමොචයා දුන්නිවෙඨයා දුබ්බිනිවෙඨයා, දුත්තරා දුප්පතරා දුස්සමතික්කමා දුබ්බිනිවත්තා. එවනෙත භවසාතවත්ථූ දුප්පමුඤ්චා.

කථං සත්තා එතෙනා දුමෙමාවයා? සුඛාය වෙදනාය සත්තා දුමෙමාවයා, ඉට්ඨස්මා වත්ථුස්මා දුමෙමාවයා, යොබ්බඤ්ඤෙ දුමෙමාවයා, ආරොග්‍යා දුමෙමාවයා, ජීවිතා දුමෙමාවයා, ලාභා දුමෙමාවයා, යසා දුමෙමාවයා, පසංසාය දුමෙමාවයා, සුඛා දුමෙමාවයා, මනාපිකෙහි රූපෙහි දුමෙමාවයා, මනාපිකෙහි සද්දෙහි-ගන්ධෙහි-රසෙහි-ඵොට්ඨබ්බෙහි දුමෙමාවයා, චක්ඛුසම්පදාය දුමෙමාවයා, සොත-ඝාන-ජීවහා-කාය-මනොසම්පදාය දුමෙමාවයා දුප්පමොචයා දුරුද්ධරා[3] දුස්සමුද්ධරා දුබ්බුට්ඨාපයා දුස්සමුට්ඨාපයා දුන්නිවෙඨයා දුබ්බිනිවෙඨයා දුත්තරා දුප්පතරා දුස්සමතික්කමා දුබ්බිනිවත්තා. එවං සත්තා එතෙනා[4] දුමෙමාවයාති 'තෙ දුප්පමුඤ්චා.'

න හි අඤ්ඤමොක්ඛාති – තෙ අත්තනා පලිපපලිපන්නා න සක්කොනති පරං පලිපපලිපන්නං උද්ධරිතුං.

---

1. සත්තා – සිමු. I. 2. 'දුම්මුඤ්චා' ඉති ඊදිසෙසු අයඤ්ඤත්‍රාපි – සයා. ඡජසං.
3. දුද්ධරා – සිමු. I. සයා. ඡජසං. 4. එතහි – සිමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉච්ඡානිදානා – ඉච්ඡාව නිදාන කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව හේතු කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව ප්‍රත්‍යය කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව කාරණ කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු නුයි 'ඉච්ඡානිදාන' නම් වෙත්.

භවසාතබද්ධා – සුඛවෙදනාව එක් භවසාතයෙක, සුඛවෙදනාව ද ඉෂ්ටවස්තුව දැයි භවසාත දෙකෙක. යෞවනය ආරෝග්‍යය හා ජීවිතය (ජීවිතෙන්ද්‍රිය පවත්නා බව) දැයි භවසාත තුනෙක. ලාභ යැ යශස් යැ ප්‍රශංසා යැ සුඛ යැයි භවසාත සතරෙක, මනාපික (මනවඩන) රූප යැ මනාපික ශබ්ද යැ මනාපික ගන්ධ යැ මනාපික රස යැ මනාපික ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය යැයි භවසාත පසෙක, චක්ෂුඃසම්පත් යැ ශ්‍රොත්‍රසම්පත් යැ ඝ්‍රාණසම්පත් යැ ජිහ්වාසම්පත් යැ කායසම්පත් යැ මනස්සම්පත් යැයි භවසාත සයෙකි. **භවසාතබද්ධා** – සුඛවෙදනාවෙන් ඉෂ්ටවස්තුයෙහි සත්ත්වයෝ බඳනා ලද්දාහ, යෞවනයෙහි බඳියහ, ආරෝග්‍යයෙහි බඳියහ, ජීවිතයෙහි – ලාභයෙහි – යශස්හි – ප්‍රශංසාවෙහි – සුඛයෙහි බඳියහ, මනාපිකරූපයන්හි බඳියහ, මනාපික ශබ්ද – ගන්ධ – රස – මනාපික ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්හි බඳියහ, චක්ෂුඃසම්පත්හි බඳියහ, ශ්‍රොත්‍ර – ඝ්‍රාණ – ජිහ්වා – කාය– මනස්සම්පත්හි බඳියහ, වෙසෙසින් බැඳුණාහ, හාත්පසින් බැඳුණාහ, ලග්න වූහ, ලඟිත වූහ, පරිබද්ධ වූවාහු නුයි 'ඉච්ඡානිදානා භවසාතබද්ධා' යනු වේ.

තෙ දුප්පමුඤ්චා නාහි අඤ්ඤමොක්ඛා – භවයෙහි ආස්වාදවස්තු වූ ඒ බන්ධයෝ හෝ දුකසේ හළ යුත්තාහ. සත්ත්වයෝ මැ හෝ තෙල භවසාත වස්තුහු කෙරෙන් දුර්මොචයෝ යි. ඒ භවයෙහි සාතවස්තුහු දුකසේ හළ යුත්තාහු කියෙසින ගත්: සුඛවෙදනාව දුකසේ මිදිය යුත්තී යැ, ඉෂ්ටවස්තුව දුකසේ හළ යුතු යැ, යෞවනය – ආරෝග්‍යය – ජීවිතය – ලාභය – යශස් – ප්‍රශංසාව – සුඛය දුකසේ හළ යුතු යැ, මනාපික රූපයෝ දුස්ප්‍රමුච්‍යයෝ යැ, මනාපික ශබ්දයෝ – ගන්ධයෝ – රසයෝ – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ දුස්ප්‍රමුච්‍යයහ, චක්ෂුස්සම්පද් දුස්ප්‍රමුච්‍ය යැ, ශ්‍රොත්‍ර - ඝ්‍රාණ – ජිහ්වා – කාය – මනස්සම්පද් දුස්ප්‍රමුච්‍ය යැ, දුර්මෝච යැ, දුර්නිවෙෂට යැ, දුර්විනිවෙෂට යැ, දුස්තර යැ, දුස්ප්‍රතර යැ, දුස්සමතික්‍රම යැ, දුර්විනිවර්ති යි. මෙසේ ඒ භවසාත වස්තුහු දුකසේ මිදියැ යුත්තාහ.

සත්ත්වයෝ තෙල වස්තුයෙන් දුකසේ මිදියැ යුත්තාහු කියෙසින ගත්: සුඛවෙදනායෙන් සත්ත්වයෝ දුකසේ මිදියැ යුත්තාහ, ඉෂ්ටවස්තුහු කෙරෙන්– යෞවනයෙන් – ආරෝග්‍යයෙන් – ජීවිතයෙන් – ලාභයෙන් – යශසින් – ප්‍රශංසායෙන් – සුවයෙන් දුකසේ මිදිය යුත්තාහ, මනවඩන රූපයෙන් – ශබ්දයෙන් – ගන්ධයෙන් – රසයෙන් – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෙන් දුර්මෝචයෝ යැ, චක්ෂුස්සම්පත්තියෙන් – ශ්‍රොත්‍ර – ඝ්‍රාණ – ජිහ්වා – කාය – මනස්සම්පත්තියෙන් දුර්මෝචයෝ යැ, අතිශයින් නොමිදිය හැක්කාහ, නො නැගිය හැක්කාහ, අතිශයින් නො නහා සිටුවිය හැක්කාහ, දුර්නිවෙෂටයෝ යැ, දුර්විනිවෙෂටයෝ යැ, දුස්තාරයෝ යැ, අතිශයින් දුස්තරයෝ යැ, නො ඉක්මවිය හැක්කාහ, නො නැවැත්විය හැක්කාහුයැ. මේසේ සත්ත්වයෝ තෙල සාතවස්තු කෙරෙන් නො මිදිය හැක්කාහු නුයි 'තෙ දුප්පමුඤ්චා' යනු වේ.

නාහි අඤ්ඤමොක්ඛා – ඔවුහු තමන් මහමඬෙහි ගැලුණාහු මහමඬෙහි ගැලුණු අනෙකක්හු නහාසිටුවත්නට නො හැකි වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"සෝ වත බුද්ධ, අත්තනා පලිපපලිපන්නෝ පරං පලිපපලිපත්තං උද්ධරිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. සෝ වත බුද්ධ, අත්තනා අදන්තෝ අවිනීතෝ අපරිනිබ්බුතෝ[1] පරං දමෙස්සති විනෙස්සති පරිනිබ්බාපෙස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජතී"ති එවම්පි න හි අඤ්ඤමොක්ඛං. අථවා තත්ථෙඤ්ඤ කොචි මොඝවතා. නෙ යදි[2] මුඤ්චෙය්‍යුං, සකෙන ඤාණෙන සකෙන බලෙන සකෙන විරියෙන සකෙන පරක්කමෙන සකෙන පුරිසත්ථාමෙන සකෙන පුරිසබලෙන සකෙන පුරිසවිරියෙන සකෙන පුරිසපරක්කමෙන අත්තනා සම්මාපටිපදං අනුලොමපටිපදං අපච්චනීකපටිපදං අනිජ්ඣාපටිපදං ධම්මානුධම්මපටිපදං පටිපජ්ජමානා මුඤ්චෙය්‍යුන්ති එවම්පි න හි අඤ්ඤමොක්ඛං.

වුත්තම්පි හෙතං භගවතා:

1. "නාහං සහිස්සාමි පමොචනාය
කථංකථිං[3] ඛොතඤ්ච කිඤ්චි ලොකෙ,
ධම්මං ච සෙට්ඨං අභිජානමානෝ
එවං තුවං ඔඝමිමං තරෙසී"[b]ති.

එවම්පි න හි අඤ්ඤමොක්ඛං.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

2. "අත්තනාව කතං පාපං අත්තනා සංකිලිස්සති,
අත්තනා අකතං පාපං අත්තනාව විසුජ්ඣති;
සුද්ධි අසුද්ධි පච්චත්තං නාඤ්ඤමඤ්ඤං[4] විසොධයෙ"[c]ති.

එවම්පි න හි අඤ්ඤමොක්ඛං.

වුත්තම්පි හෙතං භගවතා:

"එවමෙව ඛො බ්‍රාහ්මණ තිට්ඨතෙව නිබ්බානං තිට්ඨති නිබ්බානගාමී[5] මග්ගො, තිට්ඨාමහං සමාදපෙතා. අථ ච පන මම සාවකා මයා එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා අපෙක්ඛාවෙව අච්චන්තනිට්ඨං නිබ්බානං ආරාධෙන්ති. එකංසෙව නාරාධෙන්ති. එත්ථ කඞ්ගාහං බ්‍රාහ්මණ කරොමි, මග්ගක්ඛායී බ්‍රාහ්මණ තථාගතා. මග්ගං බුද්ධා ආචික්ඛන්ති. අත්තනා පටිපජ්ජමානා මුඤ්චෙය්‍යු"[d]න්ති. එවම්පි න හි අඤ්ඤමොක්ඛාති 'නෙ දුප්පමුඤ්චා න හි අඤ්ඤමොක්ඛා.'

---

1 අපරිනිබ්බුතෝ ච, - සීමු. II. 2. යදි පරං - සීමු I.
3. කථං කථී - සීමු I 4 න අඤ්ඤං අඤ්ඤං සී. I. - සීමු. I. සෑ. I.
5 නිබ්බානගාමිනි - සීමු. I.

a. මජ්ඣිමනිකාය - සළෙලඛසුත්තං.
b සුත්තනිපාත - ඛොතසුත්තං.
c ධම්මපද - අත්තවග්ග
d. මජ්ඣිමනිකාය - උපරිපණ්ණාසක - ඉණකඅමොඝරාජසුත්තං.

Free Distribution www.aathaapi.org

මේ වදාරන ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"ච්‍රාහ්මණය, යමෙක් තෙමේ ගැඹුරු (මහ) මඩෙහි ගැලුණේ ද හෙතෙම එකාන්තයෙන් ගැඹුරු මඩෙහි ගැලුණු අනෙකක්හු නහාසිටුවත්තේ යැ යන මේ කාරණය නො වෙයි. ච්‍රාහ්මණය, යමෙක්තෙමේ නො දැමුණේ නො භික්මුණේ කෙලෙස් පිරිනිවනින් නො පිරිනිවියේ ත් වේ නම් හෙතම එකාන්තයෙන් අනෙකක්හු දමන්තේ යැ භික්මවන්තේ යැ පිරිනිවන්-නේ යැ යන මේ කරුණ නො වේ" යයි. මෙසේ ත් අනෙකක් හු විසින් නො මිදියැ හෙන්නාහ. නොහොත් මුදවන අන් කිසිවෙක් නැත. ඉදින් ඔහු මිදෙන්නාහු නම්, සඛකිය (ශුත) ශක්තියෙන් සඛකිය බලයෙන් සඛකිය වියර්යෙන් සඛකිය පරාක්‍රමයෙන් සඛකිය පුරුෂශක්තියෙන් සඛකිය පුරුෂබලයෙන් සඛකිය පුරුෂවීර්‍යයෙන් සඛකිය පුරුෂපරාක්‍රම-යෙන් තමා විසින් සම්‍යක්ප්‍රතිපදාවට අනුලෝමප්‍රතිපදාවට අවිරුද්ධ-ප්‍රතිපදාවට අණ්ඩීප්‍රතිපදාවට ධර්මානුධර්මප්‍රතිපදාවට පිළිපදනාහු මිදෙන්නාහු නුයි 'න හි අඤ්ඤමොක්ඛා' යනු වේ.

මේ වදාරන ලද මැයි භාග්‍යවතුන් විසින්:

1. "ඛ්‍රාහ්මණය, මම ලොව්හි කාඞ්ක්‍ෂා සහිත වූ කිසිවක්හු මුදන්නට නො හැකි වෙමි. (වැයම් නොකරමි.) උත්තම ධර්මය විශිෂ්ටඥතයෙන් අවබොධ කෙරෙමින් මෙසේ තෝ මේ චතුරාර්‍යය තරණය කෙරෙහි" යයි මෙසේ ත් අනෙකක්හු විසින් නො මැ මිදිය හැක්කාහ.

මේ වදාරතලද මැයි භාග්‍යවතුන් විසින්:

2. "යම්ක්හු විසින් තමා මැ පව්කම් කරන ලද ද, හෙතෙම සිවුඅපායක් විඳිනුයේ තෙමේ මැ කෙලෙසෙයි. යළි යම්ක්හු විසින් තමා පව්කම් නො කරන ලද ද, හෙතෙම සුගතියට පැමිණියේ තෙමේ මැ විශුද්ධ වෙයි. කුශලාකුශලකර්මසඞ්ඛ්‍යාත ශුද්ධිය ද අශුද්ධි ය ද කාරකසත්ත්වයෙහි – තමා කෙරෙහි විවාදනවයි. අනෙකෙක් අනෙකක්හු විශුද්ධ නො කෙරේ" යයි. මෙසේ ත් අනෙකක්හු විසින් නො මැ මිදියැ හෙන්නාහ.

මේ වදාරන ලද මැයි භාග්‍යවතුන් විසින්:

"එසෙයින් මැ බමුණ, අමාමහනිවන ඇත් මැය. (පූර්වභාගවිදර්ශනා-දියෙහි පටන්) නිවනට පමුණුවන ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගික ඇත. සම්‍යක්දන් කරවන (පිළිවෙතැ පිහිටුවන) මඟ සිටිමි මැය. එතෙකුදු වුවත් මාගේ සව්වෝ මා විසින් මෙසේ අවවාද කරනු ලබන්නාහු මෙසේ අනුශාසනා කරනු ලබන්නාහු ඇතැම් කෙනෙක් මැ අත්‍යන්තනිෂ්ඨාව වූ නිවන සම්පාදනය කෙරෙති. ඇතැම් කෙනෙක් සම්පාදනය නො කෙරෙත්. මෙහි ලා (මොවුන් කෙරෙහි) බමුණ, මම් කුමක් කෙරෙම් ද, බමුණ, තථාගතයෝ පිළිවෙත් මඟ කියන සුල්ලහ. බුදුහු මාර්ගය ප්‍රකාශ කෙරෙත්. තුමූ පිළිවෙත්හි පිළිපදිමින් මිදෙන්නාහ" යි මෙසේත් අනෙකක්හු විසින් නො මැ මිදිය හැක්කාහු නුයි 'තෙ දුප්පමුඤ්චා න හි අඤ්ඤමොක්ඛා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පච්ඡා පුරෙ වාපි අපෙක්ඛමානාති - පච්ඡා වුච්චති අනාගතං. පුරෙ වුච්චති අතීතං. අපි ච අතීතං උපාදාය අනාගතඤ්ච පච්චුප්පන්නඤ්ච පච්ඡා, අනාගතං උපාදාය අතීතඤ්ච පච්චුප්පන්නඤ්ච පුරෙ. කථං පුරෙ අපෙක්ඛං කරොති? එවංරූපො[1] අහොසිං අතීතමද්ධානන්ති තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති. එවංවෙදනො අහොසිං -පෙ- එවංසඤ්ඤී අහොසිං -පෙ- එවංසංඛාරො අහොසිං -පෙ- එවංවිඤ්ඤාණො අහොසිං අතීතමද්ධානන්ති තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති. එවම්පි පුරෙ අපෙක්ඛං කරොති. අථ වා-ඉති මෙ චක්ඛු අහොසි අතීතමද්ධානං ඉති රූපාති, තත්ථ ජන්දරාගපටිබද්ධං හොති විඤ්ඤාණං. ජන්දරාගපටිබද්ධත්තා විඤ්ඤාණස්ස තදභිනන්දති. තදභිනන්දනෙනා එවම්පි පුරෙ අපෙක්ඛං කරොති. අථ වා-ඉති මෙ සොතං අහොසි අතීතමද්ධානං ඉති සද්දාති -පෙ- ඉති මෙ ඝානං අහොසි අතීතමද්ධානං ඉති ගන්ධාති -පෙ- ඉති මෙ ජිව්හා අහොසි අතීතමද්ධානං ඉති රසාති -පෙ- ඉති මෙ කායො අහොසි අතීතමද්ධානං ඉති ඵොට්ඨබ්බාති -පෙ- ඉති මෙ මනො අහොසි අතීතමද්ධානං ඉති ධම්මාති, තත්ථ ජන්දරාගපටිබද්ධං හොති විඤ්ඤාණං. ජන්දරාගපටිබද්ධත්තා විඤ්ඤාණස්ස තදභිනන්දති. තදභිනන්දනෙනා එවම්පි පුරෙ අපෙක්ඛං කරොති. අථවා යානිස්ස තානි පුබ්බෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං හසිතලපිතභණිතානි, තදස්සාදෙති තං නිකාමෙති තෙන ච විත්තිං ආපජ්ජති. එවම්පි පුරෙ අපෙක්ඛං කරොති.

කථං[2] පච්ඡා අපෙක්ඛං කරොති? එවංරූපො සියං[3] අනාගතමද්ධානන්ති තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති. එවංවෙදනො සියං[3] -පෙ- එවංසඤ්ඤී සියං[3], -පෙ- එවංසංඛාරෝ[4] සියං[3] -පෙ- එවංවිඤ්ඤාණො සියං[3] අනාගතමද්ධානන්ති තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති. එවම්පි පච්ඡා අපෙක්ඛං කරොති. අථවා - ඉති මෙ චක්ඛු සියා අනාගතමද්ධානං ඉති රූපාති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං පණිදහති. චෙතසා පණිධානපච්චයා තදභිනන්දති. තදභිනන්දනෙනා එවම්පි පච්ඡා අපෙක්ඛං කරොති. අථවා - ඉති මෙ සොතං සියා අනාගතමද්ධානං ඉති සද්දාති -පෙ- ඉති මෙ ඝානං සියා අනාගතමද්ධානං ඉති ගන්ධාති -පෙ- ඉති මෙ ජිව්හා සියා අනාගතමද්ධානං ඉති රසාති -පෙ- ඉති මෙ කායො සියා අනාගතමද්ධානං ඉති ඵොට්ඨබ්බාති -පෙ- ඉති මෙ මනො සියා අනාගතමද්ධානං ඉති ධම්මාති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං පණිදහති. චෙතසා පණිධානපච්චයා තදභිනන්දති. තදභිනන්දනෙනා එවම්පි පච්ඡා අපෙක්ඛං කරොති. අථවා - ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වාති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං පණිදහති. චෙතසා පණිධානපච්චයා තදභිනන්දති. තදභිනන්දනෙනා එවම්පි පච්ඡා අපෙක්ඛං කරොතීති-පච්ඡා පුරෙ වාපි අපෙක්ඛමානා.

---

1. එවරූපො - ඤ. 2. කථම්පන - සීමු. I. 3. අහොසිං - සීමු. I.
4. එවං සඞ්ඛාරෙ - සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

පච්ඡා පුරෙ වාපි අපෙක්ඛමානා – 'පච්ඡා' යි අනාගතය කියනු ලැබෙයි. 'පුරෙ' යි අතීතය කියනු ලැබේ. තවද අතීතය නිසා අනාගතයත් ප්‍රත්‍යුත්පන්නයත් 'පච්ඡා' නමැ, අනාගතය නිසා අතීතයත් ප්‍රත්‍යුත්පන්නයත් 'පුරෙ' නමැ. කිසෙයින් අතීතයෙහි අපෙක්ෂා කෙරෙයි යත්: අතීත කාලයෙහි මෙබඳු රූප ඇත්තෙකිම් වීම් යි ඒ අතීතරූපාරම්මණයෙහි තෘෂ්ණාව එලවයි. මෙබඳු වේදනා ඇතිසයකිම් වීම් . . . මෙබඳු සංඥා ඇතිසයකිම් වීම් . . . මෙබඳු සංස්කාර ඇතිසයකිම් වීම් . . . මෙබඳු විඤ්ඤාණ ඇතියෙකිම් වීම් අතීත කලැ' යි එහි තෘෂ්ණාව එලවයි. මෙසේත් අතීතයෙහි අපෙක්ෂාව කෙරෙයි. නොමෙහෙත් අතීතයෙහි මාගේ ඇස මෙබඳු විය, රූපයෝ මෙබඳු වූහ යි ඒ චක්ෂු රූපයන්හි විඤ්ඤාණය (ජවනචිත්තය) ඡන්දරාගයෙන් ඇලුණේ වෙයි. ඒ ජවනවිඤ්ඤාණය ඡන්දරාගයෙන් බැඳුණු හෙයින් ඒ අරමුණට තෘෂ්ණාවශයෙන් සතුටු වෙයි. එය තෘෂ්ණාවශයෙන් අභිනන්දනය කරණුයේ මෙසේත් අතීතයෙහි අපේක්ෂාව කෙරෙයි. නොහොත් අතීතයෙහි මාගේ කන මෙබඳු විය, ශබ්දයෝ මෙබඳු වූහ යි . . . අතීතයෙහි මාගේ ඝ්‍රාණය මෙබඳු විය, ගන්ධයෝ මෙබඳු වූහ යි . . . අතීතයෙහි මාගේ දිව මෙබඳු විය, රසයෝ මෙබඳු වූහ යි . . . අතීතයෙහි මාගේ කය මෙබඳු විය, පහස්හු මෙබඳු වූහ යි . . . අතීතකාලයෙහි මාගේ මනස මෙබඳු විය, ධර්මයෝ මෙබඳු වූහ යි ඒ මනොධර්මයන්හි ජවනවිඤ්ඤාණය ඡන්දරාගයෙන් බැඳුණේ වෙයි. විඤ්ඤාණය ඡන්දරාගයෙන් බැඳුණු හෙයින් ඒ අරමුණට තෘෂ්ණාවශයෙන් සතුටු වෙයි. ඊට සතුටු වනුයේ මෙසේත් අතීතයෙහි අපේක්ෂාව කෙරෙයි. නොහොත් පෙර ඔහුගේ මාගම සම්භයම් ඒ හසිතලපිත ක්‍රීඩිතයෝ වූවාහු ද, එය ආස්වාදනය කෙරෙයි. එය කැමැති වෙයි. යළි එයින් සතුටට පැමිණෙයි. මෙසේත් අතීතයෙහි අපෙක්ෂාව කෙරේ.

කිසෙයින් අනාගතයෙහි අපේක්ෂාව කෙරෙයි යත්: අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු රූ ඇති වෙම්ව යි ඒ අනාගතරූපයෙහි තෘෂ්ණාව එලවයි. මෙබඳු වේදනා ඇති වෙම්ව යි . . . මෙබඳු සංඥා ඇති වෙම්ව යි . . . මෙබඳු සංස්කාර ඇති වෙම්ව යි . . . අනාගතයෙහි මෙබඳු විඤ්ඤාණ ඇති වෙම්ව යි එහි තෘෂ්ණාව එලවයි. මෙසේත් අනාගතයෙහි අපේක්ෂාව කෙරෙයි. නොහොත් අනාගතයෙහි මට මෙබඳු ඇසෙක් වේවා, මෙබඳු රූපයෝ වෙත්ව යි නො ලැබුණු චක්ෂූරූපයන්ගේ ප්‍රතිලාභය පිණිස සිත පිහිටුවයි. සිත පිහිටුවීම හේතු කොටගෙන එය තෘෂ්ණාවශයෙන් අභිනන්දනය කෙරෙයි. එය අභිනන්දනය කරනුයේ මෙසේත් අනාගතාපේක්ෂාව කෙරෙයි. නොහොත් අනාගතයෙහි මට මෙබඳු කනෙක් වේවා, මෙබඳු ශබ්දයෝ වෙත්ව යි . . . අනාගතයෙහි මට මෙබඳු ඝ්‍රාණයෙක් වේවා, මෙබඳු ගන්ධයෝ වෙත්ව යි . . . අනාගතයෙහි මට මෙබඳු දිවක් වේවා, මෙබඳු රසයෝ වෙත්වයි . . . අනාගතයෙහි මට මෙබඳු කයක් වේවා, මෙබඳු පහස්හු වෙත්ව යි . . අනාගතයෙහි මට මෙබඳු මනසෙක් වේවා, මෙබඳු ධර්මයෝ වෙත්ව' යි නො ලත් අරමුණු ලැබීම පිණිස සිත පිහිටුවයි. චිත්තප්‍රණිධානප්‍රත්‍යයෙන් ඒ අරමුණට සතුටු වෙයි. ඊට සතුටු වනුයේ මෙසේත් අනාගතාපෙක්ෂාව කෙරෙයි. නොහොත් මම මේ ශීලයෙන් හෝ වුතයෙන් හෝ තපසින් හෝ බ්‍රහ්මචර්‍යයෙන් හෝ දෙවියෙක් හෝ දේවාන්‍යතරයෙක් වන්නෙමි යි නො ලත් රූපාරම්මණ ලැබීම පිණිස සිත පිහිටුවයි. සිත පිහිටුවීම් කරුණෙන් ඊට සතුටු වෙයි. ඊට සතුටු වනුයේ මෙසේත් අනාගතාපෙක්ෂාව කෙරේ නුයි 'පච්ඡා පුරෙ වාපි අපෙක්ඛමානා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජප්පන්ති – "ඉමෙව කාමෙ"ති පච්චුප්පන්නෙ පඤ්චකාමෙ ගුණෙ ඉච්ඡන්තා සාදියන්තා පත්ථයන්තා අභිජප්පන්තා. **පුරිමෙව ජප්පන්ති** – අතීතෙ පඤ්චකාමගුණෙ ජප්පන්තා පජප්පන්තා අභිජප්පන්තාති– 'ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජප්පං.'

භෙනාන භගවා:

"ඉච්ඡානිදානා භවසාතබන්ධා
නෙ දුප්පමුඤ්චා න හි අඤ්ඤමොක්ඛා,
පච්ඡා පුරෙ වාපි අපෙක්ඛමානා
ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජප්ප"නති.

2 – 3

කාමෙසු ගිද්ධා පසුතා පමූළ්හා[1]
අවදාතියා නෙ මිසතෙ නිවිට්ඨා,
දුක්ඛූපනීතා පරිදෙවයන්ති
කිං සූ භවිස්සාම ඉතො චුතා සෙ.

කාමෙසු ගිද්ධා පසුතා පමූළ්හාති – "කාමා" ති උද්ධතතො දෙව කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච – පෙ – ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා. –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙසකාමා. ඡන්දොා වුච්චති තණ්හා, යො රාගො සාරාගො–පෙ–අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං; කිලෙසකාමෙන වත්ථුකාමෙසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධාති– කාමෙසු ගිද්ධා. **පසුතාති** – යෙපි කාමෙ එසන්ති ගවෙසන්ති පරියෙසන්ති තච්චරිතා තබ්බහුලා තග්ගරුකා තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා තදධිමුත්තා තදධිපතෙය්යා, තෙපි කාමපසුතා. යෙපි තණ්හාවසෙන රූපෙ එසන්ති ගවෙසන්ති පරියෙසන්ති –පෙ– සද්දෙ –පෙ– ගන්ධෙ –පෙ– රසෙ –පෙ– ඵොට්ඨබ්බෙ –පෙ– පරියෙසන්ති තච්චරිතා තබ්බහුලා තග්ගරුකා තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා තදධිමුත්තා තදධිපතෙය්යා, තෙපි කාමපසුතා. යෙපි තණ්හාවසෙන රූපෙ පටිලභන්ති –පෙ– ඵොට්ඨබ්බෙ පටිලභන්ති තච්චරිතා –පෙ– තදධිපතෙය්යා, තෙපි කාමපසුතා. යෙපි තණ්හාවසෙන රූපෙ පරිභුඤ්ජන්ති–පෙ–ඵොට්ඨබ්බෙ පරිභුඤ්ජන්ති තච්චරිතා–පෙ–තදධිපතෙය්යා, තෙපි කාමපසුතා. යථා කලහකාරකො කලහපසුතො, භණ්ඩකාරකො භණ්ඩපසුතො, ගොවරෙ චරන්නා ගොචරපසුතා, ඛායිං ඛානපසුතා, එවමෙවං යෙපි කාමෙ එසන්ති ගවෙසන්ති තච්චරිතා තබ්බහුලා තග්ගරුකා තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා තදධිමුත්තා තදධිපතෙය්යා, තෙපි කාමපසුතා.

1. සම්මූළ්හා – ස

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජප්පං – 'ඉමෙව කාමේ' යනු: ප්‍රත්‍යුත්පන්න පඤ්චකාමගුණයන් කැමැති වන්නාහු ඉවසන්නාහු පතන්නාහු රුචි වන්නාහු වෙසෙසින් ගුණ කියන්නාහු; **පුරිමෙව ජප්පං** – අතීතපඤ්චකාම-ගුණයන් (ගුණවශයෙන්) කියන්නාහු ප්‍රකාරයෙන් කියන්නාහු වෙසෙසින් කියන්නාහු නුයි 'ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජප්පං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"ඉච්ඡානිදානා -පෙ- පුරිමෙව ජප්පං"යි.

2 – 8

ඔහු කෙල්ශකාමයෙන් වස්තුකාමයෙහි ගිජු වූවාහු යෙදුණාහු සමෙමාහයට පැමිණියාහු නිරයට යන්නාහු මසුරු වූවාහු හෝ බුද්ධාදීන්ගේ අවවාද නො ගන්නාහු කායවිෂමාදි විෂමයෙහි පිහිටියාහු මරණඳුකට පැමිණියාහු 'මෙයින් සැව පරලොව හියමෝ කුමක් වනුමේ හොʼයි පරිදෙවනා කෙරෙත්.

කාමෙසු ගිද්ධා පසුතා පමූළ්හා – 'කාම' නම් උදුන හෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි. වස්තුකාමයෝ ද කෙල්ශකාමයෝ දැයි ... මොහු වස්තුකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. ... මොහු කෙල්ශකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. **ගෙධ** යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබා; යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් ... අභිධ්‍යාවක් ලොභඅකුශලමූලයෙක් වේ ද, එය යි. කෙල්ශකාමයෙන් වස්තුකාමයන්හි ඇලුණාහු ගිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු බැසගත්තාහු ලැගුණාහු එක් වූවාහු හාත්පසින් බැඳුණාහු නුයි 'කාමෙසු ගිද්ධා' යනු වේ. **පසුතා** – යම් කෙනෙක් කාමයන් එෂණ – ගවෙෂණ – පයේෂණ කෙරෙත් ද, ඒ කාමයන් පිණිස හැසිරෙන්නාහු තද්බහුල වූවාහු තද්ගුරුක වූවාහු ඒට නැමුණාහු ඒට නැඹුරු වූවාහු ඒට බර වූවාහු එහි වැතුරුණාහු එය අධිපති කොට ඇත්තාහු වෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ. යම් කෙනෙක් තෘෂ්ණාවශයෙන් රූපයන් එෂණ – ගවෙෂණ – පයේෂණ කෙරෙත් ද, .:. ශබ්දයන් ... ගන්ධයන් ... රසයන් ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් එෂණ – ගවෙෂණ – පයේෂණ කෙරෙත් ද, තව්වරිත තද්බහුල තද්ගුරුක තන්නිම්න තත්ප්‍රවණ තත්ප්‍රාග්භාර තදධිමුක්ත වූවාහු තදධිපත්‍ය කොට ඇත්තාහු වෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ. යම් කෙනෙක් තෘෂ්ණාවශයෙන් රූපයන් ලබත් ද (අත්පත් කෙරෙත් ද) ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් තෘෂ්ණාවශයෙන් ලබත් ද, තව්වරිත ... තදධිපතිභ කොට ඇත්තාහු වෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ; යම් කෙනෙක් තෘෂ්ණාවශයෙන් රූපයන් පරිභොග කෙරෙත් ද, ...ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් පරිභොග කෙරෙත් ද, තව්වරිත වූවාහු. . . තදධිපතිභ කොට ඇත්තාහු වෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ. යම්සේ කලහ කරනුයේ කලහපසුත වේ ද, කම්මන්ත කරනුයේ කම්මපසුත වේ ද, ගොචරයෙහි හැසිරෙනුයේ ගොචර-පසුත වේ ද, ව්‍යාන ඇතිමේ ඛ්‍යානපසුත වේ ද, එසෙයින් මැ යම් කෙනෙක් කාමයන් එෂණ ගවෙෂණ පයේෂණ කෙරෙත් නම්, ඒ පිණිස හැසිරෙත් නම්, එය බහුල කොට එය ගරු කොට ඒට නිම්න ව ඒට ප්‍රවණ ව ඒට බර ව එහි වැතිරී එය අධිපති කොට වෙසෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙපි තණ්හාවසෙන රූපෙ-පෙ-පරියෙසන්ති, සද්දෙ-පෙ-ගන්ධෙ-පෙ-රසෙ -පෙ-ඵොට්ඨබ්බෙ -පෙ- පරියෙසන්ති, තව්චරිතා තබ්බහුලා තණ්හරුකා තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා තදධිමුත්තා තදධිපතෙය්‍යා, තෙපි කාමපස්සිතා. යෙපි තණ්හාවසෙන රූපෙ පටිලභන්ති, සද්දෙ- ගන්ධෙ- රසෙ- ඵොට්ඨබ්බෙ පටිලභන්ති, තව්චරිතා තබ්බහුලා තණ්හරුකා තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා තදධිමුත්තා තදධිපතෙය්‍යා, තෙපි කාමපස්සිතා. යෙපි තණ්හාවසෙන රූපෙ පරිභුඤ්ජන්ති, සද්දෙ- ගන්ධෙ- රසෙ- ඵොට්ඨබ්බෙ පරිභුඤ්ජන්ති, තව්චරිතා තබ්බහුලා තණ්හරුකා තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා තදධිමුත්තා තදධිපතෙය්‍යා, තෙපි කාමපස්සිතා.

පමූළ්හාති – යෙභුය්‍යෙන දෙවමනුස්සා පඤ්චසු කාමගුණෙසු මුය්හන්ති පමුය්හන්ති සම්මුය්හන්ති සම්පමුය්හන්ති, මූළ්හා පමූළ්හා සම්මූළ්හා සම්පමූළ්හා, අවිජ්ජාය අන්ධීකතා, ආවුතා ඔවුතා පිහිතා පටිච්ඡන්නා පටිකුජ්ජිතාති-කාමෙසු ගිද්ධා පස්සිතා පමූළ්හා.

අවදඤ්ඤියා තෙ විසමෙ නිවිට්ඨාති – 'අවදඤ්ඤියා'ති අවංගච්ඡන්තීති[1]-තිපි අවදඤ්ඤියා, මච්ඡරිනොපි වුච්චන්ති අවදඤ්ඤියා, බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං වචනං ව්‍යප්පථං දෙසනං අනුසිට්ඨිං නාදියන්තීති අවදඤ්ඤියා. කථං අවංගච්ඡන්තීති අවදඤ්ඤියා? අවංගච්ඡන්තීති නිරයං ගච්ඡන්ති, පෙත්තිවිසයං ගච්ඡන්ති, එවං අවංගච්ඡන්තීති-අවදඤ්ඤියා. කථං මච්ඡරිනො වුච්චන්ති අවදඤ්ඤියා? පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං; යං එවරූපං මච්ඡරියං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුකඤ්චුකතා අග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං.[a] අපි ච ඛණිමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ධාතුමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ආයතනමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං ගාථා, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං. ඉමිනා මච්ඡරියෙන අවදඤ්ඤියා ච සම්භාවනාය ජනා පමත්තා, එවං මච්ඡරිනො වුච්චන්ති අවදඤ්ඤියා. කථං බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං වචනං ව්‍යප්පථං දෙසනං අනුසිට්ඨිං නාදියන්තීති අවදඤ්ඤියා? බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං වචනං ව්‍යප්පථං දෙසනං අනුසිට්ඨිං නාදියන්ති න සුස්සූසන්ති න සොතං ඔදහන්ති නාඤ්ඤා චිත්තං උපට්ඨපෙන්ති, අනස්සවා අවචනකරා පටිලොමවුත්තිනො අඤ්ඤදත්ථු මුඛං කරොන්ති. එවං බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං වචනං ව්‍යප්පථං දෙසනං අනුසිට්ඨිං නාදියන්තීති අවදඤ්ඤියාති-අවදඤ්ඤියා.

---

1. අවගච්ඡන්ති සීමු. I.

a. විභඞ්ගපාළි - ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

යම් කෙනෙක් තෘෂ්ණාවශයෙන් රූපයන්... පැතීම කෙරෙත් නම්, ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ... සොයත් නම්, තව්චරිත තද්බහුල තද්ගුරුක තන්නිම්න තත්ප්‍රවණ තත්ප්‍රාග්භාර තදධිමුක්ත වෙත් නම්, එය අධිපති කොට ඇත්තාහු නම්, ඔහු ද කාමප්‍රසූතයෝ යැ. යම් කෙනෙක් තෘෂ්ණාවශයෙන් රූපයන් ප්‍රතිලාභ කෙරෙත් නම්, ශබ්ද-ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ප්‍රතිලාභ කෙරෙත් නම්, තව්චරිත... තදධිමුක්ත වූවාහු තදධිපතිබව කොට ඇත්තාහු නම්, ඔහු ද කාමප්‍රසූතයෝ යැ. යම් කෙනෙක් තෘෂ්ණාවශයෙන් රූපයන් පරිභෝග කෙරෙත් නම්, ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් පරිභෝග කෙරෙත් නම්, තව්චරිත තද්බහුල තද්ගුරුක තන්නිම්න තත්ප්‍රවණ තත් ප්‍රාග්භාර තදධිමුක්ත වූවාහු තදධිපතිබව කොට ඇත්තාහු නම්, ඔහු ද කාමප්‍රසූතයෝ සි.

පමූළහා – දෙවිමිනිස්හු බෙහෙවින් පස්කම්ගුණයෙහි මුළා වෙති, වෙසෙසින් මුළා වෙති, සම්භාරයෙන් මුළා වෙත්. මූඪ වූවාහු ප්‍රමූඪ වූවාහු සම්මූඪ වූවාහු සම්ප්‍රමූඪ වූවාහු අවිද්‍යාවෙන් අන්ධ කරන ලද්දාහු අවුරන ලද්දාහු (ඇවුරුණාහු නැවැතුණාහු) වැතුරුණාහු වැසුණාහු පිළිසන් වූවාහු පිහිකුළු වූවාහු නුයි 'කාමේසු ගිද්ධා පසූතා පමූළහා' යනු වේ.

අවදූනියා තෙ විසමෙ නිච්ඡහා - 'අවදූනියා' යනු: යටට (අපායට) යෙත් නුයි ද 'අවදූනිය' නම් වෙත්: මසුරු වූවාහු ද 'අවදූනිය' සි කියනු ලැබෙති. බුදුන්ගේ බුදුසව්වන්ගේ වදන වදන්මග දෙසුම අනුසස්න නො ගනිත් නුයි 'අවදූනිය' නම් වෙත්. කිසෙයින් අපායට යෙත් නුයි 'අවදූනිය' නම් වෙති යත්: 'අවං ගච්ඡන්ති' (අපායට යෙති) යනු: නිරයට යෙති, තිරිසන්යෝනියට යෙති, ප්‍රේතවිෂයට යෙති; මෙසේ අපායට යෙත් නුයි 'අවදූනිය' නම් වෙත්. කිසෙයින් මත්සරීහු (=මසුරෝ) 'අවදූනිය' සි කියනු ලැබෙති යත්: මාත්සය්‍ය පසෙක: ආවාසමාත්සය්‍ය යැ, කුලමාත්සය්‍ය යැ, ලාභමාත්සය්‍ය යැ, වණ්ණමාත්-සය්‍ය යැ, ධම්මාත්සය්‍ය සි. මෙ බදු වූ යම් මසුරුකමක් මසුරුඅහුරක් මසුරුබවක් සිය සමපත් සඟවනු කැමතිබවක් අනායත්‍ය බවක් කවුක බැවින් සිත හකුළුවන බවක් සිත් නො ගත්බවක් වේ නම්, මෙය මාත්සය්‍ය සි කියනු ලැබේ. තවද පඤ්චසකන්ධයෙහි මසුරුබව ද 'මච්ඡරිය' නම්, ධාතුමාත්සය්‍ය ද . . . ආයතනමාත්සය්‍ය ද 'මච්ඡරිය' නම්, ග්‍රාහය ද 'මච්ඡරිය' නම්. මෙය මාත්සය්‍ය සි කියනු ලැබේ. මේ මාත්සය්‍ය හෙතුවෙන් බුදුවදන් නො දැනීමෙන් යුත් ජනයෝ ප්‍රමත්තයෝ යැ. මෙසෙයින් මත්සරීහු 'අවදූනිය' සි කියනු ලැබෙත්. කිසෙයින් බුදුන්ගේ බුදුසව්වන්ගේ වදන වදන්මග දෙසුම අනුසස්න නො ගනිත් නුයි 'අවදූනිය' නම් වෙති යත්? බුදුන්ගේ බුදුසව්වන්ගේ වදන වදන්මග දෙසුම අනුසස්න නො ගනිති, නො අසනු කැමති වෙති, කන නො නමති, දැනීමට සිත නො එළවති, අව්වාද නො අසන්නාහු බස් පිළිගෙන නො කරන්නාහු පිළිලොම් වැ පවත්නාහු මුහුණ වෙනතක නමත්. මෙසෙයින් බුදුන්ගේ බුදුසව්වන්ගේ වදන වදන්මග දෙසුම අනුසස්න නො ගනිත් නුයි 'අවදූනිය' නම් වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙ විසමෙ නිවිට්ඨාති – 'විසමෙ'ති විසමේ කායකම්මෙ නිවිට්ඨා, විසමේ වචීකම්මෙ නිවිට්ඨා, විසමේ මනොකම්මෙ නිවිට්ඨා, විසමේ පාණාතිපාතෙ නිවිට්ඨා, විසමේ අදින්නාදානෙ නිවිට්ඨා, විසමේ කාමෙසු මිච්ඡාචාරෙ නිවිට්ඨා, විසමේ මුසාවාදෙ නිවිට්ඨා, විසමාය පිසුනාය වාචාය නිවිට්ඨා, විසමාය ඵරුසාය වාචාය නිවිට්ඨා, විසමේ සම්ඵප්පලාපෙ නිවිට්ඨා, විසමාය අභිජ්ඣාය නිවිට්ඨා, විසමේ ව්‍යාපාදෙ නිවිට්ඨා, විසමාය මිච්ඡාදිට්ඨියා නිවිට්ඨා, විසමෙසු සංඛාරෙසු නිවිට්ඨා, විසමෙසු පඤ්චසු කාමගුණෙසු නිවිට්ඨා, විසමෙසු පඤ්චසු නීවරණෙසු නිවිට්ඨා විනිවිට්ඨා පතිට්ඨිතා අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධාති– අවදානියා තෙ විසමේ නිවිට්ඨා.

දුක්ඛූපනීතා පරිදෙවයන්තීති – 'දුක්ඛූපනීතා'ති දුක්ඛං උපපන්නා දුක්ඛං සම්පත්තා, දුක්ඛූපගතා, මාරං උපපන්නා මාරං සම්පත්තා මාරූපගතා, මරණං උපපන්නා මරණං සම්පත්තා මරණූපගතා; **පරිදෙවයන්තීති** – ලපන්ති[1] සල්ලපන්ති සොචන්ති කිලමන්ති පරිදෙවන්ති උරත්තාළිං කන්දන්ති සම්මොහං ආපජ්ජන්තීති 'දුක්ඛූපනීතා පරිදෙවයන්ති.'

කිං සු හවිස්සාම ඉතො චුතා පෙච්ච ඉතො චුතා කිං භවිස්සාම? තෙරච්ඡානයොනිකා භවිස්සාම? තිරච්ඡානයොනිකා භවිස්සාම? පෙත්තිවිසයිකා භවිස්සාම? මනුස්සා භවිස්සාම? දෙවා භවිස්සාම? රූපී භවිස්සාම? අරූපී භවිස්සාම? සඤ්ඤී භවිස්සාම? අසඤ්ඤී භවිස්සාම? නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්සාම? භවිස්සාම නු ඛො මයං අනාගතමද්ධානං? න නු ඛො භවිස්සාම අනාගතමද්ධානං? කින්නු ඛො භවිස්සාම අනාගතමද්ධානං? කථන්නු ඛො භවිස්සාම අනාගතමද්ධානං? කිං හුත්වා කිං භවිස්සාම නු ඛො මයං අනාගත මද්ධානන්ති සංසයපක්ඛන්දා[2] විමතිපක්ඛන්දා දෙළ්හකජාතා ලපන්ති සල්ලපන්ති[3] සොචන්ති කිලමන්ති පරිදෙවන්ති උරත්තාළිං කන්දන්ති සම්මොහං ආපජ්ජන්තීති 'කිං සු හවිස්සාම ඉතො චුතා පෙච්ච.'

තෙනාහ භගවා:

"කාමෙසු ගිද්ධා පසුතා පමූළ්හා
අවදානියා තෙ විසමේ නිවිට්ඨා,
දුක්ඛූපනීතා පරිදෙවයන්ති
කිං සු හවිස්සාම ඉතො චුතා පෙච්ච"ති.

2 4

තණ්හා හි සික්ඛථ ඉධෙව ජන්තු
යං කිඤ්චි ලොකස්මිං විසමන්ති ලොකෙ,
න තස්ස හෙතු විසමං චරෙය්‍ය
අප්පඤ්හිදං ජීවිතං ආහු ධීරා.

තණ්හා හි සික්ඛථ ඉධෙව ජන්තූති – 'තණ්හා'ති තණ්හා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානා එතං ආදීනවං පස්සමානා කාමෙසූති තණ්හා; **සික්ඛථාති** – තිස්සො සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා.

---

1. ලාලප්පන්ති – සී. ස්‍යා. පී. ක. ම්‍යා.
2. පක්ඛන්දන්තා – සී. I. පයිරාසු – ම්‍යා.
3. ලාලප්පන්ති – ස්‍යා. ම්‍යා.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙ විසමෙ නිවිට්ඨා – 'විසමෙ' යනු: විෂම වූ කායකර්මයෙහි පිවිසියාහු, විෂම වූ වාක්කර්මයෙහි පිවිසියාහු, විෂම වූ මනඃකර්මයෙහි පිවිසියාහු, විෂම වූ ප්‍රාණඝාතයෙහි පිවිසියාහු, විෂම වූ අදත්තාදානයෙහි . . . විෂම වූ කාමමිථ්‍යාචාරයෙහි . . . විෂම වූ මෘෂාවාදයෙහි . . . විෂම වූ පෙශුන්‍ය වචනයෙහි . . . විෂම වූ පරුෂවචනයෙහි . . . විෂම වූ සම්පප්‍රලාපයෙහි . . . විෂම වූ අභිධ්‍යායෙහි . . . විෂම වූ මිථ්‍යාදෘෂ්ටියෙහි පිවිසියාහු, විෂම වූ කායාදි සංඝාරයෙහි ... විෂම වූ පඤ්චකාමගුණයෙහි ... විෂම වූ පඤ්චනීවරණයෙහි පිවිසියාහු වෙසෙසින් පිවිසියාහු පිඬිවියාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු පිවිස සිටියාහු බැසගත්තාහු ලැගුණාහු එක් වූවාහු පරිබද්ධ වූවාහු නුයි 'අවදානියා තෙ විසමෙ නිවිට්ඨා' යනු වේ.

දුක්ඛූපනීතා පරිදෙවයන්තී – 'දුක්ඛූපනීතා' යනු: දුකට පත් වූවාහු දුකට සැපත් වූවාහු දුකට පැමිණියාහු මරපත් වූවාහු මරසැපත් වූවාහු මාරොපගත වූවාහු මරණපත් වූවාහු මරණසැපත් වූවාහු මරණොපගත වූවාහු. **පරිදෙවයන්තී** යනු: බෙණෙති පුනපුනා බෙණෙති ශොක කෙරෙති වෙහෙසෙති වැලැපෙති ළෙහි පැහැර හඬති මුලාවට පැමිණෙත් නුයි 'දුක්ඛූපනීතා පරිදෙවයන්ති' යනු වේ.

කිං සු භවිස්සාම ඉතො චුතා සෙ – 'මෙයින් සැවැ (=මෙලොවින් චුත වැ) කුමක් වනුමෝ ද, නෙරිසත් වනුමෝ ද, තිරිසන්යෝනියෙහි උපදනුමෝ ද, මිනිස් වනුමෝ ද, දෙවි වනුමෝ ද, රූපභවයෙහි උපදනුමෝ ද, අරූපභවයෙහි උපදනුමෝ ද, සංඥීභවයෙහි උපදනුමෝ ද, අසංඥීභවයෙහි උපදනුමෝ ද, ඇපි අනාගතයෙහි වනුමෝ ද, අනාගතයෙහි නො වන්නමෝ ද, අනාගතයෙහි (ක්ෂත්‍රියාදීන් අතුරෙන්) කුමක් වනුමෝ ද, අනාගතයෙහි (දීඝ-හ්‍රස්වාදි සටහන් වශයෙන්) කෙසේ වනුමෝ ද, අනාගතයෙහි ඇපි (ක්ෂත්‍රියාදීන් අතුරෙන්) කුමක් වැ (බ්‍රාහ්මණාදීන් අතුරෙන්) කුමක් වනුමෝ දැ'යි සැකයට පැමිණියාහු විමතියට පැමිණියාහු හටගත් සැක ඇත්තාහු බෙණෙති පුනපුනා බෙණෙති ශොක කෙරෙති වෙහෙසෙති වැලැපෙති ළෙහි පැහැර හඬති මුලාවට පැමිණෙත් නුයි 'කිං සු භවිස්සාම ඉතො චුතා සෙ' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

"කාමෙස්සු ගිද්ධා –පෙ– ඉතො චුතා සෙ"යී.

2 – 4

යම් හෙයකින් සත්ත්ව තෙමේ ලෝකයෙහි යම්කිසි (නිරවශෙෂ වූ) කායදුශ්චරිතාදි විෂමය (විෂම කරන හෙයින්) විෂමයෙකැයි දන්නේ නම්, එහෙයින් ඒ විෂම වූ කායකර්මාදියට හෙතු වූ විෂමයෙහි නො හැසිරෙන්නේ යැ. යම් හෙයකින් ධීරයෝ මේ ජීවිතය අල්ප ය යි කියත් ද, එහෙයින් මේ ශාසනයෙහි මැ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවෙහි හික්මෙන්නේ යැ හෙවත් ත්‍රිවිධශික්ෂාව සමාදන් වැ පවත්නේ යි.

තස්මා හි සික්ඛෙථ ඉධෙව ජානතු – 'තස්මා' යනු: එහෙයින් ඒ කරුණෙන් ඒ හේතුවෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයයෙන් ඒ නිදානයෙන් පස්කම්හි හොල ආදීනවය දක්නේ නුයි **තස්මා** යනු වේ.

'සික්ඛෙථ' යනු: අධිශීලශික්ෂා යැ, අධිචිත්තශික්ෂා යැ, අධිප්‍රඥාශික්ෂා යැයි ශික්ෂා තුනෙකි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමා අධිසීලසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති පාතිමොක්ඛ-සංවරස-වුතෝ විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නෝ අණුම්තේසු වජ්ජේසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදේසු. බුද්ධෝ සීලක්ඛන්ධෝ මහන්තෝ සීලක්ඛන්ධෝ, සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සංයමෝ සංවරෝ මොක්ඛං කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. අයං අධිසීලසික්ඛා.

කතමා අධිචිත්තසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු විවිච්චේව කාමේහි විවිච්ච අකුසලේහි ධම්මේහි සවිතක්කං සවිචාරං විවේකජං පීතිසුඛං පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසෝ එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකෝ ච විහරති සතෝ ච සම්පජානෝ සුඛං ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති 'උපෙක්ඛකෝ සතිමා සුඛවිහාරී'ති තං තතියජ්ඣානං[1] උපසම්පජ්ජ විහරති. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බේව සෝමනස්සදෝමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛං අසුඛං[2] උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අධිචිත්තසික්ඛා.

කතමා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථ ගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතෝ අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මාදුක්ඛ-ක්ඛයගාමිනියා. සෝ ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛ සමුදයෝති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධෝ'ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති. ඉමේ ආසවා'ති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවසමුදයෝ'ති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරෝධෝ'ති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරෝධගාමිනීපටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති. අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා.

1. තතියං ඣානං - මනුස්ස. 2. අදුක්ඛමසුඛං - ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

අධිසීලශික්ෂා කවරේ යත්: මේ සස්නෙහි මහණ ප්‍රාතිමෝක්ෂ–සංවරයෙන් සංවෘත වූයේ සිල්වත් වෙයි, ආචාර – ගොචර දෙකින් යුක්ත වූයේ අණුමාත්‍ර වූ ද වරදෙහි භය දක්නාසුලු වූයේ වෙසෙයි. ශික්ෂාපදයන් – ශික්ෂාකොට්ඨාසයන් අතුරෙහි භික්ෂූයෑ යුතු සියලු ශික්ෂාව මොනොවට ගෙනැ භික්මෙයි. (සංඝාදිසෙසාදි සාවශෙෂ සඛ්‍යාත) ක්ෂුද්‍රශීලසකල යෑ (පාරාජිකාදි නිරවශෙෂ සඛ්‍යාත) මහාශීලසකල යෑ යන ශීලය චාතුර්භූමකකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රතිලාභයට ප්‍රතිඝාත යෑ ආදි යෑ වරණ (–පාද) යෑ සංයම යෑ සංවර යෑ උත්තම යෑ ප්‍රමුඛ යි. මෝ අධිසීලශික්ෂා නම්.

අධිචිත්තශික්ෂා කවරේ යත්: මේ සස්නෙහි මහණ වඤ්චකාම – කෙලෙස–කාමයන්ගෙන් වෙන් ව මැ (ශෛෂනීවරණසඛ්‍යාත) අකුශලධර්මයන් ගෙන් වෙන් ව මැ (අරමුණට සිත නගන) විතර්කය සමග පවත්නා වූ (අරමුණෙහි සිත හසුරුවන) විචාරය සමග පවත්නා වූ (නීවරණ විගමයෙන් වූ) විවේකයෙන් හෝ විවේකයෙහි උපන් ප්‍රීතිය හා සැපය ඇති පළමුවන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. විතර්ක විචාර සන්හිඳීමෙන් ඔබකිය අධ්‍යාත්මයෙහි පැහැදීම ඇති සමාධිචිත්තයාගේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ උදය ඇති, හෙවත් (විතර්කවිචාරාභාවයෙන්) එකලා වැ සම්ප්‍රයුක්තධර්මයන් නහාසිටුවන (භාවනාවෙන් ප්‍රහීණ හෙයින්) විතර්ක – විචාර රහිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානසමාධියෙන් හෝ සම්ප්‍රයුක්තසමාධියෙන් හටගත් ප්‍රීතිය හා සැපය ඇති දෙවැනි ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. ප්‍රීතිය ද ඉක්මැවීමෙන් විතර්කවිචාරයන් ද සන්හිඳුවීමෙන් ඛ්‍යානොපෙක්ෂා ඇති වැ වාසය කරන්නේ ද වෙයි, (සමරණලක්ෂණ) සිහි ඇති වැ (අසම්මොහලක්ෂණ) නුවණ ද ඇති වැ නාමකායසම්ප්‍රයුක්ත වූ සැපය (ධ්‍යානයෙන් නැඟිසිටිය ද) රූපකායයෙන් මිදී, යම් ධ්‍යානයක් හෙතු කොටගෙන ‘උපෙක්ෂා ඇත්තේ යෑ සතිමත් යෑ සුඛවිහරණ ඇත්තේ යැ’යි ආර්‍යයෝ ප්‍රශංසා කෙරෙත් නම්, ඒ තුන්වැනි ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. පළමු උපචාරක්ෂණයෙහි මැ කායික සැපයත් කායික දුකත් ප්‍රහාණ කිරීමෙන් සොම්නස් දොම්නස්වුන් (=චෛතසික සැපදුක්) පළමු මැ අතුරුදහන් වීමෙන් දුක් නැති සැප නැති උපේක්ෂාවෙන් උපදවන ලද සතිපාරිශුද්ධිය (පිරිසිදුබව) ඇති සිවුවැනි ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ. මෝ අධිචිත්තශික්ෂා නම්.

අධිප්‍රඥා ශික්ෂා කවරේ යත්: මේ සස්නෙහි මහණ උදයව්‍යය ගාමිනී වූ ආර්‍ය්‍ය (නිර්දොෂ) වූ නිර්වේදපක්ෂයෙහි වූ මනා සේ නිවනට පමුණුවන්නා වූ නුවණින් පරිපූර්ණ වූයේ ප්‍රඥාවත් වෙයි. හෙතෙම ‘මේ දුකැ’යි තතු සේ දනගනී. මේ දුක්සමුදය යැයි තතු සේ දනගනී. මේ දුක් නිරොධ යැයි තතු සේ දනගනී. මේ දුක් නිරොධයට පමුණුවන පිළිවෙතැ’යි තතු සේ දනගනී. මොහු ආස්‍රවයෝ යැයි තතු සේ දනගනී. මේ ආස්‍රවසමුදය යැයි තතු සේ දනගනී. මේ ආස්‍රවනිරොධ යැයි තතු සේ දනගනී. මේ ආස්‍රවනිරොධයට පමුණුවන පිළිවෙතැ’යි තතු සේ දනගනී. මෝ අධිප්‍රඥාශික්ෂා නම්.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉමායෝ[1] තිස්සෝ සික්ඛායෝ ආවජ්ජන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, ජානන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, පස්සන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, පච්චවෙක්ඛන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, චිත්තං අධිට්ඨහන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, සද්ධාය අධිමුච්චන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, විරියං පග්ගණ්හන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, සතිං උපට්ඨපෙන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, චිත්තං සමාදහන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, පඤ්ඤාය පජානන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිජානන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිජානන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, පහාතබ්බං පජහන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, භාවෙතබ්බං භාවෙන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකරොන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය, ආචරෙය්‍ය, සමාචරෙය්‍ය, සමාදාය වත්තෙය්‍ය.

ඉධාති – ඉමිස්සා දිට්ඨියා, ඉමිස්සා, ඛන්තියා, ඉමිස්සා රුචියා, ඉමිස්මිං ආදායෙ[2], ඉමස්මිං ධම්මෙ, ඉමස්මිං විනයෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, ඉමස්මිං පාවචනෙ, ඉමස්මිං බ්‍රහ්මචරියෙ, ඉමස්මිං සත්ථුසාසනෙ, ඉමස්මිං අත්තභාවෙ, ඉමස්මිං මනුස්සලොකෙ, තෙන වුච්චති ඉධාති. **ජනතූති** – සත්තා නරා -පෙ- මනුජොති' තස්මා හි සික්ඛඨ ඉඩෙව ජනතූ.'

යං කිඤ්චි ජඤ්ඤා විසමන්ති ලොකෙති – යං කිඤ්චීති සබ්බන්ත සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදියනවචනමෙතං 'යං කිඤ්චි' ති. **විසමන්ති ජඤ්ඤූති** – විසමං කායකම්මං විසමන්ති ජානෙය්‍ය, විසමං වචීකම්මං විසමන්ති ජානෙය්‍ය, විසමං මනොකම්මං විසමන්ති ජානෙය්‍ය, විසමෝ පාණාතිපාතෝ විසමොති ජානෙය්‍ය, විසමං අදින්නාදානං විසමන්ති ජානෙය්‍ය, විසමෝ කාමෙසු මිච්ඡාචාරෝ විසමොති ජානෙය්‍ය, විසමෝ මුසාවාදෝ විසමොති ජානෙය්‍ය, විසමා පිසුනා වාචා විසමාති ජානෙය්‍ය, විසමා ඵරුසා වාචා විසමාති ජානෙය්‍ය, විසමෝ සම්ඵප්පලාපෝ විසමොති ජානෙය්‍ය, විසමං අභිජ්ඣං විසමන්ති ජානෙය්‍ය, විසමෝ ව්‍යාපාදෝ විසමොති ජානෙය්‍ය, විසමා මිච්ඡාදිට්ඨි විසමාති ජානෙය්‍ය, විසමා සඞ්ඛාරා විසමාති ජානෙය්‍ය, විසමා පඤ්ච කාමගුණා විසමාති ජානෙය්‍ය, විසමානි පඤ්ච නීවරණානි විසමානි ජානෙය්‍ය ආජානෙය්‍ය විජානෙය්‍ය පටිජානෙය්‍ය පටිවිජ්ඣෙය්‍ය; **ලොකෙති** – අපායලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙති' යං කිඤ්චි ජඤ්ඤා විසමන්ති ලොකෙ.'

න තස්ස හෙතු විසමං චරෙය්‍යාති – විසමස්ස කායකම්මස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස වචීකම්මස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස මනොකම්මස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස පාණාතිපාතස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස අදින්නාදානස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස කාමෙසු මිච්ඡාචාරස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස කාමෙසු මිච්ඡාචාරස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස මුසාවාදස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමාය පිසුනාය වාචාය හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමාය ඵරුසාය වාචාය හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස සම්ඵප්පලාපස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමාය අභිජ්ඣාය හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමස්ස ව්‍යාපාදස්ස හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමාය මිච්ඡාදිට්ඨියා හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමානං සංඛාරානං හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමානං පඤ්චන්නං කාමගුණානං හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමානං පඤ්චන්නං නීවරණානං හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමාය චෙතනාය හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමාය පත්ථනාය හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය, විසමාය පණිධියා හෙතු විසමං න චරෙය්‍ය න ආචරෙය්‍ය න සමාචරෙය්‍ය න සමාදාය වත්තෙය්‍යාති–'න තස්ස හෙතු විසමං චරෙය්‍ය.'

1. ඉමා - සී. 2. ආදාසෙ - සීමු I.

Free Distribution www.aathaapi.org

මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවත් (වෙන වෙන මැ පුරත්නව) සිතමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, (මේ ශික්ෂා යැයි) දනිමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, දක්මින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, (දුටු සේ) ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කෙරෙමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, සිත තො සැලෙන සේ පිහිටුවමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ' සැදහැයෙන් ඇලෙමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, වීර්‍යය දැඩි ව ගනිමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, සිහි එළවමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, සිත එකඟ කෙරෙමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, නුවණින් දැනගනිමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, (සවභාව ලක්ෂණයෙන්) දත යුතු දැය දනිමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, (සාමාන්‍ය ලක්ෂණයෙන්) දත යුතු දැය හාත්පසින් දැනගනිමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, හළ යුතු සමුදය දුරු කෙරෙමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, වැඩිය යුතු මග වඩමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, පසක් කළ යුතු නිවන පසක් කෙරෙමින් ශික්ෂා මෙන්නේ යැ, (අධිශීලයෙහි) හැසිරෙන්නේ යැ, (අධිචිත්තයෙහි) මොනොවට හැසිරෙන්නේ යැ, (අධිප්‍රඥව) මොනොවට ගෙන පවත්නේ සි.

ඉධ යනු: මේ බුදුරදුන් විසින් දක්නා ලදුයෙහි, මේ ක්ෂාන්තියෙහි, මේ රුචියෙහි, මේ ග්‍රහණයෙහි, මේ ධර්මයෙහි, මේ විනයෙහි, මේ ධර්ම-විනයෙහි, මේ ප්‍රවචනයෙහි, මේ බ්‍රහ්මචර්‍යයෙහි, මේ ශාස්තෘ-ශාසනයෙහි, මේ අත්භවයෙහි, මේ මිනිස්ලොව; එයින් කියනු ලැබේ 'ඉධ'යි. **ජනතු** යනු: සත්ත්ව තර... මනුජ නුයි 'තස්මා හි සිකෙඛථ ඉධෙව ජනතු' යනු වේ.

යං කිඤ්චි ජඤ්ඤා විසමන්ති ලොකෙ – 'යං කිඤ්චි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සියලු පරිද්දෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිරවශෙෂ කොට ගැනීම් වචනයෙකි මේ. 'යං කිඤ්චි' යනු: **විසමන්ති ජඤ්ඤා** – විෂම වූ කායකර්මය විෂම යයි දන්නේ නම්, විෂම වූ වාක්කර්මය... මනඃකර්මය... විෂම වූ ප්‍රාණඝාතය විෂම යයි දන්නේ නම්, විෂම වූ අදත්තාදානය... කාමමිථ්‍යාචාරය... මෘෂාවාදය... පෙශුන්‍යය... පරුෂවචනය... ප්‍රලාප-වචනය... විෂම වූ අභිධ්‍යාව... ව්‍යාපාදය... මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය... විෂම වූ කායසංස්කාරයෝ... විෂම වූ පඤ්චකාමගුණයෝ... විෂම වූ පඤ්ච-නීවරණයෝ විෂමයෝ යැ යි දන්නේ නම්, හාත්පසින් දන්නේ නම්, වෙසෙසින් දන්නේ නම්, මොනොවට දන්නේ නම්, ප්‍රතිවෙධ කරන්නේ නම්; **ලොකෙ** අපායලෝකයෙහි... ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'යං කිඤ්චි ජඤ්ඤා විසමන්ති ලොකෙ,' යනු වේ.

න තස්ස හෙතු විසමං වදෙය්‍ය – විෂම වූ කායකර්මය හෙතු කොට විෂමයෙහි තො හැසිරෙන්නේ යැ, විෂම වූ වාක්කර්මය... මනඃකර්මය හෙතු කොට... විෂම වූ ප්‍රාණඝාතය හේතු කොට විෂමයෙහි තො හැසි-රෙන්නේ යැ, විෂම වූ අදත්තාදානය... කාමමිථ්‍යාචාරය... මෘෂාවාදය... පෙශුන්‍යය... පරුෂවචනය... සම්පප්‍රලාපය... අභිධ්‍යාව... ව්‍යාපාදය... මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය... විෂම වූ සංස්කාරයන් හේතු කොට... විෂම වූ පඤ්චකාම-ගුණයන්... විෂම වූ පඤ්චනීවරණයන් හේතු කොට... විෂම වූ චෙතනාව... විෂම වූ ප්‍රාර්ථනාව... විෂම වූ ප්‍රණිධිය හේතු කොට විෂමයෙහි තො හැසිරෙන්නේ යැ, හාත්පසින් තො හැසිරෙන්නේ යැ, මොනොවට තො හැසිරෙන්නේ යැ, මොනොවට ගෙන තො පවත්නේ නුයි 'න තස්ස හෙතු විසමං වදෙය්‍ය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අපඤ්ඤිදං ජීවිතං ආහු ඔරතී – 'ජීවිත'න්ති ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං; අපිච, දුවිහි කාරණේහි අපඤ්ඤං ජීවිතං: ඨිතිපරිත්තතාය වා අපඤ්ඤං ජීවිතං, සරසපරිත්තතාය වා අපඤ්ඤං ජීවිතං. කථං ඨිතිපරිත්තතාය වා අපඤ්ඤං? අතීතෙ චිත්ත-ක්ඛණෙ ජීවිත්ථ න ජීවති න ජීවිස්සති, අනාගතෙ චිත්තක්ඛණෙ ජීවිස්සති[1] න ජීවති න ජීවිත්ථ[2], පච්චුප්පන්නෙ චිත්තක්ඛණෙ ජීවති න ජීවිත්ථ න ජීවිස්සති.

1. "ජීවිතං අත්තභාවෝ ච සුඛදුක්ඛා ච කෙවලා,
එකචිත්තසමායුත්තා ලහුසෝ වත්තතෙ[3] ඛණෙ.

2. චුල්ලාසීති සහස්සානි කප්පා[4] තිට්ඨන්ති යෙ මරූ,
න ත්වෙව තෙපි ජීවන්ති දුවිහි චිත්තෙහි සංයුතා.[5]

3. යෙ නිරුද්ධා මරන්තස්ස තිට්ඨමානස්ස වා ඉධ,
සබ්බෙව[6] සදිසා ඛන්ධා ගතා අප්පටිසන්ධිකා.[7]

4. අනන්තරා[8] ච යෙ භග්ගා යෙ ච භඤ්ඤා අනාගතා,
තදන්තරෙ නිරුද්ධානං වෙසමං[9] නත්ථි ලක්ඛණෙ.

5. අනිබ්බත්තෙන න ජාතෝ පච්චුප්පන්නෙන ජීවති,
චිත්තභඞ්ගා මතෝ ලෝකෝ පඤ්ඤත්ති පරමත්ථියා.[10]

6. යථා නිත්තා පවත්තන්ති ඡන්දෝ පරිණාමිතා,
අවිජ්ජානාරා[11] වත්තන්ති සළායතනපච්චයා.*

7. අනිබ්බානගතා භග්ගා පුඤ්ජා තත්ථ අනාගතෙ,
නිබ්බත්තා යෙව තිට්ඨන්ති ආරග්ගෙ සාසපූපමා.

8. නිබ්බත්තානඤ්ච ධම්මානං භඞ්ගා තෙසං පුරක්ඛතෝ,
පලොකධම්මා තිට්ඨන්ති පුරාණෙහි අමිස්සිතා.

9. අදස්සනතෝ ආයන්ති භඞ්ගා ගච්ඡන්ත්‍යදස්සනං,[12]
විජ්ජුපාදෙව ආකාසෙ උප්පජ්ජන්ති වයන්ති චා"ති.

එවං ඨිතිපරිත්තතාය අපඤ්ඤං ජීවිතං.

---

1. ජීවිත්ථ සීමු. I. 2. ජීවිස්ස - සීමු. I. 3. වත්තති - PTS.
4. කප්පං - ම. 5. සමොහිතා - සීමු. I. සමාහිතා - PTS.
6. සබ්බෙපි - සීමු. II. 7. අප්පටිසන්ධියා - ම. 8. න අන්තරා - ස.
9. වෙසම්මං - ස, PTS. 10. පරමවෝහි - ස, පරමවෝහියා - ම.
11. අවිජ්ජානවාරා - PTS. * අයං ගාථා විසුද්ධිමග්ගෙ දිස්සති.
12. ගච්ඡන්ති අදස්සනං - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

අපසඤ්ඤිදං ජීවිතං ආහු ධීරා – 'ජීවිතං' යනු: (අරූපධම්මයන්ගේ) ආයුසය සිටීම යපනය යාපනය (=යැපීම) ඉරියනය පැවැත්ම පාලනය ජීවිතය ජීවිතෙන්ද්‍රිය යි. තවද දෙ කරුණෙකින් ජීවිතය අලප වෙයි: සිතිසඤ්ඤණය මදබැවින් හෝ ජීවිතය අලප යැ, කෘත්‍යලඤ්ඤණ හෝ සමපත්තිලඤ්ඤණ රසය මදබැවින් හෝ ජීවිතය අලප යි. කිසෙයින් ඝිතිපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අලප වෙයි? යත්: අතීත චිත්තඤ්ඤණයෙහි ජීවත් විය, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වන්නේ ය; අනාගතචිත්ත-ඤ්ඤණයෙහි ජීවත් වන්නේ යැ, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වී; වර්තමාන චිත්තඤ්ඤණයෙහි ජීවත් වෙයි, ජීවත් නො වී, ජීවත් නො වන්නේ යි.

1. (සංඛාරඤ්ඤකඛ සඛ්‍යාත) ජීවිතය ද, (රූපඤ්ඤකඛ සඛ්‍යාත) ආත්මභාවය ද, (වෙදනාඤ්ඤකඛ සඛ්‍යාත) සුඛදුඃඛයෝ ද, (ධ්‍රැවසුඛ-ශූහාත්මභාව රහිත හෙයින්) කෙවල වූවාහු (විඤ්ඤනඤ්ඤකඛ සඛ්‍යාත) එක් සිතක් සමඟ යෙදුණාහු (ජීවිතාදීන්ගේ) ඤ්ඤණය අලපවඝයෙන් පවත්නේ යැ.

2. යම් දෙවි කෙනෙක් කප් සුවාසූදහසක් ආයු ගෙන (තෙව-ඤ්ඤූතාඤ්ඤූයතනයෙහි) සිටින් නම්, ඔහු පවා දෙ සිතෙකින් යුක්ත වූවාහු නො මැ ජීවත් වෙති.

3. මේ ලොවැ මළහු ගේ හෝ ජීවත් වන්නහු ගේ හෝ යම් ඤකඛ කෙනෙක් නිරුද්ධ වූවාහු ද, (චුතියෙන් උඩ නිරුද්ධ වූ හෝ ප්‍රවෘත්තියෙහි නිරුද්ධ වූ හෝ) ඒ සියලු මැ ඤකඛයෝ සදෘශයෝ ය, (නිරුද්ධ වූ ඤඤඛයන් පෙරළා අවුත් ගැළැපීමක් නැති බැවින්) ඝියාහු අප්‍රතිසන්ධිකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

4. යම් ඤකඛ කෙනෙක් අනන්තර (=අතීත) වැ සිට ඛිදිඝියාහු ද, යම් අනාගත ඤකඛ කෙනෙකුත් ඛිදියන්නාහු ද, ඒ අතුරු නිරුද්ධ වූ වර්තමානඤකඛඨන්ගේ ලඤ්ඤණයෙහි විෂම ඛවෙක් (නානාත්වයක්) නැති.

5. නූපන් අනාගතඤකඛඨයන් නූපන්නේ යැ, ඤ්ඤණප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ වර්තමානඤකඛයෙන් ජීවත් වෙයි, සන්‍තව තෙම චිත්තයාගේ ඛිදීමෙන් මළේ නමැ, (මළේ යැ යන) ප්‍රඥප්තිය පරමාර්‍ථ (-චිත්තඝඛඝ)ය ඇසුරු කොට ඇත්තී යැ.

6. ඡන්ද වසින් පරිණාමිත වූවාහු නතු වූ පරිදි පවත්නාහු යැ. ඝඛායතනප්‍රත්‍යයයෙන් නුසුත් ධාරා ඇති වැ පවතින්.

7. ඛිදුණු ඤකඛයෝ නිඛානයට (=රැස් වීමට) නො ඝියාහු යැ, අනාගතයෙහි දු ඔවුන් ගේ රැස් වීමෙක් නැති. ඝිදිඅගැ අඛඇට සෙයින් ඝීතිඤ්ඤණයෙහි උපන්නාහු මැ සිටිත්.

8. ඉපැදූ පවත්නාවූ ඒ ඤකඛඛම්මයන්ගේ ද ඛිදීම පෙරටු කරන ලද්දේ යැ. නැසෙන පියවි ඇත්තාහු පැරැණි ඤකඛයන් හා අමිශ්‍ර වූවාහු සිටිත්.

9. නො දක්නා තැනින් මැ පැමිණෙති. නැසීමෙන් මතු නො දක්නා ඛවට මැ යෙති. අහසැ විදුලි කෙටීමක් මෙන් උපදනාහු ද නැසෙන්නාහු ද වෙත්.

මෙසේ ඝිතිපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අලප වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං සරසපරිත්තතාය අප්පකං ජීවිතං? අස්සාසූපනිබන්ධං ජීවිතං, පස්සාසූපනිබන්ධං ජීවිතං, අස්සාසපස්සාසූපනිබන්ධං ජීවිතං, මහාභූතූපනිබන්ධං ජීවිතං, කබළීකාරාහාරූපනිබන්ධං ජීවිතං, උසුමූපනිබන්ධං ජීවිතං, විඤ්ඤාණූපනිබන්ධං ජීවිතං, මූලම්පි ඉමේසං දුබ්බලං, පුබ්බහෙතූපි ඉමේසං දුබ්බලා, භයපි පච්චයා තෙපි දුබ්බලා, යාපි පභාවිකා සාපි[1] දුබ්බලා, සහභූපි[2] ඉමේසං දුබ්බලා, සම්පයොගාපි ඉමේසං දුබ්බලා, සහජාපි ඉමේසං දුබ්බලා, යාපි පයොජිකා සාපි දුබ්බලා, අඤ්ඤමඤ්ඤං නිච්චදුබ්බලා ඉමේ, අඤ්ඤමඤ්ඤං අනවට්ඨිතා ඉමේ, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිපාතයන්ති ඉමේ, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස හි නත්ථි තායිතා, න චාපි ඨපෙන්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං ඉමේ, යොපි නිබ්බත්තකෝ සෝ න විජ්ජති.

10. "න ච කෙනචි කෝචි භායති හඞ්ගබ්භා[3] ච ඉමේහි සබ්බසෝ
පුරිමෙහි පභාවිතා ඉමේ භයපි පභවකා[4] තෙ පුරෙ මතා,
පුරිමාපි ච පච්ඡිමාපි ච අඤ්ඤමඤ්ඤං න කදාචි මදදසු" නති.

එවං සරසපරිත්තතාය අප්පකං ජීවිතං. අපිච චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං ජීවිතං උපාදාය මනුස්සානං අප්පකං ජීවිතං පරිත්තං ජීවිතං ථොකං ජීවිතං ඛණිකං ජීවිතං ලහුකං ජීවිතං ඉත්තරං ජීවිතං අනද්ධනියං ජීවිතං න චිරට්ඨිතිකා ජීවිතං. තාවතිංසානං දෙවානං -පෙ- යාමානං දෙවානං -පෙ- තුසිතානං දෙවානං -පෙ- නිම්මාණරතීනං දෙවානං -පෙ- පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං -පෙ- බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං ජීවිතං උපාදාය මනුස්සානං අප්පකං ජීවිතං පරිත්තං ජීවිතං ථොකං ජීවිතං ඛණිකං ජීවිතං ලහුකං ජීවිතං ඉත්තරං ජීවිතං අනද්ධනියං ජීවිතං න චිරට්ඨිතිකං ජීවිතං. වුත්තම්පි චෙතං භගවතා:

"අප්පමිදං භික්ඛවෙ මනුස්සානං ආයු, ගමනීයො සම්පරායො, මන්තායෙ බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං. නත්ථි ජාතස්ස අමරණං, යො භික්ඛවෙ චිරං ජීවති, සො වස්සසතං අප්පං වා භියොය්‍යා.

11. අප්පමායු මනුස්සානං හීළෙය්‍ය නං සුපොරිසො,
චරෙය්‍යාදිත්තසීසෙව නත්ථි මච්චුස්ස නාගමෝ.

12. අච්චයන්ති අහොරත්තා ජීවිතං උපරුජ්ඣති,
ආයු ඛීයති මච්චානං කුන්නදීනංව ඔදකං.a"

---

1. භයපි . . . තෙපි - සීමු II PTS. 2. සහභූම් පි - සීමු. II. ස.
3. ගණ්ඩබ්භා - සීමු II ස. ම්ජසං. 4. පභාවිතා .... පභාවිකා-සීමු II. PTS. ම්ජසං.
a. මාරසංයුත්ත - පඨම්වග්ග. මහානිද්දෙස - ජරාසුත්තානිද්දෙස,

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙසින් සරසපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අල්ප වෙයි යන්: (නැහැසිදුරින් ඇතුළත පිවිසෙන වාත සඞ්ඛ්‍යාත) ආශ්වාසය නිසා පවත්නේ යැ ජීවිතය, ප්‍රශ්වාසය නිසා පවත්නේ යැ ජීවිතය, ආශ්වාසප්‍රශ්වාස පිළිබඳ යැ ජීවිතය, පෘථිව්‍යාදි මහාභූතයන් පිළිබඳ යැ ජීවිතය, කවලීකාරාහාරය පිළිබඳ යැ ජීවිතය, උණුසුම (=කම්මජතේජස) පිළිබඳ යැ ජීවිතය, භවාඞ්ගවිඤ්ඤාණය පිළිබඳ යැ ජීවිතය. මේ ආශ්වාසාදීන්ගේ මූලකාරණය (=හෙතුව) ද දුබල යැ, මොවුන් ගේ අවිද්‍යාදි පූර්වහෙතුහු ද දුබලයෝ යැ, ආරම්මණාදි සාධාරණ ප්‍රත්‍යයයෝ ද දුබලයෝ යැ, ප්‍රධාන වැ සිට උපදවන ඒ තෘෂ්ණාව ද දුබල යැ, මොවුන්ගේ එක් වැ උපන් රූපාරූපධර්මයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොවුන්ගේ එක් වැ යෙදුණු අරූපධර්මයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොවුන්ගේ සහජ (= එක් සිතෙහි උපන්) ධර්මයෝ ද දුබලයෝ යැ, විඤ්ඤාණප්‍රතිසන්ධි විසින් යොදවන වෘත්තමූලක වූ ඒ තෘෂ්ණාව ද දුබල යැ, මොහු ඔවුනොවුන් තිරතුරු දුබලයෝ යැ, මොහු ඔවුනොවුන් අතවසීතයෝ යැ, මොහු ඔවුනොවුන් පිරිහෙළති, ඔවුනොවුන් රැකීමෙක් නැති, මොහු ඔවුනොවුන් නො ද සිටුවති, (මොවුන්ගේ) උත්පාදකධර්මයෙක් ද නැත්.

10. එසෙක් එකක්නුගේ වශයෙන් නො ද පිරිහෙයි, මේ සියලු මැ ස්කන්ධයෝ සම්ප්‍රකාරයෙන් බිඳීමට යා යුත්තාහු යැ, මේ වර්තමානස්කන්ධයෝ පූර්වහෙතුප්‍රත්‍යයයන් විසින් උපදවන ලද්දාහු ය, උත්පාදක වූ ඒ පූර්වහෙතුප්‍රත්‍යයයෝ පළමු වැ මළාහු යැ, පූර්වහෙතුප්‍රත්‍යයයෝ ද වර්තමාන ප්‍රත්‍යයසමුත්පන්නයෝ ද ඔවුනොවුන් කිසි කලෙක නො දුටු විරූහ.

මෙසේ සරසපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අල්ප වේ.

තවද – චාතුර්මහාරාජික දෙවියන්ගේ ජීවිතය පිණිස මිනිසුන්ගේ ජීවිතය අල්ප යැ, ජීවිතය පරිත්ත යැ, ජීවිතය මඳ යැ, ජීවිතය ක්ෂණික යැ, ජීවිතය සැහැල්ලු යැ, ජීවිතය ඉක්බර (= අදීඝ) යැ, ජීවිතය කල් නො පවත්නේ යැ, ජීවිතය අවිරසථායි යැ, ත්‍රයස්ත්‍රිංශත් දෙවියන්ගේ යාම්දෙවියන්ගේ – තුෂිතදෙවියන්ගේ – නිර්මාණරතී දෙවියන්ගේ – පරනිර්මිතවශවර්ත්තී දෙවියන්ගේ – බ්‍රහ්මකායික දෙවියන්ගේ ජීවිතය නිසා මිනිසුන්ගේ ජීවිතය අල්ප යැ, පරිත්ත යැ මඳ යැ ක්ෂණික යැ ලහුක යැ ඉක්බර යැ අනඩ්ගනිය යැ අවිරසථායි වේ. වදාළේ මැ නු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්:

"මහණෙනි, මිනිසුන්ගේ මේ ආයුස අල්ප යැ, පරලොව යා යුත්තේ යැ, නුවණින් දත යුතු යැ, කුසල් කළ යුතු යැ, බඹසර විසියැ යුතු යැ, උපන්නුගේ නො මැරීමෙක් නැති.

මහණෙනි, යමෙක් කලක් ජීවත් වේ නම් හෙතෙම අවුරුදු සියයක් ජීවත්වෙයි. අධික වූයේ නම් ස්වල්පයක් මැයි.

11. මිනිසුන් ගේ ආයුස අල්ප යැ. සාඛ්‍යපුරුෂ තෙම ඒ මඳ වූ ආයුසට ලජ්ජි වන්නේ යැ. හිස ගිනි ගත්තකු සෙයින් කුසල්හි හැසිරෙන්නේ යැ. මරහු ගේ නොපැමිණීමෙක් නම් නැති.

12. රැඳවල්හු ඉක්මැ යෙති. ජීවිතෙන්ද්‍රියය අභාවයට යෙයි. කුඩා නදීන්ගේ දියත්තක් සෙයින් මිනිසුන්ගේ ආයුස ගෙවේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අපස්සයිහිදං ජීවිතං ආහු ධීරාති – 'ධීරා'ති[1] ධිතිමාති ධීරා, ධිතිසම්පන්නා ති ධීරා, ධිකකිතපාපාති[2] ධීරා. ධී වුච්චති පඤ්ඤා යා පඤ්ඤා පජානනා විචයෝ පවිචයෝ ධම්මවිචයෝ සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා මන්තා උපපරික්ඛා භූරි මේධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතෝදෝ පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෝ පඤ්ඤාආලෝකෝ පඤ්ඤාඔභාසෝ පඤ්ඤාපජ්ජෝතෝ පඤ්ඤාරතනං අමෝහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි [a] තාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතත්තා ධීරා. අපිච ඛන්ධධීරා ධාතුධීරා ආයතනධීරා පටිච්චසමුප්පාදධීරා සතිපට්ඨානධීරා සම්මප්පධානධීරා ඉද්ධිපාදධීරා බොජ්ඣඞ්ගධීරා මග්ගධීරා ඵලධීරා නිබ්බානධීරා. තෙ ධීරා එවමාහු: මනුස්සානං අපං ජීවිතං පරිත්තං ජීවිතං ථොකං ජීවිතං ලහුකං ජීවිතං ඉත්තරං ජීවිතං අනද්ධනියං ජීවිතං න චිරට්ඨිතිකං ජීවිතන්ති එවමාහංසු එවං කථෙන්ති එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති එවං වොහරන්තීති 'අපස්සයිහිදං ජීවිතං ආහු ධීරා'ති.

තෙනාහ භගවා:

"තස්මා හි සික්ඛේථ ඉඛෙව ජන්තු
යං කිඤ්චි ජඤ්ඤා විසමන්ති ලොකෙ,
න තස්ස හෙතු විසමං චරෙය්‍ය
අපස්සයිහිදං ජීවිතං ආහු ධීරා"ති.

2 – 5.

පස්සාමි ලොකෙ පරිඵන්දමානං
පජං ඉමං තණ්හාගතං භවෙසු,
හීනා නරා මච්චුමුඛෙ ලපන්ති
අවීතතණ්හා සෙ භවාභවෙසු.

පස්සාමි ලොකෙ පරිඵන්දමානන්ති – 'පස්සාමි' ති මංසචක්ඛුනාපි පස්සාමි, දිබ්බචක්ඛුනාපි පස්සාමි, පඤ්ඤාචක්ඛුනාපි, පස්සාමි, බුද්ධචක්ඛුනාපි පස්සාමි, සමන්තචක්ඛුනාපි පස්සාමි, දක්ඛාමි ඔලොකෙමි නිජ්ඣායාමි උපපරික්ඛාමි. **ලොකෙති** – අපායලොකෙ මනුස්සලොකෙ දෙවලොකෙ ඛන්ධලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ.

---

1. 'ධීරා' ති ධීරා – සීමු. II. 2. ධිකකතපාපාති – සීමු. II. PTS.
a. ධම්මීසඞ්ඛණී – විභඞ්ගපාදකණ්ඩ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අපඤ්ඤහිදං ජීවිතං ආහු ධීරා – 'ධීරා' යනු: ඛන්තිමත් නුසි ධීරයෝ යෑ, ඛන්තිසමන්නාගත නුසි ධීරයෝ යෑ, ගරහන ලද පව් ඇත් නුසි ධීරයෝ සි. ප්‍රඥාව 'ධී' යයි කියනු ලැබෙයි; යම් ප්‍රඥාවක් දැනීම් ආකාරයෙක් අනිත්‍යාදිය විමසීමෙක් ප්‍රකෘතියෙන් විමසීමෙක් සිවුසස්දහම් විමසීමෙක් අනිත්‍යාදීන්ගේ සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ඩිතබවෙක්, කුශල(=දක්ෂ)බවෙක් නිපුණබවෙක් විභාවනයෙක් සිතීමෙක් දැනීමෙක් උපපරීක්ෂාවක් (විත්තෘත හෙයින්) භූරිසඞ්ඛ්‍යාත ප්‍රඥාවක් කෙළෙසුන් නසන හෙයින් මේධාවක් (ලක්ෂණප්‍රතිවේධයට පමුණුවන හෙයින්) පරිණායිකාවක් විදර්ශනාවක් සම්ප්‍රජන්‍යයෙක් (නො දැමුණු සිත මාගීඵලියට නඟන හෙයින්) ප්‍රඥා නැමැති ප්‍රත්‍යවේදයෙක් (කෙවිටෙක්) ප්‍රඥාවක් ප්‍රඥෙන්ද්‍රියයෙක් ප්‍රඥාබලයෙක් ප්‍රඥාශස්ත්‍රයෙක් ප්‍රඥාප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥාලෝකයෙක් ප්‍රඥාවභාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රද්‍යෝතයෙක් ප්‍රඥාරත්නයෙක් අමෝහයෙක් ධර්මවිචය-යෙක් සම්‍යග්දෘෂ්ටියක් වූවා ද, ඒ ප්‍රඥාවෙන් සමන්විත හෙයින් ධීරයෝ සි. තවද ස්කන්ධධීරයෝ යෑ, ධාතු – ආයතන – ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද – සතිපට්ඨාන – සම්‍යක්ප්‍රධාන – ඍද්ධිපාද - ඉන්ද්‍රිය – බොධ්‍යඞ්ග – මාගී – ඵල – නිර්වාණධීරයෝ යෑ. ඒ ධීරයෝ මෙසේ කියති: මිනිසුන්ගේ ජීවිතය අල්ප යෑ පරිත්ත යෑ මඳ යෑ ලහුක යෑ ඉත්තර යෑ අනර්ඝනීය යෑ අවිරස්ථායී යෑ සි මෙසේ කිහු. මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ වහරත් නුසි 'අපඤ්ඤහිදං ජීවිතං ආහු ධීරා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"තස්මා හි –පෙ– ආහු ධීරා" යනු.

2 – 5

කාමාදිභවයෙහි නොහොත් පුනපුනා භවයෙහි අවිගත තෘෂ්ණා ඇති ගිත වූ කායාදිකම් ඇති සත්ත්වයෝ මරණමුඛයෙහි වැලැපෙති, ලොව කාමාදිභවයෙහි තෘෂ්ණායෙන් බඳනා ලද තෘෂ්ණාදිස්පන්දනයෙන් පොපියනු වූ මේ සත්ත්වසමූහයා මම මසැස් ආදියෙන් දකිම්.

පස්සාමි ලොකෙ පරිඵන්දමානං – 'පස්සාමි' යනු: මසැසිනුදු බලම්, දිවැසිනුදු බලම්, පැනැසිනුදු බලම්, බුදුඇසිනුදු බලම්, සමතැසිනුදු බලම්, දක්ම්, අවලොකන කෙරෙම්, සිතම්, විමසම්. **'ලොකෙ'** යනු: අපාය ලොකයෙහි මනුෂ්‍යලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි සකලිලොකයෙහි ධාතුලොකයෙහි ආයතනලොකයෙහි.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිඵන්දමානන්ති – තණ්හාඵන්දනාය ඵන්දමානං දිට්ඨිඵන්දනාය ඵන්දමානං කිලෙසඵන්දනාය ඵන්දමානං පයොගඵන්දනාය ඵන්දමානං විපාකඵන්දනාය ඵන්දමානං දුච්චරිතඵන්දනාය ඵන්දමානං, රත්තං[1] රාගෙන ඵන්දමානං දුට්ඨං[2] දොසෙන ඵන්දමානං මූළ්හං[3] මොහෙන ඵන්දමානං විනිබද්ධං මානෙන ඵන්දමානං පරාමට්ඨං දිට්ඨියා ඵන්දමානං වික්ඛිපගතං උද්ධච්චෙන ඵන්දමානං අතිට්ඨාගතං විචිකිච්ඡාය ඵන්දමානං ථාමගතං අනුසයෙහි ඵන්දමානං, ලාභෙන ඵන්දමානං අලාභෙන ඵන්දමානං යසෙන ඵන්දමානං අයසෙන ඵන්දමානං පසංසාය ඵන්දමානං නින්දාය ඵන්දමානං සුඛෙන ඵන්දමානං දුක්ඛෙන ඵන්දමානං ජාතියා ඵන්දමානං ජරාය ඵන්දමානං ව්‍යාධිනා ඵන්දමානං මරණෙන ඵන්දමානං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි ඵන්දමානං, නෙරයිකෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං තිරච්ඡානයොනිකෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං පෙත්තිවිසයිකෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං මානුසිකෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං ගබ්භොක්කන්තිමූලකෙන[4] දුක්ඛෙන ඵන්දමානං ගබ්භට්ඨිතිමූලකෙන[5] දුක්ඛෙන ඵන්දමානං ගබ්භවුට්ඨානමූලකෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං ජාතස්සූපනිබන්ධිකෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං ජාතස්ස පරාධෙය්‍යකෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං අත්තූපක්කමමූලකෙන[6] දුක්ඛෙන ඵන්දමානං පරූපක්කමමූලකෙන[7] දුක්ඛෙන ඵන්දමානං දුක්ඛදුක්ඛෙන ඵන්දමානං සංඛාරදුක්ඛෙන ඵන්දමානං විපරිණාමදුක්ඛෙන ඵන්දමානං, චක්ඛුරොගෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං සොතරොගෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං ඝානරොගෙන දුක්ඛෙන ජිව්හාරොගෙන දුක්ඛෙන කායරොගෙන දුක්ඛෙන කණ්ණරොගෙන දුක්ඛෙන මුඛරොගෙන දුක්ඛෙන දන්තරොගෙන දුක්ඛෙන කාසෙන සාසෙන පිනාසෙන ඩහෙන ජරෙන කුච්ඡිරොගෙන මුච්ඡාය පක්ඛන්දිකාය සූලාය[8] විසූචිකාය කුට්ඨෙන ගණ්ඩෙන කිලාසෙන සොසෙන අපමාරෙන දද්දුයා කණ්ඩුයා කච්ඡුයා රඛසාය[9] විතච්ඡිකාය ලොහිතෙන පිත්තෙන මධුමෙහෙන අංසාය පිළකාය භගන්දලෙන පිත්තසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සෙම්හසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන වාතසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සන්නිපාතිකෙන ආබාධෙන උතුපරිණාමජෙන ආබාධෙන විසමපරිහාරජෙන ආබාධෙන ඔපක්කමිකෙන ආබාධෙන කම්මවිපාකජෙන ආබාධෙන සීතෙන උණ්හෙන ජිඝච්ඡාය පිපාසාය උච්චාරෙන පස්සාවෙන ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සෙන දුක්ඛෙන මාතුමරණෙන දුක්ඛෙන පිතුමරණෙන දුක්ඛෙන භාතුමරණෙන දුක්ඛෙන භගිනිමරණෙන දුක්ඛෙන පුත්තමරණෙන දුක්ඛෙන ඤාතිව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන භොගව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන රොගව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන සීලව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන දිට්ඨිව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන ඵන්දමානං සම්ඵන්දමානං විපඵන්දමානං වෙධමානං පවෙධමානං සම්පවෙධමානං පස්සාමි දක්ඛාමි ඔලොකෙමි නිජ්ඣායාමි උපපරික්ඛාමීති-පස්සාමි ලොකෙ පරිඵන්දමානං.

---

1. රත්ත – සී.
2. දුට්ඨ – සී.
3. මූළ්හ. (සී.ම් පොත්වලෙ ඊදිසෙසු සම්මොහා දිස්සති.)
4. ගබ්භාවක්කන්තී – සීමු. 1.
5. ගබ්භෙ ඨිති – සී. ම්ජ.
6. අත්තූපක්කමෙන – සී. ම්ජ.
7. පරූපක්කමෙන – සී ම්ජ
8. සූලෙන – ම්ජ.
9. නඛසාය – සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිඵන්දමානං – තණ්හාස්පන්දනයෙන් පොපියනු = සැලෙනු වූ, දෘෂ්ටි-ස්පන්දනයෙන් සැලෙනු වූ, ක්ලේශස්පන්දනයෙන් සැලෙනු වූ, ප්‍රයෝගස්පන්දන-යෙන් සැලෙනු වූ, විපාකස්පන්දනයෙන් සැලෙනු වූ, දුශ්චරිතස්පන්දනයෙන් සැලෙනු වූ, රාගයෙන් රක්ත වැ සැලෙනු වූ. ද්වේෂයෙන් දුෂ්ට වැ සැලෙනු වූ මෝහයෙන් මූඪ වැ සැලෙනු වූ මානයෙන් අරමුණෙහි බැඳී සැලෙනු වූ දෘෂ්ටියෙන් පරාමෘෂ්ට වැ සැලෙනු වූ ඕද්ධත්‍යයෙන් වික්ෂේපයට පැමිණ සැලෙනු වූ විචිකිත්සායෙන් සන්නිට්ඨානයට නො පැමිණ සැලෙනු වූ අනුශයයන්ගෙන් සථිර බවට පැමිණ සැලෙනු වූ ලාභයෙන් සැලෙනු වූ, අලාභයෙන් – යශසින් – අයශසින් – ප්‍රශංසායෙන් – නින්දයෙන් – සුඛයෙන් – දුඃඛයෙන් සැලෙනු වූ, ජාතියෙන් සැලෙනු වූ, ජරායෙන් – ව්‍යාධියෙන් මරණයෙන් – සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ-දෞර්මනස්-උපායාසයන්ගෙන් සැලෙනු වූ, නිරයදුකින් සැලෙනු වූ, තිරිසන්යොන්හි දුකින් – ප්‍රෙතවිෂයයෙහි වූ දුකින් – මිනිස්ලොව වූ දුකින් සැලෙනු වූ, ගර්භාවක්‍රාන්තිමූලක දුකින් – ගර්භස්ථිතිමූලක දුකින් – ගර්භව්‍යුත්ථානමූලක දුකින් සැලෙනු වූ, උපන්නහු පිළිජග්නා දුකින් – උපන්නහු පරා අයත් කොට ඇති දුකින් – ආත්මෝපක්‍රමමූලක දුකින් – පරෝපක්‍රමමූලකදුකින් – දුඃඛදුඃඛ සඞ්ඛ්‍යාත කායිකචෛතසිකදුඃඛවේදනායෙන් – සංස්කාරදුඃඛයෙන් – විපරිණාම දුඃඛයෙන් සැලෙනු වූ, චක්ෂුරෝගදුඃඛයෙන් සැලෙනු වූ, ශ්‍රෝත්‍රරෝග දුඃඛයෙන් – ඝ්‍රාණරෝගදුඃඛයෙන් – ජිහ්වාරෝගදුඃඛයෙන් – කායරෝග දුඃඛයෙන් – කර්ණරෝගදුඃඛයෙන් – මුඛරෝගදුඃඛයෙන් – දන්තරෝග දුඃඛයෙන්, කාසයෙන් ශ්වාසයෙන් පිනසයෙන් දාහයෙන් ජ්වරයෙන් කුක්ෂිරෝගයෙන් මූර්ඡායෙන් ලෝහිතාතීසාරයෙන් ආමශූලයෙන් මහා-විරේචනයෙන් කුෂ්ඨයෙන් ගණ්ඩයෙන් ඡේතකුෂ්ඨයෙන් ශොෂව්‍යාධියෙන් අපස්මාරයෙන් දද්‍රු(=දද)යෙන් කණ්ඩූතියෙන් මහාකණ්ඩූතියෙන් නියපහරින් හටගත් රොගයෙන් විතච්ඡිකායෙන් (=අතුල්පතුල් පැළීමෙන්) රක්තපිත්තයෙන් මධුමේහයෙන් අර්ශසින් රත්පිළිකාරොගයෙන් භගන්ද-රයෙන් පිතින් උපදනා රොගයෙන් සෙමින් උපදනා රොගයෙන් වසින් උපදනා රොගයෙන් සාන්නිපාතිකරොගයෙන් ඍතුපරිණාමයෙන් උපදනා රොගයෙන් විෂම වූ ඊර්යානික්‍රමාදියෙන් උපදනා රොගයෙන් වධබන්ධනාදි උපක්‍රමයෙන් උපදනා රොගයෙන් කර්මවිපාකයෙන් උපදනා රොගයෙන් ශීතයෙන් උෂ්ණයෙන් ජිඝත්සායෙන් පිපාසායෙන් උච්චාර-(=මලකිස)යෙන් ප්‍රස්රාව (=මූකිස)යෙන් මැසි මදුරු වා අවු දික්දෑපහසින් වූ දුකින් මව මල දුකින් පියා මල දුකින් බෑයන් මල දුකින් බුන් මල දුකින් පුතුන් මල දුකින් දූන් මල දුකින් නෑයන්ගේ වැසනින් වූ දුකින් භොගව්‍යසනයෙන් වූ දුකින් රොගව්‍යසන දුකින් ශීලව්‍යසන දුකින් දෘෂ්ටිව්‍යසන දුකින් සැලෙනුවහු පුනපුනා සැලෙනුවහු වෙසෙසින් සැලෙනුවහු වෙවුලනුවහු වෙසෙසින් වෙවුලනුවහු පුනපුනා වෙවුලනුවහු බලමි දක්මි අවලොකන කෙරෙමි සිතමි විමසමි නුසි – 'පස්සාමි ලොකෙ පරිඵන්දමානං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පජං ඉමං තණ්හාගතං භවෙසූති – 'පජා'ති සත්තාධිවචනං. **තණ්හාති** – රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බ තණ්හා ධම්මතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා, තණ්හානුගතං තණ්හානුසටං තණ්හාපත්තං[1] තණ්හාපරිපතිතං[2] අභිභූතං පරියාදින්නචිත්තං; **භවෙසූ'ති**– කාමභවේ රූපභවේ අරූපභවෙති 'පජං ඉමං තණ්හාගතං භවෙසු.'

හීනා නරා මච්චුමුඛෙ ලපන්තී'ති – 'හීනා නරා'ති හීනෙන කායකම්මෙන සමන්නාගතාති හීනා නරා, හීනෙන වචීකම්මෙන සමන්නාගතාති හීනා නරා, හීනෙන මනෝකම්මෙන සමන්නාගතා – හීනෙන පාණාතිපාතෙන සමන්නාගතා–හීනෙන අදින්නාදානෙන– හීනෙන කාමෙසු මිච්ඡාචාරෙන– හීනෙන මුසාවාදෙන– හීනාය පිසුණාය වාචාය– හීනාය ඵරුසාය වාචාය– හීනෙන සම්ඵප්පලාපෙන– හීනාය අභිජ්ඣාය– හීනෙන ව්‍යාපාදෙන– හීනාය මිච්ඡාදිට්ඨියා– හීනෙහි සංඛාරෙහි– හීනෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි– හීනෙහි පඤ්චහි නීවරණෙහි– හීනාය චෙතනාය– හීනාය පත්ථනාය– හීනාය පණිධියා සමන්නාගතාති හීනා නිහීනා ඔමකා ලාමකා ජඤ්ඤකා[3] පරිත්තාති හීනා නරා. **මච්චුමුඛං ලපන්තීති** – 'මච්චුමුඛෙ' ති මාරමුඛෙ මරණමුඛෙ මච්චුප්පත්තා මච්චුසම්පත්තා මච්චුපගතා මාරප්පත්තා මාරසම්පත්තා මාරූපගතා මරණප්පත්තා මරණසම්පත්තා මරණූපගතා ලපන්ති සල්ලපන්ති සොචන්ති කිලමන්ති පරිදෙවන්ති උරත්තාළිං කන්දන්ති සම්මොහං ආපජ්ජන්තීති 'හීනා නරා මච්චුමුඛෙ ලපන්ති.'

අවිත්තතණ්හා සෙ භවාභවෙසූ'ති – 'තණ්හා'ති රූපතණ්හා –පෙ– ධම්මතණ්හා; **භවාභවෙසූති** – භවාභවේ කම්මභවේ පුනබ්භවෙ, කාමභවේ කම්මභවේ කාමභවේ පුනබ්භවෙ, රූපභවේ කම්මභවේ රූපභවේ පුනබ්භවෙ, අරූපභවේ කම්මභවේ අරූපභවේ පුනබ්භවෙ, පුනප්පුනභවේ පුනප්පුනගතියා පුනප්පුනඋප්පත්තියා පුනප්පුනපටිසන්ධියා පුනප්පුන අත්තභාවාභිනිබ්බත්තියා අවිත්තතණ්හා අවිගතතණ්හා අවත්තතණ්හා අවන්තතණ්හා අමුත්තතණ්හා අපහීනතණ්හා අපටිනිස්සට්ඨතණ්හාති 'අවිත්තතණ්හා සෙ භවාභවෙසු'.

තෙනාහ භගවා:

"පස්සාමි ලොකෙ පරිඵන්දමානං
පජං ඉමං තණ්හාගතං භවෙසු,
හීනා නරා මච්චුමුඛෙ ලපන්ති
අවිත්තතණ්හා සෙ භවාභවෙසූ"ති.

---

1. තණ්හාභිපත්තං – ස්‍ය. 2. පාතිතං – ස්‍ය. 3. ජතුකා – සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

පජං ඉමං තණ්හාගතං භවෙසු – 'පජා' යනු: සත්ත්වට නමෙකි. **තණ්හා** යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ ශබ්දතෘෂ්ණා යැ ගන්ධතෘෂ්ණා යැ රසතෘෂ්ණා යැ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යතෘෂ්ණා යැ ධර්මතෘෂ්ණා යැ භවතෘෂ්ණා යැ විභවතෘෂ්ණා යි. තෘෂ්ණාවට පිවිසි තෘෂ්ණාවෙන් වැසුණු තෘෂ්ණාවට පැමිණි තෘෂ්ණාවෙන් හෙළන ලද බඳනා ලද්දහු හාත්පසින් ගන්නාලද සිත් ඇතියහු; **භවෙසු** – කාමභවයෙහි රූපභවයෙහි අරූපභවයෙහි නුයි: 'පජං ඉමං තණ්හාගතං භවෙසු' යනු වේ.

හීනා නරා මච්චුමුඛෙ ලපන්ති – 'හීනා නරා' යනු: හීන වූ කායකර්මයෙන් යුක්ත වූවාහු නුයි හීනනරයෝ = සත්ත්වයෝ; හීන වූ වාක්කර්මයෙන් යුක්ත වූවාහු නුයි හීනනරයෝ, හීන වූ මනඃකර්මයෙන් යුක්ත වූවාහු – හීන වූ ප්‍රාණඝාතයෙන් යුක්ත වූවාහු – හීන වූ අදත්තාදානයෙන් – හීන වූ කාමමිථ්‍යාචාරයෙන් – හීන වූ මෘෂාවාදයෙන් – හීන වූ පෛශුන්‍ය වචනයෙන් – හීන වූ පරුෂවචනයෙන් – හීන වූ සම්ප්‍රලාපයෙන් – හීන වූ අභිධ්‍යායෙන් – හීන වූ ව්‍යාපාදයෙන් – හීන වූ මිථ්‍යාදෘෂ්ටියෙන් – හීන වූ සංඝාරයන්ගෙන් – හීන වූ පඤ්චකාමගුණයන්ගෙන් – හීන වූ පඤ්ච නීවරණයෙන් – හීන වූ චේතනායෙන් – හීන වූ ප්‍රාර්ථනායෙන් – හීන වූ ප්‍රණිධියෙන් යුක්ත වූවාහු නුයි හීන වූවාහු නිහීන වූවාහු ඔමක වූවාහු ලාමක වූවාහු අප්‍රත්‍යය වූවාහු පරිත්ත වූවාහු නුයි හීන වූ සත්ත්වයෝ; **මච්චුමුඛෙ ලපන්ති** – 'මච්චුමුඛේ' යනු: මාරමුඛයෙහි මරණමුඛයෙහි මෘත්‍යු = මරු වෙත පැමිණියාහු, මරු වෙත සපැමිණියාහු මරුට උපගත වූවාහු, මරණයට පැමිණියාහු, සපැමිණියාහු, මරණෝපගත වූවාහු කියති, පුනපුනා කියති, ශොක කෙරෙති, වෙහෙසෙති, පරිදේවනා කෙරෙති, ළෙහි පැහැර ගඩති. සමෙමාභයට පැමිණෙත් නුයි – 'හීනා නරා මච්චුමුඛෙ ලපන්ති' යනු වේ.

අවිතතණ්හා සෙ භවාභවෙසු – 'තණ්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ... ධර්මතෘෂ්ණා යි. **භවාභවෙසු** – භව අභව සඞ්ඛ්‍යාත කාමභවයෙහි හා රූපාරූපභවයෙහි වූ, කර්මවෘත්තයෙහි විපාකවෘත්තයෙහි, කාමධාතුයෙහි වූ කර්මවෘත්ත විපාකවෘත්තයෙහි, රූපධාතුයෙහි වූ කර්මවෘත්තවිපාකවෘත්තයෙහි, අරූපධාතුයෙහි වූ කර්මවෘත්තවිපාකවෘත්තයෙහි, නැවත නැවත උත්පත්තියෙහි, පුනපුනා පස්ගතියෙහි, පුනපුනා උපතෙහි, පුනපුනා පිළිසඳහි, පුනපුනා ආත්මභාවයන්ගේ පහළ වීමෙහි පහ නො වූ තෘෂ්ණා ඇති අවිගත තෘෂ්ණා ඇති (තදඞ්ග විසින්) ත්‍යාග නො කළ තෘෂ්ණා ඇති (විෂ්කම්භණ විසින්) වමනය නො කළ තෘෂ්ණා ඇති (සමුච්ඡේද විසින්) නො මිදූ තෘෂ්ණා ඇති (ප්‍රතිප්‍රශ්‍රබ්ධි විසින්) අප්‍රහීණ තෘෂ්ණා ඇති (නිස්සරණ ප්‍රහාණ විසින්) අප්‍රතිනිස්සෘට තෘෂ්ණා ඇත් නුයි – 'අවිතතණ්හා සෙ භවාභවෙසු' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු: "පස්සාමි – පෙ – භවාභවෙසු" යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

2 - 6

මමායිතෙ පස්සථ එජමානෙ
මච්ඡෙව[1] අපෙපාදකෙ[2] ඛීණසොතෙ,
එතම්පි[3] දිස්වා අමමෝ වරෙය්‍ය
හවෙසු ආසත්තිමකුබබමානො.

මමායිතෙ පස්සථ එජමානෙ'ති – 'මමත්තා'ති දෙව මමත්තා: තණ්හාමමත්තඤ්ච දිට්ඨිමමත්තඤ්ච.

කතමං තණ්හාමමත්තං? යාවතා තණ්හාසංඛාතෙන සීමකතං මරියාදිකතං[4] ඔධිකතං පරියන්තකතං පරිග්ගහිතං මමායිතං ඉදං මමං එතං මමං එත්තකං මමං එත්තාවතා මමං මම රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා අත්ථරණා පාපුරණා දාසිදාසා අජෙළකා කුක්කුටසූකරා හත්ථිගවාස්සවළවා ඛෙත්තං වත්ථු හිරඤ්ඤං සුවණ්ණං ගාමනිගමරාජධානියො රට්ඨං ජනපදෙ ඛොසො ච ඛොට්ඨාගාරං ච කෙවලම්පි මහාපථවිං තණ්හාවසෙන මමායති. යාවතා[5] අට්ඨසතතණ්හාවිචරිතං, ඉදං තණ්හා–මමත්තං.

කතමං දිට්ඨිමමත්තං? වීසතිවත්ථුකා සක්කායදිට්ඨි, දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි, දසවත්ථුකා අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි, යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරෝ දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිපඵන්දිතං[6] දිට්ඨි–සංයොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො[7] අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගා මිච්ඡාපථා මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො විපරීතගාහො විපල්ලාසගාහො මිච්ඡාගාහො අයාථාවතසම්මං 'යාථාවත'න්ති[8]ගාහො යාවතා ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි, ඉදං දිට්ඨිමමත්තං.

මමායිතෙ පස්සථ එජමානෙ'ති මමායිතං වත්ථුං අවෙජ්දසඞ්කිනොපි එජනති, අවජ්ජනෙනාපි[9] එජනති, අවජ්ජෙනාපි එජනති, මමායිතං ච වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිනොපි එජනති, විපරිණමනෙනාපි එජනති, විපරිණ–නෙපි එජනති සම්එජනති විපඵජනති වෙධති පවෙධති සම්පවෙධති. එවං එජමානෙ සම්එජමානෙ විපඵජමානෙ වෙධමානෙ පවෙධමානෙ සම්පවෙධමානෙ පස්සථ දක්ඛථ ඔලොකෙථ කඞ්ඛථ උපපරික්ඛථාති 'මමායිතෙ පස්සථ එජමානෙ.'

---

1. මච්ඡෙව - මූ. II. 2. අපෙපාදක - සී්‍ය. 3. එවම්පි - මූ II.
4. සීමාකතං - මූ. II. මරියාදකතං - මූ. I. මජ්ඣං.
5. 'යාවතා'ති සී්‍යාම පොත්ථකෙ නත්ථි. 6. විපඵන්දිතං - සීමූ I. මජ්ඣං.
7. පතිට්ඨාහො - සීමූ. I මජ්ඣං.
8. අයාථාවකසම්මං යාථාවකන්ති - සීමූ. II. - අයථාවතසම්මං යථාවතන්ති-ඉ.
9. අවජ්ජඤ්ඤෙනාපි - සීමූ. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

2 – 6.

සිදිගිය දහර ඇති දියත්තෙක්හි පොපියන (සැලෙන) මසුන් මෙන් මාගේ යැයි ගන්නා ලද වස්තුයෙහි පොපියන සත්ත්වයන් බලවු. (මමායිත වස්තුයෙහි) තෙල ආදීනවය ද දැක මමායන රහිත වැ කාමාදි-භවයෙහි නො ඇලෙමින් හැසිරෙන්නේ සි.

මමායිතෙ පඤ්ඨ එසමානෙ – 'මමත්තා' යනු: තෘෂ්ණාමමත්වය ද, දෘෂ්ටිමමත්වය දැයි මමත්ව (ආලය) දෙකෙකි: තෘෂ්ණාමමත්ව කවරැ? යත්: 'මේ මාගේ යැ, තෙල මාගේ යැ, මෙතෙක් මාගේ යැ, මේ පමණ මාගේ යැ'යි යම්තාක් තෘෂ්ණා කොටසින් හිමි කරන ලද ද, මයීාදෑ කරන ලද ද, අවධි කරන ලද ද, පරිච්ඡේද කරන ලද ද, අයත් කරන ලද ද, මමායන කරන ලද ද; 'මාගේ රූපයෝ යැ ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ පහස්හු යැ අතුරුණු යැ පොරෝන යැ දූසිදස්හු යැ එළඹැවළු යැ භූරුකුකුළු යැ ඇත්අස්ගවවෙළඹු යැ කෙත් යැ වතු යැ අඹුරනැ රත්රනැ ගම්නියම්ගම්රජදහන්හු යැ රට යැ දනවු යැ කොෂ යැ කොටුගුළු යැ'යි සියලු මැ මහපොළොව තෘෂ්ණාවශයෙන් මමායන කෙරෙයි. යම්තාක් අෂ්ටොත්තරශතතෘෂ්ණාවිචරිතයෙක් වේ ද, මේ යැ තෘෂ්ණාමමත්ව නම්.

දෘෂ්ටිමමත්ව කවරැ? යත්: ('රූපං අත්තතෝ සමනුපස්සති' යනාදීන් සිවි) විංශද්වස්තුක සත්කායදෘෂ්ටි යැ, ('නත්ථි දින්නං' යනාදීන් පැවැති) දශවස්තුක මිථ්‍යාදෘෂ්ටි යැ, ('සස්සතෝ ලෝකෝ' යනාදි නසින් පැවැති) දශවස්තුක අන්තග්‍රාහිකා දෘෂ්ටි යැ යන මෙබඳු වූ දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගත යෙක් දෘෂ්ටිගහනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් (සම්‍යග්දෘෂ්ටිය විනිවිදින) දෘෂ්ටිවිෂූකයෙක් දෘෂ්ටිවිලතයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයෙක් (අරමුණ දැඩි කොට) ගැනීමෙක් බලවත් ගැනීමෙක්(නිත්‍යාදිවශයෙන්)අභිනිවෙශයෙක් පරාමර්ශී-යෙක් කුත්සිතමාර්ගයෙක් අයථාමාර්ගයෙක් මිථ්‍යාසඛහාවයෙක් තීර්ථායතන-යෙක් විරුද්ධග්‍රාහයෙක් විපරීතග්‍රාහයෙක් විපර්‍යාසග්‍රාහයෙක් මිථ්‍යාග්‍රාහයෙක් අසඛහාවයෙහි සඛහාව යැයි ගැනීමෙක් වේ ද, යම්තාක් දෙසැට ඔසදිටු කෙනෙක් වෙත් ද, මේ යැ දෘෂ්ටිමමත්ව නම්.

මමායිතෙ පඤ්ඨ එසමානෙ – මාගේ යැයි ගත් වස්තුව අසිඳ ගනිතියි සැක ඇති ව ද සැලෙති. අසිදුනා කල්හි ද සැලෙති. අසිදගත් කල්හි ද සැලෙත්. තවද මමායිත වස්තුව පෙරැළෙයි යන සැක ඇති ව ද සැලෙති. පෙරැළෙන කල්හි ද සැලෙති. පෙරැළුණු කල්හි ද සැලෙති, අතීශයින් සැලෙති, විවිධ ව සැලෙති, බියෙන් වෙවුලති, තැති ගනිති, ලොමුදහ ගනිත් මෙසෙයින් සැලෙන විසැලෙන වෙවුලන තැති ගත්තා ලොමුදහ ගත්තා සත්ත්වයන් බලවු, දකිවු සිතවු විමසවු. එගෙයින් 'මමායිතෙ පඤ්ඨ එසමානෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මවෙජ්ව අපොදකෙ ඛිණසෙොතෙ'ති – යථා මවිජා[1] අපොදකෙ පරිත්තොදකෙ උදකපරියාදනෙ[2] කාකෙහි වා කුලලෙහි වා බලාකාහි[3] වා යෙහි වා තෙහි පරිපාතියමානා උක්කිපියමානා ඛජ්ජමානා එන්දන්ති සම්එන්දන්ති විප්එන්දන්ති වෙඛන්ති පවෙඛන්ති සම්පවෙඛන්ති, එවමෙවං **පඤ්ච** මමායිතං වත්ථුං අවෙජ්දසඞ්කිතෙනාපි එන්දන්ති, අවිජ්දනෙනාපි එන්දන්ති, අවිත්තෙනාපි එන්දන්ති, මමායිතං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිතෙනාපි එන්දන්ති, විපරිණාමනෙනාපි එන්දන්ති, විපරිණතෙපි එන්දන්ති සම්එන්දන්ති විප්එන්දන්ති වෙඛන්ති පවෙඛන්ති සම්පවෙඛන්තීති 'මවෙජ්ව අපොදකෙ ඛිණසෙොතෙ.'

එතම්පි[4] දිස්වා අමමෙො චරෙය්‍යාති – එතං[5] ආදීනවං දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා මමත්තෙනාති – එතම්පි දිස්වා; **අමමෙො චරෙය්‍යා'ති** – 'මමත්තා'ති දෙ මමත්තා: තණ්හාමමත්තඤ්ච –පෙ– ඉදං තණ්හාමමත්තං. දිට්ඨිමමත්තඤ්ච –පෙ– ඉදං දිට්ඨිමමත්තං. තණ්හාමමත්තං පහාය දිට්ඨිමමත්තං පටිනිස්සජ්ජිත්වා චක්ඛුං අමමායනෙන්තා සොතං අමමායනෙන්තා ඝානං අමමායනෙන්තා ජිව්හං අමමායනෙන්තා කායං අමමායනෙන්තා මනං අමමායනෙන්තා රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ ඛමෙම කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුඛං චීවරං පිණ්ඩපාතං සෙනාසනං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං කාමධාතුං රූපධාතුං අරූපධාතුං කාමභවං රූපභවං අරූපභවං සඤ්ඤාභවං අසඤ්ඤාභවං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවං එකවොකාරභවං චතුවොකාරභවං පඤ්චවොකාරභවං අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙ ඛමෙම අමමායනෙන්තා අගණ්හනෙන්තා අපරාමසනෙන්තා අනභිනිවිසනෙන්තා චරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍යාති 'එතම්පි[6] දිස්වා අමමෙො චරෙය්‍ය.'

භවෙසු ආසත්තිමකුබ්බමානෙො'ති – 'භවෙසූ'ති කාමභවෙ රූපභවෙ අරූපභවෙ; **ආසත්තී'ති** වුච්චති තණ්හා යො රාගො සාරාගො–පෙ– අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං. 'භවෙසු ආසත්තිමකුබ්බමානොති' – ඡන්දං පෙමං රාගං ඛන්තිං අකුබ්බමානෙ අජ්ඣොසමානෙ අගඤ්ඡන්තමානෙ අනිබ්බත්තයමානොති 'භවෙසු ආසත්තිමකුබ්බමානෙ.'

තෙනාහ භගවා:

"මමායිතෙ පස්සථ එන්දමානෙ
මවෙජ්ව අපොදකෙ ඛිණසෙොතෙ,
එතම්පි[6] දිස්වා අමමෙො චරෙය්‍ය
භවෙසු ආසත්තිමකුබ්බමානෙ"ති.

2 – 7

උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං
එඤ්ඣං පරිඤ්ඤාය අනානුගිද්ධො,[7]
යදත්තගරහී තදකුබ්බමානෙ
න ලිප්පති දිට්ඨසුතෙසු ධීරෙ.

---

1. මවෙජා – සීමු II. 2. පරියාදාත්තොදකෙ – සීමු. I. 3. බලාකෙහි – සහා.
4. එවම්පි – සීමු. II. 5. එවං – සීමු. II. 6. එවම්පි – සීමු. I.
7. අනානුගිද්ධො – ස

Free Distribution www.aathaapi.org

මවෙජව අපොදකෙ ඛිණසොතෙ – ඉද වූ කැලැඹුණු සිදුණු දියෙහි කවුඩන් හෝ උස්සන් හෝ කොකුන් හෝ අන්‍ය පක්ෂි කෙතකුන් හෝ විසින් වෙහෙසනු ලබන නහනු ලබන කනු ලබන (එහෙයින් ම) සැලෙන විසැලෙන වෙවුලන අතිශයින් වෙවුලන තැති ගන්නා මසුන් මෙන් මේ සත්ත්වයෝ මමායිත වස්තුව අසිදගනිති සැක ඇති ව සැලෙති, අසිදුනා කල්හි දු සැලෙති, අසිදගත් කල්හි දු සැලෙති, මමායිත වස්තුව විපරිණාම (= පෙරැලෙන) සැක ඇති ව... පෙරැලෙන කල්හි ... පෙරැළුණු කල්හි දු සැලෙති, විසැලෙති, වෙවුලති, තැතිගනිති, ලොමුදහ ගනිත් නුයි 'මවෙජව අපොදකෙ ඛිණසොතෙ' යනු වේ.

එතම්පි දිස්වා අමමො වරෙය්‍ය – මමත්වයෙහි තෙල ආදීනවය දැක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විඝුන (=ප්‍රකට) කොට නුයි **'එතම්පි දිස්වා අමමො වරෙය්‍ය'** යනු වේ· 'මමත්තා' යනු: තෘෂ්ණාමමත්වය ද දෘෂ්ටිමමත්වය දැයි මමත්ව දෙකෙකි...තෘෂ්ණාමමත්වය හැරැපියා, දෘෂ්ටිමමත්වය දුරු කොට, ඇස තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි විසින් ආලය නොකරනුයේ කත...නැහය...දිව...කය...සිත මමායත (= ආලය) නොකරනුයේ, රූප ශබ්ද ගන්ධ රස පහස් දහම් කුලය ගණයා ආවාසය ලාභය යසස පැසැසුම සුවය සිවුර පිඬුවා සෙනසුන ගිලන්පස බෙහෙත්පිරිකර, කාම – රූප – අරූපධාතුව, කාම – රූප – අරූප භවය, සඤ්ඤී – අසඤ්ඤී – නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීභවය, එකවොකාර – චතුවොකාර – පඤ්චවොකාරභවය, අතීතය අනාගතය ප්‍රත්‍යුත්පන්නය රූපායතනය, ශබ්දායතනය ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනය ධර්මායතනය ආලය නොකරනුයේ නොගන්නේ පරාමෂී නොකෙරෙමින් නොබස්මින් හැසිරෙන්නේ යැ...යපනය කරන්නේ නුයි 'එතම්පි දිස්වා අමමො වරෙය්‍ය'.

භවෙසු ආසත්තිමකුබ්බමානො – 'භවෙසු' යනු: කාම – රූප – අරූප භවයෙහි; 'ආසත්තී' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබා. රාගය සංරාගය... අභිධ්‍යාව ලොභඅකුශලමූලය යි. 'භවෙසු ආසත්තිමකුබ්බමානො' යනු: ඡන්දය ප්‍රේමය රාගය කැමැත්ත නොකරනුයේ නූපදවනුයේ වෙසෙසින් නූපදවනුයේ නොනිපදවනුයේ නුයි 'භවෙසු ආසත්තිමකුබ්බමානො' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"මමායිත – පෙ – ආසත්තිමකුබ්බමානො" යි.

2 - 7.

(එස්ස – එස්සසමුදයාදි) දෙ දෙ අන්තයන්හි ඡන්දරාගය දුරු කොට (චක්ඛුසම්එස්සාදි) සපර්‍යය ත්‍රිවිධ පරිඤ්ඤයෙන් දැන රූපාදියෙහි ගිජු නොවූ කල නොකල හෙයින් තමහට ගරහ උපදවන කායදුශ්චරිත කායසුචරිතාදිය නොකරන ධීර (ප්‍රාඥ) තෙම රූප ශබ්ද (ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය) ආයතනයන්හි තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි විසින් නොඇලේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දන්ති – 'අන්තා'ති ද්වේ අන්තා: එසෝ එකෝ අන්තෝ, එසසමුදයෝ දුතියෝ අන්තෝ. අතීතෝ එකෝ අන්තෝ, අනාගතෝ දුතියෝ අන්තෝ. සුඛා වේදනා එකෝ අන්තෝ, දුක්ඛා වේදනා දුතියෝ අන්තෝ. නාමං එකෝ අන්තෝ, රූපං දුතියෝ අන්තෝ. ඡ අජ්ඣත්තිකානි ආයතනානි එකෝ අන්තෝ, ඡ බාහිරානි ආයතනානි දුතියෝ අන්තෝ. සක්කායෝ එකෝ අන්තෝ, සක්කාය-සමුදයෝ දුතියෝ අන්තෝ. **ඡන්දෝ**'ති යෝ කාමෙසු කාමච්ඡන්දෝ කාමරාගෝ කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසිනෙහෝ කාමපරිළාහෝ කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං කාමෝඝෝ කාමයොගෝ. කාමූපාදානං කාමච්ඡන්දනීවරණං.a **උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දන්ති** – උභොසු අන්තෙසු ඡන්දං විනෙය්‍ය පටිවිනෙය්‍ය පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය ව්‍යන්තී කරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍යාති 'උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං.'

එසං පරිඤ්ඤෙය්‍ය අනානුගිද්ධබාති – 'එසෝ'ති චක්ඛුසම්ඵස්සෝ සොතසම්ඵස්සෝ ඝානසම්ඵස්සෝ ජිව්හාසම්ඵස්සෝ කායසම්ඵස්සෝ මනෝ-සම්ඵස්සෝ අධිවචනසම්ඵස්සෝ පටිඝසම්ඵස්සෝ සුඛවේදනීයෝ සම්ඵස්සෝ දුක්ඛවේදනීයෝ සම්ඵස්සෝ අදුක්ඛමසුඛවේදනීයෝ සම්ඵස්සෝ කුසලෝ එසෝ අකුසලෝ එසෝ අව්‍යාකතෝ එසෝ කාමාවචරෝ එසෝ රූපාවචරෝ එසෝ අරූපාවචරෝ එසෝ සුඤ්ඤතෝ එසෝ අනිමිත්තෝ එසෝ අප්පණිහිතෝ එසෝ ලෝකියෝ එසෝ ලොකුත්තරෝ එසෝ අතීතෝ එසෝ අනාගතෝ එසෝ පච්චුප්පන්නෝ එසෝ, යෝ එවරූපෝ එසෝ ඵුසනා සම්ඵුසනා[1] සම්ඵුසිතත්තං, අයං වුච්චති එසෝ.

එසං පරිඤ්ඤෙය්‍යා'ති – එසං තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිජානිත්වා ඤාත පරිඤ්ඤාය තීරණපරිඤ්ඤාය පහානපරිඤ්ඤාය.

කතමා ඤාතපරිඤ්ඤා? එසං ජානාති: 'අයං චක්ඛුසම්ඵස්සෝ, අයං සොතසම්ඵස්සෝ, අයං ඝානසම්ඵස්සෝ, අයං ජිව්හාසම්ඵස්සෝ, අයං කායසම්ඵස්සෝ, අයං මනොසම්ඵස්සෝ, අයං අධිවචනසම්ඵස්සෝ, අයං පටිඝසම්ඵස්සෝ, අයං සුඛවේදනීයෝ එසෝ, අයං දුක්ඛවේදනීයෝ එසෝ, අයං අදුක්ඛමසුඛවේදනීයෝ එසෝ, අයං කුසලෝ එසෝ, අයං අකුසලෝ එසෝ, අයං අව්‍යාකතෝ එසෝ, අයං කාමාවචරෝ එසෝ, අයං රූපාවචරෝ එසෝ, අයං අරූපාවචරෝ එසෝ, අයං සුඤ්ඤතෝ එසෝ, අයං අනිමිත්තෝ එසෝ, අයං අප්පණිහිතෝ එසෝ, අයං ලෝකියෝ එසෝ, අයං ලොකුත්තරෝ එසෝ, අයං අතීතෝ එසෝ, අයං අනාගතෝ එසෝ, අයං පච්චුප්පන්නෝ එසෝ'ති ජානාති පස්සති. අයං ඤාතපරිඤ්ඤා.

---

1. ඵුසනා, සම්ඵුසනා - ස්‍ය.

a ධම්මසඞ්ගණි - නික්ඛෙපකණ්ඩ.

Free Distribution www.aathaapi.org

උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං – 'අන්තා' යනු: අන්ත දෙකෙකි: ස්පර්ශය එක් අන්තයෙකැ, ස්පර්ශසමුදය දෙවැනි අන්තය යි. අතීතය එක් අන්තයෙකැ, අනාගතය දෙවැනි අන්තය යි. සුඛවේදනාව එක් අන්තයෙකැ, දුක් වේදනාව දෙවැනි අන්තය යි. නාමය එක් අන්තයෙකැ, රූපය දෙවැනි අන්තය යි. ඡ ආධ්‍යාත්මිකායතනයෝ එක් අන්තයෙකැ, ඡ බාහිරායතනයෝ දෙවැනි අන්තය යි. සත්කාය එක් අන්තයෙකැ, සත්කායසමුදය දෙවැනි අන්තය යි. **ඡන්ද** තම්: පස්කම්ගුණයෙහි කාම සඞ්ඛ්‍යාත ඡන්දය කාමරාගය කාමනන්දිය කාමතෘෂ්ණාව කාමස්නේහය කාමපරිදාහය කාමමූර්ඡාව කාමඅධ්‍යවසානය (–බැසගැනීම) කාමෞඝය කාමයෝගය කාමෝපාදානය කාමච්ඡන්දනීවරණය යි. **උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං** – දෙ දෙ අන්තයන්හි ඡන්දරාගය සන්හිඳුවන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, බැහැර කරන්නේ යැ, විගතාන්ත කරන්නේ යැ, අභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං' යනු වේ.

ඵස්සං පරිඤ්ඤෙය්‍ය අනානුගිද්ධො – 'ඵස්සෝ' යනු: චක්ඛුසම්ඵස්ස යැ සොත – ඝාන – ජිව්හා – කාය – මනෝසම්ඵස්ස යැ අධිවචන(–මනෝද්වාරික) සම්ඵස්ස යැ පටිඝ(පඤ්චද්වාරික)සම්ඵස්ස යැ සුඛවේදනීය – දුක්ඛවේදනීය– අදුක්ඛමසුඛවේදනීය සම්ඵස්ස යැ කුසල්හිත් සහගත පහස යැ අකුසල්හිත් සහගත – අව්‍යාකෘත හිත් සහගත – කාමාවචර හිත් සහගත – රූපාවචර – අරූපාවචර – ශූන්‍යත – අනිමිත්ත – අප්‍රණිහිත – ලෞකික – ලෝකොත්තර– අතීත – අනාගත – වර්තමාන පහස යැ යන මෙබඳු වූ පහස පහස්නා අයුර මෙනොවට ස්පර්ශ කළ බව 'ඵස්ස' යි කියනු ලැබේ.

ඵස්සං පරිඤ්ඤෙය්‍ය – ස්පර්ශය ඥාතපරිඥ තීරණපරිඥ ප්‍රහාණපරිඥ යන තුන් පරිඥයෙන් දැන.

ඥාතපරිඥ කවරී ද යත්: මේ චක්ඛුසම්ඵස්ස යැ, මේ ශ්‍රෝත්‍රසංස්පර්ශ යැ, මේ ඝ්‍රාණසංස්පර්ශ යැ, මේ ජිව්හාසංස්පර්ශ යැ, මේ කායසංස්පර්ශ යැ, මේ මනස්සංස්පර්ශ යැ, මේ අධිවචනසංස්පර්ශ යැ, මේ ප්‍රතිඝසංස්පර්ශ යැ, මේ සුඛවේදනීයස්පර්ශ යැ, මේ දුඃඛවේදනීයස්පර්ශ යැ, මේ උපේක්ෂා වේදනීයස්පර්ශ යැ, මේ කුශලස්පර්ශ යැ, මේ අකුශලස්පර්ශ යැ, මේ අව්‍යාකෘතස්පර්ශ යැ, මේ කාමාවචරස්පර්ශ යැ, මේ රූපාවචරස්පර්ශ යැ, මේ අරූපාවචරස්පර්ශ යැ, මේ ශූන්‍යතස්පර්ශ යැ, මේ අනිමිත්තස්පර්ශ යැ, මේ අප්‍රණිහිතස්පර්ශ යැ, මේ ලෞකිකස්පර්ශ යැ, මේ ලෝකොත්තරස්පර්ශ යැ, මේ අතීතස්පර්ශ යැ, මේ අනාගතස්පර්ශ යැ, මේ ප්‍රත්‍යුත්පන්නස්පර්ශ යැ'යි ස්පර්ශය දැනගනී. මේ යැ ඥාතපරිඥ නම්.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමා තීරණපරිඤ්ඤා? එවං ඤාතං කත්වා එසෝ තීරෙති අනිච්චතෝ දුක්ඛතෝ රෝගතෝ ගණ්ඩතෝ සල්ලතෝ අඝතෝ ආබාධතෝ පරතෝ පලොකතෝ ඊතිතෝ උපද්දවතෝ භයතෝ උපසග්ගතෝ චලතෝ පභඞ්ගුතෝ අද්ධුවතෝ අත්තාණතෝ අලෙණතෝ අසරණතෝ අසරණීභූතතෝ රිත්තතෝ තුච්ඡතෝ සුඤ්ඤතෝ අනත්තතෝ ආදීනවතෝ විපරිණාමධම්මතෝ අසාරතෝ අඝමූලතෝ වධකතෝ විභවතෝ සාසවතෝ සංඛතතෝ මාරාමිසතෝ ජාතිධම්මතෝ ජරාධම්මතෝ ව්‍යාධිධම්මතෝ *මරණධම්මතෝ සොකපරිදෙවදුක්ඛදෝමනස්සුපායාස – ධම්මතෝ සංකිලෙසිකධම්මතෝ සමුදයතෝ අත්ථඞ්ගමතෝ අස්සාදතෝ ආදීනවතෝ නිස්සරණතෝ තීරෙති. අයං තීරණපරිඤ්ඤා.

කතමා පහානපරිඤ්ඤා? එවං තීරෙත්වා එසෝ ඡන්දරාගං පජහති විනොදෙති ව්‍යන්තිං කරොති අනභාවං ගමෙති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "යෝ භික්ඛවෙ එසෝසු ඡන්දරාගෝ, තං පජහථ. එවං සෝ එසෝ පහීනෝ භවිස්සති උච්ඡින්නමූලෝ තාලාවත්ථුකතෝ අනභාවං ගතෝ[1] ආයතිං අනුප්පාදධම්මෝ"ති.a අයං පහානපරිඤ්ඤා.

එසං පරිඤ්ඤායා'ති – එසං ඉමාහි තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිජානිත්වා; **අනානුගිද්ධා'ති** – ගෙධෝ වුච්චති තණ්හා "යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිරාධා ලොභෝ අකුසලමූලං"b යත්ථෙසෝ ගෙධෝ පහීණෝ සමුච්ඡින්නෝ වූපසන්තෝ පටිපස්සද්ධිඃ අභබ්බුප්පත්තිකෝ ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪෝ, සෝ වුච්චති අගිද්ධෝ. සෝ රූපෙ අගිද්ධෝ සද්දෙ අගිද්ධෝ ගන්ධෙ අගිද්ධෝ රසෙ අගිද්ධෝ ඵොට්ඨබ්බෙ අගිද්ධෝ කුලෙ ගණෙ ආවාසෙ ලාභෙ යසෙ පසංසායං සුඛෙ චීවරෙ පිණ්ඩපාතෙ සෙනාසනෙ ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙ කාමධාතුයා රූපධාතුයා අරූපධාතුයා කාමභවෙ රූපභවෙ අරූපභවෙ සඤ්ඤාභවෙ අසඤ්ඤාභවෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවෙ එකවොකාරභවෙ චතුවොකාරභවෙ පඤ්චවොකාරභවෙ අතීතෙ අනාගතෙ පච්චුප්පන්නෙ දිට්ඨ–සුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු අගිද්ධෝ අගථිතෝ අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣාපන්නෝ වීතගෙධෝ විගතගෙධෝ චත්තගෙධෝ වන්තගෙධෝ මුත්තගෙධෝ* පහීනගෙධෝ පටිනිස්සට්ඨගෙධෝ වීතරාගෝ විගතරාගෝ චත්තරාගෝ වන්තරාගෝ මුත්තරාගෝ* පහීනරාගෝ පටිනිස්සට්ඨරාගෝ නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ සීතීභූතෝ සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතීති එසං පරිඤ්ඤාය අනානුගිද්ධෝ.

---

1. අනභාවකතෝ - සීමූ I.

a. අයං සුත්තපදෙසෝ පෙය්‍යාලමුඛෙන ඛන්ධසංයුත්තතෝ ගහිතෝ'ති මඤ්ඤාමි.
b. ධම්මසඞ්ගණි - නිදානපකරණ, බුද්ධකවත්තු විභඞ්ග.
*. පුපඵලක්ඛණත්තරිතෝ සාරෝ සීමූ. I. පොත්ථකෙ න දිස්සති.

Free Distribution www.aathaapi.org

තීරණපරිඤ්ඤා කවරී ද යත්: මෙසෙයින් ස්පර්ශය ප්‍රකට කොට දනිමින් තීරණය කෙරෙයි (-සිතයි. කෙසේ ද?) අනිත්‍ය හෙයින් සිතයි, දුක් හෙයින් රෝග හෙයින් ගණ්ඩ හෙයින් ශල්‍ය හෙයින් අඝ(=දුක්) හෙයින් ආබාධ හෙයින් පර(අවසාන) හෙයින් පලෝක (බිඳෙන) හෙයින් ව්‍යසන හෙයින් උපද්‍රව – භය – උපසර්ග – චඤ්චල – බිඳෙනසුලු – අධ්‍රැව – අත්‍රාණ – අලෙන – අශරණ – අශරණීභූත – සිස් – තුච්ඡ – ශූන්‍ය – අනාත්ම – ආදීනව – විපරිණාම – සවභාව – අසාර – අඝමූල – වධක – විනව – සාස්‍රව – හෙතුප්‍රත්‍යයාභිසංස්කෘත – මාරාමිෂ – ජාතිධර්ම – ජරාධර්ම – ව්‍යාධිධර්ම – මරණධර්ම – ශොකපරිදෙව – දුඃඛදෞර්මනස්‍යෝපායාසධර්ම – සංක්ලෙශධර්ම – සම්භවය – අස්තඞ්ගම – ආස්වාද – ආදීනව හෙයින් නිස්සරණ හෙයින් තීරණය කෙරෙයි. මෝ යැ තීරණපරිඤ්ඤා නම්.

ප්‍රහාණපරිඤ්ඤා කවරී ද යත්: මෙසෙයින් තීරණය කොට ස්පර්ශයෙහි ඡන්දරාගය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අභාවඋට පමුණුවයි. මේ වදාරන ලද මෑ ය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්: ''මහණෙනි, ස්පර්ශයන්හි ඡන්දරාගය දුරු කරවූ. එවිට ඒ ස්පර්ශය ප්‍රහීණ වෙයි. උසුන් මුල් ඇතිසේ (මුල්සුන්) තල්රුකක් මෙන් කරන ලදුයේ අභාවයට ගියේ මතු නූපදනා පියවි ඇතිසේ වේ යැ''යි. මෝ යැ ප්‍රහාණපරිඤ්ඤා නම්.

එසෝ පරිඤ්ඤෙය – ස්පර්ශය මේ ත්‍රිවිධ පරිඤ්ඤයෙන් දැන; **අනානුගිද්ධෝ** – 'ගෙඩ' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබා. යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභඅකුශලමූලයෙක් වේ ද, යමක් හට තෙල ගෙඩය ප්‍රහීණ වූයේ සිදුනා ලදුයේ සන්හුන්නේ දුරු කරන ලදුයේ පෙරළා උපදනට අභව්‍ය වූයේ මාංශඥන ගින්නෙන් දවන ලදුයේ වේ ද, හෙතෙම 'අගිද්ධ' යයි කියනු ලැබේ. හේ රූපයෙහි ගිජු නො වූයේ, ශබ්දයෙහි – ගන්ධයෙහි – රසයෙහි – ස්පර්ශයෙහි ගිජු නො වූයේ, කුලයෙහි ගණයෙහි ආවාසයෙහි යශස්හි ප්‍රශංසායෙහි සුඛයෙහි ලීවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – ගිලන් පසයෙහි, කාම – රූප – අරූපධාතුයෙහි, කාම – රූප – අරූපභවයෙහි, සඤ්ඤා – අසඤ්ඤා – නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා – එකවොකාර – චතුවොකාර – පඤ්ච වොකාර භවයෙහි, අතීත – අනාගත – ප්‍රත්‍යුත්පන්නයෙහි, දෘෂ්ටශ්‍රුතමුත විඥාතව්‍ය ධර්මයන්හි ගිජු නො වූයේ නො ගෙතුණේ මුසපත් නො වූයේ නො බැඳුණේ පහ වූ – ඉවත ලද – වමතය කරන ලද – මුදන ලද – ප්‍රහීණ වූ – දුර ලන ලද තෘෂ්ණා ඇතිසේ පහ වූ...දුර ලන ලද රාග ඇතිසේ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව විඳිනුයේ උතුම් වූ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුසි 'එසෝ පරිඤ්ඤෙය අනානුගිද්ධෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදත්තගරහී තදකුබ්බමානෝ'ති – 'යද'න්ති[1] යං; **අත්තගරහීති** – දුවිධා කාරණේන අත්තානං ගරහති: කතත්තා ච අකතත්තා ච. කථං කතත්තා ච අකතත්තා ච අත්තානං ගරහති? 'කතං මේ කායදුච්චරිතං, අකතං මේ කායසුචරිත'න්ති අත්තානං ගරහති. 'කතා මේ වචීදුච්චරිතං, අකතං මේ වචීසුචරිත'න්ති අත්තානං ගරහති. 'කතං මේ මනොදුච්චරිතං, අකතං මේ මනොසුචරිත'න්ති අත්තානං ගරහති. 'කතෝ මේ පාණාතිපාතෝ, අකතා මේ පාණාතිපාතා වෙරමණී'ති අත්තානං ගරහති. 'කතං මේ අදින්නාදානං, අකතා මේ අදින්නාදානා වෙරමණී'ති අත්තානං ගරහති. 'කතෝ මේ කාමේසු මිච්ඡාචාරෝ, අකතා කාමේසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී'ති අත්තානං ගරහති. 'කතෝ මේ මුසාවාදෝ, අකතා මේ මුසාවාදා වෙරමණී'ති අත්තානං ගරහති. 'කතා මේ පිසුණාවාචා, අකතා මේ පිසුණාය වාචාය[2] වෙරමණී'ති අත්තානං ගරහති. 'කතා මේ ඵරුසා වාචා, අකතා මේ ඵරුසාය වාචාය[3] වෙරමණී'ති අත්තානං ගරහති. 'කතෝ මේ සම්ඵප්පලාපෝ, අකතා මේ සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී'ති අත්තානං ගරහති. 'කතා මේ අභිජ්ඣා, අකතා මේ අනභිජ්ඣා'ති[4] අත්තානං ගරහති. 'කතෝ මේ ව්‍යාපාදෝ, අකතෝ මේ අව්‍යාපාදෝ'ති[5] අත්තානං ගරහති. 'කතා මේ මිච්ඡාදිට්ඨි, අකතා මේ සම්මාදිට්ඨී'ති[6] අත්තානං ගරහති. එවං කතත්තා ච අකතත්තා ච අත්තානං ගරහති. අථවා සීලෙසු 'මහි න පරිපූරකාරිතා' අත්තානං ගරහති. ඉන්ද්‍රියෙසු 'මහි අගුත්තද්වාරෝ'ති අත්තානං ගරහති. භොජනෙ 'මහි අමත්තඤ්ඤූ'ති අත්තානං ගරහති. ජාගරියං අනනුයුත්තොම්හීති අත්තානං ගරහති. සතිසම්පජඤ්ඤේන අසමන්නාගතොති අත්තානං ගරහති. අභාවිතා මේ චත්තාරෝ සතිපට්ඨානාති අත්තානං ගරහති. අභාවිතා මේ චත්තාරෝ සම්මප්පධානාති අත්තානං ගරහති. අභාවිතා මේ චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදාති අත්තානං ගරහති. අභාවිතානි මේ පඤ්ච – ඉන්ද්‍රියානීති අත්තානං ගරහති. අභාවිතානි මේ පඤ්ච බලානීති අත්තානං ගරහති. අභාවිතා මේ සත්ත බොජ්ඣඞ්ගාති අත්තානං ගරහති. අභාවිතො මේ අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගොති අත්තානං ගරහති. දුක්ඛං මේ අපරිඤ්ඤාතන්ති අත්තානං ගරහති. සමුදයෝ මේ අප්පහීනොති අත්තානං ගරහති. මග්ගෝ මේ අභාවිතොති අත්තානං ගරහති. නිරොධෝ මේ අසච්ඡිකතොති අත්තානං ගරහති. එවං කතත්තා ච අකතත්තා ච අත්තානං ගරහති. එවං අත්තගරහිකං කම්මං අකුබ්බමානෝ අජනයමානෝ අසඤ්ජනයමානෝ අනිබ්බත්තයමානෝ අනභිනිබ්බත්තයමානොති 'යදත්ත-ගරහී තදකුබ්බමානෝ.'

න ලිපති දිට්ඨසුතෙසු ධීරෝති – 'ලෙපෝ'ති දෙ ලෙපා: තණ්හා ලෙපෝ ච දිට්ඨිලෙපෝ ච-පෙ-අයං තණ්හාලෙපෝ-පෙ-අයං දිට්ඨිලෙපෝ. ධීරොති ධීරෝ පණ්ඩිතෝ පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මේධාවී. ධීරෝ තණ්හාලෙපං පහාය දිට්ඨිලෙපං පටිනිස්සජ්ජිත්වා දිට්ඨෙ න ලිපති සුතෙ න ලිපති මුතෙ න ලිපති විඤ්ඤාතෙ න ලිපති න සංලිපති[7] න උපලිපති. අලිත්තා අසංලිත්තා අනුපලිත්තා නික්ඛන්තා නිස්සටෝ[8] විප්පමුත්තා විසඤ්ඤුත්තෙනා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'න ලිපති දිට්ඨසුතෙසු ධීරෝ'ති.

---

1 යදන්ති – ඒමු. II. 2. පිසුණාවාචා – සීමු. I. 3. ඵරුසවාචා – සීමු. I.
4. අභිජ්ඣාවෙරමණීති – සීමු. I. 5. ව්‍යාපාදවෙරමණීති. I.
6. මිච්ඡාදිට්ඨිවෙරමණීති – I. 7. පලිපති- සීමු. II.
8. නිස්සතෝ-ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදත්තගරහි තදකුබ්බමානෝ – 'යද' යනු: යං. **අත්තගරහි** – කල හෙයින් ද නො කල හෙයින් දැයි දෙ කරුණෙකින් තමහට ගරහයි: කියෙයින යත්: මා විසින් කායදුශ්චරිතය කරන ලද, කායසුචරිතය නො කරන ලදැයි තමහට ගරහයි. මා විසින් වාග්දුශ්චරිතය කරන ලද, වාක්සුචරිතය නො කරන ලදැයි ද – මා විසින් මනොදුශ්චරිතය කරන ලද, මනඃසුචරිතය නො කරන ලදැයි ද තමහට ගරහයි. මා විසින් ප්‍රාණඝාතය කරන ලද, ප්‍රාණඝාතයෙන් විරමණය නො කරන ලදැයි ද – අදත්තාදානය කරන ලද, අදින්නාදානවිරමණය නො කරන ලදැයි ද – මා විසින් කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන ලද, කාමමිථ්‍යාචාරවිරමණය නො කරන ලදැයි ද – මෘෂාවාදය කරන ලද, මෘෂාවාදයෙන් විරමණය නොකරන ලදැයි ද – පිසුනුබස් කියන ලද, පිසුනුබසින් විරමණය නො කරන ලදැයි ද – පරොස්බස් කියන ලද, පරොස්බසින් විරමණය නො කරන ලදැයි ද – ප්‍රලාපබස් කියන ලද, ප්‍රලාපබසින් විරමණය නො කරන ලදැයි ද – අභිධ්‍යාව කරන ලද, අනභිධ්‍යාව නො කරන ලදැයි ද – ව්‍යාපාදය කරන ලද, අව්‍යාපාදය නො කරන ලදැයි ද, මා විසින් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය කරන ලද, සම්‍යග්දෘෂ්ටිය නො කරන ලදැයි ද – තම හට ගරහයි. මෙසේ කල හෙයින් ද නො කල හෙයින් ද තම හට ගරහයි. නොහොත් සිවුපිරිසුදුසිල් නො පුරතසුලු වෙමි තම හට ගරහයි. පසිදුරන්හි නො පිහු දෙර ඇත්මි – හොජනයෙහි පමණ නො දන්මි – නිදි වැරීමෙහි නො යෙදුණෙමි – සිහිනුවණින් සමන්විත නො වෙමි තම හට ගරහයි. මා විසින් සතර ඍිවටත් අභාවිතහයි තම හට ගරහයි. සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ අභාවිතහයි – සතර ඍද්ධිපාදයෝ අභාවිතහයි – පඤ්චේන්ද්‍රියයෝ අභාවිතහයි – පඤ්චබලයෝ – සප්තබොධ්‍යඞ්ගයෝ – ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය අභාවිත යැයි – මා විසින් දුඃඛසත්‍යය අපරිඥත යැයි – සමුදයය අප්‍රහීණ යැයි – මාර්ගය නො වඩනා ලදැයි – නිරොධය ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කරන ලදැයි තම හට ගරහයි. මෙසෙයින් කල හෙයිනු දු නො කල හෙයිනු දු තම හට ගරහා. මෙසේ ආත්මගර්හීකකර්මය නො කරනුයේ නුපදවනුයේ නො නිපදවනුයේ නුයි 'යදත්තගරහි තදකුබ්බමානෝ' යනු වේ.

නාලිපති දිඨසුතෙසු ධීරෝ – 'ලෙප' නම්: තණහාලෙප දිට්ඨිලෙප යැයි ලෙප දෙකකි: . . .මේ තණහාලෙප යැ. . .මේ දිට්ඨිලෙප යි. **ධීරෝ** යනු: ධීර යැ...මෙධාවී යැ. ධීර වූ පුරුෂ තෙම තෘෂ්ණාලෙපය හැර පියා දෘෂ්ටිලෙපය දුරු කොට රූපායතනයෙහි නො ඇලෙයි. ශබ්දායතනයෙහි නො ඇලෙයි. ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනයෙහි නො ඇලෙයි. ධර්මායතනයෙහි නො ඇලෙයි. වෙසෙසින් නො ඇලෙයි. අලිප්ත – අසංලිප්ත – අනුපලිප්ත වූයේ බැහැර වූයේ නික්මුණේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විගතමයශ්චිත්ත ඇති සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'න ලිපති දිට්ඨසුතෙසු ධීරෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙනාහ භගවා:

"උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං
එඤ්ඤං පරිඤ්ඤාය අනානුගිද්ධෝ
යදත්තගරහි තදකුබ්බමානෝ
න ලිප්පති දිට්ඨසුතෙසු ධීරෝ"ති.

2 – 8.

සඤ්ඤං පරිඤ්ඤාය විතරෙය්‍ය ඔඝං
පරිග්ගහෙසු මුනි නොපලිත්තෝ,
අබ්බූළ්හසල්ලෙලා චරමප්පමත්තෝ
නාසිංසති ලොකමිමං පරංච.

සඤ්ඤං පරිඤ්ඤාති – සඤ්ඤා තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිජානිත්වා ඤාතපරිඤ්ඤාය තීරණපරිඤ්ඤාය පහානපරිඤ්ඤාය. කතමා ඤාතපරිඤ්ඤා? සඤ්ඤං ජානාති 'අයං කාමසඤ්ඤා අයං ව්‍යාපාදසඤ්ඤා අයං විහිංසාසඤ්ඤා අයං නෙක්ඛම්මසඤ්ඤා අයං අව්‍යාපාදසඤ්ඤා අයං අවිහිංසාසඤ්ඤා අයං රූපසඤ්ඤා අයං සද්දසඤ්ඤා අයං ගන්ධසඤ්ඤා අයං රසසඤ්ඤා අයං ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා අයං ධම්මසඤ්ඤා'ති ජානාති පස්සති. අයං ඤාතපරිඤ්ඤා.

කතමා තීරණපරිඤ්ඤා? එවං ඤාතං කත්වා සඤ්ඤං තීරෙති: අනිච්චතො දුක්ඛතො රොගතො ගණ්ඩතො සල්ලතො අඝතො ආබාධතො පරතො පලොකතො ඊතිතො උපද්දවතො භයතො උපසග්ගතො චලතො[1] පභඞ්ගුතො-පෙ- සමුදයතො අත්ථඞ්ගමතො අස්සාදතො ආදීනවතො නිස්සරණතො තීරෙති. අයං තීරණපරිඤ්ඤා.

කතමා පහානපරිඤ්ඤා? එවං ඤාතං කත්වා එවං තීරයිත්වා සඤ්ඤාය ඡන්දරාගං පජහති විනොදෙති ව්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති. වුත්තම්පි හෙතං භගවතා: "යෝ භික්ඛවෙ සඤ්ඤාය ඡන්දරාගෝ, තං පජහථ. එවං සා සඤ්ඤා පහීනා භවිස්සති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවං ගතා[2] ආයතිං අනුප්පාදධම්මා"ති[a]. අයං පහානපරිඤ්ඤා. 'සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා'ති සඤ්ඤං ඉමාහි තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිජානිත්වා; **විතරෙය්‍ය ඔඝන්ති**– කාමොඝං භවොඝං දිට්ඨොඝං අවිජ්ජොඝං තරෙය්‍ය උත්තරෙය්‍ය පතරෙය්‍ය සමතික්කමෙය්‍ය වීතිවත්තෙය්‍යාති 'සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා විතරෙය්‍ය ඔඝං.'

පරිග්ගහෙසු මුනි නොපලිත්තෝතාති - 'පරිග්ගහා'ති දෙ පරිග්ගහා: තණ්හාපරිග්ගහෝ ච දිට්ඨිපරිග්ගහෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාපරිග්ගහෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිපරිග්ගහෝ. **මුනීති** - මොනං[3] වුච්චති ඤාණං, යා පඤ්ඤා පජානනා-පෙ- අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි,[b] තෙන ඤාණෙන සමන්නාගතෝ මුනි මොනපත්තෝතාති.

---

1. එලතො - සීමු. I.
2. අනභාවකතා - සීමු. I. අනභාවංකතා-මජ්ඣං, අනභාවගතා - සභා - සීමු. II.
a. ඛණ්ඩසංයුත්ත - භාරවග්ග. 3. මෙනා - සීමු. I.
b ධම්මසඞ්ගණී - චිත්තුප්පාදකණ්ඩ. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

එයින් වදළහ බුදුහු:
"උහොසු – පෙ – දිට්ඨසුතෙසු යිරෝ" යනු.

2·8

කාමසංඥදිසංඥව නොහොත් සංඥානුසාරයෙන් කාම්රූපය ත්‍රිවිධ පරිඥයෙන් දැන චතුරොඝය තරණය කරන්නේ ය. එහෙයින් තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිපරිග්‍රහයන්හි නො ඇලුණු ඒ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම උපුටා හළ රාගාදිශල්‍ය ඇතිගේ අප්‍රමත්ත වැ හැසිරෙනුගේ (ඝාතකමහාවාදි සඞ්ඛ්‍යාත) මෙලොවත් (පරාත්මහාවාදි සඞ්ඛ්‍යාත) පරලොවත් නො පතන්නේ යි.

සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා චිතරෙය්‍ය ඔඝං – 'සඤ්ඤා' යනු: කාමසංඥ යැ ව්‍යාපාද – විහිංසා – නෛෂ්කාම්‍ය – අව්‍යාපාද – අවිහිංසා සංඥ යැ, රූපසංඥ යැ ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්පර්ශ – ධර්මසංඥ යැ යන මේ බදු වූ හැඳිනීම හඳුනන අයුර හැඳිනගත්බව 'සඤ්ඤා' යි කියනු ලැබේ. **සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා** – සංඥව ඥාත තීරණ ප්‍රහාණ යන ත්‍රිවිධපරිඥයන් පිරිසිඳ දැන; එහි ඥාතපරිඥ කවරී ද යත්: මෝ කාමසංඥ යැ මෝ ව්‍යාපාද – විහිංසා – නෛෂ්කාම්‍ය – අව්‍යාපාද – අවිහිංසා සංඥ යැ මෝ රූප - ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්පර්ශ – ධර්මසංඥ යැයි සංඥව දැනගනී, දකී. මෝ යැ ඥාතපරිඥ නම්.

තීරණපරිඥ කවරී ද යත්: මෙසෙයින් සංඥව ප්‍රකට කොට දැන අනිත්‍ය හෙයින් සිතයි. දුඃඛ – රොග – ගණ්ඩ – ශල්‍ය – අඝ – ආබාධ – පර– පලෝක – ඊති – උපද්‍රව – භය – උපසර්ග – චල – පභඞ්ගු හෙයින් .. සමුදය – අස්තඞ්ගම – ආස්වාද – ආදීනව – නිස්සරණ හෙයින් සිතයි. මෝ යැ තීරණපරිඥ නම්.

ප්‍රහාණපරිඥ කවරී ද යත්: මෙසෙයින් ප්‍රකට කොට දැන මෙසෙයින් තීරණ කොට සංඥයෙහි ඡන්දරාගය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අභාවයට පමුණුවයි. වදරන ලද මෑ ය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්: "මහණෙනි, සංඥයෙහි ඡන්දරාගය දුරු කරවු එවිට ඒ සංඥව ප්‍රහීණ වූවා වෙයි. උපුටා හළ මුල් ඇත්තී, තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දී, අභාවයට පැමිණියා, මතු නූපදනා පියවි ඇති එන්නී යැ" යි. මෝ යැ ප්‍රහාණපරිඥ නම්. 'සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා' යනු: සංඥව මේ ත්‍රිවිධ පරිඥවෙන් පිරිසිඳ දැන; **චිතරෙය්‍ය ඔඝං** - කාම – භව – දෘෂ්ටි – අවිද්‍යා ඔඝය තරණය උත්තරණය ප්‍රතරණය සමතික්‍රමණය කරන්නේ යැ ඉක්මවන්නේ නුයි 'සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා චිතරෙය්‍ය ඔඝං' යනු වේ.

පරිඤ්ඤෙසු මුනි නොපලිතෙත්තා – 'පරිඤ්ඤෙ' යනු: තෘෂ්ණාපරිග්‍රහ යැ දෘෂ්ටිපරිග්‍රහ යැයි පරිග්‍රහ දෙකෙකි....**මුනි** යනු: **'මොන'**යි ඥානය කියනු ලැබෙයි. ප්‍රඥව දැනගන්නා අයුර...අමොහය ධර්මවිචය සම්‍යග්දෘෂ්ටිය යැ. ඒ ඥානයෙන් යුක්ත වූ මුනි තෙම **'මොනපත්ත'**යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

තීහි මොනෙය්‍යෙහීති: කායමොනෙය්‍යං වචීමොනෙය්‍යං මනොමොනෙය්‍යං. කතමං කායමොනෙය්‍යං? තිවිධානං කායදුච්චරිතානං පහානං කායමොනෙය්‍යං. තිවිධං කායසුචරිතං කායමොනෙය්‍යං, කායාරම්මණෝ ඤාණං කායමොනෙය්‍යං, කායපරිඤ්ඤා කායමොනෙය්‍යං, පරිඤ්ඤාසහගතෝ මග්ගෝ කායමොනෙය්‍යං, කායෙ ඡන්දරාගස්ස පහානං කායමොනෙය්‍යං, කායසංඛාරනිරොධෝ චතුත්ථජ්ඣානසමාපත්ති කායමොනෙය්‍යං. ඉදං කායමොනෙය්‍යං.

කතමං වචීමොනෙය්‍යං? චතුබ්බිධානං[1] වචීදුච්චරිතානං පහානං වචීමොනෙය්‍යං, වචීසුචරිතං වචීමොනෙය්‍යං, වාචාරම්මණෝ ඤාණං වචීමොනෙය්‍යං, වාචාපරිඤ්ඤා වචීමොනෙය්‍යං, පරිඤ්ඤාසහගතෝ මග්ගෝ වචීමොනෙය්‍යං, වාචාය ඡන්දරාගස්ස පහානං වචීමොනෙය්‍යං. වචීසංඛාරනිරොධෝ දුතියජ්ඣානසමාපත්ති වචීමොනෙය්‍යං. ඉදං වචීමොනෙය්‍යං.

කතමං මනොමොනෙය්‍යං? තිවිධානං මනොදුච්චරිතානං පහානං මනොමොනෙය්‍යං, තිවිධං මනොසුචරිතං මනොමොනෙය්‍යං, චිත්තාරම්මණෝ ඤාණං මනොමොනෙය්‍යං, චිත්තපරිඤ්ඤා මනොමොනෙය්‍යං, පරිඤ්ඤාසහගතෝ මග්ගෝ මනොමොනෙය්‍යං, චිත්තෙ ඡන්දරාගස්ස පහානං මනොමොනෙය්‍යං, චිත්තසංඛාරනිරොධෝ සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති මනොමොනෙය්‍යං. ඉදං මනොමොනෙය්‍යං.

1, "කායමුනිං වාචාමුනිං මනොමුනිමාහවෝ,
මුනිං මොනෙය්‍යසම්පන්නං ආහු සබ්බප්පහායිනං. a

2. කායමුනිං වාචාමුනිං මනොමුනිමාහවං
මුනිං මොනෙය්‍යසම්පන්නං ආහු නිත්තණ්හතාපථක"න්ති. b

ඉමෙහි තීහි මොනෙය්‍යෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා ඡ මුනිනෝ:[2] අගාරමුනිනෝ අනගාරමුනිනෝ සෙඛමුනිනෝ අසෙඛමුනිනෝ පච්චෙකමුනිනෝ මුනිමුනිනොති. කතමෙ අගාරමුනිනෝ? යෙ තෙ අගාරිකා දිට්ඨපදා විඤ්ඤාතසාසනා, ඉමෙ අගාරමුනිනෝ. කතමෙ අනගාරමුනිනෝ? යෙ තෙ පබ්බජිතා දිට්ඨපදා විඤ්ඤාතසාසනා, ඉමෙ අනගාරමුනිනෝ. සත්ත සෙඛා සෙඛමුනිනෝ. අරහන්තා අසෙඛමුනිනෝ. පච්චෙකබුද්ධා පච්චෙකමුනිනෝ. මුනිමුනිනෝ වුච්චන්ති තථාගතා අරහන්තා සම්මාසම්බුද්ධා.

3. "න මොනෙන[3] මුනි හොති මූළ්හරූපෝ අවිද්දසු,
යෝ ච තුලංව පග්ගය්හ වරමාදාය පණ්ඩිතෝ.

4. පාපානි පරිවජ්ජෙති ස මුනී තෙන සෝ මුනී,
යෝ මුනාති උභෝ ලොකෙ මුනී තෙන පවුච්චති." c

---

1. චතුබ්බිධා - සීමු. I. 2. මුනෙනෝ-ස්‍යා. 3. මොනෙය්‍යෙන - ස.
a නිත්තණ්හතාවර - ආපාසිකවිග්ග. b ඉතිවුත්තක - දුතියවග්ග.
c ධම්මපද - ධම්මට්ඨවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

කායමොනෙය්‍ය වචීමොනෙය්‍ය මනොමොනෙය්‍ය යැයි මොනෙය්‍ය තුනෙකි. කායමොනෙය්‍ය කවරෙ? යත්: ත්‍රිවිධ කායදුච්චරිතයන්ගේ ප්‍රහාණය කායමොනෙය්‍ය යැ. ත්‍රිවිධ කායසුචරිතය කායමොනෙය්‍ය යැ. කය අරමුණු කොට අනිත්‍යාදිවශයෙන් පැවැති ඤතය කායමොනෙය්‍ය යැ. කායපරිඤව කායමොනෙය්‍ය යැ. පරිඤසහගත වූ මාඝීය කායමොනෙය්‍ය යැ. කයෙහි ඡන්දරාගය දුරු කිරීම කායමොනෙය්‍ය යැ. කායසංඛාර (=ආඝාසප්‍රඝාස)යන්ගේ නිරොධය වූ චතුර්ථධ්‍යානසමාපත්තිය කාය-මොනෙය්‍යය යි. මේ කායමොනෙය්‍ය නම්.

වචීමොනෙය්‍ය කවරෙ? යත්: චතුර්විධ වාග්දුච්චරිතයන්ගේ ප්‍රහාණය වචීමොනෙය්‍ය යැ. වාක්සුචරිතය – අනිත්‍යාදිවශයෙන් වාගාලම්බනයෙහි පැවැති ඤතය – ත්‍රිවිධ පරිඤවශයෙන් වාක්පරිඤව – පරිඤසහගත මාඝීය– වාක්හි ඡන්දරාගප්‍රහාණය – වාක්සංඛාර(විතක්කවිචාර)යන්ගේ නිරොධය වූ ද්විතීයධ්‍යානසමාපත්තිය වචීමොනෙය්‍යය යි. මේ වචීමොනෙය්‍ය නම්.

මනොමොනෙය්‍ය කවරෙ? යත්: ත්‍රිවිධ මනොදුච්චරිතයන්ගේ ප්‍රහාණය මනොමොනෙය්‍ය යැ, ත්‍රිවිධ මනසුචරිතය – චිත්තාලම්බනයෙහි පැවැති ඤතය – චිත්තපරිඤව – පරිඤසහගත වූ මාඝීය – චිත්තයෙහි ඡන්දරාග-ප්‍රහාණය – චිත්තසංඛාරයන්(=සංඤාවේදනාවන්)ගේ නිරොධය වූ සඤාවේදයිතනිරොධසමාපත්තිය මනොමොනෙය්‍යය යි. මේ මනොමොනෙය්‍ය නම්.

1. කායදුච්චරිතප්‍රහාණයෙන් කායමුනි වූ වාග්දුච්චරිතප්‍රහාණයෙන් වාමුනි වූ මනොදුච්චරිතප්‍රහාණයෙන් මනොමුනි වූ සර්වාකුශලප්‍රහාණයෙන් ඵලයෙහි සිටි හෙයින් මුනිභාවයෙන් යුක්ත වූවහු සියලු කෙලෙසුන් දුරු කළ හෙයින් 'සබ්බපහායී' යයි කියත්.

2. ...මාඝීඤතයෙන් සියලු පව් බොවනය කළ හෙයින් 'නිත්හාතපාපක, යයි කියත්.

මේ ත්‍රිවිධ මෞනෙයධර්මයන්ගෙන් සමන්විත වූ අගාරමුනිහු යැ අනගාරමුනිහු යැ ශෛක්ෂමුනිහු යැ අශෛක්ෂමුනිහු යැ ප්‍රත්‍යෙකමුනිහු යැ මුනිමුනිහු යැයි ෂඩ්විධමුනි කෙනෙක් වෙති. අගාරමුනිහු කවරහ යත්: ගිහිකම්හි යෙදුණු දුටු නිවත් ඇති දත් (ශික්ෂාත්‍රය සඛ්‍යාත) තුන් සසුන් ඇත්තාහු අගාරමුනිහු යැ. අනගාරමුනිහු කවරහ යත්: පැවිදි වූ දුටුනිවත් ඇති දත් සසුන් ඇත්තාහු අනගාරමුනිහු යැ. සප්තශෛක්ෂයෝ සෙඛමුනිහු යැ. රහත්හු අසෙඛමුනිහු යැ. පසේබුදුහු පච්චෙකමුනිහු යැ. තථාගත අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධයෝ මුනිමුනිහු යැයි කියනු ලැබෙත්.

3–4. සිස් පියවි ඇති අඳ (=නුවණ නැති) තෙතැත්තේ මෞනභාවයෙන් (=නො කිණිමෙන්) මුනි නම් නො වෙයි. තවද පණ්ඩිත වූ යමෙක් තුලාව (=තරාදිය) ගෙන (අධිකය හැර ඌනය පූරන්නාක් මෙන්) ශීලසමාධ්‍යාදි උතුම් දෑය ගෙන පව් දුරු කෙරේ ද, ඒ කරුණෙන් හෙතෙම මුනි නම් වෙයි. යමෙක් සකලාදිලොකයෙහි ආධ්‍යාත්මික බාහ්‍යසකලාදි උභයාර්ථයන් දනී නම් ඒ කරුණෙන් හේ මුනි යයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

5. "අසතඤ්ච සතඤ්ච ඤත්වා ධම්මං
අජ්ඣත්තං බහිද්ධා ච සබ්බලොකෙ,
දෙවමනුස්සෙහි පූජිතෝ යෝ
සඞ්ගජාලමතිච්ච සෝ මුනී"ති. a

ලෙපෝති – දෙව ලෙපා: තණ්හාලෙපෝ ච දිට්ඨිලෙපෝ ච –පෙ– අයං තණ්හාලෙපෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිලෙපෝ. මුනි තණ්හාලෙපං පහාය දිට්ඨිලෙපං පටිනිස්සජ්ජිත්වා පරිඤ්ඤෙය්‍ය න ලිම්පති න සංලිම්පති[1] න උපලිම්පති අලිත්තෝ අසංලිත්තෝ අනුපලිත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ[2] විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'පරිඤ්ඤෙය්‍ය මුනි නොපලිත්තෝ.

අබ්බූළ්හසල්ලෝ චරමප්පමත්තෝනාති – 'සල්ල' නති සත්ත සල්ලානි: රාගසල්ලං දෝසසල්ලං මෝහසල්ලං මානසල්ලං දිට්ඨිසල්ලං සෝකසල්ලං දුච්චරිතසල්ලං.[3] යස්සෙතෙ සල්ලා පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්නා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ වුච්චති අබ්බූළ්හසල්ලෝ අබ්බූහිතසල්ලෝ[4] උද්ධතසල්ලෝ සමුද්ධතසල්ලෝ උප්පාටිතසල්ලෝ සමුප්පාටිතසල්ලෝ චත්තසල්ලෝ වන්තසල්ලෝ මුත්තසල්ලෝ පහීනසල්ලෝ පටිනිස්සට්ඨසල්ලෝ නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ සීතීභූතෝ සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතීති 'අබ්බූළ්හසල්ලෝ.' **චරන්ති** – චරන්තෝ විහරන්තෝ ඉරියන්තෝ වත්තෙන්තෝ පාලෙන්තෝ යපෙන්තෝ යාපෙන්තෝ. **අප්පමත්තෝනාති** – සක්කච්චකාරී සාතච්චකාරී අට්ඨිතකාරී අනොලීනවුත්තිකෝ අනික්ඛිත්තඡන්දෝ අනික්ඛිත්තධුරෝ කුසලෙසු ධම්මෙසු. 'කථාහං අපරිපූරං වා සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙය්‍යං, පරිපූරං වා සීලක්ඛන්ධං තත්ථ තත්ථ පඤ්ඤාය අනුගණ්හෙය්‍ය'න්ති යෝ තත්ථ ඡන්දෝ ච වායාමෝ ච උස්සාහෝ ච උස්සොළ්හි ච අපත්තිවානි ච සති ච සම්පජඤ්ඤං ච ආතප්පං පධානං අධිට්ඨානං අනුයොගෝ අප්පමාදෝ කුසලෙසු ධම්මෙසු. 'කථාහං අපරිපූරං වා සමාධික්ඛන්ධං පරිපූරෙය්‍යං, පරිපූරං වා සමාධික්ඛන්ධං තත්ථ තත්ථ පඤ්ඤාය අනුගණ්හෙය්‍යං –පෙ– කුසලෙසු ධම්මෙසු. 'කථාහං අපරිපූරං වා පඤ්ඤාක්ඛන්ධං පරිපූරෙය්‍ය ං–පෙ– විමුත්තික්ඛන්ධං –පෙ– විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධං තත්ථ තත්ථ පඤ්ඤාය අනුගණ්හෙය්‍ය'න්ති යෝ තත්ථ ඡන්දෝ ච වායාමෝ ච උස්සාහෝ ච උස්සොළ්හි ච අපත්තිවානි ච සති ච සම්පජඤ්ඤං ච ආතප්පං පධානං අධිට්ඨානං අනුයොගෝ අප්පමාදෝ කුසලෙසු ධම්මෙසු. 'කථාහං අපරිඤ්ඤාතං වා දුක්ඛං පරිජානෙය්‍යං, අප්පහීනෙ වා කිලෙසෙ පජහෙය්‍යං, අභාවිතං වා මග්ගං භාවෙය්‍යං, අසච්ඡිකතං වා නිරොධං සච්ඡිකරෙය්‍යන්ති' යෝ තත්ථ ඡන්දෝ ච වායාමෝ ච උස්සාහෝ ච උස්සොළ්හි ච අපත්තිවානි ච සති ච සම්පජඤ්ඤං ච ආතප්පං පධානං අධිට්ඨානං අනුයොගෝ අප්පමාදෝ කුසලෙසු ධම්මෙසු**ති** 'අබ්බූළ්හසල්ලෝ චරමප්පමත්තෝනා.'

---

1. පලිපජ්ජති – සීමු. II
2. නිත්තණ්හා – සෲ. නිස්සෘතා – ස. 3. කථං කථාසල්ලං – සෲ.
4. පහතසල්ලෝ – සෲ.

a. සුත්තනිපාත – සභියසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

5. යමෙක් ආධ්‍යාත්මික වූ ද බාහ්‍ය වූ ද සියලු ලෝකයෙහි කුශලාකුශල හෙද වූ සාඵුන්ගේ ද අසාඵුන්ගේ ද ධර්මය (ප්‍රවිචයඥතයෙන්) දැන එහෙයින් මැ රාගාදිසඞ්ඛය හා තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිජාලය ඉක්මවා සිටියේ දෙවිමිනිසුන් විසින් පුදන ලදුයේ වේ ද, ඒ ක්ෂීණාස්‍රව තෙම 'මුනි' යයි කියනු ලැබේ.

ලෙප නම්: තෘෂ්ණාලෙප යැ දෘෂ්ටිලෙප යැයි ලෙප දෙකෙකි... ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම තෘෂ්ණාලෙපය හැර දෘෂ්ටිලෙපය දුරු කොට තෘෂ්ණාදෘෂ්ටීන් ගත් වස්තුයෙහි නො ඇලෙයි, වෙසෙසින් නො ඇලෙයි, නො යෙදෙයි, අලිප්ත අසංලිප්ත අනුපලිප්ත වූයේ නික්මුණේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමය්‍යීද ඇති සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'පරිඥහෙතු මුනි නොපලිත්තෝ' යනු වේ.

අබ්බූළ්හසල්ලෝ චරමප්පමත්තෝ – 'සල්ල' නම්: රාගශල්‍ය යැ දෙස – මෝහ – මාන – දිට්ඨි – සෝක – දුශ්චරිතශල්‍ය යැයි සප්ත ශල්‍ය කෙතෙකි. යමක්හු විසින් තෙල ශල්‍යයෝ ප්‍රහාණ කරන ලද්දාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්හිඳුවන ලද්දාහු ඉපදීමට නුසුදුසු කරන ලද්දාහු නුවණ-ගින්නෙන් දවන ලද්දාහු ද, හෙතෙම බැහැර කළ ශල්‍ය (= හුල්) ඇත්තේ යැ, උපුටාගළ හුල් ඇත්තේ යැ, සිඳුනා ලද හුල් ඇත්තේ යැ, ත්‍යාග කළ – වමනය කළ – මුදන ලද – ප්‍රහාණ කළ – දුරු කළ – හුල් ඇත්තේ යැ, තෘෂ්ණා රහිත යැ, නිවුණේ යැ, සිහිල් වූයේ යැ, සුව විඳිනසුලු වූයේ උතුම් වූ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'අබ්බූළ්හසල්ල' නම්. **චරං** යනු: හැසිරෙනුයේ වෙසෙනුයේ ඉරියවු පවත්වනුයේ ඉරියවු උපදවනුයේ ඉරියවු රක්නේ යැපෙනුයේ; **අප්පමත්තෝ** – කුසල් දහම්හි සත්කාර (සකස් කොට) කරනුයේ සතතභාවයෙන් කරනුයේ නො නැවැත කරනුයේ නො හැකිලැ කරනුයේ නො තැබූ ඡන්දය ඇතියේ නො තැබූ ධුර (නො පසුබස්නා සිත්) ඇතියේ 'කෙසේ නම් මම නොපිරිපුන් ශීලස්කන්ධය පුරම් දෝ හෝ පිරිපුන් ශීලස්කන්ධය ප්‍රඥයෙන් අනුග්‍රහ කෙරෙම් දෝ හෝ' යි ඒ කුසල් දහම්හි යම් කර්තුකම්‍යතාඡන්දයෙක් වැයමෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍රඋත්සාහයෙක් නො පසු බස්නා වීර්‍යයෙක් ස්මෘතියෙක් සම්ප්‍රජන්‍යයෙක් කෙලෙස් තවන වීර්‍යයෙක් ප්‍රධන්වීර්‍යයෙක් අධිෂ්ඨානයෙක් අනුයෝගයෙක් අප්‍රමාදයෙක් වේ ද, 'කෙසේ නම් මම නො පිරිපුන් සමාධිස්කන්ධය පූරම් දෝ හෝ පිරිපුන් සමාධිස්කන්ධය ඒ ඒ තැන නුවණින් අනුගනිම් දෝ හෝ' යි...නො පිරිපුන් ප්‍රඥාස්කන්ධය. . .විමුක්තිස්කන්ධය. . .විමුක්තිඥාන දර්‍ශනස්කන්ධය පූරම් දෝ හෝ... කෙසේ නම් මම අපරිඥාත වූ දුඃඛය ඥාතපරිඥයෙන් දැනගනිම් දෝ හෝ, අප්‍රහීණ වූ කෙලඟයන් දුරු කෙරෙම් දෝ හෝ, නො වැඩූ මාර්‍ගය වඩම් දෝ හෝ, නො පසක් කළ නිරෝධය පසක් කෙරෙම් දෝ හෝ, යි කුසල්දහම්හි යම් ඡන්දයෙක් වැයමෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍රඋත්සාහයෙක් නො පසු බස්නා වීර්‍යයෙක් ස්මෘතියෙක් සම්ප්‍රජන්‍යයෙක් කෙලෙස් තවන වීර්‍යයෙක් ප්‍රධන් වීර්‍යයෙක් අධිෂ්ඨානයෙක් අනුයෝගයෙක් අප්‍රමාදයෙක් වේ ද, එයින් යුක්ත නුයි .'අබ්බූළ්හසල්ලෝ චරමප්පමත්තෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාසිංසති ලෝකමිමං පරං චාති – ඉමං ලෝකං නාසිංසති සකත්තභාවං, පරං ලෝකං නාසිංසති පරත්තභාවං, ඉමං ලෝකං නාසිංසති සකරූපවෙදනාසඤ්ඤාසංඛාරවිඤ්ඤාණං, පරං ලෝකං නාසිංසති පරරූපවෙදනාසඤ්ඤාසංඛාරවිඤ්ඤාණං, ඉමං ලෝකං නාසිංසති ඡ අජ්ඣත්තිකානි ආයතනානි, පරං ලෝකං නාසිංසති ඡ බාහිරානි ආයතනානි, ඉමං ලෝකං නාසිංසති මනුස්සලෝකං, පරං ලෝකං නාසිංසති දෙවලෝකං, ඉමං ලෝකං නාසිංසති කාමධාතුං, පරං ලෝකං නාසිංසති රූපධාතුං අරූපධාතුං, ඉමං ලෝකං නාසිංසති කාමධාතුං රූපධාතුං, පරං ලෝකං නාසිංසති අරූපධාතුං, පුනගතිං වා උපපත්තිං වා පටිසන්ධිං වා භවං වා සංසාරං වා වට්ටං වා නාසිංසති න ඉච්ඡති න සාදියති න පත්ථෙති න පිහෙති නාභිජප්පතීති 'නාසිංසතී ලෝකමිමං පරං චා'ති.

තෙනාහ භගවා:

"සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා විතරෙය්‍ය ඔඝං
පරිඤ්ඤෙසු මුනි නොපලිත්තෝ,
අබ්බූළ්හසල්ලෝ චරමප්පමත්තෝ
නාසිංසතී ලෝකමිමං පරං චා"ති.

ඛුද්දකට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ දුතියෝ.

3

දුට්ඨට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ දුට්ඨට්ඨකසුත්තදෙසං වක්ඛති:

3 – 1

වදන්ති වෙ දුට්ඨමනාපි එකෙ
අථොපි වෙ[1] සච්චමනා වදන්ති,
වාදං ච ජාතං මුනි නෝ උපෙති
තස්මා මුනී තත්ථ නිලෝ කුහිඤ්චි.

වදන්ති වෙ දුට්ඨමනාපි එකෙති – එකෙ තිත්ථියා දුට්ඨමනා පදුට්ඨමනා විරුද්ධමනා[2] පටිවිරුද්ධමනා ආහතමනා පච්චාහතමනා ඌනතිත්තමනා[3] පච්චාඌනතිත්තමනා වදන්ති උපවදන්ති භගවන්තං ච භික්ඛුසඞ්ඝං ච අභූතෙනාති 'වදන්ති වෙ දුට්ඨමනාපි එකෙ.'

අථොපි වෙ[4] සච්චමනා වදන්තීති –යෙ තෙසං තිත්ථියානං සද්දහනතා ඔකප්පනතා අධිමුච්චනතා සච්චමනා සච්චසඤ්ඤිනෝ භූතමනා භූතසඤ්ඤිනෝ තථමනා තථසඤ්ඤිනෝ යාථාවමනා යාථාවසඤ්ඤිනෝ[5] අවිපරීතමනා අවිපරීතසඤ්ඤිනෝ වදන්ති උපවදන්ති භගවන්තඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝං ච අභූතෙනාති 'අථොපි වෙ[1] සච්චමනා වදන්ති.'

---

1. අඤ්ඤපි තෙ – සීමු. II.
2. විදුට්ඨමනා – කත්ථචි.
3. අඌනතිත්තමනා – සහ.
4. අථොපි තෙ – සීමු. II.
5. යථාවමනා යථාවසඤ්ඤිනෝ – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාසිංසති ලොකම්මිං පරං ව - සත්තමහාවසඛ්‍යාත මේලොව නො පතයි. පරාත්තමභාවසඛ්‍යාත පරලොව නො පතයි. සඛකියරූපවේදනා-සංඥසංඛාරවිඤ්ඤාන සඛ්‍යාත මේලොව, පරරූපවේදනාසංඥසංඛාරවිඤ්ඤාන සංඛ්‍යාත පරලොව, ආඛ්‍යාත්මිකඅඛායතනසංඛ්‍යාත මේලොව, බාහ්‍ය අඛායතනසංඛ්‍යාත පරලොව, මනුෂ්‍යලොක සංඛ්‍යාත මේලොව, දිව්‍යලොක සංඛ්‍යාත පරලොව, කාමභව සංඛ්‍යාත මේලොව, රූපාරූපභවසංඛ්‍යාත පරලොව, කාම - රූපභවසංඛ්‍යාත මේලොව, අරූපභව සංඛ්‍යාත පරලොව නො පතයි. පෙරළා පඤ්චගතිය හෝ (සිවුයොනිඅයි) උපත හෝ පිළිසඳ හෝ කම්භවය හෝ සසර හෝ තෘෂ්ණාමූලකවෘත්තය හෝ ආශංසන නො කෙරෙයි, නො කැමැති වෙයි, නො ඉවසයි, නො පතයි, නො ඉස්නේ වෙයි, අභිජල්පන නො කෙරේ නුයි 'නාසිංසති ලොකම්මිං පරඤ්ච' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා - පෙ - පරං ව" යි.

දෙවැනි වූ ගුහට්ඨකසුත්තනිද්දේසය යි.

3
දුට්ඨට්ඨකසුත්තනිද්දේසය

ඉක්බිති දුට්ඨට්ඨකසුත්තනිද්දේසය කියනු ලැබේ.

8 - 1.

ඇතැම් (අන්‍යතීර්ථ) කෙනෙක් එකාන්තයෙන් විරුද්ධ සිත් ඇත්තාහු මැ (බුදුනට හා සඟනට) උපවාද කෙරෙති (-නුගුණ කියති.) යළි (ඔවුන් ගෙන් ඇසූ) අන් කෙනෙක් එකාන්තයෙන් 'සැබැවැ' යන සිත් ඇත්තහු මැ උපවාද කෙරෙත්. බුද්ධමුනි තෙම අභූතයෙන් උපන් (තෙල ආක්‍රෝශ)වාදයට ද නො පැමිණෙයි. එහෙයින් මුනි තෙම කිසි තැනෙක්හි රාගදි බිඳිල (ගුල්) නැත්තේ මේ.

වදන්ති වෙ දුට්ඨමනාපි එකෙ - ඇතැම් තීර්ථක කෙනෙක් දූෂිත සිත් ඇත්තාහු ප්‍රදූෂිත සිත් ඇත්තාහු විරුද්ධ සිත් ඇත්තාහු කොපයෙන් පහළ සිත් ඇත්තාහු ගැටුණු සිත් ඇත්තාහු බුදුනට ද සඟනට ද අභූතයෙන් (බොරුවෙන්) කියති, උපවාද කෙරෙත් නුයි 'වදන්ති වෙ දුට්ඨමනාපි එකෙ' යනු වේ.

අථොපි වෙ සච්චමනා වදන්ති - ඒ තොටුවන්ගේ බස් හඳහන ගුණවශයෙන් බැසගත් පැහැදීමෙන් ඉවසන යම් කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු සැබැවැ යන සිත් ඇත්තාහු සැබැවැයි හඟනාහු වූයෙකැ යන සිතැත්තාහු වූයෙකැ යි හඟනාහු අවිපරීත සිතැත්තාහු අවිපරීත වැ හඟනාහු නිශ්චල සිතැත්තාහු නිශ්චල වැ හඟනාහු නිශ්චය වූ සිතැත්තාහු නිශ්චයෙන් හඟනාහු බුදුනට ද සඟනට ද අභූතයෙන් බෙණෙති. උපවාද කෙරෙත් නුයි 'අථොපි වෙ සච්චමනා වදන්ති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

වාදං ච ජාතං මුනි නෝ උපෙතීති - සෝ වාදෝ ජාතෝ හොති සඤ්ජාතෝ නිබ්බත්තෝ අභිනිබ්බත්තෝ පාතුභූතෝ, පරතොඝොසෝ අඤ්ඤාසෝ උපවාදෝ භගවතෝ ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච අභූතෙනාති 'වාදං ච ජාතං.' **මුනි නෝ උපෙතීති** - 'මුනී'ති මොනං වුච්චති ඤාණං, යා පඤ්ඤා පජානනා අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි, තෙන ඤාණෙන සමන්නාගතෝ මුනි මොනපත්තෝ -පෙ- සඞ්ඝජාලමතිච්ච සෝ මුනි. යෝ වාදං උපෙති, සෝ දිට්ඨි කාරණෙහි වාදං උපෙති: කාරකෝ කාරකතාය වාදං උපෙති අථවා වුච්චමානෝ උපවදියමානෝ කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිට්ඨියති කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති අකාරකෝ මෙසීති. යෝ වාදං උපෙති, සෝ ඉමෙහි දිට්ඨි කාරණෙහි වාදං උපෙති. මුනි දිට්ඨි කාරණෙහි වාදං න උපෙති: අකාරකෝ මුනි අකාරකතාය වාදං න උපෙති. අථවා වුච්චමානෝ උපවදියමානෝ න කුප්පති න ව්‍යාපජ්ජති න පතිට්ඨියති, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති අකාරකෝ-මෙසීති. මුනි ඉමෙහි දිට්ඨි කාරණෙහි වාදං න උපෙති න උපගච්ඡති න ගණ්හාති න පරාමසති න අභිනිවිසතීති 'වාදඤ්ච ජාතං මුනි නෝ උපෙති.'

තස්මා මුනී නෙජී ඛිලෝ කුහිඤ්චීති - 'තස්මා'ති තස්මා තං කාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානං[1] මුනිනෝ ආහතචිත්තතා[2] ඛිලජාතතාපි තස්සි, පඤ්චපි වෙතෙ ඛිලා තස්සි. තයොපි ඛිලා තස්සි: රාගඛිලෝ දොසඛිලෝ මොහඛිලෝ තස්සි න සංවිජ්ජති නූපලබ්භති පහීනෝ සමුච්ඡින්නෝ වූපසන්නෝ පටිප්පස්සද්ධිඃ අභබ්බුප්පත්තිකෝ ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪෝ. **කුහිඤ්චීති** - කුහිඤ්චි කිම්හිචි කත්ථචි, අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා වාති 'තස්මා මුනී තස්සි ඛිලෝ කුහිඤ්චී'ති.

තෙනාහ භගවා:

"වදන්ති වෙ දුට්ඨමනාපි එකෙ
අථොපි වෙ[3] සච්චමනා වදන්ති,
වාදං ච ජාතං මුනි නෝ උපෙති
තස්මා මුනී තස්සි ඛිලෝ කුහිඤ්චී"ති.

8 - 2

සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය
ඤාතුනුනීතෝ රුචියා නිවිට්ඨෝ,
සයං සමත්තානි පකුබ්බමානෝ
යථා හි ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍ය.

1. තං නිදානං - සීමු. I. 2. ආහතඤ්ච චිත්තතා - සීමු. I.
3. අඤ්ඤදපි සෙ - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

වාදං ච ජාතං මුනි නො උපෙති – ඒ ආක්‍රොශවාදය බුදුනට ද සඟනට ද අහුතයෙන් උපන්නේ හටගත්තේ නිපන්නේ මොහොවට නිපන්නේ පහළ වූයේ මෙරමා බසින් වූයේ උපවාද වූයේ වේ නුසි 'වාදං ච ජාතං' යනු වෙයි. **මුනි නො උපෙති** – 'මුනි' යනු: (2-8.සුත්තනිද්දෙසය බලන්න) යමෙක් උපවාදයට පැමිණේ නම්, හෙතෙම දෙ කරුණෙකින් උපවාදයට පැමිණෙයි: කාරක (=කළ දෙස ඇතියේ) කාරක බැවින් උපවාදයට පැමිණෙයි. නොහොත් කියනු ලබනුයේ උපවාද කරනු ලබනුයේ 'මම් අකාරකයෙමි' කිපෙයි, ව්‍යාපාදයට පැමිණෙයි, තදබවට පැමිණෙයි, කොපයත් දොෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. උපවාදයට පැමිණෙනුයේ මේ දෙ කරුණෙන් පැමිණෙයි. බුද්ධමුනි තෙම දෙ කරුණෙකින් උපවාදයට නො පැමිණෙයි: අකාරක වූ මුනි අකාරක බැවින් උපවාදයට නො පැමිණෙයි, නොහොත් (අන්‍යයන් විසින් කියනු ලබනුයේ උපවාද කරනු ලබනුයේ 'මම් අකාරකයෙමි' නො කිපෙයි, සුනී නො වෙයි, තද නො වෙයි, කෝපයත් දේසයත් නො සතුටත් පහළ නො කෙරෙයි. මුනි තෙම මේ දෙ කරුණෙන් උපවාදයට නො පැමිණෙයි, නො එලැඹෙයි, පරාමශී නො කෙරෙයි, නො පිවිසේ නුසි 'වාදං ච. ජාතං මුනි නො උපෙති' යනු වේ.

තසමා මුනි නපි සීලෙ කුහිඤ්චි – 'තසමා' යනු: එහෙයින් එ කරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයයෙන් ඒ නිදනයෙන් මුනිහුගේ කොපයෙන් පහළ සිතැති බවෙක් ප්‍රතිඝබිල (-හුල්) හටගත් බවෙක් නැති. චෙතොඛිල පස ම නැති. රාග දේස මෝහ යන ඛිල තුන ම නැත්තේයි. **නපි** – අවිද්‍යමාන වෙයි, නො ලැබෙයි ප්‍රහීණ වූයේ සමුච්ඡින්න වූයේ සන්ඛිදුණේ සැහැල්ලු වූයේ උපතට නො සුදුසු වූයේ නුවණඟින්නෙන් දුවුණේ වෙයි. **කුහිඤ්චි** යනු: අධ්‍යාත්මයෙහි හෝ බාහ්‍යයෙහි හෝ අධ්‍යාත්මබාහ්‍යයෙහි හෝ කොහි දු කිසිවෙක්හි දු කිසි තැනෙක්හි දු නුසි 'තසමා මුනි නපි සීලෙ කුහිඤ්චි' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"වදන්ති වෙ –පෙ – නපි සීලෙ කිහිඤ්චි"යි.

8-2.

දෘෂ්ටිවිඥානයෙන් මෙහෙයන ලද දෘෂ්ටිරුචියෙහි බැසගත් තීව්‍රික ජන තෙමේ සකිය දෘෂ්ටිය කිසෙයින් හරනේ ද, යළි තමා විසින් රැස් කරන ලද ඒ දෘෂ්ටිගතයන් කරනුයේ යම්සේ දනී නම් එසේ මැ කියන්නේ සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍යාති – යෙ තෙ[1] තිත්ථියා සුඤ්ඤං පරිබ්බාජකං හඤ්ඤා සමණානං සක්‍යපුත්තියානං අවණ්ණං පකාසයිංසු එවං එතං ලාභං යසං සක්කාරං සම්මානං පච්චාහරිස්සාමා'ති තෙ එවංදිට්ඨිකා එවංඛන්තිකා එවංරුචිකා එවංලද්ධිකා එවංඅජ්ඣාසයා එවමධිප්පායා, තෙ නාසක්ඛිංසු සකං දිට්ඨිං සකං ඛන්තිං සකං රුචිං සකං ලද්ධිං සකං අජ්ඣාසයං සකං අධිප්පායං අතික්කමිතුං. අථ ඛො සෙව අයසෝ තෙ පච්චාගතොති. එවම්පි සකං දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය. අථවා 'සස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්'ති යො සො එවංවාදී සො සකං දිට්ඨිං සකං ඛන්තිං සකං රුචිං සකං ලද්ධිං සකං අජ්ඣාසයං සකං අධිප්පායං කථං අච්චයෙය්‍ය අතික්කමෙය්‍ය සමතික්කමෙය්‍ය වීතිවත්තෙය්‍ය? තං කිස්ස හෙතු? තස්ස සා දිට්ඨි තථා සමත්තා සමාදින්නා ගහිතා පරාමට්ඨා අභිනිවිට්ඨා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති. එවම්පි 'සකඤ්හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය.' අථවා 'අසස්සතො ලොකො, අනන්තවා[2] ලොකො, අනන්තවා ලොකො, තං ජීවං තං සරීරං, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, හොති තථාගතො පරම්මරණා, න හොති තථාගතො පරම්මරණා, හොති ච න හොති ච තථාගතො පරම්මරණා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්'ති යො සො එවංවාදී, සො සකං දිට්ඨිං සකං ඛන්තිං සකං රුචිං සකං ලද්ධිං සකං අජ්ඣාසයං සකං අධිප්පායං කථං අච්චයෙය්‍ය අතික්කමෙය්‍ය සමතික්කමෙය්‍ය වීතිවත්තෙය්‍ය; තං කිස්ස හෙතු? තස්ස සා දිට්ඨි තථා සමත්තා සමාදින්නා ගහිතා පරාමට්ඨා අභිනිවිට්ඨා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති. එවම්පි 'සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය.'

ඤත්තුනුනීතො රුචියා නිවිට්ඨොති – 'ඤත්තුනුනීතො'ති සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා යායති නීයති වුය්හති සංහරීයති, යථා හත්ථියානෙන වා අස්සයානෙන වා ගොයානෙන වා මෙණ්ඩකයානෙන වා ඔට්ඨයානෙන වා යායති නීයති වුය්හති සංහරීයති, එවමෙවං සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා යායති නීයති වුය්හති සංහරීයතීති ඤත්තුනුනීතො; **රුචියා නිවිට්ඨොති** සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා නිවිට්ඨො පතිට්ඨිතො අල්ලීනො උපගතො අජ්ඣොසිතො අධිමුත්තොතාති 'ඤත්තුනුනීතො රුචියා නිවිට්ඨො.'

---

1. යථෙන - සීමු. I. 2. අනන්තවා - සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය – ඒ තීර්ථකයෝ සුඳුරී පිරිවැජිය තෙසා ශ්‍රමණශාක්‍යපුත්‍රයන්ගේ අගුණ ප්‍රකට කොට 'මෙසේ මේ ලාභ යශස් සත්කාර සම්මාන උපදවමිහ' යන මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තාහු මෙබඳු කැමැත්ත – මෙබඳු රුචිය – මෙබඳු ලබ්ධිය – මෙබඳු අදහස – මෙබඳු අධිප්‍රාය ඇත්තාහු, ඔහු සකීය දෘෂ්ටිය කැමැත්ත රුචිය ලබ්ධිය අධ්‍යාශය සකීය අධිප්‍රාය ඉක්මවන්නට නො හැකි වූහ. වැලි එ මැ අයස ඔවුන් කරා පෙරලා පැමිණියේ නුයි මෙසේත් 'සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය' යනු වේ. නොහොත් 'ලෝකය ශාශ්වත යැ, මේ මැ සැබැවැ, අන්‍යය සිස් යැ' යන මෙබඳු වාදය සකීය දෘෂ්ටිය සිය කැමැත්ත සිය රුචිය සිය ලබ්ධිය සිය අදහස සිය සිතැඟිය කෙසේ නම් ඉක්මවන්නේ ද, අතික්‍රමණය සමතික්‍රමණය කරන්නේ ද, බැහැර කරන්නේ ද, (නො කරන්නේ මැයැ.) ඒට කරුණු කිම යත්: ඔහුගේ ඒ දෘෂ්ටි නොමෝ එපරිද්දෙන් සම්පූර්ණ වූවා යැ මොනොවට ගත්තා ලද්දී යැ ඇසුරු කොට ගත්තා ලද්දී යැ පරාමර්ශිතය කරන ලද්දී යැ අභිනිවේශය කරන ලද්දී යැ ඇතුළත් වූවා යැ බැසගත්තා ලද්දී යැ (එහෙයිනි). මෙසේත් 'සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය, යනු වේ. නොහොත් ආත්මභාවසඞ්ඛ්‍යාත ලෝකය අශාශ්වත යැ, ලෝකය (ආත්මභාවය) අන්‍යවත් යැ, ලෝකය අනන්‍යවත් යැ, ජීවයත් ශරීරයත් හේ මැයැ, ජීවය අනෙකෙකැ ශරීරය අනෙකෙකැ, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු (පරලොවැ) වෙයි. සත්ත්ව තෙමේ පරලොවැ නො මැ වෙයි. සත්ත්ව තෙමේ පරලොවැ උපදනේත් නූපදනේත් වෙයි. පරලොවැ නො මැ වෙයි. නොවන්නේ නො වෙයි. මේ මැ සැබැවැ අන්‍යය සිස් යැ යන මෙබඳු වාද සඞ්ඛ්‍යාත වූ සකීය දෘෂ්ටිය...සකීය හැඟීම කෙසේ නම් ඉක්මවන්නේ ද; ඒට හෙතු කිම ? යත්: ඔහු විසින් ඒ දෘෂ්ටි නොමෝ නො ඉක්මැවියැ හැකි පරිද්දෙන් පුරන ලද, සමාදන් වන ලද ගත්තා ලද, පරාමර්ශී කරන ලද, අභිනිවෙශ කරන ලද, ඇතුළත් වන ලද, බැසගත්තා ලද හෙයිනි. මෙසේත් 'සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය' යනු වේ.

ඤත්වා නුනීතො රුචියා නිවිට්ඨා – 'ඤත්වා නුනීතො' යනු: සකීය දෘෂ්ටියෙන් – කැමැත්තෙන් – රුචියෙන් – ලබ්ධියෙන් යවනු ලබයි, පමුණුවනු ලබයි, උසුලනු ලබයි, මොනවට හරිනු ලබා. ඇත්යානකින් හෝ අස්යානකින් හෝ රියකින් හෝ ගවයානකින් හෝ එළයානකින් හෝ බැටළුයානකින් හෝ ඔටුයානකින් හෝ කොටළුයානකින් හෝ පමුණුවනු ලබන්නාක් මෙන් තමාගේ දෘෂ්ටියෙන් - කැමැත්තෙන් – රුචියෙන් – ලබ්ධියෙන් යවනු පමුණුවනු උසුලනු සංහරණය කරනු ලබා නුයි 'ඤත්වා නුනීතො' යනු වේ. 'රුචියා නිවිට්ඨා' යනු: තමාගේ දෘෂ්ටියෙහි කැමැත්තෙහි රුචියෙහි ලබ්ධියෙහි පිවිසියේ පිහිටියේ ඇලුණේ උපගත වූයේ ඇතුළත් වූයේ බැසගත්තා ලද්දේ නුයි 'ඤත්වා නුනීතො රුචියා නිවිට්ඨා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සයං සමත්තානි පකුබ්බමානෝති – සයං සමත්තං කරෝති, පරිපුණ්ණං කරෝති, අනොමං කරෝති, අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං කරෝති; 'අයං සත්ථා සබ්බඤ්ඤූ'ති සයං සමත්තං කරෝති, පරිපුණ්ණං කරෝති, අනොමං කරෝති; අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං කරෝති; 'අයං ධම්මෝ සවාක්ඛාතෝ, අයං ගණෝ සුපටිපන්නෝ, අයං දිට්ඨි භද්දිකා, අයං පටිපදා සුපඤ්ඤත්තා, අයං මග්ගෝ නිය්‍යාණිකෝ'ති සයං සමත්තං කරෝති, පරිපුණ්ණං කරෝති, අනොමං කරෝති, අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං කරෝති ජානෙති සඤ්ජානෙති නිබ්බෙතෙති අභිනිබ්බෙතෙතීති 'සයං සමත්තානි පකුබ්බමානෝ.'

යථා හි ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍යාති – යථා ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍ය කථෙය්‍ය භණෙය්‍ය දීපෙය්‍ය වොහරෙය්‍ය. 'සස්සතෝ ලෝකෝ, ඉදමේව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ'න්ති යථා ජානෙය්‍ය, තථා වදෙය්‍ය කථෙය්‍ය භණෙය්‍ය දීපෙය්‍ය වොහරෙය්‍ය. 'අසස්සතෝ ලෝකෝ –පෙ– නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා ඉදමේව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති යථා ජානෙය්‍ය, තථා වදෙය්‍ය කථෙය්‍ය භණෙය්‍ය දීපෙය්‍ය වොහරෙය්‍යාති–යථා හි ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය
ඡන්දානුනීතෝ රුචියා නිවිට්ඨං,
සයං සමත්තානි පකුබ්බමානෝ
යථා හි ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍යා"ති.

8 – 8

යෝ අත්තනෝ සීලවතානි ජනතූ
අනාහූපූට්ඨෝව පරෙසං[1] පාවා[2]
අනරියධම්මං කුසලා තමාහු
යෝ ආතුමානං සයමෙව පාවා.

යෝ අත්තනෝ සීලවතානි ජනතූති – 'යෝ'ති යෝ යාදිසෝ යථායුත්තෝ යථාවිහිතෝ යථාපකාරෝ යං ඨානං පත්තෝ යංධම්ම–සමන්නාගතෝ ඛත්තියෝ වා බ්‍රාහ්මණෝ වා වෙස්සෝ වා සුද්දෝ වා ගහට්ඨෝ වා පබ්බජිතෝ වා දෙවෝ වා මනුස්සෝ වා; **සීලබ්බතානීති** අත්ථි සීලං වෙව වතං ච, අත්ථි වතං න සීලං. කතමං සීලං වෙව වතං ච? ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතෝ විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නෝ අණුම්පි වජ්ජෙසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, යෝ තත්ථ සඤ්ඤමෝ සංවරෝ අනතික්කමෝ, ඉදං සීලං. යං සමාදානං, තං වතං. සංවරට්ඨෙන සීලං, සමාදානට්ඨෙන වතං. ඉදං වුච්චති සීලං වෙව වතං ච. කතමං වතං න සීලං? අට්ඨ ධුතඞ්ගානි: ආරඤ්ඤිකඞ්ගං පිණ්ඩපාතිකඞ්ගං පංසුකූලිකඞ්ගං තෙචීවරිකඞ්ගං සපදානචාරිකඞ්ගං ඛලුපච්ඡාභත්තිකඞ්ගං නෙසජ්ජිකඞ්ගං යථාසන්ථතිකඞ්ගං, ඉදං වුච්චති වතං න සීලං. විරියසමාදානම්පි වුච්චති වතං න සීලං. "කාමං තචෝ ච නහාරු ච අට්ඨි ච අවසිස්සතු සරීරෙ උපසුස්සතු මංසලොහිතං, යං තං පුරිසථාමෙන පුරිසබලෙන පුරිසවීරියෙන පුරිසපරක්කමෙන පත්තබ්බං, න තං අපාපුණිත්වා විරියස්ස සණ්ඨානං භවිස්සති"ති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවරූපං විරියසමාදානං වුච්චති වතං න සීලං.

1. පරස්ස – ස්‍යා. 2 පාවද – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

සයං සමත්තානි පකුබ්බමානො – තෙමේ සම්පූර්ණ කෙරෙයි, පරිපූර්ණ කෙරෙයි, අලංකෘත කෙරෙයි, අග්‍ර ශ්‍රේෂ්ඨ ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රමුඛ උත්තම ප්‍රවර කෙරෙයි. 'මේ ශාස්තෘ සම්බුදු යැයි තෙමේ සම්පූර්ණ කෙරෙයි. . . ප්‍රවර කෙරෙයි. මේ ධර්මය ස්වාඛ්‍යාත යැ, මේ ගණ තෙමේ සුප්‍රතිපන්න යැ, මේ දෘෂ්ටි තොමෝ සොඳුරු යැයි, මේ ප්‍රතිපදා මැනැවින් පනවන ලදුයි, මේ මාර්ගඵල තෙත්‍රීණික' යැයි තෙමේ සම්පූර්ණ කෙරෙයි පරිපූර්ණ. . .ප්‍රවර කෙරෙයි, උපදවයි, මොනොවට උපදවයි, නිපදවයි, වෙසෙසින් නිපදවා නුයි 'සයං සමත්තානි පකුබ්බමානො' යනු වේ.

යථා හි ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍ය – යම් සේ දන්නේ නම් එපරිද්දෙන් කියන්නේය, දක්වන්නේය, ව්‍යවහාර කරන්නේයැ; 'ආත්මභාවලෝකය ශාශ්වත යැ, මේ මැ සැබෑව, අන්‍යය සිස් යැ'යි යම් සේ දනී නම් එසෙයින් කියන්නේ යැ, දක්වන්නේ යැ, වහරන්නේ යැ; ලෝකය අශාශ්වත යැ. . . .සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො මැ වන්නේ යැ, නො වන්නේත් නො වෙයි, මෙය මැ සැබෑව, අන්‍යය සිස් යැයි යම්සේ දනී නම් එසෙයින් කියන්නේය, පවසන්නේය, දක්වන්නේය වහරන්නේ නුයි 'යථා හි ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍ය' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

'සකං හි දිට්ඨිං – පෙ – තථා වදෙය්‍ය' යි.

8 - 8.

යම් පුද්ගලයෙක් නො පුළුවුස්නා ලදුයේ මැ තමාගේ ප්‍රාතිමෝක්ෂාදි ශීලයන් හා ධුතඞ්ගාදිව්‍රතයන් අනුනට කියා ද, යමෙක් මෙසේ තමා (ගුණවතැයි) තෙමේ කියා ද, ඔහුගේ ඒ සියල්ල අනාර්‍යධර්මයෙකැයි සකඞ්ගාදියෙහි කුශල වූ ආර්‍යයෝ කියත්.

යො අත්තනො සීලවතානි ජානතු – 'යෝ' යනු: යම්බදු වූ. . .(1–3 නිදෙසයෙහි) **'සීලබ්බතානි'** යනු: ශීල ද වූ ව්‍රත ද වූයෙක් ඇත, ශීල නො වූ ව්‍රතයෙක් ඇති. ශීලනාමයෙන් ශීල වූයේත් සමාදානාමයෙන් ව්‍රත වූයේත් කවරැ? යත්: මේ ශාසනයෙහි මහණ සිල්වත් වූයේ ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවරයෙන් සංවෘත වූයේ ආචාර ගොචර දෙකින් යුක්ත වැ වෙසෙයි, අණුමාත්‍ර දෙෂයෙහි භය දක්නාසුලු වූයේ සමාදන් වැ ශික්ෂා කොටස්හි හික්මෙයි. එහි යම් සංයමයෙක් සංවරයෙක් අනතික්‍රමයෙක් වී නම් මේ ශීල යැ. යම් සමාදානයෙක් වී නම් ඒ ව්‍රත යි. සංවරාමයෙන් ශීල යැ, සමාදානාමයෙන් ව්‍රත යි. මේ ශීලයත් ව්‍රතයත් වේ යැයි කියනු ලැබේ. ශීල නො වූ ව්‍රතය කවරැ? යත් 'ආරඤ්ඤිකඞ්ග යැ පිණ්ඩපාතිකඞ්ග යැ පංසුකූලිකඞ්ග යැ තෙචීවරිකඞ්ග යැ සපදානචාරිකඞ්ග යැ ඛලුපච්ඡාභත්තිකඞ්ග යැ නෙසජ්ජිකඞ්ගය යථාසන්ථතිකඞ්ග යැ' යන මේ ධුතාඞ්ග අට ශීල නො වූ ව්‍රත යැයි කියනු ලැබේ. වීර්‍යසමාදානයත් ශීල නො වූ ව්‍රත යැයි කියනු ලැබෙයි: 'එකාන්තයෙන් ශරීරයෙහි සමත් නහරත් ඇටත් ඉතිරි වේවා, මස් ලේ වියැලේවා, පුරුෂශක්තියෙන් පුරුෂබලයෙන් පුරුෂවීර්‍යයෙන් පුරුෂපරාක්‍රමයෙන් පැමිණියැ යුතු ඒ උත්තමාර්‍යට නො පැමිණ වීර්‍යයාගේ ශිථිලබවෙක් නො වන්නේ යැ'යි සිත උත්සාහ ගන්වයි, පිහිටුවයි. මේ බදු වූ වීර්‍යසමාදානය ශීල නො වූ ව්‍රත යැයි කියනුලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "නාසිස්සං න පිවිස්සාමි විහාරතෝ න නික්ඛමේ,
නපි පස්සං නිපාතෙස්සං[1] තණ්හාසල්ලෙ අනූහතෙ"ති a

චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, එවරූපම්පි විරියසමාදානං වුච්චති වතං න සීලං. "න තාවාහං ඉමං පල්ලඞ්කං භින්දිස්සාමි, යාව මෙ න අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චිස්සතී"ති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවරූපං විරියසමාදානං වුච්චති වතං න සීලං. 'න තාවාහං ඉමම්හා ආසනා වුට්ඨහිස්සාමි, චඞ්කමං ඔරොහිස්සාමි, විහාරා නික්ඛමිස්සාමි, අඩ්ඩයොගා නික්ඛමිස්සාමි, පාසාදා නික්ඛමිස්සාමි, හම්මියා නික්ඛමිස්සාමි, ගුහාය නික්ඛමිස්සාමි, ලෙණා නික්ඛමිස්සාමි, කුටියා නික්ඛමිස්සාමි, කූටාගාරා නික්ඛමිස්සාමි, අට්ටා[2] නික්ඛමිස්සාමි, මාලා නික්ඛමිස්සාමි, උදඤ්චා[3] නික්ඛමිස්සාමි, උපට්ඨානසාලාය නික්ඛමිස්සාමි, මණ්ඩපා නික්ඛමිස්සාමි, රුක්ඛමූලා නික්ඛමිස්සාමි යාව මෙ න අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චිස්සතී'ති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවරූපං විරියසමාදානං වුච්චති වතං න සීලං. 'ඉමස්මිං යෙව පුබ්බණ්හසමයං අරියධම්මං ආහරිස්සාමි සමාහරිස්සාමි අධිගච්ඡිස්සාමි එස්සයිස්සාමි[4] සච්ඡිකරිස්සාමී'ති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවරූපං විරියසමාදානං වුච්චති වතං න සීලං. 'ඉමස්මිංයෙව මජ්ඣන්හිකසමයං -පෙ- සායන්හසමයං - පුරෙභත්තං- පච්ඡාභත්තං- පුරිමං යාමං- මජ්ඣිමං යාමං- පච්ඡිමං යාමං- කාලෙ - ජුණ්හෙ- වස්සෙ - හෙමන්තෙ - ගිම්හෙ - පුරිමෙ වයොඛන්ධෙ - මජ්ඣිමෙ වයොඛන්ධෙ - පච්ඡිමෙ වයොඛන්ධෙ අරියධම්මං ආහරිස්සාමි සමාහරිස්සාමි අධිගච්ඡිස්සාමි එස්සයිස්සාමි සච්ඡිකරිස්සාමී'ති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවරූපම්පි විරිය සමාදානං වුච්චති වතං න සීලං. **ජානාති** සත්තා නරෝ මානවෝ පොසෝ පුග්ගලෝ ජීවෝ ජාගු[5] ජනතු ඉන්දගු සින්දගු මනුජෝති 'යෝ අත්තනෝ සීලවතානි ජානතු.'

අනානුපුට්ඨෝ ව පරෙසං පාවාති – 'පරෙස'නති පරෙසං ඛත්තියානං බ්‍රාහ්මණානං වෙස්සානං සුද්දානං ගහට්ඨානං පබ්බජිතානං දෙවානං මනුස්සානං; **අනානුපුට්ඨෝති** අපුට්ඨෝ අපුච්ඡිතෝ අයාචිතෝ අනජ්ඣිට්ඨෝ අපසාදිතෝ; **පාවාති** අත්තනෝ සීලං වා වතං වා සීලබ්බතං වා පාවදති: අහමස්මි සීලසම්පන්නොති වා වතසම්පන්නොති වා සීලබ්බතසම්පන්නොති වා, ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන[6] වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභාණෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා, උච්චාකුලා පබ්බජිතොති වා මහාකුලා පබ්බජිතොති වා මහාභොගකුලා පබ්බජිතොති වා උළාරභොගකුලා පබ්බජිතොති වා, ඤතෝ යසස්සී සඝනට්ඨපබ්බජිතානනන්ති වා, ලාභිමහි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චය හෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති වා, විනයධරොති වා ධම්මකථිකොති වා ආරඤ්ඤිකොති වා රුක්ඛමූලිකොති වා පිණ්ඩපාතිකොති වා පංසුකූලිකොති වා තෙචීවරිකොති වා සපදාන චාරිකොති වා ඛලුපච්ඡාභත්තිකොති වා නෙසජ්ජිකොති වා යථාසන්ථතිකොති වා, පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා දුතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා තතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා පාවදති කථෙති භණති දීපයති වොහරතීති 'අනානුපුට්ඨෝව පරෙසං පාවා.'

---

1. නපි පස්සං න නිපාතෙස්සං - සීමු I. 2. අට්ඨා- මජ්ඣං. 3. කුඩ්ඩා - සීමු. I.
4 උග්ගහිස්සාමි - ස්‍යා. 5. ජතු - මු II. ජාතු - ස්‍යා මජ්ඣං.
a. ථෙරගාථාපාළි - පච්චයත්ථෙරගාථා - 3 1 2. මුදිතත්ථෙරගාථා - 4 1 12.
6. අජ්ඣොත්තෙන - සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "තණ්හං නමැති ඉල උපුටා නොහළ කල්හි (මම ඛාදදිය) නොකමි, (යාගු ආදිය) නොබොමි, වෙහෙරින් බැහැර නොයමි, (ඇඳපුටු ආදියෙහි) ඇලය නොතබමි."

සිත උත්සාහ ගත්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වූ වීර්‍යසමාදානයත් ශීල නොවූ වූත යයි කියනු ලැබේ. 'මාගේ සිත උපාදානග්‍රහණය නොකොට (කාමාදි) ආස්‍රවයන්ගෙන් සමුච්ඡේදවිමුක්තියෙන් නොමිදෙන තාක් මේ පලඟ නොබිඳිමි' සිත උත්සාහ ගත්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වීර්‍යසමාදානය ශීල නොවූ වූත යයි කියනු ලැබේ. 'මාගේ සිත උපාදානග්‍රහණය නොකොට ආස්‍රවයන්ගෙන් නොමිදෙන තාක් මේ ආසනයෙන් නොනැගිසිටිමි, යක්මනින් නොබස්මි, ගුරුළුවක් ගෙයින් ප්‍රාසාදයෙන් හම්‍යයෙන් ගුහායෙන් ලෙනින් කිළියෙන් කුළුගෙයින් අටල්ලෙන් වටගෙයින් උදැන්කුයෙන් උවටැන්හලින් මඩුයෙන් රැක්මුලින් නොනික්ඛමිමි' සිතට වැර ගත්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වීර්‍යසමාදානය ශීල නොවූ වූත යයි කියනු ලැබේ. 'මෙ දවස් මැ ආයතීධර්මය (මාගේ සිතට) එළවම්, මොනොවට එළවම්, අධිගමය කරම්, ස්පර්ශ කරම්, ප්‍රත්‍යක්ෂ කරම්, සිත දැඩි කොට ගත්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වීර්‍යසමාදානය ශීල නොවූ වූත යයි කියනු ලැබේ. මේ මැදි දහවල්හි මැ. . .පස්වරුයෙහි පෙරබත්හි පසුබත්හි – පෙරයමැ මැදියමැ අලුයමැ අවපසැ පුරපසැ වැහිකලැ හිමත් කලැ හිමිකලැ ප්‍රථමවයස්හි මධ්‍යමවයස්හි පශ්චිමවයස්හි අරිදහම් එළවම්, අධිගමය කෙරෙම්, ස්පර්ශ කෙරෙම්, ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙම්' සිත දැඩි කොට ගත්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වීර්‍යසමාදානයත් ශීල නොවූ වූත යයි කියනු ලැබේ. **ජානාතු** යනු: (1-1.නිද්දෙසය.) 'යො අත්තනො සීලවතානි ජානාතු' යනු වේ.

අනානුපුබ්බෙනේව පරෙසං පාවා – 'පරෙසං' යනු: අන්‍ය වූ ක්ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ වෛශ්‍ය ශූද්‍ර ගෘහස්ථ ප්‍රව්‍රජිත දෙව මනුෂ්‍යයනට; **අනානුපුබ්බෙනා** – අපෘෂ්ට වූයේ නොපුළුවුස්නා ලදුයේ නොඅයදනා ලදුයේ නොඇණවන ලදුයේ නොපහදවන ලදුයේ; **පාවා** – තමා ගේ ශීලය හෝ වූතය හෝ ශීලවූතය හෝ කියයි: 'මම සිල්වත්මි හෝ, වූතවත්මි හෝ, ශීලවූතවත්මි හෝ, ජාතියෙන් ගොත්‍රයෙන් කුලපූත්‍රනාමයෙන් වර්ණසෞන්දර්යයෙන් ධනයෙන් අධ්‍යයනයෙන් කර්මාන්තයෙන් ශිල්පයෙන් විද්‍යාවෙන් ශ්‍රුතයෙන් ප්‍රතිභාණයෙන් හෝ එක්තරයෙකින් යුක්ත වෙමි හෝ, උසස් කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වීමි මහාසාරකුලයෙන් පැවිදි වීමි මහද්භෝග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වීමි උළාරභෝග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වීමි හෝ, ගැහැවිපැවිද්දන් අතුරෙහි ප්‍රකටයෙමි පිරිවර ඇත්තෙමි හෝ, සිවුරු පිණ්ඩපා සෙනසුන් ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර ලැබෙමි හෝ, සෞත්‍රාන්තිකයෙමි විනයධරයෙමි ධර්මකථිකයෙමි හෝ, ආරණ්‍යකයෙමි වෘක්ෂමූලිකයෙමි පිණ්ඩපාතිකයෙමි පාංශුකූලිකයෙමි ත්‍රෛචීවරිකයෙමි සපදානචාරිකයෙමි ඛලුපච්ඡාභත්තිකයෙමි නෛසද්‍යිකයෙමි යථාසන්ථතිකයෙමි හෝ, ප්‍රථමධ්‍යානලාභී වෙමි දවිතීය – තෘතීය – චතුර්ථධ්‍යානලාභී වෙමි ආකාසානඤ්චායතන – විඤ්ඤාණඤ්චායතන – ආකිඤ්චඤ්ඤායතන – නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී වෙමි හෝ පවසයි කියයි බෙණෙයි දක්වයි ව්‍යවහාර කෙරේ නුයි 'අනානුපුබ්බෙනේව පරෙසං පවා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අනරියධම්මං කුසලා තමාහූති – 'කුසලා'ති යේ තේ ඛන්ධකුසලා ධාතුකුසලා ආයතනකුසලා පටිච්චසමුප්පාදකුසලා සතිපට්ඨානකුසලා සම්මප්පධානකුසලා ඉද්ධිපාදකුසලා ඉන්ද්‍රියකුසලා බලකුසලා බොජ්ඣඞ්ගකුසලා මග්ගකුසලා ඵලකුසලා නිබ්බානකුසලා; තේ කුසලා එවමාහංසු: අනරියානං එසෝ ධම්මෝ, නෙසෝ ධම්මෝ අරියානං, බාලානං එසෝ ධම්මෝ, නෙසෝ ධම්මෝ පණ්ඩිතානං, අඝපරිසානං එසෝ ධම්මෝ, නෙසෝ ධම්මෝ සපරිසානන්ති එවමාහංසු එවං කථේන්ති එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති එවං වොහරන්තීති-අනරියධම්මං කුසලා තමාහූ.

යෝ ආතුමානං සයමේව පාවාති – 'ආතුමා' වුච්චති අත්තා. **සයමේව පාවාති** සයමේව අත්තානං[1] පාවදති: අහමස්මි සීලසම්පන්නොති වා වතසම්පන්නොති වා සීලබ්බතසම්පන්නොති වා, ජාතියා වා ගොත්තේන වා කොලපුත්තියේන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනේන වා අජ්ඣේනේන වා සිප්පායතනේන වා විජ්ජාට්ඨානේන වා සුතේන වා පටිභානේන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරේන වා වත්ථුනා, උච්චාකුලා පබ්බජිතොති වා මහාකුලා පබ්බජිතොති වා මහාභොගකුලා පබ්බජිතොති වා උළාරභොගකුලා පබ්බජිතොති වා, ඤාතෝ යසස්සී සඟහට්ඨපබ්බජිතානන්ති වා, ලාභීම්හි චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති වා, සුත්තන්තිකොති වා විනයධරොති වා ධම්මකථිකොති වා ආරඤ්ඤිකොති වා පිණ්ඩපාතිකොති වා පංසුකූලිකොති වා තේචීවරිකොති වා සපදානචාරිකොති වා ඛලුපච්ඡාභත්තිකොති වා නෙසජ්ජිකොති වා යථාසන්ථතිකොති වා පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා දුතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා තතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා පාවදති කථේති භණති දීපයති වොහරතීති-යෝ ආතුමානං සයමේව පාවාති.

තේනාහ භගවා:

"යෝ අත්තනෝ සීලවතාති ජනතු
අනානුපුට්ඨෝව පරෙසං පාවා,
අනරියධම්මං කුසලා තමාහු
යෝ ආතුමානං සයමේව පාවා"ති.

8 – 4

සඤ්ඤා ච භික්ඛු අභිනිබ්බුතත්තෝ
ඉතිහනති[2] සීලෙසු අකත්ථමානෝ,
තමරියධම්මං කුසලා වදන්ති
යස්සුස්සදා නත්ථි කුහිඤ්චි ලෝකෙ.

සඤ්ඤා ච භික්ඛු අභිනිබ්බුතත්තෝති – 'සඤ්ඤා' ති රාගස්ස සමිතත්තා සඤ්ඤා, දෝසස්ස සමිතත්තා සඤ්ඤා, මෝහස්ස සමිතත්තා සඤ්ඤා, කෝධස්ස, උපනාහස්ස, මක්ඛස්ස, පළාසස්ස, ඉස්සාය, මච්ඡරියස්ස, මායාය, සාඨෙය්‍යස්ස, ථම්භස්ස, සාරම්භස්ස, මානස්ස, අතිමානස්ස, මදස්ස, පමාදස්ස, සබ්බකිලෙසානං, සබ්බදුච්චරිතානං, සබ්බසන්තාපානං, සබ්බාකුසලාභිසංඛාරානං සන්තත්තා සමිතත්තා වූපසමිතත්තා විජ්ඣාතත්තා නිබ්බුතත්තා සීතත්තා පටිප්පස්සද්ධත්තා සඤ්ඤා උපසඤ්ඤා වූපසඤ්ඤා නිබ්බුතෝ පටිප්පස්සද්ධොති-සඤ්ඤා; භික්ඛූති සත්තත්තං ධම්මානං භින්නත්තා භික්ඛු: සක්කායදිට්ඨි භින්නා හොති, විචිකිච්ඡා භින්නා හොති, සීලබ්බතපරාමාසෝ භින්නෝ හොති, රාගෝ භින්නෝ හොති, දෝසෝ භින්නෝ හොති, මෝහෝ භින්නෝ හොති, මානෝ භින්නෝ හොති, භින්නාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා පෝනෝභවිකා සදරා[3] දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා.

---

1. අත්තා - ස. 2. ඉදඝනති - සීමු. I. 1. සදදර - ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

අනරියධම්මං කුසලා තමාහු – 'කුසලා' යනු: සඤ්ඤා – ධාතු – ආයතන ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද – සමාධිප්‍රසථාන – සම්‍යක්ප්‍රධාන – සෘද්ධිපාද – ඉන්ද්‍රිය – බල– බොධ්‍යඞ්ග – මාර්ග – ඵල – නිර්‍වාණයෙහි නිපුණ වූවාහු මෙසේ කියති: 'තෙල ධර්මය අනාර්‍යයන්ගේ ය, ආර්‍යයන්ගේ ධර්මයෙක් නො වෙයි. බාලයන්ගේ දහමෙක, පණ්ඩිතයන්ගේ දහමෙක් නො වෙයි. අසත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙක, සත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙක් නො වේ යයි මෙසේ පවසති කියති බෙණෙති දක්වති. මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'අනරියධම්මං කුසලා තමාහු' යනු වේ.

යො ආතුමානං සයමෙව පාවා – 'අතුමා' යි ආත්මය කියනු ලැබේ. **සයමෙව පවා** – තෙමේ මැ තමා පවසයි: 'මම සීලසම්පත්තියෙනි' හෝ ('අඤ්ඤපුපථෙඨා පරෙසං පාවා' යන්නෙහි නිර්දෙසය බලනු.)... තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී වෙමි හෝ පවසයි, කියයි බෙණෙයි දක්වයි වහරා නුයි 'යො ආතුමානං සයමෙව පාවා' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"යො අත්තනො සීලවතානි –පෙ– ආතුමානං සයමෙව පාවා" යනු'

8-4.

තවද යම් ක්ෂීණාස්‍රව මහණෙක් රාගාදි කෙලෙස් සත්හිදීමෙන් ශාන්ත වූයේ රාගාදි ගිනි නිවීමෙන් නිවුණු සිත් ඇත්තේ 'මම් මෙසේ වෙමි' සිල් නිමිති කොට තමා ඵලවා කියන තෙපුල් නො කියන්නේ වේ ද, යමක්හුගේ සකඤ්ඤාදිලොකයෙහි කිසි තැනෙක්හි රාගාදිඋත්සදයෝ නැද්ද, ඔහුගේ ඒ සිය ගුණ නො පාළකිරීම අරීදහමෙකැයි සකඤ්ඤාදියෙහි නිපුණ වූ බුද්ධාදීහු කියත්.

සඤ්ඤා ච භික්ඛු අභිනිබ්බුතඤ්ඤා – 'සඤ්ඤා' යනු: රාගය සම්ත (සන්හිදුවන ලද) වන බැවින් ශාන්ත ය, දොෂය සම්ත වන බැවින් ශාන්ත ය, මොහය සම්ත වන බැවින් ශාන්ත ය, ක්‍රොධය උපනාහය මකුබව පලාස(ග්‍රහ)ය ඊෂ්‍යාව මාත්සර්‍යය මායාව ශඨබව තදබව කරණුත්තරියකරණය මානය අතිමානය මදය ප්‍රමාදය සියලු කෙලෙසුන් සියලු දුශ්චරිතයන් සියලු දරථයන් සියලු පරිදාහයන් සියලු සන්තාපයන් සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ශාන්ත වන බැවින් සම්ත වත බැවින් වෙසෙසින් සම්ත වන බැවින් දවත ලද වන බැවින් (සියලු සන්තාපයන්) නිවන ලද වත බැවින් දුරු කළ බැවින් ඉපැදීමට. නුපුදුසු කළ බැවින් ශාන්ත වූයේ උපශාන්ත වූයේ නිවුණේ සන්හිදුණේ නුයි 'සන්ත' තම. **භික්ඛු** – (මතු කියන) සප්තධර්මයන් භින්න වන බැවින් 'භික්ඛු' තම. සත්කායදෘෂ්ටිය බිඳුණේ වෙයි, විචිකිත්සාව – ශීලව්‍රතපරාමර්ශය – රාගය – දොෂය – මොහය – මානය බිඳුණේ වෙයි. ඔහු විසින් කෙලශප්‍රත්‍යය වූ පුනර්භවය දෙන්නා වූ කෙලශදරථ සහිත වූ දුඃඛවිපාක වූ අනාගතයෙහි ජාතිජරාමරණයන්ට කාරණ වූ ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ බිඳුණා ලද්දාහු වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "පජ්ජින කතෙන අත්තනා (සහියාති භගවා)
පරිනිබ්බානගතෝ විතිණ්ණකඞ්ඛෝ
විහවිං භවං ච විප්පහාය
වූසිතවා ඛීණපුනබ්භවෝ[1] ස භික්ඛූ"ති-a.

සත්තා ව භික්ඛු.

අභිනිබ්බුතත්තෙනාති- රාගස්ස නිබ්බාපිතත්තා අභිනිබ්බුතත්තෙනා; දොසස්සනිබ්බාපිතත්තා අභිනිබ්බුතත්තා. මෝහස්ස නිබ්බාපිතත්තා අභිනිබ්බුතත්තෙනා; කොධස්ස, උපනාහස්ස, මක්ඛස්ස, පලාසස්ස, ඉස්සාය, මච්ඡරියස්ස, මායාය, සාඨෙය්‍යස්ස,ථම්භස්ස, සාරම්භස්ස, මානස්ස, අතිමානස්ස, මදස්ස, පමාදස්ස, සබ්බකිලෙසානං, සබ්බදුච්චරිතානං, සබ්බදරථානං, සබ්බපරිළාහානං, සබ්බසන්තාපානං, සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං නිබ්බාපිතත්තා අභිනිබ්බුතත්තෙනාති 'සත්තා ව භික්ඛු අභිනිබ්බුතත්තෙනා.'

ඉතිහනන්ති[2] **සීලෙසු අකසම්මානෙනාති** – 'ඉතිහ'න්ති පදසන්ධි පදසංසග්ගෝ පදපාරිපූරි. අක්ඛරසම්මායෝ ව්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතාපෙතං[3] ඉතිහනන්ති. **සීලෙසු අකසම්මානෙනාති** – ඉධෙකච්චෝ කත්තී හොති විකත්තී;[4] සෝ කත්තති 'අහමස්මි සීලසම්පන්නෝ'ති වා 'වතසම්පන්නෝ'ති වා 'සීලබ්බතසම්පන්නෝ'ති වා, ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා –පෙ– තෙවිජ්ජතාය ඉද්ධිමන්තතාය චෙතොපරියඤාණවසිභාවතාය වා ලාභීති වා කත්තති විකත්තති, එවං න කත්තති න විකත්තති, කත්තා ආරතෝ විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'ඉතිහනන්ති සීලෙසු අකසම්මානෙනා'

තම්මරියධම්මං කුසලා වදන්තීති – 'කුසලා'ති යෙ තෙ ඛන්ධකුසලා ධාතුකුසලා ආයතනකුසලා පටිච්චසමුප්පාදකුසලා සතිපට්ඨානකුසලා සම්මප්පධානකුසලා ඉද්ධිපාදකුසලා ඉන්ද්‍රියකුසලා බලකුසලා බොජ්ඣඞ්ගකුසලා මග්ගකුසලා ඵලකුසලා නිබ්බානකුසලා, තෙ කුසලා එවං වදන්ති: 'අරියානං එසෝ ධම්මෝ; නෙසෝ ධම්මෝ අනරියානං. පණ්ඩිතානං එසෝ ධම්මෝ; නෙසෝ ධම්මෝ බාලානං. සප්පුරිසානං එසෝ ධම්මෝ; නෙසෝ ධම්මෝ අසප්පුරිසානන්ති එවං වදන්ති, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති 'තම්මරියධම්මං කුසලා වදන්ති.'

1. ඛීණං පුනබ්භවෝ - සීමු. I. 2. ඉදඤ - පු.
3. පදානුපුබ්බතානෙමිතං - සීමු. I. 4. කත්තීසකා හොති විකත්තීසකා - සී. මු. II.
a. සුත්තනිපාත - සභියසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. යමෙක් තෙමේ තම‍ා විසින් වැඩූ මාර්ගයෙන් කෙලඟපරිනිර්වාණයට ගියේ ද, එහෙයින් ම තරණය කළ සැක ඇත්තේ ද, විපත්ති සම්පත්ති ආදී නෙද ඇති විභවයත් භවයත් දුරු කොට මාර්ගවාස වැස නිම වූ ක්‍ෂය කළ පුනර්භව ඇති හෙතෙම භික්‍ෂු නම් වේ නුයි- 'සන්තෝ ච භික්ඛු' යනු වේ.

අභිනිබ්බුතත්තෝ - රාගය නිවන ලද වන බැවින් නිවුණු සිත් ඇතිගේ ක්‍රෝධය උපනාහය මකුබව පලාස(ග්‍රහග්‍රාහ)ය ඊර්ෂ්‍යාව මිසුරුබව මායාව ශාඨ්‍යබව තදබව කරණුත්තරියකරණය මානය අතිමානය මදය ප්‍රමාදය සියලු කෙලෙසුන් සියලු දුශ්චරිතයන් සියලු දරථයන් සියලු පරිදාහයන් සියලු සන්තාපයන් සර්‍වාකුශලාභි-සංඝස්කාරයන් නිවන ලද වන බැවින් වෙසෙසින් නිවුණු සිත් ඇත්තේ නුයි 'සන්තෝ ච භික්ඛු අභිනිබ්බුතත්තෝ' යනු වේ.

ඉතිහනන්ති සීලෙසු අකප්පමානෝ - 'ඉතිහං' යනු: පදසන්ධි යැ, පදයන්ගේ සංසර්ගී යැ, පදයන්ගේ එකතු වීම යැ, ව්‍යඤ්ජනයන්ගේ සිලුටුබව යැ, තෙල 'ඉතිහං' යනු පදයන්ගේ පරිපාටිය ද වේ. **සීලෙසු අකප්පමානෝ** - මේ ලොවැ කිසිවෙක් ආත්මවර්ණනාව කරනුයේ විවිධ කොට ආත්මවර්ණනාව කරනුයේ වෙයි: හෙතෙම 'මම සිල්වත්මි' හෝ කියයි, ව්‍රතසම්පන්නයෙමි හෝ, ශීලව්‍රතසම්පන්නයෙමි හෝ, ජාතියෙන්, ගොත්‍රයෙන්, කුලපුත්‍රභාවයෙන්, වර්ණසෞන්දර්‍යයෙන් හෝ. . .නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-යතනසම්පත්තිලාභී වෙමි හෝ කියයි වෙසෙසින් කියයි. මෙසේ නො කියයි, විවිධ කොට නො කියයි. ආත්මවර්ණනායෙන් දුරින් දුරු වූයේ නො ඇලුණේ සියලු ලෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්තවූයේ විගතමයර්‍යාදා කළ(එක් ව නො යෙදුණු) සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'ඉතිහන්ති සීලෙසු අකප්පමානෝ' යනු වේ.

තමරියධම්මං කුසලා වදන්ති - 'කුසලා' යනු: සකාර්‍යයන්හි නිපුණ වූවාහු ධාතු - ආයතන - ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද - සම්‍යක්ප්‍රධාන - - සෘද්ධිපාද - ඉන්ද්‍රිය - බල - බොධ්‍යඞ්ග - මාර්ග - ඵල - නිර්වාණයෙහි නිපුණ වූවාහු මෙසේ කියති: 'තෙල ආර්‍යයන්ගේ දහමෙකි; අනාර්‍යයන්ගේ දහමෙක් නො වෙයි. පණ්ඩිතයන්ගේ දහමෙකි; බාලයන්ගේ දහමෙක් නො වෙයි. තෙල සත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙකි; අසත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙක් නො වේ ය'යි මෙසේ පවසති, කියති, බෙණෙති, දක්වති, මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'තමරියධම්මං කුසලා වදන්ති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යස්සුස්සදා නත්ථි කුහිඤ්චි ලෝකෙනි – 'යස්සා'ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස, **උස්සදා**ති – සත්තුස්සදා: රාගුස්සදෝ දෝසුස්සදෝ මෝහුස්සදෝ මානුස්සදෝ දිට්ඨුස්සදෝ කිලෙසුස්සදෝ කම්මුස්සදෝ. තස්සිමේ උස්සදා නත්ථි න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්ති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා; **කුහිඤ්චී**ති – කුහිඤ්චි කිම්හිචි කත්ථචි අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා; **ලෝකෙ**ති – අපායලෝකෙ මනුස්සලෝකෙ දේවලෝකෙ ඛන්ධලෝකෙ ආයතනලෝකෙති 'යස්සුස්සදා නත්ථි කුහිඤ්චි ලෝකෙ'ති.

තෙනාහ භගවා:

"සන්තා ව භික්ඛු අභිනිබ්බුතත්තනා
ඉතිහතන්ති සීලෙසු අකත්ථමානො,
තම්ථියධම්මං කුසලා වදන්ති
යස්සුස්සදා නත්ථි කුහිඤ්චි ලෝකෙ"ති.

8 – 5

පකප්පිතා සඞ්ඛතා යස්ස ධම්මා
පුරෙක්ඛතා සන්ති අවෙවදාතා,[1]
ඔදාතනී පස්සති ආනිසංසං
තණ්හිස්සිතො කුප්පපටිච්චසන්තිං[2],

පකප්පිතා සඞ්ඛතා යස්ස ධම්මාති– 'පකප්පනා'ති දෙව පකප්පනා: තණ්හාපකප්පනා ච දිට්ඨිපකප්පනා ච-පෙ-අයං තණ්හාපකප්පනා-පෙ-අයං දිට්ඨිපකප්පනා, ඉමා දෙව පකප්පනා. **සඞ්ඛතා**ති – සඞ්ඛතා විසඞ්ඛතා අභිසඞ්ඛතා සණ්ඨාපිතා'තිපි සඞ්ඛතා, අථ වා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්ච-සමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරෝධධම්මාතිපි සඞ්ඛතා; **යස්සා**ති – දිට්ඨිගතිකස්ස; **ධම්මා** වුච්චන්ති ඛන්ධපඤ්චකදිට්ඨිගතානීති 'පකප්පිතා සඞ්ඛතා යස්ස ධම්මා.'

පුරෙක්ඛතා සන්ති අවෙවදාතාති – 'පුරෙක්ඛතා'[3] ති දෙව පුරෙක්ඛාරා: තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ ච දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ ච-පෙ-අයං තණ්හා පුරෙක්ඛාරෝ. – පෙ – අයං දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ. තස්ස තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ අප්පහීනෝ දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ අප්පටිනිස්සට්ඨෝ. තස්ස තණ්හාපුරෙක්ඛාරස්ස අප්පහීනත්තා දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරස්ස අප්පටිනිස්සට්ඨත්තා සෝ තණ්හං වා දිට්ඨිං වා පුරතෝ කත්වා චරති, තණ්හාධජෝ තණ්හාකෙතු තණ්හාධිපතෙය්යෝ, දිට්ඨිධජෝ දිට්ඨිකෙතු දිට්ඨාධිපතෙය්යෝ, තණ්හාය වා දිට්ඨියා වා පරිවාරිතෝ චරතීති පුරෙක්ඛතා; **සන්තී**ති – සන්ති සංවිජ්ජන්ති අත්ථි උපලබ්භන්ති; **අවෙවදාතා**ති – අවිවදාතා අවෙදාතා අපරිසුද්ධා සංකිලිට්ඨා සංකිලෙසිකාති 'පුරෙක්ඛතා සන්ති අවෙවදාතා.'

---

1. අවිවදාතා – සු. PTS. 2. සන්ති – සිමු. I. 3. පුරෙක්ඛාරා – කත්ථචි.

Free Distribution www.aathaapi.org

යස්සුස්සදා නත්ථි කුහිඤ්චි ලෝකෙ – 'යස්ස' යනු: අතීත් වූ ක්ෂීණාස්‍රවයන්හුගේ; **උස්සදා** – උත්සදයෝ සතෙකි: රාගොත්සදය දොස – මොහ – මාන – දිට්ඨි – කෙලස – කම්මොත්සදය ය යි. ඔහුට මේ උත්සදයෝ නැත, විද්‍යමාන නො වෙති, නො ලැබෙති, ප්‍රහීණ වූවාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්හිදුණාහු දුරු වූවාහු අභව්‍යොත්පත්තික වූවාහු ඤාණ නමැති ගින්නෙන් දවනා ලද්දාහු වෙත්. **කුහිඤ්චි** – අධ්‍යාත්මයෙහි හෝ බාහ්‍යයෙහි හෝ අධ්‍යාත්මබාහ්‍යයෙහි හෝ කිසි තැනෙක්හි; **ලෝකෙ** – අපායලොකයෙහි මනුෂ්‍ය – දෙව – සඤ්ඤා – ධාතු – ආයතනලොකයෙහි නුයි 'යස්සුස්සදා නත්ථි කුහිඤ්චි ලෝකෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සඤ්ඤා ච භික්ඛු-පෙ-කුහිඤ්චි ලෝකෙ"යි.

8 – 5.

යම් දෘෂ්ටිගතිකයන්හුගේ තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි විසින් පරිකල්පිත වූ (=සලකන ලද) ප්‍රත්‍යයෙන් සකස් කරන ලද තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි පෙරටු කරන ලද අපිරිසුදු වූ දෙසැටදිට්ඨගත ධර්ම කෙතෙක් ඇත්තාහු ද, හෙතෙම යම් හෙයකින් ඒ දෘෂ්ටියෙහි ප්‍රත්‍යය සත්කාරාදි දෘෂ්ටධාර්මික වූ ද ගතිවිශෙෂාදි සාම්පරායික වූ ද ආනිසංසයක් දක්නේ ද, එහෙයින් විපාකජනක පරිවර්තනශීලි හෙයින් කොප්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ ද සංවෘතිඥානයි සඞ්ඛ්‍යාත දෘෂ්ටිය ඇසිරි කොට පවත්නේ වේ.

පකප්පිතා සඞ්ඛතා යස්ස ධම්මා – 'පකප්පනා' යි: තෘෂ්ණාප්‍රකල්පනය ද දෘෂ්ටිප්‍රකල්පනය දෙයි ප්‍රකල්පනයෝ දෙදෙනෙකි; . . .මෝ තෘෂ්ණාප්‍රකල්පනා යැ . . .මෝ දෘෂ්ටිප්‍රකල්පනා යි. **සඞ්ඛතා** – ප්‍රත්‍යයන් විසින් සකස් කරන ලද්දාහු වෙසෙසින් සකස් කරන ලද්දාහු මොනොවට සකස් කරන ලද්දාහු ප්‍රත්‍යයවශයෙන් ම මනා කොට තබන ලද්දාහු නුයි 'සඞ්ඛත' නම් වෙති. නොහොත් ඇති වැ නැති වන හෙයින් අනිත්‍ය වූවාහු ප්‍රත්‍යයන් විසින් සකස් කරන ලද්දාහු වස්තුආලම්බනයන් නිසා උපන්නාහු ක්ෂය වන සුභාව ඇත්තාහු පිරිහෙන සුභාව ඇත්තාහු නො නැවැති පහ වන සුභාව ඇත්තාහු නිරුද්ධ වන සුභාව ඇත්තාහු නුයි ද 'සඞ්ඛත' නම් වෙත්. **යස්ස** – දෘෂ්ටිගතිකයන්හුගේ; ද්වාෂට්ඨිදෘෂ්ටිගතයෝ 'ධම්ම' යි කියනු ලැබෙත් නුයි 'පකප්පිතා සඞ්ඛතා යස්ස ධම්මා' යනු වේ.

පුරෙක්ඛතා සන්ති අවෙවදුතා – 'පුරෙක්ඛතා' යනු: තෘෂ්ණාපුරස්කාරය ද දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දෙයි පුරස්කාරයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. . . .ඔහුට (ඔහු විසින් හෝ) තෘෂ්ණාපුරස්කාරය අප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරු නො කරන ලද්දේ යැ, ඔහු විසින් තෘෂ්ණාපුරස්කාරය අප්‍රහීණ හෙයින් දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරු නො කළ හෙයින් හෙතෙම තෘෂ්ණාව හෝ දෘෂ්ටිය හෝ පෙරටු කොට හැසිරෙයි, තෘෂ්ණා නමැති ධජ ඇත්තේ තෘෂ්ණා නමැති කෙහෙලි ඇත්තේ තෘෂ්ණාව අධිපති කොට ඇත්තේ, දෘෂ්ටි නමැති ධජ ඇත්තේ දෘෂ්ටි නමැති කෙහෙලි ඇත්තේ දෘෂ්ටිය අධිපති කොට ඇත්තේ වෙයි. තෘෂ්ණාව හෝ දෘෂ්ටිය හෝ විසින් පිරිවරන ලදුයේ හැසිරේ නුයි 'පුරෙක්ඛතා' යනු වේ. **සන්ති** – ඇත, විද්‍යමාන වෙති, ලැබෙත්. **අවෙවදුතා** – අනවදුත වූවාහු අපරිශුද්ධ වූවාහු තුම්බූ කිලිටි වූවාහු කෙලෙසුණාහු නුයි 'පුරෙක්ඛතා සන්ති අවෙවදුතා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදත්තනි පස්සති ආනිසංසන්ති 'යදත්තනී'ති යං අත්තනි; අත්තා වුච්චති දිට්ඨිගතං. අත්තතෝ දිට්ඨියා දෙව ආනිසංසෙ පස්සති: දිට්ඨධම්මිකඤ්ච ආනිසංසං සම්පරායිකඤ්ච ආනිසංසං. කතමෝ දිට්ඨියා-දිට්ඨධම්මිකෝ ආනිසංසෝ? යංදිට්ඨිකා සත්ථා හොති, තංදිට්ඨිකා සාවකා හොන්ති. තංදිට්ඨිකං සත්ථාරං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුකරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති අපචිතිං කරොන්ති. ලභති ච තතෝනිදානං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං. අයං දිට්ඨියා දිට්ඨධම්මිකෝ ආනිසංසෝ. කතමෝ දිට්ඨියා සම්පරායිකෝ ආනිසංසෝ? අයං දිට්ඨි අලං කාමත්තාය වා සුඛත්තාය වා යසත්තාය වා අස්සරත්තාය වා ගන්ධබ්බත්තාය වා මහාරාජත්තාය වා ඉන්දත්තාය වා බ්‍රහ්මත්තාය වා දෙවත්තාය වා, අයං දිට්ඨි අලං සුද්ධියා විසුද්ධියා පරිසුද්ධියා මුත්තියා විමුත්තියා පරිමුත්තියා, ඉමාය දිට්ඨියා සුජ්ඣන්ති විසුජ්ඣන්ති පරිසුජ්ඣන්ති මුච්චන්ති විමුච්චන්ති පරිමුච්චන්ති; ඉමාය දිට්ඨියා සුජ්ඣිස්සාමි විසුජ්ඣිස්සාමි පරිසුජ්ඣිස්සාමි මුච්චිස්සාමි විමුච්චිස්සාමි පරිමුච්චිස්සාමීති ආයතිං ඵලපාටිකඞ්ඛී හොති. අයං දිට්ඨියා සම්පරායිකෝ ආනිසංසෝ. අත්තතෝ දිට්ඨියා ඉමෙ දෙව ආනිසංසෙ පස්සති දක්ඛති ඔලොකෙති නිජ්ඣායති උපපරික්ඛතීති 'යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං'.

තංනිස්සිතෝ කුප්පපටිච්චසන්තිනන්ති- තිස්සෝ සන්තියෝ: අච්චන්තසන්ති තදඞ්ගසන්ති සමුච්ඡිසන්ති.[1] කතමා අච්චන්තසන්ති? අච්චන්තසන්ති වුච්චති අමතං නිබ්බානං යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං. අයං අච්චන්තසන්ති. කතමා තදඞ්ගසන්ති? පඨමජ්ඣානං සමාපන්නස්ස නීවරණා සන්තා හොන්ති, දුතියජ්ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරා සන්තා හොන්ති, තතියජ්ඣානං සමාපන්නස්ස පීති සන්තා හොති, චතුත්ථජ්ඣානං සමාපන්නස්ස සුඛදුක්ඛා සන්තා හොන්ති, ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා පටිඝසඤ්ඤා නානත්තසඤ්ඤා සන්තා හොන්ති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤා සන්තා හොති, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤා සන්තා හොති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤා සන්තා හොති, අයං තදඞ්ගසන්ති. කතමා සමුච්ඡිසන්ති? සමුච්ඡිසන්ති[2] වුච්චන්ති චතස්සොපි දිට්ඨිගතානි, (ඉමා) දිට්ඨිසන්තිනියා. අපි ච සමුච්ඡිසන්ති ඉමස්මිං අත්ථෙ අධිප්පෙතා සන්තීති. **තං නිස්සිතෝ කුප්පපටිච්ච සන්තිනන්ති-** කුප්පසන්තිං පකුප්පසන්තිං එරිතසන්තිං[3] සමෙරිතසන්තිං වලිතසන්තිං ඝට්ටිතසන්තිං කම්පිතසන්තිං පකම්පිතසන්තිං අනිච්චං සඞ්ඛතං[4] පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං, සන්තිං නිස්සිතෝ අස්සිතෝ අල්ලීනෝ උපගතෝ සම්පගතෝ අජ්ඣොසිතෝ අධිමුත්තොති තන්නිස්සිතෝ කුප්පපටිච්චසන්තිං.'

---

1 සම්මිතිසන්ති - සී. 2. සම්මුති සන්තියෝ - සීමු. II. 3. පරිතසන්ති - ස.
4. අසඞ්ඛතං - සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං – 'යදත්තනි' – යං අත්තනි; 'අත්තා' යී දෘෂ්ටිගතය කියනු ලැබෙයි තමාගේ දෘෂ්ටියෙහි අනුසස් දෙකක් දකී: දෘෂ්ටධාර්මිකආනෘශංසය සාම්පරායිකආනෘශංසය යි කියා යි. දෘෂ්ටියෙහි දෘෂ්ටධාර්මිකආනෘශංසය කවරැ යත්: ශාස්තෘ තෙම යම් බඳු දෘෂ්ටි ඇත්තේ නම්, ශ්‍රාවකයෝ එබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තාහු වෙති. එබඳු දෘෂ්ටි ඇති ශාස්තෘහු හට ශ්‍රාවකයෝ සත්කාර කෙරෙති, ගරු කෙරෙති, බුහුමන් කෙරෙති, පුදති, අඤ්ජලිකම්‍යාදියෙන් අපවායන කෙරෙත්; එකරුණෙන් චීවර පිණ්ඩපාත සේනාසන ගිලන්පසඵෙහෙත්පිරිකර ලබන්නේත් වෙයි. මේ දෘෂ්ටියෙහි දෘෂ්ටධාර්මිකආනෘශංස යි. දෘෂ්ටියෙහි සාම්පරායික ආනෘශංසය කවරැ යත්: 'මේ දෘෂ්ටිය නාරජඛවට හෝ ගුරුළු – යක්සෙතෙවි – අසුර – ගඳෙව් – වරම්රජ – සක්දෙවි – මහබඹු – සම්මුතිදෙව ඛවට හෝ පමණ යැ, මේ දෘෂ්ටිය ශුද්ධියට විශුද්ධියට පාරිශුද්ධියට මුක්තියට විමුක්තියට සම්ප්‍රකාරයෙන් මුක්තියට පමණ යැ, මේ දෘෂ්ටියෙන් ශුද්ධ වෙති, විශුද්ධ වෙති, පරිශුද්ධ වෙති, මිදෙති, වෙසෙසින් මිදෙති, සම්ප්‍රකාරයෙන් මිදෙති;මේ දෘෂ්ටියෙන් ශුද්ධ වෙමි, විශුද්ධ – පරිශුද්ධ වෙමි, මිදෙමි, වෙසෙසින් මිදෙමි, සම්ප්‍රකාරයෙන් මිදෙමි' අනාගතඵලය කැමැති වන්නේ වෙයි. මේ දෘෂ්ටියෙහි සාම්පරායික ආනෘශංස යි. තමාගේ දෘෂ්ටියෙහි මේ දෙ අනුසස් දකී බලයි සිතයි විමසා නුයි 'යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං' යනු වේ.

තං නිස්සිතෝ කුප්පපටිච්චසන්තිං – ශාන්තීහු අත්‍යන්තශාන්ති යැ තදඞ්ගශාන්ති යැ සංවෘතිශාන්ති යැයි තිදෙනෙකි; අත්‍යන්තශාන්ති කවරී ද යත්? සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්ඟිඳීම ඇති සියලු කාමාදිඋපධි දුරුලු තෘෂ්ණාක්ෂය වූ කෙලෙස්රජස් තො ඇලුණු සියලු දුක් නිරුද්ධ වූ අමෘතනිවන 'අත්‍යන්තශාන්ති' යයි කියනු ලැබේ; මේ යැ අත්‍යන්තශාන්ති නම්. තදඞ්ගශාන්ති කවරී ද යත්? පළමුවන දැහැනට සමවන්හුගේ නීවරණයෝ සන්ඟිඳුණාහු වෙති, දෙවැනි දැහැනට සමවන්හුගේ විතර්කවිචාරයෝ ශාන්ත වෙති, තෙවැනි දැහැනට සමවන්හුගේ ප්‍රීතිය ශාන්ත වෙයි, සිවුවැනි දැහැනට සමවන්හුගේ සුවදුක් ශාන්ත වෙයි, අකාසානඤ්චායතනයට සමවන්හුගේ රූපසංඥ ප්‍රතිඝසංඥ නානාත්වසංඥෝ ශාන්ත වෙති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට සමවන්හුගේ ආකාසානඤ්චායතනසංඥව ශාන්ත වෙයි, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සමවන්හුහට විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥව ශාන්ත වෙයි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට සමවන්හුහට ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසංඥව ශාන්ත (–සන්ඟිඳුණේ) වේ; මේ තදඞ්ගශාන්තිය යි. සම්මුතිශාන්ති කවරී ද යත්? 'සම්මුතිශාන්ති' යයි දෙසැට දෘෂ්ටිගතයෝ කියනු ලැබෙත්. (මොහු) දෘෂ්ටිශාන්තීහු යි. වැලිදු සංවෘතිශාන්තිය මේ අර්ථයෙහි 'ශාන්ති' යයි අදහස් කරන ලදී. **තං නිස්සිතෝ කුප්පපටිච්චසන්තිං** – (විපාකජනක පිසින් ද පරිවර්ත්ත පිසින් ද) කොප්‍යශාන්ති වූ වෙසෙසින් කොප්‍යශාන්ති වූ චංචලශාන්ති වූ චලිතශාන්ති වූ පිඛිතශාන්ති වූ කම්පිතශාන්ති වූ ප්‍රකම්පිතශාන්ති වූ අනිත්‍ය වූ සංස්කෘත වූ ප්‍රත්‍යයසමුත්පන්න වූ ක්ෂය වන–සුලු නැසෙනසුලු නො නවත්නාසුලු නිරුද්ධ වන සුභාව ඇති ශාන්තිය ඇසුරු කෙරේ වෙසෙසින් ඇසුරු කෙළේ වැලඳගත්තේ ඊට පැමිණියේ ඇතුළු වූයේ ඇලුණේ නුයි 'තංනිස්සිතෝ කුප්පපටිච්චසන්තිං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙතාහ භගවා:

"පකපපිතා සඬඛතා යසස ධමමා
පුරෙක්ඛතා සනති අවෙවදතා,
යදත්තනී පසසති ආනිසංසං
තනනිසසිතෙතා කුපපපිවවසනති" නති.

8 - 6

දිට්ඨිනිවෙසා න හි සවාතිවත්තතා[1]
ධමෙමසු නිවෙජය සමුගගහීතං,
තසමා නරො තෙසු නිවෙසනෙසු
නිරසසති[2] ආදියතිවව[3] ධමමං.

දිට්ඨිනිවෙසා න හි සවාතිවත්තතාති – 'දිට්ඨිනිවෙසා' ති 'සසසතො ලොකො, ඉදමෙව සචචං, මොඝමඤඤදා'නති අභිනිවෙසපරාමාසො දිට්ඨිනිවෙසනං. 'අසසසතො ලොකො, අනතවා ලොකො, අනනතවා ලොකො, තං ජීවං තං සරීරං, අඤඤං ජීවං අඤඤං සරීරං, හොති තථාගතො පරමමරණා, න හොති තථාගතො පරමමරණා, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරමමරණා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණා, ඉදමෙව සචචං, මොඝමඤඤදා'නති අභිනිවෙසපරාමාසො දිට්ඨිනිවෙසනනති දිට්ඨිනිවෙසා; **න හි සවාතිවත්තතාති** – දිට්ඨිනිවෙසා න හි සවාතිවත්තතා,[1] දුරතිවත්තතා දුත්තරා දුපපතරා දුසසමතිකකමා දුබබිති–වත්තතාති 'දිට්ඨිනිවෙසා න හි සවාතිවත්තතා.'

ධමෙමසු නිවෙජය සමුගගහීතනති – 'ධමෙමසු'ති ඛාසවසස දිට්ඨිගතෙසු; **නිවෙජයාති** – නිවජිතිවා විනිවජිතිවා[4] විවිනිවා පවිවිනිවා තුලයිතවා තීරයිතවා විනාවයිතවා විභූතං කතවා; **සමුගගහීතනති** නිවෙසනෙසු ඔගිගහනො බිලගගහනො වරගගහනො කොට්ඨාසගගහනො උවවයගගහනො සමුවවයගගහනො, ඉදං සචචං තචඡං තථං භූතං යථාසභාවං[5] අවිපරීතං ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජෙඣාසිතං අධිමුත්තනති - ධමෙමසු නිවෙජය සමුගගහීතං.

තසමා නරො තෙසු නිවෙසනෙසූති– 'තසමා'ති –තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපපචචයා තන්නිදානා; **නරොති** සත්තා නරො මානවො පොසො පුග්ගලා ජීවො ජාගු[6] ජන්තු ඉන්දගු හින්දගු මනුජො; **තෙසු නිවෙසනෙසූති** – තෙසු දිට්ඨිනිවෙසනෙසූති 'තසමා නරො තෙසු නිවෙසනෙසු.'

---

1. සමිනිවත්තා - සීමු. I. මජඣ. ස. 2. නිදසසති - සසා. PTS.
3. ආදියති ව. PTS.
4. නිවිනිවා විවජිනිවා 'තිපි පාඨා.
5. යථාවං - ස. 6. ජතු - සීමු. II. ජාතු - සසා.

Free Distribution www.aathaapi.org

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පකප්පිතා සඞ්ඛතා-පෙ-කුප්පපටිච්චසන්තිං" යි.

8-6.

ඉදංසච්චාභිනිවේස සඞ්ඛ්‍යාත දෘෂ්ටිනිවේශනයෝ යම් හෙයකින් සුව සේ ඉක්මැවිය හෙන්නාහු නො වෙත් ද, දෙඋරට දිවුදම් අතුරෙහි මෙනෙවට බැසගත් ඒ ඒ ධර්ම්ය නිශ්චය කොට පවත්නේ ද, එහෙයින් සත්‍ය තෙමේ ඒ දෘෂ්ටිනිවේශනයන්හි අජරීල ගොශීලාදි ධර්ම්ය හරනේ ද වෙයි, ගත්තේත් වේ.

දිට්ඨිනිවේසා න හි සච්චාතිවත්තා - 'දිට්ඨිනිවේසා' යනු: 'ආත්මභාව සඞ්ඛ්‍යාත ලෝකය ශාශ්වත යැ, මෙය මැ සැබෑව, අන්‍යය සිස්' යැයි, අභිනිවේශයෙන් පරාමර්ශනය කිරීම **දෘෂ්ටිනිවේශන** යැ; ('අසස්සතෝ' යන ආදිය 3-2ගාථානිද්දේසයෙහි යැ.) **න හි සච්චාතිවත්තා** – දෘෂ්ටිනිවේශනයෝ නො මැ සුව සේ ඉක්මැවිය හෙන්නාහු, දුක සේ ඉක්මැවිය යුත්තාහු, දුස්තර වූවාහු දුෂ්ප්‍රතර වූවාහු නුයි 'න හි සච්චාතිවත්තා' යනු වේ.

ධම්මේසු නිච්ඡය්‍ය සමුග්ගහීතං – 'ධම්මේසු' යනු: ඛාෂාපරිදෘෂ්ටිගත-යන්හි; **නිච්ඡය්‍ය** – නිශ්චය කොට විනිශ්චය කොට විමසා සවිප්‍රකාරයෙන් විමසා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විහුත කොට; **සමුග්ගහීතං** - දෘෂ්ටිනිවේශනයන්හි අවධි කොට ගැනීම යැ, කොටස් වශයෙන් ගැනීම යැ, උත්තමග්‍රාහ යැ, කොට්ඨාසග්‍රාහ යැ, රාශිවශයෙන් ගැනීම යැ, විශෂරාශිවශයෙන් ගැනීම යි; මෙය මැ සභාව යැ අවිපරීත යැ අවිපරිණාම යැ විද්‍යමාන යැ යථාසභාව යැ විපරීත නො වේ යැයි ගත්තා ලද පරාමර්ශ කල අභිනිවේශ කල බැසගත්තා ලද නිශ්චය කර ගත්තා ලද නුයි 'ධම්මේසු නිච්ඡය්‍ය සමුග්ගහීතං' යනු වේ.

තස්මා නරෝ තෙසු නිවෙසනෙසු - 'තස්මා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුවෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන්; **නරෝ** – සත්ත්ව යැ නර යැ මානව යැ පුරුෂ යැ පුද්ගල යැ ජීව යැ (ජාතියට යේ නුයි) ජාගු යැ ජන්තු යැ (ඉන්ද්‍රියයෙන් යේ නුයි) ඉන්දගු යැ (මරණයට යේ නුයි) හින්දගු යැ මනුජ යැ; **තෙසු නිවෙසනෙසු** – ඒ දෘෂ්ටිනිවේශනයන්හි නුයි 'තස්මා නරෝ තෙසු නිවෙසනෙසු' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නිරස්සති[1] **ආදියතිවව**[2] **ධම්මන්ති** – 'නිරස්සති'ති දවිහි කාරණෙහි නිරස්සති: පරවිචජ්ජනතාය වා නිරස්සති, අනභිසමතුණනෙතා වා නිරස්සති. කථං පරවිචජ්ජනතාය වා නිරස්සති ? පරෝ විචජ්ජෙති, සෝ සත්ථා න සබබඤ්ඤූ, ධමෙමා න සවාකඛාතෝ, ගණෝ න සුපටිපන්නෝ, දිට්ඨි න භද්දිකා, පටිපදා න සුපඤ්ඤත්තා, මගෙගා න නියයානිකෝ, නතථෙත්[3] සුද්ධි වා විසුද්ධි වා පරිසුද්ධි වා මුත්ති වා විමුත්ති වා පරිමුත්ති වා, නතථෙත සුජඣනති වා විසුජඣනති වා පරිසුජඣනති වා මුචචනති වා විමුචචනති වා පරිමුචචනති වා, හීනා නිහීනා ඔමකා ලාමකා ඡත්තකා[4] පරිත්තාති එවං පරෝ විචජ්ජෙති. එවං විචජ්ජියමානෙ සත්ථාරං නිරස්සති, ධම්මඛඛානං නිරස්සති, ගණං නිරස්සති, දිට්ඨිං නිරස්සති, පටිපදං නිරස්සති, මගගං නිරස්සති, එවං පරවිචජ්ජනතාය නිරස්සති. කථං අනභිසමතුණනෙතා නිරස්සති ? සීලං අනභිසමතුණනෙතා සීලං නිරස්සති, වතං අනභිසමතුණනෙතා වතං නිරස්සති, සීලබබතං අනභිසමතුණනෙතා සීලබබතං නිරස්සති. **ආදියතිවව ධම්මන්ති**– සත්ථාරං ගණහාති, ධම්මඛඛානං ගණහාති, ගණං ගණහාති දිට්ඨිං ගණහාති, පටිපදං ගණහාති, මගගං ගණහාති පරාමසති අභිනිවිසතීති 'නිරස්සති ආදියතිවව ධම්මං.'

තෙනාහ භගවා:

''දිට්ඨිනිවෙසා න හි සවාතිවත්තා
ධමෙමසු නිවෙජය්‍ය සමුග්ගහීතං,
තසමා නරෝ තෙසු නිවෙසනෙසු
නිරස්සති[1] ආදියතිවව[2] ධම්ම''න්ති.

8 – 7

ඩොනස්ස හි තත්‍රී කුහිඤ්චි ලොකෙ
පකපපිතා දිට්ඨි භවාභවෙසු,
මානඤ්ච මානඤ්ච පහාය ඩොනෝ
ස නෙත ගවෙජය්‍ය අනූපගෝ සෝ.

ඩොනස්ස හි තත්‍රී කුහිඤ්චි ලොකෙ පකපපිතා දිට්ඨි භවාභවෙසූති– 'ඩොනෝ'ති ඩොනා වුචචති පඤ්ඤා, යා පඤ්ඤා පජානනා විචයෝ පවිචයෝ ධම්මවිචයෝ සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිචචං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදෝ පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෝ පඤ්ඤාආලොකෝ පඤ්ඤාඔභාසෝ පඤ්ඤාරතනං අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි.a කිං කාරණා ඩොනා වුචචති පඤ්ඤා ?

---

1. නිදස්සති-සහා, PTS. 2. ආදියතිව PTS.
3. න තථ - සහා. PTS. 4. ජතුකා - සීමු. II. PTS.
a. ධම්මසඞගණි - විභතුපපාදකණ්ඩ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නිරස්සති ආදියතිච්ච ධම්මං – 'නිරස්සති' යනු: දෙකරුණෙකින් දුර ලයි: පරිච්ඡන්දනායෙන් හෝ දුර ලයි, අනභිසම්භවනයෙන් හෝ දුර ලයි. කියෙයින් පරිච්ඡන්දනායෙන් (=අන්‍යයන් විසින් වෙන් කරනු ලැබීමෙන්) දුර ලයි යත්– අනෙකෙක් වියෝග කෙරෙයි: 'ඒ ශාස්තෘ සර්ව්ඥ නොවෙයි. ධර්මය සවාඛ්‍යාත නොවෙයි, ගණයා සුප්‍රතිපන්න නොවෙයි, දෘෂ්ටිය සොඳුරු නොවෙයි, ප්‍රතිපදාව සුප්‍රඥප්ත නොවෙයි, මාර්ගය නෛර්‍යාණික නොවෙයි, මෙහි ශුද්ධියක් හෝ විශුද්ධියක් – පාරිශුද්ධියක් – මුක්තියක් – විමුක්තියක් – පරිමුක්තියක් හෝ නැත; මෙහි ශුද්ධ වෙති හෝ විශුද්ධ වෙති – පරිශුද්ධ වෙති – මුක්ත වෙති – විමුක්ත වෙති – පරිමුක්ත වෙති හෝ නැත; හීනයෝ යැ, නිහීනයෝ යැ, අවමකයෝ යැ, ලාමකයෝ යැ, ජඨාකක(=ප්‍රත්‍යයගීත)යෝ යැ, අල්පයෝ යැ'යි මෙසෙයින් අනෙකෙක් වියෝග කරවයි. මෙසේ වියෝග කරනු ලබනුයේ ශාස්තෘහු දුර ලයි, ධර්මාඛ්‍යානය – ගණයා – දෘෂ්ටිය – ප්‍රතිපදාව – මාර්ගය දුර ලයි. මෙසේ පරිච්ඡන්දනායෙන් දුර ලයි. කියෙයින් අනභිසම්භවනයෙන් (=නො පැමිණෙනුයේ හෝ නො හැකි වනුයේ) දුර ලයි යත්: ශීලය නො පුරනුයේ ශීලය දුර ලයි, ව්‍රතය නො පුරනුයේ ව්‍රතය දුර ලයි, ශීලව්‍රතය නො පුරනුයේ ශීලව්‍රතය දුර ලයි. **ආදියතිච්ච ධම්මං** – ශාස්තෘහු ගනී, ධර්මාඛ්‍යානය – ගණයා – දෘෂ්ටිය – ප්‍රතිපදාව – මාර්ගය ගනී පරාමර්ශ කෙරෙයි, බැසගනී නුයි 'නිරස්සති ආදියතිච්ච ධම්මං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

'දිට්ඨිවෙසා–පෙ–ආදියතිච්ච ධම්මං' යනු.

8 – 7.

යම් හෙයකින් ධූතපාප ඇති ක්ෂීණාස්‍රව මහණහු හට කාමාදිභවයන්හි ආත්මභාවලෝකයෙහි කිසි තැනෙක්හි තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි විසින් ප්‍රකල්පිත (=සැලකන ලද) දෘෂ්ටියක් නැද්ද, එහෙයින් ඒ ක්ෂීණාස්‍රව තෙම මායාව ද මානය ද දුර ලා සිටියේ රාගාදි කුමකින් නිරයාදිගතිවිශෙෂයකට යන්නේ ද, හෙතෙම තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිඋපය (=දෙඟ) රහිත වූයේ මැයි.

ඛොනඤ්ඤ හි නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ පකප්පිතා දිට්ඨි භවාභවෙසු – 'ඛොනෝ' යනු: 'ඛොනා' සී ප්‍රඥව කියනු ලබයි. අනිත්‍යාදිප්‍රකාරයෙන් ධර්මයන් දැනගත්තා වූ අනිත්‍යාදිය විමසන්තා වූ ප්‍රකෘතියෙන් විමසන්තා වූ සිවුසැස්දහම් විමසන්තා වූ අනිත්‍යාදිය සලකන උපලක්ෂණ – ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණ වූ පණ්ඩිත්‍යය කුසලබව නිපුණබව යයි කියන ලද අනිත්‍යාදිය විභාවනය කරන අනිත්‍යාදිය සිතන පරීක්ෂා කරන පොළොවෙමන් පතළ හෙයින් භූරි නම් වූ කෙළෙසුන් තසන හෙයින් මේධා යයි කියන ලද ගාඨාවලක්ෂණ– ප්‍රතිවේධයෙහි පමුණුවන හෙයින් පරිණායිකා නම් වූ අනිත්‍යාදි විසින් ධර්මයන් දක්නා හෙයින් විදර්ශනා නම් වූ අනිත්‍යාදිය දැනගන්නා හෙයින් සම්ප්‍රඥ නම් වූ නොමග යන සිත විඳුන්මඟට තඹන හෙයින් ප්‍රතෝදයක් (=කෙවිටක්) වැනි වූ ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය ප්‍රඥාබලය (කෙලෙස් සිඳින හෙයින්) ප්‍රඥශස්ත්‍රය (අත්‍යුද්ගත හෙයින්) ප්‍රඥප්‍රාසාදය ප්‍රඥාලෝකය ප්‍රඥාවභාසය ප්‍රඥාප්‍රද්‍යෝතය ප්‍රඥාරත්නය යි කියන ලද අරමුණෙහි නො මුලා වන හෙයින් අමෝහ නම් වූ ධර්මවිචය සඞ්ඛ්‍යාත වූ සම්‍යග්දෘෂ්ටි යයි කියන ලද ප්‍රඥාව යි. කවර කරුණෙකින් ප්‍රඥාව 'ඛොනා' නම් වූ යැ යත්:

Free Distribution www.aathaapi.org

තාය[1] පඤ්ඤාය කායදුච්චරිතං ධුනඤ්ච ධොනඤ්ච සඤ්ඡොතඤ්ච නිද්ධොතඤ්ච, වචීදුච්චරිතං-පෙ-මනොදුච්චරිතං ධුනඤ්ච ධොතඤ්ච සඤ්ඡොතඤ්ච නිද්ධොතඤ්ච, රාගෝ ධුතෝ ච ධොතෝ ච සඤ්ඡොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච, දෝසෝ - මෝහෝ - කෝධෝ - උපනාහෝ - මක්ඛෝ - පළාසෝ ධුතෝ ච ධොතෝ ච සඤ්ඡොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච, ඉස්සා ධුතා ච ධොතා ච සඤ්ඡොතා ච නිද්ධොතා ච, සාඨෙය්‍යං ධුතඤ්ච ධොතඤ්ච සඤ්ඡොතඤ්ච නිද්ධොතඤ්ච, ථම්භෝ ධුතෝ ච ධොතෝ ච සඤ්ඡොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච, සාරම්භෝ - මානෝ - අතිමානෝ - මදෝ - පමාදෝ ධුතෝ ච ධොතෝ ච සඤ්ඡොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච, සබ්බෙ කිලෙසා - සබ්බෙ දුච්චරිතා - සබ්බෙ දරථා - සබ්බෙ පරිළාහා -සබ්බෙ සන්තාපා - සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා ධුතා ච ධොතා ච සඤ්ඡොතා ච නිද්ධොතා ච. තංකාරණා ධොනා වුච්චති පඤ්ඤා. අථ වා සම්මාදිට්ඨියා මිච්ඡාදිට්ඨි ධුතා ච ධොතා ච සඤ්ඡොතා ච නිද්ධොතා ච, සම්මාසඞ්කප්පෙන මිච්ඡාසඞ්කප්පෝ ධුතෝ ච ධොතෝ ච සඤ්ඡොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච, සම්මාවාචාය මිච්ඡාවාචා ධුතා ච -පෙ- සම්මාකම්මන්තෙන මිච්ඡාකම්මන්තා ධුතෝ ච- සම්මාආජීවෙන මිච්ඡාආජීවෝ ධුතෝ ච - සම්මාවායාමෙන මිච්ඡාවායාමෝ ධුතෝ ච- සම්මාසතියා මිච්ඡාසති ධුතා ච - සම්මාසමාධිනා මිච්ඡාසමාධි ධුතෝ ච ධොතෝ ච සඤ්ඡොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච සම්මාඤාණෙන මිච්ඡාඤාණං ධුතඤ්ච - සම්මාවිමුත්තියා මිච්ඡාවිමුත්ති ධුතා ච ධොතා ච සඤ්ඡොතා ච නිද්ධොතා ච. අථ වා අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සබ්බෙ කිලෙසා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බෙ දරථා සබ්බෙ පරිළාහා සබ්බෙ සන්තාපා සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා ධුතා ච ධොතා ච සඤ්ඡොතා ච නිද්ධොතා ච. අරහා ඉමෙහි ධොනියෙහි[2] ධම්මෙහි උපෙතෝ සමුපෙතෝ උපගතෝ සමුපගතෝ උපපන්නෝ සමුපපන්නෝ සමන්නාගතෝ, තස්මා අරහා ධොනෝ. ඉසා ධුතරාගෝ ධුතපාපෝ ධුතකිලෙසෝ ධුතපරිළාහෝති 'ධොනෝ.'

කුහිඤ්චීති- කුහිඤ්චි කිම්හිචි කත්ථචි අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා; **ලොකෙති** - අපායලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙ. **පකප්පිතාති**[3] - දෙව පකප්පනා: තණ්හාපකප්පනා ච දිට්ඨිපකප්පනා ච -පෙ- අයං දිට්ඨිපකප්පනා. **භවාභවෙසූති** - භවාභවෙ කම්මභවෙ පුනබ්භවෙ, කාමභවෙ කම්මභවෙ කාමභවෙ පුනබ්භවෙ, රූපභවෙ කම්මභවෙ රූපභවෙ පුනබ්භවෙ, අරූපභවෙ කම්මභවෙ අරූපභවෙ පුනබ්භවෙ පුනප්පුන[4]භවෙ පුනප්පුනගතියා පුනප්පුනඋප්පත්තියා පුනප්පුනපටිසන්ධියා පුනප්පුනඅත්තභාවාභිනිබ්බත්තියා; "ධොනස්ස හි නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ පකප්පිතා දිට්ඨි භවාභවෙසූ"ති - ධොනස්ස කුහිඤ්චි ලොකෙ භවාභවෙසු ච කප්පිතා අභිසංඛතා සඞ්කප්පිතා දිට්ඨි නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්ති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨාති 'ධොනස්ස හි නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ පකප්පිතා දිට්ඨි භවාභවෙසූ.

---

1. යාය- සීමු. I. 2. ධොනෙයෙහි - සීමු.II. ප සා: PTS.
3. පකප්පනානි - සා. 4. පුනප්පුනං - සා., ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඒ ප්‍රඥාවෙන් කායදුශ්චරිතය කම්පිත වූයේත් ඛෝභිත =ක්ෂෝභ ලදුයේත් සඤ්ඤොභිත නිද්ඛොභිත වූයේත් වේ ද, වාග්දුශ්චරිතය – මනොදුශ්චරිතය – රාගය – ද්වේෂය – මෝහය – ක්‍රොධය – උපනාහය – මක්‍ඛය – පලාස (=යුගග්‍රාහ) ය – ඊර්ෂ්‍යාව – මාත්සර්‍යය – මායාව – ශාඨ්‍යය – තදය – සාරම්භ (=කර්කශතාදියකරණ) ය – මානය – අතිමානය – මදය – ප්‍රමාදය ඛුත ඛෙෘත සඤ්ඤෘත නිර්ඛෙෘත (=කම්පා කරන ලද සෝදන ලද මැනවින් සෝදන ලද වෙසෙසින් සෝදන ලද) වේ ද, සියලු කෙලෙසයෝ සියලු දුශ්චරිතයෝ සියලු දරථයෝ සියලු පරිදාහයෝ සියලු සන්තාපයෝ සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ ඛුත ඛෙෘත සඤ්ඤෘත නිර්ඛෙෘත වූවාහු වෙත් ද, ඒ කරුණෙන් ප්‍රඥාව 'ඛොනා' නම් වූ යැ. නොනොත් සම්‍යග්දෘෂ්ටිය විසින් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය කම්පිත ඛෝභිත සඤ්ඤොභිත නිද්ඛොභිත වූ යැ, සම්‍යක්සඞ්කල්පය විසින් මිථ්‍යාසඞ්කල්පය...සම්‍යග්වචනයෙන් මිථ්‍යාවචනය...සම්‍යක්කර්මාන්තයෙන් මිථ්‍යාකර්මාන්තය...සම්‍යගාජීවයෙන් මිථ්‍යාජීවය...සම්‍යග්ව්‍යායාමයෙන් මිථ්‍යාව්‍යායාමය...සම්‍යක්ස්මෘතියෙන් මිථ්‍යාස්මෘතිය...සම්‍යක්සමාධියෙන් මිථ්‍යාසමාධිය...සම්‍යග්ඥානයෙන් මිථ්‍යාඥානය...සම්‍යග්විමුක්තියෙන් මිථ්‍යාවිමුක්තිය ඛුත ඛෙෘත සඤ්ඤෘත නිර්ඛෙෘත වූවාත් වෙයි. නොහොත් ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයෙන් සියලු කෙලෙසයෝ – දුශ්චරිතයෝ – දරථයෝ – පරිදාහයෝ – සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ ඛුත ඛෙෘත සඤ්ඤෘත නිර්ඛෙෘත වූවාහු ද වෙත්. **ක්ෂීණාස්‍රව** තෙමේ මේ ඛොනිය ධර්‍මයන්ගෙන් යම් හෙයකින් උපෙත – සමුපෙත – උපගත – සමුපගත – උපපන්න – සමුපපන්න – සම්පන්න වූයේ වේ ද, එහෙයින් ක්ෂීණාස්‍රව 'ඛොන' නම් වෙයි. හෙතෙම ඛුතරාග ඛුතපාප ඛුතකෙලෙශ ඛුතපරිදාහ ඇති වන බැවින් 'ඛොන' නම් වේ.

කුඞ්කිඤ්ඤි – කිසිතැනෙක්හි කිසිවෙක්හි අධ්‍යාත්මයෙහි හෝ බාහ්‍යයෙහි හෝ අධ්‍යාත්මබාහ්‍යයෙහි හෝ. **ලොකෙ** – අපායලොකයෙහි...ආයතන-ලොකයෙහි. **පඤ්ඤපිතා** – තෘෂ්ණාප්‍රකල්පනා යැ දෘෂ්ටිප්‍රකල්පනා යැයි ප්‍රකල්පනා දෙකෙකි...**භවාභවෙසු** – භව-අභව (=කාමභව – රූපාරූප-භවයන්හි (2-5.ගාථානිද්දෙසය.)...පුනප්පුනා ආත්මභාවයාගේ පහළ වීමෙහි; **ඛොනස්ස හි නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ පඤ්ඤපිතා දිට්ඨි භවාභවෙසු**– රහත්හු හට අපායාදිලොකයෙහි ද කාමාදිභවයන්හි ද කල්පිත (=සිතින් ගන්නා ලද) පරිකල්පිත වූ ප්‍රත්‍යයෙන් සකස් කළ ප්‍රත්‍යයවශයෙන් ම මොනොවට තබන ලද දෘෂ්ටිහු නැත, නො වෙති, විද්‍යමාන නො වෙති, නො ලැබෙති, ප්‍රහීණ වූවාහු ඔදින ලද්දාහු සින්සිදුණාහු දුර ලන ලද්දාහු උපතට අනව්‍ය වූවාහු නුවණැයින්නෙන් දවන ලද්දාහු නුසි 'ඛොනස්ස හි නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ පඤ්ඤපිතා දිට්ඨි භවාභවෙසු' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මායඤ්ච මානඤ්ච පහාය ඩොතෙොති- මායා වුච්චති වඤ්චනිකා චරියා; ඉධෙකච්චෙො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා වාචාය[1] දුච්චරිතං චරිත්වා මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා තස්ස පටිච්ඡාදනහෙතු[2] පාපිකං ඉච්ඡං පණිදහති: මා මං ජඤ්ඤුන්ති ඉච්ඡති. මා මං ජඤ්ඤුන්ති සංකප්පෙති. මා මං ජඤ්ඤුන්ති වාචං භාසති. මා මං ජඤ්ඤුන්ති කායෙන පරක්කමති. යා එවරූපා මායා මායාවිතා අච්චයා[3] වඤ්චනා නිකති නිකිරණා[4] පරිහරණා ගූහනා පරිගූහනා ජිම්හනා පරිජිම්හනා අනුජුතානීකම්මං අනාජීකම්මං වොජිම්හනා පාපකිරියා, අයං වුච්චති මායා.a **මානොති** – එකවිධෙන මානෙො: යා චිත්තස්ස උන්නති; දුවිධෙන මානෙො: අත්තුක්කංසන මානෙො පරවම්භනමානෙො; තිවිධෙන මානෙො: සෙය්යොහමස්මීති මානෙො සදිසොහමස්මීති මානෙො හීනොහමස්මීති මානෙො; චතුබ්බිධෙන මානෙො: ලාභෙන මානං ජනෙති, යසෙන මානං ජනෙති, පසංසාය මානං ජනෙති, සුඛෙන මානං ජනෙති; පඤ්චවිධෙන මානෙො: ලාභී'මහි මනාපිකානං රූපානන්ති මානං ජනෙති, ලාභී'මහි මනාපිකානං සද්දානං – ගන්ධානං – රසානං – ඵොට්ඨබ්බානන්ති මානං ජනෙති; ඡබ්බිධෙන මානෙො: චක්ඛුසම්පදාය මානං ජනෙති, සොතසම්පදාය – ඝානසම්පදාය – ජිව්හා සම්පදාය – කායසම්පදාය – මනොසම්පදාය මානං ජනෙති; සත්තවිධෙන මානෙො: මානො අතිමානො මානාතිමානො ඔමානො අධිමානො අසම්මානො මිච්ඡාමානො; අට්ඨවිධෙන මානෙො: ලාභෙන මානං ජනෙති, අලාභෙන ඔමානං ජනෙති, යසෙන මානං ජනෙති, අයසෙන ඔමානං ජනෙති, පසංසාය මානං ජනෙති, නින්දාය ඔමානං ජනෙති, සුඛෙන මානං ජනෙති, දුක්ඛෙන ඔමානං ජනෙති; නවවිධෙන මානෙො: සෙය්යස්ස සෙය්යොහමස්මීති මානෙො, සෙය්යස්ස සදිසොහමස්මීති මානෙො, සෙය්යස්ස හීනොහමස්මීති මානෙො; සදිසස්ස සෙය්යොහමස්මීති මානෙො, සදිසස්ස සදිසොහමස්මීති මානෙො, සදිසස්ස හීනොහමස්මීති මානෙො, හීනස්ස සෙය්යොහමස්මීති මානෙො, හීනස්ස සදිසොහමස්මීති මානෙො, හීනස්ස හීනොහමස්මීති මානෙො; දසවිධෙන මානෙො: ඉධෙකච්චෙො මානං ජනෙති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමෙො ධජෙො සම්පග්ගාහෙො කෙතුකම්යතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති මානෙො.a "මායඤ්ච මානඤ්ච පහාය ඩොතෙො"ති – ඩොතෙො මායඤ්ච මානඤ්ච පහාය පජහිත්වා විනොදෙත්වා ව්යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වාති 'මායඤ්ච මානඤ්ච පහාය ඩොතෙො.'

---

1. වචසා - සී්‍ය. 2. තපපටිච්ඡාදනහෙතු - ස.
3. අච්චසරා - සී්‍ය, ම්ජ්ම. 4 කිරණා - සීමු. I.
a. විභඞ්ගපාළි - බුද්ධකවත්ථුවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

මායං ච මානං ච පහාය එඛානො- වඤ්චක ක්‍රියාව (=වඤ්චා කිරීම) 'මායා' නමු. මෙලොවැ ඇතැම් පුද්ගලයෙක් කයින් දුසිරිත් කොට වචනයෙන් දුසිරිත් කොට සිතින් දුසිරිත් කොට එය ප්‍රකාශ නො වනු නිසා ලාමක වූ ප්‍රාර්ථනාව තබයි: 'මා කළ පව මෙරමා නහමක් දනිත්ව' යි කැමැති වෙයි, – සලකයි, – වචන කියයි, 'මා කළ පව නහමක් දනිත්ව'යි කයින් වැයම් කෙරෙයි; මෙබඳු වූ මායාව මායා ඇති බව අත්‍යය (=නැක්මැ යැම) වඤ්චනාව නිකෘතිය (=මිත්‍යාක්‍රියාව) 'මම මෙසේ නො කෙරෙමි' පාපවිඤ්ඤපය පාපපරිහරණය පව් සැඟවීම හාත්පසින් සැඟවීම පව් වැසීම හාත්පසින් වැසීම ප්‍රකට නො කිරීම පව් කොට නො පැවසීම මොනොවට වැසීම පෙරළාත් පව් කිරීම 'මායා' නැමැයි කියනු ලැබේ. **මාන** නම්: එක් ප්‍රකාරයකින් මානය වෙයි: චිත්තයාගේ උන්නතිය යි; ආතෙමාත්කර්ෂණමාන යැ පරවම්භනමාන යැයි ද්විප්‍රකාරයෙන් මානය වෙයි. 'මම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' මාන යැ, සදෘශ වෙමි මාන යැ හීන වෙමි මාන යැයි, ත්‍රිප්‍රකාරයෙන් මානය වෙයි. ලාභයෙන් මානය උපදවයි, යශයින් මානය උපදවයි, ප්‍රශංසායෙන් මානය උපදවයි, සුවය කරණ කොට මානය උපදවා යයි සිවුපරිද්දෙකින් මානය වෙයි. 'මනාප වූ රූප – ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ලබනුයෙමි වෙමි' පඤ්චප්‍රකාරයෙන් මානය වෙයි. චක්ෂුඃසම්පත්තියෙන් මානය උපදවයි, ශ්‍රෝත්‍ර – ඝ්‍රාණ – ජිහ්වා – කාය – මනඃසම්පත්තියෙන් මානය උපදවා යැයි සපරිද්දෙකින් මානය වෙයි. මාන යැ අතිමාන යැ මානාතිමාන යැ අවමාන (=හීනමාන) යැ අධිමාන යැ අස්මිමාන යැ ඕපම්‍යමාන යැයි සත් පරිද්දෙකින් මානය වෙයි. ලාභයෙන් මානය උපදවයි, අලාභයෙන් අවමානය උපදවයි, යශයින් මානය – අයශයින් අවමානය – ප්‍රශංසායෙන් මානය – නින්දයෙන් අවමානය – සුවයෙන් මානය – දුකින් අවමානය උපදවා යැයි අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් මානය වෙයි. ශ්‍රේෂ්ඨයා හට ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි මාන යැ, ශ්‍රේෂ්ඨයා හට සදෘශ වෙමි මාන යැ, ශ්‍රේෂ්ඨයා හට හීන වෙමි මානයැ; සදෘශයා හට ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි මාන යැ, සදෘශයාහට සදෘශ වෙමි මාන යැ සදෘශයා හට හීන වෙමි මාන යැ; හීනයාට ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි මාන යැ, හීනයාට සදෘශ වෙමි මාන යැ, හීනයාට හීන වෙමි මාන යැයි නවප්‍රකාරයකින් මානය වේ. මෙලොවැ කිසිවෙක් ජාතියෙන් හෝ ශ්‍රෝත්‍රයෙන් හෝ කුලපුත්‍රභාවයෙන් හෝ වර්ණසෞන්දර්‍යයෙන් හෝ ධ[illegible]යෙන් හෝ අධ්‍යයනයෙන් හෝ කර්මායතනයකින් හෝ ශිල්පායතනයකින් හෝ විද්‍යාවකින් හෝ ශ්‍රැතයෙන් හෝ ප්‍රතිභානයෙන් හෝ එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මානය උපදවා යැයි දශප්‍රකාරයකින් මානය වේ. මෙබඳු වූ යම් මානයෙක් මඤ්ඤනාවෙන් මාන ඇතිබවෙක් උන්නතියෙක් ඔසවා තැබීමෙක් මානධ්වජයෙක් සිත ඔසවාගැනීමක් චිත්තයාගේ කෙතුකම්‍යතායෙක් වේ නම්' මේ 'මාන' නමැයි කියනු ලැබේ. **මායං ච මානං ච පහාය ඛොනො** යනු: ඛොන – ක්ෂීණාස්‍රව තෙමේ මායාවත් මානයත් හැර දුරු කොට බැහැර කොට විනතානත කොට අනු-අභාවයට (=සමුච්ඡේදප්‍රහාණයට) පමුණුවා නුයි 'මායං ච මානං ච පහාය ඛොනො' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ස කෙන ගච්ඡෙය්‍ය අනූපයෝ මුනි – 'උපයෝ'ති දෙ උපයෝ: තණ්හූපයෝ ච දිට්ඨිපයෝ ච – පෙ – අයං තණ්හූපයෝ – පෙ – අයං දිට්ඨූපයෝ. තස්ස තණ්හූපයෝ පහීනෝ, දිට්ඨූපයෝ පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හූපයස්ස පහීනත්තා දිට්ඨූපයස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා අනූපයෝ පුග්ගලෝ කෙන රාගෙන ගච්ඡෙය්‍ය? කෙන දෝසෙන ගච්ඡෙය්‍ය? කෙන මෝහෙන ගච්ඡෙය්‍ය? කෙන මානෙන ගච්ඡෙය්‍ය? කාය දිට්ඨියා ගච්ඡෙය්‍ය? කෙන උද්ධච්චෙන ගච්ඡෙය්‍ය? කාය විචිකිච්ඡාය ගච්ඡෙය්‍ය? කෙහි අනුසයෙහි ගච්ඡෙය්‍ය? රත්තොති වා දුට්ඨොති වා මූළ්හොති වා විනිබද්ධොති වා පරාමට්ඨොති වා වික්ඛිපගතොති[1] වා ථාමගතොති වා? තෙ අභිසඞ්ඛාරා පහීනා. අභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා[2] කෙන ගච්ඡෙය්‍ය නෙරයිකොති වා තිරච්ඡානයෝනිකොති වා පෙත්තිවිසයිකොති වා මනුස්සොති වා දෙවොති වා රූපීති වා අරූපීති වා සඤ්ඤීති වා අසඤ්ඤීති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා, සෝ හෙතු නත්ථි, පච්චයෝ නත්ථි, කාරණං නත්ථි, යෙන ගච්ඡෙය්‍යාති 'ස කෙන ගච්ඡෙය්‍ය අනූපයෝ මුනි.'

තෙනාහ භගවා:

"ඛොතස්ස හි නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ
පකප්පිතා දිට්ඨි භවාභවෙසු,
මායඤ්ච මානඤ්ච පහාය ඛොතෝ
ස කෙන ගච්ඡෙය්‍ය අනූපයෝ මුනි"ති.

8 - 8

උපයෝ හි ධම්මෙසු උපෙති වාදං
අනූපයං කෙන කථං වදෙය්‍ය,
අත්තං නිරත්තං න හි තස්ස අත්ථි
අඛොසි සෝ දිට්ඨිමිධෙව සබ්බං[3].

උපයෝ හි ධම්මෙසු උපෙති වාදන්ති – 'උපයෝ'ති දෙ උපයෝ: තණ්හූපයෝ ච දිට්ඨූපයෝ ච – පෙ – අයං තණ්හූපයෝ – පෙ – අයං දිට්ඨූපයෝ. තස්ස තණ්හූපයෝ අපහීනෝ, දිට්ඨූපයෝ අපටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හූපයස්ස අපහීනත්තා දිට්ඨූපයස්ස අපටිනිස්සට්ඨත්තා ධම්මෙසු වාදං උපෙති: රත්තොති වා දුට්ඨොති වා මූළ්හොති වා විනිබද්ධොති වා පරාමට්ඨොති වා වික්ඛිපගතොති වා අනිට්ඨං ගතොති වා ථාමගතොති වා. තෙ අභිසඞ්ඛාරා අපහීනා. අභිසඞ්ඛාරානං අපහීනත්තා ගතියා වාදං උපෙති: නෙරයිකොති වා තිරච්ඡානයෝනිකොති වා පෙත්තිවිසයිකොති වා මනුස්සොති වා දෙවොති වා රූපීති වා අරූපීති වා සඤ්ඤීති වා අසඤ්ඤීති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා වාදං උපෙති උපගච්ඡති ගණ්හාති පරාමසති අභිනිවිසතීති 'උපයෝ හි ධම්මෙසු උපෙති වාදං.'

---

1. අනිට්ඨගතා – ඉත්‍රප. 2. ගතියා පරං – සීමු. I. ගතිගතා – සීමු. II.
3. සබ්බා – සීමු I. ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

ස කෙන ගවෙජ්ජය්‍ය අනුපයෝ සෝ – 'උපය' යනු: තෘෂ්ණා උපය දෘෂ්ටි උපය යැයි 'උපය' දෙකෙක් වෙයි.. ඔහු විසින් තෘෂ්ණාඋපය ප්‍රහීණ යැ. දෘෂ්ටිඋපය දුර ලන ලද්දේ යැ තෘෂ්ණාඋපය ප්‍රහීණ වන බැවින් දෘෂ්ටිඋපය දුර ලන ලද වන බැවින් උපය රහිත වූ පුද්ගල තෙමේ කවර රාගයකින් – කවර ද්වේෂයකින් – කවර මෝහයකින් – කවර මානයකින් – කවර දෘෂ්ටියකින් – කවර ඖද්ධත්‍යයෙකින් – කවර විචිකිත්සායෙකින් – කවර අනුශයධර්මයන්ගෙන් – රක්ත වූයෙකැයි හෝ දුෂ්ට වූයෙකැයි හෝ මූඪ වූයෙකැයි හෝ විනිබද්ධයෙකැයි හෝ පරාමෘෂ්ටයෙකැයි හෝ වික්ෂේපයට පැමිණියෙකැයි හෝ නිඝාංවට නො ගියේ යැයි හෝ සථාම(=තද) බවට ගියේ යැයි හෝ (යමෙකින් නිරයාදි ගතිවිශේෂයෙහි) සඞ්ඛ්‍යාවට යන්නේ ද; ඒ අභිසංස්කාරයෝ ප්‍රහීණයෝ යැ. අභිසංස්කාරයන් ප්‍රහීණ කළ වන බැවින් නිරයෙහි උපදනා සත්ත්වයෙකැයි හෝ තිරිසන්-යොන්හි උපදින්නෙකැයි හෝ ප්‍රෙතවිෂයයෙහි උපදනෙකැයි හෝ මිනිසෙකැයි හෝ දෙවියෙකැයි හෝ රූපිබ්‍රහ්ම යැයි හෝ සංඥී යැයි හෝ අසංඥී යැයි හෝ නෛවසංඥීනාසංඥී යැයි හෝ කවර අභිසංස්කාරයෙකින් කවර ගතියක් හා සඞ්ඛ්‍යාවට යන්නේ ද; යම් හෙයකින් අේ නම්, ඒ හෙතුව නැත, ප්‍රත්‍යය නැත, කාරණය නැත් නුයි 'ස කෙන ගවෙජ්ජය්‍ය අනුපයෝ සෝ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

''ඛොනස්ස හි නත්ථි-පෙ-අනුපයෝ සෝ'' යනු.

8 – 8.

තෘෂ්ණාදි උපය (=නිශ්‍රය) ඇති සත්ත්ව තෙමේ රාගරක්ත යැ යනාදි ඒ ඒ දහම්හි ලා වාදයට (=කියැ යුතු බවට) පැමිණෙයි. තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි පුහුන් බැවින් උපය රහිත වූ ක්ෂීණාස්‍රවයා රාගාදි කවර දහමකින් කියෙයිත් කියන්නේ ද, යම්හෙයකින් ඒ ක්ෂීණාස්‍රවයානට ආත්මදෘෂ්ටිය හෝ උච්ඡෙදදෘෂ්ටිය නැත්තේ ද, යම් හෙයකින් හෙතෙම මේ අත්බැවිහි මැ නුවණ තැමැති දියෙන් සියලු දෘෂ්ටිගතය දෙවී ද, දුරැ කෙළේ ද, එහෙයිනි.

උපයෝ හි ධම්මේසු උපෙති වාදං – 'උපය' යනු: තෘෂ්ණාඋපය ද දෘෂ්ටිඋපය දැයි උපය දෙකෙක් වෙයි. ...ඔහු විසින් තෘෂ්ණාඋපය අප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිඋපය නො හරන ලද්දේ යැ; තණ්හූපය නො පුහුන් වන බැවින් දිට්ඨූපය නො හළ වන බැවින් රක්ත යැයි හෝ දුෂ්ට යැ – මූඪ යැ – විනිබද්ධ යැ – පරාමෘෂ්ට යැ – වික්ෂේපගත යැ – අනිඝාංගත යැ – සථාම්ගත යැයි හෝ වාදයට (=කියැයුතු බවට) පැමිණෙයි. ඒ පුණ්‍යාපුණ්‍යානඤ්ජාභිසංස්කාරයෝ අප්‍රහීණ වූවාහු ය. කර්මාභිසංස්කාරයන් අප්‍රහීණ වන බැවින් එක්තරා ගතියකින් කීමට පැමිණෙයි, නිරයෙහි උපදිනුයෙකැයි හෝ තිරශ්චීනයෝනි ඇතියෙකැයි හෝ ප්‍රෙතවිෂයයෙහි උපදිනුයෙකැයි හෝ මිනිසෙකැයි හෝ දෙවියෙකැයි හෝ රූපී යැයි හෝ අරූපී යැයි හෝ සංඥී යැයි හෝ අසංඥී යැයි හෝ නෛවසංඥීනාසංඥී යැයි හෝ (එක්තරා ගතියකින්) කථනයට පැමිණෙයි, එළැඹෙයි, ග්‍රහණය කෙරෙයි, පරාමර්ශ කෙරෙයි, එවිසේ නුසි 'උපයෝ හි ධම්මේසු උපෙති වාදං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අනූපයං කෙන කථං වදෙය්‍යාති – 'උපයාති' ද්වේ උපයා: තණ්හූපයෝ ච දිට්ඨූපයෝ ච –පෙ– අයං තණ්හූපයෝ –පෙ– අයං දිට්ඨූපයෝ. තස්ස තණ්හූපයෝ පහීනෝ දිට්ඨූපයෝ පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හූපයස්ස පහීනත්තා දිට්ඨූපයස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා අනූපයං පුග්ගලං කෙන රාගෙන වදෙය්‍ය? කෙන දෝසෙන වදෙය්‍ය? කෙන මෝහෙන වදෙය්‍ය? කෙන මානෙන වදෙය්‍ය? කාය දිට්ඨියා වදෙය්‍ය? කෙන උද්ධච්චෙන වදෙය්‍ය? කාය විචිකිච්ඡාය වදෙය්‍ය? කෙහි අනුසයෙහි වදෙය්‍ය රත්තෝති වා දුට්ඨෝති වා මූළ්හෝති වා විනිබද්ධෝති වා පරාමට්ඨෝති වා වික්ඛේපගතෝති වා අනිට්ඨිං ගතෝති[1] වා ථාමගතෝති වා? තෙ අභිසඞ්ඛාරා පහීනා. අභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා[2] කෙන වදෙය්‍ය තෙරයිකෝති වා –පෙ– නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා? සෝ හෙතු නත්ථි, පච්චයෝ නත්ථි, කාරණං නත්ථි, යෙන[3] වදෙය්‍ය කථෙය්‍ය භණෙය්‍ය දීපයෙය්‍ය වොහරෙය්‍යාති 'අනූපයං කෙන කථං වදෙය්‍ය.'

අත්තං නිරත්තං න හි තස්ස අත්ථි – 'අත්තා'ති සස්සතදිට්ඨි[4] නත්ථි; **නිරත්තා**ති උච්ඡෙදදිට්ඨි නත්ථි අත්තානි ගහිතං නත්ථි නිරත්තානි මුඤ්චිතබ්බං නත්ථි. යස්සත්ථි ගහිතං, තස්සත්ථි මුඤ්චිතබ්බං; යස්සත්ථි මුඤ්චිතබ්බං, තස්සත්ථි ගහිතං; ගහණං[5] මුඤ්චනා සමතික්කමනෙනා[6] අරහා වුද්ධිපරිහානිවිරහිතත්තා. සෝ වුට්ඨවාසෝ චිණ්ණචරණෝ ගතද්ධා ගතදිසෝ. ජාතිමරණසංසාරෝ නත්ථි තස්ස පුනබ්භවෝති 'අත්තං නිරත්තං න හි තස්ස අත්ථි.'

අඛොසි සෝ දිට්ඨිමඛේව සඛ්බන්ති – තස්ස ඛීණාසවස්ස දිට්ඨිගතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිප්පස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි. සෝ සබ්බං දිට්ඨිගතං ඉඛේව අඛොසි ඛුනි[7] සඤ්ඤි නිඤ්ඤි පජහි විනොදෙසි ව්‍යන්තිං අකාසි අනභාවං ගමේසීති 'අඛොසි සෝ දිට්ඨිමඛේව සබ්බ'න්ති.

තෙනාහ භගවං:

"උපයෝ හි ධම්මේසු උපෙති වාදං
අනූපයං කෙන කථං වදෙය්‍ය,
අත්තං නිරත්තං න හි තස්ස අත්ථි
අඛොසි සෝ දිට්ඨිමඛේව සබ්බ"න්ති.

දුට්ඨට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ තතියෝ.

---

1. අනිට්ඨිගතෝ – ම්නුප. 2. ගතියා පරං – සීමු. I. ගතියෝ – සීමු. II.
3. කෙන – සීමු.I. 4. අත්තානු දිට්ඨි – මු. I. මජ්ඣං. 5. ගහණං – සීමු I. මජ්ඣං.
6. සමතික්කමනෙනා – ම්නුප. 7. දිට්ඨි ඛුනි – සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

අනුපයං කෙන කථං වදෙය්‍ය – 'උපය' යනු: තණ්හූපය ද දිට්ඨූපය දැයි 'උපය' දෙකෙකි. . . .ඔහු විසින් තණ්හූපය ප්‍රහීණ යෑ. දිට්ඨූපය දුර ලත ලද්දේ යෑ. තණ්හූපය ප්‍රහීණ වත බැවින් දිට්ඨූපය දුර ලත ලද වත බැවින් උපය රහිත වූ පුද්ගලයා කවර රාගයක් හෙතු කොට ගෙත කියන්නේ ද? කවර දොෂයකින් – මොහයකින් – මානයකින් – දෘෂ්ටියෙකින් ඕඝඩිත්‍යයෙකින් – විචිකිත්සාවකින් – කවර අනුශයඛණ්ඩයකින් රක්ත යෑ යි හෝ දුෂ්ට යෑ – මූඪ යෑ – විනිබද්ධ යෑ – පරාමෘෂ්ට යෑ – වික්ෂේපගත යෑ – අනිෂ්ඨාගත යෑ – සඨාමගත යෑ යි හෝ කියන්නේ ද? ඒ කර්මාභිසංස්කාරයෝ ප්‍රහීණයෝ යෑ පුණ්‍යාදි අභිසංස්කාරයන් ප්‍රහීණ වත බැවින් කවර රාගාදික්ලෙශයක් හෙතු කොට ගෙත තෙරිසත් වන්නේ යෑ යි හෝ...තෙව–සංඥිනාසංඥි යෑයි හෝ එක්තරා ගතියෙකින් කියන්නේ ද; යම් හෙයකින් කියන්නේ නම් බණන්නේ නම් දක්වන්නේ නම් වහරන්නේ නම්, ඒ හෙතුව නැත, ප්‍රත්‍යය නැත, කාරණය නැත් නු යි 'අනුපයං කෙන කථං වදෙය්‍ය' යනු වේ.

අත්තං නිරත්තං න හි තස්ස අත්ථි – 'අත්තා' යි ශාශ්වතදෘෂ්ටිය නැත, 'නිරත්තා' යි උච්ඡේදදෘෂ්ටිය නැති. ආත්ම යෑයි ගන්නා ලදුයෙක් නැත, නිරාත්ම යෑයි හල යුත්තෙක් නැති. යමක් හට 'මම යෑ මා ගේ යෑයි ගන්නා ලදුයෙක් ඇත් නම්, ඔහුට හල යුත්තෙක් ඇති; යමක් හට හල යුත්තෙක් ඇත් නම්, ඔහුට ගන්නා ලදුයෙක් ඇති. ග්‍රහණමුක්ත වන ඉක්මවා සිටි රහත්හු වෘද්ධිපරිහාණි ඉක්මැවූහ. ඒ රහත්හු දශවිධ ආර්‍යවාසයෙහි වැසෑ නිමවූහ. ශීලය සමග අටසමවත්හි ච්‍රිණවශීහ. සසරඅදන්මග ඉක්මැවූහ. සිහිනෙහි පවා නොගියවිරූ නිවන්දසාවට ගියහ. ජාතිමරණසංසාර සඛ්‍යාත පුනර්භවය ඔවුනට නැත් නු යි 'අත්තං නිරත්තං න හි තස්ස අත්ථි' යනු වේ.

අඛොසි සෝ දිට්ඨිමඛෙව සඛඛං – ඔහු විසින් ඛාෂපවිදෘෂ්ටිගතයෝ ප්‍රහාණ කරන ලදහ, මුල් සිඳින ලදහ, සන්හිදුවන ලදහ, අභව්‍යොත්පත්ති කරන ලදහ, නුවණඟින්නෙන් දවන ලදහ. ඒ රහතුන් වහන්සේ සියලු දෘෂ්ටිගතය මේ අත්බැව්හි මැ හලහ... විගතාසත්ත කලහ, අනිහාවයට පැමිණෑවූහු නු යි 'අඛොසි සෝ දිට්ඨිමඛෙව සඛඛං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"උපයෝ හි ඛමෙමසු–පෙ–දිට්ඨිමඛෙව සඛඛං" යනු.

තුත්වැනි දුට්ඨට්ඨක සූත්‍රනිද්දේශය නිමි.

Free Distribution www.aathaapi.org

4

සුද්ධට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ සුද්ධට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති*

4 - 1

පස්සාමි සුද්ධං පරමං අරොගං
දිට්ඨේන සංසුද්ධි නරස්ස හොති,
එවාභිජානං[1] පරමන්ති ඤත්වා
සුද්ධානුපස්සී පචෙචති ඤාණං.

පස්සාමි සුද්ධං පරමං අරොගන්ති – 'පස්සාමි සුද්ධ'න්ති පස්සාමි සුද්ධං, දක්ඛාමි සුද්ධං, ඔලොකෙමි සුද්ධං, නිජ්ඣායාමි සුද්ධං, උපපරික්ඛාමි සුද්ධං; **පරමං අරොගන්ති** – පරමං ආරොග්‍යපත්තං[2] ඛෙමපත්තං තාණපත්තං ලෙනපත්තං සරණපත්තං අභයපත්තං අච්චුතපත්තං නිබ්බානපත්තන්ති 'පස්සාමි සුද්ධං පරමං අරොගං.'

දිට්ඨේන සංසුද්ධි නරස්ස හොතීති – චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන[3] රූපදස්සනෙන නරස්ස සුද්ධි විසුද්ධි පරිසුද්ධි මුත්ති විමුත්ති පරිමුත්ති හොති; නරෝ සුජ්ඣති විසුජ්ඣති පරිසුජ්ඣති මුච්චති විමුච්චති පරිමුච්චතීති 'දිට්ඨේන සංසුද්ධි නරස්ස හොති.'

එවාභිජානං පරමන්ති ඤත්වාති – එවං අභිජානනෙන්තා ආජානනෙන්තා විජානනෙන්තා පටිවිජානනෙන්තා පටිවිජ්ඣනෙන්තා ඉදං පරමං අග්ගං[4] සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති ඤත්වා ඤාතිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති 'එවාභිජානං පරමන්ති ඤත්වා.'

සුද්ධානුපස්සී පචෙචති ඤාණන්ති – යෝ සුද්ධං පස්සති, සෝ සුද්ධානුපස්සී; **පචෙචති ඤාණන්ති** – චක්ඛුවිඤ්ඤාණං රූපදස්සනෙ න ඤාණන්ති පචෙචති, මඤ්ඤති පචෙචති, පථෙ'ති පචෙචති, නියාණන්ති[5] පචෙචතීති 'සුද්ධානුපස්සී පචෙචති ඤාණ'න්ති.
තෙනාහ භගවා:

"පස්සාමි සුද්ධං පරමං අරොගං
දිට්ඨේන සංසුද්ධි නරස්ස හොති,
එවාභිජානං පරමන්ති ඤත්වා
සුද්ධානුපස්සී පචෙචති ඤාණ"න්ති.

---

*. න දිස්සතෙ'යං පාඨො කෙසුචි පොත්ථකෙසු. 1. එතාභිජානං - සු.
2. අරොගපත්තං - මජ්ඣං 3. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං - සීමු.I.
4. තං අග්ගං - සීමු.II. 5. නියාණන්ති - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

4

සුද්ධට්ඨකසුත්තනිද්දේසය

ඉක්බිති සුද්ධට්ඨකසුත්තනිද්දේසය කියනු ලැබේ.

4 - 1.

දෘෂ්ටිගතික බාල තෙමේ කෙලෙස්කිලුටින් අශුද්ධ වූ කෙලෙස් රොවින් සරොත වූවකු දැක ශුද්ධ වූ උත්තම නිර්ව්‍යාධියට පැමිණ සිටියක්හු දකිම් යැයි ද, ඒ දෘෂ්ට්‍යඛ්‍යාත දර්ශනයෙන් මිනිසාගේ සංශුද්ධිය වේ යයි ද, මෙසේ වෙසෙසින් දන්නේ ඒ දර්ශනය පරම යයි සලකා ඒ දර්ශනයෙහි ශුද්ධිය දක්නාසුලු වූයේ ඒ දර්ශනය මාර්ගඥන යයි හඳහයි. (එතෙකුදු වුවත් එය මාර්ගඥනය නො වේ.)

පස්සාමි සුද්ධං පරමං අරොගං – 'පස්සාමි සුද්ධං' යනු: ශුද්ධ වූවකු බලමි, ශුද්ධ වූවකු දක්මි, අවලොකන කෙරෙමි, සිතමි, ශුද්ධ වූවකු විමසමි. **පරමං අරොගං** – උත්තම වූ ආරෝග්‍යයට පැමිණියක්හු ක්ෂේමයට පැමිණියක්හු ත්‍රාණ(-පාලන)යට පැමිණියක්හු ආරක්ෂාවට – පිහිටට – නිර්භීයට – අවලඛවට – අමෘතයට – නිර්වාණයට පැමිණියක්හු නුයි 'පස්සාමි සුද්ධං පරමං අරොගං' යනු වේ.

දිට්ඨෙන සංසුද්ධි නරස්ස හොති – චක්ෂුර්විඥානයෙන් රූපදර්ශනය හෙතු කොට ගෙන සත්ත්වයාගේ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වෙයි, සත්ත්ව තෙමේ ශුද්ධ විශුද්ධ පරිශුද්ධ මුක්ත විමුක්ත පරිමුක්ත වේ යයි 'දිට්ඨෙන සංසුද්ධි නරස්ස හොති' යනු වේ.

එවාභිජානං පරමන්ති ඤත්වා – මෙසේ වෙසෙසින් දන්නේ එකාන්තයෙන් දන්නේ විවිධාකාරයෙන් දන්නේ ඒ ඒ කරුණෙන් විවිධාකාරයෙන් දන්නේ ප්‍රතිවෙධ කරන්නේ මෙය පරම යැ සෙට යැ දෙවු යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ පවර යැයි සලකා දැන ,තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විහුත කොට නුයි 'එවාභිජානං පරමන්ති ඤත්වා' යනු වේ.

සුද්ධානුපස්සී පවෙවති ඤාණං – යමෙක් ශුද්ධ යයි දකී නම්, හේ ශුද්ධානුදර්ශී යැ; **පවෙවති ඤාණං** – රූපදර්ශනය හෙතු කොට ගෙන චක්ෂුර්-විඥානය ඥානය සි හඳහයි, මාර්ගය සි හඳහයි, පථය සි හඳහයි, නිර්වාණය සි හඳහා නුයි – 'සුද්ධානුපස්සී පවෙවති ඤාණං' යනු වේ. එසින් වදාළහ බුදුහු:

"පස්සාමි සුද්ධං –පෙ– පවෙවති ඤාණං" යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

4 - 2

දිට්ඨෙන වේ සුද්ධි නරස්ස හොති
ඤාණේන වා සෝ පජහාති දුක්ඛං,
අඤ්ඤේන සෝ සුජ්ඣති සෝපධීකෝ
දිට්ඨී හි නං පාව තථා වදානං.

දිට්ඨෙන වේ සුද්ධි නරස්ස හොතීති – චක්ඛුවිඤ්ඤාණේන[1] රූප දස්සනේන වේ නරස්ස දිට්ඨි විසුද්ධි පරිසුද්ධි මුත්ති විමුත්ති පරිමුත්ති හොති, නරෝ සුජ්ඣති විසුජ්ඣති පරිසුජ්ඣති, මුච්චති විමුච්චති පරිමුච්චතීති 'දිට්ඨෙන වේ සුද්ධි නරස්ස හොති.'

ඤාණේන වා සෝ පජහාති දුක්ඛන්ති – චක්ඛුවිඤ්ඤාණේන[1] රූප-දස්සනේන වේ නරෝ ජාතිදුක්ඛං පජහාති,[2] ජරාදුක්ඛං පජහාති, ව්‍යාධිදුක්ඛං පජහාති, මරණදුක්ඛං පජහාති, සෝකපරිදේවදුක්ඛ-දෝමනස්සුපායාසදුක්ඛං පජහාතීති 'ඤාණේන වා සෝ පජහාති දුක්ඛං.'

අඤ්ඤේන සෝ සුජ්ඣති සෝපධීකෝති – අඤ්ඤේන අසුද්ධි මඤ්ඤන ඕවජ්ජාපටිපඤ්ඤය අනියාණිකපථේන අඤ්ඤත්‍ර සත්පථඤ්ඤාණේහි අඤ්ඤත්‍ර සම්මාපධානේහි අඤ්ඤත්‍ර ඉද්ධිපාදේහි අඤ්ඤත්‍ර ඉන්ද්‍රියේහි අඤ්ඤත්‍ර බලේහි අඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣඞ්ගේහි අඤ්ඤත්‍ර අරියා අට්ඨඞ්ගිකමග්ගා[3] නරෝ සුජ්ඣති විසුජ්ඣති පරිසුජ්ඣති මුච්චති විමුච්චති පරිමුච්චති; **සෝපධීකෝති** – සරාගෝ සදෝසෝ සමෝහෝ සමානෝ සතණ්හෝ සදිට්ඨි සකිලේසෝ සඋපාදානෝති 'අඤ්ඤේන සෝ සුජ්ඣති සෝපධීකෝ.'

දිට්ඨී හි නං පාව තථා වදානන්ති – සා ව දිට්ඨි නං පුග්ගලං පාවදති: 'ඉති ව යං පුග්ගලෝ ඕවජ්ජාදිට්ඨිකෝ විපරීතදස්සනෝ'ති; **තථා වදානන්ති** - තථා වදන්තං කථෙන්තං භණන්තං දීපයන්තං වොහරන්තං, 'සස්සතෝ ලෝකෝ ඉදමේව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති තථා වදන්තං කථෙන්තං භණන්තං දීපයන්තං වොහරන්තං, 'අසස්සතෝ ලෝකෝ, අන්තවා ලෝකෝ, අනන්තවා ලෝකෝ, තං ජීවං තං සරීරං, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, හොති ච න ච හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා ඉදමේව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති තථා වදන්තං කථෙන්තං භණන්තං දීපයන්තං වොහරන්තන්ති 'දිට්ඨී හි නං පාව තථාවදානං.'

තෙනාහ භගවා:

"දිට්ඨෙන වේ සුද්ධි නරස්ස හොති
ඤාණේන වා සෝ පජහාති දුක්ඛං,
අඤ්ඤේන සෝ සුජ්ඣති සෝපධීකෝ
දිට්ඨී හි නං පාව තථා වදාන"න්ති.

---

1. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං - සීමු I. මජ්ඣ. 2. පජහති - සීමු. II.
3. අට්ඨඞ්ගිකමග්ගෙන - සෑ.

Free Distribution www.aathaapi.org

4 – 2.

ඒ රූපදර්ශීත සඞ්ඛ්‍යාත වූ දර්ශීතය හෙතු කොට ගෙන ඉදින් සත්ත්වයාගේ ශුද්ධිය වේ නම්, නොහොත් ඒ චක්ෂුර්විඥන සඞ්ඛ්‍යාත ඥානයෙන් හෙතෙම ජාත්‍යාදි දුක දුරු කෙරේ නම්, එකල්හි ආචර්‍යීමාගීයෙන් අන්‍ය වූ අශුද්ධිමාගීයෙකින් කාමාදි උපධි සහිත වූයේ මැ හෙතෙම ශුද්ධ වේ යයි කිය යුතු බවට පැමිණෙයි; යම් හෙයකින් දෘෂ්ටි නොමෝ එසේ කියන්නා වූ ඔහු 'මේ තෙමේ මිසදිටුවෙකැ'යි පවසා ද, එහෙයිනි.

දිට්ඨෙන වෙ සුද්ධි නරස්ස හොති – චක්ෂුර්විඥනයෙන් රූප දැකීමෙන් ඉදින් සත්ත්වයාගේ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වේ නම්, සත්ත්ව තෙමේ ශුද්ධ විශුද්ධ පරිශුද්ධ මුක්ත විමුක්ත පරිමුක්ත වේ නම් යි 'දිට්ඨෙන. වෙ සුද්ධි නරස්ස හොති' යනු වේ.

අඤ්ඤත්‍ර සෝ සුජ්ඣති සෝපධිඤ්ඤා – අන්‍ය වූ අශුද්ධිමාගීයෙන් මිත්‍යාප්‍රතිපදයෙන් අනෙයාණිකමාගීයෙන් සතිපට්ඨානයන්ගෙන් වෙන් වැ සම්‍යක්ප්‍රදහනයන්ගෙන් වෙන් වැ ඍද්ධිපාදයන්ගෙන් වෙන් වැ ඉන්‍ද්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වැ බලයන්ගෙන් වෙන් වැ බොධ්‍යඞ්ගයන්ගෙන් වෙන් වැ ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගිකමාගීයෙන් වෙන් වැ ශුද්ධ විශුද්ධ පරිශුද්ධ වූයේ වෙයි, මුක්ත විමුක්ත පරිමුක්ත වූයේ වේ. **සෝපධිඤ්ඤා** – සරාග වූයේ සදෝෂ වූයේ සමෝහ වූයේ තෘෂ්ණා සහිත වූයේ දෘෂ්ටි සහිත වූයේ කෙලෙශ සහිත වූයේ උපාදාන සහිත වූයේ නුයි 'අඤ්ඤත්‍ර සෝ සුජ්ඣති සෝපධිඤ්ඤා' යනු වේ.

ඤාණේන වා සෝ පජහාති දුක්ඛං – චක්ෂුර්විඥනයෙන් රූප දැකීමෙන් ඉදින් සත්ත්ව තෙමේ ජාතිදුක දුරු කෙරේ නම්, ජරාදුක – ව්‍යාධිදුක – මරණදුක – සොකපරිදෙවදුක්ඛදෞමනස්සුපායාස දුක දුරු කෙරේ නම් යි 'ඤාණේන වා සෝ පජහාති දුක්ඛං' යනු වේ.

දිට්ඨි හි නං පාව තථා වදානං – තවද ඒ දෘෂ්ටි තොමෝ ඒ පුතුලා 'මෙසේත් මේ පුද්ගල තෙමේ මිත්‍යාදෘෂ්ටි ඇත්තෙක, විපරීත දර්ශීත ඇත්තෙකැ' යි ප්‍රකාශ කෙරෙයි. **තථා වදානං** – එසේ පවසන කියන බණන දක්වන බැවහර කරනුවහු, 'ලොකය ශාශ්වත යැ, මේ මැ සැබෑව, අන්‍යදෘෂ්ටිය සිස් යැ' යි එසේ පවසන්නහු...බැවහර කරනුවහු, ලොකය අශාශ්වත යැ, ලොකය අන්තවත් යැ, ලොකය අනන්තවත් යැ, යම්ක් ජීවය ද එය ම ශරීර යැ, ජීවය අනෙකෙකැ ශරීරය අනෙකෙකැ, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු උපදනේ වෙයි, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නුපදනේ වෙයි, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු උපදනේත් නො ද උපදනේත් වෙයි, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නො මැ උපදනේ වෙයි, නුපදනේත් නොවෙයි, මේ මැ සැබෑව අන්‍යය තුච්ඡ යැ'යි එසේ පවසනුවහු කියනුවහු බණන්නහු දක්වනුවහු බැවහර කරනුවහු යි 'දිට්ඨි හි නං පාව තථාවදානං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"දිට්ඨෙන වෙ සුද්ධි -පෙ- තථා වදානං" යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

4 - 8

න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ
දිට්ඨේ සුතේ සීලවතේ[1] මුතේ වා,
පුඤ්ඤඤ්ච පාපේව අනූපලිත්තෝ
අත්තඤ්ජහෝ තාදිඝ පකුබ්බමානෝ..

න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ දිට්ඨේ සුතේ සීලවතේ මුතේ වාති – නා'ති පටික්ඛේපෝ; **බ්‍රාහ්මණෝති** සත්තන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ: සක්කායදිට්ඨි බාහිතා හොති, විචිකිච්ඡා බාහිතා හොති, සීලබ්බතපරාමාසෝ බාහිතෝ හොති, රාගෝ බාහිතෝ හොති, දෝසෝ බාහිතෝ හොති, මෝහෝ බාහිතෝ හොති, මානෝ බාහිතෝ හොති, බාහිතාඝ හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා පෝනෝභවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා.

1. "බාහෙත්වා සබ්බපාපකානි (සභියාති භගවා)
විමලෝ සාධු සමාහිතෝ ඨිතත්තෝ,
සංසාරමතිච්ච කේවලී සෝ
අසිතෝ තාදී පදුච්චතේ ස බ්‍රහ්මා".a

න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහාති – බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤත අසුද්ධිමග්ගෙන ඕඝනිත්ථරණය අනිය්‍යාණිකපථෙන අඤ්ඤත්‍ර සතිපට්ඨානෙහි අඤ්ඤත්‍ර සම්මප්පධානෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉද්ධිපාදෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉන්ද්‍රියෙහි අඤ්ඤත්‍ර බලෙහි අඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣඞ්ගෙහි අඤ්ඤත්‍ර අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ න කථේති න භණති න දීපයති න වොහරතීති 'න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ.'

දිට්ඨේ සුතේ සීලවතේ මුතේ වාති – සස්සතිකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨසුද්ධිකා.[2] තෙ එකච්චානං රූපානං දස්සනං මඞ්ගලං පච්චෙන්ති. එකච්චානං රූපානං දස්සනං අමඞ්ගලං පච්චෙන්ති.

කතමේසං රූපානං දස්සනං මඞ්ගලං පච්චෙන්ති? තෙ කාලතෝ වුට්ඨහිත්වා අභිමඞ්ගලසම්මතානි රූපානි පස්සන්ති: වටක[3]සකුණං පස්සන්ති. ථූසබෙලුවලට්ඨිං[4] පස්සන්ති. ගබ්භිනිත්ථිං පස්සන්ති කුමාරකං ඛෙඩ්ඩ ආරොපෙත්වා ගච්ඡන්තං පස්සන්ති. පුණ්ණඝටං පස්සන්ති. රෝහිතමච්ඡං පස්සන්ති. ආජඤ්ඤං පස්සන්ති. ආජඤ්ඤරථං පස්සන්ති. උසභං පස්සන්ති. ගොකපිලං පස්සන්ති. එවරූපානං රූපානං දස්සනං මඞ්ගලං පච්චෙන්ති.

කතමෙසං රූපානං දස්සනං අමඞ්ගලං පච්චෙන්ති? පලාලපුඤ්ජං පස්සන්ති. තක්කඝටං පස්සන්ති. රිත්තඝටං පස්සන්ති. නටං පස්සන්ති. නග්ගසමණං පස්සන්ති. ඛරං පස්සන්ති. ඛරයානං පස්සන්ති. එකඉත්ථියානං පස්සන්ති. කාණං පස්සන්ති. කුණිං පස්සන්ති. ඛඤ්ජං පස්සන්ති. පක්ඛහතං පස්සන්ති. ජිණ්ණඝරං පස්සන්ති. ඛ්‍යාධිතං[5] පස්සන්ති. මතං පස්සන්ති. එවරූපානං රූපානං දස්සනං අමඞ්ගලං පච්චෙන්ති.

ඉමේ තෙ[6] සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨසුද්ධිකා.[2] තෙ දිට්ඨේන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පච්චෙන්ති

---

1. සීලබ්බතේ – සීමු. 1
2. දිට්ඨි සුද්ධිකා – සීමු. I. ස. මජ්ඣං.
3. වෘත – සහ්‍ය. වාතක සීමු I.
4. වෙළුවලට්ඨං – සහ්‍ය. මජ්ඣං.
5. ඛ්‍යාධිකං – සීමු. I. සහ්‍ය. මජ්ඣං.
6. ඉච්චේවතේ – සහ්‍ය. මජ්ඣං.

a. සුත්තනිපාත – සභියසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

4 – 8.

ඛීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ තෙමේ ආයතීමාඝීඤ්ඤනයෙන් අන්‍ය වූ අභිමඬ්ඩල-සම්මතරූපසඬ්ඛ්‍යාත රූපායතනයෙහි ද, එබඳු මෑ වූ ශබ්දායතනයෙහි ද, අව්‍යතික්‍රමසඬ්ඛ්‍යාත ශීලය හා (ගසතිවුතාදි) වූ වුතයෙහි ද, ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනයෙහි ද උපන් මිච්ඡාඤ්ඤනයෙන් ශුද්ධිය වේ යයි නො කියයි. යම් හෙයකින් නෙතෙම ත්‍රෛධාතුක පුණ්‍යයෙහිත් සියලු පාපයෙහිත් නො ඇලුණේ වේ ද, එහෙයින් ආත්මදෘෂ්ටිය ප්‍රහීණ කෙළේ මේ ත්‍රෛධාතුක ලොකයෙහි පුණ්‍යාභිසංස්කාරාදිය නො කරනුයේ වේ.

න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා – 'න' යනු: ප්‍රතික්ෂේප යැ; **බ්‍රාහ්මණෝ** – සප්තධර්ම කෙනකුන් දුරු කළ වන බැවින් බ්‍රාහ්මණ යැ: සත්කායදෘෂ්ටිය (ප්‍රහීණ) කරන ලද්දී වෙයි, විචිකිච්ඡාව – ශීලව්‍රතපරාමර්ශය – රාගය – ද්වේෂය – මෝහය – මානය ප්‍රහීණ කරන ලදුයේ වෙයි, ඔහු විසින් සංක්ලේශික වූ පුනර්භවය ඇති කරන්නාවූ දුක් සහිත වූ දුඃඛවිපාක වූ මතුයෙහි ජාතිජරාමරණයට හෙතු වූ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු වෙත්.

1. ('සහිය' සී අමතා භාග්‍යවත්හු මෙසේ වදළහ:) සියලු පාපධර්ම – යන් ප්‍රහීණ කොට එහෙයින් ම විශතමල වූ (–ශ්‍රෙෂ්ඨ වූ) මාර්ගඵලසමාධියෙන් මොනොවට සමාහිත වූ ලොකධර්මයන්ගෙන් කම්පිත නො වන හෙයින් සන්තාන්ත වූ සංසාර හෙතු ඉක්මා සිටි නිමවන ලද කෘත්‍ය ඇති හෙයින් කෙවලී වූ ඒ ඛීණාස්‍රව තෙම තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිනිශ්‍රය නැති හෙයින් 'අසිත' යයි ද, ලොකධර්මයෙන් නිර්විකාර හෙයින් 'තාදි' යයි දකියනු ලැබේ. හෙතෙම බ්‍රාහ්මණ' නම් වේ.

න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ – ඛීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ තෙමේ අන්‍ය වූ අශුද්ධිමාර්ගයෙන් මිච්ඡාප්‍රතිපදාදියෙන් අනෙයර්‍යාණිකපථයෙන් සති පට්ඨාන – සම්මප්පධාන – ඉද්ධිපාද – ඉන්ද්‍රිය – බල – බොජ්ඣඞ්ග – ආයතීඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයෙන් වෙන් වැ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය නො කියයි නො බෙණෙයි නො දක්වයි නො බැවහර කෙරේ නුයි 'න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ' යනු වේ.

දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා – දෘෂ්ට(–මඬ්ගලසම්මත රූපායතන) යෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණ බමුණු කෙතෙක් වෙති. ඔහු ඇතැම් රූපයන් දැකීම මඬ්ගල යයි ද ඇතැම් රූපයන් දැකීම අමඬ්ගල යයි ද හඳනති.

කවර රූපයන්ගේ දැකීම 'මඬ්ගල' යයි හඳහති? යත්: ඒ දෘෂ්ටමාඞ්ගලිකයෝ උදැසන ම නැඟිසිට අභිමඬ්ගල බවට (වෘද්ධිකාරණයට) ගිය ගේකුරුල්ලකු බලති, පූසනකකින් හිඳුවන ලද තරුණ බෙලිගසක් බලති, ගැබ්නිඅඟනක බලති; දරුවකු ඇකයේ හිඳුවා යනුවක්හු බලති, පූන්කළස බලති, රේමසකු බලති, ආජානීය අසකු බලති, ආජානීය අඳුන් යෙදූ රියක් බලති, සෘෂභයකු බලති, කඹරදෙනක බලත්. මෙබඳු රූපයන් දැකීම මඬ්ගල යයි හඳහත්.

කවර රූපයන්ගේ දැකීම 'අමඬ්ගල' යයි හඳහති? යත්: පිදුරුඹිටියක් දකිත් නම්, මෝරුකලයක් – සිප්කලයක් – නළුවකු – නග්නශ්‍රමණයකු – කොටළුවකු – කොටළුරියක් – එක ගවයකු යෙදූ රියක් – කණකු – කොරකු – කුදකු – පිලකු – මහල්ලකු – ලෙඩ වූවකු – මළ එකක්හු දකිත් නම්, මෙබඳු රූපයන්ගේ දැකීම 'අමඬ්ගල' යයි හඳහත්.

ඒ මෙසේ මහණබමුණෝ දෘෂ්ටශුද්ධිකයෝ යැ; ඔහු අභිමඬ්ගලසම්මත රූපයෙන් ශුද්ධිය... පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

අඤ්ඤතරෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සුතසුද්ධිකා. තෙ එකච්චානං සද්දානං සවණං මඞ්ගලං පවෙචෙන්ති. එකච්චානං සද්දානං සවණං අමඞ්ගලං පවෙචෙන්ති.

කතමෙසානං සද්දානං සවණං මඞ්ගලං පවෙචෙන්ති? තෙ කාලතො වුට්ඨහිත්වා අභිමඞ්ගලගතානි සද්දානි[1] සුණන්ති: වඩ්ඪාති වා, වඩ්ඪමානාති වා, පුණණාති වා, පුස්සාති වා, අසොකාති වා, සුමනාති වා, සුනක්ඛත්තාති වා, සුමඞ්ගලාති වා, සිරීති වා, සිරිවඩ්ඪාති වා, එවරූපානං සද්දානං සවණං මඞ්ගලං පවෙචෙන්ති.

කතමෙසං සද්දානං සවණං අමඞ්ගලං පවෙචෙන්ති? කාණොති වා, කුණීති වා, ඛඤ්ඤාති වා, පක්ඛහතොති වා, ජිණණකොති වා, ව්‍යාධිතොති වා, මතොති වා, ඣාපෙන්ති වා, නීහරන්ති වා, දඩ්ඪන්ති වා, නට්ඨන්ති වා, නත්ථීති වා, එවරූපානං සද්දානං සවණං අමඞ්ගලං පවෙචෙන්ති.

ඉමෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සුතසුද්ධිකා. තෙ සුතෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවෙචෙන්ති.

අඤ්ඤතරෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සීලසුද්ධිකා. තෙ සීලමත්තෙන සංයම-මත්තෙන සංවරමත්තෙන අවීතික්කමමත්තෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවෙචෙන්ති.

සමණා මණ්ඩිකා[2] පුත්තා එවමාහ: "වතූහි ඛො අහං ථපති[3] ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤාපෙමි සම්පත්තාකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣං. කතමෙහි වතූහි? ඉධ ථපති[3] න කායෙන පාපකං කම්මං කරොති. න පාපිකං වාචං භාසති. න පාපකං සංකප්පං සංකප්පෙති. න පාපකං ආජීවං ආජීවති. ඉමෙහි ඛො අහං ථපති වතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤාපෙමි සම්පත්තාකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣං"[5]a. එවමෙව අඤ්ඤතරෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සීලසුද්ධිකා. තෙ සීලමත්තෙන සංයමමත්තෙන සංවරමත්තෙන අවීතික්කමමත්තෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවෙචෙන්ති.

අඤ්ඤතරෙ සමණබ්‍රාහ්මණා වතසුද්ධිකා. තෙ ගත්තිවතිකා වා හොන්ති. අස්සවතිකා වා හොන්ති. ගොවතිකා වා හොන්ති. කුක්කුරවතිකා වා හොන්ති. කාකවතිකා වා හොන්ති. වාසුදෙවවතිකා වා හොන්ති. බලදෙවවතිකා වා හොන්ති. පුණණභද්දවතිකා වා හොන්ති. මණිභද්දවතිකා වා හොන්ති. අග්ගිවතිකා වා හොන්ති. නාගවතිකා වා හොන්ති. සුපණණවතිකා වා හොන්ති. යක්ඛවතිකා වා හොන්ති. අසුරවතිකා වා හොන්ති. ගන්ධබ්බවතිකා වා හොන්ති. මහාරාජවතිකා වා හොන්ති. චන්දවතිකා වා හොන්ති. සුරියවතිකා වා හොන්ති. ඉන්දවතිකා වා හොන්ති. බ්‍රහ්මවතිකා වා හොන්ති. දෙවවතිකා වා හොන්ති. දිසාවතිකා වා හොන්ති. ඉමෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා වතසුද්ධිකා. තෙ වතෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවෙචෙන්ති.

---

1. සද්දානං - සීමු I. ඉජසං. 2. මුණ්ඩිකා - සය්‍ය.
3. ගහපති - සීමු. I. ඉජසං. 4. ගහපති - සීමු. I. 5. අයොජ්ඣං - ඉජසං.
a. මජ්ඣිමනිකායෙ - සමණ මණ්ඩිකාසුත්තෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මඞ්ගලසම්මත ශබ්දයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු ඇතැම් ශබ්දයන් ඇසීම 'මඞ්ගල' යයි ද, ඇතැම් ශබ්දයන් ඇසීම 'අමඞ්ගල' යයි ද හඳහත්.

කවර ශබ්දයන්ගේ ශ්‍රවණය 'මඞ්ගල' යයි හඳහති? යත්: ඔවුහු උදෑසන මැ නැඟිසිට 'අභිමඞ්ගල' යැයි සම්මත වැ ඇති ශබ්ද අසති: වැඩෙව (=දිනේවා) යැ – වඩ්ඪමාන යැ –පූර්ණ යැ – පුෂ්‍ය යැ – අශොක යැ – ස්වස්තික යැ – සුනක්ඛත්ත යැ – සුමඞ්ගල යැ – ශ්‍රී යැ – ශ්‍රීවර්ධන (–සිරිවඩු) යැ හෝ මෙබඳු වූ ශබ්දයන්ගේ ඇසීම 'මඞ්ගල' යයි කැමැති වෙත්.

කවර ශබ්දයන්ගේ ඇසීම 'අමඞ්ගල' යයි හඳහති? යත්: 'කණා යැ හෝ කොර යැ – කුදු යැ – පිළු යැ – මහලු යැ – ලෙඩ ඇත්තෙ යැ – මළේ යැ – දිරුයෙ යැ – බිදුණෙ යැ – දූවුණෙ යැ – නවුයෙ යැ – 'නැත'යි හෝ මෙබඳු ශබ්දයන්ගේ ශ්‍රවණය 'අමඞ්ගල' යයි හඳහති.

ඒ මෙකී මහණබමුණෝ ශ්‍රැතශුද්ධිකයෝ යැ. ඔහු ශ්‍රැත (=අභිමඞ්ගල–සම්මත ශබ්ද) යෙන් ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

ශීලයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු ශීලමාත්‍රයෙන් සංයමමාත්‍රයෙන් (=ඉදුරන් දැමීම් පමණෙකින්) තුන්දෙර වැසීම් පමණෙකින් ව්‍යතික්‍රම නො කිරීම් පමණෙකින් ශුද්ධිය ...පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

මණ්ඩිකාපුත්‍ර වූ ශ්‍රමණ තෙමේ මෙසේ කියයි: "සඵපතිය, (=වඩුව,) මම් සතර ධර්මයෙකින් සමන්විත වූ පුරුෂයක්හු පරිපූර්ණ වූ කුසල් ඇතියකු පරමකුසල් ඇත්තකු උත්තම වූ අර්හත්වයට (=පැමිණීය යුත්තට) පැමිණියකු නො පරදවාලියැ හැකි මහණකු කොට පනවමි. කවර සතරකිනැ? යත්: ඵපතිය, මෙලොවැ යමෙක් කයින් පව්කම් නො කෙරේ ද, ලාමක බස් නො බෙණේ ද, පව්වූ කල්පනා (–සංකල්ප) නො සිතා ද, ලාමක ආජීවයෙන් ජීවත් නො වේ ද, සඵපතිය, මම් මේ සතර දහම්හි යුත් පුතුලක්හු පරිපූර්ණ වූ සිල් ඇතියක්හු...නො පරදවාලියැ හැකි මහණකු කොට පනවමි". එසෙයින් මැ ශීලයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු සිල්මතුයෙකින් (සිල් පමණෙකින්) සංයමමතුයෙකින් සංවරමතුයෙකින් අව්‍යතික්‍රමමතුයෙකින් ශුද්ධිය... පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

ව්‍රතසමාදානයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු හස්තිව්‍රත ඇත්තාහු හෝ වෙති, අශ්වව්‍රත ඇත්තාහු – ගොව්‍රත ඇත්තාහු – කුක්කුර (=බලු) ව්‍රත ඇත්තාහු – කාකව්‍රත ඇත්තාහු – වාසුදෙවව්‍රත – බලදෙවව්‍රත – පූර්ණභද්‍රව්‍රත – මණිභද්‍රව්‍රත – අග්නිව්‍රත – නාග–ව්‍රත – ගරුඩව්‍රත – යක්ෂව්‍රත – අසුරව්‍රත – ගාන්ධර්වව්‍රත – මහාරාජව්‍රත – චන්ද්‍රව්‍රත – සූර්යව්‍රත – ඉන්ද්‍රව්‍රත – බ්‍රහ්මව්‍රත – දෙවව්‍රත ඇත්තාහු හෝ පෙරදිග්ආදියට නමස්කාර කරන දිශාව්‍රත ඇත්තාහු හෝ වෙත්. ඒ මේ මහණබමුණෝ ව්‍රතයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන්නාහු වෙත්. ඔහු ව්‍රතයෙන් ශුද්ධිය...පරි–මුක්තිය කැමැති වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

සන්තඥෙ සමණබ්‍රාහ්මණා මුතසුද්ධිකා. තෙ කාලතෝ වුට්ඨහිත්වා පඨවිං ආමසන්ති. හරිතං ආමසන්ති. ගොමයං ආමසන්ති. කච්ඡපං ආමසන්ති. එලං[1] අක්කමන්ති[2]. තිලවාහං ආමසන්ති. දුස්ස[3]තිලං ඛාදන්ති. දුස්ස[3]තෙලං මක්ඛන්ති. දුස්සදන්තකට්ඨං ඛාදන්ති. දුස්සමත්තිකාය නහායන්ති. දුස්සසාටකං නිවාසෙන්ති. දුස්සවෙඨං වෙඨෙන්ති. ඉමෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා මුතසුද්ධිකා. තෙ මුතෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පත්ථෙන්ති.

න බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතො සුදධිමාහ දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා ති- බ්‍රාහ්මණො දිට්ඨසුද්ධියාපි සුද්ධිං නාහ; සුතසුද්ධියාපි සුද්ධිං නාහ; සීලසුද්ධියාපි සුද්ධිං නාහ; වතසුද්ධියාපි සුද්ධිං නාහ; මුතසුද්ධියාපි සුද්ධිං නාහ, න කත්ථති, න භණති, න දීපයති, න වොහරතීති 'න බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතො සුද්ධිමාහ දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා.'

පුඤ්ඤඤ්ච පාපෙ ච අනූපලිත්තොති - පුඤ්ඤං වුච්චති යං කිඤ්චි තෙධාතුකං කුසලාභිසඞ්ඛාරං; අපුඤ්ඤං වුච්චති සබ්බං අකුසලං. යතො පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො ච අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො ච ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරො ච පහීනා ඤාතා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්ගතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, එත්තාවතා පුඤ්ඤඤ්ච පාපෙ ච න ලිම්පති න සංලිම්පති, න උපලිම්පති, අලිත්තා අසංලිත්තා[4] අනුපලිත්තා නික්ඛන්තා නිස්සටා විප්පමුත්තා විසඤ්ඤුත්තා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'පුඤ්ඤඤ්ච පාපෙ ච අනූපලිත්තා.'

අත්තඤ්ජහො නයිධ පකුබ්බමාණොති - 'අත්තඤ්ජහො'ති අත්ත- දිට්ඨිජහො, අත්තං ජහොති ගාහජහො, අත්තං ජහොති තණ්හාවසෙන දිට්ඨිවසෙන ගහිතා පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං, සබ්බං[5] තං චත්තං හොති වන්තා මුත්තං පහීනං පටිනිස්සට්ඨං; **නයිධ පකුබ්බමාණොති** -පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං[6] වා අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං වා ආනෙඤ්ජාභි- සඞ්ඛාරං වා අකුබ්බමාණො අජනයමාණො අසඤ්ජනයමාණො අනිබ්බත්තය- මාණො අනභිනිබ්බත්තයමාණොති 'අත්තං ජහො නයිධ පකුබ්බමාණො.'

තෙනාහ භගවා:

"න බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතො සුදධිමාහ
දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා,
පුඤ්ඤඤ්ච පාපෙ ච අනූපලිත්තා
අත්තඤ්ජහො නයිධ පකුබ්බමාණොා"ති.

4 - 4

පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ
එජානුගා තෙ න තරන්ති සඞ්ගං,
තෙ උග්ගහායන්ති නිරස්සජන්ති
කපීව සාඛං පමුඤ්[7]ඔහාය.

---

1. ජාලං - සයා. 2. එලං ආමසන්ති. මජ්ඣං. 3. පුස්ස - සයා. සීමු. I.
4. අපලිත්තා - මජ්ඣං. 5. සබ්බස්ස - සීමු. I.
6. සඞ්ඛාරො - සීමු. I. 7. පමුඤ්ච - සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

මුත(=ගඤ්ඣ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය)යෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති: ඔහු උදෑසන මැ තැගීසිට මහපොළොව කයින් ස්පර්ශ කෙරෙති, තෙත් නිල්තණ ස්පර්ශ කෙරෙති, අමුගොම ස්පර්ශ කෙරෙති, කසුබුවකු ස්පර්ශ කෙරෙති, සීවැල් ඇක්මෙති, තලරුක්ක් ස්පර්ශ කෙරෙති, මඬහල සඳහා සකස් කළ (-පුෂ්ප) තල අනුභව කෙරෙති, මඟුල්තෙල් ඇඟ ගල්වති, මඟුල්දැහැටි කති, මඟුල්මැටියෙන් ස්නානය කෙරෙති, මඟුල්සළු හඳිති, මඟුල් හිස්වෙළුම් වෙළති. මොහු ඒ මුතයෙන් ශුද්ධිය පතන මහණබමුණෝ යැ. ඔහු මුතයෙන් ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ දිට්ඨේ සුතේ සීලවතේ මුතේ වා – බාහිතපාපි බ්‍රාහ්මණ තෙමේ දෘෂ්ටශුද්ධියෙනුදු ශුද්ධිය නො කියයි, ඥානශුද්ධියෙනුදු ශුද්ධිය නො කියයි, ශීලශුද්ධියෙනු දු ශුද්ධිය නො කියයි, වුතශුද්ධියෙනුදු ශුද්ධිය නො කියයි, මුතශුද්ධියෙනුදු ශුද්ධිය නො කියයි, නො බෙණයි, නො දක්වයි, ව්‍යවහාර නො කෙරේ නුයි 'න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ සුද්ධිමාහ දිට්ඨේ සුතේ සීලවතේ මුතේ වා' යනු වේ.

පුඤ්ඤඤ්ච පාපේ ච අනුපලිත්තෝ – යම් කිසි තෘෂ්ණාතුක කුශලාභිසංස්කාරයෙක් 'පුණ්‍ය' යි කියනු ලැබෙයි, සියලු අකුශලය 'අපුණ්‍ය' යි කියනු ලැබේ. යම් තැනෙක පටන් පුණ්‍යාභිසංස්කාරයත් අපුණ්‍යාභිසංස්කාරයත් ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරයත් ප්‍රහීණ වූවාහු උපුටා හළ මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අභාවයට ගියාහු මතු නූපදනා සුභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, මේ තෙකින් පුණ්‍යයෙහි ද පාපයෙහි ද නො ඇලෙයි, වෙළෙහිත් නො ඇලෙයි, නො තැවෙරෙයි, අලිප්ත වූයේ (=නො ඇලුණේ)අසංලිප්ත – අනුපලිප්ත වූයේ නික්මැ ගියේ නිස්සෘත වූයේ විප්‍රමුක්ත වූයේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමර්යාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'පුඤ්ඤඤ්ච පාපේ ච අනුපලිත්තෝ' යනු වේ.

අත්තඤ්ජහෝ නයිධ පකුබ්බමානෝ – 'අත්තඤ්ජහෝ' යනු: ආත්මදෘෂ්ටිය හළේ, 'අත්තං ජහෝ' – ග්‍රාහය හළේ, 'අත්තං ජහෝ' – තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් ගන්නා ලද පරාමර්ශී කරන ලද අභිනිවේශ කළ ඇතුලත් ව සිටි බැස ගෙන සිටි ඒ සියල්ල ත්‍යක්ත වෙයි, වාන්ත මුක්ත ප්‍රහීණ ප්‍රතිනිස්සෘෂ්ට වෙයි. **නයිධ පකුබ්බමානෝ** – පුණ්‍යාභිසංස්කාරය හෝ අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය හෝ ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය හෝ නො කරනුයේ නො දනවනුයේ වෙසෙසින් නො දනවනුයේ නූපදවනුයේ වෙසෙසින් නූපදවනුයේ නුයි 'අත්තඤ්ජහෝ නයිධ පකුබ්බමානෝ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"න බ්‍රාහ්මණෝ-පෙ-නයිධ පකුබ්බමානෝ" යි.

4 – 4.

පූජී ශාස්තෘආදීන් හැරපියා අපර ශාස්තෘ ආදීන් ඇසුරු කරන එජා සඞ්ඛ්‍යාත තෘෂ්ණාගෙන් මඬනා ලද්දාහු රාගාදි සඞ්ගය තරණය නො කෙරෙති. යම් ඔහු පූජීශාඛාව හැරපියා අපරශාඛාවක් ගත්තා වූ වදුරකු සෙයින් ඒ ඒ ධර්මයන් ගත්තාහු ද වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙති – පුරිමං සත්ථාරං පහාය අපරං සත්ථාරං නිස්සිතා, පුරිමං ධම්මක්ඛානං පහාය අපරං ධම්මක්ඛානං නිස්සිතා, පුරිමං ගණං පහාය අපරං ගණං නිස්සිතා, පුරිමං දිට්ඨිං පහාය අපරං දිට්ඨිං නිස්සිතා, පුරිමං පටිපදං පහාය අපරං පටිපදං නිස්සිතා, පුරිමං මඤ්ඤං පහාය අපරං මඤ්ඤං නිස්සිතා සන්නිස්සිතා අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති 'පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ.'

එජානුගා තෙ න තරන්තී සඞ්ගන්ති – එජා වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **එජානුගාති** – එජානුගා එජානුගතා එජානුසටා එජායාපන්නා පතිතා අභිභූතා පරියාදින්නවිත්තා; **තෙ න තරන්ති සඞ්ගන්ති** – රාගසඞ්ගං දෝසසඞ්ගං මෝහසඞ්ගං මානසඞ්ගං දිට්ඨිසඞ්ගං කිලෙසසඞ්ගං දුච්චරිතසඞ්ගං න තරන්ති, න උත්තරන්ති, න පතරන්ති, න සමතික්කමන්ති, න වීතිවත්තන්තීති 'එජානුගා තෙ න තරන්ති සඞ්ගං.'

තෙ උග්ගහායන්ති නිරස්සජන්තීති – සත්ථාරං ගණ්හන්ති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං සත්ථාරං ගණ්හන්ති, ධම්මක්ඛානං ගණ්හන්ති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං ධම්මක්ඛානං ගණ්හන්ති; ගණං ගණ්හන්ති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං ගණං ගණ්හන්ති; දිට්ඨිං ගණ්හන්ති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං දිට්ඨිං ගණ්හන්ති; පටිපදං ගණ්හන්ති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං පටිපදං ගණ්හන්ති; මඤ්ඤං ගණ්හන්ති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං මඤ්ඤං ගණ්හන්ති; ගණ්හන්ති ච මුඤ්චන්ති[1] ච ආදියන්ති ච නිරස්සජන්ති චාති 'තෙ උග්ගහායන්ති නිරස්සජන්ති.'

කපී'ව සාඛං පමුඛග්ගහායාති – යථා මක්කටෝ අරඤ්ඤස්මිං පවනෙ චරමානෝ සාඛං ගණ්හාති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං සාඛං ගණ්හාති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං සාඛං ගණ්හාති. එවමෙව පුථුසමණබ්‍රාහ්මණා පුථුදිට්ඨිගතානි ගණ්හන්ති ච මුඤ්චන්ති ච ආදියන්ති ච නිරස්සජන්ති චාති 'කපී ව සාඛං පමුඛග්ගහායා.[2]'

තෙනාහ භගවා:

"පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ
එජානුගා තෙ න තරන්ති සඞ්ගං,
තෙ උග්ගහායන්ති නිරස්සජන්ති
කපීව සාඛං පමුඛග්ගහායා"ති.

4 – 5

සයං සමාදාය වතානි ජන්තු
උච්චාවචං ගච්ඡති සඤ්ඤසත්තෝ,
විද්වා[3] ච වෙදෙහි සමෙච්ච ධම්මං
න උච්චාවචං ගච්ඡති භූරිපඤ්ඤෝ.

---

1. පමුඤ්චන්ති – ස්‍ය. 2. පමුඤ්චග්ගහාය – සීමු. I.
3. විදූ – සී. මස්ස.
a. ධම්මසඞ්ගණි – චිත්තුපපාදකණ්ඩ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ – පූර්වශාස්තෘවරයකු හැරපියා අපර ශාස්තෘවරයක්හු ඇසුරු කළාහු පළමු ගත් ධර්මය හැරපියා අන්‍ය ධර්මයක් ඇසුරු කළාහු පළමු ගත් ගණය හැරපියා අන් ගණයක් ඇසුරු කළාහු පළමු ගත් දෘෂ්ටිය හැර අන්‍යදෘෂ්ටියක් ඇසුරු කළාහු පූර්වප්‍රතිපදාව හැර අපරප්‍රතිපදාවක් ඇසුරු කළාහු පූර්වමාර්ගය හැර අපරමාර්ගයක් ඇසුරු කළාහු වෙසෙසින් ඇසුරු කළාහු ඇලුණාහු ඵලැඹියාහු පිවිසියාහු බැසගත්තාහු නුයි 'පූරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ' යනු වේ.

එජානුගා තෙ න තරන්ති සඞ්ගං – 'එජා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවෙක් ලෝභඅකුශලමූලයෙක් වේ ද (එයයි). **එජානුගා** – තෘෂ්ණාව අනුව ගියාහු තෘෂ්ණාවට අනුගත වූවාහු තෘෂ්ණාවට පිවිසියාහු තෘෂ්ණාවට පැමිණියාහු වැටුණාහු මඩනැ ලද්දාහු හාත්පසින්. අල්ලාගත් සිත් ඇත්තාහු. **තෙ න තරන්ති සඞ්ගං** – රාගසඞ්ගය දෝෂසඞ්ගය මෝහසඞ්ගය මානසඞ්ගය දෘෂ්ටිසඞ්ගය කෙලෙශසඞ්ගය දුශ්චරිත-සඞ්ගය තරණය නො කෙරෙති උත්තරණය නො කෙරෙති ප්‍රතරණය නො කෙරෙති තො ඉක්මෙති ව්‍යතික්‍රමණය තො කෙරෙත් නුයි 'එජානුගා තෙ න තරන්ති සඞ්ගං' යනු වේ.

තෙ උග්ගහායන්ති නිරස්සජන්ති – ශාස්තෘවරයකු ගනිති, ඔහු හැරපියා අන් ශාස්තෘවරයකු ගනිත්; ධර්මාඛ්‍යානයක් ගනිති, එය හැරපියා අන් ධර්මාඛ්‍යානයක් ගනිත්, ගණයක් ගනිති, එය හැරපියා අන් ගණයක් ගනිති, දෘෂ්ටියක් ගනිති, එය හැර අන්‍යදෘෂ්ටියක් ගනිත්; ප්‍රතිපදාවක් ගනිති, එය හැරපියා අන් පිළිවෙතක් ගනිත්; මාර්ගයක් ගනිති, එය හැරපියා අන් මඟක් ගනිත්; ගන්නාහු ද හරණාහු ද ආදානය කරන්නාහු ද බැහැර කරන්නාහු ද වෙත් නුයි 'තෙ උග්ගහායන්ති නිරස්සජන්ති' යනු වේ.

කපීව සාඛං පමුඛඞ්ගහාය – යම් සේ අරණ්‍යසඞ්ඛ්‍යාත මහවෙනෙහි හැසිරෙන වඳුරෙක් එක් ශාඛාවක් ගෙන එය හැරපියා අනෙකක් ගනී ද, එය ද හැරපියා අන් ශාඛාවක් ගනී ද, එසෙයින් මෑ බොහෝ මහණබමුණෝ බොහෝ දෘෂ්ටිගතයන් ගත්තාහු ද හරනාහු ද දුරු ලන්නාහු ද වෙත් නුයි 'කපීව සාඛං පමුඛඞ්ගහාය' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පුරිමං පහාය-පෙ-පමුඛඞ්ගහාය"යි.

4 – 5.

කාමාදි සංඥයෙහි ඇලුණා වූ සත්ත්ව තෙමේ හස්තිව්‍රතාදි ව්‍රතයන් තෙමේ මෑ සමාදන් වෑ එකකින් එකකට යෙයි. පරමාර්ථයෙන් විද්වත් වූ මහාප්‍රඥ ඇති රහත් මහණ සතර මාර්ගඥතඥවදයෙන් දහම් අවබොධ කොට සිටියේ උච්චාවච බවට තො පැමිණේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සයං සමාදාය වතානි ජනකූති – 'සයං සමාදාය' ති සාමං සමාදාය; **වතානීති** – හත්ථිවතං වා අස්සවතං වා ගොවතං වා කුක්කුරවතං වා කාකවතං වා වාසුදේවවතං වා බලදේවවතං වා පුණ්ණභද්දවතං වා මණිභද්දවතං වා අග්ගිවතං වා නාගවතං වා සුපණ්ණවතං වා යක්ඛවතං වා අසුරවතං වා –පෙ– දිසාවතං වා, ආදාය සමාදාය ආදියිත්වා සමාදියිත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා; **ජනකූති** – සත්ථා තරෝ –පෙ– මන්නුජෝති 'සයං සමාදාය වතානි ජනතූ.'

උච්චාවචං ගච්ඡති සඤ්ඤාසත්තෝති – සත්ථාරතෝ සත්ථාරං ගච්ඡති, ධම්මකථිකතෝ ධම්මකථිකං ගච්ඡති, ගණතෝ ගණං ගච්ඡති, දිට්ඨියා දිට්ඨිං ගච්ඡති, පටිපදාතෝ පටිපදං ගච්ඡති, මග්ගතෝ මග්ගං ගච්ඡති; **සඤ්ඤාසත්තෝති** – කාමසඤ්ඤාය ව්‍යාපාදසඤ්ඤාය විහිංසාසඤ්ඤාය දිට්ඨිසඤ්ඤාය සත්තෝ විසත්තෝ ආසත්තෝ ලග්ගෝ ලග්ගිතෝ පළිබුද්ධෝ, යථා භිත්තිඛිළෝ වා තාගදනෙත වා භණ්ඩං සත්තං විසත්තං ආසත්තං ලග්ගං ලග්ගිතං පළිබුද්ධං; එවමෙව කාමසඤ්ඤාය ව්‍යාපාදසඤ්ඤාය විහිංසාසඤ්ඤාය දිට්ඨිසඤ්ඤාය සත්තෝ විසත්තෝ ආසත්තෝ ලග්ගෝ ලග්ගිතෝ පළිබුද්ධෝති 'උච්චාවචං ගච්ඡති සඤ්ඤාසත්තෝ.'

විදවා[1] ච වෙදෙහි සමෙච්ච ධම්මන්ති – 'විදවා'ති විදවා විජ්ජාගතෝ ඤාණී විභාවී මේධාවී; **වෙදෙහීති** – වෙදා වුච්චන්ති චතූසු මග්ගේසු ඤාණං, පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගෝ වීමංසා විපස්සනා සම්මාදිට්ඨි, තෙහි වෙදෙහි ජාතිජරාමරණස්ස අන්තගතෝ අන්තපත්තෝ කොටිගතෝ කොටිපත්තෝ පරියන්තගතෝ පරියන්තපත්තෝ වොසානගතෝ වොසානපත්තෝ තාණගතෝ තාණපත්තෝ ලේනගතෝ ලේනපත්තෝ සරණගතෝ සරණපත්තෝ අභයගතෝ අභයපත්තෝ අච්චුතගතෝ[2] අච්චුතපත්තෝ[3] අමතගතෝ අමතපත්තෝ නිබ්බානගතෝ නිබ්බානපත්තෝ; වෙදගූ වා අන්තගතෝති වෙදගූ, වෙදෙහි වා අන්තං ගතෝති වෙදගූ, සත්තන්නං වා ධම්මානං විදිතත්තා වෙදගූ: සක්කායදිට්ඨි විදිතා හොති, විචිකිච්ඡා විදිතා හොති, සීලබ්බතපරාමාසෝ විදිතෝ හොති, රාගෝ විදිතෝ හොති, දෝසෝ විදිතෝ හොති, මෝහෝ විදිතෝ හොති, මානෝ විදිතෝ හොති, විදිතාස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා පෝනෝභවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා.

1. "වෙදූනි විචෙය්‍ය කෙවලානි (සභියාති භගවා)
සමණානං යානිපත්ති[4] බ්‍රාහ්මණානං,
සබ්බවෙදනාසු වීතරාගෝ
සබ්බං වෙදමතිච්ච වෙදගූ සෝ"ති.

---

1. විදූ – සී. ඉමං. 2. අච්චුතිංගතෝ – ඉ. 3. අච්චුතිපපත්තෝ – ඉ.
4. ඛත්ති – සී.මූ. 1. ඉමං.

Free Distribution www.aathaapi.org

සයං සමාදාය වතානි ජානාතු – 'සයං සමාදාය' – තෙමේ මැ සමාදන් වැ; **වතානි** – හසුනිවුනය හෝ අශ්ව – ගො – කුක්කුර – කාක – වායසදෙව – බලදෙව – පූර්ණභද්‍ර – මණිභද්‍ර – අග්නි – නාග – සුපර්ණ – යක්ෂ – අසුර – වුනය හෝ...දිශාවුනය හෝ ගෙන මෙතෙනවට ගෙන ආදුනය කොට සමාදුනය කොට ග්‍රහණය කොට පරාමශී කොට අභිනිවෙශ කොට; **ජානාතු** – සත්ත්ව – නර...මනුජ තෙමේ නුසි 'සයං සමාදාය වතානි ජානාතු' යනු වේ.

උච්චාවචං ගච්ඡති සඤ්ඤාසත්තෝ – ශාස්තෘවරයකු කෙරෙන් ශාස්තෘවරයකු කරා යෙයි, ධර්මාඛ්‍යානයකින් ධර්මාඛ්‍යානයකට – ගණයක් කෙරෙන් ගණයක්හු කරා – දෘෂ්ටියකින් දෘෂ්ටියකට – ප්‍රතිපදාවකින් ප්‍රතිපදාවකට – මාර්ගයකින් මාර්ගයකට යෙයි; **සඤ්ඤාසත්තෝ** කාමසංඥයෙහි ව්‍යාපාදසංඥයෙහි විහිංසාසංඥයෙහි දෘෂ්ටිසංඥයෙහි ඇලුණේ වෙසෙසින් ඇලුණේ හාත්පසින් ඇලුණේ ලැගුණේ ලග්න වූයේ පලිබුද්ධ වූයේ, යම් සේ භිත්තිඵලය (=බිත්තියෙහි සවි කල හුල)ක හෝ නාගදන්තයක හෝ හාණ්ඩයක් සක්ත විෂක්ත ආසක්ත ලග්න ලග්නකල පරිබුද්ධ වූයේ ද, එසෙයින් ම කාම – ව්‍යාපාද – විහිංසා – දෘෂ්ටිසංඥයෙහි සක්ත...පරිබුද්ධ වූයේ නුසි 'උච්චාවචං ගච්ඡති සඤ්ඤාසත්තෝ' යනු වේ.

විදවා ච වෙදෙහි සමෙච්ච ධම්මං – 'විදවා' යනු: විද්වද් වූයේ විදුවට පැමිණියේ නුවණැතියේ නුවණින් විමසනුයේ මෙබඳු(=අනිත්‍යාදි විසින් තුලනය කළ ඥන) ඇතියේ; **වෙදෙහි** – සතර මාර්ගයන්හි ඥනය 'වෙද' යි කියනු ලැබේ; ප්‍රඥාව ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය ප්‍රඥාබලය ධර්මවිචයසම්බොධ්‍යඞ්ගය වීමංසාව විදර්ශනාව සම්‍යග්දෘෂ්ටිය යි; ඒ මාර්ගඥතවෙදයන්ගෙන් ජාතිජරාමරණයන්ගේ අන්තයට හිඳේ අන්තයට පැමිණියේ (මාර්ගයෙන්) කෙළවරට හිඳේ (ඵලයෙන්) කෙළවරට පැමිණියේ පර්‍යන්තයට හිඳේ පර්‍යන්තයට පැමිණියේ අවසානයට හිඳේ අවසානයට පැමිණියේ (මාර්ගයෙන්) ත්‍රාණයට හිඳේ (ඵලයෙන්) ත්‍රාණයට පැමිණියේ නිලීයනයට (මාර්ගයෙන්) හිඳේ (ඵලයෙන්) පැමිණියේ ප්‍රතිඝාවට (මාර්ගයෙන්) හිඳේ (ඵලයෙන්) පැමිණියේ නිර්‍යාණයට හිඳේ නිර්‍යාණප්‍රාප්ත වූයේ අව්‍යූතිය (–නිවන)ට හිඳේ අව්‍යූතප්‍රාප්ත වූයේ අමෘතයට හිඳේ අමෘතයට පැමිණියේ මාර්ගයෙන් නිවනට හිඳේ ඵලයෙන් නිවනට පැමිණියේ; නොහොත් වෙද (=දකුගතු ධර්ම) යන්ගේ අන්තයට හිඳේ නුසි 'වෙදගූ' යැ, සතරමාර්ගඥතවෙදයෙන් වෘත්තදුඃඛයාගේ අන්තයට හිඳේ නුසි හෝ 'වෙදගූ' යැ; නොහොත් සප්තධර්මයන් විදින බැවින් 'වෙදගූ' යැ: සත්කායදෘෂ්ටිය විදින වෙයි, විචිකිත්සාව – ශීලව්‍රතපරාමර්ශය – රාගය – ද්වේෂය – මෝහය – මානය විදින වෙයි, ඔහු විසින් කෙලෙසුන්ට ප්‍රත්‍යය වූ පුනර්භවය උපදවන කෝලෂදරථ සඟින වූ දුඃඛවිපාක දෙන අනාගතයෙහි ජාතිජරාමරණයන්ට ප්‍රත්‍යය වූ ලාමක අකුශලධර්මයෝ විදින වූවාහු වෙත්.

1. (බුදුහු 'සභිය' යි අමතා මෙසේ වදාළහ:) යමෙක් ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන්ගේ ශාස්ත්‍ර යයි කියන ලද යම් වෙද කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ සියලු වෙදයන් මාර්ගාවතාරයෙන් කෘත්‍ය හෙයින් අනිත්‍යාදිවශයෙන් විමසා එහි ඡන්දරාගප්‍රහාණයෙන් ඒ සියලු වෙදයන් ඉක්මවා යළි වෙදප්‍රත්‍යයෙන් හෝ අත් පරිද්දෙකින් උපදනා සියලු වෙදනාවන්හි විතරාග වූයේ ද හෙතෙම පරමාර්ථවශයෙන් 'වෙදගූ' නම් වේ යයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

විදවා ච වෙදෙහි සමෙච්ච ධම්මානන්ති – සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරා'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණ'න්ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපන්ති – නාමරූපපච්චයා සළායතනන්ති– සළායතනපච්චයා ඵස්සොති – ඵස්සපච්චයා වෙදනාති – වෙදනාපච්චයා තණ්හාති – තණ්හාපච්චයා උපාදානන්ති-උපාදානපච්චයා භවොති–භවපච්චයා ජාතීති – ජාතිපච්චයා ජරාමරණ'න්ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'සඞ්ඛාර නිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; විඤ්ඤාණ-නිරොධා නාමරූපනිරොධො'ති – නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධොති– සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධොති – ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධොති – වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධොති – තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධොති– උපාදානනිරොධා භවනිරොධොති – භවනිරොධා ජාතිනිරොධොති – ජාතිනිරොධා ජරාමරණ නිරොධො'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'ඉදං දුක්ඛං'න්ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'අයං දුක්ඛසමුදයො'ති – අයං දුක්ඛ– නිරොධොති – අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනීපටිපදාති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'ඉමෙ ආසවා'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; 'අයං ආසවසමුදයො'ති – අයං ආසවනිරොධොති – අයං ආසවනිරොධගාමිනීපටිපදාති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං, 'ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤෙය්‍යා'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං, ඉමෙ ධම්මා පරිඤ්ඤෙය්‍යාති –ඉමෙ ධම්මා පහාතබ්බාති –ඉමෙ ධම්මා භාවෙතබ්බාති –ඉමෙ ධම්මා සච්ඡිකාතබ්බා'ති සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; ඤාණං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ධම්මං; චතුන්නං මහාභූතානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච සමෙච්ච අභිඤ්ඤෙය්‍ය ධම්මං; 'යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම'න්ති සමෙච්ච අභිඤ්ඤෙය්‍ය ධම්මන්ති 'විදවා ච වෙදෙහි සමෙච්ච ධම්මං.'

න උච්චාවචං ගච්ඡති භූරිපඤ්ඤසුති –න සත්ථාරතො සත්ථාරං ගච්ඡති, න ධම්මක්ඛානතො ධම්මක්ඛානං ගච්ඡති, න දිට්ඨියා දිට්ඨිං ගච්ඡති, න පටිපදාය පටිපදං ගච්ඡති, න මග්ගතො මග්ගං ගච්ඡති. **භූරිපඤ්ඤසුති** භූරිපඤ්ඤෙ මහාපඤ්ඤෙ පුථුපඤ්ඤෙ හාසුපඤ්ඤෙ[1] ජවනපඤ්ඤෙ තික්ඛ–පඤ්ඤෙ නිබ්බෙධිකපඤ්ඤෙ; භූරි වුච්චති පථවී, තාය පථවිසමාය පඤ්ඤාය විපුලාය විත්ථතාය සමන්නාගතොති 'න උච්චාවචං ගච්ඡති භූරිපඤ්ඤෙ.'

1. හාසපඤ්ඤෙ PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

විදිත්වා ච වෙදෙති සමෙච්ච ධම්මං – සිවුසස් දහමට නුවණින් පැමිණ, සිවුසස් දහම් නුවණින් පිළිවිඳ; 'සියලු සංඝස්කාරයෝ ඇති මැ නැති වන බැවින් අනිත්‍යයහ'යි සිවුසස් දහම් නුවණින් පැමිණ අභිසමය කොට, 'සියලු සංඝස්කාරයෝ පීඩා උපදවන බැවින් දුඃඛයහ'යි දහම් දැන අභිසමය කොට, 'සියලු ධර්මයෝ වසඟයෙහි නො පවත්නා බැවින් අනාත්මයහ'යි සිවුසස් දහම් නුවණින් දැන අභිසමය කොට; 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් (-අවිද්‍යාව නිසා) නුත් කිමට අයත් කුශලාදි සංස්කාරයෝ පහළ වෙති' සිවුසස් දහම් නුවණින් දැන ප්‍රතිවෙධ කොට, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණාදි දෙතිස් ලෞකිකවිපාකවිඤ්ඤාණය පහළ වේ යයි...එකුන්විසි ප්‍රතිසන්ධිවිඤ්ඤාණ-ප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා සංඥා සංස්කාරස්කන්ධ සඞ්ඛ්‍යාත නාමය හා රූපය වේ යයි...නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණයතනාදි ෂඩායතනය වේ යයි...ෂඩායතනප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණසංඵස්පර්ශාදි සඵස්පර්ශය වේ යයි... සඵස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාණසංස්පර්ශාදි වේදනාව වේ යයි...වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වේ යයි...තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් කාමාදි උපදානය වේ යයි...උපදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේ යයි...කර්මභවප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිසන්ධිස්කන්ධ ඇඛ්‍යාත ජාතිය වේ යයි...ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වේ යයි නුවණින් දැන සිවුසස් දහම් ප්‍රතිවෙධ කොට, 'අවිද්‍යාව ගේ අනුත්පාදනිරෝධයෙන් සංස්කාරයන් ගේ අනුත්පාදනිරෝධය වේ යයි නුවණින් දැන සිවුසස් දහම් අවබෝධ කොට; සංස්කාරයන් ගේ අනුත්පාදනිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණනිරෝධය වේ යයි – ප්‍රතිසන්ධිවිඤ්ඤාණයා ගේ අනුත්පාදනිරෝධයෙන් නාමරූපනිරෝධය වේ යයි – නාමරූපනිරෝධයෙන් ෂඩායතනනිරෝධය වේ යයි – ෂඩායතනනිරෝධයෙන් ස්පර්ශනිරෝධය වේ යයි – ස්පර්ශනිරෝධයෙන් වෙදනානිරෝධය වේ යයි – වෙදනානිරෝධයෙන් තෘෂ්ණානිරෝධය වේ යයි – තෘෂ්ණානිරෝධයෙන් උපාදානනිරෝධය වේ යයි – උපාදානනිරෝධයෙන් භවනිරෝධය වේ යයි – භවනිරෝධයෙන් ජාතිනිරෝධය වේ යයි – ජාතිනිරෝධයෙන් ජරාමරණ නිරෝධය වේයයි නුවණින් දැන සිවුසස් අවබෝධ කොට; 'මේ දුකැ'යි දැන... මේ දුක් සමුදය යි...මේ දුක් නැසීම යැයි...මේ දුක් නිරෝධයට පමුණුවන පිළිවෙතැයි නුවණින් දැන සිවුසස් ප්‍රතිවෙධ කොට; 'මොහු ආස්‍රවයෝ ය'යි...'මේ ආස්‍රවසමුදය යි...මේ ආස්‍රවනිරෝධය යි...'මෝ ආස්‍රව-නිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදා ය'යි දැන සිවුසස්දහම් අභිසමය කොට, 'මේ ධර්මයෝ සභාවලක්ෂණාවබෝධවශයෙන් දතයුත්තාහ'යි දැන – මේ (ත්‍රෛහුමක) ධර්මයෝ සාමාන්‍යලක්ෂණවබෝධවශයෙන් කෘත්පසින් දතයුත්තාහ'යි දැන – 'මේ සමුදයපක්ෂයෙහි වූ ධර්මයෝ ඒ ඒ ගුණාඞ්ගයෙන් හල යුත්තාහ'යි – 'මේ දහම්හු වැඩිය යුත්තාහ'යි – 'මේ දහම්හු ප්‍රත්‍යක්ෂ කටයුත්තාහ'යි නුවණින් දැන සිවුසස් දහම් අවබෝධ කොට, චක්ෂුරාදි ෂඩ්ස්පර්ශායතනයන් ගේ සමුදය (-ඉපදීම)ද නිරෝධය ද ආස්වාදය ද ආදීනවය ද නිස්සරණය ද දැන දහම් පසක් කොට, පඤ්චෝපාදානස්කන්ධයන්ගේ සමුදය ද... නිස්සරණය ද දැන – සතරමහාභූතයන්ගේ සමුදය ද...නිස්සරණය ද දැන – 'සමුදයපක්ෂයෙහි වූ සියලු ධර්මජාතය නිරෝධස්වභාවය ඇතැ'යි නුවණින් දැන සිවුසස් දහම් විශිෂ්ටඥානයෙන් දැන නුසි 'විදිත්වා ච වෙදෙති සමෙච්ච ධම්මං' යනු වේ.

න උච්චාවචං ගච්ඡති භූරිපඤ්ඤෝ – ශාස්තෘවරයකු කෙරෙන් ශාස්තෘ-වරයකු කරා නො යෙයි, ධර්මඛ්‍යානයකින් ධර්මඛ්‍යානයකට – දෘෂ්ටියකින් දෘෂ්ටියකට – පිළිවෙතකින් පිළිවෙතකට – මඟෙකින් මඟකට නො යන්නේයි. **භූරිපඤ්ඤෝ** – පෘථිවිය බඳු විපුලප්‍රඥ ඇතිගේ මහාප්‍රඥ ඇතිගේ පැතුරුණු ප්‍රඥ ඇතිගේ තුෂ්ටි බහුල වූ ප්‍රඥ ඇතිගේ අනිත්‍යාදියෙහි වහා දිවෙන ප්‍රඥ ඇතිගේ තියුණු වූ ප්‍රඥ ඇතිගේ ලොභාදිය විනිවිදින ප්‍රඥ ඇතිගේ යැ; පෘථිවිය 'භූරි' යැයි කියනු ලබයි, ඒ පෘථිවියම් වූ විපුල වූ විස්තෘත වූ ප්‍රඥයෙන් සමන්විත නුසි 'න උච්චාවචං ගච්ඡති භූරිපඤ්ඤෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙනාහ භගවා:

"සයං සමාදාය වතානි ජන්තු
උච්චාවචං ගච්ඡති සඤ්ඤසත්තෝ,
විද්වා ච වෙදෙහි සමෙච්ච ධම්මං
උච්චාවචං ගච්ඡති භූරිපඤ්ඤෝ"ති.

4 - 6

සෝ සබ්බධමෙමසු[1] විසෙනිභූතෝ
යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා,
තමේව දස්සිං විවටං චරන්තං
කෝණ්ඩ ලෝකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය.

සෝ සබ්බධමෙමසු විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨංව සුතං මුතං වාති – සෙනා වුච්චති මාරසෙනා; කායදුච්චරිතං මාරසෙනා, වචීදුච්චරිතං මාරසෙනා, මනොදුච්චරිතං මාරසෙනා, රාගෝ මාරසෙනා, දෙසෝ මාරසෙනා, මොහෝ මාරසෙනා, කොධෝ – උපනාහෝ–පෙ – සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා මාරසෙනා. වුත්තං හෙතං භගවතා:

1. "කාමා තෙ පඨමා සෙනා දුතියා අරති වුච්චති,
තතියා ඛුප්පිපාසා තෙ චතුත්ථී තණ්හා පවුච්චති.

2. පඤ්චමී[2] පිනමිද්ධං තෙ ඡට්ඨා භීරු පවුච්චති,
සත්තමී[3] විචිකිච්ඡා තෙ මක්ඛෝ ථම්භෝ තෙ අට්ඨමා.

3. ලාභෝ සිලෝකෝ සක්කාරෝ මිච්ඡා ලද්ධෝ ච යෝ යසෝ,
යෝ චත්තානං සමුක්කංසෙ පරෙ ච අවජානති.

4. එසා තමුචි තෙ සෙනා කණ්හස්සාභිපහාරිණී,
න නං අසූරෝ ජිනාති ජෙත්වා ච ලභතෙ සුඛ"න්ති.[a]

යතෝ චතූහි අරියමග්ගෙහි සබ්බා ච මාරසෙනා සබ්බෙ ච පටිසෙනිකරා කිලෙසා ජිතා ච පරාජිතා ච භග්ගා විපලුග්ගා පරමුඛා, සෝ වුච්චති විසෙනිභූතෝ; සෝ දිට්ඨෙ විසෙනිභූතෝ සුතෙ විසෙනිභූතෝ මුතෙ විසෙනිභූතෝ විඤ්ඤාතෙ විසෙනිභූතොති – **සෝ සබ්බධමෙමසු[4] විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා.**

---

1. සබ්බෙසු ධම්මෙසු - සීමු. I. 2. පඤ්චමං - සය.
3. සත්තමං - සීමු. I. 4. සබ්බෙසු ධම්මෙසු - සීමු I.
a. සුත්තනිපාත - පබ්බජ්ජසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සයං අභිඤ්ඤා-පෙ-ගච්ඡති තුරිපඤ්ඤෝ"යි.

4 – 6.

ඒ තුරිප්‍රාඥ වූ ක්ෂීණාස්‍රව තෙමේ යම් කිසි රූපාලම්බනයක් හෝ ශබ්දාලම්බනයක් හෝ ගන්ධ-රස-ඵොට්ඨබ්බ ආලම්බණයක් හෝ වේද, ඒ සියලු ධර්මයන්හි අකුශලාභිසංස්කාර සඞ්ඛ්‍යාත මරසෙනඟ වනසා සිටි වන බැවින් විසෙනී වූයේ වෙයි. මෙසේ විශුද්ධ දර්ශන ඇති විවෘත වැ හැසිරෙන ඒ රහත්හු මේ ලොවැ තෘෂ්ණාදි කවර කල්පනයකින් විකල්පනය කරන්නේ ද.

ස සබ්බඛෙමෙසු විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා – 'සෙනා' යී මාරසෙනාව කියනු ලබයි, කායදුශ්චරිතය මාරසෙනා යැ, වාග්දුශ්චරිතය – මනොදුශ්චරිතය මාරසෙනා යැ, රාගය මාරසෙනා යැ, දෝෂය – මෝහය – ක්‍රෝධය – උපනාහය...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ මාරසෙනා යි. මේ වදාරන ලද මෑය භාග්‍යවත්හු විසින්:

1. "අනන්තකය, වඤ්චකාම කෙලඹකාමයෝ තාගේ පළමු වැනි සෙනාව යැ, වනසෙනසුන්හි හෝ අධිකුශලධර්මයන්හි උපදනා අරතිය දෙවැනි සෙනාව යැයි කියනු ලැබෙයි, සා පවස් දෙක තාගේ තෙවැනි සෙනාව යැ, පයෝභණතාභණාව සතරවැනි සෙනාව යැයි කියනු ලැබේ.

2. ථිනමිද්ධය තාගේ පස්වැනි සෙනාව යැ, තැතිගැනීම් සඞ්ඛ්‍යාත භියසුලු බව සවැන්නී යැයි කියනු ලැබෙයි, පඨීජ්ජතියෙහි සැකය තාගේ සත්වැනි සෙනාව යැ (මානය) මකුබව හා සතම්භය තාගේ අටවැනි සෙනාව යි.

3. ලාභය ප්‍රශංසාය සත්කාරය යන මොහු ද මිථ්‍යාවෙන් ලද යශස ද නවවැනි සෙනාව වෙයි, ජාත්‍යාදිය හෙතු කොටගෙන ආත්මොත්-කර්ෂණය ද පරවම්භනය ද දසවැනි සෙනාව වේ.

4. අනන්තකය, කෘෂ්ණධර්මයෙන් සමන්විත වූ තා ගේ මේ දශවිධ සෙනා තොමෝ මහණබමුණන්ට අනන්තරාය කරන සුලු වෙයි, සූර නො වූ පුරුෂ තෙමේ ඒ මරසෙනඟ නො දිනයි, යළි කායජීවිත නිරපෙක්ෂ වූ සූර තෙමේ ජයග්‍රහණය කොට මඟපලසුවයට පැමිණේ" යයි.

යම් හෙයකින් සතර ආර්‍යමාර්ගයෙන් සියලු දශවිධ මාරසෙනාව ද ප්‍රතිපක්ෂ බව කරන ලද සියලු කෙලඹයෝ ද දිනන ලද්දාහු පරදවන ලද්දාහු, බිඳින ලද්දාහු සුණුවිසුණු කරන ලද්දාහු පරාමෘෂ්ට බවට පමුණුවන ලද්දාහු ද වෙති, හෙතෙම විසෙනීහුන (=නිකෙලඹ වූයේ) යැයි කියනු ලැබේ. හෙතෙම රූපායතනයෙහි විසෙනී වූයේ ශබ්දායතනයෙහි – ගන්ධ-රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනයෙහි – ධර්මායතනයෙහි විසෙනී වූයේ නුයි 'ස සබ්බඛෙමෙසු විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තමෙව දස්සිං විවටං චරන්තන්ති – තමෙව සුද්ධදස්සිං විසුද්ධදස්සිං පරිසුද්ධදස්සිං වොදානදස්සිං පරියොදානදස්සිං; අථ වා සුද්ධදස්සනං විසුද්ධදස්සනං පරිසුද්ධදස්සනං වොදානදස්සනං පරියොදානදස්සනං; **විවටන්ති** තණ්හාඡ්දනං දිට්ඨිඡ්දනං කිලෙසඡ්දනං දුච්චරිතඡ්දනං, තානි ඡ්දනානි විවටානි හොන්ති විධ්වංසිතානි උග්ඝාටිතානි සමුග්ඝාටිතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිප්පස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪානි; **චරන්තන්ති** චරන්තං විචරන්තං ඉරියන්තං වත්තන්තං පාලෙන්තං යපෙන්තං යාපෙන්තන්ති – තමෙව දස්සිං විවටං චරන්තං.

කෙනීධ ලෝකස්මිං විකප්පයෙය්‍යාති – කප්පාති දෙ කප්පා: තණ්හාකප්පෝ ච දිට්ඨිකප්පෝ ච –පෙ– අයං තණ්හාකප්පෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිකප්පෝ. තස්ස තණ්හාකප්පෝ පහීනෝ, දිට්ඨිකප්පෝ පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හාකප්පස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිකප්පස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා කෙන රාගෙන කප්පෙය්‍ය? කෙන දෝසෙන කප්පෙය්‍ය? කෙන මෝහෙන කප්පෙය්‍ය? කෙන මානෙන කප්පෙය්‍ය? කාය දිට්ඨියා කප්පෙය්‍ය? කෙන උද්ධච්චෙන කප්පෙය්‍ය? කාය විචිකිච්ඡාය කප්පෙය්‍ය? කෙහි අනුසයෙහි කප්පෙය්‍ය රත්තොති වා දුට්ඨොති වා මූළ්හොති වා විනිබ්බෝධොති වා පරාමට්ඨොති වා වික්ඛේපගතොති වා අනිට්ඨං ගතොති වා ථාමගතොති වා? තෙ[1] අභිසඞ්ඛාරා පහීනා. අභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා[2] කෙන කප්පෙය්‍ය නෙරයිකොති වා, තිරච්ඡානයොනිකොති වා, පෙත්තිවිසයිකොති වා, මනුස්සොති වා, දෙවොති වා, රූපීති වා, අරූපීති වා, අසඤ්ඤීති වා, නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා? සො හෙතු නත්ථි පච්චයෝ නත්ථි කාරණං නත්ථි, යෙන කප්පෙය්‍ය විකප්පෙය්‍ය විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය; **ලෝකස්මින්ති** අපායලෝකෙ මනුස්සලෝකෙ දෙවලෝකෙ ඛන්ධලෝකෙ ධාතුලෝකෙ ආයතනලෝකෙති 'කෙනීධ ලෝකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය.'

තෙනාහ භගවා:

"ස ඝඛඛමෙමස්ස විසෙනිභූතෝ
යං කිඤ්චි දිට්ඨංව සුතං මුතං වා,
තමෙව දස්සිං විවටං චරන්තං
කෙනීධ ලෝකස්මිං විකප්පයෙය්‍යා"ති.

4 - 7

න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති
අච්චන්තසුද්ධිංති[3] න තෙ වදන්ති,
ඤත්වාගතඤං ගථිතං[4] විසජ්ජ
ආසං න කුබ්බන්ති කුහිඤ්චි ලෝකෙ.

---

1. එත – මනුප.
2. ගතියෝ – සීමු. II.
3. අච්චන්තසුද්ධී – සීමු. II. ඉජ්ඣං
4. ගථිතං – සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

තමේව දස්සිං විවටං චරණතං – ඒ මේසේ ශුද්ධදර්ශී වූවහු විශුද්ධදර්ශී වූවහු පරිශුද්ධදර්ශී වූවහු ව්‍යවදානදර්ශී වූවහු භාත්පසින් විශුද්ධ දර්ශන ඇත්තහු; නොඑහොත් ශුද්ධදර්ශන විශුද්ධදර්ශන පරිශුද්ධදර්ශන ව්‍යවදානදර්ශන පර්‍යවදානදර්ශන ඇත්තහු. **විවටං** – තෘෂ්ණා සඞ්ඛ්‍යාත ඡදන (=සෙවනි) ය දෘෂ්ටිඡදනය කෙලෙශඡදනය දුශ්චරිතඡදනය අවිද්‍යාඡදනය යන මේ කෙණලස් ඡදනයෝ විවෘත කරන ලද්දාහු වෙති, විඛවංශන කරන ලද්දාහු උද්ඝාටන කරන ලද්දාහු සමුද්ඝාටන කරන ලද්දාහු ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු සිඳින ලද්දාහු සන්ඡිඳුවන ලද්දාහු දුරලන ලද්දාහු අභව්‍යෝත්පත්තික කරන ලද්දාහු නුවණඟින්නෙන් දවන ලද්දාහු වෙත්. **චරණතං** – හැසිරෙනුවහු වෙසෙසින් හැසිරෙනුවහු ඉරියවු පවත්වනුවහු ඉරියවු උපදවනුවහු ඉරියවු රක්නහු යැපෙනුවහු යාපනය කරවනුවහු නුසි 'තමේව දස්සිං විවටං චරණතං' යනු වේ.

කෙනීධ ලෝකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය – 'කප්පා' යනු: තෘෂ්ණාකල්පන යැ දෘෂ්ටිකල්පන යැයි කල්පනයෝ දෙදෙනෙකි:...ඔහු විසින් තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ යැ දෘෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද; තෘෂ්ණාකල්පනය ප්‍රහීණ හෙයින් දෘෂ්ටිකල්පනය දුරලන ලද හෙයින් කවර රාගයෙකින් කවරෙක් විකල්පනය කරත්නේ ද, කවර දෝෂයෙකින් – කවර මෝහයෙකින් – කවර මානයෙකින් – කවර දෘෂ්ටියෙකින් – කවර ඖද්ධත්‍යයෙකින් – කවර විචිකිත්සායෙකින් – කවර අනුසයඛණ්ඩයෙකින් රකින යැ හෝ දිහාව යැ හෝ මුඛ යැ හෝ විනිබන්ධ යැ හෝ පරාමෘෂ්ට යැ හෝ වික්ෂේපයට ගියේ යැ හෝ අනිෂ්ඨාවට ගියේ යැ හෝ තදඛවට ගියේ යැ හෝ කල්පනය කරත්නේ ද, (කල්පනයට හෙතු වූ) ඒ අභිසංස්කාරයෝ ප්‍රහීණයහ. අභිසංස්කාරයන් ප්‍රහීණ වන බැවින් කුමක් හෙතු කොටගෙන නිරයට යත්නෙකැයි හෝ තිරිසන් යොනි ඇතියෙකැයි හෝ ප්‍රෙතවිෂය ඇතියෙකැයි හෝ මිනිස් වෙයි හෝ දෙව් වෙයි හෝ රූපී – අරූපී – සංඥී – අසඥී – නෙවසංඥිනාසංඥී වෙයි හෝ එක්තරා ගතියෙකින් කල්පනය කරත්නේ ද, යම් හෙයකින් කල්පන විකල්පන කරත්නේ ද, විකල්පයට පැමිණෙත්නේ ද, ඒ හෙතුව නැත, ප්‍රත්‍යය නැත, කාරණය නැති. **ලෝකස්මිං** – අපායලෝකයෙහි ... ආයතනලෝකයෙහි නුසි 'කෙනීධ ලෝකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය' යනු වේ. එහිත් වදාළහ බුදුහු:

"ස සබ්බධමෙමසු-පෙ-විකප්පයෙය්‍ය" යී.

4 – 7.

යම් හෙයකින් ඒ ශාන්ත වූ ක්ෂීණාස්‍රවයෝ දිවිවිඩ තෘෂ්ණාදි කල්පනයන් හා පුරස්කාරයන් අතුරෙන් කිසිවකින් කල්පනය නො කෙරෙත් ද, පෙරටු නො කෙරෙත් ද, ඔවුහු (පරමාර්ථ අත්‍යන්තශුද්ධිය අධිගත වන බැවින් අත්‍යන්තශුද්ධ වූවාහු මෑ) අක්‍රිය – ශාශ්වතදෘෂ්ටි අත්‍යන්තශුද්ධි යයි නො කියත් ද එහෙයින් ඔවකිය චිත්තසන්තානයෙහි හෙතුණවූ ආදානග්‍රහණ යයි කියන ලද අභිඛ්‍යාදි චතුර්විධ කායග්‍රන්ථය සිඳපියා කිසි ලෝකයෙක්හි තෘෂ්ණාව නූපදවත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

න කප්පයන්තීති න පුරෙක්ඛරොන්තීති – 'කප්පා' ති දෙ කප්පා: තණ්හා-කප්පෝ ච දිට්ඨිකප්පෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාකප්පෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිකප්පෝ. තෙසං තණ්හාකප්පෝ පහීනෝ, දිට්ඨිකප්පෝ පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හා-කප්පස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිකප්පස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා තණ්හාකප්පං වා න කප්පෙන්ති[1] න ජනෙන්ති න සඤ්ජනෙන්ති න නිබ්බත්තෙන්ති නාභිනිබ්බත්තෙන්තීති න කප්පයන්ති; **න පුරෙක්ඛරොන්තීති** 'පුරෙක්ඛාරා'ති දෙ පුරෙක්ඛාරා: තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ ච දිට්ඨිපුරෙක්ඛරෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ. තෙසං තණ්හා-පුරෙක්ඛාරෝ පහීනෝ, දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හා පුරෙක්ඛාරස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා න තණ්හං වා න දිට්ඨිං වා පුරතෝ කත්වා චරන්ති; න තණ්හාධජා න තණ්හාකෙතු න තණ්හාධිපතෙය්යා න දිට්ඨිධජා න දිට්ඨිකෙතු න දිට්ඨාධිපතෙය්යා, න තණ්හාය වා න දිට්ඨියා වා පරිවාරිතා චරන්තීති – න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති.

අවවණ්ණසුද්ධින්ති[2] න තෙ වදන්තීති – අවවණ්ණසුද්ධිං සංසාරසුද්ධිං අකිරියදිට්ඨිං[3] සස්සතවාදං න වදන්ති න කථෙන්ති න භණන්ති න දීපයන්ති න වොහරන්තීති 'අවවණ්ණසුද්ධිංති න තෙ වදන්ති.'

ආදුනගන්ථං ගථිතං විසජ්ජාති – 'ගන්ථෝ' ති චත්තාරෝ ගන්ථා: අභිජ්ඣා කායගන්ථෝ, බ්‍යාපාදෝ කායගන්ථෝ, සීලබ්බතපරාමාසෝ කායගන්ථෝ, ඉදංසච්චාභිනිවෙසෝ කායගන්ථෝ. අත්තනෝ දිට්ඨියා රාගෝ අභිජ්ඣා කායගන්ථෝ. පරවාදෙසු ආඝාතෝ අප්පච්චයෝ බ්‍යාපාදෝ කායගන්ථෝ. අත්තනෝ සීලං වා වතං වා සීලබ්බතං වා පරාමසන්තීති සීලබ්බතපරාමාසෝ කායගන්ථෝ. අත්තනෝ දිට්ඨි ඉදංසච්චාභිනිවෙසෝ කායගන්ථෝ. කිං කාරණා වුච්චති[3] ආදුනගන්ථෝ? තෙහි ගන්ථෙහි රූපං ආදියන්ති උපාදියන්ති ගණ්හන්ති පරාමසන්ති අභිනිවිසන්ති. වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං ගතිං උප්පත්තිං පටිසන්ධිං භවං සංසාරවට්ටං ආදියන්ති උපාදියන්ති ගණ්හන්ති පරාමසන්ති අභිනිවිසන්ති. තං කාරණා වුච්චති[4] ආදුනගන්ථෝ. **විසජ්ජාති** ගන්ථෙ වොස්සජ්ජිත්වා වා විසජ්ජ; අථ වා ගන්ථෙ ගථිතෙ ගන්ථිතෙ බද්ධෙ විබද්ධෙ ආබද්ධෙ ලග්ගෙ ලග්ගිතෙ පළිබුද්ධෙ ඛණිත්වා පොථයිත්වා විසජ්ජ; යථා වයහෝ වා රථං වා සකටං වා සන්දමානිකං වා සජ්ජං විසජ්ජං කරොන්ති විකොපෙන්ති, එවමෙවං ගන්ථෙ වොස්සජ්ජිත්වා වා විසජ්ජ; අථවා ගන්ථෙ ගථිතෙ ගන්ථිතෙ බද්ධෙ විබද්ධෙ ආබද්ධෙ ලග්ගෙ ලග්ගිතෙ පළිබුද්ධෙ ඛණිත්වා පොථයිත්වා විසජ්ජාති 'ආදුනගන්ථං ගථිතං විසජ්ජ.'

---

1. න කප්පයන්ති – මූලප. 2. අවවණ්ණසුද්ධින්ති – සීමු II. මජ්ඣං.
3. අකිරියසුද්ධිං – සහා. 4. වුච්චන්ති – සීමු I මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

න කප්පයන්තී න පුරෙක්ඛරොන්තී – 'කප්පා' යනු තෘෂ්ණාකල්ප යැ දෘෂ්ටිකල්ප යැයි කල්පයෝ දෙදෙනෙක් වෙති:...ඔවුන් විසින් තෘෂ්ණා-කල්පය ප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද්දේයැ තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ වන බැවින් දෘෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද බැවින් තෘෂ්ණාකල්පය හෝ දෘෂ්ටිකල්පය හෝ කල්පනය නොකෙරෙති, නූපදවති, නොනිපදවත් නුයි – 'න කප්පයන්ති' යනු වේ. **න පුරෙක්ඛරොන්තී** – තෘෂ්ණාපුරස්කාරයැ දෘෂ්ටිපුරස්කාර යයි පුරස්කාරයෝ දෙදෙනෙක් වෙති:...තෘෂ්ණාපුරස්කාරය ප්‍රහීණ වන බැවින් දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුර ලන ලද බැවින් තෘෂ්ණාව හෝ දෘෂ්ටිය හෝ පෙරටු කොට නොහැසිරෙති; තෘෂ්ණාව ඔවජ කොට ඇත්තාහු තෘෂ්ණාව කෙහෙලි කොට ඇත්තාහු තෘෂ්ණාව අධිපති කොට ඇත්තාහු, දෘෂ්ටිය ඔවජ කොට ඇත්තාහු දෘෂ්ටිය කෙහෙලි කොට ඇත්තාහු දෘෂ්ටිය අධිපති කොට ඇත්තාහු නොහැසිරෙති; තෘෂ්ණාව විසින් හෝ දෘෂ්ටිය විසින් හෝ පිරිවරන ලද්දාහු නොහැසිරෙත් නුයි 'න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති' යනු වේ.

අවචනතසුද්ධින්ති න තෙ වදන්ති – අක්‍රියදෘෂ්ටිය ත් ශාශ්වතවාදයත් අත්‍යන්තශුද්ධි යැ සංසාරශුද්ධි යැයි නොකියති නොබෙණෙති නොදක්වති ව්‍යවහාර නොකෙරෙත් නුයි 'අවචනතසුද්ධින්ති න තෙ වදන්ති' යනු වේ.

ආදානඝනථං ඝපිතං විසජ්ජ – 'ගන්ථ' යනු අභිධ්‍යාකායග්‍රන්ථ යැ ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථ යැ ශීලව්‍රතපරාමර්ශකායග්‍රන්ථ යැ ඉදංසත්‍යාභිනිවේශකාය-ග්‍රන්ථ යැයි ග්‍රන්ථයෝ සතර දෙනෙක් වෙති: සඔකිය දෘෂ්ටිය පිළිබඳ ඡන්දරාගය 'අභිධ්‍යාකායග්‍රන්ථ' නම්, පරවාදයන්හි කොපය නොසතුට 'ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථ' නම්, තමාගේ ශීලය හෝ ව්‍රතය හෝ ශීලව්‍රතය හෝ පරාමර්ශ කෙරෙත් නුයි 'ශීලව්‍රතපරාමර්ශකායග්‍රන්ථ' නම්, තමාගේ දෘෂ්ටිය 'ඉදංසත්‍යාභිනිවේශකායග්‍රන්ථ' නම්. කවර කරුණෙකින් 'ආදානග්‍රන්ථ' යි කියනු ලැබෙයි? යත්: මේ කියන ලද අභිධ්‍යාදි නාමකායග්‍රන්ථයන් හෙතු කොටගෙන චතුසමුට්ඨානිකරූපාරම්මණය ආදානය කෙරෙති උපාදානය (=දැඩි කොට ගැනීම) කෙරෙති තෘෂ්ණාග්‍රහණයෙන් ගනිති, දෘෂ්ටිග්‍රහණයෙන් පරාමර්ශ කෙරෙති, මානග්‍රහණයෙන් අභිනිවේශය කෙරෙත්. වෙදනාව සංඥාව සංස්කාරයන් විඥානය ගතිය උත්පත්තිය ප්‍රතිසන්ධිය භවය සංසාරවර්ත්තය ආදානය කෙරෙති උපාදානය කෙරෙති ග්‍රහණය කෙරෙති පරාමර්ශ කෙරෙති අභිනිවේශය කෙරෙත්. එ කරුණෙන් 'ආදානග්‍රන්ථ' යි කියනු ලැබේ. **විසජ්ජ** – ග්‍රන්ථ (බන්ධන) යන් මොනොවට විසුරුවා හෝ හැර, නොහොත් බන්ධනයන් ග්‍රන්ථනයත් බන්ධයන් විබන්ධයන් අවබන්ධ-(=අනෙකවිධබන්ධ) යන් ලග්න වූවන් ලග්ගිත වූවන් ඝාත්පසින් බඳ-වූවන් බන්ධනයන් පොලා දුරු කොට; යම් සේ වාහනයක් හෝ රථයක් හෝ ගැලක් හෝ යානයක් හෝ ගලවා අපරිභොග කෙරෙත් ද සුණු කෙරෙත් ද, එසෙයින් ම කායග්‍රන්ථයන් විසුරුවා හෝ දුරු කොට, නොහොත් ග්‍රන්ථ(=බන්ධන)යන්...ඝාත්පසින් බඳ වූවන් බන්ධනයන් පොලා දුරුකොට නුයි 'ආදානග්‍රන්ථං ග්‍රථිතං විසජ්ජ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ආසං න කුබ්බනති කුහිඤ්චි ලෝකෙති – ආසා වුච්චති තණ්හා යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං; **ආසං න කුබ්බනතීති** ආසං න කුබ්බනති න ජනෙනති න සඤ්ජනෙනති න නිබ්බත්තෙනති න අභිනිබ්බත්තෙනති; **කුහිඤ්චීති** කුහිඤ්චි කිමහිචි අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා; අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා; **ලෝකෙති** අපායලෝකෙ -පෙ- ආයතනලෝකෙති 'ආසං න කුබ්බනති කුහිඤ්චි ලෝකෙ.'

තත්‍රෙතං භගවං:

"න කප්පයනති න පුරෙක්ඛරොනති
අච්චන්තසුද්ධිනති න තෙ වදනති,
ආදානගන්ථං ගථිතං විසජ්ජ
ආසං න කුබ්බනති කුහිඤ්චි ලොකෙ"ති.

4 – 8

සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස තප්පි
ඤත්වා ච දිස්වා ච සමුග්ගහීතං,
න රාගරාගී[1] න විරාගරත්තො
තස්සීධ නත්ථි පරමුග්ගහීතං.

සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස නත්ථි ඤත්වා ච දිස්වා ච සමුග්ගහීතන්ති – 'සීමා'ති වත්තෙසෝ සීමායෙ: සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො දිට්ඨානුසයෝ විචිකිච්ඡානුසයෝ තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, අයං පඨමා සීමා. ඔළාරිකං කාමරාගසඤ්ඤොජනං පටිඝසඤ්ඤොජනං ඔළාරිකෝ කාමරාගානුසයෝ පටිඝානුසයෝ තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, අයං දුතියා සීමා. අනුසහගතං කාමරාගසඤ්ඤොජනං පටිඝසඤ්ඤොජනං අනුසහගතෝ කාමරාගානුසයෝ පටිඝානුසයෝ තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, අයං තතියා සීමා. රූපරාගෝ අරූපරාගෝ මානෝ උද්ධච්චං අවිජ්ජා මානානුසයෝ භවරාගානුසයෝ අවිජ්ජානුසයෝ තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, අයං චතුත්ථා සීමා.[2] යතෝ ච චතූහි අරියමග්ගෙහි ඉමා චතස්සෝ සීමායෝ අතික්කන්තා හොන්ති සමතික්කන්තා වීතිවත්තා, සෝ වුච්චති සීමාතිගෝ. **බ්‍රාහ්මණොති** – සත්තන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ; සක්කායදිට්ඨි බාහිතා හොති, විචිකිච්ඡා බාහිතා හොති, සීලබ්බත පරාමාසෝ බාහිතෝ හොති -පෙ- අසිතෝ[3] තාදී පවුච්චතෙ ස බ්‍රහ්මා. **තස්සාති** – අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; **ඤත්වාති** – පරචිත්තඤ්ඤණෙන වා ඤත්වා, පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤ්ඤණෙන වා ඤත්වා; **දිස්වාති** – මංසචක්ඛුනා වා දිස්වා, දිබ්බචක්ඛුනා වා දිස්වා; 'සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස නත්ථි ඤත්වා ච දිස්වා ච **සමුග්ගහීතන්ති** – තස්ස ඉදං පරමං අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං[4] පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති, ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අධිමුත්තං නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජති නුපලබ්භති පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිප්පස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪන්ති 'සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස නත්ථි ඤත්වා ච දිස්වා ච සමුග්ගහීතං.'

---

1. රාගරාජී – සුනි අ.
2. චතුත්ථ සීමා PTS.
3. අභිසඞ්ඛතං – ක්‍යා, මජ්ඣ.
4. විසිට්ඨං – මජ්ඣ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ආසං න කුබ්බනෙති කුහිඤ්චි ලෝකෙ – 'ආසා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි; යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලෝභඅකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. **ආසං න කුබ්බනෙති** – ආශා නො කෙරෙති නො දනවති නූපදවති වෙසෙසින් නූපදවත්. **කුහිඤ්චි** – අධ්‍යාත්මයෙහි හෝ බාහ්‍යයෙහි හෝ අධ්‍යාත්මබාහ්‍යයෙහි හෝ කිසි තැනෙක්හි කොහිත්; **ලෝකෙ** – අපායලෝකයෙහි...ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'ආසං න කුබ්බනෙති කුහිඤ්චි ලෝකෙ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"න කප්පයන්ති-පෙ-කුහිඤ්චි ලෝකෙ"යි.

4 – 8.

ඒ හුරිප්‍රාඥ වූ ක්ෂීණාස්‍රව තෙමේ චතුර්විධ කෙලෙසීමාව ඉක්මවූයේ යැ, බාහිතපාපි හෙයින් බ්‍රාහ්මණ යැ, ඒ ක්ෂීණාශ්‍රව හට පරසිත් දන්නා නුවණින් පෙර විසූ කදපිළිවෙළ දන්නා නුවණින් දැන හෝ මසැසින් හා දිවැසින් දැක හෝ මොනොවට බැස ගන්නා ලද්දක් නැත. තවද හෙතෙම කාමරාගයෙන් රාගවත් නො වෙයි. රූපාරූපරාග සඤ්ඤාන විරාගයෙන් රහත වූයේ නොවෙ යි. ඔහුට මේලොවැ එතුමැයි දැඩිව ගන්නා ලද කිසිවක් නැත්තේ යි.

සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස නත්ථි ඤත්වා ව දිස්වා ච සමුග්ගහීතං – 'සීමා' යනු: සතර සීමාවෙකි: සත්කායදෘෂ්ටි යැ විචිකිත්සා යැ ශීලව්‍රතපරාමර්ශී යැ දෘෂ්ටානුශය යැ විචිකිත්සානුශය යැ ඔවුන් හා(සහජේකාර්‍ථ විසින්) එක් වැ සිටි කෙලෙසෝ යැ යන මේ ප්‍රථම සීමා යැ; ඕඳාරික වූ කාමරාගසංයෝජන යැ ප්‍රතිඝසංයෝජන යැ, ඕඳාරික වූ කාමරාගානුශය යැ ප්‍රතිඝානුශය යැ, ඔවුන් හා එක් වැ සිටි කෙලෙසෝ යැ යන මෝ තොමෝ දෙවැනි සීමා යැ; අනුසහගත වූ කාමරාගසංයෝජන යැ ප්‍රතිඝසංයෝජන යැ, අනුසහගත වූ කාමරාගානුශය යැ ප්‍රතිඝානුශය යැ, ඔවුන් හා එක් වැ සිටි කෙලෙසෝ යැ යන මෝ තොමෝ තෙවැනි සීමා යැ; රූපරාග යැ අරූපරාග යැ මාන යැ ඕද්ධිත්‍ය යැ අවිජ්ජා යැ, මානානුශය යැ භවරාගානුශය යැ අවිද්‍යානුශය යැ, ඔවුන් හා සහජේකඨ විසින්. එක් වැ සිටි කෙලෙසෝ යැ යන මෝ තොමෝ සතරවැනි සීමා යි. සතර ආර්‍යීමාර්ගයෙන් මේ සතර කෙලෙස් සීමාවන් ඉක්මවූ වෙසෙසින් ඉක්මවූ අත්‍යන්තයෙන් ඉක්මවූ තැන් සිට හෙතෙම 'සීමාතිග' යයි කියනු ලැබේ. **බ්‍රාහ්මණො** – සප්තධර්ම කෙනකුන් බාහිත වන බැවින් 'බ්‍රාහ්මණ' යැ; සත්කායදෘෂ්ටිය බාහිත වෙයි, විචිකිත්සාව – ශීලව්‍රතපරාමර්ශීය බාහිත වෙයි...තෘෂ්ණාදෘෂ්ටින් අනිශ්‍රිත වූ අවලෝදභාගී තාදී වූ හෙතෙම 'බ්‍රාහ්මණ' යයි කියනු ලැබේ. **තස්ස** – රහත් හට ක්ෂීණාශ්‍රවහට; **ඤත්වා** – පරචිත්තඥානයෙන් හෝ දැන පුබ්බේනිවාසානුස්සතිඥානයෙන් හෝ දැන; **දිස්වා** – මසැසින් හෝ දැක, දිවැසින් හෝ දැක; "සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස නත්ථි ඤත්වා ව දිස්වා ව සමුග්ගහීතං" – ඔහුට මේ පරම යැ අග්‍ර යැ ශ්‍රේෂ්ඨ යැ වෙසෙසින් ශ්‍රේෂ්ඨ යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ ප්‍රවර යැයි ගන්නා ලද පරාමෘෂ්ට වූ අභිනිවේශය කළ අධ්‍යවසිත වූ අධිමුක්ත වූවක් නැත, අවිද්‍යමාන යැ නො ලැබෙයි ප්‍රහීණ යැ සමුච්ඡින්න යැ ව්‍යුපශාන්ත යැ ප්‍රතිප්‍රශ්‍රබ්ධ යැ අභව්‍යොත්පත්තික යැ ඥානාග්නීන් දග්ධ නුයි 'සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස නත්ථි ඤත්වා ව දිස්වා ව සමුග්ගහීතං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න රාගරාගී න විරාගරත්තෝති – රාගරත්තා වුච්චන්ති යෙ පඤ්චසු කාමගුණෙසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධා; විරාගරත්තා වුච්චන්ති යෙ රූපාවචරඅරූපාවචරසමාපත්තීසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධා; 'න රාගරාගී න විරාගරත්තෝ'ති යතො කාමරාගො ච රූපරාගො ච අරූපරාගො ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා[1] ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, එත්තාවතා 'න රාගරාගී න විරාගරත්තෝ.'

තස්සීධ නත්ථි පරමුග්ගහගීතන්ති – 'තස්සා'ති අරහතො ඛීණාසවස්ස; තස්ස ඉදං පරමං අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජති නුපලබ්භති සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිප්පස්සද්ධං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪන්ති 'තස්සීධ නත්ථි පරමුග්ගහගීතං.'

තෙනාහ භගවා:

''සීමාතිගො බ්‍රාහ්මණො තස්ස නත්ථි
ඤත්වා ව දිස්වා ව සමුග්ගහගීතං,
න රාගරාගී න විරාගරත්තෝ
තස්සීධ නත්ථි පරමුග්ගහගීතං''න්ති.

සුද්ධට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ චතුත්ථෝ.

5

පරමට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ පරමට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති.[2]

5 – 1

පරමන්ති දිට්ඨීසු පරිබ්බසානෝ
යදුත්තරිං කුරුතෙ[3] ජන්තු ලොකෙ,
හීනාති අඤ්ඤා තතො සබ්බමාහ
තස්මා විවාදානි අවීතිවත්තෝ.

පරමන්ති දිට්ඨීසු පරිබ්බසානොති – සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨිගතිකා, තෙ ද්වාසට්ඨියා දිට්ඨිගතානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරං දිට්ඨිගතං ඉදං පරමං අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා සකාය සකාය දිට්ඨියා[4] වසන්ති[5] ආවසන්ති පරිවසන්ති, යථා අගාරිකා වා අරෙසු වසන්ති, සාපත්තිකා වා ආපත්තීසු වසන්ති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසන්ති, එවමෙව සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨිගතිකා, තෙ ද්වාසට්ඨියා දිට්ඨිගතානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරං දිට්ඨිගතං ඉදං පරමං අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා අභිනිවිසිත්වා සකාය සකාය දිට්ඨියා[4] වසන්ති ආවසන්ති පරිවසන්තීති 'පරමන්ති දිට්ඨීසු පරිබ්බසානෝ.'

---

1. අනභාවං ගතා – සී.
2. සුත්තං වක්ඛති – සී.මූ. II.
3. යදුත්තරිං කුරුතෙ – ම.නිප.
4. සකායදිට්ඨියා – ස්‍යා.
5. පවසන්ති – මේ.ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

න රාගරාගී න විරාගරත්තෝ – පස්කම්ගුණයෙහි ඇලුණාහු ගිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු ඇතුලත් වූවාහු ලැගුණාහු ඇවිරුණාහු 'රාගරත්ත' යයි කියනු ලැබෙති; රූපාරූ සම්වත්හි ඇලුණාහු...ඇවිරුණාහු 'විරාගරත්ත' යයි කියනු ලැබෙත්. 'න රාගරාගී න විරාගරත්තෝ' – යම් තැනෙක සිට කාමරාගය ත් රූපරාගය ත් අරූපරාගය ත් ප්‍රහීණ වූවාහු වෙත් ද, උපුටා හළ මුල් ඇත්තාහු තාලවත්ථුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අභාවය කරන ලද්දාහු තැවත නූපදනා සුභාව ඇත්තාහු වෙත් ද; මෙතෙකින් 'න රාගරාගී න විරාගරත්ත' නම් වේ.

තස්සීධ නත්ථි පරමුග්ගහගීතං – 'තස්ස' – රහත් හට, ක්ෂීණාස්‍රව හට; ඔහුට මේ පරම යැ අග්‍ර යැ ශ්‍රේෂ්ඨ යැ විශිෂ්ට යැ ප්‍රාමොක්ෂ යැ උතුම් යැ ප්‍රවර යැයි ගෘහීත වූ පරාමෘෂ්ට වූ අභිනිවිෂ්ට වූ අධ්‍යවසිත වූ අධිමුක්ත වූවක් නැත අවිද්‍යමාන යැ, නො ලැබෙයි ප්‍රහීණ යැ සමුච්ඡින්න යැ ව්‍යුපශාන්ත යැ ප්‍රතිප්‍රශ්‍රබ්ධ යැ අභව්‍යොත්පත්තික යැ ඥානාග්නීන් දග්ධ නුයි – 'තස්සීධ නත්ථි පරමුග්ගහගීතං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු: 'සීමාතිගෝ-පෙ-පරමුග්ගහගීතං"සී.

සතරවැනි සුඛට්ඨක සූත්‍රනිද්දේශය සි.

5

පරමට්ඨකසූත්‍රනිද්දේශය

ඉක්බිති පරමට්ඨකසූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ.

5 - 1.

ලොවැ යම් සත්ත්වයෙක් දෙසැට දිටු අතුරෙන් එක්තරා දෘෂ්ටියක් මේ පරම යැයි ගෙන තමන් තමන් ගේ දෘෂ්ටියෙහි ඇතුලත් වැ වසනුගේ යම් හෙයකින් තමා ගේ ශාස්තෘ ආදිය උතුමැයි කියා ද, එසින් අන්‍ය වූ සියල්ල හීන යැයි කියා ද, එහෙයින් හෙතෙම දෘෂ්ටිවිවාදයන් තො ඉක්මැ වූයේ වේ.

පරමන්ති දිට්ඨීසු පරිබ්බසානෝ – දෘෂ්ටි ගෙන සිටුනා ඇතැම් මහණ බමුණුකෙනෙක් වෙති, ඔවුහු දෙසැට දෘෂ්ටිගතයන් අතුරෙන් එක්තරා-දෘෂ්ටියක් මේ පරම යැ අග්‍ර යැ ශ්‍රේෂ්ඨ යැ විශිෂ්ට යැ ප්‍රධාන යැ උත්තම යැ ප්‍රවර යැයි ගෙන දැඩි වැ ගෙන ග්‍රහණය කොට පරාමර්ශී කොට අභිනිවෙශය කොට තමන් තමන් ගේ දෘෂ්ටියෙහි වෙසෙති වෙසෙසින් වෙසෙති හාන්පසින් වෙසෙත්; යම් සේ ගිහිගේ වැසියෝ තමන් ගේ ගෙවල (නිසැකව) වෙසෙත් ද, ආපත්ති බහුල වූවෝ ඇවැත්හි වෙසෙත් ද, කෙලෙස් බහුලයෝ කෙලෙස්හි පිවිසැ වෙසෙත් ද, එසෙයින් මැ දෘෂ්ටි ගෙන සිටුනා ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ඇත්තාහ; ඔවුහු දෙසැට දෘෂ්ටිගතයන් අතුරෙන් එක්තරා දෘෂ්ටියක් 'මේ පරම යැ අග්‍ර යැ...ප්‍රවර ය'යි ගෙන... අභිනිවෙශය කොට තමන් තමන් ගේ දෘෂ්ටියෙහි වෙසෙති පිවිසැ වෙසෙති සමාදානයෙන් වෙසෙත් නුයි 'පරමන්ති දිට්ඨීසු පරිබ්බසානෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදුත්තරිං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙති – 'යදූ'ති[1] යං; **උත්තරිං කුරුතෙති** – උත්තරිං කරොති අඤ්ඤං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං කරොති – අයං සත්ථා සබ්බඤ්ඤූති උත්තරිං කරොති අඤ්ඤං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං කරොති. අයං ධම්මෝ සුඃක්ඛාතෝ, අයං ගණෝ සුපටිපන්නෝ, අයං දිට්ඨි භද්දිකා, අයං පටිපදා සුපඤ්ඤත්තා, අයං මග්ගෝ නිය්‍යානිකොති උත්තරිං කරොති අඤ්ඤං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං කරොති නිබ්බත්තෙතීති; අභිනිබ්බත්තෙතීති; **ජන්තූති** සත්තා නරෝ –පෙ– මනුජෝ; **ලොකෙති** අපායලොකෙ –පෙ- ආයතනලොකෙති 'යදුත්තරිං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙ.'

ඝීනාති අඤ්ඤෙඤ්ඤ තතෝ සබ්බමාහාති – අත්තනෝ සත්ථාරං ධම්මකඛානං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං ඨපෙත්වා සබ්බෙ පරවාදෙ[2] ඛිපති උක්ඛිපති පරික්ඛිපති: සෝ සත්ථා න සබ්බඤ්ඤූ, ධම්මෝ න සුඃක්ඛාතෝ, ගණෝ න සුපටිපන්නෝ, දිට්ඨි න භද්දිකා, පටිපදා න සුපඤ්ඤත්තා, මග්ගෝ න නිය්‍යානිකෝ, න තත්ථ[3] සුද්ධි වා විසුද්ධි වා පරිසුද්ධි වා මුත්ති වා විමුත්ති වා පරිමුත්ති වා, නත්ථෙත්ථ සුජ්ඣනන්ති වා විසුජ්ඣන්ති වා පරිසුජ්ඣන්ති වා, මුච්චන්ති වා, විමුච්චන්ති වා පරිමුච්චන්ති වා, ඝීනා නිඝීනා ඔමකා ලාමකා ඡත්තකා[4] පරිත්තාති එවමාහ එවං කථෙති එවං භණති එවං දීපයති එවං වොහරතීති 'ඝීනාති අඤ්ඤෙඤ්ඤ තතෝ සබ්බමාහ.'

තස්මා විවාදානි අවිතිවත්තෙතාති –'තස්මා'ති තස්මා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානා; **විවාදානීති** දිට්ඨිකලහාති දිට්ඨිභණ්ඩනානි දිට්ඨි–විග්ගහානි දිට්ඨිවිවාදානි දිට්ඨිමෙධගානි; **අවිතිවත්තෙතාති** – අතික්කමනෙනා අසමතික්කමනෙනා අවිතිවත්තෙතාති තස්මා විවාදානි අවිතිවත්තෙතා.

තෙනාහ භගවා:

"පරමන්ති දිට්ඨීසු පරිබ්බසානෝ
යදුත්තරිං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙ,
ඝීනාති අඤ්ඤෙඤ්ඤ තතෝ සබ්බමාහ
තස්මා විවාදානි අවිතිවත්තෙතා"ති.

5 - 2

යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං
දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා,
තඤ්ඤෙව සෝ තත්ථ සමුග්ගහාය
නිඝීනතෝ පස්සති සබ්බමඤ්ඤං.

---

1. යදත්ථ - සී . II.
2. පරප්පවාදෙ - සීමු. II.
3. නත්ථෙත්ථ - සීමු. II.
4. ජතුකා - I. සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදුත්තරිං කුරුතෙ ජනතු ලොකෙ – 'යද' යනු යම් හෙයකින්; **උත්තරිං කුරුතෙ** – අතිරෙක කෙරෙයි, අග්‍ර – ශ්‍රෙෂ්ඨ – විශිෂ්ට - ප්‍රමුඛ – උත්තම–ප්‍රවර කෙරෙයි: 'මේ ශාස්තෘ තෙමේ සම්මා ය'යි අතිරෙක කෙරෙයි... ප්‍රවර කෙරෙයි 'මේ ධර්මය ස්වාඛ්‍යාත ය, මේ ගණ තෙමේ සුප්‍රතිපන්න ය, මේ දෘෂ්ටි තොමෝ භද්‍ර වූ ය, මේ ප්‍රතිපදා තොමෝ සුප්‍රඥප්ත ය, මේ මාර්ගය නෛයර්‍යාණික ය'යි අතිරෙක කෙරෙයි, අග්‍ර...ප්‍රවර කෙරෙයි, නිපදවයි වෙසෙයින් නිපදවයි; **ජනතු** – සත්ත්ව නර...මනුජ තෙමේ; **ලොකෙ** – අපායලෝකයෙහි...ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'යදුත්තරිං කුරු–තෙ ජනතු ලොකෙ' යනු වේ.

ඝිනාති අඤ්ඤාද තතො සඛ්ඛමාහ – තමා ගේ ශාස්තෘහු ධර්මාඛ්‍යාතය ගණයා දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාර්ගය තබා සියලු පරවාදයන් හැරදමයි බැහර කෙරෙයි පරාඞ්මුඛ කෙරෙයි: 'ඒ ශාස්තෘ සම්මා නොවෙයි, ධර්මය ස්වාඛ්‍යාත නොවෙයි, ගණයා සුප්‍රතිපන්න නොවෙයි, දෘෂ්ටිය භද්‍ර නොවෙයි ප්‍රතිපදාව සුප්‍රඥප්ත නොවෙයි, මාර්ගය නෛයර්‍යාණික නොවෙයි, මෙහි ශුද්ධියක් විශුද්ධියක් පරිශුද්ධියක් හෝ මුක්තියක් විමුක්තියක් පරිමුක්තියක් හෝ නැත; එහි පැවිද්දෙත් ශුද්ධ – විශුද්ධ – පරිශුද්ධ හෝ නොවෙති, මුක්ත – විමුක්ත පරිමුක්ත හෝ නොවෙත්; හීන – නිහීන – ඔමක – ලාමක වූවාහ, හරන ලද්දාහ, අල්ප වූවාහ'යි මෙසේ කියයි, මෙසේ බෙණෙයි, මෙසේ දක්වයි, මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරේ නුයි 'ඝිනාති අඤ්ඤාද තතො සඛ්ඛමාහ' යනු වේ.

තස්මා විවාදානි අවිනිවත්තෙතා – 'තස්මා' යනු: එහෙයින් ඒ කරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන්; **විවාදානි** දෘෂ්ටිකලහයන් දෘෂ්ටිභණ්ඩනයන් දෘෂ්ටිවිග්‍රහයන් දෘෂ්ටිවිවාදයන් දෘෂ්ටිමේධගයන්; **අවිනිවත්තෙතා** – නොඉක්මැ වූයේ මොනොවට නොඉක්මැ වූයේ බැහැර නොකෙළේ නුයි 'තස්මා විවාදානි අවිනිවත්තෙතා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පරමන්ති දිට්ඨීසු-පෙ-අවිනිවත්තෙතා"යි.

5 – 2

මෙසේ දෘෂ්ටිකලහයන් නොඉක්මැවූයේ රූපාලම්බනයෙහි ද ශබ්දාලම්බනයෙහි ද ශීලව්‍රත දෙක්හි ද ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බනයෙහි ද උපන් දෘෂ්ටිසඞ්ඛ්‍යාත වූ ආත්මයෙහි උකතප්‍රකාර වූ යම් අනුසයක් දැකී ද, හෙතෙම සවකීය දෘෂ්ටියෙහි ඒ අනුසය ම ශ්‍රෙෂ්ඨ යයි දැඩිව ගෙන පරශාස්තෘ ආදී අන් සියල්ල නිහීන හෙයින් දක්නේ යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං දිට්ඨේ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වාති – 'යදත්තනී'ති යං අත්තනි, අත්තා වුච්චති දිට්ඨිගතං, අත්තනෝ දිට්ඨියා දෙව ආනිසංසෙ පස්සති: දිට්ඨධම්මිකඤ්ච ආනිසංසං සම්පරායිකඤ්ච ආනිසංසං. කතමෝ දිට්ඨියා දිට්ඨධම්මිකෝ ආනිසංසෝ? යඤ්ච්ඡිට්ඨිකෝ සත්ථා හොති, තඤ්ච්ඡිට්ඨිකා සාවකා හොන්ති, තඤ්ච්ඡිට්ඨිකං සත්ථාරං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුකරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති. ලභති ච තතොනිදානං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං. අයං දිට්ඨියා දිට්ඨධම්මිකෝ ආනිසංසෝ. කතමෝ දිට්ඨියා සම්පරායිකෝ ආනිසංසෝ? අයං දිට්ඨි අලං නාගත්තාය වා සුපණ්ණත්තාය වා යක්ඛත්තාය වා අසුරත්තාය වා ගන්ධබ්බත්තාය වා මහාරාජත්තාය වා ඉන්දත්තාය වා බ්‍රහ්මත්තාය වා දෙවත්තාය වා, අයං දිට්ඨි අලං සුද්ධියා විසුද්ධියා පරිසුද්ධියා මුත්තියා විමුත්තියා පරිමුත්තියා, ඉමාය දිට්ඨියා සුජ්ඣන්ති විසුජ්ඣන්ති පරිසුජ්ඣන්ති මුච්චන්ති විමුච්චන්ති පරිමුච්චන්ති, ඉමාය දිට්ඨියා සුජ්ඣිස්සාමි විසුජ්ඣිස්සාමි පරිසුජ්ඣිස්සාමි මුච්චිස්සාමි විමුච්චිස්සාමි පරිමුච්චිස්සාමීති ආයතිං ඵලපාටිකඞ්ඛී හොති. අයං දිට්ඨියා සම්පරායිකෝ ආනිසංසෝ. අත්තනෝ දිට්ඨියා ඉමෙ දෙව ආනිසංසෙ පස්සති. දිට්ඨසුද්ධියාපි දෙව ආනිසංසෙ පස්සති – සුතසුද්ධියාපි දෙව ආනිසංසෙ පස්සති – සීලසුද්ධියාපි දෙව ආනිසංසෙ පස්සති – වතසුද්ධියාපි දෙව ආනිසංසෙ පස්සති – මුතසුද්ධියාපි දෙව ආනිසංසෙ පස්සති: දිට්ඨධම්මිකඤ්ච ආනිසංසං සම්පරායිකඤ්ච ආනිසංසං. කතමෝ මුතසුද්ධියා දිට්ඨධම්මිකෝ ආනිසංසෝ? යඤ්ච්ඡිට්ඨිකෝ සත්ථා හොති, තඤ්ච්ඡිට්ඨිකා සාවකා හොන්ති –පෙ– අයං මුතසුද්ධියා දිට්ඨධම්මිකෝ ආනිසංසෝ. කතමෝ මුතසුද්ධියා සම්පරායිකෝ ආනිසංසෝ? අයං දිට්ඨි අලං නාගත්තාය වා –පෙ– අයං මුතසුද්ධියා සම්පරායිකෝ ආනිසංසෝ. මුතසුද්ධියාපි ඉමෙ දෙව ආනිසංසෙ පස්සති දක්ඛති ඔලොකෙති නිජ්ඣායති උපපරික්ඛතීති 'යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා.'

තදෙව සො තත්ථ සමුග්ගහ්හායාති – 'තදෙවා'ති තං දිට්ඨිගතං; **තත්ථා**ති සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා; **සමුග්ගහ්හායා**ති – ඉදං පරමං අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වාති තදෙව සො තත්ථ සමුග්ගහ්හාය. **නිහීනතො පස්සති සබ්බමඤ්ඤදන්ති** -- අඤ්ඤං සත්ථාරං ධම්මක්ඛානං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං හීනතො නිහීනතො ඔමකතො ලාමකතො ඡත්තකතො[1] පරිත්තතො දිස්සති පස්සති දක්ඛති ඔලොකෙති නිජ්ඣායති උපපරික්ඛතීති 'නිහීනතො පස්සති සබ්බමඤ්ඤදං.'

තෙනාහ භගවා:

"යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං
දිට්ඨේ. සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා,
තදෙව සො තත්ථ සමුග්ගහ්හාය
නිහීනතො පස්සති සබ්බමඤ්ඤදං"නති.

---

1. ඡතුක්කතො - සීමු. II ඡතුක්කතො - ම්නුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං දිට්ඨේ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා – 'යදත්තනි – යං අත්තනි'. 'ආත්ම' යි දෘෂ්ටිගතය කියනු ලැබෙයි. සඤ්ඤය දෘෂ්ටියෙහි දෙ අනුසසක් දකී: දෘෂ්ටධාර්මික ආනෘශංසය ද සාම්පරායික ආනෘශංසය ද කියායි. දෘෂ්ටියෙහි දෘෂ්ටධාර්මික ආනෘශංසය කවරේ යත්? ශාස්තෘ තෙමේ යම් දෘෂ්ටියක් ඇත්තේ වේ නම්, ශ්‍රාවකයෝ එබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තාහු වෙති, ශ්‍රාවකයෝ ඒ දෘෂ්ටිය ඇති ශාස්තෘ හට සත්කාර කෙරෙති ගරු කෙරෙති බුහුමන් කෙරෙති පූදත්. එහෙයින් සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් ගිලන්පසඛතෙත්පිරිකර ද ලබයි, මේ (දෘෂ්ටි පිළිබඳ) ඉහාත්මයෙහි විපාක දෙන අනුසසයි. දෘෂ්ටියෙහි සාම්පරායික ආනෘශංසය කවරේ යත්? මේ දෘෂ්ටිය (පරලොව්හි විපාක දෙන) නාගබවට හෝ ගුරුළුබවට හෝ යක්ෂබවට හෝ අසුරබවට හෝ ගඳෙව්බවට හෝ වරම්බරජබවට හෝ ශක්‍රබවට හෝ බ්‍රහ්මබවට හෝ දෙවිබවට හෝ පමණ වෙයි, මේ දෘෂ්ටිය ශුද්ධියට විශුද්ධියට පරිශුද්ධියට මුක්තියට විමුක්තියට පරිමුක්තියට ප්‍රමාණ වෙයි, මේ දෘෂ්ටියෙන් සත්ත්වයෝ ශුද්ධ – විශුද්ධ – පරිශුද්ධ වෙති, මුක්ත – විමුක්ත – පරිමුක්ත වෙත්. මේ දෘෂ්ටියෙන් ශුද්ධ – විශුද්ධ – පරිශුද්ධ වෙමි, මුක්ත – විමුක්ත – පරිමුක්ත වෙමි අනාගතයෙහි විපාකඵලය පතන්නේ වෙයි, මේ දෘෂ්ටිය පිළිබඳ පරලොව දී ලැබියයුතු අනුසසයි. තමා ගේ දෘෂ්ටියෙහි මේ දෙ අනුසස් දකී. චක්ඛුර්-විඤ්ඤණයෙන් දුටු රූපායතනවශයෙන් ශුද්ධිය හෙතු කොටගෙන ද අනුසස් දෙකක් දකී, සබ්දායතනසුද්ධියෙන් ද...සීලසුද්ධියෙන් ද...විනසුද්ධියෙන් ද ...ගන්ධරසඵොට්ඨබ්බායතනසුද්ධියෙන් ද අනුසස් දෙකක් දකී: දෘෂ්ටධාර්මික ආනෘශංසය ද සාම්පරායික ආනෘශංසය ද කියායි. මුතසුද්ධියෙහි දිට්ඨධම්මික (=ඉහාත්මයෙහි) ආනිසංසය කවරේ යත්? ශාස්තෘ තෙමේ යම් දෘෂ්ටියක් ඇත්තේ නම් ශ්‍රාවකයෝ ඒ දෘෂ්ටිය ඇත්තාහු වෙති...මේ යෑ මුතසුද්ධියෙහි ඉහාත්ම ආනෘශංසය. මුතසුද්ධියෙහි සාම්පරායික ආනෘශංසය කවරේ යත්? මේ දෘෂ්ටි තොමෝ පරලොව්හි නාගභවයට පමණ යෑ...මේ මුතසුද්ධියෙහි සාම්පරායික ආනෘශංසය යි. මුතසුද්ධියෙහි මේ අනුසස් දෙක බලයි දකියි අවලොකනය කෙරෙයි සිතයි විමසා නුයි 'යදත්තනි පස්සති ආනිසංසං දිට්ඨේ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා' යනු වේ.

තදෙව සො තත්ථ සමුග්ගහාය – 'තදෙව' යනු: ඒ දෘෂ්ටිගතය; **තත්ථ** – සඤ්ඤය දෘෂ්ටියෙහි – කැමැත්තෙහි – රුචියෙහි සඤ්ඤය ලබ්ධියෙහි; **සමුග්ගහාය** – මෙය පරම ය අග්‍ර ය ශ්‍රෙෂ්ඨ ය විශිෂ්ට ය ප්‍රධාන ය උත්තම ය ප්‍රවර යයි ගෙන දෘඩි වැ ගෙන ග්‍රහණය කොට පරාමර්ශනය කොට අභිනිවෙශ කොට නුයි 'තදෙව සො තත්ථ සමුග්ගහාය' යනු වේ.

නිහීනතො පස්සති සබ්බමඤ්ඤං – අන්‍ය ශාස්තෘහු ධර්මාඛ්‍යානය ගණයා ලබ්ධිය ප්‍රතිපදාව මාර්ගය හීනභෙයින් නිහීනභෙයින් පහත් භෙයින් ලාමකභෙයින් ප්‍රත්‍යයහීන භෙයින් අල්ප භෙයින් බලයි දකී අවලොකනය කෙරෙයි සිතයි විමසා නුයි 'නිහීනතො පස්සති සබ්බමඤ්ඤං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"යදත්තනි පස්සති-පෙ-නිහීනතො පස්සති සබ්බමඤ්ඤං" යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

5 - 3

තං[1] වාපි ගන්ථං[2] කුසලා වදන්ති
යන්නිස්සිතෝ පස්සති හීනමඤ්ඤං,
තස්මා හි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා
සීලබ්බතං භික්ඛු න නිස්සයෙය්‍ය.

තං වාපි ගන්ථං කුසලා වදන්තීති – 'කුසලා'ති යේ තෙ ඛන්ධකුසලා ධාතුකුසලා ආයතනකුසලා පටිච්චසමුප්පාදකුසලා සතිපට්ඨානකුසලා සම්මප්පධානකුසලා ඉද්ධිපාදකුසලා ඉන්ද්‍රියකුසලා බලකුසලා බොජ්ඣඞ්ග-කුසලා මග්ගකුසලා ඵලකුසලා නිබ්බානකුසලා. තෙ කුසලා එවං වදන්ති: ගන්ථෝ[3] එසෝ, ලග්ගනං[4] එතං, බන්ධනං එතං, පළිබොධෝ එසෝති එවං වදන්ති එවං කථෙන්ති එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති එවං වොහරන්තීති – 'තං වාපි ගන්ථං කුසලා වදන්ති.'

යං නිස්සිතෝ පස්සති හීනමඤ්ඤන්ති – 'යංනිස්සිතෝ'ති යං සත්ථාරං ධම්මක්ඛානං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං නිස්සිතෝ සන්නිස්සිතෝ[5] අල්ලීනෝ උපගතෝ අජ්ඣොසිතෝ අධිමුත්තෝ; **පස්සති හීනමඤ්ඤන්ති** අඤ්ඤං සත්ථාරං ධම්මක්ඛානං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං හීනතෝ නිහීනතෝ ඔමකතෝ ලාමකතෝ ජඤ්ඤකතෝ[6] පරිත්තතෝ දිස්සති පස්සති දක්ඛති ඔලොකෙති නිජ්ඣායති උපනිජ්ඣායති උපපරික්ඛතීති – 'යං නිස්සිතෝ පස්සති හීනමඤ්ඤං.'

තස්මා හි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා සීලබ්බතං භික්ඛු න නිස්සයෙය්‍යාති– 'තස්මා'ති තස්මා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානා – දිට්ඨං වා දිට්ඨසුද්ධිං වා සුතං වා සුතසුද්ධිං වා මුතං වා මුතසුද්ධිං වා සීලං වා සීලසුද්ධිං වා වතං වා වතසුද්ධිං වා න නිස්සයෙය්‍ය න ගණ්හෙය්‍ය න පරාමසෙය්‍ය න අභිනිවිසෙය්‍යාති – 'තස්මා හි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා සීලබ්බතං භික්ඛු න නිස්සයෙය්‍ය.'

තෙනාහ භගවා:

"තංවාපි ගන්ථං[7] කුසලා වදන්ති
යං නිස්සිතෝ පස්සති හීනමඤ්ඤං,
තස්මා හි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා
සීලබ්බතං භික්ඛු න නිස්සයෙය්‍යා"ති.

5 - 4

දිට්ඨිම්පි ලොකස්මිං න කප්පයෙය්‍ය
ඤාණේන වා සීලවතෙන වාපි,
සමොති අත්තානමනූපනෙය්‍ය
හීනෝ න මඤ්ඤෙථ විසෙසි වා.

---

1. තං වාපි - සී්‍ය., ඉජ්ජ. 2. ගණ්ඨං - ඉතුප. 3. ගඤ්ඨෝ - ඉතුප.
4. ලුම්බනං - සී්‍ය. 5. අතිනිස්සිතෝ - ඉජ්ජ
6. ජතුක්කතෝ - සිමු. II. ජතුක්කතෝ - ඉතුප. 7. ගණ්ඨං - ඉතුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

5 - 3

මෙසේ දක්නේ තමාගේ යම් ශාස්තෘ ආදියක් ඇසිරූ කරන ලදුයේ නම්, එයින් අන්‍ය වූ පරශාස්තෘ ආදිය ලාමක කොට දක්නේය. ඒ දර්ශනය ද සකඤ්ඤාදිය දැනීමෙහි නිපුණ වූවාහු බන්ධනයෙකැයි කියති. එහෙයින් ම මහණ තෙමේ රූපාලම්බනය හෝ ශබ්දාලම්බනය හෝ ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බනය හෝ ශීලව්‍රතසඞ්ඛ්‍යාත ධර්මාලම්බන හෝ ඇසුරු නො කරන්නේ යි.

තං වාපි ගන්ථං කුසලා වදන්ති - 'කුසලා' යනු: යම් කෙනෙක් රූපාදි පඤ්චස්කන්ධයෙහි නිපුණ වූවාහු ද, ධාතු - ආයතන - ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද - සතිපට්ඨාන - සම්‍යක්ප්‍රදහන - ඍද්ධිපාද - ඉන්ද්‍රිය - බල - බොධ්‍යඞ්ග - මාර්ග - ඵල - නිර්වාණයෙහි නිපුණ වූවාහු ද, ඒ නිපුණයෝ මෙසේ කියති: (එසේ දක්නාවුන්ට) තෙල ග්‍රන්ථයෙක, තෙල (නාගදන්තයක මෙන්) ගවට එල්ලීමෙක, තෙල බන්ධයෙක, තෙල (සසරින් නික්මෑ යා නො දෙන-හෙයින්) පළිබෝධයෙකැයි මෙසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති මෙසේ දක්වති මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'තං වාපි ගන්ථං කුසලා වදන්ති' යනු වේ.

යං නිස්සිතෝ පස්සති ඝීනමඤ්ඤං - 'යං නිස්සිතෝ' - යම් ශාස්තෘවක්හු ධර්මඛ්‍යානයක් ගණයක් දෘෂ්ටියක් ප්‍රතිපදාවක් මාර්ගයක් ඇසුරු කෙළේ මොනොවට ඇසුරු කෙළේ දැඩුණේ එලැබියේ ඇතුලත් වූයේ බැසගත්තේ වේ ද; **පස්සති ඝීනමඤ්ඤං** - අන්‍ය ශාස්තෘහු ධර්මඛ්‍යානය ගණයා දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාර්ගය ඝීනත්වයෙහින් පහත්වයෙහින් ලාමකභාවයෙහින් ප්‍රත්‍යයගීනභාවයෙහින් අල්පභාවයෙහින් බලයි දකී අවලෝකනය කෙරෙයි සිතයි පුනපුනා සිතයි පිරික්සා නුයි 'යං නිස්සිතෝ පස්සති ඝීනමඤ්ඤං' යනු වේ.

තස්මා හි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා සීලබ්බතං භික්ඛු න නිස්සයෙය්‍ය - 'තස්මා' - එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන් රූපායතනය හෝ දෘෂ්ටිශුද්ධිය හෝ ශබ්දායතනය හෝ ශ්‍රුතශුද්ධිය හෝ ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනය හෝ මුතශුද්ධිය හෝ ශීලය හෝ ශීලශුද්ධිය හෝ ව්‍රතය හෝ ව්‍රතශුද්ධිය හෝ නො ඇසිරූ කරන්නේ ය නො ගන්නේ ය පරාමර්ශණය නො කරන්නේ ය අභිනිවේශය නො කරන්නේ නුයි 'තස්මා හි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා සීලබ්බතං භික්ඛු න නිස්සයෙය්‍ය' යනු වේ.
එයින් වදාළහ බුදුහු:

"තං වාපි ගන්ථං කුසලා වදන්ති-පෙ-භික්ඛු න නිස්සයෙය්‍ය"යි.

5 - 4

හුදෙක් ඒ මහණ දෘෂ්ටි-ශ්‍රුතාදිය මතු නො ගන්නේ වෙයි. යළි ලොවැ නූපන් දෘෂ්ටිය ද සමාපත්ත්‍යාදිඥානයෙන් හෝ ශීලව්‍රතයෙන් හෝ නූපන්නේ ය. තවද ජාත්‍යාදිවස්තුයෙන් 'මම් සදෘශයෙමි' තමා (මානවශයෙන්) නො සිතන්නේ ය, - හීනයෙමි' ද නො සිතන්නේ යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

දිට්ඨිම්පි ලොකස්මිං න කප්පයෙය්‍ය ඤාණේන වා සීලවතේන වාපීති අට්ඨසමාපත්තිඤාණේන වා පඤ්චාභිඤ්ඤාඤාණේන වා මිච්ඡාඤාණේන වා සීලේන වා වතේන වා සීලබ්බතේන වා දිට්ඨිං න කප්පයෙය්‍ය න ජනෙය්‍ය න සඤ්ජනෙය්‍ය න නිබ්බත්තෙය්‍ය නාභිනිබ්බත්තෙය්‍ය; **ලොකස්මින්ති** අපායලෝකෙ -පෙ- ආයතනලෝකෙති - දිට්ඨිම්පි ලොකස්මිං න කප්පයෙය්‍ය.

ඤාණේන වා සීලවතේන වාපි සමොති අත්තානමනුපනෙය්‍යාති සදිසොහමස්මීති අත්තානං න උපනෙය්‍ය ජාතියා වා ගොත්තේන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනේන වා අජ්ඣේනේන වා කම්මායතනේන වා සිප්පායතනේන වා විජ්ජාට්ඨානේන වා සුතේන වා පටිභානේන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරේන වා වත්ථුනාති 'සමොති අත්තාන-මනුපනෙය්‍ය.'

හීනෝ න මඤ්ඤේථ විසෙසි වාපීති - 'හීනොහමස්මී'ති අත්තානං න උපනෙය්‍ය[1] ජාතියා වා ගොත්තේන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරේන වා වත්ථුනා, 'සෙය්‍යොහමස්මී'ති අත්තානං න උපනෙය්‍ය[1] ජාතියා වා ගොත්තේන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරේන වා වත්ථුනාති 'හීනෝ න මඤ්ඤේථ විසෙසි වාපි.'

තෙනාහ භගවා:

"දිට්ඨිම්පි ලොකස්මිං න කප්පයෙය්‍ය
ඤාණේන වා සීලවතේන වාපි,
සමොති අත්තානමනුපනෙය්‍ය
හීනෝ න මඤ්ඤේථ විසෙසි වාපී"ති.

5 - 5

අත්තං පහාය අනුපාදියානෝ
ඤාණේනපි[2] සෝ නිස්සයං නෝ කරොති,
ස වෙ විය්‍යත්තෙසු න විග්ගහසාරී
දිට්ඨිම්පි සෝ න පවෙච්ඡති කිඤ්චි.

අත්තං පහාය අනුපාදියානෝති - 'අත්තං පහායා'ති අත්තදිට්ඨිං පහාය; 'අත්තං පහායා'ති අත්තගාහං පහාය; 'අත්තං පහායා'ති තණ්හාවසෙන දිට්ඨිවසෙන ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣාසිතං අධිමුත්තං පහාය පජහිත්වා විනොදයිත්වා[3] බ්‍යන්තිං කරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වාති - අත්තං පහාය; **අනුපාදියානෝති** චතූහි උපාදානෙහි අනුපාදියමානෝ අගණ්හමානෝ අපරාමසමානෝ අනභිනිවිසමානොති 'අත්තං පහාය අනුපාදියානෝ.

1. උපවදෙය්‍ය - සීමු II 2. මු: ඤාණෙනාපි - සීමු II.
3. විනොදෙත්වා - ක්‍යා.

Free Distribution www.aathaapi.org

දිට්ඨිමපි ලොකස්මිං න කප්පයෙය්‍ය ඤාණේන වා සීලවතේන වාපි – අෂ්ටසමාපත්තිඥානයෙන් හෝ පඤ්චාභිඥාඥානයෙන් හෝ විපරීතඥානයෙන් හෝ ශීලයෙන් හෝ ව්‍රතයෙන් හෝ ශීලව්‍රතයෙන් හෝ දෘෂ්ටිය නුපදවන්නේ ය මොනොවට නුපදවන්නේ ය මැනවින් නුපදවන්නේ ය. **ලොකස්මිං** – අපායලෝකයෙහි...ආයතනලෝකයෙහි නුසි 'දිට්ඨිමපි ලොකස්මිං න කප්පයෙය්‍ය' යනු වේ.

ඤාණේන වා සීලවතේන වාපි සමොති අත්තානං මඤ්ඤතේ නරෝ – 'මම සදෘශයෙමි, තමා ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ කුලපුත්‍රභාවයෙන් හෝ වර්ණසම්පදායෙන් හෝ ධනයෙන් හෝ අධ්‍යයනයෙන් හෝ කර්මායතනයකින් හෝ ශිල්පායතනයකින් හෝ විද්‍යාවෙන් හෝ ශ්‍රැතයෙන් හෝ ප්‍රතිභාණයෙන් හෝ අන්‍යතර අන්‍යතරවස්තුවෙකින් හෝ නො සිතන්නේ නුසි – 'සමොති අත්තානමනුපනෙය්‍ය' යනු වේ.

හීනෝ න මඤ්ඤතේ විසෙසි වාපි – 'මම හීනයෙමි' තමා ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ...අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවෙකින් හෝ නො සිතන්නේ ය, 'මම ශ්‍රෙෂ්ඨ වෙමි' තමා ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ...අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවෙකින් හෝ නො සිතන්නේ නුසි – 'හීනෝ න මඤ්ඤතේ විසෙසි වාපි' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

''දිට්ඨිමපි ලොකස්මිං-පෙ-හීනෝ න මඤ්ඤතේ විසෙසි වාපි''යි.

5 – 5

හෙතෙම (පෙර ගත්නා ලද) ආත්මලබ්ධිය ප්‍රහාණය කොට (අනෙකක් චතුරුපාදානයෙන්) නො ගන්නේ (උක්තප්‍රකාර) ඥානයෙහි පවා තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටිනිශ්‍රය නො කෙරයි. (තවද) හෙතෙම එකාන්තයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් වෙන් වැ ගිය සත්ත්වයන් කෙරෙහි (ඥානදිවශයෙන්) නො යන සභාව-ඇතිසේ වෙයි. හෙතෙම (දෙසැට දිටු අතුරෙන්) කිසි දෘෂ්ටියකට ද නො පැමිණෙන්නේ වේ.

අත්තානං පහාය අනුපාදියානෝ – 'අත්තානං පහාය' – ආත්මදෘෂ්ටිය ප්‍රහාණය කොට; **අත්තානං පහාය** – ආත්මග්‍රාහය ප්‍රහාණය කොට; **අත්තානං පහාය** – තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් ගන්නා ලද ගාත්‍රයින් ආමිශීකය කරන ලද අභිනිවෙශය කරන ලද ඇතුළු වැ සිටි බැසගන්නා ලද (ආත්මලබ්ධිය) ප්‍රහාණය කොට දුරු කොට බැහැර කොට විගතාන්ත කොට අභාවයට පමුණුවා නුසි – 'අත්තානං පහාය' යනු වේ. **අනුපාදියානෝ** – සතර උපාදානයන්ගෙන් උපාදානය නො කරනුයේ නො ගන්නේ පරාමර්ශිනය නො කරනුයේ අභිනිවෙශය නො කරනුයේ නුසි – 'අත්තානං පහාය අනුපාදියානෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සුණෙපි[1] සෝ නිස්සයං නෝ කරෝතීති අට්ඨසමාපත්ති-සුඤ්ඤේ වා පඤ්චාභිඤ්ඤාසුඤ්ඤේ වා මිච්ඡාසුඤ්ඤේ[1] වා තණ්හානිස්සයං වා දිට්ඨිනිස්සයං වා න කරෝති න ජනෙති න සඤ්ජනෙති න නිබ්බත්තෙති නාභිනිබ්බත්තෙතීති – 'සුණෙපි[1] සෝ නිස්සයං නෝ කරෝති.'

ස වෙ වියත්තෙසු න වඞ්ගසාරීති ස වෙ වියත්තෙසු භින්නාසු දෙජ්ඣාපන්නෙසු දෙවලහකජාතෙසු නානාදිට්ඨිකෙසු නානාඛන්තිකෙසු නානාරුචිකෙසු නානාලද්ධිකෙසු නානාදිට්ඨිනිස්සයං නිස්සිතෙසු ජානුගතිං ගච්ඡන්තස්ස දෙසාගතිං ගච්ඡන්තස්ස මොහාගතිං ගච්ඡන්තස්ස භයාගතිං ගච්ඡන්තස්ස න ජානුගතිං ගච්ඡති, න දෙසාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති; න රාගවසෙන ගච්ඡති, න දෙසවසෙන ගච්ඡති, න මොහවසෙන ගච්ඡති, න මානවසෙන ගච්ඡති, න දිට්ඨිවසෙන ගච්ඡති, න උද්ධච්චවසෙන ගච්ඡති, න විචිකිච්ඡාවසෙන ගච්ඡති, න අනුසයවසෙන ගච්ඡති, න වඤ්ඤති ඛමෙමති යායති නියාති වූයහති සංහරීයතීති – 'ස වෙ වියත්තෙසු න වඞ්ගසාරී.'

දිට්ඨිම්පි සෝ න පමෙමති කිඤ්චීති තස්ස ආසවා දිට්ඨිගතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිප්පස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි; සෝ කිඤ්චි දිට්ඨිගතං න පමෙවති න පවෙඨ-ගච්ඡතීති – 'දිට්ඨිම්පි සෝ න පමෙවති කිඤ්චි.'

තෙනාහ භගවා:

"අත්තනං පහාය අනුපාදියානෝ
සුණෙපි[1] සෝ නිස්සයං නෝ කරෝති,
ස වෙ වියත්තෙසු න වඞ්ගසාරී
දිට්ඨිම්පි සෝ න පමෙවති කිඤ්චි"ති.

5 - 6

යස්සූභයන්තං පණිධීධ නත්ථි
භවාභවාය ඉධ වා හුරං වා,
නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි
ධම්මෙසු නිච්චෙය්‍ය සමුග්ගහීතං.

1 සුණෙඤ්ඤ වා - සීමු. II. මනුප..

Free Distribution www.aathaapi.org

සුණෙණපි සෝ නිස්සයං නෝ කරෝති – අෂ්ටසමාපත්තිඤ්ඤයෙහි හෝ පඤ්චාභිඤ්ඤායෙහි හෝ මිථ්‍යාඤ්ඤායෙහි හෝ තෘෂ්ණානිශ්‍රය හෝ දෘෂ්ටිනිශ්‍රය හෝ නො කෙරෙයි නො දනවයි සඤ්ඤානය නො කෙරෙයි නූපදවයි වෙසෙසින් නූපදවා නුයි – 'සුණෙණපි සෝ නිස්සයං නෝ කරෝති' යනු වේ.

ස වෙ විඅනෙතස්ස න වඞ්කසාරී – හෙතෙම එකාන්තයෙන් ව්‍යසන වූ හිත්‍යා වූ දෙකට බෙදුණු හටගත් සැක ඇති නානාදෘෂ්ටිකයන් හෙරෙහි නානාඛන්තිකයන් – නානාරුචිකයන් – නානාලබ්ධිකයන් කෙරෙහි නානාදෘෂ්ටිනිශ්‍රය ඇසුරු කළවුන් කෙරෙහි ඡන්දයෙන් අගතියට යනුවන්, දෙවෂයෙන් – මොහයෙන් – භයින් අගතියට යනුවන් කෙරෙහි ඡන්දාගතියට – දෙවෂාගතියට – මොහාගතියට – භයාගතියට නො යෙයි, රාගවශයෙන් නො පැමිණෙයි, දෙවෂවශයෙන් – මොහවශයෙන් – මාන-වශයෙන් – දෘෂ්ටිවශයෙන් – ඖද්ධත්‍යවශයෙන් – විචිකිත්සාවශයෙන් – අනුශයවශයෙන් නො පැමිණෙයි, (ඡන්දාදිවශයෙන්) පැමිණෙන ධර්මයන් ගෙන් නො යැවෙයි නො පමුණුවනු ලැබෙයි වඤ්චනය සංහරණය නො කරනු ලැබේ නුයි – 'ස වෙ විඅනෙතස්ස න වඞ්කසාරී' යනු වේ.

දිට්ඨිමපි සෝ න පවෙච්ඡති කිඤ්චි – ඔහු විසින් දෘෂ්ටිදෘෂ්ටිගතයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහුය, මෙනෙහවට සිඳින ලද්දාහුය, සන්හිදුවන ලද්දාහුය, දුරලන ලද්දාහුය, උපතට නුසුදුසු කරන ලද්දාහුය, නුවණ-ගින්නෙන් දවන ලද්දාහුය; හෙතෙම කිසි දෘෂ්ටිගතයකට නො පැමිණෙයි, පෙරළා නො පැමිණේ නුයි – 'දිට්ඨිමපි සෝ න පවෙච්ඡති කිඤ්චි' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අත්තං පහාය-පෙ-සෝ න පවෙච්ඡති කිඤ්චි" යි.

5 – 6

යම් ක්ෂීණාස්‍රවයක් හට (පෙර කියන ලද) ඵස්ස-ඵස්සසමුදයාදි හෙද වූ උභයාන්තයෙහි ද පුනපුනා භවය පිණිස ද සඞ්ඛාරභාවයෙහි හෝ පරාත්මභාවයෙහි ද තෘෂ්ණා නැත්තේ ද, ඒ ක්ෂීණාශ්‍රවහට කිසි තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිවෙසන කෙතෙක් නො වෙති; දෙසැවදිටුදහම්හි නිශ්චය කොට දැඩි ව ගන්නා ලද්දෙක් නැත්තේ යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

යස්සූභයන්තෙන පණිධීධ නත්ථි භවාභවාය ඉධවා හුරං වාති – 'යස්සාති' අරහතෝ ඛීණාසවස්ස, **අන්තෝනාති** එස්සෝ එකෝ අන්තෝ, එස්සසමුදයෝ දුතියෝ අන්තෝ; අතීතෝ එකෝ අන්තෝ, අනාගතෝ දුතියෝ අන්තෝ; සුඛා වෙදනා එකෝ අන්තෝ, දුක්ඛා වෙදනා දුතියෝ අන්තෝ; කාමං එකෝ අන්තෝ, රූපං දුතියෝ අන්තෝ; ඡ අජ්ඣත්තිකානි ආයතනානි එකෝ අන්තෝ, ඡ බාහිරානි ආයතනානි දුතියෝ අන්තෝ; සක්කායෝ එකෝ අන්තෝ, සක්කායසමුදයෝ දුතියෝ අන්තෝ; **පණිධි වුච්චති** තණ්හා යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං; **භවාභවායාති** භවාභවාය කම්මභවාය පුනබ්භවාය, කාමභවාය කම්මභවාය, කාමභවාය පුනබ්භවාය, රූපභවාය කම්මභවාය, රූපභවාය පුනබ්භවාය, අරූපභවාය කම්මභවාය, අරූපභවාය පුනබ්භවාය පුනප්පුනභවාය පුනප්පුන ගතියා පුනප්පුන උප්පත්තියා පුනප්පුන පටිසන්ධියා පුනප්පුන අත්තභාවාභිනිබ්බත්තියා; **ඉධාති** සකත්තභාවෝ; **හුරංති**[1] පරත්තභාවෝ; ඉධාති සකරූපවෙදනාසඤ්ඤාසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණං; හුරංති පරරූපවෙදනා-සඤ්ඤාසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණං; ඉධාති ඡ අජ්ඣත්තිකානි ආයතනානි; හුරංති ඡ බාහිරානි ආයතනානි; ඉධාති මනුස්සලෝකෝ; හුරංති දෙවලෝකෝ; ඉධාති කාමධාතු; හුරංති රූපධාතු අරූපධාතු; ඉධාති කාමධාතු රූපධාතු; හුරංති අරූපධාතු.

යස්සූභයන්තෙන පණිධීධ නත්ථි භවාභවාය ඉධ වා හුරං වාති 'යස්ස' උභෝ අන්තෙ ච භවාභවාය ච ඉධ හුරං ච පණිධි තණ්හා නත්ථි න සන්ති, න සංවිජ්ජති[2], නූපලබ්භති[3], පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨාති – යස්සූභයන්තෙ පණිධීධ නත්ථි භවාභවාය ඉධ වා හුරං වා.

නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචීති – 'නිවෙසනා' ති ද්වේ නිවෙසනා තණ්හානිවෙසනා ච දිට්ඨිනිවෙසනා ච -පෙ- අයං තණ්හානිවෙසනා -පෙ- අයං දිට්ඨිනිවෙසනා; **තස්සාති** අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; **'නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි'**ති නිවෙසනා තස්ස කෙචි නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්ති, පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්නා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨාති – නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි.

ධම්මේසු නිවෙච්ඡ්‍ය සමුග්ගහීතන්ති – 'ධම්මේසූ'ති දිට්ඨිගතෙසු; **නිවෙච්ඡ්‍යාති** නිවජ්ජිත්වා විවිනිත්වා පවිවිනිත්වා කුලසිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා; **සමුග්ගහීතන්ති** ඔධිග්ගාහෙන ඛිලග්ගාහෙන වරග්ගාහෙන කොට්ඨාසග්ගාහෙන උච්චයග්ගාහෙන සමුච්චයග්ගාහෙන ඉදං සච්චං තච්ඡං තථං භූතං යාථාවං අවිපරීතන්ති ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජති නූපලබ්භති පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිප්පස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨන්ති – ධම්මේසු නිවෙච්ඡ්‍ය සමුග්ගහීතං.

තෙනාහ භගවා:

"යස්සූභයන්තෙන පණිධීධ නත්ථි
භවාභවාය ඉධ වා හුරං වා,
නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි
ධම්මේසු නිවෙච්ඡ්‍ය සමුග්ගහීතං"න්ති.

---

1. හුරන්ති – සීමු II. ඡත්ත.
2. නසංවිජ්ජන්ති – සීමු. II. ඡජත.
3. නුපලබ්භන්ති – සීමු. II ඡජත.
4. දට්ඨබ්බා – සීමු I.

Free Distribution www.aathaapi.org

යඤ්ඤභයඤ්ඤත පඤ්ඩිච්ච නපජ්ජි භවාභවාය ඉධ වා හුරං වා – **'යඤ්ඤ'** යනු: අතීත් වූ ක්ෂීණාස්‍රවහට; **'අඤ්ඤ'** නම්: ඇපගීය එක් අනන්තයෙක සඤ්ඤාසමුදය දෙවැනි අනන්ත යයි, අතීතය එක් අනන්තයෙක අනාගතය දෙවැනි අනන්තය යි, සුඛවේදනාව එක් අනන්තයෙක දුඃඛවේදනාව දෙවැනි අනන්තය යි, නාමය එක් අනන්තයෙක රූපය දෙවැනි අනන්තය යි, **අජ්ඣත්තිකායතනයෝ** එක් අනන්තයෙක **බාහිරායතනයෝ** දෙවැනි අනන්තය යි, සත්කාය එක් අනන්තයෙක සත්කායසමුදය දෙවැනි අනන්තය යි; **'පඤ්ඩි'** යි රාග සංරාග...අභිධ්‍යා, ලොභඅකුශලමූල නම් වූ තෘෂ්ණා කියනු ලබයි; **භවාභවාය** කාමභව – රූපභව – අරූපභවයන් සඳහා, **කම්මවෘත්ත** –විපාකවෘත්තයන් සඳහා මතුමත්තෙහි භවය සඳහා පඤ්චගතිය – පුනප්පුන උත්පත්තිය ප්‍රතිසන්ධිය සඳහා නැවත නැවත ආත්මභාවය පහළවීම සඳහා; **ඉධ** යනු: සිය අත්බැව, **හුරං** යනු: පරඅත්බැව; **ඉධ** යනු: සවකීය රූපවේදනාසංඥාසංස්කාරවිඥානය ය, **හුරං** යනු: පරකීය රූප-වේදනාසංඥාසංස්කාරවිඥානය ය; **ඉධ** යනු: සවැදුරුම් ආධ්‍යාත්මික ආයතනයෝ ය, **හුරං** යනු: සවැදුරුම් බාහ්‍යායතනයෝ ය; **ඉධ** යනු මිනිස්ලොව ය, **හුරං** යනු: දෙව්ලොව ය, **ඉධ** යනු: කාමධාතුව ය, **හුරං** යනු: රූප-අරූපධාතු ය; **ඉධ** යනු: කාම-රූපධාතු ය, **හුරං** යනු: අරූපධාතුව යි.

යඤ්ඤභයඤ්ඤත පඤ්ඩිච්ච නපජ්ජි භවාභවාය ඉධ වා හුරං වා – යම් රහත් මහණක් හට එසාදි උභයාන්තයෙහි ද, කාමාදි භවය සඳහා ද, සව-පරආත්මභාවාදියෙහි ද, ප්‍රාර්ථිතා තෘෂ්ණා නැද්ද තෝ වේ ද, අවිද්‍යමාන වේ ද, නො ලැබේ ද, ප්‍රහීණ වූවා සත්හිඳුණි දුරලන ලද්දී උපතට නුසුදුසු වූවා නුවණ ගින්නෙන් නසන ලද්දී නුයි 'යඤ්ඤභයඤ්ඤත පඤ්ඩිච්ච නපජ්ජි භවාභවාය ඉධ වා හුරං වා' යනු වේ.

නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි – **'නිවෙසනා'** යනු: නිවෙසන දෙකෙකි: තෘෂ්ණානිවෙසන ද දෘෂ්ටිනිවෙසන දැයි කියයි. ...**තස්ස** – රහත් ක්ෂීණාස්‍රවහට; නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි' යනු. ඔහුට කිසි නිවෙසන කෙනෙක් නැත, නො වෙති, නො ලැබෙත්; ප්‍රහීණ වූවාහු සිඳුනා ලද්දාහු සත්හිඳුණාහු උපතට නුසුදුසු වූවාහු නුවණගින්නෙන් දවන ලද්දාහු නුයි "නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි" යනු වේ.

ධම්මේසු නිච්ඡය්‍ය සමුග්ගහීතං – **'ධම්මේසු'** යනු: දෙසැට දෘෂ්ටිගත-යන් අතුරෙහි; **නිච්ඡය්‍ය** නිශ්චය කොට විනිශ්චය කොට විමසා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විහුත කොට; **සමුග්ගහීතං** – අවයිවශයෙන් කොටස් වශයෙන් – උත්තමවශයෙන් – කොට්ඨාසවශයෙන් රාශිවශයෙන් – විශෙෂරාශිවශයෙන් ගැනීම, මේ සැබැව තථ්‍ය ය අවිපරිණාම ය විද්‍යමාන ය යථාසභාව ය අවිපරීත යයි ගන්නා ලද පරාමර්ශී කළ අභිනිවෙස කළ ඇතුලත් වූ බැසගන්නා ලද්දක් නැත, නො වෙයි අවිද්‍යමාන වෙයි, නො ලැබෙත්, ප්‍රහීණ ය මුලුසුන් කරන ලද සත්හිඳුවන ලද දුරලන ලද උපතට නුසුදුසු කරන ලද නුවණගින්නෙන් නසන ලද නුයි – 'ධම්මේසු නිච්ඡය්‍ය සමුග්ගහීතං' යනු වේ.

එහින් වදාළහ, බුදුහු:

"යඤ්ඤභයඤ්ඤත-පෙ-ධම්මේසු නිච්ඡය්‍ය සමුග්ගහීතං" යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

5 - 7

තඤ්ඤිධ දිට්ඨේ ව සුතෙ මුතෙ වා
පකප්පිතා තත්ථි අණූපි සඤ්ඤා,
තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමතාදියානං
කෙනීධ ලොකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය.

තඤ්ඤිධ දිට්ඨේ ව සුතෙ මුතෙ වා පකප්පිතා නත්ථි අණූපි සඤ්ඤාති - 'තඤ්ඤාති' අරහතෝ බීණාසවස්ස, තස්ස දිට්ඨේ වා දිට්ඨසුද්ධියා වා සුතෙ වා සුතසුද්ධියා වා මුතෙ වා මුතසුද්ධියා වා, සඤ්ඤුප්පබන්ධගමතා සඤ්ඤාවිකප්පයතා, සඤ්ඤාවිගහගෙන සඤ්ඤාය උට්ඨපිතා සමුට්ඨපිතා කප්පිතා පකප්පිතා සඤ්ඨිතා අභිසඤ්ඨිතා සණ්ඨපිතා දිට්ඨි නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජති නුපලබ්භති, පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨාති - තඤ්ඤිධ දිට්ඨේව සුතෙ මුතෙ වා පකප්පිතා නත්ථි අණූපිසඤ්ඤා.

තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමතාදියානන්ති - බ්‍රාහ්මණොති සත්තන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ, සක්කායදිට්ඨි බාහිතා හොති, -පෙ- අසිතෝ[1] තාදී පවුච්චතෙ ස බ්‍රහ්මා; **තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමතාදියානන්ති** - තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමතාදියන්තං අගණ්හන්තං අපරාමසන්තං අනභිනිවිසන්තන්ති 'තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමතාදියානං.'

කෙනීධ ලොකස්මිං විකප්පයෙය්‍යාති - 'කප්පා'ති දෙ කප්පා: තණ්හාකප්පෝ ච දිට්ඨිකප්පෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාකප්පෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිකප්පෝ. තස්ස තණ්හාකප්පෝ පහීනෝ දිට්ඨිකප්පෝ පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හාකප්පස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිකප්පස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා. කෙන රාගෙන කප්පෙය්‍ය? කෙන දොසෙන කප්පෙය්‍ය? කෙන මොහෙන කප්පෙය්‍ය? කෙන මානෙන කප්පෙය්‍ය? කාය දිට්ඨියා කප්පෙය්‍ය? කෙන උද්ධච්චෙන කප්පෙය්‍ය? කාය විචිකිච්ඡාය කප්පෙය්‍ය? කෙහි අනුසයෙහි කප්පෙය්‍ය රත්තොති වා දුට්ඨොති වා මූළ්හොති වා විනිබද්ධොති වා පරාමට්ඨොති වා විනිබන්ධොති වා අනිට්ඨං ගතොති වා ථාමගතොති වා? තෙ අභිසඞ්ඛාරා පහීනා, අභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා[2] කෙන කප්පෙය්‍ය නෙරයිකොති වා තිරච්ඡානයොනිකොති වා පෙත්තිවිසයිකොති වා මනුස්සොති වා දෙවොති වා රූපීති වා අරූපීති වා සඤ්ඤීති වා අසඤ්ඤීති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා? සෝ හෙතු නත්ථි පච්චයෝ නත්ථි කාරණං නත්ථි යෙන කප්පෙය්‍ය විකප්පෙය්‍ය විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය. **කෙනීධ ලොකස්මින්ති** - අපායලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙති - කෙනීධ ලොකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"තඤ්ඤිධ දිට්ඨේ ව සුතෙ මුතෙ වා
පකප්පිතා තත්ථි අණූපි සඤ්ඤා,
තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමතාදියානං
කෙනීධ ලොකස්මිං විකප්පයෙය්‍යා"ති.

---

1. අනිස්සිතෝ - සී්‍ය.
2. ගතියෝ - සී්‍ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

5 - 7

ඒ රහත් මහණ හට රූපායතන සඞ්ඛ්‍යාත දෘෂ්ටිශුද්ධියෙහි හෝ ශ්‍රුතශුද්ධියෙහි හෝ මුතශුද්ධියෙහි හෝ තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි විසින් ප්‍රකල්පිත වූ අණුමාත්‍ර වූ ද සංඥාවෙන් උපදවන ලද දෘෂ්ටියෙක් නැත, මේ සත්ත්ව-ලොකයෙහි (තෘෂ්ණාමානදෘෂ්ටි විසින්) දෙසැටදිටු නො ගත්නාවූ ඒ බාහිතපාපී බ්‍රාහ්මණයා රාගාදි කවර ධර්මයෙකින් විකල්පනය කරන්නේ ද.

තඤ්ඤිධ දිට්ඨේ ව සුතෙ මුතෙ වා පකප්පිතා නත්ථි අණුම්පි සඤ්ඤා- 'තස්ස' යනු: අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රව හට; රූපාලම්බනයෙහි හෝ, දෘෂ්ටිශුද්ධියෙහි හෝ ශබ්දාලම්බනයෙහි හෝ ශ්‍රුතශුද්ධියෙහි හෝ, ගන්ධරස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන-යෙහි හෝ මුතශුද්ධියෙහි හෝ, සංඥා පූර්ඛගම කොට ඇති සංඥාවිකල්පන ඇති සංඥාවිග්‍රහයෙන් සංඥාවෙන් ඔසවන ලද මොනොවට ඔසවන ලද කල්පිත වූ ප්‍රකල්පිත වූ සකස් කරන ලද මොනොවට සකස් කරන ලද පිහිටුවන ලද දෘෂ්ටියෙක් නැත, නො වෙයි, විද්‍යමාන නො වෙයි, නො ලැබෙයි, ප්‍රහීණ වූවා සමුච්ඡින්න වූවා සන්ධිදුණා දුරලන ලද්දී අභව්‍යොත්පත්තික වූවා ඥානාග්නීන් දවන ලද්දී නුයි - 'තස්සීධ දිට්ඨේ ව සුතෙ මුතෙ වා පකප්පිතා නත්ථි අණුම්පි සඤ්ඤා' යනු වේ.

තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමනාදියානං - 'බ්‍රාහ්මණෝ' යනු: සප්තධර්ම කෙනකුත් බාහිත හෙයින් බ්‍රාහ්මණ යැ...(4-3.සූත්‍රනිද්දේශය.) **තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමනාදියානං** - ඒ බාහිතපාපී බ්‍රාහ්මණයා දෘෂ්ටිය ආදානය නො කරනුවහු නො ගන්නහු පරාමර්ශනය නො කරනුවහු අභිනිවේශය නො කරනුවහු නුයි 'තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමනාදියානං'යනු වේ.

කෙනීධ ලොකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය - 'කප්පා' යනු: තෘෂ්ණාකල්ප යැ දෘෂ්ටිකල්ප යැයි දෙ කල්ප කෙනෙකි: ... ඔහු විසින් තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ කරන ලද, දෘෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද, තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ කළ හෙයින් දෘෂ්ටිකල්පය දුරලූ නෙයින් කවර රාගයෙකින් කල්පනය කරන්-නේ ද? කවර දෝෂයෙකින් - කවර මෝහයෙකින් - කවර මානයෙකින් - කවර දෘෂ්ටියෙකින් - කවර ඖද්ධත්‍යයෙකින් - කවර විචිකිත්සායෙකින් - කවර අනුශයයෙකින් රක්ත යැයි හෝ ද්‍රිෂ්ට යැයි හෝ මූඪ යැයි හෝ විනිබද්ධ යැයි හෝ පරාමෘෂ්ට යැයි හෝ වික්ෂේපයට ගියේ යැයි හෝ අනිෂ්ටාවට ගියේ යැයි හෝ තීරණවට ගියේ යැයි හෝ කල්පනය කරන්නේ තම් ඒ කර්මාභිසංස්කාරයෝ ප්‍රහීණයහ, අභිසංස්කාරයන් ප්‍රහීණ කළ වන බැවින් ගතිවශයෙන් තිරිසන් යැයි හෝ තිරිසන්ගත යැයි හෝ ප්‍රේතවිෂය ඇතියෙකැයි හෝ මිනිස් යැයි හෝ දෙවි යැයි හෝ රූපී යැයි හෝ අරූපී යැයි හෝ සංඥී යැයි හෝ අසංඥී යැයි හෝ නෛවසංඥී නාසංඥී යැයි හෝ කුමකින් කල්පනය කරන්නේ ද; යම් කරුණෙකින් කල්පනය - විකල්පනය - කරන්නේ නම් විකල්පනයට පැමිණෙන්නේ නම්, ඒ හෙතුව නැත ප්‍රත්‍යය නැත කාරණය නැති; **කෙනීධ ලොකස්මිං** - අපායලොකයෙහි...ආයතනලොකයෙහි නුයි - **'කෙනීධ ලොකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය'** යනු වේ.

එයින් වදාළහ, බුදුහු:

"තස්සීධ දිට්ඨේ ව-පෙ-ලොකස්මිං විකප්පයෙය්‍ය"ති.

Free Distribution www.aathaapi.org

5 - 8

න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති
ධම්මම්පි තෙසං න පටිච්ඡිතං සෙ,
න බ්‍රාහ්මණෝ සීලවතෙන නෙය්‍යෝ
පාරං ගතෝ න පච්චෙති තාදී.

න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්තීති – 'කප්පා'ති දෙ කප්පා: තණ්හාකප්පෝ ච දිට්ඨිකප්පෝ ච.

කතමෝ තණ්හාකප්පෝ? යාවතා තණ්හාසඞ්ඛාතෙන සීමකතං මරියාදිකතං[1] ඔධිකතං පරියන්තකතං[2] පරිග්ගහිතං මමායිතං: ඉදං මමං එතං මමං එත්තකං මමං එත්තාවතා මමං, මම රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා අත්ථරණා පාපුරණා දාසිදාසා අජෙළකා කුක්කුටසූකරා හත්ථිගවාස්සවළවා ඛෙත්තං වත්ථු හිරඤ්ඤං සුවණ්ණං ගාමනිගමරාජධානියෝ රට්ඨං ච ජනපදෝ ච කොසෝ ච කොට්ඨාගාරඤ්ච කෙවලම්පි මහාපථවිං තණ්හාවසෙන මමායති, යාවතා අට්ඨසතතණ්හාවිචරිතං, අයං තණ්හාකප්පෝ.

කතමෝ දිට්ඨිකප්පෝ? වීසතිවත්ථුකා සක්කායදිට්ඨි, දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි, දසවත්ථුකා අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි, යා එවරූපා දිට්ඨී දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරං දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහෝ පටිග්ගාහෝ අභිනිවෙසෝ පරාමාසෝ කුම්මග්ගෝ මිච්ඡාපථෝ මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහෝ විපරීතග්ගාහෝ විපල්ලාසග්ගාහෝ මිච්ඡාග්ගාහෝ, අයං ඉමස්මිං යාථාවකණ්ඩෙ[3] ගාහෝ, යාවතා ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි; අයං දිට්ඨිකප්පෝ.

තෙසං තණ්හාකප්පෝ පහීනෝ, දිට්ඨිකප්පෝ පටිනිස්සට්ඨෝ; තණ්හාකප්පස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිකප්පස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා තෙ තණ්හාකප්පං වා දිට්ඨිකප්පං වා න කප්පෙන්ති න ජනෙන්ති න සංජනෙන්ති න නිබ්බත්තෙන්ති නාභිනිබ්බත්තෙන්තීති – න කප්පයන්ති; **න පුරෙක්ඛරොන්තීති පුරෙක්ඛාරාති** ද්වෙ පුරෙක්ඛාරා: තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ ච දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ ච –පෙ– අයං තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ. තෙසං තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ පහීනෝ; දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ පටිනිස්සට්ඨෝ තණ්හාපුරෙක්ඛාරස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා න තණ්හං වා න දිට්ඨිං වා පුරතෝ කත්වා චරන්ති. න තණ්හාධජා න තණ්හාකෙතූ න තණ්හාධිපතෙය්‍යා න දිට්ඨිධජා න දිට්ඨිකෙතූ න දිට්ඨාධිපතෙය්‍යා න තණ්හාය වා න දිට්ඨියා වා පරිවාරෙත්වා චරන්තීති – න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති.

---

1. මරියාදිකතං – මජ්ඣං, සී්‍ය. 2. පරියන්තිකතං – සී්‍ය.
3. යථාවකණ්ඩෙ – සී්‍ම.II.

Free Distribution www.aathaapi.org

5 - 8

ඒ ක්ෂීණාස්‍රවයෝ තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිකල්පයන් නො කෙරෙති, පෙරටු කොට නො හැසිරෙත්; ඔවුන් විසින් දෙසැට දිට්ඨිගතිකයෝ ද නො පිළිගත්තා ලද්දාහු වෙති. ක්ෂීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ තෙමේ ශීලව්‍රතය කරණ කොටගෙන ගෙනයා නො හැක්ක. යම්හෙයකින් තාදී වූ රහත් තෙම නිර්වාණපාරයට ගියේ මාර්ගයෙන් නැසූ කෙලසුන් කරා පෙරළා නො පැමිණේ ද එහෙයිනි.

න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති – 'කප්පා' යනු: තෘෂ්ණා කල්පය ද දෘෂ්ටිකල්පය දැයි දෙ කල්ප කෙනෙක් වෙති:

තෘෂ්ණාකල්පය කවරේ යත්? යම් පමණ තෘෂ්ණාකොටසින් හිමි කරන ලද ද මයීකෘත කරන ලද ද අවයි කරන ලද ද පරිණත කරන ලද ද අරත් කරන ලද ද මම්‌යන කරන ලද ද: මේ මාගේ යැ, තෙල මාගේ යැ, මේතෙක් මාගේ යැ, මාගේ රූප-ශබ්ද-ගන්ධ-රස-ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යැ, අතුරුණු බිමුතුරුණු යැ, දැසිදස්හු යැ, එළුතිරෙළු යැ, ගූරුකුකුළු යැ, ඇත්අශ්වගවෙළඳු යැ, කෙත්වත් යැ, රත්රුවන් යැ, ගම්නියම්ගම්රජදහන්හු යැ, රට දනවි-කොටුගුල් හා සියලු මැ මහපොළොව තෘෂ්ණාවශයෙන් මම්‌යන කෙරෙයි, යම්තාක් අවෝරාසියක් තෘෂ්ණාවිවරිතය වේ ද, මේ තෘෂ්ණාකල්ප නම් වෙයි.

දෘෂ්ටිකල්පය කවරේ යත්? විංශතිවස්තුකසත්කායදෘෂ්ටි යැ, දශවස්තුකමිථ්‍යාදෘෂ්ටි යැ, දශවස්තුකඅන්තග්‍රාහිකාදෘෂ්ටි යැ යන මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගහනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් විලෝමදෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිවිලතයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයෙක් වේ ද, දෘෂ්ටිග්‍රහණයෙක් මිථ්‍යාමාර්ගයෙක් මිථ්‍යාස්වභාවයෙක් තිර්‍යායතනයෙක් විපර්‍යාසග්‍රාහයෙක් විපරීතග්‍රාහයෙක් මිථ්‍යාග්‍රාහයක් අස්වභාවයෙහි ස්වභාව යැයි ගැනීමෙක් වේ ද, යම් දෙ සැට දෘෂ්ටි කෙනෙක් වෙත් ද මේ දෘෂ්ටිකල්ප නම් වේ. ඒ රහතුන් විසින් තෘෂ්ණාකල්පය පහන ලද, දෘෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද, තෘෂ්ණාකල්පය පුහුන් බැවින් දෘෂ්ටිකල්පය දුරුලූ බැවින් ඔවුහු තෘෂ්ණාකල්පය හෝ දෘෂ්ටිකල්පය හෝ කල්පනය නො කෙරෙති නො දනවති නුපදවත් නුසි –'න කප්පයන්ති, යනු වේ.

න පුරෙක්ඛරොන්ති – 'පුරෙක්ඛාර' නම්: තෘෂ්ණාපුරස්කාරය ද දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දැයි දෙ පුරස්කාර කෙනෙක් වෙති... ඒ රහතුන් විසින් තෘෂ්ණාපුරස්කාරය පහන ලද, දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරලන ලද, තෘෂ්ණාපුරස්කාරය පුහුන් බැවින් දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරුලූ බැවින් තෘෂ්ණාව හෝ දෘෂ්ටිය හෝ පෙරටු කොට නො හැසිරෙති, තෘෂ්ණාව ධවජ කොට ඇත්තාහු තෘෂ්ණාව කෙහෙලි කොට ඇත්තාහු තෘෂ්ණාව අධිපති කොට ඇත්තාහු දෘෂ්ටිය ධවජ කොට ඇත්තාහු දෘෂ්ටිය කෙහෙලි (=කොඩි) කොට ඇත්තාහු දෘෂ්ටිය අධිපති කොට ඇත්තාහු නො වෙති, තෘෂ්ණාව විසින් හෝ දෘෂ්ටිය විසින් හෝ නො පිරිවරා හැසිරෙත් නුසි 'න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ධම්මාපි තෙසං න පටිච්ඡිතා සෙති - ධම්මා වුච්චන්ති දිට්ඨිගතානි; **තෙසන්ති** තෙසං අරහන්තානං ඛීණාසවානං; **න පටිච්ඡිතාසෙති** සස්සතා ලෝකෝ ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති න පටිච්ඡිතා සෙ, අසස්සතා ලෝකෝ, අන්තවා ලෝකෝ, අනන්තවා ලෝකෝ, තං ජීවං තං සරීරං, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, හොති ච න ච හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති න පටිච්ඡිතා සෙති - ධම්මාපි තෙසං න පටිච්ඡිතා සෙ.

න බ්‍රාහ්මණෝ සීලවතෙන නෙය්‍යෝති - 'නා'ති පටික්ඛෙපෝ; **බ්‍රාහ්මණෝ** ති සත්තන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ, සක්කායදිට්ඨි බාහිතා හොති -පෙ- අසිතෝ[1] තාදී[2] පවුච්චතෙ ස බ්‍රහ්මා. **න බ්‍රාහ්මණෝ සීලවතෙන නෙය්‍යෝති** - බ්‍රාහ්මණෝ සීලෙන වා වතෙන[3] වා සීලබ්බතෙන[4] වා න යායති න නියති[5] න වුය්හති න සංහරීයතීති - න බ්‍රාහ්මණෝ සීලවතෙන නෙය්‍යෝ.

පාරං ගතෝ න පච්චෙති තාදීති - පාරං වුච්චති අමතං නිබ්බානං, යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං, සෝ පාරං ගතෝ පාරං පත්තෝ අන්තගතෝ අන්තපත්තෝ කොටිගතෝ කොටිපත්තෝ (මිත්තාරෝ) ජාතිමරණසංසාරෝ තස්ස පුනබ්භවෝ නත්ථි- පාරං ගතෝ; **න පච්චෙතීති** සෝතාපත්ති මග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීනා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති න පච්චෙති න පච්චාගච්ඡති. සකදාගාමිමග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීනා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති න පච්චෙති න පච්චාගච්ඡති, අනාගාමිමග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීනා තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති න පච්චෙති න පච්චාගච්ඡති, අරහත්තමග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීනා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති න පච්චෙති න පච්චාගච්ඡතීති - පාරං ගතෝ න පච්චෙති;

---

1. අනිස්සිතෝ - සී්‍ය. 2. තාදි - සී්‍ය. 3. වතෙන න - සී්‍ය.
4. සීලවතෙන - සී්‍ය. 5. නියාති - සී්‍ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

ධම්මාපි තෙසං න පට්ඨපිතා සෙ – 'ධම්මා' යි දෙසැට දෘෂ්ටිගතයෝ කියනු ලැබෙත්. **තෙසං** ඒ අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රවයන් විසින්; **න පට්ඨපිතා සෙ** – ලොකය ශාශ්වත යැ මේ මෑ සැබෑවැ අන්‍යය සිස් යැයි තොපිළිගන්නා ලද්දහු වෙති. ලොකය අශාශ්වත යැ, ලොකය අන්තවත් යැ, ලොකය අනන්තවත් යැ, ආත්ම සඞ්ඛ්‍යාත ජීවයත් ශරීරයත් එය ම යැ, ජීවය අනෙකක ශරීරය අනෙකෙකැ, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු විද්‍යමාන වෙයි, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු අවිද්‍යමාන වෙයි, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු වත්තේත් නොවත්තේත් වෙයි, සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නොමැ වෙයි නොවත්තේ නොවෙයි, මේ මෑ සැබෑවැ අන්‍යය සිස් යැයි නොපිළිගන්නා ලද්දහු නුයි – 'ධම්මාපි තෙසං න පට්ඨපිතා සෙ' යනු වේ.

න බ්‍රාහ්මණා සීලවතෙන තෙසෙය්‍යා – 'න' යනු ප්‍රතික්ෂෙප යැ, **බ්‍රාහ්මණා** – සප්තධර්ම කෙනකුත් බාහිත (–ප්‍රහීණ කළ) වන බැවින් බ්‍රාහ්මණ යැ, සත්කායදෘෂ්ටිය බාහිත වෙයි,...(4–3නිද්දේශය) **න බ්‍රාහ්මණා සීලවතෙන තෙසෙය්‍යා** – ක්ෂීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ තෙමේ ශීලයෙන් හෝ ව්‍රතයෙන් හෝ ශීලව්‍රතයෙන් හෝ නොයවනු ලැබෙයි නොපමුණුවනු ලැබෙයි නොඅදනු ලැබෙයි නොඑළවනු ලැබේ නුයි – 'න බ්‍රාහ්මණා සීලවතෙන තෙසෙය්‍යා' යනු වේ.

පාරං ගතො න පවෙචති තාදී – අමාමහනිවන 'පාරං' යයි කියනු ලැබෙයි, සියලු සංස්කාරයෙන් සන්හිඳුණු සියලු උපධි දුරු කළ තෘෂ්ණා–ක්ෂය වූ කෙලස්රජස් නැති සියලු දුක් නිරුද්ධ වූ නිර්වාණය යි; ඒ ක්ෂීණාස්‍රව පාරයට ගියේ පාරයට පැමිණියේ... (1–6.සූත්‍රනිද්දේශය.) නුයි – 'පාරං ගතො' යනු වේ. **න පවෙචති** – සෝවාන්මඟින් යම් කෙලෙස් කෙතෙක් ප්‍රහීණ වූවාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා නැවත නොඑයි පෙරළා නොඑයි ආපසු නොපැමිණෙයි, සකෘදාගාම්මඟින් යම් කෙලෙස් තෙනෙක් ප්‍රහීණ වූවාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා පෙරළා නොපැමිණෙයි–අනාගාම්මඟින් යම් කෙලෙස් කෙනෙක් ප්‍රහීණ වූවාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා පෙරළා නොපැමිණෙයි – රහත් මඟින් යම් කෙලෙස් කෙනෙක් ප්‍රහීණ වූවාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා නැවත නොඑයි පෙරළා නොපැමිණෙයි ආපසු නොපැමිණේ නුයි – 'පාරං ගතො න පවෙචති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තාදීති අරහා පඤ්චහාකාරෙහි තාදී: ඉට්ඨානිට්ඨේ තාදී, චත්තාවීති තාදී, තිණ්ණාවීති තාදී, මුත්තාවීති තාදී, තංනිද්දෙසා තාදී. කථං අරහා ඉට්ඨානිට්ඨේ තාදී? අරහා ලාභෙපි තාදී, අලාභෙපි තාදී, යසෙපි තාදී, අයසෙපි තාදී, පසංසායපි තාදී, නින්දායපි තාදී, සුඛෙපි තාදී, දුක්ඛෙපි තාදී, එකං වෙ බාහං[1] ගහණේන ලිඛිතපාඨං,[2] එකං වෙ බාහං[1] වාගියා තවෙජ්ජයුං, අමුසම්ං නත්ථි රාගෝ, අමුසම්ං නත්ථි පටිඝං. අනුනයපටිඝවිප්පහීනෙ උග්ඝාතිනිඝාති-වීතිවත්තා අනුරෝධවිරෝධං සමතික්කන්තෙනා; එවං අරහා ඉට්ඨානිට්ඨේ තාදී. කථං අරහා චත්තාවීති තාදී? අරහතා රාගෝ චත්තෝ වන්තෝ මුත්තෝ පහීනෝ පටිනිස්සට්ඨෝ, දෝසෝ මෝහෝ කොධෝ උපනාහෝ මක්ඛෝ පළාසෝ ඉස්සා මච්ඡරියං මායා සාඨෙය්‍යං ථම්භෝ සාරම්භෝ මානෝ අතිමානෝ මදෝ පමාදෝ සබ්බෙ කිලෙසා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බෙ දරථා සබ්බෙ පරිළාහා සබ්බෙ සන්තාපා සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා චත්තා වන්තා මුත්තා පහීනා පටිනිස්සට්ඨා, එවං අරහා චත්තාවීති තාදී. කථං අරහා තිණ්ණාවීති තාදී? අරහා කාමෝඝං තිණ්ණෝ හවෝඝං තිණ්ණෝ දිට්ඨෝඝං තිණ්ණෝ අවිජ්ජෝඝං තිණ්ණෝ සබ්බං සංසාරපථං[3] තිණ්ණෝ උත්තිණ්ණෝ නිත්තිණ්ණෝ අතික්කන්තෝ සමතික්කන්තෝ වීතිවත්තෝ, සෝ වුට්ඨවාසෝ චිණ්ණවරණෝ ජාතිමරණසංසාරෝ නත්ථි තස්ස පුනබ්භවෝති. එවං අරහා තිණ්ණාවීති තාදී. කථං අරහා මුත්තාවීති තාදී? අරහතෝ රාගා චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං; දෝසා චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං; මෝහා චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං; කොධා උපනාහා මක්ඛා පළාසා ඉස්සාය මච්ඡරියා මායාය සාඨෙය්‍යා ථම්භා සාරම්භා මානා අතිමානා මදා පමාදා සබ්බකිලෙසෙහි සබ්බදුච්චරිතෙහි සබ්බදරථෙහි සබ්බපරිළාහෙහි සබ්බසන්තාපෙහි සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං; එවං අරහා මුත්තාවීති තාදී. කථං අරහා තංනිද්දෙසා තාදී? අරහා සීලෙ සති සීලවාති තංනිද්දෙසා තාදි; සද්ධාය සති සද්ධොති තංනිද්දෙසා තාදී, විරියෙ සති විරියවාති තංනිද්දෙසා තාදී, සතියා සති සතිමාති තංනිද්දෙසා තාදී, සමාධිම්හි සති සමාහිතොති තංනිද්දෙසා තාදී, පඤ්ඤාය සති පඤ්ඤවාති තංනිද්දෙසා තාදී, විජ්ජාය සති තෙවිජ්ජොති තංනිද්දෙසා තාදී, අභිඤ්ඤාය සති ඡළභිඤ්ඤොති තංනිද්දෙසා තාදී, එවං අරහා තංනිද්දෙසා තාදීති – පාරඞ්ගතෝ න පවෙච්ඡති තාදී.

තෙනාහ භගවා:

"න කප්පයන්ති න පුරෙක්ඛරොන්ති
ධම්මාපි තෙසං න පටිච්ඡිතා සෙ,
න බ්‍රාහ්මණෝ සීලවතෙන තෙය්‍යා
පාරඞ්ගතෝ න පවෙච්ඡති තාදීති.

පරමට්ඨකසුත්තනිද්දෙසෝ පඤ්චමෝ.

---

1. අඞ්කං – සීමු. I. 2. විලිඛිපෙය්‍යුං – සීමු. II.
3. සබ්බසංසාරපථං – මනුප. සබ්බභවඞ්ගාරපථං – සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

තාදී යනු – රහත්හු පස්කරුණෙකින් තාදීහ: ඉටුඅනිටුයෙහි තාදී (-සමානය) හ, කෙලෙසුන් හලහු නුයි තාදීහ, සසර තරණය කළහු නුයි තාදීහ, රාගාදියෙන් මිදුණහු නුයි තාදීහ, තන්නිද්දෙසයෙන් (-ඒ ඒ ශීලශ්‍රද්ධාදියෙන් දැක්විය යුත්තාහු නුයි) තාදීහ. කිසෙයින් රහත්හු ඉෂ්ටානිෂ්ටයෙහි තාදී ෂේක් ද යත්: රහත්හු ලාභයෙහි දු තාදීහ, අලාභයෙහි දු – යශස්හි දු – අයශස්හි දු – ප්‍රශංසායෙහි දු – නින්දුයෙහි දු සුඛයෙහි දු – දුඃඛයෙහි දු තාදී ෂේක. ඉදින් එක් බාහුවක් සිවුදෙගදින් ආලෙප කරන්නාහු නම්, අනෙක් බාහුව වැයකින් සන්නාහු නම් අර ගඤ්ඡනලේපයෙහි ඇලීමෙක් නැත, අර සැයිමෙහි කොපයෙක් නැත; රාගදෝෂ දුරු කොට සිටියහ, අනුග්‍රහනිග්‍රහ ඉක්මවා සිටියහ, අනුනය-ප්‍රතිඝ මොහොවට ඉක්මැවූහ. මෙසේ රහත්හු ඉෂ්ටානිෂ්ටයෙහි තාදී ෂේක. කිසෙයින් රහත්හු කෙලෙස් හල හෙයින් 'තාදී' වූහ යත්: රහත්හු විසින් රාගය ත්‍යක්ත යැ වාන්ත යැ ප්‍රහීණ යැ දුරලන ලද්දේය, දෝෂය – මෝහය – ක්‍රෝධය – උපනාහය – මක්ඛව – ඉස්සාව – මච්ඡරිය – මාත්සර්‍යය – මායාව – ශාඨ්‍යව – තදව – සාරම්භය – මානය – අතිමානය මදය – ප්‍රමාදය – සියලු කෙලෙහයෝ – සියලු දුශ්චරිතයෝ – සියලු දරථයෝ – සියලු පරිදාහයෝ – සියලු සන්තාපයෝ සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ – ත්‍යක්තයහ වාන්තයහ මුක්තයහ ප්‍රහීණයහ දුරලන ලද්දාහ. මෙසෙයින් රහත්හු කෙලෙසුන් හල හෙයින් 'තාදී' නම් වූ ෂේක. කිසෙයින් රහත්හු සසර තරණය කළහෙයින් 'තාදී' වූහ යත්: රහත්හු කාමෝඝය තරණය කළහ, භවඕඝය – දෘෂ්ට්‍යෝඝය – අවිද්‍යා – ඕඝය තරණය කළහ, සියලු සංසාර-පථය තරණය කළහ, උත්තරණය – නිස්තරණය කළහ, ඉක්මැවූහ, මැනවින් ඉක්මැවූහ, වෙසෙයින් ඉක්මැවූහ, ඒ රහත්හු වුසු ආර්‍යවාස ඇතියහ, පුරුදු කළ වරණධර්ම ඇතියහ... (1-6.සූත්‍රනිද්දේශය.) මෙසෙයින් රහත්හු තරණය කළහෙයින් රහත් නම් වූ ෂේක කිසෙයින් රහත්හු මිදුණු හෙයින් 'තාදී' වූහ යත්: රහත්හුගේ සිත රාගයෙන් මුක්ත ය විමුක්ත ය සුවිමුක්ත ය, දෝෂයෙන් – මෝහයෙන් මුක්ත ය විමුක්ත ය සුවිමුක්තය, ක්‍රෝධයෙන් උපනාහයෙන් මක්ඛයෙන් පළාසයෙන් ඊර්ෂ්‍යාවෙන් මාත්සර්‍යයෙන් ශාඨ්‍යයෙන් සතම්භයෙන් සාරම්භයෙන් මානයෙන් අතිමානයෙන් ප්‍රමාදයෙන් මදයෙන් සර්වදුශ්චරිතයෙන් සර්වදරථයෙන් සර්වපරිදාහයෙන් සර්වසන්තාපයෙන් සර්වාකුශලාභිසංස්කාරයන් කෙරෙන් මුක්තය විමුක්තය සුවිමුක්තය. මෙසෙයින් රහත්හු රාගාදියෙන් මිදුණු හෙයින් තාදී නම් වූහ. කිසෙයින් රහත්හු තන්නිද්දේශයෙන් 'තාදී' වූහ යත්: ශීලය ඇති කල්හි 'සිල්වත්හ, සි ඒ ශීලයෙන් දැක්විය යුතු හෙයින් තාදීහ, ශ්‍රද්ධා ඇති කල්හි 'සැදහැවත්හ' සි එයින් නිදෙසිය යුතු හෙයින් තාදීහ, වීර්‍ය ඇති කල්හි 'වීර්‍යවත්හ'සි...සමාධිය ඇති කල්හි 'සමාධිමත්හ'සි...සමාධිය ඇති කල්හි 'සමාහිත'යයි.. ප්‍රඥව ඇති කල්හි 'ප්‍රඥවත්හ'සි...විද්‍යාව ඇති කල්හි 'ත්‍රිවිද්‍ය ඇත්තාහ'සි...අභිඥව ඇති කල්හි 'ෂඩභිඥයහ'සි ඒ අභිඥයෙන් දැක්විය යුතු හෙයින් තාදී නම් වූහ. මෙසෙයින් රහත්හු තන්නිද්දේශයෙන් 'තාදී' නම් වූවාහු නුයි – 'පාරං ගතෝ න පවෙච්ඨි තාදී' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"න කප්පයන්ති-පෙ-න පවෙච්ඨි තාදී" යනු.

පස්වැනි පරමට්ඨකසූත්‍රනිද්දේශය සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

6

ජරාසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ ජරාසුත්තනිද්දෙසෝ[1] වුච්චති:

6 - 1

අප්පං වත ජීවිතං ඉදං
ඔරං වස්සසතාපි මීයති,[2]
යෝ චෙපි අතිව්ව ජීවති
අථ ඛෝ සෝ ජරසාපි මීයති.

අප්පං වත ජීවිතං ඉදන්ති – 'ජීවිත'න්ති ආයු ඨිති[3] යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං; අපිච දීඝි කාරණේහි අප්පකං ජීවිතං, ථොකකං ජීවිතං; ඨිතිපරිත්තතායය වා අප්පකං ජීවිතං, සරසපරිත්තතායය වා අප්පකං ජීවිතං. කථං ඨිති පරිත්තතායය වා අප්පකං ජීවිතං? අතීතෙ චිත්තක්ඛණෙ ජීවිත්ථ න ජීවති න ජීවිස්සති; අනාගතෙ චිත්තක්ඛණෙ ජීවිස්සති න ජීවති න ජීවිත්ථ; පච්චුප්පන්නෙ චිත්තක්ඛණෙ ජීවති න ජීවිත්ථ න ජීවිස්සති.

1. ජීවිතං අත්තභාවෝ ච සුඛදුක්ඛා ච කෙවලා,
එකචිත්තසමායුත්තා ලහුසෝ වත්තතෙ ඛණෙ.

2. චුල්ලාසීති සහස්සානි කප්පා[4] තිට්ඨන්ති යෙ මරූ,
නෙව තෙපි ජීවන්ති දීඝි චිත්තෙහි සංයුතා[5].

3. යෙ නිරුද්ධා මරන්තස්ස තිට්ඨමානස්ස වා ඉධ,
සබ්බෙපි[6] සදිසා ඛන්ධා ගතා අප්පටිසන්ධිකා.[7]

4. අතීතානාගතා භග්ගා යෙ ච භග්ගා අනාගතා,
තදන්තරෙ නිරුද්ධානං වෙසමං[8] නත්ථි ලක්ඛණෙ.

5. අනිබ්බත්තෙන න ජාතෝ පච්චුප්පන්නෙන ජීවති,
චිත්තභඞ්ගා මතෝ ලෝකෝ පඤ්ඤත්තිපරමත්තියා.[9]

6. යථා නිත්තා පවත්තන්ති ජ්නෙන පරිණාමිතා,
අවීචීන්තධාරා වත්තන්ති සළායතනපච්චයා.

7. අතීධානගතා භග්ගා පුඤ්ඤා නත්ථි අනාගතෙ,
නිබ්බත්තාෙයව තිට්ඨන්ති ආරග්ගෙ සාසපූපමා.

---

1. ජරාසුත්තං - සීමු. II. 2. මීයති - සු, ස.
3. ආයුවඩ්ඪි - සීමු. II. 4. කපපං - වි. 5. සමඞ්ගිතා - සීමු. II. සමඞ්ගිතා - වි.
6. සබ්බෙව - සීමු. II. 7. අපපටිසන්ධියා - වි.
8. වෙසම්මං - ස. 9. පරමවඩ්ඪියා - වි. පරමවඩ්ඪි - ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

6

ජරාසූත්‍රනිද්දේශය

ඉක්බිති ජරාසූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ:

6 – 1

මිනිසුන්ගේ මේ ජීවිතය එකාන්තයෙන් අල්ප වෙයි. අවුරුදු සියයකින් මෙපිට (කලලාදි කාලයෙහි වූ) මැරෙයි. ඉදින් යමෙක් සියක් වස් ඉක්මවා ජීවත් වේ නම්, එකල ගෙතෙම ජරාවෙන් නමුදු මියන්නේ සි.

අප්පං වත ජීවිතං ඉදං – 'ජීවිතං' යනු: (අරූපධර්මයන්ගේ) ආයුසය සිටීම යපනය යාපනය (=යැපීම) ඉරියනය පැවැත්ම පාලනය ජීවිතය ජීවිතෙන්ද්‍රිය යි. තවද, දෙ කරුණෙකින් ජීවිතය අල්ප වෙයි: සතිනිස්සණය මද බැවින් හෝ ජීවිතය අල්ප යැ, කෘත්‍යලක්ඛණ හෝ සමපත්තිලක්ඛණ රසය මද බැවින් හෝ ජීවිතය අල්ප යි. කිසෙයින් සතිපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අල්ප වෙයි යත්? අතීත චිත්තක්ඛණයෙහි ජීවත් විය, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වන්නේ ය; අනාගත චිත්තක්ඛණයෙහි ජීවත් වන්නේ යැ, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වී; වර්තමාන චිත්තක්ඛණයෙහි ජීවත් වෙයි, ජීවත් නො වී, ජීවත් නො වන්නේ සි.

1. (සංඝාරස්කන්ධ සඞ්ඛ්‍යාත) ජීවිතය ද, (රූපස්කන්ධ සඞ්ඛ්‍යාත) ආත්මය ද, (වේදනාස්කන්ධ සඞ්ඛ්‍යාත) සුවදුක් ද, (ධ්‍රුවසුඛසුභත්තභාව රහිත හෙයින්) කෙවල වූවාහු (විඤ්ඤාණස්කන්ධ සඞ්ඛ්‍යාත) එක් සිතක් සමඟ යෙදුණාහු ඒ (ජීවිතාදීන්ගේ) ක්ෂණය අල්ප වශයෙන් පවත්නේ යැ.

2 යම් දෙවි කෙනෙක් කප් සුවාසූදහසක් ආයු ගෙන (නෙවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතනයෙහි) සිටිත් නම්, ඔහු පවා දෙ සිතෙකින් යුක්ත වූවාහු නො මැ ජීවත් වෙති.

3. මේ ලොව මළහුගේ හෝ ජීවත් වන්නහුගේ හෝ යම් ස්කන්ධ කෙනෙක් නිරුද්ධ වූවාහු ද, (ච්‍යුතියෙන් උඩ නිරුද්ධ වූ හෝ) ප්‍රවෘත්තියෙහි නිරුද්ධ වූ හෝ ඒ සියලු මැ ස්කන්ධයෝ ගියාහු අප්‍රතිසන්ධිකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

4. යම් ස්කන්ධ කෙනෙක් අනන්තර (=අතීත) වැ සිට බිඳී ගියාහු ද, යම් අනාගත ස්කන්ධ කෙනෙකුත් බිඳී යන්නාහු ද, ඒ අතුරු නිරුද්ධ වූ වර්තමානස්කන්ධයන්ගේ ලක්ඛණයෙහි විෂම බවෙක් (=නානත්තයෙක්) නැති.

5. භූපන් අනාගතස්කන්ධයෙන් භූපන්නේ යැ, ක්ෂණප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ වර්තමානස්කන්ධයෙන් ජීවත් වෙයි, ලෝවැසි තෙම චිත්තයාගේ බිඳීමෙන් මළේ නම්, (දන්ත මළේය, තිස්ස මළේය යන) ප්‍රඥප්තිය චිත්තභඞ්ගසඞ්ඛ්‍යාත පරමාර්ථය නිශ්‍රිත කොට ඇත.

6. ඡන්ද විසින් පරිණාමිත වූවාහු නතු වූ පරිදි පවත්නාහු යැ, ෂඩායතනප්‍රත්‍යයෙන් භූතයන් ධාරා (=සන්තති) ඇති වැ පවතිත්.

7. බිඳුණු ස්කන්ධයෝ නිධානයට (=රැස්වීමට) නො ගියාහු යැ, අනාගතයෙහි වූ ඔවුන්ගේ රැස්වීමෙක් නැති, උපන්නාහු මැ හිදිඅඟැ අඹඇට සෙයින් සතිනික්ඛණයෙහි සිටිත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

8. නිබ්බත්තානඤ්ච ධම්මානං භඞ්ගා නෙසං පුරක්ඛතෝ,
පලොකධම්මා තිට්ඨන්ති පුරාණෙහි අමිස්සිතා.

9. අදස්සනාතෝ ආයන්ති භඞ්ගා ගච්ඡන්ති අදස්සනං,[1]
විජ්ජුපාදෙව ආකාසෙ උපජ්ජන්ති වයන්ති චාති.

එවං ඛීනපරිත්තතාය අපපකං ජීවිතං.

කථං සරසපරිත්තතාය අපපකං ජීවිතං? අස්සාසූපනිබන්ධං ජීවිතං, පස්සාසූපනිබන්ධං ජීවිතං, අස්සාසපස්සාසූපනිබන්ධං ජීවිතං, මහාභූතූපනිබන්ධං ජීවිතං, කබළීකාරාහාරූපනිබන්ධං ජීවිතං, උසුමූපනිබන්ධං ජීවිතං, විඤ්ඤාණූපනිබන්ධං ජීවිතං. මූලම්පි ඉමෙසං දුබ්බලං, පුබ්බහෙතූ'පි ඉමෙසං දුබ්බලා, යෙපි පච්චයා තෙ'පි දුබ්බලා, යාපි පහවිකා සාපි[2] දුබ්බලා, සහභූපි[3] ඉමෙසං දුබ්බලා, සම්පයොගා'පි ඉමෙසං දුබ්බලා, සහජාපි ඉමෙසං දුබ්බලා, යා'පි පයොජිකා සා'පි දුබ්බලා, අඤ්ඤමඤ්ඤං නිව්වදුබ්බලා ඉමෙ, අඤ්ඤමඤ්ඤං අනවට්ඨිතා ඉමෙ, අඤ්ඤමඤ්ඤං පරිපාතයන්ති ඉමෙ, අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස හි නත්ථි තාසිතා, න චාපි ඨපෙන්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං ඉමෙ. යෝ'පි නිබ්බත්තකෝ සෝ න විජ්ජති.

10. "න ච කෙනචි කොචි හායති භඞ්ගබ්‍යා[4] ඉමේ හි සබ්බසෝ,
පුරිමෙහි පහාවිතා ඉමේ යෙපි පහවිකා[5] තෙ පුරෙ මතා
පුරිමං'පි ච පච්ඡිමං'පි ච අඤ්ඤමඤ්ඤං න කදාචිමාදිසූ"ති.

එවං සරසපරිත්තතාය අපපකං ජීවිතං.

අපි ච චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං ජීවිතං උපාදාය මනුස්සානං අපපකං ජීවිතං පරිත්තං ජීවිතං ථොකං ජීවිතං ඛණිකං ජීවිතං ලහුකං ජීවිතං ඉත්තරං ජීවිතං අනද්ධනියං ජීවිතං න චිරට්ඨිතිකං ජීවිතං. තාවතිංසානං දෙවානං - යාමානං දෙවානං - තුසිතානං දෙවානං - නිම්මාණරතීනං දෙවානං - පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං - බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං ජීවිතං උපාදාය මනුස්සානං අපපකං ජීවිතං පරිත්තං ජීවිතං ථොකං ජීවිතං ඛණිකං ජීවිතං ලහුකං ජීවිතං ඉත්තරං ජීවිතං අනද්ධනියං ජීවිතං න චිරට්ඨිතිකං ජීවිතං. වුත්තම්පි චෙතං භගවතා:

"අපමිදං භික්ඛවෙ මනුස්සානං ආයු, ගමනීයො සම්පරායො, මත්තාය බොධිබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණං. යො හි භික්ඛවෙ චිරං ජීවති, සො වස්සසතං අපපං වා භියය්‍යා."a

---

1. ගච්ඡන්ත්‍යදස්සනං - ම්.
2. යෙපි පහාවිකා තෙපි - සීමු. II. 3. සහභූම් පි - සීමු. II.
4. භඞ්ගබ්බා - සීමු II. 5. පහාවිතා - සීමු. II.
a. මාරසංයුත්ත - පඨමවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

8. ඉපැදූ පවත්නාවූ ඒ ස්කන්ධධර්මයන්ගේ ද බිඳීම පෙරටු කරන ලද්දේ යැ, නැසෙන පියවි ඇත්තාහු පැරණි ස්කන්ධයන් හා අමිශ්‍ර වූවාහු සිටිත්.

9. නොදක්නාහු මැ පැමිණෙති (=උපදිති). නැසීමෙන් මතු නොදක්නා බවට මැ යෙති. අහසැ විදුලි කෙටීමක් මෙන් උපදනාහු ද නැසෙන්නාහු ද වෙත්.

මෙසේ සන්තතිපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අල්ප වේ.

කිසෙයින් සරසපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අල්ප වෙයි යත්? ආශ්වාසය නිසා පවත්නේ යැ ජීවිතය, ප්‍රශ්වාසය නිසා පවත්නේ යැ ජීවිතය, ආශ්වාසප්‍රශ්වාස පිළිබඳ යැ ජීවිතය, පෘථිව්‍යාදි මහාභූතයන් පිළිබඳ යැ ජීවිතය, කවලීකාරාහාරය පිළිබඳ යැ ජීවිතය. උණුසුම (=කර්මජතේජස) පිළිබඳ යැ ජීවිතය, භවාඞ්ගවිඤ්ඤාණය පිළිබඳ යැ ජීවිතය. මේ ආශ්වාසාදීන්ගේ මූලකාරණය (=හෙතුව) ද දුබල යැ, මොවුන් ගේ අවිද්‍යාදී පූර්වහෙතූහු ද දුබලයෝ යැ, ආරම්මණාදි අසාධාරණප්‍රත්‍යයෝ ද දුබලයෝ යැ, ප්‍රධාන වැ සිට උපදවන ඒ තෘෂ්ණාව ද දුබල යැ, මොවුන්ගේ සමග උපන් රූපාරූපධර්මයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොවුන් ගේ එක් වැ යෙදුණු අරූපධර්මයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොවුන්ගේ සහජධර්මයෝ ද දුබලයෝ යැ, ව්‍යුතිප්‍රතිසන්ධි විසින් යොදවන වෘත්තමූලක වූ ඒ තෘෂ්ණාව ද දුබල යැ, මොවුහු ඔවුනොවුන් නිරතුරු දුබලයෝ යැ. මොහු ඔවුනොවුන් අනවස්ථිතයෝ යැ, මොහු ඔවුනොවුන් පිරිහෙලති, ඔවුනොවුන් රැකීමෙක් නැති, මොහු ඔවුනොවුන් නො ද සිටුවති. මොවුන්ගේ උත්පාදකධර්මය ද නැත්.

10. එකෙක් එකක්හුගේ වශයෙන් නො ද පිරිහෙයි. මේ සියලු මැ ස්කන්ධයෝ සර්ප්‍රකාරයෙන් බිඳීමට යායුත්තාහු යැ. මේ වර්තමානස්කන්ධයෝ පූර්වහෙතුප්‍රත්‍යයන් විසින් උපදවන ලද්දාහු යැ. උත්පාදක වූ ඒ පූර්වහෙතුප්‍රත්‍යයෝ පළමු මැ මළාහු යැ. පූර්වහෙතුප්‍රත්‍යයෝ ද වර්තමාන ප්‍රත්‍යයසමුත්පන්නයෝ ද ඔවුනොවුන් කිසි කලෙක නොදුටුවිරුහ.

මෙසේ සරසපරිත්තතායෙන් ජීවිතය අල්ප වේ.

තවද – චාතුර්මහාරාජික දෙවියන්ගේ ජීවිතය පිණිස මිනිසුන්ගේ ජීවිතය අල්ප යැ, ජීවිතය පරිත්ත යැ, ජීවිතය මඳ යැ, ජීවිතය ක්ෂණික යැ, ජීවිතය සැහැල්ලු යැ, ඉක්බිති යැ, ජීවිතය කල් නොපවත්නේ යැ, ජීවිතය විරස්ථායී නො වේ. ත්‍රායස්ත්‍රිංශත් දෙවියන්ගේ – යාමදෙවියන්ගේ – තුෂිතදෙවියන්ගේ – නිර්මාණරතීදෙවියන්ගේ – පරනිර්මිතවශවර්තී දෙවියන්ගේ – බ්‍රහ්මකායික දෙවියන්ගේ ජීවිතය පිණිස මිනිසුන්ගේ ජීවිතය අල්ප යැ, ජීවිතය පරිත්ත යැ, ජීවිතය මඳ යැ, ජීවිතය ක්ෂණික යැ, ජීවිතය ලහුක යැ, ජීවිතය ඉක්බිති යැ, ජීවිතය අනධිනිය යැ, ජීවිතය අවිරස්ථායී වේ. වදරන ලද මැනු භාග්‍යවත්හු විසින්:

"මහණෙනි, මිනිසුන්ගේ මේ ආයුෂ අල්ප යැ, පරලොව යා යුත්තේ යැ, නුවණින් දත යුතු යැ, කුසල් කළ යුතු යැ. බඹසර සිරියැ යුතු යැ, උපන්හුගේ නොමැරීමෙක් නැති. මහණෙනි, යමෙක් කලක් ජීවත් වේ නම් හෙතෙම හවුරුදු සියයක් ජීවත් වෙයි. අධික වූයේ නම් සළලපයක් මැයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

11. "අපමායු මනුස්සානං ගිලෙය්‍ය නං සූපොරිසො,
වරෙය්‍යාදිත්තසීසොව නත්ථි මච්චුස්සනාගමෙ.

12. අච්චයන්ති අහොරත්තා ජීවිතං උපරුජ්ඣති,
ආයු ඛියති මච්චානං කුන්නදීනංව ඔදක"නති.a

අප්පං වත ජීවිතං ඉදං ඔරං වස්සසතාපි මියතීති[1] – කලලකාලෙපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, අබ්බුදකාලෙපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, පෙසිකාලෙපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, ඝනකාලෙපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, පසාඛකාලෙපි[2] වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, ජාතමත්තොපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, සූතිඝරෙපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, අඩ්ඩමාසිකොපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, මාසිකොපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, දෙවමාසිකොපි – තෙමාසිකොපි – චතුමාසිකොපි – පඤ්චමාසිකොපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, ඡමාසිකොපි – සත්තමාසිකොපි – අට්ඨමාසිකොපි – නවමාසිකොපි – දසමාසිකොපි – සංවච්ඡරිකොපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, දෙවස්සිකොපි – තිවස්සිකොපි – චතුවස්සිකොපි පඤ්චවස්සිකොපි – ඡවස්සිකොපි – සත්තවස්සිකොපි – අට්ඨවස්සිකොපි – නවවස්සිකොපි – දසවස්සිකොපි – වීසතිවස්සිකොපි – තිංසවස්සිකොපි – චත්තාරීසවස්සිකොපි – පඤ්ඤාසවස්සිකොපි – සට්ඨිවස්සිකොපි –සත්තතිවස්සිකොපි – අසීතිවස්සිකොපි – නවුතිවස්සිකොපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජතීති 'ඔරං වස්සසතාපි මියති.[3]'

යො චෙපි අතිච්ච ජීවතීති – යො වස්සසතං අතික්කම්ම්ා ජීවති, සො එකං වා වස්සං[4] ජීවති, ද්වෙ වා වස්සානි ජීවති, තීණි වා වස්සානි ජීවති, චත්තාරි වා වස්සානි ජීවති, පඤ්ච වා වස්සානි ජීවති –පෙ– දස වා වස්සානි ජීවති, වීසතිං වා වස්සානි ජීවති, තිංසං වා වස්සානි ජීවති, චත්තාරීසං වා වස්සානි ජීවතීති 'යො චෙපි අතිච්ච ජීවති.'

අථ ඛො සො ජරායපි මියතීති – යථා ජිණ්ණො නොති වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයො අනුප්පත්තො, ඛණ්ඩදන්තොපි පලිතකෙසොපි,[5] විලූනං ඛලිතංසිරො වලිතං තිලකාහතගත්තතා වඞ්කො හොතොහා දණ්ඩපරායණෙණ, සො ජරායපි වවති මරති අන්තරධායති විපලුජ්ජති, නත්ථි මරණමහා මොක්ඛො.

13. "එලානමිව පක්කානං පාතො පපතතෙතා භයා,
එවං ජාතාන මච්චානං නිච්චං මරණතො භයං.

14. යථාපි කුම්භකාරස්ස කතා මත්තිකභාජනා,[6]
සබ්බං භෙදනපරියන්තං[7] එවං මච්චාන ජීවිතං.

15. දහරා ච මහන්තා ච යෙ බාලා යෙ ච පණ්ඩිතා,
සබ්බෙ මච්චුවසං යන්ති සබ්බෙ මච්චුපරායණා."

---

1. මියතීති – සීමු. II. 2. පඤ්චඝනාබුදාලෙපි – ස්‍යා.
3. මියතී – සීමු. II. 4. වස්සසතං – සීමු. II. 5. එලිතකෙසෙ – ස.
6. කතා මත්තිකභාජනා – මජ්ඣං. ස්‍යා. 7. සබ්බෙ භෙදන පරියන්තා – මජ්ඣං. ස්‍යා.
a. මාරසංයුත්තා – පඨමවග්ගෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

11. මිනිසුන්ගේ ආයුස අල්ප යැ. සාඛුපුරුෂ තෙම ඒ මද වූ ආයුසයට ලජ්ජා වන්නේ යැ. හිස ගිනි ගත්තකු සෙයින් කුසල්හි හැසිරෙන්නේ යැ. මරහුගේ නොපැමිණීමෙක් නම් නැති.

12. රැකුවල්හු ඉක්මැ යෙති. ජීවිතෙන්ද්‍රියය අභාවයට යෙයි. කුඩා නදියක දියත්තක් සෙයින් මිනිසුන්ගේ ආයුස ගෙවේ.

අප්පං වත ජීවිතං ඉදං ඔරං වස්සසතාපි මියති – කලලකාලයෙහිදු චුත වෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැනැසෙයි. අර්බුදකාලයෙහි දු... පෙශීකාලයෙහි දු...ඝනකාලයෙහි දු...ප්‍රශාඛකාලයෙහි දු...උපත්තෙණෙහි දු...තිඛිරිගෙහි දු චුත වෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැනසෙයි. අඩමැසි වූගේ ද...එක්මැසි වූයේ ද... දෙමැසි වූගේ ද...තෙමැසි වූයේ ද...සිවුමැසි වූගේ ද...පස්මැසි වූගේ ද...සමැසි වූගේ ද...සත්මැසි වූගේ ද...අටමැසි වූගේද...නවමැසි වූයේ ද...දසමැසි වූයේ ද චුත වෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැනැසෙයි. එක්හැවිරිදි වූගේ ද...දෙහැවිරිදි වූගේ ද... තුන්හැවිරිදි වූයේ ද...සිවුහැවිරිදි වූගේ ද...පස්හැවිරිදි වූයේ ද...සහැවිරිදි වූයේ ද...සත්හැවිරිදි වූයේ ද...අටහැවිරිදි වූගේ ද...නවහැවිරිදි වූගේ ද...දසහැවිරිදි වූගේ ද. . .විසිහැවිරිදි. . .තිස්හැවිරිදි. . .සතලිස්හැවිරිදි. . . පනස්හැවිරිදි...සැටහැවිරිදි...සැත්තෑහැවිරිදි...අසූහැවිරිදි...අනූහැවිරිදි වූගේ ද චුතවෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැනැසේ නුයි 'ඔරං වස්සසතාපි මියති' යනු වේ.

යො වෙපි අතිචිව ජීවති – යමෙක් අවුරුදු සියය ඉක්මවා ජීවත් වේ නම්, හෙතෙම එක් වසක් හෝ ජීවත් වෙයි, දෙවසක් හෝ... තෙවසක් හෝ...සිවුවසක් හෝ...පස්වසක් හෝ ජීවත්වෙයි, ...දසවසක් හෝ හෝ...විසිවසක් හෝ...තිස්වසක් හෝ...සතලිස්වසක් හෝ ජීවත් වේ නුයි – 'යො වෙපි අතිචිව ජීවති' යනු වේ.

අථ ඛො සො ජරසාව මියති – යම් කලෙක ජරාවෙන් දිරුගේ වේ ද වයසින් වෘද්ධ වූගේ මහලු වූගේ තුන්වයස් ඉක්මවූගේ අන්තිම වයසට පැමිණියේ වේ ද, (එකල්හි) කඹ (ගිලිහුණු) දත් ඇතියේ පැසුණු කෙස් ඇතියේ සිදුණු කෙස් ඇති ඛල්වාටයිකී වූගේ රැලිහටගත් තලකැලලින් යුත් සිරුරු ඇතියේ වක්වූගේ බිඳුණු සිරුරු ඇතියේ සැරයටිය පිහිට කොට ඇතියේ හෙතෙම ජරාවෙන් මඬනා ලදුගේ ම චුත වෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැනැසෙයි. මරණයෙන් මිදීමෙක් නැති.

13. ඵලඝිමියනට පැසුණු ගෙඩි උදැසන වැටීමෙන් උපදනා බිය මෙන් මෙසේ උපන් සත්නට නිරතුරු මරණයෙන් බිය උපදනේය.

14. කුඹලා විසින් කරන ලද මැටිබඳුන් සියල්ල යම්සේ බිඳීම අවසන් කොට ඇත්තේ ද, එසෙයින් සත්ත්වයන්ගේ ජීවිතය මරණය අවසන් කොට ඇත්තේය.

15. තරුණයෝ ද මහල්ලෝ ද බාලයෝ ද පණ්ඩිතයෝ ද යන සියල්ලෝ මරහුගේ වශයට යෙති. සියල්ලෝ මරණය පරායණ කොට ඇත්තාහ.

Free Distribution www.aathaapi.org

16. "තෙසං මච්චුපරෙතානං ගච්ඡතං පරලොකතො,
න පිතා තායතෙ පුත්තං ඤාතී වා පන ඤාතකෙ.

17. පෙක්ඛතඤ්ඤෙව ඤාතීනං පස්ස ලාලපතං[1] පුථූ,
එකමෙකොව මච්චානං ගොවජ්ඣා විය නීයති.
එවමබ්භාහතො ලොකො මච්චුනා ච ජරාය චා"තිa

අථ ඛො සො ජරසාව මීයති.

තෙනාහ භගවා:

"අප්පං වත ජීවිතං ඉදං
ඔරං වස්සසතාපි මීයති,
යො වෙපි අතිච්ච ජීවති
අථ ඛො සො ජරසාව මීයතී"ති.

6 - 2

සොචන්ති ජනා මමායිතෙ
න හි සන්ති නිච්චා පරිග්ගහා,
විනාභාවං සන්තමෙවිදං
ඉති දිස්වා නාගාරමාවසෙ.[2]

සොචන්ති ජනා මමායිතෙති - 'ජනා'ති ඛත්තියා ච බ්‍රාහ්මණා ච වෙස්සා ච සුද්දා ච ගහට්ඨා ච පබ්බජිතා ච දෙවා ච මනුස්සා ච; **මමත්තෙති** - දෙ මමත්තා: තණ්හාමමත්තං ච දිට්ඨිමමත්තං ච -පෙ- ඉදං තණ්හාමමත්තං -පෙ- ඉදං දිට්ඨිමමත්තං. මමායිතං වත්ථුං අවෙජ්දසඞ්කිනොපි සොචන්ති. අවිජිජ්ජනෙතපි සොචන්ති. අවිඤ්ඤාතෙපි සොචන්ති. මමායිතං වත්ථුං විපරිණාමිඤ්ඤිතොපි සොචන්ති. විපරිණමිනෙතපි සොචන්ති. විපරිණතෙපි සොචන්ති, කිලම්මන්ති, පරිදෙවන්ති, උරත්තාළිං කන්දන්ති, සමොහං ආපජ්ජන්තීති 'සොචන්ති ජනා මමායිතෙ.'

න හි සන්ති නිච්චා පරිග්ගහාති - 'පරිග්ගහා'ති - දෙ පරිග්ගහා: තණ්හාපරිග්ගහො ච දිට්ඨිපරිග්ගහා ච -පෙ- අයං තණ්හාපරිග්ගහො -පෙ- අයං දිට්ඨිපරිග්ගහො. තණ්හාපරිග්ගහො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මො. දිට්ඨිපරිග්ගහා ච අනිච්චා සඞ්ඛතා[3] පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා විපරිණාමධම්මා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"පස්සථ නො තුම්හෙ භික්ඛවෙ, තං පරිග්ගහං, යවාස්ස[4] පරිග්ගහො නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සතීති? නො හෙතං භන්තෙ. සාධු භික්ඛවෙ, අහම්පි ඛො එතං භික්ඛවෙ පරිග්ගහං න සමනුපස්සාමි, යවාස්ස[4] පරිග්ගහො නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සතී"ති.b පරිග්ගහා නිච්චා ධුවා සස්සතා අවිපරිණාමධම්මා තත්ථ න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නුපලබ්භන්තීති 'න හි සන්ති නිච්චා පරිග්ගහා'.

---

1 ලාලපතං - සීමු II. ලාලපථං - මජ්ඣ. a. සුත්තනිපාත - සලලසුත්ත.
2. න ඝරමාවසෙ - මනුප. 3. අසඞ්ඛතා - සීමු. I.
4. යවායං - සීමු. II. යායං - PTS.
b. මජ්ඣිමනිකාය - අලගද්දූපමසුත්ත

Free Distribution www.aathaapi.org

16. මරණයෙන් පීඩිත වූ මේලොවින් පරලොවට යන ඒ සත්ත්වයන් පිළිබඳ ව යම්හෙයකින් පියා පුතු නො රකී ද, නෑ කෙනෙක් හෝ නැයන් නො රකිත් ද, එහෙයින් –

17. බලව! නත් අසුරින් වැලැපෙන්නාවූ නැයන් බලාසිටිය දී මැ මිනිසුන් අතුරෙන් එකඵකා මැ වධයට ගෙන යන ගවයකු මෙන් මරණයට පමුණුවනු ලැබෙයි. මෙසෙයින් ලොවැසි තෙමේ මරණය විසින් හා ජරාව විසින් ද මඩනා ලදුයේ නුයි – 'අථ ඛො සො ජරසාව මීයති' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"අපපං වත-පෙ-අථ ඛො සො ජරසාව මීයති" යී.

6 – 2

සත්තවයෝ තණ්හාදිට්ඨිවසයෙන් මමත්තයෙන් ගන්නා ලද වත්ථුවිසයෙහි (=වස්තුව කරණ කොටගෙන) **ශොක කෙරෙති.** එතෙකුදු වත් නිත්‍ය වූ පරිග්‍රහ කෙනෙක් නො මැ වෙති. මේ විනාභාවය විද්‍යමාන වූයේ මැ යයි දැක (නුවණැත්තේ) ගිහිගෙයි නො වසන්නේ යි.

සොචන්ති ජනා මමායිතෙ – 'ජනා' යනු: ක්ෂත්‍රිය-බ්‍රාහ්මණ-වෛශ්‍ය-ශූද්‍ර-ගෘහස්ථ-ප්‍රව්‍රජිත-දෙව-මනුෂ්‍යයෝ ය; 'මමත්තා' යනු: තෘෂ්ණාමමත්වය ද දෘෂ්ටිමමත්වය දැයි මමත්වයෝ දෙදෙනෙක් වෙති...මාගේ යයි ගන්නා ලද වස්තුව 'අසිද ගනිති' යන සැක ඇත්තාහු ද (සිතින්) ශොක කෙරෙති, අසිදුනා කල්හි දු ශොක කෙරෙති, අසිදගත් කල්හි දු ශොක කෙරෙත්, මමායින වස්තුව 'විපරීත වෙති' සැක ඇත්තාහු ද ශොක කෙරෙති, විපරීත වන කල්හි දු ශොක කෙරෙති, විපරීත වූ කල්හි දු ශොක කෙරෙති, වෙහෙසෙති විලාප කියති ලෙහි අත් ගසා හඬති සම්මොහයට පැමිණෙත් නුයි – 'සොචන්ති ජනා මමායිතෙ' යනු වේ.

න හි සන්ති නිච්චා පරිඤ්ඤා – 'පරිඤ්ඤා' යනු: තෘෂ්ණාපරිග්‍රහය ද දෘෂ්ටිපරිග්‍රහය දැයි පරිග්‍රහයෝ දෙදෙනෙක් වෙති...තෘෂ්ණාපරිග්‍රහය අනිත්‍ය යැ, සංඛත (–ප්‍රත්‍යයන් විසින් කරන ලද) යැ, ප්‍රත්‍යයසාමග්‍රිය නිසා උපන, ක්ෂය වන සුලු යැ, නැසෙන සුලු යැ, තොඇලෙන පියවි ඇත්තේ යැ, නිරුද්ධ වන පියවි ඇත්තේ යැ, පෙරළෙන පියවි ඇත්තේ යැ; දෘෂ්ටිපරිග්‍රහය ද අනිත්‍ය යැ සංඛත යැ ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න යැ ක්ෂයධර්ම යැ ව්‍යයධර්ම යැ විරාගධර්ම යැ නිරොධධර්ම යැ විපරිණාමධර්ම යි.

මේ වදරන ලද්දේ මැනු, බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, තෙපි නිත්‍ය වූ ධ්‍රැව වූ ශාශ්වත වූ අවිපරිණාමසභාව වූ යම් පරිග්‍රහයෙක් ශාශ්වතිකයක් සෙයින් එසේ ම සිටුනේ නම්, එබදු පරිග්‍රහයක් දකිවූ දැ?"යි 'තෙල නැත් මැ ය වහන්ස'. සොදුරු යැ මහණෙනි, ඇපි දු මහණෙනි, යම් පරිග්‍රහයක් නිත්‍ය-ධ්‍රැව-ශාශ්වත –අවිපරිණාමසභාව වූයේ ශාශ්වතිකයක් මෙන් එසෙයින් මැ සිටුනේ නම්, තෙල පරිග්‍රහය නො දකුම්හ"යි. පරිග්‍රහයෝ නිත්‍ය වූවාහු ස්ථිර වූවාහු ශාශ්වත වූවාහු අවිපරිණාමසභාව වූවාහු නැති, නො වෙති, විද්‍යමාන නො වෙති, නො ලැබෙත් නුයි 'න සන්ති නිච්චා පරිඤ්ඤා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විනාභාවං සන්තමෙවිදන්ති – නානාභාවෙ විනාභාවෙ අඤ්ඤථාභාවෙ සතෙත සංවිජ්ජමානෙ[1] උපලබ්භියමානෙ; වුත්තං හෙතං භගවතා; "අලං ආනන්ද, මා සොචි. මා පරිදෙවි. නනු එතං මයා ආනන්ද, පටිගච්චෙව අක්ඛාතං සබ්බෙහෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවෝ විනාභාවෝ අඤ්ඤථාභාවෝ. තං කුතෙත්ථ ආනන්ද, ලබ්භා, යං තං ජාතං භූතං සඞ්ඛතං පලොකධම්මං තං වත මා පලුජ්ජීති නෙතං ඨානං විජ්ජතී"ති.a පුරිමානං පුරිමානං ඛන්ධානං ධාතූනං ආයතනානං විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා පච්ඡිමා පච්ඡිමා ඛන්ධා ච ධාතුයෝ ච ආයතනානි ච පවත්තන්තීති– 'විනාභාවං සන්තමෙවිදං.'

ඉති දිස්වා නාගාරමාවසෙති – 'ඉති'ති පදසන්ධි පදසංසග්ගෝ පද පාරිපූරී අක්ඛරසමවායෝ බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතා නාමෙතං ඉතීති. **ඉති දිස්වා** – පඤ්ඤා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා මම්මත්තෙනසූති 'ඉති දිස්වා'; **නාගාරමාවසෙති**[2] – සබ්බං ඝරාවාසපලිබොධං ඡින්දිත්වා පුත්තදාරපලිබොධං ඡින්දිත්වා ඤාතිපලිබොධං ඡින්දිත්වා ඛිත්තඤ්චෙව– පලිබොධං ඡින්දිත්වා සන්නිධිපලිබොධං ඡින්දිත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා අකිඤ්චනභාවං උපගන්ත්වා එකෝ චරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය, ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍යාති 'ඉති දිස්වා නාගාරමාවසෙ'.

තෙනාහ භගවා:

"සොචන්ති ජනා මමායිතෙ
න හි සන්ති නිච්චා පරිග්ගහා,
විනාභාවං සන්තමෙවිදං
ඉති දිස්වා නාගාරමාවසෙ"ති.[2]

6 – 8

මරණෙනපි තං පහීයති
යං පුරිසෝ මඤ්ඤති මඤ්ඤති,
එතං දිස්වාන[4] පණ්ඩිතෝ
න මමත්තායෙ නමෙථ මාමකෝ.

මරණෙපි තං පහීයතීති – 'මරණ'න්ති යං[5] තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා චුති චවනතා භෙදෝ අන්තරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා ඛන්ධානං භෙදෝ කළෙබරස්ස නික්ඛෙපෝ ජීවිතින්ද්‍රියස්සූ– පච්ඡෙදෝ;b තත්ථ රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං; **පහීයතීති** – පහීයති ජහීයති විජහීයති අන්තරධායති විපලුජ්ජති. භාසිතම්පිහෙතං:

1. "පුබ්බෙව මච්චං විජහන්ති භොගා
මවෙච්ච ව තෙ පුබ්බතරං ජහන්ති,
අසස්සතා භොගිනෝ කාමකාමී
තස්මා න සොචාමහං සොකකාලෙ.c

---

1. සංවිජ්ජමානෙ අපි – සී‍මු. I. 2. න ඝරමාවසෙති – මනුප.
3. ආකිඤ්චඤ්ඤා – සෘ. 4. එතම්පි ච්ඡිත්වා – සෘ, ඤනුප. 5. යං – සී‍මු. I.
a. දීඝනිකාය – මහාපරිනිබ්බානසුත්තන්ත. b. පටිච්චසමුප්පාදවිභඞ්ග.
c. මණිකුණ්ඩලජාතක.

Free Distribution www.aathaapi.org

විනාභාවං සන්නමෙවිදං – නානාභාවය වියොගභාවය අන්‍යථාභාවය ඇතිකල්හි විද්‍යමාන කල්හි ලැබෙන කල්හි; මේ වදරන ලද මෑ ය බුදුන් විසින්: "ආනන්ද, තහමක් ශොක කර, නහමක් පරිදෙවනා කර; ආනන්ද, මා විසින් මෙය පළමු (කලින්) මෑ කියන ලද්දේ නොවේ ද, සියලු මැ ප්‍රිය මනාපයන් කෙරෙන් (ජාත්‍යාදිය හෙතු කොටගෙන) නානාභාවය වියොගභාවය අන්‍යථාභාවය වෙයි. ආනන්ද, යමක් ජාත භූත නම් ප්‍රත්‍යයොත්පන්න නම් බිඳෙන පියවි ඇත් නම් එය නහමක් බිඳේවා'යි, එය කොයින් ලැබේ ද, මේ කාරණය විද්‍යමාන නොවේ"ය යි. පළමු පළමු හවගත් ස්කන්ධ-ධාතු-ආයතනයන්ගේ ප්‍රකෘතිය හැර අන්‍යථාභියට පැමිණීම හෙතු කොට ගෙන පසු පසු වූ ස්කන්ධ-ධාතු-ආයතනයෝ පවත්නාහු නුයි – 'විනාභාවං සන්නමෙවිදං' යනු වේ.

ඉති දිස්වා නාගාරමාවසෙ – 'ඉති' – තෙල 'ඉති' යනු: පදසන්ධි යැ, පදසංයොග යැ පදපූරණ යැ, අක්ෂරසන්නිපාත යැ, ව්‍යඤ්ජනයන්ගේ සිලිටුබව යැ, පදයන්ගේ අනුපිළිවෙල නම් වේ. **ඉති දිස්වා** මමාසිත වස්තුවිෂයෙහි බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුත කොට නුයි 'ඉති දිස්වා' යනු වේ. **නාගාරමාවසෙ** – සියලු ගෘහවාසපළිබෝධය (=කරදරය) සිඳ, අඹුදරුපළිබෝධය සිඳ, ඥතිපළිබෝධය සිඳ, මිත්‍රාමාත්‍යපළිබෝධය සිඳ, සන්නිධිපළිබෝධය සිඳ, කෙස්දැලිරවුළු බහා කහවත් හැඳපෙරවා, ගිහිගෙන් නික්මෑ සස්නෙහි පැවිදි වා, කිසිවක් නැතිබවට පැමිණ, එකලා වූ හැසිරෙන්නේය වෙසෙන්නේය ඉරියවු පවත්වන්නේය පාලන-යපන-යාපනය කරන්නේ නුයි 'ඉති දිස්වා නාගාරමාවසෙ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සොචති ජනා-පෙ-ඉති දිස්වා නාගාරමාවසෙ" යනු.

6 – 8

පුරුෂ තෙමේ යම් රූපාදියක් 'මේ මාගේ' යයි මඤ්ඤනාවශයෙන් හඟනේ නම්, එය මරණයෙන් නමුදු දුරුකරනු ලැබෙයි. බුද්ධාදීන් කෙරෙහි මාමක වූ පණ්ඩිත තෙමේ රූපාදියෙහි තෙල ආදීනවය දැක මමත්වයට නොවැමෙන්නේ යි.

මරණෙනපි තං පජහති – 'මරණං' යනු: ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායෙන් යම් චුතියෙක් චුතවන බවෙක් බිඳීමෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් මෘත්‍යුසඞ්ඛ්‍යාත මරණයෙක් කලුරියකිරීමෙක් සඤ්ඤියන්ගේ බිඳීමෙක් කළෙවරයාගේ බහාලීමෙක් ජීවිතෙන්ද්‍රියයාගේ සිදීමෙක් වේ ද එය යි. **තං** – ඒ රූපය වෙදනාව සංඥාව සංස්කාරය විඤ්ඤාණය; **පජහති** – ප්‍රහීණ කරනු ලැබෙයි, හරිනු ලැබෙයි, වෙසෙසින් හරිනු ලැබෙයි, අතුරුදහන් වෙයි, සුණුවිසුණු වේ. මේ කියන ලදුයේ මෑ ය:

1. හොගයෝ පළමු මෑ මිනිසා දුරු කෙරෙති (=අත්හරිති). මිනිසා ද ඊටත් පෙරවූව ඒ හොගයන් දුරු කෙරෙයි. එම්බෑ කාමකාමිය, (ලොවැ) කාමනොගිනු අශාශ්වතයෝ යැ. එහෙයින් මම මහාජනයා ශොක කරන කල්හි ශොක නොකෙරෙමි.

Free Distribution www.aathaapi.org

2. උද්දෙති ආපූරති වෙති වත්තූ
අප්පඛමේවාන පලෙති සූරියෝ,
විදිතා මයා සන්තුක! ලෝකධම්මා
තස්මා න සොචාමහං සොකකාලේ"තිa

මරණේනපි තං පජීයති.

යං පුරිසෝ මම්දන්තී මඤ්ඤතීති – 'ය'න්ති රූපගතං වේදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං; **පුරිසෝති** සඞ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරෝ නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්යං නිරුත්ති බ්‍යඤ්ජනං අභිලාපෝ; **මම්දන්තී මඤ්ඤතීති** තණ්හාමඤ්ඤනායපි මඤ්ඤති, දිට්ඨිමඤ්ඤනායපි මඤ්ඤති, මානමඤ්ඤනායපි මඤ්ඤති, කිලෙසමඤ්ඤනායපි මඤ්ඤති, දුච්චරිත-මඤ්ඤනායපි මඤ්ඤති, පයොගමඤ්ඤනායපි මඤ්ඤති, විපාකමඤ්ඤනායපි මඤ්ඤතීති 'යං පුරිසෝ මම්දන්තී මඤ්ඤති.'

එතං දිස්වාන[1] පණ්ඩිතෝති – එතං ආදීනවං ඤත්වා ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා මම්තෙතසූති –එතං[2] දිස්වාන; **පණ්ඩිතෝති** – ධීරෝ පණ්ඩිතෝ බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මේධාවීති – 'එතං දිස්වාන පණ්ඩිතෝ.'

න මමත්තාය නමෙථ මාමකෝති – 'මමත්තා'ති දෙ මමත්තා: තණ්හාමමත්තං ච දිට්ඨිමමත්තං ච -පෙ- ඉදං තණ්හාමමත්තං -පෙ- ඉදං දිට්ඨිමමත්තං; **මාමකෝති** – මාමකෝ බුද්ධිමාමකෝ ධම්මිමාමකෝ සඞ්ඝිමාමකෝ;සෝ තං භගවන්තං මමායති. භගවා තං පුග්ගලං පරිගණ්හාති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "යෙ තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ කුහා ථද්ධා ලපා සිඛී උන්නළා අසමාහිතා, න මේ තෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛූ මාමකා. අපගතා ච තෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ඉමස්මා ධම්මවිනයා. න ච පන තෙ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්ති. යෙ ච ඛො තෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛූ නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා අත්ථද්ධා සුසමාහිතා, තෙ ඛො මේ භික්ඛවෙ, භික්ඛූ මාමකා. අනපගතා ච තෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ඉමස්මා ධම්මවිනයා; තෙ ච ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්ති.b

3. "කුහා ථද්ධා ලපා සිඛී උන්නළා අසමාහිතා,
න තෙ ධම්මෙ විරුහන්ති සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතෙ.

4. නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා අත්ථද්ධා සුසමාහිතා,
තෙ වෙ ධම්මෙ විරුහන්ති සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතෙ"තිb

---

1. එතම්පි විදිත්වා - සය්‍ා. මහාට 2. එතම්පි - සීමු. II
a. ජාතක - පඤ්චකනිපාත - මණිකුණ්ඩලජාතක.
b. චතුක්කඩකුත්තර - උරුවෙලවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

2. එම්බා සත්තුකය, මා විසින් (ලාභාලාභාදි) ලෝකධර්මයෝ දැනගත්තා ලද්දාහ, සඳු උදයට පැමිණෙයි, පිරෙයි, යළි ගෙවී යෙයි. හිරු උදයට පැමිණ යළි අස්තයට යෙයි. (එසයින් හොගෙයෝ උපදිති යළි වැනැසෙත්;) එහෙයින් මම මහජනයා ශොක කරන කල්හි ශොක නො කරමි යයි.

යං පුරිසෝ මම්දනති මඤ්ඤති - 'යං' යනු: යම් රූප-වේදනා සඤ්ඤා-සඞ්ඛාර-විඤ්ඤාණගතයක්; **පුරිසෝ** යනු: සඞ්ඛ්‍යා යැ සංඥා යැ ප්‍රඥප්ති යැ ව්‍යවහාර යැ නාම යැ නාමකම්‍ම යැ නාමධෙය්‍ය යැ නිරුක්ති යැ ව්‍යඤ්ජන යැ අභිලාප යි; **මම්දනති මඤ්ඤති** - තෘෂ්ණා-යෙන් උපන් මානයෙන් සිතයි (-මාන කෙරෙයි,) දෘෂ්ටිමඤ්ඤනාවෙන් මාන කෙරෙයි, සහජාත මානමඤ්ඤනාවෙන් මාන කෙරෙයි' කෙලෙසමඤ්ඤ-නාවෙන් මාන කෙරෙයි, දුශ්චරිතමඤ්ඤනාවෙන් මාන කෙරෙයි, ප්‍රයොගමඤ්ඤනාවෙන් මාන කෙරෙයි, විපාකමඤ්ඤනාවෙන් මාන කෙරේ නුයි - 'යං පුරිසෝ මම්දනති මඤ්ඤති' යනු වේ.

එතං දිස්වාන පණ්ඩිතෝ - මම්බ කළ වසතුවිශ්වයයි තෙල ආදීනවය දැන තුලතය කොට තීරණය කොට විභාවිතය කොට විහූත කොට නුයි 'එතං දිස්වාන' යනු වේ. **පණ්ඩිතෝ** - ධීර වූයේ ප්‍රඥවත්-බුදුමත්-ඥතවත් - විද්වත් වූයේ මෙබා ඇතියේ නුයි - 'එතං දිස්වාන පණ්ඩිතෝ' යනු වේ.

න මඤ්ඤනාය නමෙථ මුනිඤෝ - 'මඤ්ඤනා'යනු මම්බ දෙකෙක... **මුනිඤෝ** - මම්බ්‍ය ඇතිගේ බුද්ධිමාමක - ධම්මාමාමක - සඞ්ඝමාමක වූගේ; හෙනෙම් ඒ බුදුන් මමායන කෙරෙයි. බුදුහු ඒ පුහුලා විමසති: මේ වදාරන ලද මැයි, භාග්‍යවතුන් විසින්: ''මහණෙනි, යම් ඒ මහණ කෙනෙක් කුහක වූවාහු තද වූවාහු ප්‍රත්‍යය නිමිත්තෙන් බණින්නාහු සැරසෙත පියවි ඇත්තාහු නැඟුණු මානතල ඇත්තාහු සමාධි රහිත වූවාහු වෙත් ද, මහණෙනි ඒ මාගේ භික්ෂූහු මා අයත් වූවාහු නො වෙති, මහණෙනි, ඒ භික්ෂූහු මෙ සස්නෙන් බැහැර වූවාහු ද වෙති. තවද ඒ භික්ෂූහු මේ ශාසනයෙහි වෘද්ධියට සිරිබවට විපුල බවට නො ද පැමිණෙත්. මහණෙනි, තවද යම් භික්ෂු කෙනෙක් කුහක නොවූවාහු ලපක නොවූවාහු ධීර වූවාහු නොතද වූවාහු එකඟ සිත් ඇත්තාහු වෙත් ද, මහණෙනි, ඒ මාගේ භික්ෂූහු මා අයත් වූවාහු වෙති, තවද මහණෙනි, ඒ භික්ෂූහු මෙ සස්නෙන් බැහැර නොවූවාහු වෙති, ඔවුහු මේ සස්නෙහි වැඩිමට තාවුරු බවට පැතුරුණු බවට ද පැමිණෙත්.

3. කුහක වූ කොපයෙන් හා මානයෙන් තද වූ ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ කොට කථා කරන නැඟුණු මානතල ඇති සමාධි රහිත වූ යම් කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔවුහු සම්මාසම්බුදුන් වදාළ සප්තද්‍රව්‍යයි නො වැඩෙත්.

4. කුහක නො වූ ලපක නො වූ ධෘතිමත් වූ නොතද වූ මොනොවට එකඟ කළ සිත් ඇති යම් කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔවුහු එකාන්තයෙන් සම්මාසම්බුදුන් වදාළ සප්තද්‍රව්‍යයි වැඩෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

න මමත්තායස නමෙථ මාමකොති – මාමකෝ තණ්හාමමත්තං පහාය දිට්ඨිමමත්තං පටිනිස්සජ්ජිත්වා මමත්තාය න තමෙය්‍ය, න ඔනමෙය්‍ය, න තන්නින්නෝ අස්ස, න තප්පොණෝ න තප්පබ්භාරෝ න තදධිමුත්තෝ න තදධිපතෙය්‍යෝති – න මමත්තාය තමෙථ මාමකෝ
තෙනාහ භගවා:

"මරණෙනපි තං පහීයති
යං පුරිසෝ මඤ්ඤති මමෙදන්ති,
එතං දිස්වාන පණ්ඩිතෝ
න මමත්තාය නමෙථ මාමකෝ"ති.

6 – 4

සුපිනෙන[1] යථාපි සඞ්ගතං[2]
පටිබුද්ධෝ පුරිසෝ න පස්සති,
එවං[3] පියායිතං ජනං
පෙතං කාලකතං න පස්සති.

සුපිනෙන යථාපි සඞ්ගතන්ති – සඞ්ගතං සමාගතං සමාගමිතං සන්නිපතිතන්ති 'සුපිනෙන යථාපි සඞ්ගතං.'

පටිබුද්ධෝ පුරිසෝ න පස්සතීති – යථා පුරිසෝ සුපිනගතෝ වන්දං පස්සති, සුරියං පස්සති, මහාසමුද්දං පස්සති, සිනෙරුං පබ්බතරාජානං පස්සති, හත්ථිං පස්සති, අස්සං පස්සති, රථං පස්සති, පත්තිං පස්සති, සෙනාබ්‍යූහං පස්සති, ආරාමරාමණෙය්‍යකං පස්සති, වනරාමණෙය්‍යකං පස්සති, භූමිරාමණෙය්‍යකං පස්සති, පොක්ඛරණිරාමණෙය්‍යකං පස්සති; පටිබුද්ධෝ න කිඤ්චි පස්සතීති 'පටිබුද්ධෝ පුරිසෝ න පස්සති.'

එවං පියායිතං ජනන්ති – 'එව'න්ති ඔපම්මසම්පටිපාදනං; **පියායිතං ජනන්ති** පියායිතං මමායිතං ජනං, මාතරං වා පිතරං වා භාතරං වා භගිනිං වා පුත්තං වා ධීතරං වා මිත්තං වා අමච්චං වා ඤාතිසාලොහිතං වාති[4] 'එවං පියායිතං ජනං.'[5] **පෙතං කාලකතං න පස්සතීති** – පෙතෝ වුච්චති මතෝ කාලකතෝ, තං පෙතං න පස්සති, න දක්ඛති, නාධිගච්ඡති, න වින්දති, න පටිලභතීති – පෙතං කාලකතං න පස්සති.
තෙනාහ භගවා:

සුපිනෙන[6] යථාපි සඞ්ගතං
පටිබුද්ධෝ පුරිසෝ න පස්සති,
එවං[7] පියායිතං ජනං
පෙතං කාලකතං න පස්සති"ති.

6 – 5

දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා
යෙසං නාම්මිදං පවුච්චති,
නාම්මෙවාවසිස්සති
අක්ඛෙය්‍යං පෙතස්ස ජන්තුනෝ.

දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනාති – 'දිට්ඨා'ති යෙ චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන සම්මුතා; **සුතා**ති යෙ සොතවිඤ්ඤාණෙනසම්මුතා; **තෙ ජනා**ති ඛත්තියා ව බ්‍රාහ්මණා ව වෙස්සා ව සුද්දා ව ගහට්ඨා ව පබ්බජිතා ව දෙවා ව මනුස්සා වාති 'දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා.'

---

1. සුපිනෙපි - ඉසුප. 2. සංඛතං - ස. 3. එව ඉපි - ඉසුප.
4. වා - සීමු II. 5. ජනන්ති - සීමු II. ඉසුප.
6. සුපිනෙපි - ඉසුප. 7. එවඉපි - ඉසුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

න මමත්තාය නමේථ මාමකා – බුද්ධාදීන් කෙරෙහි මමත්වය ඇතිසේ තෘෂ්ණාමමත්වය හැර දෘෂ්ටිමමත්වය දුරු කොට මමත්වයට නො නැමෙන්නේය, අවනත නො වන්නේය, ඊට නැමුණේ ඊට ප්‍රවණ වූයේ ඊට බර වූයේ එහි ඇලුණේ එය අධිපති කොට ඇතිසේ නො වන්නේ නුයි 'න මමත්තාය නමේථ මාමකා, යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"මිරණෙනපි තං පහියති-පෙ-න මමත්තාය නමේථ මාමකා" සී.

6 - 4

පුරුෂ තෙමේ සිහිනෙන් පැමිණ හෝ දක්නා ලද වස්තූදි කිසිවක් පිබිදියේ යම්සේ නො දකී ද, එසෙයින් පරලොව ගිය කලුරිය කළා වූ ප්‍රිය කළ සත්ත්වයා නො දකී.

සුපිනෙන යථාපි සඞ්ගතං – හමු වූ සමීපයට පැමිණි එක් වූ පිඬු වූවාහු නුයි 'සුපිනෙන යථාපි සඞ්ගතං, යනු වේ.

පබ්බුදෙඛා පුරිසා න පස්සති – පුරුෂ තෙමේ නිදන්නේ සඳ දකී, හිරු දකී, මහමුහුද දකී, මහමෙර දකී, ඇතකු – අසකු – රියක් – පෘථිවිසෙතඝක් – සේනාසමූහයක් දකී, සිත්කලු අරම් – සිත්කලු උයන් – සිත්කලු බිම්පෙදෙස් – සිත්කලු පොකුණු දකී, (එතෙකුදු වත්) පිබිදියේ යම්සේ කිසිවක් නො දකී ද, එහෙයින් 'පටිබුදෙඛා පුරිසෙ න පස්සති, යනු වේ.

එවං පියාසිතං ජනං – 'එවං' යනු: ඕපම්‍ය දැක්වීම යි; **පියාසිතං ජනා** – ප්‍රිය කළ මමත්වය කළ සත්ත්වයා: මව හෝ පියා හෝ බෑයා හෝ බුහුන හෝ පුතු හෝ දූ හෝ මිතුරකු හෝ යහළුවකු හෝ නෑ-සහල්-නෑයකු හෝ නුයි 'එවං පියාසිතං ජනං' යනු වේ. **පෙතං කාලකතං න පස්සති** – මළේ කලුරිය කෙළේ 'ප්‍රෙත, ඔයි කියනු ලැබේ. ඒ මළහු නො දකී නො පැමිණෙයි නො ලැබෙයි ප්‍රතිලාභ නො වේ නුයි 'පෙතං කාලකතං න පස්සති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සුපිනෙන යථාපි-පෙ-කාලකතං න පස්සති" සී.

6 - 5

ක්ෂත්‍රියාදි යම් කෙනකුන්ගේ නාමප්‍රඥප්තිය මේ ඇයි කියනු ලැබේ ද, ඒ සත්ත්වයෝ ඇසින් දුටු චතුසමුට්ඨානික රූපයෝ ද කනින් ඇසූ ඒසමුට්ඨානික ශබ්දයෝ ද වෙති. පරලොව ගිය සත්ත්වයා ගේ නාම්මාත්‍රය ම කියන්නට ඉතිරි වේ.

දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා – **දිට්ඨා** – චක්ෂුර්විඥානයෙන් දක්නා ලද චතුසමුට්ඨානික රූපයෝ; **සුතා** – ශ්‍රොත්‍රවිඥානයෙන් අසන ලද ඒසමුට්ඨානික ශබ්දයෝ; **තෙ ජනා** – ක්ෂත්‍රිය – බ්‍රාහ්මණ – වෛශ්‍ය – ශූද්‍ර – ගෘහස්ථ – ප්‍රව්‍රජිත – දෙව – මනුෂ්‍යයෝ නුයි දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙසං නාමම්දං පවුච්චතීති – 'යෙස'න්ති ඛත්තියානං බ්‍රාහ්මණානං වෙස්සානං සුද්දානං ගහට්ඨානං පබ්බජිතානං දෙවානං මනුස්සානං; **නාමන්ති** සඤ්ඤා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරෝ නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති බ්‍යඤ්ජනං අභිලාපෝ; **පවුච්චතීති** වුච්චති පවුච්චති කථීයති හඤ්ඤති දීපීයති වොහරීයතීති 'යෙසං නාමම්දං පවුච්චති.'

නාමමෙවාවසිස්සතීති අකෙඛය්‍යන්ති – රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං පහීයති ජහීයති අනන්තරධායති විපපලුජ්ජතීති– නාමමෙවාවසිස්සතී; **අකෙඛය්‍යන්ති** – අක්ඛාතුං කථෙතුං භණිතුං දීපයිතුං වොහරිතුන්ති 'නාමමෙවාවසිස්සති අකෙඛය්‍යං.'

පෙතස්ස ජනතුනෝ–'පෙතස්සා'ති පෙතස්ස කාලකතස්ස; **ජනතුනොති** සත්තස්ස නරස්ස මාණවස්ස පොසස්ස පුග්ගලස්ස ජීවස්ස ජාගුස්ස[1] ජනතුස්ස ඉඳගුස්ස ඉන්දගුස්ස මනුජස්සාති – අකෙඛය්‍යං පෙතස්ස ජනතුනෝ.

තෙනාහ භගවා:

"දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා
යෙසං නාමම්දං පවුච්චති,
නාමමෙවාවසිස්සති
අකෙඛය්‍යං පෙතස්ස ජනතුනෝ"ති.

6 – 6

සොකපරිදෙවමච්ඡරං[2]
න ජහන්ති ගිද්ධා මමායිතෙ
තස්මා මුනයෝ පරිග්ගහං
හිත්වා අවරිංසු ඛෙමදස්සිනෝ.

සොකපරිදෙවමච්ඡරං[2] න ජහන්ති ගිද්ධා මමායිතෙති – 'සොකෝ'ති ඤාතිව්‍යසනෙන වා භොගව්‍යසනෙන වා භට්ඨස්ස රොගව්‍යසනෙන වා භට්ඨස්ස සීලව්‍යසනෙන වා භට්ඨස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා භට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා දුක්ඛධම්මෙන භට්ඨස්ස සොචනා සොචිතත්තං අන්තොසොකෝ අන්තොපරිසොකෝ අන්තොදහෝ[3] අන්තොපරිදහෝ චෙතසෝ පරිඩ්හායනා දෙමතස්සං සොකසල්ලං a; **පරිදෙවොති** – ඤාතිව්‍යසනෙන වා භට්ඨස්ස – පෙ – දිට්ඨි ව්‍යසනෙන වා භට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා දුක්ඛධම්මෙන භට්ඨස්ස ආදෙවෝ පරිදෙවෝ ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතත්තං පරිදෙවිතත්තං වාචා ළලාපෝ විපපලාපෝ ලාලප්පෝ ලාලප්පනා[4] ලාලප්පිතත්තං[5] a; **මච්ඡරියන්ති** – පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං, යං එවරූපං මච්ඡරියං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුසාඤ්චුකතා අග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං.b අපි ච ඛණ්ඩමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ඛාතුමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ආයතන මච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ගාහෝ; ඉදං වුච්චති[6] මච්ඡරියං.

---

1. ජතුස්ස – සීමු. II. මජ්ඣ. සස්. 2. මච්චෙරං – මනුප. 3. ඩාහා – ස.
4. ලාලපායනා – සීමු. II. මනුප. 5. ලාලපායිතත්තං – සීමු. II. මනුප.
6. ගාහෝ වුච්චති – II. මනුප. a. පරිච්ඡේදසමුපපාදවිභඞ්ග.
b. ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙසං නාමමිදං පවුච්චති – යෙසං – (යම්) ක්ෂත්‍රිය-බ්‍රාහ්මණ – වෛශ්‍ය -ශූද්‍ර-ගෘහපති-ප්‍රව්‍රජිත-දෙව-මනුෂ්‍යයන්ගේ; **නාමං** – සංඛ්‍යාව සංඥව ප්‍රඥප්තිය ව්‍යවහාරය නාමය නාමකම්ය නාමධෙය්‍යය නිරුක්තිය ව්‍යඤ්ජනය අභිලාප යි; **පවුච්චති** – පවසනු ලැබෙයි' කියනු ලැබෙයි, බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි, වහරනු ලැබේ නුයි – 'යෙසං නාමමිදං පවුච්චති' යනු වේ.

නාමමෙවාවසිස්සති අනෙකඛය්‍යං – රූපය වෙදනාව සංඥව සංස්කාරය විඥනය ප්‍රහීණ වෙයි, ගරිනු ලැබෙයි, අතුරුදහන් වෙයි, වැනැසේ නුයි – 'නාමමෙවාවසිස්සති' යනු වේ. **අනෙකඛය්‍යං** – පවසන්නට කියන්නට බණන්නට දක්වන්නට වහරන්නට නුයි – 'නාමමෙවාවසිස්සති අනෙකඛය්‍යං' යනු වේ.

පෙතස්ස ජනතුනෝ – **පෙතස්ස** යනු: පරලොව ගියහු කලුරිය කළහු ගේ; **ජනතුනෝ** – සත්ත්වයාගේ නර – මානව – පුරුෂ – පුද්ගල – ජීව – ජාගු – ජනතු – ඉන්දගු – භින්දගු – මනුජයන්හුගේ නුයි – "අනෙකඛය්‍යං පෙතස්ස ජනතුනෝ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා පෙ-අනෙකඛය්‍යං පෙතස්ස ජනතුනෝ,,සී.

6 - 6

මම්මිය කළ වසතු විෂයෙහි ගිජු වූවාහු ශොකපරිදෙවමාත්සය්‍යය යම් හෙයකින් නො හරිත් ද, එහෙයින් මුනීහු තණ්හාදිට්ඨිපරිග්‍රහය හැරපියා ඍෙමසඛ්‍යාත නිවන දකිමින් විසූහ.

සොකපරිදෙවමච්ඡරං න ජහන්ති ගිදධා මමායිතෙ – 'සොක' නම්: ඥතීන්ගේ විනාශයෙන් මඛතා ලද්දහුගේ හෝ භොගයන්ගේ විනාශයෙන් මඛතා ලද්දහු ගේ හෝ රොගව්‍යසනයෙන් – ශීලව්‍යසනයෙන් – දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් මඛතා ලද්දහුගේ හෝ මිත්‍රව්‍යසනාදි යම් කිසි ව්‍යසනයෙකින් යුක්ත වූවහුගේ හෝ යම් කිසි දුක්ඛෙතුවකින් මඛතා ලද්දහුගේ හෝ ශොකයෙක් ශොක කරන අයුරෙක් ශොක කරන බවෙක් අභ්‍යන්තරශොකයෙක් සිත තුල අධිකශොකයෙක් අභ්‍යන්තරදුඃඛයෙක් අභ්‍යන්තරපරිදුඃඛයෙක් සිත දැවෙන අයුරෙක් දෞර්මනස්‍යෙක් ශොකශල්‍යයෙක් වේ නම් එයයි. 'පරිදෙව' නම්: නැයන්ගේ වනසින් මඛතා ලද්දහුගේ හෝ...දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් – යම් කිසි ව්‍යසනයෙකින් යුක්ත වූවහු ගේ හෝ යම් කිසි දුඃඛහෙතුවකින් මඛතා ලද්දහුගේ හෝ හැඬීමෙක් ගුණ කියා හැඬීමෙක් හඬන අයුරෙක් හඬන බවෙක් ගුණ කියා හඬන බවෙක් වචනයෙක් ප්‍රලාපයෙක් විප්‍රලාපයෙක් පුනපුනා කීමෙක් පුනපුනා කියන අයුරෙක් පුනපුනා කියන බවෙක් වේ නම් එය යි. **මච්ඡරියං** – මාත්සය්‍ය:... (2-3.සූත්‍රනිද්දේසය.) මේ මාත්සය්‍ය යයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තණ්හා වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං; **මමත්තානි** දෙව මමත්තා: තණ්හාමමත්තඤ්ච දිට්ඨිමමත්තඤ්ච -පෙ- ඉදං තණ්හාමමත්තං - පෙ - ඉදං දිට්ඨිමමත්තං; මමායිතං වත්ථුං අවෙජ්දසඞ්කිනෝ'පි සොචන්ති. අවිජ්ජන්තෙපි සොචන්ති. අවිජ්ජන්තෝපි සොචන්ති. මමායිතං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිනෝ'පි සොචන්ති. විපරිණාමන්තෝ'පි[1] සොචන්ති. මමායිතං වත්ථුං අවෙජ්දසඞ්කිනෝ'පි පරිදෙවන්ති. අවිජ්ජන්තෙ'පි පරිදෙවන්ති. අවිජ්ජන්තෝ'පි පරිදෙවන්ති. මමායිතං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිනෝ'පි පරිදෙවන්ති. විපරිණාමන්තෝ'පි පරිදෙවන්ති. විපරිණතෙ'පි පරිදෙවන්ති. මමායිතං වත්ථුං රක්ඛන්ති ගොපෙන්ති පරිගණ්හන්ති. මමායන්ති මච්ඡරායන්ති.[2] මමායිතසම්මිං වත්ථුස්මිං සොකං න ජහන්ති. පරිදෙවං න ජහන්ති. මච්ඡරියං න ජහන්ති. ගෙධං න ජහන්ති. නප්පජහන්ති න විනොදෙන්ති න බ්‍යන්තිං කරොන්ති න අනභාවං ගමෙන්තීති-සොකපරිදෙවමච්ඡරං න ජහන්ති ගිද්ධා මාමයිතෙ.

තස්මා මුනයෝ පරිග්ගහං භිත්වා අවසිංසු ඛෙමදස්සිනොති – 'තස්මා' ති තස්මා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තංනිදානා එතං ආදීනවං සම්පස්සමානා[3] මමත්තෙසූති තස්මා; **මුනයොති** – මොනං වුච්චති ඤාණං, යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි; තෙන ඤාණෙන සමන්නාගතා මුනයෝ මොනපත්තා. තිණ්ණං මොනෙය්‍යානි: කායමොනෙය්‍යං වචීමොනෙය්‍යං මනොමොනෙය්‍යං -පෙ- සඞ්ඛජාලමතිච්ච සෝ මුනි; **පරිග්ගහන්ති** – දෙව පරිග්ගහා: තණ්හාපරිග්ගහෝ ච දිට්ඨිපරිග්ගහෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාපරිග්ගහෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිපරිග්ගහෝ; මුනයෝ තණ්හාපරිග්ගහං පරිච්චජිත්වා දිට්ඨිපරිග්ගහං පටිනිස්සජ්ජිත්වා වජ්ජිත්වා පරිච්චජිත්වා පජහිත්වා විනොදෙත්වා බ්‍යන්තිං කරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා අවසිංසු විවසිංසු[4] ඉරීයිංසු වත්තයිංසු පාලයිංසු යපයිංසු යාපයිංසු; **ඛෙමදස්සිනොති** – ඛෙමං වුච්චති අමතං නිබ්බානං, යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං; **ඛෙමදස්සිනොති** – ඛෙමදස්සිනෝ තාණදස්සිනෝ ලෙනදස්සිනෝ සරණදස්සිනෝ අභයදස්සිනෝ අච්චුතදස්සිනෝ අමතදස්සිනෝ නිබ්බානදස්සිනොති 'තස්මා මුනයෝ පරිග්ගහං භිත්වා අවසිංසු ඛෙමදස්සිනෝ.'

තෙනාහ භගවා:

"සොකපරිදෙවමච්ඡරං
න ජහන්ති ගිද්ධා මමායිතෙ,
තස්මා මුනයෝ පරිග්ගහං
භිත්වා අවසිංසු ඛෙමදස්සිනෝ"ති.

6 – 7

පතිලීනවරස්ස භික්ඛුනෝ
හජමානස්ස විවිත්තමාසනං,[5]
සාමග්ගියමාහු තස්සතං[6]
යෝ අත්තානං[7] භවනෙ න දස්සයෙ.

---

1. විපරිණාමන්තෙපි - මජ්ඣං, ස්‍යා. 2. මමායිතන්ති මච්ඡරායිතන්ති - ස්‍යා.
3. සම්පස්සමානා - සීමු. I. 4. විහරිංසු - මජ්ඣං.
5. විවිත්තමාසනං - මනුප. 6. තස්ස තං - මනුප. ස්‍යා. 7. අත්තං - මනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉඝ යයි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි,... යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්... ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. **මමත්තා** – තෘෂ්ණාමමත්වය ද දෘෂ්ටිමමත්වය දැයි මමත්ව දෙකෙකි, ... මමත්වය කළ වසතුව අසිදඟනිති සැක ඇතිව ද සොවිති, අසිදුනා කල්හි දු සොවිති, අසිදඟත් කල්හි දු සොවිත්. මමායිත වසතුව වෙනස් වෙති සැක ඇතිව ද සොවිති, වෙනස් වන කල්හි දු සොවිති, වෙනස් වූ කල්හි දු සොවිත්; මමායින වසතුව අසිදඟනිති සැක ඇතිව ද හඬති, අසිදුණා කල්හි දු හඬති, අසිදඟත් කල්හි දු හඬත්; මමත්වය කළ වස්තුව වෙනස් වෙති සැක ඇතිව ද හඬති, වෙනස් වන කල්හි දු හඬති, වෙනස් වූ කල්හි දු හඬත්; මමත්වය කළ වස්තුව රකිති ගොපනය කෙරෙති විමසති මමායන කෙරෙති මච්ඡරායන කෙරෙති. මමායින වස්තුවිෂයෙහි ශොකය නො හරිති, පරිදෙව නො හරිති, මසුරුබව නො හරිති, ගිජුබව නො හරිති, නො දුරු කෙරෙති නො බැහැර කෙරෙති කෙළවර නො කෙරෙති අනභාවයට නො පමුණුවත් නුයි 'සොකපරිදෙවමච්ඡරං න ජහන්ති ගිද්ධා මමායිතෙ' යනු වේ.

තස්මා මුනයෝ පරිඝඝහං ඡිත්වා අවසිංසු ඛෙමදස්සිනෝ – තස්මා – එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන් මමායින වස්තුවිෂයෙහි තෙල ආදීනවය දක්නාහු නුයි 'තස්මා' යනු වේ. **මුනයෝ** – 'මෝන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රකෂී දුනීමෙක්...අමොහයෙක් ධම්මවිචයයෙක් සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි. ඒ නුවණින් සමන්විත වූ මුනීහු මොනප්‍රාප්තයෝ යි. මොනෙය්‍ය තුනෙකි: කායමොනෙය්‍ය වචීමොනෙය්‍ය මනොමොනෙය්‍ය යයි...(2-8.සූත්‍රනිද්දේශය.) **පරිඝඝහා** – පරිග්‍රහයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂ්ණාපරිග්‍රහය ද දෘෂ්ටිපරිග්‍රහය දැයි,...මුනීහු තෘෂ්ණාපරිග්‍රහය හැරපියා දෘෂ්ටිපරිග්‍රහය දුරලා ත්‍යාග කොට හැර බැහැර කොට විඝතාන්ත කොට අනභාවයට පමුණුවා හැසුරුණාහ වෙසෙසින් හැසුරුණාහ ඉරියවු පැවැත්වූහ පාලන – යපන – යාපන කළහ. **ඛෙමදස්සිනෝ** – 'ඛෙම' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි, සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීම ඇති සියලු උපධීන්ගේ දුරලීම ඇති තෘෂ්ණාක්ෂය වූ විරාග වූ නිරොධ සඞ්ඛ්‍යාත නිර්වාණයයි. **ඛෙමදස්සිනෝ** – සෙෂමය දක්නාහු ත්‍රාණය – ලෙනය – ශරණය – අභය – අව්‍යුතය – අමෘතය – නිර්වාණය දක්නාහු නුයි – 'තස්මා මුනයෝ පරිඝඝහං ඡිත්වා අවසිංසු ඛෙමදස්සිනෝ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සොකපරිදෙවමච්ඡරං –පෙ– ඡිත්වා අවසිංසු ඛෙමදස්සිනෝ"යි.

6 – 7

ඒ ඒ අරමුණෙන් වැළැහූ සිත්හසර ඇති විවෙක අසුනක් සෙවූනා වූ ශෛක්ෂ මහණ හට ද නිරයාදි භවනයෙහි (ප්‍රතිසන්ධි විසින්) තමා නොදක්වන ඒ රහත් මහණ හට ද නිර්වාණසාමග්‍රියෙහි ලා මේ (නිරයාදි භවනයෙහි තමා නොදැක්වීම) අනුරූප යයි කියත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

පතිලීනචරස්ස භික්ඛුනෝති – පතිලීතචරා වුච්චන්ති සත්ත සෙඛා; අරහා පතිලීනා. කිං කාරණා පතිලීනචරා වුච්චන්ති සත්ත සෙඛා? තෙ තතෝ තතෝ චිත්තං පතිලීනෙනන්තා පතිකුටෙනන්තා[1] පතිවට්ටෙනන්තා සන්නිරුම්භෙනන්තා[2] සන්නිග්ගණ්හනන්තා සන්නිවාරෙනන්තා රක්ඛන්තා ගොපෙන්තා චරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති. චක්ඛුද්වාරෙ චිත්තං පතිලීනෙනන්තා පතිකුටෙනන්තා පතිවට්ටෙනන්තා සන්නිරුම්භෙනන්තා සන්නිග්ගණ්හනන්තා සන්නිවාරෙනන්තා රක්ඛන්තා ගොපෙන්තා චරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති. සොතද්වාරෙ චිත්තං – ඝානද්වාරෙ චිත්තං – ජිව්හාද්වාරෙ චිත්තං – කායද්වාරෙ චිත්තං – මනොද්වාරෙ චිත්තං පතිලීනෙනන්තා පතිකුටෙනන්තා පතිවට්ටෙනන්තා සන්නිරුම්භෙනන්තා සන්නිග්ගණ්හනන්තා සන්නිවාරෙනන්තා රක්ඛන්තා ගොපෙන්තා චරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති. යථා කුක්කුටපත්තං වා තහාරුදද්දුලං වා අග්ගිම්හි පක්ඛිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවට්ටති න සම්පසාරීයති, එවමෙවං තෙ තතෝ තතෝ චිත්තං පතිලීනෙනන්තා පතිකුටෙනන්තා පතිවට්ටෙනන්තා සන්නිරුම්භෙනන්තා සන්නිග්ගණ්හනන්තා සන්නිවාරෙනන්තා රක්ඛන්තා ගොපෙන්තා චරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති. චක්ඛුද්වාරෙ චිත්තං – සොතද්වාරෙ චිත්තං – ඝානද්වාරෙ චිත්තං – ජිව්හාද්වාරෙ චිත්තං – කායද්වාරෙ චිත්තං – මනොද්වාරෙ චිත්තං පතිලීනෙනන්තා පතිකුටෙනන්තා පතිවට්ටෙනන්තා සන්නිරුම්භෙනන්තා සන්නිග්ගණ්හනන්තා සන්නිවාරෙනන්තා රක්ඛන්තා ගොපෙන්තා චරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති. තං කාරණා පතිලීනචරා වුච්චන්ති සත්ත සෙඛා. **භික්ඛුනෝති** – පුථුජ්ජනකල්‍යාණකස්ස[3] වා භික්ඛුනො සෙඛස්ස වා භික්ඛුනොති 'පතිලීනචරස්ස භික්ඛුනො.'

භජමානස්ස විවිත්තමාසනන්ති – ආසනං වුච්චති යත්ථ නිසීදන්ති, මඤ්චොපි පීඨම්පි භිසි තට්ටිකාපි චම්මඛණ්ඩොපි තිණසන්ථාරොපි පණ්ණසන්ථාරොපි පලාලසන්ථාරොපි; තං ආසනං අසප්පායරූපදස්සනෙන රිත්තං විවිත්තං පවිවිත්තං, අසප්පායසද්දස්සවණෙන – අසප්පායගන්ධඝායනෙන – අසප්පාය රසසායනෙන – අසප්පායඵොට්ඨබ්බඵුසනෙන – අසප්පායෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි රිත්තං විවිත්තං පවිවිත්තං, තං විවිත්තං ආසනං භජතො සම්භජතො සෙවතො නිසෙවතො සංසෙවතො පටිසෙවතොති 'භජමානස්ස විවිත්තමාසනං.'

සාමග්ගියමාහු තස්සෙතං යො අත්තානං භවනෙ න දස්සයෙති– 'සාමග්ගී'ති[4] තිස්සො සාමග්ගියො: ගණසාමග්ගි ධම්මසාමග්ගි අනභිනිබ්බත්තිසාමග්ගි. කතමා ගණසාමග්ගි? බහූ වෙපි භික්ඛූ සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරන්ති. අයං ගණසාමග්ගි. කතමා ධම්මසාමග්ගි? චත්තාරො සතිපට්ඨානා චත්තාරො සම්මප්පධානා චත්තාරො ඉද්ධිපාදා පඤ්චින්ද්‍රියානි පඤ්චබලානි සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, තෙ එකතො පක්ඛන්දන්ති පසීදන්ති සම්පතිට්ඨන්ති විමුච්චන්ති. න තෙසං ධම්මානං විවාදෙ, පවිවාදෙ අත්ථි. අයං ධම්මසාමග්ගි.

---

1. පතිකුජ්ජන්තා - සී. 2. සන්නිරුද්ධන්තා - මජ්ඣං. සී.
3. කල්‍යාණපුථුජ්ජනස්ස - සී. 4. සාමග්ගියොති - සීමු. ii. සාමග්ගියාති - සී.

Free Distribution www.aathaapi.org

පතිලීනචරස්ස භික්ඛුනෝ – සප්ත ශෛක්ෂයෝ පතිලීනචරයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. රහත්හු පතිලීනයන. කුමක් හෙයින් සප්ත ශෛක්ෂයෝ පතිලීනචරයෝ යැයි කියනු ලැබෙති යත්? ඔහු ඒ ඒ අරමුණෙන් සිත නවතමින් හකුළුවමින් පෙරළමින් අවුරමින් නිගන්මින් වළහමින් රක්මින් ගොපනය කෙරෙමින් හැසිරෙති ඉරියවු පවත්වති පාලනය – යපනය – යාපනය කෙරෙත්, චක්ඛුර්ද්වාරයෙහි සිත නවතමින් හකුළුවමින් හකුළමින් අවුරමින් නිගන්මින් වළහමින් රක්මින් ගොපනය කෙරෙමින් සෙරෙති හැසිරෙති ඉරියවු පවත්වති ඉරියවු උපදවති පාලනය කෙරෙති යපනය යාපනය කෙරෙති, ශ්‍රොත්‍රද්වාරයෙහි සිත...ඝ්‍රාණ – ජිහ්වා – කාය – මනෝ-ද්වාරයෙහි සිත නවතමින් (පස්බස්වමින්) ... පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත්. යම්සේ කුකුළුපතෙක් හෝ තහරදුදුලෙක් හෝ හින්නෙහි ලන ලදුයේ හැකිළේ ද, නො පැතිරේ ද, එසෙයින් ම ඒ (පතිලීනචරයෝ) ඒ ඒ අරමුණෙන් සිත නවතමින් හකුළුවමින් ... වෙසෙති ... යැපෙත්. චක්ඛුර්ද්වාරයෙහි ..ශ්‍රොත්‍ර – ඝ්‍රාණ – ජිහ්වා – කාය – මනොද්වාරයෙහි සිත නවතමින්...හැසිරෙති... යැපෙත්. එකරුණෙන් සප්ත ශෛක්ෂයෝ පතිලීනචරයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. **භික්ඛුනෝ** – කල්‍යාණපෘථග්ජන භික්ෂුහුගේ හෝ . ශෛක්ෂභික්ෂුහුගේ හෝ නුයි 'පතිලීනචරස්ස භික්ඛුනෝ, යනු වේ.

භජමානස්ස විවිත්තමාසනං – ඇඳ පුටු බිසි පත්කඩ සම්කඩ තණඇතිරි පත්ඇතිරි පිදුරුඇතිරි යන මේ හිඳිනා තැන 'ආසන' යයි කියනු ලැබේ, ඒ අසුභ අසත්ප්‍රාය (=නොසරුප්) රූප දැකීමෙන් සිස් යැ ශූන්‍ය යැ වෙසෙසින් ශූන්‍ය යැ, අසත්ප්‍රායශබ්දශ්‍රවණයෙන් – අසත්ප්‍රාය – ගන්ධඝ්‍රාණයෙන් – අසත්ප්‍රාය රස විඳීමෙන් – අසත්ප්‍රාය ස්පර්ශයෙන් – අසත්ප්‍රාය වූ සත්‍රීන් පිළිබඳ රූපාදි පඤ්චකාමගුණයන්ගෙන් සිස් යැ ශූන්‍ය යැ වෙසෙසින් ශූන්‍ය යි, ඒ විවික්ත (=ශූන්‍ය) වූ අසුභ සෙවුනා හට මැනැවින් සෙවුනා හට එලඹෙනුවහුට නිවෙසනය කරනුවහුට මැනැවින් සෙවනය කරනුවහුට පුනපුනා ඇසුරු කරනුවහුට නුයි 'භජමානස්ස විවිත්තමාසනං' යනු වේ.

සාමග්ගියමාහු තස්සත්ථං යෝ අත්තනානං භවනෙ න දස්සයෙ – 'සාමග්ගි' – තුන් සාමග්‍රි කෙනෙක් වෙති: 'ගණසාමග්ගි ධම්මසාමග්ගි අනභිනිබ්බත්තිසාමග්ගි යැයි. 'ගණසාමග්ගි' කවරි ද යත්? ඉදින් බොහෝ භික්ෂුහු නමුදු කයින් සමග වූවාහු සිතින් සතුටු වන්නාහු බහින් විවාද නො කරත්තාහු කිරි මුසු දිය මෙන් වූවාහු ඔවුනොවුන් ප්‍රිය ඇසින් බලමින් වෙසෙත් නම්, මෝ ගණසාමග්ගි නමු. 'ධම්මසාමග්ගි' කවරි ද යත්? සතර සතිපට්ඨානයෝ යැ සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ යැ සතර ඍද්ධිපාදයෝ යැ පඤ්චේන්ද්‍රියයෝ යැ පඤ්ච බලයෝ යැ සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයෝ යැ ආර්‍යීඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගී යැ යන මොහු සි, ඔවුහු එක අරමුණෙහි පිවිසෙති පහදිති පිහිටා සිටිති විමුක්තියට පැමිණෙත්. ඒ ධර්මයන්ගේ විවාදයෙක් ප්‍රකීර්විවාදයෙක් නැති, මෝ 'ධම්මසාමග්ගි' නමු.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමා අනභිනිබ්බත්තිසාමඤ්ඤා? බහූ වෙපි භික්ඛූ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායන්ති. න තෙන[1] නිබ්බානධාතුයා ඌනත්තං වා පූරණත්තං වා පඤ්ඤායති. අයං අනභිනිබ්බත්තිසාමඤ්ඤා.

භවනෙත්ති – නෙරයිකානං නිරයෝ භවනෙත්ති තිරච්ඡානයෝනිකානං තිරච්ඡානයෝනි භවනෙත්ති; පෙත්තිවිසයිකානං පෙත්තිවිසයෝ භවනෙත්ති; මනුස්සානං මනුස්සලෝකෝ භවනෙත්ති; දෙවානං දෙවලෝකෝ භවනෙත්ති 'සාමඤ්ඤමාහු තථෙසතං.'

යෝ අත්තානං භවනෙ න දස්සයති – තථෙසෝ සාමඤ්ඤ එතං ඤාණං එතං පතිරූපං එතං අනුච්ඡවිකං එතං අනුලොමං, යෝ එවං පටිච්ඡන්නෙ නිරයෙ අත්තානං න දස්සෙය්‍ය, තිරච්ඡානයෝනියා අත්තානං න දස්සෙය්‍ය, පෙත්තිවිසයෙ අත්තානං න දස්සෙය්‍ය, මනුස්සලෝකෙ අත්තානං න දස්සෙය්‍ය, දෙවලෝකෙ අත්තානං න දස්සෙය්‍යාති. **එවමාහු** – එවමාහංසු එවං කථෙන්ති එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති එවං වොහරන්තීති 'සාමඤ්ඤමාහු තථෙසතං යෝ අත්තානං භවනෙ න දස්සයෙ.'

තෙනාහ භගවා:

"පතිලීනවරස්ස භික්ඛුනෝ
භජමානස්ස විවිත්තමාසනං,
සාමඤ්ඤමාහු තථෙසතං
යෝ අත්තානං භවනෙ න දස්සයෙ"ති.

6 – 8

සබ්බත්ථ මුනී අනිස්සිතෝ
න පියං කුබ්බති නොපි අප්පියං,
තස්මිං පරිදෙවමච්ඡරං
පණ්ණෙ වාරි යථා නලිප්පති.

සබ්බත්ථ මුනී අනිස්සිතොති – 'සබ්බං' වුච්චති ද්වාදසායතනානි: චක්ඛුඤ්චෙව රූපා ච, සොතඤ්ච සද්දා ච, ඝානඤ්ච ගන්ධා ච, ජිව්හා ච රසා ච, කායෝ ච ඵොට්ඨබ්බා ච, මනෝ ච, ධම්මා ච; **මුනීති** – මොනං වුච්චති ඤාණං –පෙ– සඞ්ගජාලමතිච්ච සෝ මුනි; **අනිස්සිතොති** – දෙ නිස්සයා: තණ්හානිස්සයෝ ච දිට්ඨිනිස්සයෝ ච –පෙ– අයං තණ්හානිස්සයෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිනිස්සයෝ; මුනි තණ්හානිස්සයං පහාය දිට්ඨිනිස්සයං පටිනිස්සජ්ජිත්වා චක්ඛුං අනිස්සිතෝ සොතං අනිස්සිතෝ ඝානං අනිස්සිතෝ ජිව්හං අනිස්සිතෝ කායං අනිස්සිතෝ මනං අනිස්සිතෝ රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ ධම්මෙ කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුඛං චීවරං පිණ්ඩපාතං සෙනාසනං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං කාමධාතුං රූපධාතුං අරූපධාතුං කාමභවං රූපභවං අරූපභවං සඤ්ඤීභවං අසඤ්ඤීභවං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීභවං එකවොකාරභවං චතුවොකාරභවං පඤ්චවොකාරභවං අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤාතං සබ්බ ධම්මෙ අනිස්සිතෝ අනල්ලීනෝ අනුපගතෝ අනජ්ඣොසිතෝ[2] අනධිමුත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ[3] විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'සබ්බත්ථ මුනී අනිස්සිතෝ.'

---

1. තෙසං – සීමු. I. 2. අනජ්ඣොසිතෝ – සීමු. 3. නිස්සතෝ – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

'අනභිනිබ්බත්තිසාමඤ්ඤි' කවරි ද යත්? ඉදින් බොහෝ භික්ෂූහු පවා නිරූපධිශෙෂනිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවෙත් නමුදු එයින් නිර්වාණධාතුහුගේ උනුබවෙක් හෝ පිරුණුබවෙක් හෝ නො පැනෙයි; මෝ තොමෝ 'අනභිනිබ්බත්තිසාමඤ්ඤි' නම් වන්නීය.

භවඤ්ච – තෙරිසත්නට නරකය භවන (=ගෘහ) යැ, තිරිසන් යොනි ඇතියනට තිරිසන් යොනිය භවන යැ, ප්‍රෙතවිෂය ඇතියනට ප්‍රෙතවිෂය භවන යැ, මිනිසුන්ට මිනිස් ලොව භවන යැ, දෙවියනට දෙව්ලොව භවනය නුයි 'සාමඤ්ඤියමාහු තථෙසතං' යනු වේ.

යො අත්තානං භවඤ්ච න දස්සයෙ – යමෙක් මෙසේ ප්‍රතිවිජ්ඣා වූ නිරයෙහි තමා නො දක්වන්නේ නම්, තිරිසන් යොනියෙහි – ප්‍රෙතවිෂයෙහි මිනිස්ලොවැ – දෙවිලොවැ තමා නො දක්වන්නේ නම්, ඒ ක්ෂීණාස්‍රවයා හට මෝ නිර්වාණසාමඤ්ඤිය වෙයි, මෙය සුදුසුය ප්‍රතිරූප ය අනුවජ්විත ය අනුලොම් වේ යයි; **එවමාහු** – මෙසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති මෙසේ දක්වති මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි "සාමඤ්ඤියමාහු තථෙසතං යො අත්තානං භවඤ්ච න දස්සයෙ" යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පතිලීනවරස්ස භික්ඛුනො –පෙ– යො අත්තානං භවඤ්ච න දස්සයෙ" යි.

6 – 8

දොළොස්ආයතන සඞ්ඛ්‍යාත සියලු තැන්හි තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටිනිශ්‍රය රහිත වූ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම (සත්ත්වයන් හා සංස්කාරයන් කෙරෙහි) රාගවශයෙන් ප්‍රිය නො කෙරෙයි, ප්‍රතිඝවශයෙන් අප්‍රිය නො ද කෙරෙයි, ඒ රහත්හු කෙරෙහි පරිදෙවය හා මාත්සර්‍යය පියුම්පත දිය සෙයින් නො ඇලේ.

සබ්බඤ්ච මුනි අනිස්සිතො – 'සබ්බ' යි දොළොස් ආයතනයෝ කියනු ලැබෙති: ඇස් රූපයෝත්, කන් ශබ්දයෝත්, නැහැය ගන්ධයෝත්, දිවත් රසයෝත්. කය ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝත්, සිත ධර්මයෝත් යන මොහු යි; මුනි යනු: 'මොන' යි ඥාන කියනු ලැබෙයි,...**අනිස්සිතො** – තෘෂ්ණානිශ්‍රය ද දෘෂ්ටිනිශ්‍රය දැයි නිශ්‍රයයෝ දෙදෙනෙකි...මුනි තෙම තෘෂ්ණානිශ්‍රය හැරදමා දෘෂ්ටිනිශ්‍රය දුරලා ඇස තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිවශයෙන් අනිශ්‍රිත වූයේ කන අනිශ්‍රිත වූයේ නැහැය අනිශ්‍රිත වූයේ දිව අනිශ්‍රිත වූයේ කය අනිශ්‍රිත වූයේ සිත අනිශ්‍රිත වූයේ රූප – ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය – ධර්මයන් කුලය ගණය ආවාසය ලාභය සඟස ප්‍රශංසාය සැපය සිවුර පිණ්ඩපාතය සෙනස්න ගිලන්පසඵෙහෙත්පිරිකර කාමධාතුව රූපධාතුව අරූපධාතුව කාමභවය රූපභවය අරූපභවය සඤ්ඤීභවය අසඤ්ඤීභවය නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීභවය එකවොකාරභවය චතුවොකාරභවය පඤ්චවොකාරභවය අතීතය අනාගතය වර්තමානය රූපායතනය සද්දායතනය ගන්ධ-රස-පොට්ඨබ්බායතනය ධම්මායතනය සියලු ධර්මයන් තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි වසින් අනිශ්‍රිත වූයේ නො ඇලුණේ නො පැමිණියේ ඇතුළු නො වූයේ නො බැසගත්තේ නික්මැ ගියේ හළුයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයොග වූයේ විගතමයීන්ද කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'සබ්බඤ්ච මුනී අනිස්සිතො' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න පියං කුබ්බති නොපි අපියං – පියාති ද්වේ පියා: සත්තා වා සඞ්ඛාරා වා. කතමේ සත්තා පියා? ඉධ යස්ස තේ හොන්ති අත්ථකාමා හිතකාමා ඵාසුකාමා යොගක්ඛේමකාමා, මාතා වා පිතා වා භාතා වා භගිනී වා පුත්තෝ වා ධීතා වා ඤාතා වා සාලෝහිතා වා, ඉමේ සත්තා පියා. කතමේ සඞ්ඛාරා පියා? මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා මනාපිකා ගන්ධා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඵොට්ඨබ්බා, ඉමේ සඞ්ඛාරා පියා.

අපියාති – ද්වේ අපියා: සත්තා වා සඞ්ඛාරා වා. කතමේ සත්තා අපියා? ඉධ යස්ස තේ හොන්ති අනත්ථකාමා අහිතකාමා අඵාසුකාමා අයොගක්ඛේමකාමා ජීවිතා වොරොපෙතුකාමා, ඉමේ සත්තා අපියා. කතමේ සඞ්ඛාරා අපියා? අමනාපිකා රූපා අමනාපිකා සද්දා අමනාපිකා ගන්ධා අමනාපිකා රසා අමනාපිකා ඵොට්ඨබ්බා, ඉමේ සඞ්ඛාරා අපියා.

න පියං කුබ්බති නොපි අපියං 'අයං මේ සත්තෝ පියෝ,' ඉමේ ච මේ සඞ්ඛාරා මනාපා'ති රාගවසෙන පියං න කරොති. 'අයං මේ සත්තෝ අපියෝ, ඉමේ සඞ්ඛාරා අමනාපා'ති පටිඝවසෙන අපියං න කරොති න ජනෙති න සඤ්ජනෙති න නිබ්බත්තෙති නාභිනිබ්බත්තෙතීති 'න පියං කුබ්බති නොපි අපියං.'

තස්මිං පරිදෙවමච්ඡරං පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිම්පතීති – 'තස්මී'ති තස්මිං පුග්ගලේ අරහන්තෙ ඛීණාසවේ, **පරිදෙවොති** – ඤාතිව්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස භොගව්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස රොගව්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස සීලව්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස දිට්ඨිව්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා ව්යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මේන ඵුට්ඨස්ස ආදෙවෝ පරිදෙවෝ ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතත්තං පරිදෙවිතත්තං වාචා පලාපෝ විප්පලාපෝ ලාලප්පෝ ලාලප්පනා[1] ලාලප්පිතත්තං a[2] **මච්ඡරියන්ති** පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං. යං එවරූපං මච්ඡරියං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුකඤ්චුකතා[3] අග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං.b අපිච, ඛන්ධමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ධාතුමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ආයතනමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ගාහෝ වුච්චති මච්ඡරියං.

පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිම්පතීති – පණ්ණං වුච්චති පදුමපත්තං; **වාරි** වුච්චති උදකං; යථා වාරි පදුමපත්තෙ න ලිම්පති න සංලිම්පති න උපලිම්පති, අලිත්තං අසංලිත්තං අනුපලිත්තං, එවමෙවං තස්මිං පුග්ගලේ අරහන්තෙ ඛීණාසවේ පරිදෙවෝ ච මච්ඡරියඤ්ච න ලිම්පති න සංලිම්පති න උපලිම්පති අලිත්තෝ අසංලිත්තෝ අනුපලිත්තෝ; සෝ ච පුග්ගලෝ තෙහි කිලෙසෙහි න ලිම්පති න සංලිම්පති න උපලිම්පති අලිත්තෝ අසංලිත්තෝ අනුපලිත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ[4] විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'තස්මිං පරිදෙවමච්ඡරං පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිම්පති.'

---

1. ලාලප්පායන්තා – සීම්. II. 2. ලාලප්පායිතත්තං සීම්. II. ඉතිපි.
3. කටුකඤ්චුතා – ඉතිපි. 4 නිස්සඤ්ඤෝ – ස.
a විභඞ්ගපාළි – පටිච්චසමුප්පාදවිභඞ්ග. b. බුද්ධඝ.ඛුද්දකනිද්දෙසවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

න පියා කුබ්බති නොපි අප්පියං – 'පියා' යනු: ප්‍රියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්ත්වයෝ හෝ සංස්කාරයෝ හෝ යැ. කවර සත්ත්ව ප්‍රියයෝ ද යත්? මෙලොවැ මව හෝ පියා හෝ බෑයා හෝ භගිනිය හෝ දුව හෝ පුතා හෝ මිතුරෝ හෝ ඤාතියෝ හෝ නෑයෝ හෝ සහලේන්‍යෝ හෝ යම් කෙනෙක් වැඩ කැමැත්තාහු හිත කැමැත්තාහු සුව කැමැත්තාහු යොගක්ෂේමය කැමැත්තාහු වෙත් නම්, මේ සත්ත්වයෝ ප්‍රියයෝ යැ. ප්‍රිය වූ සංස්කාරයෝ කවරහු ද යත්? මනවඩන රූපයෝ යැ ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යැ යන මොහු ප්‍රිය වූ සංස්කාරයෝ සි.

අප්පියා යනු: අප්‍රියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්ත්වයෝ හෝ සංස්කාරයෝ හෝ යැ. අප්‍රිය සත්ත්වයෝ කවරහ යත්? මේ ලොවැ යම් කෙනෙක් අවැඩ කැමැත්තාහු අහිත කැමැත්තාහු නො සුව කැමැත්තාහු අයොගක්ෂේමය කැමැත්තාහු දිටි තොරකරනු කැමැත්තාහු වෙත් නම්, මේ සත්ත්ව අප්‍රියයෝ යැ. අප්‍රිය වූ සංස්කාරයෝ කවරහ යත්? අමනාප වූ රූපයෝ යැ – ශබ්දයෝ යැ – ගන්ධයෝ යැ – රසයෝ යැ අමනාප වූ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යැ, යන මොහු අප්‍රිය වූ සංස්කාරයෝ සි.

න පියං කුබ්බති නොපි අප්පියං – 'මේ සත්ත්ව මට ප්‍රිය යැ, මේ සංස්කාරයෝ මට මනාපයෝ යැ'සි රාගවශයෙන් ප්‍රිය නොකෙරෙයි. 'මේ සත්ත්ව මට අප්‍රිය යැ, මේ සංස්කාරයෝ අමනාපයෝ යැ'සි ප්‍රතිඝවශයෙන් අප්‍රිය නො කෙරෙයි, නො දනවයි, නූපදවා නුයි 'න පියං කුබ්බති නොපි අප්පියං' යනු වේ.

තස්මිං පරිදෙවමච්ඡරං පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිප්පති – 'තස්මිං' සි ඒ අර්හත් වූ ක්ෂීණාස්‍රව වූ පුහුල්හු කෙරෙහි; **පරිදෙව** – **තම්:** ඥතිව්‍යසනයෙන් (=විනාශයෙන්) මඛනා ලද්දහුගේ හෝ, භොග විපතින් හෝ – රොග විපතින් හෝ – සීල විපතින් හෝ – දෘෂ්ටි විපතින් හෝ මඛනා ලද්දහුගේ යම්කිසි විපතකින් යුක්ත වූවහුගේ හෝ පරිදෙවදුකට හෙතු වූ යම් කිසිවකින් මඛනා ලද්දහුගේ නම කියා හැඬීම ගුණ කියා හැඬීම හඬන ආකාරය හඬන බව වචනය ප්‍රලාපය විප්‍රලාපය පුනපුනා ලපනය ලපනාකාරය පුනපුනා ලපනය කරන බව සි. **මච්ඡරිය** නම්: මාත්සර්‍ය පසෙකි: ආවාසමාත්සර්‍යය කුලමාත්සර්‍යය ලාභමාත්සර්‍යය වණ්ණමාත්සර්‍යය ධම්මමාත්සර්‍යය කියාසි. යම් මෙබඳු වූ මසුරුකමෙක් මසුරුඅග්‍රයෙක් මසුරුකම් ඇතිබවෙක් සම්පත් සඟවන බවෙක් අනාර්‍ය බවෙක් කටුකකමින් සිත හැකිලැවීමෙක් සිත මසුරුකමින් ගත්තා ලද බවක් වේ ද, මේ මාත්සර්‍ය යයි කියනු ලැබේ. තවද ස්කන්ධමාත්සර්‍යය ද – ධාතුමාත්සර්‍යය ද – ආයතනමාත්සර්‍යය ද 'මච්ඡරිය' නම්. ග්‍රහණය මාත්සර්‍ය යයි කියනු ලැබේ.

පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිප්පති – 'පණ්ණ' සි පියුම්පත කියනු ලැබෙයි; 'වාරි' සි ජලය කියනු ලැබේ. යම් සේ ජලය පියුම්පතෙහි නො ඇලේ ද වෙසෙසින් නො ඇලේ ද නො තැවරේ ද, අලිප්ත අසංලිප්ත අනුපලිප්ත වේ ද එසෙසින් ම අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රව වූ ඒ පුහුල්හු කෙරෙහි පරිදෙවය ද, මාත්සර්‍යය ද නොඇලෙයි වෙසෙසින් නො ඇලෙයි නො තැවැරෙයි, අලිප්ත අසංලිප්ත අනුපලිප්ත වූයේ වෙයි; ඒ පුද්ගල තෙමේ ද ඒ කෙලෙසුන් සමග නො ඇලෙයි වෙසෙසින් නො ඇලෙයි නො තැවැරෙයි අලිප්ත අසංලිප්ත අනුපලිප්ත වූයේ නික්මැ ගියේ ප්‍රහීණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ වෙන්වූයේ විගතමර්‍යාදී කල (=මිදීගිය) සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි – "තස්මිං පරිදෙවමච්ඡරං පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිප්පති" යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙනාහ භගවා:

"සබ්බත්ථ මුනී අනිස්සිතෝ
න පියං කුබ්බති නොපි අප්පියං,
තස්මිං පරිදෙවමච්ඡරං
පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිප්පති"ති.

6 - 9

උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ
පදුමෙ වාරි යථා න ලිප්පති,[1]
එවං මුනි නොපලිප්පති
යදිදං දිට්ඨසුතං[2] මුතෙසු වා.

උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙති – උදබින්දු වුච්චති උදකථෙවෝ;[3] **පොක්ඛරං** වුච්චති පදුමපත්තං; යථා උදබින්දු පදුම්පත්තෙ න ලිප්පති න පලිප්පති න උපලිප්පති අලිත්තං අපලිත්තං[4] අනුපලිත්තන්ති 'උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ.'

පදුමෙ වාරි යථා න ලිප්පතීති – පදුමං වුච්චති පදුමපුප්ඵං;[5] **වාරි** වුච්චති උදකං; යථා වාරි පදුමපුප්ඵෙ න ලිප්පති න පලිප්පති න උපලිප්පති අලිත්තං අපලිත්තං අනුපලිත්තන්ති 'පදුමෙ වාරි යථා න ලිප්පති.'

එවං මුනි නොපලිප්පති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වාති – 'එව'න්ති ඔපම්මසම්පටිපාදනං; මුනීති මොනං වුච්චති ඤාණං –පෙ– සඞ්ගමත්තිච්ච සෝ මුනි; 'ලෙපා'ති දෙ ලෙපා: තණ්හාලෙපෝ ච දිට්ඨිලෙපෝ ච –පෙ– අයං තණ්හාලෙපෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිලෙපෝ; මුනි තණ්හාලෙපං පහාය දිට්ඨිලෙපං පටිනිස්සජ්ජිත්වා දිට්ඨෙ න ලිප්පති, සුතෙ න ලිප්පති, මුතෙ න ලිප්පති, විඤ්ඤාතෙ න ලිප්පති න පලිප්පති න උපලිප්පති. අලිත්තෝ අපලිත්තෝ අනුපලිත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'එවං මුනි නොපලිප්පති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා.'

තෙනාහ භගවා:

"උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ
පදුමෙ වාරි යථා න ලිප්පති,
එවං මුනි නොපලිප්පති
යදිදං දිට්ඨසුතං[6] මුතෙසු වා"ති.

6 – 10

ඔතෝ න භි තෙන මඤ්ඤති
යදිදං දිට්ඨසුතං[6] මුතෙසු වා,
ඤාණෙනිදන විසුද්ධිමිච්ඡති
න භි සෝ රජ්ජති නො විරජ්ජති.

---

1. ලිම්පති – මූ. II. සී.
2. දිට්ඨසුතෙ – සීමු. II.
3. උදකත්ථවකෝ – පු.
4. අසංලිත්තං – සීමු. II.
5. පදුම්පත්තං – සීමු. I.
6. දිට්ඨසුතෙ – සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සබ්බත්ථ මුනී අනිස්සිතෝ-පෙ-පණ්ණෙ වාරි යථා න ලිප්පති" යි.

6 – 9

පොකුරුපත්හි දියබිඳු යම්සේ නොඇලේ ද, පියුමෙහි දිය යම් සේ නොඇලේ ද, එසෙයින් ක්ෂීණාශ්‍රව මුනි තෙම දිට්ඨශ්‍රුතයෙහි හෝ මුතෙහි නොඇලේ.

උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ – 'උදබින්දු' යයි උදකසෙචවය (=දියබිඳ) කියනු ලැබේ; 'පොක්ඛර' යි පියුම්පත කියනු ලැබේ; යම්සේ දියබිඳක් පියුම්පතෙහි නොඇලේ ද, වෙසෙසින් නොඇලේ ද නොතැවැරේ ද, අලිප්ත අප්‍රලිප්ත අනුපලිප්ත වේ ද එයින් 'උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ' යනු වේ.

පදුමෙ වාරි යථා න ලිප්පති – 'පදුම'යි පියුම්මල කියනු ලැබේ; 'වාරි' යි දිය කියනු ලැබෙයි; යම්සේ දිය පියුම්මලෙහි නොඇලේ ද වෙසෙසින් නොඇලේ ද නොතැවැරේ ද, අලිප්ත අප්‍රලිප්ත අනුපලිප්ත වේ ද, එයින් 'පදුමෙ වාරි යථා න ලිප්පති' යනු වේ.

එවං මුනි නොපලිප්පති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා – 'එවං' යනු ඔපම්‍යසම්ප්‍රතිපාදනා යැ; මුනි – 'මෞන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි... (2-8සූත්‍රනිද්දේශය.) **ලෙපා** – තණ්හාලෙපය ද දිට්ඨිලෙපය දැයි ලෙපයෝ දෙදෙනෙකි...මුනි තෙම තණ්හාලෙපය හැරපියා දිට්ඨිලෙපය දුරලා, රූපායතනයෙහි නොඇලෙයි, සද්දායතනයෙහි – ගන්ධ – රස – ඵොට්ඨබ්බා-යතනයෙහි ධම්මායතනයෙහි නොඇලෙයි, වෙසෙසින් නොඇලෙයි නොතැවැරෙයි, අලිප්ත අප්‍රලිප්ත අනුපලිප්ත වූයේ නික්මැගියේ ප්‍රහීණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයොග වූයේ විසංයුක්ත වූ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'එවං මුනි නොපලිප්පති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ-පෙ-යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා"යි.

6 – 10

ක්ෂීණාස්‍රව තෙම යම් මේ (දුටු ඇසූ) රූප-ශබ්දාලම්බනයෙක් වේ ද, ඒ වස්තුවෙන් මඤ්ඤනා වශයෙන් නොසිතයි, (දැනගත්) මුත-ඛම්මාලම්බනයන් කෙරෙහි හෝ මඤ්ඤනාවශයෙන් නොසිතයි, හෙ තෙම අනිත් අඟුබිමාණියෙකින් ශුද්ධිය නොකැමැති වෙයි, හෙතෙම (බාලපුහුදුනුවන් මෙන්) නොමැ ඇලෙයි, (කලණ පුහුදුනුවන් හා ශෛක්ෂයන් මෙන්) විරාග නොද වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඛොතෝ න හි තෙන මඤ්ඤන්ති යදිදං දිට්ඨසුතං[1] **මුතෙසු වාති** – 'ඛොතෝ' ති ඛොතා වුච්චති පඤ්ඤා, යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි.[a] කිං කාරණා ඛොතා වුච්චති පඤ්ඤා? තාය පඤ්ඤාය කායදුච්චරිතං ධුතඤ්ච ඛොතඤ්ච සඤ්ඛොතඤ්ච නිද්ධොතඤ්ච; වචීදුච්චරිතං – මනොදුච්චරිතං ධුතඤ්ච ඛොතඤ්ච සඤ්ඛොතඤ්ච නිද්ධොතඤ්ච; රාගො ධුතෝ ච ඛොතෝ ච සඤ්ඛොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච, දොසෝ– මොහෝ – කොධෝ – උපනාහෝ – මක්ඛෝ – පළාසෝ – ඉස්සා – මච්ඡරියං– මායා – සාඨෙය්‍යං – ථම්භෝ –සාරම්භෝ–මානෝ – අතිමානෝ –මදෝ –පමාදෝ –සබ්බෙ කිලෙසා – සබ්බෙ දුච්චරිතා – සබ්බෙ දරථා – සබ්බෙ පරිළාහා– සබ්බෙ සන්තාපා – සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා ධුතා ච ඛොතා ච සඤ්ඛොතා ච නිද්ධොතා ච; තංකාරණා ඛොතා වුච්චති පඤ්ඤා. අථවා සම්මාදිට්ඨියා මිච්ඡාදිට්ඨි ධුතා ච ඛොතා ච සඤ්ඛොතා ච නිද්ධොතා ච; සම්මාසඞ්කප්පෙන මිච්ඡාසඞ්කප්පා ධුතෝ ච ඛොතෝ ච සඤ්ඛොතෝ ච නිද්ධොතෝ ච; සම්මාවාචාය මිච්ඡාවාචා ධුතා ච ඛොතා ච – සම්මාකම්මන්තෙන මිච්ඡාකම්මන්තා ධුතෝ ච ඛොතෝ ච – සම්මාආජීවෙන මිච්ඡාආජීවෝ ධුතෝ ච ඛොතෝ ච – සම්මාවායාමෙන මිච්ඡාවායාමෝ ධුතෝ ච ඛොතෝ ච – සම්මාසතියා මිච්ඡාසති ධුතා ච ඛොතා ච – සම්මාසමාධිනා මිච්ඡාසමාධි ධුතෝ ච ඛොතෝ ච – සම්මාඤාණෙන මිච්ඡාඤාණං ධුතඤ්ච ඛොතඤ්ච– සම්මාවිමුත්තියා මිච්ඡාවිමුත්ති ධුතා ච ඛොතා ච සඤ්ඛොතා ච. අථවා අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සබ්බෙ කිලෙසා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බෙ දරථා සබ්බෙ පරිළාහා සබ්බෙ සන්තාපා සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා ධුතා ච ඛොතා ච සඤ්ඛොතා ච නිද්ධොතා ච. අරහා ඉමෙහි ඛොතෙහි ධම්මෙහි උපෙතො සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සමුපපන්නො සමන්නාගතො. තස්මා අරහා ඛොතො. සො ධුතරාගා ධුතපාපො ධුතකිලෙසො ධුත-පරිළාහොති – ඛොතො.

ඛොතෝ න හි තෙන මඤ්ඤන්ති යදිදං දිට්ඨසුතං[1] **මුතෙසු වාති** – ඛොතෝ දිට්ඨං න මඤ්ඤති. දිට්ඨසම්මං න මඤ්ඤති. දිට්ඨතෝ න මඤ්ඤති. දිට්ඨං මෙති න මඤ්ඤති. සුතං න මඤ්ඤති. සුතසම්මං න මඤ්ඤති. සුතතෝ න මඤ්ඤති. සුතං මෙති න මඤ්ඤති. මුතං න මඤ්ඤති. මුතසම්මං න මඤ්ඤති. මුතතෝ න මඤ්ඤති. මුතං මෙති න මඤ්ඤති. විඤ්ඤාතං න මඤ්ඤති. විඤ්ඤාතසම්මං න මඤ්ඤති. විඤ්ඤාතතෝ න මඤ්ඤති. විඤ්ඤාතං මෙති න මඤ්ඤති. වුත්තම්පි හෙතං භගවතා:

---

1. දිට්ඨසුතෙ – සීමු. II. 2. අසම්හති – සීමු. II.
a. ධම්මසඞ්ගණී – චිත්තුප්පාදකණ්ඩ

Free Distribution www.aathaapi.org

ධොතො නො තෙන මඤ්ඤති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා – 'ධොතො' යනු – 'ධොතා' යි ප්‍රඥව කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රකෂී-ජානනයෙක්...අමොහයෙක් ධම්මවිචයයෙක් සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එය යි. කුමක් හෙයින් ප්‍රඥව 'ධොතා' යි කියනු ලැබෙයි යත්? ඒ ප්‍රඥයෙන් කායදුශ්චරිතය කමපා කරන ලද්දේ ද ශෝදන ලද්දේ ද මැනවින් දෙවන ලද්දේ ද වෙසෙසින් දෙවන ලද්දේ ද; වාග්දුශ්චරිතය මනො-දුශ්චරිතය ධුත-ධොත-සංධොත-නිද්ධොත වූයේත් වෙයි, රාගය ධුත-ධොත -සංධොත-නිද්ධොත වූයේත් වෙයි; දොෂය - මොහය - ක්‍රොධය – උපනාහය – මක්‍රුණව – පලාසය – ඊෂ්‍යාව – මාත්සර්‍යය – මායාව – ශාඨ්‍යව – තදුබව – සාරම්භය – මානය – අතිමානය – මදය – ප්‍රමාදය – සියලු කෙලසයෝ සියලු දුශ්චරිතයෝ – සියලු දරථයෝ – සියලු සන්තාපයෝ – සියලු අකුශලාභිසංස්-කාරයෝ – ධුත - ධොත – සංධොත – නිද්ධොත වූවාහු ද වෙත්. එකරුණෙන් ප්‍රඥව 'ධොතා' යයි කියනු ලබයි, නොහොත් සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙන් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය කමපා කරන ලද්දී ධොවනය කරන ලද්දී මැනැවින් ධොවනය කරන ලද්දී වෙසෙසින් ධොවනය කරන ලද්දී ද වෙයි; සම්‍යක්සංකල්පයෙන් මිථ්‍යාසංකල්පය කම්පිත ධොවිත සංධොවිත නිද්ධොවිත ද වෙයි; සම්‍යග්වචනයෙන් මිථ්‍යාවචනය. .සම්‍යක්කම්මන්තයෙන් මිථ්‍යාකම්මන්තය... සම්‍යගාජීවයෙන් මිථ්‍යාජීවය. . .සම්‍යග්ව්‍යායාමයෙන් මිථ්‍යාව්‍යායාමය. . . සම්‍යක්සතියෙන් මිථ්‍යාසතිය . .සම්‍යක්සමාධියෙන් මිථ්‍යාසමාධිය. . . සම්‍යග්ඥානයෙන් මිථ්‍යාඥානය. . .සම්‍යග්විමුක්තියෙන් මිථ්‍යාවිමුක්තිය ධුත-ධොවිත-සංධොවිත-නිද්ධොවිත වූවා ද වෙයි. නොහොත් ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගික-මාර්ගයෙන් සියලු කෙලසයෝ සියලු දුශ්චරිතයෝ සියලු දරථයෝ සියලු පරිදාහයෝ සියලු සන්තාපයෝ සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ ධුත-ධොත -සංධොත-වූවාහු ද වෙත්. රහත්හු මේ ධොතධර්මයන්ගෙන් උපෙත වූවාහු සමුපෙතඋපාගත සමුපාගත උපපන්න සමුපපන්න සමඞ්ගාගත වූවාහු වෙති; එහෙයින් රහත්හු ධොතයහ; ඔහු ධුතරාගයහ ධුතපාපයහ ධුතකෙලසයන ධුතපරිදාහ නුයි 'ධොත' නම් වෙත්.

ධොතො නො තෙන මඤ්ඤති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා – ධොත සඞ්ඛ්‍යාත ක්ෂීණාස්‍රව තෙමේ (මසැඳින් හෝ දිවැසින් දුටු) රූපායතනය (ත්‍රිවිධ මඤ්ඤනායෙන්) නො සිතයි, රූපායතනයෙහි ආත්මය ඇතැයි නො සිතයි, රූපායතනයෙන් අන්‍ය වූ ආත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, රූපායතනය මාගේ යැයි නො සිත යි; ශබ්දායතනය ත්‍රිවිධ මඤ්ඤනායෙන් ආත්මයයි නො සිතයි, ශබ්දායතනයෙහි ආත්මය ඇතැයි නො සිතයි, ශබ්දායතනයෙන් පිටත (අන්‍ය) වූ ආත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, ශබ්දායතනය මාගේ යයි නො සිතයි; (ගන්ධ-රස-ඵොට්ඨබ්බායතන සඞ්ඛ්‍යාත) මුතය ආත්මයයි නො සිතයි, මුතයෙහි ආත්මය ඇතැයි නො සිතයි, මුතයෙන් අන්‍ය වූ ආත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, මුතය මා ගේ යයි නො සිතයි; (සිතින් දැනගත් සප්නායතන සඞ්ඛ්‍යාත) විඤ්ඤය ආත්මයයි නො සිතයි, විඤ්ඤයෙහි ආත්මය ඇතැයි නො සිතයි, විඤ්ඤයෙන් අන්‍ය වූ ආත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, විඤ්ඤය මාගේ යයි නො සිතයි. මේ විදරන ලද මැය භාග්‍යවතුන් විසින්:

Free Distribution www.aathaapi.org

"අසමිති[1] භික්ඛවෙ මඤ්ඤිතමෙතං. අයමිහමසමිති[1] මඤ්ඤිතමෙතං. භවිස්සන්ති මඤ්ඤිතමෙතං. න භවිස්සන්ති මඤ්ඤිතමෙතං. රූපී භවිස්සන්ති මඤ්ඤිතමෙතං අරූපී භවිස්සන්ති මඤ්ඤිතමෙතං. සඤ්ඤී භවිස්සන්ති මඤ්ඤිතමෙතං. අසඤ්ඤී භවිස්සන්ති මඤ්ඤිතමෙතං. නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති මඤ්ඤිතමෙතං. මඤ්ඤිතං හි භික්ඛවෙ, රොගො, මඤ්ඤිතං ගණ්ඩො, මඤ්ඤිතං සල්ලං, මඤ්ඤිතං උපද්දවෝ, තස්මාතිහ භික්ඛවෙ අමඤ්ඤමානෙන චෙතසා විහරිස්සාමාති එවං හි වො භික්ඛවෙ සික්ඛිතබ්බ"න්ති: 'ඛොතෙො න හි තෙන මඤ්ඤති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා.'

නාඤ්ඤෙන විසුද්ධිමිච්ඡතීති – ඛොතෙො අඤ්ඤෙන අසුද්ධිමග්ගෙන සුද්ධිමිච්ඡාපටිපදාය අනියාණිකපථෙන අඤ්ඤත්‍ර සතිපට්ඨානෙහි අඤ්ඤත්‍ර සම්මප්පධානෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉද්ධිපාදෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉන්ද්‍රියෙහි අඤ්ඤත්‍ර බලෙහි අඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣඞ්ගෙහි අඤ්ඤත්‍ර අරියා අට්ඨඞ්ගිකා මග්ගා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං න ඉච්ඡති න සාදියති න පත්ථෙති න පිහෙති නාභිජප්පතීති 'නාඤ්ඤෙන විසුද්ධිමිච්ඡති.'

න හි සො රජ්ජති නො විරජ්ජතීති – 'සඞ්ඛ බාලපුථුජ්ජනා රජ්ජන්ති. පුථුජ්ජනකල්‍යාණකං උපාදාය සත්ත සෙඛා විරජ්ජන්ති. අරහා නෙව රජ්ජති නො විරජ්ජති. විරත්තො සො ඛයා රාගස්ස වීතරාගත්තා ඛයා දොසස්ස වීතදොසත්තා ඛයා මොහස්ස වීතමොහත්තා සො වුච්චවෙසො විණණවරණෙ –පෙ– ජාතිජරාමරණසංසාරො නත්ථි තස්ස පුනබ්භවොති 'න හි සො රජ්ජති නො විරජ්ජති.'

තෙනාහ භගවා:

"ඛොතෙො න හි තෙන මඤ්ඤති
යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා,
නාඤ්ඤෙන විසුද්ධිමිච්ඡති
න හි සො රජ්ජති නො විරජ්ජති"ති.

ජරාසුත්තනිද්දෙසෝ ඡට්ඨෝ.

7

තිස්සමෙත්තෙය්‍යසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ තිස්සමෙත්තෙය්‍යසුත්තනිද්දෙසෙ වුච්චති:[2]

7 – 1

මෙත්තගූති යුත්තස්ස (ඉච්චායස්මා තිස්සො මෙත්තෙය්‍යෝ)
පඤ්හං බ්‍රූහි මාරිස,
සුත්වාන තව සාසනං
විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙ.

---

1. අසමිත්ති – ඵූ ii 2. සුත්තං වක්ඛති– සිමූ II.
a සළායතනසංයුත්ත – ආසීවිසවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

"මහණෙනි; නිත්‍ය වෙමි යන මෙය මඤ්ඤිත (=දෘෂ්ටිකල්පන) යෙකි, මේ මම් වෙමි යන මෙය මඤ්ඤිතයෙකි, (අනාගතයේහි) වන්නෙමි මඤ්ඤිතයෙකි, නො වන්නෙමි මඤ්ඤිතයෙකි, සංඥී වන්නෙමි මඤ්ඤිත-යෙකි, අසංඥී වන්නෙමි මඤ්ඤිතයෙකි, නෙවසංඥීනාසංඥී වන්නෙමි මඤ්ඤිතයෙකි; මහණෙනි, යම් හෙයකින් මඤ්ඤිතය රොගයෙක් වේ ද, මඤ්ඤිතය ගණ්ඩයෙක් වේ ද, මඤ්ඤිතය ශල්‍යයෙක් වේ ද, මඤ්ඤිතය උපද්‍රවයෙක් වේ ද, එහෙයින් මහණෙනි, මෙහි ලා (තෘෂ්ණා-මාන-දෘෂ්ටි හිසින්) මඤ්ඤනා නො කරන සිතින් යුක්ත ව වාසස කරම්'හයි මෙසේ මැ තොප විසින් හික්මියැ යුත්තේයැ"යි. එහෙයින් 'ඛොනො න හි තෙන මඤ්ඤති යදිදං දිට්ඨසුතං මුතෙසු වා' යනු වේ.

නාඤ්ඤන සුද්ධිමිච්ඡති – ඛොන (=ක්ෂීණාශ්‍රව) තෙමේ සතර සතිපට්ඨානයන් තබා, සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන් – සතර ඍද්ධිපාදයන් – පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් – පඤ්චබලයන් – සප්තබොධ්‍යඞ්ගයන් – ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගික-මාර්ගය හැරපියා අන්‍ය වූ අශුද්ධිමාර්ගයෙකින් මිථ්‍යාප්‍රතිප්‍රස්‍රවකින් අනෙත්‍යා-ණීකපථයෙකින් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය නො කැමැති වෙයි, නො ඉවසයි නො පතයි නො රිසි වෙයි නො කියා නුයි 'නාඤ්ඤන විසුද්ධිමිච්ඡති' යනු වේ.

න හි සො රජ්ජති නො විරජ්ජති – සියලු බාලපෘථග්ජනයෝ ඇලෙති, කල්‍යාණපෘථග්ජනයා පවත් සප්තශෛක්ෂයෝ විරාගයට පැමිණෙත්. රහත්හු නො මැ ඇලෙති, විරාගයට නො පැමිණෙත්. රාගය ක්ෂය වීමෙන් වීතරාග හෙයින් දෙවෂය ක්ෂය වීමෙන් වීතදෙස හෙයින් මොහය ක්ෂය වීමෙන් වීතමොහ හෙයින් හෙතෙම විරක්ත යැ, වැස නිම වූ ආයව්‍යවාය ඇත්තේ යැ, පුරුදු කළ චරණධර්ම ඇත්තේ යැ...ඔහුට ජාති ජරා මරණ ද (කඳපිළිවෙළ යයි කියන ලද) සැසර ද පුනර්භවය ද නැත් නුයි 'න හි සො රජ්ජති නො විරජ්ජති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"ඛොනො න හි තෙන ඉඤ්ඣති-පෙ-න හි සො රජ්ජති නො විරජ්ජති" යී.

සවැනි වූ ජරාසූත්‍රනිදේශය යි.

7

තිස්සමෙත්තෙය්‍යසූත්‍රනිදේශය

ඉක්බිති තිස්සමෙත්තෙය්‍යසූත්‍රනිදේශය කියනු ලැබේ.

7 - 1

නිදුකෘණෙනි, මෙවුන්දම්හි යෙදුණහුට (වත) උපද්‍රවය වැළඳ මැනව, මුඛ වහන්සේගේ අනුසසුන් අසා ත්‍රිවිධ විවෙකයෙහි හික්මෙනුවම්හ. (ආයුෂ්මත් තිෂ්‍යමෛත්‍රෙය තෙමේ මෙසේ විචාළේයි.)

Free Distribution www.aathaapi.org

මේථුනමනුයුත්තස්සාති – මේථුනධම්මෝ නාම: යෝ සෝ අසද්ධම්මෝ ගාමධම්මෝ වසලධම්මෝ දුට්ඨුල්ලෝ ඔදකන්තිකෝ රහස්සෝ ද්වයංද්වය-සමාපත්ති; a කිංකාරණා වුච්චති මේථුනධම්මෝ? උභින්නං රත්තානං සාරත්තා-නං අවස්සුතානං පරියුට්ඨිතානං පරියාදින්නචිත්තානං උභින්නං සදිසානං ධම්මෝති, තංකාරණා වුච්චති මේථුනධම්මෝ. යථා උභෝ කලහකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ භණ්ඩනකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ භස්සකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ විවාදකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ අධිකරණකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ වාදිනෝ 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ සල්ලාපකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, එවමේවං උභින්නං රත්තානං සාරත්තානං අවස්සුතානං පරියුට්ඨිතානං පරියාදින්නචිත්තානං උභින්නං සදිසානං ධම්මෝති, තංකාරණා වුච්චති මේථුනධම්මෝ; **මේථුනමනුයුත්තස්සාති** – මේථුනධම්මේ යුත්තස්ස පයුත්තස්ස ආයුත්තස්ස සමායුත්තස්ස තච්චරිතස්ස තබ්බහුලස්ස තග්ගරුකස්ස තන්නින්නස්ස තප්පොණස්ස තප්පබ්භාරස්ස තදධිමුත්තස්ස තදධිපතෙය්‍යස්සාති 'මේථුනමනුයුත්තස්ස.'

ඉච්චායස්මා නිස්සෝ මෙත්තෙය්‍යෝති – 'ඉච්චා'ති පදසන්ධි පදසං-සග්ගෝ පදපාරිපූරි අක්ඛරසම්වායෝ බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතා නාමේතං ඉච්චාති; **ආයස්මාති** – පියවචනං ගරුවචනං සගාරවවචනං සපතිස්සවචනමේතං ආයස්මාති; **නිස්සෝති** – තස්ස ථෙරස්ස නාමං සංඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරෝ නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති බ්‍යඤ්ජනං අභිලාපෝ; **මෙත්තෙය්‍යෝති** – තස්ස ථෙරස්ස ගොත්තං සඞ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරෝති 'ඉච්චායස්මා නිස්සෝ මෙත්තෙය්‍යෝ.'

විඝාතං බ්‍රූහි මාරිසාති – 'විඝාත'න්ති විඝාතං උපඝාතං පීළනං සඤ්චතං උපද්දවං උපසග්ගං; **බ්‍රූහි** – ආචික්ඛ දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විභජ උත්තානීකරොහි පකාසෙහි; **මාරිසාති** – 'පියවචනං ගරුවචනං සගාරවවචනං සපතිස්සවචනමේතං මාරිසාති 'විඝාතං බ්‍රූහි මාරිස.'

සුඛීන තව සාසනන්ති – 'තුය්හං වචනං ව්‍යප්පථං දෙසනං අනු-සාසනං අනුසිට්ඨිං[1] සුත්වා සුණිත්වා උග්ගහෙත්වා උපධාරයිත්වා උපලක්ඛයිත්වාති 'සුඛීන තව සාසනං.'

---

1. අනුසට්ඨිං – ස.

a. විභඞ්ගේ විභඞ්ග – පඨමපාරාජිකං. (තත්ථ "දුට්ඨුල්ලං' ඔදකන්තිකං රහස්ස''න්ති නප්පාසකලිඞ්ගවසෙන දිස්සති).

Free Distribution www.aathaapi.org

මෙථුනමනුයුත්තස්ස – 'මෙථුනධම්ම' නම්: යම් අසද්ධර්මයෙක් ග්‍රාම්‍යධර්මයෙක් වෘෂලධර්මයෙක් වේ ද, දුෂ්ඨුනිඃශ්‍රිත වූ දියකිස අන්‍ය කොට ඇති රහස්‍ය වූ ධර්මයක්, ද්වයංද්වයසමාපත්තියෙක් වේ ද එයයි. කුමක් හෙයින් 'මෙථුනධම්ම' යි කියනු ලැබේ ද යත්? රාගයෙන් රත් වූ වෙසෙසින් රැඳුණු කෙලහෙයින් තෙත් වූ කුසලවාරය මැඩගෙන සිටි කුසල්සිත ගෙවාගෙන සිටි ස්ත්‍රීපුරුෂ දෙදෙනක්හුගේ සමාන කෙලෙස් ඇති දෙදෙනක්හුගේ සවභාවය නුයි, එකරුණෙන් 'මෙථුනධම්ම' යි කියනු ලැබේ. යම් සේ කලහකරුවෝ දෙදෙන මෛථුනක(-සඳිශ)යෝ යැයි කියනු ලැබෙත් ද, ඛඩරකරුවෝ දෙදෙන මෛථුනකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත් ද, බසින් කලහකරනුවෝ දෙදෙන – විවාදකරුවෝ දෙදෙන – අධිකරණකරුවෝ දෙදෙන – වාදපථය කියනුවෝ දෙදෙන – කථා කරනුවෝ දෙදෙන මෛථුනකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත් ද, එසෙයින් ම රාගයෙන් රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ කෙලෙසුන්ගෙන් තෙත් වූ කුසලවාරය මැඩගෙන සිටි හාත්පසින් යටකකාට ගත් කුශලවිත්තය ඇති ස්ත්‍රීපුරුෂ දෙදෙනාගේ සමාන කෙලෙස් ඇති ස්ත්‍රීපුරුෂ දෙදෙනාගේ සවභාවය නුයි එකරුණෙන් 'මෙථුනධම්ම' යි කියනු ලැබේ. **මෙථුනධම්මමනුයුත්තස්ස** – මෙවුන්දම්යි යෙදුණු ආදරයෙන් යෙදුණු වෙසෙසින් යෙදුණු එක්වැ යෙදුණු එය කරන්නාවූ එය බහුල කොට ඇති එය ගරුකරන්නාවූ එහි තැමුණුසින් ඇති එහි නැමුණු කය ඇති එහි අභිමුඛ වූ කය ඇති එහි ඇලුණාවූ එය අධිපති කොට ඇත්තහුගේ නුයි 'මෙථුනමනුයුත්තස්ස' යනු වේ.

ඉච්චායස්මා තිස්සෝ මෙත්තෙය්‍යෝ – 'ඉච්ච' යනු. පදසන්ධි යැ, පදසංසන්ධී යැ, පදපූරණ යැ, අක්ෂරසම්වාය යැ, ව්‍යඤ්ජනයන්ගේ සිලිට්ඨව යැ, පදානුපූර්ත්‍ය නම් වෙයි මේ 'ඉච්ච' යනු; **ආයස්මා** යනු ප්‍රියවචන යැ, ගරුවචන යැ, සගෞරවවචන යැ, සප්‍රතිශ්‍රවවචන යැ මේ 'ආයස්මා' යනු. **තිස්සෝ** යනු: ඒ තෙරුන්ගේ නම් යැ සංඛ්‍යාව යැ සංඥව යැ ප්‍රඥප්ති යැ ව්‍යවහාර යැ නාම යැ නාමකම්ම යැ නාමධෙය්‍ය යැ නිරුක්ති යැ ව්‍යඤ්ජන යැ අභිලාප යයි. **මෙත්තෙය්‍යෝ** – යනු: ඒ තෙරුන්ගේ ගොත්‍ර යැ සංඛ්‍යාව යැ සංඥව යැ ප්‍රඥප්තිය යැ ව්‍යවහාරය නුයි 'ඉච්චායස්මා තිස්සෝ මෙත්තෙය්‍යෝ' යනු වේ.

විඝාතං බ්‍රූහි මාරිස – 'විඝාතං' යනු: වෙගෙස හිංසාව පෙළීම ගැවුම් උවදුර උපද්‍රවය; **බ්‍රූහි** – කියව දෙසව පනවව පිහිටුවව විවරණ කරව විභාග කරව ප්‍රකට කරව ප්‍රකාශ කළ මැනව; **මාරිස** යනු: ප්‍රියවචන යැ ගරුවචන යැ සගෞරවවචන යැ සප්‍රතිශ්‍රවවචනයෙකි මේ 'මාරිස' යනු. එහෙයින් 'විඝාතං බ්‍රූහි මාරිස' යනු වේ.

සුණොහි තව සාසනං – ඔබගේ වචනය වාක්පථය දෙසුම් අනුසස්න අනුශිෂ්ටිය අසා ශ්‍රවණය කොට උගෙන විමසා සලකා නුයි 'සුණොහි තව සාසනං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙති - 'විවෙකෝ'ති තයෝ විවෙකා: කාය-විවෙකෝ චිත්තවිවෙකෝ උපධිවිවෙකෝ.

කතමෝ කායවිවෙකෝ? ඉධ භික්ඛු විවිත්තං සෙනාසනං භජති: අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. කායෙන විවිත්තෝ විහරති. සෝ එකෝ ගච්ඡති. එකෝ තිට්ඨති. එකෝ නිසීදති. එකෝ සෙය්‍යං කප්පෙති. එකෝ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. එකෝ පටික්කමති. එකෝ රහෝ නිසීදති. එකෝ වඞ්කමං අධිට්ඨාති. එකෝ චරති විහරති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති. අයං කායවිවෙකෝ.

කතමෝ චිත්තවිවෙකෝ? පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නීවරණෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. තතියං ඣානං සමාපන්නස්ස පීතියා චිත්තං විවිත්තං හොති. චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස සුඛදුක්ඛෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤාය පටිඝසඤ්ඤාය නානත්තසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨියා විචිකිච්ඡාය සීලබ්බත-පරාමාසා දිට්ඨානුසයා විචිකිච්ඡානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. සකදාගාමිස්ස ඔළාරිකා කාමරාගසඤ්ඤෝජනා පටිඝසඤ්ඤෝජනා ඔළාරිකා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අනාගාමිස්ස අනුසහගතා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අරහතෝ රූපරාගා අරූපරාගා මානා උද්ධච්චා අවිජ්ජාය මානානුසයා භවරාගානුසයා අවිජ්ජානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි බහිද්ධා ච සබ්බනිමිත්තෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අයං චිත්තවිවෙකෝ.

කතමෝ උපධිවිවෙකෝ? උපධි වුච්චති කිලෙසා ච ඛන්ධා ච අභිසඞ්ඛාරා ච. උපධිවිවෙකෝ වුච්චති අමතං නිබ්බානං, යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං. අයං උපධිවිවෙකෝ.

කායවිවෙකෝ ච වවකට්ඨකායානං[1] නෙක්ඛම්මාභිරතානං. චිත්ත-විවෙකෝ ච පරිසුද්ධචිත්තානං පරමවොදානපත්තානං. උපධිවිවෙකෝ ච නිරූපධීනං පුග්ගලානං විසඞ්ඛාරගතානං.

විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙති - සෝ ථෙරෝ පකතියා සික්ඛිතසික්ඛෝ. අපිච, ධම්මදෙසනං උපාදාය ධම්මදෙසකං යාචන්තෝ[2] එවමාහ: 'විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙ'ති. තෙනාහ තිස්සෝ මෙත්තෙය්‍යෝ:

"මෙථුනමනුයුත්තස්ස (ඉච්චායස්මා තිස්සෝ මෙත්තෙය්‍යෝ)
විඤ්ඤූහං බ්‍රූහි මාරිස,
සුත්වාන තව සාසනං
විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙ".ති

1. විවෙකට්ඨකායානං - සීමු. II. වූපඣට්ඨකායානං - PTS.
2. යාචෙත්තෝ - මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙ – 'විවෙක' නම්: කායවිවෙක යැ චිත්තවිවෙක යැ උපධිවිවෙක යැ යි තුන් විවෙක කෙනෙක් වෙති

කායවිවෙකය කවරු යත්? මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ අරණ්‍ය යැ වෘක්ෂමූල යැ පව්ත යැ කඳුරු යැ ගල්ගේ යැ සොහොන යැ වනපත් යැ අඹවස යැ පිදුරු බිසි (කුටි) යැ යන විවෙකසෙනාසනයක් ඇසුරු කෙරෙයි. කයින් විවික්ත වැ වෙසෙයි. හේ එකලා වැ යෙයි. එකලා වැ සිටී. එකලා වැ හොවී. එකලා වැ ගමට පිඬු සිහා යෙයි. එකලා වැ පෙරලා එයි. එකලා වැ රහසැ හිඳී. එකලා වැ සක්මන් කෙරෙයි. එකලා වැ හැසිරෙයි. වෙසෙයි. ඉරියව් පවත්වයි යැපෙයි යාපනය කෙරෙයි. මේ 'කායවිවෙක' යැ.

චිත්තවිවෙකය කවරු යත්? ප්‍රථමධ්‍යානයට සමවැදුනහුගේ සිත නීවරණයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, දුතියධ්‍යානයට සමවැදුනහුගේ සිත විතර්කවිචාරයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, තෘතීයධ්‍යානයට සමවැදුනහුගේ සිත ප්‍රීතියෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, චතුර්ථධ්‍යානයට සමවැදුනහුගේ සිත සුඛදුඃඛයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, ආකාසානඤ්චායතනයට සමවැදුනහුගේ සිත රූපසංඥයෙන් ප්‍රතිඝසංඥයෙන් නානාත්මසංඥයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට සමවන්නහුගේ සිත ආකාසානඤ්චායතනසංඥයෙන් විවික්ත වෙයි, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සමවන්නහුගේ සිත විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥයෙන් විවික්ත වෙයි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට සමවන්නහුගේ සිත ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසංඥයෙන් විවික්ත වෙයි, සෝතාපන්නයාගේ සිත සත්කායදෘෂ්ටියෙන් විචිකිත්සායෙන් ශීලව්‍රතපරාමර්ශයෙන් දෘෂ්ටානුශයයෙන් විචිකිත්සානුශයයෙන් හා ඔවුන් හා එක්වැ සිටි කෙලෙසුන්ගෙන් ද විවික්ත වෙයි, සකෘදාගාමිහුගේ සිත ඖදාරිකකාමරාගසංයෝජනයෙන් ප්‍රතිඝසංයෝජනයෙන් ඖදාරික කාමරාගානුශයයෙන් ප්‍රතිඝානුශයයෙන් හා තදෙකසට කෙලෙසයන් ගෙන් ද විවික්ත වෙයි, අනාගාමිහුගේ සිත අනුසහගත වූ කාමරාගසංයෝජනයෙන් ප්‍රතිඝසංයෝජනයෙන් අනුසහගත කාමරාගානුශයයෙන් ප්‍රතිඝානුශයයෙන් හා තදෙකසට කෙලෙසයන් ගෙන් ද විවික්ත වෙයි, රහත්හු ගේ සිත රූපරාගයෙන් අරූපරාගයෙන් මානයෙන් ඖද්ධත්‍යයෙන් අවිද්‍යාවෙන් මානානුශයයෙන් භවරාගානුශයයෙන් අවිද්‍යානුශයයෙන් හා තදෙකසට වූ කෙලෙසයන්ගෙන් ද බාහ්‍ය ව පැවැති සියලු සංස්කාරනිමිත්තයන්ගෙන් ද විවික්ත වූයේ වේ. මේ යැ චිත්තවිවෙක ය.

උපධිවිවෙක කවරු යත්? කෙලෙසයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද 'උපධි' යයි කියනු ලැබෙති; අමාමහ නිවන 'උපධිවිවෙක' යයි කියනු ලැබේ. හේ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්තිදීම යැ සියලු උපධීන්ගේ දුරුලීම යැ තෘෂ්ණාක්ෂය යැ විරාග යැ නිරොධ යැ නිර්ව්‍රණයයි. මේ උපධිවිවෙක යි.

ගණසඞ්ඝනිකායෙන් වෙන් වූ නෛෂ්ක්‍රම්‍යයෙහි ඇලුණුවුන්ගේ කායවිවෙකය ද, පිරිසිදු සිත් ඇති උත්තමපාරිශුද්ධියට පැමිණියවුන්ගේ චිත්තවිවෙකය ද, උපධිරහිත වූ නිවනට ගිය සිත් ඇති පුද්ගලයන්ගේ උපධිවිවෙකය ද වේ.

විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙ – ඒ තෙරණුවෝ පියවින් ගිය්මුණු ත්‍රිවිධ ශික්ෂා ඇත්තාහ; තවද දම්දෙසුම් සඳහා දම්දෙසුම අයදමින් මෙසේ කියති: **'විවෙකෙ සික්ඛිස්සාම සෙ'** යි. එයින් කිහ, **තිෂ්‍යමෛත්‍රෙය තෙරණුවෝ:**

"මෙථුනමනුයුත්තස්ස –පෙ– සික්ඛිස්සාම සෙ" යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

7 - 2

මේථුන මනුයුත්තස්ස (මේත්තෙය්‍යාති භගවා)
මුස්සතෙ වාපි[1] සාසනං,
මිච්ඡා ච පටිපජ්ජති
එතං තස්මිං අනාරියං.

මේථුනමනුයුත්තස්සාති - මේථුනධම්මෝ නාම: යෝ සෝ අසද්ධම්මෝ ගාමධම්මෝ වසලධම්මෝ දුට්ඨුල්ලෝ ඔදකන්තිකෝ රහස්සෝ ද්වයංද්වය-සමාපත්ති,[a] කිං කාරණා වුච්චති මේථුනධම්මෝ? උභින්නං රත්තානං සාරත්තානං අවස්සුතානං පරියුට්ඨිතානං පරියාදින්නචිත්තානං උභින්නං සදිසතං ධම්මෝති, තං කාරණා වුච්චති මේථුනධම්මෝ, යථා උභෝ කලහකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ භණ්ඩනකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ භස්සකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ විවාදකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ අධිකරණකාරකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ වාදිනෝ 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, උභෝ සල්ලාපකා 'මේථුනකා'ති වුච්චන්ති, එවමේවං උභින්නං රත්තානං සාරත්තානං අවස්සුතානං පරියුට්ඨිතානං පරියාදින්නචිත්තානං උභින්නං සදිසතං ධම්මෝති, තං කාරණා වුච්චති මේථුනධම්මෝ. **මේථුනමනුයුත්තස්සාති** මේථුනධම්මෙ යුත්තස්ස පයුත්තස්ස ආයුත්තස්ස සමායුත්තස්ස තව්චරිතස්ස[2] තබ්බහුලස්ස තග්ගරුකස්ස තන්නින්නස්ස තප්පොණස්ස තප්පබ්භාරස්ස තදධිමුත්තස්ස තදධිපතෙය්‍යස්සාති 'මේථුනමනුයුත්තස්ස'.

මේත්තෙය්‍යාති - භගවා තං ථෙරං ගොත්තෙන ආලපති; **භගවාති** ගාරවාධිවචනං; අපිච, භග්ගරාගභාති භගවා; භග්ගදෝසොති භගවා; භග්ගමෝහොති භගවා; භග්ගමානොති භගවා; භග්ගදිට්ඨීති භගවා; භග්ගකණ්ටකොති භගවා; භග්ගකිලෙසොති භගවා; භජී විභජී පවිභජී ධම්මරතනන්ති භගවා භවානං අන්තකරොති භගවා; භාවිතකායා භාවිතසීලා භාවිතචිත්තා භාවිතපඤ්ඤාති භගවා; භජී වා භගවා අරඤ්ඤ වනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානීති භගවා; භාගී වා භගවා චීවර-පිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති භගවා; භාගී වා භගවා අත්ථරසස්ස ධම්මරසස්ස විමුත්තිරසස්ස අධිසීලස්ස අධිචිත්තස්ස අධිපඤ්ඤායාති භගවා.

1, මුස්සතෙ වාපි - සු අ. මුස්සතෙ වානි - ස්‍ය. 2. තව්චරිතස්ස - ස්‍ය.
a. මිථුනධම්මාවිභඞ්ග - පඨමපාරාජික.

Free Distribution www.aathaapi.org

7 - 2

(**මේත්‍රෙය**, යී බුදුහු මෙසේ වදාළහ:) මෙවුන්දම්හි ඇලුණහුගේ (පඨිපත්ති-ප්‍රතිපත්‍ති) ශාසනය නැසෙයි, යළි (හෙතෙම) වරදවා පිළිපදී, ඔහු කෙරෙහි තෙල මිථ්‍යාප්‍රතිපදාව අනාගතීධර්මයෙකි.

මෙථුනමනුයුත්තස්ස - 'මෙථුනධම්ම' නම්: යම් අසද්ධර්මයෙක් ග්‍රාම්‍යධර්මයෙක් දුෂ්ටබහුල වූ ධර්මයෙක් දියකිස අන්‍ත කොට ඇති රහස්‍ය වූ (ධර්මයෙක්) ද්වයංද්වයසමාපත්තියෙක්ද වේ ද එයයි. කවර කරුණෙකින් 'මෙථුනධම්ම' යී කියනු ලැබේ ද යත්? (රාගයෙන්) රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ (කෙලසයෙන්) තෙත් වූ කුශලවාරය මැඩගන සිටි කුසල්සිත යටපත් කළ ස්ත්‍රීපුරුෂ දෙදෙනාගේ කෙලසයෙන් සදෘශ වූ දෙදෙනාගේ ධර්මය නුයි එ කරුණෙන් 'මෙථුනධම්ම' යී කියනු ලැබේ; යම්සේ කලහකරුවෝ දෙදෙනෙක් මෙථුනකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත් ද, ඩබරකරුවෝ දෙදෙනෙක් - වාක්කලහකරුවෝ දෙදෙනෙක් - විවාදකරුවෝ දෙදෙනෙක් - අධිකරණකරුවෝ දෙදෙනෙක් - වාදීහු දෙදෙනෙක් - කථාකරුවෝ දෙදෙනෙක් 'මෙථුනකයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත් ද, එසෙසින් ම රක්ත වූ සංරක්ත වූ (කෙලසයෙන්) තෙත් වූ කුශලසිත මැඬගෙන සිටි යටපත් කළ කුසල්සිත ඇති ස්ත්‍රීපුරුෂදෙදෙනාගේ සදෘශ වූ ස්ත්‍රීපුරුෂදෙදෙනාගේ ධර්මය නුයි - එ කරුණෙන් 'මෙථුනධම්ම' යී කියනු ලැබේ.

මෙථුනමනුයුත්තස්ස - මෙථුනධර්මයෙහි යුක්ත වූ ප්‍රයුක්ත වූ විශෙෂයෙන් යුක්ත වූ එක් වැ යෙදුණා වූ එය කරන්නාවූ එය බහුල වැ කරන්නාවූ එය ගරු කරන්නාවූ ඊට නැමුණාවූ ඊට නතු වූ ඊට බර වූ එහි ඇලුණා වූ එය අධිපති කොට පවත්නහු ගේ නුයි 'මෙථුනමනුයුත්තස්ස' යනු වේ.

'මෛත්‍රෙය්‍ය' යී බුදුහු ඒ තෙරුන් ගොත්‍රයෙන් ආමන්ත්‍රණ කෙරෙති; **භගවා** යනු: ගෞරවාතිවචන යි; තවද- භග්ග කළ රාග ඇත් නුයි - භගවත් යැ, භග්ග දෙවෂ ඇත් නුයි - භගවත් යැ, භග්ග මොහ ඇත් නුයි - භගවත් යැ, භග්ග (=බුත්) මාන ඇත් නුයි - භගවත් යැ, බුත් දෘෂ්ටි ඇත් නුයි - භගවත් යැ; බුත් කෙලෙස් කවු ඇත් නුයි - භගවත් යැ, බුත් කෙලෙස් ඇත් නුයි - භගවත් යැ, ධර්මරත්නය භාග-විභාග-ප්‍රවිභාග කෙළේ නුයි - භගවත් යැ, භවයන් කෙළවර කෙළේ නුයි - භගවත් යැ, භාවිතකාය - භාවිතසීල - භාවිතචිත්ත - භාවිතප්‍රඥ ඇත් නුයි - භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු ශබ්ද රහිත වූ නිඝෝෂ රහිත වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන් ගේ රහස්‍යකාරණයට සුදුසු වූ විවෙකයට අනුරූප වූ වනසෙනසුන් වෙනෙහි දුර සෙනසුන් ඉතා දුර සෙනසුන් සෙවනය කළාහු නුයි - භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලන්පසඛෙහෙත්පිරිකරට හිමි වූවාහු නුයි - භගවත් යැ, බුදුහු අසීරසයට ධර්මරසයට විමුක්තිරසයට අධිශීලයට අධිචිත්තයට අධිප්‍රඥවට හිමිවූවාහු නුයි - හෝ භගවත් යැ.

Free Distribution www.aathaapi.org

භාගී වා භගවා චතුන්නං ඣානානං චතුන්නං අප්පමඤ්ඤානං චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනන්ති භගවා, භාගී වා භගවා අට්ඨන්නං විමොක්ඛානං අට්ඨන්නං අභිභායතනානං නවන්නං අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීනන්ති භගවා; භාගී වා භගවා දසන්නං සඤ්ඤාභාවනානං දසන්නං කසිණසමාපත්තීනං, ආනාපානසතිසමාධිස්ස අසුභසමාපත්තියාති භගවා, භාගී වා භගවා චතුන්නං සතිපට්ඨානානං චතුන්නං සම්මප්පධානානං චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං පඤ්චන්නං බලානං සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්සාති භගවා; භාගී වා භගවා දසන්නං තථාගතබලානං චතුන්නං වෙසාරජ්ජානං චතුන්නං පටිසම්භිදානං ඤාණානං අභිඤ්ඤානං ඤාණං බුද්ධබම්මානන්ති භගවා; භගවාති නෙතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භගිනියා කතං, න මිත්තාමච්චෙහි කතං, න ඤාතිසාලෝහිතෙහි කතං, න සමණබ්‍රාහ්මණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං, විමොක්ඛන්තිකමෙතං බුද්ධානං භගවන්තානං බොධියා මූලෙ සහ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිලාභා සච්ඡිකා පඤ්ඤත්ති යදිදං භගවාති 'මේත්තෙය්‍යාති භගවා.'

මුස්සතෙ[1] **වාපි සාසනන්ති** – දුවිධා කාරණෙහි සාසනං මුස්සති: පරියත්තිසාසනම්පි මුස්සති. පටිපත්තිසාසනම්පි මුස්සති. කතමං තං පරියත්තිසාසනං? යන්තස්ස පරියාපුතං[2] සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථා උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං, ඉදං පරියත්තිසාසනං. තම්පි මුස්සති සම්මුස්සති පමුස්සති සම්පමුස්සති පරිබාහිරෝ හොතීති– 'එවම්පි මුස්සතෙ වාපි සාසනං' කතමං පටිපත්තිසාසනං? සම්මාපටිපදා අනුලොමපටිපදා අපච්චනීකපටිපදා අඤ්ඤපටිපදා ධම්මානුධම්මපටිපදා සීලෙසු පරිපූරකාරිතා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා ජාගරියානුයොගො සතිසම්පජඤ්ඤං චත්තාරෝ සතිපට්ඨානා චත්තාරෝ සම්මප්පධානා චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදා පඤ්චින්ද්‍රියානි පඤ්ච බලානි සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, ඉදං පටිපත්තිසාසනං. තම්පි මුස්සති සම්මුස්සති පමුස්සති සම්පමුස්සති පරිබාහිරෝ හොතීති එවම්පි 'මුස්සතෙ වාපි සාසනං.'

මිච්ඡා ච පටිපජ්ජන්තීති – 'පාණම්පි හනති, අදින්නම්පි ආදියති, සන්ධිම්පි ඡින්දති, නිල්ලොපම්පි හරති, එකාගාරිකම්පි කරොති, පරිපන්ථෙපි තිට්ඨති, පරදාරම්පි ගච්ඡති, මුසාපි භණතීති 'මිච්ඡා ච පටිපජ්ජති.'

එතං තස්මිං අනාරියන්ති – එතං තස්මිං පුග්ගලෙ අනරියධම්මෙ බාලධම්මෙ මූළ්හධම්මෙ අඤ්ඤාණධම්මෙ අමරාවික්ඛෙපධම්මෙ යදිදං මිච්ඡාපටිපදාති 'එතං තස්මිං අනාරියං.'

තෙනාහ භගවා:

"මෙත්තෙය්‍යාති භගවා (මේත්තෙය්‍යාති භගවා)
මුස්සතෙ වාපි සාසනං,
මිච්ඡා ච පටිපජ්ජන්ති
එතං තස්මිං අනාරිය"න්ති.

---

1. මුස්සතෙ වාති – ස.
2. පරියාපුණාති – සීමු. II. පරියාපුටං – ම්නුප. පරියාපුත්තං – පු.

Free Distribution www.aathaapi.org

බුදුහු සතර ධ්‍යානයන්ට සතර අප්‍රාමාණ්‍යයන්ට සතර අරූප-සමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුසි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු අෂ්ටවිමොක්ෂයන්ට අෂ්ටඅභිභායතනයන්ට නවානුපූර්විහාරසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුසි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු දශකෘත්ස්නායතනයන්ට ආනාපානස්මෘතිසමාධියට අශුභසමාපත්තියට හිමි වූවාහු නුසි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු සතර සතිපට්ඨානයන්ට සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ට සතර ඍද්ධිපාදයන්ට පඤ්චේන්ද්‍රියයන්ට පඤ්චබලයන්ට සප්තබොධ්‍යඞ්ගයන්ට ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයට හිමි වූවාහු නුසි - භගවත් යැ, බුදුහු දශවිධ තථාගතබලයන්ට චතුර්වෛශාරද්‍යයන්ට සිවු පිළිසැඹියාවන්ට ෂඩ් අභිඥාවන්ට ෂඩ් බුද්ධධර්මයන්ට හිමි වූවාහු නුසි - භගවත් යැ; තෙල 'භගවත්' යන නම මැණියන් විසින් නො කරන ලද, පියාණන් විසින් නො කරන ලද, බැණන් විසින් නො කරන ලද, බිණන් විසින් නො කරන ලද, සගයන්ළුවන් විසින් නො කරන ලද, නෑ-සහලේනැයන් විසින් නො කරන ලද, මහණ-බමුණන් විසින් නො කරන ලද, දෙවියන් විසින් නො කරන ලද; යම් භගවත් යන නමක් වී නම් තෙල භාග්‍යවත් බුදුවරයන්ට විමොක්ෂාභිඥයෙහි බෝමූලැ සර්‍වඥතාඥානයාගේ ප්‍රතිලාභය සමග අර්හත්ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියක් වූවා නුසි 'මේත්තෙය්‍යාති භගවා' යනු වේ.

මුස්සතෙ වාපි සාසනං - දෙ කරුණෙකින් ශාසනය නැසෙයි: පර්‍යාප්තිශාසනය ද නැසෙයි, ප්‍රතිපත්තිශාසනය ද නැසෙයි; පර්‍යාප්ති-ශාසනය කවරැ යත්? ඔහු විසින් ප්‍රභුණු කළ යම් සූත්‍රයෙක් ගෙය්‍ය - වෙය්‍යාකරණ - ගාථා - උදාන - ඉතිවුත්තක - ජාතක - අද්භුතධර්මයෙක් වේ ද, මේ යැ පර්‍යාප්තිශාසනය; හෙ ද නැසෙයි වෙසෙසින් නැසෙයි ප්‍රකර්‍ෂයෙන් නැසෙයි අත්‍යන්තයෙන් නැසෙයි පරිබාහිර වේ නුසි මෙසේත් 'මුස්සතෙ වාපි සාසනං' යනු වේ. ප්‍රතිපත්තිශාසනය කවරැ යත්? සම්‍යක්ප්‍රතිපදාව අනුලෝමප්‍රතිපදාව අවිරුද්ධප්‍රතිපත්‍යාව අනුත්තරීප්‍රතිපදාව ධර්‍මානුධර්මප්‍රතිපදාව සිල් පුරන සැලු බව ඉඳුරන්හි පියු දෙර ඇති බව බොජුන්හි පමණ දන්නා බව නිදිවැරීමෙහි යෙදීම සිහිනුවණ ඇති බව සතර සතිපට්ඨානය සතර සම්‍යක්ප්‍රධානය සතර ඍද්ධිපාදය පඤ්චේන්ද්‍රියය පඤ්චබලය සප්තබොධ්‍යඞ්ගය ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය යන මේ යැ ප්‍රතිපත්තිශාසනය; හෙ ද මූඪ්‍ය - සම්මූඪ්‍ය - ප්‍රමූඪ්‍ය - සම්ප්‍රමූඪ්‍ය වෙයි, පරිබාහිර වේ නුසි මෙසේත් 'සම්මුස්සතෙ වාපි සාසනං' යනු වේ.

මිච්ඡා ච පටිපජ්ජති - ප්‍රාණඝාත ද කෙරෙයි, නුදුන් දෙය ද ගනී, ගෘහසන්ධි බිඳියි, ගම් පැහැරීම ද කෙරෙයි, ගෙවල් පැහැරීම ද කෙරෙයි, මංපැහැරීම ද කෙරෙයි, පරඹුන් කරා ද යෙයි, බොරු ද කියා නුසි 'මිච්ඡා ච පටිපජ්ජති' යනු වේ.

එතං තස්මිං අනාරියං - යම් මිථ්‍යාප්‍රතිපදාවක් වේ ද, තෙල ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි අනාර්‍ය බව යැ බාල බව යැ මූඪ බව යැ, අඥත බව යැ, අමරාවික්ෂේපභාවය නුසි 'එතං තස්මිං අනාරියං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ, බුදුහු:

"මෙට්ඨතමත්‍රයුත්තස්ස -පෙ- එතං තස්මිං අනාරියං"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

7 – 8

එකෝ පුබ්බ චරිත්වාන
මේථුනං යෝ නිසෙවති,
යානං හත්ථංව තං ලෝකෙ
ඝීතමාහු පුථුජ්ජනං.

එකෝ පුබ්බ චරිත්වානාති – දුවිහි කාරණෙහි එකෝ පුබ්බ චරිත්වාන: පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන වා ගණා වවස්සඟ්ගතෙන[1] වා. කථං පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකෝ පුබ්බ චරිත්වාන? සබ්බං ඝරාවාසපලිබෝධං ඡින්දිත්වා පුත්තදාරපලිබෝධං ඡින්දිත්වා ඤාතිපලිබෝධං ඡින්දිත්වා මිත්තාමච්ච-පලිබෝධං ඡින්දිත්වා සන්නිධිපලිබෝධං ඡින්දිත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා අකිඤ්චනභාවං උපගන්ත්වා එකෝ චරති විහරති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති. එවං පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකෝ පුබ්බ චරිත්වාන; කථං ගණා වවස්සඟ්ගතෙන[1] එකෝ පුබ්බ චරිත්වාන? සෝ එවං පබ්බජිතෝ සමානෝ එකෝ අරඤ්ඤානි වනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවති අප්පසද්දානි අප්පනිඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානි. සෝ එකෝ ගච්ඡති. එකෝ තිට්ඨති. එකෝ නිසීදති. එකෝ සෙය්‍යං කප්පෙති. එකෝ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. එකෝ පටික්කමති. එකෝ රහෝ නිසීදති. එකෝ වඞ්කමං අධිට්ඨාති. එකෝ චරති විහරති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති. එවං ගණා වවස්සඟ්ගතෙන[1] 'එකෝ පුබ්බ චරිත්වාන'.

මේථුනං යෝ නිසෙවතීති – මේථුනධම්මා නාම: යෝ සෝ අසද්ධම්මෝ -පෙ- ද්වයංද්වයසමාපත්ති, -පෙ- තං කාරණා වුච්චති මේථුනධම්මෝ; **මේථුනං යෝ නිසෙවතීති** යෝ අපරෙන සමයෙන බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිත්වා මේථුනං ධම්මං සෙවති නිසෙවති සංසෙවති පටිසෙවතීති 'මේථුනං යෝ නිසෙවති.'

යානං හත්ථංව තං ලෝකෙති – 'යාන'න්ති හත්ථියානං අස්සයානං ගොයානං අජයානං මේණ්ඩියානං ඔට්ඨියානං ඛරයානං, හත්ථං අදන්තං අකාරිතං අවිනීතං උපපථං ගණ්හාති, විසමං ඛාණුම්පි පාසාණම්පි අභිරුහති, යානම්පි ආරොහකම්පි[2] භඤ්ජති[3] පපාතෙපි පපතති, යථා තං හත්ථං යානං අදන්තං අකාරිතං අවිනීතං උපපථං ගණ්හාති, එවමෙවං සෝ විඛන්නකෝ හත්ථියානපටිභාගෝ උපපථං ගණ්හාති ඔච්ඡාදිට්ඨිං ගණ්හාති – පෙ- ඔච්ඡාසම්භිං ගණ්හාති. යථා තං හත්ථං යානං අදන්තං අකාරිතං අවිනීතං විසමං ඛාණුම්පි පාසාණම්පි අභිරුහති, එවමෙවං සෝ විඛන්නකෝ හත්ථියානපටිභාගෝ විසමං කාඝකම්මං අභිරුහති. විසමං වචීකම්මං – විසමං මනොකම්මං අභිරුහති, විසමං පාණාතිපාතං අභිරුහති. විසමං අදින්නාදානං අභිරුහති. විසමං කාමෙසු මිච්ඡාචාරං අභිරුහති. විසමං මුසාවාදං අභිරුහති. විසමං පිසුනවාචං අභිරුහති. විසමං ඵරුසවාචං අභිරුහති. විසමං සම්ඵප්පලාපං අභිරුහති. විසමං අභිජ්ඣං අභිරුහති විසමං ව්‍යාපාදං අභිරුහති. විසමං මිච්ඡාදිට්ඨිං අභිරුහති. විසමේ සඞ්ඛාරේ අභිරුහති. විසමේ පඤ්ච කාමගුණේ අභිරුහති. විසමේ පඤ්ච නීවරණේ අභිරුහති.

---

1. ගණවවස්සඟ්ගතෙන – ස්‍ය. 2. ආරුහකං – සීමු. I. 3. විභඤ්ජති – සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

7 - 8

යමෙක් පෙර (පැවිද්දෙන්) එකලා වැ ලොවැ හැසිර (පසුව) මෙවුන්දම් සෙවුණේ නම්, නො භික්මුණු (ඇත් ආදි) යානයක් සෙයින් ඒ (සිවුරලු) පෘථග්ජනයා ලාමක යැයි කියත්.

එකෝ පුබ්බෙ චරිත්වාන – දෙ කරුණෙකින් පෙර එකලා වැ හැසිර; ප්‍රව්‍රජ්‍යාසඞ්ඛ්‍යාත වූ හෝ ගණසඞ්ගණිකායෙන් වෙන් ව විසීම් අර්‍ථ වූ හෝ දෙ කරුණෙනි. කිසෙයින් පැවිදිකොටසින් පෙර එකලා වැ හැසිර ද යත්? ගෘහාවාසපලිබෝධය සිඳ අඹුදරු පලිබෝධය සිඳ ඥාතිපලිබෝධය සිඳ මිත්‍රාමාත්‍යපලිබෝධය සිඳ සන්නිධිපලිබෝධය සිඳ කෙස්රවුළු බහා කසාවත් හැඳපෙරෙවැ ගිහිගෙන් නික්ම සස්තෙහි පැවිදිව කිසිවක් නැතිබවට පැමිණ එකලා වැ සෙරෙයි හැසිරෙයි ඉරියවු පවත්වයි වැටෙයි රැකෙයි යැපෙයි යාපනය වේ; මෙසේ පැවිදිකොටසින් පෙර එකලා වැ හැසිර; කිසෙයින් ගණසඞ්ගණිකායෙන් වෙන් ව විසීම් අර්‍ථයෙන් පෙර එකලා වැ හැසිර ද යත්? හේ මෙසේ පැවිදි වූයේ එකලා වැ නිශ්ශබ්ද වූ අනිඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන් ගේ රහස්‍යයට කාරණ වූ විවෙකානුරූප වූ වනසෙනසුන් වෙතෙහි දුරසෙනසුන් ඉතා දුරසෙනසුන් ඇසුරු කෙරෙයි' හෙතෙම එකලා වැ යෙයි, එකලා වැ සිටී, එකලා වැ හිඳී, එකලා වැ හොවී, එකලා වැ ගමට පිඬු සිඟා යෙයි, එකල වැ පෙරලා එයි, එකලා වැ විවෙකව හිඳී, එකලා වැ සක්මන් කෙරෙයි, එකලා වැ සෙරෙයි හැසිරෙයි ඉරියවු පවත්වයි වැටෙයි රැකෙයි යැපෙයි යාපනය වේ. මෙසේ ගණව්‍යවස්‍සඟීඃඊයෙන් පෙර එකලා වැ හැසිර.

මෙථුනං යො නිසෙවති – 'මෙවුන්දම' නම්: යම් අසද්ධම්මයෙක්... ද්වයංද්වයසමාපත්තිඃයක් වේ ද එයයි,... එකරුණෙන් 'මෙවුන්දම් ය' යි කියනු ලැබේ. **මෙථුනං යො නිසෙවති** – යමෙක් පසු කලෙක බුදුන් දහම් සඟුන් ශික්‍ෂාව ප්‍රත්‍යාඛ්‍යාන කොට හීන වූ ගිහිබවට පෙරැළී මෙවුන්දම් සෙවන නිසෙවන සංසෙවන ප්‍රතිසෙවන කෙරේ නුයි 'මෙථුනං යො නිසෙවති' යනු වේ.

යානං හනනංව තං ලොකෙ – 'යාන' නම්: ඇත්යාන යැ අශ්වයාන යැ ගවයාන යැ එළුයාන යැ බැටළුයාන යැ ඔටුයාන යැ කොටළුයාන යි. **හනනං** – නො දැමුණු නො භික්මුණු අවිනීත වූ (යානය) නො මඟට පැමිණෙයි, විෂම ව සිටි කණුවට ද ගලට ද නගී, යානය ද ආරොහකයාගේ අත්පා ආදිය ද බිඳී, ප්‍රපාතයෙහි දු වැටෙයි, යම්සේ නො දැමුණු නො භික්මුණු අවිනීත වූ ඒ භ්‍රාන්තයානය නො මඟට යේ ද, එසෙයින් ම ඒ සිවුරලු තෙමේ නො දැමුණු යානයක් බඳු වූයේ නො මඟට පැමිණෙයි, මිත්‍යාදෘෂ්ටිය ගනී...මිත්‍යාසමාධිය ගනී; යම්සේ අදාන්ත වූ අශික්‍ෂිත වූ අවිනීත වූ භ්‍රාන්ත වූ යානය විෂම ව සිටි කණුවට හා ගලට ත් නගී ද, එසෙයින් ම භ්‍රාන්තයානයක් බඳු වූ ඒ විභ්‍රාන්තක (=සිවුරලු) තෙම විෂම වූ කායකර්‍මය උපදවයි, විෂම වූ වාක්කර්‍මය – විෂම වූ මනඃකර්‍මය උපදවයි, විෂම වූ ප්‍රාණඝාතය උපදවයි (=කොරෙයි) විෂම වූ අදත්තාදානය – විෂම වූ කාමමිත්‍යාචාරය – විෂම වූ මෘෂාවාදය – විෂම වූ පෙශුන්‍යවචනය – විෂම වූ පරුෂවචනය – විෂම වූ සම්ප්‍රලාපය – විෂම වූ අභිධ්‍යාව – විෂම වූ ව්‍යාපාදය – විෂම වූ මිත්‍යාදෘෂ්ටිය උපදවයි, විෂම වූ සංස්කාරයන් උපදවයි, විෂම වූ පස්කම්ගුණ උපදවයි, විෂම වූ පඤ්චනීවරණයන් උපදවයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

යථා තං හන්තා යානං අදන්තා අකාරිතං අවිනීතං යානම්පි ආරොහකම්පි භක්ඛති, එවමේවං සෝ විඛන්තභක්ඛා හන්තයානපටිභාගෝ නිරයෙ අත්තානං භක්ඛති. තිරච්ඡානයොනියං අත්තානං භක්ඛති. පෙත්තිවිසයෙ අත්තානං භක්ඛති. මනුස්සලොකෙ අත්තානං භක්ඛති. දෙවලොකෙ අත්තානං භක්ඛති. යථා තං හන්තං යානං අදන්තං අකාරිතං අවිනීතං පථතෙ පතති, එවමේවං සෝ විඛන්තභක්ඛා හන්තයානපටිභාගෝ ජාතිපථතම්පි පතති. ජරාපථතම්පි පතති. ව්‍යාධිපථතම්පි පතති. මරණපථතම්පි පතති. සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසපථතම්පි පතති. **ලොකෙති** – අපායලොකෙ –පෙ– මනුස්සලොකෙති 'යානං හන්තංව තං ලොකෙ.'

ඡිනමාහු පුථුජ්ජනන්ති – 'පුථුජ්ජනා'ති කෙනට්ඨෙන පුථුජ්ජනා? පුථු කිලෙසෙ ජනෙන්තීති පුථුජ්ජනා. පුථු අවිහතඅක්කායදිට්ඨිකාති පුථුජ්ජනා. පුථු සත්තාරානං මුඛලෙලොකකාති පුථුජ්ජනා. පුථු සබ්බගතීහි අවුට්ඨිතාති පුථුජ්ජනා, පුථු නානාභිසඞ්ඛාරෙ අභිසඞ්ඛරොන්තීති පුථුජ්ජනා. පුථු නානාඔඝෙහි වුය්හන්තීති පුථුජ්ජනා. පුථුතනතනාපෙහි සන්තපථතන්තීති[1] පුථුජ්ජනා. පුථු නානාපරිළාහෙහි පරිඩය්හන්තීති පුථුජ්ජනා. පුථු පඤ්චසු කාමගුණෙසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා[2] ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධාති පුථුජ්ජනා. පුථු පඤ්චහි නීවරණෙහි ආවුතා නිවුතා ඔවුතා පිහිතා පටිච්ඡන්නා පටිකුජ්ජිතාති පුථුජ්ජනා. **ඡිනමාහු පුථුජ්ජනන්ති**– පුථුජ්ජනං හීනං නිහීනං ඔමකං ලාමකං ජඨකකං[3] පරිත්තන්ති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති 'ඡිනමාහු පුථුජ්ජනං.'

තෙනාහ භගවා:

"එකො පුබ්බෙ චරිත්වාන
මෙථුනං යො නිසෙවති,
යානං භන්තංව තං ලොකෙ
ඡිනමාහු පුථුජ්ජන"න්ති.

7 – 4

යස්ස කිත්ති ච යා පුබ්බෙ
හායතෙ වාපි තස්ස සා,
එතම්පි[4] දිස්වා සික්ඛෙථ
මෙථුනං විප්පහාතවෙ.

යස්ස කිත්ති ච යා පුබ්බෙ හායතෙ වාපි තස්ස සාති – කතමා යස්ස? ඉඛඛකවෙවා පුබ්බෙ සමණභාවෙ සක්කතෙ හොති ගරුකතෙ මානිතෙ පූජිතෙ අපචිතෙ ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චය–භෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අයං යස්ස.

---

1. සන්තපථතීනි – සීමු. II. 2. අජ්ඣොසන්නා – ම්‍යා. 3. ජතුකකං – සීමු. II.
4. එවම්පි – සීමු II. එතං – ම්‍යනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

යම්සේ අදන්ත වූ අශික්ෂිත වූ අවිනීත වූ ඒ භ්‍රාන්තඥානය වාහනයත් ආරෝහකයාගේ අත්පා ආදියත් බිඳි ද, එසෙයින් ම ඒ නොදමුණු යානයක් බඳු සිවුරලු තෙම නිරයෙහි ආත්මය සුණුවිසුණු කෙරෙයි, තිරිසන් යොනියෙහි ආත්මය පෙළයි, ප්‍රෙතවිෂයයෙහි ආත්මය පෙළයි, මිනිස්ලොව (කම්කටොලු විසින්) ආත්මය පෙළයි, දෙවිලොව (විෂෝ-දුකින්) ආත්මය පෙළයි. යම්සේ අදන්ත වූ අශික්ෂිත වූ අවිනීත වූ ඒ භ්‍රාන්තයානය ප්‍රපාතයෙහි වැටේ ද, එසෙයින් ම ඒ නොහික්මුණු යානයක් බඳු ඒ සිවුරලු තෙම ජාතිප්‍රපාතයට ද වැටෙයි' ජරාප්‍රපාතයට ද වැටෙයි, ව්‍යාධිප්‍රපාතයට ද – මරණප්‍රපාතයට ද – සොකපරිදෙවදුඃඛ-දෞර්මනස්‍යඋපායාසප්‍රපාතයට ද වැටෙයි. **ලොකෙ** – අපායලෝකයෙහි... මනුෂ්‍යලොකයෙහි නුයි 'යානං භන්තංව තං ලොකෙ' යනු වේ.

ඡිනමානු පුථුජ්ජනං – 'පුථුජ්ජනා' යනු: කවර අරුතෙකින් පෘථග්ජන-යෝ වෙති යත්? බොහෝ කෙලෙසුන් උපදවත් නුයි – පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ නො නසන ලද සත්කායදෘෂ්ටි ඇත්තාහු නුයි – පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ ශාස්තෘන් ගේ මුහුණ බලත් නුයි – පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ සියලු ගතිවලින් නො නැගීසිටියාහු නුයි – පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ විවිධ අභිසංඛාරයන් රැස් කෙරෙත් නුයි – පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ විවිධ ඔඝවලින් වැහෙත් නුයි – පෘථග්ජනයෝ යැ පුථු නා නා සන්තාපයන් ගෙන් නැවෙත් නුයි – පුථු නානා පරිදාහයන් ගෙන් දවෙත් නුයි පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ පඤ්චමිගුණයන්හි රැඳුණාහු ගිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු ඇතුළු වූවාහු ලැගුණාහු ලඟනිත වූවාහු පිළිපන්නාහු නුයි – පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ පඤ්චනීවරණයන් ගෙන් එතුණාහු නැවැත්තාහු වැසුණාහු යටින් වැසුණාහු පිළිසත් වූවාහු යටිනුරු වූවාහු නුයි – පෘථග්ජනයෝ යි. **ඡිනමානු පුථුජ්ජනං** – පුහුදුනහු ඡින යැ නිඡින යැ අවමත යැ ලාමක යැ තුච්ඡක යැ පරිඤ්ඤ යැ යි මෙසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෙහෙණති මෙසේ දක්වති මෙසේ වහරත් නුයි 'ඡිනමානු පුථුජ්ජනං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"එකො පුඛ්ඛ වරිබ්බාන -පෙ- ඡිනමානු පුථුජ්ජනං" යි.

7 - 4

තවද පෙර මහණබැවිහි ඔහුගේ යම් යශඃකුත් කීර්තියකුත් වී නම් ඒ යශස හා කීර්ති පිරිහේ මැ ය, තෙල යශස් කීර්තන භානිය ද දැක මෙවුන්දම් දුරලනු සඳහා (ත්‍රිවිධ ශික්ෂාව) හික්මෙන්නේ ය.

යසො කිත්තනි ච යා පුඛ්ඛෙ භායතෙ වාපි තඤ්ඤ සා – යශස් කවරේ ද? මේ ශාසනයෙහි කිසිවෙක් පෙර මහණ බැවිහි සිටියේ සත්කාර කරන ලදුයේ ගරු කරන ලදුයේ බුහුමන් කරන ලදුයේ පුදන ලදුයේ අපවායන කරන ලදුයේ චීවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – ගිලන්පස බෙහෙත්සත් පිරිකර ලබන සුලු වූයේ වෙයි, මේ යශස් යැ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමා කිත්ති.? ඉධෙකච්චෝ පුග්ගල සමණබ්‍රාහ්මණෙහි කිත්තිවණ්ණහරෝ[1] හොති: පණ්ඩිතෝ වියත්තෝ මේධාවී බහුස්සුතෝ චිත්තකථී කල්‍යාණපටිභානෝ, සුත්තන්තිකෝති වා, විනයධරෝති වා, ධම්මකථිකෝති වා, ආරඤ්ඤිකෝති වා, පිණ්ඩපාතිකෝති වා, පංසුකූලිකෝති වා, තෙචීවරිකෝති වා, සපදානචාරිකෝති වා ඛලුපච්ඡාභත්තිකෝති වා, නෙසජ්ජිකෝති වා, යථාසන්ථතිකෝති වා, පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා, දුතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා, තතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා, චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා, ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා, විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා අයං කිත්තීති 'යසෝ කිත්ති ච යා පුඛබ්බූ.'

භායතෙ වාපි තස්ස සුති – තස්ස අපරෙන සමයෙන බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තස්ස සෝ ච යසෝ සා ච කිත්ති භායති පරිහායති පරිධංසති පරිපතති[2] අන්තරධායති විපලුජ්ජතීති 'යසෝ කිත්ති ච යා පුබ්බෙ භායතෙ වාපි තස්ස සා.'

එතම්පි දිස්වා සික්ඛථ මෙථුනා විප්පහානවෙති – 'එත'න්ති පුඛබ්බ සමණබ්‍රාහ්මණෙ යසෝ කිත්ති ච, අපරභාගෙ බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තස්ස අයසෝ ච අකිත්ති ච, එතං සම්පත්ති-විපත්තිං;[3] **දිස්වා**ති පඤ්ඤාය තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති – එතම්පි දිස්වා. **සික්ඛථා**ති තිස්සො සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. කතමා අධිසීලසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතෝ විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නෝ අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, බුද්ධකෝ සීලක්ඛන්ධෝ මහන්තෝ සීලක්ඛන්ධෝ සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සංයමෝ සංවරෝ මොක්ඛං පමොක්ඛං[4] කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. අයං අධිසීලසික්ඛා. කතමා අධිචිත්තසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති -පෙ- දුතියං ඣානං – තතියං ඣානං- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අයං අධිචිත්තසික්ඛා. කතමා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතෝ හොති අරියාය නිබ්බධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා, සෝ 'ඉදං දුක්ඛ'න්ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං දුක්ඛසමුදයෝ'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං දුක්ඛනිරොධෝ'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති. 'ඉමෙ ආසවා'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං ආසවසමුදයෝ'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං ආසව-නිරොධෝ'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති. අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා.

---

1. කිත්තිවණ්ණගතෝ – සීමු. II. 2. පරිපවති – ස.
3. සම්පත්ති- විපත්ති- – සීමු. II. 4. මුඛං පමුඛං – සීමු. II. මනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිර්තනි කවරී ද යත්? මේ ශාසනයෙහි කිසිවෙක් පෙර මහණබැවිහි සිටියේ දුරු කිර්තිශබ්දය හා ගුණ ඇතියේ වෙයි: පණ්ඩිතයෑ ව්‍යක්ත යෑ ප්‍රඥවත් යෑ බහුශ්‍රැත යෑ චිත්‍රකථා ඇත්තේ යෑ සුන්දර ප්‍රඥ ඇත්තේ යෑ සෞත්‍රාන්තික යෑ හෝ විනයධර යෑ හෝ ධර්මකථික යෑ හෝ ආරණ්‍යක යෑ හෝ පිණ්ඩපාතික යෑ හෝ පාංශුකූලික යෑ හෝ තෙචීවරික යෑ හෝ සපදානචාරික යෑ හෝ ඛලුපච්ඡාභත්තික යෑ හෝ නෛසද්‍යික යෑ හෝ යථාසන්නතිකාඞ්ග ඇත්තේ යෑ හෝ ප්‍රථමධ්‍යාන ලාභී යෑ හෝ දවිතියධ්‍යානලාභී යෑ හෝ තෘතීයධ්‍යාන ලාභී යෑ හෝ චතුර්ථධ්‍යාන ලාභී යෑ හෝ ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිලාභී යෑ හෝ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තිලාභී යෑ හෝ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී යෑ හෝ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී යෑ හෝ යි; මෝ කිර්තියය යි එහෙයින් "යසො කිත්තී ච යා පූබෙබ" යනු වේ.

භායතෙ වාපි තස්ස සා - පසු කලෙක බුදුන් දහම් සඟුන් ශික්ෂාව ප්‍රත්‍යාඛ්‍යාන කොට ලාමක වූ ගිහිබවට හැරුණු ඒ සිවුරලුවාගේ ඒ යශස ද ඒ කිර්තිය ද හෙයි පිරිහෙයි ගිලිහයි පෙරළයි අතුරුදහන් වෙයි වැනැසේ නුයි 'යසො කිත්ති ච යා පූබෙබ භායතෙ වාපි තස්ස සා' යනු වේ.

එතම්පි දිස්වා සික්ඛෙබථ මෙථුනං විප්පහාතවෙ- 'එතං' යනු: පෙර මහණබැවිනි යශස හා කිර්තිය ද පසුව බුදුන් දහම් සඟුන් ශික්ෂාව හැරපියා හීන බවට පෙරළා ආවහුගේ අයශස් හා අකිර්තිය ද යන තෙල සමපන් පිළිබඳ මිපත්; **දිස්වා** - දැක තුලනය තීරණය විනාවනය කොට විහුත කොට නුයි: 'එතම්පි දිස්වා' යනු වේ. **සික්ඛෙබථ** - අධිශීලශික්ෂා අධිචිත්තශික්ෂා අධිප්‍රඥශික්ෂා ය යි ශික්ෂා තුනෙකි: අධිශීලශික්ෂා කවරී ද යත්? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරයෙන් සංවර වූයේ වෙසෙයි, ආචාරයෙන් හා ගොචරයෙන් යුක්ත වූයේ අල්පමාත්‍ර අකුශලයෙහි භය දක්නා සුලු වූයේ ශික්ෂාපදයන් සමාදන් ව හික්මෙයි; ක්ෂුද්‍රශීලසකාඛ්‍ය මහාශීලසකාඛ්‍ය යි යන ශීලය කුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රතිලාභයට ප්‍රතිඝා යෑ ආදි යෑ වරණ යෑ සංයම යෑ සංවර යෑ ප්‍රමුඛ යෑ පුම්ඛම යි. මෝ අධිශීලශික්ෂාව යැ. අධිචිත්තශික්ෂා කවරී ද යත්? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම කාමච්ඡන්දනීවරණයෙන් වෙන් ව ම අකුශලධර්මයන් ගෙන් වෙන් ව විතර්ක සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවෙකයෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සැපය ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි... ...දවිතියධ්‍යානයට... ... තෘතීයධ්‍යානයට චතුර්ථධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි මෝ අධිචිත්තශික්ෂාව යැ. අධිප්‍රඥශික්ෂා කවරී ද යත්? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම ප්‍රඥවත් වෙයි, ආර්‍ය්‍ය වූ (ලෞහාදිය) සිඳීමට සමර්ථ වූ දුක් ක්ෂය වීමට යතපුලු වූ උදයව්‍යය අවබොධ කිරීමට පොහොසත් වූ ප්‍රඥවෙන් සම්පන්න වූයේ වෙයි, හෙතෙම 'මේ දුක යැ' යි තත්වූ පරිද්දෙන් දනගනී, 'මේ දුඃඛසමුදය යැ' යි තත්වූ පරිද්දෙන් දනගනී, 'මේ දුඃඛනිරොධය'යි තත්වූ පරිද්දෙන් දනගනී, 'මෝ දුඃඛනිරොධගාමිනීප්‍රතිපදව යැ' යි තත්වූ පරිද්දෙන් දනගනී; 'මොහු ආශ්‍රවයෝ යැ' යි තතුසෙයින් දනගනී, 'මේ ආශ්‍රවසමුදය යැ' යි තතුසේ දනගනී, 'මේ ආශ්‍රවනිරොධය යැ' යි තතුසේ දනගනී, 'මෝ ආශ්‍රවනිරොධයට පමුණුවන ප්‍රතිපදව ය'යි තතුසේ දනගනී. මෝ අධිප්‍රඥශික්ෂා යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

මෙථුනධම්මෝ නාම: යෝ සෝ අසද්ධම්මෝ -පෙ- ද්වයංද්වයසමාපත්ති[a]. -පෙ- තං කාරණා වුච්චති මෙථුනධම්මෝ. **එතම්පි දිස්වා භික්ඛවේ මෙථුනං විප්පහාතබ්බෙති** – මෙථුනධම්මස්ස පහානාය වූපසමාය පටිනිස්සග්ගාය පටිප්පස්සද්ධියා අධිසීලම්පි සික්ඛිතබ්බං. අධිචිත්තම්පි සික්ඛිතබ්බං. අධිපඤ්ඤම්පි සික්ඛිතබ්බං. ඉමා තිස්සෝ සික්ඛා යෝ ආවජ්ජනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. ජානනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. පස්සනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. පච්චවෙක්ඛනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. චිත්තං අධිට්ඨහනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. සද්ධාය අධිමුච්චනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. විරියං පග්ගණ්හනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා සතිං උපට්ඨපෙනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා චිත්තං සමාදහනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. පඤ්ඤාය පජානනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිජානනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිජානනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. පහාතබ්බං පජහනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. භාවෙතබ්බං භාවෙනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකරොනෙන්තෝ සික්ඛිතබ්බා ආවරෙය්‍ය සමාවරෙය්‍ය සමාදාය වත්තෙය්‍යාති 'එතම්පි දිස්වා භික්ඛවේ මෙථුනං විප්පහාතබ්බෙ.'

තෙනාහ භගවා:

"යසෝ කිත්තිං ච යා පුබ්බ
හායතෙ වාපි තස්ස සා,
එතම්පි දිස්වා භික්ඛවේ
මෙථුනං විප්පහාතබ්බෙ"ති.

7 – 5

සඞ්කප්පෙහි පරෙතෝ සෝ[1]
කපණෝ විය ඛායති,
ත්‍වා පරෙසං නිග්ගාහං
මඞ්කු හොති තථාවිධෝ.

සඞ්කප්පෙහි පරෙතෝ සෝ කපණෝ විය ඛායතීති –කාමසඞ්කප්පෙන ඛ්‍යාපාදසඞ්කප්පෙන විහිංසාසඞ්කප්පෙන දිට්ඨිසඞ්කප්පෙන ථූපෙථා පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්මූළ්හාගතෝ පිහිතෝ; **කපණෝ විය** මණ්ඩූ විය මොමූහෝ විය ඛායති පඤ්ඤායති නිඤ්ඤායති අපඤ්ඤායති; යථා උලූකෝ රුක්ඛසාඛායං මූසිකං මග්ගමානෝ ඛායති පඤ්ඤායති නිඤ්ඤායති අපඤ්ඤායති, යථා කොඤ්චූ නදීතීරෙ මෙඝේ මග්ගමානෝ ඛායති පඤ්ඤායති නිඤ්ඤායති අපඤ්ඤායති, යථා බිලාරෝ[2] සඞ්ඝාසම්ලසඞ්කටීරෙ මූසිකං මග්ගමානෝ ඛායති පඤ්ඤායති නිඤ්ඤායති අපඤ්ඤායති, යථා ගද්‍රභෝ වහවජ්ජෙනෝ සඞ්ඝාසම්ලසඞ්කටීරෙ ඛායති පඤ්ඤායති නිඤ්ඤායති අපඤ්ඤායති, එවමෙවං අයං විඛ්‍යන්තකෝ කාමසඞ්කප්පෙන ඛ්‍යාපාදසඞ්කප්පෙන විහිංසාසඞ්කප්පෙන දිට්ඨිසඞ්කප්පෙන ථූපෙථා පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්මූළ්හාගතෝ පිහිතෝ කපණෝ විය මණ්ඩූ විය මොමූහෝ විය ඛායති පඤ්ඤායති නිඤ්ඤායති අපඤ්ඤායතීති 'සඞ්කප්පෙහි පරෙතෝ සෝ කපණෝ විය ඛායති'.

---

a. විභඞ්ග - පඨමපාරාජික.
1. සෝ - සූ. 2. විලාරෝ - ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

මෙථුනධම්ම තම්: යම් ඒ අසද්ධම්මයෙක්... අඛංඛයසමාපත්තියෙක් වේ ද ...ඒ කරුණෙන් මෛථුනධම්මය යි කියනු ලැබේ. **එතම්පි දිස්වා සිඛෙඛථ මෙථුනං විපහාතවෙ** මෙවුත්දම් දුරුලීම පිණිස සත්හිදුවීම පිණිස බැහැරලීම පිණිස 'පටිපස්සද්ධි (=ඵල)ය පිණිස අධිශීලය ද අධිචිත්තය ද අධිප්‍රඥාව ද භික්මෙන්නේය, මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවජ්ජන කෙරෙමින් භික්මෙන්නේය, දැනගනිමින් භික්මෙන්නේය, බලමින් භික්මෙන්නේය, ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කෙරෙමින් භික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමින් භික්මෙන්නේය, ශ්‍රද්ධාවෙන් නිශ්චය කෙරෙමින් භික්මෙන්නේය, වීර්‍ය දැඩි කොට ගනිමින් භික්මෙන්නේය, සිහි එළවමින් භික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමින් භික්මෙන්නේය, ප්‍රඥාවෙන් දැනගනිමින් භික්මෙන්නේය, (සවභාවලක්ෂණාවබොධයෙන්) අභිජානනය කළයුතු ධර්මය අභිජානනය කෙරෙමින් – සාමාන්‍යලක්ෂණාවබොධයෙන් පරිඥතව්‍ය වූ ධර්මයන් හාත්පසින් දැනගනිමින් – ප්‍රහාතව්‍ය වූ (සමුදය) ප්‍රහාණ කෙරෙමින් – භාවිතව්‍ය වූ (මාර්ගය) වඩමින් – ප්‍රත්‍යක්ෂ කළයුතු (නිරෝධය) ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙමින් භික්මෙන්නේය, හැසිරෙන්නේය, මොනොවට හැසිරෙන්නේය. සමාදන්ව පවත්නේ නුයි 'එතම්පි දිස්වා සිඛෙඛථ මෙථුනා විපහාතවෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"යඤ්ඤා කිත්තී ව යා පුබ්බෙ –පෙ– මෙථුනං විපහාතවෙ"යි.

7 – 5

කාමාදි සංකල්පයන් විසින් මඩනා ලද ඒ සිවුරලු තෙම දිළින්දකු සෙයින් සිතයි, එබඳු පුද්ගල තෙම උපාධ්‍යායාදි අන්‍යයන් ගේ වදන් අසා මකු වන්නේ යි.

සඞ්කප්පෙහි පරතෝ සෝ ඛත්තණෝ විය ඛ්‍රායති – කාම-සඞ්කල්පයෙන් ව්‍යාපාදසඞ්කල්පයෙන් විහිංසාසඞ්කල්පයෙන් දෘෂ්ටිසඞ්කල්ප-යෙන් සංඥී කරන ලදුයේ මඩනා ලදුයේ යුක්ත වූයේ සම්බන්ධත වූයේ පිහිත වූයේ, **ඛත්තණෝ විය:** අඥතයකු මෙන් සමෙමාහ වූවකු මෙන් සිතයි, අනිගයින් සිතයි, අනෙකප්‍රකාරයෙන් සිතයි, එයින් බැහැරව සිතයි; යම්සේ මිහමුහුණෙක් අතු අග මියකු බලමින් සිතා ද අනිගයින් සිතා ද අනෙක-ප්‍රකාරයෙන් සිතා ද බැහැර සිතා ද, යම්සේ සිවලෙක් ගංඉවුරෙහි මසුන් සොයමින් ධ්‍යාන ප්‍රධ්‍යාන නිධ්‍යාන අපධ්‍යාන කෙරේ ද, යම්සේ බළලෙක් ගෘහසන්ධි – දියනැසිති – කසළගොඩෙහි මියකු සොයමින් ධ්‍යාන ප්‍රධ්‍යාන නිධ්‍යාන අපධ්‍යාන කෙරේ ද, යම්සේ කොදුඇට සිදුණු කොටළුවෙක් සන්ධි – නැසිති – කසළගොඩෙහි ධ්‍යාන – ප්‍රධ්‍යාන නිධ්‍යාන – අපධ්‍යාන කෙරේ ද, එසයින් ම ඒ සිවුරලු තෙම කාමසඞ්කල්පයෙන් ව්‍යාපාද-සඞ්කල්පයෙන් විහිංසාසඞ්කල්පයෙන් දෘෂ්ටිසඞ්කල්පයෙන් ස්පර්ශ කරන ලදුයේ යුක්ත වූයේ ඇතුළත පිවිසියේ සමන්විත වූයේ පිහිත වූයේ කෘපණයකු මෙන් අඥතයකු මෙන් සම්මුඛ වූවකු මෙන් සිතයි අනිගයින් සිතයි නොයෙක් ලෙසින් සිතයි ඉන් බැහැරව සිතා නුයි **'සඞ්කප්පෙහි පරතෝ සෝ ඛත්තණෝ විය ඛ්‍රායති'** යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්වා පරෙසං නිග්ඝෝසං මඩ්කු හොති තථාවිධෝති – 'පරෙස'න්ති උපජ්ඣායා වා ආචරියා වා සමානුපජ්ඣායකා වා සමානාචරියකා වා මිත්තා වා සන්දිට්ඨා වා සම්භත්තා වා සහායා වා වොදෙන්ති: "තස්ස තෙ ආවුසො අලාභා, තස්ස තෙ දුල්ලද්ධං, යං ත්වං එවරූපං උළාරං සත්ථාරං ලභිත්වා එවං සවාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිත්වා එවරූපං අරියධනං ලභිත්වාපි තස්ස මෙථුනධම්මස්ස කාරණා බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තොසි. සද්ධාපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු. හිරීපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු. ඔත්තප්පම්පි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු. විරියම්පි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු. සතිපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු. පඤ්ඤාපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසූ"ති. තෙසං වචනං බ්‍යප්පථං දෙසනං අනුසාසනං අනුසිට්ඨිං, **සුත්වා** – සුණිත්වා උග්ගහෙත්වා උපධාරෙත්වා උපලක්ඛයිත්වා; **මඩ්කු හොති** – පීළිතො සට්ඨිතො[1] බ්‍යාධිතො දෙම්නස්සිතො හොති. **තථාවිධොති** – තථාවිධො තාදිසො තස්සණ්ඨිතො තප්පකාරෝ තප්පටිභාගො යො සො විබ්භන්තකොති – 'සුත්වා පරෙසං නිග්ඝෝසං මඩ්කු හොති තථාවිධා'.

තෙනාහ භගවා:

"සඞ්කප්පෙහි පරෙතො සෝ
කපණො විය ඛ්‍යායති,
සුත්වා පරෙසං නිග්ඝෝසං
මඩ්කු හොති තථාවිධා"ති.

7 – 6

අථ සත්ථානි කුරුතෙ
පරවාදෙහි චොදිතො,
එස ඛ්වස්ස මහාගණ්ඨා
මෙඝවජ්ජං පගාහති.

අථ සත්ථානි කුරුතෙ පරවාදෙහි චොදිතොති - 'අථා'ති පදසන්ධි පදසංසග්ගො පදපාරිපූරී අක්ඛරසම්වාෙයා ඛ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතා නාමෙතං අථාති; **සත්ථානීති** – තීණි සත්ථානි: කායසත්ථං වචීසත්ථං මනොසත්ථං. තිවිධං කායදුච්චරිතං කායසත්ථං, චතුබ්බිධං වචීදුච්චරිතං වචීසත්ථං, තිවිධං මනොදුච්චරිතං මනොසත්ථං.

පරවාදෙහි චොදිතොති – උපජ්ඣායෙහි වා ආචරියෙහි වා සමානුපජ්ඣායකෙහි[2] වා සමානාචරියකෙහි වා මිත්තෙහි වා සන්දිට්ඨෙහි වා සම්භත්තෙහි වා සහායෙහි වා වොදිතො සම්පජානමුසා භාසති: "අභිරතොහං[3] අහං භන්තෙ අනභිරතිං පබ්බජ්ජාය. මාතා මෙ පොසෙතබ්බා. තෙනමහි විබ්භන්තො"ති භණති. "පිතා මෙ පොසෙතබ්බා. තෙනමහි විබ්භන්තො"ති භණති. "භාතා මෙ පොසෙතබ්බා"ති භණති. 'භගිනී මෙ පොසෙතබ්බා"ති භණති. "පුත්තා මෙ පොසෙතබ්බා, ධීතා මෙ පොසෙතබ්බා, මිත්තා මෙ පොසෙතබ්බා, අම්බා මෙ පොසෙතබ්බා, ඤාතකා මෙ පොසෙතබ්බා, සාලොහිතා මෙ පොසෙතබ්බා. තෙනමහි විබ්භන්තො"ති භණති. වචීසත්ථං කරොති සඞ්කරොති ජනෙති සඤ්ජනෙති නිබ්බත්තෙතීති අභිනිබ්බත්තෙතීති– 'අථ සත්ථානි කුරුතෙ පරවාදෙහි චොදිතො.'

---

1. සට්ඨිතා – ම්‍යනුප. 2. සමානුපජ්ඣායෙහි – සීමු. II. 3. අනභිරතා – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්වා පරෙසං නිඝෙඝාසං මඞ්කු හොති තථාවිධො – 'පරෙසං' යනු: උපාධ්‍යායයෝ හෝ ආචාර්‍යයෝ හෝ සමානොපාධ්‍යායකයෝ හෝ සමානාචාර්‍යකයෝ හෝ මිත්‍රයෝ හෝ සන්දිට්ඨයෝ හෝ සම්භත්තයෝ හෝ සහායයෝ හෝ (මෙසේ) චොදනා කෙරෙති: "ඇවැත්නි, තෙපි යම්හෙයකින් මෙබඳු උදාර වූ ශාස්තෘවක්හු ලැබ මෙසේ සුආඛ්‍යාත ශාසනයක පැවිදිව මෙබඳු ආර්‍යධර්මයක් ලැබත් ඒ මෙවුන්දම් හෙතුයෙන් බුදුන් දහම් සඟුන් ශික්ෂාව හැරපියා හීනබවට පෙරළුණාව, තොපට කුසල් දහම්හි ශ්‍රද්ධාවකු දු නො වීය. කුසල්දහම්හි ලජ්ජාවකු දු නො වීය, කුසල් දහම්හි බියකු දු නො වීය, කුසල්දහම්හි වීර්‍යයකු දු නො වීය, කුසල්දහම්හි සිහියකු දු නො වීය, කුසල්දහම්හි ප්‍රඥාවකු දු නො වීය, ඒ තොපට අලාභයෙක, ඒ තොප විසින් දුල්ලබ්ධ යැ" යි ඔවුන් ගේ වචනය වදාළමහ දෙසුම් අනුසන්ධ අනුශිෂ්ටිය; **සුත්වා** – අසා උගෙන විමසා සලකා; **මඞ්කු හොති** – පෙළුණේ ගැටුණේ වෙසෙසින් පෙළුණේ උපන් දෙමතස් ඇතියේ; **තථාවිධො** – එබඳු වූ තාදෘශ වූ එසේ සිටි තත්ප්‍රකාර වූ, තත්ප්‍රතිභාග වූ ඒ සිවුරලු තෙමේ නුයි 'සුත්වා පරෙසං නිඝෙඝාසං මඞ්කු හොති තථාවිධො' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සඞ්කප්පෙහි පරෙතො සො –පෙ– මඞ්කු හොති තථාවිධො"යි.

7 – 6

ඉක්බිති අන්‍යයන් ගේ වචනයෙන් චොදනා කරන ලදුයේ දුශ්චරිත නමැති ශස්ත්‍රයන් කෙරෙයි, තෙල ඔහු ගේ මහාඛිණිතය තෙමේ මෘෂාවාදයට බැසගන්නේ වේ.

අථ සත්ථානි කුරුතෙ පරවාදෙහි චොදිතො – 'අථ' යනු: පදයන් ගේ සන්ධි යැ පදසංසර්ගී යැ පදපාරිපූරී යැ අක්ෂරසම්පාය යැ ව්‍යඤ්ජන–ශ්ලිෂ්ටතා යැ පදානුපූර්‍වතා නමැ තෙල 'අථ' යනු. **සත්ථානි** – කායශස්ත්‍ර යැ වාක්ශස්ත්‍ර යැ මනශ්ශස්ත්‍ර යැයි ශස්ත්‍ර (ආයුධයෝ) තිදෙනෙකි. ත්‍රිවිධ කායදුශ්චරිතය කායශස්ත්‍ර යැ චතුර්විධ වාග්දුශ්චරිතය වාක්ශස්ත්‍ර යැ ත්‍රිවිධ මනොදුශ්චරිතය මනශ්ශස්ත්‍රය යි.

පරවාදෙහි චොදිතො – උපාධ්‍යායයන් විසින් හෝ ආචාර්‍යයන්–සමානොපාධ්‍යායකයන් – සමානාචාර්‍යකයන් – මිත්‍රයන් – සන්දිට්ඨයන්–සම්භත්තයන් – සහායයන් විසින් හෝ චොදනා කරන ලදුයේ දැනැ දැනැ බොරු කියයි: සැමීනි, මම් පැවිද්දට ඇලුම් ඇති වීම්, (එහෙත්) මා විසින් මව පොෂණය කළ යුත්තීය, එහෙයින් සිවුරු හලෙමි' කියයි. 'පියා මා විසින් පොෂණය කළ යුතු හෙයින් සිවුරු හලෙමි' කියයි. 'බෑයා මා විසින් පොෂණය කළ යුතු හෙයින් සිවුරු හලෙමි' කියයි. 'භගිනිය මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තීය'යි කියයි. 'පුත්‍රයා මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තේය, දුහිතාව මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තීය, මිත්‍රයෝ මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තෝය, සඟයෝ මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තෝය, නෑයෝ මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තෝය, සහලේන්‍යෝ මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තෝය, එහෙයින් සිවුරු හලෙමි' කියයි; වචන අවිය කෙරෙයි, මොනවට කෙරෙයි, උපදවයි මැනවින් උපදවයි නිපදවයි මැනවින් නිපදවා නුයි 'අථ සත්ථානි කුරුතෙ පරවාදෙහි චොදිතො' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එසඛවස්ස මහාගෙඝඛාති – එසෝ ඛෝ තස්ස මහාගෙඝඛෝ මහාවනං මහාගහනං මහාකන්තාරෝ මහාවිසමෝ මහාකුටිලෝ මහාපඛ්ඛෝ මහාපලිඝපෝ මහාපලිඝබෝධෝ මහාබන්ධනං යදිදං සම්පජානමුසාවාදෝති 'එසඛවස්ස මහාගෙඝඛා.'

මොසවජ්ජං පගාහතීති – මොසවජ්ජං වුච්චති මුසාවාදෝ. ඉධෙකච්චෝ සභායතෝ වා පරිසායතෝ වා ඤාතිමජ්ඣතෝ වා පූගමජ්ඣගතෝ වා රාජකුලමජ්ඣගතෝ වා අභිනීතෝ සක්ඛිපුට්ඨෝ ''එහමෝභෝ පුරිස, යං ජානාසි, තං වදේහි''ති. සෝ අජානං වා ආහ: 'ජානාමී'ති. ජානං වා ආහ: 'න ජානාමී'ති. අපස්සං වා ආහ: 'පස්සාමී'ති. පස්සං වා ආහ: 'න පස්සාමී'ති. ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ඔතහෙතු වා ආමිස-කිඤ්චික්ඛහෙතු වා සම්පජානමුසා භාසති.a ඉදං වුච්චති මොසවජ්ජං. අපි ච තීහාකාරෙහි මුසාවාදෝ හොති: පුබ්බවස්ස හොති 'මුසා භණිස්ස'න්ති. භණන්තස්ස හොති 'මුසා භණාමී'ති. භණිතස්ස හොති 'මුසා මයා භණිත'න්ති. ඉමෙහි තීහාකාරෙහි මුසාවාදෝ හොති. අපි ච, චතූහාකාරෙහි මුසාවාදෝ හොති: පුබ්බවස්ස හොති 'මුසා භණිස්ස'න්ති. භණන්තස්ස හොති 'මුසා භණාමී'ති. භණිතස්ස හොති 'මුසා මයා භණිත'න්ති. විනිඝාය දිට්ඨිං. ඉමෙහි චතූහාකාරෙහි මුසාවාදෝ හොති. අපිච, පඤ්චහාකාරෙහි –ඡහාකාරෙහි – සත්තහාකාරෙහි – අට්ඨහාකාරෙහි මුසාවාදෝ හොති: පුබ්බෙවස්ස හොති 'මුසා භණිස්ස'න්ති. භණන්තස්ස හොති 'මුසා භණාමී'ති. භණිතස්ස හොති 'මුසා මයා භණිත'න්ති. විනිඝාය දිට්ඨිං, විනිඝාය ඛන්තිං, විනිඝාය රුචිං, විනිඝාය සඤ්ඤං, විනිඝාය භාවං. ඉමෙහි අට්ඨහාකාරෙහි මුසාවාදෝ හොති. **සම්ඵවජ්ජං පගාහතීති** – මොසවජ්ජං පගාහති ඔගාහති අජ්ඣොගාහති පවිසතීති 'මොසවජ්ජං පගාහති.'

තෙනාහ භගවා:

''අථ සච්චානි කුරුතෙ පරවාදෙහි වොදිතෝ,
එසඛවස්ස මහාගෙඝඛා මොසවජ්ජං පගාහතී''ති.

7 - 7

පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤතෝ එකවරියමනුවත්තිතෝ,
සවාපි[1] මෙථුනෙ යුත්තෝ මඤ්ඤෙව පරිහිස්සති.

පණ්ඩිතොති සම්ඤඤතොති – ඉධෙකච්චෙවා පුබ්බෙ සමණභාවෙ-කිත්තිවණ්ණහරතා[2] හොති පණ්ඩිතා වියත්තා මෙධාවී බහුස්සුතෝ චිත්තකථී කල්‍යාණපටිභානෝ සුත්තන්තිකොවිදෝ වා විනයධරෝති වා ධම්මකථිකොවිදෝ වා –පෙ– තෙවිජ්ජඤ්ඤතරාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා, එවං ඤාතෝ හොති සඤ්ඤාතෝ[3] සම්ඤඤතෝ හොතීති – **පණ්ඩිතොති** සම්ඤඤතෝ.

---

1. අථාපි - PTS. 2. කිත්තිවණ්ණහරතා - සීමු II.
3. පඤ්ඤාතෝ - සීමු. II. ඉජ්ඣං.
a. මජ්ඣිමනිකාය - සාලෙය්‍යකසුත්ත, නිග්ගණ්ඨවග්ග - පුග්ගලවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

එසඛවස්ස මහාභගඛෝ – යම් සමජාන මුසාවාදයෙක් වේ ද, තෙල වතාහි ඔහුගේ මහාගෙඛ(=ඛඬු) යැ මහාවත යැ මහලැහැබ යැ මහත් කාන්තාර යැ මහද්වීහම් යැ මහාපඛක යැ මහමඩවල යැ මහහැල යැ මහාදුගීයැ මහාඛඬනය නුසි 'එසඛවස්ස මහාභගඛෝ' යනු වේ.

මොසවජ්ජං පහාහති – මුසාවාද ය 'මොසවජ්ජ' සි කියනු ලැබෙයි. මේලොවැ කිසිවෙක් සහායෙහි සිටියේ හෝ ගම් සහායෙහි සිටියේ හෝ නැයන් මැද සිටියේ හෝ සෙනා මැද සිටියේ හෝ රජෙල් මැද සිටියේ හෝ සාක්ෂියට කැඳවනු ලදුයේ 'එව එම්බා පුරුෂය, දන්නා දෑය කියා'සි සාක්ෂි අසන ලදුයේ හෙතෙම නො දනිමින් හෝ දනිමි' කියයි, දනිමින් හෝ 'නො දනිමි' කියයි, නො දක්මින් හෝ 'දක්මි' කියයි, දක්මින් හෝ 'නො දක්මි' කියයි; මෙසේ තමා නිසා හෝ මෙරමා නිසා හෝ ධනය නිසා හෝ මඳ වූ අල්ලසක් නිසා හෝ දැනැ දැනැ බොරු කියයි. මේ 'මොසවජ්ජ' සි කියනු ලැබෙයි. තවද තුන් අයුරෙකින් මෘෂාවාදය වෙයි: පළමු මැ ඔහුට 'බොරුවක් කියන්නෙමි' සිත වෙයි, කියන්නා හට 'මෘෂා (බොරු) බෙණෙමි' සිත වෙයි, කිවහුට, 'මෘෂා මා විසින් කියන ලදැ'සි සිත වෙයි; මේ තුන් අයුරින් මෘෂාවාද වේ. තවද සතර අයුරෙකින් මෘෂාවාද වෙයි: පළමු මැ ඔහුට 'මෘෂා බණන්නෙමි' සිත වෙයි, කියන්නා හට මෘෂා බෙණෙමි' සිත වෙයි, කිවහුට 'මෘෂා මා විසින් බණන ලදැ' සි සිත වෙයි. ලඛිය සඟවා ගෙන කියයි. මේ සතර අයුරින් මෘෂාවාද වේ. තවද පස් පරිද්දෙකින් – සපරිද්දෙකින් – සත්–පරිද්දෙකින් – අට පරිද්දෙකින් මෘෂාවාද වෙයි. පළමු මැ ඔහුට බොරු කියන්නෙමි' සිත වෙයි. කියන්නහුට 'බොරු කියමි' සිත වෙයි. කිවහුට 'බොරු මා විසින් කියන ලදැ' සි සිත වෙයි. ලඛිය සඟවා කියයි. කැමැත්ත සඟවා කියයි, රුචිය සඟවා කියයි, සංඥව සඟවා කියයි, භාවය සඟවා කියයි. මේ අට අයුරින් මෘෂාවාද වේ. **මොසවජ්ජං පහාහති** – මෘෂාවාදයට බසී බැසගනී ඇතුළු වෙයි පිවිසේ නුයි 'මොසවජ්ජං පගාහති' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"අථ සත්තානි කුරුතෙ –පෙ– මොසවජ්ජං පහාහති" සි.

7 – 7

පෙර පණ්ඩිතයෙකැ'සි ප්‍රසිද්ධ වූයේ එකලා දිසයෙකි පිණිවිසේ යළි මෙවුන්දමිහි යෙදුණේ වී නම් හෙතෙම මූඝයකු මෙන් කෙළෙසෙන්නේ සි.

පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤතො – මේ සත්‍රුන්හි කිසිවෙක් පෙර මහණුවම් කරන කල්හි කීර්ති සඛ්‍යාත යශසට පැමිණියේ වෙයි; පණ්ඩිතයෙක් ව්‍යකතයෙක නුවණැත්තෙක බහුශ්‍රුතයෙක චිත්‍රකථිකයෙක සුන්දරප්‍රඥ ඇත්තෙක සෞත්‍රාන්තික යැ හෝ විනයධර යැ හෝ ධර්මකථික යැ හෝ... නෙවසංඥානාසංඥයතනසමාපත්තිලාභියෙකැයි හෝ මෙසේ දන්නා ලදුයේ පැනුණේ ප්‍රසිද්ධ වේ නුසි 'පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤතො' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එකචරියා අධිවත්තොතී – දට්ඨි කාරණෙහි එකචරියං අධිවත්තෙතා පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන වා ගණා වවස්සඟ්ගතෙන වා. කථං පබ්බජ්ජා-සඞ්ඛාතෙන එකචරියං අධිවත්තෙතා? සඞ්ඝං සරාවාසපළිබෝධං ඡින්දිත්වා -පෙ- එවං පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකචරියං අධිවත්තෙතා. කථං ගණා වවස්සඟ්ගතෙන එකචරියං අධිවත්තෙතා? සෝ එවං පබ්බජිතෙතා සමානෙතා එකෝ අරඤ්ඤෙ වනපත්ථානි -පෙ- එවං ගණා වවස්සඟ්ගතෙන එකචරියං අධිවත්තෙතොතී – එකචරියං අධිවත්තෙතා.

සබ්බාපි මෙථුනෙ යුත්තෙතාතී – මෙථුනධම්මෙතා නාම: යෝ සෝ අසද්ධම්මෙතා ගාමධම්මෙතා වසලධම්මෙතා -පෙ- තංකාරණා වුච්චති මෙථුනධම්මෙතා. "සබ්බාපි මෙථුනෙ යුත්තෙතා"තී සෝ අපරෙන සමයෙන බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිත්වා මෙථුනධම්මෙ යුත්තෙතා සංයුත්තෙතා පයුත්තෙතා ආයුත්තෙතා සමායුත්තෙතාති 'සබ්බාපි මෙථුනෙ යුත්තෙතා.'

මඤ්ඤෙව පරිකිස්සන්තීති – කපණෙ විය මඤ්ඤෙ විය මොමූහෙ විය කිස්සති පරිකිස්සති පරිකිලිස්සති, පාණම්පි හනති, අදින්නම්පි ආදියති. සන්ධිම්පි ඡින්දති, නිල්ලොපම්පි හරති, එකාගාරිකම්පි කරොති, පරිපන්ථෙපි තිට්ඨති, පරදාරම්පි ගච්ඡති, මුසාපි භණති, එවම්පි කිස්සති පරිකිස්සති පරිකිලිස්සති. තමෙනං රාජානෙ ගහෙත්වා විවිධා කම්මකාරණා කාරෙන්ති: කසාහිපි තාළෙන්ති, වෙත්තෙනාහිපි තාළෙන්ති, අද්ධදණ්ඩකෙහිපි තාළෙන්ති, හත්ථම්පි ඡින්දන්ති, පාදම්පි ඡින්දන්ති, හත්ථපාදම්පි ඡින්දන්ති, කණ්ණම්පි ඡින්දන්ති, නාසම්පි ඡින්දන්ති, කණ්ණනාසම්පි ඡින්දන්ති, බිලඞ්ගථාලිකම්පි කරොන්ති, සඞ්ඛමුණ්ඩිකම්පි කරොන්ති, රාහුමුඛම්පි කරොන්ති, ජොතිමාලි-කම්පි කරොන්ති, හත්ථපජ්ජොතිකම්පි කරොන්ති, එරකවත්තිකම්පි කරොන්ති, චීරකවාසිකම්පි කරොන්ති, එණෙය්‍යකම්පි කරොන්ති, බලිසමංසිකම්පි කරොන්ති, කහාපණකම්පි[1] කරොන්ති, ඛාරාපතච්ඡිකම්පි කරොන්ති, පලිඝපරිවත්තිකම්පි කරොන්ති, පලාලපිට්ඨිකම්පි කරොන්ති, තත්තෙනපි තෙලෙන ඔසිඤ්චන්ති, සුනඛෙහිපි ඛාදාපෙන්ති, ජීවන්තම්පි සූලෙ උත්තාසෙන්ති, අසිනාපි සීසං ඡින්දන්ති එවම්පි කිස්සති පරිකිස්සති පරිකිලිස්සති. අථවා කාමතණ්හාය අභිභූතෙතා පරියාදින්නචිත්තෙතා හොගෙ පරියෙසන්තෙතා නාවාය මහාසමුද්දං පක්ඛන්දන්ති: සීතස්ස පුරක්ඛතෙතා උණ්හස්ස පුරක්ඛතෙතා ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සෙහි රිස්සමානෙතා[2] බ්‍යපිපා-සාහි මීයමානෙතා[3] නිග්ගුම්බං[4] ගච්ඡන්ති, තක්කොලං ගච්ඡන්ති, තක්කසිලං ගච්ඡන්ති, කාලමුඛං ගච්ඡන්ති, පරමමුඛං[5] ගච්ඡන්ති, වෙසුඞ්ගං ගච්ඡන්ති, වෙරාපථං ගච්ඡන්ති, ජවං ගච්ඡන්ති, තාමලිං[6] ගච්ඡන්ති, එඞ්ගං[7] ගච්ඡන්ති, එළවද්ධනං[8] ගච්ඡන්ති, සුවණ්ණකූටං ගච්ඡන්ති, සුවණ්ණභූමිං ගච්ඡන්ති, තම්බපණ්ණිං ගච්ඡන්ති, සුප්පාරකං[9] ගච්ඡන්ති, හරුකච්ඡං[10] ගච්ඡන්ති, සුරට්ඨං[11] ගච්ඡන්ති, අඞ්ගමලේලකං[12] ගච්ඡන්ති, ගඞ්ගණං[13] ගච්ඡන්ති, පරමගඞ්ගණං[14] ගච්ඡන්ති, යොනං ගච්ඡන්ති, පරමයොනං ගච්ඡන්ති, නවකං[15] ගච්ඡන්ති, මූලපදං[16] ගච්ඡන්ති,

---

1. කහාපණ්ඩකම්පි සීමු II. 2. පිළියමානෙතා - සීමු. II. ඡජසං.
3. පිළියමානෙතා - PTS. 4. ගුම්භං - සීමු. I. ගුඛං - ස.
5. මරණපාරං - සී. පුරපුරං - ඡජස.
6. සාමලිං. තමසිං - සී. තම්මුනිං - ඉනුප. තඞ්කල්ඛං - සී. 7. එඞ්ගං - සී.
8. එළඛණ්ඩං - සී. ඡජසං. ජලවජං - සීමු. II. 9. සුපපාදකං - ඡජසං. සුපපාරං - සී.
10. භාරුකච්ඡං - සීමු. II. හරුකං - භාරුකච්ඡං - සී. 11. සුරදඩං - සුරරට්ඨං - සී.
12. සඞ්ඝලෙලාකං - සීමු. II. තඞ්ගලෙලාකං - ඡජස. අඞ්ගතෙලකං - PTS
13. තඞ්ගණං - සීමු. I සඞ්ගණං - සීමු. II. භඞ්ගණං - ඡජසං.
14 පදපතඞ්ගං - සීමු. I. පදමතඞ්ගණං - සී. සරමතඞ්ගණං - ඡජසං
15. චිනකං - ඡජස, චිනං - සී. 16. මූලපදං - ඉනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

එකවරියං අධිවසිතෝ – දෙකරුණෙකින් එකවර්‍යාවෙහි පිහිටියේ: ප්‍රව්‍රජ්‍යාසඞ්ඛ්‍යාත වූ හෝ ගණයා කෙරෙන් වෙන් ව පියම් සඞ්ඛ්‍යාත වූ හෝ දෙකරුණෙනි. කෙසේ ප්‍රව්‍රජ්‍යාසඞ්ඛ්‍යාත කරුණෙන් එකවර්‍යාවෙහි පිහිටියේ ද යත්? සියලු ගෘහාවාසපරිබෝධය සිදපියා...(7 – 3 සුත්‍රනිද්දේශය) මෙසේ පැවිදිකොටසින් එකලාවාසයෙහි පිහිටියේ; කෙසේ ගණ-ව්‍යවසඟීභූතයෙන් එකවර්‍යාවෙහි පිහිටියේ ද යත්? හෙතෙම මෙසේ පැවිදි වූයේ එකලා. වැ...මෙසේ ගණව්‍යවසඟීභූතයෙන් එකවර්‍යාවෙහි පිහිටියේ නුයි 'එකවරියං අධිවසිතෝ' යනු වේ.

සවාපි මෙථුනෙ යුත්තෝ – 'මෙථුනධම්ම' නම්: යම් අසද්ධර්‍මයෙක් ග්‍රාමධර්‍මයෙක් වසලධර්‍මයෙක්...එහෙයින් 'මෙථුනධම්ම' යයි කියනු ලැබේ. **සවාපි මෙථුනෙ යුත්තෝ** – හේ පසු කලෙක බුදුන් දහම් සඟුන් ශික්ෂාව හැරපියා හිහිඛවට පෙරළී මෙවුන්දර්‍මයෙහි යෙදුණේ සංයුක්ත ප්‍රයුක්ත ආයුක්ත සම්‍යුක්ත වූයේ නුයි 'සවාපි මෙථුනෙ යුත්තෝ' යනු වේ.

මඤ්ඤව පරිකිසතී – කෘපණයකු මෙන් අඥයකු මෙන් මූඪයකු මෙන් කෙළෙසෙයි හාත්පසින් කෙළෙසෙයි වෙහෙසට පැමිණේ. ප්‍රාණවධ දු කෙරෙයි, අදත්තාදානය ද කෙරෙයි, ගෘහසන්ධි දු සිදී, ගම් පහරයි, ගෙවල් පහරයි, මං පහරයි, පරඹුන් කරා ද යෙයි, මෘෂා ද බෙණෙයි; මෙසේ ත් කෙළෙසෙයි හාත්පසින් කෙළෙසෙයි වෙහෙසට පැමිණේ. ඒ (අපරාධ කරු) රජවරු අල්වාගෙන විවිධ කම්කටොලු කරවති: කසයෙනුදු තලවති, වේවැලිනු දු තලවති, අඩදඬියෙනු දු තලවති, අත් සිඳුවති, පා සිඳුවති, අත්පා ද සිඳුවති, කනු දු සිඳුවති, නැහැය ද සිඳුවති, කන්නාසා ද සිඳුවති, කාඞ්සැළි කම්කටොලු ද කෙරෙති, සක්මුඩු කම්කටොලු ද කෙරෙති, රාහුමුඛ කම්කටොලු ද කෙරෙති, ඝිනිවලලු කම්කටොලු ද කෙරෙති, අත් දල්වන කම්කටොලු ද කෙරෙති, එරුවත් කම්කටොලු ද කෙරෙති, තිහිරිවත් කම්කටොලු ද කෙරෙති, එණෙය්‍යක කම්කටොලු ද කෙරෙති, බිළිඟෙන් මස් සිඳුණා කම්කටොලු ද කෙරෙති, කහාපණික කම්කටොලු ද කෙරෙති, කොස්සෙන් කාරම් ගල්වති, පරිඝපරිවර්‍තන-කම්කටොලු ද කෙරෙති, පිදුරුපිටු කම්කටොලු ද කෙරෙති, කකාළ තෙල් ද ඉස්වති, ශුනකයන් (= කිණඹල්ලන්) ලවා කවති, දිවස්හුල ද හිඳුවති, කඩුවෙනු දු හිස සිඳින්; මෙසේ ත් කෙළෙසෙයි හාත්පසින් කෙළෙසෙයි වෙහෙසට පැමිණේ. නොහොත් කාමතෘෂ්ණාවෙන් මඬනා ලදුයේ හාත්පසින් අල්වාගත් සිත් ඇතියේ හොඟයන් සොයමින් නැවින් මහමුහුදට පිවිසෙයි, සීතල පෙරටු කොට උණුසුම පෙරටු කොට මැසිමදුරු අව්සුළං හා සපුන් ගේ පහසින් වෙහෙසෙමින් සාපවසින් මැරෙමින් නිගුම්බජන-පදයට යෙයි, තක්කෝලයට – තක්කසීලාවට – කාලමුඛයට – පරාමුඛයට – වෙසුඬියට – වෙරාපථයට – ජාවකරටට – තාම්‍රලිප්තියට – වංගරටට – එලවර්‍ධනයට – සවණ්ණභූමියට – සවණ්ණභූමියට – තාම්‍රපර්‍ණියට – සුපාරකයට හරුකච්ඡජනපදයට – සෞරාෂ්ට්‍රයට – අන්ධලෝකයට – ගන්ධාරයට – පර-මගන්ධාරයට – යවනරටට – පරමයවනයට – අලසන්දයට – නවකජනපදයට මූලපදරටට යෙයි,

Free Distribution www.aathaapi.org

මරුකන්තාරං ගච්ඡති, ජරාඤ්ඤුපථං ගච්ඡති, අජපථං ගච්ඡති, මේණ්ඩපථං ගච්ඡති, සඞ්ඛුපථං ගච්ඡති, ඡත්තපථං ගච්ඡති, වංසපථං ගච්ඡති; සකුණපථං[1] ගච්ඡති, මූසිකපථං ගච්ඡති, දරීපථං ගච්ඡති, වෙත්තාධාරං[2] ගච්ඡති, එවම්පි කිස්සති, පරිකිස්සති, පරිකිලිස්සති. ගවෙසනෙත්තා න විඳති. අලාභමූලකම්පි දුක්ඛං දෞමනස්සං පටිසංවෙදෙති. එවම්පි කිස්සති පරිකිස්සති පරිකිලිස්සති. ගවෙසනෙත්තා විඳති[3] ලද්ධා ච ආරක්ඛමූලකම්පි දුක්ඛං දෞමනස්සං පටිසංවෙදෙති: "කින්ති මේ භොගෙ නෙව රාජානෝ හරෙය්‍යුං' න චොරා හරෙය්‍යුං' න අග්ගි දහෙය්‍ය' න උදකං වහෙය්‍ය' නඅප්පියා දායාදා හරෙය්‍යු"න්ති. තස්ස එවං ආරක්ඛතෝ නොපයතෝ තෙ භොගා විපලුජ්ජන්ති. සෝ විප්පයොගමූලකම්පි දුක්ඛං දෞමනස්සං පටිසංවෙදෙති. එවම්පි කිස්සති පරිකිස්සති පරිකිලිස්සතීති – සබ්බාපි මෙත්තෙන යුත්තෙනා මත්තෙව පරිකිස්සති.

තෙනාහ භගවා:

"පණ්ඩිතෙනාති සම්ඤ්ඤතෝ එකචරියමධිට්ඨිතෝ,
සබ්බාපි මෙත්තෙන යුත්තෙනා මත්තෙව පරිකිස්සති"ති.

7 – 8

එතම්හාදීනවං ඤත්වා මුනි පුබ්බාපරෙ ඉධ,
එකචරියං දළ්හං කයිරා න නිසෙවෙථ මේත්තිකං.

එතම්හාදීනවං ඤත්වා මුනි පුබ්බාපරෙ ඉධානි – 'එත'න්ති පුබ්බසම්මණ්හාවෙ යඤ්ච කිත්තනි ච, අපරභාගෙ බුද්ධිං ධම්මං සඞ්ඝං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තනඤ්ච අයසෝ ච අකිත්ති ච, එතං සම්පත්තිවිපත්තිං[4] ඤත්වා ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා; මුනීති මොනං වුච්චති ඤාණං, යා පඤ්ඤා පජානනා –පෙ– සඞ්ගජාලමතිච්ච සෝ මුනි; ඉධාති ඉමිස්සා දිට්ඨියා ඉමිස්සා ඛන්තියා ඉමිස්සා රුචියා ඉමස්මිං ආදායෙ ඉමස්මිං ධම්මෙ ඉමස්මිං විනයෙ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ඉමස්මිං පාවචනෙ ඉමස්මිං සත්ථුසාසනෙ ඉමස්මිං බ්‍රහ්මචරියෙ ඉමස්මිං අත්තභාවෙ ඉමස්මිං මනුස්සලොකෙති 'එතම්හාදීනවං ඤත්වා මුනි පුබ්බාපරෙ ඉධ.'

---

1. අංසපථං - සී. 2. වෙත්තාවාරං - සීමු. II. මජ්ඣං. චවත්තාධාරං - මනුප.
3. න විඳති - සීමු. II.
4. සම්පත්තිං විපත්තිං - සීමු. II. සම්පත්තිවිපත්තියඤ්ච - මනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

වැලිකතරට යෙයි, දණ්ඩමඟට යෙයි, අජපථයට යෙයි, මේණ්ඩපථයට යෙයි, (කණ්ඩිඛඤ්ඤත) ශඛ්‍යුපථයට යෙයි ඡත්‍රපථයට යෙයි, වංසපථයට යෙයි, ශකුණපථයට යෙයි, මූසිකපථයට යෙයි, දරිපථයට යෙයි, වෛතාඪාරයට පැමිණෙයි;* මේසේත් කෙලෙසෙයි හාත්පසින් කෙලෙසෙයි වෙහෙසට පැමිණේ. සොයනුයේ නො ලැබෙයි, නො ලැබීම නිසා උපත් දුකට ඇතුළත්වූ වෙහෙසට ද පැමිණෙයි, මේසේත් කෙලෙසෙයි, පෙළයි වෙහෙසට පැමිණේ. සොයනුයේ ලැබෙයි, ලැබී වැළිත් කිසෙයිත් මා ගේ හොඟයත් රජවරු නො මැ ගත්තාහු ද, සොරු නො ගත්තාහු ද, ගින්නෙත් නො දැවී ද, වතුරෙත් නො වැහේ ද, අමනාප වූ අයිමියෝ නො ගත්තාහු දැ'යි රැකීම නිසා උපදනා දුකට ඇතුළත්වූ වෙහෙසට ද පැමිණෙයි; මේසේ රක්‍ෂණ ගොපනය කරන්නා වූ ඔහු ගේ ඒ හොඟයෝ වැනසෙති; හෙතෙම විනාශය නිසා උපදනා දුකට ඇතුළත්වූ වෙහෙසට ද පැමිණේ. මේසේත් කෙලෙසෙයි පෙළෙයි වෙහෙසට පැමිණෙන හෙයි 'සබ්බම්පි මෙඨුනෙ යුත්තෙකා මඤ්ඤව පරිකිස්සති' යනු වේ.

එහින් වදාළහ බුදුහු:

"පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤාතෝ -පෙ- මඤ්ඤව පරිකිස්සති" යි.

7 - 8

මේ සත්ත්වයා ඔහු තෙම පෙර මහණකමහි (යශස්කීර්ති) සැපත ද පසුව (ගිහි වූවහුගේ විපත ද යන) සම්පත්හුගේ විපත්තී සඛ්‍යාත තෙල ආදීනවය දැක එකලා වාසය දැඩි කරන්නේය, මේවුන්දම් නො සෙවූයේය.

එතමාදීනවං සත්වා ඔහි පුබ්බාපරෙ ඉධ - 'එතං' යනු: පෙර මහණ බවහි යශස් ද කීර්තිය ද පසුකලෙක බුදුන් දහම් සඟුන් හා ගිහිභාව හැරපියා ගිහි වූවහුගේ අයශස් හා අකිත්තිය ද (යන) තෙල සම්පත්හුගේ විපත්තිය දැන දැනැගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා ප්‍රකට කොට; ඔහි - 'තමාත'යි සඳුණය කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥාවක්,...(2 - 8 සූත්‍රනිද්දේශය). ඉධ - මේ දෘෂ්ටියෙහි මේ ක්‍ෂාන්තියෙහි මේ රුචියෙහි මේ ග්‍රහණයෙහි මේ ධම්මයෙහි මේ විනයෙහි මේ ධම්මවිනයෙහි මේ ප්‍රවචනයෙහි මේ ශාසනශාසනයෙහි මේ බ්‍රහ්මචරියයෙහි මේ ආත්මභාවයෙහි මේ මනුෂ්‍යලෝකයෙහි නුයි 'එතමාදීනවං සත්වා ඔහි පුබ්බාපරෙ ඉධ' යනු වේ.

---

* පිටපත්වල අතිශයින් ව්‍යාකුල ව තුබූ ජාතපදනාම පණ්ඩිත වැලිදිවියේ සොරතා සාමිත්‍රයන් වහන්සේගේ හා පුරාවිද්‍යාධිකාරී ආචාර්‍ය සෙනරත් පරණවිතාන මහතාණන් ගේ උපදෙසින් මෙසේ සකස් කිරිය. Sylvain Levi මහතාණන් P'talemee Le Middesa Etle Brbat Katha කෘතියේ ග්‍රන්ථය ද මෙහි උපකාර විය.

Free Distribution www.aathaapi.org

එකවරියං දළ්හං කයිරාති – දළ්හීකාරණේහි එකවරියං දළ්හං කරෙය්‍ය: පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන වා ගණා වවස්සඝඨඞ්ඛාතෙන වා. කථං පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකවරියං දළ්හං කරෙය්‍ය? සබ්බං ඝරාවාස-පළිබෝධං ඡින්දිත්වා, පුත්තදාරපළිබෝධං ඡින්දිත්වා ඤාතිපළිබෝධං ඡින්දිත්වා මිත්තාමච්චපළිබෝධං ඡින්දිත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා අකිඤ්චනභාවං උපගන්ත්වා එකෝ චරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍ය. එවං පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකවරියං දළ්හං කරෙය්‍ය. කථං ගණා වවස්සඝඨඞ්ඛාතෙන එකවරියං දළ්හං කරෙය්‍ය.? සෝ එවං පබ්බජිතෝ සමානෝ එකෝ අරඤ්ඤෙ වනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවෙය්‍ය අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහ-සෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානි. සෝ එකෝ ගච්ඡෙය්‍ය. එකෝ තිට්ඨෙය්‍ය. එකෝ නිසීදෙය්‍ය එකෝ සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය. එකෝ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසෙය්‍ය. එකෝ පටික්කමෙය්‍ය. එකෝ රහෝ නිසීදෙය්‍ය. එකෝ චඞ්කමං අධිට්ඨෙය්‍ය. එකෝ චරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍ය. එවං ගණා වවස්සඝඨඞ්ඛාතෙන එකවරියං දළ්හං කරෙය්‍ය එකවරියං පිරං[1] කරෙය්‍ය, විරියං කරෙය්‍ය දළ්හසමාදානෝ අස්ස, අවට්ඨිතසමාදානෝ අස්ස කුසලෙසු ධම්මෙසූති 'එකවරියං දළ්හං කයිරා.'

න නිසෙවෙථ මෙථුනන්ති – මෙථුනධම්මා නාම: යෝ සෝ අසද්ධම්මා ගාමධම්මා –පෙ– තංකාරණා වුච්චති මෙථුනධම්මා. මෙථුනධම්මං න සෙවෙය්‍ය, න නිසෙවෙය්‍ය, න සංසෙවෙය්‍ය න පටිසෙවෙය්‍ය, න චරෙය්‍ය, න සමාචරෙය්‍ය, න සමාදාය වත්තෙය්‍යාති 'න නිසෙවෙථ මෙථුනං'.

තෙනාහ භගවා:

"එතමාදීනවං ඤත්වා මුනි පුබ්බාපරෙ ඉධ,
එකවරියං දළ්හං කයිරා න නිසෙවෙථ මෙථුන"න්ති.

෭ – ෯

විවෙකඤ්ඤෙව[2] සික්ඛෙථ එතදරියානමුත්තමං[3],
තෙන සෙට්ඨා න මඤ්ඤෙථ ස වෙ නිබ්බානසන්තිකෙ.

විවෙකඤ්ඤෙව සික්ඛෙථාති – 'විවෙකා'ති තයෝ විවෙකා: කාය-විවෙකා චිත්තවිවෙකා උපධිවිවෙකා. කතමෝ කායවිවෙකෝ? –පෙ– අයං උපධිවිවෙකෝ කායවිවෙකෝ ච වවකට්ඨකායානං[4] තෙකම්මා-භිරතානං. චිත්තවිවෙකෝ ච පරිසුද්ධචිත්තානං පරමවොදානප්පත්තානං. උපධිවිවෙකා ච නිරුපධිතං පුග්ගලානං විසඞ්ඛාරගතානං. "සික්ඛා"ති. තිස්සො සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා, අධිචිත්තසික්ඛා, අධිපඤ්ඤාසික්ඛා –පෙ– අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. **විවෙකඤ්ඤෙව සික්ඛෙථාති** – විවෙකඤ්ඤෙව සික්ඛෙය්‍ය ආවරෙය්‍ය සමාචරෙය්‍ය සමාදාය වත්තෙය්‍යාති 'විවෙකඤ්ඤෙව සික්ඛෙථ.'

---

1. දළ්හං – සීමු. II. 2. විවෙකං යෙව – සු.
3. එතමරියානමුත්තමං – ස. 4. විවෙකවූපකායානං – සීමු. II; මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

එකවරියං දළහං කයිරා – දෙ කරුණෙකින් එකලා වාසය දැඩි කරන්නේය: පැවිදි කොටසින් හෝ ගණයා කෙරෙන් වෙන් ව විසීමෙන් හෝ යැ, කිෂසයින් පැවිදි කොටසින් එකවයිාව දැඩි කරන්නේ ද යත්? සියලු ගෘහාවාසපලිබොධය සිදපියා ප්‍රත්‍රදූරපලිබොධය – ඥතිපලිබොධය– මිත්‍රාමාත්‍යපලිබොධය සිදපියා කෙස් දැලිරවුළු බහා කසටවත් හැඳ පෙරෙවැ ගිහිගෙන් නික්ම සසුන්හි පැවිදිව කිසිවක් නැති බවට පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙන්නේය, වෙසෙන්නේය, වැටෙන්නේ ය, රැකෙන්නේය, යැපෙන්නේය, පාලනය වන්නේය, මෙසේ පැවිදි කොටසින් එකවයිාව දැඩි කරන්නේය. කිසෙයින් ගණයා කෙරෙන් වෙන්ව විසීමෙන් එකලා වාසය දැඩි කරන්නේද යත්? හේ මෙසේ පැවිදි වූයේ අල්පශබද වූ අල්පනිඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රහස්‍යශන්ට යොග්‍ය වූ විවෙකයට අනුරූප වූ වනසෙනසුන් වෙනෙහි දුර සෙනසුන් ඉතා දුරසෙනසුන් සෙවුණේය, හේ තනි වැ යෙයි, තනි වැ සිටී, තනි වැ හිඳී, තනි වැ හොවී, තනි වැ ගමට පිඬු සිඟායයි, තනි වැ පෙරළා එයි, තනි වැ රහසැ හිඳී, තනි වැ සක්මන් කරන්නේය, තනි වැ හැසිරෙන්නේය, වෙසෙන්නේය, ඉරියවු පවත්වන්නේය පවත්නේය රැකෙන්නේය යැපෙන්නේය පාලනය වන්නේ යි. මෙසේ ගණයා කෙරෙන් වෙන්ව සිටීමෙන් එකවයිාව දැඩි කරන්නේය, එකවයිාව නො ලිහිල් කරන්නේය, වීයිා කරන්නේය. කුසල්දහම්හි දැඩි සමාදන ඇති වන්නේය, සතිවුහත් කළ සමාදන ඇතිවන්නේ නුයි 'එකවරියං දළහං කයිරා' යනු වේ.

න නිසෙවෙථ මෙථුනං – 'මෙථුනධම්ම' නම්: යම් අසද්ධර්මයෙක් ග්‍රාමධර්මයෙක්...එහෙයින් 'මෙථුනධම්ම' යයි කියනු ලැබේ. මෙවුන්දම් නො සෙවුණේය, නිසෙවන – සංසෙවන – ප්‍රතිසෙවනය නො කරන්නේය; නො හැසිරෙන්නේය, නො යෙදෙන්නේය, සමාදන්ව නො පවත්නේ නුයි 'න නිසෙවෙථ මෙථුනං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"**එතමාදීනවං ඤත්වා** –පෙ– **න නිසෙවෙථ මෙථුනං**" යි

7 - 9

බුද්ධාදි ආර්‍යයන් හේ උතුම් වූ තෙල විවෙකයෙහි ම හික්මෙන්නේය, ඒ විවෙකය හෙතුකොටගෙන 'මම ශ්‍රෙෂඨ වෙමි' නො සිතන්නේය, හෙතෙම එකාන්තයෙන් නිවන සමීපයෙහි වන්නේ යි.

විවෙකඤ්ඤේදව සික්ඛෙථ – 'විවෙක' යනු: කායවිවෙක යැ චිත්ත විවෙක යැ උපධිවිවෙක යැ යන තුන් විවෙකයෝ ය. කායවිවෙකය කවරැ යත්?...මේ උපධි විවෙක යි. ගණයා කෙරෙන් වෙන්වූ කය ඇති නෙෂ්ක්‍රම්‍යයෙහි ඇලුණවුන්ට කායවිවෙකය ද පිරිසිදු සිත් ඇති උත්තම පරිශුද්ධියට පැමිණියවුන්ට චිත්තවිවෙකය ද ආරම්මණවශයෙන් නිවනට පැමිණි උපධි රහිත පුද්ගලශන්ට උපධිවිවෙකය ද වේ. **සික්ඛා** යනු: අධිශීලශික්ෂා යැ අධිචිත්තශික්ෂා යැ අධිප්‍රඥශික්ෂා යැයි ශික්ෂා තුනෙකි.... මෝ අධිප්‍රඥශික්ෂා යි. **විවෙකඤ්ඤේදව සික්ඛෙථ** – විවෙකයෙහි මැ හැසිරෙන්නේය වෙසෙයින් හැසිරෙන්නේය, සමාදන්ව පවත්නේ ය, හික්මෙන්නේ නුයි 'විවෙකඤ්ඤේදව සික්ඛෙථ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එතදරියානමුත්තමන්ති – අරියා වුච්චන්ති බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච පච්චෙකබුද්ධා ච. අරියානං එතං අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං යදිදං විවේකචරියාති 'එතදරියානමුත්තමං.'

තෙන සෙට්ඨෝ න මඤ්ඤේථාති – නායවිවේකචරියාය උන්නතිං න කරෙය්‍ය, උන්නමං න කරෙය්‍ය, මානං න කරෙය්‍ය, ථම්භං න කරෙය්‍ය, එමහං න කරෙය්‍ය, න තෙන මානං ජනයෙය්‍ය, න තෙන එදිසා අස්ස පත්තදිසා පක්ඛගිතසිරෙති 'තෙන සෙට්ඨෝ න මඤ්ඤෙථ.'

ස වෙ නිබ්බානසන්තිකෙති – සෝ නිබ්බානස්ස සන්තිකෙ සාමන්තා ආසන්නෙ අවිදූරෙ උපකට්ඨෝති –ස වෙ නිබ්බානසන්තිකෙ.

තෙනාහ භගවා:

"විවෙකමඤ්ඤුව[1] සික්ඛිථ එතදරියානමුත්තමං,[2]
තෙන සෙට්ඨෝ න මඤ්ඤෙථ ස වෙ නිබ්බානසන්තිකෙ"ති.

7 - 10

රිත්තස්ස මුනිනෝ චරතෝ කාමෙසු අනපෙක්ඛිනෝ,
ඔඝතිණ්ණස්ස පිහයන්ති කාමෙසු ගථිතා[3]පජා.

රිත්තස්ස මුනිනෝ චරතෝති – 'රිත්තස්සා' ති රිත්තස්ස විවිත්තස්ස පවිවිත්තස්ස කායදුච්චරිතෙන රිත්තස්ස විවිත්තස්ස පවිවිත්තස්ස, වචීදුච්චරිතෙන රිත්තස්ස විවිත්තස්ස පවිවිත්තස්ස, මනොදුච්චරිතෙන රිත්තස්ස විවිත්තස්ස පවිවිත්තස්ස, රාගෙන දොසෙන මොහෙන කොධෙන උපනාහෙන මක්ඛෙන පළාසෙන ඉස්සාය මච්ඡරියෙන මායාය සාථෙය්‍යෙන ථම්භෙන සාරම්භෙන මානෙන අතිමානෙන මදෙන පමාදෙන සබ්බකිලෙසෙහි සබ්බදුච්චරිතෙහි සබ්බදරථෙහි සබ්බපරිළාහෙහි සබ්බසන්තාපෙහි සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙහි[4] රිත්තස්ස විවිත්තස්ස පවිවිත්තස්ස; **මුනිනොති** මොනං වුච්චති ඤාණං –පෙ– සඞ්ගජාලමතිවත්ත සෝ මුනි; **චරතොති** චරතෝ විහරතෝ ඉරියතෝ වත්තෙතෝ පාලයතෝ යපයතෝ යාපයතෝති 'රිත්තස්ස මුනිනෝ චරතෝ.'

කාමෙසු අනපෙක්ඛිනොති – 'කාමා' ති උද්ධනතෝ දෙ කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙසකාමා. වත්ථුකාමෙ පරිජානිත්වා කිලෙසකාමෙ පහාය පජහිත්වා විනොදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා කාමෙසු අනපෙක්ඛමානෝ අවන්තකාමෝ වන්තකාමෝ මුත්තකාමෝ පහීනකාමෝ පටිනිස්සට්ඨකාමෝ වීතරාගෝ චත්තරාගෝ වන්තරාගෝ මුත්තරාගෝ පහීනරාගෝ පටිනිස්සට්ඨරාගෝ නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ සීතීභූතෝ සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතීති 'කාමෙසු අනපෙක්ඛිනෝ.'

---

1. විවෙකං යෙව - සු. 2. එතරියානමුත්තමං - ස.
3. ගඨිතා - ඉත්‍යුප. මජ්ඣං. PTS. 4. සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙහි - සී.පී. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

එතදරියානමුත්තමං - බුදුවරු ද බුදුසව්වෝ ද පසේබුදුවරු ද ආර්‍යයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. ආර්‍යයන්ගේ යම් විවේකවාසයෙක් වේ ද මෙය අග්‍ර යැ ශ්‍රේෂ්ඨ යැ අතිශ්‍රේෂ්ඨ යැ ප්‍රමුඛ යැ උත්තම යැ ප්‍රවර නුයි 'එතදරියානමුත්තමං' යනු වේ.

තෙන සෙට්ඨෝ න මඤ්ඤති - ඒ විවේකයෙහි යෙදීමෙන් (තමා) උසස් නො කරන්නේ යැ නො තඟත්තේ යැ මානය නො කරන්නේ යැ බල නො කරන්නේ යැ දැඩි නො කරන්නේ යැ එයින් මානය නූ-පදවන්නේ යැ එයින් තද වූයේ වෙසෙසින් තද වූයේ ඔසවාගත් හිස ඇත්තේ නො වන්නේ නුයි 'තෙන සෙට්ඨෝ න මඤ්ඤති' යනු වේ.

ස වෙ නිබ්බානසන්තිකෙ - හෙතෙම නිවන සමීපයෙහි වැලත අසල නුදුරු ළඟ නුයි 'ස වෙ නිබ්බානසන්තිකෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"විවෙකමෙඤ්ඤව සික්ඛෙථ -පෙ- ස වෙ නිබ්බානසන්තිකෙ" යි.

7 - 10

කෙලෙසුන් කෙරෙන් සිස් වූ එකලා වැ හැසිරෙන කාමයන්හි අපෙක්ෂා රහිත වූ චතුරොඝතරණය කළ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි හට කාමයන්හි හෙතුණා වූ සත්ත්වයෝ කැමැති වෙත්.

රිත්තස්ස මුනිනො චරතෝ - 'රිත්තස්ස' යනු: කායදුශ්චරිතයෙන් හිස් වූ වෙන් වූ විවේක වූවහුට, වාග්දුශ්චරිතයෙන් - මනොදුශ්චරිතයෙන් හිස් වූ වෙන් වූ විවේක වූවහුට, රාගයෙන් දොෂයෙන් මොහයෙන් ක්‍රොධයෙන් වෛරයෙන් මකුණාවින් යුගග්‍රාහයෙන් ඊර්ෂ්‍යාවෙන් මසුරුබැවින් ශඨබැවින් තදබැවින් එකවෙක කිරීමෙන් මානයෙන් අතිමානයෙන් මදයෙන් ප්‍රමාදයෙන් සියලු කෙලෙසුන්ගෙන් සියලු දුසිරිත් වලින් සියලු දරථවලින් සියලු පරිදාහයන්ගෙන් සියලු සන්තාපයන්ගෙන් සියලු අකුශලාභිසංසකාරයන් ගෙන් හිස් වූ වෙන් වූ විවේක වූවහුගේ; මුනිනො 'මොන'යි ඥානය කියනු ලැබෙයි...චරතෝ හැසිරෙනුවහුගේ වෙසෙන - ඉරියවු පවත්වන-පැවැතෙන - රැකෙන - යැපෙනුවහුගේ නුයි 'රිත්තස්ස මුනිනො චරතෝ' යනු වේ.

කාමෙසු අනපෙක්ඛිනො - 'කාමා' යනු: වත්‍ථුකාමයෝ ද කෙලෙසකාමයෝ දැයි උපදින හෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි...වත්‍ථුකාමයන් හැඳිනැ කෙලෙසකාමයන් හැරපියා දුරු කොට බැහැර කොට විගතාත්ත කොට අනභාවයට පමුණුවා කාමයන්හි අපෙක්ෂා නැතිගේ ත්‍යාග කළ කාම ඇතිගේ වමනය කළ - මුදන ලද - ප්‍රහීණ කළ - දුරලන ලද කාම ඇතිගේ වීතරාග වූගේ ත්‍යක්තරාග වූගේ වාන්තරාග වූගේ මුක්තරාග වූගේ ප්‍රහීණරාග වූගේ දුරලන ලද රාග ඇතිගේ තෘෂ්ණා රහිත වූගේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව විඳිනුගේ උතුම් වූ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'කාමෙසු අනපෙක්ඛිනො' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඔඝතිණ්ණස්ස පිහයන්ති කාමේසු ගථිතා[1] පජාති – "පජා" ති සත්තාධිවචනං, පජා කාමේසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධා; තෙ කාමොඝතිණ්ණස්ස භවොඝතිණ්ණස්ස දිට්ඨොඝතිණ්ණස්ස අවිජ්ජොඝතිණ්ණස්ස සබ්බසංසාරපථං[2] තිණ්ණස්ස උත්තිණ්ණස්ස නිත්තිණ්ණස්ස අතික්කන්තස්ස සමතික්කන්තස්ස විතිවත්තස්ස පාරං ගතස්ස පාරං පත්තස්ස අන්තං ගතස්ස අන්තං පත්තස්ස කොටිං ගතස්ස කොටිං පත්තස්ස පරියන්තං ගතස්ස පරියන්තං පත්තස්ස වොසානං ගතස්ස වොසානං පත්තස්ස තාණං ගතස්ස තාණං පත්තස්ස ලෙනං ගතස්ස ලෙනං පත්තස්ස සරණං ගතස්ස සරණං පත්තස්ස අභයං ගතස්ස අභයං පත්තස්ස අච්චුතං ගතස්ස අච්චුතං පත්තස්ස අමතං ගතස්ස අමතං පත්තස්ස නිබ්බානං ගතස්ස නිබ්බානං පත්තස්ස ඉච්ඡන්ති සාදියන්ති පත්ථයන්ති පිහයන්ති අභිජප්පන්ති. යථා නාම ඉණායිකා ආනණ්‍යං පත්ථෙන්ති පිහයන්ති, යථා ආබාධිකා ආරොග්‍යං පත්ථෙන්ති පිහයන්ති, යථා බන්ධනබද්ධා බන්ධනමොක්ඛං පත්ථෙන්ති පිහයන්ති, යථා ඛුදා භුජ්ජසං පත්ථෙන්ති පිහයන්ති, යථා කන්තාරද්ධානපක්ඛන්නා[3] ඛෙමන්තභූමිං පත්ථෙන්ති පිහයන්ති, එවමෙවං පජා කාමේසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධා. තෙ කාමොඝතිණ්ණස්ස භවොඝතිණ්ණස්ස –පෙ– නිබ්බානං ගතස්ස නිබ්බානං පත්තස්ස ඉච්ඡන්ති සාදියන්ති පත්ථයන්ති පිහයන්ති අභිජප්පන්තීති 'ඔඝතිණ්ණස්ස පිහයන්ති කාමේසු ගථිතා[1] පජා.'

තෙනාහ භගවා:

"රිත්තස්ස මුනිනො චරතො කාමේසු අනපෙක්ඛිනො,
ඔඝතිණ්ණස්ස පිහයන්ති කාමේසු ගථිතා පජා"ති.

තියඤ්චමෙතෙය්‍යසුත්තනිද්දෙසෝ සත්තමෝ.

8

පසූරසුත්තනිද්දෙසෝ

8 – 1

අථ පසූරසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති:

"ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති[4]
කාමෙසුඤ්ඤසු ධමෙමසු විසුද්ධිමාහු,
යන්නිස්සිතා තත්ථ සුභංවදානා
පවෙචකසවෙවසු පුථූ නිවිට්ඨා.

---

1. ගථිතා – මනුප. මජ්ඣං. PTS. 2. සබ්බසඞ්ඛාරපථං – ස.
3. පක්ඛන්නා – සීමු. I. පක්ඛන්දු – මජ්ඣං. 4. වාදියන්ති – සු. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඔඝතිණ්ණඤ්ච පිහයනානි කාමෙසු ගථිතා පජා – 'පජා' යනු: සත්ත්වයන්ට නමෙකි; සත්ත්වයෝ කාමයන්හි ඇලුණාහුය, ගිජ්ජු වූවාහුය ගෙතුණාහුය මුසපත් වූවාහුය ඇතුළු වූවාහුය ලැගුණාහුය එල්බුණාහුය ඇවුරුණාහුය ඔවුහු කාමෝඝය – භවෝඝය – දිට්ඨෝඝය – අවිජ්ජෝඝය තරණය කළ සියලු සසරමඟ තරණය කළ එතෙර වූ නිස්තරණය කළ ඉක්ම වූ මැනවින් ඉක්ම වූ ව්‍යතික්‍රමණය කළ නිට්ඨාපාරයට ගිය පාරයට පැමිණි අන්තයට ගිය අන්තයට පැමිණි කෙළවරට ගිය කෙළවරට පැමිණි පර්‍යන්තයට ගිය පර්‍යන්තයට පැමිණි අවසානයට ගිය අවසානයට පැමිණි ත්‍රාණයට ගිය ත්‍රාණයට පැමිණි ලෙනයට ගිය ලෙනයට පැමිණි සරණයට ගිය සරණයට පැමිණි අභයට ගිය අභයට පැමිණි අච්චුතියට ගිය අච්චුතියට පැමිණි අමෘතයට ගිය අමෘතයට පැමිණි නිට්ඨාණයට ගිය නිට්ඨාණයට පැමිණි (ක්ෂීණාස්‍රවයා) හට කැමැති වෙති, ආස්වාදය කෙරෙති, ප්‍රාර්ථනා කෙරෙති, රිසි උපදවති, තෘප්තියට පැමිණෙත්; ණයගැතියෝ අනණ (ණයනැති) බව යම්සේ පතත් ද, කැමැති වෙත් ද, රොගීහු අරොග බව – සිරබන්ධනයෙන් බැඳුණාහු බන්ධනයෙන් මිදීම – දාසයෝ නිදහස බව – කතරමඟහට පිවිසියාහු ක්ෂේමභූමිය යම්සේ ප්‍රාර්ථනා කෙරෙත් ද කැමැති වෙත් ද එසෙයින් සත්ත්වයෝ කාමයන් හි ඇලුණාහු ගිජ්ජුවූවාහු ගෙතුණුනු මුසපත් වූවාහු පිවිසියාහු ලැගුණාහු එල්බුණාහු ඇවුරුණාහු වෙති, ඔවුහු කාමෝඝය තරණය කළ භවෝඝය තරණය කළ...නිවනට ගිය නිවනට පැමිණි ක්ෂීණාස්‍රවය හට කැමති වෙති, ආස්වාදය කෙරෙති, ප්‍රාර්ථනා කෙරෙති, රිසි උපදවති තෘප්තියට පැමිණෙත් නුයි **'ඔඝතිණ්ණඤ්ච පිහයනානි කාමෙසු ගථිතා පජා'** යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"පිතඤ්ච මුනිනෝ චරතෝ -පෙ- කාමෙසු ගථිතා පජා"යි

සත්වැනි නිඝණ්ඨමෙත්තෙය්‍ය සූත්‍රනිද්දේශය යි.

8

පසූරසූත්‍රනිද්දේශය

ඉක්බිති පසූරසූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ.

8 – 1

යම් ශාස්තෘ ආදියක් ඇසුරු කළා වූ ඒ සඛකීය දෘෂ්ටියෙහි ශුභවාද ඇත්තා වූ බොහෝ මහණ බමුණෝ වෙත වෙත සත්‍යයන්හි බැසගත්තාහු ද (මේ දෘෂ්ටිගතිකයෝ) මෙහි මෑ ශුද්ධිය වේ යැයි වාද කෙරෙති අන්‍ය ධර්මයන්හි විශුද්ධිය නැතැයි කියත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්තීති – ඉධෙව සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති; 'සස්සතෝ ලොකෝ, අසස්සතෝ ලොකෝ, අන්තවා ලොකෝ, අනන්තවා ලොකෝ, තං ජීවං තං සරීරං, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, හොති ච න ච හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති 'ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති.'

නාඤ්ඤස්ස ධම්මම්පි විසුද්ධිමාහූති – අත්තනෝ සත්ථාරං ධම්මක්ඛාතං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං ඨපෙත්වා සබ්බ පරවාදෙ ඛිපන්ති උක්ඛිපන්ති පරික්ඛිපන්ති: සෝ සත්ථා න සබ්බඤ්ඤූ, ධම්මෝ න සුවාක්ඛාතෝ, ගණෝ න සුප්පටිපන්නෝ, දිට්ඨි ච හදද්දිකා, පටිපදා න සුපඤ්ඤත්තා, මග්ගෝ න නියාණිකෝ, න තත්ථ සුද්ධි වා විසුද්ධි වා පරිසුද්ධි වා මුත්ති වා විමුත්ති වා පරිමුත්ති වා; න තත්ථ සුජ්ඣන්ති වා විසුජ්ඣන්ති වා පරිසුජ්ඣන්ති වා මුච්චන්ති වා විමුච්චන්ති වා පරිමුච්චන්ති වා; ඝිතං නිඝිතං ඔමකා ලාමකා ඡත්තකා[1] පරිත්තාති, එවමාහංසු එවං වදන්ති එවං කථෙන්ති එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති එවං වොහරන්තීති 'නාඤ්ඤස්ස ධම්මෙපි විසුද්ධිමාහූ.'

යත්තනිස්සිතා තත්ථ සුභංවදූනාති – 'යත්තනිස්සිතා' ති යං සත්ථාරං ධම්මක්ඛාතං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං නිස්සිතා අස්සිතා[2] අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තා; **තත්ථාති** – සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා; **සුභංවදූනාති** සුභවාද සොභනවාද පණ්ඩිතවාද පිරවාද සුයවාද හෙතුවාද ලක්ඛණවාද කාරණවාද ඨානවාද සකාය ලද්ධියාති 'යත්තනිස්සිතා තත්ථ සුභංවදූනා.'

පච්චෙකසච්චෙසු පුථූ නිවිට්ඨාති – පුථූ සමණබ්‍රාහ්මණා පුථූ පච්චෙක-සච්චෙසු නිවිට්ඨා පතිට්ඨිතා අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තා 'සස්සතෝ ලොකෝ, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති නිවිට්ඨා පතිට්ඨිතා අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තා; 'අසස්සතෝ ලොකෝ - පෙ- නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති නිවිට්ඨා පතිට්ඨිතා අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති 'පච්චෙක සච්චෙසු පුථූ නිවිට්ඨා.'

තෙනාහ භගවා:

"ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති
නාඤ්ඤස්ස ධම්මෙසු විසුද්ධිමාහු,
යත්තනිස්සිතා තත්ථ සුභංවදූනා
පච්චෙකසච්චෙසු පුථූ නිවිට්ඨා"ති.

---

1. ඡත්තකා - සීමු. II ඡත්තකා - ම්ජඃ චතුක්කා - මනුප
2. ආනිස්සිතා - සී. ම්ජඃ. යත්තනිස්සිතා - PTS. පතිට්ඨිතා - සීමු II.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති – මෙහි මෑ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වේ යයි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති වහරත්. 'ලොකය ශාශ්වත යැ ලොකය අශාශ්වත යැ ලොකය අන්තවත් යැ ලොකය අනන්තවත් යැ ආත්මයත් ශරීරයත් එකෙක් මෑ ය ආත්මය අනෙකෙකැ ශරීරය අනෙකෙකැ සත්ත්වයා මරණින් මතු විද්‍යමාන වෙයි, සත්ත්වයා මරණින් මතු නො වෙයි, සත්ත්වයා මරණින් මතු වන්නේ ත් නො වන්නේ ත් වෙයි, සත්ත්වයා මරණින් මතු නො මැ වෙයි නො වන්නේ නො වෙයි මේ මැ සැබෑව අන්‍යය හිස් යැ සි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුසි' ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති' යනු වේ.

නාඤ්ඤස්සු ධම්මේසු විසුද්ධිමාහු – තමා ගේ ශාස්තෘහු ධර්මාඛ්‍යානය ගණයා දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාර්ගය තමා සියලු පරවාදයන් බැහැර කෙරෙති දුරු කෙරෙති ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙත්; ඒ ශාස්තෘහු අසංශුද්ධ යැ, ධර්මය සුඛ්‍යාත නො වෙයි, ගණයා සුප්‍රතිපන්න නො වෙයි, දෘෂ්ටිය හද්‍ර නො වෙයි, ප්‍රතිපදාව සුප්‍රඥප්ත නො වෙයි, මාර්ගය අනෛයාන්ත්‍රික යැ, එහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය හෝ මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හෝ නැත. (සත්ත්වයෝ) එහි ශුද්ධ විශුද්ධ පරිශුද්ධ හෝ නො වෙති, මුක්ත විමුක්ත පරිමුක්ත හෝ නො වෙත්; (ඔහු) හීනයෝ යැ නිහීනයෝ යැ අවමතයෝ යැ ලාමකයෝ යැ අප්‍රත්‍යයෝ යැ ඵලුපයෝ යැයි මේසේ කියති පවසති කථා කෙරෙති බෙණෙති දක්වති මේසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුසි 'නාඤ්ඤස්සු ධම්මේසු විසුද්ධිමාහු' යනු වේ.

යං නිස්සිතා තත්ථ සුසංවදන්තා – යං 'නිස්සිතා' යනු: යම් ශාස්තෘවක්හු ධර්මාඛ්‍යානයක් ගණයක් දෘෂ්ටියක් ප්‍රතිපදාවක් මාර්ගයක් ඇසුරු කළාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු ඇතුළු වූවාහු බැසගත්තාහු; **තත්ථ** – සවකීය දෘෂ්ටියෙහි සිය කැමැත්තෙහි සිය රුචියෙහි සවකීය ලබ්ධියෙහි; **සුසංවදන්තා**– සවකීය ලබ්ධියෙහි ශුභවාද ඇත්තාහු සුන්දර යයි කියන්නාහු (ඇපි) පණ්ඩිතයම්හ යි කියන්නාහු ස්ථිරවාද ඇතියම්හයි – න්‍යායවාද ඇතියම්හයි– හේතුවාද ඇතියම්හයි – සැලකිය යුතු දැ කියම්හයි – සකාරණ ව කියම්හයි – නැවැතුණු වාද ඇතියම්හයි කියන්නාහු නුසි 'යං නිස්සිතා තත්ථ සුසංවදන්තා, යනු වේ.

පච්චේකසච්චේසු පුථූ නිවිට්ඨා – බොහෝ මිහණබමුණෝ බොහෝ වූ වෙන වෙන ම සත්‍යයන්හි පිවිසියාහු පිහිටියාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු ඇතුළු වූවාහු බැසගත්තාහු 'ලොකය ශාශ්වත යැ මේ මැ සැබෑව අන්‍යය තුච්ඡ යැ' යි පිවිසියාහු පිහිටියාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු ඇතුළු වූවාහු බැසගත්තාහු; 'ලොකය අශාශ්වත යැ...'සත්ත්වයා මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මේය මෑ සැබෑව අන්‍යය තුච්ඡ යැ' යි පිවිසියාහු පිහිටියාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු ඇතුළුවූවාහු බැසගත්තාහු නුසි 'පච්චේකසච්චේසු පුථූ නිවිට්ඨා, යනු වේ.

එසින් වදාළහ, බුදුහු:

''ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති -පෙ- පච්චේකසච්චේසු පුථූ නිවිට්ඨා''යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

8 - 2

තෙ වාදකාමා පරිසං විගය්හ
බාලං දහන්ති මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං,
වදන්ති තෙ අඤ්ඤසිතා කථොජ්ජං
පසංසකාමා කුසලාවදානා.

තෙ වාදකාමා පරිසං විගය්හාති – 'තෙ වාදකාමා' ති තෙ වාදකාමා වාදසීලා වාදාධිප්පායා වාදපුරෙක්ඛාරා වාදපරියෙසනං චරන්තා; **පරිසං**– ඛත්තියපරිසං බ්‍රාහ්මණපරිසං ගහපතිපරිසං සමණපරිසං විගය්හ ඔගය්හ; **විගය්හාති**- අජ්ඣොගහෙත්වා පවිසිත්වාති 'තෙ වාදකාමා පරිසං විගය්හ.'

බාලං දහන්ති මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤන්ති – 'මිථූ' ති දෙව ජනා දෙව කලහකාරකා දෙව භණ්ඩනකාරකා දෙව භස්සකාරකා දෙව විවාදකාරකා දෙව අධිකරණකාරකා දෙව වාදිනො දෙව සල්ලාපකා; තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සිතතො නිසිතතො ඔමකතො ලාමකතො ඡත්තකතො පරිත්තතො දහන්ති පස්සන්ති දක්ඛන්ති ඔලොකෙන්ති නිජ්ඣායන්ති[1] උපපරික්ඛන්තීති 'බාලං දහන්ති මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං.'

වදන්ති තෙ අඤ්ඤසිතා කථොජ්ජන්ති – තෙ අඤ්ඤං සත්ථාරං ධම්මක්ඛානං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං නිස්සිතා අස්සිතා[2] අල්ලිතා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තා; **කථොජ්ජං** වුච්චති කලහො භණ්ඩනං විග්ගහො විවාදෝ මෙධගං; අථවා **කථොජ්ජන්ති** අනොජවන්තී[3] සා කථා[4] කථොජ්ජං වදන්ති, කලහං වදන්ති. භණ්ඩනං වදන්ති. විග්ගහං වදන්ති. විවාදං වදන්ති. මෙධගං වදන්ති කථෙන්ති හණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති 'වදන්ති තෙ අඤ්ඤසිතා කථොජ්ජං.'

පසංසකාමා කුසලාවදානාති – 'පසංසකාමා'ති පසංසකාමා පසංසසීලා පසංසාධිප්පායා පසංසාපුරෙක්ඛාරා පසංසාපරියෙසනං චරන්තා; **කුසලාවදානාති** කුසලවාදා, පණ්ඩිතවාදා, පිරිවාදා සුද්ධවාදා හෙතුවාදා, ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා, ඨානවාදා සකාය ලද්ධියා ති 'පසංසකාමා කුසලාවදානා.'

තෙනාහ භගවා:

"තෙ වාදකාමා පරිසං විගය්හ
බාලං දහන්ති මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං,
වදන්ති තෙ අඤ්ඤසිතා කථොජ්ජං
පසංසකාමා කුසලාවදානා"ති.

8 - 3

සුත්වෙහා කථායං පරිසාය මජ්ඣෙ
පසංසමිච්ඡං විනිඝාති හොති,
අපාසදසම්[5] පත මඞ්කු හොති,
නිහුය සො කුපති රඞ්ගමෙසී.

---

1. නිගච්ඡායන්ති - PTS.
2. පතිට්ඨිතා - සිමු. II. අනිස්සිතා - මනුප. ආනිසිතා - මජඣ. සන්නිස්සිතා - PTS. 3. අනොජවන්තිනී - සිමු II. 4. නිසාකථා - මජඣ.
5. අපාහතසම්මං - සිමු II. අවාහදසම්මං - මජඣ.

Free Distribution www.aathaapi.org

8 - 2

ඔවුහු වාද කැමැත්තාහු පිරිස්මැදට වැද වාදකරුවෝ දෙදෙන ඔවුනොවුන් බාලයාධි සිතති, ඔහු අන්‍ය ශාස්තෘ ආදිය ඇසුරු කළාහු පැසසුම් කැමැති ව (ඇපි) පණ්ඩිතවාදඇතියම්හ'යි විවාද කථා කියත්.

තෙ වාදකාමා පරිසං විගය්හ - 'තෙ වාදකාමා' යනු: ඔහු වාද කැමැත්තාහු වාදර්ථී වූවාහු වාද අදහස් ඇත්තාහු වාද පෙරටු කොට ඇත්තාහු වාද සෙවීමෙකි හැසිරෙන්නාහු; **පරිසං විගය්හ** – ක්ෂත්‍රිය පිරිසට බ්‍රාහ්මණ – ගෘහපති – ශ්‍රමණ පිරිසට පැමිණ බැස ඇතුළුව පිවිස නුසි 'තෙ වාදකාමා පරිසං විගය්හ' යනු වේ.

බාලං දහන්ති මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං – 'මිථු' යනු දෙදෙනා කලහකරුවෝ දෙදෙන ඩබරකරුවෝ – (විවාද) කථාකරුවෝ – විවාදකරුවෝ–අධිකරණ කරුවෝ - වාදකරුවෝ – කථාකරනුවෝ දෙදෙන, ඔහු ඔවුනොවුන් ඡිනවසයෙන් නිඡිනවසයෙන් අවමන්වසයෙන් ලාමකවසයෙන් පඤ්ඤත්වසයෙන් අලපවසයෙන් සලකති බලති දකිති අවලොකන කෙරෙති සිතති විමසන් නුසි 'බාලං දහන්ති මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං' යනු වේ.

වදන්ති තෙ අඤ්ඤඤිතා කථොජ්ජං – ඔවුහු අන්‍ය ශාස්තෘවරුන්හු ධම්මඛ්‍යානයක් ගණයක් ලබ්ධියක් ප්‍රතිපදාවක් මාර්ගයක් ඇසුරු කළාහු වෙසෙසින් ඇසුරු කළාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු පිවිසියාහු බැසගත්තාහු; **'කථොජ්ජ'** යි කලහය ඩබරය විග්‍රහය විවාදය මෙඛගය කියනු ලැබෙයි. **නොහොත් කථොජ්ජං** – අනොජවත් වූ ඒ කථාව **'කථොජ්ජ'** යයි කියති, කලහ – භණ්ඩන – විග්‍රහ – විවාද – මෙඛග යයි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුසි **'වදන්ති තෙ අඤ්ඤඤිතා කථොජ්ජං'** යනු වේ.

පසංසකාමා කුසලාවදානා – 'පසංසකාමා' යනු: පැසැසුම් කැමැත්තාහු ප්‍රශංසාර්ථී වූවාහු ප්‍රශංසාභිප්‍රාය ඇත්තාහු පැසැසුම් පෙරටු කොට සිටියාහු පැසැසුම් සෙවීමෙහි හැසිරෙත්නාහු; **කුසලාවදානා** – සවකිය ලබ්ධියෙහි කුසලවාද – පණ්ඩිතවාද – සූරවාද – න්‍යායවාද – හෙතුවාද– ලක්ඛණවාද – කාරණවාද – ඨානවාද ඇත්තාහු නුසි **'පසංසකාමා කුසලාවදානා'** යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"තෙ වාදකාමා –පෙ– කුසලාවදානා"යි

8 - 3

පිරිස් මැද වාදකථායෙහි උත්සුක වූයේ (තමහට) පැසැසුම් කැමැති වෙමින් (පළමු මැ) සැක ඇතියේ වෙයි. යළි (විමංසකයන් විසින් ඔහු ගේ වාදය) බැහැර කරනු ලැබූ කල්හි මකු වෙයි. සිදුරු සොයන්නාවූ හෙකෙම නිසැවෙන් කොපයට පැමිණේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්තෙනා කථායං පරියාය ඔලෙඛෙති – ඛත්තියපරිසාය වා බ්‍රාහ්මණ-පරිසාය වා ගහපතිපරිසාය වා සමණපරිසාය වා මජ්ඣෙ අත්තනෝ කථායං සුත්තතා පසුත්තතා අ සුත්තෝ සම්සුත්තෝ සමපයුත්තෝ කථෙතුන්ති 'සුත්තෝ කථායං පරිසාය මජ්ඣෙ.'

පසංසම්විජං විනිඝාති හොතීති – 'පසංසම්විජ'න්ති පසංසං ථොමනං කිත්තිං වණ්ණභාරියං ඉච්ඡන්තෝ පත්ථයන්තෝ පිහයන්තෝ අභිජප්පන්තෝ; විනිඝාති හොතීති – පුබ්බව සල්ලාපා කථංකථී විනිඝාති හොති: 'ජයෝ නු ඛෝ මේ භවිස්සති, පරාජයෝ නු ඛෝ මෙ භවිස්සති, කථං නිග්ගහං කරිස්සාමි, කථං පටිකම්මං කරිස්සාමි, කථං විසෙසං කරිස්සාමි, කථං පටිවිසෙසං කරිස්සාමි, කථං ආවෙඨියං කරිස්සාමි, කථං නිබ්බෙඨියං කරිස්සාමි, කථං ඡෙදං[1] කරිස්සාමි, කථං මණ්ඩලං කරිස්සාමි'ති. එවං පුබ්බව සල්ලාපා කථඞ්කථී විනිඝාති හොතීති 'පසංසම්විජං විනිඝාති හොති.'

අපාඝදසම්[2] පන මඛ්කු හොතීති– 'යෙ තෙ පඤ්හවීමංසකා පරිසා පාරිසජ්ජා පාඝාරිකා[3] තෙ අපඝාදෙන්ති: 'අත්ථූපගතං භණිත'න්ති අත්ථෙනා අපඝාදෙන්ති. 'බ්‍යඤ්ජනූපගතං භණිත'න්ති බ්‍යඤ්ජනතෝ අපඝාදෙන්ති.[4] 'අත්ථබ්‍යඤ්ජනූපගතං භණිත'න්ති අත්ථබ්‍යඤ්ජනතෝ අපඝාදෙන්ති. 'අත්ථෝ තෙ දුන්නීතෝ. බ්‍යඤ්ජනං තෙ දුරොපිතං. අත්ථබ්‍යඤ්ජනං තෙ දුන්නීතං දුරොපිතං. නිග්ගහෝ තෙ අකතෝ. පටිකම්මං තෙ දුක්කතං. විසෙසෝ තෙ අකතෝ. පටිවිසෙසෝ තෙ දුක්කතෝ. ආවෙඨියා තෙ අකතා. නිබ්බෙඨියා තෙ දුක්කතා. ඡෙදෝ තෙ අකතෝ. මණ්ඩලං තෙ දුක්කතං. විසමං කථිතං[5] දුක්කථිතං දුබ්භණිතං දුල්ලපිතං දුරුත්තං දුබ්භාසිත'න්ති අපඝාදෙන්ති.[6] **අපාඝදසම්[2] පන මඛ්කු හොතීති** අපාඝදසම්ං මඛ්කු හොති පිළිතෝ සට්ඨිතෝ බ්‍යාධිතෝ දෙමනසිතෝ හොතීති අපාඝදසම්ං පන මඛ්කු හොති.'

නිඤ්ඡය තඤ්ඤෙව කුපති රඞ්ගමෙඝීති – 'නිඤ්ඡය ගරහාය අකිත්තියා අවණ්ණහාරිකාය කුපති ව්‍යාපජ්ජි පතිට්ඨියති. කොපඤ්ච දොසඤ්ච අපච්චයඤ්ච පාතුකරොති'ති නිඤ්ඡය සෝ කුපති. **රඞ්ගමෙඝීති** රඞ්ගමෙසි විරඞ්ගමෙසි අපරද්ධමෙසි ඛලිතමෙසි ඝලිතමෙසි ඝට්ටිතමෙසි විවරමෙඝීති 'නිඤ්ඡය සෝ කුපති රඞ්ගමෙඝී.'

තෙනාහ භගවා:

"සුත්තෙනා කථායං පරිසාය මජ්ඣෙ
පසංසම්විජං විනිඝාති හොති,
අපාඝදසම්[2] පන මඛ්කු හොති
නිඤ්ඡය සෝ කුපති රඞ්ගමෙඝී"ති.

---

1 ඡෙදනං – ඝ. 2. අපාහඝසම්ං – සීමු. II. PTS.
3. පාඝණ්ඩා – PTS. පාඝාදනියා – ඝ. 4. අපනරත්ති – සීමු. II. PTS.
5. විසමඤථං – සීමු. II. 6. අපනරණති – සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

යුත්තෝ කථායං පරිසාය මජ්ඣෙ – ක්ෂත්‍රියපරිෂද් හෝ බ්‍රාහ්මණපරිෂද් හෝ ගෘහපතිපරිෂද් හෝ ශ්‍රමණපරිෂද් හෝ මැද තමාගේ වාදකථායෙහි කියන්නට උත්සුක වූයේ ප්‍රයුක්ත වූයේ ආයුක්ත වූයේ සංයුක්ත වූයේ සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ නුයි 'යුත්තෝ කථායං පරිසාය මජ්ඣෙ' යනු වේ.

පසංසමිච්ඡං විනිඝාති හොති – 'පසංසමිච්ඡං' යනු: පැසැසුම් තෙමුම් ඝිත්තිය යසස්වැඩීම කැමැති වෙමින් ඉවසමින් පතමින් බලාපොරොත්තු වෙමින් ගුණ කියමින්; **විනිඝාති හොති** – වාදකථාවෙන් පළමු මැ සැක ඇතියේ ගැටෙනුයේ වෙයි: 'මට ජය වෙයි ද්‍රේ හෝ, මට පරාජය වෙයි ද්‍රේ හෝ, කිසෙසින් නිග්‍රහ කෙරෙම් ද කෙසේ පිළියම් කෙරෙම් ද කිසෙයින් විශෙෂ (=අතිරෙක) කෙරෙම් ද කිසෙයින් පුන පුනා විශෙෂ කෙරෙම් ද කිසෙසින් වෙළුම් කෙරෙම් ද කිසෙයින් (මාගේ) වෙළුම් හරිම් ද කෙසේ (වාදය) සිඳිම් ද කෙසේ මඬුලු කෙරෙම් ද'යි මෙසේ වාදකථාවෙන් පෙර මැ සැක ඇතියේ ගැටෙනුයේ වේ නුයි 'පසංසමිච්ඡං විනිඝාති හොති' යනු වේ.

අපාසදසම්මං පන මඬකු හොති – පිරිස්වැසි වූ පිරිවර වූ කාරුණික වූ යම් ප්‍රශ්නවීමංසනයෝ වෙත් ද ඔවුහු බැහැර කෙරෙති: 'අර්‍ථයෙන් බැහැර ව කියන ලද්දැ'යි අර්‍ථයෙන් බැහැර කෙරෙති. 'ව්‍යඤ්ජන රහිත ව කියන ලද්දැ'යි ව්‍යඤ්ජනයෙන් බැහැර කෙරෙති. 'අර්‍ථව්‍යඤ්ජන රහිතිව කියන ලද්දැ'යි අර්‍ථව්‍යඤ්ජනයෙන් බැහැර කෙරෙති. 'තා විසින් අර්‍ථය වදරවා එළවන ලද. තා විසින් ව්‍යඤ්ජනය වරදවා තබන ලද. තා විසින් අර්‍ථව්‍යඤ්ජනය වරදවා එළවන ලද. තබන ලද. තා විසින් නිග්‍රහය නො කරන ලද. තා විසින් පිළියම් (ලබ්ධිය පිහිටුවීම) වරදවා කරන ලද. විශෙෂය තා විසින් නො කරන ලද. ප්‍රතිවිශෙෂය තා විසින් වරදවා කරන ලද. වෙළුම තා විසින් නො කරන ලද. වෙළුම් හැරීම තා විසින් වරදවා කරන ලද. වාද සිදුම තා විසින් නො කරන ලද. මණ්ඩලය තා විසින් වරදවා කරන ලද. විභම ව කියන ලද, වරදවා කියන ලද, වරදවා බණන ලද, වරදවා විසඳන ලද, වරදවා උපුරුවන ලද, විරූපව කියන ලද්දැ'යි බැහැර කෙරෙත්. **අපාසදසම්මං පන මඬකු හොති** – බැහැර කළ කල්හි මකු වෙයි. පෙළඹෙන් ගැටුණේ ව්‍යාධිත වූයේ දෙම්නස් වූයේ වේ නුයි 'අපාසදසම්මං පන මඬකු හොති' යනු වේ.

නිඤ්ඤය සො කුපති රඞ්ගමෙසී – නිඤ්ඤයෙන් ගඟියෙන් අපකීර්‍තියෙන් අගුණ වැඩීමෙන් කිපෙයි, ව්‍යාපාදයට පැමිණෙයි, (කොපයෙන්) තද බවට පැමිණෙයි. කොපයත් දොෂයත් තො සතුටත් පහළ කෙරේ නුයි 'නිඤ්ඤය සො කුපති' යනු වේ. **රඞ්ගමෙසී** – රඞ්ගය (=අතර) සොයනුයේ සිදුරු සොයනුයේ දොෂය සොයනුයේ පැකුළුම සොයනුයේ ගිලිහුම් සොයනුයේ ගැටුම සොයනුයේ විවරය සොයනුයේ නුයි **'නිඤ්ඤය සො කුපති රඞ්ගමෙසී'** යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"යුත්තෝ කථායං -පෙ- කුපති රඞ්ගමෙසී"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

8 - 4

යමිස්ස වාදං පරිහීනමාහු
අපාඝදං[1] පඤ්ඤවීමංසකා සෙ,
පරිදෙවති සොචති හීනවාදෙ
උපච්චගා ඉත්ති අනුඤ්ඤතාති.

යමිස්ස වාදං පරිහීනමාහූති - යං අස්ස[2] වාදං හීනං නිහීනං පරිහීනං පරිහාපිතං න පරිපූරිතං එවමාහංසු එවං කථෙන්ති එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති එවං වොහරන්තීති 'යමිස්ස වාදං පරිහීනමාහු.'

අපාඝදා පඤ්ඤවීමංසකා සෙති - යෙ තෙ පඤ්ඤවීවිංසකා පරිසා පාරිසජ්ජා පාසාරිකා[3] තෙ අපසාදෙන්ති: 'අත්ථාපගතං භණිත'න්ති අත්ථතො අපසාදෙන්ති. 'බ්‍යඤ්ජනාපගතං භණිත'න්ති 'බ්‍යඤ්ජනතො අපසාදෙන්ති. 'අත්ථබ්‍යඤ්ජනාපගතං භණිත'න්ති අත්ථබ්‍යඤ්ජනතො අපසාදෙන්ති. 'අත්ථො තෙ දුන්නීතො. බ්‍යඤ්ජනං තෙ දුරොපිතං. අත්ථබ්‍යඤ්ජනං දුන්නීතං දුරොපිතං. නිග්ගහතො තෙ අකතො. පටිකම්මං තෙ දුක්කතං. විසෙසතො තෙ අකතො. පටිවිසෙසො තෙ දුක්කතො. ආවෙණියා තෙ අකතා. නිබ්බඛණියා තෙ දුක්කතා, ඡෙදෙ තෙ අකතෙ, මණ්ඩලං තෙ දුක්කතං, විසමං කථිතං[4] දුක්කථිතං දුබ්භණිතං දුල්ලපිතං දුරුත්තං දුබ්භාසිතන්ති අපහරන්තීති - 'අපාඝදං පඤ්ඤවීමංසකා සෙ.'

පරිදෙවති සොචති හීනවාදෙති - 'පරිදෙවතීති' 'අඤ්ඤං මයා ආවජ්ජිතං, අඤ්ඤං විඤ්ඤාතං, අඤ්ඤං උපධාරිතං, අඤ්ඤං උපසික්ඛිතං, අඤ්ඤං උපලක්ඛිතං. සෙ මහාපඤ්ඤා මහාපරිසා මහාපරිවාරො. පරිසා'යං වග්ගා න සම්මග්ගා. සම්මග්ගාය පරිසාය හෙතු කථාසල්ලාපො. පුන භඤ්ජිස්සාමි'ති[5] යා එවරූපා වාචා පලාපො විප්පලාපො ලාලප්පො ලාලප්පනා[6] ලාලප්පිතත්තන්ති[7] පරිදෙවති. සොචන්තීති 'තස්ස ජයො'ති සොචති, 'මය්හං පරාජයො'ති සොචති. 'තස්ස ලාභො'ති සොචති. 'මය්හං අලාභො'ති සොචති. 'තස්ස යසො'ති සොචති. 'මය්හං අයසො'ති සොචති. 'තස්ස පසංසා'ති සොචති. 'මය්හං නින්දා'ති සොචති; 'තස්ස සුඛ'න්ති සොචති; 'මය්හං දුක්ඛ'න්ති සොචති. 'සො සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අහමස්මි අසක්කතො අගරුකතො අමානිතො අපූජිතො අනපචිතො න ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන'න්ති සොචති කිලමති පරිදෙවති උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජතීති පරිදෙවති සොචති.' **හීනවාදෙති** - හීනවාදෙ පරිහීනවාදෙ පරිහාපිතවාදෙ න පරිපූරවාදෙති 'පරිදෙවති සොචති හීනවාදෙ.'

---

1. අපාඝතං - සීමු II. ඡ්ජසං, PTS. 2. තස්ස - ම්නුප. 3. පඤ්ඤාසිකා - ස.
4. විසමිකථං - සීමු. II. 5. භඤ්ඤිස්සාමිති - සීමු. II සජ්ඣඤාමිති - ම්නුප. භිඤ්ඤිස්සාමීති - සී. 6. ලාලපායනා - සීමු. II ඡ්ජසං. PTS
7. ලාලපායිතත්තන්ති - සීමු II. ඡ්ජ

Free Distribution www.aathaapi.org

8 - 4

යම් හෙයකින් ඔහුගේ වාදය ප්‍රශ්නවීමංසකයෝ ඝින වූයේ බැහැර කරන ලදුයි කියත් ද, (එහෙයින්) පිරිහුණු වාද ඇති හෙතෙම 'වාදයෙන් මා ඉක්මැ ගියේ යැ'යි වැලැපෙයි ශොක කෙරෙයි තතනන්තේ යි.

යමස්ස වාදං පරිහීනමාහු – යම් හෙයකින් ඔහුගේ වාදය ඝින යැ නිහින යැ පරිහින යැ පිරිහෙළන ලද නො පුරන ලදුයි මේසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති, මේසේ දක්වති මේසේ විහරත් නුයි 'යමස්ස වාදං පරිහීනමාහු' යනු වේ.

අපාඝදං පඤ්හවීමංසකා සෙ – පිරිස් වැයි වූ පිරිවර වූ කාරුණීක වූ යම් ප්‍රශ්නවීමංසකයෝ වෙත් ද, ඔවුහු බැහැර කෙරෙති: 'අජ්ඣ රහිත ව කියන ලදැ'යි අජ්ඣයෙන් බැහැර කෙරෙති. 'බ්‍යඤ්ජන රහිත ව කියන ලදැ'යි බ්‍යඤ්ජනයෙන් බැහැර කෙරෙති. 'අජ්ඣ්‍යඤ්ජන රහිත ව කියන ලදැ'යි අජ්ඣ්‍යඤ්ජනයෙන් බැහැර කෙරෙති, 'අජ්ඣය තා විසින් වරදවා එළවන ලද, බ්‍යඤ්ජනය තා විසින් වරදවා තබන ලද, අජ්ඣ්‍යඤ්ජනය තා විසින් වරදවා කියන ලද තබන ලද, නිග්‍රහය තා විසින් නො කරන ලද, ප්‍රතිකම්ම තා විසින් වරදවා කරන ලද, විශෙෂය තා විසින් නො කරන ලද, ප්‍රතිවිශෙෂය තා විසින් වරදවා කරන ලද, වෙළුම තා විසින් නො කරන ලද, වෙළුම් හැරීම තා විසින් වරදවා කරන ලද, වාදවෙජ්ජය තා විසින් නො කරන ලද, වාදමණ්ඩලය තා විසින් වරදවා කරන ලද, විශම ව කියන ලද, වරදවා කියන ලද, වරදවා බණන ලද, වරදවා විසඳන ලද, වරදවා උසුරුවන ලද, විරූප කොට කියන ලදැ'යි බැහැර කෙරෙත් නුයි 'අපාඝදං පඤ්හවීමංසකා සෙ' යනු වේ.

පරිදෙවති සොචති ඝිනවාදෙ – 'පරිදෙවති' යනු: 'අන් කරුණක් මා විසින් (සිතට) නතු කරන ලද, අනෙකක් සිතන ලද, අනෙකක් විමසන ලද, අනෙකක් හික්මෙන ලද, අනෙකක් සලකන ලද. හේ මහාපඤ්ඤ ඇතියේ යැ, මහපිරිස් ඇතියේ යැ, මහපිරිවර ඇතියේ යැ. මෝ පිරිස එඟී වූ යැ. සමඟි නො වේ. සමඟි පිරිස හෙතු කොට කථාසංලාපය වෙයි. නැවත බිඳින්නෙමි' මෙබඳු වූ යම් වචනය ප්‍රලාපය විප්‍රලාපය පූත පුනා ලපනය ලපනාකාරය ලපනත්‍ය කළ බව නුයි 'පරිදෙවති' යනු වේ. **සොචති** – 'ඔහුට ජය යැ'යි ශොක කෙරෙයි, 'මට පරාජය යැ'යි ශොක කෙරෙයි, 'ඔහුට ලාභ යැ'යි සොවී, 'මට අලාභ යැ'යි සොවී, 'ඔහුට කිර්තිය යැ'යි සොවී, 'මට අපකීර්තිය යැ'යි සොවී, 'ඔහුට ප්‍රශංසාව ය'යි සොවී, 'මට නිඳුව යැ'යි සොවී, 'ඔහුට සැප යැ'යි සොවී, 'මට දුකැ'යි සොවී. 'නෙතෙම සත්කාර කරන ලද ගරු කරන ලද බුහුමන් කරන ලද පුදන ලද සලකන ලද චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලන්පසඛෙහෙත් පිරිකර ලබන්නුලු යැ, මම් අසත්කෘතයෙමි අගරුකෘතයෙමි අමානිතයෙමි අපූජිතයෙමි අනපචිතයෙමි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලන්පසඛෙහෙත් පිරිකර නො ලැබෙමි' ශොක කෙරෙයි, වෙහෙසෙයි වැලැපෙයි ලෙඟි පැහැර ගඩයි මුලාවට පැමිණේ නුයි 'පරිදෙවති සොවති' යනු වේ. **ඝිනවාදෙ** – ඝිනවාද ඇතියේ නිහීනව.ද ඇතියේ පරිහීණවාද ඇතියේ පිරිහෙළු වාද ඇතියේ නො පිරුණු වාද ඇතියේ නුයි 'පරිදෙවති සොවති ඝිනවාදෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

උපවිචයා මඤ්ඤති අනුඤ්ඤානීති - 'යෝ මං වාදෙන වාදං අභිවදෙය්‍ය උපවදෙය්‍ය අනුකඤ්ඤෙය්‍ය සම්පිණ්ඩනෙය්‍ය සීතිභවෙය්‍යා'ති එවමේව උපවිචයා මඤ්ඤති; අථවා 'මං වාදෙන වාදං අභිනිහරිත්වා අජ්ඣාරුහිත්වා පරියාදියිත්වා මද්දඉත්වා මරති විනස්සති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති'ති එවමේව උපවිචයා මඤ්ඤති; **අනුඤ්ඤානී** වුච්චති වාචා පලාපෝ විප්පලාපෝ ලාලප්පෝ ලාලප්පනා ලාලපිතත්තන්ති 'උපවිචයා මඤ්ඤි අනුඤ්ඤානී.'

තෙනාහ භගවා:

"යමිස්ස වාදං පරිජානමාහු
අපාහදං පඤ්හවීමංසකා ඉස,
පරිදෙවති හොවති ඛිත්තචිත්තෝ,
උපවිචයා මඤ්ඤති අනුඤ්ඤානී"ති.

8 - 3

එතෙ විවාදා සම්භූතෙසු ජන්තූ
එතෙසු උග්ඝාති නිඝාති හොති,
එතම්පි දිස්වා විරමෙ කථෝජ්ජං
න හඤ්ඤදත්ථී පසංසලාභා.

එතෙ විවාදා සම්භූතෙසු ජන්තූති - 'සමණා'ති යෙ කෙචි ඉතො බහිද්ධා පරිබ්බාජූපගතා[1] පරිබ්බාජසමාපන්නා.[2] එතෙ දිට්ඨිකලහා දිට්ඨිභණ්ඩනා දිට්ඨිවිග්ගහා දිට්ඨිවිවාදා දිට්ඨිමේධගා සම්භූතෙසු ජාතා සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතානි 'එතෙ විවාදා සම්භූතෙසු ජාතා.'

එතෙසු උග්ඝාති නිඝාති හොතීති - ජයපරාජයෝ හොති, ලාභාලාභෝ හොති, යසායසෝ හොති, නින්දාපසංසා හොති, සුඛදුක්ඛං හොති, සොමනස්සදෞමනස්සං හොති, ඉට්ඨානිට්ඨං හොති, අනුනයපටිඝං හොති, උග්ඝාතනිග්ඝාතනං[3] හොති, අනුරොධවිරොධෝ හොති, ජයෙන චිත්තං උග්ඝාතිතං හොති, පරාජයෙන චිත්තං නිග්ඝාතිතං හොති, ලාභෙන චිත්තං උග්ඝාතිතං හොති, අලාභෙන චිත්තං නිග්ඝාතිතං හොති, යසෙන චිත්තං උග්ඝාතිතං හොති, අයසෙන චිත්තං නිග්ඝාතිතං හොති, පසංසාය චිත්තං උග්ඝාතිතං හොති, නින්දාය චිත්තං නිග්ඝාතිතං හොති, සුඛෙන චිත්තං උග්ඝාතිතං හොති, දුක්ඛෙන චිත්තං නිග්ඝාතිතං හොති, සොමනස්සෙන චිත්තං උග්ඝාතිතං හොති, දෞමනස්සෙන චිත්තං නිග්ඝාතිතං හොති, ඉට්ඨාය[4] චිත්තං උග්ඝාතිතං හොති, අනිට්ඨාය චිත්තං නිග්ඝාතිතං හොතීති 'එතෙසු උග්ඝාති නිඝාති හොති.'

එතම්පි දිස්වා විරමෙ කථෝජ්ජන්ති - 'එතම්පී'ති එතං ආදීනවං දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා දිට්ඨිකලහෙසු දිට්ඨිභණ්ඩනෙසු දිට්ඨිවිග්ගහෙසු දිට්ඨිවිවාදෙසු දිට්ඨිමේධගෙසූති එතම්පි දිස්වා; **විරමෙ කථෝජ්ජන්ති** - 'කථෝජ්ජං' වුච්චති කලහෝ භණ්ඩනං විග්ගහෝ විවාදෝ මේධගං. අථවා, **කථෝජ්ජන්ති** අනොජවන්තී සා කථා. කථෝජ්ජං න කරෙය්‍ය, කලහං න කරෙය්‍ය, භණ්ඩනං න කරෙය්‍ය, විග්ගහං න කරෙය්‍ය, විවාදං න කරෙය්‍ය, මේධගං න කරෙය්‍ය, කලහභණ්ඩනවිග්ගහවිවාදමේධගං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තිං කරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, කලහභණ්ඩනවිග්ගහවිවාදමේධගා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ[5] විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යන්ති 'එතම්පි දිස්වා විරමෙ කථෝජ්ජං.'

---

1. පරිබ්බාජූපගතා - මජ්ඣං. 2. පරිබ්බාජසමාපන්නා - මජ්ඣං. පරිබ්බාජසමාපන්නා - PTS.
3. උග්ඝාතනිග්ඝාති - PTS. 4. උග්ඝාතියා - සහ්‍ය. 5. විප්පමුච්චන්තා - සී.

Free Distribution www.aathaapi.org

උපවදතා මනති අනුසූසතාති - 'හෙතෙම මා වාදයෙන් වාදය ඉක්මැ ගියේ යැ අතිශයින් ඉක්මැ ගියේයැ ඉක්මැවූයේ යැ අතිශයින් ඉක්මැවූයේයැ පසු කෙළේ යැ'යි මෙසේත් 'උපවදතා මං'යි; නොහොත් 'මා වාදයෙන් වාදය යට කොට වතුරැවා අල්වාගෙන මැඩැගෙන හැඹිරෙයි වෙසෙයි ඉරියවූ පවත්වයි වැසේයි පාලන යපන යාපනය කෙරේ නුයි මේසේත් 'උපවදතා මං' යි. **අනුසූසතාති** - බෙහෙණියි, (මේඛදු වූ) වචනය ප්‍රලාපය විප්‍රලාපය ලපනය උපකාරය උපනය කළ බව නුයි 'උපවදතා මනති අනුසූසතාති' යනු වේ.

එයින් වදලන බුදුහු:

"සමස්ස වාදං -පෙ- **උපවදතා මනති අනුසූසතාති**" සි.

8 - 5

තෙල දිට්ඨිවාදයෝ බාහ්‍ය පරිව්‍රාජකයන් කෙරෙහි උපන්නානුය. තෙල වාදවිශයෙහි (ජය-පරාජයාදි වශයෙන්) අනුග්‍රහ නිග්‍රහ ද වෙයි. මේ ආදීනවය ද දැක කලහය දුරු කරන්නේය. ප්‍රශංසා ලාභයෙන් අන්‍ය වූ අභිප්‍රායක් මෙහි නැති හෙයිනි.

එතෙ විඤ්ඤූ සමණෙසු ජාතා - 'සමණ' යනු මේ ශාසනයෙන් බැහැර පිරිවැජ් බවට එළැඹි, පිරිවැජි බවට පැමිණි යම් සිසි කෙනෙකි. තෙල දිට්ඨිකලහයෝ දිට්ඨිභණ්ඩනයෝ දිට්ඨිවිග්‍රහයෝ දිට්ඨිවිවාදයෝ දිට්ඨිමෙඛගයෝ පරිව්‍රාජකශ්‍රමණයන් කෙරෙහි උපන්නානු මෙනවට උපන්නානු නිපන්නානු වෙසෙසින් නිපන්නානු පහළ වූවානු නුයි 'එතෙ විඤ්ඤූ සමණෙසු ජාතා' යනු වේ.

එතෙසු උගඝාති නිඝාති හොති - ජය පරාජය වෙයි, ලාභඅලාභ-යශස් අයශස් - නිඳු ප්‍රශංසා - සුඛ දුඃඛ - සොමනස් දෙමනස් - ඉෂ්ට අනිෂ්ට - සෙනෙහ කොප - අනුග්‍රහ නිග්‍රහ - අනුනය කොප වෙයි. ජය හෙතු කොට සිත අනුගෘහීත වෙයි, පරාජය හෙතු කොට සිත නිගෘහීත වෙයි. ලාභයෙන් සිත අනුගෘහීත වෙයි, අලාභයෙන් නිගෘහීත වෙයි. යශසින් සිත අනුගෘහීත වෙයි, අයශසින් නිගෘහීත වෙයි. ප්‍රශංසාවෙන් සිත අනුගෘහීත වෙයි, නිඳුවෙන් නිගෘහීත වෙයි. සැපයෙන් සිත අනුගෘහීත වෙයි, දුකින් නිගෘහීත වෙයි. සොමනසින් සිත අනුගෘහීත වෙයි. දෙමනසින් නිගෘහීත වෙයි. උන්නතියෙන් සිත අනුගෘහීත වෙයි, අවනතියෙන් සිත නිගෘහීත වේ නුයි 'එතෙසු උගඝාති නිඝාති හොති' යනු වේ.

එතම්පි දිස්වා විරමෙ කථොජ්ජං - 'එතම්පි' යනු: දිට්ඨිකලහයන්හි දිට්ඨිභණ්ඩනයන්හි දිට්ඨිවිග්‍රහයන්හි දිට්ඨිවිවාදයන්හි දිට්ඨිමෙඛගයන්හි තෙල ආදීනවය දැක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට පිහාවනය කොට විහුන කොට නුයි- 'එතම්පි දිස්වා' යනු වේ. **විරමෙ කථොජ්ජං**- 'කථොජ්ජ' යි කලහය ඛඩරය විග්‍රහය විවාදය මේඛගය කියනු ලැබෙයි. නොහොත් **කථොජ්ජං** යනු: තෙද රහිත වූ මේ කථාව යැ. ඒ නිස්තේජ වූ කථාව නො කරන්නේ යැ කලහය නො කරන්නේ යැ ඛඩරය නො කරන්නේ යැ විග්‍රහය නො කරන්නේ යැ විවාදය නො කරන්නේ යැ මෙඛගය නො කරන්නේ යැ කලහභණ්ඩනවිග්‍රහවිවාදමේඛගය දුරු කරන්නේ යැ බැහැර කරන්නේ යැ විගහනාත කරන්නේ යැ අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. කලහභණ්ඩනවිග්‍රහවිවාදමේඛගයෙන් දුරු වන්නේ යැ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැ ගියේ විප්‍රයුක්ත වූයේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයීාදි කළ සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'එතම්පි දිස්වා විරමෙ කථොජ්ජං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නහඤ්ඤදත්ථීති පසංසලාභාති – පසංසලාභා අඤ්ඤෝ අත්ථෝ නත්ථි අත්තත්ථෝ වා පරත්ථෝ වා උභයත්ථෝ වා දිට්ඨධම්මිකෝ වා අත්ථෝ සම්පරායිකෝ වා අත්ථෝ උත්තානෝ වා අත්ථෝ ගම්භීරෝ වා අත්ථෝ ගූළ්හෝ වා අත්ථෝ පටිච්ඡන්නෝ වා අත්ථෝ නෙය්‍යෝ වා අත්ථෝ නීතෝ වා අත්ථෝ අනවජ්ජෝ වා අත්ථෝ නික්කිලෙසෝ වා අත්ථෝ වොදානෝ වා අත්ථෝ පරමත්ථෝ වා නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්තීති 'න හඤ්ඤදත්ථීති පසංසලාභා.'

තෙනාහ භගවා:

"එතෙ විවාදා සම්භූතා
එතෙසු උඤ්ඤාතිඤාති හොති,
එතම්පි දිස්වා විරමේ කථාජ්ජං
නහඤ්ඤදත්ථීති පසංසලාභා" ති.

8 - 6

පසංසිතෝ වා පන තත්ථ හොති
අක්ඛාය වාදං පරිසාය මජ්ඣෙ,
සෝ තං හසති[1] උන්නමතිවව[2] තෙන
පපුය්‍ය[3] තම්පි යථාමිතෝ අහූ.

පසංසිතෝ වා පන තත්ථ හොතීති – 'තත්ථා'ති සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා පසංසිතෝ ථොමිතෝ කිත්තිතෝ වණ්ණිතෝ හොතීති 'පසංසිතෝ වා පන තත්ථ හොති.'

අක්ඛාය වාදං පරිසාය මජ්ඣෙකතී – ඛත්තියපරිසාය වා බ්‍රාහ්මණ-පරිසාය වා ගහපතිපරිසාය වා සමණපරිසාය වා මජ්ඣෙ අත්තනෝ වාදං අක්ඛාය ආචික්ඛිත්වා අනුවාදං අක්ඛාය ආචික්ඛිත්වා ථොමයිත්වා බ්‍රූහයිත්වා දීපයිත්වා ජොතයිත්වා වොහරිත්වා පරිගණ්හිත්වාති 'අක්ඛාය වාදං පරිසාය මජ්ඣෙ.'

සෝ තං හසති උන්නමතිවව තෙනාති – සෝ තෙන ජයපරාජයෙන තුට්ඨෝ හොති හට්ඨෝ පහට්ඨෝ අත්තමනෝ පරිපුණ්ණසංකප්පෝ; අථවා දත්තවිදංසකං හසමානෝ සෝ හසති. **උන්නමතිවව තෙනාති** – සෝ තෙන ජයපරාජයෙන උන්නතෝ හොති. උන්නමෝ ඛජ්ජෝ සම්පග්ගහිතෝ කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්සාති 'සෝ තං හසති උන්නමතිවව තෙන.'

පපුය්‍ය තම්පථං යථාමතෝ අහූති – 'තං ජයපථං 'පපුය්‍ය පාපුණිත්වා අධිගන්ත්වා වින්දිත්වා පටිලභිත්වා; **යථාමතෝ අහූති** යථාමතෝ අහු යථා-චිත්තෝ අහු යථාසංකප්පෝ අහු යථාවිසයසුඛෝ අහූති – පපුය්‍ය තම්පථං යථාමතෝ අහු.'

තෙනාහ භගවා:

"පසංසිතෝ වා පන තත්ථ හොති
අක්ඛාය වාදං පරිසාය මජ්ඣෙ,
සෝ තං හසති උන්නමතිවව තෙන
පපුය්‍ය[3] තම්පථං යථාමතෝ අහූ" ති

---

1. එතා හසන්ති - මජ්ඣං, PTS. 2. උන්නතී ව - මජ්ඣං.
3. සම්පුය්‍ය - සත්තපි.

Free Distribution www.aathaapi.org

න හඤ්ඤදත්ථි පසංසලාභා - ප්‍රශංසාලාභයෙන් අන්‍ය වූ අර්ථයෙක් නැති: ආත්මාර්ථයෙක් හෝ පරාර්ථයෙක් හෝ උභයාර්ථයෙක් හෝ දෘෂ්ටධාර්මිකාර්ථයෙක් හෝ සාම්පරායිකාර්ථයෙක් හෝ නො ගැඹුරු අර්ථයෙක් හෝ ගැඹුරු අර්ථයෙක් හෝ සැඟවුණු අර්ථයෙක් හෝ අප්‍රකට අර්ථයක් හෝ නෙය්‍යාර්ථයෙක් හෝ නීතාර්ථයක් හෝ අනවද්‍යාර්ථයෙක් හෝ නිෂ්කලඝාර්ථයෙක් හෝ පරිශුද්ධාර්ථයෙක් හෝ පරමාර්ථයෙක් හෝ නැති, නො වෙති, විද්‍යමාන නො වෙති, නො ලැබෙත් නුයි 'න හඤ්ඤදත්ථි පසංසලාභා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"එතෙ විවාදූ -පෙ- න හඤ්ඤදත්ථි පසංසලාභා" යි.

8 - 6

තවද (යමෙක්) ඒ සවකිය ලබ්ධියෙහි පසස්නා ලදුයේ හෝ වේ ද, හෙතෙම පිරිස් මැද ඒ දෘෂ්ටිවාදය ප්‍රකාශ කොට ඒ ජයාර්ථයට පැමිණ සිත් සේ වූ හෙයින් ඒ ජයහෙතුයෙන් (දත් විදහා) සිනා සෙයි. යළි උඩහු වේ.

පසංඛිතො වා පන තත්ථ හොති - 'තත්ථ' යනු: සවකීය දෘෂ්ටියෙහි කැමැත්තෙහි රුචියෙහි සවකිය ලබ්ධියෙහි පසස්නා ලදුයේ සතුති කරන ලදුයේ කීර්තනය කරන ලදුයේ වර්ණනා කරන ලදුයේ වේ නුයි 'පසංඛිතො වා පන තත්ථ හොති' යනු වේ.

අකඛාය වාදං පරිසාය මජ්ඣෙ - කැන්පිරිස් හෝ බමුණුපිරිස් හෝ ගැහැවිපිරිස් හෝ මහණපිරිස් හෝ මැද තමාගේ වාදය කියා ප්‍රකාශ කොට අනුවාදය කියා ප්‍රකාශ කොට පුරා වඩා දක්වා බබුළුවා ව්‍යවහාර කොට පරිග්‍රහණය කොට නුයි 'අකඛාය වාදං පරිසාය මජ්ඣෙ' යනු වේ.

සො තං හසති උන්නමතිච්ච තෙන - හෙතෙම ඒ ජයාර්ථයෙන් තුටු වූයේ හටු වූයේ පහටු වූයේ සතුටුසින් ඇතියේ පිරිපුන් අදහස් ඇතියේ නොහොන් දත් විදහා සෙමින් හේ සිනා සෙයි. **උන්නමතිච්ච තෙන** - හෙතෙම ඒ ජයාර්ථයෙන් උඩහු වෙයි, නැහුණේ ධවජයක් මෙන් වූයේ ඔහුවාගන් සිතැතියේ චිත්තයාගේ කෙතුකම්‍යතාව නුයි 'සො තං හසති උන්නමතිච්ච තෙන' යනු වේ.

පපුය්‍ය තමත්ථං යථාමනො අහු - ඒ ජයාර්ථයට පැමිණ සපැමිණ අධිගමය කොට ලැබ ප්‍රතිලාභ කොට; **යථාමනො අහු** - සිත් සේ විය, යථාවිත්ත විය, යථාසංකල්ප විය යථාවිඤ්ඤ වූයේ නුයි 'පපුය්‍ය තමත්ථං යථාමනො අහු' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පසංඛිතො වා පන -පෙ- පපුය්‍ය තමත්ථං යථාමනො අහු" යි,

Free Distribution www.aathaapi.org

8 - 7

සා උන්නති සාසස විඝාතභූමි
මානාතිමානං වදතෙ[1] පනෙසෝ,
එතම්පි දිසවා න විවාදයෙථ
න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති.

සා උන්නති සාසස විඝාතභූමීති – 'සා'ති සා උන්නාමෝ ධජෝ සම්පග්ගහාහෝ කෙදුකම්‍යතා චිත්තස්සාති සා උන්නති; **සාසස විඝාතභූමීති** සා තස්ස විඝාතභූමි උපඝාතභූමි පීළනභූමි සඨවනභූමි උපද්දවභූමි උපසග්ගභූමීති – 'උන්නති සාසස විඝාතභූමි.'

මානාතිමානං වදතෙසා[2] පනෙසොති – සෝ පුග්ගලෝ මානං ච වදති, අතිමානං ච වදතීති – 'මානාතිමානං වදතෙ පනෙසෝ.'

එතම්පි දිසවා න විවාදයෙථාති – එතං ආදීනවං දිසවා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා දිට්ඨිකලහෙපි දිට්ඨිභණ්ඩනෙපි දිට්ඨිවිග්ගහෙපි දිට්ඨිවිවාදෙපි දිට්ඨිමේඛගෙපි – එතම්පි දිසවා; **න විවාදයෙථාති** – න කලහං කරෙය්‍ය, න භණ්ඩනං කරෙය්‍ය, න විග්ගහං කරෙය්‍ය, න විවාදං කරෙය්‍ය, න මේඛගං කරෙය්‍ය, කලහභණ්ඩනවිග්ගහවිවාදමේඛගං ජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තිං කරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය. කලහභණ්ඩනවිග්ගහවිවාදමේඛගා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පයුත්තෝ[3] විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති 'එතම්පි දිසවා න විවාදයෙථ.'

න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්තීති – 'කුසලා'ති යෙ තෙ ඛන්ධකුසලා ධාතුකුසලා ආයතනකුසලා පටිච්චසමුප්පාදකුසලා සතිපට්ඨානකුසලා සම්මප්පධානකුසලා ඉද්ධිපාදකුසලා ඉන්ද්‍රියකුසලා බලකුසලා බොජ්ඣඞ්ගකුසලා මග්ගකුසලා ඵලකුසලා නිබ්බානකුසලා දිට්ඨිකලහෙන දිට්ඨිභණ්ඩනෙන දිට්ඨිවිග්ගහෙන දිට්ඨිවිවාදෙන දිට්ඨිමේඛගෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං න වදන්ති, න කථෙන්ති, න භණන්ති න දීපයන්ති, න වොහරන්තීති 'න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති.'

තෙනාහ භගවා:

"යා උන්නති සාසස විඝාතභූමි
මානාතිමානං වදතෙ පනෙසෝ,
එතම්පි දිසවා න විවාදයෙථ
න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති"ති.

8 - 8

සූරෝ යථා රාජඛාදාය පුට්ඨෝ
අභිගජ්ජමෙති පටිසූරමිච්ඡං,
යෙනෙව සෝ තෙන පලෙති සූර[4]
පුබ්බෙව නත්ථි යදිදං යුධාය.

---

1. චරන්ත - සීමු. II. ඉන්‍දෘ.
2. චරන්ත - ඉන්‍දෘ.
3. විපඤ්ඤුත්තෝ - සීමු II. PTS.
4. සූරං - ඉන්‍දෘ.

Free Distribution www.aathaapi.org

8 - 7

යම් උත්තානිය (-උඩහුබව) ක් වේ ද එය ඔහුට උපද්‍රව භූමි වෙයි. යම්තාක් තෙතෙම මානය ද අතිමානය ද පවසයි. තෙල ආදීනවය ද දැක විවාද නො කරන්නේ යැ. සඤ්ඤාදියෙහි නිපුණයෝ ඒ දෘෂ්ටිවාදයෙන් ශුද්ධිය නො මැ කියත්.

යා උන්නතී සාස්ස විසාතභූමී – 'යා' යනු: යම් බඳු උත්තාමය ඛවජය නම්ා ගැනීම් විත්තයාගේ කෙතුකම්‍යතාව නුයි -යා උන්නති, 'යනු වේ. **සාස්ස විසාතභූමී** – ඒ (උඩහුව) ඔහුට විසාතභූමි යැ උපඝාතභූමි යැ පෙලෙන බිම යැ ගැටෙන බිම යැ උපද්‍රවභූමි යැ උපසඝීභූමි නුයි 'යා උන්නති සාස්ස විසාතභූමී' යනු වේ.

මානාතිමානං වදතෙ පනෙසෝ – ඒ පුද්ගල තෙම මානය ද පවසයි අතිමානය ද පවසා නුයි 'මානාතිමානං වදතෙ පනෙසෝ' යනු වේ.

එතම්පි දිස්වා න විවාදියෙථ – දෘෂ්ටිකලහයන්හි දෘෂ්ටිහණ්ඩන-දෘෂ්ටි විග්‍රහ – දෘෂ්ටිවිවාද – දෘෂ්ටිමෙධගයන්හි තෙල ආදීනවය දැක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විමසා විහුන කොට නුයි 'එතම්පි දිස්වා' යනු වේ.

න විවාදියෙථ – කලහ නො කරන්නේ යැ, ඛඩරය – විග්‍රහය – විවාදය මෙධගය නො කරන්නේ යැ, කලහභණ්ඩනවිග්‍රහවිවාදමෙධගය හරණේ යැ දුරු කරන්නේ යැ සන්හිදුවන්නේ යැ අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. කලහභණ්ඩනවිග්‍රහවිවාදමෙධගයෙන් දුරුවන්නේ යැ වෙන් වූයේ හාන්සසින් වෙන් වූයේ නිබ්මුණේ නිබ්මැ ගියේ නො යෙදුණේ නො බැඳුණේ නො හිමි කළ සිතින් වෙසේ නුයි 'එතම්පි දිස්වා න විවාදියෙථ' යනු වේ.

න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති – 'කුසලා' යනු: යම් සඤ්ඤයන්හි නිපුණයෝ වෙත් ද, ධාතු – ආයතන – ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද සතිපට්ඨාන – සම්‍යක්ප්‍රධාන – ඍද්ධිපාද – ඉන්ද්‍රිය – බල – බොධ්‍යඞ්ග – මාගී – ඵල–නිබ්බාණයෙහි නිපුණයෝ වෙත් ද ඒ නිපුණයෝ දෘෂ්ටිකලහයෙන් දෘෂ්ටි-භණ්ඩනයෙන් දෘෂ්ටිවිග්‍රහයෙන් දෘෂ්ටිවිවාදයෙන් දෘෂ්ටිමෙධගයෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය – පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය නො පවසති නො කියති නො බෙණෙති නො දක්වති ව්‍යවහාර නො කෙරෙන්නුයි 'න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"යා උන්නතී -පෙ- න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති" යි.

8 - 8

යම්සේ රාජභොජනයෙන් වැඩුණු ශූරයෙක් ප්‍රතිමල්ලයා පහනුයේ ගර්ජනා කෙරෙමින් ඒ ද, ශූරය, ඒ (තාගේ) ප්‍රතිශූර තෙමේ යම් තැනක්හි ද (තෝ) එහි මැ පලායව. කලාා සඳහා යම් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු පලමු මැ (බෝමුල්හි දී නැසූ තෙයින් මට) නැත.

Free Distribution www.aathaapi.org

සූරෝ යථා රාජඛාදූය පුථෙඕති – 'සූරෝ'ති සූරෝ වීරෝ වික්කන්තෝ අභිරූ අච්ඡම්භී අනුත්‍රාසී අපලායී; **රාජඛාදූය පුථෙඕති** රාජඛාදනීයෙන රාජභොජනීයෙන පූථෙඕ පොසිතෝ ආපාදිතෝ[1] වඩ්ඪිතෝති 'සූරෝ යථා රාජඛාදූය පූථෙඕ.'

අභිගජ්ජමෙති පටිසූරමිච්ඡතී – සෝ ගජ්ජනෝ උග්ගජ්ජනෝ අභිගජ්ජනෝ එති උපෙති උපගච්ඡති පටිසූරං පටිපුරිසං පටිසත්තුං පටිමල්ලං ඉච්ඡනෝ සාදියනෝ පත්ථයනෝ පිහයනෝ අභිගජ්ජනෝතී 'අභිගජ්ජමෙති පටිසූරමිච්ඡං.'

යෙනෙව සෝ තෙන පලෙති සූරාති – යෙනෙව සෝ දිට්ඨිගතිකෝ තෙන පලෙහි, තෙන වජ[2], තෙන ගච්ඡ, තෙන අභික්කම. සෝ තුය්හං පටිසූරෝ පටිපුරිසෝ පටිසත්තු පටිමල්ලෝති 'යෙනෙව සෝ තෙන පලෙහි සූර.'

පුඛෙඛව නත්ථි යදිදං සුඛායාති – 'පුඛෙඛව බොධියා මූලෙ යෙ පටිසෙනිකරා කිලෙසා පටිලෝමිකරා පටිකණ්ටකරා[3] පටිපක්ඛකරා, තෙ නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්ති, පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා; යදිදං සුඛායාති යදිදං සුඛත්ථාය කලහත්ථාය භණ්ඩනත්ථාය විග්ගහත්ථාය විවාදත්ථාය මෙධගත්ථායාති 'පුඛෙඛව නත්ථි යදිදං සුඛාය.'

තෙනාහ භගවා:

"සූරෝ යථා රාජඛාදූය පූථෙඕ
අභිගජ්ජමෙති පටිසූරමිච්ඡං,
යෙනෙව සෝ තෙන පලෙහි සූර
පුඛෙඛව නත්ථි යදිදං සුඛායා"ති.

8 - 9

යෙ දිට්ඨිමුග්ගහයහ විවාදයන්ති[4]
ඉදමෙව සච්චන්ති ච වාදයන්ති,[5]
තෙ ත්වං වදසූ න හි තෙ'ධ අත්ථි
වාදම්හි ජාතෙ පටිසෙනිකත්තා.

යෙ දිට්ඨිමුග්ගහයහ විවාදයන්තීති – යෙ ද්වාසට්ඨිදිට්ඨිගතානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරං දිට්ඨිගතං ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා උග්ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා විවාදයන්ති, කලහං කරොන්ති, භණ්ඩනං කරොන්ති, විග්ගහං කරොන්ති, විවාදං කරොන්ති, මෙධගං කරොන්ති: 'න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි. අහං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාමි. කිං ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානිස්සසි? මිච්ඡාපටිපන්නොත්වමසි. අහමස්මි සම්මාපටිපන්නො. සහිතං මෙ. අසහිතං තෙ. පුරෙ වචනීයං පච්ඡා අවච පච්ඡා වචනීයං පුරෙ අවච. ආවිණ්ණං[6] තෙ විපරාවත්තං. ආරොපිතො තෙ වාදෙ. නිග්ගහිතොසි. චර වාදප්පමොක්ඛාය. නිබ්බෙඨෙහි[7] වා සචෙ පහොසී'ති 'යෙ දිට්ඨිමුග්ගහයහ විවාදයන්ති.'

---

1. අපාදිතෝ – ම්‍යා. 2. වද – සී‍මු. I.
3. පටිකණ්ඩකරා – සී‍මු. II. පටිකණ්ඨකරා – ඉතුප පටිකණ්ඩකයරා – ම්‍යා.
4. විවාදියන්ති – සී‍මු II. PTS. 5. වාදියන්ති – PTS.
6. අධිවිණ්ණං – සී‍මු. II. ම්‍යා. PTS. අවවිත්තං – ඉතුප.
7. නිබ්බෙධෙහි – සී‍මු II. නිබ්බෙඨයහි – ම්‍යා. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

සූරෝ යථා රාජඛාදසෙ ඵුට්ඨෝ – 'සූරෝ' යනු සූරු වූයේ විරු වූයේ විකුම් ඇතියේ බියසුලු නො වූයේ නො තැතිගන්නේ උත්‍රාස රහිත වූයේ නො පැනයන සුලු වූයේ; **රාජඛාදසෙ ඵුට්ඨෝ** – රාජඛාදයෙන් රාජභොජ්‍යයෙන් පුෂ්ට පොෂණය කළ පාලනය කළ වඩන ලදුයේ නුයි 'සූරෝ යථා රාජඛාදය ඵුට්ඨෝ' යනු වේ.

අභිගඤ්ජමෙති පවිසූරමිච්ඡං – හෙතම ගර්ජන කෙරෙමින් උත්කට ගර්ජන කෙරෙමින් සිංහනාද කෙරෙමින් එයි පැමිණෙයි එළැඹෙයි, ප්‍රති-ශූරයකු විරුද්ධ පුරුෂයකු විරුද්ධ ව සිටි සතුරකු ප්‍රතිමල්ලයකු ඉස්නේ ඉවසනුයේ පතනුයේ කැමැතිවනුයේ අභිගර්ජන කරනුයේ නුයි 'අභිගඤ්ජ-මෙති පවිසූරමිච්ඡං, යනු වේ.

යෙනෙව සෝ තෙන පළෙති සූර – ඒ දෘෂ්ටිගතික තෙමේ යම් තැනෙක්හි මැ වේ ද, එහි පලායව, එහි වදුව, එහි යව, එහි නික්මෙව, හේ තට ප්‍රතිශූර යැ ප්‍රතිපුරුෂ යැ ප්‍රතිශත්‍රු යැ ප්‍රතිමල්ල වූයේ නුයි 'යෙනෙව සෝ තෙන පළෙති සූර' යනු වේ.

පුඛ්ඛව නත්ථි යදිදං සුධාය – පෙර මැ බෝමුල්ගි දී ප්‍රතිපක්ෂකර වූ හානිකර වූ ප්‍රතිකණ්ටකර වූ ප්‍රතිවිරුද්ධකර වූ යම් කෙලෙස කෙනෙක් වෙත් ද ඔවුහු නැත නො වෙති විද්‍යමාන නො වෙති නො ලැබෙත්; ප්‍රහීණ වූවාහු මුදුසුන් වූවාහු ඡින්නිදුණාහු දුරලන ලද්දාහු උපතට නුසුදුසු වූවාහු නුවණැතින්නෙන් දුවුණාහුය; **යදිදං සුධාය** – සුද්ධි සඳහා කලහ සඳහා ඛඩර සඳහා විග්‍රහ සඳහා විවාද සඳහා මෙඛග සඳහා නුයි 'පුඛ්ඛව නත්ථි යදිදං සුධාය' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සූරෝ යථා -පෙ- යදිදං සුධාය" යී"

8 - 9

යම් කෙනෙක් (දෙසැට දිටු අතුරෙන්) එක්තරා දෘෂ්ටියක් දැඩිව ගෙන විවාද කෙරෙත් ද, යළි මෙය මැ සැබෑයි කියත් ද, තෝ ඔවුනට කියා, වාදයක් උපන් කල්හි විරුද්ධකාරක වූ ඔහු මේ සස්තෙහි නැති හෙයිනි.

යෙ දිට්ඨිමුඛායහ විවාදයන්ති – යම් කෙනෙක් දෙසැට දිටු අතුරෙන් එක්තරා දෘෂ්ටියක් ගෙන ග්‍රහණය කොට දැඩිව ගෙන පරාමර්ශණය කොට අභිනිවේශය කොට විවාද කෙරෙති, කලහ කෙරෙති, ඛඩර කෙරෙති, විග්‍රහ කෙරෙති, විරුද්ධවාද කෙරෙති, මෙඛග කෙරෙති: 'තෝ මේ ධර්මවිනය නො දන්නෙහි ය, මම් මේ ධර්මවිනය දනිමි, කිමැ. තෝ මේ ධර්මවිනය දනි ද? තෝ වරදවා පිළිපන්නෙහි ය, මම් සම්‍යක්ප්‍රතිපන්න යෙමි, මාගේ වචනය අර්ථසහිත ය, තාගේ වචනය අනර්ථසංහිතය, පළමු කියැයුත්ත පසුව කිවුය, පසුව කියැයුත්ත පළමු කිවුය. තා විසින් ආවර්ජිත වූ දෙය (මාගේ වාදයට පැමිණ) නැවැතිණ, තට (මා විසින්) රෙඟාරොපණය කරන ලද. නිග්‍රහ කරන ලදුයෙහි දෙසින් ඕදෙනු සඳහා පිළිතුරු නොයා යව. පොහොසත්හි නම් (මා කැඟ දෙසින්) ඕදෙව'යි 'යෙ දිට්ඨිමුඛායහ විවාදයන්ති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉදමේව සච්චන්ති ච වාදයන්තීති - 'අස්සතෝ ලෝකෝ, ඉදමේව සච්චං, මොඝමඤ්ඤද'න්ති වාදයන්ති කථේන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති; 'අසස්සතෝ ලෝකෝ -පෙ- නේව හොති, න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා ඉදමේව සච්චං, මොඝමඤ්ඤද'න්ති වාදයන්ති කථේන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති 'ඉදමේව සච්චන්ති ච වාදයන්ති'

තෙ තං වදස්සු න හි තේ'ධ අත්ථි වාදම්හි ජාතෙ පතිසෙනිකත්තාති - තෙ තං දිට්ඨිගතිකෙ වදස්සු වා වාදෙන වා වදං විග්ගහෙන විග්ගහං පටිකම්මෙන පටිකම්මං විසෙසෙන විසෙසං පටිවිසෙසෙන පටිවිසෙසං ආමෙඩියාය ආමෙඩියං නිඛෙඩියාය නිඛෙඩියං ඡෙදෙන ඡෙදං මණ්ඩලෙන මණ්ඩලං. තෙ තුය්හං පරිසූර පරිපුරිස පරිසන්තු පරිමිලලානි තෙ තං වදස්සු; **නහි තේ'ධ අත්ථි වාදම්හි ජාතෙ පතිසෙනිකත්තාති** - වාදෙ ජාතෙ සඤ්ජාතෙ නිබ්බත්තෙ අභිනිබ්බත්තෙ පාතුභූතෙයෙව පටිසෙනිකත්තා පටිලොමිකත්තා පටිකණ්ටකත්තා පටිපක්ඛකත්තා කලහං කරෙය්‍ය, භණ්ඩනං කරෙය්‍ය, විග්ගහං කරෙය්‍ය, විවාදං කරෙය්‍ය, මෙධගං කරෙය්‍ය. තෙ නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්ති, පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪාති 'නෙ තං වදස්සු න හි තේ'ධ අත්ථි වාදම්හි ජාතෙ පතිසෙනිකත්තා.'

තෙනාහ භගවා:

"යෙ දිට්ඨිමුග්ගහයහා විවාදයන්ති
ඉදමේව සච්චන්ති ච වාදයන්ති,
තෙ තං වදස්සු න හි තේ'ධ අත්ථි
වාදම්හි ජාතෙ පතිසෙනිකත්තා"ති.

8 – 10

මීරසෙනි සන්ථා පන යෙ චරන්ති
දිට්ඨීහි දිට්ඨිං අභිරුජ්ඣමානා,
තෙසූ තං කිං ලභෙථෝ[1] පසූර
යෙසීධ නත්ථි පරමුග්ගහීතං.

මීරසෙනි සත්ථා පන යෙ චරන්තීති - 'සෙනා වුච්චති මාරසෙනා: කායදුච්චරිතං මාරසෙනා, වචීදුච්චරිතං මාරසෙනා, මනොදුච්චරිතං මාරසෙනා, ලොභෝ[2] මාරසෙනා, දොසෝ මාරසෙනා, මොහෝ මාරසෙනා, කොධෝ මාරසෙනා, උපනාහෝ මාරසෙනා, මක්ඛෝ පළාසෝ ඉස්සා මච්ඡරියං මායා සාඨෙය්‍යං ථම්භෝ සාරම්භෝ මානෝ අතිමානෝ මදෝ පමාදෝ, සබ්බෙ කිලෙසා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බෙ දරථා සබ්බෙ පරිළාහා සබ්බෙ සන්තාපා සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා මාරසෙනා. වුත්තං හෙතං භගවතා:

---

1. කිඤ්චි ලභෙථ - සී॰ ඵ॰ කිං ලභෙථ - ම॰ ඉ॰. 2. රාගෝ - PTS

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉදමේව සච්චන්ති ච වාදයන්ති – 'ලොකය ශාශ්වත යැ මේය මැ සැබෑව, අන්‍යය සිස් යැ' යි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්; 'ලොකය අශාශ්වත යැ...සත්ත්වයා මරණින් මතු නො මැ වෙයි නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබෑව, අන්‍යය මොඝ යැ'යි පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'ඉදමේව සච්චන්ති ච වාදයන්ති' යනු වේ.

තෙ වඩං වදඤ්ඤු න හි තෙඛ අත්ථි වාදම්හි ජාතෙ පතිට්ඨෙනිඤ්ඤා– නෙපි ඒ දෘෂ්ටිනතිකයන්ට වාදයෙන් වාදය විග්‍රහයෙන් විග්‍රහය ප්‍රතිකර්මයෙන් ප්‍රතිකර්මය විශෙෂයෙන් විශෙෂය ප්‍රතිවිශෙෂයෙන් ප්‍රතිවිශෙෂය වෙළුමෙන් වෙළුම මිදුමෙන් මිදුම සිදුමෙන් සිදුම මණ්ඩලයෙන් මණ්ඩලය කියවූ, ඔවුනු තට ප්‍රතිශූර ප්‍රතිපුරුෂ ප්‍රතිමල්ලයෝ වෙත් නුයි 'තෙ වඩං වදඤ්ඤු යනු වේ. **න හි තෙඛ අත්ථි වාදම්හි ජාතෙ පතිට්ඨෙනිකඤ්ඤා** – වාදය උපන් කල්හි හටගත් කල්හි නිපත් කල්හි වෙසෙසින් නිපන් කල්හි පහළවූ කල්හි මැ විරුද්ධ කාරක නෙම ප්‍රතිලොමකතීය නෙම ප්‍රතිභණ්ඩකාරක නෙම ප්‍රතිපක්ෂ කාරක නෙම කලහ කරන්නේ යැ, ඩබර කරන්නේ යැ, විග්‍රහ කරන්නේ යැ, විවාද කරන්නේයැ, මෙඛඟ කරන්නේ සි; ඒ (ප්‍රතිපක්ෂකර) කෙලෙසයෝ නැත, නො වෙති අවිද්‍යමාන වෙති නො ලැබෙත්; (ඔහු) ප්‍රහීණයෝ යැ සමුච්ඡින්නයෝ යැ සත්හිදුණාහුය, දුරලන ලද්දාහු යැ උපතට නුසුදුසු වූවාහු යැ නුවණැසින්නෙන් දුවුණාහු නුයි – 'තෙ වඩං වදඤ්ඤු න හි තෙඛ අත්ථි වාදම්හි ජාතෙ පතිට්ඨෙනිකඤ්ඤා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"යෙ දිට්ඨිමුණ්ඩයන්ත -පෙ- **පතිට්ඨෙනිඛඤ්ඤා**" යි.

8 – 10

තවද යම් කෙනෙක් (කෙලෙස්මරණසකඛ)වනසා දෙසැට දෘෂ්ටියෙන් දෘෂ්ටියකට අවිරුද්ධ වෙමින් වෙසෙත් ද, මේ සස්නෙහි යම් කෙනකුන්ට මේ පරම යයි දැඩිව ගන්නා ලද්දක් නැත්තේ ද, පසූරය, නෝ ඒ රහතුන් කෙරෙහි කවර ප්‍රතිමල්ලයකු ලබන්නෙහි ද?

විඤ්ඤාණ ඨිතියා පන යෙ වරන්ති – මරණෙනඟ 'සෙනා' යයි කියනු ලැබෙයි, කායදුශ්චරිතය මාරසෙනා යැ, වාග්දුශ්චරිතය මාරසෙනා යැ, මනොදුශ්චරිතය මාරසෙනා යැ, ලොභය මාරසෙනා යැ, දොෂය මාරසෙනා යැ, මොහය මාරසෙනා යැ, ක්‍රොධය මාරෙසනා යැ, උපනාහය මාරසෙනා යැ, මකුබව මාරසෙනා යැ, ශුගග්‍රාහය මාරසෙනා යැ, ඊර්ෂ්‍යාව මාත්සර්‍යය මායාව ශාඨ්‍යය තදබව කර්කශත්වය කරණුත්තරියකරණය මානය අතිමානය මදය සියලු දුශ්චරිතයෝ සියලු දරථයෝ සියලු පරිදාහයෝ සියලු සන්තාපයෝ සියලු අකුසලාභිසංස්කාරයෝ මාරසෙනා සි. මේ වදාරන ලද මෙය ගාථාවෙන්හු විභාවා:

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "කාමා තෙ පඨමා සෙනා දුතියා අරති වුච්චති -පෙ-
පේළිවා ච ලහතෙ සුඛනති."[ඇ]

යතෝ වදුති අරියම්ඝොහි සඛා ච මාරසෙනා සබෙඛ ච පටිසෙනිකරා කිලෙසා ජිතා ච පරාජිකාවා භඟවා විපලුඟ්ඟා[1] පරමම්මුඛා තෙන වුච්චති "විසෙනි කත්වා"ති. **යෙනි** - අරහන්තෝ ඛීණාසවා; **චරන්තීති** චරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්තීති 'විසෙනි කත්වා පන යෙ චරන්ති.'

දිට්ඨිඝි දිට්ඨිං අවිරුජ්ඣමානානි - යෙසං ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිපස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි, තෙ දිට්ඨීහි දිට්ඨිං අවිරුජ්ඣමානා අප්පටිවිරුජ්ඣමානා අසට්ටියමානා අප්පටිඝඤ්ඤමානා අප්පටිහඤ්ඤමානාති* 'දිට්ඨීහි දිට්ඨිං අවිරුජ්ඣමානා.'

තෙසු තං කිං ලහෙථෝ[1] පසූරති - තෙසු අරහන්තෙසු ඛීණාසවෙසු කිං ලහෙථෝ පටිසූරං පටිපුරිසං පටිමල්ලන්ති 'තෙසු තං කිං ලහෙථෝ[1] පසූර.'

යෙඝි'ඛ නත්ථි පරමුඛඤ්ඤිතන්නති - යෙසං අරහන්තානං ඛීණාසවානං ඉදං පරමං අග්ගං සෙට්ඨං විසිට්ඨං[2] පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නුපලබ්භන්ති, පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිපස්සද්ධං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨන්ති - 'යෙඝි'ඛ නත්ථි පරමුඛඤ්ඤිතං.'

තෙනාහ භඟවා:

"විසෙනි කත්වා පන යෙ චරන්ති
දිට්ඨීහි දිට්ඨිං අවිරුජ්ඣමානා,
තෙසු තං කිං ලහථෝ[1] පසූර
යෙඝි'ඛ නත්ථි පරමුඛඤ්ඤිත"න්ති.

8 - 11

අථ තං පවිඛඛමාඟමෝ[3]
මනසා දිට්ඨිගතානි චින්තයන්තා,
ඩොතෙත්ථ ඵුඛං සමාහරෙමා[4]
න හි එවං සකඛසි සමඤ්ඤාතුවෙ.

---

1. විපලුඟ්ඟා - ඔනුප. 2. විසෙට්ඨං - PTS.
3. මාඟම - සීමු. II. මාඟමා - මජ්ඣ. PTS. 4. සමාඟම - සීමු. II.
ඇ. සුත්තනිපාත - පධානසුත්ත.
* සඛ්ඛපාණ්ඩෙපොත්ථ 'අපරිනතමානා'ති දිස්සති.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "කාමයෝ තාහේ පළමුවැනි සෙනාව ය, දෙවැන්නී අරතිය යි කියනු ලැබෙයි .." (4-6 සූත්‍රනිදේශය)

යම් හෙයකින් සතර ආශ්‍රවමාර්ගයන් සියලු මාරසෙනාවෝ ද සියලු ප්‍රතිපක්ෂකර ක්ලේශයෝ ද ජයගත්තා ලද්දහු පරදවන ලද්දහු බිඳින ලද්දහු නසන ලද්දහු පරාඞ්මුඛ කරන ලද්දහු වෙත් ද, එහෙයින් 'විසෙනි කත්වා, යී කියනු ලැබේ. **අය** යනු: අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රවයෝ යෑ; **චරන්ති** – හැසිරෙති, වෙසෙති ඉරියවු පවත්වති වැඩෙති පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'විසෙනි කත්වා පත යෙ චරන්ති' යනු වේ.

දිට්ඨිඝි දිට්ඨි, අවිරූළ්හිකමානා – යම් කෙනකුත් විසින් දෙසැට දෘෂ්ටිගතයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දහු සිඳින ලද්දහු සන්හිඳුවන ලද්දහු දුරලන ලද්දහු උපතට අභව්‍ය කරන ලද්දහු ඥානාග්නියෙන් දවන ලද්දහු ද ඔහු (දෙසැට) දෘෂ්ටියෙන් දෘෂ්ටියකට අවිරුඬි වන්නාහු දැඩිව නො ගන්නාහු නො ඇලෙන්නාහු අප්‍රතිහත වන්නාහු නුයි 'දිට්ඨිඝි දිට්ඨිං අවිරූළ්හිකමානා' යනු වේ.

තෙසු තවං කිං ලහෙථෝ පසූර – ඒ අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රවයන් කෙරෙහි ප්‍රතිඝ්‍රයකු ප්‍රතිපුරුෂයකු විරුද්ධ සතුරකු ප්‍රතිමල්ලයකු කිම ලබත්තෙහි දැ යි 'තෙසු තවං කිං ලහෙථෝ පසූර' යනු වේ.

යෙඝි'ධ නත්ථි පරමුඛඤ්ඤිතං – යම් අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රව කෙනකුත්ට මේ පරම් යෑ අග්‍ර යෑ ශ්‍රේෂ්ඨ යෑ විශිෂ්ට යෑ පාමොක් යෑ උතුම් යෑ ප්‍රවර යැයි ගන්නා ලද පරාමර්ශනය කළ අභිනිවේශ කළ අධ්‍යවසිත අධිමුක්ත වූවක් නැත් ද නො වෙත් ද අවිද්‍යමාන වෙත් ද නො ලැබෙත් ද ප්‍රහීණ කරන ලද සමුච්ඡින්න කරන ලද සන්හිඳුවන ලද දුරලන ලද අභව්‍යොත්පත්තික කරන ලද ඥානාග්නීන් දවන ලද නුයි 'යෙඝිඬ නත්ථි පරමුඛඤ්ඤිතං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"විසෙනි කත්වා පන -පෙ- **පරමුඛඤ්ඤිතං"** යි.

8 - 11

තවද තෝ සිතින් දෘෂ්ටිගතයන් සිතමින් (මට ජය වේ දෝ හෝයි ආදිය) විතර්ක කෙරෙමින් ආයෙහි. බුත්කෙලෙශ වූ බුදුන් සමඟ යුගග්‍රාහයට ආයෙහි. එතෙකුදුවත් තෝ සම්පයට පැමිණෙන්නට නො හැකි වන්නෙහි.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථ වා පවිතක්කමාගමෝති – 'අථා' ති පදසන්ධි පදසංසග්ගෝ පදපාරිපූරී අක්ඛරසම්වායෝ බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතා නාමේතං 'අථා'ති. **පවිතක්කමාගමෝති** – තක්කෝතක්කනෙන්තා විතක්කෝතක්කනෙන්තා සංකප්පෙන්තා 'ජයෝ නු ඛෝ මේ භවිස්සති පරාජයෝ නු ඛෝ මේ භවිස්සති, කථං නිග්ගහං කරිස්සාමි? කථං පටිකම්මං කරිස්සාමි? කථං විසෙසං කරිස්සාමි? කථං පටිවිසෙසං කරිස්සාමි? කථං ආවෙජියං කරිස්සාමි? කථං නිබ්බෙජියං කරිස්සාමි? කථං ඡෙදං කරිස්සාමි? කථං මණ්ඩලං කරිස්සාමි'ති එවං තක්කෝතක්කනෙන්තා විතක්කෝතක්කනෙන්තා සංකප්පෙන්තා ආගතොසි උපාගතොසි සමපත්තොසි මයා සද්ධිං සමාගතොසීති 'අථ වා පවිතක්කමාගමෝ.'

මනසා දිට්ඨිගතානි විත්තායනෙනාති – 'මනෝ'ති යං චිත්තං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෝ තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, විත්තෙන දිට්ඨිං විත්තෙතෙන්තා විවිත්තෙතෙන්තා 'සස්සතෝ ලෝකෝ'ති වා, 'අසස්සතෝ ලෝකෝ'ති වා -පෙ- 'නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා'ති වා'ති 'මනසා දිට්ඨිගතානි විත්තායනෙනා.'

ඛොතෙන යුගං සමාගමෝ[1] **නාහි තවං සක්ඛිසි සම්පයාතුමෙවති** – ඛොතා වුච්චති පඤ්ඤා, යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි, කිං කාරණා ඛොතා වුච්චති පඤ්ඤා? තාය පඤ්ඤාය කායදුච්චරිතං ඛුතඤ්ච ඛොතඤ්ච සඤ්ඛොතඤ්ච නිද්ධොතඤ්ච, වචීදුච්චරිතං -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසංඛාරා ඛුතා ච ඛොතා ච සඤ්ඛොතා ච නිද්ධොතා ච. අථවා සම්මාදිට්ඨියා මිච්ඡාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පෙන මිච්ඡාසඞ්කප්පෝ -පෙ- සම්මාවිමුත්තියා මිච්ඡාවිමුත්ති ඛුතා ච ඛොතා ච සඤ්ඛොතා ච නිද්ධොතා ච. අථවා අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සබ්බෙ කිලෙසා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බෙ දරථා සබ්බෙ පරිළාහා සබ්බෙ සන්තාපා සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා ඛුතා ච ඛොතා ච සඤ්ඛොතා ච නිද්ධොතා ච. භගවා ඉමේසු ඛොතෙය්‍යෙසු ධම්මෙසු උපෙතෝ සමුපෙතෝ උපාගතෝ සමුපාගතෝ උපපන්නෝ සමුපපන්නෝ සමන්නාගතෝ, තස්මා භගවා ඛොතෝ. සෝ ඛුතරාගෝ ඛුතපාපෝ ඛුතකිලෙසෝ ඛුතපරිළාහෝති – ඛොතෝ.

---

1. සමාගම - සීමු. II. සමාගමා - මජ්ඣං. PTS.
ක. ධම්මසඞ්ගණී - චිත්තුපපාදකණ්ඩ

Free Distribution www.aathaapi.org

අථ වා පවිතක්කමාගමෝ – 'අථ' යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසන්ධී යැ පදපාරිපූරී යැ අක්ඛරසමවාය යැ ව්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා යැ පදානුපුබ්බතා නමැ තෙල 'අථ' යනු. **පවිතක්කමාගමෝ** – තර්කී කෙරෙමින් සලකමින් 'මට ජය වන්නේ මේ හෝ මට පරාජය වන්නේ මේ හෝ කෙසේ නිග්‍රහ කෙරෙම් ද, කෙසේ පිළියම් (-ලබ්ධිශුද්ධිය) කෙරෙම් ද, කෙසේ විශෙෂ කෙරෙම් ද, කෙසේ ප්‍රතිවිශෙෂ කෙරෙම් ද, කෙසේ ආවෙජ්ජන කෙරෙම් ද, කෙසේ නිවේජ්ජන කෙරෙම් ද, කෙසේ වාදවෙජ්ජ කෙරෙම් ද, කෙසේ වාදමණ්ඩල කෙරෙම් ද' යි මෙසේ තර්ණ විතර්ණ සංකල්පන කෙරෙමින් ආයෙහි පැමිණියෙහි සපැමිණියෙහි මා සමග එක්වූයෙහි නුයි 'අථ වා පවිතක්කමාගමෝ' යනු වේ.

මනසා දිට්ඨිගතානි විනුතයනෙනා – 'මනෝ' යනු: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හෘදයෙක් පණ්ඩර (-හවාඞ්ග) සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රියෙක් විඤ්ඤාණයෙක් විඤ්ඤාසඤ්ඣයෙක් තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤාණධාතුයෙක් වේ ද, ඒ සිතින් 'ලොකය ශාශ්වතැ'යි, හෝ ලොකය අශාශ්වතැ'යි හෝ...සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි නො වන්නේ නො වෙයි හෝ' යි දෘෂ්ටිය සිතනුයේ වෙසෙසින් සිතනුයේ නුයි 'මනසා දිට්ඨිගතානි විනුතයනෙනා' යනු වේ.

ඛොනෙන සුඛං සමාගමෝ නාසි වා සඤ්ඣි සමපයාතවෙ – 'ඛොනා' යි ප්‍රඥව කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥවක් දැනීමෙක්...අමොහයෙක් ධර්මවිචය යෙක් සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි. කුමක් හෙයින් ප්‍රඥව 'ඛොනා' යි කියනු ලැබෙයි යත්? ඒ ප්‍රඥාවෙන් කායදුශ්චරිතය කම්පා කරන ලද ද දුරුණා ලද ද මැනවින් දුරුණා ලද ද වෙසෙසින් දුරුණා ලද ද වෙයි, වාග්දුශ්චරිතය...යම්තාක් අකුශලාභිසංස්කාරයෝ ධුත – ධෞත – සංධෞත – ද වෙත්; නොහොත් සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙන් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය, සම්‍යක් සංකල්පයෙන් මිථ්‍යාසංකල්පය...සම්‍යග්විමුක්තියෙන් මිථ්‍යාවිමුක්තිය ධුත – ධෞත – සංධෞත – නිර්ධෞත ද වෙයි, නොහොත් අයථාභූතාඛ්‍යානිකමාර්ගයෙන් සියලු කෙලෙසයෝ සියලු දුශ්චරිතයෝ සියලු දරථයෝ සියලු පරිදාහයෝ සියලු සන්තාපයෝ අකුශලාභිසංස්කාරයෝ ධුත – ධෞත – සංධෞත – නිර්ධෞත ද වෙත්. බුදුහු මේ ධෞතෙයධර්මයන්ගෙන් උපෙතයන සමුපෙතයන සමුපාගතයන අවියුක්තයන පරිපූර්ණයන සමන්විතයන, එහෙයින් බුදුහු ඛොනයෝ යැ; ඒ භාග්‍යවත්හු ධුතරාගයන ධුතපාපයන ධුතකෙලෙසයන ධුතපරිදාහයෝ නුයි 'ඛොන' නම් වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඛොතෙන යුගං සමාගමෝ න හි වං සක්ඛි සමපඤ්ඤවෙති – පසූරෝ පරිබ්බාජකෝ නපපටිබලෝ ඛොතෙන බුද්ධෙන භගවතා සද්ධිං යුගසමාගමං[1] සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිත්වා සාකච්ඡෙතුං[2] සල්ලපිතුං සාකච්ඡං සමාපජ්ජිතුං. තං කිස්ස හෙතු? පසූරෝ පරිබ්බාජකෝ හීනෝ නිහීනෝ ඔමකෝ ලාමකෝ ජත්තකෝ[3] පරිත්තෝ. සෝ හි භගවා අග්ගෝ ච සෙට්ඨෝ ච පිසිට්ඨෝ ච පාමොක්ඛෝ ච උත්තමෝ ච පවරෝ ච. යථා සසෝ න පටිබලෝ මත්තෙන මාතඞ්ගෙන සද්ධිං යුගසමාගමං සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිතුං, යථා කොඤ්චකෝ න පටිබලෝ සීහෙන මිගරාජෙන සද්ධිං යුගසමාගමං සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිතුං, යථා වච්ඡදෙකෝ තරුණකෝ ඛත්තුපකෝ න පටිබලෝ උසභෙන වලකකුනා සද්ධිං යුගසමාගමං සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිතුං, යථා ඛඞ්කෝ න පටිබලෝ ගරුළෙන වෙනතෙයෙන සද්ධිං. යුගසමාගමං සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිතුං, යථා වණ්ණාලෝ න පටිබලෝ රඤ්ඤා චක්කවත්තිනා සද්ධිං යුගසමාගමං සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිතුං, යථා පංසුපිසාචකෝ න පටිබලෝ ඉන්දෙන දෙවරඤ්ඤා සද්ධිං යුගසමාගමං සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිතුං, එවමෙවං පසූරෝ පරිබ්බාජකෝ න පටිබලෝ ඛොතෙන බුද්ධෙන භගවතා සද්ධිං යුගසමාගමං සමාගන්ත්වා යුගග්ගාහං ගණ්හිත්වා සාකච්ඡෙතුං[2] සල්ලපිතුං සාකච්ඡං සමාපජ්ජිතුං. තං කිස්ස හෙතු? පසූරෝ පරිබ්බාජකෝ හීනපඤ්ඤෝ නිහීනපඤ්ඤෝ ඔමකපඤ්ඤෝ ලාමකපඤ්ඤෝ. ජත්තකපඤ්ඤෝ පරිත්තපඤ්ඤෝ. සෝ හි භගවා මහාපඤ්ඤෝ පුථුපඤ්ඤෝ හාසුපඤ්ඤෝ[4] ජවනපඤ්ඤෝ තික්ඛපඤ්ඤෝ නිබ්බෙධිකපඤ්ඤෝ පඤ්ඤාපභෙදකුසලෝ පහීනඤ්ඤණෝ අධිගතපටිසම්භිදෙ චතුවෙසාරජ්ජප්පත්තෝ දසබලබාරී පුරිසාසභෝ පුරිසසීහෝ පුරිසනාගෝ පුරිසාජඤ්ඤෝ පුරිසධොරයෝහෝ අනන්තඤ්ඤණෝ අනන්තතෙජෝ අනන්තයසෝ අඩ්ඪෝ මහද්ධනෝ[5] ඛත්තා නෙතා විනෙතා අනුනෙතා පඤ්ඤාපෙතා නිජ්ඣාපෙතා පෙක්ඛෙතා පසාදෙතා.

සෝ හි භගවා අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදෙ. මග්ගානුගා ච පනස්ස එතරහි සාවකා විහරන්ති පච්ඡාසමන්නාගතා.

---

1. යුගං සමාගමං – සී්. II. ම්ජ්ඣං. PTS. 2. සාකච්ඡිතුං – ස.
3. ජතුකෙකා – ම්ජ්ඣං. PTS. ජතුකෙකා – සී්. 11. ජත්තුකොකා – ම්නුප.
4. හාසපඤ්ඤෝ – ම්ජ්ඣං. 5. මහාධනෝ – පු.

Free Distribution www.aathaapi.org

බොහොමෙන යුගං සමාගමෝ න හි සඛං සක්‍කසි සම්පයාතවෙ – පසූර පරිව්‍රාජක තෙම බොහෝ වූ භාග්‍යවත් බුදුන් සමග එක්විට සමාගමයට පැමිණ යුගග්‍රාහය ගෙන සාකච්ඡා කරන්නට සල්ලාප කරන්නට සාකච්ඡාවට පැමිණෙන්නට සමර්ථ නො වෙයි, ඒ කවර හෙයින යත්? පසූරපරිව්‍රාජක හීන යැ නිහීන යැ අධම යැ ලාමක යැ අහෙතුක යැ අල්ප යි. ඒ බුදුහු වූ කලි අග්‍ර ද ශ්‍රෙෂ්ඨ ද විශිෂ්ට ද උත්තම ද ප්‍රවර ද වෙත්. යම් සේ සෘෂභයක් මතෑතක්හු සමග එක් පැහැර පැමිණ යුගග්‍රාහ ගන්නට අසමර්ථ වේ ද, යම් සේ සිවලෙක් සිංහමෘගරාජයකු සමග යුග සමාගමයට පැමිණ යුගග්‍රාහ ගන්නට අසමර්ථ වේ ද, යම් සේ කිරි බොන වසුපැටෙක් සැලෙන මොල්ලිය ඇති වෘෂභයකු සමග යුගසමාගමයට (කරට කර) පැමිණ යුගග්‍රාහ ගන්නට අසමර්ථ වේ ද, යම් සේ කවුඩෙක් ගුරුළුරජකු සමග යුගසමාගමයට පැමිණ යුගග්‍රාහ ගන්නට අසමර්ථ වේ ද, යම් සේ සැඩොලෙක් සක්විතිරජක්හු සමග යුගසමාගමයට පැමිණ යුගග්‍රාහ ගන්නට අසමර්ථ වේ ද, යම් සේ පාංශුපිශාචයෙක් (කසළපිසෙක්) සක්දෙවිරජහු සමග යුගසමාගමයට පැමිණ යුගග්‍රාහ ගන්නට අසමර්ථ වේ ද, එසෙයින් මැ පසූර පිරිවැජි තෙම කෙලෙස් දෙවූ භගවත් බුදුන් සමග යුගසමාගමයට පැමිණ යුගග්‍රාහය ගෙන කථා කරන්නට සල්ලාප කරන්නට සාකච්ඡාවට පැමිණෙන්නට අසමර්ථ වෙයි. ඊට හෙතු කිම? යත්: පසූර පිරිවැජි තෙම හීනප්‍රඥ ඇත්තේ යැ නිහීනප්‍රඥ ඇත්තේ යැ අධමප්‍රඥ ඇත්තේ යැ ලාමකප්‍රඥ ඇත්තේ යැ අහෙතුකප්‍රඥ ඇත්තේ යැ අල්පප්‍රඥ ඇත්තේ යි. ඒ බුදුහු වූ කලි මහාප්‍රඥ ඇතියහ ශීඝ්‍රප්‍රඥ ඇතියහ දිවෙන ප්‍රඥ ඇතියහ තීක්ෂ්ණ ප්‍රඥ ඇතියහ නිවේධික ප්‍රඥ ඇතියහ. ප්‍රඥාප්‍රභෙදයෙහි නිපුණයහ ප්‍රභෙදගත ඥාන ඇත්තාහ අධිගම කළ ප්‍රතිසංවිද් ඇත්තාහ. චතුර්වෛශාරද්‍යයට පැමිණියහ දශ–බලධාරීහ පුරුෂශ්‍රෙෂ්ඨයහ පුරුෂසිංහයහ පුරුෂනාගයහ පුරුෂාජානෙයහ පුරුෂධෞරෙයහ අනන්තඥානයහ අනන්තතෙජස් ඇත්තාහ අනන්තයශස් ඇත්තාහ (ප්‍රඥාධනයෙන්) ආඪ්‍යයහ මහාධන ඇත්තාහ ධනවත්හ. (නිවනට පමුණුවන හෙයින්) නෙතෘ වූහ (චිතයන කරන හෙයින්) විනෙතෘ වූහ අනුනෙතෘ වූහ (සැක සිඳ අර්ථය) පනවනුවහ නිශ්චය කරවනුවහ (පිළිවෙත්) දක්වනුවහ (ප්‍රතිපත්තිඵලයෙන්) පහදනුවහ.

තවද ඒ බුදුහු නුපන් මාර්ගය සවඥානාතයෙහි උපදවනුවහ, (වෙනෙය ඥානාතයෙහි) අඥාතමාර්ගය දතවනුවහ, ප්‍රකාශ නො කළ මාර්ගය (විවරණ වශයෙන්) ප්‍රකාශ කරනුවහ, (ප්‍රත්‍යවෙක්ෂාවශයෙන්) මාර්ගය දතුවහ, මාර්ගය දන්නා සුළුහ, මාර්ගයෙහි විවක්ෂණයහ. ඒ බුදුන් විසින් හෙළි කළ මාර්ග හෙතු කොට සමකල්හි මාර්ගය අනුව යන ශ්‍රාවකයෝ (ශීලාදිගුණයෙන්) පසුපස යමින් වෙසෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

සෝ හි භගවා ඤාතං ඤාතාති. පස්සං පස්සතීති චක්ඛුභූතෝ ඤාණභූතෝ, ධම්මභූතෝ, බ්‍රහ්මභූතෝ වත්තා ධම්මභූතෝ, වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නේත්තා අමතස්ස දාතා ධම්මස්සාමී තථාගතෝති. තස්සි තස්ස භගවතෝ අනඤ්ඤාතං[1] අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං[2] පඤ්ඤාය. අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං උපාදාය සබ්බේ ධම්මා සබ්බාකාරෙන බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණමුඛේ ආපාථං ආගච්ඡන්ති. යං කිඤ්චි ඤෙය්‍යං නාම අත්ථි ධම්මං ඤාතිතබ්බං, අත්තතෝ වා පරතෝ වා උභයතෝ වා දිට්ඨධම්මිකෝ වා අත්තෝ සම්පරායිකෝ වා අත්තෝ ගමිකෝ වා අත්තෝ ගූළ්හෝ වා අත්තෝ පටිච්ඡන්නෝ වා අත්තෝ නෙය්‍යෝ වා අත්තෝ නීතෝ වා අත්තෝ අනවජ්ජෝ වා අත්තෝ නික්කිලේසෝ වා අත්තෝ වොදානෝ වා අත්තෝ පරමත්ථෝ වා අත්තෝ සබ්බං තං අත්තතෝ බුද්ධඤාණං පරිවත්තතීති. සබ්බං කායකම්මං බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණානුපරිවත්තී. සබ්බං වචීකම්මං ඤාණානුපරිවත්තී[3]. සබ්බං මනෝකම්මං ඤාණානුපරිවත්තීති.

අතීතෙ බුද්ධස්ස භගවතෝ අප්පටිහතං ඤාණං. අනාගතෙ අප්පටිහතං ඤාණං. පච්චුප්පන්නෙ අප්පටිහතං[4] ඤාණං. යාවතකං ඤෙය්‍යං, තාවතකං ඤාණං. යාවතකං ඤාණං, තාවතකං ඤෙය්‍යං. ඤෙය්‍යපරියන්තිකං ඤාණං. ඤාණපරියන්තිකං ඤෙය්‍යං. ඤෙය්‍යං අතික්කම්ම ඤාණං නප්පවත්තති. ඤාණං අතික්කම්ම ඤෙය්‍යපථෝ නත්ථි. අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ තෙ ධම්මා. යථා දන්තානං සමූහපටලානං සම්මා ලුඤ්චිතානං හෙට්ඨිමං සමූහපටලං උපරිමං නාතිවත්තති, උපරිමං සමූහපටලං හෙට්ඨිමං නාතිවත්තති, අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ, එවමෙවං බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤෙය්‍යඤ්ච ඤාණඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ. යාවතකං ඤෙය්‍යං, තාවතකං ඤාණං. යාවතකං ඤාණං, තාවතකං ඤෙය්‍යං. ඤෙය්‍යපරියන්තිකං ඤාණං. ඤාණපරියන්තිකං ඤෙය්‍යං. ඤෙය්‍යං අතික්කම්ම ඤාණං නප්පවත්තති. ඤාණං අතික්කම්ම ඤෙය්‍යපථෝ නත්ථි. අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ තෙ ධම්මා. සබ්බඛමෙමසු බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණං පවත්තතීති.

සබ්බේ ධම්මා බුද්ධස්ස භගවතෝ ආවජ්ජනපටිබද්ධා ආකඞ්ඛනපටිබද්ධා මනසිකාරපටිබද්ධා චිත්තුප්පාදපටිබද්ධා. සබ්බසත්තෙසු බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණං පවත්තතීති. සබ්බසඤ්ඤී සත්තානං භගවා ආසයං ජානාති. අනුසයං ජානාති. චරිතං ජානාති. අධිමුත්තිං ජානාති. අප්පරජක්ඛේ මහාරජක්ඛේ තික්ඛින්ද්‍රියේ මුදින්ද්‍රියේ සවාකාරෙ දවාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ භබ්බාභබ්බේ සත්තෙ පජානාති. සදෙවකෝ ලෝකෝ සමාරකෝ සබ්‍රහ්මකෝ සස්සමණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා අනෙකා බුද්ධඤාණෙ පරිවත්තතීති. යථා යෙ කෙචි මච්ඡකච්ඡපා අන්තමසෝ තිමිතිමිඞ්ගලං උපාදාය අනෙකා මහාසමුද්දෙ පරිවත්තන්ති, එවමෙව සදෙවකෝ ලෝකෝ සමාරකෝ සබ්‍රහ්මකෝ සස්සමණබ්‍රහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා අනෙකා බුද්ධඤාණෙ පරිවත්තතීති.

---

1. අඤ්ඤතං - ඉ, PTS. 2. අඵුසිතං - PTS.
3. ඤාණානුපරිවත්තති - සීමු I. 4. අපපතිහතං - ඉ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තවද ඒ බුදුහු දතයුතු (ඥෙයධර්මය) දනිති, දැක්ක යුත්ත (නුවණැසින්) දකිති; ඇසක් මෙන් වූවහ, ඥානමය වූවහ, ධර්මය වූවහ, වක්තෘයහ, ප්‍රවක්තෘයහ, නිනෙත්තෘයහ, ශ්‍රෙෂ්ඨ වූවහ; (දහම් දෙසන නෙයින්) වක්තෘයහ (ඥෙය දක්වනුයෙන්) නිත්‍යෝතෘයහ, අමෘතය දෙනුවහ, ධර්මස්වාමීහ, තථාගතයහ. ඒ බුදුන් විසින් (මගනැණින්) නො දන්නා ලද්දෙක් (සවිනේ දත් නැණින්) නො දක්නා ලද්දෙක් අවිදිත වූයෙක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කරන ලද්දෙක් ප්‍රඥාවෙන් ස්පර්ශ නො කරන ලද්දෙක් නැති. ඥෙය නම් වූ දතයුතු යම් කිසි ධර්මයෙක් වේ ද, අතීතානාගත-ප්‍රත්‍යුත්පන්නය ඇතුළු කොට සියලු ධර්මයෝ සර්වාකාරයෙන් භාග්‍යවත් බුදුන් ගේ ඥානමුඛයෙහි ආපාථයට පැමිණෙත්. ආත්මාර්ථය ද පරාර්ථය ද උභයාර්ථය ද දෘෂ්ටධාර්මිකාර්ථය ද සාම්පරායිකාර්ථය ද උත්තානාර්ථය ද ගම්භීරාර්ථය ද ගූඪාර්ථය ද ප්‍රතිච්ඡන්නාර්ථය ද නීතාර්ථය ද අනවද්‍යාර්ථය ද නික්කෙලෙසාර්ථය ද පරිශුද්ධාර්ථය ද පරමාර්ථාර්ථය (- නිර්වාණය) ද යන ඒ සියල්ල බුද්ධඥානය තුළ පවතී, භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ සියලු කායකර්මය ඥානය අනුව පවතී, සියලු වාක්කර්මය ඥානය අනුව පවතී, සියලු මනඃකර්මය ඥානය අනුව පවතී.

අතීතයෙහි භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානය අප්‍රතිහත (-නිරාවරණ) යැ අනාගතයෙහි ඥානය අප්‍රතිහත යැ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නයෙහි ඥානය අප්‍රතිහත යැ, දතයුත්ත යම් පමණ ද ඥානය එපමණ යැ, ඥානය යම් පමණ ද ඥෙයය එපමණ යැ, ඥානය ඥෙයපර්යන්තික යැ ඥෙයය ඥානපර්යන්තික යැ, ඥෙයය ඉක්මැ ඥානය නො පවතී, ඥානය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැත, ඒ ධර්මයෝ අන්‍යෝන්‍යපර්යන්තයෙහි පවත්නා සුල්ලහ; යම් සේ මනාකොට පැහැසූ සුමුගුපටල (=තහඩු) දෙකෙකින් යට සුමුගුපටල උපරිමය නො ඉක්මවා ද, උඩ සුමුගුපටල හෙවීමය නො ඉක්මැ සිටි ද, ඔහු ඔවුනොවුන් ගේ කෙළවර සිටුනා සුලු වෙත් ද; එසෙයින් මැ භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥෙයයත් ඥානයත් අන්‍යෝන්‍යපර්යන්තයෙහි පවත්නාසුල්ලහ; යම්තාක් ඥෙයය ද ඒතාක් ඥානය යැ, යම්තාක් ඥානය ද ඒතාක් ඥෙය යැ ඥානය ඥෙයපර්යන්තික යැ, ඥෙයය ඥානපර්යන්තික යැ ඥෙයය ඉක්මැ ඥානය නො පවතී, ඥානය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැති; ඒ දහම්හු අන්‍යෝන්‍යපර්යන්තයෙහි සිටුනාසුල්ලහ.

සියලු දහම් විෂයෙහි භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානය පවතී, සියලු දහම්හු භාග්‍යවත් බුදුන් ගේ මනොද්වාරාවර්ජනයට අයත්හු වෙති, රූපය ප්‍රතිබද්ධයහ, මනස්කාර ප්‍රතිබද්ධයහ, චිත්තෝත්පාදප්‍රතිබද්ධයහ; සියලු සතුන් විෂයෙහි භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානය පවතී, බුදුහු සියලු සත්ත්වයන්ගේ ආශය දනිති, අනුශය දනිති, චරිතය දනිති, අධිමුක්තිය දනිති, අල්ප වූ කෙලෙස්රජස් ඇති මහත් වූ කෙලෙස්රජස් ඇති තියුණු වූ (ශ්‍රද්ධාදී) ඉඳුරන් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති සුන්දර ආකාර ඇති ගර්හිතාකාර ඇති සුවිඥප්‍ය වූ දුර්විඥප්‍ය වූ භව්‍යාභව්‍ය සත්ත්වයන් දනිති, මරුන් බඹුන් සහිත වූ දෙවියන් සහිත ලෝ වැසි තෙම මහණ බමුණන් සහිත වූ දෙවිමිනිසුන් සහිත වූ ප්‍රජාව බුද්ධඥානය තුළ පවතී, යම්සේ තිමි තිමිඟල පටන් කොට යම් මත්ස්‍යාසුබු කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු මහමුහුද තුළ හැසිරෙත් ද එසෙයින් මරුන් බඹුන් සහිත වූ සදෙවක ලොක තෙමේ ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන් සහිත සදෙවමනුෂ්‍යප්‍රජාව බුද්ධඥානය තුළ පවතී;

Free Distribution www.aathaapi.org

යථා යෙ කෙචි පකඛී අන්තලික්ඛෙ ගරුළං වෙතතෙය්‍යං උපාදාය ආකාසස්ස පදෙසෙ පරිවත්තන්ති, එවමෙවං යෙපි තෙ සාරිපුත්තසමා පඤ්ඤාය, තෙපි බුද්ධඤාණස්ස පදෙසෙ පරිවත්තන්ති. බුද්ධඤාණං දෙවමනුස්සානං පඤ්ඤං එරිත්වා අභිභවිත්වා තිට්ඨතියෙව. යෙපි තෙ ඛත්තියපණ්ඩිතා බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතා ගහපතිපණ්ඩිතා සමණපණ්ඩිතා නිපුණා කතපරපපවාදූ වාලවෙධිරූපා වොභින්දන්තා මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි, තෙ පඤ්ඤා අභිසඞ්ඛරිත්වා තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡන්ති ගුළ්හානි ච පටිච්ඡන්නානි ච. කථිතා විස්සජ්ජිතාව තෙ පඤ්හා භගවතා හොන්ති නිද්දිට්ඨකාරණා. උපක්කිත්තකාව තෙ භගවතො සමපජ්ජන්ති. අථ ඛො භගවාව තත්ථ අතිරොචති යදිදං පඤ්ඤායාති – ඛොනෙන යුගං සමාගමෝ න හි තං සක්ඛිසි සමපයාතවෙ.

තෙනාහ භගවා:

"අථ තං පවිතක්කමාගමෝ
මනසා දිට්ඨිගතානි චින්තයන්තො,
ඛොනෙන යුගං සමාගමෝ
න හි තං සක්ඛසි සමපයාතවෙ"ති.

පසූරසුත්තනිද්දෙසෝ අට්ඨමෝ.

9

මාගන්දියසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ මාගන්දියසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චතෙ:

9 - 1

දිස්වාන තණ්හං අරතිං රගඤ්ච[1]
නාහොසි ඡන්දො අපි මෙථුනස්මිං,
කිමෙවිදං මුත්තකරීසපූණං?
පාදාපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ.

දිස්වාන තණ්හං අරතිං රගඤ්ච නාහොසි ඡන්දො අපි මෙථුනස්මින්ති තණ්හඤ්ච අරතිඤ්ච රගඤ්ච[2] මාරධිතරො දිස්වා පඤ්ඤා මෙථුනධම්මෙ ඡන්දො වා රාගො වා පෙමං වා නාහොසීති – දිස්වාන තණ්හං අරතිං රගඤ්ච නාහොසි ඡන්දො අපි මෙථුනස්මිං.

කිමෙවිදං මුත්තකරීසපූණං පාදාපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙති– කිමෙවිදං සරීරං මුත්තපූණං කරීසපූණං සෙම්හපූණං රුධිරපූණං අට්ඨිසඞ්ඝාතං[3] නහාරුසම්බන්ධං රුධිරමංසාවලෙපනං වම්මාවනද්ධං[4] ඡවියා පටිච්ඡන්නං ජීදුච්ඡිද්දං උග්ඝරන්තං පග්ඝරන්තං[5] කිමිසඞ්ඝනිසෙවිතං නානාකුණිමපරිපූරං පාදෙන අක්කමිතුං න ඉච්ඡෙය්‍යං,[6] කුතො පන සංවාසෙ වා සමාගමෙ වාති – කිමෙවිදං මුත්තකරීසපූණං පාදාපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ.

තෙනාහ භගවා:

"දිස්වාන තණ්හං අරතිං රගඤ්ච
නාහොසි ඡන්දො අපි මෙථුනස්මිං,
කිමෙවිදං මුත්තකරීසපූණං
පාදාපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ"ති.

---

1. අරතිඤ්ච රාගං – PTS. 2. රාගඤ්ච – PTS. 3. අට්ඨිසංඝාටං – ස.
4. වම්මාවනද්ධං – ස. 5 උග්ඝරං පග්ඝරං – ස. 6. ඉච්ඡෙය්‍ය – සී॥ II. ඉජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

යම්සේ වෛනතෙය ගුරුළුරජහු පවත් කොට යම් කිසි පක්ෂි කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු අභාෑ පෙදෙසෙක හැසිරෙත් ද, එසෙයින් මෑ යම් කෙනෙක් නුවණින් සැරියුත් තෙරුන් සමවූවාහු නම් ඔවුහු ද බුද්ධඥතයාගේ පෙදෙසෙක පවත්නාහුය. බුද්ධඥතය දෙවිමිනිසුන්ගේ ප්‍රඥව පැතිරී මැඩගෙනැ සිටී මැය. නිපුණ වූ කල පරවාද ඇති වල් විදුතා දුනුවායන් බිඳු ප්‍රසිද්ධ වූ යම් ක්ෂත්‍රිය – බ්‍රාහ්මණ – ගෘහපති – ශ්‍රමණපණ්ඩිත කෙනෙක් ප්‍රඥවෙන් දෘෂ්ටිගතයන් බිඳිමින් මෙන් හැසිරෙත් නම් ඔහු ශුද්ධ වූ ද ප්‍රතිවේධන්නා වූ ද බොහෝ ප්‍රශ්න සකස් කොට ගෙන බුදුන් කරා පැමිණ විමාරති. ඒ ප්‍රශ්නයෝ බුදුන් විසින් සකාරණ ව කියන ලද්දාහු විසඳන ලද්දාහු ද වෙති. තවද ඔවුහු භාග්‍යවතුන්ගේ ශ්‍රාවක වූවාහු මැ වෙත්. යළි බුදුහු මැ එහි ප්‍රඥවෙන් අතිශයින් බබළත් නුයි 'බොතෙන යුගං සමාගමෝ ත හි වීං සක්ඛසි සමපයාතවෙ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අථ වීං -පෙ- සක්ඛසි සමපයාතවෙ" යි.

අවවැනි 'පසූර' සූත්‍ර නිදේශය යි.

9

මාගන්දියසූත්‍රනිදේශය

ඉක්බිති මාගන්දිය සූත්‍රනිදේශය කියනු ලැබේ.

9 – 1

තණ්හා යැ අරති යැ රගා යැ යන (මාරදුහිතෘන්) තිදෙනා දැක මෙවුන්දම්හි ඡන්දයෙක් හෝ තො වී යැ. මලමූයෙන් පිරුණු මේ සිරුර දැක කවර කරුණෙකින් (ඡන්දයෙක් වේ ද නො වේ මැයි.) ඒ සිරුර පයිනු දු ස්පර්ශ කරන්නට තො රිස්සෙමි.

දිසවාන තණ්හං අරතිං රගඤව නාහොසි ඡන්දෙ අපි මෙථුනසම්මං– තණ්හා ද අරති ද රගා ද යන මාරදුහිතෘන් දැක පවා, මෙවුන්දම්හි ඡන්දයෙක් හෝ රාගයෙක් හෝ ප්‍රේමයෙක් හෝ නො වී නුයි 'දිසවාන තණ්හං අරතිං රගඤව නාහොසි ඡන්දෙ අපි මෙථුනසම්මං' යනු වේ.

කිමෙවිදං මුත්තකරීසපූණ්ණං පාදූපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ – මූයෙන් පිරුණු මලයෙන් පිරුණු සෙම්හින් පිරුණු ලෙයින් පිරුණු ඇටසඟුළු වූ තහරවැලින් බැඳුණු, ලේමසින් ආලෙප කළ සමින් එතුණු සිවියෙන් වැසුණු නොයෙක් සිදුරු ඇති (ඇස් ආදියෙන්) ඉතිරෙන (අඩොභාගයෙන්) වැගිරෙන පණුකැලෙන් ගැවැසෙන තොයෙක් අසුවිමල යෙන් හාත්පසින් පිරුණු මේ සිරුර කියනු මැ කිම. (එය) පයින් ඇක්මෙන්නට (පවා) නො රිස්සෙමි. වැලි කවර කරුණෙකින් සංවාසයෙක් හෝ සමාගමයක් හෝ වේ ද'යි 'කිමෙවිදං මුත්තකරීසපූණ්ණං පාදූපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ, යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"දිසවාන තණ්හං -පෙ- පාදූපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 2

එතාදිසං වෙ රතනං න ඉච්ඡසි
නාරිං නරින්දෙහි බහූහි පත්ථිතං,
දිට්ඨීගතං සීලවතානුජීවිතං
හත්ථූපපත්තිඤ්ච වදෙසි කීදිසං.

අනවජ්ජරියමේවෙතං මඤ්ඤෙසෳා යං දිබ්බෙ කාමෙ පත්ථයන්තෳා මානුසකෙ කාමෙ න ඉච්ඡෙය්‍ය, මානුසකෙ වා කාමෙ පත්ථයන්තෳා දිබ්බෙ කාමෙ න ඉච්ඡෙය්‍ය, යං භවං උභොපි න ඉච්ඡසි[1] න සාදියසි න පත්ථෙසි න පිහෙසි නාභිජප්පසි, කිං තෙ දස්සනං? කතමාය භවං දිට්ඨියා සමන්නාගතො'ති පුච්ඡති.

"එතාදිසං වෙ රතනං න ඉච්ඡසි
නාරිං නරින්දෙහි බහූහි පත්ථිතං,
දිට්ඨීගතං සීලවතානුජීවිතං
හත්ථූපපත්තිඤ්ච වදෙසි කීදිස"න්ති.

9 - 3

ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති (මාගන්දියා'ති භගවා)
ධම්මෙසු[2] නිච්ඡෙය්‍ය සමුග්ගහීතං,
පස්සඤ්ච දිට්ඨීසු අනුග්ගහාය
අරක්ඛතානාසනතිං පවිනං අදස්සං.

ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති - 'ඉදං වදාමී'ති ඉදං වදාමි. එතං වදාමි. එත්තකං වදාමි. එත්තාවතා වදාමි. ඉදං දිට්ඨිගතං වදාමි. 'සස්සතො ලොකො'ති වා -පෙ- 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණා'ති වා; **න තස්ස හොතීති** - න මය්හං හොති එත්තාවතා වදාමීති න තස්ස හොතීති - 'ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති.' **මාගන්දියා** නිභගවා තං බ්‍රාහ්මණං නාමෙන ආලපති; **භගවාති** - ගාරවාධිවචනං -පෙ- සච්ඡිකාපඤ්ඤත්තී යදිදං භගවාති - 'මාගන්දියාති භගවා.'

ධම්මෙසු නිච්ඡෙය්‍ය සමුග්ගහීතන්ති - 'ධම්මෙසූ'ති ද්වාසට්ඨිදිට්ඨිගතෙසු; **නිච්ඡෙය්‍යාති** නිච්ඡිනිත්වා විනිච්ඡිනිත්වා විචිනිත්වා පවිචිනිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා ඔඝිග්ගාහො බිලග්ගාහො වරග්ගාහො කොට්ඨාසග්ගාහො උච්චයග්ගාහො සමුච්චයග්ගාහො ඉදං සච්චං තච්ඡං තථං භූතං යාථාවං[3] අවිපරීතන්ති ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි න සංවිජ්ජති නූපලබ්භති පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිපස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪන්ති 'ධම්මෙසු නිච්ඡෙය්‍ය සමුග්ගහීතං.'

---

1. ඉච්ඡති - මූ. II
2. න ච ධම්මෙසු - මූ. II. මජ්ඣං.
3. යථාවං - සීමූ. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 2

බොහෝ රත්නත් විසින් පතන ලද දිව්‍යසම්පත්තියක් වැනි වූ මෙබඳු සම්පත්තියක ඉඳින් නොකැමැත්තවූ නම්, (එකල්හි) තොපගේ දෘෂ්ටිය ද ශීලවූනය ද ජීවිතය ද භවොත්පත්තිය ද කෙබඳු දැ'යි කියනු මැනවැ' යි.

යම් හෙයකින් ඕනියෙක් දිව්‍යකාමයන් ප්‍රාර්ථනා කෙරෙමින් මානුෂිකකාමයන් නොකැමැති වන්නේ නම්, මානුෂිකකාමයන් හෝ ප්‍රාර්ථනා කෙරෙමින් දිව්‍යකාමයන් නොකැමැති වන්නේ නම්, කෙල ආශාවස්‍රීයෙක් නොවෙයි. යම් හෙයකින් තෙපි දෙක මැ නොරිසියවූ ද නොඉවසවූ ද, නොපතවූ ද, නොකැමැති වවූ ද, නොසිතවූ ද, (එහෙයින්) තොප ගේ දර්‍ශනය කිම? තෙපි කවර ලබ්ධියකින් සමන්විතයවූ දැ'යි විවාරයි:

"එතාදිසං චෙ -පෙ- වදෙසි කීදිසං", යි

9 - 3

(බුදුහු මාගන්දිය, යි මෙසේ වදරති:) දෙසැටදිට්ඨිදහම්හි, නිශ්චය කොට මෙය මැ (සැබැවැයි මෙසේ) කියමි දැඩි ව ගන්නා ලද්දෙක් මට නොවෙයි, යම්හි දෙසැට දෘෂ්ටින්හි (ආදීනවය) දක්නෙම් (කිසි දෘෂ්ටියක්) දැඩි ව නොගෙන (සිටුසස්) සොඇතුගෙම් අධ්‍යාත්මශාන්තී යයි කියන ලද නිවන දිටිමි.

ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති - 'ඉදං වදාමි' යනු: මේ කියමි, තෙල කියමි, මෙතෙක් කියමි, මෙතෙකින් කියමි, මේ දෘෂ්ටිගතය කියමි: 'ලෝකය ශාශ්වතැ'යි හෝ...සත්ත්ව නෙම මරණින් මතුයෙහි නොමැ වෙයි, නොවන්නේ නොවේය යි; **න තස්ස හොති** - මට නොවෙයි, මෙතෙකින් කියමි, ඒ මට නොවේ නුයි 'ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති' යනු වේ. **'මාගන්දිය'** යි බුදුහු ඒ බමුණු නමින් අමතන සේක....'භගවා' යනු: ගෞරවාධිවචන ඇ...මේ 'භගවා' යනු (සම්බුද්ධියන්) ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියෙක් නුයි 'මාගන්දියාති භගවා' යනු වේ.

ධම්මේසු නිච්චයඤ්ඤ සමුග්ගහීතං - 'ධම්මේසු' යනු: දෙසැට දෘෂ්ටිගතයන්හි; **නිච්චඤ්ඤ** - නිශ්චය කොට විනිශ්චය කොට විමසා වෙසෙසින් විමසා තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා ප්‍රකට කොට, අවසි කොට ගැනීම කොටස් වශයෙන් ගැනීම උතුම් කොට ගැනීම කොවස් කොට ගැනීම රාශිවශයෙන් ගැනීම විශෙෂරාශිවශයෙන් ගැනීම, මේ සැබව අවිපරීත ඇ භූත යැ යාථාවත් ඇ අවිපරීත ඇයි ගන්නා ලද පරාමර්ශී කළ අනිත්‍යවශ කළ ඇතුලත් වැ සිටි බැසගන්නා ලද්දක් නැත, විද්‍යමාන නොවේයි, නොලැබෙයි, ප්‍රහීණ යැ සමුච්ඡින්න යැ සන්සිඳුවන ලද දුරලන ලද අභව්‍යොත්පත්තික කරන ලද ඤාණඇතින්නෙන් දවන ලද නුයි 'ධම්මේසු නිච්ඡයඤ්ඤ සමුග්ගහීතං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුගතභාවාති - 'දිට්ඨිසු ආදීනවං පස්සන්තෝ දිට්ඨියෝ න ගණ්හාමි න පරාමසාමි නාභිනිවිසාමි; අථවා, න ගණ්හිතබ්බා න පරාමසිතබ්බා නාභිනිවිසිතබ්බානි එවම්පි - 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුගතභාවා, අථවා, 'සස්සතෝ ලෝකෝ, ඉදමේව සච්චං, මෝඝමඤ්ඤ'න්ති දිට්ඨිගතමේතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරෝ දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයෝජනං සදුක්ඛං සවිඝාතං සඵපායාසං සපරිළාහං න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරෝධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බෝධාය න නිබ්බානාය සංවත්තතීති දිට්ඨිසු ආදීනවං පස්සන්තෝ දිට්ඨියෝ න ගණ්හාමි න පරාමසාමි නාභිනිවිසාමි; අථවා, න ගණ්හිතබ්බා න පරාමසිතබ්බා නාභිනිවිසිතබ්බාති එවම්පි - 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුගතභාවා'. අථවා, 'අසස්සතෝ ලෝකෝ, අන්තවා ලෝකෝ, අනන්තවා ලෝකෝ, තං ජීවං තං සරීරං, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, හොති ච න ච හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, නෙව හෝති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමේව සච්චං, මෝඝමඤ්ඤ'න්ති දිට්ඨිගතමේතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරෝ දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයෝජනං සදුක්ඛං සවිඝාතං සඵපායාසං සපරිළාහං න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරෝධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බෝධාය න නිබ්බානාය සංවත්තතීති දිට්ඨිසු ආදීනවං පස්සන්තෝ දිට්ඨියෝ න ගණ්හාමි, න පරාමසාමි, නාභිනිවිසාමි; අථවා, න ගණ්හිතබ්බා න පරාමසිතබ්බා නාභිනිවිසිතබ්බාති එවම්පි - 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුගතභාවා.' අථවා, ඉමා දිට්ඨියෝ එවං ගහිතා එවං පරාමට්ඨා එවංගතිකා භවිස්සන්ති එවං අභිසම්පරායාති දිට්ඨිසු ආදීනවං පස්සන්තෝ දිට්ඨියෝ න ගණ්හාමි, න පරාමසාමි, නාභිනිවිසාමි; අථවා, න ගණ්හිතබ්බා න පරාමසිතබ්බා නාභිනිවිසිතබ්බාති එවම්පි- 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුගතභාවා.' අථවා, ඉමා දිට්ඨියෝ නිරයසංවත්තනිකා තිරච්ඡානයෝනිසංවත්තනිකා පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකාති දිට්ඨිසු ආදීනවං පස්සන්තෝ දිට්ඨියෝ න ගණ්හාමි, න පරාමසාමි, නාභිනිවිසාමි; අථවා, න ගණ්හිතබ්බා න පරාමසිතබ්බා නාභිනිවිසිතබ්බාති එවම්පි - 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුගතභාවා.' අථවා, ඉමා දිට්ඨියෝ අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරෝධධම්මාති දිට්ඨිසු ආදීනවං පස්සන්තෝ දිට්ඨියෝ න ගණ්හාමි, න පරාමසාමි, නාභිනිවිසාමි. අථවා, න ගණ්හිතබ්බා න පරාමසිතබ්බා නාභිනිවිසිතබ්බාති එවම්පි- 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුගතභාවා.'

Free Distribution www.aathaapi.org

පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුග්ඝහාය – දෘෂ්ටින්හි ආදීනව දක්මින් දෘෂ්ටින් නො ගන්මි, පරාමශී නො කරමි, පිවිසැ නො සිටිමි; නොහොත් නො ගතග්‍රාහ්‍ය නො දැඟැගතග්‍රාහ්‍යය, නො පිවිසැ සිටිය ග්‍රාහ්‍යය යි මෙසේත් 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුග්ඝහාය' යනු වේ. නොහොත් 'ලෝකය ශාශ්වත යැ, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය මෝඝය' යන තෙල දෘෂ්ටිගහනය දෘෂ්ටිගහනය දෘෂ්ටිකාන්තාරය දෘෂ්ටි නමැති ගුල දෘෂ්ටිවලතය දෘෂ්ටිසංයෝජනය (කායික) දුක් සහිත යැ (චෛතසික) පීඩා සහිත යැ දැඩි ආයාස සහිත යැ පරිදාහ සහිත යැ සංසාර (වට්ටයෙහි) නිවේදය පිණිස නොවෙයි, විරාගය පිණිස උපශමය පිණිස අභිඥානය පිණිස සම්බෝධය පිණිස නිර්වාණය පිණිස නො පවත්නේ නුයි දෘෂ්ටින්හි ආදීනව දක්මින් දෘෂ්ටින් නො ගන්මි, පරාමශී නො කරමි, පිවිසැ නො සිටිමි; නොහොත් නො ගත ග්‍රාහ්‍ය යැ පරාමශී නො කළ ග්‍රාහ්‍ය යැ නො පිවිසැ සිටිය ග්‍රාහ්‍ය නුයි මෙසේත් "පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුග්ඝහාය" යනු වේ. නොහොත් 'ලෝකය අශාශ්වත යැ, ලෝකය අන්තවත් යැ, ලෝකය අනන්තවත් යැ, ජීවය ත් ශරීරයත් ඒ මැය, ජීවය අනෙකෙකැ ශරීරය අනෙකෙකි, මරණින් මතු සත්ත්ව නෙම වෙයි, මරණින් මතු සත්ත්ව නෙම නොවෙයි, මරණින් මතු සත්ත්ව නෙමේ වන්නේ ද නො ද වන්නේ ද වෙයි, මරණින් මතු සත්ත්ව නෙමේ නොමැ වෙයි නො වන්නේ නො වෙයි, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය මෝඝ යැ යන තෙල දෘෂ්ටිගහනය දෘෂ්ටිගහනය දෘෂ්ටිකාන්තාරය දෘෂ්ටිශූලය දෘෂ්ටිවිප්පන්දනය දෘෂ්ටිසංයෝජනය දුක් සහිත යැ පීඩා සහිත යැ දැඩි ආයාස සහිත යැ පරිදාහ සහිත යැ නිවේදය පිණිස නො පවතී, විරාගය පිණිස – නිරෝධය පිණිස – උපශමය පිණිස අභිඥාව පිණිස – සම්බෝධය පිණිස – නිර්වාණය පිණිස නො පවතී නුයි දෘෂ්ටින් කෙරෙහි ආදීනව දක්නෙමි දෘෂ්ටින් නො ගන්මි, පරාමශී නො කරමි, පිවිසැ නොසිටිමි; නොහොත් නො ගතග්‍රාහ්‍ය යැ පරාමශී නො කළ ග්‍රාහ්‍ය යැ නො පිවිසියැ ග්‍රාහ්‍ය යැ'සි මෙසේ ත් 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුග්ඝහාය' යනු වේ. නොහොත් 'මේ දෘෂ්ටිහු මෙසේ ගන්නා ලද්දාහු මෙසේ පරාමශී කරන ලද්දාහු මේබඳු ගති ඇත්තාහු මේබඳු පරලොව ඇත්තාහු වෙති' දෘෂ්ටින්හි ආදීනව දක්නෙමි දෘෂ්ටි නො ගන්මි, පරාමශී නො කරමි; නොහොත් නො ගතග්‍රාහ්‍ය ය, නො දැඟියග්‍රාහ්‍ය යැ, නො පිවිසි යැ ග්‍රාහ්‍ය නුයි මෙසේත් 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුග්ඝහාය' යනු වේ. නොහොත් 'මේ දෘෂ්ටිහු නිරයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නාහු යැ තිරිසන්යොන්හි ඉපදීම පිණිස පවත්නාහු යැ ප්‍රෙතවිෂයයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නාහු යැ' සි දෘෂ්ටින්හි ආදීනව දක්මින් දෘෂ්ටි නො ගන්මි, නො දහම්, නො පිවිසැ සිටිමි; නොහොත් නො ගතග්‍රාහ්‍ය යැ නො දැඟියග්‍රාහ්‍ය ය, නො පිවිසියැ ග්‍රාහ්‍ය නුයි මෙසේත් 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුග්ඝහාය' යනු වේ. නොහොත් 'මේ දෘෂ්ටිහු අනිත්‍යයහ ප්‍රත්‍යයන් විසින් කරන ලද්දාහු ය, ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්නයහ, ක්ෂයවන ස්වභාව ඇත්තාහු, නැසෙන ස්වභාව ඇත්තාහු, නො රැඳෙන ස්වභාව ඇත්තාහු, නිරුද්ධවන ස්වභාව ඇත්තාහ'සි දෘෂ්ටින්හි ආදීනව දක්නෙමි දෘෂ්ටි නො ගන්මි, නො දහම් නො පිවිසෙමි; නොහොත් නො ගතග්‍රාහ්‍ය යැ නො දැඟියග්‍රාහ්‍ය යැ පරාමශී නො කළ ග්‍රාහ්‍ය යැ අභිනිවේශ නො කළග්‍රාහ්‍ය නුයි මෙසේ ත් 'පස්සඤ්ච දිට්ඨිසු අනුග්ඝහාය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අජ්ඣත්තසමඤ්ඤං පවිනං අදක්ඛීති – 'අජ්ඣත්තසමඤ්ඤ'න්ති අජ්ඣත්තං රාගස්ස සඤ්ඤං දෝසස්ස සඤ්ඤං මොහස්ස සඤ්ඤං කොධස්ස – උපනාහස්ස මක්ඛස්ස – පළාසස්ස – ඉස්සාය – මච්ඡරියස්ස – මායාය – සාඨෙය්‍යස්ස ථම්භස්ස – සාරම්භස්ස – මානස්ස – අතිමානස්ස – මදස්ස – පමාදස්ස – සබ්බකිලෙසානං – සබ්බදුච්චරිතානං – සබ්බදරථානං – සබ්බපරිළාහානං – සබ්බසන්තාපානං – සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං සඤ්ඤං උපසඤ්ඤං වූපසඤ්ඤං නිබ්බුතිං පටිප්පස්සද්ධිං; **පවිනන්ති** – පවිනන්තෝ විවිනන්තෝ පවිවිනන්තෝ තුලයන්තෝ තීරයන්තෝ විභාවයන්තෝ විභූතං කරොන්තෝ; 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා'ති පවිනන්තෝ විවිනන්තෝ පවිවිනන්තෝ තුලයන්තෝ තීරයන්තෝ විභාවයන්තෝ විභූතං කරොන්තෝ; 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා' ති –පෙ– 'සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා'ති පවිනන්තෝ විවිනන්තෝ පවිවිනන්තෝ තුලයන්තෝ තීරයන්තෝ විභූතං කරොන්තෝ; 'යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරොධධම්මං'න්ති පවිනන්තෝ විවිනන්තෝ පවිවිනන්තෝ තුලයන්තෝ තීරයන්තෝ විභාවයන්තෝ විභූතං කරොන්තෝ; **අදක්ඛීති**– අදසා[1] අද්දක්ඛි අපසි පටිවිජ්ඣීති 'අජ්ඣත්තසමඤ්ඤං පවිනං අදක්ඛං.'

තෙනාහ භගවා:

> "ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති ('මාගණ්ඩියා'ති භගවා)
> ඨමෙමඤ්ඤං නිවෙජය්‍ය සමුග්ගහීතං,
> පස්සඤ්ච දිට්ඨීසු අනුග්ගහාය
> අජ්ඣත්තසමඤ්ඤං පවිනං අදක්ඛී"ති.

9 - 4

> විනිවජ්ඣා යානි පකප්පිතානි (ඉති මාගණ්ඩියෝ)
> නෙ වෙ මුනි ඔඝි අනුග්ගහාය,
> අජ්ඣත්තසමඤ්ඤාති යමෙතමත්ථං
> කථනනු ධීරෙහි පවෙදිතං තං.[2]

විනිවජ්ඣා යානි පකප්පිතානීති – 'විනිවජ්ඣා' වුච්චන්ති දිට්ඨිගතානි; **පකප්පිතානීති** – කප්පිතා පකප්පිතා අභිසඞ්ඛතා සඞ්ඝටිතාති පකප්පිතානි; අථවා, අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා විපරිණාමධම්මාතිපි පකප්පිතානීති– විනිවජ්ඣා යානි පකප්පිතානි; **ඉති මාගණ්ඩියොති** – 'ඉති'ති පදසන්ධි පදසංසග්ගො පදපාරිපූරි අක්ඛරසමවායො බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතා නාමෙතං 'ඉති'ති; මාගණ්ඩියොති – තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නාමං සඞ්ඛා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරොති 'ඉති මාගණ්ඩියෝ.'[3]

නෙ වෙ මුනි ඔඝි අනුග්ගහාය අජ්ඣත්තසමඤ්ඤාතීති යමෙතමත්ථන්ති– 'නෙ වෙ' ති දිට්ඨිගතානි; **මුනීති** – මොනං වුච්චති ඤාණං –පෙ– සඞ්ගජාලමතිච්ච සො මුනීති; **අනුග්ගහාය**ාති – දිට්ඨීසු ආදීනවං පස්සන්තෝ දිට්ඨියො න ගණ්හාමි න පරාමසාමි නාභිනිවිසාමීති ච භණති අජ්ඣත්තසමඤ්ඤාති ච භණති; **යමෙතමත්ථන්ති** – යං පරමත්ථන්ති – 'නෙ වෙ මුනි ඔඝි අනුග්ගහාය අජ්ඣත්තසමඤ්ඤාති යමෙතමත්ථං.'

---

1. අද්දසං - ස්‍ය. 2. පවෙදිතඤ්ච - ම්‍යනුප. 3. මාගණ්ඩියොති - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

අජ්ඣත්තසමුට්ඨානං පවිතං අදක්ඛිං - 'අජ්ඣත්තසමුට්ඨානං' යනු: අධ්‍යාත්ම යෙහි රාගයාගේ සන්හිඳීම දොෂයාගේ – මොහයාගේ සන්හිඳීම ක්‍රොධයාගේ – උපනාහ – මක්‍ඛව – පළාස – ඊර්ෂ්‍යා – මාත්සර්‍ය – මායා – සාඨෙය්‍ය – සතම්භ – සාරම්භ – මාන – අතිමාන – මද – ප්‍රමාදයාගේ – සියලු කෙලෙසුන්ගේ සියලු දුශ්චරිතයන්ගේ – සියලු දරථයන්ගේ – සියලු පරිදාහයන්ගේ සියලු සන්තාපයන්ගේ – සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන්ගේ ශාන්තිය ව්‍යුපශාන්තිය නිර්වෘතිය ප්‍රතිප්‍රශ්‍රබ්ධිය; **පවිතං** – (සිව්සස්) වඩමින් වෙසෙසින් වඩමින් ප්‍රකර්‍ෂයෙන් වඩමින් තුලනය කෙරෙමින් තීරණය කෙරෙමින් සලකමින් ප්‍රකට කෙරෙමින්; 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි...'සියලු සංස්කාරයෝ දුක්ඛ' යි...'සියලු ධර්‍මයෝ අනාත්මයෝ යැ'යි 'යම් කිසි සමුදයධර්‍මයෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ යි' වඩමින් වෙසෙසින් වඩමින් ප්‍රකර්‍ෂයෙන් වඩමින් තුලනය කෙරෙමින් තීරණය කෙරෙමින් විභාවනය කෙරෙමින් විභූත කෙරෙමින්; **අදක්ඛිං** – දැක්කෙමි දිටිමි බැලුවෙමි (නුවණින්) ප්‍රතිවෙධ කෙළෙමි නුයි 'අජ්ඣත්ත-සමුට්ඨානං පවිතං අදක්ඛිං' යනු' වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"**ඉදං වදාමි** -පෙ- **අජ්ඣත්තසමුට්ඨානං පවිතං අදක්ඛිං**" සි.

9 – 4

(මාගන්දිය තෙම මෙසේ කියා:) විනිශ්චය කොට ගත්තා ලද යම් දෙසැට දෘෂ්ටිධර්‍ම කෙනෙක් ප්‍රකල්පිත වූවාහු ද, ඒ දෘෂ්ටිධර්‍මයන් සවිඥ මුනි වූ නෙපි එකාන්තයෙන් නො ගෙන අධ්‍යාත්මශාන්ති යයි තෙල යම් අර්‍ථයක් වදාළහු ද, ධීරයන් විසින් ඒ පරමාර්‍ථය කෙසේ ප්‍රකාශ කරන ලද ද?

විනිච්ඡයා යානි පකප්පිතානි – 'විනිච්ඡය' යි ද්වාෂෂ්ටිදෘෂ්ටිගතයෝ කියනු ලැබෙන්. **පකප්පිතානි** – කල්පිත ප්‍රකල්පිත අභිසංස්කෘත වූවාහු මොනොවට පිහිටුවන ලද්දාහු නුයි 'පකප්පිත' නම් වෙති; නොහොත් අනිත්‍ය – සංස්කෘත – ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූවාහු ක්‍ෂයවන සුලු නැසෙන සුලු නො ඇලෙන සුලු නිරුද්ධවන සුලු විපරිණාමසවභාව ඇත්තාහු නුයි ද 'පකප්පිත' නුයි 'විනිච්ඡයා යානි පකප්පිතානි' යනු වේ. **ඉති මාගන්දියෝ** – 'ඉති' යනු: පදසන්ධි යැ පදසංඝාත යැ පදපාරිපූරි යැ අක්‍ෂරසම්පාය යැ ව්‍යඤ්ජනශ්ලිෂ්ටතා යැ පදානුපූර්‍වතා නම් තෙල 'ඉති' යනු. 'මාගන්දියෝ' යනු ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ නම යැ සඤ්ඤා යැ සංඥා යැ ප්‍රඥප්ති යැ ව්‍යවහාරය නුයි 'ඉති මාගන්දියෝ' යනු වේ.

තෙ වෙ මුනි ඕඝ අනුග්ගහාය අජ්ඣත්තසමුට්ඨානීති යමෙතමත්ථං – 'තෙ වෙ' යනු: ද්වාෂෂ්ටිදෘෂ්ටිගතයෝ යි. **මුනි** යනු: 'මොන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි ..(2-8 සුත්‍රනිද්දේශය.) **අනුග්ගහාය** – දෘෂ්ටින්හි ආදීනව දක්මින් **දෘෂ්ටි** නො ගත්මි පරාමර්‍ශ නො කෙරෙමි අභිනිවේශ නො කෙරෙමි ද කියවු, අධ්‍යාත්මශාන්තිය'යි ද කියවු; **යමෙතමත්ථං** – යම් පරමාර්‍ථයක් නුයි 'තෙ වෙ මුනි ඕඝ අනුග්ගහාය අජ්ඣත්තසමුට්ඨානීති යමෙතමත්ථං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථන්නු ධීරෙහි පවේදිතං තන්ති – 'කථන්නූ'ති පදං සංසයපුච්ඡා විමතිපුච්ඡා දෙළ්හකපුච්ඡා අනෙකංසපුච්ඡා, එවන්නුඛෝ න නුඛෝ-කින්නුඛෝ කථන්නුඛෝති කථන්නූ; **ධීරෙහීති** – ධීරෙහි පණ්ඩිතෙහි පඤ්ඤවන්තෙහි බුද්ධිමන්තෙහි ඤාණීහි විභාවීහි මෙධාවීහි; **පවේදිතන්ති**– වේදිතං පවේදිතං ආවිකතං දෙසිතං පඤ්ඤපිතං පට්ඨපිතං විභත්තං උත්තානීකතං පකාසිතන්ති 'කථන්නූ ධීරෙහි පවේදිතං තං'.

තෙනාහ සෝ බ්‍රාහ්මණෝ:

''වනිබ්බයා යානි පකප්පිතානි (ඉති මාගන්දියෝ)
නෙ වේ මුනි බ්‍රූසි අනුග්ඝහාය,
අජ්ඣත්තසන්තීති යමෙතමත්ථං
කථන්නූ ධීරෙහි පවේදිතං ත''න්ති.

9 - 5

න දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණෙන ('මාගන්දියා'ති භගවා)
සීලබ්බතෙනාපි න සුද්ධිමාහ,
අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා[1]
අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙන.
එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ඝහාය
සමෙතා අනිස්සාය භවං න ජප්පෙ.

න දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණෙනාති – දිට්ඨියාපි[2] සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ, න කථෙමි[3] න භණාමි[4] න දීපයාමි; න වොහරාමි සුතියාපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ, න කථෙමි[5], න භණාමි,[6] න දීපයාමි[7] න වොහරාමි දිට්ඨියා සුතියාපි[8] සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ, න කථෙමි, න භණාමි, න දීපයාමි, න වොහරාමි; ඤාණෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ, න කථෙමි, න භණාමි න දීපයාමි, න වොහරාමීති – න දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණෙන. **මාගන්දියාති භගවාති** – 'මාගන්දියා'ති භගවා තං බ්‍රාහ්මණං නාමෙන ආලපති; භගවාති – ගාරවාධිවචනං –පෙ– සච්ඡිකාපඤ්ඤත්ති යදිදං 'භගවා'ති – 'මාගන්දියාති භගවා.'

සීලබ්බතෙනාපි න සුද්ධිමාහාති – සීලෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ, න කථෙමි, න භණාමි, න දීපයාමි, න වොහරාමි; වතෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ, න කථෙමි, න භණාමි, න දීපයාමි, න වොහරාමි; සීලබ්බතෙනාපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං නාහ, න කථෙමි, න භණාමි, න දීපයාමි, න වොහරාමීති 'සීලබ්බතෙනාපි න සුද්ධිමාහ.'

---

1. අසුතියා අඤ්ඤාණා – ස්‍යා. ම්‍යුප. 2. දිට්ඨෙනාපි – සීමු. II. දිට්ඨියාපි – ඉඡා. PTS.
3. කථෙසි – සබ්බත්ථ. 4. භණසි – සබ්බත්ථ. 5. කථෙසි – සීමු. II. PTS.
6. භණසි – සීමු. II. 7. දීපයසි. සීමු. II. 8. සුතෙනපි – සබ්බත්ථ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථඤහු ධීරෙහි පවෙදිතං තං – යනු: 'කථඤහු' යන පදය සෑක විචාරීම යැ විමතිපෘච්ඡා යැ විවිකිච්ඡාපෘච්ඡා යැ අනේකාංශපෘච්ඡා යැ: මෙසේ දේ නෝ, නො වේ දේ හෝ, කිමෙක් දේ හෝ, කෙසේ දේ හෝ නුයි 'කථඤහු' යනු වේ. ධීරෙහි – ධීරයන් විසින් පණ්ඩිතයන් විසින් ප්‍රාඥවතුන් විසින් බුද්ධිමතුන් විසින් නුවණැතියන් විසින් විභාවීන් විසින් ප්‍රාඥයන් විසින්; **පවෙදිතං** – දක්නා ලද ප්‍රකාශ කරන ලද කියන ලද දෙසන ලද පනවන ලද තබන ලද විභාග කරන ලද ප්‍රකට කරන ලද ප්‍රකාශ කරන ලද නුයි 'කථඤහු ධීරෙහි පවෙදිතං තං' යනු වේ.

එයින් කියැ ඒ බමුණු:

"විනිච්ඡයා යානි -පෙ- පවෙදිතං තං" යී.

9 - 5

(බුදුහු 'මාගන්දිය' යි මෙසේ වදාළහ:) මම දෘෂ්ටියෙන් ශුද්ධිය නො කියමි. ශ්‍රැතියෙන් – සමාපත්තිඥානයෙන් – බාහිර ශීලව්‍රතයෙනු දු ශුද්ධිය නො කියමි. (දශවස්තුක) සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙන් වෙන් වැ තවාඛ්‍යශ්‍රැතියෙන් වෙන් වැ කර්මස්වකතා සත්‍යානුලෝමිකඥානයෙන් වෙන් වැ ප්‍රාතිමෝක්ෂ-සංවරයෙන් වෙන් වැ ධුතාඛ්‍යව්‍රතයෙන් වෙන් වැ ශුද්ධිය නො කියමි. ඒ සම්‍යග්දෘෂ්ට්‍යාදිමාත්‍රයකිනු දු නො කියමි. තවද තෙල දෘෂ්ටි ආදි ධර්මයන් දුරු කොට අදෘෂ්ටි ආදි ධර්මයන් අනුග්‍රහ කොට ශාන්ත තෙමේ (වක්‍රාදීන් අතුරෙන් කිසිවක්) නිශ්‍රය නො කොට කාමාදි භවය නො පතන්නට සමර්ථ වන්නේය.

න දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණේන – දෘෂ්ටියෙන් ද ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය, **නාහ** – නො කියමි. නො බෙණෙමි. නො දක්වමි. නො වහරමි. ශ්‍රැතියෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරි-ශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය **නාහ** – නො කියමි, නො බෙණෙමි නො දක්වමි නො වහරමි. දෘෂ්ටිශ්‍රැතියෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය **නාහ** – නො කියමි, නො බෙණෙමි නො දක්වමි නො වහරමි. සමාපත්තිඥානයෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය **'නාහ'** නො කියමි. නො බෙණෙමි නො දක්වමි ව්‍යවහාර නො කෙරෙමි නුයි 'න දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණේන යනු වේ. **මාගන්දියාති භගවා** – 'මාගන්දිය' යි බුදුහු ඒ බමුණා නමින් ආමන්ත්‍රණය කෙරෙති. **භගවා** – යනු: ගෞරවාධිවචන යැ...මේ 'භගවා' යනු සියලු ධර්මයන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියක් නුයි 'මාගන්දියාති භගවා' යනු වේ.

සීලබ්බතේනාපි න සුද්ධිමාහ – ශීලයෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය **නාහ** – නො කියමි නො බෙණෙමි නො දක්වමි නො වහරමි. ව්‍රතයෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය 'නාහ' නො කියමි නො බෙණෙමි නො දක්වමි නො වහරමි. ශීලව්‍රතයෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය **'නාහ'** නො කියමි නො බෙණෙමි නො දක්වමි නො වහරමි නුයි 'සීලබ්බතේනාපි න සුද්ධිමාහ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අදිට්ඨියා අසුතියා අඤ්ඤාණා අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙනාති- දිට්ඨී[1] ඉච්ඡිතබ්බා දසවත්ථුකා සම්මාදිට්ඨි: අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකෝ, අත්ථි අයං ලොකෝ, අත්ථි පරෝ ලොකෝ, අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති. සවණම්පි ඉච්ඡිතබ්බං පරතොඝොසො: සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථා උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං. ඤාණම්පි ඉච්ඡිතබ්බං: කම්මස්සකතං ඤාණං, සච්චානුලොමිකං ඤාණං, අභිඤ්ඤාඤාණං සමාපත්තියා ඤාණං. සීලම්පි ඉච්ඡිතබ්බං: පාතිමොක්ඛසංවරෝ. වතම්පි ඉච්ඡිතබ්බං අට්ඨ ධුතඞ්ගානි: ආරඤ්ඤිකඞ්ගං පිණ්ඩපාතිකඞ්ගං පංසුකූලිකඞ්ගං තෙචීවරිකඞ්ගං සපදානචාරිකඞ්ගං ඛලුපච්ඡාභත්තිකඞ්ගං නෙසජ්ජිකඞ්ගං යථාසන්ථතිකඞ්ගන්ති- අදිට්ඨියා අසුතියා අඤ්ඤාණා අසීලතා අබ්බතා. **නොපි තෙනාති** – නාපි සම්මාදිට්ඨිමත්තෙන නාපි සවණමත්තෙන නාපි ඤාණමත්තෙන නාපි සීලමත්තෙන නාපි වතමත්තෙන අජ්ඣත්තසන්තිං පත්තෙනා හොති. නපි විනා එතෙහි ධම්මෙහි අජ්ඣත්තසන්තිං පාපුණාති. අපිච, සම්භාරා ඉමෙ ධම්මා හොන්ති අජ්ඣත්තසන්තිං පාපුණිතුං අධිගන්තුං ඵුසිතුං[2] සච්ඡිකාතුන්ති 'අදිට්ඨියා අසුතියා අඤ්ඤාණා අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙන.'

එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ගහායාති – 'එතෙ'ති කණ්හපක්ඛිකානං ධම්මානං සමුග්ඝාතතො පහානං ඉච්ඡිතබ්බං, තෙධාතුකෙසු කුසලෙසු ධම්මෙසු අනම්මයතා[3] ඉච්ඡිතබ්බා, යතො කණ්හපක්ඛියා ධම්මා සමුග්ඝාතපහානෙන පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා[4] අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තෙධාතුකෙසු ච කුසලෙසු ධම්මෙසු අනම්මයතා හොති. එත්තාවතාපි න ගණ්හාති, න පරාමසති, නාභිනිවිසති. අථවා, න ගණ්හිතබ්බා න පරාමසිතබ්බා නාභිනිවිසිතබ්බාති එවම්පි- 'එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ගහාය.' යතො තණ්හා ච දිට්ඨි ච මානො ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා[4] අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා[5], එත්තාවතාපි න ගණ්හාති න පරාමසති නාභිනිවිසතීති එවම්පි – 'එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ගහාය.' යතො පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ච අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ච ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරෝ ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, එත්තාවතාපි න ගණ්හාති න පරාමසති නාභිනිවිසතීති එවම්පි- 'එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ගහාය.'

---

1. දිට්ඨි - සීමු. II. 2. එඡිතුං - ඉඡං. 3. අකම්මයතා - සීමු. II.
4. තාලවත්ථුකතා - ඝ. 5. අනුප්පාදධම්මතා - සීමු. II. ඉඡං.

Free Distribution www.aathaapi.org

අදිට්ඨියා අස්සුතියා අඤ්ඤාණා අසීලතා අබ්බතා නෝ'පි තෙන – 'දෙන ලද්දෙහි ඵල ඇත, යදන ලද්දෙහි ඵල ඇත, පූදන ලද්දෙහි ඵල ඇත, කුශලාකුශලකර්මයන්ගේ ඵල විපාක ඇත, මේලොව ඇත, පරලොව ඇත' මවු ඇත, පියා ඇත, ඔපපාතික සත්ත්වයෝ ඇත්තාහ. මේලොවත් පරලොවත් තුමූ මැ නුවණින් දැන ප්‍රකාශ කරන සම්‍යග්ගත වූ සම්‍යක්-ප්‍රතිපන්න වූ ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයෝ ලොකයෙහි ඇත්තාහ' යන දශවස්තුක සම්‍යග්දෘෂ්ටි සඞ්ඛ්‍යාත දෘෂ්ටිය ද කැමැති විය යුත්තීය.' සූත්‍ර යැ ගෙය්‍ය යැ වෙය්‍යාකරණ යැ ගාථා යැ උදාන යැ ඉතිවුත්තක යැ ජාතක යැ අබ්භූතධම්ම යැ වෙදල්ල යැ යන (නවාඞ්ගවශයෙන්) පරතොඝොෂ සඞ්ඛ්‍යාත ශ්‍රවණය ද කැමැති විය යුතු යැ. කාමූපසංහිතඥානය යැ සත්‍යානුලෝමිකඥානය යැ අභිඥාඥානය යැ සමාපත්තිඥානය යැ යන ඥානය ද කැමැති විය යුතු යැ. ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවර සඞ්ඛ්‍යාත ශීලය ද කැමැති විය යුතු යැ. ආරණ්‍යකාඞ්ග යැ පිණ්ඩපාතිකාඞ්ග යැ පාංශුකූලිකාඞ්ග යැ තෙචීවරිකාඞ්ග යැ සපදානචාරිකාඞ්ග යැ ඛලුපච්ඡාභත්තිකාඞ්ග යැ නෙසජ්ජිකාඞ්ග යැ යථාසන්ථතිකාඞ්ග යැ යන අෂ්ට ධුතාඞ්ගසඞ්ඛ්‍යාත ව්‍රතය ද කැමැති විය යුත්තේ නුයි 'අදිට්ඨියා අස්සුතියා අඤ්ඤාණා අසීලතා අබ්බතා' යනු වේ. **නෝ පි තෙන** – නො ද සම්‍යග්දෘෂ්ටිමාත්‍රයෙන් නො ද ශ්‍රවණ මාත්‍රයෙන් නො ද ඥානමාත්‍රයෙන් නො ද ශීලමාත්‍රයෙන් නෝ ද ව්‍රතමාත්‍රයෙන් අධ්‍යාත්මඥානතියට පැමිණීමේ වෙයි. තෙල ධර්මයන්ගෙන් වෙත් වැ අධ්‍යාත්මඥානතියට නො ද පැමිණෙයි. තවද මේ ධර්මයෝ අධ්‍යාත්ම-ඥානතියට පැමිණෙන්නට අධිගම කරන්නට ස්පර්ශ කරන්නට ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නට උපකාර වූවාහු වෙත් නුයි 'අදිට්ඨියා අස්සුතියා අඤ්ඤාණා අසීලතා අබ්බතා නෝ 'පි තෙන' යනු වේ.

එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුගඝනාය – 'එතෙ' යනු: කෘෂ්ණපක්ෂයෙහි වූ ධර්මයන්ගේ තැසීමෙන් ප්‍රහාණය කැමැති විය යුතුය; තුන්බිමට අයත් කුශලධර්මයන්හි තෘෂ්ණා රහිත බව කැමැති විය යුතුය; යම් තැනෙක පටන් කෘෂ්ණපක්ෂයෙහි වූ ධර්මයෝ සමුච්ඡේද ප්‍රහාණයෙන් ප්‍රහීණ වූවාහු උසුන්මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනුඅභාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙහි නූපදනා පියවි ඇත්තාහු වෙත් ද, තෙධාතුකකුශල-ධර්මයන්හි දු තෘෂ්ණා රහිත බව වේ ද, මෙතෙකිනු දු ග්‍රහණය නො කෙරෙයි, පරාමර්ශ නො කෙරෙයි, අභිනිවේශ නො කෙරෙයි. නොහොත් නො ගනයුත්තාහු නො දැහියයුත්තාහු නො පිවිසියැ යුත්තාහු වෙත් නුයි-මෙසේ ත් 'එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුගඝනාය' යනු වේ. යම් තැනෙක පටන් තෘෂ්ණාවත් දෘෂ්ටියත් මානයත් ප්‍රහීණ වූවාහු උසුන්මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනභාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙහි නූපදනා පියවි ඇත්තාහු වෙත් ද, මෙතෙකිනු දු ග්‍රහණ – පරාමර්ශ-අභිනිවේශ නො කෙරේ නුයි – මෙසේ ත් 'එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුගඝනාය' යනු වේ. යම් තැනෙක පටන් පුණ්‍යාභිසංඝස්කාරයත් අපුණ්‍යාභිසංඝස්කාරයත් ආනෙඤ්ජාභිසංඝස්කාරයත් ප්‍රහීණ වූවාහු උසුන්මුල් ඇත්තාහු අනභාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙහි අනුත්පාදස්වභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, මෙතෙකිනුදු ග්‍රහණ – පරාමර්ශ – අභිනිවේශ නො කෙරේ නුයි – මෙසේත් 'එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුගඝනාය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සඤ්ඤා අනිස්සාය භවං න ජප්පෙති – 'සඤ්ඤා'ති රාගස්ස සම්තත්තා සඤ්ඤා, දොසස්ස සම්තත්තා සඤ්ඤා, මොහස්ස සම්තත්තා සඤ්ඤා, කොධස්ස – උපනාහස්ස – මක්ඛස්ස – පළාසස්ස – ඉස්සාය – මච්ඡරියස්ස – මායාය – සාඨෙය්‍යස්ස –ථම්භස්ස – සාරම්භස්ස – මානස්ස – අතිමානස්ස – මදස්ස – පමාදස්ස – සබ්බකිලෙසානං – සබ්බදුච්චරිතානං – සබ්බදරථානං – සබ්බපරිළාහානං – සබ්බසන්තාපානං – සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං සන්තත්තා සම්තත්තා වූපසම්තත්තා විජ්ඣාතත්තා නිබ්බුතත්තා විගතත්තා[1] පටිප්පස්සද්ධත්තා සඤ්ඤා උපසඤ්ඤා වූපසඤ්ඤා නිබ්බුතා පටිප්පස්සද්ධීති 'සඤ්ඤා'. **අනිස්සායාති** – දෙ නිස්සයා: තණ්හානිස්සයෝ ච දිට්ඨිනිස්සයෝ ච –පෙ– අයං තණ්හානිස්සයෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිනිස්සයෝ. තණ්හානිස්සයං පහාය දිට්ඨිනිස්සයං පටිනිස්සජ්ජිත්වා වකඛුං අනිස්සාය සොතං අනිස්සාය ඝානං අනිස්සාය ජිව්හං අනිස්සාය කායං අනිස්සාය මනං අනිස්සාය රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ ධම්මෙ කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුඛං චීවරං පිණ්ඩපාතං සෙනාසනං ගිලානපච්චය භෙසජ්ජපරික්ඛාරං කාමධාතුං රූපධාතුං අරූපධාතුං කාමභවං රූපභවං අරූපභවං සඤ්ඤාභවං අසඤ්ඤාභවං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවං එකවොකාරභවං චතුවොකාරභවං පඤ්චවොකාරභවං අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ අනිස්සාය අගණ්හිත්වා අපරාමසිත්වා අනභිනිවිසිත්වාති – 'සඤ්ඤා අනිස්සාය.' **භවං න ජප්පෙති** – කාමභවං න ජප්පෙය්‍ය, රූපභවං න ජප්පෙය්‍ය, අරූපභවං න ජප්පෙය්‍ය, තපජප්පෙය්‍ය, න අභිජප්පෙය්‍යාති – 'සඤ්ඤා අනිස්සාය භවං න ජප්පෙ.'

තෙනාහ භගවා:

"න දිට්ඨියා න සුතියා[2] න ඤාණෙන (මාගන්දියාති භගවා)
සීලබ්බතෙනාපි න සුද්ධිමාහ,
අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා
අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙන.
එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ගහාය
සඤ්ඤා අනිස්සාය භවං න ජප්පෙ"ති.

9 – 6

තෙ වෙ කිර දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණෙන
(ඉති මාගන්දියො)
සීලබ්බතෙනාපි න සුද්ධිමාහ,
අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා
අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙන.
මඤ්ඤාමහං මොමූහමේව ධම්මං
දිට්ඨියා එකෙ පවෙචනති සුද්ධිං.

---

1. විගතත්තා - ඉ. II. 2. නඤ්ඤතියා - සී්ම. I. සී්ම. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

සඤ්ඤා අනිස්සාය භවං න ජප්පෙ – 'සඤ්ඤා' යනු: රාගය සන්හිඳුවන ලද බැවින් ශාන්ත යැ, ද්වේෂය ශමිත වන බැවින් ශාන්ත යැ මෝහය ශමිත වන බැවින් ශාන්ත යැ, ක්‍රෝධය – උපනාහය – මක්ඛය – පළාසය – ඊෂ්‍යාව – මාත්සර්‍යය – මායාව – සාඨෙය්‍යය – ථම්භය – සාරම්භය – මානය – අතිමානය – මදය – ප්‍රමාදය – සර්‍වක්ලේශයන් – සර්‍වදුශ්චරිතයන් – සර්‍වදරථයන් සර්‍වපරිදාහයන් – සර්‍වසන්තාපයන් – සර්‍වාකුශලාභිසංස්කාරයන් ශාන්තවන බැවින් ශමිත වන බැවින් ව්‍යුපශමිත වන බැවින් දවන ලද බැවින් නිවන ලද බැවින් දුරුව ගිය බැවින් වෙසෙසින් තසත ලද බැවින් ශාන්ත වූයේ උපශාන්ත වූයේ වෙසෙසින් උපශාන්ත වූයේ නිවුණේ වෙසෙසින් තසත ලදුයේ නුයි 'සඤ්ඤා' යනු වේ. **අනිස්සාය** – තෘෂ්ණානිශ්ශ්‍රය ද දෘෂ්ටිනිශ්ශ්‍රය දැයි නිශ්ශ්‍රය...දෙකෙකි; තෘෂ්ණානිශ්ශ්‍රය හැර දෘෂ්ටිනිශ්ශ්‍රය දුරලා චක්ෂුස්ප්‍රසාදය නො නිසා ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය නිශ්‍රය නො කොට ඝ්‍රාණප්‍රසාදය නො නිසා ජිහ්වාප්‍රසාදය නො නිසා කායප්‍රසාදය නො නිසා මනඃප්‍රසාදය නො නිසා රූප – ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය – ධර්‍මයන් – කුලය – ගණයා – ආවාසය ලාභය – යශස – ප්‍රශංසාව – සුඛය – චීවරය – පිණ්ඩපාතය – සෙනසුන – ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර – කාමධාතුව – රූපධාතුව – අරූපධාතුව – කාම – භවය – රූපභවය – අරූපභවය – සඤ්ඤාභවය – අසඤ්ඤාභවය – නෙව – සඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවය – එකවොකාරභවය – චතුවොකාරභවය – පඤ්ච – වොකාරභවය – අතීතය – අනාගතය – ප්‍රත්‍යුත්පන්නය – දෘෂ්ටශ්‍රුතමුත විඤ්ඤාතව්‍යධර්‍මයන් නිශ්‍රය නො කොට ග්‍රහණය නො කොට පරාමර්ශී නො කොට අභිනිවෙශ නො කොට නුයි – 'සඤ්ඤා අනිස්සාය' යනු වේ. **භවං න ජප්පෙ** – කාමභවය නො පතන්නේ යැ, රූපභවය නො පතන්නේ යැ, අරූපභවය නො පතන්නේ යැ, ප්‍රකෘතියෙන් නො පතන්නේ යැ, වෙසෙසින් නො පතන්නේ නුයි 'සඤ්ඤා අනිස්සාය භවං න ජප්පෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"න දිට්ඨියා න සුතියා -පෙ- සඤ්ඤා අනිස්සාය භවං න ජප්පෙ"යි

9 – 6

(මාගන්දිය තෙම මෙසේ කීය:) ඉදින් දෘෂ්ටියෙන් ශුද්ධිය නො කියවු නම්, ශ්‍රුතියෙන් – සම්‍යක්ඤානයෙන් – ශීලව්‍රතයෙනු දු නො කියවු නම්, යලි දෘෂ්ටියෙන් වෙන් වැ ශ්‍රුතියෙන් වෙන් වැ ඥානයෙන් වෙන් වැ ශීලයෙන් වෙන් වැ ව්‍රතයෙන් වෙන් වැ ශුද්ධිය නො කියවු නම්, ඒ දෘෂ්ට්‍යාදිමාත්‍රයෙනුදු නො කියවු නම්, මම තොපගේ මේ ධර්‍මය අතිශයින් මූස වූවක් මැ කොට සිතමි. ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් දෘෂ්ටියෙන් ශුද්ධිය කැමැති වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

නෝ වේ කිර දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණේනාති – දිට්ඨියාපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං 'නාහ, න කථෙසි, න භණසි, න දීපයසි, න වොහරසි. සුතෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං – දිට්ඨසුතෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං – ඤාණෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං 'නාහ න කථෙසි න භණසි න දීපයසි න වොහරසීති– 'නෝ වේ කිර දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණේන.' **ඉති මාගන්දියෝති**– 'ඉති'ති පදසන්ධි –පෙ– **මාගන්දියෝති** – තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නාමං –පෙ– 'ඉති මාගන්දියෝ.'

සීලබ්බතේනාපි න සුද්ධිමාහාති – සීලේනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං –පෙ– වතේනපි[1] සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං –පෙ– සීලබ්බතේනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං 'නාහ' න කථෙසි න භණසි න දීපයසි න වොහරතීති 'සීලබ්බතේනාපි න සුද්ධිමාහ.'

අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා අසීලතා අබ්බතා නොපි තේනාති– දිට්ඨිපි ඉච්ඡිතබ්බාති එවං භණසි; සවණම්පි ඉච්ඡිතබ්බන්ති එවං භණසි; ඤාණම්පි ඉච්ඡිතබ්බන්ති එවං භණසි; සීලම්පි ඉච්ඡිතබ්බන්ති එවං භණසි; වතම්පි ඉච්ඡිතබ්බන්ති එවං භණසි. න සක්කොසි එකංසෙන අනුජානිතුං න සක්කොසි එකංසෙන පටික්ඛිපිතුන්ති 'අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා අසීලතා අබ්බතා නොපි තේන.'

මඤ්ඤාමහං මොමූහමේව ධම්මන්ති – මොමූහධම්මෝ අයං තුය්හං බාලධම්මෝ මූළ්හධම්මෝ අඤ්ඤාණධම්මෝ අමරාවික්ඛේපධම්මෝති එවං මඤ්ඤාමි එවං ජානාමි එවං ආජානාමි එවං විජානාමි එවං පටිවිජානාමි එවං පටිවිජ්ඣාමීති 'මඤ්ඤාමහං මොමූහමේව ධම්මං.'

දිට්ඨියා එකේ පවේචනන්ති සුද්ධීනති – දිට්ඨියා එකේ සමණබ්‍රාහ්මණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවේචනති: "සස්සතෝ ලෝකෝ, ඉදමේව සච්චං, මෝඝමඤ්ඤ"න්ති දිට්ඨියා එකේ සමණබ්‍රාහ්මණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවේචනති. "අසස්සතෝ ලෝකෝ –පෙ– නේව හොති න න හොති තථාගතෝ පරමරණා, ඉදමේව සච්චං මෝඝමඤ්ඤ"න්ති දිට්ඨියා එකේ සමණබ්‍රාහ්මණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවේචනන්තීති 'දිට්ඨියා එකේ පවේචනති සුද්ධිං.'

තේනාහ සෝ බ්‍රාහ්මණෝ:

"නෝ වේ කිර දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණේන (ඉති මාගන්දියෝ)

සීලබ්බතේනාපි න සුද්ධිමාහ,
අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා
අසීලතා අබ්බතා නොපි තේන.
මඤ්ඤාමහං මොමූහමේව ධම්මං
දිට්ඨියා එකේ පවේචනති සුද්ධි"න්ති.

---

1. වතේනපි – PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

නො මෙ කිර දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණෙන – දෘෂ්ටියෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය 'නාහ' කෙපි නො කියවු, නො බණවු, නො දක්වවු, නො වහරවු; ශ්‍රුතයෙනු දු ශුද්ධිය... පරිමුක්තිය...දෘෂ්ටිශ්‍රුතයෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය...ඥානයෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය 'නාහ' නො කියවු, නො බණවු, නො දක්වවු, නො වහරවු නුයි 'නො මෙ කිර දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණෙන' යනු වේ. **ඉති මාගන්දියො** – 'ඉති' යනු: පදසන්ධි යැ... මාගන්දියො යනු: ඒ බමුණාගේ නම යැ...'ඉති මාගන්දියො' යනු වේ.

සීලබ්බතෙනාපි න සුද්ධිමාහ – ශීලයෙනු දු ශුද්ධිය...වුතයෙනු දු ශුද්ධිය... ශීලයෙන් හා වුතයෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය 'නාහ' නො කියවු, නො බණවු, නො දක්වවු, නො වහරවු නුයි 'සීලබ්බතෙනාපි න සුද්ධිමාහ' යනු වේ.

අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙන – දෘෂ්ටියත් කැමැති විය යුතු ය'යි මෙසේ කියවු, ශ්‍රවණයත් කැමැති විය යුතුය'යි මෙසේ කියවු, ඥානයත් කැමැති විය යුතුයයි මෙසේ කියවු, ශීලයත් කැමැති විය යුතුයයි මෙසේ කියවු, වුතයත් කැමැති විය යුතුයයි මෙසේ කියවු; එකාංශයෙන් අනුඥ කරන්නට නො හැකියවු, එකාංශයෙන් ප්‍රතික්ෂේප කරන්නටත් නො හැකියවු නුයි 'අදිට්ඨියා අසුතියා අඤාණා අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙන' යනු වේ.

මඤ්ඤාමහං මොමූහමෙව ධම්මං – 'මේ තොපගේ අතිමූඪධර්මයෙක බාලධර්මයෙක මූඪධර්මයෙක අඥානධර්මයෙක අමරාවික්ඛෙපධර්මයෙකැ'යි මෙසේ හඟිමි, මෙසේ දනිමි, මෙසේ හාත්පසින් දනිමි, මෙසේ වෙසෙසින් දනිමි, මෙසේ අවබෝධ කෙරෙමි, මෙසේ ප්‍රතිවෙධ කෙරෙමි නුයි– 'මඤ්ඤාමහං මොමූහමෙව ධම්මං' යනු වේ.

දිට්ඨියා එකෙ පවෙචනති සුද්ධිං – දෘෂ්ටියෙන් ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පිළිගනිති: 'ලොකය ශාශ්වත යැ මේ මැ සැබෑව, අන්‍යය මොඝයැ'යි දෘෂ්ටියෙන් ඇතැම් මහණබමුණෝ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පිළිගනිති; 'ලොකය අශාශ්වත යැ,...සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි තො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබෑව, සෙස්ස මොඝයැ'යි දෘෂ්ටියෙන් ඇතැම් මහණබමුණෝ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පිළිගනිත් නුයි 'දිට්ඨියා එකෙ පවෙචනති සුද්ධිං' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''නො මෙ කිර දිට්ඨියා -පෙ- දිට්ඨියා එකෙ පවෙචනති සුද්ධිං''යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 7

දිට්ඨිඤ්ච[1] නිස්සාය අනුපුච්ඡමානෝ (මාගන්දියා'ති භගවා)
සමුග්ගහීතෙසු පමෝහමාගතෝ[2],
ඉතෝ ච නාදකකි අණුමපි සඤ්ඤං
තසමා තුවං මොමූහතෝ දහාසි.

දිට්ඨිඤ්ච[1] නිස්සාය අනුපුච්ඡමානෝති – මාගන්දියෝ බ්‍රාහ්මණෝ දිට්ඨිං නිස්සාය දිට්ඨිං පුච්ඡති, ලග්ගනං නිස්සාය ලග්ගනං පුච්ඡති, බන්ධනං නිස්සාය බන්ධනං පුච්ඡති, පළිබෝධං නිස්සාය පළිබෝධං පුච්ඡති; **අනුපුච්ඡමානෝති** – පුනපපුනං පුච්ඡතීති – 'දිට්ඨිඤ්ච නිස්සාය අනුපුච්ඡමානෝ.' **මාගන්දියාති** – භගවා තං බ්‍රාහ්මණං නාමෙන ආලපති; **භගවාති** – ගාරවාධිවචනං – පෙ – සච්ඡිකාපඤ්ඤත්ති යදිදං 'භගවා'ති – 'මාගන්දියාති භගවා.'

සමුග්ගහීතෙසු පමෝහමාගතෝති – යා සා දිට්ඨි තයා ගහිතා පරාමට්ඨා අභිනිවිට්ඨා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තා, තාසෙව ත්වං දිට්ඨියා මූළ්හොසි පමූළ්හොසි[3] සම්මූළ්හොසි[4] මෝහං ආගතොසි පමෝහං ආගතොසි සම්මෝහං ආගතොසි අන්ධකාරං පක්ඛත්තොසීති[5] 'සමුග්ගහීතෙසු පමෝහමාගතෝ.'

ඉතෝ ච නාදකකි අණුමපි සඤ්ඤන්ති – ඉතෝ අජ්ඣත්තසන්තතිතෝ වා පටිපදාතෝ වා[6] ධම්මදෙසනාතෝ වා සුත්තසඤ්ඤං වා පත්තසඤ්ඤං වා ලක්ඛණසඤ්ඤං වා කාරණසඤ්ඤං වා ඨානසඤ්ඤං වා නපපටිලභසි කුතෝ ඤාණන්ති එවම්පි – 'ඉතෝ ච නාදකකි අණුමපි සඤ්ඤං.' අථවා, අනිච්චං වා අනිච්චසඤ්ඤානුලෝමං වා, දුක්ඛං වා දුක්ඛසඤ්ඤානුලෝමං වා, අනත්තං වා අනත්තසඤ්ඤානුලෝමං වා, සඤ්ඤාපපාදමත්තං වා සඤ්ඤානිමිත්තං වා නපපටිලභසි, කුතෝ ඤාණන්ති එවම්පි – 'ඉතෝ ච නාදකකි අණුමපි සඤ්ඤං.'

තසමා තුවං මොමූහතෝ දහාසීති – 'තසමාති' තසමා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානා මෝමූහධම්මතෝ බාලධම්මතෝ මූළ්හධම්මතෝ අඤ්ඤාණධම්මතෝ අමරාවික්ඛෙපධම්මතෝ දහාසි පස්සසි දක්ඛසි ඔලොකෙසි නිජ්ඣායසි උපපරික්ඛසීති 'තසමා තුවං මොමූහතෝ දහාසී'ති.

තෙනාහ භගවා:

''දිට්ඨිඤ්ච[7] නිස්සාය අනුපුච්ඡමානෝ ('මාගන්දියා'ති භගවා)
සමුග්ගහීතෝසි පමෝහමාගතෝ[8],
ඉතෝ ච නාදකකි අණුමපි සඤ්ඤං
තසමා තුවං මොමූහතෝ දහාසී''ති.

---

1. දිට්ඨිසු - සීමු. II. PTS.
2. පමෝහමාග - සීමු. II. PTS. සමෝහමාගතෝ - මනුප. පමෝහමාගා - මජ්ඣ.
3. පමූළ්හොසි PTS. 4. සම්මූළ්හොසි - PTS. 5 පටිපන්නතෝ - PTS.
6. පක්ඛන්දොසීති - සීමු I. මනුප. පක්ඛන්දෙසීති - මජ්ඣ. පක්ඛත්තොසීති - ඣා. PTS.
7. දිට්ඨිසු - සීමු. II. PTS. 8. පමෝහමාග - සීමු. I. පමෝහමාගා - මජ්ඣ. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 7

(බුදුහු මාගන්දිය යි මෙසේ වදාරති:) දෘෂ්ටිය මැ නිශ්‍රය කොට (-නිසා) පුනපුනා විචාරනුයෙහි දැඩිව ගන්නා ලද දෘෂ්ටින් කෙරෙහි ප්‍රකෂීමොහයට පැමිණියෙහි යම් හෙයකින් තෝ මේ දහමින් මද වූ සංඥාවකු දු නුදුටුමයහි ද එහෙයින් අතිමූඪ වූවක් වශයෙන් දක්නෙහි.

දිට්ඨිඤ්ච නිස්සාය අනුපුච්ඡමානෝ - මාගන්දිය බමුණු දෘෂ්ටිය නිසා දෘෂ්ටිය විචාරයි, දෘෂ්ටිලක්ෂණය නිසා (-එල්බගෙන) දෘෂ්ටිලක්ෂණය විචාරයි, දෘෂ්ටිබන්ධනය නිසා දෘෂ්ටිබන්ධනය විචාරයි, දෘෂ්ටිපරිබොධය නිශ්‍රය කොට දෘෂ්ටිපරිබොධය විචාරයි; **අනුපුච්ඡමානෝ** - පුනපුනා විචාරා නුයි 'දිට්ඨිඤ්ච නිස්සාය අනුපුච්ඡමානෝ' යනු වේ. **මාගන්දිය** යි බුදුහු ඒ බමුණා නමින් ආමන්ත්‍රණය කෙරෙති. **භගවා** යනු: ගෞරවාධිවචන යැ...මේ 'භගවා' යනු ප්‍රත්‍යක්ෂකරණයෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියක් නුයි - 'මාගන්දියාති භගවා' යනු වේ.

සමුග්ගහීතෙසු පමොහමාගතෝ - තා විසින් යම් දෘෂ්ටියක් ගන්නා ලද්දී පරාමර්ශ කරන ලද්දී පිවිසැ ගන්නා ලද්දී දැඩි වැ ගන්නා ලද්දී අධිෂ්ඨාන වූවා ද, තෝ ඒ දෘෂ්ටියෙන් මැ මූඪ වූයෙහි ප්‍රමූඪ වූයෙහි සම්මූඪ වූයෙහි මොහයට පැමිණියෙහි ප්‍රමොහයට පැමිණියෙහි සමෙමාහයට පැමිණියෙහි අඳුරට පිවිසියෙහි නුයි 'සමුග්ගහීතෙසු පමොහමාගතෝ' යනු වේ.

ඉතෝ ච නාදදකකි අණුමපි සඤ්ඤං - මේ අධ්‍යාත්මඥානයෙන් හෝ ප්‍රතිපදාවෙන් හෝ ධර්මදේශනාවෙන් හෝ (මහණදම්හි) යුක්තාසංඥාවක් හෝ ප්‍රාප්තාසංඥාවක් හෝ ලක්ෂණසංඥාවක් හෝ කාරණසංඥාවක් හෝ හෙතුසංඥාවක් හෝ නො ලබව, මාගීඥානය වැලිත් කොසින් ලබවු දැ'යි මෙසේත් - 'ඉතෝ ච නාදදකකි අණුමපි සඤ්ඤං' යනු වේ. නොහෝත් අනිත්‍යය හෝ අනිත්‍යසංඥානුලෝමය හෝ දුඃඛය හෝ දුඃඛසංඥානුලෝමය හෝ අනාත්මය හෝ අනාත්මසංඥානුලෝමය හෝ සංඥාඋත්පාද මාත්‍රයක් හෝ සංඥානිමිත්ත හෝ නො ලබව, මාගීඥානය කොසින් ලබවු දැ'යි මෙසේත් - 'ඉතෝ ච නාදදකකි අණුමපි සඤ්ඤං' යනු වේ.

තස්මා තුවං මොඝමනෝ දහාසි - 'තස්මා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදනයෙන් මෝඝමනඃකර්මයක් වශයෙන් බාලකර්මයක් වශයෙන් මූඪකර්මයක් වශයෙන් අඥානකර්මයක් වශයෙන් අමරා-වික්ෂේපකර්මයක් වශයෙන් ගත්ව බලව දක්ගි අවලෝකනය කෙරෙහි සිතව විමසව'යි 'තස්මා තුවං මොඝමනෝ දහාසි' යනු වේ.
එයින් වදාළහ බුදුහු:

"දිට්ඨිං ච නිස්සාය -පෙ- මොඝමනෝ දහාසි"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 8

සමෝ විසෙසී උදවා නිහීනෝ
යෝ මඤ්ඤති සෝ විවදෙථ තෙන,
තීසු විධාසු අවිකම්පමානෝ
සමෝ විසෙසීති න තස්ස හොති.

සමෝ විසෙසි උදවා නිහීනෝ යෝ මඤ්ඤති සෝ විවදෙථ තෙනාති– 'සදිසොහමස්මී'ති වා 'සෙය්‍යොහමස්මී'ති වා 'හීනොහමස්මී'ති වා, යෝ මඤ්ඤති, සෝ තෙන මානෙන තාය දිට්ඨියා තෙන වා පුග්ගලෙන කලහං කරෙය්‍ය භණ්ඩනං කරෙය්‍ය විග්ගහං කරෙය්‍ය විවාදං කරෙය්‍ය මෙධගං කරෙය්‍ය: "න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාමි. කිං ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානිස්සසි ? මිච්ඡාපටිපන්නොසි. අහමස්මි සම්මාපටිපන්නො. සහිතමෙම, අසහිතන්තෙ. පුරෙවචනීයං පච්ඡා අවච. පච්ඡා වචනීයං පුරෙ අවච. ආවිඤ්ඤෙත්ථ[1] විපරාවත්තං. ආරොපිතො තෙ වාදෝ. නිග්ගහීතොසි. චර වාදප්පමොක්ඛාය. නිබ්බෙඨෙහි සචෙ පහොසී' ති – **සමෝ විසෙසී උදවා නිහීනෝ යෝ මඤ්ඤති සෝ විවදෙථ තෙන.**

තීසු විධාසු අවිකම්පමානෝ සමෝ විසෙසීති න තස්ස හොතීති– යස්සෙතා තිස්සො විධා පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධිං අනබ්භුපත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ තීසු විධාසු න කම්පති න චිකම්පති; අවිකම්පමානස්ස පුග්ගලස්ස 'සදිසොහමස්මී'ති වා 'සෙය්‍යොහමස්මී'ති වා 'හීනෝ හමස්මී'ති වා; **න තස්ස හොතීති** න මය්හං හොතීති –තීසු විධාසු අවිකම්පමානෝ සමෝ විසෙසීති න තස්ස හොති.

තෙනාහ භගවා:

"සමෝ විසෙසී උදවා නිහීනෝ
යෝ මඤ්ඤති සෝ විවදෙථ තෙන,
තීසු විධාසු අවිකම්පමානෝ
සමෝ විසෙසීති න තස්ස හොතී"ති.

9 - 9

සච්චන්ති සෝ බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය
මුසාති වා සෝ විවදෙථ කෙන,
යස්මිං සමං විසමං වාපි නත්ථි
ස කෙන වාදං පටිසංයුජෙය්‍ය[2].

1. අභිවිඤ්ඤෙත්ථ - මූ II. මජ්ඣ. 2. පටිසඤ්ඤුජෙය්‍ය - ඉත්‍යුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 8

යමෙක් '(මම) සම වෙමි, හෝ විශිෂ්ට වෙමි, හෝ නොවෙහත් හීන වෙමි' මාන කෙරේ නම්, හෙතෙම ඒ මානයෙන් හෝ දෘෂ්ටියෙන් හෝ පුද්ගලයා සමග හෝ විවාද කරන්නේ යැ. (යම්මක් ඒ) ත්‍රිවිධ මානයෙහි නො සැලෙනුයේ වේ නම්, ඒ මට 'සම වෙමි හෝ විශිෂ්ට වෙමි' (මානය) නො වේ.

සමෝ විසෙසී උදවා නිහීනෝ යො මඤ්ඤති සෝ විවදේථ තෙන- 'මම සදෘශ වෙමි' හෝ 'මම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' හෝ 'මම හීන වෙමි' හෝ යමෙක් හඟනේ නම් හෙතෙම ඒ මානයෙන් හෝ ඒ දෘෂ්ටියෙන් හෝ 'ඒ පුද්ගලයා සමග හෝ කලහ කරන්නේ යැ, ඛඩර කරන්නේ යැ, විඝාත කරන්නේ යැ, විවාද කරන්නේ යැ, අරහල කරන්නේ යැ: 'තෙපි මේ ධර්මවිනය නො දන්නහු යැ, මේ ධර්මවිනය මම දනිමි, කිමැ තෙපි මේ ධර්මවිනය දන්නහු ද? තෙපි වරදවා පිළිපන්නහු යැ, මම සම්‍යක්-ප්‍රතිපන්නයෙමි, මාගේ බස අර්‍ථසංහිත යැ, තාගේ බස අනර්‍ථසංහිත යැ' පළමු කියැයුත්ත පසුව කියෙහි, පසුව කියැයුත්ත පළමු කියෙහි, තා පුහුණු කළ දෙය නැවැතිණ, තට වාදාරොපණය කරන ලද, නිග්‍රහ කරන ලදුයෙහි, වාදයෙන් ගැලැවෙනු සඳහා පිළිතුරු සෙයා යව, ඉදින් පොහොසත්හි නම් (තමා) මුදා ගනැ'යි (විවාද කරන්නේ නුයි) 'සමෝ විසෙසී උදවා නිහීනෝ යො මඤ්ඤති සෝ විවදේථ තෙන' යනු වේ.

තීසු විධාසු අවිකම්පමානෝ සමෝ විසෙසීති න තස්ස හොති- යම්කිහිට තෙල ත්‍රිවිධමානයෝ ප්‍රහීණ වූවාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්නිදුණාහු (මාණියෙන්) නසන ලද්දාහු උපතට අහව්‍ය වූවාහු නුවණ ඇත්තෙන් දවන ලද්දාහු වෙත් ද; හෙතෙම තුන් මානයන්හි නො සැලෙයි, වෙසෙසින් නො සැලෙයි, නො සැලෙන පුද්ගලයාහට 'මම සදෘශ වෙමි' හෝ 'මම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' හෝ 'මම හීන වෙමි' හෝ- **න තස්ස හොති** - මට නො වේ නුයි 'තීසු විධාසු අවිකම්පමානෝ සමෝ විසෙසීති න තස්ස හොති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සමෝ විසෙසී -පෙ- න තස්ස හොති"යි.

9 - 9

ඒ ක්ෂීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ තෙම (මෙය මැ) සැබැවැයි කවර **වස්තුවක්** (හෝ කුමන කරුණෙකින්) කියන්නේ ද, හෙතෙම (තා කියන්නේ) මෘෂා යැයි හෝ කවර මානයකින් (දෘෂ්ටියකින් හෝ පුද්ගලයකු හා සමග) විවාද කරන්නේ ද, යම්කිහි කෙරෙහි සම්මානය හෝ විෂම්මානය හෝ නැද්ද, හෙතෙම කවර මානයකින් වාදයෙහි යෙදෙන්නේ ද.

Free Distribution www.aathaapi.org

සච්චන්ති සෝ බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍යාති – 'බ්‍රාහ්මණෝ'ති සත්ත්‍යන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ –පෙ– අසිතෝ තාදි[1] පවුච්චතෙ ස බ්‍රහ්මා; **සච්චන්ති සෝ බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍යාති** 'සස්සතෝ ලෝකෝ, ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤද'න්ති බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය? කිං කථෙය්‍ය? කිං භණෙය්‍ය? කිං වොහරෙය්‍ය? 'අසස්සතෝ ලෝකෝ –පෙ– තෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤද'න්ති බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය? කිං කථෙය්‍ය? කිං භණෙය්‍ය? කිං දීපයෙය්‍ය? කිං වොහරෙය්‍ය වාති 'සච්චන්ති සෝ බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය.'

මුසාති වා සෝ විවදෙථ කෙනාති – බ්‍රාහ්මණෝ 'මය්හංව සච්චං, තුය්හං මුසා'ති කෙන මානෙන කාය දිට්ඨියා කෙන වා පුග්ගලෙන කලහං කරෙය්‍ය? භණ්ඩනං කරෙය්‍ය? විග්ගහං කරෙය්‍ය? විවාදං කරෙය්‍ය? මේධගං කරෙය්‍ය: 'න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි –පෙ– නිබ්බෙඨෙහි[2] වා සචෙ පහොසී'ති – මුසාති වා සෝ විවදෙථ කෙන.

යස්මිං සමං විසමං වාපි නත්ථීති – 'යස්මි'න්ති යස්මිං පුග්ගලෙ අරහත්තෙ ඛීණාසවෙ 'අදිස්සොහම්සම්' ති මානෝ නත්ථි, 'සෙය්‍යෝ අහම්සම්'ති අතිමානෝ නත්ථි; 'හීනොහම්සම්'ති ඔමානෝ නත්ථි, න සන්ති න සංවිජ්ජති නූපලබ්භති, පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිපස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪන්ති – යස්මිං සමං විසමං වාපි නත්ථි.

ස කෙන වාදං පටිසංයුජෙය්‍යාති – සෝ කෙන මානෙන කාය දිට්ඨියා කෙන වා පුග්ගලෙන වාදං පටිසංයුජෙය්‍ය, පටිවරෙය්‍ය, කලහං කරෙය්‍ය, භණ්ඩනං කරෙය්‍ය, විග්ගහං කරෙය්‍ය, විවාදං කරෙය්‍ය, මේධගං කරෙය්‍ය: 'න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි –පෙ– නිබ්බෙඨෙහි වා සචෙ පහොසී'ති – ස කෙන වාදං පටිසංයුජෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"සච්චන්ති සෝ බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය
මුසාති වා සෝ විවදෙථ කෙන,
යස්මිං සමං විසමං වාපි නත්ථි
ස කෙන වාදං පටිසංයුජෙය්‍යා"ති.

9 – 10

ඔකං පහාය අනිකෙතසාරී
ගාමෙ අකුබ්බං මුනි සන්ථවානි,
කාමෙහි රිත්තෝ අපුරෙක්ඛරානෝ
කථං න[3] විග්ගය්හ ජනෙන කයිරා[4].

---

1. අසිතෝ අතාදි – සය්‍ය. 2. නිබ්බෙඛෙහි – සය්‍ය. ඉජ්ඝ.
1. කථන්නු. – මූ. II. 2. කාරියා – මජ්ඣ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සච්චන්ති සො බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය – 'බ්‍රාහ්මණෝ' යනු: සප්තධර්ම කෙනකුත් බාහිත වත බැවින් බ්‍රාහ්මණ යැ...(4-3 නිද්දේශය) **සච්චන්ති සො බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය** – 'ශාශ්වත යැ ලෝකය, මේ මැ සැබෑ, අන්‍යය මොඝ යැ' යි බ්‍රාහ්මණ තෙමේ කිම කියන්නේ ද? පවසන්නේ ද? බණින්නේ ද? දක්වන්නේ ද? කිම වහරන්නේ ද? 'අශාශ්වත යැ ලෝකය...සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබෑ, අන්‍යය මොඝ යැ'යි බ්‍රාහ්මණ තෙමේ කිම පවසන්නේ ද? කියන්නේ ද? බණින්නේ ද? දක්වන්නේ ද කිම වහරන්නේ ද? එයින් 'සච්චන්ති සො බ්‍රාහ්මණෝ කිං වදෙය්‍ය' යනු වේ.

මුසාති වා සො විවදෙථ කෙන – බාහිතපාපි බ්‍රාහ්මණ තෙම 'මා කියන්නක් මැ සැබෑ නැගේ බස මිථ්‍යා යැ'යි කවර මානයකින් කවර දෘෂ්ටියකින් හෝ කවර පුහුලක්හු සමග කලහ කරන්නේ ද, ඔබර විග්‍රහ – විවාද – අරගල කරන්නේ ද; 'තෝ මේ ධර්මවිනය නො දන්නෙහි..., ඉදින් පොහොනෙහි නම් තමා මුදගනැ'යි 'මුසාති වා සො විවදෙථ කෙන' යනු වේ.

යස්මිං සමං විසමං වාපි නත්ථි – 'යස්මිං' යනු: යම් අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රව පුද්ගලයක්හු කෙරෙහි 'මම සදෘශ වෙමි' මානයෙක් නැත, මම ශ්‍රේෂ්ඨයෙමි අතිමානයෙක් නැත, 'මම හීනයෙමි' අවමානයෙක් නැත, නො වෙයි විද්‍යමාන නො වෙයි නො ලැබෙයි, ප්‍රහීණ යැ සමුච්ඡින්න යැ වෙසෙසින් නසන ලද දුරලන ලද අභව්‍යෝත්පත්තික යැ ඥානග්නීන් දගඩ නුයි 'යස්මිං සමං විසමං වා පි නත්ථි' යනු වේ.

ස කෙන වාදං පටිසංයුජෙය්‍ය – හෙතෙම කවර මානයකින් කවර දෘෂ්ටියකින් හෝ කවර පුද්ගලයක්හු සමග වාදයෙහි යෙදෙන්නේ ද, හැසිරෙන්නේ ද, කලහ කරන්නේ ද, ඔබර කරන්නේ ද, විග්‍රහ කරන්නේ ද, විවාද කරන්නේ ද, අරගල කරන්නේ ද: 'නෙපි මේ ධර්මවිනය නො දන්නවු යැ...ඉදින් සමර්ථයවු නම් තමා මුදලව'යි 'ස කෙන වාදං පටිසංයුජෙය්‍ය' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"**සච්චන්ති සො බ්‍රාහ්මණෝ** –පෙ– **වාදං පටිසංයුජෙය්‍ය**"යි.

9 - 10

(රූපනිමිත්තාදි නිකෙතයෙහි නො හැසිරෙන හෙයින්) අනිකෙතසාරී වූ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම රූපවස්ත්වාදි විඥානගොචරය – ඕකය හැරපියා ගම්හි ගිහිසඤ්ඤවයන් නො කෙරෙමින් කාමයන් කෙරෙන් වෙන් වූයේ (මතු අත්බව්හි තෘෂ්ණාවශයෙන්) වව්වය පෙරවූ නො කරනුයේ ජනයා සමග විග්‍රාහිකකථාව නො කරන්නේ යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

"අථ ඛෝ භලිද්දකානි ගහපති යේනායස්මා මහාකච්චානෝ තේනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං අභිවාදේත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නෝ ඛෝ භලිද්දකානි ගහපති ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවෝච: 'වුත්තමිදං භන්තේ කච්චාන, භගවතා අට්ඨකවග්ගිකේසු[1] මාගන්දියපඤ්හේ:

1. "ඔකං පහාය අනිකේතසාරී
ගාමේ අකුබ්බං මුනි සන්ථවානි,
කාමේහි රිත්තෝ අපුරේඛරානෝ
කථං න[2] විග්ගය්හ ජනේන කයිරා"ති.[3]

ඉමස්ස නු ඛෝ භන්තේ කච්චාන! භගවතා සඞ්ඛිත්තේන භාසිතස්ස කථං විත්ථාරේන අත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ?"ති.

"රූපධාතු ඛෝ ගහපති, විඤ්ඤාණස්ස ඔකෝ. රූපධාතුරාගවිනිබන්ධිඤ්ච[4] පන විඤ්ඤාණං 'ඔකසාරී'ති වුච්චති. වේදනාධාතු ඛෝ ගහපති – සඤ්ඤාධාතු ඛෝ ගහපති – සඞ්ඛාරධාතු ඛෝ ගහපති, විඤ්ඤාණස්ස ඔකෝ, සඞ්ඛාරධාතුරාගවිනිබන්ධිඤ්ච පන විඤ්ඤාණං 'ඔකසාරී'ති වුච්චති. එවං ඛෝ ගහපති ඔකසාරී හොති.

කථඤ්ච ඛෝ ගහපති අනෝකසාරී හොති? රූපධාතුයා ඛෝ ගහපති යෝ ඡන්දෝ යෝ රාගෝ යා නන්දී යා තණ්හා යේ උපයූපාදානා[4] චේතසෝ අභිවස්සානාභිනිවේසානුසයා, තේ තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා[5] අනභාවකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තස්මා තථාගතෝ 'අනෝකසාරී'ති වුච්චති. වේදනාධාතුයා ඛෝ ගහපති – සඤ්ඤාධාතුයා ඛෝ ගහපති – සඞ්ඛාරධාතුයා ඛෝ ගහපති – විඤ්ඤාණධාතුයා ඛෝ ගහපති, යෝ ඡන්දෝ යෝ රාගෝ යා නන්දී යා තණ්හා යේ උපයූපාදානා[4] චේතසෝ අභිවස්සානාභිනිවේසානුසයා, තේ තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තස්මා තථාගතෝ 'අනෝකසාරී'ති වුච්චති. එවං ඛෝ ගහපති අනෝකසාරී හොති.

කථඤ්ච ගහපති, නිකේතසාරී හොති? රූපනිමිත්තනිකේතවිසාරවිනිබන්ධා ඛෝ ගහපති 'නිකේතසාරී'ති වුච්චති. සද්දනිමිත්ත – ගන්ධනිමිත්ත – රසනිමිත්ත – ඵොට්ඨබ්බනිමිත්ත – ධම්මනිමිත්තනිකේතවිසාරවිනිබන්ධා ඛෝ ගහපති 'නිකේතසාරී'ති වුච්චති. එවං ඛෝ ගහපති, නිකේතසාරී හොති.

---

1. මගධික්‍රෙ – සී්‍ය. මීඤ්ඤං. 2. කථ – සීමු. II.
3. මිනිබන්ධිඤ්ච – සී්‍ය. මීඤ්ඤං. 4. උපායූපාදානා – සඞ්ඛ්‍රෙ. 5. තාලවත්ථුකත – ඉ.
ඌ. සුත්තනිපාත – මාගන්දියසුත්ත බඛිඤ්ඤුත්ත – තඤුලපිතුවිඤ්ඤ.

Free Distribution www.aathaapi.org

"එකල්හි **හලිද්දකානි** ගෘහපති තෙම ආයුෂ්මත් මහාකාත්‍යායනයන් වහන්සේ සමීපයට එළැඹ, ආයුෂ්මත් මහාකාත්‍යායනයන් වහන්සේට පසඟ පිහිටුවා වැඳ එකත්පස් වැ හුන්නේය. එකත්පස් වැ හුන් හලිද්දකානී ගෘහපති තෙම ආයුෂ්මත් මහාකාත්‍යායනයන් වහන්සේට මෙපවත් කීය: 'ස්වාමීනි, කාත්‍යායනයන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අළුවක-වතියෙහි වූ මාගන්දියප්‍රශ්නයෙහි මේ වදාරන ලද්දේය:

1. 'රූපවස්ත්‍වාදි විඤ්ඤයාගේ අවකාශ සඞ්ඛ්‍යාත **ඔකය** දුරු කොට අනිකෙතැන්හි වූ සත්ත්වාදිභව මුනි තෙම ගම්හි හිඳින් හෝ සැතවී නොවෙරෙමින් කාමයන් කෙරෙන් වෙන්වූයේ වව්වය පෙරටු කොට නොසිටියේ ජනයා සමඟ විග්‍රාහික කථාව නොකරන්නේය'යි.

ස්වාමීනි, කාත්‍යායනයන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් විසින් සැකෙවින් වදාළ මේ භාෂිතයාගේ අර්ථය කෙසේ නම් විස්තරයෙන් දතයුත්තේ ද"යි.

'ගෘහපතිය, රූපස්කන්ධය (කර්ම) විඤ්ඤයාගේ **ඔක** (=ප්‍රත්‍යය) වෙයි, තවද රූපධාතුයෙහි රාගයෙන් බැඳුණු කර්මවිඤ්ඤාණය ඔකසාරී (-ආලයෙහි හැසිරෙන සුළු) යැයි කියනු ලැබේයි. ගෘහපතිය, වේදනාස්කන්ධය... සංඥස්කන්ධය...ගෘහපතිය සංස්කාරස්කන්ධය කර්මවිඤ්ඤාණයාගේ ඔකය වෙයි, තවද සංස්කාරස්කන්ධයෙහි රාගයෙන් බැඳුණු කර්මවිඤ්ඤාණය 'ඔකසාරී' යයි කියනු ලැබේ. මෙසෙයින් ගෘහපතිය ඔකසාරී වේ.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් 'අනෝකසාරී' වෙයි ද යත්? ගෘහපතිය, රූපස්කන්ධයෙහි යම් ඡන්දයෙක් යම් රාගයෙක් යම් නන්දියක් යම් තෘෂ්ණාවක් යම් (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි සඞ්ඛ්‍යාත) උපය කෙනෙක් හා (කාමාදි) උපාදාන කෙනෙක් අකුශල චිත්තයාගේ අධිෂ්ඨාන අභිනිවේශ අනුශය වූවාහු ද ඔවුහු තථාගතයන් විසින් ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු උපුන්මුල් කළාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනුඅභාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙහි නූපදනා සුභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, එහෙයින් සම්මාසම්බුදුහු 'අනෝකසාරී' යයි කියනු ලැබෙති. ගෘහපතිය, වේදනාස්කන්ධයෙහි... සංඥස්කන්ධයෙහි...සංස්කාරස්කන්ධයෙහි...ගෘහපතිය, විඤ්ඤාණස්කන්ධයෙහි යම් ඡන්දයෙක් යම් රාගයෙක් යම් නන්දියක් යම් තෘෂ්ණාවක් යම් උපය හා උපාදාන කෙනෙක් අකුසල් සිතට ආධාර නිවාස අනුශය වූවාහු නම් ඔවුහු සම්මාසම්බුදුන් විසින් ප්‍රහාණය කරන ලද්දාහු උපුටාහල මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනභාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙහි නූපදනා සුභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, එහෙයින් තථාගතයෝ 'අනෝකසාරී' යයි කියනු ලැබෙත්. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, අනෝකසාරී වේ.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් **නිකේතසාරී** වෙයි ද යත්? රූපනිමිත්ත සඞ්ඛ්‍යාත නිකේතයෙහි (-රූප නමැති නිවාසයෙහි) පැතිරීම හා බැඳීම හෙතු කොටගෙන 'නිකේතසාරී' යයි කියනු ලැබේයි. ශබ්දනිමිත්ත... ගන්ධනිමිත්ත...රසනිමිත්ත . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යනිමිත්ත...ධර්මනිමිත්ත නමැති නිවාසයෙහි විඤ්ඤාණය නිබඳ (-පැතිරීම ත් බැඳීම ත්) හෙතු කොටගෙන 'නිකේතසාරී යයි කියනු ලැබේ. මෙසේයින් ගෘහපතිය, නිකේතසාරී (-අරඹුණෙහි වෙසෙනුගේ) වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

"කථඤ්ච ගහපති, අනිකේතසාරී හොති? රූපනිමිත්තනිකේත-සිසාරවිනිබන්ධා ඛෝ ගහපති, තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථු-කතා අනභාවකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තස්මා තථාගතෝ 'අනිකේත-සාරී'ති වුච්චති. සද්දනිමිත්ත – ගන්ධනිමිත්ත – රසනිමිත්ත – ඵොට්ඨබ්බ-නිමිත්ත – ධම්මනිමිත්තනිකේතසිසාරවිනිබන්ධා ඛෝ ගහපති, තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා[1] අනභාවකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, තස්මා තථාගතෝ 'අනිකේතසාරී'ති වුච්චති. එවං ඛෝ ගහපති, අනිකේතසාරී හොති.

කථඤ්ච ගහපති, ගාමේ සන්තවජාතෝ හොති? ඉධ ගහපති, එකච්චෝ භික්ඛු ගිහීහි සංසට්ඨෝ විහරති: සහනන්දී සහසොකී, සුඛිතස්ස සුඛිතෝ, දුක්ඛිතස්ස දුක්ඛිතෝ, උප්පන්නෙසු කිච්චකරණීයෙසු අත්තනා වෙයාවටං ආපජ්ජති. එවං ඛෝ ගහපති! ගාමේ සන්තවජාතෝ හොති.

කථඤ්ච ගහපති, ගාමේ න සන්තවජාතෝ හොති? ඉධ ගහපති, එකච්චෝ භික්ඛු ගිහීහි අසංසට්ඨෝ විහරති: න සහනන්දී න සහසොකී න සුඛිතස්ස සුඛිතෝ, න දුක්ඛිතස්ස දුක්ඛිතෝ, උප්පන්නෙසු කිච්චකරණීයෙසු න අත්තනා වෙයාවටං ආපජ්ජති. එවං ඛෝ ගහපති! ගාමේ න සන්තව-ජාතෝ හොති.

කථඤ්ච ගහපති, කාමේහි අරිත්තෝ හොති? ඉධ ගහපති, එකච්චෝ භික්ඛු කාමේසු අවීතරාගෝ හොති අවිගත[2] ඡන්දෝ අවිගත පේමෝ අවිගතපිපාසෝ අවිගතපරිළාහෝ අවිගතතණ්හෝ. එවං ඛෝ ගහපති, කාමේහි අරිත්තෝ හොති

කථඤ්ච ගහපති, කාමේහි රිත්තෝ හොති? ඉධ ගහපති එකච්චෝ භික්ඛු කාමේසු වීතරාගෝ හොති විගත[3]ඡන්දෝ විගතපේමෝ විගත-පිපාසෝ විගතපරිළාහෝ විගතතණ්හෝ. එවං ඛෝ ගහපති! කාමේහි රිත්තෝ හොති.

කථඤ්ච ගහපති, පුරෙක්ඛාරෝ හොති? ඉධ ගහපති, එකච්චස්ස භික්ඛුනෝ එවං හෝති: 'එවංරූපෝ සියං අනාගතමද්ධාන'න්ති. තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති[4] 'එවංවෙදනෝ සියං – එවං සඤ්ඤී සියං – එවංසඛ්ඛාරෝ සියං – එවංවිඤ්ඤාණෝ සියං අනාගතමද්ධාන'න්ති තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති. එවං ඛෝ ගහපති, පුරෙක්ඛාරෝ හොති.

---

1. තාලවත්ථුකතා - ස.
2. අවීත - සෲ. මජ්ඣ. PTS.
3. විත - සෲ. මජ්ඣ. PTS.
4. සමණුඤ්ඤමෙති - සෲ. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් **අනිකෙතසාරී** වේ ද? යත්: ගෘහපතිය රූපනිමිත්තානුසාරයෙහි (කෙලසයන්ගේ) විසාරවිතිබන්ධයෝ තථාගතයන් විසින් ප්‍රහීණයෝ යැ, නැසූ මුල් ඇත්තෝ යැ, තාලවත්ථුවක් මෙන් කරන ලද්දේ යැ, නසන ලද්දේ යැ, මතු නූපදනා පියවි ඇත්තෝ යැ. එහෙයින් සම්මාසම්බුදුහු 'අනිකෙතසාරී' යයි කියනු ලැබෙති **ශබ්දනිමිත්ත**... **ගන්ධනිමිත්ත**....**රසනිමිත්ත** ..**ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යනිමිත්ත**.....ගෘහපතිය, **ධම්මනිමිත්තානුසාරයෙහි** විසාරවිතිබන්ධයෝ තථාගතයන් විසින් ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහුය... මත්තෙහි නූපදනා සුභාව ඇත්තාහුය. එහෙයින් සම්මාසම්බුදුහු අනිකෙතසාරී යයි කියනු ලැබෙත්. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, අනිකෙතසාරී වේ

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් ග්‍රාමයෙහි **සප්පටිජාත** වේ ද? යත්: ගෘහපතිය, මෙ සස්නෙහි ඇතැම් මහණෙක් ගෘහීන් හා සංසෘෂ්ට වැ වෙසෙයි: එක් වැ සතුටු වෙයි, එක් වැ ශොක ඇත්තේ වෙයි, (දුඃඛයන්) සුඛිත කල්හි (ගෘහශ්‍රිත සැපයෙන්) සුඛිත වෙයි, දුකට පැමිණි කල්හි දුකට පැමිණෙයි, උපන් කටයුතු ඇති කල්හි තමා උපයෝගයට (-කළ යුතුබවට) පැමිණෙයි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, ගමහි හටගත් සැටව ඇත්තේ වේ.

තවද ගෘහපතිය, කෙසේ ගමහි නූපන් **නිහිඝසැටව** ඇත්තේ **වේ ද?** යත්: ගෘහපතිය, මෙ සස්නෙහි ඇතැම් මහණෙක් ගිහීන් හා අසංසෘෂ්ට වූයේ වෙසෙයි: සමග සතුටු නො වන්නේ සමග ශොකී නො වන්නේ සුඛිත කල්හි සුඛිත නො වූයේ දුඃඛිත කල්හි දුඃඛිත නො වූයේ උපන් කටයුතු ඇති කල්හි තමා උපයෝගයට නො පැමිණෙයි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, ගමහි නූපන් **නිහිඝසැටව** ඇත්තේ **වේ.**

යළි ගෘහපතිය, කිසෙයින් **කාමයන් කෙරෙන්** නො සිස් වූයේ **වේ ද?** යත්: ගෘහපතිය, මෙ සස්නෙහි කිසි මහණෙක් වස්තුකාමයන්හි නො පහ වූ රාග ඇතියේ අවිගත වූ කාමච්ඡන්ද ඇතියේ අවිගත වූ ප්‍රේම ඇතියේ අවිගත වූ පිපාසා ඇතියේ අවිගත වූ පරිදාහ ඇතියේ අවිගත වූ කාම-තෘෂ්ණා ඇතියේ වෙයි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, කෙලසකාමයන් කෙරෙන් අතුවජ් වේ.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් **කාමයන් කෙරෙන් රික්ත** (-සිස්) වූයේ වේ ද? යත්: ගෘහපතිය, මෙ සස්නෙහි කිසි මහණෙක් වස්තුකාමයන් කෙරෙහි පහවැගිය රාග ඇත්තේ විගත වූ කාමච්ඡන්ද ඇත්තේ විගත වූ ප්‍රේම ඇතියේ විගත වූ පිපාසා ඇතියේ විගත වූ පරිදාහ ඇතියේ විගත වූ තෘෂ්ණා ඇතියේ වෙයි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, කෙලසකාමයන් කෙරෙන් රික්ත වූයේ වේ.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් වටටය පෙරටු කරන්නේ වේ ද? යත්: ගෘහපතිය, මෙ සස්නෙහි ඇතැම් මහණුන් හට මෙබඳු සිතෙක් වෙයි: 'අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු රූ ඇතියෙමි වෙමිව'යි එහි තෘෂ්ණාව පිහිටුවයි මෙබඳු සැප වේදනා ඇතියෙමි...මෙබඳු සංඥා ඇතියෙමි ..මෙබඳු සංස්කාර ඇතියෙමි...අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු විඥාන ඇතියෙමි වෙමි ව'යි එහි ප්‍රාර්ථනාව පිහිටුවයි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, වටටය පෙරටු කරනුයේ වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථඤ්ච ගහපති, අපුරෙක්ඛාරානෝ හොති? ඉධ ගහපති, එකච්චස්ස භික්ඛුනෝ එවං හොති: 'එවංරූපෝ සියං අනාගතමද්ධාන'න්ති න තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති. 'එවංවෙදනෝ සියං – එවංසඤ්ඤී සියං – එවංසඛ්ඛාරෝ සියං – එවංවිඤ්ඤාණෝ සියං අනාගතමද්ධාන'න්ති න තත්ථ නන්දිං සමන්නානෙති. එවං ඛෝ ගහපති, අපුරෙක්ඛාරානෝ හොති.

කථඤ්ච ගහපති, කථං විඝාසඤ්ච ජනෙන කත්තා හොති? ඉධ ගහපති, එකච්චෝ භික්ඛු එවරූපං කථං කත්තා හොති: 'න එවං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි -පෙ- නිබ්බඣෙහි වා සචෙ පහොසී'ති. එවං ඛෝ ගහපති, කථං විඝාසඤ්ච ජනෙන කත්තා හොති.

කථඤ්ච ගහපති, කථං න විඝාසඤ්ච ජනෙන කත්තා හොති? ඉධ ගහපති එකච්චෝ භික්ඛු න එවරූපං කථං කත්තා හොති: න එවං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි -පෙ- නිබ්බඣෙහි වා සචෙ පහොසී'ති. එවං ඛෝ ගහපති, කථං න විඝාසඤ්ච ජනෙන කත්තා හොති. ඉති ඛෝ ගහපති, යන්තං වුත්තං භගවතා අට්ඨකවග්ගිකෙ මාගණ්ඩිය පඤ්හෙ:

'ඔකං පහාය අනිකෙතසාරී
ගාමෙ අකුබ්බං මුනි සන්ථවානි,
කාමෙහි රිත්තෝ අපුරෙක්ඛාරානෝ
කථං න විඝාසඤ්ච ජනෙන කයිරා'ති.

ඉමස්ස ඛෝ ගහපති, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථෝ දට්ඨබ්බා''ති.a

''ඔකං පහාය අනිකෙතසාරී
ගාමෙ අකුබ්බං මුනි සන්ථවානි,
කාමෙහි රිත්තෝ අපුරෙක්ඛාරානෝ
කථං න විඝාසඤ්ච ජනෙන කයිරා''ති.

9 – 11

යෙහි විවිත්තෝ විවරෙය්‍ය ලොකෙ
න තානි උග්ගය්හ වදෙය්‍ය[1] නාගෝ,
එලම්බුජං කණ්ටකං වාරිජං[2] යථා
ජලෙන පඞ්කෙන ච නූපලිත්තං.
එවං මුනී සන්නිවාදෙ අගිද්ධෝ
කාමෙ ච ලොකෙ ච අනූපලිත්තෝ.

යෙහි විවිත්තෝ විවරෙය්‍ය ලොකන්ති – 'යෙහී'ති යෙහි දිට්ඨිගතෙහි; **විවිත්තෝති** කායදුච්චරිතෙන රිත්තෝ විවිත්තෝ පවිවිත්තෝ; වචීදුච්චරිතෙන – මනෝ දුච්චරිතෙන – රාගෙන -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙහි රිත්තෝ විවිත්තෝ පවිවිත්තෝ; **විවරෙය්‍යාති** විවරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍ය; **ලොකන්ති** මනුස්සලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකොති 'යෙහි විවිත්තෝ විවරෙය්‍ය ලොකෙ.'

---

a. ඛණ්ඩසංයුත්ත - නාකුලපිතුවග්ග.
1. චරෙය්‍ය -ම්බුප. 2. කණ්ටකවාරිජං - ම්‍යසං.

Free Distribution www.aathaapi.org

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් වට්ටය නොපෙරටු කරනුයේ වේ ද? යත්: ගෘහපතිය, මේ සස්නෙහි ඇතැම් මහණෙක් හට මෙසේ සිතෙක් වෙයි: 'අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු රූ ඇතියෙම් වෙම්ව'යි එහි ප්‍රාර්ථනාව නොපිහිටුවයි. මෙබඳු වේදනා ඇතියෙම්...මෙබඳු සංඥා ඇතියෙම්...මෙබඳු සංස්කාර ඇතියෙම්...මෙබඳු විඥාන ඇතියෙම් වෙම්ව'යි එහි ප්‍රාර්ථනාව නොපිහිටුවයි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, සසරවට නොපෙරටු කරනුයේ වේ.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් ජනයා සමග විග්‍රාහිකකථාව කරන්නේ වේ ද? යත්: ගෘහපතිය, මේ සස්නෙහි ඇතැම් මහණෙක් මෙබඳු විවාදකථාව කරන්නේ වෙයි: 'තෙපි මේ ධර්මවිනය නොදන්නවු යැ...ඉදින් සමර්ථ වූවහු නම් මිදෙව'යි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, ජනයා සමග විග්‍රාහික කථාව කරන්නේ වෙයි.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් ජනයා සමග විග්‍රහ නොකරන්නේ වේ ද? යත්: ගෘහපතිය, මේ සස්නෙහි ඇතැම් මහණෙක් මෙබඳු විවාදකථාව නොකරන්නේ වෙයි: 'තෙපි මේ ධර්මවිනය නොදන්නවු යැ.....ඉදින් පොහොනවු නම් (තමා දෙසින්) මුදුගනුවයි.' මෙසෙයින් ගෘහපතිය, ජනයා සමග විග්‍රාහික කථාව නොකරන්නේ වේ. ගෘහපතිය, මේසේ භාග්‍යවතුන් විසින් අජකවගීයෙහි වූ මාගන්දියප්‍රශ්නයෙහි **'ඔඝං පහාය -පෙ- න විභාසඤ්ච ජනෙත ඛත්තිරා'**යි යමක් වදරන ලද්දේ නම්, ගෘහපතිය, භාග්‍යවත් බුදුන් විසින් සැකෙවින් වදරන ලද මේ දෙශනාවෙහි විස්තරාර්ථය මෙසේ දතයුත්තේය'යි.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"ඔඝං පහාය -පෙ- න විභාසඤ්ච ජනෙත ඛත්තිරා"යි.

9 – 11

ක්ෂීණාස්‍රව නාග තෙම යම් දෘෂ්ටිගතාදියෙකින් වෙන් වූයේ ලොව හැසිරෙන්නේ ද, (හෙතෙම) ඒ දෘෂ්ටිගතයන් දැඩි වැ ගෙන නොකියන්නේ යැ. ඵල සඞ්ඛ්‍යාත ජලයෙහි උපන් කටු සහිත දඹු ඇති පියුම් දියෙන් හා කලලින් යම්සේ නොතැවැරුණේ ද, එසෙයින් අධ්‍යාත්මඥානනිය ප්‍රකාශ කරන තෘෂ්ණා රහිත වූ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම කාමයෙහි ද ලෝකයෙහි ද නොඇලුණේ වේ.

යෙහි විචිතෙතා විවරෙය්‍ය ලොකෙ –'යෙහි' යනු: යම් දෘෂ්ටිගතයන් ගෙන්; **විචිතෙතා** – කායදුශ්චරිතයෙන් සිස් වූයේ වෙන් වූයේ ඉතා වෙන් වූයේ වාග්දුශ්චරිතයෙන්...මනොදුශ්චරිතයෙන්.....රාගයෙන්...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් කෙරෙන් රිතත – විරිතත – ප්‍රවිවිකත වූයේ; **විවරෙය්‍ය**– හැසිරෙන්නේය වෙසෙන්නේය ඉරියවු පවත්වන්නේය, රැකෙන්නේය යැපෙන්නේය යාපනය වන්නේය; **ලොකෙ** – මිනිස් ලොව...ආයතන–ලොකයෙහි නුයි 'යෙහි විචිතෙතා විවරෙය්‍ය ලොකෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න තානි උභයානි වේදයිත නාගෝති – 'නාගෝ'ති ආගුං න කරොතීති නාගෝ, න ගච්ඡතීති නාගෝ, නාගච්ඡතීති නාගෝ. කථං ආගුං න කරොතීති නාගෝ? ආගු වුච්චන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සඞ්කිලෙසිකා පොනොභවිකා සදරා[1] දුක්ඛවිපාකා, ආයතිං ජාතිජරාමරණියා.

1. "ආගුං න කරොති කිඤ්චි ලොකෙ (සහියාති භගවා)
සබ්බසංයොජනෙ විසජ්ජ බන්ධනානි,
සබ්බත්ථ න සජ්ජති විමුත්තො
නාගෝ තාදි පවුච්චතෙ[2], තථත්තා."a

එවං ආගුං න කරොතීති නාගෝ. කථං නාගච්ඡතීති නාගෝ? න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති, න රාගවසෙන ගච්ඡති, න දොසවසෙන ගච්ඡති, න මොහවසෙන ගච්ඡති, න මානවසෙන ගච්ඡති, න දිට්ඨිවසෙන ගච්ඡති, න උද්ධච්චවසෙන ගච්ඡති, න විචිකිච්ඡාවසෙන ගච්ඡති, න අනුසයවසෙන ගච්ඡති, න වග්ගෙසු ධම්මෙසු යායති නීයති වුය්හති සංහරීයති. එවං න ගච්ඡතීති – නාගෝ. කථං නාගච්ඡතීති නාගෝ? සොතාපත්තිමග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීනා, තෙ කිලෙසා න පුනෙති, න පච්චෙති, න පච්චාගච්ඡති.[3] සකදාගාමිමග්ගෙන – අනාගාමිමග්ගෙන – අරහත්තමග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීනා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති, න පච්චෙති, න පච්චාගච්ඡති. එවං නාගච්ඡතීති – නාගෝ.

න තානි උභයානි වේදයිත නාගෝති – නාගෝ න තානි දිට්ඨිගතානි ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා වදෙය්‍ය කථෙය්‍ය භණෙය්‍ය දීපයෙය්‍ය වොහරෙය්‍ය, සස්සතො ලොකො –පෙ– නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤන්ති වදෙය්‍ය කථෙය්‍ය භණෙය්‍ය දීපයෙය්‍ය වොහරෙය්‍යාති – 'න තානි උභයානි වදෙය්‍ය නාගෝ.'

එලම්බුජං කණ්ටකං වාරිජං යථා ජලෙන පඞ්කෙන ච නූපලිත්තනන්ති – 'එලං' වුච්චති උදකං. 'අම්බුජං' වුච්චති පදුමං. 'කණ්ටකො' වුච්චති ඛරදණ්ඩො. 'වාරි' වුච්චති උදකං. 'වාරිජං' වුච්චති පදුමං වාරිසම්භවං. 'ජලං' වුච්චති උදකං. 'පඞ්කො' වුච්චති කද්දමෝ. යථා පදුමං වාරිජං වාරිසම්භවං ජලෙන ච පඞ්කෙන ච න ලිප්පති, න සංලිප්පති[4] නූපලිප්පති, අලිත්තං අසංලිත්තං, අනුපලිත්තන්ති – "එලම්බුජං කණ්ටකං වාරිජං යථා ජලෙන පඞ්කෙන ච නූපලිත්තං."

---

1. සදරා – ස්‍යා. 2. වුච්චතෙ – ස්‍යා., PTS.
3. කිලෙසා පුනොහීති, න පච්චෙහීති, න පච්චාගච්ඡතීති – මූ. I.
4. උපලිම්පති – මූ. II. සංලිම්පති – ස්‍යා. a. සුත්තනිපාත – සභියසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

න තානි උභයානි වදෙය්‍ය නාගෝ – 'නාගෝ' යනු: පව් නොකෙරේ නුඹ 'නාග' යැ (අගතියට) නොයේ නුසි 'නාග' යැ (පුහුන් කෙලෙසුන් කරා) නොපැමිණේ නුසි 'නාග' යැ. කිසෙසින් පව් නොකරනුයෙන් නාග වෙයි යත්: පිබාකර වූ පුනර්භවය දෙන්නා වූ දරථ සහිත වූ දුඃඛ විපාක උපදවන මත්තෙහි ජාතිජරාමරණයන්ට ප්‍රත්‍යය වූ ලාමක අකුශල ධර්මයෝ 'ආගු' යයි කියනු ලැබෙත්.

1. ('සහිය'සී බුදුහු මෙසේ වදාළහ:) යමෙක් ලෝකයෙහි අල්පමාත්‍ර වූ ද පාපයක් නොකෙරේ නම් එබදු වූයේ 'නාග' යයි කියනු ලැබෙයි. හෙතෙම කාමාදි සියලු යොගයන් ද සංයොජනතෙද වූ බන්ධනයන් ද හැරපියා ස්කන්ධාදි සියලු තැන්හි, කිසි සඛයෙකින් නොඇලෙයි, ද්විවිධ විමුක්ති යෙන් මිදුණේ ලාභාලාභාදියෙහි තාදී වූයේ ද වේ.

මෙසේ පව් නොකෙරේ නුසි 'නාග' යැ. කිසෙසින් නොයේ නුසි නාග වෙයි යත්: ඡන්දයෙන් අගතියට නොයෙයි, දෙඛයෙන් අගතියට නොයෙයි, මොහයෙන් අගතියට නොයෙයි, භයින් අගතියට නොයෙයි, රාගවශයෙන් නොයෙයි, දොෂවශයෙන් – මොහවශයෙන් – මානවශයෙන් දිට්ඨිවශයෙන් – ඔඝධත්‍යවශයෙන් – විචිකිත්සාවශයෙන් – අනුශයවශයෙන් නොයෙයි, එහී වූ ධර්මයන් ගෙන් නොයවනු ලැබෙයි, නොපමුණුවනු ලැබෙයි, නොවහනු ලැබෙයි, නොහරිනු ලැබේ. මෙසේ නොයේ නුසි– 'නාග' යැ. තවසේ නොඒ නුසි 'නාග' නම් වෙයි යත්: සෝවාන්මඟින් යම් කෙලෙස් කෙනෙක් ප්‍රහීණ වූවාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා පෙරලා නොඑයි, පසු වැ නොඑයි, ආපසු නොඑයි. සැදැගැම්මඟින්...අනගැමි මඟින්...රහත්මඟින් යම් කෙලෙස් කෙනෙක් ප්‍රහීණ වූවාහු නම්, ඒ කරා පෙරලා නොඑයි පසු වැ නොඑයි ආපසු නොඑයි. මෙසේ නොඒ නුසි 'නාග' නම්.

න තානි උභයානි වදෙය්‍ය නාගෝ – නාග තෙමේ ඒ දෘෂ්ටිගතයන් නෙන ඔසොවා ගෙන ග්‍රහණය කොට පරාමශී කොට අභිනිවෙශය කොට නොපවසන්නේය නොකියන්නේය නොබණින්නේය නොදක්වන්නේය නොවහරන්නේය. 'ශාශ්වත යැ ලෝකය...සත්ත්වයා මරණින් මතු නොමැ වෙයි, නොවන්නේ නොවෙයි, මේ සැබෑව, සෙස්ස මොඝ යැ'සි නොපවසන්නේය නොකියන්නේය නොබණින්නේය නොදක්වන්නේය නොවහරන්නේ නුසි 'න තානි උභයානි වදෙය්‍ය නාගෝ' යනු වේ.

එලමබුජං කණටකං වාරිජං යථා ජලෙන පඞ්කෙන ච නූපලිත්තං– 'එලං' යී දිය කියනු ලැබෙයි. 'අම්බුජ'යී පියුම කියනු ලැබෙයි. 'කණටක, යි රළු වූ දණ්ඩ කියනු ලැබෙයි. 'වාරි'යී දිය කියනු ලැබෙයි. 'වාරිජ'යී දියෙහි උපන් පියුම කියනු ලැබෙයි. 'ජල'යී දිය කියනු ලැබෙයි. 'පඞ්ක'යී කලල් කියනු ලැබේ. යම් සේ දියෙහි උපන් දියෙහි හටගත් පියුම දියෙන් හා කලලින් නොඇලේ ද වෙසෙසින් නොඇලේ ද නොතැවැරේ ද, නොඇලුණේ වෙසෙසින් නොඇලුණේ නොතැවැරුණේ නුසි 'එලම්බුජං කණටකං වාරිජං යථා ජලෙන පඞ්කෙන ච නූපලිත්තං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එවං මුනී සන්තිවාදේ අගිද්ධෝ කාමේ ච ලෝකෙ ච අනූපලිත්තෝති 'එව'න්ති ඔපම්මසම්පටිපාදනං; මුනීති මොනං වුච්චති ඤාණං -පෙ- සඞ්ඛජාලමතිවව සෝ මුනි. **සන්තිවාදේති** සන්තිවාදේ මුනි තාණවාදේ ලෙනවාදේ සරණවාදේ අභයවාදේ අච්චුතවාදේ අමතවාදේ නිබ්බානවාදේති – එවං මුනී සන්තිවාදේ. **අගිද්ධෝති** ගිද්ධෝ වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං; යස්ස සෝ ගිද්ධෝ පහීනෝ සමුච්ඡින්නෝ වූපසන්තෝ පටිප්පස්සද්ධෝ අභබ්බුප්පත්තිකෝ ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪෝ, සෝ වුච්චති අගිද්ධෝ. සෝ රූපෙ අගිද්ධෝ; සද්දෙ- ගන්ධෙ – රසෙ – ඵොට්ඨබ්බෙ – කුලෙ – ගණෙ – ආවාසෙ – ලාභෙ – යසෙ[1] පසංසාය – සුඛෙ – චීවරෙ – පිණ්ඩපාතෙ – සෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජ- පරික්ඛාරෙ- කාමධාතුයා- රූපධාතුයා- අරූපධාතුයා – කාමභවෙ – රූපභවෙ- අරූපභවෙ- තෙවඤ්ඤූනාසඤ්ඤූභවෙ- එකවොකාරභවෙ- චතුවොකාරභවෙ- පඤ්චවොකාරභවෙ අතීතෙ – අනාගතෙ – පච්චුප්පන්නෙ – දිට්ඨසුතමුත- විඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු අගිද්ධෝ අගථිතෝ අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣොපන්නෝ[2] වීතගිද්ධෝ විගතගිද්ධෝ චත්තගිද්ධෝ වන්තගිද්ධෝ මුත්තගිද්ධෝ පටිනිස්සට්ඨගිද්ධෝ වීතරාගෝ විගතරාගෝ චත්තරාගෝ වන්තරාගෝ මුත්තරාගෝ පහීනරාගෝ පටිනිස්සට්ඨරාගෝ නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ සීතීභූතෝ සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතීති – එවං මුනී සන්තිවාදේ අගිද්ධෝ.

කාමේ ච ලෝකෙ ච අනූපලිත්තෝති – 'කාමා'ති උද්ධනතෝ දෙ කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච -පෙ- ඉමේ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා -පෙ- ඉමේ වුච්චන්ති කිලෙසකාමා; **ලෝකෙතෝති** අපායලෝකෙ මනුස්සලෝකෙ දෙවලෝකෙ ඛන්ධලෝකෙ ධාතුලෝකෙ ආයතනලෝකෙ; 'ලෙපා'ති දෙ ලෙපා: තණ්හාලෙපෝ ච දිට්ඨිලෙපෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාලෙපෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිලෙපෝ. මුනි තණ්හාලෙපං පහාය දිට්ඨිලෙපං පටිනිස්සජ්ජිත්වා කාමේ ච ලෝකෙ ච න ලිප්පති, න පලිප්පති, න උපලිප්පති. අලිත්තෝ අසංලිත්තෝ අනූපලිත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ[3] විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චෙතසා විහරතීති – එවං මුනී සන්තිවාදේ අගිද්ධෝ කාමේ ච ලෝකෙ ච අනූපලිත්තෝ.'

තෙනාහ භගවා:

''යෙහි විවිත්තෙහා විවරෙය්‍ය ලෝකෙ
න තානි උග්ගය්හ වදෙය්‍ය නාගෝ
එලම්බුජං කණ්ටකං වාරිජං යථා
ජලෙන පඞ්කෙන ච නූපලිත්තං,
එවං මුනී සන්තිවාදේ අගිද්ධෝ
කාමේ ච ලෝකෙ ච අනූපලිත්තෝ''ති.

---

1. යසෝ - මූ. II. 2. අනජ්ඣොපන්නෝ - මූ. II. 3. නිස්සටෝ - ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

එවං මුනි සන්තිවාදෙ අගිඤ්ඩා කාමෙ ච ලොකෙ ච අනූපලිත්තෙතා- 'එවං' යනු: ඔපම්‍යසම්ප්‍රතිපාදනා යැ; **මුනි** – 'මොන'යි ඥානය කියනු ලැබෙයි... **සන්තිවාදෙ** – මුනි තෙම අධ්‍යාත්මශාන්තිය කියන්නේ යැ, ත්‍රාණවාද යැ ලෙනවාද යැ ශරණවාද යැ අභයවාද යැ අව්‍යූහවාද යැ අමෘතවාද යැ නිර්‍වාණවාද (=නිවන පවසා) නුයි 'එවං මුනි සන්තිවාදෙ' යනු වේ. **අගිඤ්ඩා**- 'ගෙඩ'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, යම්ක්‍ෂු විසින් ඒ ගෙඩ තෙමේ ප්‍රහීණ කරන ලද ද සිඳින ලද ද සන්හිඳුවන ලද ද දුරලන ලද ද, උපතට නුසුදුසු වූයේ නුවණඟින්නෙත් දවන ලද ද, හෙතෙම 'අගිඤ්ඩ'යි කියනු ලැබෙයි. හේ රූපයෙහි අගිඤ්ඩ යැ ශබ්දයෙහි – ගන්ධයෙහි – රසයෙහි- සප්‍රෂ්ටව්‍යයෙහි – කුලයා කෙරෙහි – ගණයා කෙරෙහි – ආවාසයෙහි – ලාභ-යශස් – ප්‍රශංසායෙහි – සුවයෙහි – චීවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – භලාන - ප්‍රත්‍යයසෙහෂජ්‍යපරිෂ්කාරයෙහි – කාම්ධාතුයෙහි – රූපධාතුයෙහි – අරූපධාතුයෙහි – කාම් – රූප – අරූපභවයෙහි – නෙවසංඥනා – සංඥභවයෙහි – එකවොකාර – චතුවොකාර – පඤ්චවොකාරභවයෙහි –අතීත අනාගත – ප්‍රත්‍යූත්පන්නයෙහි – දෘෂ්ට ශ්‍රුත මූත විඥතව්‍යධර්මයන්හි නොඟිපුණු වූයේ නොගෙතුණේ මුසපත් නොවූයේ නොබැඳුණේ පහවූ තෘෂ්ණා ඇතියේ පහවඟිය තෘෂ්ණා ඇතියේ ත්‍යක්ත වූ තෘෂ්ණා ඇතියේ වාන්ත (-වමනය කළ) තෘෂ්ණා ඇතියේ මුදන ලද තෘෂ්ණා ඇතියේ දුරු වූ තෘෂ්ණා ඇතියේ විතරාග – විගතරාග – ත්‍යක්තරාග – වාන්තරාග – මුක්තරාග– ප්‍රහීණ රාග – ප්‍රතිනිස්සට්ඨරාග වූයේ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ (කයින් සිතින්) සුව විඳින සුලු වූයේ ශ්‍රෙෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'එවං මුනි සන්තිවාදෙ අගිඤ්ඩා' යනු වේ.

කාමෙ ච ලොකෙ ච අනූපලිත්තෙතා - 'කාමා' යනු: උදාහරණ හෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි:...මොහු කෙලෙශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. **ලොකෙ**- අපායලෝකයෙහි මනුෂ්‍ය – දෙව – සත්ත්ව – ධාතු – ආයතනලෝකයෙහි; **'ලෙප'** යනු: තෘෂ්ණාලෙපය ද දෘෂ්ටිලෙපය දැයි ලෙප දෙකෙකි...මුනි තෙම තෘෂ්ණාලෙපය හැර දෘෂ්ටිලෙපය දුරලා කාමයෙහි ද, ලෝකයෙහි ද, නොඇලෙයි වෙසෙසින් නොඇලෙයි, නොතැවැරෙයි. අලිප්ත අසංලිප්ත අනූපලිප්ත වූයේ නිස්ස්‍රිතයේ ප්‍රහීණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ නොයෙදුණේ (අරමුණුවලින්) මිදුණු සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'එවං මුනි සන්තිවාදෙ අගිඤ්ඩා කාමෙ ච ලොකෙ ච අනූපලිත්තෙතා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"යෙහි විවිත්තෙතා -පෙ- කාමෙ ච ලොකෙ ච අනූපලිත්තෙතා"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 12

න වෙදගූ දිට්ඨියා න මුතියා
න මානමෙති න හි තම්මයෝ[1] සෝ,
න කම්මුනා[2] නොපි සුතෙන නෙය්‍යෝ
අනූපනීතෝ ස[3] නිරූපධීසු.

න වෙදගූ දිට්ඨියා න මුතියා න මානමෙතීති – 'නා'ති පටික්ඛෙපෝ. **වෙදගූනි** 'වෙදං' වුච්චති චතූසු මග්ගෙසු ඤාණං, පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගෝ වීමංසා විපස්සනා සම්මා දිට්ඨි. තෙහි වෙදෙහි ජාතිජරාමරණස්ස අන්තගතෝ අන්තපත්තෝ කොටිගතෝ කොටිපත්තෝ පරියන්තගතෝ පරියන්තපත්තෝ වොසානගතෝ වොසානපත්තෝ තාණගතෝ තාණපත්තෝ ලෙනගතෝ ලෙනපත්තෝ සරණගතෝ සරණපත්තෝ අභයගතෝ අභයපත්තෝ අච්චුතගතෝ අච්චුතපත්තෝ අමතගතෝ අමතපත්තෝ නිබ්බානගතෝ නිබ්බානපත්තෝ වේදනානං වා අන්තං ගතෝති වේදගූ. වෙදෙහි වා අන්තං ගතෝති වේදගූ. සත්තන්නං ධම්මානං විදිතත්තා වේදගූ: සක්කායදිට්ඨි විදිතා හොති, විචිකිච්ඡා විදිතා හොති, සීලබ්බතපරාමාසෝ විදිතෝ හොති, රාගෝ විදිතෝ හොති, දෝසෝ විදිතෝ හොති, මෝහෝ විදිතෝ හොති, මානෝ විදිතෝ හොති, විදිතා'ස්ස හොන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා පෝනෝභවිකා සදරා[4] දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා.

1. "වෙදූනි විචෙය්‍ය කෙවලානි (සභියාති භගවා)
සමණානං යානි'ධපි[5] බ්‍රාහ්මණානං,
සබ්බ[6]වෙදනාසු වීතරාගෝ
සබ්බ[7]වෙදමතිච්ච වෙදගූ සෝ"ති a

න දිට්ඨියාති – තස්ස අවාසවත්ථි දිට්ඨිගතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්නානි පටිපස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි. සෝ දිට්ඨියා න යායති, න නීයති, න වුය්හති, න සංහරීයති, නපි තං දිට්ඨිගතං සාරතෝ පච්චෙති. න පච්චාගච්ඡතීති – න වෙදගූ දිට්ඨියා.

න මුතියා ස මානමෙතීති – මුතරූපෙන වා පරතොඝොසෙන වා මහාජනසම්මුතියා වා මානං නෙති, න උපෙති, න උපගච්ඡති, න ගණ්හාති, න පරාමසති, නාභිනිවිසතීති – 'න වෙදගූ දිට්ඨියා න මුතියා 'ස මානමෙති'.

න හි තම්මයෝ සොති – න තණ්හාවසෙන න දිට්ඨිවසෙන තම්මයෝ හොති තප්පරමෝ තප්පරායණෝ; යතෝ තණ්හා ච දිට්ඨි ච මානෝ ච අස්ස පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා[8] අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, එත්තාවතා න තම්මයෝ හොති, න තප්පරමෝ, න තප්පරායණෝති – න හි තම්මයෝ සෝ'.

1. සච්චම්මයා – මනුප. 2. කම්මනා – ස. 3. සෝ – සූ.
4. සදදරා – ස. 5. යානීධපී – මජ්ඣං. PTS. 6. සබ්බාසු – සූ.
7. සබ්බං – සූ. 8. තාලවත්ථුකතා – ස.
a. සුත්තනිපාත – සභිය සුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

9 - 12

සිවුමහ නුවණට පැමිණි (මා වැනියෙක්) දෘෂ්ටියට (හෝ දෘෂ්ටියෙන්) යන්නෝ නො වේයි. හෙතෙම (මූතරුපාදි භෙද වූ) මුතියෙනු දු මානයට නො පැමිණෙ යි. එහි (තෘෂ්ණා - දෘෂ්ටි විසින්) නො මැ තම්මය වෙයි. කම්මයෙන් හෝ ශ්‍රැතුයෙන් හෝ නො ද පැමිණෙවියැ යුත්තේ, වෙයි. හේ තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිනිවෙසනයන්හි අනුපනීත වේ.

න වෙදගූ දිට්ඨියා න මුතියා ස මානමේති - 'ත' යනු: ප්‍රතික්ෂේප යැ. **වෙදගූ** 'වෙද'යි සතර මහ නුවණ කියනු ලැබෙයි, ප්‍රඥාව ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය ප්‍රඥාබලය ධර්මවිචයසම්බොධ්‍යඞ්ගය වීමංසාව විදර්ශනාව සම්‍යග්දෘෂ්ටිය යි. ඒ මාගන්‍යනවෙදයන්ගෙන ජාතිජරාමරණයාගේ අන්තයට ගියේ අන්තයට පැමිණියේ කෙළවරට ගියේ කෙළවරට පැමිණියේ පර්‍යන්තයට ගියේ පර්‍යන්තයට පැමිණියේ අවසානයට ගියේ අවසානයට පැමිණියේ ත්‍රාණයට ගියේ ත්‍රාණයට පැමිණියේ ලෙනයට ගියේ ලෙනයට පැමිණියේ ශරණයට ගියේ ශරණයට පැමිණියේ අභයට ගියේ අභයට පැමිණියේ අව්‍යුතයට ගියේ අව්‍යුතයට පැමිණියේ අමෘතයට ගියේ අමෘතයට පැමිණියේ නිවනට ගියේ නිවනට පැමිණියේ නොහොත් වෙදයන්ගේ අන්තයට ගියේ නුයි-'වෙදගූ'යැ, වෙදයන්ගෙන් අන්තයට ගියේ නුයි හෝ - 'වෙදගූ' යැ. සප්තධර්මයන් විදිත හෙයින් 'වෙදගූ' යැ: සත්කායදෘෂ්ටිය දත්නා ලද්දී වෙයි, විචිකිත්සාව- ශීලව්‍රතපරාමර්ශය - රාගය - ද්වේෂය - මෝහය - මානය විදිත වෙයි. කෙලෙසට කරුණු වූ පුනර්භවය දෙන්නා වූ දරථ සහිත වූ දුඃඛවිපාක ඇති අනාගතයෙහි ජාතිජරාමරණයට හෙතු වූ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඔහු විසින් විදිත වූවාහු වෙත්.

1. ("සහිය, යී බුදුහු මෙසේ වදළහ:) මාගන්‍යනවෙදයට පැමිණි ඒ ක්ෂීණාස්‍රව තෙම මේ ලෝකයෙහි මහණබමුණන්ගේ ශාස්ත්‍ර සඞ්ඛ්‍යාත යම් වෙද කෙනෙක් ඇත් ද ඒ සියල්ල (අනිත්‍යාදි වශයෙන්) විමසා (එහි ඡන්දරාගප්‍රහාණයෙන්) සියලු ශාස්ත්‍රවේදය ඉක්මැ සියලු වෙදනාවන්හි විතරාග වේ."

න දිට්ඨියා - ඔහු විසින් දෙසැට දිටුහු පහන ලද්දාහු සිදුණා ලද්දාහු සන්හිඳුවන ලද්දාහු දුරලන ලද්දාහු උපතට නුසුදුසු වූවාහු නුවණැතියන්නෙන් දවන ලද්දාහු වෙති;. හෙතෙම දෘෂ්ටිය විසින් නො යවනු ලැබෙයි; නො පමුණුවනු ලැබෙයි, නො වහනු ලැබෙයි, නො හරනු ලැබේ. ඒ දෘෂ්ටියට නො ද සාර හෙයින් පැමිණෙයි, නො පෙරළා ඒ නුයි 'න වෙදගූ දිට්ඨියා' යනු වේ.

න මුතියා ස මානමේති - මුත (-ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය) රූපයෙන් හෝ පරනොමෙඤ්ඤයෙන් හෝ මහජන සම්මුතියෙන් හෝ මානයට නො එයි නො පැමිණෙයි, නො එළැඹෙයි, නො ගනී, නො ඇලෙයි, නො පිවිසේ නුයි 'න වෙදගූ න දිට්ඨියා න මුතියා ස මානමේති' යනු වේ.

න හි තම්මයෝ සෝ - තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් තන්මය නො වෙයි, තත්පරම තත්පරායණ නො වේ. යම් තැනක සිට තෘෂ්ණාව ත් දෘෂ්ටිය ත් මානය ත් ඔහු විසින් ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු උපුටා හළ මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනභාවය කරන ලද්දාහු මතු නූපදනා සභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, මේතෙකින් එය ප්‍රකෘති කොට ඇත්තේ නො වෙයි, තත්පරම නො වෙයි, තත්පරායණ නො වේ නුයි 'න හි තම්මයෝ සෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න කම්මුනා නෝ'පි සුතේන නෙය්‍යෝති – 'න කම්මුනා'ති පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරේන වා අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරේන වා ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරේන වා න යායති, න නීයති, න වුය්හති, න සංහරීයතීති – න කම්මුනා; **නෝපි සුතේන නෙය්‍යෝති** සුතඤ්ඤාය වා පරතෝඝෝසේන වා මහාජනසම්මුතියා වා න යායති, න නීයති, න වුය්හති, න සංහරීයතීති – න කම්මුනා නෝපි සුතේන නෙය්‍යෝ.

අනූපනීතෝ ස නිවෙසනෙසූති – 'උපයා'ති ද්වේ උපයා: තණ්හූපයෝ ච දිට්ඨූපයෝ ච –පෙ– අයං තණ්හූපයෝ –පෙ– අයං දිට්ඨූපයෝ. තස්ස තණ්හූපයෝ පහීනෝ, දිට්ඨූපයෝ පටිනිස්සට්ඨෝ; තණ්හූපයස්ස පහීනත්තා දිට්ඨූපයස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා සෝ නිවෙසනෙසු අනූපනීතෝ අනූපලිත්තෝ අනූපගතෝ අනජ්ඣොසිතෝ[1] අනධිමුත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විපමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතේන චේතසා විහරතීති අනූපනීතෝ ස නිවෙසනෙසු.'

තේනාහ භගවා:

"න වෙදගූ දිට්ඨියා න මුතියා
ස මානමේති න හි තම්මයෝ සෝ,
න කම්මුනා නෝ පි සුතේන නෙය්‍යෝ
අනූපනීතෝ ස නිවෙසනෙසූ"ති.

9 - 18

සඤ්ඤාවිරත්තස්ස න සන්ති ගන්ථා[2]
පඤ්ඤාවිමුත්තස්ස න සන්ති මෝහා,
සඤ්ඤං ච දිට්ඨිං ච යෙ අඝාතයිංසු
තෙ ඝාතයන්තා[3] විවරන්ති[4] ලෝකෙ.

සඤ්ඤාවිරත්තස්ස න සන්ති ගන්ථාති – යෝ සමථපුබ්බඞ්ගමං අරියමග්ගං[5] භාවෙති, තස්ස ආදිතෝ උප්පාදාය ගන්ථා විකඛම්භිතා හොන්ති, අරහත්තෙ පත්තෙ[6] අරහතෝ ගන්ථා ච මෝහා ච නීවරණා ච, කාමසඤ්ඤා ව්‍යාපාදසඤ්ඤා විහිංසාසඤ්ඤා දිට්ඨිසඤ්ඤා ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මාති – 'සඤ්ඤාවිරත්තස්ස න සන්ති ගන්ථා.'

පඤ්ඤාවිමුත්තස්ස න සන්ති මෝහා – යෝ විපස්සනාපුබ්බඞ්ගමං අරියමග්ගං භාවෙති, තස්සාදිතෝ උප්පාදාය මෝහා විකඛම්භිතා හොන්ති, අරහත්තෙ පත්තෙ[6] අරහතෝ මෝහා ච ගන්ථා ච නීවරණා ච කාමසඤ්ඤා ව්‍යාපාදසඤ්ඤා විහිංසාසඤ්ඤා දිට්ඨිසඤ්ඤා ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මාති – 'පඤ්ඤාවිමුත්තස්ස න සන්ති මෝහා.'

---

1. අනජ්ඣොසිතෝ - සීමු. II. 2. ගණ්ඨා - මනුප. 3. ඝටයමානා - සීමු. II. මජ්ඣං.
4. විවදන්ති - කත්ථචි. 5. අරියඛම්මං - සීමු. II.
6. අරහත්තඵලපත්තෙ - සීමු. II. සහ. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

න කම්මුනා නෝ 'පි සුතෙන නෙය්‍යෝ – 'න කම්මුනා', යනු: පුණ්‍යාභිසංස්කාරයෙන් හෝ අපුණ්‍යාභිසංස්කාරයෙන් හෝ ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරයෙන් හෝ නො යවනු ලැබෙයි, නො ගෙනයනු ලැබෙයි, නො පමුණුවනු ලැබෙයි, නො හරිනු ලැබේ නුසි 'න කම්මුනා' යනු වේ. **නෝ 'පි සුතෙන නෙය්‍යෝ** – ශ්‍රැතශුද්ධියෙන් හෝ පරතොඝෝෂයෙන් හෝ මහජනසම්මුතියෙන් හෝ නො යවනු ලැබෙයි...නො හරිනු ලැබේ නුසි 'න කම්මුනා නෝ 'පි සුතෙන නෙය්‍යෝ' යනු වේ.

අනූපනීතෝ ස නිවෙසනෙසු – 'උපය' යනු: තෘෂ්ණා උපය ද දෘෂ්ටි උපය දැයි උපයයෝ දෙදෙනෙක් වෙති...ඔහු විසින් තෘෂ්ණාඋපය ප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිඋපය දුරලන ලද; තෘෂ්ණාඋපය ප්‍රහීණ වන බැවින් දෘෂ්ටි උපය දුරලන ලද බැවින් හේ (අපායාදි) නිවෙසනයන්හි නො පමුණුවන ලද්දේ නො ඇලුණේ නො පැමිණියේ නො පිවිසියේ නො ඇතුළු වූයේ නික්මැතියේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො බැඳුණේ කෙලෙසුන් හා නො යෙදුණු සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුසි 'අනූපනීතෝ ස නිවෙසනෙසු යනු වේ.

එසින් වදළහ:

"**න වෙදගූ** -පෙ- **ස නිවෙසනෙසූ**"සි.

9 – 18

ප්‍රහීණ කළ කාමාදි සංඥ ඇත්තහුට (අභිධ්‍යාකායාදි) ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. විදර්ශනාප්‍රඥාවෙන් කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදුණහුට මෝහයෝ නො වෙති. යම් කෙනෙක් කාමාදි සංඥාව ත් දෙසැට දෘෂ්ටිය ත් දැඩි වැ ගත්තාහු නම්, ඔහු උතුන් ගටමින් ලොවැ හැසිරෙත්.

සඤ්ඤාවිරත්තස්ස න සන්ති. ගන්ථා – යමෙක් ශමථපූර්ව්‍වඞ්ගම ආර්‍ය්‍ය මාර්ගය වඩා ද ආදියෙහි පටන් ඔහුගේ අභිධ්‍යාකායාදි ග්‍රන්ථයෝ විෂ්කම්භණ වූවාහු වෙති, රහත්බවට පැමිණි කල්හි රහත්හුගේ ග්‍රන්ථයෝ ද මෝහයෝ ද නීවරණයෝ ද කාමසංඥ ව්‍යාපාදසංඥ විහිංසාසංඥ දෘෂ්ටිසංඥ ද ප්‍රහීණ වූවාහු වෙති, උතුන්මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනුඅභාවය කරන ලද්දාහු මතු නූපදනා පියවි ඇත්තාහු නුසි 'සඤ්ඤාවිරත්තස්ස න සන්ති ගන්ථා' යනු වේ.

පඤ්ඤාවිමුත්තස්ස න සන්ති මෝහා – යමෙක් විදර්ශනා පූර්ව්‍වඞ්ගම වූ ආර්‍ය්‍යමාර්ගය වඩා ද, ඔහුගේ ආදියෙහි පටන් මෝහයෝ විෂ්කම්භණ වූවාහු වෙති, රහත්බවට පැමිණි කල්හි රහත්හුගේ මෝහයෝ ද ග්‍රන්ථයෝ ද නීවරණයෝ ද කාම – ව්‍යාපාද – විහිංසා – දෘෂ්ටිසංඥ ද ප්‍රහීණ වූවාහු වෙති සිඳින ලද මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනභාවය කරන ලද්දාහු මතු නූපදනා පියවි ඇත්තාහු නුසි – 'පඤ්ඤාවිමුත්තස්ස න සන්ති මෝහා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සඤ්ඤං ච දිට්ඨිං ච යෙ අභිනිවෙසුං තෙ සට්ඨයානා විවරන්ති ලොකෙති යෙ සඤ්ඤං ගණ්හන්ති කාමසඤ්ඤං ව්‍යාපාදසඤ්ඤං විහිංසාසඤ්ඤං, තෙ සඤ්ඤාවසෙන සඨෙයන්ති සංසඨෙයන්ති. රාජානොපි රාජූහි විවදන්ති. ඛත්තියාපි ඛත්තියෙහි විවදන්ති. බ්‍රාහ්මණාපි බ්‍රාහ්මණෙහි විවදන්ති. ගහපතිකාපි ගහපතීහි විවදන්ති, මාතාපි පුත්තෙන විවදති. පුත්තොපි මාතරා විවදති. පිතාපි පුත්තෙන විවදති. පුත්තොපි පිතරා විවදති. භාතාපි භාතරා විවදති. භගිනීපි භගිනියා විවදති. භාතාපි භගිනියා විවදති. භගිනීපි භාතරා විවදති. සහායොපි සහායෙන විවදති. තෙ තත්ථ කලහවිග්ගහවිවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං පාණීහිපි උපක්කමන්ති. ලෙඩ්ඩූහිපි උපක්කමන්ති. දණ්ඩෙහිපි උපක්කමන්ති. සත්ථෙහිපි උපක්කමන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති, මරණමත්තම්පි දුක්ඛං. යෙ දිට්ඨිං ගණ්හන්ති 'සස්සතො ලොකො'ති වා -පෙ- 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණා'ති වා, තෙ දිට්ඨිවසෙන සඨෙයන්ති සංසඨෙයන්ති. සත්ථාරතො සත්ථාරං සඨෙයන්ති. ධම්මක්ඛානතො ධම්මක්ඛානං සඨෙයන්ති. ගණතො ගණං සඨෙයන්ති. දිට්ඨියා දිට්ඨිං සඨෙයන්ති. පටිපදාය පටිපදං සඨෙයන්ති. මග්ගතො මග්ගං සඨෙයන්ති. අථවා, තෙ විවදන්ති. කලහං කරොන්ති. භණ්ඩනං කරොන්ති. විග්ගහං කරොන්ති විවාදං කරොන්ති. මෙඛගං කරොන්ති: 'න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි -පෙ- නිබ්බෙඨෙහි[1] වා සචෙ පහොසී'ති. තෙසං අභිසඞ්ඛාරා අපහීනා, අභිසඞ්ඛාරානං අපහීනත්තා ගතියා සඨෙයන්ති. නිරයෙ සඨෙයන්ති, තිරච්ඡානයොනියා සඨෙයන්ති. පෙත්තිවිසයෙ සඨෙයන්ති. මනුස්සලොකෙ සඨෙයන්ති. දෙවලොකෙ සඨෙයන්ති. ගතියා ගතිං උපපත්තියා උපපත්තිං පටිසන්ධියා පටිසන්ධිං භවෙන භවං සංසාරෙන සංසාරං වට්ටෙන වට්ටං සඨෙයන්ති සංසඨෙයන්ති. සඨෙත්තා[2], විරන්ති[3], විවරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති. **ලොකෙති** අපායලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙති – 'සඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිඤ්ච යෙ අභිනිවෙසුං තෙ සට්ඨයානා[4] විවරන්ති ලොකෙ.'

තෙනාහ භගවා:

"සඤ්ඤාවිරත්තස්ස න සන්ති ගන්ථා
පඤ්ඤාවිමුත්තස්ස න සන්ති මොහා,
සඤ්ඤං ච දිට්ඨිඤ්ච යෙ අභිනිවෙසුං
තෙ සට්ඨයානා[4] විවරන්ති ලොකෙ"ති.

මාගන්දියසුත්තනිද්දෙසෝ නවමෝ.

10

පුරාභෙදසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ පුරාභෙදසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති:

10 - 1

කථංදස්සී කථංසීලෝ උපසන්තොති වුච්චති,
තං මෙ ගොතම පබ්‍රූහි පුච්ඡිතො උත්තමං කරං.

---

1. නිබ්බෙඨෙහි - PTS.
2. සඨෙවත්තාති පදං - සී්මු. II මජ්ඣං. පොත්ථකෙසු න දිස්සති.
3. වදන්ති.- සී්මු. II. මජ්ඣං. 4. සට්ඨමානා - සී්මු. II. මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

සඤ්ඤිසඤ්ඤි දිට්ඨිසඤ්ඤි යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං තෙ සමවයන්තා විවදන්ති ලොකෙ – යම් කෙනෙක් කාම – ව්‍යාපාද – විහිංසා – යන සංඥාව ගනිත් ද ඒ ගැහැටියෝ සංඥාවශයෙන් ගවති, ඉතා ගවත්. රජහු ද රජුන් සමග විවාද කෙරෙති, ක්ෂත්‍රියයෝත් ක්ෂත්‍රියයන් සමග විවාද කෙරෙති, බ්‍රාහ්මණෝත් බ්‍රාහ්මණත් සමග විවාද කෙරෙති, ගැහැටියෝත් ගැහැටියන් සමග විවාද කෙරෙති, මව් ද පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතාත් මව සමග විවාද කෙරෙයි, පියතෙමේත් පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතාත් පියා සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරාත් සොහොයුරු සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරියත් සොහොයුරිය සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරාත් සොහොයුරිය සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරියත් සොහොයුරු සමග විවාද කෙරෙයි, යහළුවාත් යහළුහු සමග විවාද කෙරෙයි, ඔවුහු එහි කලහවිග්‍රහවිවාදයට පැමිණියාහු උනුනට අත්වලින් දුඩි පහර දෙති, කැටගලින් දුඩි ගසති, දඬුවලින් දුඩි ගසති, සැතින් දුඩි පහර දෙත්. ඔවුහු එහි දී මරණයටත් මරණ මාත්‍ර දුකටත් පැමිණෙත්. යම් කෙනෙක් දෘෂ්ටිය ගනිත් ද: 'ශාශ්වත යැ ලොකයැයි හෝ...සත්ත්වතෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වේ යැයි හෝ' ඔවුහු දෘෂ්ටිවශයෙන් ගවති, ඉතා ගවති ශාස්ත්‍රාහු වශයෙන් ශාස්ත්‍රාහු ගවති, ධර්මාඛ්‍යානයෙන් ධර්මාඛ්‍යාතය – ගණයා කෙරෙත් ගණයා – දෘෂ්ටියෙන් දෘෂ්ටිය – පිළිනවිනින් පිළිවෙත – මාර්ගයෙන් මාර්ගය ගවත්. නොමහත් ඔහු විවාද කෙරෙති, කලහ කෙරෙති, බඩර කෙරෙති, විග්‍රහ කෙරෙති, විවාද කෙරෙති අරගල කෙරෙති: 'තෙපි මේ ධර්මවිනය නො දන්නවුයැ...ඉදින් පෙරහොසත්හු නම් තමා මුදා ගනිවුයැ'යි. ඔවුන්ගේ පුණ්‍යාදී අභිසංස්කාරයෝ අප්‍රහීණයහ, අභිසංස්කාරයන් අප්‍රහීණ වත බැවින් (යාග්‍රතු) ගතියෙන් ගවති, නිරයෙහි ලා ගවති, තිරශ්චීනයෝනියෙහි ගවති, ප්‍රෙතවිෂයයෙහි ගවති, මනුෂ්‍යලොකයෙහි ගවති, දිව්‍යලොකයෙහි ගවත්. ගතියෙන් ගතිය උපතින් උපත පිළිසඳින් පිළිසඳ භවයෙන් භවය සසරින් සසර වරින් වර ගවති, ඉතා ගවති. ගවමින් ඇවිදිති හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියවු පවත්වති වැටෙති රැකෙති යැපෙති යපනය වෙත්. **ලොකෙ** – අපායලොකයෙහි...ආයතනලොකයෙහි නුයි 'සඤ්ඤිසඤ්ඤි දිට්ඨිසඤ්ඤි යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං තෙ සමවයන්තා විවදන්ති ලොකෙ' යනු ලැබී.

එහින් වදාළහ බුදුහු:

"සඤ්ඤාවිරත්තානඤ්ච -පෙ- තෙ සමවයන්තා විවදන්ති ලොකෙ"යි.

නවවැනි 'මාගණ්ඩිය' සූත්‍රනිදේශය යි.

10

පුරාභෙදසූත්‍රනිදේශය

ඉක්බිති 'පුරාභෙද' සූත්‍රනිදේශය කියනු ලැබේ:

10 - 1

කෙබඳු දර්ශනයකින් යුක්ත වූ කෙබඳු ශීලයකින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙම උපශාන්ත යැයි කියනු ලැබේ ද? ශාරිපුත්‍රමාණවනි, මා විසින් පුළුවුස්කා ලදුවහු ඒ උත්තම පුද්ගලයා වදාළ මැනව.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථංදස්සී කථංසීලෝ උපසන්තොතිඅ වුච්චතීති – 'කථංදස්සී'ති කිදිසෙන දස්සනෙන සම්පන්නාගතෝ කිංදස්සනසීලෙන කිම්පකාරෙන කිංපටිභාගෙනාති කථංදස්සී; **කථංසීලොති** කිදිසෙන සීලෙන සම්පන්නාගතෝ කිංසණ්ඨානෙන කිම්පකාරෙන කිම්පටිභාගෙනාති – කථංදස්සී කථංසීලෝ.'

උපසන්තොතිඅ වුච්චතීති – සන්තෝ උපසන්තෝ වූපසන්තෝ නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ පටිප්පස්සද්ධොති වුච්චති පවුච්චති කථියති භණියති දීපියති වොහරීයතී; 'කථංදස්සී'ති අධිපඤ්ඤං පුච්ඡති; 'කථංසීලෝ'ති අධිසීලං පුච්ඡති 'උපසන්තෝ'ති අධිචිත්තං පුච්ඡතීති – 'කථංදස්සී කථංසීලෝ උපසන්තොති වුච්චති.'

තං මෙ ගොතම පබ්‍රූහීති – 'තන්ති' යං පුච්ඡාමි යං යාචාමි යං අජ්ඣෙසාමි යං පස්සාදෙමි; **ගොතමාති** සෝ භගවා තම්මිත්තතා බුද්ධං භගවන්තං ගොත්තෙනපි ආලපති; **පබ්‍රූහීති** බ්‍රූහි ආචික්ඛ දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විභජ උත්තානීකරොහි පකාසෙහීති – 'තං මෙ ගොතම පබ්‍රූහි.'

පුච්ඡිතෝ උත්තමං නරන්ති – 'පුච්ඡිතෝ'ති පුට්ඨෝ පුච්ඡිතෝ යාචිතෝ අජ්ඣෙසිතෝ පසාදිතෝ; **උත්තමං නරන්ති** අග්ගං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං නරන්ති – 'පුච්ඡිතෝ උත්තමං නරං.'

තෙනාහ සෝ නිම්මිතෝ:

"කථංදස්සී කථංසීලෝ උපසන්තොති වුච්චති,
තං මෙ ගොතම පබ්‍රූහි පුච්ඡිතෝ උත්තමං නර"න්ති.

10 – 2

විතතණ්හා පුරා භෙදා (ඉති[1] භගවා) පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ,
වෙමජ්ඣුපසංඛෙය්‍යා තස්ස නත්ථි පුරෙකථතං.

විතතණ්හා පුරා භෙදාති – පුරා කායස්ස භෙදා පුරා අත්තභාවස්ස භෙදා පුරා කළෙබරස්ස නික්ඛෙපා පුරා ජීවිතින්ද්‍රියස්ස උපච්ඡෙදා, විතතණ්හා විගතතණ්හා චත්තතණ්හා වන්තතණ්හා මුත්තතණ්හා පහීනතණ්හා පටිනිස්සට්ඨතණ්හා වීතරාගා විගතරාගා චත්තරාගා වන්තරාගා මුත්තරාගා පහීනරාගා පටිනිස්සට්ඨරාගා, නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ සීතීභූතෝ සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති.

1. පුරා භෙදාති – සබ්බත්ථ PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථංදස්සී කථංසීලෝ උපසමෙනාති වුච්චති – 'කථංදස්සී' යනු කෙබඳු වූ කවර සංසථාන ඇති කවර ප්‍රකාර වූ කවර ආකාර වූ දර්ශනයකින් සමන්විත වූයේ නුයි 'කථංදස්සී' යනු වේ. **කථංසීලෝ** කීදැය වූ කෙසේ සිටි කවර ප්‍රකාර වූ කවර ආකාර වූ ශීලයකින් සමන්විත වූයේ නුයි 'කථංදස්සී කථංසීලෝ' යනු වේ.

උපසමෙනාති වුච්චති – ශාන්ත වූයේ උපශාන්ත වූයේ සන්හිදුණේ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ (කෙලෙස්) දුරලන ලද්දේ යයි කියනු ලැබෙයි පවසනු ලැබෙයි කථනය කරනු ලැබෙයි බණනු ලැබෙයි දක්වනු ලැබෙයි වහරනු ලැබේ. 'කථංදස්සී'යි අධිප්‍රඥව අසයි, 'කථංසීලෝ' යි අධිශීලය අසයි, 'උපසමෙනා' යි අධිචිත්තය අසා නුයි 'කථංදස්සී කථං – සීලෝ උපසමෙනාති වුච්චති' යනු වේ.

තං මෙ ගොතම පබ්‍රූහි – 'තං, යනු: යම් පුද්ගලයකු අසම් ද යම්කු අඇදිම් ද, යමකු ආරාධනා කෙරෙම් ද, පහදවම් ද; ඔහු **'ගොතම'**යි ඒ නිර්මිත බුදුහු භාග්‍යවත් බුදුන් ගොත්‍රයෙන් ආමන්ත්‍රණ කෙරෙති; **'පබ්‍රූහි'** කියනු මැනව පවසවූ පතවවූ තබනු මැන, විවෘත කරනු මැන, විභාග කරනු මැන, පහළ කරනු මැන, ප්‍රකාශ කරනු මැනවැ යි' 'තං මෙ ගොතම, පබ්‍රූහි' යනු වේ.

පුච්ඡිතෝ උත්තමං නරං – අසන ලදුවහු විමරන ලදුවහු අයදන ලදුවහු අරියන ලදුවහු පහදවන ලදුවහු; **උත්තමං නරං** අග්‍ර වූ ශ්‍රෙෂ්ඨ වූ විශිෂ්ට වූ පාමොක් වූ උතුම් වූ ප්‍රවර වූ පුද්ගලයා නුයි 'පුච්ඡිතෝ උත්තමං නරං' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"**කථංදස්සී** –පෙ– **උත්තමං නරං**" යි.

10 - 2

(බුදුහු මෙසේ වදාරති:) යමෙක් ශරීරය බිඳීමෙන් පෙර මැ ප්‍රහීණ වූ තෘෂ්ණා ඇත්තේ පූර්‍වාන්ත සඛ්‍යාත අතීතය (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටීන්) ඇසිරි නො කෙළේ ප්‍රත්‍යුත්පන්නයෙහි (රාගරක්ත ආ යනාදීන්) නො ගිණියැ යුත්තේ වේ ද, ඒ රහත් මහණහට අනාගතයෙහි (තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිවශයෙන් පෙරටු කරන ලද්දෙක් නැත. (ඔහු උපශාන්ත යයි කියමි.)

විතතමෙනා පුරා භෙදා – කය බිඳීමෙන් පෙර ආත්මභාවය බිඳීමෙන් පෙර කළලවරය තැබීමෙන් පෙර ජීවිතෙන්ද්‍රියයාගේ සිදීමෙන් පෙර, ප්‍රහීණ තෘෂ්ණා ඇත්තේ පහවැගිය තෘෂ්ණා ඇත්තේ හරන ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ වමනය කළ තෘෂ්ණා ඇත්තේ මුදන ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ ගෙවන ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ දුරලන ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ විතරාග වූයේ විගතරාග වූයේ ත්‍යක්තරාග වූයේ වාන්තරාග වූයේ මුක්තරාග වූයේ ප්‍රහීණරාග වූයේ ප්‍රතිනිස්සට්ඨරාග වූයේ නිර්වෘත වූයේ සිහිල් වූයේ (කායිකචෛතසික) සුඛානුභවනය කරනුයේ ශ්‍රෙෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත වැ වෙසෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

භගවාති ගාරවාධිවචනං; අපිච, භග්ගරාගොති භගවා; භග්ගදෝසොති භගවා; භග්ගමොහොති භගවා; භග්ගදිට්ඨීති භගවා; භග්ගමානෝති භගවා; භග්ගකණ්ටකොති[1] භගවා; භග්ගකිලෙසෝති භගවා; භජී විභජී පවිභජී ධම්මරතනන්ති භගවා; භවානං අන්තකරොති භගවා; භාවිතකායෝ භාවිතසීලෝ භාවිතචිත්තෝ භාවිතපඤ්ඤෝති භගවා; භජී වා භගවා අරඤ්ඤං වනපත්ථානි පන්තානි සේනාසනානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්‍යාති පටිසල්ලානසාරුප්පානීති භගවා; භාගී වා භගවා චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති භගවා; භාගී වා භගවා අත්ථරසස්ස ධම්මරසස්ස විමුත්තිරසස්ස අධිසීලස්ස අධිචිත්තස්ස අධිපඤ්ඤායාති භගවා; භාගී වා භගවා චතුන්නං ඣානානං චතුන්නං අප්පමඤ්ඤානං චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනන්ති භගවා; භාගී වා භගවා අට්ඨන්නං විමොක්ඛානං අට්ඨන්නං අභිභායතනානං නවන්නං අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීනන්ති භගවා; භාගී වා භගවා දසන්නං සඤ්ඤාභාවනානං දසන්නං කසිණසමාපත්තීනං ආනාපානසතිසමාධිස්ස අසුභසමාපත්තියාති භගවා; භාගී වා භගවා චතුන්නං සතිපට්ඨානානං චතුන්නං සම්මප්පධානානං චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං පඤ්චන්නං බලානං සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්සාති භගවා; භාගී වා භගවා දසන්නං තථාගතබලානං චතුන්නං වෙසාරජ්ජානං චතුන්නං පටිසම්භිදානං ඡන්නං අභිඤ්ඤානං ඡන්නං බුද්ධධම්මානන්ති භගවා; 'භගවා'ති නෙතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භගිනියා කතං, න මිත්තාමච්චෙහි කතං, න ඤාතිසාලොහිතෙහි කතං, න සමණබ්‍රාහ්මණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං, විමොක්ඛන්තිකමෙතං බුද්ධානං භගවන්තානං බොධියා මූලෙ සහ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිලාභා සච්ඡිකාපඤ්ඤත්ති යදිදං 'භගවා'ති – 'භීතතණ්හා පුරා භෙදා ඉති[2] භගවා,

පුබ්බමන්තමනිස්සිතොති – පුබ්බන්තා වුච්චති අතීතෝ අද්ධා; අතීතං අද්ධානං ආරබ්භ තණ්හා පහීනා හොති, දිට්ඨි පටිනිස්සට්ඨා; තණ්හාය පහීනත්තා දිට්ඨියා පටිනිස්සට්ඨත්තා එවම්පි පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ; අථවා, 'එවංරූපෝ අහොසිං අතීතමද්ධානන්ති' තත්ථ නන්දිං න සමන්නානෙති 'එවංවෙදනෝ අහොසිං, එවංසඤ්ඤෝ අහොසිං, එවංසඞ්ඛාරෝ අහොසිං, එවංවිඤ්ඤාණෝ අහොසිං අතීතමද්ධානන්ති' තත්ථ නන්දිං න සමන්නානෙති; එවම්පි – 'පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ' අථවා, 'ඉති මෙ චක්ඛු අහොසි අතීතමද්ධානං, ඉති රූපාති තත්ථ න ඡන්දරාගපටිබද්ධං හොති විඤ්ඤාණං, න ඡන්දරාගපටිබද්ධත්තා විඤ්ඤාණස්ස න තදභිනන්දති, න තදභිනන්දන්තෝ එවම්පි – 'පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ' ඉති මෙ සොතං අහොසි අතීතමද්ධානං, ඉති ඝානං අහොසි අතීතමද්ධානං, ඉති ජිව්හා අහොසි අතීතමද්ධානං ඉති රසාති', 'ඉති මෙ කායෝ අහොසි අතීතමද්ධානං, ඉති ඵොට්ඨබ්බා'ති, 'ඉති මෙ මනෝ අහොසි අතීතමද්ධානං, ඉති ධම්මා'ති තත්ථ න ඡන්දරාගපටිබද්ධං හොති විඤ්ඤාණං, න ඡන්දරාගපටිබද්ධත්තා විඤ්ඤාණස්ස න තදභිනන්දති, න තදභිනන්දන්තෝ එවම්පි – 'පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ,' අථවා, යානි[3] තානි පුබ්බෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං හසිතලපිතකීළිතානි, න තදස්සාදෙති, න තං නිකාමෙති; න ච තෙන චිත්තිං ආපජ්ජති, එවම්පි 'පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ.'

---

1 තණ්හාති - මජ්ඣං. 2. භෙදනි - සීවූ II. මජ්ඣං. PTS.
3. යානි තානි - මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

භගවා – යනු: නෛරවාසිවචන යැ තවද: භග්නරාග නුයි – භගවත් යැ, භග්නදෝෂ නුයි භගවත් යැ, භග්නමෝහ නුයි – භගවත් යැ, භග්නදෘෂ්ටි නුයි – භග්නමාන නුයි – භග්නකණ්ටකා නුයි – භග්නක්ලේශ නුයි – භගවත් යැ; ධර්මරත්නය භාන – විනාශ – ප්‍රතිවිභාග කෙළේ නුයි – භගවත් යැ, භවයන් කෙළවර කෙළේ නුයි – භගවත් යැ, භාවිතකාය – භාවිතචිත්ත– භාවිතප්‍රඥ ඇත් නුයි භගවත් යැ, බුදුහු අල්පශබ්ද වූ අල්පනිඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මනුෂ්‍යශයන්ගේ රාහස්‍යශයනට සුදුසු වූ විවෙකයට අනුරූප වූ වනයෙහි දුරසෙනසුන් හා ඉතා දුරසෙනසුන් සෙවනය කළාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනභේෂජ්‍යපරිෂ්කාරයනට හිමි වූවාහු නුයි භගවත් යැ, බුදුහු අසීරස යට ධර්මරසයට විමුක්තිරසයට අධිශීලයට අධිචිත්තයට අධිප්‍රඥාවට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු සතර ධ්‍යානයන්ට සතර අප්‍රමාණ්‍යයන්ට සතර අරූපසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු අෂ්ටවිමෝක්ෂයන්ට අෂ්ට අභිභායතනයන්ට නව අනුපූර්විහාරසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ' බුදුහු දශ සංඥාභාවනාවන්ට දශ කෘත්ස්නසමාපත්තීන්ට ආනාපානස්මෘති සමාධියට අශුභසමාපත්තියට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ට සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ට සතර ඍද්ධිපාදයන්ට පඤ්චේන්ද්‍රියයන්ට පඤ්ච බලයන්ට සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයන්ට ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගික මාර්ගයට හිමි වූවාහු නුයි හෝ – භගවත් යැ, බුදුහු දශ තථාගතබලයන්ට චතුර්වෛශාරද්‍යයන්ට චතුර්ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයන්ට මහාභිඥාවන්ට මහාබුද්ධ ධර්මයන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, 'භගවත්' යන තෙල නාමය මව විසින් නො කරන ලද, පියා විසින් – බෑයකු විසින් – බූනක විසින් මිතුරු – යහළුවන් විසින් – නෑසහලේනැයන් විසින් – මහණබමුණන් විසින් දෙවියන් විසින් නො කරන ලද, 'භගවත්' යන යම් ප්‍රඥප්තියක් පි ද භගවත් බුදුවරුන්ට රහත්පෙලෙන් උපත් තෙල නාමය බෝමූල දී සර්ව්‍යඥතාඥානය ලැබීම සමඟ සර්ව්ධර්මයන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපත් ප්‍රඥප්තියක් නුයි 'චිතතණෙහා පුරාභෙදු ඉති භගවා' යනු වේ.

පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ – 'පුබ්බන්ත' යි අතීතකාලය කියනු ලැබෙයි. අතීතකාලය නිසා තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී දෘෂ්ටිය දුරලන ලද්දී වෙයි, තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ නෙයින් දෘෂ්ටිය දුරුලූ හෙයින් මෙසේත් පූර්‍වාන්තය අනිශ්‍රිත වෙයි; නොහොත් අතීත කාලයෙහි මෙබඳු රූ ඇතියෙම් වීම්' එහි ඇලීම නො එළවයි, 'මේබඳු වේදනා ඇතියෙම් වීම්, මේබඳු සංඥා ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු සංස්කාර ඇතියෙම් වීම්, මේබඳු විඥාන ඇතියෙම් වීම්' එහි ඇලීම නො එළවයි. මෙසේත් පූර්‍වාන්තය අනිශ්‍රිත වෙයි; නොහොත් 'මා ගේ ඇස අතීතයෙහි මෙසේ විය, රූපයෝ මෙසේ වූහ'යි එහි විඥානය ඡන්දරාගය පිළිබැඳි වූයේ නො වෙයි, විඥානය ඡන්දරාග ප්‍රතිබද්ධ නො වූ හෙයින් එය නො කැමැති වෙයි; එය නො කැමැති වනුයේ මෙසේත් 'පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ' යනු වේ. 'මාගේ ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය අතීතකාලයෙහි මෙසේ විය, ශබ්දයෝ මෙසේ වූහ'යි – 'මාගේ ඝ්‍රාණප්‍රසාදය අතීතයෙහි මෙසේ විය, ගන්ධයෝ මෙසේ වූහ'යි – 'මාගේ ජිහ්වාප්‍රසාදය අතීතයෙහි මෙසේ විය, රසයෝ මෙසේ වූහ'යි – 'මාගේ කායප්‍රසාදය අතීතයෙහි මෙසේ විය, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ මෙසේ වූහ'යි – 'මාගේ භවාඞ්ග චිත්තය මෙසේ විය, මාගේ ත්‍රෛභූමක ධර්මාලම්බනයෝ මෙසේ වූහ'යි එහි විඥානය ඡන්දරාගප්‍රතිබද්ධ වූයේ නො වෙයි, විඥානය ඡන්දරාගප්‍රතිබද්ධ නො වූ හෙයින් එය නො කැමැති වෙයි, එය නො කැමැති වනුයේ මෙසේත් – 'පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ' යනු වේ. නොහොත් පෙර මාගමක සමඟ යම්බඳු ඒ ඒ ක්ලේශිතාබස් වී නම් එය ආස්වාද නො කෙරෙයි, එය නො කැමැති වෙයි, එයින් නො ද සතුටට පැමිණේ. මෙසේත්– 'පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එවමජ්ඣූපසංඛෙය්‍යෝති – 'එවමජ්ඣං' වුච්චති පච්චුප්පන්නෝ අද්ධා, පච්චුප්පන්නං අද්ධානං ආරබ්භ තණ්හා පහීනා හොති, දිට්ඨි පටිනිස්සට්ඨා; තණ්හාය පහීනත්තා දිට්ඨියා පටිනිස්සට්ඨත්තා 'රත්තෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ, 'දුට්ඨෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ, 'මූළ්හෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ, 'විනිබද්ධෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ, 'පරාමට්ඨෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ, 'විකෙඛපගතෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ, 'අනිට්ඨං ගතෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ, 'ථාමගතෝ'ති නූපසංඛෙය්‍යෝ; තෙ අභිසඞ්ඛාරා පහීනා, අභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා නූපසංඛෙය්‍යෝ: නෙරයිකොති වා තිරච්ඡානයොනිකොති වා පෙත්තිවිසයිකොති වා මනුස්සොති වා දෙවොති වා රූපීති වා අරූපීති වා සඤ්ඤීති වා අසඤ්ඤීති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා; සෝ හෙතු නත්ථි, පච්චයෝ නත්ථි, කාරණං නත්ථි, යෙන සඞ්ඛං ගච්ඡෙය්‍යාති – 'එවමජ්ඣූපසඞ්ඛෙය්‍යෝ.'

තස්ස නත්ථි පුරෙක්ඛතන්ති – 'තස්සා'ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; **පුරෙක්ඛාරෝති** ද්වෙ පුරෙක්ඛාරා: තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ ච දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ ච, –පෙ– අයං තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ, තස්ස තණ්හාපුරෙක්ඛාරෝ පහීනෝ, දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෝ පටිනිස්සට්ඨෝ; තණ්හාපුරෙක්ඛාරස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා න තණ්හං වා දිට්ඨිං වා පුරතෝ කත්වා චරති, න තණ්හාධජෝ න තණ්හාකෙතු න තණ්හාධිපතෙය්‍යෝ, න දිට්ඨිධජෝ න දිට්ඨිකෙතු න දිට්ඨාධිපතෙය්‍යෝ, න තණ්හාය වා දිට්ඨියා වා පරිවාරිතෝ චරති; එවම්පි – 'තස්ස නත්ථි පුරෙක්ඛතං.' අථවා, 'එවංරූපෝ සියං අනාගතමද්ධාන'න්ති තත්ථ නන්දිං න සමන්නානෙති[1]; 'එවංවෙදනෝ සියං – එවංසඤ්ඤී සියං– එවංසඞ්ඛාරෝ සියං – එවංවිඤ්ඤාණෝ සියං 'අනාගතමද්ධාන'න්ති තත්ථ නන්දිං න සමන්නානෙති;[1] එවම්පි – 'තස්ස නත්ථි පුරෙක්ඛතං.' අථවා, 'ඉති මෙ චක්ඛු[2] සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති රූපා'ති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං න පණිදහති; චෙතසෝ අප්පණිධානපච්චයා[3] න තදභිනන්දති, න තදභිනන්දන්නෝ එවම්පි – 'තස්ස නත්ථි පුරෙක්ඛතං.' 'ඉති මෙ සොතං සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති සද්දා'ති– 'ඉති මෙ ඝානං සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති ගන්ධා'ති –'ඉති මෙ ජිව්හා සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති රසා'ති – 'ඉති මෙ කායෝ සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති ඵොට්ඨබ්බා'ති – 'ඉති මෙ මනෝ සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති ධම්මා'ති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං න පණිදහති; චෙතසෝ අප්පණිධානපච්චයා න තදභිනන්දති; න තදභිනන්දන්නෝ; එවම්පි – 'තස්ස නත්ථි පුරෙක්ඛතං.' අථවා 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන[4] වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවෝ වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරෝ වා'ති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං න පණිදහති; චෙතසෝ අප්පණිධානපච්චයා න තදභිනන්දති, න තදභිනන්දන්නෝ එවම්පි – 'තස්ස නත්ථි පුරෙක්ඛතං.'

තෙනාහ භගවා:

> "චිත්තණ්හා පුරාභෙදු (ඉති භගවා) පුබ්බමන්තමනිස්සිතෝ,
> වෙමජ්ඣූපසංඛෙය්‍යෝ තස්ස නත්ථි පුරෙක්ඛතා"ති.

---

1. සමන්නාගමෙති – PTS. සී්‍ය. 2. චක්ඛු – සීම්. II.
3. අප්පණිධානපච්චයා – ස. 4. වතෙන – PTS

Free Distribution www.aathaapi.org

වෙමජ්ඣනුපසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යා – 'වෙමජ්ඣ' යි පවත්නා කාලය කියනු ලැබෙයි; වර්තමානකාලය අරබයා නාමණාව ප්‍රහීණ වූවා, දෘෂ්ටිය දුරලන ලද්දී වෙයි, නාමණාව ප්‍රහීණ බැවින් දෘෂ්ටිය දුරුලූ බැවින් 'රාගයෙන් රක්තා' යැයි නො ගිණියැ යුත්තේ යැ, 'දුෂ්ට' යැයි – 'මූඪ' යැයි – මානයෙන් බැඳිණැ' යි – 'දෘෂ්ටියෙන් පරාමෘෂ්ට' යැයි – 'ඕඝධන්‍යයෙන් විෂ්ෂපයට පැමිණිණැ'යි – විචිකිත්සායෙන් අනිෂ්ඨාවට ගියේයැ'යි – 'අනුශයෙන් දූඩිබවට ගියේයැ 'යි නො ගිණියැ යුත්තේ යැ; ඒ කෂීණාසංස්කාරයෝ ප්‍රහීණයහ, ප්‍රහීණ බැවින් 'නෙරියත් වනැ'යි හෝ 'තිරිසන්යොනි ඇතියෙකැ' යි හෝ 'ප්‍රෙතගති ඇතියෙකැ'යි හෝ 'මිනිස් වත්නේයැ'යි හෝ 'දෙව් වන්නේයැ'යි හෝ 'රූපී යැ'යි හෝ 'අරූපී යැ'යි හෝ 'සංඥී යැ'යි හෝ 'අසංඥී යැ' යි හෝ 'නෙවසංඥීනාසංඥී යැ'යි හෝ ගතියෙන් නො ගිණියැ යුත්තේ ය; යම් හෙයෙකින් සඛ්‍යාවට යන්නේ නම්, ඒ හෙතුව නැත ඒ ප්‍රත්‍යය නැත කාරණය නැත් නුයි 'වෙමජ්ඣනුපසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යා' යනු වේ.

තඤ්ච නප්පි පුරෙක්ඛතං – 'තඤ්ච' යනු: අතීත් සෂීණාස්‍රව හට, **පුරෙක්ඛාර** නම්: නාමණාපුරස්කාරය ද දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දැ'යි දෙ පුරස්කාර කෙනෙක් වෙති...ඔහු විසින් නාමණාපුරස්කාරය ප්‍රහීණ යැ දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරලන ලද,, නාමණාපුරස්කාරය ප්‍රහීණ වන බැවින් දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරුලූ බැවින් නාමණාව හෝ දෘෂ්ටිය හෝ පෙරටු කොට නො හැසිරෙයි, නාමණාධ්වජ ඇතියේ නො වෙයි, නාමණාකෙතු ඇතියේ – නාමණාව අධිපති කොට ඇතියේ දෘෂ්ටිධ්වජ ඇතියේ – දෘෂ්ටිකෙතු ඇතියේ දෘෂ්ටිය අධිපති කොට ඇතියේ නො වෙයි; නාමණාව විසින් හෝ දෘෂ්ටිය විසින් හෝ පිරිවරන ලදුයේ නො හැසිරෙයි; මෙසේ ත් 'තඤ්ච නප්පි පුරෙක්ඛතං' යනු වේ. නොහොත් 'අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු රූ වේවා'යි එහි නන්දිය (–නාමණාව) නො ඵලවයි, 'මෙබඳු වේදනා ඇති වේවා'යි මෙබඳු සංඥා ඇති වේවා'යි– මෙබඳු සංස්කාර ඇති වේවා'යි – අනාගතයෙහි මෙබඳු විඥාන ඇති වේවා යි එහි සතුට නො ඵලවයි; මෙසේත් – 'තඤ්ච නප්පි පුරෙක්ඛතං' යනු වේ. නොහොත් 'මාගේ ඇස අනාගතකාලයෙහි මෙසේ වන්නේය, රූපයෝ මෙසේ වන්නාහ' යි නො ලද්දහු ගේ ලැබීම පිණිස සිත නො පිහිටුවයි; චිත්තයා ගේ ප්‍රාර්‍ථනා නො තබන හෙයින් ඊට සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු නො වන්නේ මෙසේ ත් – 'තඤ්ච නප්පි පුරෙක්ඛතං' යනු වේ. මා ගේ ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය, ශබ්දයෝ මෙසේ වන්නාහ, යි – මා ගේ ඝ්‍රාණප්‍රසාදය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය, ගන්ධයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි – 'මාගේ ජිහ්වාප්‍රසාදය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය. රසයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි – මාගේ කායප්‍රසාදය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි – 'මාගේ භවාඞ්ගචිත්තය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය, ත්‍රෙහුමකධර්මාලම්බනයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි නො ලද්දහුගේ ලැබීම පිණිස සිත නො පිහිටුවයි, චිත්තයාගේ ප්‍රාර්‍ථනා නො තබන හෙයින් ඊට සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු නො වනුයේ මෙසේ ත් 'තඤ්ච නප්පි පුරෙක්ඛතං' යනු වේ. නොහොත් 'මම් මේ ශීලයෙන් හෝ ව්‍රතයෙන් හෝ තපසින් හෝ බ්‍රහ්මචර්‍යයෙන් හෝ දෙවියෙක් හෝ දෙවාන්‍යතරයෙක් හෝ වන්නෙමි' නො ලද්දහු ලැබීම පිණිස සිත නො පිහිටුවයි, සිත නො පිහිටුවීම හෙතු කොට ගෙන ඊට නො කැමැති වනුයේ මෙසේ ත් – 'තඤ්ච නප්පි පුරෙක්ඛතං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"චිත්තඤ්ඤහා පුරාභෙදා –පෙ– **තඤ්ච නප්පි පුරෙක්ඛතං"**යි

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 3

අක්කොධනෝ අසන්තාසී[1] අවිකත්ථී අකුහකුවෝ[2]
මන්තභාණී අනුද්ධතෝ ස වේ වාචායතෝ මුනි.

අක්කොධනෝ අසන්තාසීති – 'අක්කොධනෝ'ති ඒ ඛෝ[3] වුත්තං, අපිච, කොධෝ තාව වත්තබ්බෝ: දසහාකාරේහි කොධෝ ජායති: 'අනත්ථං මේ අචරී'ති කොධෝ ජායති. 'අනත්ථමේම චරතී'ති කොධෝ ජායති. 'අනත්ථමේම චරිස්සතී'ති කොධෝ ජායති. 'පියස්ස මේ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි, අනත්ථං චරති, අනත්ථං චරිස්සති'ති කොධෝ ජායති, 'අප්පියස්ස මේ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි, අත්ථං චරති, අත්ථං චරිස්සතී'ති කොධෝ ජායති. අට්ඨානේ වා පන කොධෝ ජායති. යෝ එවරූපෝ චිත්තස්ස ආඝාතෝ පටිඝාතෝ පටිඝං පටිවිරෝධෝ කොපෝ පකොපෝ සම්පකොපෝ දෝසෝ පදෝසෝ සම්පදෝසෝ චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනෝපදෝසෝ කොධෝ කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දෝසෝ දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං විරෝධෝ පටිවිරෝධෝ චණ්ඩික්කං අසුරෝපෝ[4] අනත්තමනතා චිත්තස්ස; අයං වුච්චති කොධෝ.

අපිච, කොධස්ස අභිඤ්ඤතපරිඤ්ඤතා වෙදිතබ්බා: අත්ථි කඤ්චි කාලං[5] කොධෝ චිත්තාවිලකරණමත්තෝ හෝති, න ච තාව මුඛකුලාතවිකුලාතෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ මුඛකුලාතවිකුලාතමත්තෝ හෝති, න ච තාව හනුසඤ්ඤොපනෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ හනුසඤ්ඤොපනමත්තෝ හෝති, න ච තාව එරුසවාචානිච්ඡාරණා හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ එරුසවාචානිච්ඡාරණමත්තෝ හෝති, න ච තාව දිසාවිදිසානුවිලෝකනෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ දිසාවිදිසානුවිලෝකනමත්තෝ හෝති, න ච තාව දණ්ඩසත්ථපරාමසනෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ දණ්ඩසත්ථපරාමසනමත්තෝ හෝති, න ච තාව දණ්ඩසත්ථඅභිනුකඞ්කිරණෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ දණ්ඩසත්ථඅභිනුකඞ්කිරණමත්තෝ හෝති, න ච තාව දණ්ඩසත්ථඅභිනිපාතනෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ දණ්ඩසත්ථඅභිනිපාතනමත්තෝ හෝති, න ච තාව ඡින්නාවිඡින්නකරණෝ[6] හෝති, අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ ඡින්නාවිඡින්නකරණමත්තෝ හෝති, න ච තාව සම්භඤ්ඤනපළිභඤ්ඤනෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ සම්භඤ්ඤනපළිභඤ්ඤනමත්තෝ හෝති, න ච තාව අඞ්ගමඞ්ගහාපකඞ්ඛෝ හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ අඞ්ගමඞ්ගහාපකඞ්ඛතමත්තෝ හෝති, න ච තාව ජීවිතා වොරොපණෝ[7] හෝති; අත්ථි කඤ්චි කාලං කොධෝ ජීවිතා වොරොපණමත්තෝ හෝති, න ච තාව සබ්බවාගපරිච්චාගාය සණ්ඨිතෝ හෝති, යතෝ කොධෝ පරපුග්ගලං ඤාතේවා අත්තානං ඤාපෙති, එත්තාවතා කොධෝ පරමුස්සදගතෝ පරමවෙපුල්ලප්පත්තෝ හෝති.

---

1. අසන්තාපී - මනුප. 2. අකුහකුවෙවා - සීමු. II. 3. යං සි ඛෝ - ඉජසං.
4. අසුරෝපෝ - සීමු. II. 5. කිඤ්චිකාලං - ස
6. ඡිදඞ්ඡිදකරණා - ස. PTS. ඡින්නාවිඡින්නකරණා - මනුප.
7. ජීවිතපරික්ඛයෝ - සය්‍ය. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 8

යමෙක් යහා කිපෙන පියවි ඇතිගේ නොං නැසිගත්තා සුලු වූගේ සමා නුවා නොං දක්වන සුලු වූගේ කුකුස් රහිත වූගේ නුවණින් විමසා බණනු ගේ උඩහු නොං වූගේ වේ ද ඒ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම එකාන්තයෙන් වචනයෙන් සංයම වූගේ වේ. (ඔහු උපශාන්ත යයි කියමි.)

අක්කොධනෝ අසන්තාසී – 'අක්කොධනෝ' යි මෑ කියන ලද, තවද පළමු කොට ක්‍රෝධය කියයුතු යෑ: දස අයුරෙකින් ක්‍රෝධය උපදී: 'මට අවැඩ කෙළේ යැ'යි ක්‍රෝධය උපදී, 'මට අවැඩ කෙරේ යැයි – 'මට අවැඩ කරන්නේ'යි ක්‍රෝධය උපදී; 'මා ගේ ප්‍රිය මනාප වූවහුට අවැඩ කෙළේයැ අවැඩ කරයි – අවැඩ කරන්නේ යැ'යි ක්‍රෝධය උපදී; 'මා ගේ අප්‍රිය අමනාප වූවහුට වැඩ කෙළේයැ – වැඩ කරයි – වැඩ කරන්නේයැ'යි ක්‍රෝධය උපදී; යළි අසථානයෙහි හෝ ක්‍රෝධය උපදී, යම් මේබඳු වූ චිත්තයා ගේ ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක් ප්‍රතිඝයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කොපයෙක් ප්‍රකොපයෙක් සම්ප්‍රකොපයෙක් ඳොඝයෙක් ප්‍රදොඝයෙක් සම්ප්‍රදොඝයෙක් සිත පෙරැළීමෙක් සිත දූෂ්‍ය වීමෙක් ක්‍රෝධයෙක් ක්‍රෝධාකාරයෙක් ක්‍රෝධ කරන බවෙක් ඳොඝයෙක් දූෂ්‍යාකාරයෙක් දූෂ්‍යවන බවෙක් පෙරැළීමෙක් පෙරැළෙන අයුරෙක් පෙරළුණු බවෙක් විරොධයෙක් ප්‍රතිවිරොධයෙක් සැඩබවෙක් නොං පිරුණු බවෙක් චිත්තයාගේ නොං සතුටු බවක් වේ ද, මේ ක්‍රෝධ යයි කියනු ලැබේ.

තවද, ක්‍රෝධයා ගේ අඩුවැඩි බව දතයුතු යෑ: කිසිවිටෙක ක්‍රෝධ නෙමේ සිත කලඹන මතුයෙක් වෙයි, තව මුහුණ කුළුනු ගකුලනු වූගේ නොං ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය මුහුණ කුලන හකුලන පමණ වූගේ වෙයි, තව හනු සොලවනු වූගේ නොං ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය හනු සොලවනුගේ වෙයි, තව පරොස්බස් කියන පමණ වූගේ නොං ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය පරොස්බස් කියන පමණ වෙයි, තවම වට පිට බලනු වූගේ නොං ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය වට පිට බලන පමණ වූගේ වෙයි, තවම දඬු සැත් නොං ද ගත්තේ වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය දඬු සැත් ගන්නා පමණ වූගේ වෙයි, තවම දඬු සැත් නඟනුගේ නොං ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය දඬුසැත් කියපාන (–නඟන) පමණ වූගේ වෙයි, තවම දඬු සැත් දමාගසනුගේ නොං ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය දඬුසැත් දමාගසන පමණ වූගේ වෙයි, තවම (මෙරමා සිරුර) සිදුරු කරනු වූගේ නොං ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය සිරුර සිදුරු බිදුරු කරන පමණ වූගේ වෙයි, තවම සිරුර සුණු විසුණු කරනුගේ නොං ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය සිරුර සුණු විසුණු කරන පමණ වූගේ වෙයි, තවම අඟපසඟ ඇද කඩනුගේ නොං ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය අඟපසඟ ඇද කඩන පමණ වූගේ වෙයි, තවම දිවි නොර කරනුගේ නොං ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය දිවි නොර කරන පමණ වූගේ වෙයි, තවම මෙරමා දිවි නසා සිය දිවි නැසීම පිණිස සිරියේ නොං ද වෙයි; යම් කලෙක ක්‍රෝධය සතුරා නසා තමා ත් නසා ද, මෙතෙකින් ක්‍රෝධ නෙමේ ඉතා බලවත් බවට ගියේ ඉතා මහත් බවට පැමිණියේ වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යස්ස සෝ කොධෝ පහීනෝ සමුච්ඡින්නෝ වූපසන්තෝ පටිපස්සද්ධෝ අභබ්බුප්පත්තිකෝ ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪෝ, සෝ වුච්චති 'අක්කොධනෝ.' කොධස්ස පහීනත්තා 'අක්කොධනෝ.' කොධවත්ථුස්ස පරිඤ්ඤාතත්තා 'අක්කොධනෝ.' කොධහෙතුස්ස උපච්ඡින්නත්තා 'අක්කොධනෝ'ති– 'අක්කොධනෝ.' **අසන්තාසීති** – ඉධෙකච්චෝ තාසී හොති උත්තාසී පරිත්තාසී, සෝ තසති උත්තසති පරිත්තසති භායති සන්තාසං ආපජ්ජති: කුලං වා න ලභාමි, ආවාසං වා න ලභාමි, ලාභං වා න ලභාමි, යසං වා න ලභාමි, පසංසං වා න ලභාමි, සුඛං වා න ලභාමි, චීවරං වා න ලභාමි, පිණ්ඩපාතං වා න ලභාමි, සෙනාසනං වා න ලභාමි, ගිලානපච්චය-භෙසජ්ජපරික්ඛාරං වා න ලභාමි, ගිලානූපට්ඨාකං[1] වා න ලභාමි, අපඤ්ඤතොමහීති[2] තසති උත්තසති පරිත්තසති භායති සන්තාසං ආපජ්ජති. ඉධ භික්ඛු අසන්තාසී හොති අනුත්තාසී අපරිත්තාසී, සෝ න තසති න උත්තසති න පරිත්තසති න භායති න සන්තාසං ආපජ්ජති: කුලං වා න ලභාමි, ගණං වා න ලභාමි, ආවාසං වා න ලභාමි, ලාභං වා න ලභාමි, යසං වා න ලභාමි, පසංසං වා න ලභාමි, සුඛං වා න ලභාමි, චීවරං වා න ලභාමි, පිණ්ඩපාතං වා න ලභාමි, සෙනාසනං වා න ලභාමි, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං වා න ලභාමි, ගිලානූපට්ඨාකං වා න ලභාමි, අපඤ්ඤතොමහීති න තසති න උත්තසති න පරිත්තසති න භායති න සන්තාසං ආපජ්ජතීති 'අක්කොධනෝ අසන්තාසී.'

අවිකත්ථී අකුක්කුච්චොති – 'ඉධෙකච්චෝ කත්ථී හොති විකත්ථී, සෝ කත්ථති විකත්ථති: අහමස්මි සීලසම්පන්නොති වා වතසම්පන්නොති වා සීලබ්බතසම්පන්නොති වා, ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා, උච්චාකුලා පබ්බජිතොති වා මහාකුලා පබ්බජිතොති වා මහාභොගකුලා පබ්බජිතොති වා උළාරභොගකුලා පබ්බජිතොති වා, ඤාතෝ යසස්සී සඟහට්ඨපබ්බජිතානන්ති වා, ලාභීම්හි චීවර-පිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති වා, සුත්තන්ති-කොති වා විනයධරොති වා ධම්මකථිකොති වා, ආරඤ්ඤිකොති වා පිණ්ඩපාතිකොති වා පංසුකූලිකොති වා තෙචීවරිකොති වා සපදානචාරි-කොති වා ඛලුපච්ඡාභත්තිකොති වා තෙමාසිකොති වා ඇට්ඨාසනිකොති වා, පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා දුතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා තතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා, ආකාසානඤ්චායතන-සමාපත්තියා විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා කත්ථති විකත්ථති. එවං න කත්ථති, න විකත්ථති; කත්ථනා විකත්ථනා ආරතා විරතා පටිවිරතා නික්ඛන්තා නිස්සටා විප්පමුත්තා විසඤ්ඤුත්තා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති 'අවිකත්ථී.'

---

1. ගිලානූපට්ඨානං – සීමු. I. 2 අපපඤ්ඤතොමහීති – සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

යම්ක්‍රු ම්ගින් ඒ ක්‍රොධය ප්‍රහීණ වූයේ නාසන ලද්දේ සත්ඛිදුණේ දුරලා ලද්දේ අභව්‍යොත්පත්තික වූයේ නුවණඟින්නෙන් දවා ලද්දේ වේ ද, හෙ තෙම 'අක්කොධනා' යි කියනු ලැබේ. ක්‍රොධය (අනාගැම්මඟින්) ප්‍රහීණ කළ බැවින් නො කිපෙනුයේ ය; ක්‍රොධවස්තුව පරිඤ්ඤ බැවින් නො කිපෙනුයේ ය; ක්‍රොධහෙතුව සිඳින ලද බැවින් නො කිපෙනුයේ නුයි 'අක්කොධනා' වේ. අසනනාසි – මෙ ලොවැ කිසිවෙක් බියසුලු වෙයි, ඉතා බියසුලු වෙයි, භාත්පසින් බියසුලු වේ. හේ ත්‍රස්ත වෙයි, ඉතා ත්‍රස්ත වෙයි, භාත්පසින් ත්‍රස්ත වෙයි, බියට පැමිණෙයි, සන්ත්‍රාසයට පැමිණෙයි: කුලය හෝ නො ලබම්, ගණයා හෝ – ආවාසය – ලාභ – යශස් – පැසැසුම් – සුව-ඒවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර – ග්ලානොපසථා-යකයකු හෝ නො ලබම්, නො පැතෙනුයෙම් වෙමි' ත්‍රස්ත වෙයි, ඉතා ත්‍රස්ත වෙයි, භාත්පසින් ත්‍රස්ත වෙයි; තැති ගැනීමට පැමිණේ. මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම බියසුලු නො වෙයි, ඉතා බියසුලු නො වෙයි, භාත්පසින් බියසුලු නො වෙයි. හෙ තෙම ත්‍රස්ත – උත්‍රස්ත – – පරිත්‍රස්ත – නො වෙයි, භය නො වෙයි, සන්ත්‍රාසයට නො පැමිණෙයි: 'කුලය හෝ නො ලබම්, ගණයා – ආවාසය – ලාභ – යශස් – ප්‍රශංසා – සුඛ – ඒවර – පිණ්ඩපාත-සෙනාසන – ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර – ග්ලානොපසථායකයකු හෝ නො ලබම්, නො පැතෙනුයෙම් වෙමි' ත්‍රස්ත – උත්‍රස්ත – පරිත්‍රස්ත නො වෙයි, භය නො වෙයි, සන්ත්‍රාසයට නො පැමිණේ නුයි 'අක්කොධනෝ අසනනාසි' යනු වේ.

අවිකඵී අකුහකතුවෝ – මෙ ලොවැ කිසිවෙක් සිය ගුණය කියන පුලු වූයේ විවිධාකාරයෙන් ගුණ කියනපුලු වූයේ වෙයි; හෙතෙම කත්‍රන විකත්‍රන කෙරෙයි: 'මම් ශීලසමපන්නයෙමි' හෝ 'වුතසමපන්නයෙමි' හෝ 'ශීලවුතසමපන්නයෙමි' හෝ ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් – කුලපුත්‍රභාව යෙන් – වණ්ණසොඳුයෙන් – ධනයෙන් – අධ්‍යයනයෙන් – කම්මායතන යෙන් හෝ ශිල්පායතනයෙන් හෝ විද්‍යාවෙන් හෝ ශ්‍රුතයෙන් හෝ ප්‍රති-භානයෙන් හෝ එක්තරා වසතුවකින් හෝ, උසස් කුලයෙන් (නික්ම) පැවිදි වූයෙමි හෝ මහාසාරකුලයෙන් පැවිදි වූයෙමි හෝ මහාභොග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙමි හෝ බොහෝ සමපත් ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙමි හෝ ගැහැවියන් සහිත පැවිද්දන් අතුරෙහි ප්‍රසිද්ධයෙමි පිරිවර ඇත්තෙමි හෝ චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර ලබන පුලු වෙමි හෝ සෞත්‍රාන්තිකයෙමි – විනයධරයෙමි – ධම්මකථිකයෙමි හෝ ආරණ්‍යකාඞ්ග ඇත්තෙමි හෝ පිණ්ඩපාතික – පාංශුකූලික – ත්‍රෛචීවරික-සපදානචාරික – ඛලුපච්ඡාභත්තික – නෙසජ්ජික – යථාසන්ථතිකාඞ්ග ඇත්තෙමි හෝ, ප්‍රථමධ්‍යානලාභී වෙමි හෝ දවිතීයධ්‍යාන – තෘතීයධ්‍යාන – චතුත්‍රීධ්‍යාන ලාභී වෙමි හෝ, ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිය විඤ්ඤාණඤ්චායතන-සමාපත්තිය ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිය නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමා-පත්තිලාභී වෙමි' හෝ කත්‍රන විකත්‍රන කෙරෙයි; මෙසේ කත්‍රන විකත්‍රන නො කෙරෙයි, කත්‍රනයෙන් විකත්‍රනයෙන් (-ආත්මඟලාභයෙන්) දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැ ගියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයහීන කළ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'අවිකත්ථී' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අකුක්කුච්චොති – 'කුක්කුච්ච'න්ති හත්ථකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං, පාදකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං, හත්ථපාදකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං, "අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිනො, කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිනො, විකාලෙ කාලසඤ්ඤිනො, කාලෙ විකාලසඤ්ඤිනො, අවජ්ජෙ වජ්ජසඤ්ඤිනො, වජ්ජෙ අවජ්ජසඤ්ඤිනො. යං එවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා කුක්කුච්චායිතත්තං, චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ, ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං". අපිච දසහි කාරණෙහි උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ: කතත්තා ච අකතත්තා ච. කථං කතත්තා ච අකතත්තා ච උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ? 'කතං මෙ කායදුච්චරිතං, අකතං මෙ කායසුචරිත'න්ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ; 'කතං මෙ වචීදුච්චරිතං, අකතං මෙ වචීසුචරිත'න්ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ; 'කතං මෙ මනොදුච්චරිතං, අකතමෙ මනොසුචරිත'න්ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ; 'කතො මෙ පාණාතිපාතො, අකතා මෙ පාණාතිපාතා වෙරමණී'ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ, 'කතං මෙ අදින්නාදානං අකතා මෙ අදින්නාදානා වෙරමණී'ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ, 'කතො මෙ කාමෙසු මිච්ඡාචාරෝ අකතා මෙ කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී'ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. 'කතො මෙ මුසාවාදෝ. අකතා මෙ මුසාවාදා වෙරමණී'ති – 'කතා මෙ පිසුණා වාචා. අකතා මෙ පිසුණාය වාචාය වෙරමණී'ති- 'කතා මෙ ඵරුසා වාචා, අකතා මෙ ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී'ති – 'කතො මෙ සම්ඵප්පලාපො, අකතා මෙ සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී'ති – 'කතා මෙ අභිජ්ඣා, අකතා මෙ අනභිජ්ඣා'ති – 'කතො මෙ ව්‍යාපාදෝ – අකතො මෙ අව්‍යාපාදෝ'ති – 'කතා මෙ මිච්ඡාදිට්ඨි, අකතා මෙ සම්මාදිට්ඨී'ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. එවං කතත්තා ච අකතත්තා ච උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. අථ වා සීලෙසුම්හි න පරිපූරකාරිති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. ඉන්ද්‍රියෙසුම්හි අගුත්තද්වාරොති-භොජනෙ අමත්තඤ්ඤූම්හීති ජාගරියං අනනුයුත්තොම්හීති-න සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතොම්හීති – අහාවිතා මෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානාති – අභාවිතා මෙ චත්තාරො සම්මප්පධානාති – අභාවිතා මෙ චත්තාරො ඉද්ධිපාදාති – අභාවිතානි මෙ පඤ්චින්ද්‍රියානීති අභාවිතානි මෙ පඤ්ච-බලානීති – අභාවිතා මෙ සත්ත බොජ්ඣඞ්ගාති – අභාවිතො[1] මෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති-දුක්ඛං මෙ අපරිඤ්ඤාතන්ති-සමුදයො මෙ අපහීනොති, මග්ගො මෙ අභාවිතොති – නිරොධො මෙ අසච්ඡිකතොති උප්පජ්ජති, කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. යසෙතං කුක්කුච්චං පඤ්ඤා සමුච්ඡින්නා වූපසන්නා පටිපස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪං, සෙ වුච්චති අකුක්කුච්චෙොති – අවිකම්පී අකුක්කුචො.

---

1. අභාවිතා – සීමු. II.

ෂ. විභඞ්ගපකරණ – ඛුද්දකවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

අකුක්කුවෝ – 'කුක්කුච්ච' නම්: අත්කුකුස (=අතින් කළ කුත්සිත ක්‍රියාව) ද කුකුස යැ, පාකුකුස ද කුකුස යැ, අත්පාකුකුස ද කුකුස යැ, තො කැපයෙහි කැපයැ යන සත් (=සංඥ) ඇතිබව – කැපයෙහි අකැපසත් ඇතිබව – විකාලයෙහි කාලයැ'යි සත් ඇතිබව – කාලයෙහි විකාලයැ'යි සත් ඇතිබව – නිවරදෙහි වරදයි හැඟීම – වරදෙහි නිවරදයි හැඟීම යැ යන මෙබඳු යම් කුකුසෙක් කුකුස් අසුරෙක් කුකුස් කලබවෙක් සිතෙහි විපිළිසරෙක් චිත්තවිලෙඛයෙක් වේ ද, මේ 'කුක්කුච්ච' යයි කියනු ලැබේ. තවද දෙ කරුණකින් කුකුස චිත්තවිපපටිසාරය චිත්තවිලෙඛය උපදී: කළ බැවින් හා තො කළ බැවින් හා යැ, කළබැවින් හා තො කළ බැවින් හා කුකුස...විලෙඛය කෙසේ උපදී ද යත්? 'මා විසින් කායදුශ්චරිතය කරන ලද, මා විසින් කාය සුචරිතය තො කරන ලදැ'යි කුකුස චිත්තවිපපටිසාරය චිත්තවිලෙඛය උපදී; 'මා විසින් වාග්දුශ්චරිතය කරන ලද, වාක්සුචරිතය තො කරන ලදැ'යි... 'මා විසින් මනොදුශ්චරිතය කරන ලද, මා විසින් මනසුචරිතය තො කරන ලදැ'යි කුකුස සිතෙහි විපිළිසර සිතෙහි විලෙඛය උපදී; 'මා විසින් ප්‍රාණඝාතය කරන ලද, මා විසින් ප්‍රාණඝාතවිරමණය තො කරන ලදැ'යි... 'මා විසින් අදත්තාදානය කරන ලද, මා විසින් අදත්තාදානවිරමණය තො කරන ලදැ'යි...'මා විසින් කාමමිත්‍යාචාරය කරන ලද, මා විසින් කාමමිත්‍යාචාරයෙන් විරමණය තො කරන ලදැ'යි...'මා විසින් මෘෂා කියන ලද, මා විසින් මෘෂාවාදවිරමණය තො කරන ලදැ'යි – 'මා විසින් පිසුනුබස් කියන ලද, පිසුනු බසින් වැළැකීම තො කරන ලදැ'යි – 'මා විසින් පරුෂවචන කියන ලද, පරුෂවචනයෙන් වැළැකීම තො කරන ලදැ'යි –'මා විසින් ප්‍රලාප කියන ලද, ප්‍රලාපයෙන් වැළැකීම තො කරන ලදැ'යි – 'මා විසින්, අභිධ්‍යාව (–දුඃලොභය) කරන ලද, අනභිධ්‍යාව මා විසින් තො කරන ලදැ'යි – 'මා විසින් ව්‍යාපාද කරන ලද, අව්‍යාපාද මා විසින් තො කරන ලදැ'යි – 'මා විසින් මිත්‍යාදෘෂ්ටි ගන්නා ලද, සම්‍යග්දෘෂ්ටි මා විසින් නො ගන්නා ලදැ'යි කුකුස සිතට විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී; මෙසේ කළ බැවින් ද තො කළ බැවින් ද කෞකෘත්‍ය චිත්තවිප්‍රතිසාර මනොවිලෙඛ උපදී; නොහොත් ඉන්ද්‍රියසත්ති තො පියු දෙර ඇතියෙම් විමි– හොජනයෙහි පමණ තො දතුයෙම් විමි – නිදිවැරීමෙහි තො යෙදුණෙමි– සිහිනුවණින් සමන්විතයෙම් තො වීමි – මා විසින් සතර සීවටත් තො වඩන ලදැ'යි – සතර සම්‍යක්ප්‍රදහන මා විසින් තො වඩන ලදැ'යි– සතර ඍද්ධිපාද මා විසින් තො වඩන ලදැ'යි – පඤ්චේන්ද්‍රියයෝ මා විසින් තො වඩන ලදහ'යි – පඤ්චබලයෝ මා විසින් තො වඩන ලදහ'යි– සප්තබොධ්‍යඞ්ගයෝ මා විසින් තො වඩන ලදහ'යි – ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය මා විසින් තො වඩන ලදැ'යි – මා විසින් දුඃඛසත්‍යය අපරිඥත යැ'යි– සමුදයසත්‍යය අප්‍රහීණ යැ'යි – මාර්ගසත්‍යය අභාවිත යැ'යි – නිරෝධසත්‍යය මා විසින් ප්‍රත්‍යක්ෂ තො කරන ලදැ'යි කෞකෘත්‍යය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. යම්ක්‍ෂු හට තෙල කුකුස ප්‍රහීණ ද සමුච්ඡින්න ද සන්ධිඛිණ ද නැසිණි ද උපතට නුසුදුසු වී ද, නුවණගින්නෙන් දවිණි ද, හෙතෙම 'අකුක්කුච්ච' යැයි කියනු ලැබේ නුසි' අවිකත්‍ථී අකුක්කුච්චෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මන්තභාණී අනුද්ධතොතිති – 'මන්තා' වුච්චති පඤ්ඤා, යා පඤ්ඤා පජානනා – අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි[a]; මන්තායෙ පරිඤ්ඤාහෙත්වා පරිඤ්ඤාහෙත්වා වාචං භාසති, බහුම්පි කථෙන්තෝ බහුම්පි භණන්තෝ බහුම්පි දීපයන්තෝ බහුම්පි වොහරන්තෝ දුක්කථිතං දුබ්භණිතං දුල්ලපිතං දුරුත්තං දුබ්භාසිතං වාචං න භාසතීති මන්තභාණී. **අනුද්ධතෝ** – තත්ථ කතමං උද්ධච්චං? යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමෝ චෙතසෝ වික්ඛෙපෝ භන්තත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති උද්ධච්චං. යස්සෙතං පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිපස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪං, සෝ වුච්චති අනුද්ධතෝති – 'මන්තභාණී අනුද්ධතෝ.'

ස වෙ වාචායතෝ මුනීති – 'ඉධ භික්ඛු මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතෝ හොති, සච්චවාදී සච්චසන්ධෝ ථෙතෝ පච්චයිකෝ අවිසංවාදකෝ ලොකස්ස. පිසුනං වාචං පහාය පිසුනාය වාචාය පටිවිරතෝ හොති; ඉතෝ සුත්වා න අමුත්ර අක්ඛාතා ඉමේසං භෙදාය, අමුත්ර වා සුත්වා න ඉමේසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය, ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමෝ[1] සමග්ගරතෝ සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතෝ හොති, යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති. සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතෝ හොති, කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති, කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං. චතූහි වචීසුචරිතෙහි සමන්නාගතෝ චතුද්දෙසාපගතං වාචං භාසති, ඛත්තියසභාය භිරවඡ්ඡනකථාය ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෙතෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරති. දස කථාවත්ථූනි[2] කථෙති, සෙය්යථිදං? අප්පිච්ඡකථං කථෙති. සන්තුට්ඨිකථං කථෙති. පවිවෙකකථං අසංසග්ගකථං විරියාරම්භකථං සීලකථං සමාධිකථං පඤ්ඤාකථං විමුත්තිකථං විමුත්තිඤාණදස්සනකථං සතිපට්ඨානකථං සම්මප්පධානකථං ඉද්ධිපාදකථං ඉන්ද්‍රියකථං බලකථං බොජ්ඣඞ්ගකථං මග්ගකථං ඵලකථං නිබ්බානකථං කථෙති; විරාය යතෝ යත්තෝ පරියත්තෝ ගුත්තෝ ගොපිතෝ රක්ඛිතෝ වූපසන්තෝ; මුනීති මොනං වුච්චති ඤාණං, යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සඞ්ඝජාලමතිච්ච සෝ මුනීති – ස වෙ වාචායතෝ මුනි.

තෙනාහ භගවා:

"අකෙඤාඩතෝ අසනාසී අවිකත්ථි අකුක්කුචෝ,
මන්තභාණී අනුද්ධතෝ ස වෙ වාචායතෝ මුනී"ති.

---

a. ධම්මසඞ්ගණී – චිත්තුප්පාදකණ්ඩ.

1. සමග්ගාරාමෝ – පු. 2. දස වත්ථූනි – PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

මන්තභාණී අනුදඛතෝ – 'මන්තා'යි ප්‍රඥව කියනු ලබයි, යම් ප්‍රඥවක්...අමෝහයෙක් ධම්මවිචයයෙක් සම්‍යග්දෘෂ්ටියක් වී ද එය යි; මන්තා (-ප්‍රඥ) යෙන් විමස විමසා වචන කියයි, බොහෝ බසුදු කියනුයේ බොහෝ බණනුයේ බොහෝ දක්වනුයේ බොහෝ කොට ත් වහරනුයේ දුෂ්කථිත වූ දුර්භණිත වූ දුල්ලපිත වූ තපුරු කොට කියන ලද දුබැසි වූ බසක් නො කියා නුයි 'මන්තභාණී' යැ; **අනුදඛතෝ** – එහි 'උදාහරණය' කවරැ යත් ? සිතෙහි යම් උඩඟු බවෙක් නො සන්හුන් බවෙක් සිතෙහි පිසුරුණු බවෙක් චිත්තයා ගේ භ්‍රාන්ත (-තැතිගත්) බවෙක් වේ නම්, මේ 'උදාහරණ' යයි කියනු ලැබේ. යමක්හු හට මේ උදාහරණ බව ප්‍රහීණ ද සමුච්ඡින්න වී ද සන්හිදිණි ද තැසිණි ද අභව්‍යෝත්පත්තික ද, ඥානාග්නීන් දැවිණි ද, ගේ 'අනුදාහත' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'මන්තභාණී අනුදඛතෝ' යනු වේ.

ස වෙ වාචායතෝ මුනි – මේ සස්තෙහි මහණ තෙම මෘෂාවාදය හැර මෘෂාවාදයෙන් වැලැකුණේ වෙයි, සැබෑ කියනුයේ සැබැවින් සැබව ගලපනුයේ තිර වූයේ හැදෑහිය යුතු බස් ඇතියේ ලොකයා නො රවට නුයේ වෙයි; පිසුනු බස් හැරපියා පිසුනු බසින් වැලැකුණේ වෙයි: මෙතැනින් අසා මුන්ගේ බිඳුමට අතැන නො කියනුයේ, අතැනින් අසා අරුන්ගේ බිඳුමට මොවුන්ට නො කියනුයේ වෙයි, මේසේ භින්න වූවන් ද සමග කරනුයේ සමග වූවන් හෝ දැඩි කරනුයේ සමඟියෙහි ඇලුම් ඇතියේ සමග වූවන් කෙරෙහි ඇලුණේ සමග වූවන්ට සතුටු වූයේ සමග කරන බස් කියනුයේ වෙයි. රළබස් හැරපියා රළබසින් වැලැකුණේ වෙයි, යම් වචනයෙක් නිදෙස් ද කනට සුව ද පෙම් උපදවා ද සිතට වදී ද, පුරෙහි වූවා ද බොහෝ දෙනාට කැමැති ද බොහෝ දෙනාගේ මන වඩා ද, එබඳු වචන කියන්නේ වෙයි. නිසරු (-ප්‍රලාප) බස් හැරපියා නිසරුබසින් වැලැකුණේ වෙයි, කල් බලා කියනුයේ සැබවක් ම කියනුයේ වැඩදායක තෙපුල් කියනුයේ ධම්මවාදී වූයේ විනයවාදී වූයේ සුදුසු කල කරුණු සහිත වූ පිරිසිදීම් ඇති වැඩ සහිත වූ ලෙඟි තැබිය යුතු වූ තෙපුලක් ම කියන්නේ වෙයි, සතර වාක්සුචරිතයෙන් සමන්විත වූයේ සතර දෙසින් වෙන්වූ තෙපුලක් ම කියයි, දෙතිස් තිරිසන් කථාවෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විගතමයත්වාදී කල සිතින් යුක්ත ව වෙසෙයි; දශ කථාවස්තූන් කියයි, ඒ මේසේ යැ: අල්පේච්ඡකථාව කියයි, ඉතරෙතරප්‍රත්‍යයසන්තෝෂකථාව කියයි, විවේකනිශ්‍රිත කථාව කියයි, අසංසර්ගීකථාව – වීර්‍යාරම්භකථාව – ශීලකථාව – සමාධිකථාව – ප්‍රඥාකථාව– විමුක්තිකථාව – විමුක්තිඥානදර්ශනකථාව – සතිපට්ඨාන – සම්‍යක්ප්‍රධාන– ඍද්ධිපාද – ඉන්ද්‍රිය–බල – බොධ්‍යඞ්ග – මාර්ග – ඵල – නිර්වාණකථාව කියයි; වචනයෙන් සංයම වූයේ දමුණේ හාත්පසින් දමුණේ ගොපන වූයේ ගොපිත වූයේ රැකුණේ සන්හිදුණේ යැ; **මුනි** – 'මෝන'යි ඥානය කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥවක්...'ස වෙ වාචායතෝ මුනි' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"අත්තකාමඛතෝ –පෙ– වාචායතෝ මුනි"යි

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 4

නිරාසත්ති අනාගතෙ අතීතං නානුසොචති,
විවෙකදස්සී එසෙසු දිට්ඨීසු ච න නීයති.

නිරාසත්ති අනාගතෙති – 'ආසත්ති' වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං, යස්සෙසා ආසත්ති තණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪාති. එවම්පි – 'නිරාසත්ති අනාගතෙ.' අථවා, එවංරූපෝ සියං අනාගත-මද්ධානන්ති තත්ථ නන්දිං න සමන්නානෙති[1], එවංවෙදනෝ සියං – එවං සඤ්ඤී සියං – එවංසඞ්ඛාරෝ සියං – එවං විඤ්ඤාණෝ සියං අනාගත-මද්ධානන්ති තත්ථ නන්දිං න සමන්නානෙති, එවම්පි නිරාසත්ති අනාගතෙ; අථවා, 'ඉති මේ චක්ඛුං සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති රූපා'ති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං න පණිදහති, චෙතසෝ අප්පණිධානප්පච්චයා න තදභිනන්දති, න තදභිනන්දනෙනා එවම්පි නිරාසත්ති අනාගතෙ; 'ඉති මේ සොතං සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති සද්දා'ති -පෙ- 'ඉති මේ මනෝ සියා අනාගතමද්ධානං, ඉති ධම්මා'ති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං න පණිදහති, චෙතසෝ අප්පණිධානප්පච්චයා න තදභිනන්දති, න තද-භිනන්දනෙනා එවම්පි නිරාසත්ති අනාගතෙ; අථවා, 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවෝ වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරෝ වා'ති අප්පටිලද්ධස්ස පටිලාභාය චිත්තං න පණිදහති, අප්පණිධානප්පච්චයා න තදභිනන්දති, න තදභිනන්දනෙනා එවම්පි 'නිරාසත්ති අනාගතෙ.'

අතීතං නානුසොචතීති – විපරිණතං වා විපත්තිං න සොචති, විපරිණ-තසම්මං වා වත්ථුසම්මං න සොචති; චක්ඛුං මේ විපරිණතන්ති න සොචති, සොතං මේ – ඝානං මේ – ජිව්හා මේ – කායෝ මේ – රූපා මේ – සද්දා මේ – ගන්ධා මේ – රසා මේ – ඵොට්ඨබ්බා මේ – කුලං මේ – ගණෝ මේ – ආවාසෝ මේ – ලාභෝ මේ – යසෝ මේ – පසංසා මේ – සුඛං මේ – චීවරං මේ – පිණ්ඩපාතෝ මේ – සෙනාසනං මේ – ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෝ මේ – මාතා මේ – පිතා මේ – භාතා මේ – භගිනී මේ – පුත්තා මේ – ධීතා මේ – මිත්තා මේ – අමච්චා[2] මේ – ඤාතකා මේ – සාලොහිතා මේ විපරිණතාති න සොචති. න කිලමති. න පරිදෙවති. න උරත්තාළිං කන්දති. න සම්මොහං ආපජ්ජතීති – 'අතීතං නානුසොචති.'

ඛ. ධම්මසඞ්ගණී - චිත්තුප්පාදකණ්ඩ.
1. සණ්ණොගමෙති - PTS. 2. මිත්තාමච්චා - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 4

යමෙක් අනාගතයෙහි තෘෂ්ණා රහිත වේ ද, ඉක්මැඟිය දැයට ශොක නො කෙරේ ද, වර්තමාන චක්ඛුසමඵස්සාදියෙහි ආත්මාදිභාවවිපර්‍යෙසකය දකී ද, දෙසැට දිටු අතුරෙන් කිසි දෘෂ්ටියකින් නො පමුණුවනු ලැබේ ද, (ඔහු උපශාන්ත යයි කියමි.)

නිරාසත්‍ති අනාගතෙ- 'ආසත්‍ති'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි; යම්ක්‍ෂුවිසින් මේ ආසත්‍ති සඞ්ඛ්‍යාත තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී සමුච්ඡින්න වූවා සන්සිඳුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී උපතට නුසුදුසු වූවා ඥානග්නියෙන් දවන ලද්දී ද, මෙසේ ත් – 'නිරාසත්‍ති අනාගතෙ' යනු වේ. නොහොත් 'අනාගතයෙහි මෙබඳු රූ ඇති වෙම්වා'යි එහි තෘෂ්ණාව නො එළවයි, 'මෙබඳු වෙදනා ඇති වෙම්වා'යි – සංඥා – සංස්කාර – විඥාන ඇති වෙම්වා'යි එහි තෘෂ්ණාව නො එළවයි, මෙසේ ත් – 'නිරාසත්‍ති අනාගතෙ' යනු වේ' නොහොත් 'අනාගතයෙහි මෙසේ මා ගේ චක්ඣුප්‍රසාදය වත්නේය, මෙසේ රූපයෝ වත්නාහ'යි නො ලද්දහු ගේ ලැබීමට සිත නො පිහිටුවයි, සිත පිළිබඳ ප්‍රාර්‍ථනා නො තබන හෙයින් ඊට සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු නො වන්නේ මෙසේ ත් – 'නිරාසත්‍ති අනාගතෙ' යනු වේ. 'අනාගතයෙහි මා ගේ ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය මෙසේ වන්නේය, ශබ්දයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි...අනාගතයෙහි මා ගේ හවාඞ්ගමනස මෙසේ වන්නේය, ත්‍රෛහුමකධර්මාලම්බනයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි නො ලද්දහු ගේ ලැබීමට සිත නො පිහිටුවයි, චිත්තයා ගේ ප්‍රාර්‍ථනා නැති බැවින් ඊට නො කැමැති වෙයි, ඊට නො කැමැති වන්නේ මෙසේ ත් – 'නිරාසත්‍ති අනාගතෙ' යනු වේ. නොහොත් 'මම් මේ ශීලයෙන් හෝ ව්‍රතයෙන් හෝ තපසින් හෝ බ්‍රහ්මචර්‍යයෙන් හෝ දෙවියෙක් හෝ දෙවඤ්ඤතරයෙක් හෝ වන්නෙමි' නො ලද්දහු ගේ ලැබීම පිණිස චිත්තප්‍රණිධිය නො පිහිටුවයි, චිත්තප්‍රණිධි නො තබන හෙයින් ඊට සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු නො වන්නේ මෙසේත් – 'නිරාසත්‍ති අනාගතෙ' යනු වේ.

අතීතං නානුසොචති - නැසුණු වස්තුවට හෝ ශොක නො කෙරෙයි, වස්තුව නැසෙන කල්හි හෝ ශොක නො කෙරෙයි, 'මා ගේ ඇස නැසිණැ'යි ශොක නො කෙරෙයි, කන – නැහැය – දිව – කය – රූප – ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය – මිත්‍රයන් ගේ කුලය – ගණයා – ආවාසය – ලාභ – යශස් – ප්‍රශංසා සුඛ – චීවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – ගිලානප්‍රත්‍යයභෙෂජ්‍යපරිෂ්කාර – මව – පියා – සහෝදරයා – සහෝදරිය – පුතා – දුව – මිත්‍රයෝ – සහායයෝ – ඥාතීහු – සහප්‍රේතීහු නැසුණාහ'යි ශොක නො කරයි, නො වෙහෙසෙයි, නො හඬයි, ළෙඟි පැහැර නො හඬයි, සම්මොහයට නො පැමිණේ නුයි 'අතීතං නානුසොචති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විවෙකදස්සී එස්සස්සූති – 'එස්සෝ'ති චක්ඛුසම්ඵස්සෝ සොතසම්ඵස්සෝ ඝානසම්ඵස්සෝ ජිව්හාසම්ඵස්සෝ කායසම්ඵස්සෝ මනොසම්ඵස්සෝ අධිවචන සම්ඵස්සෝ පටිඝසම්ඵස්සෝ සුඛවෙදනීයා එස්සෝ දුක්ඛවෙදනීයෝ එස්සෝ අදුක්ඛමසුඛවෙදනීයෝ එස්සෝ. කුසලෝ එස්සෝ අකුසලෝ එස්සෝ අබ්‍යාකතෝ එස්සෝ කාමාවචරෝ එස්සෝ රූපාවචරෝ එස්සෝ අරූපාවචරෝ එස්සෝ සුඤ්ඤතෝ එස්සෝ අනිමිත්තෝ එස්සෝ අප්පණිහිතෝ එස්සෝ ලෝකියෝ එස්සෝ ලෝකුත්තරෝ එස්සෝ අතීතෝ එස්සෝ අනාගතෝ එස්සෝ පච්චුප්පන්නෝ එස්සෝ, යෝ එවරූපෝ එස්සෝ ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං වුච්චති එස්සෝ.

විවෙකදස්සී එස්සස්සූති – චක්ඛුසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා නිච්චෙන වා ධ්‍රුවෙන වා සස්සතෙන වා අවිපරිණාමධම්මෙන වා, සොතසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති – ඝානසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති – ජිව්හාසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති – කායසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති – මනොසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති – අධිවචනසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති – පටිඝසම්ඵස්සං විවිත්තං පස්සති – සුඛවෙදනීයං එස්සං[1] – දුක්ඛවෙදනීයං එස්සං[1] – අදුක්ඛමසුඛවෙදනීයං එස්සං[1] – කුසලං එස්සං – අකුසලං එස්සං – අව්‍යාකතං එස්සං – කාමාවචරං එස්සං – රූපාවචරං එස්සං – අරූපාවචරං එස්සං – ලෝකියං එස්සං* විවිත්තං පස්සති අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා නිච්චෙන වා ධ්‍රුවෙන වා සස්සතෙන වා අවිපරිණාමධම්මෙන වා; අථවා අතීතං එස්සං අනාගතෙහි ච[2] පච්චුප්පන්නෙහි ච එස්සෙහි විවිත්තං පස්සති, අනාගතං එස්සං අතීතෙහි ච පච්චුප්පන්නෙහි ච එස්සෙහි විවිත්තං පස්සති, පච්චුප්පන්නං එස්සං අතීතෙහි ච අනාගතෙහි[3] ච එස්සෙහි විවිත්තං පස්සති; අථවා, යෙ තෙ එස්සා අරියා අනාසවා ලොකුත්තරා සුඤ්ඤතාපටිසංයුත්තා, තෙ එස්සෙ විවිත්තෙ පස්සති රාගෙන දෝසෙන මොහෙන කොධෙන උපනාහෙන මක්ඛෙන පළාසෙන ඉස්සාය මච්ඡරියෙන මායාය සාඨෙය්‍යෙන ථම්භෙන සාරම්භෙන මානෙන අතිමානෙන මදෙන පමාදෙන සබ්බකිලෙසෙහි සබ්බදුච්චරිතෙහි සබ්බදරථෙහි සබ්බසන්තාපෙහි සබ්බාකුසලාභිසංඛාරෙහි විවිත්තෙ පස්සතීති – 'විවෙකදස්සී එස්සස්ස.'

දිට්ඨිසු ච න නියතීති – තස්ස ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිප්පස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි, සො දිට්ඨියා න යාගච්ඡති න නියති න වුය්හති න සංහරීයති නපි තං දිට්ඨිගතං සාරතෝ පච්චෙති න පච්චාගච්ඡතීති – 'දිට්ඨිසු ච න නියති.'

තෙනාහ භගවා:

"නිරාසත්ති අනාගතෙ අතීතං නානුසෙවති,
විවෙකදස්සී එස්සෙසු දිට්ඨීසු ච න නියති"ති.

10 – 5

පතිලීනෝ අකුහකෝ අපිහාලු අමච්ඡරී,
අප්පගබ්භා අජෙගුච්ඡී පෙසුණෙය්‍යෙ ච නො යුතෝ.

---

1. සම්ඵස්සං - PTS. සී. 2. අනාගතෙහි ච එස්සෙහි - PTS. සී.
3. පච්චුප්පන්නෙහි - සීමු. II.
* 'ලොකුත්තරං එස්ස'න්ති පාඨෝ සී. ම - PTS. අට්ඨකථාසු දිස්සතෙව.

Free Distribution www.aathaapi.org

විවෙකදස්සී එසෙසු – 'එසෝ' නම්: චක්ඛුර්විඤ්ඤාණසහජාත සඵස්ස ශ්‍රෝත්‍ර – ඝ්‍රාණ – ජිව්හා – කාය – මනෝවිඤ්ඤාණසහජාත සඵස්ස අධිවචන (–මනෝද්වාරික) සඵස්ස ප්‍රතිඝ (–පඤ්චද්වාරික) සඵස්ස සුඛවේදනා උපදවන සඵස්ස දුඃඛ – උපෙක්ඛාවේදනීය සඵස්ස කුශලචිත්තසහජාත සඵස්ස අකුශල – අව්‍යාකෘත – කාමාවචර –රූපාවචර – අරූපාවචර – ශූන්‍යත– අනිමිත්ත – අප්‍රණිහිත – ලෞකික – ලෝකෝත්තර – අතීත – අනාගත– ප්‍රත්‍යුත්පන්න සඵස්ස යන මෙබඳු වූ යම් පහසෙක් පහස්නා අයුරෙක් සංඵස්සීකාරයෙක් සංඵස්සී කළ බවෙක් වේ ද, මේ 'එසෝ' යයි කියනු ලැබේ. **විවෙකදස්සී එසෙසු** – චක්ඛුඃසංස්පර්ශය ආත්මයෙන් හෝ ආත්ම-නීයභාවයෙන් හෝ නිත්‍ය බැවින් – ධ්‍රැව – ශාශ්වත – අවිපරිණාමභාවයෙන් හෝ වෙත් කොට දකී, ශ්‍රෝත්‍රසංස්පර්ශය...ඝ්‍රාණ – ජිව්හා – කාය – මනෝ-අධිවචනසංස්පර්ශය – පටිඝ – සුඛවේදනීය – දුක්ඛවේදනීය – කුසල – අකුසල අව්‍යාකෘත – කාමාවචර – රූපාවචර – අරූපාවචර – ලෞකිකස්පර්ශය ආත්ම-භාවයෙන් හෝ ආත්මනීය – නිත්‍ය – ධ්‍රැව – ශාශ්වත – අවිපරිණාමසභාව-යෙන් හෝ වෙන් කොට දකී; නොහොත් අතීතස්පර්ශය අනාගත වූ ද වර්තමාන වූ ද පහසුන් ගෙන් වෙන් කොට දකී, අනාගතස්පර්ශය අතීත-ප්‍රත්‍යුත්පන්නස්පර්ශයන්ගෙන් ද වෙන් කොට දකී, වර්තමානස්පර්ශය අතීත-අනාගතස්පර්ශයන්ගෙන් ද වෙන් කොට දකී; නොහොත් යම් ඒ පහස් කෙනෙක් ආයතී වූවාහු අනාශ්‍රව වූවාහු ලෝකෝත්තර වූවාහු ශූන්‍යතා ප්‍රතිසංයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ඵස්සයන් වෙන් වූවන් කොට දකී, රාගයෙන් දෝෂයෙන් මෝහයෙන් ක්‍රෝධයෙන් උපනාහයෙන් මක්ඛයෙන් පළාසයෙන් ඊර්ෂ්‍යායෙන් මාත්සර්‍යයෙන් මායාවෙන් ශාඨ්‍යයෙන් සාරම්භයෙන් මානයෙන් අතිමානයෙන් මදයෙන් ප්‍රමාදයෙන් සියලු කෙලෙසුන්ගෙන් සියලු දුශ්චරිතයන්ගෙන් සියලු දරථයන්ගෙන් සියලු පරිළාහයන්ගෙන් සියලු සන්තාපයන්ගෙන් සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන්ගෙන් වෙන් වූවන් කොට දකී නුයි 'විවෙකදස්සී එසෙසු' යනු වේ.

දිට්ඨිසු ච න නීයති – ඔහු විසින් දෘෂ්ටිදර්ශනයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු සිඳින ලද්දාහු සන්ඡිඳුවන ලද්දාහු දුරලන ලද්දාහු අභව්‍යොත්පත්තික වූවාහු ඥානාග්නීන් දැවූ වූවාහුය, හේ දෘෂ්ටිය විසින් නො යවනු ලැබෙයි නො පමුණුවනු ලැබෙයි නො හරිනු ලැබෙයි, ඒ දෘෂ්ටිගතයට සාරභෙයින් නො ද පැමිණෙයි, නො පෙරළා ඒ නුයි 'දිට්ඨිසු ච න නීයති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"නිරාසතති අනාගතෙ –පෙ– **දිට්ඨිසු ච න නීයති"**යි.

10 - 5

යමෙක් රාගාදිය ප්‍රහීණ කෙළේ කුහක නො වූයේ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නො මසුරු වූයේ කායාදි ප්‍රගල්භ රහිත වූයේ ජුගුප්සා නො කටයුතු වූයේ පිහුනු කිමෙකි නො යෙදුණේ ත් වේ ද, (ඔහු උපශාන්ත යයි කියමි.)

Free Distribution www.aathaapi.org

පතිලීනෝ අකුහකෝති – 'පතිලීනෝ'ති රාගස්ස පහීනත්තා පතිලීනෝ දෝසස්ස-මෝහස්ස පහීනත්තා පතිලීනෝ; කෝධස්ස -උපනාහස්ස -මක්ඛස්ස-පලාසස්ස -ඉස්සාය – මච්ඡරියස්ස -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා පතිලීනෝ[1] වුත්තං හෙතං භගවතා: 'කථඤ්ච භික්ඛවේ භික්ඛු පතිලීනෝ[1] හොති? ඉමස්ස භික්ඛවේ භික්ඛුනෝ අසම්මාතෝ පහීනා හොති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එවං ඛෝ භික්ඛවේ භික්ඛු පතිලීනෝ හොතී"තිඃ 'පතිලීනෝ.'

අකුහකෝති[2] – තීණි කුහනවත්ථූනි: පච්චයපටිසේවනසඞ්ඛාතං[3] කුහනවත්ථු,[4] ඉරියාපථසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු, සාමන්තජප්පනසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු.

කතමං පච්චයපටිසේවනසඞ්ඛාතං[3] කුහනවත්ථු? ඉධ ගහපතිකා භික්ඛුං නිමන්තෙන්ති චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජ-පරික්ඛාරෙහි. සෝ පාපිච්ඡෝ ඉච්ඡාපකතෝ අභිජ්ඣාලු චීවරපිණ්ඩපාතසේනා-සනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං භියෝකම්යතං උපාදාය චීවරං පච්චක්ඛාති පිණ්ඩපාතං පච්චක්ඛාති. සේනාසනං පච්චක්ඛාති. ගිලාන-ප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පච්චක්ඛාති. සෝ එවමාහ: කිං සමණස්ස මහග්ඝේන චීවරේන? එතං සාරුප්පං – යං සමණෝ සුසානා වා සඞ්කාරකූටා වා පාපණිකා වා නන්තකානි උච්චිනිත්වා සඞ්ඝාටිං ධාරෙය්‍ය. කිං සමණස්ස මහග්ඝේන පිණ්ඩපාතේන? එතං සාරුප්පං – යං සමණෝ උඤ්ඤාචරියාය පිණ්ඩියාලොපෙන ජීවිකං කප්පෙය්‍ය. කිං සමණස්ස මහග්ඝේන සේනාසනේන? එතං සාරුප්පං – යං සමණෝ රුක්ඛමූලිකා වා අස්ස සොසානිකෝ වා අබ්භොකාසිකෝ වා. කිං සමණස්ස මහග්ඝේන ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජ-පරික්ඛාරේන? එතං සාරුප්පං – යං සමණෝ පූතිමුත්තේන වා හරීතකී-ඛණ්ඩේන වා භීසඛං කෘරය්‍යාති. තදුපාදාය ලූඛං චීවරං ධාරෙති. ලූඛං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජති. ලූඛං සේනාසනං පටිසේවති. ලූඛං ගිලාන-ප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පටිසේවති. තමේනං ගහපතිකා එවං ජානන්ති, අයං සමණෝ අප්පිච්ඡෝ සන්තුට්ඨෝ පවිවිත්තෝ, අසංසට්ඨෝ ආරද්ධ-විරියෝ ධුතවාදෝ'ති. භියෝ භියෝ නිමන්තෙන්ති චීවරපිණ්ඩපාත-සේනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි. සෝ එවමාහ: "තිණ්ණං සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති: සද්ධාය සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති. දෙය්‍යධම්මස්ස සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති. දක්ඛිණෙය්‍යතං සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති. තුම්හාකං වෙවායං සද්ධා අත්ථි, දෙය්‍යධම්මෝ ච සංවිජ්ජති. අහඤ්ච පටිග්ගාහකෝ. සචේහං න පටිග්ගහෙස්සාමි, එවං තුමේහ පුඤ්ඤස්ස පරිබාහිරා භවිස්සථ[5]. න මය්හං ඉමිනා අත්ථෝ. අපිච, තුම්හාකං යෙව අනුකම්පාය පටිග්ගණ්හාමී"ති. තදුපාදාය බහුම්පි චීවරං පටිග්ගණ්හාති. බහුම්පි පිණ්ඩපාතං පටිග්ගණ්හාති. බහුම්පි සේනාසනං පටිග්ගණ්හාති. බහුම්පි ගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පටිග්ගණ්හාති. යා එවරූපා භාකුටිතා භාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතත්තං, ඉදං පච්චයපටිසේවනසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු.

---

1. පතිලීනෝ - මජ්ඣ. 2. අකුහණෝ - මනුප.
3. පච්චයපටිසෙවනසඞ්ඛාතං - සීමු II. මනුප
4. කුහනවත්ථු සීමු II.
a. චතුසකඛගුත්තර - චසකාවගඛ. 5. හවිස්සන්ති - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

පතිලීනෝ අකුහනෝ – 'පතිලීනෝ' යනු: රාගය ප්‍රහීණ කළ බැවින් 'පයිලීන' යැ, දෝෂය – මෝහය ප්‍රහීණ කළ බැවින් – ක්‍රෝධය – උපනාහය– මකුඹව – ශ්‍රුගග්‍රාහය – ඊර්ෂ්‍යාව – මාත්සර්‍යය...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ප්‍රහීණ කළ බැවින් 'පතිලීන' යැ; මේ වදුරන ලද මැය, භාග්‍යවතුන් විසින්: "සෙඛෝ නම් මහණෙනි, මහණ තෙමේ පතිලීන වේ ද ? මහණෙනි, මේ මහණහුගේ අස්මිමානය ප්‍රහීණ වූයේ උසුන් මුල් ඇත්තේ තාල වස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දේ අනභාවය කරන ලද්දේ මතු නූපදනා පියවි ඇත්තේ වෙයි. මෙසේ මහණෙනි, මහණ පතිලීන වේ යැ"යි පතිලීනෝ' යනු වේ.

අකුහනෝ – කුහනවස්තු තුනෙකි ප්‍රත්‍යයප්‍රතිසේවනසඞ්ඛ්‍යාත කුහන වස්තුව යැ ඊර්යාපථසඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැ සාමන්තජල්පනසඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැයි.

ප්‍රත්‍යයප්‍රතිසේවනසඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව කවරේ යත් ? මෙහි ගැහැවියෝ මහණුන් හට සිවුරු පිණ්ඩපාත සෙනසුන් ගිලන්පසඛෙහෙත්පිරිකරින් පවරති, නෙතම් පාපෙච්ඡ වූයේ ආශායෙන් මඛනා ලදුයේ සිවුරු...බෙහෙත් පිරිකර කැමැති වූයේ බොහෝ කැමැති බව නිසා ච්වරය ප්‍රතිසේවන කරයි. පිණ්ඩපාතය – සෙනස්න – ගිලන්පසඛෙහෙත්පිරිකර ප්‍රතිසේවන කරයි. හේ මෙසේ කියයි: 'මහණුනට මාහැඟි සිවුරෙන් කිම ? යම් හෙයකින් මහණ තෙමේ සොහොනින් හෝ කසළගොඩින් හෝ අවුණු රෙදින් හෝ රෙදිකැබැලි රැස් කොට සඟල කොට දරන්නේ නම් තෙල සරුප් වෙයි; මහණ හට මාහැඟි පිණ්ඩපාතයෙන් කිම ? යම් හෙයකින් මහණ සිඟා හැසිරීමෙන් පිණ්ඩපාතයෙන් ලද ආලෝපයෙන් ජීවිකාව කරන්නේ නම්, තෙල සරුප් වෙයි. මහණ හට මාහැඟි සෙනස්නෙන් කිම ? යම් හෙයකින් මහණ රුකඛමූලික හෝ ශොසානික හෝ අබ්භෝකාසික හෝ වන්නේ නම්, තෙල සරුප් වෙයි. මහණ හට මාහැඟි ගිලන්පසඛෙහෙත්පිරිකරින් කිම ? යම් හෙයකින් මහණ පූතිමූත්‍රයෙන් හෝ අරළුකෑඩකින් හෝ බෙහෙත් කරන්නේ නම්, තෙල සරුප් යැයි. එතැන් පටන් රළු සිවුරු දරයි, රළු පිණ්ඩපාතය වළඳයි, රළු සෙනසුන් ඇසුරු කරයි, රළු ගිලන්පසඛෙහෙත්පිරිකර සේවනය කරයි. ගෘහපතියෝ ඔහු මෙසේ දූනගනිති: 'මේ මහණ අලජ්ජි යැ, සංතුෂ්ට යැ 'ප්‍රවිවික්ත යැ' අසංසෘෂ්ට යැ, ආරබ්ධවීර්‍ය්‍ය යැ, ධුතවාද යැ'යි ච්වර...බෙහෙත්පිරිකරින් මතුමත්තෙහි පවරත්. හෙතෙම මෙසේ කියයි: "තිදෙනකුන්ගේ සම්මුඛ භාවයෙන් ශ්‍රද්ධාවත් කුලපුත්‍ර තෙමේ බොහෝ පින් රැස් කරයි: ශ්‍රද්ධාව හමු වීමෙන් සැදුහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ පින් රැස් කරයි, දෙය්‍ය-ධර්මය ඉදිරිපත් වීමෙන්...ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සම්මුඛ වීමෙන් සැදුහැවත් කුලපුත්‍ර තෙම බොහෝ පින් රැස් කරයි; තොපට වැලිත් මේ ශ්‍රද්ධාව ඇත් මැය, දෙය්‍යධර්මය ද විද්‍යමාන වෙයි, මම ද ප්‍රතිග්‍රාහක වෙමි; ඉදින් මම නො පිළිගනිමි නම්, මෙසේ කල්හි තෙපි පිනින් පරිබාහිර වන්නහුය, මට මෙයින් ප්‍රයෝජනයක් නැත, තොපට මැ අනුකම්පා පිණිය පිළිගනිමි"යි එතැන් පටන් බොහෝ සිවුරුත් පිළිගනී, බොහෝ පිණ්ඩපාතයත්– බොහෝ සෙනාසනත් – බොහෝ ගිලන්පසඛෙහෙත්පිරිකරත් පිළිගනී. මෙබඳු වූ යම් මුහුණ හැකිළීමෙක් මුහුණ හකුළුවන සුලු බවෙක් විසමය කරවීමෙක් කුහනාකාරයක් කුහිත (–කොහොත්) බවෙක් වේ ද, මේ ප්‍රත්‍යයප්‍රතිසේවනසඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තු යැ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමං ඉරියාපථසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු? ඉධෙකච්චෝ පාපිච්ඡෝ ඉච්ඡාපකතෝ සම්භාවනාධිප්පායෝ 'එවං මං ජනෝ සම්භාවෙස්සති'ති ගමනං සණ්ඨපෙති. ඨානං සණ්ඨපෙති. නිසජ්ජං සණ්ඨපෙති. සයනං සණ්ඨපෙති. පණිධාය ගච්ඡති. පණිධාය තිට්ඨති. පණිධාය නිසීදති. පණිධාය සෙය්‍යං කප්පෙති. සමාහිතෝ විය ගච්ඡති. සමාහිතෝ විය තිට්ඨති. සමාහිතෝ විය නිසීදති. සමාහිතෝ විය සෙය්‍යං කප්පෙති. ආපාථකජඣායී ච හෝති.[1] යා එවරූපා ඉරියාපථස්ස අට්ඨපනා[2] ඨපනා සණ්ඨපනා භාකුටිතා භාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතත්තං, ඉදං ඉරියාපථසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු.

කතමං සාමන්තජප්පනසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු? ඉධෙකච්චෝ පාපිච්ඡෝ ඉච්ඡාපකතෝ සම්භාවනාධිප්පායෝ 'එවං මං ජනෝ සම්භාවෙස්සති'ති[3] අරියධම්මසන්නිස්සිතං වාචං භාසති: 'යෝ එවරූපං චීවරං ධාරෙති, සෝ සම්මසෝ මහෙසක්ඛෝ'ති භණති. 'යෝ එවරූපං පත්තං ධාරෙති, ලොහථාලකං ධාරෙති, ධම්මකරකං[4] ධාරෙති, පරිස්සාවනං ධාරෙති, කුසූචිකං ධාරෙති, උපාහනං ධාරෙති, කායබන්ධනං ධාරෙති, ආයොගං ධාරෙති, සෝ සම්මසෝ මහෙසක්ඛෝ'ති භණති. 'යස්ස එවරූපෝ උපජ්ඣායෝ සෝ සම්මසෝ මහෙසක්ඛෝ'ති භණති. 'යස්ස එවරූපෝ ආචරියෝ, එවරූපා සමානුපජ්ඣායකා, සමානාචරියකා, එවරූපා මිත්තා සන්දිට්ඨා සම්භත්තා සහායා, සෝ සම්මසෝ මහෙසක්ඛෝ'ති භණති. 'යෝ එවරූපෙ විහාරෙ වසති, සෝ සම්මසෝ මහෙසක්ඛෝ'ති භණති. යෝ එවරූපෙ අඩ්ඪයොගෙ වසති, පාසාදෙ වසති, හම්මියෙ වසති, ගුහායං වසති, ලෙණෙ වසති, කුටියා වසති, කූටාගාරෙ වසති, අට්ටෙ වසති, මාළෙ වසති, උද්දණ්ඩෙ වසති, උපට්ඨානසාලායං වසති, මණ්ඩපෙ වසති, රුක්ඛමූලෙ වසති, සෝ සම්මසෝ මහෙසක්ඛෝ'ති භණති. අථවා, කොරක්ඛජීවිකකොරක්ඛජීවිකෝ භාකුටිකභාකුටිකෝ කුහකකුහකෝ ලපකලපකෝ, මුඛසම්භාවිතෝ 'අයං සම්මසෝ ඉමිනා එවරූපෙන සන්තානං විහාරසමාපත්තීනං ලාභී'ති[5] කාදිසං ගම්භීරං ගුළ්හං[6] නිපුණං පටිච්ඡන්නං ලොකුත්තරං සුඤ්ඤතාපටිසංයුත්තං කථං කථෙති. යා එවරූපා භාකුටිතා භාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතත්තං. ඉදං වුච්චති සාමන්තජප්පනසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු.

යස්සිමානි තීණි කුහනවත්ථූනි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිපස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪානි, සෝ වුච්චති අකුහකොති - 'පහීනෝ අකුහකෝ.'

---

1. ආපාථකජඣායී ච - මජ්ඣං. සඤ. PTS. ඉ. II.
2. ආඨපනා - PTS. ඨපනා, ආඨපනා මජ්ඣං. 3. සම්භාවිස්සතීති - PTS.
4. ඛම්මීකරණං - මජ්ඣං. 5. ලාභී - PTS. 6. ගුහං - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඊර්ෂ්‍යාපථසඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව කවරේ ද? මේහි කිසිවෙක් පවිටු වූ අදහස් ඇතිමේ ඉච්ඡාවෙන් මඩන ලදුමේ බුහුමන් කරවන අදහස් ඇතිවෙ 'මමයේ ජන තෙමේ මා බුහුමන් කරන්නේ යැ'යි ගමන සකස් කෙරෙයි, සිටීම - හිඳීම - ශයනය සකස් කෙරෙයි. පකාගෙන (-සිත පිහිටුවා) යෙහි. පතා ගෙන සිටී. පතාගෙන හිඳී, පතාගෙන නිදයි. ධ්‍යාන සමාපන්නයකු මෙන් ගමන් යෙයි. සමාහිතයකු මෙන් සිටී. සමාහිතයකු මෙන් හිදී, සමාහිතයකු මෙන් නිදයි. හමුයෙහි ධ්‍යාන කරන්නෙන් ද වෙයි. මෙබඳු යම් ඉරියවු අඳියෙහි තැබීමේක් තබන අයුරෙක් මොනොවට තැබීමේක් මුහුණ හැකිලීමේක් මුහුණ හකුළුවන බවෙක් විසමය කැරැවීමෙක් විසමය පැවැත් වීමේක් කොහොත් බවෙක් වේ ද. මේ ඊර්ෂ්‍යාපථසඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැ.

සාමන්තජල්පන සඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව කවරේ ද? මේහි කිසිවෙක් පවිටු අදහස් ඇතිමේ ආශාවෙන් මඩන ලදුමේ 'ජනයා මා මෙසේ සල කන්නේයැ'යි බුහුමන් කරවන අදහස් ඇතිමේ ආඥාධර්මයන් ඇසුරු කල බස් බෙණෙයි: 'යමෙක් මෙබඳු සිවුරක් ධරා නම් ඒ මහණ මහත් අනුභාව ඇත්තේ යැ'යි බෙණෙයි, යමෙක් මෙබඳු පාත්‍රයක් ධරා නම්, ලොහා තලුවක් - ඛාරුවක් - පෙරනනක් - කෙස්ඇක් - වහනක් - කාබානක්- ආමයාගයක් ධරා නම්, ඒ මහණ මහත් අනුභාව ඇත්තේ යැ'යි බෙණෙයි. 'යමක් හට මෙබඳු වූ උපාධ්‍යායයෙක් වේ නම්, ඒ මහණ මහානුභාව ඇත්තේ යැ'යි බෙණෙයි. මෙබඳු වූ ආචාර්යයෙක් - සමානොපාධ්‍යායයෝ- සමානාචාර්යයෝ - මිත්‍රයෝ - දෘෂ්ටමිත්‍රයෝ - සභාකයෝ - සහායයෝ වෙත් නම්, ඒ මහණ මහේශාක්‍ය යැ'යි කියයි. 'යමෙක් මෙබඳු විහාරයෙක වෙසේ නම්, දික් පහයෙක - සිවුරැස්පහයෙක - සඳලු ඇති ගෙයෙක - ගල් ගුහාවෙහා - ගල්මලනෙක -කිළියෙක -කුළුගෙයෙක -අටල්ලෙක- මහලෙක- දිග්හලෙක - උපස්ථානශාලාවෙක - මණ්ඩපයෙක - රුක්මුලෙක වෙසේ නම්, ඒ මහණ මනත් අනුභාව ඇත්තේ යැ'යි කියයි. නොහොත් ඉතා හැකිලෙනුයේ ඉතා මුහුණහකුළුවන සුලු වූයේ ඉතා විසමය කරවනුයේ ඉතා ප්‍රලාප නෙපුල් බණනුයේ සිය මුවින් මැ (අනුන් විසින්) සම්භාවනා කරන ලද්දේ 'මේ මහණ මෙබඳු වූ ශාන්ත වූ විහාරසමාපත්තීන් ලබනසුලු යැ'යි එබදු වූ ගැඹුරු වූ ගුළු වූ සියුම් වූ මුවහ කටයුතු වූ ලොකොත්තර වූ නිර්ඕණප්‍රතිසංයුක්ත වූ කථා කියයි. මෙබඳු යම් මුහුණ හැකුළුමෙක් මුහුණ හකුළුවන බවෙක් විසමය කැරැවීමෙක් විසමය පැවැත් වීමේක් හෙකාහොත් බවෙක් වේ ද, මේ සාමන්තජල්පනසඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැයි කියනු ලැබේ.

යම්කිහු විසින් මේ තුන් කුහනවස්තූහු ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු... ඥානාග්නීන් දග්ධ වූවාහු ද, හේ 'අකුහක' යැයි කියනු ලැබේ තුයි 'පතිලීනෝ අකුහකෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අපිහාලු අමච්ඡරීති - 'පිහා' වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං. ඉ යස්සෙසා පිහා තණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ වුච්චති අපිහාලු; සෝ රූපෙ න පිහෙති. සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ, කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුඛං, චීවරං පිණ්ඩපාතං සෙනාසනං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං කාමධාතුං රූපධාතුං අරූපධාතුං, කාමභවං රූපභවං අරූපභවං සඤ්ඤාභවං අසඤ්ඤාභවං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවං එකවොකාරභවං චතුවොකාරභවං පඤ්චවොකාර-භවං, අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං, දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බ ධම්මෙ න පිහෙති න ඉච්ඡති න සාදියති න පත්ථෙති නාභිජප්පතීති - අපිහාලු; **අමච්ඡරීති** පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං, ඉ යං එවරූපං මච්ඡරියං[1] මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං වෙවිච්ඡං කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා[2] අග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං. අපිච, ඛන්ධමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ධාතුමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ආයතනමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ගාහෝ, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං. යස්සෙතං මච්ඡරියං පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිපස්සද්ධං අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ වුච්චති අමච්ඡරීති - අපිහාලු අමච්ඡරී.

අප්පඝට්ඨා අප්පඝට්ඨාති - 'පාඝඛිකා'නන්ති තීණි පාඝඛිකානි: කායිකං පාඝඛිකං වාචසිකං පාඝඛිකං චෙතසිකං පාඝඛිකං. කතමං කායිකං පාඝඛිකං? ඉධෙකච්චෙ සඛ්ඝගතොපි කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති. ගණගතොපි කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති. භොජනසාලායමපි කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති. ජන්තාඝරෙපි කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති. උදකතිත්ථෙපි කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති. අන්තරඝරං පවිසන්තොපි කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති. අන්තරඝරං පවිට්ඨොපි කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති.

කථං සඛ්ඝගතො කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙ සඛ්ඝගතො අවිත්තීකාරකතො ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති. ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති. පුරතොපි තිට්ඨති. පුරතොපි නිසීදති. උභොපි ආසනෙ නිසීදති. සඝිඤං පාරුපිත්වාපි නිසීදති. සීතකොපි හණති. බාහාවික්ඛිපකොපි හණති. එවං සඛ්ඝගතො කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති.

කථං ගණගතො කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙ ගණගතො අවිත්තීකාරකතො ථෙරානං භික්ඛූනං අනුපාඛඩානං චඞ්කමන්තානං සඋපාඛඩතො චඞ්කමති. නීචෙ චඞ්කමෙ චඞ්කමන්තානං උභොව චඞ්කමෙ චඞ්කමති. ඡමායං[3] චඞ්කමන්තානං චඞ්කමෙ චඞ්කමති, ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති. ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති. පුරතොපි තිට්ඨති. පුරතොපි නිසීදති. උභොපි ආසනෙ නිසීදති. සඝිඤං පාරුපිත්වාපි නිසීදති. සීතකොපි හණති. බාහාවික්ඛිපකොපි හණති. එවං ගණගතො කායිකං පාඝඛිකං දස්සෙති.

ඉ. බුද්ධවංසඅට්ඨකථා.

1. මච්ඡරං - ඉ ඡ ඤ ං 2. කට්ඨකඤ්චුකතා - PTS 3. ඡමායං, PTS. සයා

Free Distribution www.aathaapi.org

අපිහාලු අමච්ඡරී – 'පිහා'යී තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි. යම් රාගයෙක්... ලෝභඅකුසලමූලයෙන් වේ ද එය යි. යම්කිහු විසින් තෙල පිහාව තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී – නුවණැතින්නෙන් දමන ලද්දී ද හේ 'අපිහාලු යැයි කියනු ලැබෙයි. හෙතෙම රූපයන් නො කැමැති වෙයි. ශබ්ද – ගන්ධ–රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් - කුලය – ගණයා – ආවාසය – ලාභය – යශස් – ප්‍රශංසා–සුඛය, චීවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – ගිලන්පසඛෙහෙසත්පිරිකර, කාම–ධාතුව – රූප – අරූපධාතුව, කාමභවය – රූප – අරූප – සංඥා – අසංඥා–නෙවසංඥානාසංඥා – එකවොකාර – චතුවොකාර – පඤ්චවොකාරභවය, අතීත – අනාගත – ප්‍රත්‍යුත්පන්නය, දෘෂ්ටශ්‍රුතමුතවිඥාතව්‍යධර්මයන් නො කැමැති වෙයි, නො රිසි වෙයි, නො ඉවසයි, නො පතයි, අභිප්‍රාර්ථනය නො කෙරේ නුයි 'අපිහාලු' යනු වේ. **අමච්ඡරී** 'ආවාසමච්ඡරිය කුලමච්ඡරිය වණ්ණමච්ඡරිය ලාභමච්ඡරිය ධම්මමච්ඡරිය' යි මාත්සර්‍ය්‍ය පසෙක්ක් වෙයි; මෙබඳු යම් මසුරුබවෙක් මසුරු කරන අයුරෙක් මසුරුකමින් යුත් බවෙක් (සම්පත්) සඟවනු කැමැතිබවෙක් තදමසුරුබවෙක් කටුකබැවින් සිත හැකිලීමෙක් සිත හාත්පසින් ගත්බවෙක් වේ ද, මේ 'මච්ඡරිය'යී කියනු ලැබේ. තවද ස්කන්ධමාත්සර්‍ය්‍යය ද 'මච්ඡරිය' යැ ධාතුමාත්සර්‍ය්‍යය ද–ආයතනමාත්සර්‍ය්‍යය ද 'මච්ඡරිය' යැ, ග්‍රාහයැ යන මේ 'මච්ඡරිය' යි කියනු ලැබෙයි. යම්කිහු විසින් තෙල මාත්සර්‍ය්‍යය ප්‍රහීණ කරන ලද ද...නුවණැතින්නෙන් දමන ලද ද, හේ 'අමච්ඡරී' යැයි කියනු ලැබේ නුයි 'අපිහාලු අමච්ඡරී' යනු වේ.

අප්පගබ්භා අජේගුච්ඡා – 'පාගබ්භිය' නම්: කායික ප්‍රාගල්භ්‍ය (–බුහුටිබව) යැ, වාචසික ප්‍රාගල්භ්‍ය යැ, චෛතසික ප්‍රාගල්භ්‍ය යැයි ප්‍රාගල්භ්‍යයෝ තිදෙනෙක් වෙති. කායික ප්‍රාගල්භ්‍යය කවරැ යත්? මෙහි කිසිවෙක් සඟමැදට පැමිණියේ ද කායිකප්‍රාගල්භ්‍ය (–නො සරුප් බුහුටිබව) දක්වයි, ගණමැදට ගියේ ද – භොජනශාලායෙහි දු – ගිනිහල්ගෙයි දු – දිය තොටෙහි දු – ඇතුළුගමට පිවිසෙනුයේ ද – ඇතුළුගමට පිවිසියේ ද–කායිකප්‍රගල්භතාව දක්වයි.

කෙසේ සඟමැදට පැමිණියේ කායික ප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් සඟමැදට පැමිණියේ නො කළ බුහුමන් ඇතියේ සථවිර භික්ෂූන් ගටමිනු දු සිටී, ගටමිනු දු හිඳී, ඉදිරියෙහි දු සිටී, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්තෙහිදු හිඳී, හිස් වසා පෙරවැ හිඳී. සිට ද බෙණෙයි, අත සලසලා ද බෙණෙයි. මෙසේ සඟමැදට පැමිණියේ කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

කෙසේ ගණමැදට පැමිණියේ කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් ගණමැදට පැමිණියේ බුහුමන් රහිත වූයේ සථවිරභික්ෂූන් වහන් නැති වැ සක්මන් කරන කල්හි එහන් නැඟී සක්මන් කෙරෙයි, පහත් සක්මනැ සක්මන් කරන කල්හි උස් සක්මනැ සක්මන් කෙරෙයි, බිමැ සක්මන් කරන කල්හි සන්මනෙහි සක්මන් කෙරෙයි, ගටමිනු දු සිටී, ගටමිනු දු හිඳී, ඉදිරියෙහි දු සිටී, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්තෙහිදු හිඳී, හිස් වසා පෙරවැ හිඳී, සිට ද බෙණෙයි, අත සල සලා ද බෙණෙයි. මෙසේ ගණයා මැදට පැමිණියේ කායික වූ ප්‍රාගල්භ්‍යය (–නො සරුප් බුහුටිබව) දක්වයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං භොජනසාලායං කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙවා භොජනසාලායං අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ අනුපඛජ්ජ නිසීදති. නවෙපි භික්ඛූ ආසනෙන පටිබාහති. ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති. ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති. පුරතොපි තිට්ඨති. පුරතොපි නිසීදති. උච්චෙපි ආසනෙ නිසීදති. අභාපුච්ඡාපි කථං පකප්පෙති. අනාපුච්ඡා පි චාරං[1] පිදහති. බාහාවිකඛපඤ්ඤොපි හණති. එවං භොජනසාලායං කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං ජන්තාඝරෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙවා ජන්තාඝරෙ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති. පුරතොපි තිට්ඨති. පුරතොපි නිසීදති. උච්චෙපි ආසනෙ නිසීදති. අභාපුච්ඡාපි කථං පකප්පෙති. අනාපුච්ඡා පි චාරං[1] පිදහති. බාහාවිකඛපඤ්ඤොපි හණති. එවං ජන්තාඝරෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං උදකතිත්ථෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙවා උදකතිත්ථෙ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි ඔතරති. පුරතොපි ඔතරති. ඝට්ටයන්තොපි නහායති[2]. පුරතොපි නහායති. උපරිඝාට්ඨෙපි නහායති. ඝට්ටයන්තොපි උත්තරති. පුරතොපි උත්තරති. උපරිඝාට්ඨෙපි උත්තරති. එවං උදකතිත්ථෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං අන්තරඝරං පවිසන්තො කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙවා අන්තරඝරං පවිසන්තා අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි ගච්ඡති. පුරතොපි ගච්ඡති. වොකම්මාපි ථෙරානං භික්ඛූනං පුරතො පුරතොා[3] ගච්ඡති. එවං අන්තරඝරං පවිසන්තොපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං අන්තරඝරං පවිට්ඨා කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙවා අන්තරඝරං පවිට්ඨා 'න පවිසථ[4] භණෙත'ති වුච්චමානො පවිසති. 'න තිට්ඨථ භණෙත'ති වුච්චමානො තිට්ඨති. 'න නිසීදථ භණෙත'ති වුච්චමානො නිසීදති. අනොකාසම්පි පවිසති. අනොකාසෙපි තිට්ඨති. අනොකාසෙපි නිසීදති. යානි තානිපි හොන්ති කුලානං ඔවරකානි ගුළ්හානි ච පටිච්ඡන්නානි ච, යත්ථ කුලිත්ථියො කුලධීතරො[5] කුලසුණ්හායො කුලකුමාරිකායො නිසීදන්ති, තත්ථපි සහසා පවිසති. කුමාරකස්සපි සිරං පරාමසති. එවං අන්තරඝරං පවිට්ඨා කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කතමං වාචසිකං පාගබ්භියං? ඉධෙකච්චෙවා සඞ්ඝගතොපි වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති. ගණගතොපි වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති. අන්තරඝරං පවිට්ඨොපි වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං සඞ්ඝගතොපි වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙවා සඞ්ඝගතෝ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ අනාපුච්ඡා වා අනජ්ඣිට්ඨො වා ධම්මං භණති. පඤ්හං විස්සජ්ජෙති පාතිමොක්ඛං උද්දිසති. නිසීදනම්පි භණති. බාහාවිකඛපඤ්ඤොපි භණති. එවං සඞ්ඝගතෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

---

1. ආකුළිතායං පාළියා - මජ්ඣං. PTS. පොත්ථකෙසු, 2. නහායති - මජ්ඣං.
3. පුරතෝ - PTS. 4. පවිස - මජ්ඣං. සඤ. PTS.
5. කුලධීතායො - සීමු.II.

Free Distribution www.aathaapi.org

කෙසේ බොජ්ඣන්හල්හි කායික ප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් බොජ්ඣන්හල්හි බුහුමන් රහිත වූයේ සථවිර භික්ෂූන් හුන් තැනට වැද හිදී. නවක භික්ෂූන් ද අස්නෙන් පිළිබහයි. ගැවෙම්නු දු සිටී. ගැවෙම්නු දු හිදී. ඉදිරියෙහි දු සිටී. ඉදිරියෙහි දු හිදී. උසස්නෙහි දු සිදී. හිස වසා පෙරැවැ ගෙන ද හිදී. සිව ද බෙණෙයි. අත සල සලා ද බෙණෙයි. මෙසේ බොජ්ඣන්හල්හි කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

කෙසේ ගිනිහල්ගෙහි කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් ජනතාඝරයෙහි බුහුමන් රහිත වූයේ සථවිරභික්ෂූන් ගවම්නි දු සිටී...නො පිළිවිසැ දර හා බහාලයි. නො පිළිවිසැ දැර හා පියා ලයි. අත සල සලා ද බෙණෙයි. මෙසේ ජනතාඝරයෙහි කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

කෙසේ පැන්නොටැ කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් පැන්නොට බුහුමන් රහිත වූයේ සථවිරභික්ෂූන් ගවම්නු දු බයි. පෙරටුව ද බයි. ගවම්නු දු නහයි. ඉදිරියෙහි දු නහයි. උඩුගංහි දු නහයි. ගවම්නු දු නැහෙයි, පෙරටුව ද නැහෙයි, උඩිනු දු නැහෙයි. මෙසේ පැන්නොටැ කායික ප්‍රගල්භ බව දක්වයි.

කෙසේ ගොදුරුගමට වදනේ කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් ගොදුරුගමට වදනේ නො කල බුහුමන් ඇතියේ සථවිරභික්ෂූන් ගවම්නු දු යෙයි. පෙරටුව ද යෙයි. ඉක්මවා ද සථවිරභික්ෂූන්ට පෙරටු පෙර-ටු වැ යෙයි. මෙසේ ගොදුරුගමට පිවිසෙනුයේ ද කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

කෙසේ ඇතුළගමට පිවිසියේ කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් ඇතුළගමට පිවිසියේ 'නො පිවිසෙන්න වහන්සැ'යි කියනු ලබන්නේ පිවිසෙයි. 'නො සිටින්න වහන්සැ'යි කියනු ලබන්නේ සිටී. 'නො හිඳින්න වහන්සැ'යි කියනු ලබන්නේ හිඳී. අනවකාශයට ද පිවිසෙයි, අනවකාශයෙහි දු සිටී, අනවකාශයෙහි දු හිඳී, කුලවැස්සන්ගේ (පියවින්) මුවහවූ ද (තිරආදියෙන්) මුවහකලා වූ ද කුලස්ත්‍රීන් කුලදුහිතෘන් කුලසුණහාවන් හිඳිනා යම් ඔවරක (-ඇතුළගබඩා) වෙත් නම් එහි දු ලාහෙලා පිවිසෙයි. කුමරුන් හිස ද පිරිමදී. මෙසේ ඇතුළගමට පිවිසියේ කායිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

වාචසික ප්‍රාගල්භ්‍යය කවර යත්? මෙහි එකෙක් සභමැදට හියේ ද - ගණ මැදට හියේ ද - ඇතුළගමට පිවිසියේ ද වාචසිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි: කෙසේ සභමැදට හියේ වාචසික ප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් සභමැදට හියේ නො කල බුහුමන් ඇතියේ සථවිරභික්ෂූන් නො පිළිවිසැ හෝ නො ඇණවන ලද වැ හෝ බණ කියයි. පැත විසඳයි. පාමොක් උදෙසයි. සිවියේ ද බෙණෙයි. අත සල සලා ද බෙණෙයි. මෙසේ සභමැදට හියේ වාචසිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං ගණගතෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති? ඉධෙකච්චෙවා ගණගතෝ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ අනුපුච්ඡා වා අනජ්ඣිට්ඨෝ වා ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං භණති. පඤ්හං විස්සජ්ජෙති. ඒතකොපි භණති. බාහාවිකෙඛපකොපි භණති. ආරාමගතානං භික්ඛුණීනං උපාසකානං උපාසිකානං ධම්මං භණති. පඤ්හං විස්සජ්ජෙති. ඒතකොපි භණති. බාහාවිකෙඛපකොපි භණති. එවං ගණගතෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති.

කථං අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති? ඉධෙකච්චෙවා අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ ඉත්ථිං වා කුමාරිං වා එවමාහ: 'ඉත්ථන්නාමෙ, ඉත්ථංගොත්තෙ, කිං අත්ථි? යාගු අත්ථි? භත්තං අත්ථි? ඛාදනීයං අත්ථි? කිං පිවිස්සාම? කිං භුඤ්ජිස්සාම? කිං ඛාදිස්සාම,? කිං වා අත්ථි,? කිං වා මෙ දස්සථා'ති විපලපති. *එවං අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති. ඉදං වාචසිකං පාගබ්භියං.

කතමං චෙතසිකං පාගබ්භියං? ඉධෙකච්චෙවා න උච්චාකුලා පබ්බජිතෝ සමානෙ උච්චාකුලා පබ්බජිතෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං දහති චිත්තෙන, න මහාකුලා පබ්බජිතෝ සමානෙ මහාකුලා පබ්බජිතෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං දහති චිත්තෙන, න මහාභොගකුලා පබ්බජිතෝ සමානෙ මහාභොගකුලා පබ්බජිතෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං දහති චිත්තෙන, න ඵලාරභොගකුලා පබ්බජිතෝ සමානෙ – න සුත්තන්තිකෝ සමානෙ සුත්තන්තිකෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං දහති චිත්තෙන. න විනයධරෝ සමානෙ – න ධම්මකථිකෝ සමානෙ – න ආරඤ්ඤිකෝ සමානෙ – න පිණ්ඩපාතිකෝ සමානෙ – න පංසුකූලිකෝ සමානෙ – න තෙචීවරිකෝ සමානෙ – න සපදානචාරිකෝ සමානෙ – න ඛලුපච්ඡාභත්තිකෝ සමානෙ – න නෙසජ්ජිකා සමානෙ – න යථාසන්ථතිකෝ සමානෙ – න පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභී සමානෙ පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභිනා සද්ධිං සදිසං අත්තානං දහති චිත්තෙන. –පෙ– න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභී සමානෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභිනා සද්ධිං සදිසං අත්තානං දහති චිත්තෙන. ඉදං චෙතසිකං පාගබ්භියං.

යස්සිමානි තීණි පාගබ්භියානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි. පටිප්පස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪානි, සො වුච්චති අපගබ්භොති – 'අපගබ්භො.'

* යා එවරූපා -පෙ- ලාලප්පිතත්තං ඉතිපි මජ්ඣං PTS පොත්ථකෙසු දිස්සති. තං පන පරිදෙවනිද්දෙසෙ දෙසිතං ඉධ න යුජ්ජතීති මඤ්ඤෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කෙසේ ගණිමැදට ගියේ වාචසිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් ගණිමැදට ගියේ නොකළ බුහුමන් ඇතියේ සථවිරභික්ෂූන් නොපිළිවසා හෝ නොපවරන ලදුයේ හෝ අරමට වත් මහණුන්ට බණ කියයි, පැන විසඳයි, සිටියේ ද බෙණෙයි, අත සල සලා ද බෙණෙයි, අරමට වත් මෙහෙණකට – උවසුවනට – උවැසියනට බණ කියයි, පැන විසඳයි, සිටියේ ද බෙණෙයි. අත සලසලා ද බෙණෙයි. මෙසේ ගණිමැදට ගියේ වාචසිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

කෙසේ ඇතුළුගමට පිවිසියේ වාචසිකප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්? මෙහි එකෙක් ගොදුරුගමට පිවිසියේ සස්ත්‍රියකට හෝ කුමරියකට හෝ මෙසේ කියයි: 'මෙ නම් ඇත්තිය, මෙ ගොත් ඇත්තිය, කුමක් ඇද්ද? කෑද ඇත් ද, බත් ඇත් ද? කැඟුතු ඇත් ද? කුමක් බොන්නමෝ ද? කුමක් වළඳන්නමෝ ද? කුමක් කන්නමෝ ද? කුමක් හෝ ඇද්ද? කුමක් හෝ මට දෙවු දැ'යි නත් දැඩයි; මෙසේ අනතරඝරයට පිවිසියේ වාචසික ප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි. මේ වාචසිකප්‍රාගල්භ්‍යය යි.

චෙතසිකප්‍රාගල්භ්‍යය කවරේ ද යත්? මෙහි එකෙක් උසස් නොවූ කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ උසස් කුලයෙන් පැවිදිවූවකු හා තමා සම කොට සිතින් දහයි, නොමහත්කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ...නොමහත් භොග ඇති කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ...උඤ්ඤාභොගවත් නොවූ කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ...සෙඛ්‍රාණතිකයකු හා තමා සදෘශ කොට සිතින් දහයි, ඵිනඤ්ඣර නොවූයේ – ඛණ්ඩකාරික නොවූයේ – ආරණ්‍යක නොවූයේ – පිණ්ඩපාතික නොවූයේ – පංසුකූලික නොවූයේ – තෙචීවරික නොවූයේ – සපදානචාරික නොවූයේ – ඛලුපච්ඡාභත්තික නොවූයේ– නෙසජ්ජික නොවූයේ – යථාසන්ථතික නොවූයේ – ප්‍රථමධ්‍යානලාභී නොවූයේ ප්‍රථමධ්‍යානලාභියකු හා තමා සදෘශ කොට සිතින් දහයි,... නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී නොවූයේ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභියකු හා තමා සදෘශ කොට සියින් දහයි. මේ චෙතසිකප්‍රාගල්භ්‍යය යි.

යම්කිසු පියින් මේ ත්‍රිවිධ ප්‍රගල්භතාවයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්ඛිදුවන ලද්දාහු දුරලන ලද්දාහු අභව්‍යොත්පත්තික වූවාහු ඥානාග්නීන් දඹ වූවාහු ද හේ අප්‍රගල්භ යයි කියනු ලැබේ නුයි අපගබ්භෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අජේගුච්ඡාති – අත්ථි පුග්ගලෝ ජේගුච්ඡෝ, අත්ථි අජේගුච්ඡෝ. කතමෝ ච පුග්ගලෝ ජේගුච්ඡෝ? ඉධේකච්චෝ පුග්ගලෝ දුස්සීලෝ හොති පාපධම්මෝ අසුචිසඞ්කස්සරසමාචාරෝ පටිච්ඡන්නාකම්මන්තෝ අස්සමණෝ සමණපටිඤ්ඤෝ අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤෝ අන්තොපූති අවස්සුතෝ කසම්බුජාතෝ. අයං වුච්චති පුග්ගලෝ ජේගුච්ඡෝ. අථවා, කොධනෝ හොති උපායාසබහුලෝ අප්පම්පි වුත්තෝ සමානෝ අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිට්ඨියති, කොපඤ්ච දෝසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරෝති. අයං වුච්චති පුග්ගලෝ ජේගුච්ඡෝ. අථවා, කොධනෝ හොති උපනාහී,* මක්ඛී හොති පළාසී, ඉස්සුකී හොති මච්ඡරී, සඨෝ හොති මායාවී, ථද්ධෝ හොති අතිමානී, පාපිච්ඡෝ හොති මිච්ඡාදිට්ඨී, සන්දිට්ඨිපරාමාසී හොති ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගී; අයං වුච්චති පුග්ගලෝ ජේගුච්ඡෝ.

කතමෝ ච පුග්ගලෝ අජේගුච්ඡෝ? ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතෝ විහරති, ආචාරගොචරසම්පන්නෝ අණුම්පි වජ්ජේසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදේසු. අයං වුච්චති පුග්ගලෝ අජේගුච්ඡෝ. අථවා, අකෝධනෝ හොති අනුපායාසබහුලෝ, බහුම්පි වුත්තෝ සමානෝ නාභිසජ්ජති න කුප්පති න ව්‍යාපජ්ජති න පතිට්ඨියති, න කොපඤ්ච දෝසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරෝති. අයං වුච්චති පුග්ගලෝ අජේගුච්ඡෝ. අථවා, අකෝධනෝ හොති අනුපනාහී,* අමක්ඛී හොති අපළාසී, අනුස්සුකී හොති අමච්ඡරී, අසඨෝ හොති අමායාවී, අථද්ධෝ හොති අනතිමානී, න පාපිච්ඡෝ හොති, න මිච්ඡාදිට්ඨී, අසන්දිට්ඨිපරාමාසී නොති අනාධානග්ගාහී සුප්පටිනිස්සග්ගී. අයං වුච්චති පුග්ගලෝ අජේගුච්ඡෝ. සබ්බෙ බාලපුථුජ්ජනා ජේගුච්ඡා. පුථුජ්ජනකල්‍යාණකං උපාදාය අට්ඨ අරියපුග්ගලා[1] අජේගුච්ඡාති – අප්පගබ්භා අජේගුච්ඡෝ.

පෙසුණෙය්‍යා ච නෝ සුතෝති – 'පෙසුණේය්‍යන්ති ඉධේකච්චෝ පිසුනවාචෝ[2] හොති: ඉතෝ සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමේසං භේදාය; අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමේසං අක්ඛාතා අමූසං භේදාය; ඉති සමග්ගානං වා භේත්තා භින්නානං වා අනුප්පදාතා වග්ගාරාමෝ වග්ගරතෝ, වග්ගනන්දී වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඉදං වුච්චති පෙසුණේය්‍යං.

---

* සබ්බත්ථ. PTS. පොත්තකෙසු 'හොති' සද්දෙ සබ්බපදෙසු යොජිතෙ.

1. සබ්බෙ කල්‍යාණපුථුජ්ජනා උපාදාය අරියපුග්ගලෝ, PTS.

2. පිසුණවාචෝ – මජ්ඣං, සීමු. 11.

Free Distribution www.aathaapi.org

අජ්ජුගූචෙජ්ඣා – ජුගුප්සා (-පිළිකුල්) කටයුතු පුද්ගලයෙක් ඇත, ජුගුප්සා නො කටයුතු පුද්ගලයෙක් ඇත. ජුගුප්සා කටයුතු පුද්ගලයා කවරේ ද යත්? මේහි එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීල වෙයි, ලාමකසභාව ඇතියේ අපවිත්‍ර වූ සැකෙවෙත් සිහි කළයුතු හැසිරීම් ඇතියේ සෑහ වූ කායවාක්කර්ම ඇතියේ අශ්‍රමණ වූයේ 'ශ්‍රමණයෙමි' ප්‍රතිඥ ඇත්තේ අබ්‍රහ්මචාරී වූයේ 'බ්‍රහ්මචාරී වෙමි' ප්‍රතිඥ ඇත්තේ (කුසල් නැසියෙන්) ඇතුළත කුණු වූයේ රාගයෙන් තෙත් වූයේ කසළ වැනි වූයේ වේ. මේ පුද්ගල තෙම ජුගුප්සා කට යුත්තේ යයි කියනු ලැබේ. නොහොත් කිපෙන සුලු වූයේ උපායාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි, මදකුදු කියන ලදුයේ ලැගෙයි කිපෙයි ප්‍රකෘතිය හරී තදබවට පැමිණෙයි කොපයත් දොෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ ජුගුප්සා කටයුතු වෙයි. නොහොත් කිපෙන සුලු වූයේ බද්ධවෙර ඇත්තේ වෙයි, මකු වූයේ යුගග්‍රාහ ඇත්තේ වේයි, ඊර්ෂ්‍යා කරනුයේ මසුරු වූයේ වෙයි, ශඨ (-කෛරාවික) වූයේ මායා ඇත්තේ වෙයි, තද වූයේ අධිකමාන ඇත්තේ වෙයි, පාපෙච්ඡ වූයේ මිථ්‍යා-දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි, සවදෘෂ්ටිය පරාමර්ශී කරනුයේ දැඩි ව ගන්නේ දුර උපේක්ෂාවට නො හැකි වූයේ වේ. මේ පුද්ගල තෙමේ ජුගුප්සිතව්‍ය යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් ජුගුප්සා නො කටයුත්තේ වේ ද යත්? මේ සත්පුරුෂ මහණ තෙමේ සිල් ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවරයෙන් සංවර වූයේ වෙසෙයි, ආචාරගෝචරයෙන් හා ගොචරයෙන් යුක්ත වූයේ අණු මාත්‍ර වූ වරදෙහි දු භය දක්නේ මොනොවට ගත ශික්ෂා කොටයෙහි හික්මෙයි; මේ පුද්ගල තෙමේ ජුගුප්සා නො කටයුතු යැයි කියනු ලැබේ. නොහොත් නො කිපෙන සුලු වූයේ උපායාස බහුල කොට නැත්තේ වෙයි, බොහෝ උකාව ද කියන ලදුයේ නො ඇලෙයි, නො කිපෙයි, ප්‍රකෘතිය නො හරී, තදබවට නො පැමිණෙයි, කොපයත් දොෂයත් නො සතුටත් නො පහළ කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙම ජුගුප්සා නො කටයුතු යයි කියනු ලැබේ. නොහොත් නො කිපෙනසුලු වූයේ බද්ධවෙර නැත්තේ වෙයි, නො මකු වූයේ යුගග්‍රාහ නැත්තේ වෙයි, ඊර්ෂ්‍යා නැත්තේ නො මසුරු වෙයි, ශඨ නො වූයේ මායා රහිත වෙයි, නො තද වූයේ අතිමාන රහිත වෙයි, ලාමක ආශා රහිත වූයේ මිථ්‍යාදෘෂ්ටි නැත්තේ වෙයි, සඝකීය දෘෂ්ටිය පරාමර්ශී නො කරනුයේ දැඩි කොට නො ගන්නේ සුවසේ දුරුලියැ හැක්කේ වෙයි; මේ පුද්ගල තෙමේ අජුගුප්සිතව්‍ය යයි කියනු ලැබේ. සියලු මැ බාලපෘථග්ජනයෝ ජුගුප්සා කට යුත්තෝ ය කල්‍යාණපෘථග්ජනයා පටන් අවසාන්පුද්ගලයෝ ජුගුප්සා නො කටයුත්තාහු නුයි 'අපපගබ්භා අජේගුච්ඡා' යනු වේ.

අපඝුනෙමයා ච නො ඝුනකා – 'පෙපුණුසද' නම්: මෙහි එකෙක් පිසුනු. බස් කියන්නේ වෙයි: මේ තැනින් අසා මුන්ගේ බිඳුමට එතැන කියන්නේ වෙයි, එතැනින් හෝ අසා අරුන්ගේ බිඳීමට මුන්ට කියන්නේ වෙයි, මෙසේ සමඟවූවන් හෝ බිඳිනුයේ භෙදවූවන් හෝ දැඩි කරනුයේ වගී වීමෙහි ඇලුණේ වගී වූවන් කෙරෙහි රුචි ඇත්තේ වගී වූවන්ට සතුටු වනුයේ වගී කරන බස් කියන්නේ වෙයි; මේ පෙශුන්‍ය යයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අපිච, දවීහි කාරණේහි පෙසුඤ්ඤං උපසංහරති: පියකම්‌යතාය වා භෙදාධිප්පායෝ වා. කථං පියකම්‌යතාය පෙසුඤ්ඤං උපසංහරති? 'ඉමස්‌ස පියෝ භවිස්‌සාමි, මනාපෝ භවිස්‌සාමි, විස්‌සාසිකෝ භවිස්‌සාමි, අබ්භන්තරිකෝ භවිස්‌සාමි, සුහදයෝ භවිස්‌සාමි'ති එවං පියකම්‌යතාය පෙසුඤ්ඤං උපසංහරති. කථං භෙදාධිප්පායෝ පෙසුඤ්ඤං උපසංහරති? 'කථං ඉමේ නානා අස්‌සු, විනා අස්‌සු, වග්ගා අස්‌සු, දෙධා අස්‌සු, දෙජ්ඣා අස්‌සු, දෙ පක්ඛා අස්‌සු, භිජ්ජෙය්‌යුං න සමාගච්ඡෙය්‌යුං, දුක්ඛං අඵාසුං විහරෙය්‌යු'න්ති එවං භෙදාධිප්පායෝ පෙසුඤ්ඤං උපසංහරති. යෙසෙතං පෙසුඤ්ඤං පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිපස්‌සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪං, සෙ පෙසුඤ්ඤේ නෝ[1] යුතෝ න යුත්තෝ නප්පයුත්තෝ න සම්‌යුත්තෝති – 'පෙසුනෙය්‌යෙ ච නෝ යුතෝ.'

තෙනාහ භගවා:

"පතිලීනෝ අකුහකෝ අපිහාලු අමච්ඡරී,
අපගබ්භෝ අජෙගුච්ඡී පෙසුනෙය්‌යෙ ච නෝ යුතෝ'ති.

10 – 6

සාතියෙසු අනස්‌සාවී අතිමානෙ ච නෝ යුතෝ,
සඛිල්‌යා ච පටිභානවා න සඬ්ඪා න විරජ්‌ජති.

සාතියෙසු අනස්‌සාවීති – 'සාතියා' වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා. කිං කාරණා සාතියා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා? යෙභුය්‌යෙන දෙවමනුස්‌සා පඤ්ච කාමගුණෙ ඉච්ඡන්ති සාදියන්ති පත්ථයන්ති පිහයන්ති අභිජප්පන්ති. තඤ්කාරණා සාතියා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා. යෙසං එසා සාතියා තණ්හා අප්පහීනා, තෙසං චක්ඛුතෝ රූපතණ්හා සවති ආසවති[2] සන්දති පවත්තති. සොතතෝ සද්දතණ්හා –පෙ– ඝානතෝ ගන්ධතණ්හා – ජිව්හාතෝ රසතණ්හා– කායතෝ ඵොට්ඨබ්බතණ්හා, මනතෝ ධම්මතණ්හා සවති ආසවති[3] සන්දති පවත්තති. යෙසං එසා සාතියා තණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්‌සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා; තෙසං චක්ඛුතෝ රූපතණ්හා න සවති නාසවති[3] න සන්දති නප්පවත්තති. සොතතෝ සද්දතණ්හා -පෙ-මනතෝ ධම්මතණ්හා න සවති නාසවති[3] න සන්දති න පවත්තතීති– 'සාතියෙසු අනස්‌සාවී.'

---

1. උපසුඤ්ඤේ නෝ – සීමු. II. 2. අස්‌සවති – ස. ම්‌සුප.– පස්‌සවති PTS.
3. නාස්‌සවති – ම්‌සුප. නපස්‌සවති PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

තවද දෙකරුණෙකින් පිසුනු එළවා කියයි: ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් හෝ භෙදාධිප්‍රාය ඇති වැ හෝ යැ. කෙසේ ප්‍රිය කැමැති බැවින් පිසුනු කියා ද යත්? මොහුට ප්‍රිය වන්නෙමි, මනාප වන්නෙමි, විස්වැසි වන්නෙමි, ආභ්‍යන්තරික වන්නෙමි, සුහෘද් වන්නෙමි' මෙසේ ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් පිසුනු බස් කියයි. කෙසේ භෙදාධිප්‍රායයෙන් පිසුනුබස් කියා ද යත්? මොහු කෙසේ නම් නානා වන්නාහු ද? වෙන් වන්නාහු ද? වගී වන්නාහු ද? දෙපරිදි වන්නාහු ද? දෙකඩ වන්නාහු ද? දෙ පක්ෂ වන්නාහු ද? බිඳෙන්නාහු නො එක්වන්නාහු ද? දුකසේ නො සුවයෙන් වෙසෙන්නාහු ද'සි මෙසේ භෙද කරන අදහස් ඇති වැ පිසුනු කියයි. යම්කිහු විසින් තෙල පෙශුන්‍යය ප්‍රහීණ ද සමුච්ඡින්න ද සන්හිඳුවන ලද ද, දුරලන ලද ද, අභව්‍යොත්පත්තික ද ඥානාග්නීන් දග්ධ ද, භෙතෙම පෙශුන්‍යයෙහි නො යෙදුණේ අතීශයින් නො යෙදුණේ සංයුක්ත නො වූයේ නුයි 'පෙසුණෙය්‍ය ව නො යුත්තෝ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුනු:

"පතිලීනෝ අසූහඤ්ඤා -පෙ- පෙසුණෙය්‍ය ව නෝ යුත්තෝ"සි.

10 - 6

(යම්කි හට) පඤ්චකාම්ගුණයෙහි තෘෂ්ණාව නො පවතී ද, (යමෙක්) අනිමිත්තයෙහි නො යෙදුණේත් වේ ද, සිනිඳු වූ කායකර්මාදියෙන් යුක්ත ද, ප්‍රතිභානයෙන් සම්පන්න වූයේ ද, (පරප්‍රත්‍යයෙන්) නො හදනා ද, (විතරාග භෙයින්) නො රදනේ ත් වේ ද, (ඔහු උපශාන්ත යයි කියමි.)

සාතියෙසු අනස්සාවී - 'සාතියා'සි පඤ්චකාම ගුණයෝ කියනු ලැබෙත්. කුමක් හෙයින් පඤ්චකාමගුණයෝ 'සාතියා' සි කියනු ලැබෙත් ද යත්? ලොභෝ සෙයින් දෙවිමිනිස්හු පස් කාම්ගුණයන් ආශා කෙරෙයි, ඉවසයි පතයි කැමැති වෙයි අභිජල්පන කෙරෙත්; ඒ කරුණෙන් පස් කාම්ගුණයෝ 'සාතියා'සි කියනු ලැබෙයි. යම් කෙනකුන්ට මේ පඤ්චකාම්ගුණයෙහි තෘෂ්ණාව අප්‍රහීණ වූවා ද, ඔවුන්ට චක්ෂුර්ද්වාරයෙහි (ජවනසම්ප්‍රයුක්ත) රූපාලම්බනතෘෂ්ණාව උපදී, හාත්පසින් උපදී, ගලයි, පවතී. ශ්‍රොත්‍රද්වාර යෙහි ශබ්දතෘෂ්ණාව - ඝ්‍රාණද්වාරයෙහි ගන්ධතෘෂ්ණාව - ජිහ්වාද්වාරයෙහි රස තෘෂ්ණාව - කායද්වාරයෙහි ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යතෘෂ්ණාව -මනොද්වාරයෙහි ධර්මතෘෂ්ණාව උපදී, හාත්පසින් උපදී, ගලයි පවතී; යම් කෙනකුන් විසින් මේ පඤ්චකාම ගුණ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණකරන ලද්දී සිඳින ලද්දී සන්හිඳුණි දුරලන ලද්දී අභව්‍යාත්පත්තිකයා වූවා ඥානාග්නීන් දවන ලද්දී ද, ඔවුන්ට චක්ෂුර්ද්වාර යෙහි රූපතෘෂ්ණාව නූපදී - ශ්‍රොත්‍රද්වාරයෙහි ශබ්දතෘෂ්ණාව...මනොද්වාර යෙහි ධර්මතෘෂ්ණාව නූපදී, හාත්පසින් නූපදී, නො ගලයි, නො පවතී නුයි 'සාතියෙසු අනස්සාවී' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අතිමානෙ ච නෝ යුතොති – කතමෝ අතිමානෝ? ඉධෙකච්චෝ පරං අතිමඤ්ඤති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා –පෙ– අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා. යෝ එවරූපෝ මානෝ මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නමෝ ධජෝ සම්පග්ගාහෝ කේතුකම්යතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති අතිමානෝ. යස්සෙසෝ අතිමානෝ පහීනෝ සමුච්ඡින්නෝ වූපසන්තෝ පටිප්පස්සද්ධෝ අභබ්බුප්පත්තිකෝ ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪෝ, සෝ අතිමානෙ ච නෝ යුතෝ න යුත්තෝ නප්පයුත්තෝ න සම්ප්පයුත්තෝති 'අතිමානෙ ච නෝ යුතෝ.'

සඤ්ඤා ච පරිහානවාති – 'සඤ්ඤා'ති සඤ්ඤනන කාරකභාවෙන සම්පන්නාගතොති සඤ්ඤා; සඤ්ඤනන වචීකම්මෙන සම්පන්නාගතොති සඤ්ඤා; සඤ්ඤනන මනොකම්මෙන සම්පන්නාගතොති සඤ්ඤා; සඤ්ඤාහි සතිපට්ඨානෙහි සම්පන්නාගතොති සඤ්ඤා; සඤ්ඤාහි සම්මප්පධානෙහි– සඤ්ඤාහි ඉද්ධිපාදෙහි – සඤ්ඤාහි ඉන්ද්‍රියෙහි – සඤ්ඤාහි බලෙහි සඤ්ඤාහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි සම්පන්නාගතොති සඤ්ඤා; සඤ්ඤනන අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සම්පන්නාගතොති සඤ්ඤා; **පරිහානවාති** – තයෝ පරිහානවනෙතා: පරියත්තිපරිහානවා පටිපුච්ඡාපරිහානවා අධිගමපරිහානවා. කතමා පරියත්තිපරිහානවා? ඉධෙකච්චස්ස පකතියාපි පරියාපුතං හොති සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථා උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං; තස්ස පරියත්තිං නිස්සාය පරිහායති[1]. අයං පරියත්තිපරිහානවා. කතමා පටිපුච්ඡාපරිහානවා? ඉධෙකච්චෝ පරිපුච්ඡිතා[2] හොති අත්ථතෝ ච ධම්මතෝ ච ලක්ඛණතෝ ච කාරණතෝ ච ඨානාඨානෙ ච, තස්ස තං පරිපුච්ඡං නිස්සාය පරිහායති. අයං පරිපුච්ඡාපරිහානවා. කතමා අධිගමපරිහානවා? ඉධෙකච්චස්ස අධිගතා හොන්ති චත්තාරෝ සතිපට්ඨානා චත්තාරෝ සම්මප්පධානා චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදා පඤ්චින්ද්‍රියානි පඤ්ච බලානි සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝ චත්තාරි අරියඵලානි චතසෝ පටිසම්භිදායෝ ඡ අභිඤ්ඤායෝ; තස්ස අප්පෝ සුතෝ. ධම්මා සුතා. නිරුත්තී සුතා. අප්පෙ සුතෙ අප්පෝ පරිහායති.[1] ධම්මෙ සුතෙ ධම්මා පරිහායන්ති[1] නිරුත්තියා සුතාය නිරුත්ති පරිහායති[1] ඉමෙසු තීසු සුතෙසු සුතං පරිහානපරිසමාප්තිං, ඉමාය පරිහානපරිසමාප්තියා උපපත්තා සමුපපත්තා උපාගත්තා සමුපාගත්තා උපපන්නා සමුපපන්නා සමන්නාගතා. සෝ වුච්චති පරිහානවා. යස්ස පරියත්ති නත්ථි, පරිපුච්ඡා නත්ථි, අධිගමෝ නත්ථි, කිං තස්ස පරිහායිස්සතීති – 'සඤ්ඤා ච පරිහානවා...

---

1 පරිහායති - සී. II ම්‍යන්මා. PTS. 2. පරිපුච්ඡිතං සී. II. පරිපුච්ඡකතා - ම්‍යන්මා.

Free Distribution www.aathaapi.org

අතිමානෙ ච මනෝ යුත්තෝ - අතිමානය කවරැ යත්? මෙහි එකෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ...එක්තරා කරුණකින් හෝ මෙරමා ඉක්මැ සිතයි; මෙබඳු යම් මානයෙක් මාන කරන අයුරෙක් මාන කරන බවක් උන්නතියෙක් නහා තැබීමෙක් මානධ්වජයෙක් දැඹිව ගැනීමෙක් චිත්තයා ගේ කොතුඛම්‍යතාවක් වේ ද, මේ අතිමාන යයි කියනු ලැබේ. යමක්හු විසින් තෙල අතිමාන ප්‍රහීණ කරන ලද්දේ...නුවණඟින්නෙන් දවන ලද්දේ ද, හෙතෙම අතිමානයෙහි ද නො යෙදුණේ යුක්ත නො වූයේ ප්‍රයුක්ත නො වූයේ හාත්පසින් නො යෙදුණේ නුයි 'අතිමානෙ ච මනෝ යුත්තෝ' යනු වේ.

සණෙහා ච පටිහානවා - 'සණෙහා' යනු: මෘදු වූ කායකර්මයෙන් යුක්ත වූයේ නුයි 'සණ්හ'යැ මෘදු වූ වාක්කර්මයෙන් - මෘදු වූ මනඃකර්මයෙන් - මෘදු වූ සතිපට්ඨානයන් ගෙන් - මෘදු වූ සම්‍යක්ප්‍රධානයන් ගෙන් - ඍද්ධිපාදයන් ගෙන් ඉන්ද්‍රියයන් ගෙන් බලයන් ගෙන් - බොධ්‍යඞ්ගයන් ගෙන් - මෘදු වූ ආර්‍ය්‍ය අෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයෙන් සමන්විත වූයේ නුයි 'සණ්හ' යැ; **පටිහානවා**- පර්‍යාප්තිප්‍රතිභානවත් යැ, පරිපෘච්ඡාප්‍රතිභානවත් යැ, අධිගමප්‍රතිභානවත් යැයි ප්‍රතිභානවත්හු තිදෙනෙක් වෙති: කවරෙක් පර්‍යාප්තිප්‍රතිභානවත් ද යත්? මේ සස්නෙහි එකක්හු විසින් සූත්‍රය යැ ගෙය්‍ය - වෙය්‍යාකරණ- ගාථා - උදාන - ඉතිවුත්තක - ජාතක - අබ්භූතධම්ම - වේදල්ල යැ (යන නවාඞ්ගය) පියවින් මැ පුහුණු කරන ලද වෙයි, ඔහුට පර්‍යාප්තිය නිසා ඥානය අභිමුඛ වෙයි; මේ පර්‍යාප්තිප්‍රතිභානවත් යැ. කවරෙක් පරිපෘච්ඡා ප්‍රතිභානවත් වේ ද යත්? මේ සස්නෙහි එකෙක් ආත්මාර්ථයන් ද ධර්‍මාර්ථයන් ද ලක්ෂණයන් ද කාරණයන් ද ස්ථානාස්ථානයන් ද පුළුවුස්නේ වෙයි, ඔහුට ඒ පිළිවිසීම නිසා ඥානය අභිමුඛ වෙයි, මේ තෙම පරිපෘච්ඡා- ප්‍රතිභානවත් යැ. කවරෙක් අධිගමප්‍රතිභානවත් වේ ද යත්? මේ සස්නෙහි එකක්හු විසින් සතර ස්මෘතිප්‍රස්ථානයෝ අධිගත වූවාහු වෙති, සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ - සතර ඍද්ධිපාදයෝ - පඤ්චේන්ද්‍රියයෝ - පඤ්ච බලයෝ- සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයෝ - ආර්‍ය්‍යාෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය - සතර ආර්‍ය්‍යමාර්ගයෝ-සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ - සතර ප්‍රතිසංවිදුහු - අභිඥාවෝ අධිගත වූවාහු වෙත්. ඔහු විසින් අර්‍ථය දන්නා ලද, ධර්‍මය දන්නා ලද, නිරුක්තිය දන්නා ලද. අර්‍ථ (-හෙතුඵල)ය ප්‍රකට වූ කල්හි අර්‍ථය නුවණට අභිමුඛ වෙයි, ධර්‍ම (-ප්‍රත්‍යය)ය ප්‍රකට වූ කල්හි ධර්‍මය නුවණට අභිමුඛ වෙයි, නිරුක්තිය ප්‍රකට වූ කල්හි නිරුක්තිය නුවණට අභිමුඛ වෙයි, මේ ත්‍රිවිධඥානයෙහි ප්‍රභෙදගත වූ ඥානය 'පටිහානපරිසමහිදා' නම්, මේ පටිහානපරිසමහිදායෙන් උපෙත සමුපෙත උපාගත සමුපාගත උපපන්න සමුපපන්න සමන්නාගත වෙයි, හේ 'ප්‍රතිභානවත්'යයි කියනු ලැබෙයි. යමක් හට පර්‍යාප්තිය නැත් නම්, පරිපෘච්ඡාව නැත් නම්, අධිගමය නැත් නම්, ඔහුට කුමක් වැටහෙන්නේ ද'යි 'සණ්හා ච පටිහානවා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න සද්දහා න විරජ්ජතීති – 'න සද්ධෝ'ති සාමං සයං අභිඤ්ඤාතං අත්තපච්චක්ඛං ධම්මං න කඤ්ඤි සද්දහති. අඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා දෙවස්ස වා මාරස්ස වා බ්‍රහ්මුනෝ වා. 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා'ති සාමං සයං අභිඤ්ඤාතං -පෙ- 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා'ති- 'සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා'ති – 'අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා'ති -පෙ- 'ජාතිපච්චයා ජරාමරණ'න්ති - 'අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධෝ'ති -පෙ- 'ජාතිනිරොධා ජරාමරණනිරොධෝ'ති – 'ඉදං දුක්ඛ'න්ති -පෙ- 'අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති 'ඉමෙ ආසවා'ති -පෙ- 'අයං ආසවනිරොධගාමිනීපටිපදා'ති 'ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤෙය්‍යා'ති -පෙ- 'ඉමෙ ධම්මා සච්ඡිකාතබ්බා'ති සාමං සයමභිඤ්ඤාතං -පෙ- ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථංගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච. පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං සමුදයඤ්ච -පෙ- චතුන්නං මහාභූතානං සමුදයඤ්ච අත්ථංගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච සාමං සයමභිඤ්ඤාතං -පෙ- යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති සාමං සයමභිඤ්ඤාතං, අත්තපච්චක්ඛං ධම්මං න කඤ්ඤි සද්දහති, අඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා දෙවස්ස වා මාරස්ස වා බ්‍රහ්මුනෝ වා. වුත්තං හෙතං භගවතා:

"සද්දහසි ත්වං සාරිපුත්ත සද්ධින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානං? විරියින්ද්‍රියං – සතින්ද්‍රියං- සමාධින්ද්‍රියං – පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසාන'න්ති. නඛ්වාහං එත්ථ භන්තෙ භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමි. සද්ධින්ද්‍රියං – විරියින්ද්‍රියං -සතින්ද්‍රියං -සමාධින්ද්‍රියං -පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානන්ති ඉතිපි එතං භන්තෙ අඤ්ඤාතං අස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය; තෙ තත්ථ පරෙසං සද්ධාය ගච්ඡෙය්‍යුං: සද්ධින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානං, විරියින්ද්‍රියං-සතින්ද්‍රියං- සමාධින්ද්‍රියං- පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානන්ති, යෙසඤ්ච ඛො එතං භන්තෙ ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය නීකඛඛා තෙ තත්ථ නික්ඛිච්කිච්ඡා: සද්ධින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානං විරියින්ද්‍රියං – සතින්ද්‍රියං – සමාධින්ද්‍රියං- පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානන්ති. මය්හඤ්ච ඛො එතං භන්තෙ ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය. නික්කඛඛාහං තත්ථ නික්ඛිච්කිච්ඡෙෂු. සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං- සතින්ද්‍රියං – සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානන්ති. සාධු සාධු සාරිපුත්ත, යෙසං හෙතං සාරිපුත්ත, ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය, තෙ තත්ථ පරෙසං සද්ධාය ගච්ඡෙය්‍යුං. සද්ධින්ද්‍රියං –පෙ- පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානන්ති.a

1. සද්ධහති PTS

a සංයුත්තනිකාය - ඉන්ද්‍රියසංයුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

න සඤ්ඤා න විඤ්ඤාති – 'න සඤ්ඤා' යනු: තෙමේ මැ තමා විසින් අවබෝධ කළ තම හට ප්‍රත්‍යක්ෂ වූ ධර්මය අන් මහණකුගේ හෝ බමුණකු ගේ හෝ දෙවියකුගේ හෝ මරකුගේ හෝ බඹකුගේ හෝ කිසිවක්හුගේ ඔසින් නො හඳුනයි; 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි තෙමේ මැ තමා විසින් අවබෝධ කළ...'සියලු සංස්කාරයෝ දුඃඛයෝ යැ'යි. සියලු ධර්මයෝ අනාත්මයෝ යැ'යි.. 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති'... 'ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ යැ'යි...'මේ දුඃඛසත්‍ය යැ'යි...'මෝ දුඃඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදාව යැ'යි...'මොහු ආස්‍රවයෝ යැ'යි...'මෝ ආස්‍රවනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදාව යැ'යි...'මේ ධර්මයෝ දතයුත්තාහ'යි...'මේ ධර්මයෝ ප්‍රත්‍යක්ෂ කටයුත්තාහ'යි තෙමේ මැ තමා විසින් අවබෝධ කළ... සවැදෑරුම් සපායතනයන්ගේ පහළවීම ද විනාශය ද ආස්වාදය ද ආදීනවය ද නිස්සරණය ද, පඤ්චොපාදානස්කන්ධයන්ගේ සමුදය ද...සතර මහාභූතයන්ගේ සමුදය ද අස්තාඛර්මය ද ආස්වාදය ද ආදීනවය ද නිස්සරණය ද තෙමේ මැ තමා විසින් අවබෝධ කළ...'යම් කිසි සමුදයධර්මයෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල නිරුද්ධ වන සියලු ඇතැ'යි තෙමේ මැ තමා විසින් අවබෝධ කළ තම හට ප්‍රත්‍යක්ෂ වූ ධර්මය අන් කිසි මහණකුගේ හෝ බමුණකු ගේ හෝ දෙවියකුගේ හෝ මරකුගේ හෝ බඹකුගේ හෝ ඔසින් නො හඳුනයි. මේ වදාරන ලද මැය, බුදුන් විසින්:

"ශාරිපුත්‍රයෙනි, නොපි ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රිය වඩන ලදුයේ නැවත නැවත වඩන ලදුයේ නිවනෙහි ඇතුලත් වෙයි, නිවන පිහිට කොට ඇත, නිවන කෙළවර කොට ඇතැ"යි හඳහවු ද ? වීර්‍යේන්ද්‍රිය – සතිපට්ඨානය – සම්‍යක්ප්‍රධාන – ඍද්ධිපාද – ස්මෘතීන්ද්‍රිය – සමාධීන්ද්‍රිය – ප්‍රඥේන්ද්‍රිය භාවිත බහුලීකෘත වූයේ අමෘතාගධ අමෘතපරායණ අමෘතපරියොසාන වේ යයි හඳහවු ද"යි. සවාමීනි, මම් මෙහිලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ (වචනය) නැදුනීමෙන් අවබෝධ නො කෙරෙමි, සද්ධින්ද්‍රිය – විරියින්ද්‍රිය – සතින්ද්‍රිය – සමාධින්ද්‍රිය – පඤ්ඤින්ද්‍රිය භාවිත බහුලීකෘත වූයේ අමෘතයයි ඇතුලත් වූයේ අමෘතය ප්‍රතිඵල කොට ඇත්තේ අමෘතය නිෂ්ඨා කොට ඇත්තේය'යි. සවාමීනි, යම් කෙනකුන් විසින් තෙල නො දන්නා, ලද්දේ (නුවණින්) නො දක්නා ලද්දේ අවබෝධ නො කරන ලද්දේ ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කරන ලද්දේ ප්‍රඥාවෙන් ස්පර්ශ නො කරන ලද්දේ වේ නම්, ඔවුහු එහි නිසැකයෝ ය, විචිකිත්සා රහිතයෝ ය: සද්ධින්ද්‍රිය – විරිය – සති – සමාධි – පඤ්ඤින්ද්‍රිය භාවිත බහුලීකෘත වූයේ අමෘතාගධ අමෘතපරායණ අමෘතපරියොසාන කොට ඇත්තේ යයි. සවාමීනි, මා විසින් වැලිත් තෙල ශ්‍රුත ය, දෘෂ්ට ය, විදිත ය, ශාක්ෂාත්කෘත ය, ප්‍රඥාවෙන් ස්පර්ශ කරන ලද, මම් එහි නිසැකයෙමි, විචිකිත්සා රහිතයෙමි, සද්ධින්ද්‍රිය – විරිය – සති – සමාධි – පඤ්ඤින්ද්‍රිය භාවිත බහුලීකෘත වූයේ අමෘතාගධ අමෘතපරායණ අමෘතපරියොසාන කොට ඇතැ'යි. 'සාධු! සාධු!! ශාරිපුත්‍රයෙනි, සැබවි ශාරිපුත්‍රයෙනි, යම් කෙනකුන් විසින් නෙල අදිෂ්ට අදර්ශිත අශාක්ෂාත්කෘත ප්‍රඥාවෙන් අස්පර්ශ වන්නේ නම්, ඔහු එහි පරප්‍රත්‍යයෙන් අවබෝධ කරන්නාහුය: සද්ධින්ද්‍රිය.. පඤ්ඤින්ද්‍රිය භාවිත බහුලීකෘත වූයේ අමෘතාගධ අමෘතපරායණ අමෘතපරියොසාන වේ"යයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. අසෘද්ධා අකතඤ්ඤූ ච සන්ධිච්ඡේදෙ ච යො නරෝ,
හතාවකාසෙ වන්තාසෙ ස වෙ උත්තමපොරිසෙො"ති.a

. **න විරජ්ජතීති** -සබ්බෙ බාලපුථුජ්ජනා රජ්ජන්ති, පුථුජ්ජනකල්‍යාණකං[1] උපාදාය සත්ත සෙඛා විරජ්ජන්ති; අරහා නෙවරජ්ජති නො විරජ්ජති. විරත්තා[2] සෙො ඛයා රාගස්ස වීතරාගත්තා ඛයා දොසස්ස වීතදොසත්තා ඛයා මොහස්ස වීතමොහත්තා; සෙො වුච්චවාසෙො විණ්ණවරණො -පෙ- ජාතිමරණසංසාරො නත්ථි තස්ස පුනබ්භවොති 'න සද්ධො න විරජ්ජති.'

තෙනාහ භගවා:

"සාධියෙසු අනස්සාවී අතිමානෙ ච නො යුතො,
සණ්හා ච පටිභානවා න සද්ධා න විරජ්ජති"ති.

10 - 7

ලාභකම්‍යා න සික්ඛති අලාභෙ ච න කුප්පති,
අවිරුද්ධා ච තණ්හාය රසෙ ච නානුගිජ්ඣති.

ලාභකම්‍යා න සික්ඛති අලාභෙ ච න කුප්පතීති - කථං ලාභකම්‍යා සික්ඛති? "ඉධ භික්ඛු භික්ඛුං පස්සති ලාභිං චීවරපිණ්ඩපාත-සෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං; තස්ස එවං හොති 'කෙන නු ඛො අයමායස්මා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජ-පරික්ඛාරාන'න්ති. තස්ස එවං හොති: 'අයං ඛො ආයස්මා සුත්තන්තිකො. තෙනායම්පායස්මා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජ-පරික්ඛාරාන'න්ති. සෙො ලාභහෙතු ලාභපච්චයා ලාභකාරණා ලාභාභිනිබ්බත්තියා ලාභං පරිපාචෙන්තො සුත්තන්තං පරියාපුණාති. එවම්පි ලාභකම්‍යා සික්ඛති. අථවා, භික්ඛු භික්ඛුං පස්සති ලාභිං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලාන-පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. තස්ස එවං හොති: 'කෙන නු ඛො අයමායස්මා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන'න්ති. තස්ස එවං හොති: 'අයං ඛො ආයස්මා විනයධරෝ -පෙ- ධම්මකථිකො[3], තෙනායම්පායස්මා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජ-පරික්ඛාරාන'න්ති. සෙො ලාභහෙතු ලාභපච්චයා ලාභකාරණා ලාභාභි-නිබ්බත්තියා ලාභං පරිපාචෙන්තො අභිධම්මං පරියාපුණාති. එවම්පි ලාභකම්‍යා සික්ඛති. අථවා, භික්ඛු භික්ඛුං පස්සති. ලාභිං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන-ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. තස්ස එවං හොති: 'කෙන නු ඛො අයමායස්මා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛා-රාන'න්ති. තස්ස එවං හොති, 'අයං ඛො ආයස්මා ආරඤ්ඤිකො -පිණ්ඩපාතිකො- පංසුකූලිකො - තෙචීවරිකො - සපදානචාරිකො - ඛලුපච්ඡාභත්තිකො- නෙසජ්ජිකො - යථාසන්ථතිකො. තෙනායම්පායස්මා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාත-සෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන'න්ති. සෙො ලාභහෙතු ලාභපච්චයා ලාභකාරණා ලාභාභිනිබ්බත්තියා ලාභං පරිපාචෙන්තො ආරඤ්ඤිකො හොති. -පෙ- යථාසන්ථතිකො හොති. එවම්පි ලාභකම්‍යා සික්ඛති.

---

a. ධම්මපද - අරහන්තවග්ග. 1. කල්‍යාණපුථුජ්ජනා - සබ්බ. PTS.
2. විරත්තා - PTS. 3. ඉධධම්මිකො - සබ්බ PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. යම් පුද්ගලයෙක් (තමා අධිගත කෙසින්) අනුන්ගේ බසින් නොහදහා ද, අකත නම් වූ නිවත ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට දන්නේ ද, වෘත්තසන්ති (සංස්කාරසන්ති) සිදපුයේ ද, තණන ලද ප්‍රතිසන්ධ්‍යවක්‍රාශ ඇත්තේ ද, වමනය කළ සිතලු ආශා ඇත්තේ ද, හෙතෙම එකාන්තයෙන් උත්තමපුරුෂ නම් වේ.

න විරජ්ජති – සිතලු බාලපෘථග්ජනයෝ ඇලෙති, කල්‍යාණපෘථග්ජනයා පවත් සප්ත ශෛක්ෂයෝ විරාගයට පැමිණෙති, ක්ෂීණාස්‍රව තෙම නොමැ ඇලෙයි, විරාගයට නොපැමිණේ. හෙතෙම රාගය ක්‍ෂය කිරීමෙන් විතරාග කෙසින් දොෂය ක්‍ෂය කිරීමෙන් විතදෙස කෙසින් මොහය ක්‍ෂය කිරීමෙන් විතමොහ කෙසින් විරක්ත යැ, වැස නිමවූ මගබඩසර ඇත්තේ යැ, පුරුදු කළ චරණධර්ම ඇත්තේ යැ...ඔහුට ජාති මරණසංසාරය පුනර්භවය නැත් හුයි 'න සඳ්ධා න විරජ්ජති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"ඝාතියෙසු -පෙ- න සඳ්ධා න විරජ්ජති"යි

10 - 7

යමෙක් ලාභප්‍රාර්ථනාවෙන් නො භික්මේ ද, අලාභයෙහිත් නො කිපේ ද, (විරෝධ නැත්තෙන්) අවිරෝධ වේ ද, තෘෂ්ණාවෙන් රසයෙහි ගෙඩය (-ගිජුබව)ට නො පැමිණේ ද; (ඔහු උපශාන්ත යයි කියමි.)

ලාභකම්‍යා න භික්ඛති අලාභෙ ච න කුප්පති – කිසෙයින් ලාභප්‍රාර්ථනාවෙන් භික්මේ ද යත්? 'මේ යස්තෙහි මහණෙක් චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලන්පසබෙහෙත් පිරිකර ලබනසුලු මහණක්හු දකී. ඔහුට මේ සිත වෙයි: 'මේ ආයුෂ්මත් තෙම කවර කරුණෙකින් සිවුරු... බෙහෙත්පිරිකර ලබනසුලු දැ'යි; ඔහුට මේ සිත වෙයි: 'මේ ආයුෂ්මත් සෞත්‍රාන්තික යැ, එයින් මේ ආයුෂ්මත් සිවුරු...බෙහෙත් පිරිකර ලබන සුලු' යැයි. හෙතෙම ලාභ හෙතුයෙන් ලාභ නිසා ලාභ කරුණෙන් ලාභ නිපදවනු පිණිස ලාභය උපද වන්නේ සූත්‍රාන්තය පුහුණු කරයි; මෙසේත් ලාභප්‍රාර්ථනාවෙන් භික්මෙයි. නොහොත් මහණෙක් සිවුරු...බෙහෙත් පිරිකරලබනසුලු මහණක්හු දකී. ඔහුට මේ සිත වෙයි: 'කුමකින් මේ ආයුෂ්මත් සිවුරු...ලබනසුලු වේ ද'යි. ඔහුට මේ සිත වෙයි: 'මේ ආයුෂ්මත් විනයධර යැ...ධර්මකථික යැ, එහෙයින් මේ ආයුෂ්මත්...ලබනසුලු වේ ය'යි. හෙතෙම ලාභහෙතුයෙන්...ලාභය උපදවනුයේ අභිධර්මය පුහුණු කරයි; මෙසේ ලාභ කැමැත්තෙන් භික්මෙයි. නොහොත් මහණෙක් චීවර... ලාභී වූ මහණක්හු දකී. ඔහුට මෙබඳු සිතෙක් වෙයි: 'කුමක් හෙයින් මේ ආයුෂ්මත් චීවර ..ලබනසුලු වේ ද'යි. ඔහුට මේ සිත වෙයි: 'මේ ආයුෂ්මත් වූ කලි ආරණ්‍යක යැ – පිණ්ඩපාතික යැ– පංසුකූලික යැ – තෙචීවරික යැ– සපදානචාරික යැ - ඛලුපච්ඡාභත්තික යැ – නෙසජ්ජික යැ – යථාසන්ථතික යැ. එයින් මේ ආයුෂ්මත් තෙම චීවර...පරිෂ්කාරයන් ලබනසුලු වේ ය'යි. හෙතෙම ලාභහෙතුවෙන්...ලාභය උපදවනුයේ ආරණ්‍යක වෙයි...යථාසන්ථතික වේ. මේසේත් ලාභප්‍රාර්ථනාවෙන් භික්මෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං න ලාභකම්‍යා සික්ඛති? ඉධ භික්ඛු න ලාභහේතු න ලාභපච්චයා න ලාභකාරණා න ලාභාභිනිබ්බත්තියා න ලාභං පරිපාචෙන්තෝ යාවදේව අත්තදමථාය අත්තසමථාය අත්තපරිනිබ්බාපනත්ථාය සුත්තන්තං පරියාපුණාති. විනයං පරියාපුණාති අභිධම්මං පරියාපුණාති. එවම්පි න ලාභකම්‍යා සික්ඛති. අථවා, භික්ඛු න ලාභහේතු න ලාභපච්චයා න ලාභකාරණා න ලාභාභිනිබ්බත්තියා න ලාභං පරිපාචෙන්තෝ යාවදේව අපිච්ඡංයෙව නිස්සාය සන්තුට්ඨිඤ්ඤේවඋ නිස්සාය සල්ලඛඤ්ඤේවඋ නිස්සාය පවිවේකඤ්ඤේවඋ නිස්සාය ඉදම්පච්චතඤ්ඤේවඋ නිස්සාය ආරඤ්ඤිකෝ හොති. පිණ්ඩපාතිකෝ හොති. පංසුකූලිකෝ හොති. තෙචීවරිකෝ හොති. සපදානචාරිකෝ හොති. ඛලුපච්ඡාභත්තිකෝ හොති. නෙසජ්ජිකෝ හොති. යථාසන්ථතිකෝ හොති. එවම්පි න ලාභකම්‍යා සික්ඛතීති – ලාභකම්‍යා න සික්ඛති.

අලාභෙ ච න කුප්පතීති – කථං අලාභෙ කුප්පති? ඉධෙකච්චෙ කුලං වා න ලභාමි, ගණං වා න ලභාමි, ආවාසං වා න ලභාමි, ලාභං වා න ලභාමි, යසං වා න ලභාමි, පසංසං වා න ලභාමි, සුඛං වා න ලභාමි, චීවරං වා න ලභාමි, පිණ්ඩපාතං වා න ලභාමි, සෙනාසනං වා න ලභාමි, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං වා න ලභාමි, ගිලානුපට්ඨාකං වා න ලභාමි, අපඤ්ඤතොමඛීති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිට්ඨියති කොපඤ්ච දෙසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. එවං අලාභෙ කුප්පති. කථං අලාභෙ න කුප්පති? ඉධ භික්ඛු කුලං වා න ලභාමි, ගණං වා න ලභාමි -පෙ- අපඤ්ඤතොමඛීති න කුප්පති න ව්‍යාපජ්ජති න පතිට්ඨියති න කොපඤ්ච දෙසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. එවං අලාභෙ ච න කුප්පතීති – ලාභකම්‍යා න සික්ඛති අලාභෙ ච න කුප්පති.

අච්චුග්ගතා ච තණ්හාමානදිට්ඨිසු ච න සණ්ඨාතීති – 'විරුද්ධෝ'ති යෝ චිත්තස්ස ආඝාතෝ පටිඝාතෝ පටිඝං පටිවිරොධෝ කොපෝ පකොපෝ සම්පකොපෝ දෝසෝ පදොසෝ සම්පදොසෝ චිත්තස්ස බ්‍යාපත්ති මනොපදොසෝ කොධෝ කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසෝ දුස්සනා දුස්සිතත්තං බ්‍යාපත්ති බ්‍යාපජ්ජනා බ්‍යාපජ්ජිතත්තං විරොධෝ පටිවිරොධෝ චණ්ඩික්කං අසුරොපෝ[4] අනත්තමනතා චිත්තස්ස අ. අයං වුච්චති විරොධෝ. යෙසෝ යෙසෝ විරොධෝ පහීනෝ සමුච්ඡින්නෝ වූපසන්තෝ පටිප්පස්සද්ධෝ අභබ්බුප්පත්තිකෝ ඤාණග්ගින්නා දඩ්ඪෝ. සෝ වුච්චති අච්චුග්ගතෝ. **තණ්හාති** රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා. රජානි මූලරජෝ ඛන්ධරජෝ තචරජෝ පත්තරජෝ පුප්ඵරජෝ ඵලරජෝ, අම්බිලං මධුරං තිත්තකං[5] කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලපිලං[6] කසාවෝ සාදුං අසාදුං[7] සීතං උණ්හං; සන්තෙසඤ්ච සමණබ්‍රාහ්මණා රසගිද්ධා, තෙ ජිව්හග්ගෙන රසග්ගානි පරියෙසන්තා ආහිණ්ඩන්ති. තෙ අම්බිලං ලභිත්වා අනම්බිලං පරියෙසන්ති. අනම්බිලං ලභිත්වා අම්බිලං පරියෙසන්ති. මධුරං ලභිත්වා අමධුරං පරියෙසන්ති. අමධුරං ලභිත්වා මධුරං පරියෙසන්ති තිත්තකං ලභිත්වා අතිත්තකං පරියෙසන්ති. අතිත්තකං ලභිත්වා තිත්තකං පරියෙසන්ති. කටුකං ලභිත්වා අකටුකං පරියෙසන්ති. අකටුකං ලභිත්වා කටුකං පරියෙසන්ති. ලොණිකං ලභිත්වා අලොණිකං පරියෙසන්ති. අලොණිකං ලභිත්වා ලොණිකං පරියෙසන්ති.

---

1. සන්තුට්ඨිමෙව - ඉ. 2. ඉදම්පච්චයතඤ්ඤේවඋ - සී. II.
3. පතිට්ඨියති - ඉ., PTS. - පතිට්ඨියති - ම්‍යා. 4. අසුරොපෝ - සීමු II.
5. තික්තකං - PTS. 6. ලබිල - ම්‍යා. ලම්බිලං - PTS.
7. සාදු අසාදු - මූ්‍යා. 8. ධම්මසඞ්ගණී - තිකපට්ඨානෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙයින් ලාභප්‍රාර්ථනාවෙන් නො හික්මේ ද යත්? මේ සස්නෙහි මහණ තෙම ලාභහෙතුයෙන් නො වැ ලාභය නො නිසා ලාභකරුණෙන් නො වැ ලාභ නුපදවනු පිණිස ලාභය නො නිපදවනුගේ ගම්නාක් ආත්මදමනය පිණිස ආත්මසමථය පිණිස ආත්මපරිනිර්වාණය පිණිස සූත්‍රාන්තය- විනය - අභිධර්මය පුහුණු කෙරෙයි. මෙසේත් ලාභප්‍රාර්ථනාවෙන් නො හික්මෙයි. නොහොත් මහණ තෙම් ලාභහෙතුවෙන් නො වැ...ලාභය නො නිපදවනුගේ ගම්නාක් අපිස්බව ම නිසා සතෘස්බව ම නිසා කෙලෙස් නැසීම ම නිසා උත්තමත්වෙකය ම නිසා මේ කුශලධර්මයන්ගෙන් ප්‍රයොජන ඇතිබව ම නිසා ආරණ්‍යක වෙයි, පිණ්ඩපාතික...යථාසන්ථතික වෙයි. මෙසේත් ලාභකාම්‍යයෙන් නො හික්මේ නුයි - 'ලාභකම්‍යා න සික්ඛති' යනු වේ.

අලාභෙ ච න කුප්පති - කිසෙයින් අලාභයෙහි කිපේ ද යත්? මෙහි එකෙක් 'කුලය හෝ නො ලබම්, ගණයා හෝ - ආවාසය හෝ - ලාභය හෝ - යශස් හෝ - පැසැසුම් හෝ - සුව හෝ නො ලබම්, සිවුරු හෝ- පිණ්ඩපාත - සෙනසුන් - ගිලන්පසඵෙහෙත්පිරිකර හෝ නො ලබම් ග්ලානොපඨායකයකු හෝ නො ලබම්, නො පැතෙනුයෙම් වෙමි' කිපෙයි, ව්‍යාපාදයට පැමිණෙයි, තදබවට පැමිණෙයි, කොපයත් දොෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි; මෙසේ අලාභයෙහි කිපෙයි. කිසෙයින් අලාභ- යෙහි නො කිපේ ද යත්: මේ සස්නෙහි මහණ තෙම 'කුලය හෝ නො ලබම්, ගණයා හෝ නො ලබම්...නො පැතෙනුයෙම් වෙමි' නො කිපෙයි, ව්‍යාපාදයට නො පැමිණෙයි, තදබවට නො පැමිණෙයි, කොපයත් දොෂයත් නො සතුටත් පහළ නො කෙරෙයි. මෙසේ අලාභයෙහි දු නො කිපේ නුයි 'ලාභකම්‍යා න සික්ඛති අලාභෙ ච න කුප්පති' යනු වේ.

අවිරුද්ධා ච තණ්හාය රූපෙ ච නානුගිජ්ඣති - 'විරුද්ධා' යනු: චිත්තයාගේ යම් ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝානයෙක් ප්‍රතිඝයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කිපීමෙක් ප්‍රකොපයෙක් සම්ප්‍රකොපයක් දොෂයෙක් ප්‍රදොෂයෙක් චිත්ත- යාගේ ප්‍රකෘතිය හැරීමෙක් සිත දූෂ්‍ය වීමෙක් ක්‍රොධයෙක් ක්‍රොධාකාරයෙක් ක්‍රොධ වූ බවෙක් ද්වේෂයෙක් දූෂ්‍යාකාරයෙක් දූෂිත බවෙක් ව්‍යාපාදකාර- යෙක් ව්‍යාපාදයට පැමිණි බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයක් වණඹ බවෙක් නො පිරිපුන් වවන ඇති බවෙක් සිතෙහි නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ 'විරොධ'යයි කියනු ලැබේ. යම්කිසි විසින් තෙල විරෝධය ප්‍රහීණ කරන ලද ද සන්ඛිදුවන ලද ද දුරලන ලද ද අනභ්‍යාභවංගතික වූයේ ද ඥානග්නීන් දග්ධ ද, හෙතෙම 'අවිරුද්ධ' යයි කියනු ලැබේ. **තණ්හා** යනු: රූපතණ්හා යැ සද්ද - ගන්ධ - රස - ඵොට්ඨබ්බ - ධම්මතණ්හා යැ; **රස** නම්: මුල්රස යැ කඳෙහි රස යැ පොතුරස යැ පත්රස යැ මල්රස යැ පලරස යැ ඇඹුලෑ ඔහිරි තිත්ත යැ කුළු යැ ලුණුරස යැ කරරස යැ ලපිල - (නො කසටරස) යැ කසටරස යැ. ඔහිරි යැ නො ඔහිරි යැ සිහිල් රස යැ හුණුරස යි; රූපයෙහි ගිජු වූ මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත්තාහ. ඔහු දිවඉන් අග්‍රරස සෙවයෙමින් ඇවිදිනී: ඔහු ඇඹුලක් ලැබ නො ඇඹුලක් සොයති, නො ඇඹුලක් ලැබ ඇඹුල් සොයති, ඔහිරක් ලැබ අඔහිරි ද සොයති, අඔහිරක් ලැබ ඔහිරි ද සොයති, තිත්ත දයක් ලැබ නො තිත්ත ද සොයති, නො තිත්ත ද ලැබ තිත්ත ද සොයති, කුළු ද ලැබ නො කුළු ද සොයති, නො කුළු ද ලැබ කුළු දයක් සොයති, ලුණක් ලැබ ලුණු නැත්තක් සොයති, ලුණුනැති ද ලැබ ලුණු ඇති ද සොයති.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඛාරිකං ලභිත්වා අඛාරිකං පරියෙසන්ති. අඛාරිකං ලභිත්වා ඛාරිකං පරියෙසන්ති. ලපිලං[1] ලභිත්වා කසාවං පරියෙසන්ති. කසාවං ලභිත්වා ලපිලං පරියෙසන්ති. සාදුං ලභිත්වා අසාදුං පරියෙසන්ති. අසාදුං ලභිත්වා සාදුං පරියෙසන්ති. සීතං ලභිත්වා උණ්හං පරියෙසන්ති. උණ්හං ලභිත්වා සීතං පරියෙසන්ති. තෙ යං යං ලභිත්වා තෙන තෙන[2] න සන්තුස්සන්ති. අපරාපරං පරියෙසන්ති. මනාපිකෙසු රූපෙසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පළිබුද්ධා. යස්සෙසා[3] රසතණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා.

සෝ පටිසඞ්ඛා යොනිසෝ ආහාරං ආහාරෙති: නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි[4] නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි. යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරෝ ච. යථා වණං[5] ආලිම්පෙය්‍ය යාවදෙව රොපණත්ථාය; යථා වා පන අකඛං අභ්‍යඤ්ජෙය්‍ය[6] යාවදෙව භාරස්ස නිත්ථරණත්ථාය; යථා වා පන පුත්තමංසං ආහාරං ආහරෙය්‍ය යාවදෙව කන්තාරස්ස නිත්ථරණත්ථාය; එවමෙව භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසෝ ආහාරං ආහාරෙති, 'නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය. ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරෝ චා'ති. රසතණ්හං පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති. රසතණ්හාය ආරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තො නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තෙන විමරියාදී-කතෙන[7] චෙතසා විහරතීති – 'අවිරුද්ධා ච තණ්හාය රසෙ ච නානුගිජ්ඣතී.'

තෙනාහ භගවා:

ලාභකම්‍යා න සික්ඛති අලාභෙ ච න කුප්පති,
අවිරුද්ධා ච තණ්හාය රසෙ ච නානුගිජ්ඣතී"ති.

10 - 8

උපෙක්ඛකො සදා සතො න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං,
න විසෙසී න නීචෙය්‍යා තස්ස තෙ සන්ති උස්සදා.

උපෙක්ඛකො සදා සතොති – 'උපෙක්ඛකො'ති ඡළඞ්ගුපෙක්ඛාය සමන්නාගතො: චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙව සුමනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො විහරති සතො සම්පජානො; සොතෙන සද්දං සුත්වා –පෙ– මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව සුමනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො විහරති සතො සම්පජානො. චක්ඛුනා රූපං දිස්වා මනාපං නාභිගිජ්ඣති නාභිහංසති[8] න රාගං ජනෙති. තස්ස කිතොව කායො හොති, ඨිතං චිත්තං අජ්ඣත්තං සුසණ්ඨිතං සුවිමුත්තං.

---

1. ලපිලං – මජ්ඣං, PTS. 2. තෙන – PTS. 3. යස්ස – PTS.
4. පටිකඞ්ඛාමි – PTS. 5. වණං – මජ්ඣං. 6. අභිඤ්ජස්ස – PTS.
7. විමරියාදිකතෙන – මජ්ඣං. 8. නාභිහසති – සිමු. II. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

කරරසයක් ලැබ නො කරරස සොයයි, නො කරරස දුයක් ලැබ කරරස සොයයි, නො කසටක් ලැබ කසට සොයයි, කසට දු ලැබ නො කසට දු සොයයි, ඔකිරක් ලැබ අමිකිරි දු සොයයි, අමිකිරක් ලැබ මිකිරි දු සොයයි, සිඟිලක් ලැබ නුණු දු සොයයි, නුණු දුයක් ලැබ සිඟිල් සොයයි. ඔවුහු යම් යම් දුයක් ලැබ ඒ ඒ දුයින් නො සතුටු වෙයි, මතුමත්තෙහි සොයයි. මින වඛන රසයෙහි රැඳුණාහු ගිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු වැතුරුණාහු ලැගුණාහු ඇළුණාහු බැසගත්තාහු ය. යමක්හු විසින් නෙල රසතෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී සිඳින ලද්දී සන්සිඳුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී උපනට නුසුදුසු වූවා නුවණගිත්තෙන් දවන ලද්දී ද.

හෙතෙම නුවණින් විමසා අහර වලදයි, කෙළි පිණිස නො මැ වලදයි, මිද පිණිස-අලඞ්කාර පිණිස - සැරැසුම් පිණිස නො වලදයි, යම්තාක් මේ කය පැවැත්ම පිණිස යැපීම පිණිස බඹසිති වෙදනා නැසීම පිණිස බඹසරට අනුග්‍රහ පිණිස වලදයි, එසේ 'පැරණි බඹසිති වෙදනා නසමි, අලුත් වෙදනාත් නූපදවමි, මා හේ යැපීම ද වන්නේය, අනවද්‍යතාවය ද සුව විහරණය ද වන්නේය; යම්සේ ඔස්වැසිම් පමිණට වීණාය ආලෙප කරත්නේ ද, නැවද යම්සේ බර ගෙන යන පමිණට අක්ෂය තෙල් ගල්වත්නේ ද, නැවද යම්සේ කතරමග තරණය කරන පමිණට පුත්‍රමාංසාහාරය අනුභව කරත්නේ ද, එපරිද්දෙන් ම මහණ තෙම නුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට අහර වලදයි, හෙතෙම් කෙළි පිණිස වලදයි,...මාගේ ජීවිත යාත්‍රාව ද අනවද්‍යතාව ද ඵාසුවිහරණය ද වන්නේ යැ'යි. රසතෘෂ්ණාව දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, පිහනාන්න කෙරෙයි, අත්නාවයට පමුණුවයි. රසතෘෂ්ණාවෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැ ගියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ වන්නේය, පිහතමයසිංදු කල සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'අවිරුද්ධෝ ච තණ්හාය රසෙ ච නානුගිජ්ඣතී'යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"ලාභකම්‍යා න සික්ඛති -පෙ- රසෙ ච නානුගිජ්ඣතී"යි

10 - 8

යමෙක් අඛඩෙක්ඛාපෙක්ෂාවෙන් සමන්විත වූයේ හැමකල්හි සමෘතිමත් වූයේ ලෙවැ (කිසිවක්හු හා) සම කොට නො සිතා ද, (මිම්) ශ්‍රෙෂ්ඨ වෙමි නො සිතා ද සිත වෙමි මත් නැත්තේ වේ ද, ඒ පුද්ගලයා හට උත්සදයෝ නො වෙයි. (ඔහු උපශාන්ත යයි කියමි.)

උපෙක්ඛකෙසා සදා සතො - 'උපෙක්ඛකෙසා' යනු: අඛඩෙක්ඛාපෙක්ෂාවෙන් සම්බාගත වූයේ ඇසින් රූපයක් දක (ලොභවශයෙන්) නො මැ සතුටු සිත් ඇත්තේ වෙයි, (ද්වේෂවශයෙන්) දම්ගට සිත් ඇත්තේ නො වෙයි, සිහි ඇතියේ නුවණැතියේ උපෙක්ෂා සහිත වූයේ වෙසෙයි; කනින් ශබ්දයක් අසා...හිතින් ධර්මාලම්බනයක් දැන නො මැ සොම්නස් ඇත්තේ වෙයි, දෙම්නස් ඇත්තේ නො වෙයි, සිහි නුවණ ඇතියේ උපෙක්ෂා සහිත වූයේ වෙසෙයි, ඇසින් මනාප වූ රූපයක් දක නො ගිජු වෙයි, නො සතුටු වෙයි, රාග නූපදවයි; ඔහු ගේ චක්ෂුරාදි කාය සිරියේ (නිශ්චල වූයේ) මැ වෙයි, අධ්‍යාත්මයෙහි සිත සිරියේ සුනිශ්චල වූයේ සුවිමුක්ත වූයේ වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

චක්ඛුතා බෝ පනෙව රූපං දිස්වා අමනාපං න මඤ්ඤති අපතීවිසීතචිත්තෝ අලීනමනසෝ[1] අබ්‍යාපන්නචෙතසෝ, තස්ස සීතොව කායෝ හොති, සීතං චිත්තං අජඣත්තං සුසණ්ඨිතං සුවිමුත්තං; සොතෙන සද්දං සුත්වා – ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා– ජිව්හාය රසං සායිත්වා – කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා – මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය – මනාපං නාභිගිජ්ඣති නාභිගංහති න රාගං ජනෙති, තස්ස සීතොව කායෝ හොති. සීතං චිත්තං අජඣත්තං සුසණ්ඨිතං සුවිමුත්තං. මනසා බෝ පනෙව ධම්මං විඤ්ඤාය අමනාපං න මඤ්ඤති අපතීවිසීතචිත්තෝ අලීනමනසෝ[1] අබ්‍යාපන්නචෙතසෝ තස්ස සීතොව කායෝ හොති. සීතං චිත්තං අජඣත්තං සුසණ්ඨිතං සුවිමුත්තං. චක්ඛුනා රූපං දිස්වා මනාපාමනාපෙසු රූපෙසු තස්ස සීතොව කායෝ හොති. සීතං චිත්තං අජඣත්තං සුසණ්ඨිතං සුවිමුත්තං. සොතෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය මනාපාමනාපෙසු ධම්මෙසු තස්ස සීතොව කායෝ හොති. සීතං චිත්තං අජඣත්තං සුසණ්ඨිතං සුවිමුත්තං. චක්ඛුනා රූපං දිස්වා රජනීයෙ න රජ්ජති. දොසනීයෙ න දුස්සති. මොහනීයෙ න මුය්හති. කොපනීයෙ න කුප්පති. කිලෙසනීයෙ න කිලිස්සති. මදනීයෙ න මජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය රජනීයෙ න රජ්ජති. දොසනීයෙ න දුස්සති. මොහනීයෙ න මුය්හති. කොපනීයෙ න කුප්පති. කිලෙසනීයෙ න කිලිස්සති. මදනීයෙ න මජ්ජති. දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තෝ. සුතෙ සුතමත්තෝ. මුතෙ මුතමත්තෝ. විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතමත්තෝ. දිට්ඨෙ න ලිප්පති.[2] සුතෙ න ලිප්පති.[2] මුතෙ න ලිප්පති. විඤ්ඤාතෙ න ලිප්පති. දිට්ඨෙ අනුපයෝ අනපායෝ[3] අනිස්සිතෝ අප්පටිබද්ධෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරති. සුතෙ මුතෙ විඤ්ඤාතෙ අනුපයෝ අනපායෝ[3] අනිස්සිතෝ අප්පටිබද්ධෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරති.

සංවිජ්ජති අරහතෝ චක්ඛු.[4] පස්සති අරහා චක්ඛුනා රූපං. ඡන්දරාගෝ අරහතෝ නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තෝ අරහා. සංවිජ්ජති අරහතෝ සොතං. සුණාති අරහා සොතෙන සද්දං. ඡන්දරාගෝ අරහතෝ නත්ථි. සුවිමුත්ත– චිත්තෝ අරහා. සංවිජ්ජති අරහතෝ ඝානං. ඝායති අරහා ඝානෙන ගන්ධං. ඡන්දරාගෝ අරහතෝ නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තෝ අරහා. සංවිජ්ජති අරහතෝ ජිව්හා. සායති අරහා ජිව්හාය රසං. ඡන්දරාගෝ අරහතෝ නත්ථි. සංවිජ්ජති අරහතෝ කායෝ. ඵුසති අරහා කායෙන ඵොට්ඨබ්බං. -පෙ- සංවිජ්ජති අරහතෝ මනෝ. විජානාති අරහා මනසා ධම්මං. ඡන්දරාගෝ අරහතෝ නත්ථි. සුවිමුත්තචිත්තෝ අරහං. චක්ඛුං රූපාරාමං රූපරතං රූපසම්මුදිතං. තං අරහතෝ දන්තං ගුත්තං රක්ඛිතං සංවුතං. තස්ස ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙති. සොතං සද්දාරාමං -පෙ- ඝානං ගන්ධාරාමං ජිව්හා රසාරාමා රසරතා රසසම්මුදිතා. සා අරහතෝ දන්තා ගුත්තා රක්ඛිතා සංවුතා. තස්ස ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙති. කායෝ ඵොට්ඨබ්බාරාමා -පෙ- මනෝ ධම්මාරාමෝ ධම්මරතෝ ධම්මසම්මුදිතෝ. සෝ අරහතෝ දන්තෝ ගුත්තෝ රක්ඛිතෝ සංවුතෝ. තස්ස ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙති.

---

1. අපතීවිසීතචිත්තෝ ආදිසමත්ථෝ - PTS. 2. ලිම්පති - සීමු. II. මජ්ඣං. PTS.
3. අනූපයෝ - සං. PTS. 4. චක්ඛුං - සීමු II.

Free Distribution www.aathaapi.org

යළි ඇසින් මෑ අමනාප වූ රූපයක් දැක නො මකු වූයේ (ක්‍රොධ-වශයෙන්) නො පිහිටි සිත් ඇතියේ නො නැකුළුණු සිත් ඇතියේ ව්‍යාපාද රහිත සිත් ඇත්තේ වෙයි; ඔහුගේ කය නිශ්චල වූයේ මෑ වෙයි, සිත නිශ්චල වූයේ අධ්‍යාත්මයෙහි සුසංයුත්ත සුවිමුක්ත වූයේ වෙයි. කනින් ශබ්දයක් අසා.. නැහැයෙන් ගන්ධයක් ආඝ්‍රාණය කොට දිවින් රසයක් ආස්වාද කොට - කයින් පහසක් ස්පර්ශ කොට - මනසින් ධර්මයක් දැන ඉෂ්ටාලම්බනයට නො ගිජු වෙයි, නො සතුටු වෙයි, රාග නූපදවයි. ඒ රහත්හුගේ කය නිශ්චල වූයේ මෑ වෙයි, අධ්‍යාත්මයෙහි සිත නිශ්චල වූයේ මොනයාවට පිහිටියේ වෙයෙසින් මිදුණේ වෙයි. යළි සිතින් මෑ අමනාප වූ ධර්මාලම්බනයක් දැන නො මකු වෙයි, (ක්‍රොධවශයෙන්) නො පිහිටි සිත් ඇතියේ නො නැකුළුණු සිත් ඇතියේ ව්‍යාපාද රහිත සිත් ඇතියේ වෙයි. ඔහුගේ කය නිශ්චල වූයේ මෑ වෙයි, අධ්‍යාත්මයෙහි සිත පිහිටියේ සුසංයුත්ත සුවිමුක්ත වෙයි. ඇසින් රූපයක් දැක මනාපාමනාපරූපයන්හි ඔහුගේ කය සිටියේ (-නිශ්චල වූයේ) මෑ වෙයි, සිත අධ්‍යාත්මයෙහි සිටියේ සුපිහිටියේ සුවිමුක්ත වෙයි. කනින් ශබ්දයක් අසා...මනසින් ධර්මයක් දැන මනාපාමනාපධර්මයන්හි ඔහුගේ කය සිටියේ මෑ වෙයි, සිත... සුවිමුක්ත වෙයි. ඇසින් රූපයක් දැක ඇලුම් කටයුතු වස්තුවෙහි නො ඇලෙයි, ද්වේෂ ඉපදවයි, යුත්තෙහි ද්වේෂය නූපදවයි, මුලාවිය යුත්තෙහි මුලා නො වෙයි, කිපිය යුත්තෙහි නො කිපෙයි, කෙලෙසිය යුත්තෙහි නො කෙලෙසෙයි, මත්විය යුත්තෙහි නො මත් වෙයි. කනින් ශබ්දයක් අසා...මනසින් ධර්මයක් දැන රජනීය වස්තුවෙහි නො ඇලෙයි, දෙසනීය-යෙහි - මොහනීයයෙහි - කොපනීයයෙහි - කිලෙසනීයයෙහි - මදනීය වස්තුවෙහි නො මත් වෙයි. රූපාලම්බනයෙහි (චක්ෂුර්විඥානයෙන්) දුටු පමණ වූයේ ගබ්දායතනයෙහි ශ්‍රැනමාත්‍ර වූයේ මුතාලම්බනයෙහි මුත (-පැමිණ ගන්නා ලද) මාත්‍ර වූයේ ධම්මාරම්මණයෙහි විඥතමාත්‍ර වූයේ වෙයි; චක්ෂුර් විඥතයෙන් දුටු) රූපාරම්මණයෙහි (තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිලේපයෙන්) නො ඇලෙයි, ශබ්දාලම්බනයෙහි නො ඇලෙයි, ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බනයෙහි නො ඇලෙයි, ධම්මාලම්බනයෙහි නො ඇලෙයි; රූපාලම්බනයෙහි තෘෂ්ණා නැත්තේ දූෂ්‍ය නො වූයේ අනිශ්‍රිත වූයේ නො බැඳුණේ වෙයෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විමර්යාදීකෘත සිතින් යුක්ත ව වෙයෙසි, ශ්‍රැනයෙහි - මුතයෙහි-විඥතයෙහි තෘෂ්ණා නැත්තේ...විමර්යාදීකෘත සිතින් යුක්ත වැ වෙයෙසි.

රහත්හට ඇස ලැබෙයි, රහත් තෙම ඇසින් රූප දකී, ඡන්දරාගයෙක් රහත් හට නැත, රහත් තෙම් වෙයෙසින් මිදුණු සිත් ඇත්තේ ය. රහත්හට ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය ලැබෙයි, රහත් තෙම කනින් ශබ්ද අසයි, ඡන්දරාගය රහත් හට නැත, රහත් තෙම සුවිමුක්තචිත්ත යැ. රහත් හට ඝ්‍රාණය - රහත් තෙම සුවිමුක්තචිත්ත යැ. ජිහ්වාප්‍රසාදය - කායප්‍රසාදය-රහත් හට මනස ලැබෙයි, රහත් තෙම මනසින් ධර්මය දැනගනී, ඡන්දරාගය රහත් හට නැත, රහත් තෙම් සුවිමුක්තචිත්ත යැ, ඇස රූපාරාම යැ, රූපයෙහි ඇලුණේ යැ, රූපයෙහි සතුටු වූයේ යැ, එය රහත්හු විසින් දමනය කරන ලද, ගොපනය කරන ලද, රක්නා ලද, සංවර කරන ලද, යළි ඒ ඇස සංවර පිණිස දහම් දෙසයි. කන ශබ්දාරාම යැ... නැහැය ගන්ධාරාම යැ - දිව රසාරාම යැ - කය ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාරාම යැ - මනස ධර්ම ඇලුම් කොට ඇත්තේ යැ, ධර්මරත යැ ධර්මයෙහි සතුටු වූයේ යැ. ඒ මනස රහත්හු විසින් දන්නා යැ ගුප්ත යැ රක්ෂිත යැ සංවෘත යි, ඒ මනස සංවර පිණිස දහම් දෙසයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "දන්තං නයන්ති සමිතිං දන්තං රාජාභිරුහති,
දන්තෝ සෙට්ඨෝ මනුස්සෙසු යෝ'තිවාක්‍යං තිතික්ඛති.a

2. වරමස්සතරා දන්තා ආජානීයා ච සින්ධවා,
කුඤ්ජරා ච[1] මහානාගා අත්තදන්තෝ තතෝ වරං.a

3. න හි එතේහි යානේහි ගච්ඡේය්‍ය අගතං දිසං,
යථත්තනා[2] සුදන්තේන දන්තෝ දන්තේන ගච්ඡති.a

4. ඵඩ්ඩූසු න විකම්පන්ති[3] විපමුත්තා පුනබ්භවා,
දන්තභූමිමනුප්පත්තා තේ ලෝකේ විජිතාවිනෝ.b

5. යස්සින්ද්‍රියානි භාවිතානි[4] අජ්ඣත්තබහිද්ධා ච සබ්බලෝකේ,
නිබ්බිජ්ඣ ඉමං පරඤ්ච ලෝකං කාලං කඞ්ඛති භාවිතෝ
සදන්තෝ[5]"තීඳ

උපෙක්ඛකෝ සදා සතෝ - සදා සබ්බදා සබ්බකාලං නිච්චකාලං ධුවකාලං -පෙ- පවත්තේ වයොඛණේ.[6] **සතෝ**ති චතූහි කාරණේහි සතෝ: කායෙ කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ, වේදනාසු - චිත්තෙ- ධම්මේසු ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ -පෙ- සෝ වුච්චති සතෝ'ති - 'උපෙක්ඛකෝ සදා සතෝ.'

න ලෝකෙ මඤ්ඤතෙ සමන්ති - 'සදිසෝ හමස්මී'ති මානං න ජනෙති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනාති - 'න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං.'

න විසෙසී න නීවෙය්‍යෝති - 'සෙය්‍යා හමස්මී'ති අතිමානං න ජනෙති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා; 'හීනොහමස්මී'ති මානං න ජනෙති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා'ති - න විසෙසී න නීවෙය්‍යෝ, **තස්ස නො සන්ති උස්සදා**ති - 'තස්සා'ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස, **උස්සදා**ති සත්තුස්සදා රාගුස්සදෝ දෝසුස්සදෝ මෝහුස්සදෝ මානුස්සදෝ දිට්ඨුස්සදෝ කිලෙසුස්සදෝ කම්මුස්සදෝ; තස්සිමෙ උස්සදා නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නුපලබ්භන්ති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා'ති - 'තස්ස නො සන්ති උස්සදා.'

තෙනාහ භගවා:

"උපෙක්ඛකෝ සදා සතෝ න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං,
න විසෙසී න නීවෙය්‍යෝ තස්ස නො සන්ති උස්සදා"'ති.

---

1. කුඤ්ජරා ච - PTS. 2. යථාත්තනා - PTS 3 විකම්පන්ති සිමූ. I. PTS.
4. භාවිතානි - සිමූ. II. PTS. 5. සුදන්තෝ - සඃ. PTS.
6 වයොඛණෝ - සිමූ. II. පවත්තේවයොඛණේ -PTS. a ධම්මපද - නාගවග්ග.
b. ඛග්ගවිසාණසුත්ත - බජ්ඣත්තිය වග්ග. c. සුත්තනිපාත - සභියසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. දුමුණු ඇතකු අසකු මැ බොහෝදෙනා රැස්වූ තැනට පමුණුවති, රජ ද දුමුණු ඇතකු පිට මැ නැඟෙයි, යමෙක් අනුත් බිඳුණු පරෙස්බස් ඉවසා නම් දුමුණා වූ හෙතෙම මිනිසුන් අතුරෙහි උත්තම යි.

2. අශ්වතරයෝ දුමුණාහු මැ උතුම් වෙති, ආජානෙය අශ්වයෝ ද ෆොණිවයෝ ද කුඤ්ජර තම් වූ මහඇත්හු ද දුමුණාහු මැ උතුම් වෙති, ඒට වඩා (මාර්ගීභාවනාවෙන්) ආත්මදමථය කරන ලද්දේ උත්තම යි.

3. දුමුණු මහණ තෙම (පූර්වභාගයෙහි ඉන්ද්‍රියදමනයෙන්) දුමුණා වූ (අපරභාගයෙහි ආර්‍යමාර්ගභාවනාවෙන්) මනාව දුමුණා වූ සිතින් අඟත තම් වූ නිර්වාණදිශාවට යම්සේ යේ ද, මේ ඇත්ආදි යානයෙන් එසේ නො මැ යත්තේ යි.

4. යම් කෙනෙක් ත්‍රිවිධමානයෙහි කම්පා නො වෙත් ද, පුනර්භවයෙන් මිදුණාහු ද, (රහත්ඵල සඞ්ඛ්‍යාත) දන්තභූමියට පැමිණියාහු ද ඔවුහු මේ සත්ත්වලෝකයෙහි දිනුවාහු නම් වෙත්.

5. යමක්හු විසින් අධ්‍යාත්ම වූ ද බාහිර වූ ද සියලු ලොකයෙහි (වස්තුරාදි) ඉන්ද්‍රියයෝ (ත්‍රිලක්ෂණයට නහා) වෙසෙසින් වඩන ලද්දාහු ද, භාවිත ඉන්ද්‍රිය ඇති ඒ දන්ත වූ පුද්ගල තෙම (සපරසන්තති සඞ්ඛ්‍යාත) මේ ලොව හා පරලොව හා දැන මිරණකාලය බලාපොරොත්තු වේ යයි.

උපෙක්ඛකෝ සදා - හැමදා සියලුදා සියලු කල දිනපතා නිරතුරු පශ්චිම වයස් කොටසෙහි; **සතෝ** - සතර කරුණකින් සිහි ඇතිශේ: කයෙහි කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතිශේ, වේදනාවන්හි-චිත්තයෙහි - ධර්මයන්හි ධර්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතිශේ... හෙතෙම සිහි ඇතැයි කියනු ලැබේ නුයි 'උපෙක්ඛකෝ සදා සතෝ' යනු වේ.

න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං - 'මම සදෘශයෙමි' ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ...එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මානය නූපදවා නුයි 'න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං' යනු වේ.

න විසෙසී න නීවෙය්‍යො - 'මම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ...එක්තරා වස්තුවකින් හෝ අතිමානය නූපදවයි; 'මම හීන වෙමි' ජාතියෙන් හෝ...එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මානය නූපදවා නුයි 'න විසෙසී න නීවෙය්‍යො' යනු වේ.

තස්ස නො සන්ති උස්සදා - 'තස්ස' යනු: අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රව හට; **උස්සදා** යනු: උස්සදයෝ සතෙකි: රාගොත්සදය දෝස - මෝහ - මාන-දිට්ඨි - කෙලෙස - කර්මොත්සද යැ'යි; ඒ රහත් හට මේ උත්සදයෝ නැත, නො වෙති, අවිද්‍යමාන වෙති, නො ලැබෙත්; ප්‍රහීණ වූවාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්හිදුණාහු දුරලන ලද්දාහු අභව්‍යොත්පත්තික වූවාහු ඥානාග්නීන් දැවූ වූවාහු නුයි 'තස්ස නො සන්ති උස්සදා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"**උපෙක්ඛකෝ -පෙ- තස්ස නො සන්ති උස්සදා**"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 9

යස්ස නිස්සයතා නත්ථි ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ,
භවාය විභවාය වා[1] තණ්හා යස්ස න විජ්ජති.

යස්ස නිස්සයතා නත්ථීති- 'යස්සා'ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; **නිස්සයතා**ති දෙව නිස්සයා: තණ්හානිස්සයෝ ච දිට්ඨිනිස්සයෝ ච; -පෙ- අයං තණ්හා නිස්සයෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිනිස්සයා. තස්ස තණ්හානිස්සයෝ පහීනෝ දිට්ඨිනිස්සයා පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හානිස්සයස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිනිස්සයස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා නිස්සයතා යස්ස නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජති නූපලබ්භති. පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨා'ති - 'යස්ස නිස්සයතා නත්ථි'.

ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝති - 'ඤත්වා'ති ඤත්වා ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා; 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා' ති සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා' ති 'සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා'ති -පෙ- යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරොධධම්මං'ති ඤත්වා ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා; **අනිස්සිතෝ**ති දෙව නිස්සයා: තණ්හානිස්සයෝ ච දිට්ඨිනිස්සයෝ ච -පෙ- අයං තණ්හානිස්සයෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිනිස්සයෝ. තණ්හානිස්සයං පහාය දිට්ඨිනිස්සයං පටිනිස්සජ්ජිත්වා චක්ඛුං අනිස්සිතෝ සොතං අනිස්සිතෝ ඝානං අනිස්සිතෝ ජිව්හං අනිස්සිතෝ කායං අනිස්සිතෝ මනං අනිස්සිතෝ. රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ කුලං ගණං ආවාසං -පෙ- දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ අනිස්සිතෝ අනල්ලීනෝ අනුපගතෝ අනජ්ඣොසිතෝ අනධිමුච්චන්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ[2] විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චෙතසා විහරතී'ති - 'ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ.'

භවාය විභවාය වා[1] තණ්හා යස්ස න විජ්ජතීති - 'තණ්හා'ති රූපතණ්හා, සද්දතණ්හා, ගන්ධතණ්හා, රසතණ්හා, ඵොට්ඨබ්බතණ්හා, ධම්මතණ්හා. **යස්සා**ති -අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; **භවාය**ති -භවදිට්ඨියා; **විභවාය**ති විභවදිට්ඨියා; **භවාය**ති - සස්සතදිට්ඨියා වා; **විභවාය**ති - උච්ඡෙදදිට්ඨියා; 'භවාය'ති පුනප්පුනභවාය[3] පුනප්පුන ගතියා පුනප්පුන උප්පත්තියා පුනප්පුන පටිසන්ධියා පුනප්පුන අත්තභාවාභිනිබ්බත්තියා, තණ්හා යස්ස නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජති නූපලබ්භති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අනභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨා'ති - භවාය විභවාය ච තණ්හා යස්ස න විජ්ජති.

තෙනාහ භගවා:

''යස්ස නිස්සයතා නත්ථි ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ,
භවාය විභවාය වා තණ්හා යස්ස න විජ්ජතී''ති.

---

1. විභවාය ච - PTS. 2. නිස්සටෝ - PTS.
3. පුනප්පුනං භවාය - සෲ. - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 9

යම් ක්ෂීණාස්‍රවයක් හට (තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි) නිශ්‍රය බව නැත් ද, (යමෙක් අනිත්‍යාදි ආකාරයෙන් සියලු) ධර්ම්ය දැන අනිශ්‍රිත වූයේ ද, යම්කුට භවදෘෂ්ටියෙහි හෝ විභවදෘෂ්ටියෙහි තෘෂ්ණාව අවිද්‍යමාන වේ ද; (ඔහු උපශාන්ත යැයි කියමි.)

යස්ස නිස්සයතා නත්ථි - 'යස්ස' යනු: අතීත් ක්ෂීණාස්‍රවයක් හට; **නිස්සයතා** – තෘෂ්ණානිශ්‍රය ද දෘෂ්ටිනිශ්‍රය ද'යි නිශ්‍රය දෙකෙකි...ඔහු විසින් තෘෂ්ණානිශ්‍රය නසන ලද, දෘෂ්ටිනිශ්‍රය දුරලන ලද; තෘෂ්ණානිශ්‍රය ප්‍රහීණ හෙයින් දෘෂ්ටිනිශ්‍රය දුරලූ හෙයින් නිශ්‍රය බව යමක් හට නැත්ද නො වේ ද අවිද්‍යමාන ද නො ලැබේ ද, ප්‍රහීණ වූවා. ඥානාග්නීන් දහඩ බුහි 'යස්ස නිස්සයතා නත්ථි' යනු වේ.

ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ – 'ඤත්වා' යනු: දැන දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විඟුන කොට, සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යහ'යි, 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක්ඛ'යි, 'සියලු ධර්මයෝ අනාත්මහ යි. .උපදනා පියවි ඇති ඒ සියල්ල නැසෙනසුලු යැ'යි දැන.. විඟුන කොට; **අනිස්සිතෝ**- තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි යැයි නිශ්‍රයයෝ දෙදෙනෙකි...තෘෂ්ණානිශ්‍රය නසා දෘෂ්ටිනිශ්‍රය දුරලා චක්ෂුස අනිශ්‍රිත වූයේ ශ්‍රොත්‍ර – ඝ්‍රාණ – ජිහ්වා- මනස අනිශ්‍රිත වූයේ, රූප ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් – කුලයා- ගණයා – ආවාසයා. .දෘෂ්ට ශ්‍රැත මූත විඤ්ඤත්‍ය ධර්මයන් ඇසුරු නො කෙළේ නො ඇලුණේ නො පැළඹුණේ නො පිවිසියේ නො බැසගත්තේ නික්මුණේ නික්මෙනියේ වෙසෙයින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයත්‍වාදී කල සිතින් වේසේ බුහි 'ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ' යනු වේ.

භවාය විභවාය වා තණ්හා යස්ස න විජ්ජති – 'තණ්හා' යනු: රූපයෙහි තෘෂ්ණාව ශබ්ද – ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය – ධර්මතෘෂ්ණා යි යස්ස- අතීත් ක්ෂීණාස්‍රව හට; භවාය – භවදෘෂ්ටියෙහි; විභවාය – විභවදෘෂ්ටියෙහි; භවාය –ශාශ්වතදෘෂ්ටියෙහි හෝ; විභවාය – උච්ඡේදදෘෂ්ටියෙහි; භවාය – පුන පුනා භවයෙහි පුනපුනා ගතියෙහි පුනපුනා උත්පත්තියෙහි පුනපුනා ප්‍රතිසන්ධියෙහි පුනපුනා ආත්මභාවයාගේ පහළ වීමෙහි තෘෂ්ණාව යමක් හට නැත් ද නො වේ ද විද්‍යමාන නො වේ ද නො ලැබේ ද, ප්‍රහීණ වූවා සමුච්ඡින්නා වූවා සත්ඛිදුණි දුරලන ලද්දී උපතට නුසුදුසු වූවා නුවණ-ගින්නෙන් දැවන ලද්දී බුදි 'භවාය විභවාය වා තණ්හා යස්ස න විජ්ජති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ, බුදුහු:

යස්ස නිස්සයතා නත්ථි -පෙ- තණ්හා යස්ස න විජ්ජති"යි

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 10

තං බ්‍රූමි උපසනෙනා'ති කාමෙසු අනපෙක්ඛිනං,
ගන්ථා[1] තස්ස න විජ්ජන්ති අතරී[2] සෝ විසත්තිකං.

තං බ්‍රූමි උපසනෙනාති – උපසන්තෝ වූපසන්තෝ නිබ්බුතෝ පටිපස්සද්ධෝ'ති තං බ්‍රූමි තං කථෙමි තං භණාමි තං දීපයාමි තං වොහරාමී'ති – තං බ්‍රූමි උපසනෙනා.

කාමෙසු අනපෙක්ඛිනන්ති – 'කාමා'ති උද්දානතෝ දෙ කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙසකාමා. වත්ථුකාමෙ පරිජානිත්වා කිලෙසකාමෙ පහාය පජහිත්වා විනොදිත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා; **කාමෙසු අනපෙක්ඛිනන්ති** විතකාමෙ විත්තකාමෙ වත්තකාමෙ මුත්තකාමෙ පණිතකාමෙ පටිනිස්සට්ඨකාමෙ, කාමෙසු වීතරාගෝ විගතරාගෝ චත්තරාගෝ වන්තරාගෝ මුත්තරාගෝ පහීනරාගෝ පටිනිස්සට්ඨරාගෝ නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ සීතීභූතෝ සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතී'ති – 'කාමෙසු අනපෙක්ඛිනං.'

ගන්ථා[1] තස්ස න විජ්ජන්තීති – 'ගන්ථා'ති චත්තාරෝ ගන්ථා. අභිජ්ඣා-කායගන්ථෝ ව්‍යාපාදෝ **කායගන්ථෝ**[3] සීලබ්බතපරාමාසෝ කායගන්ථෝ ඉදංසච්චාභිනිවෙසෝ කායගන්ථෝ; අත්තනෝ දිට්ඨියා රාගෝ අභිජ්ඣා කායගන්ථෝ[3]; පරවාදෙසු ආඝාතෝ අප්පච්චයෝ ව්‍යාපාදෝ කායගන්ථෝ; අත්තනෝ සීලං වා වතං වා සීලබ්බතං වා පරාමසති සීලබ්බතපරාමාසෝ කායගන්ථෝ; අත්තනෝ දිට්ඨි ඉදං සච්චාභිනිවෙසෝ කායගන්ථෝ[3] **තස්සා**ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; ගන්ථා තස්ස නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්ති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨා'ති – 'ගන්ථා තස්ස න විජ්ජන්ති.'

අතරී සෝ විසත්තිකන්ති – 'විසත්තිකා' වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං. **විසත්තිකාති** – කෙනට්ඨෙන විසත්තිකා විසතාති විසත්තිකා; විසාලාති විසත්තිකා, විසටාති[4] විසත්තිකා, විසමාති විසත්තිකා, විසක්කතී'ති විසත්තිකා, විසංහරතී'ති විසත්තිකා, විසංවාදිකා'ති විසත්තිකා, විසමූලා'ති විසත්තිකා, විසඵලා'ති විසත්තිකා, විසපරිභොගා'ති විසත්තිකා; විසාලා වා පන සා තණ්හා රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ කුලෙ ගණෙ ආවාසෙ –පෙ– දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙසු ධම්මෙසු විසතා විප්පසටා'ති විසත්තිකා. "අතරී සෝ විසත්තිකා"ත්ති සෝ ඉමං විසත්තිකං තණ්හං අතරි උත්තරි පතරි සමතික්කමි වීතිවත්තෝති'ති 'අතරී සෝ විසත්තිකං'.

තෙනාහ භගවා:

"තං බ්‍රූමි උපසනෙනා'ති කාමෙසු අනපෙක්ඛිනං,
ගන්ථා තස්ස න විජ්ජන්ති අතරී සෝ විසත්තික"න්ති.

---

1. ගණ්ඨා - ම්‍යනුප 2 අතාරී - PTS. 3 කායගණ්ඨෝ - ම්‍යනුප.
4. ඵිසටාති - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 10

වත්‍ථුකාමකෙලෙසකාමයන්හි අපෙක්‍ෂා රහිත වූ ඒ රහත්හු 'උපසංහත ය'යි කියමි. ඔහුට (අභිධ්‍යාකායාදී) ග්‍රන්‍ථයෝ විද්‍යමාන නො වෙති. හෙතෙම තෘෂ්ණාව තරණය කෙළේ යි.

තං බ්‍රූමි උපසංහතො - (යට දක්වූ) ඔහු සන්හිදුණේ යැ වෙසෙසින් සන්හිදුණේ යැ නිවුණේ යැ නැසූ කෙලෙස් ඇත්තේ යැයි පවසමි ඔහු කියමි බෙණෙමි - දක්වමි - ව්‍යවහාර කෙරෙමි නුයි 'තං බ්‍රූමි උපසංහතෝ' යනු වේ.

කාමේසු අනපෙක්‍ඛිනං - 'කාමා' යනු: උදෙස් විසින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: වත්‍ථුකාමයෝ ද කෙලෙසකාමයෝ දැයි. වත්‍ථුකාමයන් පරිජ්‍ඤාතය කොට කෙලෙසකාමයන් හැර දුරු කොට බැහැර කොට විගතාසන්න කොට අනභාවගත පඤ්ඤවා. **කාමේසු අනපෙක්‍ඛිනං** - පහවූ කාම ඇත්තේ හරත ලද - වමනය කළ - මුදන ලද - ප්‍රහීණ කළ - දුරලන ලද කාම ඇත්තේ; කාමයන්හි පහවූ රාග ඇත්තේ විගතරාග වූයේ ත්‍යක්තරාග-වාන්තරාග - මුක්තරාග - ප්‍රහීණරාග - ප්‍රතිනිස්සට්ඨරාග වූයේ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිදුණේ සිහිල් වූයේ සුව විඳින සුළු වූයේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත වී වෙසේ නුයි 'කාමේසු අනපෙක්‍ඛිනං' යනු වේ.

ගන්‍ථා තස්‍ස න විජ්‍ජන්ති - 'ගන්‍ථා' යනු: ග්‍රන්‍ථයෝ සතර දෙනෙකි: අභිධ්‍යාකායගන්‍ථ යැ, ව්‍යාපාදකායගන්‍ථ යැ, ශීලව්‍රතපරාමර්ශකායගන්‍ථ යැ, ඉදංසත්‍යාභිනිවේශකායගන්‍ථ යැයි; තමා ගැන්නා ලද දෘෂ්ටියෙහි රාගය අභිධ්‍යාකායගන්‍ථ යැ, පරවාදයන්හි කොපය හා නො සතුට ව්‍යාපාදකාය-ගන්‍ථ යැ, තමාගේ ශීලය නෝ ව්‍රතය නෝ ශීලව්‍රතය දැඩිව ගැනීම ශීලව්‍රතපරාමර්ශකායගන්‍ථ යැ, තමා (නුනුවණින්) ගත් දෘෂ්ටිය ඉදංසත්‍යාභි-නිවේශකායගන්‍ථ යයි. **තස්‍ස** - අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රව හට; **ගන්‍ථා තස්‍ස න විජ්‍ජන්ති** - ග්‍රන්‍ථයෝ ඔහුට නැත, නො වෙති, විද්‍යමාන නො වෙති, නො ලැබෙති, ප්‍රහීණයෙහ සමුච්ඡින්නයෙහ සන්හිදුණාහ, දුරලන ලද්දාහු අනවෙත්‍යනපත්තිකයෙහ ශුද්ධාත්මයන් දඟ වූවාහු නුයි - 'ගන්‍ථා තස්‍ස න විජ්‍ජන්ති' යනු වේ.

අතරී සෝ විසත්තිකං - 'විසත්තිකා' හි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලෝභඅකුසලමූලයෙක් වේ ද, එය යි. **විසත්තිකා** - කිනම් අරුතෙකින් 'විසත්තිකා' වූ ද යත්? පතල වූවා නුයි විසත්තිකා යැ, විශාල වූවා නුයි විසත්තිකා යැ, විසෘත නුයි විසත්තිකා යැ, විෂම වූවා නුයි විසත්තිකා යැ, ඉවසා නුයි විසත්තිකා යැ, (සිත) වෙසෙසින් හකුළුවා නුයි විසත්තිකා යැ, විසංවාදන කරන්නී නුයි විසත්තිකා යැ, විෂ (=දුඃඛඵලතු කම්) යට මූල වූවා නුයි විසත්තිකා යැ, විෂඵල ඇත් නුයි විසත්තිකා යැ, විෂපරිභොග ඇත් නුයි විසත්තිකා යැ; තවද විශාල වූ ඒ තෘෂ්ණාව රූපයෙහි ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය යෙහි කුලයෙහි ගණයෙහි ආවාසයෙහි...දෘෂ්ටශ්‍රුතමුතවිඥාතව්‍ය ධර්මයන්හි පතලා විසෘත වූවා නුයි විසත්තිකා නම්. **අතරී සෝ විසත්තිකං** - හෙතෙම මේ විසත්තිකා තම් තෘෂ්ණාව තරණය කෙළේ ය, එත් තරණය ප්‍රතරණය සමතික්‍රමණය කෙළේ ය, ඉක්මැ වූයේ නුයි 'අතරී සෝ විසත්තිකං' යනු වේ

එයින් වදාළහ බුදුහු

"තං බ්‍රූමි උපසංහතොති -පෙ- අතරී සෝ විසත්තිකං"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 11

න තස්ස පුත්තා පසවෝ[1] ඛෙත්තං වත්ථුඤ්ච විජ්ජති,
අත්තා වාපි නිරත්තා[2] වා න තස්මිං උපලබ්භති.

න තස්ස පුත්තා පසවෝ ඛෙත්තං වත්ථුඤ්ච විජ්ජතීති - 'නා'ති පටික්ඛෙපෝ; **තස්සාති** අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; **පුත්තාති** වත්තාරෝ පුත්තා: අත්තජෝ පුත්තෝ, ඛෙත්තජෝ පුත්තෝ, දින්නකෝ පුත්තෝ, අන්තෙවාසිකෝ පුත්තෝ; **පසවොති** අජේලකා කුක්කුටසූකරා හත්ථිගවාස්සවළවා; **ඛෙත්තන්ති** සාලිඛෙත්තං වීහිඛෙත්තං මුග්ගඛෙත්තං මාසඛෙත්තං යවඛෙත්තං ගොධූම-ඛෙත්තං තිලඛෙත්තං; **වත්ථුන්ති** ඝරවත්thු[3] කොට්ඨවත්thු පුරෙවත්thු පච්ඡාවත්thු ආරාමවත්thු විහාරවත්thු. **න තස්ස පුත්තා පසවෝ ඛෙත්තං වත්ථුඤ්ච විජ්ජතීති** තස්ස පුග්ගලස්ස පරිග්ගහෙන වා පසුපරිග්ගහෙන වා ඛෙත්තපරිග්ගහෙන වා වත්thුපරිග්ගහෙන වා තණ්හා න සන්තා න සංවිජ්ජන්ති[4] නුපලබ්භන්ති[5] පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪාති - 'න තස්ස පුත්තා පසවෝ ඛෙත්තං වත්thුඤ්ච විජ්ජති.'

අත්තා වාපි නිරත්තා වා න තස්මිං උපලබ්භතීති - 'අත්තා'ති සස්සතදිට්ඨි නත්thි. **නිරත්තාති** උච්ඡෙදදිට්ඨි නත්thි. 'අත්තා'ති ගහිතං නත්thි; 'නිරත්තා'ති මුඤ්චිතබ්බං නත්thි; යස්ස නත්thි ගහිතං, තස්ස නත්thි මුඤ්චිතබ්බං. යස්ස නත්thි මුඤ්චිතබ්බං. තස්ස නත්thි ගහිතං. ගාහමුඤ්චන-සමත්thිකකෙනෙතා අරහා වුද්ධිපරිහානිවීතිවත්තෙතා. සෝ වුට්ඨවාසෝ චිණ්ණෙ-වරණෝ -පෙ- ජාතිමරණසංසාරෝ නත්thි තස්ස පුනබ්භවෝති - අත්තා වා පි නිරත්තා වා න තස්මිං උපලබ්භති.

තෙනාහ භගවා:

"න තස්ස පුත්තා පසවෝ ඛෙත්තං වත්thුඤ්ච විජ්ජති,
අත්තා වා පි නිරත්තා වා න තස්මිං උපලබ්භති"ති.

10 - 12

යෙන නං වජ්ජුං[6] පුථුජ්ජනා දෙවා මනුස්සගන්ධබ්බා,
තං තස්ස අපුරෙක්ඛතං තස්මා වාදෙපි නෙජති.

---

1. පසවෝ ච - ඡඤ්ඤ. 2. අත්තා වාපි නිරත්තා - PTS.
3 ඝරවත්thු. සීමු. II. 4 විජ්ජන්ති - ඉ
5. නුපලබ්භන්ති PTS 6 වජ්ජුං - ඉ;

Free Distribution www.aathaapi.org

10 - 11

ඒ ක්ෂීණාස්‍රව හට පුත්‍රයෝ ද (ගෙරිසරක් ආදි) පසුවගීයෝ ද නැත්නාහු ය, කෙත් වත් ද නැත. තවද ඔහු කෙරෙහි ශාශ්වතදෘෂ්ටිය හෝ උච්ඡේදදෘෂ්ටිය නම් නො ලැබේ.

න තස්ස පුත්තා පසවෝ කුතෝ වඤ්ඤෝ විජ්ජති – 'න' යනු: ප්‍රතික්ෂේප යැ; **තස්ස** – අතීත් ක්ෂීණාස්‍රව හට; **පුත්තා** – පුත්‍රයෝ සතර-දෙනෙකි: අත්‍රජපුත්‍ර යැ, ක්ෂෙත්‍රජපුත්‍ර යැ, දින්නකපුත්‍ර යැ, අන්තෙවාසික පුත්‍ර යැයි. **පසවෝ** – එළුනිරෙළු යැ, කුකුළුහුරු යැ, ඇත්අස්ගවවෙලඹහු යි. **කුතෝ** – හැල්කෙත යැ, වීකෙත යැ, මුංකෙත යැ, මැකෙත යැ, යවකෙත යැ, තිරිඟුකෙත යැ, තලකෙත යි. **වඤ්ඣං** – ගෙවතු යැ, කොටුවතු යැ, පෙරටිතු යැ, පසුවතු යැ, අරම්වතු යැ, වෙහෙරවතු යි. **න තස්ස පුත්තා පසවෝ කුතෝ වඤ්ඤෝ විජ්ජති** – ඔහුට පුත්‍රපරිග්‍රහයෙක් (=පුත්‍රයන් ගේ අයැතියෙක්) නෝ... නැත, නො වෙයි විද්‍යමාන නො වෙයි නො ලැබේ; (ඔහු විසින් පරිග්‍රහණයෝ) ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු සිඳින ලද්දාහු සත්-හිඳුණාහු දුරලන ලද්දාහු උපනට නො සුදුසු වූවාහු නුවණැතින්නෙන් දවන ලද්දාහු නුයි. 'න තස්ස පුත්තා පසවෝ කුතෝ වඤ්ඤෝ විජ්ජති' යනු වේ.

අත්තා වා පි නිරත්තා වා න තස්මිං උපලබ්භති – **අත්තා**– ශාශ්වත-දෘෂ්ටිය නැත; **නිරත්තා** – උච්ඡේදදෘෂ්ටිය නැත; 'ආත්ම'යැ'යි ගතයුත්තෙක් නැත, 'නිරාත්ම යැ'යි හළයුත්තෙක් නැත; යම් පුද්ගලයකුට (තෘෂ්ණාදි වශයෙන්) ගනයුත්තෙක් නැත් නම්, ඔහුට හළ යුත්තෙක් නැත, යම්ක් හට හළයුත්තෙක් නැත් නම්, ඔහුට ගතයුත්තෙක් නැත; ගැනීමත් හැරීමත් ඉක්මැ වූ රහත් තෙම වැඩීමත් පිරිහීමත් ඉක්මැවූයේ යැ. හෙතෙම් වූසූ බඹසරවස් ඇත්තේ යැ, පුරුදු කළ චරණධර්ම ඇත්තේ යැ...ඔහුට ජාතිමරණසංසාරය පුනර්භවය නැත් නුයි 'අත්තා වා'පි නිරත්තා වා න තස්මිං උපලබ්භති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"**න තස්ස පුත්තා පසවෝ** -පෙ- **න තස්මිං උපලබ්භති**"යි.

10 - 12

යම් (රාගාදි) දෙයකින් (දිව්‍යමනුෂ්‍යාදි) පෘථග්ජනයෝ ද, (ශාසන යෙන් පිටත්හි) මනඃබම්මණෝ ද, (ඒ රහත්හු රාගරහිත යැ යනාදින්) කියන්නාහු නම්, ඒ දෙඹය ඔහු විසින් නො පෙරටු කරන ලද්දේය. එහෙයින් (හෙතෙම) නිඃසරවනයන්හි කම්පා නො වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙන නං වජ්ජුං[1] පුථුජ්ජනා අත්ථෝ සමණබ්‍රාහ්මණාති - 'පුථුජ්ජනා'ති පුථූ කිලෙසෙ ජනෙන්තීති පුථුජ්ජනා, පුථූ අවිගතසක්කායදිට්ඨිකා'ති පුථුජ්ජනා, පුථූ සත්ථාරානං මුඛුල්ලොකකා'ති පුථුජ්ජනා, පුථූ සබ්බගතීහි අවුට්ඨිතා'ති පුථුජ්ජනා, පුථූ නානාභිසඞ්ඛාරෙ අභිසඞ්ඛරොන්තීති පුථුජ්ජනා, පුථූ නානාභවෙහි වුය්හන්තීති පුථුජ්ජනා, පුථූ නානාසන්තාපෙහි සන්තප්පන්තීති පුථුජ්ජනා, පුථූ නානාපරිළාහෙහි පරිඩය්හන්තීති පුථුජ්ජනා, පුථූ පඤ්චසු කාමගුණෙසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධා'ති පුථුජ්ජනා; පුථූ පඤ්චහි නීවරණෙහි ආවුතා නීවුතා ඔවුතා පිහිතා පටිච්ඡන්නා පටිකුජ්ජිතා'ති පුථුජ්ජනා. **සමණාති**- යෙ කෙචි ඉතො බහිද්ධා පරිබ්බාජූපගතා පරිබ්බාජසමාපන්නා. **බ්‍රාහ්මණාති**- යෙ කෙචි හොවාදිකා. **යෙන නං වජ්ජුං පුථුජ්ජනා අත්ථෝ සමණබ්‍රාහ්මණාති**- පුථුජ්ජනා යෙන රූපගත වදෙය්‍යුං, යෙන වෙදනාගත වදෙය්‍යුං, යෙන සඤ්ඤාගත වදෙය්‍යුං, යෙන සඞ්ඛාරගත වදෙය්‍යුං, යාය දිට්ඨියා වදෙය්‍යුං, යෙන උද්ධච්චෙන වදෙය්‍යුං, යාය විචිකිච්ඡාය වදෙය්‍යුං, යෙහි අනුසයෙහි වදෙය්‍යුං, රත්තා'ති වා දුට්ඨෝ'ති වා මූළ්හා'ති වා විනිබන්ධා'ති වා පරාමට්ඨෝ'ති වා වික්ඛිපතෙනෝ'ති වා අනිට්ඨං ගතෝ'ති වා ථාමගතෝ'ති වා; තෙ අභිසඞ්ඛාරා පහීනා. අභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා යෙන නං වදෙය්‍යුං, නෙරයිකෝ'ති වා තිරච්ඡානගතොති වා පෙත්තිවිසයිකෝ'ති වා මනුස්සෝ'ති වා දෙවෝ'ති වා රූපී'ති වා අරූපී'ති වා සඤ්ඤී'ති වා අසඤ්ඤී'ති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී'ති වා; සෝ හෙතු නත්ථි පච්චයෝ නත්ථි කාරණං නත්ථි යෙන නං වදෙය්‍යුං කථෙය්‍යුං පඤ්ඤපෙය්‍යුං පතිට්ඨපෙය්‍යුං විභජෙය්‍යුන්ති - 'යෙන නං වජ්ජුං පුථුජ්ජනා අත්ථෝ සමණබ්‍රාහ්මණා.

තං තස්ස අපුරෙක්ඛතත්තා - 'තස්සා'ති අරහතෝ බීණාසවස්ස. **පුරෙක්ඛාරාති** - දුවෙ පුරෙක්ඛාරා: තණ්හාපුරෙක්ඛාරෙ ච දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෙ ච -පෙ- අයං තණ්හාපුරෙක්ඛාරෙ -පෙ- අයං දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෙ -පෙ- තස්ස තණ්හාපුරෙක්ඛාරෙ පහීනෙ, දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරෙ පටිනිස්සට්ඨෝ. තණ්හාපුරෙක්ඛාරස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිපුරෙක්ඛාරස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා න තණ්හං වා දිට්ඨිං වා පුරතෝ කත්වා වරති න තණ්හාබන්ධෝ න තණ්හාකෙතු න තණ්හාධිපතෙය්‍යො න දිට්ඨිබන්ධෝ න දිට්ඨිකෙතු න දිට්ඨාධිපතෙය්‍යො. න තණ්හාය වා දිට්ඨියා වා පරිවාරිතෝ වරතීති - 'තං තස්ස අපුරෙක්ඛතං'

තස්මා වාදෙසු නෙජතීති - 'තස්මා'ති තස්මා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා[2] තංනිදානා[3] වාදෙසු උපවාදෙසු නින්දාය ගරහාය අකිත්තියා අවණ්ණහාරිකාය නෙජති න ඉඤ්ජති න චලති න වෙධති නප්පවෙධති න සම්පවෙධතීති - 'තස්මා වාදෙසු නෙජති.'

---

1. වජ්ජුං - ස්‍යා. යෙන වජ්ජුං - PTS
2. තං පච්චයා - කත්ථචි 3. තංනිදානා - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙන නං වජ්ජුං පුථුජ්ජනා අථෝ සමණබ්‍රාහ්මණා – 'පුථුජ්ජනා' යනු: බොහෝ කෙලෙසුන් උපදවත් නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ තො නැසූ සත්කායදෘෂ්ටි ඇත්තාහු නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ ශාස්තෘන්ගේ මුහුණ බලත්නාහු නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ නිරයාදි සියලු ගතිවලින් තො නැගිසිටියාහු නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ නානා කර්මාභිසංස්කාරයන් රැස් කෙරෙත් නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ නානා ඔසඳන් ගෙන් වඳනය කරනු ලැබෙත් නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ නානා සත්කාරයන් ගෙන් තැවෙත් නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ නානා පරිදහනයන් ගෙන් දැවෙත් නුසි පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ පඤ්චනීවරණයන්හි ඇලුණාහු ගිජ්ඣූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු ඇතුළත් වූවාහු ලග්න වූවාහු ලග්නිත වූවාහු පරිරුද්ධ වූවාහු නුසි– පුහුදුනුවෝ ය, බොහෝ වූ පඤ්චනීවරණයන්ගෙයි ආවෘත – නිවෘත– අපවෘත – පිහිත - ප්‍රතිවජ්ඣන්න - අවබාවුඛ වූවාහු නුසි – පුහුදුනුවෝ යි. **සමණා** – මේ ශාසනයෙහි බැහැර යම් කිසි පැවිද්දකට පැමිණියාහු පැවිදි වූවාහු ය. **බ්‍රාහ්මණා** – යම් කිසි නොවාදි බමුණෝ ය. **යෙන නං වජ්ජුං පුථුජ්ජනා අථෝ සමණබ්‍රාහ්මණාති** – පෘථග්ජනයෝ යම් රාගයකින් (නුගුණ) කියන්නාහු නම්, යම් දොෂයකින් – මෝහයකින් – මානයකින්– දෘෂ්ටියකින් – ඔඝාධිත්‍යයකින් – විචිකිත්සාවකින් – යම් අනුශයධර්මයන්ගෙන් රාගරක්ත ය, නෝ දුෂ්ට ය – මූඪ ය – විනිබද්ධ ය – පරාමෘෂ්ට ය– විඝාතපයට ගියේ ය – අනිෂ්ඨාවට ගියේ ය හෝ තදබවට ගියේ ය යි හෝ කියන්නාහු නම්, ඒ අභිසංස්කාරයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහුය, අභිසංස්කාරයන් ප්‍රහීණ කළ හෙයින් යම් හෙතුවකින් ඔහු තෙරිසත් වන්නෝ ය යි හෝ තිරිසන් යොනි ඇත්තෙකැයි හෝ ප්‍රෙතගති ඇත්තෙකැයි හෝ මිනිසෙකැයි නෝ දෙවියෙකැයි හෝ රූපී ය හෝ අරූපී ය හෝ සංඥී ය නෝ අසංඥී ය නෝ නෙවසංඥී නාසංඥී ය යි හෝ එක්තරා ගතියකින් කියන්නාහු නම්, යම් හෙයකින් කියන්නාහු නම්, බණන්නාහු නම්, දක්වන්නාහු නම්, වහරන්නාහු නම්, ඒ හෙතුව නැත, ප්‍රත්‍යය නැත, කාරණය නැත් නුසි 'යෙන නං වජ්ජුං පුථුජ්ජනා අථෝ සමණබ්‍රාහ්මණා' යනු වේ.

තං තස්ස අපුරෙක්ඛතං – 'තස්ස' යනු ඒ අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රවයා විසින්. **පුරෙක්ඛාරා** – තෘෂ්ණාපුරස්කාරය දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දැයි පෙරටු කිරීම් දෙකෙකි... ඔහු විසින් තෘෂ්ණාපුරස්කාරය නසන ලද්දේය, දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරලන ලද්දේය. තෘෂ්ණාපුරස්කාරය නැසූ හෙයින් දෘෂ්ටිපුරස්කාරය දුරලූ හෙයින් තෘෂ්ණාව හෝ දෘෂ්ටිය හෝ පෙරටු කොට නො හැසිරෙයි, **තණ්හාධජෝ** ඇතිහේ – තෘෂ්ණා කෙතුහලි ඇතිහේ – තෘෂ්ණාධිපති බව ඇත්තේ– **දිට්ඨිධජෝ** ඇතිහේ – දෘෂ්ටිකේතු ඇතිහේ – දෘෂ්ට්‍යධිපතිභාවය ඇත්තේ නො හැසිරෙයි, තෘෂ්ණාව විසින් හෝ දෘෂ්ටිය විසින් හෝ පිරිවරන ලදුහේ නො හැසිරේ නුයි 'තං තස්ස අපුරෙක්ඛතං' යනු වේ.

තණ්හා වාදෙසු නෙජති – 'තණ්හා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙහි ඒ ප්‍රත්‍යයෙහි ඒ නිදානයෙන්; **වාදෙසු** – උපවාදයන්හි නිශ්‍රයයෙන් ගණ්ඨියෙහි අකිත්තියෙන් නො කැපෙයි නො සම්පා වෙයි නො සැලෙයි නො පවවුලයි ඉතා නො වෙවුලයි. පුනපුනා හෝ වෙවුලා නුයි 'තණ්හා වාදෙසු නෙජති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙනාහ භගවා:

''යෙන නං වජ්ජුං[1] පුථුජ්ජනා අථෝ සමණබ්‍රාහ්මණා,
තං තස්ස අපුරේඛතා තසමා වාදෙසු නෙජති''ති.

10 - 18

චිතභගභධා අමච්ඡරී න උසෙසු[2] වදතෙ මුනි,
න සමේසු න ඔමේසු කපපං නෙති අකපපියො.

චිතභගභධා අමච්ඡරීති - 'භගභධා' වුච්චති තණහා. යො රාභගා සාරාභගා -පෙ- අභිජ්ඣා ලොභහා අකුසලමූලං. යස්සෙසො භගභධා පහීනෝ සමුච්ඡින්නා වූපසන්නෝ පටිපස්සද්ධා අනබ්භුපපත්තිකෝ ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා; සො වුච්චති චිතභගභධා. සො රූපෙ අභිභුධා -පෙ- දිට්ඨසුතමුත මුතඤාණභබ්බසු ධම්මසු අභිභුධා අභිභවිතා අභිබවිතා අනජ්ඣාපන්නා චිතභගභධා චිනතභගභධා චත්තභගභධා වන්තභගභධා මුත්තභගභධා පහීන-භගභධා පටිනිස්සට්ඨභගභධා නිච්ඡාතෝ -පෙ- බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතී'ති චිතභගභධා. **අමච්ඡරීති**- මච්ඡරිභන්ති පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාස-මච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණ්ණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං. යං එවරූපං මච්ඡරියා -පෙ- ගාහෝ වුච්චති මච්ඡරියං. ඔභස්සතං මච්ඡරියං පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිපස්සද්ධං අනබ්භුපපත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪං, සො වුච්චති අමච්ඡරී'ති - 'චිතභගභධා අමච්ඡරී'.

න උසෙසු[2] වදතෙ මුනි න සමේසු න ඔමේසූති - 'මුනී'ති මොනං වුච්චති ඤාණං -පෙ- සඞ්ඛාරාලම්බිතඤ්ච සො මුනි; සෙසෙය්‍යා හමස්මී'ති වා සදිසො හමස්මී'ති වා හීනො හමස්මී'ති වා න වදති න කථෙති න භණති න දීපයති න වොහරතී'ති - න උසෙසු වදතෙ මුනි න සමේසු න ඔමේසු.

කපපං නෙති අකපපියොති - 'කපපා'ති දෙ කපපා: තණහා-කපපා ච දිට්ඨිකපපා ච -පෙ- අයං තණහාකපපා -පෙ- අයං දිට්ඨි-කපපා. තස්ස තණහාකපපා පහීනා දිට්ඨිකපපා පටිනිස්සට්ඨා; තණහාකපපස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිකපපස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා තණහාකපපං වා දිට්ඨිකපපං වා නෙති න උපෙති න උපගච්ඡති න ගණ්හාති න පරාමසති, නාභිනිවිසතී'ති - 'කපපං නෙති.' **අකපපියොති** 'කපපා'ති දෙ කපපා: තණහාකපපා ච දිට්ඨිකපපා ච. -පෙ- අයං තණහාකපපා -පෙ- අයං දිට්ඨිකපපා. තස්ස තණහාකපපා පහීනා දිට්ඨිකපපා පටිනිස්සට්ඨා. තස්ස තණහාකපපස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිකපපස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා තණහාකපපං වා දිට්ඨිකපපං වා න කප්පති න ජනෙති න සඤ්ජනෙති න නිබ්බත්තෙති නාභිනිබ්බත්තෙතී'ති - 'කපපං නෙති අකපපියො.'

1. අථස වජ්ජුං - PTS. 2. ඔභස්සු - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"යෙන නං වජ්ජුං -පෙ- තඤ්ඤා වාදෙසු නෙජති" යි.

10 - 18

පහවූ තෘෂ්ණා ඇති නො මසුරු වූ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම විශිෂ්ටයන් කෙරෙහි (තමා ඇතුලත් කොට අනිමාන වශයෙන්) නො කියයි, සමානයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි, හීනයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි. තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිකල්ප රහිත වූයේ කල්පනයට නො පැමිණේ.

විතගෙධො අමච්ඡරී – 'ගෘධ' යයි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි; යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යම්ක්‍ෂු විසින් තෙල ගෙධය නසන ලද ද සිඳින ලද ද සන්සිඳුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණගින්නෙන් දවන ලද ද හෙතෙම 'විතගෙධ' යයි කියනු ලැබේ. හෙතෙම රූපයෙහි අගිද්ධ යැ...දෘෂ්ටශ්‍රැතමුතවිඥතව්‍ය ධර්මයන්හි නො ගිජු යැ, නො ගෙතුණේ යැ, නො මුසපත් වූයේ යැ, නො බැසගත්තේ යැ, විතගෙධ යැ විගත – ව්‍යක්ත – මුක්ත – ප්‍රහීණ – ප්‍රතිනිසෘෂ්ටගෙධ යැ, තෘෂ්ණා රහිත වූයේ...ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුසි 'විතගෙධො' යනු වේ. **අමච්ඡරී** – 'මච්ඡරිය' තම: ආවාස – කුල – ලාභ – වර්ණ – ධර්මතාත්සර්‍යයි යැයි මාත්සර්‍යය් පවසකි. මෙබදු වූ යම් මසුරු බවෙක්...ග්‍රාහයෙක් වේ නම්, එම් මච්ඡරිය යි කියනු ලැබෙයි. යම්ක්‍ෂු විසින් තෙල මාත්සර්‍යය නසන ලද ද සිඳින ලද ද සන්සිඳුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණගින්නෙන් නසන ලද ද හෙතෙම, 'අමච්ඡරී' යයි කියනු ලැබේ නුසි 'විතගෙධො අමච්ඡරී' යනු වේ.

න උඤ්ඤෙසු වදතෙ මුනි න සමෙසු න ඔමෙසු – 'මුනි' යනු 'මෞන'යි නුවණ කියනු ලැබෙයි...'මම ශ්‍රෙෂ්ඨයෙමි' හෝ 'මම සදෘශයෙමි' හෝ 'මම හීනයෙමි' හෝ නො පවසයි නො කියයි නො බෙණෙයි නො දක්වයි, නො වහරා නුසි 'න උඤ්ඤෙසු වදතෙ මුනි න සමෙසු න ඔමෙසු' යනු වේ.

කප්පං නෙති අකප්පියො – 'කප්ප නම්: තෘෂ්ණාකල්ප යැ දෘෂ්ටිකල්ප යැයි කල්පනයෝ දෙදෙනෙකි. ඔහු විසින් තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිකල්පය ප්‍රතිනිසෘෂ්ට යැ, තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ බැවින් දෘෂ්ටිකල්පය ප්‍රතිනිසෘෂ්ට බැවින් තෘෂ්ණාකල්පයට හෝ දෘෂ්ටිකල්පයට හෝ නො පැමිණෙයි නො එළඹෙයි නො නතී නො පරාමෂ් කෙරෙයි නො පිවිසේ නුසි 'කප්පං නෙති' යනු වේ. **අකප්පියො** – 'කප්පා' යනු කල්පයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂ්ණාකල්පය දෘෂ්ටිකල්පය දැයි...තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ හෙයින් දෘෂ්ටිකල්පය ප්‍රතිනිසෘෂ්ට හෙයින් තෘෂ්ණාකල්පය හෝ දෘෂ්ටිකල්පය හෝ කල්පනය නො කෙරෙයි, නුපදවයි, වෙසෙසින් නුපදවයි, නො නිපදවයි, වෙසෙසින් නො නිපදවා නුසි 'කප්පං නෙති අකප්පියො' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙනාහ භගවා:

"චිත්තගතෝ අමච්ඡරී න උස්සෙසු වදතෙ මුනි,
න සමේසු න ඔමේසු කපා නෙති අකප්පියෝ"ති.

10 - 14

යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි අසතා ච න සොචති,
ධම්මෙසු ච න ගච්ඡති ස වෙ සන්තෙතා'ති වුච්චති.

යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථීති - 'යස්සා'ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; සකං නත්ථීති යස්ස 'මයිහං වා ඉදං, පරෙසං වා ඉද'න්ති කිඤ්චි රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි න සන්ති -පෙ- ඤාණඞ්ගතා දිට්ඨීනති - 'යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි.'

අසතා ච න සොචතීති - 'විපරිණතං වා වඤ්චුං න සොචති; විපරිණතසමිං වා වඤ්චුසමිං න සොචති; චක්ඛුං මෙ විපරිණතන්ති න සොචති. සොතං මෙ - ඝානං මෙ - ජිව්හා මෙ - කායෝ මෙ - මනෝ මෙ - රූපා මෙ - සද්දා මෙ - ගන්ධා මෙ - රසා මෙ - ඵොට්ඨබ්බා මෙ - කුලං මෙ - ගණෝ මෙ - ආවාසෝ මෙ - ලාභෝ මෙ - යසෝ මෙ - පසංසා මෙ - සුඛං මෙ - චීවරං මෙ - පිණ්ඩපාතෝ මෙ - සෙනාසනං මෙ - ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෝ මෙ - මාතා මෙ - පිතා මෙ - භාතා මෙ - භගිනී මෙ - පුත්තෝ මෙ - ධීතා මෙ - ඤාතා මෙ - අමච්චා මෙ - සුහජ්ජකා මෙ - සාලොහිතා මෙ විපරිණතා'ති න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති'ති - එවම්පි අසතා ච න සොචති. අථවා, අසතාය[1] දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨා පරෙතා සමොහිතා සමන්නාගතා න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති. චක්ඛුරොගෙන ඵුට්ඨා පරෙතා සමොහිතා සමන්නාගතා න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති. සොතරොගෙන ඝානරොගෙන ජිව්හාරොගෙන කායරොගෙන සීසරොගෙන කණ්ණරොගෙන මුඛරොගෙන දන්තරොගෙන කාසෙන සාසෙන පිනාසෙන ඩහෙන ජරෙන කුච්ඡිරොගෙන මුච්ඡාය පක්ඛන්දිකාය සූලාය විසූචිකාය කුට්ඨෙන ගණ්ඩෙන කිලාසෙන සොසෙන අපමාරෙන දද්දුයා කණ්ඩුයා කච්ඡුයා නඛසාය[2] විතචිකාය ලොහිතෙන පිත්තෙන මඩ්ඩෙමෙහෙන අංසාය පිළකාය භගන්දලාය පිත්තසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සෙම්හසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන වාතසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සන්නිපාතිකෙන ආබාධෙන[3] උතුපරිණාමජෙන ආබාධෙන[3] විසමපරිහාරජෙන ආබාධෙන ඔපක්කමිකෙන ආබාධෙන කම්මවිපාකජෙන ආබාධෙන සීතෙන උණ්හෙන ජිඝච්ඡාය පිපාසාය ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසමඵස්සානං ඵුට්ඨා පරෙතා සමොහිතා සමන්නාගතා න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති'ති - එවම්පි 'අසතා ච න සොචති.

---

1. අසතාය - සීමු II PTS අසාතාය - මනුප, මජ්ඣං.
2. රඛසාය - සීමු. I. 3. ආබාධෙහි - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

එයින් වදාළෙන බුදුහු:

"විතණ්හෙඩො අමච්ඡරී -පෙ- සඤ්ඤං නෙති අකප්පියො"යි

10 - 14

ලොව්හි යම් ක්ෂීණාස්‍රවයන්හට මාගේ යැයි ගන්නා ලද දෑයෙක් නැත් ද, යළි අවිද්‍යමාන බැවින් ශොක නො කෙරේ ද, සියලු ධර්මයන්හි ඡන්දාදිවශයෙන් අගතියට නො යේ ද, ඒ රහත් තෙම එකාන්තයෙන් 'ශාන්තයෙකැ'යි කියනු ලැබේ.

යස්ස මමායිතං නත්ථි - 'යස්ස' යනු: අතීත ක්ෂීණාස්‍රවයන්හට **යඤ්ච නත්ථි** - යම්කිසිවක් 'මේ මාගේ හෝ යැ, මම මෙරමාගේ හෝ යැ'යි ගන්නා ලද පරාමර්ශිතය කළ අභිනිවෙශ කළ ඇතුලත් වැ සිටි බැසගන්නා ලද කිසි රූපගතයෙක් වේදනා -සඤ්ඤා - සඛ්කාර - විඤ්ඤාණ-ගතභයක් නැත් ද අවිද්‍යමාන ද..භූතවණගින්නෙන් දවන ලද හුයි 'යස්ස ලොභෙ සකං නත්ථි' යනු වේ.

අසතා ච න සොචති - 'විපරිණත (-වෙනස් වූ) වස්තුවට හෝ ශොක නො කෙරෙයි, වස්තුව වෙනස් වූ කල්හි හෝ ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ ඇස වෙනස් වී යැයි ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ කන - නහය-දිව - කය - මනස - රූප - ශබ්ද - ගඳ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ - කුලයා-ගණයා - ආවාසය - - ලාභය - යශය - ප්‍රශංසාව -සුඛය -චීවර - පිණ්ඩපාත-සෙනාසන - ගිලානප්‍රත්‍යයභෙෂජ්‍යපරිෂ්කාර - මවු - පියා - බැයා-බූනැණිය-පුත්‍රයා - දුහිතාව - මිත්‍රයෝ - සහායයෝ - නෑයෝ - මාගේ සහලේනෑයෝ වෙනස් වූහ'යි ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ළෙහි පැහැර නො හඬයි, සම්මාහයට නො පැමිණේ හුයි මෙසේ ත්' - අසතා ව න සොචති' යනු වේ. නොභොත් අසාත (-අම්බුර) වූ දුඃඛවේදනාවෙන් ස්පර්ශ කරන ලදුයේ බැඳුනා ලදුයේ පිරිසියේ සම්බන්ධ වූයේ ශොක නො කෙරෙයි...සම්මාහයට නො පැමිණේහි, චක්ෂුරොගභයෙන් ස්පර්ශ කරන ලදුයේ බැඳුන වූයේ සම්බන්ධ වූයේ සම්බන්ධ වූයේ ශොක නො කෙරෙයි...සම්මාහයට නො පැමිණේහි, ශ්‍රොත්‍රරොගභයෙන් - ඝ්‍රාණ-රොගභයෙන් - ජිහ්වාරොගභයෙන් - කායරොගභයෙන් - ශීර්ෂරොගභයෙන් කර්ණ-රොගභයෙන් මුඛරොගභයෙන් - දන්තරොගභයෙන් - කාසභයෙන් - ශ්වාසභයෙන්-පිනසභයෙන් - දාහභයෙන් - ජ්වරභයෙන් - කුක්ෂිරොගභයෙන් - මූර්ඡාභයෙන්-අතිසාරභයෙන් - ආමශූලභයෙන් - විරෙචනභයෙන් - කුෂ්ඨභයෙන් - ගණ්ඩභයෙන්-කිලාසභයෙන් - ශොෂභයෙන් - අපස්මාරභයෙන් - දද්‍රුභයන් - කණ්ඩුභීභයෙන්-මහාකුෂ්ඨභයෙන් - නීලපහරීන් -අතුල්පතුල් පැළීමෙන් -රක්තපිත්තින් - මධුමේහ භයන් - අර්ශසින් - පොලඝභයන්-භගන්දරභයෙන් - පිත්තභරොගභයෙන්-ශෙලෂ්ම-රොගභයෙන් - වාතරොගභයෙන් - සාන්නිපාතිකභරොගභයෙන් - සෘතුවිපරිණාම-භයෙන් උපන් රොගභයෙන් විෂමවිහරණභයෙන් උපන් රොගභයෙන් - උපක්‍රමභයෙන් උපත් රොගභයන් - කර්මවිපාකජ ආබාධභයෙන් - සීතභයෙන් - උෂ්ණභයෙන් - සයින් - පවසින් - මැසිමදුරු වා අවී දිග්ද පහසින් ස්පර්ශ කරන ලදුයේ බැඳුන වූයේ පිරිසියේ සම්බන්ධ වූයේ ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ළෙහි පැහැර නො හඬයි, සම්මාහයට නො පැමිණේ හුයි මෙසේත්- 'අසතා ච න සොචති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථවා, අසතෙත අසංවිජ්ජමානෙ අනුපලබ්භමානෙ[1] අනු වත මේ[2], තං වත මේ නත්ථි, සියා වත මේ, තං වතා'හං න ලභාමී'ති[3] න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති'ති – 'එවම්පි අසතා ච න සොචති.'

ධම්මේසු ච න ගච්ඡතීති – න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න මෝහාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති; න රාගවසෙන ගච්ඡති; න දොසවසෙන ගච්ඡති; න මෝහවසෙන ගච්ඡති; න මාන-වසෙන ගච්ඡති; න දිට්ඨිවසෙන ගච්ඡති; න උද්ධච්චවසෙන ගච්ඡති; න විචිකිච්ඡාවසෙන ගච්ඡති; න අනුසයවසෙන ගච්ඡති; න ච වසෙනෙති යායති නීයති වුය්හති සංහරීයතී'ති – 'ධම්මේසු ච න ගච්ඡති.

ස වෙ සන්තොති වුච්චතීති – 'සෝ සන්තෝ උපසන්තෝ වූපසන්තෝ නිබ්බුතෝ පටිපස්සද්ධෝ'ති වුච්චති පවුච්චති කථියති භණීයති දීපීයති වොහරීයතී'ති – 'ස වෙ සන්තෝ'ති වුච්චති.

තෙනාහ භගවා:

"යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි අසතා ච න සොචති,
ධම්මේසු ච න ගච්ඡති ස වෙ සන්තෝ'ති වුච්චති"ති.

පුරාභෙදසුත්තනිද්දෙසෝ දසමෝ.

11

කලහවිවාදසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ කලහවිවාදසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති:

11 - 1

කුතෝ පහූතා කලහා විවාදා
පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච,
මානාතිමානා සහපිසුණා ච
කුතෝ පහූතා[4] තෙ තදිඝ බ්‍රූහි.

කුතෝ පහූතා[4] කලහා විවාදා'ති – 'කලහෝ'ති එකෙන ආකාරෙන කලහෝ; විවාදෝතිපි තමෙවත්ථං; යෝ කලහෝ, සෝ විවාදෝ. යෝ විවාදෝ, සෝ කලහෝ. අථවා, අපරෙන ආකාරෙන විවාදෝ වුච්චති: කලහස්ස පුබ්බභාගෝ විවාදෝ; රාජානොපි රාජූහි විවදන්ති. ඛත්තියාපි ඛත්තියෙහි විවදන්ති. බ්‍රාහ්මණාපි බ්‍රාහ්මණෙහි විවදන්ති. ගහපතීපි[5] ගහපතීහි විවදන්ති. මාතාපි පුත්තෙනාපි විවදති. පුත්තොපි මාතරා විවදති. පිතාපි පුත්තෙනාපි විවදති. පුත්තොපි පිතරා විවදති. භාතාපි භාතරා විවදති. භාතාපි භගිනියා විවදති. භගිනීපි භාතරා විවදති. සහායොපි සහායෙනාපි විවදන්ති. අයං විවාදෝ.

---

1. අනුපලබ්භියමානෙ - PTS. 2 අහො වත මේ තං - සීමු. II. PTS.
3. න ච ලභාමීති - සීමු. II. 4. බහූතා - ක්‍රෙප.
5. ගහපතිකාපි - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

නොගොත් නැත්තාවූ අවිද්‍යමාන වූ නොලැබෙන්නාවූ වස්තුවෙහි මට ඒදෙය එකාන්තයෙන් වූයේ ය, ඒ පෙර උපන් දෙය දැන් මට නැත, යමක් මට වන්නේ නම්, මම එය එකාන්තයෙන් නො ලබමි' මහාක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැළැපෙයි, ලෙහි අත් ගසා නො හඬයි, බලවත් මෝහයට නො පැමිණේ නුයි මෙසේ ත් 'අසතා ව න සොවති' යනු වේ.

ධම්මම්සු ව න ගච්ඡති – ඡන්දයෙන් අගතියට නො යෙයි, දොෂයෙන් අගතියට නො යෙයි, මෝහයෙන් අගතියට නො යෙයි, භයින් අගතියට නො යෙයි, රාගවශයෙන් නො යෙයි, දෙෂවශයෙන් – මෝහවශයෙන්– මානවශයෙන් – දෘෂ්ටිවශයෙන් – ඖද්ධත්‍යවශයෙන් – විචිකිත්සා වශයෙන්– අනුශය වශයෙන් නො යෙයි, ව්‍යග්‍ර වූ ධර්මයන් විසින් නො ද යවනු ලැබෙයි, පමුණුවනු ලැබෙයි, වහනය කරනු ලැබෙයි, ගරිනු ලැබේ නුයි 'ධම්මම්සු ව න ගච්ඡති' යනු වේ.

ස වෙ සඤ්ඤාති වුච්චති – හෙතෙම ඥාන යැ උපඥාන යැ ව්‍යුපඥාන යැ තීවුණේ යැ පහවූ කෙලෙසදරථ ඇත්තේ යැ'යි **වුච්චති** පවසනු ලැබෙයි කියනු ලැබෙයි බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ නුයි 'ස වෙ සඤ්ඤා'ති වුච්චති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"යස්ස ලොකස්මිං -පෙ- ස වෙ සඤ්ඤාති වුච්චති"යි.

දසවැනි 'පුරාභෙද' සූත්‍ර නිදේශය සි.

11

කලහවිවාදසූත්‍රනිදේශය

ඉක්බිති 'කලහවිවාද' සූත්‍රනිදේශය කියනු ලැබේ:

11 - 1

කලහයෝත් විවාදයෝත් කොතැනින් උපන්නාහු ද? පරිදෙව-ශොකයෝ ද මාත්සර්‍යයෝ ද මාන – අතිමානයෝ ද පිසුනු වචනයෝ ද යන ඒ (අවිවාදූරුම්) කෙලෙසධර්මයෝ කොතැනින් උපන්නාහු ද ඒ අර්ථය වදාළ මැනවි.

කුතො පහූතා කලහා විවාදා – 'කලහ' නම්: එක් අයුරෙකින් කලහයැ. 'විවාද' නමුදු එය මැ යි, යමෙක් කලහය නම්, හේ විවාද යැ, යමෙක් විවාදය නම් හේ කලහ යයි, නොගොත් අන් අයුරෙකින් විවාදය කියනු ලැබෙයි: කලහකාරක පුද්ගලයා විවාද යයි; රජ්ජු ද රජ්ජුන් සමග විවාද කෙරෙයි, ක්ෂත්‍රියයෝ ද ක්ෂත්‍රියයන් සමග විවාද කෙරෙයි, බ්‍රාහ්මණයෝ ද බ්‍රාහ්මණයන් සමග විවාද කෙරෙයි, ගෘහපතියෝ ද ගෘහපතියන් සමග විවාද කෙරෙයි, මව් ද පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතා ද මව සමග විවාද කෙරෙයි, පියා ද පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතා ද පියහු සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරා ද සොහොයුරු සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරා ද සොහොයුරිය සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරී ද සොහොයුරු සමග විවාද කෙරෙයි, සහචරා ද සහචරා සමග විවාද කෙරෙයි; මේ විවාදයයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කත්ථමූලා කලහාති? ආරාමිකා[1] දණ්ඩපසුතා කායෙන වාචාය කලහං කරොන්ති. පබ්බජිතා ආපත්තිං ආපජ්ජන්තා කායෙන වාචාය කලහං කරොන්ති. අයං කලහොති.

කුතොති පහූනා කලහා විවාදා'ති – කලහා ච විවාදා ච කුතොති පහූනා? කුතොති ජානා? කුතොති සඤ්ඤානා? කුතොති නිබ්බත්තා? කුතොති අභිනිබ්බත්තා? කුතොති පාතුභූතා? කිත්තනිදානා? කිංසම්භවා? කිඤ්ඤාතිකා? කිමපහවා'ති කලහස්ස ච විවාදස්ස ච මූලං පුච්ඡති. හෙතූ පුච්ඡති, නිදානං පුච්ඡති, සම්භවං පුච්ඡති, පභවං පුච්ඡති, සමුට්ඨානං පුච්ඡති, ආහාරං පුච්ඡති, ආරම්මණං පුච්ඡති, පච්චයං පුච්ඡති, සම්භවං පුච්ඡති, පපුච්ඡති, යාචති, අජ්ඣෙසති[2], පසාදෙතීති – 'කුතොනා පහූනා කලහා විවාදා.'

පරිදෙවසොකා සහම්හිජරා චා'ති – 'පරිදෙවෝ'ති ඤාතිබ්‍යසනෙන වා භොගබ්‍යසනෙන වා භොගබ්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස රොගබ්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස සීලබ්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස දිට්ඨිබ්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස ආදෙවෝ පරිදෙවෝ ආදෙවනා පරිදෙවනා, ආදෙවිතත්තං පරිදෙවිතත්තා, වාචා පලාපෝ විප්පලාපෝ ලාලප්පෝ ලාලප්පනා[3] ලාලප්පිතත්තං;[4]a සොචෙතීති ඤාතිබ්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස භොග – රොග – සීල – දිට්ඨි බ්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස, සොචනා සොචනා සොචිතත්තං, අන්තෝ සොචෝ අන්තෝ පරිසොචෝ අන්තෝ දාහෝ[5] අන්තෝ පරිදාහෝ, චෙතසෝ පරිජ්ඣායනා දෙමනස්සං සොකසල්ලං; **මච්ඡරන්ති පඤ්ච මච්ඡරියානි:** – ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං. යං එවරූපං මච්ඡරියං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං, වෙවිච්ඡං කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා අග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස;[6]b ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං. අපිච ඛන්ධමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ධාතුමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ආයතනමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං; ගාථා වුච්චති මච්ඡරියන්ති – පරිදෙවසොකා සහම්හිජරා ච.

මානාතිමානා සහපඤ්ඤුනා[6] චා'ති – 'මානෝ'ති ඉධෙකච්චෝ මානං ජනෙති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන[7] වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා[8] සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා. **අතිමානොති** ඉධෙකච්චෝ පරං අතීමඤ්ඤති ජාතියා වා යොබ්බනෙන වා –පෙ– අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා.

---

1. අනරිකා - සීමු. II. 2. අජ්ඣෙසති - සීමු II.
3. ලාලපායනා - සීමු. II. මජ්ඣං PTS.
4. ලාලපායිතත්තං - සීමු. II මජ්ඣං pTS 5. මාහෝ - ස.
6. පෙසුණා - සීමු. II. 7. අජ්ඣායනෙන - ස
8. සිජ්ඣායුණෙන වා - කත්ථචි.
a. සබ්බ-පරිවිමඤ්ඤුපසාදවිඝාතඤ්ච. b. බුද්ධකවත්ථුවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

කලහය කවරේ ද? හික්වැසියෝ දඹුවමෙහි යෙදුණහු කයින් වචසින් කලහ කෙරෙති. පැවිද්දේ ඇවැත් අවදනාහු කයින් වචසින් කලහ කෙරෙත්. මේ කලහ යයි. කුතෝ පහූතා කලහා විවාද-කලහයෝ ද විවාදයෝ ද කොතැනින් වූවාහු ද කොයින් උපන්නාහු ද කොයින් හටගත්තාහු ද කොයින් නිපත්නාහු ද කොයින් වෙසෙසින් නිපන්නාහු ද කොයින් පහළ වූවාහු ද කුමක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද කුමක් සමුදය කොට ඇත්තාහු ද කුමක් ජාති කොට ඇත්තාහු ද කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු දැයි කලහයාගේ ද විවාදයාගේ ද මූලය විචාරයි, හෙතුව - නිදානය - සම්භවය - ප්‍රභවය - සමුට්ඨානය - ආහාරය - ආලම්බනය - ප්‍රත්‍යය - සමුදය විචාරයි, වෙසෙසින් විචාරයි, අයෝනිශය කෙරෙයි, කැමැති කරවයි, පහදවා නුයි 'කුතෝ පහූතා කලහා විවාද' යනු වේ

පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච - 'පරිදේව' නම්: කැයන්ගේ ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ හෝ භොගව්‍යසනයෙන් හෝ - රෝගව්‍යසනයෙන් හෝ - ශීලව්‍යසනයෙන් හෝ - දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් හෝ - එක්තරා ව්‍යසනයකින් හෝ යුකත වූවහුගේ එක්තරා දුඃඛහෙතුවකින් හෝ පහස්නා ලද්දහුගේ නම කියා හැඬීමක් ගුණ කියා හැඬීමක් හඬන අයුරෙක් ගුණ කියා හඬන අයුරෙක් හඬන බවෙක් ගුණ කියා හඬන බවක් ප්‍රලාපයෙක් විප්‍රලාපයෙක් පුනප්පුනා ලපනයෙක් ලාලපනාකාරයෙක් ලාලපිත බවෙක් වේ ද එය යි. 'සොක' නම්: ඤාතිව්‍යසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහුගේ භොග - රෝග - ශීල - දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහුගේ එක්තරා ව්‍යසනයකින් හෝ යුකත වූවහුගේ එක්තරා දුඃඛහෙතුවකින් සපයී කරන ලද්දහුගේ සොකයෙක් සොකාකාරයෙක් සොක කළ බවෙක් අභ්‍යන්තර සොකයෙක් අභ්‍යන්තරයෙහි පරිසොකයෙක් අභ්‍යන්තරදඝයෙක් අභ්‍යන්තරපරිදහයෙක් සිත දැවෙන අයුරෙක් දෙමන-සෙක් සොක තම්බයි හුලෙක් වේ ද එය යි. 'මච්ඡර' නම්: ආවාසමාච්ඡරිය යැ කුල - ලාභ - වණී - ධම්මාච්ඡරිය යැයි මාච්ඡරිය පවසති. මෙබඳු වූ යම් මසුරු බවෙක් මසුරු ආකාරයෙක් මාච්ඡරියෙන් යුකත බවෙක් සඟවනු කැමැති බවෙක් අනාවරණ බවෙක් කටුකත්වයෙන් සිත හකුළුවන බවෙක් සිත හාත්පසින් ගත්නා ලද බවෙක් වේ ද, මේ මාච්ඡරිය යි කියනු ලැබේ. තවද සකඛිමාච්ඡරිය ද - ධාතු - ආයතන මාච්ඡරිය ද මාච්ඡරිය යැ; ග්‍රාහය මාච්ඡරිය යැයි කියනු ලැබේ නුයි 'පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච' යනු වේ.

මානාතිමානා සහපමුත්තා ච - 'මාන' නම්: මේ ලොව්හි එකෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් - කුලයෙන් - කුලපුත්‍රභාවයෙන් - වණීසම්පදා-යෙන් - ධනයෙන් - අධ්‍යයනයෙන් - කර්මායතනයකින් - ශිල්පායතනයා-කින් විද්‍යාස්ථානයකින් - ශ්‍රුතයෙන් හෝ ප්‍රතිභානයෙන් හෝ එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මානය උපදවයි. 'අතිමාන' නම්: මේ ලොව්හි එකෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන්...එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මෙරමා ඉක්මවා සිතයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

පෙසුණෙය්‍යානි – ඉධෙකච්චෝ පිසුනවාචෝව හොති: ඉතෝ සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමේසං භේදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමේසං අක්ඛාතා අමූසං භේදාය. ඉති සම්භඤ්ඤානං වා භෙත්තා භින්නානං වා අනුප්පදාතා වග්ගාරාමෝ වග්ග-රතෝ වග්ගනන්දී වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඉදං වුච්චති පෙසුණෙය්‍යං; අපිච, දීඝෙ කාරණේති පෙසුණෙය්‍යං උපසංහරති: පියකම්‍යතාය වා භෙදාධිප්පායෝ වා. කථං පියකම්‍යතාය පෙසුණෙය්‍යං උපසංහරති? ඉමිස්ස පියෝ භවිස්සාමි, මිත්තෝ භවිස්සාමි, විස්සාසිකෝ භවිස්සාමි, අබ්භන්තරිකෝ භවිස්සාමි, සුභදයෝ භවිස්සාමීති එවං පියකම්‍යතාය පෙසුණෙය්‍යං උපසංහරති. කථං භෙදාධිප්පායෝ පෙසුණෙය්‍යං උපසංහරති? කථං ඉමේ නානා අස්සු, විනා අස්සු, වග්ගා අස්සු, දුබ්බා අස්සු, දෙවජ්ඣා අස්සු, දෙව පක්ඛා අස්සු, හිපෙජ්‍යයුං න සමාගවෙය්‍යුං, දුක්ඛං න ඵාසු විහරෙය්‍යුන්ති. එවං භෙදාධිප්පායෝ පෙසුණෙය්‍යං උපසංහරතීති – 'මානාතිමානා සහපෙසුනා ච.

කුතෝ පභූතා තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහීති – 'කලහෝ ච විවාදෝ ච පරිදෙවෝ ච සෝකෝ ච මච්ඡරියං ච මානෝ ච අතිමානෝ ච පෙසුණෙය්‍යාදයෝ ඉමේ අවිජ්ජා කිලෙසා කුතෝ පභූතා? කුතෝ ජාතා? කුතෝ සඤ්ජාතා? කුතෝ නිබ්බත්තා? කුතෝ අභිනිබ්බත්තා? කුතෝ පාතුභූතා? කිනිදානා? කිංසමුදයා? කිඤ්ජාතිකා? කිමපභවාති? ඉමෙසං අවිජ්ජානං කිලෙසානං මූලං පුච්ඡති, හෙතුං පුච්ඡති, නිදානං පුච්ඡති, සම්භවං පුච්ඡති, පභවං පුච්ඡති, සමුට්ඨානං පුච්ඡති, ආහාරං පුච්ඡති, ආරම්මණං පුච්ඡති, පච්චයං පුච්ඡති, සමුදයං පුච්ඡති, පපුච්ඡති යාචති අජ්ඣෙසති පසාදෙතීති– **කුතෝ පභූතා තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහීති** ඉඞ්ඝ බ්‍රූහි ආචික්ඛ දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විභජ උත්තානීකරොහි පකාසෙහීති – කුතෝ පභූතා තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහීති.

තෙනාහ සෝ නිම්මිතෝ:

"කුතෝ පභූතා කලහා විවාදා
පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච,,
මානාතිමානා සහපෙසුනා ච
කුතෝ පභූතා තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහී'ති.

11 – 2

පියපභූතා[1] කලහා විවාදා
පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච,
මානාතිමානා සහපෙසුනා ච
මච්ඡෙරසුත්තා කලහා විවාදා
විවාදජාතෙසු ච පෙසුනානි.

1. පියා පභූතා – සු. පියපභූතා – ක්‍යුපෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

'**පෙසුණිකඤ්ච**' නම්: මේ ලොව්හි එකෙක් පෙශුන්‍යවචන ඇත්තේ වෙයි: මෙතැනින් අසා මුත්තේ භෙදය පිණිස එතැන කියන්නේ වෙයි, නොහොත් එතැනින් අසා උත්තේ බිඳීම පිණිස මුත්ට කියන්නේ වෙයි; මෙසේ සමඟ වූවන් හෝ බිඳුනුයේ හිතන්නා වූවන් හෝ භෙදය දැඩි කරනුයේ වගීය (=අසංඝික) සතුටු වූයේ වගී වූවන් කෙරෙහි ඇලුණේ වගී වූවන් දැන සතුටු වනුයේ වගී කරන බස් කියනුයේ වෙයි. මේ පෙසුණිකඤ්ච' යයි කියනු ලැබේ. තවද දෙ කරුණෙකින් පිසුනුබස් එලවා කියයි: ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් හෝ භෙදාධිප්‍රාය ඇත්තේ හෝ ය. කෙසේ ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් පිසුනු කියා ද? යත්: 'මොහුට ප්‍රියයෙමි වෙමි, මිත වඩනුයෙමි වෙමි, විශ්වැසි වෙමි, ඇතුලත් වූයෙමි වෙමි, යහළු වෙමි, මෙයේ ප්‍රිය කැමැති බැවින් පිසුනු කියයි. කෙසේ භෙදාධිප්‍රාය ඇතියේ පිසුනු කියා ද? යත්: 'කෙසේ නම් මොහු නෑතා වන්නාහු ද, වෙත් වන්නාහු ද වගී වන්නාහු ද, විවිධ වන්නාහු ද, දෙ කඩවන්නාහු ද, දෙපක්ෂ වන්නාහු ද, බිඳෙන්නාහු ද, සමඟම නොවන්නාහු ද, දුක සේ නොසුවසේ වසන්නාහු ද'යි මෙසේ භෙද කරන සින් ඇතියේ පිසුනු එලවා කියා නුයි 'මානාතිමානා සඟපෙසුනා ච' යනු වේ.

කුතෝ පහූතා තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි – කලහය ද විවාදය ද පරිදෙවය ද ශොකය ද මාත්සර්‍යය ද මානය ද අතිමානය ද පෙශුන්‍යය ද යන මේ අටකෙලෙස්හු කොතැනින් වූවාහු ද? කොහි උපන්නාහු ද? කොහි හටගත්තාහු ද? කොහි උපන්නාහු ද? කොහි වෙසෙසින් උපන්නාහු ද? කොහි පහළ වූවාහු ද? කුමක් නිදාන – සමුදය – ජාති – ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු ද'යි මේ අටකලෙසුන්ගේ මූලය විචාරයි, හෙතුව – නිදානය සම්භවය – සමුත්ථානය – ආහාරය – ආලම්බනය – ප්‍රත්‍යය විචාරයි, වෙසෙසින් විචාරයි, යාදෙ කෙරෙයි, අධ්‍යෙෂණය කෙරෙයි, (කියනු සඳහා) පහදවා නුයි 'කුතෝ පහූතා තෙ' යනු වේ. **තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි**- වදාළ මැනව්, ප්‍රකාශ කළ මැනව, දෙශනා කළ මැනව, පනවනු මැනව, විස්තරයෙන් තබනු මැනව, විවරණ - විභජන කරනු මැනව, ප්‍රකට කරනු මැනව, ප්‍රකාශ කරනු මැනවැයි 'කුතෝ පහූතා තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි' යනු වේ.

එසින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"**කුතෝ පහූතා කලහා විවාදා** -පෙ- **තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි**"යි

11 - 2

කලහයෝ ද විවාදයෝ ද පරිදෙව - ශොකයෝ ද මාත්සර්‍යයෝ ද මානාතිමානයෝ ද පෙශුන්‍යයෝ ද ප්‍රියවස්තුහු කෙරෙන් උපන්නාහුය. කලහයෝ ද විවාදයෝ ද (පරිදෙව - ශොක - මාන - අතිමාන - පෙශුන්‍යයෝ ද) මාත්සර්‍යයෙහි යෙදුණාහු වෙති. විවාද උපන් කල්හි පිසුනු වචනයෝ වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

පියජාතිකා කලහා විවාදා පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා වාති – පියාති ද්වේ පියා: සත්තා වා සඞ්ඛාරා වා. කතමේ සත්තා පියා? ඉධ යස්ස[1] තේ ඤාතීති අත්ථකාමා හිතකාමා ඵාසුකාමා යෝගක්ඛේමකාමා, මාතා වා පිතා වා භාතා වා භගිනී වා පුත්තෝ වා ධීතා වා භරියා වා අම්බවා වා සඤ්ඤී වා සාලොහිතා වා, ඉමේ සත්තා පියා. කතමේ සඞ්ඛාරා පියා? මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා මනාපිකා ගන්ධා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඵොට්ඨබ්බා, ඉමේ සඞ්ඛාරා පියා. පියං වත්ථුං අලභමානස්සාපි කලහං කරොන්ති. අවිජ්ජමානෙපි කලහං කරොන්ති අවිජ්ජමානෙපි කලහං කරොන්ති. පියං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිනොපි කලහං කරොන්ති. විපරිණාමෙන්තෙපි කලහං කරොන්ති. විපරිණතෙපි කලහං කරොන්ති. පියං වත්ථුං අලභමානස්සාපි විවදන්ති. අවිජ්ජමානෙපි විවදන්ති. අවිජ්ජමානෙපි විවදන්ති. පියං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිනොපි විවදන්ති. විපරිණාමෙන්තෙපි විවදන්ති. විපරිණතෙපි විවදන්ති. පියං වත්ථුං අලභමානස්සාපි පරිදෙවන්ති. අවිජ්ජමානෙපි පරිදෙවන්ති. අවිජ්ජමානෙපි පරිදෙවන්ති. පියං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිනොපි පරිදෙවන්ති. විපරිණාමෙන්තෙපි පරිදෙවන්ති. විපරිණතෙපි පරිදෙවන්ති. පියං වත්ථුං අලභමානස්සාපි සොචන්ති. අවිජ්ජමානෙපි සොචන්ති. අවිජ්ජමානෙපි සොචන්ති. පියං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිනොපි සොචන්ති. විපරිණාමෙන්තෙපි සොචන්ති. විපරිණතෙපි සොචන්ති. පියං වත්ථුං රක්ඛන්ති ගොපෙන්ති පරිග්ගණ්හන්ති මමායන්ති මච්ඡරායන්ති.

මානාතිමානා සහමච්ඡරා වාති – පියං වත්ථුං නිස්සාය මානං ජනෙන්ති. පියං වත්ථුං නිස්සාය අතිමානං ජනෙන්ති. කථං පියං වත්ථුං නිස්සාය මානං ජනෙන්ති? "මයං ලාභිනො මනාපිකානං රූපානං සද්දානං ගන්ධානං රසානං ඵොට්ඨබ්බානං. ඉමේ පනඤ්ඤෙ න ලාභිනො මනාපිකානං රූපානං සද්දානං ගන්ධානං රසානං ඵොට්ඨබ්බාන"න්ති එවං පියං වත්ථුං නිස්සාය මානං ජනෙන්ති. කථං පියං වත්ථුං නිස්සාය අතිමානං ජනෙන්ති? "මයං ලාභිනඤ්ච මනාපිකානඤ්ච රූපානඤ්ච සද්දානඤ්ච ගන්ධානඤ්ච රසානඤ්ච ඵොට්ඨබ්බානඤ්ච. ඉමේ පනඤ්ඤෙ න ලාභිනො මනාපිකානඤ්ච රූපානඤ්ච සද්දානඤ්ච ගන්ධානඤ්ච රසානඤ්ච ඵොට්ඨබ්බාන"න්ති එවං පියං වත්ථුං නිස්සාය අතිමානං ජනෙන්ති.

පෙසුඤ්ඤන්ති – ඉධෙකච්චෙ පිසුණවාචෙ හොති: ඉතො සුත්වා අමුත්ර අඛ්‍යාතා ඉමේසඤ්ඤාය -පෙ- එවං ඛෝ භික්ඛවෙ පියජාතිකා පෙසුඤ්ඤං උපසංහරතීති 'මානාතිමානා සහමච්ඡරා ච.'

මච්ඡෙරයුත්තා කලහා විවාදා'ති – කලහෙ ච විවාදෙ ච පරිදෙවෙ ච සොකෙ ච මානෙ ච අතිමානෙ ච පෙසුඤ්ඤඤ්චාති ඉමේ සත්ත කිලෙසා මච්ඡරියෙ යුත්තා පයුත්තා ආයුත්තා සමායුත්තාති - 'මච්ඡෙරයුත්තා කලහා විවාදා.'

---

1. යස්ස - සී॰ 11

Free Distribution www.aathaapi.org

පියප්පභූතා කලහා විවාදා පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච – 'පියා' යනු: ප්‍රියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්ත්වයෝ ද සංස්කාරයෝ දැයි. කවර සත්ත්වයෝ ප්‍රියයෝ ද යත්? මෙලොව මවු හෝ පියා හෝ බෑයා හෝ බැනැණිය හෝ පුතා හෝ දූ හෝ මිතුරෝ හෝ යහළුවෝ හෝ නෑයෝ හෝ ඔහුට වැඩ කැමැති වූ හිත කැමැති වූ සුව කැමැති වූ යොගක්ෂේමය කැමැති වූ යම් කෙනෙක් වෙත් ද මේ සත්ත්වයෝ ප්‍රියයෝ වෙත්. කවර සංස්කාරයෝ ප්‍රියයෝ ද යත්? මනවඩන රූපයෝ මනවඩන ශබ්දයෝ මනවඩන ගන්ධයෝ මනවඩන රසයෝ මනවඩන ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යැ, මේ සංස්කාරයෝ ප්‍රිය වෙත්. ප්‍රියවස්තුව 'අසිද ගනිති' සැක ඇත්තාහු ද කලහ කෙරෙති, අසිදුනා කල්හි දු කලහ කෙරෙති, අසිදගත් කල්හි දු කලහ කෙරෙති, ප්‍රියවස්තුව 'පෙරැලෙති' සැක ඇත්තාහු ද – පෙරැලෙන කල්හි දු පෙරැළුණු කල්හි දු කලහ කෙරෙති, ප්‍රියවස්තුව 'අසිද ගනිති' සැක ඇත්තාහු ද විවාද කෙරෙති, අසිදුනා කල්හි දු – අසිදගත් කල්හි දු – ප්‍රියවස්තුව 'පෙරැලෙති' සැක ඇත්තාහු ද – පෙරැලෙන කල්හි දු – පෙරැළුණු කල්හි දු විවාද කෙරෙත්. ප්‍රියවස්තුව 'අසිද ගනිති' සැක ඇත්තාහු ද පරිදෙවනා කෙරෙති, අසිදුනා කල්හි දු අසිදගත් කල්හි දු – ප්‍රියවස්තුව 'පෙරැලෙති' සැක ඇත්තාහු ද - පෙරැලෙන කල්හි දු – පෙරැළුණු කල්හි දු පරිදෙවනා කෙරෙත්. ප්‍රියවස්තුව 'අසිද ගනිති' සැක ඇත්තාහු ද ශොක කෙරෙති, අසිද ගන්නා කල්හි දු – අසිදගත් කල්හි දු – ප්‍රියවස්තුව 'පෙරැලෙති' සැක ඇත්තාහු ද - පෙරැලෙන කල්හි දු – පෙරැළුණු කල්හි දු ශොක කෙරෙත්. ප්‍රියවස්තුව රකිති, ගොපනය කෙරෙති, අයත් කෙරෙති, මමායන කෙරෙති, මසුරු කෙරෙත්.

මානාතිමානා සහපෙසුනා ච – ප්‍රියවස්තුව නිසා මානය උපදවති ප්‍රියවස්තුව නිසා අතිමානය උපදවත්. කිසෙයින් ප්‍රියවස්තුව නිසා මානය උපදවති? යත්: 'අපි මනවඩන රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ලබන සුල්ලම්හ, එහෙත් මේ අන්‍යයෝ මනවඩන රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් නො ලබන සුල්ලහ'යි මෙසේ ප්‍රියවස්තුව නිසා මානය උපදවත්. කෙසේ ප්‍රියවස්තුව නිසා අතිමානය උපදවති? යත් 'අපි මන වඩන රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ලබන සුලල්ම්හ, මේ අන්‍යයෝ වැලිත් මනවඩන රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් නො ලබන සුල්ලහ'යි මෙසේ ප්‍රියවස්තුව නිසා අතිමානය උපදවත්. **පෙසුණන්ති** – මෙහි එකෙක් පිසුනුබස් කියනුයේ වෙයි: මෙතැනින් අසා මොවුන්ගේ හෙදය පිණිස එතැන කියන්නේ වෙයි ..මෙසේ බිඳුවන අදහස් ඇතියේ පිසුනුබස් එළවා කියා නුයි 'මානාතිමානා සහපෙසුනා ච' යනු වේ.

මවෙජරයුත්තා කලහා විවාදා – කලහය ද විවාදය ද පරිදෙවය ද ශොකය ද මානය ද අතිමානය ද පෙශුන්‍යය ද යන සපත කෙලෙසයෝ මාත්සර්‍යයෙහි යෙදුණාහු අත්හැරීමින් යෙදුණාහු හාත්පසින් යෙදුණාහු වෙසෙසින් යෙදුණාහු නුයි 'මවෙජරයුත්තා කලහා විවාදා'යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විවාදජාතෙසු ව පෙසුණානීති - 'විවාදෙ ජාතෙ සඤ්ජාතෙ නිබ්බත්තෙ අභිනිබ්බත්තෙ පාතුභූතෙ පෙසුඤ්ඤං උපසංහරන්ති: ඉතො සුත්වා අමුත්ර අක්ඛායන්ති ඉමස්ස භෙදාය. අමුත්ර වා සුත්වා ඉමෙසං අක්ඛායන්ති අමූසං භෙදාය. ඉති සම්භින්නානං වා භෙත්තාරෝ භින්නානං වා අනුප්පදාතාරෝ වග්ගාරාමා වග්ගරතා වග්ගනන්දී වග්ගකරණිං වාචං භාසිතාරෝ හොන්ති. ඉදං වුච්චති පෙසුඤ්ඤං. අපිච, දුවිහි කාරණෙහි පෙසුඤ්ඤං උපසංහරන්ති: පියකම්යතාය වා භෙදාධිප්පායා වා. කථං පියකම්යතාය පෙසුඤ්ඤං උපසංහරන්ති? ඉමස්ස පියා භවිස්සාමි, මනාපා භවිස්සාමි, විස්සාසිකා භවිස්සාමි, අබ්භන්තරිකා භවිස්සාමි, සුභදයා භවිස්සාමීති. එවං පියකම්යතාය පෙසුඤ්ඤං උපසංහරන්ති. කථං භෙදාධිප්පායා පෙසුඤ්ඤං උපසංහරන්ති? කථං ඉමෙ ඤාතා අස්සු, විනා අස්සු, වග්ගා අස්සු, දෙවඩ්ඪා අස්සු, දෙවජ්ඣා අස්සු, දෙව පක්ඛා අස්සු, භිජ්ජියත්ථා න සම්ගච්ඡෙය්යුං, දුක්ඛං න ඵාසු විහරෙය්යුන්ති. එවං භෙදාධිප්පායා පෙසුඤ්ඤං උපසංහරන්තීති - 'විවාද-ජාතෙසු ව පෙසුණානි'

"පියපහූනා කලහා විවාදා
පරිදෙවසොකා සහදිට්ඨිරා ව,
මානාතිමානා සහපෙසුනා ච
මච්ඡරියුත්තා කලහා විවාදා
විවාදජාතෙසු ච පෙසුණානී"ති.

11 - 8

පියා සු ලොකස්මිං කුතොනිදානා
යෙ වාපි[1] ලොභා විවරන්ති ලොකෙ,
ආසා ච නිච්ඡා ච කුතො නිදානා
යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති.

පියා සු ලොකස්මිං කුතොනිදානාති - පියා කුතො නිදානා, කුතො ජාතා, කුතො සඤ්ජාතා, කුතො නිබ්බත්තා, කුතො අභිනිබ්බත්තා, කුතො පාතුභූතා, කිනනිදානා, කිංසමුදයා, කිඤ්ජාතිකා, කිම්පභවාති පියානං මූලං පුච්ඡති -පෙ- සමුදයං පුච්ඡති පපුච්ඡති යාචති අජ්ඣෙසති[2] පත්ථෙතීති- 'පියා සු ලොකස්මිං කුතොනිදානා.'

1. වාපි - PTS 2. අජ්ඣෙසතීති - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

විවාදජාතෙසු ච පෙසුනානි - විවාදය උපන් කල්හි හටගත් කල්හි නිපත් කල්හි වෙසෙසින් නිපත් කල්හි පහළ වූ කල්හි පිසුනුබස් එළවා කියති: මෙතැනින් අසා මොවුන්ගේ භෙදය පිණිස එතැන කියති, එතැනින් ගෝ අසා ඔවුන්ගේ භෙදය පිණිස මොවුන්ට කියති: මෙසේ සමඟ වූවන් හෝ බිඳින්නාහු නොද වූවන්ගේ ගෝ භෙදය දැඩි කරන්නාහු වෛර කැමැති වූවාහු වෛර විෂමයි ඇලුණාහු වෛර විමට සතුටු වන්නාහු වෛර කරන බස් කියන්නාහු වෙත්. මේ 'පෙසුඤ්ඤ'යි කියනු ලැබෙයි. තවද දෙකරුණෙකින් පිසුනු කියති: ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් ගෝ භෙදාධිප්‍රායයෙන් හෝ යැ. කිසෙයින් ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් පිසුනු කියති? යත්: මොහුට ප්‍රිය වමිහ. මනාප වමිහ, විස්වැසි වමිහ, ආභ්‍යන්තරික වමිහ, සුහෘද් වමිහ'යි මෙසේ ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් පෙශුන්‍යවචන කියත්. කිසෙයින් භෙදාධිප්‍රාය ඇත්තාහු පිසුනුබස් එළවා කියති යත්? 'කෙසේ නම් මොහු නානා වන්නාහු ද වෙන් වන්නාහු ද වෛර වන්නාහු ද අධික වන්නාහු ද දෙකඩ වන්නාහු ද දෙ පක්ෂ වන්නාහු ද බිඳෙන්නාහු ද සමාගම් නො වන්නාහු ද දුකසේ නො සුවසේ වාසය කරන්නාහු ද'යි මෙසේ භෙදාධිප්‍රායයෙන් පෙශුන්‍ය කියත් නුයි 'විවාදජාතෙසු ච පෙසුනානි' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"පියරූපහුතා -පෙ- විවාදජාතෙසු ච පෙසුනානි"යි.

11 - 8

ලොවැ ප්‍රියවස්තූහු කොයින් උපන්නාහු ද? තොහොත් කුමක් හෙතු කොට ඇත්තාහු ද? තවද ලොවැ ක්ෂත්‍රියාදි යම් කෙනෙක් ලෝභය හෙතු-කොටගෙන හැසිරෙත් නම්, (ඒ ලෝභය කුමක් හෙතු කොට ඇත්තේ ද? ආශාවත් (ඒ ආශාවගේ) සමෘද්ධියත් කොයින් උපන්නාහු ද? (කුමක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද?) යම් ධර්ම කෙතෙක් සත්ත්වයා හට පරලොවැ පිහිට පිණිස වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ කොයින් උපන්නාහු ද? (කුමක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද?)

පියා සු ලෝකස්මිං කුතොනිදානා - ප්‍රියවස්තූහු කුමක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද? කොයින් උපන්නාහු ද? කොයින් හටගත්තාහු ද? කෙයින් නිපත්නාහු ද? කොයින් වෙසෙයින් නිපත්නාහු ද? කොයින් පහළ වූවාහු ද? කුමක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද? කුමක් උත්පත්ති කොට ඇත්තාහු ද? කුමක් ජාති කොට ඇත්තාහු ද? කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු දැයි ප්‍රියවස්තූන්ගේ මූලය විචාරති...සමුදය විචාරති, ප්‍රභවුස්ති අඤ්ඤාණ කෙරෙති පඤ්ඤවන් නුයි 'පියා සු ලෝකස්මිං කුතෝ-නිදානා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙ වාපි ලොගා විවරන්ති ලොකෙති-'යෙ වාපී'ති ඛත්තියා ච බ්‍රාහ්මණා ච වෙස්සා ච සුද්දා ච ගහට්ඨා ච පබ්බජිතා ච දෙවා ච මනුස්සා ච; **ලොභාති** යො ලොභො ලුබ්භනා ලුබ්භිතත්තං සාරාගො සාරජ්ජනා සාරජ්ජිතත්තං අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං[a] **විවරන්තීති** විවරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති; **ලොකෙති** අපායලොකෙ මනුස්සලොකෙ දෙවලොකෙ ඛන්ධලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙති- 'යෙ වාපි ලොභා විවරන්ති ලොකෙ.'

ආසා ච නිට්ඨා ච කුතොනිදානාති – 'ආසා ච නිට්ඨා ච කුතොනිදානා කුතො ජාතා කුතො සඤ්ජාතා කුතො නිබ්බත්තා කුතො අභිනිබ්බත්තා කුතො පාතුභූතා කින්නිදානා කිංසමුදයා කිඤ්ජාතිකා කිමපභවා,ති ආසාය ච නිට්ඨාය ච මූලං පුච්ඡති -පෙ- සමුදයං පුච්ඡති, පපුච්ඡති යාවති අපෙක්ඛසි[1] පහාදෙතීති – 'ආසා ච නිට්ඨා ච කුතොනිදානා.'

යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්තීති – යෙ නරස්ස පරායනා හොන්ති. දීපා හොන්ති, තාණා හොන්ති, ලෙනා හොන්ති, සරණා හොන්ති, තරො නිට්ඨා පරායනො හොතීති[2] 'යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති.'

කෙනාහ සො නිම්මිතො:

"පියා සු ලොකස්මිං කුතොනිදානා
යෙ වාපි[3] ලොභා විවරන්ති ලොකෙ,
ආසා ච නිට්ඨා ච කුතොනිදානා
යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්තී"ති

11 - 4

ඡන්දනිදානාති පියානි ලොකෙ
යෙ වාපි[3] ලොභා විවරන්ති ලොකෙ,
ආසා ච නිට්ඨා ච ඉතොනිදානා
යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති.

ඡන්දනිදානානි පියානි ලොකෙති – 'ඡන්දෙ'ති යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දෙ කාමරාගො කාමනන්දි කාමනන්දා කාමසිනෙහො කාමපරිළාහො කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං කාමොඝො කාමයොගො කාමූපාදානං කාමච්ඡන්දනීවරණං. අපිච, පඤ්ච ඡන්දා: පරියෙසනච්ඡන්දෙ පටිලාභච්ඡන්දෙ පරිභොගච්ඡන්දෙ සන්නිධිච්ඡන්දෙ විස්සජ්ජනච්ඡන්දෙ. කතමො පරියෙසනච්ඡන්දෙ? ඉධෙකච්චො අපෙක්ඛසිනොයෙව අත්ථිකො ඡන්දජාතො රූපෙ පරියෙසති. සද්දෙ-ගන්ධෙ රසෙ - ඵොට්ඨබ්බෙ පරියෙසති. අයං පරියෙසනච්ඡන්දෙ. කතමො පටිලාභච්ඡන්දෙ? ඉධෙකච්චො අපෙක්ඛසිනොයෙව අත්ථිකො ඡන්දජාතො රූපෙ පටිලභති. සද්දෙ - ගන්ධෙ - රසෙ - ඵොට්ඨබ්බෙ පටිලභති. අයං පටිලාභච්ඡන්දෙ.

---

a ධම්මසඞ්ගණී - චිත්තුප්පාදකණ්ඩ

1 අපෙක්ඛිංසති සීමු. II 2. නිට්ඨාපරායනා හොන්තීති - මජ්ඣං, සීමු II.
3. යෙ වා පි - සභා, PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙ වාපි ලොභා විවරන්ති ලොකෙ - 'යෙ වා පි' යනු: ක්ෂත්‍රියයෝ ද බ්‍රාහ්මණයෝ ද වෛශ්‍යයෝ ද ශූද්‍රයෝ ද ගෘහස්ථයෝ ද ප්‍රව්‍රජිතයෝ ද දෙවියෝ ද මනුෂ්‍යයෝ ද; **ලොභා** - යම් ලොභයෙක් ලෝභ කරන අයුරෙක් ලෝභ කරන බවෙක් ඇලීමෙක් ඇලෙන අයුරෙක් ඇලුණු බවෙක් දැඩි ලෝභ යෙක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද; **විවරන්ති** - හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියව් පවත්වති පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත්; **ලොකෙ** - අපායලෝකයෙහි මනුෂ්‍ය - දෙව - සකඛ - ධාතු - ආයතනලෝකයෙහි හුයි 'යෙ වාපි ලොභා විවරන්ති ලොකෙ' යනු වේ.

ආසා ච නිධා ච කුතොනිදානා - ආශාව ත් ආශාසමෘද්ධිය ත් කුමන හෙතු ඇත්තාහු ද? කොයින් උපන්නාහු ද? කොයින් හටගත්තාහු ද? කොයින් නිපන්තාහු ද? කොයින් හැඟුණාහු ද? කොයින් පහළ වූවාහු ද? කුමක් නිදාන කොට - කුමක් සමුදය කොට - කුමක් ජාති කොට - කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු ද'යි ආශාවේ ත් ආශාසමෘද්ධිය ගේ ත් මූලය විචාරති...සමුදය විචාරති, ප්‍රභවුස්ති අයැදියි අඛ්‍යෙෂණ කෙරෙති පහදවත් හුයි 'ආසා ච නිධා ච කුතොනිදානා' යනු වේ.

යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති - යම් ධර්ම කෙනෙක් සත්ත්වයා හට (පරලොවට) පිහිට වෙත් ද ප්‍රතිෂ්ඨා වෙත් ද ත්‍රාණ වෙත් ද රක්ෂාස්ථාන වෙත් ද සරණ වෙත් ද. මිනිසා ඒ සමෘද්ධිය පරායණ කොට ඇත් හුයි - 'යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති' යනු වේ.

එයින් කීහ, ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"පියා සු ලොකස්මිං -පෙ- යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති"යි

11 - 4

ලොව්හු ප්‍රියවස්තූහු කාමවිඡන්දය නිදාන කොට ඇත්තාහුය, තවද ලොව යම් කෙනෙක් ලොභය හෙතු කොට හැසිරෙත් ද, (ඔවුන්ගේ ඒ ලොභයත් කාමවිඡන්දය හෙතු කොට ඇත්තේය,) ආශාව ත් ආශා සමෘද්ධියත් මේ කාමවිඡන්දය ම නිදාන කොට ඇත්තාහු ය, යම් ධර්ම කෙනෙක් සත්ත්වයා හට පරලොව පිහිට පිණිස වෙත් නම්, (ඔහු ද කාමවිඡන්දයෙන් ම උපන්නාහු සි.)

ඡන්දනිදානානි පියානි ලොකෙ - 'ඡන්ද' නම්: කාමවස්තූන් කෙරෙහි යම් කාමවිඡන්දයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දියෙක් කාමතෘෂ්ණයෙක් කාමස්නෙහයෙක් කාමපරිදාහයෙක් කාමමූර්ඡාවෙක් කාමයන්හි ගැලීමෙක් කාමෙෂණයෙක් කාමයොගයෙක් කාමොපාදානයෙක් කාමච්ඡන්දනීවරණයෙක් වේ ද, එයයි; තවද ඡන්ද පසෙකි: පර්යේෂණ (=සෙවීම)ඡන්දය, ප්‍රතිලාභඡන්දය, පරිභොගඡන්දය, සන්නිධි (=රැස්කිරීම) ඡන්දය, විසර්ජන (=විය දැම් කිරීම) ඡන්දය දැයි; එහි පර්යේෂණඡන්දය කවරේ ද? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලද්දේ මැ අර්ථී වූයේ හටගත් ඡන්දය ඇත්තේ රූපයන් සොයයි, ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් සොයයි, මේ පර්යේෂණඡන්ද යයි. ප්‍රතිලාභඡන්දය කවරේ ද? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලද්දේ මැ අර්ථී වූයේ හටගත් ඡන්දය ඇත්තේ රූපයන් ලබයි, ශබ්ද-ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ලබයි, මේ ප්‍රතිලාභඡන්ද යයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමෝ පරිභොගවජ්ජෝ? ඉධෙකච්චෝ අපේක්ඛාසිතෝ යේව අත්ථිකෝ ඡන්දජාතෝ රූපේ පරිභුඤ්ජති, සද්දේ ගන්ධේ රසේ ඵොට්ඨබ්බේ පරිභුඤ්ජති. අයං පරිභොගවජ්ජෝ. කතමෝ සන්නිධිවජ්ජෝ? ඉධෙකච්චෝ අපේක්ඛාසිතෝයේව අත්ථිකෝ ඡන්දජාතෝ ධනසන්නිචයං කරෝති ආපදාසු නවිස්සතීති; අයං සන්නිධිවජ්ජෝ. කතමෝ විසජ්ජනවජ්ජෝ? ඉධෙකච්චෝ අපේක්ඛාසිතෝයේව අත්ථිකෝ ඡන්දජාතෝ ධනං විස්සජ්ජෙති හත්ථාරොහානං අස්සාරොහානං රථිකානං ධනුග්ගහානං පත්තිකානං 'ඉමේ මං රක්ඛිස්සන්ති ගොපිස්සන්ති සමපරිවාරෙස්සන්ති'ති. අයං විස්සජ්ජනවජ්ජෝ. **පියාණීති** ද්වේ පියා: සත්තා වා සඞ්ඛාරා වා -පෙ- ඉමේ සත්තා පියා -පෙ- ඉමේ සඞ්ඛාරා පියා; **ඡන්දනිදානානි පියානි ලොකෙති** පියා ඡන්දනිදානා ඡන්දසමුදයා ඡන්දජාතිකා ඡන්දපභවාති - 'ඡන්දනිදානානි පියානි ලොකෙ.'

යෙ චාපි ලොභා විචරන්ති ලොකෙති - 'යෙ චාපී'ති ඛත්තියා ච බ්‍රාහ්මණා ච වෙස්සා ච සුද්දා ච ගහට්ඨා ච පබ්බජිතා ච දෙවා ච මනුස්සා ච; **ලොභාති** යෝ ලොභෝ ලුබ්භනා ලුබ්භිතත්තං සාරාගෝ සාරජ්ජනා සාරජ්ජිතත්තං අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **විචරන්තීති** විචරන්ති විහරන්ති ඉරියන්ති වත්තෙන්ති පාලෙන්ති යපෙන්ති යාපෙන්ති; **ලොකෙති** අපායලොකෙ -පෙ- අායතනලොකෙති - 'යෙ චාපි ලොභා විචරන්ති ලොකෙ.'

ආසා ච නිට්ඨා ච ඉමෙසං නිද්ධනාති -- 'ආසා' වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **නිට්ඨාති** ඉධෙකච්චෝ රූපේ පරියෙසනෙනා රූපං පටිලභති, රූපනිට්ඨෝ හොති. සද්දේ- ගන්ධේ රසෙ - ඵොට්ඨබ්බේ, කුලං, ගණං, ආවාසං, ලාභං, යසං, පසංසං, සුඛං, චීවරං, පිණ්ඩපාතං, සෙනාසනං, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං, සුත්තන්තං, විනයං, අභිධම්මං, ආරඤ්ඤිකඞ්ගං, පිණ්ඩපාතිකඞ්ගං, පංසුකූලිකඞ්ගං, තෙචීවරිකඞ්ගං, සපදානචාරිකඞ්ගං, ඛලුපච්ඡාභත්තිකඞ්ගං, නෙසජ්ජිකඞ්ගං, යථාසන්ථතිකඞ්ගං, පඨමජ්ඣානං, දුතියජ්ඣානං, තතියජ්ඣානං, චතුත්ථජ්ඣානං ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිං, විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තිං, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිං, පරියෙසනෙනා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිං පටිලභති. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිනිට්ඨෝ හොති.

1 "ආසාය කතෙ[1] ඛෙත්තං බීජං ආසාය වප්පති
ආසාය වාණිජා යන්ති සමුද්දං ධනහාරකා;
යාය ආසාය තිට්ඨාමි[2] සා මේ ආසා සමිජ්ඣතු"ති[3]c

---

a. ධම්මසඞ්ගණී - විභඞ්ගපකරණෙ.b ධම්මසඞ්ගණී නිද්දෙසපකරණෙ
1. කතෙතෙ - මනුප. 2. තිට්ඨාමි - සී॥. II. පතිට්ඨාමි - සෘ.
3. සමිජ්ඣතීති - සී॥ II. PTS. c. ථෙරගාථා - 10. 1. 1.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිභොගච්ඡන්දය කවරෙ යත්: මේහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයේ මෑ අර්ථී වූයේ හවගත් ඡන්දය ඇත්තේ රූපයන් පරිභොග කෙරෙයි, ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් පරිභොග කෙරෙයි, මේ පරිභොගච්ඡන්ද යයි. සන්නිධිඡන්දය කවරෙ යත්? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයේ මෑ අර්ථී වූයේ හවගත් ඡන්දය ඇත්තේ 'එපතෙහි වත්නේගැ' සි බන රැස් කෙරෙයි, මේ සන්නිධිඡන්ද යයි, විඝාජජනච්ඡන්දය කවරෙ යත්? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයේ මෑ අර්ථී වූයේ හවගත් ඡන්දය ඇත්තේ 'මොවුහු මා රක්‍ෂණ ගොපනය කරත්නාහුය, පිරිවරා සිටිත්නාහ'යි ඇතැරුවන්ට අසරුවන්ට රිඹුදුරන්ට දුනුවාවන්ට පාබලසෙනඟට බනය වියදම් කරයි, මේ විඝජීනච්ඡන්ද යයි. **පියානි** - ප්‍රියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්ත්වයෝ හෝ සංඝාරයෝ හෝ යැ;...මේ ප්‍රියවූ සංස්කාරයෝ සි. **ඡන්දනිදානානි පියානි ලෝකෙ** - ප්‍රිය වූ සත්ත්ව - සංස්කාරයෝ ඡන්දය නිදාන කොට ඇත්නාහුය, ඡන්දය උත්පත්ති කොට ඇත්නාහුය, ඡන්දය ජාති කොට ඇත්නාහුය, ඡන්දය ප්‍රභව කොට ඇත්නාහු නුසි 'ඡන්දනිදානානි පියානි ලොකෙ' යනු වේ.

යෙ වාපි ලොභා විචරන්ති ලෝකෙ - 'යෙ වාපි' යනු: ක්‍ෂත්‍රියයෝ ද බ්‍රාහ්මණයෝ ද වෛශ්‍යයෝ ද ගැහැවියෝ ද පැවිද්දේ ද දෙවියෝ ද මිනිස්හු ද; **ලොභා** - යම් ලොභයෙක් ලොභාකාරයෙක් ලොභ කරන බවෙක් ඇලීමෙක් ඇලෙන අයුරෙක් ඇලුණු බවෙක් අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූල-යෙක් වේ ද එයයි. **විචරන්ති** - හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියවු පවත්වති, වැටෙති රැකෙති යැපෙති යාපනය වෙත්; **ලෝකෙ** - අපායලොකයෙහි.... ආයතනලොකයෙහි නුසි 'යෙ වාපි ලොභා විචරන්ති ලොකෙ' යනු වේ.

ආසා ච නිට්ඨා ච ඉඤ්ඣා නිදානා - 'ආසා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි. යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවෙක් ලොභ සඛ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි; **නිට්ඨා** - මෙලොව් එකෙක් රූපයන් සොයනුයේ රූපය ලබයි, රූපසමෘද්ධිය ඇත්තේ වෙයි, ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්-කුලය - ගණයා - ආවාසය - ලාභය යශස් - ප්‍රශංසාව - සුඛය - චීවර-පිණ්ඩපාත - සෙනාසන - ගිලන්පසඛෙහෙත්පිරිකර - සූත්‍රාන්තය - විනය-අභිධර්මය -ආරණ්‍යකාඞ්ගය -පිණ්ඩපාතිකාඞ්ගය - පංසුකූලිකාඞ්ගය-ඍතුවිවර-කාඞ්ගය - සපදානචාරිකාඞ්ගය - ඛලුපච්ඡාභත්තිකාඞ්ගය - නෙසජ්ජිකාඞ්ගය-යථාසන්නතිකාඞ්ගය - ප්‍රථමධ්‍යානය - දවිතීය - තෘතීය - චතුර්ථධ්‍යානය-ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිය - විඤ්ඤානඤ්චායතන - ආකිඤ්චඤ්ඤායතන-නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිය සොයනුයේ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-යතන සමාපත්තිය ලබයි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමාපත්ති සමෘද්ධිය ඇත්තේ වේ.

1. ආශාව හෙතු කොට (ගොවියා) කෙත සාසි, ආශාව හෙතු කොට බිජුවට වපුරනු ලැබෙයි, ධනය රැස්කර ගත්නා වූ වෙලෙන්දේ ආශාව හෙතු කොට (නැවින්) මුහුදට යෙති, යම් ආශාවකින් මම මෙහි සිටිමි නම්, ඒ මාගේ ආශාව සමෘද්ධ වේව'යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

ආසාය සමිද්ධි වුච්චතෙ[1] නිට්ඨා; ආසා ච නිට්ඨා ච ඉතොනිදානාති ආසා ච නිට්ඨා ච ඉතො ජාතනිදානා ජාතසමුදයා ජාතජාතිකා ජාතපභවාති– ආසා ච නිට්ඨා ච ඉතොනිදානා.

සය සම්පරායාය නරස්ස හොනතීති – යෙ නරස්ස පරායනා හොනති, දීපා හොනති, තාණා හොනති, ලෙනා හොනති, සරණා හොනති. නරො නිට්ඨා පරායනතො හොතීති[2] – යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොනති.

තෙනාහ භගවා:

"ජාතනිදානානි පියානි ලොකෙ
යෙ වාපි ලොභා විචරනති ලොකෙ,
ආසා ච නිට්ඨා ච ඉතොනිදානා
යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොනතී"ති.

11 - 5

ජානෙ නු ලොකසමිං කුතොනිදානෙ
විනිච්ඡයා වාපි කුතො පහූතා,
කොඨො මොසවජ්ජඤ්ච කථඞ්කථා ච
යෙ වාපි[3] ධම්මා සමණෙන වුත්තා.

ජානෙ නු ලොකසමිං – කුතොනිදානොති – ජානෙ කුතොනිදානෙ කුතො ජාතො කුතො සඤ්ජාතො කුතො නිබ්බත්තො කුතො අභිනිබ්බත්තො කුතො පාතුභූතො කිනනිදානො කිංසමුදයො කිඤ්ජාතිකො කිම්පභවොති ජාතස්ස මූලං පුච්ඡති –පෙ– සමුදයං පුච්ඡති පවුච්ඡති යාවති අජ්ඣගා[4] පසාදෙතීති – ජානෙ නු ලොකසමිං කුතොනිදානෙ.

විනිච්ඡයා වාපි කුතො පහූතාති – විනිච්ඡයා කුතො පහූතා කුතො ජාතා කුතො සඤ්ජාතා කුතො නිබ්බත්තා කුතො අභිනිබ්බත්තා කුතො පාතුභූතා කිනනිදානා කිංසමුදයා කිඤ්ජාතිකා කිම්පභවාති විනිච්ඡයානං මූලං –පෙ– සමුදයං පුච්ඡති පවුච්ඡති යාවති අජ්ඣගා පසාදෙතීති– විනිච්ඡයා වාපි කුතො පහූතා.

කොඨො මොසවජ්ජඤ්ච කථඞ්කථා වාති 'කොඨො'ති – යො එවරූපො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො, දොසො පදොසො සම්පදොසො, චිත්තස්ස බ්‍යාපත්ති මනොපදොසො, කොඨො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං, දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං, බ්‍යාපත්ති බ්‍යාපජ්ජනා බ්‍යාපජ්ජිතත්තං, පිරොධො පටිවිරොධො වණ්ඩිකකං අප්පුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස a; **මොසවජ්ජං** වුච්චති මුසාවාදෙ, **කථංකථා** වුච්චති විචිකිච්ඡා'ති – කොඨො මොසවජ්ජඤ්ච කථංකථා ච.

---

1. වුච්චති – ස්‍යා. 2. නිට්ඨා පරායනා හොනතීති– මජ්ඣං. නිට්ඨා හොනති පරායණා හොනති – සීමු II.
3. වාපි– ස්‍යා. PTS. ස. 4. අජ්ඣගාසති සීමු. II.
a. ධම්මෙසඩ්ඩහණේ – නිදෙසපාඨෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ආශාසමාධිය 'නිට්ඨා, (ඵලනිප්පත්ති) යදි කියනු ලැබේ. **ආසා ච නිට්ඨා ච ඉඤ්ජිතානිදානා** - ආශාවත් නිෂ්ඨාව (-සම්භාදිය) ත් මේ (රූපඡඤ්ඤාදි) ඡන්දය නිදාන කොට ඇත්තාහුය, ඡන්දය උත්පත්ති කොට- ඡන්දය ජාති කොට - ඡන්දය ප්‍රභව කොට ඇත්තාහ තුයි 'ආසා ච නිට්ඨා ච ඉඤ්ජිතනිදානා' යනු වේ.

යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති - යම් ධර්ම කෙනෙක් සත්ත්වයා හට පරායණ වෙත් ද, ප්‍රතිෂ්ඨා වෙත් ද, ත්‍රාණ වෙත් ද, රක්ෂාස්ථාන වෙත් ද, සරණ වෙත් ද, මිනිසා ඒ ආශාසමාධිය පරායණ කොට ඇත් තුයි 'යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"ඡන්දනිදානානි -පෙ- යෙ සම්පරායාය නරස්ස හොන්ති"සි.

11 - 5

ලොවැ කාමච්ඡන්ද තෙමේ කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද? (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි) විතර්කවයයෝ හෝ කොයිබින් උපන්නාහු ද? ක්‍රෝධය ත් මෘෂාවාදයත් විවිකිත්සාව ත් බුද්ධශ්‍රමණයන් විසින් දෙසූ යම් අකුශලධර්ම කෙනෙකුත් වෙත් සැම, ඔවුහු ත් කොයිබින් උපන්නාහු ද?

ඡන්දෝ නු ලොකස්මිං කුතොනිදානෝ - කාමච්ඡන්ද තෙමේ කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද? කොතැනින් උපන්නේ ද? කොයින් හට ගත්තේ ද? කොයින් සැඟුණේ ද? කොයිබින් පහළ වූයේ ද? කුමක් නිදාන කොට - කුමක් සමුදය කොට - කුමක් ජාති කොට - කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තේ ද'යි ඡන්දයා ගේ මූලය විචාරති...සමුදය විචාරති පුළුවුස්ති අයැදිති අධ්‍යේෂණ කෙරෙයි, පහදවත් තුයි 'ඡන්දෝ නු ලොකස්මිං කුතොනිදානෝ' යනු වේ.

විනිච්ඡයා වා පි කුතෝ පහූතා - තෘෂ්ණා - දෘෂ්ටිවිනිශ්චයයෝ කොයින් වූවාහු ද? කොයින් උපන්නාහු ද? කොයින් හටගත්තාහු ද? කොයින් නිපත්තාහු ද? කොයින් පැනනැඟුණාහු ද? කොයින් පහළ වූවාහු ද? කුමක් නිදාන - සමුදය -ජාති -ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු ද'යි විනිශ්චයයන්ගේ මූලය විචාරති...සමුදය විචාරති පුළුවුස්ති අයැදිති අධ්‍යේෂණ කෙරෙති පහදවත් තුයි 'විනිච්ඡයා වා'පි කුතෝ පහූතා'. යනු වේ.

කොධෝ මොසවජ්ජඤ්ච කථඞ්කථා ච -'කොධෝ' යනු: මෙබඳු වූ විත්තයා ගේ යම් ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක් ප්‍රතිඝයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කෝපයෙක් සම්ප්‍රකෝපයෙක් දෝෂයෙක් ප්‍රදෝෂයෙක් සම්ප්‍රදෝෂයෙක් විත්තයාගේ විකෘතියෙක් සිතෙහි දූෂ්‍ය බවෙක් සිපීමෙක් කිපෙන අයුරෙක් කිපුණු බවෙක් දූෂ්‍ය වීමෙක් දූෂ්‍යාකාරයෙක් දූෂ්‍ය බවෙක් විකෘතියෙක් විකෘතාකාරයෙක් විකෘත බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් වණඹ බවෙක් නො පිරුණු වව්සා ඇතිබවෙක් සිත පිළිබඳ නො සතුටු බවෙක් වේ ද එයයි. 'මොසවජ්ජ'යි මෘෂාවාදය කියනු ලැබෙයි; 'කථඞ්කථා'යි විවිකිත්සාව කියනු ලබා තුයි 'කොධෝ මොසවජ්ජං ච කථඞ්කථා ච' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙ වාපි ධම්මා සමඤ්ඤා වුත්තා'ති- 'යෙ වාපි'ති යෙ කෝධෙන ච මොසවජ්ජෙන ච කථංකථාය ච සහගතා සහජාතා සංසට්ඨා සම්පයුත්තා එකුප්පාදා එකනිරොධා එකවත්ථුකා එකාරම්මණා, ඉමෙ වුච්චන්ති 'යෙ වාපි ධම්මා' අථවා, යෙ තෙ කිලෙසා අසඞ්ඛතාභිකා අසඞ්ඛතාභිනතකා, ඉමෙ වුච්චන්ති 'යෙ වාපි ධම්මා' **සමඤ්ඤා වුත්තා**'ති සම්ඤ්ඤා සම්භිත-පාපෙන බ්‍රාහ්මඤ්ඤෙන බාහිතපාපධම්මෙන[1] භික්ඛූනා භින්නාකිලෙසමූලෙන සඛඛාකුසලමූලබන්ධිනා[2] පමුත්තෙන වුත්තා පවුත්තා ආචික්ඛිතා දෙසිතා පඤ්ඤපිතා පට්ඨපිතා විවටා විභත්තා උත්තානීකතා පකාසිතාති – 'යෙ වාපි ධම්මා සමඤ්ඤා වුත්තා.'

තෙනාහ භගවා:

"ජනෙතු නු ලොකස්මිං කුතොනිදානා
විනිච්ඡයා වාපි කුතො පභූතා,
කොධො මොසවජ්ජඤ්ච කථංකථා ච
යෙ වාපි ධම්මා සමඤ්ඤා වුත්තා"'ති.

11 – 6

සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙ
තමූපනිස්සාය පහොති ජන්තු,
රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච
විනිච්ඡයං කුරුතෙ[3] ජන්තු ලොකෙ.

සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙ'ති – 'සාත'න්ති සුඛා ච වෙදනා ඉට්ඨඤ්ච වත්ථු,[4] **අසාතන්ති** දුක්ඛා ච වෙදනා අනිට්ඨඤ්ච වත්ථු; **යමාහු ලොකෙ**'ති යං ආහංසු යං කථෙන්ති යං භණන්ති යං දීපයන්ති යං වොහරන්ත්'ති – 'සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙ.'

"තමූපනිස්සාය පහොති ජන්තොති, සාතාසාතං නිස්සාය සුඛ දුක්ඛං නිස්සාය සොමනස්ස දොමනස්සං නිස්සාය, ඉට්ඨානිට්ඨංනිස්සාය අනුනය පටිඝං නිස්සාය. ජන්තු හොති පහොති පභවති සඤ්ජායති නිබ්බත්තති අභි නිබ්බත්තති තමූපනිස්සාය පහොති ජන්තු"

රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච'ති –'රූපෙසූ'ති චත්තාරෝ ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං. කතමෝ රූපානං භවෝ ? යෝ රූපානං භවෝ ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවෝ; අයං රූපානං භවෝ. කතමෝ රූපානං විභවෝ ? යෝ රූපානං ඛයෝ වයෝ භෙදෝ පරිභෙදෝ අනිච්චතා අන්තරධානං; අයං රූපානං විභවෝ. **රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච**'ති රූපෙසු භවඤ්ච විභවඤ්ච දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති – 'රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච.'

---

1. බාහිතපාපෙන - සෲ. 2. සඛඛාකුසලබන්ධා - ස.
3. කුබ්බති - මජ්ඣං. 4. වත්ථූ - ඨ්මූ. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙ වා'පි ධම්මා සමණේන වුත්තා – 'යෙ වාපි' යනු: යම් ධර්ම කෙනෙක් ක්‍රෝධයත් මක්ඛාවාදයත් විචිකිච්ඡාවත් සමග සහගත වූවාහු ද සහජාත – සංසෘෂ්ට – සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද එක් වැ උපදනාහු එක් වැ නිරුද්ධ වන්නාහු සමාන වස්තු ඇත්තාහු සමාන අරමුණු ඇත්තාහු වෙත් ද මොවුහු 'යම් ධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. නොහොත් යම් කෙලෙස් කෙනෙක් අන්‍යඝභාව ඇත්තාහු අන් කරුණෙකින් වූවාහු වෙත් ද, මොවුහු 'යම් ධර්මයෝ'යි කියනු ලැබෙත්. **සමණේන වුත්තා** – නිවුණු පව් ඇති ශ්‍රමණයා විසින්, නැසූ පව් ඇති බ්‍රාහ්මණයා විසින්, බුත් කෙලෙස්මුල් ඇති භික්ෂූහු විසින් කියන ලද පවසන ලද ප්‍රකාශ කරන ලද දෙසෙන ලද පනවන ලද පිහිටුවන ලද විවෘත කළ විභාග කළ ප්‍රකට කළ ප්‍රකාශ කරන ලද්දාහු නුයි 'යෙ වා'පි ධම්මා සමණේන වුත්තා' යනු වේ.

එයින් කිහ, ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"ජනෙතු නු ලොකස්මිං –පෙ– යෙ වා පි ධම්මා සමණේන වුත්තා"යි

11 - 6

මේ ලොවැ සුව යැයි ද දුකැයි ද යමක් කියත් නම්, ඒ සාතාසාත වෙදනාව නිසා ඡන්දය උපදී, ලොවැ සත්ත්ව තෙමේ භූතොපාදායරූපයන්හි විනාශය ත් උත්පත්තිය ත් දැක තෘෂ්ණා – දෘෂ්ටිවිනිශ්චය කරන්නේ යි.

සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙ – 'සාත' නම්: සුඛවෙදනාව හා ඉෂ්ටවස්තුව යැ: **අසාත** – නම්: දුඃඛවෙදනාව හා අනිෂ්ටවස්තුව යැ; **යමාහු ලොකෙ** – යමක් පවසත් නම්, යමක් කියත් නම් යමක් බෙණෙත් නම් යමක් දක්වත් නම් යමක් වහරත් නම් නුයි 'සාතං අසාතන්ති යමාහු ලොකෙ' යනු වේ.

තමූපනිස්සාය පහොති ජනෙතු – සාතාසාත (වෙදනාව හා වස්තුව) නිසා සැපඳුක් නිසා සොම්නස් දොම්නස් නිසා ඉටුඅනිටු නිසා අනුනය ප්‍රතිඝ නිසා ඡන්දය වෙයි පහළ වෙයි උපදී හටගනී නිපදී වෙසෙසින් නිපදී නුයි 'තමූපනිස්සාය පහොති ජනෙතු' යනු වේ.

රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච – 'රූපෙසු' යනු: සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපදනා රූපය ද වේ; රූපයන්ගේ භවය කවරැ යත් ? රූපයන් ගේ යම් භවයෙක් ජාතියෙක් හටගැනීමෙක් නිපැදී–මෙක් වෙසෙසින් නිපැදීමෙක් පහළ වීමෙක් වේ ද, මේ රූපයන්ගේ භවයයි; රූපයන්ගේ විභවය කවරැ යත් ? රූපයන්ගේ යම් ක්ෂයවීමෙක් වැනැසීමෙක් භෙදයෙක් පරිභෙදයෙක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් වේ ද, මේ රූපයන් ගේ විභව යයි. **රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච** – රූපයන්හි හටගැනීම ද වැනැසීම ද දැක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා ප්‍රකට කොට නුයි 'රූපෙසු දිස්වා විභවං භවඤ්ච' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විනිච්ඡයං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙති – 'විනිච්ඡයා'ති දෙ විනිච්ඡයා තණ්හාවිනිච්ඡයො ච දිට්ඨිවිනිච්ඡයො ච. කථං තණ්හාවිනිච්ඡයං කරොති? ඉධෙකච්චස්ස අනුප්පන්නා වෙව භොගා[1] න උප්පජ්ජන්ති; උප්පන්නා ච භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති; තස්ස එවං හොති: 'කෙන නු ඛො මෙ උපායෙන අනුප්පන්නා වෙව භොගා න උප්පජ්ජන්ති? උප්පන්නා ච භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡන්තී'ති. තස්ස පන එවං හොති: 'සුරාමෙරය-මජ්ජපමාදට්ඨානානුයොගං අනුයුත්තස්ස මෙ අනුප්පන්නා වෙව භොගා න උප්පජ්ජන්ති; උප්පන්නා ච භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති. විකාලවිසි-ඛාචරියානුයොගං අනුයුත්තස්ස මෙ අනුප්පන්නා වෙව භොගා න උප්පජ්ජන්ති; උප්පන්නා ච භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති. සමජ්ජාභිචරණං අනුයුත්තස්ස මෙ – ජූතපමාදට්ඨානානුයොගං අනුයුත්තස්ස මෙ – පාපමිත්තානුයොගං අනුයුත්තස්ස මෙ අනුප්පන්නා වෙව භොගා න උප්පජ්ජන්ති; උප්පන්නා ච භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති. ආලස්සානුයොගං[2] අනුයුත්තස්ස මෙ අනුප්පන්නා වෙව භොගා න උප්පජ්ජන්ති; උප්පන්නා ච භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති'ති එවං සූමණං කත්වා ඡ භොගානං අපායමුඛානි න සෙවති. ඡ භොගානං ආයමුඛානි සෙවති. එවම්පි තණ්හාවිනිච්ඡයං කරොති.

අථවා කසියා වා වණිජ්ජාය වා ගොරක්ඛෙන වා ඉස්සත්තෙන වා රාජපොරිසෙන[3] වා සිප්පඤ්ඤතරෙන වා පටිපජ්ජති. එවම්පි තණ්හා-විනිච්ඡයං කරොති. කථං දිට්ඨිවිනිච්ඡයං කරොති? චක්ඛුස්මිං උප්පන්නෙ ජානාති 'අත්තා මෙ උප්පන්නො'ති. චක්ඛුස්මිං අන්තරහිතෙ ජානාති 'අත්තා මෙ අන්තරහිතො, විගතො මෙ අත්තා'ති. එවම්පි දිට්ඨිවිනිච්ඡයං කරොති. සොතස්මිං– ඝානස්මිං– ජිව්හාය– කායස්මිං– රූපස්මිං– සද්දස්මිං– ගන්ධස්මිං– රසස්මිං– ඵොට්ඨබ්බස්මිං උප්පන්නෙ ජානාති 'අත්තා මෙ උප්පන්නො'ති. ඵොට්ඨබ්බස්මිං අන්තරහිතෙ ජානාති 'අත්තා මෙ අන්තරහිතො, විගතො මෙ අත්තා'ති. එවම්පි දිට්ඨිවිනිච්ඡයං කරොති, ජනෙති සඤ්ජනෙති නිබ්බත්තෙති අභිනිබ්බත්තෙති. **ජන්තූති** සත්තො නරො මානවො –පෙ– මනුජො; **ලොකෙ**'ති අපායලොකෙ –පෙ– ආයතනලොකෙති – **'විනිච්ඡයං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙ.'**

තෙනාහ භගවා:

"සාතං අසාතන්ති ගමාහු ලොකෙ
තම්පනිස්සාය පභොති ඡන්දො,
රූපෙසු දිස්වා විභවං භවං ච
විනිච්ඡයං කුරුතෙ[4] ජන්තු ලොකෙ"ති.

11 – 7

කොධා මෙසවජ්ඣගූ කථඞ්කථා ච
එතෙපි ධම්මා අභියෙමෙව සන්තා,
කථංකථී සූමණපඤ්ඤ භික්ඛු
සුත්වා පවුත්තා සම්මෙත්ත ධම්මා.

---

1. ලොභා. – සීමු. II. 2. ආලසානුයොගං – මජ්ඣං.
3. රාජපොරිසෙන – සීමු. II. 4. කුබ්බති – මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

විනිච්ඡයං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙ – 'විනිච්ඡය' නම්: තණ්හා-විනිශ්චය ද දිට්ඨිවිනිශ්චය දැයි විනිශ්චය දෙකෙකි: කෙසේ තණ්හාවිනිශ්චය කෙරෙයි යත්? ලෝභී එකක් හට නූපන් භොගයෝ ත් නූපදියි, උපන් භොගයෝ ත් ක්ෂය වීමට යෙති; ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි: 'කවර උපායයෙකින් මට නූපන් භොගයෝ ත් නූපදින් ද, උපන් භොගයෝත් ක්ෂය වීමට යෙන් ද'යි. යළි ඔහුට මෙසේ සිත් වෙයි: 'මදයට ප්‍රමාදයට කරුණු වූ රහමෙර පිමෙහි නැවත නැවත යෙදුණු මට නූපන් භොගයෝ ත් නූපදියි, උපන් භොගයෝ ත් පිරිහෙයි: තො කල්හි විජ්ජාසඤ්ඤාරයෙහි පුනපුනා යෙදුණු මට නූපන් භොගයෝ ත් නූපදියි, උපන් භොගයෝ ත් පිරිහීමට යෙයි; නෘත්‍යාදිය දැකීම වශයෙන් පිරිස්හි හැසිරීමෙහි පුනපුනා යෙදුණු මට – ප්‍රමාදයට කරුණු වූ දුසුතයෙහි පුනපුනා යෙදුණු මට – පාපමිත්‍රානුයොගයෙහි පුනපුනා යෙදුණු මට – ආලස්‍යයෙන් යුක්ත බැවිහි පුනපුනා යෙදුණු මට නූපන් භොගයෝ ත් නූපදියි, උපන් භොගයෝ ත් පිරිහීමට යෙති' මෙසේ නුවණ උපදවා සවැදුරුම් වූ භොගයන් ගේ විනාසයෙහි දෙරවූ සෙවනය නො කෙරෙයි, සවැදුරුම් වූ භොගයන් ගේ ආයද්වාරයන් සෙවනය කෙරෙයි; මෙසේත් තණ්හා විනිශ්චය කෙරෙයි.

නොහොත් ගොවිතැනින් හෝ වෙළෙඳමෙන් හෝ ගවපාලනයෙන් හෝ ධනුශ්ශිල්පයෙන් හෝ රාජසෙවාවෙයෙන් හෝ එක්තරා ශිල්පයෙකින් හෝ උත්සාහ කෙරෙයි; මෙසේ ත් තණ්හාවිනිශ්චය කෙරෙයි. කෙසේ දිට්ඨිවිනිශ්චය කෙරෙයි යත්? සසම්භාර චක්ඛුස උපන් කල්හි 'මා ගේ ආත්මය උපනැ'යි දිට්ඨිවශයෙන් දුනගනී, චක්ඛුස නැසුණු කල්හි, 'මා ගේ ආත්මය නැසිණ, මා ගේ ආත්මය ඉක්මැ ගියේ යැ'යි දිට්ඨිවශයෙන් දුනගනී; මෙසේ ත් දිට්ඨිවිනිශ්චය කෙරෙයි, ශ්‍රොත්‍රය – ඝ්‍රාණය – ජිහ්වා– කායය – රූපය – ශබ්දය – ගන්ධය – රසය – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යය උපන්කල්හි 'මා ගේ ආත්මය උපතැ'යි දිට්ඨිවශයෙන් දුනගනී, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යය නැසුණු කල්හි 'මා ගේ ආත්මය නැසිණ, මා ගේ ආත්මය පහව ගියේ වනැ'යි දිට්ඨි වශයෙන් දුනගනී; (–දිට්ඨිය ගනී යයි සේයි.) මෙසේ ත් දිට්ඨිවිනිශ්චය කෙරෙයි, උපදවයි, මොහොවට උපදවයි, නිපදවයි, වෙසෙසින් නිපදවයි. **ජන්තු** – සත්ත්ව– නර –මානව...මනුජ තෙමේ. **ලොකෙ** –අපායලෝකයෙහි... ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'විනිච්ඡයං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

''ඤාතං අඤාතන්ති -පෙ- විනිච්ඡයං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙ''යි.

11 - 7

ක්‍රෝධය ද මෘෂාවාදය ද විචිකිත්සාව ද යන මේ ධර්මයෝ ද සෘතාසත ඥාන ඇති කල්හි මැ වෙති, විචිකිත්සා සහිත වූ පුද්ගල තෙම ශුන්‍යතාඥාන-ශූන්‍යාධිගමය පිණිස ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවෙහි හික්මෙන්නේ ය, බුද්ධශ්‍රාවකයන් විසින් දුන (අනිත්‍යාදි) ධර්මයෝ දෙසන ලද්දාහු ය

Free Distribution www.aathaapi.org

කොඛෝ මොඝවජ්ජඤ්ච කථඞ්කථා චාති – 'කොඛෝ' ති යෝ එවරූපෝ චිත්තස්ස ආඝාතෝ පටිඝාතෝ –පෙ– මොඝවජ්ජං වුච්චති මුසාවාදෝ; කථංකථා වුච්චති විචිකිච්ඡා; ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සායපි කොඛෝ ජායති; අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සායපි කොඛෝ ජායති. ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සායපි මුසාවාදෝ උපපජ්ජති. අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සායපි මුසාවාදෝ උපපජ්ජති, ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සායපි කථඞ්කථා උපපජ්ජති, අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සායපි කථඞ්කථා උපපජ්ජති.

කථං අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කොඛෝ ජායති? පකතියා අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කොඛෝ ජායති: අනත්ථං මේ අවරීති කොඛෝ ජායති. අනත්ථං මේ වරතීති කොඛෝ ජායති. අනත්ථං මේ වරිස්සතීති කොඛෝ ජායති. පියස්ස මේ මනාපස්ස අනත්ථං අවරි – අනත්ථං වරති – අනත්ථං වරිස්සතීති කොඛෝ ජායති. අප්පියස්ස මේ අමනාපස්ස අත්ථං අවරි – අත්ථං වරති – අත්ථං වරිස්සතීති කොඛෝ ජායති. එවං අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කොඛෝ ජායති. කථං ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කොඛෝ ජායති? ඉට්ඨං වත්ථුං අවේජ්දඤ්ඤිනෝපි[1] කොඛෝ ජායති, අවජ්ඣායනෝපි කොඛෝ ජායති, අවජ්ඣායනෝපි කොඛෝ ජායති. ඉට්ඨං වත්ථුං විපරිණාමඤ්ඤිනෝපි කොඛෝ ජායති. විපරිණමනෝපි කොඛෝ ජායති. විපරිණතෝපි කොඛෝ ජායති. එවං ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කොඛෝ ජායති.

කථං අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය මුසාවාදෝ උපපජ්ජති? ඉධෙකච්චෝ අඤ්ඤබ්‍යාකතෙන[2] වා ඔදෝ[3] තස්ස බ්‍යාකතස්ස මොක්ඛත්ථාය සම්පජානමුසා භාසති. රජ්ජුබ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ,[3] සඞ්ඛලිකබ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ, වෙත්ත-බ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ, ලතාබ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ, පක්ඛෙපබ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ, පරික්ඛෙපබ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ, ගාමනිගමනගරජනපදරට්ඨ-බ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ, ජනපදබ්‍යාකතෙන වා ඔදෝ, තස්ස බ්‍යාකතස්ස මොක්ඛත්ථාය සම්පජානමුසා භාසති. එවං අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය මුසාවාදෝ උපපජ්ජති. කථං ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය මුසාවාදෝ උපපජ්ජති? ඉධෙකච්චෝ මිතාපිකානං[4] රූපානං හෙතු සම්පජානමුසා භාසති, මිතාපිකානං සද්දානං –ගන්ධානං– රසානං–ඵොට්ඨබ්බානං හෙතු– චීවර හෙතු– පිණ්ඩපාත-හෙතු – සෙනාසන හෙතු – ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහෙතු සම්පජාන-මුසා භාසති, එවං ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය මුසාවාදෝ උපපජ්ජති. කථං අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කථඞ්කථා උපපජ්ජති? 'මුච්චිස්සාමි[5] නු ඛෝ චක්ඛු-රෝගතෝ, න නු ඛෝ මුච්චිස්සාමි චක්ඛුරෝගතෝ, මුච්චිස්සාමි නු ඛෝ සොතරෝගතෝ, ඝානරෝගතෝ, ජිව්හාරෝගතෝ, කායරෝගතෝ, සීස-රෝගතෝ, කණ්ණරෝගතෝ, මුඛරෝගතෝ, මුච්චිස්සාමි[5] නු ඛෝ දන්ත-රෝගතෝ, න නු ඛෝ මුච්චිස්සාමි දන්තරෝගතෝ'ති එවං අනිට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කථඞ්කථා උපපජ්ජති. කථං ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කථඞ්කථා උපපජ්ජති? 'ලභිස්සාමි නු ඛෝ මිතාපියෙ[6] රූපෙ, න නු ඛෝ ලභිස්සාමි මිතාපියෙ රූපෙ, ලභිස්සාමි නු ඛෝ මිතාපියෙ[6] සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුඛං චීවරං පිණ්ඩපාතං සෙනාසනං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාර'න්ති එවං ඉට්ඨං වත්ථුං නිස්සාය කථඞ්කථා උපපජ්ජති'ති – කොඛෝ මොඝවජ්ජඤ්ච කථඞ්කථා ච.

---

1. වත්ථුවෙජ්දඤ්ඤිනෝපි – ස්‍යා 2. අඤ්ඤබ්‍යාකතෙන- ස්‍යා. PTS.
3. ඔදෙඛෝ- ස්‍යා. PTS. 4. මිතාපානං- සීමූ. II 5. මුඤ්චිස්සාමි- සීමූ. II.
6. මිතාපිකෙ - මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

කොධො මොසවජ්ජං ච කථඞ්කථා ච – 'කොධො' යනු: මෙබදු වූ විත්තයාගේ යම් ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක්...**'මොසවජ්ජ'**යි මෘෂාවාදය කියනු ලැබෙයි; **'කථඞ්කථා'**යි විචිකිත්සාව කියනු ලබයි; ඉෂ්ටවස්තුව නිසා ද කොපය උපදී, අනිෂ්ටවස්තුව නිසා ද කොපය උපදී; ඉෂ්ටවස්තුව නිසා ද මෘෂාවාදය උපදී, අනිෂ්ටවස්තුව නිසා ද මෘෂාවාදය උපදී; ඉෂ්ටවස්තුව නිසා ද විචිකිත්සාව උපදී, අනිෂ්ටවස්තුව නිසා ද විචිකිත්සාව උපදී;

කියෙයින් අනිෂ්ටවස්තුව නිසා කොපය උපදී ද යත්: පියවින් මැ අනිෂ්ටවස්තුව නිසා කොපය උපදී; 'මට අනර්ථ කෙළේ යැ'යි කොපය උපදී, මට අනර්ථ කෙරෙයි කොපය උපදී, 'මට අනර්ථ කරත්තේ යැ'යි කොපය උපදී, 'මාගේ ප්‍රිය වූ මනාප වූවහුට අනර්ථ කෙළේය – අනර්ථ කරයි – අනර්ථ කරන්නේය'යි කොපය උපදී; මා ගේ අප්‍රිය අමනාප වූවහුට අර්ථ කෙළේය – අර්ථ කරයි – අර්ථ කරන්නේයැ'යි කොපය උපදී; මෙසේ අනිෂ්ට වස්තුව නිසා ක්‍රොධය උපදී. කියෙයින් ඉෂ්ටවස්තුව නිසා ක්‍රොධය උපදී ද යත්: ඉෂ්ටවස්තුව 'අසිද ගතිති' සැක ඇත්තහුට ද ක්‍රොධය උපදී, ඉෂ්ටවස්තුව අසිදුනා කල්හි ද ක්‍රොධය උපදී, ඉෂ්ටවස්තුව අසිදගත් කල්හි ද ක්‍රොධය උපදී; ඉෂ්ටවස්තුව 'වෙනස් වෙති' සැක ඇත්තහුට ද ක්‍රොධය උපදී, ඉෂ්ටවස්තුව වෙනස් වන කල්හි ද ක්‍රොධය උපදී, ඉෂ්ටවස්තුව වෙනස් වූ කල්හි ද ක්‍රොධය උපදී; මෙසේ ඉෂ්ටවස්තුව නිසා ක්‍රොධය උපදී.

කියෙයින් අනිෂ්ටවස්තුව නිසා මෘෂාවාදය උපදී ද යත්: මෙහි එකෙක් අන්‍රඛඞ්ඛනයෙන් (–යදමින්) හෝ බදනා ලදුයේ ඒ බඞ්ඛනය මුදනු සඳහා දැන දැන බොරු කියයි, රැහැනින් හෝ බදනා ලදුයේ – හැකිලි බැඳුමෙන් හෝ බදනා ලදුයේ – වේ වැලින් හෝ බදනා ලදුයේ– ලතාබඞ්ඛනයෙන් හෝ බදනා ලදුයේ – සිරබැඳුමෙන් හෝ බදනා ලදුයේ– පවුරුබැඳුමෙන් හෝ බදනා ලදුයේ – ගම් නියම්ගම් නගර රටබැඳුමෙන් හෝ බදනා ලදුයේ – දනවුබැඳුමෙන් හෝ බදනා ලදුයේ ඒ බඞ්ඛනය මුදනු සඳහා දැන දැන බොරු කියයි; මෙසේ අනිෂ්ට වස්තුව නිසා මුසාවාදය උපදී. කියෙයින් ඉෂ්ටවස්තුව නිසා මුසාවාදය උපදී ද යත්? මෙහි එකෙක් මනවඩන රූපයන් හේතු කොට දැන දැන බොරු කියයි, මන වඩන ශබ්දයන්– ගන්ධ – රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් හේතු කොට - සිවුරු හෙතුයෙන් පිණ්ඩපාත – සෙනසුන් – ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර හෙතුයෙන් දැන දැන බොරු කියයි: මෙසේ ඉෂ්ටවස්තුව නිසා මෘෂාවාදය උපදී. කියෙයින් අනිෂ්ටවස්තුව නිසා විචිකිත්සාව (–සැකය) උපදී ද යත්? චක්ෂුරෝගයෙන් මිදෙම් දෝ හෝ චක්ෂුරෝගයෙන් නො මිදෙම් දෝ හෝ ශ්‍රොත්‍රරෝගයෙන්– ඝ්‍රාණරෝගයෙන් – ජිහ්වාරෝගයෙන් – කායරෝගයෙන් – ශීර්ෂරෝගයෙන්– කර්ණරෝගයෙන් – මුඛරෝගයෙන් – දන්තරෝගයෙන් මිදෙම් දෝ හෝ, දන්තරෝගයෙන් නො මිදෙම් දෝ හෝ'යි මෙසේ අනිෂ්ටවස්තුව නිසා සැක උපදී, කෙසේ ඉෂ්ටවස්තුව නිසා සැක උපදී ද යත්? මනවඩන රූපයන් ලැබෙම් දෝ හෝ, 'මනවඩන රූපයන් නො ලැබෙම් දෝ හෝ, මනවඩන ශබ්ද– ගන්ධ – රස – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් – කුලයා – ගණයා – ආවාසය – ලාභය– යශස්– පැසැසුම් – සුව – සිවුරු පිණ්ඩපාත – සෙනසුන් – ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර නො ලැබෙම් දෝ හෝ'යි මෙසේ ඉෂ්ටවස්තුව නිසා සැක උපදී තුයි 'කොධො මොසවජ්ජං ච කථඞ්කථා ච' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එතෙපි ධම්මා දවයෙමව සඤ්ඤතී - සාතායතෙ සඤ්ඤා සුඛදුක්ඛෙ[1] සඤ්ඤා සොමනස්සදොමනස්සෙ සඤ්ඤා ඉට්ඨානිට්ඨෙ සඤ්ඤා අත්තුතයපටිලෙ සඤ්ඤා සංවිජ්ජමානෙ අපි උපලබ්භමානෙති - එතෙපි ධම්මා දවියමෙව සඤ්ඤා.

කථඞ්කථී සුණාපථාය සික්ඛෙය්‍ය - සුණාමපි සුණාපථෙ සුණාස්ස ආරම්මණම්පි සුණාපථෙ; සුණාසහභුනොපි ධම්මා සුණාපථෙ; යථාඅරිය-මග්ගො අරියපථෙ, දෙවමග්ගො දෙවපථෙ, බ්‍රහ්මමග්ගො බ්‍රහ්මපථෙ; එවමෙව සුණාම්පි සුණාපථෙ, සුණාස්ස ආරම්මණම්පි සුණාපථෙ, සුණාසහභුනොපි ධම්මා සුණාපථෙ; සික්ඛතීති තිස්සො සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්ත-සික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. කතමා අධිසීලසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති, ආචාරගොචරසම්පන්නා අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බුද්ධසෙට්ඨෙ සීලසම්පන්නෙ, මහත්තෙ සීලක්ඛන්ධෙ සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සංවරෝ මුඛං පමුඛං කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, අයං අධිසීලසික්ඛා. කතමා අධිචිත්තසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; අයං අධිචිත්තසික්ඛා. කතමා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා? ඉධ භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සම්පන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා: සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති; ඉමෙ ආසවා'ති යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං ආසව-නිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති, අයා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා.

කථඞ්කථී සුණාපථාය සික්ඛතීති - කථඞ්කථී පුග්ගලෝ සකබ්බෙ සච්චලබ්බෙ යදෙවිච්ඡතෙ සච්චිකිරෙය්‍ය සුණාගමාය සුණාපුච්ඡනාය[2] සුණාසච්ඡිකිරියාය අධිසීලම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිචිත්තම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිපඤ්ඤම්පි සික්ඛෙය්‍ය; ඉමා තිස්සො සික්ඛායො ආවජ්ජනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, ජානනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, පස්සනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, පච්චවෙක්ඛණෙනා සික්ඛෙය්‍ය, චිත්තං අධිට්ඨහනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, සද්ධාය අධිමුච්චනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, විරියං පග්ගණ්හනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, සතිං උපට්ඨපෙනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, චිත්තං සමාදහනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, පඤ්ඤාය පජානනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිජානනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිජානනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, පහාතබ්බං පජහනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, භාවෙතබ්බං භාවෙනෙනා සික්ඛෙය්‍ය, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකිරෙනෙනා සික්ඛෙය්‍ය ආචරෙය්‍ය සමාචරෙය්‍ය, සමාදාය වත්තෙය්‍යා'ති - කථඞ්කථී සුණාපථාය සික්ඛෙ.

---

1. සුඛාසුඛෙ සත්‍ය
2. සුණාදස්සනාය - ස්‍ය

Free Distribution www.aathaapi.org

එතෙ පි ධම්මා දවයමෙව සන්තෙ – සාතාසාත (දෙක) ඇති කල්හි සුව – දුක් ඇති කල්හි සොම්නස් දොම්නස් ඇති කල්හි ඉවූ අනිවූ ඇති කල්හි අනුනය ප්‍රතිඝයන් විද්‍යමාන කල්හි සංවිද්‍යමාන කල්හි ඇති කල්හි ලැබෙන කල්හි නුසි 'එතෙපි ධම්මා ද්වයමෙව සන්තෙ' යනු වේ.

කථඞ්කථී සුඤ්ඤපථාය සික්ඛෙය්‍ය – ශූනය ශූනපථ යැ, ශූනයා ගේ අරමුණ ද ශූනපථ යැ, ශූනය හා සහජාත වූ ධම්යෝ ද ශූනපථ යි; යම් සේ ආර්‍යීමාර්ගය ආර්‍යපථ වී ද, දෙවමාර්ගය දෙවපථ වී ද, බ්‍රහ්මමාර්ගය බ්‍රහ්මපථ වී ද, එසෙයින් ම ශූනය ත් ශූනපථ යැ, ශූනයා ගේ ආරම්මණය ත් ශූනපථ යැ, ශූනය සමග උපන් චිත්ත චෛතසික ධම්යෝත් ශූනපථ යි. **සික්ඛෙය්‍ය** – ශික්ෂා තුනෙකි: අධිශීලශික්ෂා යැ, අධිචිත්තශික්ෂා යැ, අධිප්‍රඥශික්ෂා යැයි, අධිශීලශික්ෂා කවරී ද යත්? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාරගොචර දෙකින් සමන්විත වූයේ අණුමාත්‍ර වරදෙහි භය දක්නාසුලු වූයේ වෙසෙයි, මොනොවට ගෙන ශික්ෂාකොට්ඨාසයන්හි හික්මෙයි; ක්ෂුද්‍රශීලසඤ්ඤි යැ, මහත්ශීලසඤ්ඤි යැ (යන) ශීලය චාතුර්භූමක කුශලධම්යන් ගේ ප්‍රතිලාභයට ප්‍රතිඛ්‍යා වෙයි, ආදි වෙයි, පාදය වෙයි, සංයමය වෙයි, සංවරය වෙයි, ද්වාරය වෙයි, ප්‍රමුඛ වේ. මේ අධිශීලශික්ෂා යැ. අධිචිත්තශික්ෂා කවරී ද යත්? මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ කාමච්ඡන්දනීවරණයෙන් වෙන්ව මැ...සිවුවැනි දැහැනට පැමිණ වාසය කෙරෙයි; මේ අධිචිත්තශික්ෂා යැ. අධිප්‍රඥශික්ෂා කවරී ද යත්? මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ ප්‍රඥවත් වෙයි, නිර්දේශ වූ නිර්වේධය පිණිස පවත්නා වූ මනා කොට නිවතට පමුණුවන්නා වූ අනිත්‍යාදිගාමිනී ප්‍රඥවෙන් පරිපූර්ණ වූයේ වෙයි, හෙතෙම 'මේ දුක'යි තත්වූ පරිද්දෙන් දැනගනී,...'මේ දුක් නැසීමට පමුණුවන පිළිවෙත'යි තත්වූ පරිද්දෙන් දැනගනී; මොහු ආශ්‍රවයෝ යැයි තත්වූ පරිද්දෙන් දැනගනී,...'මේ ආශ්‍රවනිරොධයට පමුණුවන ප්‍රතිපදව යැ'යි තත් වූ පරිද්දෙන් දැනගනී. මේ තොමෝ අධිප්‍රඥශික්ෂා යි.

කථඞ්කථී සුඤ්ඤපථාය සික්ඛෙය්‍ය – විචිකිත්සාවත් පුද්ගල තෙමේ සැක සහිත වූයේ චිත්තවිලෙඛ (-සිතේ හිරි) සහිත වූයේ දෙයින් සහිතවූයේ විචිකිත්සා සහිත වූයේ නුවණ ලැබීම පිණිස ශූනස්පර්ශය පිණිස නුවණ ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීම පිණිස අධිශීලයෙහි ද හික්මෙන්නේය, අධිචිත්තයෙහි ද හික්මෙන්නේය අධිප්‍රඥවෙහි ද හික්මෙන්නේය; මෙහි ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවර්ජන කෙරෙමින් හික්මෙන්නේය, දනිමින් හික්මෙන්නේය, දක්මින් හික්මෙන්නේය, ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කරමින් හික්මෙන්නේය, සිතෙහි පිහිටුවමින් හික්මෙන්නේය, සැදුහැයෙන් සන්සිඳුහන් කෙරෙමින් හික්මෙන්නේය, වීර්‍යය දැඩිව ගනිමින් හික්මෙන්නේය, ඔහියට එළවමින් හික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමින් හික්මෙන්නේය, නුවණින් දැනගනිමින් හික්මෙන්නේය, (සචලක්ෂණාවබොධයෙන්) දනග්‍රහ්ත විශිෂ්ටශූනයෙන් දැනගනිමින් හික්මෙන්නේය, (සාමාන්‍යලක්ෂණාවබොධයෙන් කෘත්‍යවසයෙන්) දනග්‍රහ්ත ශාන්තියින් දැනගනිමින් හික්මෙන්නේය, හළයුතු සමුදය දුරුකරමින් හික්මෙන්නේය, වැඩියයුතු මාර්ගය වඩමින් හික්මෙන්නේය, ප්‍රත්‍යක්ෂ කටයුතු නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කරමින් හික්මෙන්නේය, හැසිරෙන්නේය, මොනොවට හැසිරෙන්නේය, සමාදන්ව පවත්නේ නුසි 'කථඞ්කථී සුඤ්ඤපථාය සික්ඛෙය්‍ය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සුදිට්ඨා පවුත්තා සම්මසිතා ධම්මාති - 'සුතා' ති සුතා ඤාතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා වුත්තා පවුත්තා ආචික්ඛිතා දෙසිතා පඤ්ඤපිතා පට්ඨපිතා විවටා විභත්තා උත්තානීකතා පකාසිතා 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා'ති සුතා ඤාතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා, වුත්තා පවුත්තා ආචික්ඛිතා දෙසිතා පඤ්ඤපිතා පට්ඨපිතා විවටා විභත්තා උත්තානීකතා පකාසිතා. සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති - සබ්බෙ ධම්මා අනත්තාති - අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති -පෙ- ජාතිපච්චයා ජරාමරණන්ති - අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධොති -පෙ- ජාතිනිරොධා ජරාමරණනිරොධොති, ඉදං දුක්ඛන්ති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති, ඉමෙ ආසවාති -පෙ- අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදාති, ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤෙය්‍යාති, ඉමෙ ධම්මා පරිඤ්ඤෙය්‍යාති, ඉමෙ ධම්මා පහාතබ්බාති, ඉමෙ ධම්මා සච්ඡිකාතබ්බා'ති, ඡත්තං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච, පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං - චතුන්නං මහාභූතානං- 'යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති සුතා ඤාතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා, වුත්තා පවුත්තා ආචික්ඛිතා දෙසිතා පඤ්ඤපිතා පට්ඨපිතා විවටා විභත්තා උත්තානීකතා පකාසිතා. වුත්තං හෙතං භගවතා: "අභිඤ්ඤයාහං භික්ඛවෙ ධම්මං දෙසෙමි; නො අනභිඤ්ඤය. සනිදානාහං භික්ඛවෙ ධම්මං දෙසෙමි; නො අනිදානං. සප්පාටිහාරියාහං භික්ඛවෙ ධම්මං දෙසෙමි; නො අප්පාටිහාරියං. තඤ්ච ඛො අහං භික්ඛවෙ අභිඤ්ඤය ධම්මා දෙසයතො නො අනභිඤ්ඤය, සනිදානං ධම්මං දෙසයතො නො අනිදානං, සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසයතො නො අප්පාටිහාරියං, කරණීයො ඔවාදො; කරණීයා අනුසාසනී. අලඤ්ච පන වො භික්ඛවෙ[1] තුට්ඨියා අලං පාමොජ්ජාය[2] අලං සොමනස්සාය 'සම්මා සම්බුද්ධො භගවා, සවාක්ඛාතෙ[3] ධම්මා, සුප්පටිපන්නො සඞ්ඝො'ති ඉමසම්පඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ දසසහස්සී[4] ලොකධාතු අකම්පිත්ථා"ති - සුතා පවුත්තා සම්මසිතා ධම්මා.

එතමාහ භගවා:

"කොධො මොසවජ්ජඤ්ච කථඞ්කථා ච
එතෙපි ධම්මා අයමෙව සන්තෙ,
කථංකථී ඤාණපථාය සික්ඛෙ
සුතා පවුත්තා සම්මසිතා ධම්මා"ති.

11 - 8

සාතං අසාතඤ්ච කුතොනිදානා?
කිස්මිං අසන්තෙ න භවන්ති හෙතෙ,
විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථං
එතං මෙ පබ්‍රූහි යතොනිදානං.

---

1 තිස්සාහෙව වචී. - ස්‍යා. Il. 2 අත්තමනතා - අභි.
3 භගවතා ධම්මා - අභි 4 සහස්සී - අභි
අඞ්ගුත්තර - පිටකනිපාත - කරණීයවග්ග

Free Distribution www.aathaapi.org

ඤාණං පවුත්තං සම්මෙන්න ධම්මා – 'ඤාණං' යනු: දුන දුනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට කියන ලද්දහු වෙසෙසින් කියන ලද්දහු දක්වන ලද්දහු දෙසන ලද්දහු තබන ලද්දහු ප්‍රකට කරන ලද්දහු විභාග කරන ලද්දහු නො ගැඹුරු කරන ලද්දහු ප්‍රකාශ කරන ලද්දහු ය; 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි දුන දුනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට උකහනයහ, ප්‍රොක්ත – ආවර්ජිත – දෙශිත – ප්‍රඥප්ත – ප්‍රස්ථාපිත– විවෘත – විභක්ත – උත්තානීකෘත – ප්‍රකාශිතයහ,' 'සියලු සංස්කාරයෝ දුඃඛයහ'යි...'සියලු ධර්මයෝ අනාත්මයහ'යි – 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති...ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වේ යයි – අවිද්‍යාවගේ නිරුධයෙන් සංස්කාරනිරුධ යයි...ජාතිනිරුධයෙන් ජරාමරණනිරුධය වේ යයි– මේ දුඃඛනිරුධගාමිනීප්‍රතිපදඥානය යැයි – මොහු ආස්‍රවයෝ යැයි...මේ ආස්‍රවනිරුධගාමිනීප්‍රතිපදව යැයි – මේ ධර්මයෝ අවබොධ කළයුත්තාහ'යි මේ ධර්මයෝ පරිජානනය කළයුත්තාහ'යි – මේ ධර්මයෝ ප්‍රහීණ කළ යුත්තාහ'යි–මේ ධර්මයෝ ප්‍රත්‍යක්ෂ කළයුත්තාහ'යි–සවැදෑරුම් ස්පර්ශායතන– යන්ගේ ඉපදීම ද නැසීම ද ආස්වාදය ද ආදීනවය ද නිස්සරණය ද– පඤ්චොපාදානස්කන්ධයන්ගේ – සතර මහාභූතයන්ගේ – යම් කිසි සමුදය– ධර්මයෙක් මේ නම් ඒ සියල්ල නැසෙන පියවි ඇතැ'යි දුන දුනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට කියන ලද්දේ යැ වෙසෙසින් කියන ලද්දේ යැ දක්වන ලද්දේ යැ දෙසන ලද්දේ යැ පතවන ලද්දේ යැ තබන ලද්දේ යැ විවෘත කරන ලද්දේ යැ විභාග කරන ලද්දේ යැ නො ගැඹුරු කරන ලද්දේ යැ පවසන ලද්දේ යි. මේ වදළේ මැනැ, භාග්‍යවතුන් විසින්: – 'මහණෙනි, මම මාඝාවබොධය පිණිස දහම් දෙසමි, අනභිඥව පිණිස නො දෙසමි: මහණෙනි, මම නිරුන (–ප්‍රත්‍යය) සහිත ව දහම් දෙසමි, ප්‍රත්‍යය රහිත කොට නො දෙසමි, මහණෙනි, මම නෛයර්‍යාණික කොට දහම් දෙසමි, අනෛයර්‍යාණික කොට නො දෙසමි, මහණෙනි, අභිඥව පිණිස දහම් දෙසන අනභිඥව පිණිස නො දෙසන, සනිදාන කොට දහම් දෙසන අනිදාන කොට නො දෙසන, නෛයර්‍යාණික කොට දහම් දෙසන අනෛයර්‍යාණික කොට නො දෙසන ඒ මා විසින් අවවාද කටයුත්තේය, අනුශාසනා කළයුත්තීය. තවද මහණෙනි, 'භාග්‍යවත්හු සම්‍යක්සම්බුද්ධියහ, ධර්ම ස්වාක්‍යාත යැ, සඞ්ඝ තෙමේ සුප්‍රතිපන්න යැයි නොපසේ සතුටට පමණ යැ ප්‍රාමොද්‍යයට පමණ යැ, සොම්නසට පමණ වේ. තවද මේ වෙය්‍යාකරණය දෙසනු ලබන කල්හි දශසහස්‍රීලෝකධාතුව කම්පා වී' යයි. 'ඤාණං පවුත්තං සම්මෙන්න ධම්මා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"එකොඩෝ මොඝවජ්ජයාතු –පෙ– ඤාණං පවුත්තං සම්මෙන්න ධම්මා'යි.

11 – 8

සුඛ වෙදනාව ද දුක් වෙදනාව ද (යන මොහු) කුමක් හෙතු කොට උපදනාහු ද ? කුමක් අවිද්‍යමාන කල්හි මොහු පහළ නො වෙත් ද ? යලි ඒ සාතාසාතයන්ගේ විනාශය ද පහළ වීම ද යන යම් මේ අර්ථයෙක් යමක් කරුණු කොට ඇත්තේ ද, තෙල කාරණය මට ප්‍රකාශ කළ මැනව.

Free Distribution www.aathaapi.org

සාතං අසාතඤ්ච කුතොනිදානාති – සාතා අසාතා කුතොනිදානා ? කුතෝ ජාතා ? කුතෝ සඤ්ඤාතා ? කුතෝ නිබ්බත්තා ? කුතෝ අභිනිබ්බත්තා ? කුතෝ පාතුභූතා ? කිනිදානා ? කිංසමුදයා ? කිඤ්ඤාතිකා කිම්පභවාති සාතාසාතානං මූලං පුච්ඡති –පෙ– සමුදයං පුච්ඡති පපුච්ඡති යාචති අජ්ඣේසති පසාදෙතීති – 'සාතං අසාතඤ්ච කුතොනිදානා.'

කිස්මිං අසතෙත න භවන්ති හෙතෙති – 'කිස්මිං අසතෙත අසං-විජ්ජමානෙ නත්ථි අනුපලබ්භමානෙ සාතා ආසාතා න භවන්ති, න ජායන්ති, න සඤ්ජායන්ති, න නිබ්බත්තන්ති, න අභිනිබ්බත්තන්තීති – 'කිස්මිං අසතෙත න භවන්ති හෙතෙ.'

විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථන්ති – කතමෝ සාතාසාතානං භවෝ? යෝ සාතාසාතානං භවෝ පභවෝ ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවෝ, අයං සාතාසාතානං භවෝ. කතමෝ සාතාසාතානං විභවෝ ? යෝ සාතාසාතානං ඛයෝ වයෝ භෙදෝ පරිභෙදෝ අනිච්චතා අන්තරධානං, අයං සාතාසාතානං විභවෝ; **යමෙතමත්ථ**න්ති යං පරමත්ථන්ති – 'විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථං.'

එතං මෙ පබ්‍රූහි යතොනිදානන්ති – 'එත'න්ති[2] යං පුච්ඡාමි, යං යාචාමි, යං අජ්ඣේසාමි,[1] යං පසාදෙමි; **පබ්‍රූහී**ති බ්‍රූහි වදෙහි ආචික්ඛ දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විභජ උත්තානීකරොහි පකාසෙහී'ති එතං මෙ පබ්‍රූහි; **යතොනිදානන්ති** යන්නිදානං යං සමුදයං යඤ්ඤාතිකං යම්පභවන්ති – 'එතං මෙ පබ්‍රූහි යතොනිදානං.'

තෙනාහ සෝ නිම්මිතෝ:

"සාතං අසාතඤ්ච කුතොනිදානා
කිස්මිං අසතෙත න භවන්ති හෙතෙ,
විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථං
එතං මෙ පබ්‍රූහි යතොනිදාන"න්ති.

11 – 9

එසානිදානං සාතං අසාතං
එසෙස අසතෙත න භවන්ති හෙතෙ,
විභවං භවං චාපි යමෙතමත්ථං
එතං තෙ පබ්‍රූමි ඉතොනිදානං.

---

1. අජ්ඣෙසාමි – සීමු. II. ඉජ්ඣං. 2. එතං මෙති – සීමු. I.

Free Distribution www.aathaapi.org

සාතං අසාතං ච කුතොනිදානා – සාත අසාතවෙදනාවෝ කුමක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද? කොයින් උපන්නාහු ද? කොයින් හට-ගත්තාහු ද? කොයින් නිපන්නාහු ද? කොයින් පහළ වූවාහු ද? කුමක් කරුණු කොට ඇත්තාහු ද? කුමක් සමුදය කොට – කුමක් ජාති කොට කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු ද'යි සාතාසාතයන්ගේ මූලය විචාරති... සමුදය විචාරති, පුළුවුස්ති අයැදිති අධ්‍යෙෂණ කෙරෙති පහදවත් නුයි 'සාතං අසාතං ච කුතොනිදානා' යනු වේ.

කිසම්ං අසතෙන න භවන්ති හෙතෙ – කුමක් අවිද්‍යමාන කල්හි අසංවිද්‍යමාන කල්හි තැති කල්හි නොලැබෙන කල්හි සාතවෙදනාත් අසාතවෙදනාත් නොවෙත් ද, නූපදිත් ද, නොහටගනිත් ද, නොනිපදිත් ද, නොපහළ වෙත් ද'යි 'කිසම්ං අසතෙන ත භවන්ති හෙතෙ' යනු වේ.

විනවං භවඤ්වාපි යමෙතමපථං-සාතාසාතයන්ගේ භවය (–හට ගැනීම) කවරේ ද යත්? සාතාසාතයන්ගේ යම් භවයෙක් ප්‍රභවයෙක් ජාතියෙක් සඤ්ජාතියෙක් නිර්වෘත්තියෙක් අභිනිර්වෘත්තියෙක් ප්‍රාදුර්භාවයෙක් වේ ද මේ සාතාසාතයන්ගේ ඉපැද්ම යැ; සාතාසාතයන්ගේ විනාශය කවරේ ද යත්? සාතාසාතයන්ගේ යම් ක්‍ෂය වීමෙක් ව්‍යය වීමක් බිඳීමෙක් භාත්පසින් බිඳීමෙක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් වේ ද, මේ සාතාසාතයන්ගේ විනාශය යි. **යමෙතමපථං** යනු: යම් පරමාර්ථයෙක් නුයි 'විභවං භවඤ්වාපි යමෙතමපථං' යනු වේ.

එතං මෙ පබ්‍රූහි යතොනිදානං – 'එතං' යනු: යමක් විචාරම් ද, යමක් අයදිම් ද, යමක් අධ්‍යෙෂණය කෙරෙම් ද, යමක් පහදවම් ද; **පබ්‍රූහි** – කියනු මැනව, වදාල මැනව, ප්‍රකාශ කළ මැනව, දෙසුව මැනව, පනවනු මැනව, තබනු මැනව, විවෘත කළ මැනව, විභාග කළ මැනව, ප්‍රකට කළ මැනව, ප්‍රකාශ කළ මැනවැ'යි 'එතං මෙ පබ්‍රූහි' යනු වේ. **යතොනිදානං** – යම් කරුණක් යම් සමුදයක් යම් ඉපැද්මක් යම් ප්‍රභවයක් නුයි 'එතං මෙ පබ්‍රූහි යතොනිදානං' යනු වේ.

එයින් කිහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"සාතං අසාතං ච –පෙ– එතං මෙ පබ්‍රූහි යතොනිදානං"යි.

11 – 9

සුඛවෙදනාව ද, දුක්වෙදනාව ද ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යය කොට ඇත්තේ ය, ස්පර්ශය අවිද්‍යමාන කල්හි මොවුහු නොපහළ වෙති, (සුවදුක් වෙදනාවන්ගේ) විනාශය ද ඉපැදීම ද යන යම් අර්ථයෙක් මේ පහස කරුණු කොට උපදී ද, තෙල අර්ථය ඔබට කියමි.

Free Distribution www.aathaapi.org

එස්සනිදානං සාතං අසාතන්ති – සුඛවෙදනීයං එස්සං පටිච්ච උපජ්ජති සුඛා වේදනා. යා තස්සෙව සුඛවෙදනීයස්ස එස්සස්ස නිරෝධා යං තජ්ජං වෙදයිතං සුඛවෙදනීයං එස්සං පටිච්ච උපපන්නා සුඛවෙදනා, සා නිරුජ්ඣති, සා වූපසම්මති. දුක්ඛවෙදනීයං එස්සං පටිච්ච උපජ්ජති දුක්ඛා වේදනා. යා තස්සෙව දුක්ඛවෙදනීයස්ස එස්සස්ස නිරෝධා යං තජ්ජං වෙදයිතං දුක්ඛවෙදනීයං එස්සං පටිච්ච උපපන්නා දුක්ඛා වෙදනා, සා නිරුජ්ඣති; සා වූපසම්මති[1]. අදුක්ඛමසුඛවෙදනීයං එස්සං පටිච්ච උපජ්ජති අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. යා තස්සෙව අදුක්ඛමසුඛවෙදනීයස්ස එස්සස්ස නිරෝධා යං තජ්ජං වෙදයිතං අදුක්ඛමසුඛවෙදනීයං එස්සං පටිච්ච උපපන්නා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, සා නිරුජ්ඣති; වූපසම්මති. **එස්සනිදානං සාතං අසාතන්ති** සාතාසාතා එස්සනිදානා එස්සසමුදයා එස්සජාතිකා එස්සපභවාති – 'එස්සනිදානං සාතං අසාතං.'

එස්සෙ අසන්තෙන න භවන්ති මහතෙති – එස්සෙ අසන්තෙ අසංවිජ්ජමානෙ නත්ථි අනුපලබ්භමානෙ සාතා අසාතා න භවන්ති නප්පභවන්ති න ජායන්ති න සඤ්ජායන්ති න නිබ්බත්තන්ති නාභිනිබ්බත්තන්ති න පාතුභවන්ති'ති – 'එස්සෙ අසන්තෙ න භවන්ති මහතෙ'.

විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමපජ්ජන්ති – භවදිට්ඨිපි එස්සනිදානා විභවදිට්ඨිපි එස්සනිදානා; **යමෙතමපජ්ජන්ති** යං පරමප්පන්ති – 'විභවං භවං චාපි යමෙතමප්පං.'

එතං තෙ පබ්‍රූමි ඉතොනිදානන්ති – 'එත'න්ති යං පුච්ඡසි, යං යාචසි, යං අජ්ඣෙසසි, යං පසාදෙසි; **පබ්‍රූමීති** බ්‍රූමි ආචික්ඛාමි දෙසෙමි පඤ්ඤපෙමි පට්ඨපෙමි විවරාමි විභජාමි උත්තානීකරොමි පකාසෙමීති – 'එතං තෙ පබ්‍රූමි.' **ඉතොනිදානන්ති** ඉතො එස්සනිදානං එස්සසමුදයං එස්සජාතිකං එස්සපභවන්ති – 'එතං තෙ පබ්‍රූමි ඉතොනිදානං.'

තෙනාහ භගවා:

''එස්සනිදානං සාතං අසාතං
එස්සෙ අසන්තෙ න භවන්ති මහතෙ,
විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමප්පං
එතං තෙ පබ්‍රූමි ඉතොනිදාන''න්ති.

11 – 10

එස්සො නු ලොකස්මිං කුතොනිදානො
පරිඤ්ඤා වාපි කුතො පහූතා,
කිස්මිං අසන්තෙ න මමත්තමත්ථි
කිස්මිං විභූතෙ න ඵුසන්ති එස්සා.

Free Distribution www.aathaapi.org

එස්සනිදානං සාතං අසාතං – 'සුඛවෙදනාවට කරුණු වූ පහස නිසා සුඛවෙදනාව උපදී. එ මැ සුඛවෙදනීය වූ ස්පර්ශයාගේ නිරොධයෙන් තදනුරූප වෙදනා ඇති සුඛවෙදනීය වූ යම් පහසක් නිසා උපන් යම් සුඛවෙදනාවක් වී නම්, එය නිරුද්ධ වෙයි. එය සත්හිඳෙයි. දුක්වෙදනාවට නිමිත්ත වූ පහස නිසා දුක් වෙදනා උපදී, එ මැ දුඃඛවෙදනීය වූ ස්පර්ශයාගේ නිරොධයෙන් තදනුරූප වූ වෙදනා ඇති දුඃඛවෙදනීය වූ යම් පහසක් නිසා උපන් යම් දුක් වෙදනාවක් වූ නම්, එය නිරුද්ධ වෙයි. එය සත්හිඳෙයි. උපෙක්ෂාවෙදනාවට නිමිත්ත වූ ස්පර්ශය නිසා උපෙක්ෂාවෙදනාව උපදී. එ මැ උපෙක්ෂාවෙදනාවට හිත වූ ස්පර්ශයාගේ නිරොධයෙන් තදනුරූප වෙදනා ඇති උපෙක්ෂා-වෙදනාවට හින වූ යම් පහසක් නිසා උපන් යම් උපෙක්ෂාවෙදනාවක් වූ නම් එය නිරුද්ධ වෙයි. එය සත්හිඳෙයි. **එස්සනිදානං සාතං අසාතං**– සුවදුක් වෙදනාවෝ පහස නිදාන කොට ඇත්තාහු ය, පහස සමුදය කොට ඇත්තාහු ය, පහස ජාති කොට ඇත්තාහු ය, ස්පර්ශය ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු නුසි – 'එස්සනිදානං සාතං අසාතං' යනු වේ.

එසෝ අසතෝ න භවතීති හේතු – ස්පර්ශය අවිද්‍යමාන කල්හි අසංවිද්‍යමාන කල්හි නැති කල්හි නො ලැබෙන කල්හි සාතාසාතයෝ නො වෙති, ප්‍රභව නො වෙති, නූපදිති, නො භවගනිති, නො නිපදිති, නො වැඩෙති, නො පහළ වෙත් නුසි 'එසෝ අසතෝ න භවතීති හේතු' යනු වේ.

විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථං – භවදෘෂ්ටිය ද ස්පර්ශය නිදාන කොට ඇත්තිය, විභවදෘෂ්ටිය ද ස්පර්ශය නිදාන කොට ඇත්තිය; **යමෙතමත්ථං**= යම් පරමාර්ථයක් නුසි 'විභවං භවඤ්චාපි යමෙතමත්ථං' යනු වේ.

එතං තෙ පබ්‍රූමි ඉතොනිදානං – 'එතං' යනු: යමක් විචාරවූ ද; යමක් අඟැදිවූ ද, යමක් අධ්‍යෙෂණ කරවූ ද, යමක් (සඳහා) පහදවවූ ද, **පබ්‍රූමි** – කියමි පවසමි දෙසමි පනවමි තබමි විවෘත කෙරෙමි විභාග කෙරෙමි ප්‍රකට කෙරෙමි, ප්‍රකාශ කෙරෙමි නුසි 'එතං තෙ පබ්‍රූමි' යනු වේ. **ඉතොනිදානං** – මේ පහස නිදාන කොට ඇත්තේය, පහස උත්පත්ති කොට ඇත්තේ ය, පහස ජාති කොට ඇත්තේ ය, ස්පර්ශය ප්‍රභව කොට ඇත්තේ නුසි 'එතං තෙ පබ්‍රූමි ඉතොනිදානං' යනු වේ.

එහින් වදාළහ බුදුහු:

"එස්සනිදානං –පෙ– එතං තෙ පබ්‍රූමි ඉතොනිදානං"යි.

11 – 10

ලොකයෙහි ස්පර්ශ තෙමේ කුමක් නිදාන (-මූලකාරණ) කොට ඇත්තේ ද? තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිපරිග්‍රහයෝ ත් කොතැනින් පහළ වූවාහු ද? කුමක් අවිද්‍යමාන කල්හි තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිමමත්වය නැත්තේ ද? කුමක් ඉක්මැණිය කල්හි (චක්ඛුසම්ඵස්සාදි) පහස්හු ස්පර්ශ නො කෙරෙත් ද?

Free Distribution www.aathaapi.org

එසෝ නු ලොකස්මිං කුතොනිදානොති – එසෝ කුතෝ නිදානෝ? කුතෝ ජාතෝ? කුතෝ සඤ්ජාතෝ? කුතෝ නිබ්බත්තෝ? කුතෝ අභිනිබ්බත්තෝ? කුතෝ පාතුභූතෝ? කින්නිදානෝ? කිං සමුදයෝ? කිඤ්ඤාතිකෝ? කිම්පහවෝති එසස්ස මූලං පුච්ඡති, හෙතුං පුච්ඡති –පෙ– සමුදයං පුච්ඡති, පපුච්ඡති, යාචති, අජ්ඣේසති, පසාදෙතීති – එසෝ නු ලොකස්මිං කුතොනිදානෝ.

පරිඤ්ඤා වාපි කුතෝ පභූතාති – පරිඤ්ඤා කුතෝ පභූතා? කුතෝ ජාතා? කුතෝ සඤ්ජාතා? කුතෝ නිබ්බත්තා? කුතෝ අභිනිබ්බත්තා? කුතෝ පාතුභූතා? කින්නිදානා? කිංසමුදයා? කිඤ්ඤාතිකා? කිම්පහවාති පරිඤ්ඤානං මූලං පුච්ඡති, හෙතුං පුච්ඡති, –පෙ– සමුදයං පුච්ඡති, පපුච්ඡති යාචති අජ්ඣේසති පසාදෙතීති – පරිඤ්ඤා වාපි කුතෝ පභූතා.

කිස්මිං අසතීන න මමත්තමත්ථීති – කිස්මිං අසතෙත අසංවිජ්ජ–මානෙ[1] අනුපලබ්භමානෙ මමත්තා නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නුපලබ්භන්ති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪාති – කිස්මිං අසතෙත න මමත්තමත්ථි.

කිස්මිං විභූතෙ න ඵුසන්තීති එසසාති – කිස්මිං විභූතෙ විහාවිතෙ අතික්කන්තෙත සමතික්කන්තෙත වීතිවත්තෙත එසසා න ඵුසන්ති'ති – කිස්මිං විභූතෙ න ඵුසන්ති එසසා.

තෙනාහ සෝ නිම්මිතෝ:

"එසෝ නු ලොකස්මිං කුතොනිදානෝ
පරිඤ්ඤා වාපි කුතෝ පභූතා,
කිස්මිං අසතෙත න මමත්තමත්ථි
කිස්මිං විභූතෙ න ඵුසන්ති එසසා"ති.

11 – 11

නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච[2] එසෝ
ඉච්ඡානිදානානි පරිඤ්ඤානි,
ඉච්ඡාය'සන්තාය න මමත්තමත්ථි
රූපෙ විභූතෙ න ඵුසන්ති එසසා.

නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච එසෝති – චක්ඛුං ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති එසෝ; චක්ඛු ච[2] රූපා ච රූපසම්, චක්ඛුසම්ඵස්සං ඨපෙත්වා සම්පයුත්තකා ධම්මා නාමස්මිං, එවම්පි නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච එසෝ;

1. අසංවිජ්ජමානෙ නත්ථි – මජ්ඣං සීමු.II. 2. චක්ඛුං ච සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

එසෝ නු ලොකසම්ං කුතොනිදානෝ – පහස කුමක් කරුණු කොට ඇත්තේ ද? කොයින් උපන්නේ ද? කොයින් හටගත්තේ ද? කොයින් නිපන්නේ ද? කොයින් වැඩුණේ ද? කොතැනින් පහළ වූයේ ද? කුමක් නිදාන කොට ඇත්තේ ද? කුමක් සමුදය කොට – කුමක් ජාති කොට – කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තේ දැ'යි ස්පර්ශයාගේ මූලය විචාරති, හෙතුව විචාරති...සමුදය විචාරති, අසති, අයැදිති, අන්වේෂණ කෙරෙති, පහදවත් නුයි 'එසෝ නු ලොකසම්ං කුතොනිදානෝ' යනු වේ.

පරිඤ්ඤා වාපි කුතෝ පභූතා – පරිඥාවෝ කොයින් වූවාහු ද? කොයින් උපන්නාහු ද? කොයින් හටගත්තාහු ද? කොයින් නිපන්නාහු ද? කොයින් වැඩුණාහු ද? කොයින් පහළ වූවාහු ද? කුමක් නිදාන කොට ඇත්තාහු ද? කුමක් සමුදය කොට ඇත්තාහු ද? කුමක් ජාති කොට ඇත්තාහු ද? කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු දැ'යි පරිඥාවන්ගේ මූලය විචාරති, හෙතුව විචාරති...සමුදය විචාරති, පුළුවුස්ති, යාඥා කෙරෙති අන්වේෂණ කෙරෙති, පහදවත් නුයි – 'පරිඤ්ඤා වාපි කුතෝ පභූතා' යනු වේ.

කිඤ්චිං අසතෙන න මමත්තමත්ථි-කුමක් අවිද්‍යමාන කල්හි අසංවිද්‍යමාන කල්හි නො ලැබෙන කල්හි මමත්වයෝ නැත් ද, අවිද්‍යමාන වෙත් ද අසංවිද්‍යමාන වෙත් ද නො ලැබෙත් ද ප්‍රහීණ වූවාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්ඛිදුණාහු දුරලන ලද්දාහු උපතට නුසුදුසු වූවාහු නුවණඟින්නෙන් දවන ලද්දාහු නුයි 'කිඤ්චිං අසතෙන න මමත්තමත්ථි' යනු වේ.

කිඤ්චිං විභූතෙ න ජුසන්ති එසා – කුමක් ඉක්මැවූ කල්හි නො වැඩූ කල්හි ඉක්මැඟිය කල්හි මොනවට ඉක්මැඟිය කල්හි ව්‍යතික්‍රමණය කළ කල්හි ස්පර්ශියෝ ස්පර්ශ නො කෙරෙත් දැයි 'කිඤ්චිං විභූතෙ න ජුසන්ති එසා' යනු වේ.

එයින් කිහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''එසෝ නු ලොකසම්ං -පෙ- කිඤ්චිං විභූතෙ න ජුසන්ති එසා''යි.

11 – 11

සම්ප්‍රයුක්ත නාමය ද වස්තුආලම්බන රූපය ද නිසා ස්පර්ශය වෙයි, තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිපරිග්‍රහයෝ ඉච්ඡා (–ආශා) ව නිදාන කොට ඇත්තාහු ය, ඉච්ඡාසඞ්ඛ්‍යාත තෘෂ්ණාව නැති කල්හි මමත්වය නැත්තේ ය, රූපය ඉක්මැඟිය කල්හි ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ නො කෙරෙත්.

නාමං ච රූපං ච පටිච්ච එසෝ – චක්ෂුස ද රූපයන් ද නිසා චක්ෂුර්–විඤ්ඤාණය උපදී, (චක්ඛුරූප විඤ්ඤාණ යන) තිදෙනාගේ එක්වීමෙන් ස්පර්ශය උපදී; ප්‍රසාද චක්ෂුස ද රූපාලම්බනයෝ ද රූප කොටසෙහි වෙති, (තිදෙනාගේ සංගතියෙන් උපන්) චක්ෂුසම්ඵස්සය හැර (සෙසු) සම්ප්‍රයුක්තධර්මයෝ නාම කොටසෙහි වෙති, මෙසේ ත් නාමය ත් රූපයත් නිසා ස්පර්ශය උපදී;

Free Distribution www.aathaapi.org

සොතඤ්ච පටිච්ච සද්දෙ ච උප්පජ්ජති සොතවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සෝ; සොතඤ්ච සද්දා ච රූපසම්, සොතසම්ඵස්සං ඵුසන්තිආ සම්පයුත්තකා ධම්මා නාමසම්, එවම්පි නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච ඵස්සෝ. ඝානං ච පටිච්ච ගන්ධෙ ච උප්පජ්ජති ඝානවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සෝ; ඝානඤ්ච ගන්ධා ච රූපසම්, ඝානසම්ඵස්සං ඵුසන්තිආ සම්පයුත්තකා ධම්මා නාමසම්. එවම්පි නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච ඵස්සෝ. ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සෝ; ජිව්හා ච රසා ච රූපසම්, ජිව්හාසම්ඵස්සං ඵුසන්තිආ සම්පයුත්තකා ධම්මා නාමසම්, එවම්පි නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච ඵස්සෝ. කායඤ්ච පටිච්ච ඵොට්ඨබ්බෙ ච උප්පජ්ජති කායවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සෝ; කායෝ ච ඵොට්ඨබ්බා ච රූපසම්, කායසම්ඵස්සං ඵුසන්තිආ සම්පයුත්තකා ධම්මා නාමසම්, එවම්පි නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච ඵස්සෝ. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සඞ්ගති ඵස්සෝ; වත්ථුරූපං රූපසම්, ධම්මා රූපිනෝ රූපසම්, මනොසම්ඵස්සං ඵුසන්තිආ සම්පයුත්තකා ධම්මා නාමසම්, එවම්පි නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච ඵස්සෝ.

ඉච්ඡානිදානානි පරිග්ගහානීති – 'ඉච්ඡා' වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **පරිග්ගහාති** ද්වෙ පරිග්ගහා: තණ්හාපරිග්ගහෝ ච දිට්ඨිපරිග්ගහෝ ච –පෙ– අයං තණ්හාපරිග්ගහෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිපරිග්ගහෝ. **ඉච්ඡානිදානානි පරිග්ගහානීති** පරිග්ගහා ඉච්ඡානිදානා ඉච්ඡාහෙතුකා ඉච්ඡාපච්චයා ඉච්ඡාකාරණා ඉච්ඡාපහවාති – ඉච්ඡානිදානානි පරිග්ගහානි.

ඉච්ඡාය'සන්තාය න මමත්තමත්ථී'ති – 'ඉච්ඡා' වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **මමත්තානි** ද්වෙ මමත්තා: තණ්හාමමත්තඤ්ච දිට්ඨිමමත්තඤ්ච –පෙ– ඉදං තණ්හාමමත්තං –පෙ– ඉදං දිට්ඨිමමත්තං; **ඉච්ඡාය'සන්තාය න මමත්තමත්ථී'ති** ඉච්ඡාය අසන්තාය අසංවිජ්ජමානාය නත්ථි අනුපලබ්භමානාය මමත්තා නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නුපලබ්භන්ති, පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪාති – ඉච්ඡාය'සන්තාය න මමත්තමත්ථි.

රූපෙ විහුතෙ න ඵුසන්ති ඵස්සාති – 'රූපෙ'ති චත්තාරෝ ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං; **රූපෙ විහුතෙති** චතුහාකාරෙහි රූපං විහුතං හොති. ඤාතවිහුතෙන[1] තීරණවිහුතෙන පහානවිහුතෙන සමතික්කමවිහුතෙන. කථං ඤාතවිහුතෙන[2] රූපං විහුතං හොති ? රූපං ජානාති යං කිඤ්චි රූපං, සබ්බං රූපං චත්තාරි ච මහාභූතානි චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපන්ති ජානාති පස්සති

1. ඤාණවිහුතෙන - සීමු. II ඤාතවිතිවත්තෙන- ස. 2. ඤාණවිහුතෙන - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

ශ්‍රෝත්‍රප්‍රසාදය ද ශබ්දයන් ද නිසා ශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤාණය උපදී, තිදෙනාගේ එක්වීමෙන් ස්පර්ශය උපදී; ශ්‍රෝත්‍රප්‍රසාදයත් ශබ්දයෝත් රූප ස්කන්ධයෙහි වෙති; ඵොට්ඨබ්බායතන හැර (සෙසු) සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ නාම ස්කන්ධයෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයත් නිසා ස්පර්ශය උපදී. ඝ්‍රාණය ද ගන්ධයන් ද නිසා ඝ්‍රාණවිඤ්ඤාණය උපදී, තිදෙනාගේ එක්වීමෙන් ස්පර්ශය වෙයි; ඝ්‍රාණයත් ගන්ධයෝත් රූපයෙහි වෙති, ඝ්‍රාණසංස්පර්ශය හැර (සෙසු) සම්ප්‍රයුක්තධර්මයෝ නාමයෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයත් නිසා ස්පර්ශය උපදී. දිව්හ ද රසයන් ද නිසා ජිව්හාවිඤ්ඤාණය උපදී, තිදෙනාගේ සඞ්ගතියෙන් ස්පර්ශය වෙයි; දිවත් රසයෝත් රූපයෙහි වෙති, ජිව්හාසංස්පර්ශය හැර සම්ප්‍රයුක්තධර්මයෝ නාමයෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයත් නිසා ස්පර්ශය උපදී. කාය ද ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ද නිසා කායවිඤ්ඤාණය උපදී, තිදෙනාගේ සඞ්ගතියෙන් ස්පර්ශය වෙයි; කායත් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝත් රූපයෙහි වෙති, කායසංස්පර්ශය හැර සම්ප්‍රයුක්ත-ධර්මයෝ නාමයෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයත් නිසා ස්පර්ශය උපදී, මනස ද ධර්මයන් ද නිසා මනොවිඤ්ඤාණය උපදී, තිදෙනාගේ සඞ්ගතියෙන් ස්පර්ශය වෙයි; හෘදයවස්තුරූපය රූපයෙහි වෙයි, රූපී ධර්මයෝ රූපයෙහි වෙති, මනස්සංස්පර්ශය හැර සම්ප්‍රයුක්තධර්මයෝ නාමයෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයත් නිසා ස්පර්ශය උපදී.

ඉච්ඡානිදානානි පරිග්ගහානි – 'ඉච්ඡා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සාරාගයෙක්....අභිධ්‍යාවක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. **පරිග්ගහා** – පරිග්‍රහයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂ්ණාපරිග්‍රහය ද දෘෂ්ටිපරිග්‍රහය දැයි... මේ දෘෂ්ටිපරිග්‍රහය යි. **ඉච්ඡානිදානානි පරිග්ගහානි** – පරිග්‍රහයෝ ඉච්ඡා (-ඊප්සා) ව නිදාන කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාව හේතු කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාව ප්‍රත්‍යය කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාව කරුණ කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාවෙන් පහළවූවාහු නුයි – 'ඉච්ඡානිදානානි පරිග්ගහානි' යනු වේ.

ඉච්ඡාය'ඤඤා න මමත්තමත්ථි – 'ඉච්ඡා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි; යම් රාගයෙක් සාරාගයෙක්...ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි; **මමත්තා**-මමත්වයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂ්ණාමමත්වය ද දෘෂ්ටිමමත්වය දැයි...මේ දෘෂ්ටිමමත්වය යි. **ඉච්ඡාය'ඤඤා න මමත්තමත්ථි** – ඊප්සාව අවිද්‍යමාන කල්හි අසංවිද්‍යමාන කල්හි නැති කල්හි නො ලැබෙන කල්හි මමත්වයෝ නැත, නො වෙති, විද්‍යමාන නො වෙයි, නො ලැබෙත්, ප්‍රහීණ වූවාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සත්හිදුණාහු දුරලන ලද්දාහු උපතට නුසුදුසු වූවාහු නුවණඟින්නෙන් දවන ලද්දාහු නුයි 'ඉච්ඡාය'ඤඤා න මමත්තමත්ථි' යනු වේ.

රූපෙ විහතෙ න ඵුසතීති එස්සා – 'රූපෙ' යනු: සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද; **රූපෙ විහතෙ** – සතර අයුරකින් රූපය ඉක්මවන ලද වෙයි; ඥාතවිහතයෙන් තීරණවිහතයෙන් ප්‍රහාණවිහතයෙන් සමතික්‍රමවිහතයෙනි: කියෙයින් ඥාතවිහතයෙන් රූපය විහත (-ඉක්මවන ලද) වේ ද යත්? රූපය (මෙසේ) දැන ගනී. යම් කිසි රූපයෙක් වේ නම්, සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය දැයි සියලු රූපය දැන ගනී, දකී;

Free Distribution www.aathaapi.org

එවං සුතවිහුතෙන රූපං විහුතං හොති. කථං තීරණවිහුතෙන රූපං විහුතං හොති? එවං සුතං කත්වා රූපං තීරෙති; අනිච්චතෝ දුක්ඛතෝ රොගතෝ ගණ්ඩතෝ සල්ලතෝ අඝතෝ ආබාධතෝ පරතෝ පලොකතෝ ඊතිතෝ උපද්දවතෝ භයතෝ උපසග්ගතෝ චලතෝ පභඞ්ගුරතෝ[1] අද්ධුවතෝ අතාණතෝ අලෙනතෝ අසරණතෝ රිත්තතෝ තුච්ඡතෝ සුඤ්ඤතෝ අනත්තතෝ ආදීනවතෝ විපරිණාමධම්මතෝ අසාරකතෝ[2] අඝමූලතෝ වධකතෝ විභවතෝ සාසවතෝ සඞ්ඛතතෝ මාරාමිසතෝ ජාතිධම්මතෝ ජරාධම්මතෝ බ්‍යාධිධම්මතෝ මරණධම්මතෝ සොකපරිදෙවදුක්ඛදෝමනස්සුපායාසධම්මතෝ සඞ්කිලෙසිකධම්මතෝ සමුදයතෝ අත්ථඞ්ගමතෝ අස්සාදතෝ[3] ආදීනවතෝ නිස්සරණතෝ තීරෙති. එවං තීරණවිහුතෙන රූපං විහුතං හොති. කථං පහානවිහුතෙන රූපං විහුතං හොති? එවං තීරයිත්වා රූපෙ ඡන්දරාගං පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "යෝ භික්ඛවෙ රූපෙ ඡන්දරාගෝ, තං පජහථ; එවං තං රූපං පහීනං භවිස්සති උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං[4] අනභාවංකතං ආයතිං අනුප්පාදධම්ම"න්ති.a එවං පහානවිහුතෙන රූපං විහුතං හොති. කථං සමතික්කමවිහුතෙන රූපං විහුතං හොති? චතස්සෝ අරූපසමාපත්තියෝ පටිලද්ධස්ස රූපා විහුතා හොන්ති විභාවිතා අතික්කන්තා සමතික්කන්තා වීතිවත්තා. එවං සමතික්කමවිහුතෙන රූපං විහුතං හොති. ඉමෙහි චතූහි කාරණෙහි රූපං විහුතං හොති. **රූපෙ විහුතෙ න ඵුසන්ති එස්සා** රූපෙ විහුතෙ විභාවිතෙ අතික්කමෙන සමතික්කමෙන වීතිවත්තෙ පඤ්ච එස්සා න ඵුසන්ති: චක්ඛුසම්ඵස්සෝ සොතසම්ඵස්සෝ ඝානසම්ඵස්සෝ ජිව්හාසම්ඵස්සෝ කායසම්ඵස්සෝ – රූපෙ විහුතෙ න ඵුසන්ති එස්සා.

තෙනාහ භගවා:

"නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච එස්සෝ
ඉච්ඡානිදානානි පරිඤ්ඤහානි,
ඉච්ඡාය'සන්තාය න මමත්තමත්ථි
රූපෙ විහුතෙ න ඵුසන්ති එස්සා"ති.

11 - 12

කථං සමෙතස්ස විභොති රූපං
සුඛං දුඛං[5] වාපි කථං විභොති,
එතං මෙ පබ්‍රූහි යථා විභොති
තං ජානිස්සාම ඉති[6] මෙ මනෝ අහූ.

---

1. පභඞ්ගතෝ - PTS. පභඞ්ගුතෝ - ස. 2. අසරණතෝ - සී.
3. අස්සාරතෝ - සීමු.II. 4. තාලවත්ථුකතං - ස.
5. දුක්ඛං - සී. ඉතිපි. PTS. දුඛඤ්චාපි - මජ්ඣං.
6. ජානිස්සාමීති - සීමු.II. මජ්ඣං. a. බ්‍රහ්මායුසුත්ත - සාරත්ථප්‍ප.

Free Distribution www.aathaapi.org

මෙසෙයින් සුතවිඤ්ඤාතයෙන් (නුවණින් ඉක්මවීමෙන්) රූපය විඤ්ඤාත වෙයි. කිණෙයින් තීරණවිඤ්ඤාතයෙන් රූපය විඤ්ඤාත වේ ද යත්? මේසේ ප්‍රකට කොට රූපය තීරණය කෙරෙයි: අනිත්‍ය හෙයින් දුඃඛ හෙයින් රොග හෙයින් ගණ්ඩ හෙයින් සල්ල හෙයින් ව්‍යසන හෙයින් ආබාධ හෙයින් පර හෙයින් පලෝක (-බිඳීම්) හෙයින් ඊති (-විපත්ති) හෙයින් උපද්‍රව හෙයින් භය හෙයින් උපසග්ග හෙයින් සැලෙන හෙයින් බිඳෙනසුලු හෙයින් අද්ධුව (-අස්ථිර) හෙයින් අත්‍රාණ හෙයින් අලෙන හෙයින් අසරණ හෙයින් රිත්ත (-හිස්) හෙයින් තුච්ඡ හෙයින් ශූන්‍ය හෙයින් අනාත්ම හෙයින් ආදීනව හෙයින් විපරිණාමසභාව හෙයින් අසාර හෙයින් ව්‍යසනමූල හෙයින් වධක හෙයින් විඝාතභව හෙයින් සාස්‍රව හෙයින් සඛඛත (-හෙතුප්‍රත්‍යයෙන් සකස් කළ) හෙයින් මාරාමිෂ හෙයින් ජාතිධම්ම (ජාතිය පියවි කොට ඇති) හෙයින් ජරාධම්ම හෙයින් ව්‍යාධිධම්ම හෙයින් මරණධම්ම හෙයින් සොකපරිදේවදුඃඛ-දෙමනස්සඋපායාසධම්ම හෙයින් සංකෙලෙසධම්ම (-තෘෂ්ණාදි සංක්ලේශයන්ට විෂයසභාව) හෙයින් සමුදය හෙයින් අත්ථඛගම හෙයින් ආස්වාද හෙයින් ආදීනව හෙයින් නිස්සරණ හෙයින් තීරණ කෙරෙයි, මෙසෙයින් තීරණ-විඤ්ඤාතයෙන් රූපය විඤ්ඤාත වෙයි. කිසෙයින් ප්‍රහාණවිඤ්ඤාතයෙන් රූපය විඤ්ඤාත වේ ද යත්? මෙසේ තීරණය කොට රූපයෙහි ඡන්දරාගය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අනභාවයට පමුණුවයි; මේ වදාරන ලද මැයි, භාග්‍යවතුන් විසින්: "මහණෙනි, රූපයෙහි යම් ඡන්දරාගයෙක් වේ නම්, එය දුරු කරවූ, මෙසේ ඒ රූපය ප්‍රහීණ වන්නේ ය, උපුන් මුල් ඇත්තේ තාලවත්ථුවක් මෙන් කරන ලද්දේ අනභාවය කරන ලද්දේ මතු නූපදනා පියවි ඇත්තේ යැ"යි. මෙසෙයින් ප්‍රහාණවිඤ්ඤාතයෙන් රූපය විඤ්ඤාත වෙයි. කිසෙයින් සමතික්‍රමවිඤ්ඤාතයෙන් රූපය විඤ්ඤාත වේ ද යත්? සතර අරූපසමාපත්තීන් ලද්දහු විසින් රූපයෝ ඉක්මවන ලද්දහු විභාවිත වූවාහු අතික්‍රමණය-සමතික්‍රමණය-ව්‍යතික්‍රමණය කරන ලද්දහු වෙති; මෙසෙයින් සමතික්‍රමවිඤ්ඤාතයෙන් රූපය විඤ්ඤාත වෙයි. මේ සතර කාරණයන් ගෙන් රූපය විඤ්ඤාත වේ. රූපය විඤ්ඤාත වූ (ඉක්මවූ) කල්හි සඤ්ඤා නොකෙරෙත්. **එඤ්ඤා** – රූපය විඤ්ඤාත කල්හි විභාවිත කල්හි අතික්‍රාන්ත කල්හි සමතික්‍රාන්ත කල්හි ඉක්මගිය කල්හි චක්ඛුසම්ඵස්ස සොතසම්ඵස්ස ඝානසම්ඵස්ස ජිව්හාසම්ඵස්ස කායසම්ඵස්ස යන පඤ්ච සඤ්ඤායෝ සඤ්ඤා නොකෙරෙත් නුයි – 'රූපෙ විඤ්ඤෙ න ඤ්ඤන්ති එඤ්ඤා' යනු වේ.

එහින් වදාළහ බුදුහු:

"නාමං ච රූපං ච -පෙ- රූපෙ විඤ්ඤෙ න ඤ්ඤන්ති එඤ්ඤා"යි.

11 – 12

කෙසේ පිළිපන්නහුට රූපය නො වේ ද? යලි සැප දුක් (ඉටු අනිටු රූපය) හෝ කෙසේ නො වේ ද? තෙල (රූප – සුඛ – දුක්ඛය) යම් සේ නො වේ නම් (එසේ) මට දෙශනා කළ මැනව, එය දැන ගනුම්හ'යි මට සිතෙක් වී.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං සමෙතස්ස විභොති රූපන්ති – 'කථං සමෙතස්සා'ති කථං සමෙතස්ස, කථං පටිපන්නස්ස, කථං ඉරියන්තස්ස, කථං වත්තන්තස්ස, කථං පාලෙන්තස්ස, කථං යපෙන්තස්ස, කථං යාපෙන්තස්ස රූපං විභොති, විභාවියති[1] අතික්කමියති[2] සමතික්කමියති, වීතිවත්තියතීති– කථං සමෙතස්ස විභොති රූපං.

සුඛං දුඛං වාපි කථං විභොතීති – සුඛං ච දුක්ඛං ච කථං විභොති විභාවියති අතික්කමියති සමතික්කමියති වීතිවත්තියතීති – සුඛං දුඛං වාපි කථං විභොති.

එතං මෙ පබ්‍රූහි යථා විභොතීති – 'එත'න්ති යං පුච්ඡාමි, යං යාචාමි, යං අජ්ඣෙසාමි[3] යං පසාදෙමීති එතං; **මෙ පබ්‍රූහීති** මෙ පබ්‍රූහි ආචික්ඛ දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විභජ උත්තානීකරොහි පකාසෙහීති එතං මෙ පබ්‍රූහි; **යථා විභොතීති** යථා විභොති විභාවියති අතික්කමියති සමතික්කමියති වීතිවත්තියතීති – එතං මෙ පබ්‍රූහි යථා විභොති.

තං ජානිස්සාම ඉති මෙ මනො අහූති – 'තඤ්ඤානිස්සාමා'ති තං ඤාතෙය්‍යාම ආඤාතෙය්‍යාම[4] විඤාතෙය්‍යාම පටිවිඤාතෙය්‍යාම පටිවිජ්ඣෙය්‍යාමා'ති; තං ජානිස්සාම; **ඉති මෙ මනො අහූති** ඉති මෙ මතො අහු, ඉති මෙ චිත්තං අහු, ඉති මෙ සඞ්කප්පො අහු, ඉති මෙ විඤ්ඤාණං අහූති – තං ජානිස්සාම ඉති මෙ මතො අහු.

තෙනාහ සො නිම්මිතො:

"කථං සමෙතස්ස විභොති රූපං
සුඛං දුඛං වාපි කථං විභොති,
එතං මෙ පබ්‍රූහි යථා විභොති
තං ජානිස්සාම ඉති මෙ මතො අහූ"ති.

11 – 18

න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී
නොපි අසඤ්ඤී න විභූතසඤ්ඤී,
එවං සමෙතස්ස විභොති රූපං
සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඛා.

න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤීති – සඤ්ඤසඤ්ඤීනො වුච්චන්ති යෙ පකතිසඤ්ඤාය සිතා, නපි සො පකතිසඤ්ඤාය සිතො; විසඤ්ඤසඤ්ඤීනො වුච්චන්ති උම්මත්තකා, යෙ ච ඛිත්තචිත්තා; නපි සො උම්මත්තකො, නොපි ඛිත්තචිත්තොති – න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී.

---

1. විභාවියති සීමු. II. PTS. 2. අතික්කමියති – සීමු. II. PTS.
3. අජ්ඣෙසාමි – සීමු. II. 4. පඤාතෙය්‍යාම් – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං සමෙතස්ස විඤ්ඤාණ රූපා – 'කථං සමෙතස්ස' යනු: කොසේ යෙදුණහුට කෙසේ පිළිපන්නහුට කෙසේ ඉරියවු පවත්වන්නහුට කෙසේ වැටෙන්නහුට කෙසේ පාලනය වන්නහුට කෙසේ යැපෙන්නහුට කෙසේ යපනය වන්නහුට රූපය නො වේ ද? නො පැවැතේ ද? ඉක්මවනු ලැබේ ද? මොනොවට ඉක්මවනු ලැබේ ද? වෙසෙසින් ඉක්මවනු ලැබේ දැ'යි – 'කථං සමෙතස්ස විඤ්ඤාණ රූපං' යනු වේ.

සුඛං දුඛං වා'පි කථං විඤ්ඤාණ – සුවය ද දුක ද කෙසේ නො වේ ද? නො පැවැතේ ද? ඉක්මවනු ලැබේ ද? මොනොවට ඉක්මවනු ලැබේ ද? වෙසෙසින් ඉක්මවනු ලැබේ දැ'යි – 'සුඛං දුඛං වා'පි කථං විඤ්ඤාණ' යනු වේ.

එතං මෙ පබ්‍රූහි යථා විඤ්ඤාණ – 'එතං' යනු: යමක් විවාරම් ද, යමක් යදිම් ද, යමක් ආරාධනා කෙරෙම් ද, යමක් (සඳහා) පහදවම් නුයි – 'එතං' යනු වේ; **මෙ පබ්‍රූහි** – මට කිව මැනව වදුල මැනව දෙසුව මැනව පැනවුව මැනව නැබුව මැනව විවෘත කල මැනව විභාග කල මැනව ප්‍රකට කල මැනව ප්‍රකාශ කල මැනවැ'යි 'එතං මෙ පබ්‍රූහි, යනු වේ. **යථා විඤ්ඤාණ** – යම් සේ නො වේ ද නො පැවැතේ ද අතික්‍රමණ සමතික්‍රමණ කරනු ලැබේ ද වෙසෙසින් ඉක්මවනු ලැබේ දැ'යි – 'එතං මෙ පබ්‍රූහි යථා විඤ්ඤාණ' යනු වේ.

තං ජානිස්සාම ඉති මෙ මනෝ අහු – 'තං ජානිස්සාම' යනු: එය දනගනුම්හ, හාත්පසින් දනගනුම්හ වෙසෙසින් දනගනුම්හ මැතවින් දනගනුම්හ (සිතින්) අවබොධ කරම්හ'යි, 'තං ජානිස්සාම' යනු වේ. **ඉති මෙ මනෝ අහු** – මේසේ මා ගේ මනස විය, මෙසේ මා ගේ සිත විය, මෙසේ මාගේ සඤ්ඤාණය විය, මෙසේ මාගේ විඤ්ඤාණය වී නුයි– 'තං ජානිස්සාම ඉති මෙ මනෝ අහු' යනු වේ.

එයින් කිහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''කථං සමෙතස්ස –පෙ- ඉති මෙ මනෝ අහු''යි.

11 – 13

(රූපය නො වන සේ පිළිපන් හෙතෙම) ප්‍රකෘතිසංඥාවෙන් සංඥා ඇත්තේ නො වෙයි, විකෘතිසංඥාවෙන් විසංඥා වූයේ නො වෙයි, සංඥා විරහිත වූයේ ද නො වෙයි, ඉක්මවූ සංඥා ඇත්තේ ද නො වෙයි, මේසේ (සංඥා සංඥිතාදිභාවයෙහි නො සිට) පිළිපන්නනුට රූපය නො වෙයි, තෘෂ්ණාදි ප්‍රපඤ්චයෝ සංඥානිදාන කොට ඇත්තාහු ම වෙත් ද එහෙයිනි.

න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී – ප්‍රකෘතිසංඥාවෙහි සිටි යම් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු 'සඤ්ඤසඤ්ඤී'හු' යයි කියනු ලැබෙති, යථා සමෙතයන්හු ගේ රූපය විභවයට ගේ නම්) හෙතෙම ප්‍රකෘතිසංඥායෙහි සිටියේ නො ද වෙයි; උමතුවෝ ද ක්ෂිප්තචිත්තයෝ (–යන්උමතුවෝ) ද 'විසඤ්ඤසඤ්ඤී'හු' යයි කියනු ලැබෙති, හෙතෙම උමතුවෙක් නො ද වෙයි, ක්ෂිප්තචිත්තයෙක් ද නො වේ නුයි – 'න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නොපි අසඤ්ඤී න විභූතසඤ්ඤීති – අසඤ්ඤීනෝ වුච්චන්ති නිරෝධසමාපන්නා යෙ ච අසඤ්ඤසත්තා; නපි සෝ නිරෝධසමාපන්නෝ, නපි අසඤ්ඤසත්තෝ. විභූතසඤ්ඤීනෝ වුච්චන්ති යෙ චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනං ලාභිනෝ; නපි සෝ චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනං ලාභී– නොපි අසඤ්ඤී න විභූතසඤ්ඤී.

එවං සමේතස්ස විභොන්ති රූපන්ති – "ඉධ භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා –පෙ– චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සෝ එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්තිපටිලාභත්ථාය චිත්තං අභිනීහරති අභිනින්නාමෙති", ආරූපසමඤ්ඤාසමඞ්ගීති. එවං සමේතස්සාති එවං පටිපන්නස්ස එවං ඉරියන්තස්ස එවං වත්තන්තස්ස එවං පාලෙන්තස්ස එවං යපෙන්තස්ස එවං යාපෙන්තස්ස රූපං විභොති විභාවියති අතික්කමියති සමතික්කමියති විතිවත්තියතීති – එවං සමේතස්ස විභොති රූපං.

සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඞ්ඛාති – පපඤ්චායෙව පපඤ්චසඞ්ඛා; තණ්හා පපඤ්චසඞ්ඛා, දිට්ඨි පපඤ්චසඞ්ඛා, මානං පපඤ්චසඞ්ඛා; සඤ්ඤා– නිදානා සඤ්ඤාසම්භවා සඤ්ඤාජාතිකා සඤ්ඤාපභවාති – සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඞ්ඛා.

තෙනාහ භගවා:

"න සඤ්ඤාසඤ්ඤී න විසඤ්ඤාසඤ්ඤී
නොපි අසඤ්ඤී න විභූතසඤ්ඤී,
එවං සමේතස්ස විභොති රූපං
සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඞ්ඛා'ති.

11 – 14

යත්තං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයි නො
අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි,
එත්තාවතග්ගං නු[1] වදන්ති හෙකෙ
යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ
උදාහු අඤ්ඤම්පි වදන්ති එතෙතා.

යත්තං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයි නොති – යත්තං අපුච්ඡිම්හ අයාචිම්හ අජ්ඣෙසිම්හ පසාදයිම්හ; **අකිත්තයී නොති** කිත්තිතං ආචික්ඛිතං දෙසිතං පඤ්ඤපිතං පට්ඨපිතං විවටං විභත්තං උත්තානීකතං පකාසිතන්ති-යත්තං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයි නො.

1. නෝ - ඉ. PTS

Free Distribution www.aathaapi.org

නොපි අසඤ්ඤී න විභූතසඤ්ඤී – නිරොධසමාපත්ති සමාපන්නයෝ ද අසංඥසත්ත්වයෝ ද 'අසඤ්ඤීහු' යයි කියනු ලැබෙති, හෙතෙම නිරොධ–සමාපන්නයෙක් නො ද වෙයි, අසංඥසත්ත්වයෙක් ද නො වේ. සතර අරූපසමාපත්තිලාභීහු 'විභූතසඤ්ඤීහු' යයි කියනු ලැබෙති, හෙතෙම සතර අරූපසමාපත්තිලාභී වූයේ ද නො වේ නුයි – 'නොපි අසඤ්ඤී න විභූතසඤ්ඤී' යනු වේ.

එවං සමෙතස්ස විභොති රූපං – 'මේහි මහණ තෙම සුඛයාගේ ද ප්‍රහාණයෙන්...සතරවැනි දුහැනට පැමිණ වෙසෙයි, හෙතෙම මෙසේ (සතරවැනි දුහැනින්) සිත එකඟවූ කල්හි (උපෙක්ඛා සමෘතිපාරිශුද්ධියෙන්) පිරිසිදු කල්හි (පරිශුද්ධ හෙයින්) ප්‍රභාසර කල්හි (රාගාදි අඩහන තැසූ හෙයින්) අනඩහන කල්හි (අනඩහන හෙයින් ම) පහවූ උපක්ලෙශ ඇති කල්හි (සුභාවිත හෙයින්) මෘදුවූ කල්හි (මෘදු හෙයින් ම) කම්‍යතම වූ කල්හි (මේ පරිශුද්ධනාවාදියෙහි සිටි හෙයින් ම) සිටින කල්හි (සිටි හෙයින් ම) අවල බවට පැමිණි කල්හි ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිය ලැබීම සඳහා සිත එළවයි නතුකරයි, අරූපසමාපත්තියෙන් යුක්ත වූයේ යයි; **එවං සමෙතස්ස** – මේසේ පිළිපන්නහුට මෙසේ ඉරියවු පවත්වන්නහුට මෙසේ වැටෙන්නහුට මෙසේ යැපෙන්නහුට මෙසේ යපනය වන්නහුට රූපය නො වෙයි, නො පැවැතෙයි, ඉක්මවනු ලැබෙයි, මතෘකොට ඉක්මවනු ලැබෙයි, වෙසෙසින් ඉක්මවනු ලැබේ නුයි – 'එවං සමෙතස්ස විභොති රූපං' යනු වේ.

සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඛ්ඛා – ප්‍රපඤ්චයෝ ම 'පපඤ්චසඛ්ඛ' නම් වෙති; තෘෂ්ණාව ප්‍රපඤ්චසඛ්ඛ යැ, දෘෂ්ටිය ප්‍රපඤ්චසඛ්ඛ යැ, මානය ප්‍රපඤ්චසඛ්ඛ යැ, (ඔහු) සංඥාව නිදාන කොට ඇත්තාහු සංඥාව සමුදය කොට ඇත්තාහු සංඥාව ජාති කොට ඇත්තාහු සංඥාව ප්‍රභව කොට ඇත්තාහු නුයි – 'සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඛ්ඛා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"**න සඤ්ඤාසඤ්ඤී** –පෙ– **සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්චසඛ්ඛා**"යි.

11 – 14

යම්ක් විවාළමෝ නම්, එය අපට දෙශනා කළහ, අනෙකකුදු ඔබ ගෙන් විවාරම්හ, එ ද වදාළ මැනව, මේ ලොවැ පණ්ඩිතවාද ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් මේ අරූපසමාපත්තිමාත්‍රයෙන් ම සත්ත්වයා ගේ අග්‍ර වූ ශුද්ධිය කියත් ද? නොඑහෙත් තෙල අරූපසමාපත්තියෙන් අනෙකුදු ශුද්ධියක් කියත් ද?

යං තං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයී නො – යම්ක් විවාළමෝ යාඥා කළමෝ අධ්‍යෙෂණ කළමෝ පැහැදවූමිහු නම් එය; **අකිත්තයී නො** – කීර්තනය කරන ලද පවසන ලද දෙසන ලද පනවන ලද තබන ලද විවෘත කරන ලද විභාග කරන ලද ප්‍රකට කරන ලද ප්‍රකාශ කරන ලද නුයි– 'යං තං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයී නො' යනු වේ

Free Distribution www.aathaapi.org

අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි'ති – අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම, අඤ්ඤං තං පපුච්ඡාම, අඤ්ඤං තං අජ්ඣෙසාම, අඤ්ඤං තං පසාදෙම, උත්තරිං තං පුච්ඡාම; **තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි**'ති ඉඞ්ඝ බ්‍රූහි ආචික්ඛ දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විභජ උත්තානීකරොහි පකාසෙහී'ති – අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි.

එත්තාවතඤ්ඤං නු වදන්ති හෙඤ්ඤ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙති– එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එතා අරූපසමාපත්තියෝ අඤ්ඤං සෙට්ඨං විසිට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති. **යක්ඛස්සා**'ති සත්තස්ස නරස්ස මානවස්ස පොසස්ස පුග්ගලස්ස ජීවස්ස ජාගුස්ස[1] ජන්තුස්ස ඉන්දගුස්ස[2] මනුජස්ස; **සුද්ධින්ති** සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං; **ඉධ පණ්ඩිතා සෙ**'ති ඉධ පණ්ඩිතවාදා වීරවාදා සූරවාදා හෙතුවාදා ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා ඨානවාදා සකාය ලද්ධියා'ති– 'එත්තාවතඤ්ඤං නු වදන්ති හෙඤ්ඤ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ.'

උදාහු අඤ්ඤම්පි වදන්ති එත්තෙතා'ති – උදාහු එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එතා අරූපසමාපත්තියෝ අතික්කමිත්වා සමතික්කමිත්වා වීතිවත්තිත්වා, එත්තෙතා අරූපසමාපත්තිතෝ අඤ්ඤං උත්තරිං යක්ඛස්ස සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං **වදන්ති** කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති – උදාහු අඤ්ඤම්පි වදන්ති එත්තෙතා.

තෙනාහ සො නිම්මිතෙතා:

"යන්තං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයී නො
අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි,
එත්තාවතඤ්ඤං නු වදන්ති හෙ'කෙ
යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ
උදාහු අඤ්ඤම්පි වදන්ති එත්තෙතා"'ති.

11 – 15

එත්තාවතඤ්ඤම්පි වදන්ති හෙ'කෙ
යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ,
තෙසං පනෙකෙ සමයං වදන්ති
අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදාතා.

එත්තාවතඤ්ඤම්පි වදන්ති හෙඤ්ඤ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙයි– සස්සතවාදා එතා අරූපසමාපත්තියෝ අඤ්ඤං සෙට්ඨං විසිට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති; **යක්ඛස්සා**'ති සත්තස්ස නරස්ස මානවස්ස පොසස්ස පුග්ගලස්ස ජීවස්ස ජාගුස්ස[1] ජන්තුස්ස ඉන්දගුස්ස[2] මනුජස්ස; **සුද්ධින්ති** සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං; **ඉධ පණ්ඩිතා සෙ**'ති ඉධ පණ්ඩිතවාදා වීරවාදා සූරවාදා හෙතුවාදා ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා ඨානවාදා සකාය ලද්ධියා'ති – එත්තාවතඤ්ඤම්පි වදන්ති හෙඤ්ඤ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ

1. ජතුස්ස - සීමු. II. ජගුස්ස - PTS 2. ඝණ්ඩගුස්ස - පු
වීරවාදා - සූසං. - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම තදිඝ බ්‍රූහි – අනෙකක් ඔබ විචාරමිහ, අනෙකක් ඔබ පුළුවුපුම්හ, අනෙකක් ඔබ අතිශයින් විචාරමිහ, අනෙකක් ඔබ අධ්‍යෂණ කරමිහ, අනෙකකට ඔබ පහදවමිහ, මත්තෙහි ඔබ විචාරමිහ; **තදිඝ බ්‍රූහි**– වදාළ මැනව, ප්‍රකාශ කළ මැනව, දෙසුව මැනව, පැනවුව මැනව, තැබුව මැනව, විවෘත කළ මැනව, විභාග කළ මැනව, ප්‍රකට කළ මැනව, ප්‍රකාශ කළ මැනවැයි – 'අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම තදිඝ බ්‍රූහි' යනු වේ.

එත්තාවතඤ්ච නු වදන්ති හෙකෙ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ – ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් තෙල අරූපසමාපත්තියිනු අග්‍ර යැ ශ්‍රෙෂ්ඨ යැ විශිෂ්ට යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ ප්‍රවර යැයි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්. **යක්ඛස්ස** – සත්ත්වයාගේ; **නර– මානව – පුරුෂ – පුද්ගල – ජීව – ජාගු – ජන්තු – ඉන්දගු – මනුජයාගේ; සුද්ධිං** – ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය; **ඉධ පණ්ඩිතා සෙ** – මේ ලොව සඤ්ඤීය ලබ්ධියෙහි (ඇති පණ්ඩිතයමිහ'යි) පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු සස්සතවාද – තක්කයවාද – හෙතුවාද – ලක්ඛණවාද– කාරණවාද – සඨානවාද ඇත්තාහු නුයි – 'එත්තාවතඤ්ච නු වදන්ති හෙකෙ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ' යනු වේ.

උදාහු අඤ්ඤම්පි වදන්ති එත්තකා – නොහොත් ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් තෙල අරූපසමවත් ඉක්මවා මැනවින් ඉක්මවා පසු කොට, තෙල අරූපසමාපත්තියෙන් අන්‍ය වූ මත්තෙහි යක්ෂ (–සත්ව)යාගේ ශුද්ධියක් විශුද්ධියක් පරිශුද්ධියක් මුක්තියක් විමුක්තියක් පරිමුක්තියක් පවසත් ද බෙණෙත් ද, දක්වත් ද, ව්‍යවහාර කෙරෙත් දැයි – 'උදාහු අඤ්ඤම්පි වදන්ති එත්තකා' යනු වේ.

එයින් කිහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"යඤ්චං අපුච්ඡිම්හ –පෙ– උදාහු අඤ්ඤම්පි වදන්ති එත්තකා"යි

11 – 15

මේ ලොව පණ්ඩිතමානී වූ (ශාශ්වතවාදී) ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් මේ අරූපසමාපත්තිමාත්‍රයෙනු දු සත්ත්වයාගේ අග්‍ර වූ ශුද්ධිය කියත් මැයි. යලි ඕවුත්තුරෙහි (උච්ඡේදවාදී) ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් අනුපාදිශෂයෙහි පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු උච්ඡේදය (ශුද්ධියයි) කියත්.

එත්තාවතඤ්ඤම්පි වදන්ති හෙඤ්ඤ යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ– ශාශ්වතවාදය පවසත ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. (ඔහු) මේ අරූපසමාපත්තියින් අග්‍ර යැ ශ්‍රෙෂ්ඨ යැ විශිෂ්ට යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ ප්‍රවර යැයි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්. **යක්ඛස්ස**– සත්ත්වයාගේ නර – මානව – පුරුෂ – පුද්ගල – ජීව – ජාගු - ජන්තු – ඉන්දගු මනුජයාගේ; **සුද්ධිං** – විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය; **ඉධ පණ්ඩිතා සෙ** – මේ ලොව සඤ්ඤීය දෘෂ්ටියෙහි පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු සස්සතවාද – තක්කයවාද – හෙතුවාද – ලක්ඛණවාද – කාරණවාද – සඨානවාද ඇත්තාහු නුයි – 'එත්තාවතඤ්ඤම්පි වදන්ති හෙඤ්ඤ 'යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙසං පනෙකෙ සමයං වදන්ති අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදානාති– තෙසංයෙව සමණබ්‍රාහ්මණානං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උච්ඡෙදවාදං භවතජ්ජිතං විභවං අභිනන්දන්ති, තෙ සත්තස්ස සමං උපසමං වූපසමං නිරොධං පටිපස්සද්ධිනන්ති වදන්ති. යතො කිං හො අයං අත්තා කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති න හොති පරම්මරණා, එත්තාවතා අනුපාදිසෙසො හොති. **කුසලාවදානා**ති කුසලවාදා පණ්ඩිතවාදා පිරවාදා සුයවාදා හෙතුවාදා ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා ඨානවාදා සක්කාය ලද්ධියාති –'තෙසං පනෙකෙ-සමයං වදන්ති අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදානා.

තෙනාහ භගවා:

"එත්තාවතාපාහම්පි වදන්ති හෙකෙ
යක්ඛස්ස සුද්ධිං ඉධ පණ්ඩිතා සෙ,
තෙසං පනෙකෙ සමයං වදන්ති
අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදානා"ති.

11 - 16

එතෙ ච ඤත්වා උපනිසිතාති
ඤත්වා මුනී නිස්සයෙ සො විමංසි,
ඤත්වා විමුත්තො න විවාදමෙති[1]
භවාභවාය න සමෙති ධීරො.

එතෙ ච ඤත්වා උපනිස්සිතාති – 'එතෙ'ති දිට්ඨිගතිකෙ; **උපනිස්සිතා**ති සස්සතදිට්ඨිනිස්සිතා'ති ඤත්වා, උච්ඡෙදදිට්ඨිනිස්සිතාති ඤත්වා, සස්සතුච්ඡෙද-දිට්ඨිනිස්සිතාති ඤත්වා, ඤත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා'ති – එතෙ ච ඤත්වා උපනිස්සිතා"ති.

ඤත්වා මුනී නිස්සයෙ සො විමංසි'ති – 'මුනී'ති මොනං වුච්චති ඤාණං –පෙ– සඞ්ගජාලමතිච්ච සො මුනි; මුනි සස්සතදිට්ඨිනිස්සිතාති ඤත්වා, උච්ඡෙදදිට්ඨිනිස්සිතාති ඤත්වා, සස්සතුච්ඡෙදදිට්ඨිනිස්සිතාති ඤත්වා ඤත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා; **සො විමංසි'ති** පණ්ඩිතා පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මෙධාවීති – ඤත්වා මුනී නිස්සයෙ සො විමංසි.

---

1. න පි වාදමෙති – සෑ‍ඵ්.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙසං පනෙ'ඤ්ඤෙ සමයං වදන්ති අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදානා- ඒ මහණබමුණන් අතුරෙත් උච්ඡේදවාද ඇති ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් හවයෙන් තෑති ගැනුණාහු විහව (-උච්ඡේද) යට සතුටු වෙති, ඔහු සත්ත්වයා ගේ නො පැවැත්ම උපශමය ශාන්තිය අනුත්පාදය අපුනරුත්පත්තිය වේ යයි කියත්. හවත්නි, යම් හෙයකින් මේ ආත්මය කය බිඳීමෙන් මරණින් මතු සිඳියේ ද වැනැසේ ද නො වේ ද, මෙතෙකින් අනුපාදිශෙෂය වේ. **කුසලාවදානා** - සවකීය ලබ්ධියෙහි කුසලවාද ඇත්තාහු පණ්ඩිතවාද - සම්‍යවාද - න්‍යායවාද - හෙතුවාද - ලක්ෂණවාද- කාරණවාද - සථානවාද ඇත්තාහු නුයි - 'තෙසං පනෙඤ්ඤෙ සමයං වදන්ති අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදානා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"එත්තාවතඤ්ඤම්පි -පෙ- අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදානා"යි

11 - 16

තවද තෙල දෘෂ්ටිගතිකයන් (මොහු ශාශ්වතාවෙජ්ද) 'දෘෂ්ටි ඇසුරු කළාහු යැ'යි දැන, තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිනිශ්‍රයන් දැන, ඒ පණ්ඩිත වූ බුද්ධමුනි තෙම (දුඃඛානිත්‍යාදි විසින්) ඛමියන් දැන (අනුපාදුවිමෝක්ෂයෙන්) මිදුණේ විරුද්ධවාදයට නො පැමිණෙයි, ඒ ධීර තෙම පුනපුනා භවයට ද නො පැමිණේ.

එතෙ ච ඤත්වා උපනිඝසිතානි - 'එතෙ' යනු: දෘෂ්ටිගතිකයන්; **උපනිඝසිතානි** - ශාශ්වතදෘෂ්ටිනිශ්‍රිතයෝ යැයි දැන, උච්ඡේදදෘෂ්ටිනිශ්‍රිතයෝ යැයි දැන, ශාශ්වතොච්ඡේදදෘෂ්ටිනිශ්‍රිතයෝ යැයි දැන, දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා ප්‍රකට කොට නුයි - 'එතෙ ච ඤත්වා උපනිඝසිතානි' යනු වේ.

ඤත්වා මුනී නිඝඝය ඤා විමංසී - 'මුනි' යනු: 'මොන'යි ඥානය කියනු ලැබෙයි... මුනි තෙම (ඔවුන්) ශාශ්වතදෘෂ්ටිනිශ්‍රිතයෝ යැයි දැන, උච්ඡේදදෘෂ්ටිනිශ්‍රිතයෝ යැයි දැන ශාශ්වතොච්ඡේදදෘෂ්ටිනිශ්‍රිතයෝ යැයි දැන දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට: විභූත කොට, ඤා විමංසී-පණ්ඩිත වූයේ ප්‍රඥාවත් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැත්තේ විභාවී වූයේ මේධාවී වූයේ නුයි - ඤත්වා මුනී නිඝඝය ඤා විමංසී' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සුත්වා විමුත්තෝ න විවාදමේතීති – සුත්වා ඤත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා, **විමුත්තෝ**'ති මුත්තෝ විමුත්තෝ සුවිමුත්තෝ පරිමුත්තෝ අවවත්තඅනුපාදුවිමොක්ඛෙන, "සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා"ති සුත්වා ඤත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා මුත්තෝ විමුත්තෝ සුවිමුත්තෝ පරිමුත්තෝ අවවත්තඅනුපාදුවිමොක්ඛෙන, "සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා"ති –පෙ– "සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා"ති –පෙ– "යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරොධධම්ම"න්ති සුත්වා ඤත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා, මුත්තෝ විමුත්තෝ සුවිමුත්තෝ පරිමුත්තෝ අවවත්තඅනුපාදුවිමොක්ඛෙනාති – සුත්වා විමුත්තෝ; **න විවාදමේතී**'ති – න කලහං කරොති, න භණ්ඩනං කරොති, න විග්ගහං කරොති, න විවාදං කරොති, න මේධගං කරොති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "එවං විමුත්තචිත්තෝ ඛෝ අග්ගිවෙස්සන, භික්ඛු න කෙන චි සංවදති. න කෙනචි විවදති, යඤ්ච ලොකෙ වුත්තං, තෙන ච වොහරති අපරාමස"න්ති. – සුත්වා විමුත්තෝ න විවාදමේති.

භවාභවාය න සමේති ධීරෝ'ති – "භවාභවායා"ති භවාභවාය[1] කම්ම–භවාය පුනබ්භවාය කාමභවාය; කම්මභවාය කාමභවාය පුනබ්භවාය; රූපභවාය කම්මභවාය රූපභවාය පුනබ්භවාය; අරූපභවාය කම්මභවාය අරූපභවාය පුනබ්භවාය; පුනප්පුන භවාය; පුනප්පුන ගතියා පුනප්පුන–උප්පත්තියා පුනප්පුන පටිසන්ධියා පුනප්පුන අත්තභාවා ඒ – නිප්පත්තියා න සමේති න සමාගච්ඡති න ගණ්හාති න පරාමසති නාභිනිවිසති. ධීරෝ'ති ධීරෝ පණ්ඩිච්චෙන පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මේධාවී'ති – භවාභවාය න සමේති ධීරෝ.

තෙනාහ භගවා:

"එතෙ ච ඤත්වා උපනිසිත්වාති
ඤත්වා මුනී නිස්සයෙ සො විමංසී,
ඤත්වා විමුත්තෝ න විවාදමේති
භවාභවාය න සමේති ධීරෝ"ති.

කලහවිවාදසුත්තනිද්දෙසෝ සමත්තෝ

එකාදසමෝ.

12

චූලවියූහසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ චූලවියූහසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති:

12 – 1

සකං සකං දිට්ඨිපරිබ්බසානා
විග්ගය්හ නානා[2] කුසලා වදන්ති,
එවං පජානාති[3] ස වෙදි[4] ධම්මං
ඉදං පටික්කොසමකෙවලී සො.

---

1. භවාය – සීමු II. a. මජ්ඣිමනිකාය – දීඝනඛසුත්ත.
2. වාදා – කත්ථචි. 3. සො එවං ජානාති – සෲ. මජ්ඣං. 4. පවෙදි – කත්ථචි.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඤත්වා විමුත්තෝ න විවාදමේති – දැන දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට; **විමුත්තෝ** – අත්‍යන්ත වූ අනුපාදාවිමොක්ෂයෙන් මිදුණේ මැනවින් මිදුණේ වෙසෙසින් මිදුණේ භාත්පසින් මිදුණේ 'සඵීසංඛ්කාරයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි දැන දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට අත්‍යන්ත අනුපාදාවිමොක්ෂයෙන් මුක්ත විමුක්ත සුවිමුක්ත පරිමුක්ත වූයේ, 'සඵී-සංඛ්කාරයෝ දුඃඛයෝ යැ'යි.... 'සඵීධම්මයෝ අනාත්මයෝයැ'යි...'යම් කිසි සමුදයධම්මයෙක් වේ නම්, ඒ සියල්ල නැසෙනසුලු යැ'යි දැන දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට අත්‍යන්තඅනුපාදාවිමොක්ෂයෙන් මුක්ත විමුක්ත සුවිමුක්ත පරිමුක්ත වූයේ නුයි – 'ඤත්වා විමුත්තෝ' යනු වේ; **න විවාදමේති** – කලහ නො කෙරෙයි, ඛබර නො කෙරෙයි, විග්‍රහ නො කෙරෙයි, විරුද්ධවාද නො කෙරෙයි, කොලාහල නො කෙරෙයි; මේ වදාරන ලද මයැ, භාග්‍යවතුන් විසින්: 'ඛිනිවෙය්න, මෙසේ මිදුණු සිත් ඇති මහණ තෙම කිසිවක්හු සමග සංවාද නො කෙරෙයි, කිසිවක්හු සමග විවාද නො කෙරෙයි, ලොවැ යමකුත් කියන ලද නම්, දැඩිව නො ගනිමින් එයින් ව්‍යවහාර කෙරේ යැ"යි.– 'ඤත්වා විමුත්තෝ න විවාදමේති' යනු වේ.

භවාභවාය න සමේති ධීරෝ – 'භවාභවාය' යනු: කාමභවයෙහි හා රූපාරූපභවයෙහි කර්මවෘත්තයට, (පුනර්භවික වූ) විපාකවෘත්තයට, කාම-ධාතුයෙහි කර්මවෘත්තයට, කාමධාතුයෙහි විපාකවෘත්තයට, රූපධාතුයෙහි කර්මවෘත්තයට, රූපධාතුයෙහි විපාකවෘත්තයට, අරූපධාතුයෙහි කර්මවෘත්තයට අරූපධාතුයෙහි විපාකවෘත්තයට, පුනපුනා භවයට පුනපුනා ගතියට පුනපුනා උපතට පුනපුනා පිළිසඳට පුනපුනා අත්බැවට නැවත නැවත පහළ වීමට නො එයි, නො පැමිණෙයි, නො ගනී, නො පරාමෂී කෙරෙයි, නො පිවිසේ; ධීරෝ- ධීර වූයේ පණ්ඩිත වූයේ ප්‍රඥවත් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැත්තේ විභාවී මෙධාවී නුයි – 'භවාභවාය න සමේති ධීරෝ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"එතෙ ච ඤත්වා -පෙ- භවාභවාය න සමේති ධීරෝ"යි

එකොළොස් වැනි කලහවිවාද සූත්‍රනිද්දේශය යි.

12

චූලවියූහ සූත්‍රනිද්දේශය

ඉක්බිති 'චූලවියූහ' සූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ:

12 – 1

තමතමාගේ දෘෂ්ටියෙහි වෙසෙන්නාහු (ඒ දෘෂ්ටිය) දැඩග්‍රාහයෙන් ගෙන (ඇපි එහි) දක්ෂයමිහ'යි වෙන වෙන ම කියති. (යමෙක්) මෙසේ දනී නම්, හෙතෙම දහම් දැනගත්තේ ය, මෙය ගරගත්තාවූ (යමෙක් වේ නම් හෙතෙම) ලාමක වත්තේ යයි ද (කියත්.)

Free Distribution www.aathaapi.org

සකං සකං දිට්ඨිපරිබ්බසානා'ති – සස්සතිකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨිගතිකා; තෙ ද්වාසට්ඨියා දිට්ඨිගතානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරං දිට්ඨිගතං ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා සකාය සකාය දිට්ඨියා වසන්ති සංවසන්ති ආවසන්ති පරිවසන්ති. යථා අගාරිකා වා[1] ඝරෙසු වසන්ති, සාපත්තිකා වා ආපත්තීසු වසන්ති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසන්ති. එවමෙවං සස්සතිකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨිගතිකා, තෙ ද්වාසට්ඨියා දිට්ඨිගතානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරං දිට්ඨිගතං ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා අභිනිවිසිත්වා සකාය සකාය දිට්ඨියා වසන්ති සංවසන්ති ආවසන්ති පරිවසන්තීති – සකං සකං දිට්ඨිපරිබ්බසානා.

විග්ගය්හ නානා කුසලා වදන්තී'ති – 'විග්ගය්හා'ති ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා, නානා වදන්ති විවිධං වදන්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං[2] වදන්ති පුථූ[3] වදන්ති න එකං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති. **කුසලා'ති** කුසලවාදා පණ්ඩිතවාදා පිරවාදා ඤායවාදා හෙතුවාදා ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා ඨානවාදා සකාය ලද්ධියා'ති – විග්ගය්හ නානා කුසලා වදන්ති.

එවං පජානාති ස වෙදි ධම්මන්ති – යො ඉදං ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං ජානාති, සො ධම්මං වෙදි, අඤ්ඤායි, අපඤ්ඤි, පටිවිජ්ඣි[4] – එවං පජානාති ස වෙදි ධම්මං.

ඉදං පටිකෙකාසමකෙවලී සෙ'ති – යො ඉමං ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං පටිකෙකාසති, අකෙවලී සො අසමත්තො සො අපරිපුණ්ණො සො, හීනො නිහීනො ඔමකො ලාමකො ජඨනකෙ[5] පරිතෙතාති.

තෙනාහ සො නිම්මිතො:

"සකං සකං දිට්ඨි පරිබ්බසානා
විග්ගය්හ නානා කුසලා වදන්ති,
එවං පජානාති ස වෙදි ධම්මං
ඉදං පටිකෙකාසමකෙවලී සො"ති.

12 – 2

එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති
බාලා පරො අකුසලො'ති[1] චාහු,
සචෙවා නු වාදෙ කතමෝ ඉමෙසං
සබ්බව හි'මෙ කුසලාවදානා.

එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්තීති – එවං ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා විවාදයන්ති, කලහං කරොන්ති, භණ්ඩනං කරොන්ති, විග්ගහං කරොන්ති, විවාදං කරොන්ති, මෙධගං කරොන්ති; 'න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි –පෙ– නිබ්බෙඨෙහි වා සචෙ පහොසී'ති– එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති.

---

1. අගාරිකා – සීමු. II. 2 අඤ්ඤඤ්ඤං – ස. 3. පුථූ – සීමු .II.
4. පටිවිජ්ඣීතීති – සීමු. II. 5. ජතුකෙකා – සීමු. II ජතුකෙකා – ඉජසං.
a දීඝනිකාය – බ්‍රහ්මජාල, සාමඤ්ඤඵල, අම්බට්ඨ, සඞ්ගීතුසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

සකං සකං දිට්ඨි පරිබ්බසානා – දෘෂ්ටිගතික වූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති, ඔහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් අන්‍යතරාන්‍යතර දෘෂ්ටියක් ගෙන දැඩිව ගෙන ග්‍රහණය කොට පරාමර්ශ කොට පිවිසැගෙන තමතමාගේ දෘෂ්ටියෙහි වෙසෙති මොහොවට වෙසෙති පිවිසැ වෙසෙති හාත්පසින් වෙසෙත්; ගෙහිමියෝ හෝ සිය ගෙවල යම් සේ වෙසෙත් ද, ඇවැත්ඔහුලයෝ හෝ ඇවැත්හි වෙසෙත් ද, කෙලෙස් බහුලයෝ හෝ කෙලෙස්හි වෙසෙත් ද, එසෙයින් ම දෘෂ්ටිගතික වූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති, ඔහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් අන්‍යතරාන්‍යතර දෘෂ්ටියක් ගෙන දැඩිව ගෙන ග්‍රහණය කොට පරාමර්ශ කොට අභිනිවේශ කොට තමතමාගේ දෘෂ්ටියෙහි වෙසෙති පිවිසැ වෙසෙති වෙසෙසින් වෙසෙති හාත්පසින් වෙසෙත් නුයි 'සකං සකං දිට්ඨිපරිබ්බසානා' යනු වේ.

විඤ්ඤයඤ්ච නානා කුසලා වදන්ති – 'විඤ්ඤයඤ්ච' යනු: ගෙන දැඩිව ගෙන ග්‍රහණය කොට දැහැගෙන පිහිටාගෙන; **නානා වදන්ති** – විවිධ ව කියති, එකිනෙක කියති, වෙන වෙන ම කියති, එකක් නො කියති, නො බෙණෙති නො දක්වති, ව්‍යවහාර නො කෙරෙත්; **කුසලා** –සඞ්කිය ලබ්ධියෙහි කුසලවාද ඇත්තාහු පණ්ඩිතවාද – සප්පිරවාද – න්‍යායවාද – හෙතුවාද– ලක්ඛණවාද – කාරණවාද – ඨානවාද ඇත්තාහු නුයි 'විඤ්ඤඤ්ච නානා කුසලා වදන්ති' යනු වේ.

එවං පජානාති ස වෙදි ධම්මං – යමෙක් මේ දහම් දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාඝීය දනී නම්, හෙතෙම ධර්මය දන්නේ ය, දුනහත්තේ ය, දුක්කේ ය, අවබොධ කෙළේ නුයි 'එවං පජානාති ස වෙදි ධම්මං' යනු වේ.

ඉදං පටිකෙක්ඛාසඞ්කෙවලී මෙසා – යමෙක් මේ දහම් දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාඝීය ගරහා ද; **අඤ්ඤවලී මෙසා** – හේ අසමර්ත්‍ය ය, හේ අපරිපූර්ණ ය, නීහීන ය අවමත ය අප්‍රත්‍ය ය අලාපවූයේ නුයි 'ඉදං පටිකෙක්ඛාසම–කෙවලී මෙසා' යනු වේ.

එයින් කිහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

"සකං සකං දිට්ඨි –පෙ– ඉදං පටිකෙක්ඛාසමඤ්කෙවලී මෙසා"යි.

12 – 2

මේසේ (සඞ්කිය ලබ්ධිය) දැඩිව ගෙන විවාද කෙරෙති, මේරම් බාල යැයි ද අදක්ෂ යැයි ද කියති, මේ මහණබමුණන්ගේ කවර වාදයෙක් සත්‍ය වූයේ ද? මේ සියලු මැ මහණබමුණෝ පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු ද?

එවම්පි විඤ්ඤයඤ්ච විවාදයන්ති – මෙසේ ගෙන වෙසෙසින් ගෙන ග්‍රහණය කොට දැහැගෙන පිහිටාගෙන විරුද්ධවාද කෙරෙති, කලහ කෙරෙති, ඛබර කෙරෙති, විග්‍රහ කෙරෙති, විවාද කෙරෙති, මෙබඳ කෙරෙත්: 'තෙපි මේ ධර්මවිනය නො දන්නවුය,...ඉදින් පොහොසත්හු නම්, (තෙමේ මැ) මුදුලව'යි 'එවම්පි විඤ්ඤයඤ්ච විවාදයන්ති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

බාලෝ පරෝ අකුසලෝති[1] වාචුති – පරෝ බාලෝ හීනෝ නිහීතෝ ඔමකෝ ලාමකෝ ඡත්තකෝ පරිත්තෝ අකුසලෝ අවිද්වා අවිජ්ජාගතෝ අක්ඛන්නී අවිභාවී දුප්පඤ්ඤෝති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති – බාලෝ පරෝ අකුසලෝ'ති වාචු.

සච්චං නු වාදෙ කතමෝ ඉමෙසන්ති – ඉමෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං කතමෝ සච්චෝ තච්ඡෝ තථෝ භූතෝ යාථාවෝ[2] අවිපරීතෝති– සච්චං නු වාදෙ කතමෝ ඉමෙසං.

සඛ්ඛව හි'මෙ කුසලාවදානාති – සඛ්ඛපි ඉමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා කුසලවාදෙ පණ්ඩිතවාදෙ ධීරවාදෙ ඤායවාදෙ හෙතුවාදෙ ලක්ඛණවාදෙ කාරණවාදෙ ඨානවාදෙ සකාය ලද්ධියාති – සඛ්ඛව හි'මෙ කුසලාවදානා.

තෙනාහ භගවා:

"එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති
බාලෝ පරෝ අකුසලෝ'ති වාචු,
සච්චං නු වාදෙ කතමෝ ඉමෙසං?
සඛ්ඛව හිමෙ කුසලාවදානා"ති.

12 – 8

පරස්ස වෙ ධම්මමනානුජානං[3]
බාලෝ මඝෝ[4] හොති නිහීනපඤ්ඤෝ,
සඛ්ඛව[5] බාලා සුනිහීනපඤ්ඤෝ[6]
සඛ්ඛ හිමෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානා.

පරස්ස වෙ ධම්මමනානුජානන්ති – පරස්ස ධම්මං පටිපදං මග්ගං අනනුඤ්ඤාතෙන්තා අනනුපස්සන්තෙන්තා අනනුමඤ්ඤන්තෙන්තා අනනුමොදන්තෙන්තාති – පරස්ස වෙ ධම්මමනානුජානං.

බාලෝ මඝෝ හොති නිහීනපඤ්ඤෝ'ති – පරෝ බාලෝ හොති, හීනෝ නිහීතෝ ඔමකෝ ලාමකෝ ඡත්තකෝ පරිත්තෝ හීනපඤ්ඤෝ නිහීනපඤ්ඤෝ ඔමකපඤ්ඤෝ ලාමකපඤ්ඤෝ ඡත්තකපඤ්ඤෝ පරිත්ත-පඤ්ඤෝ'ති – බාලෝ මඝෝ හොති නිහීනපඤ්ඤෝ.

සඛ්ඛව බාලා සුනිහීනපඤ්ඤෝති – සඛ්ඛවිමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා බාලා හීනා නිහීතා ඔමකා ලාමකා ඡත්තකා පරිත්තා, සඛ්ඛව හීනපඤ්ඤෝ නිහීනපඤ්ඤෝ ඔමකපඤ්ඤෝ ලාමකපඤ්ඤෝ ඡත්තකපඤ්ඤෝ[8] පරිත්තපඤ්ඤෝ'ති– සඛ්ඛව බාලා සුනිහීනපඤ්ඤෝ.

---

1 අකුසලෝති – සී. සු. ඉ 2. යථාවෝ – ඉ 3. මනනුඤ්ඤං – මනුප.
4. බාලොඝෝ – මනුප. ඒජං. PTS. 5 සඛ්ඛපි මෙ – ඉ
6. නිහීනපඤ්ඤෝ – මනුප. 7. අනානු – ඒජං. සඛ්ඛපදෙසු.
8. ඡත්තකපඤ්ඤෝ – සී. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

බාලෝ පජරා අකතකුසලෝ'ති වාහු – මෙරමා බාල යැ ජීත යැ නිජීත යැ අවමත යැ ලාමක යැ අහෙතුක යැ අල්ප යැ අදක්ෂ යැ අපණ්ඩිත යැ අවිද්‍යාවට පැමිණියේ යැ අඥාන යැ අවීමංසක යැ දුෂ්ප්‍රාඥ යැයි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙදෙන්නි, මෙසේ දක්වති, මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'බාලෝ පරෙ අකතකුසලෝති වාහු' යනු වේ.

සච්චෙවා නු වාදෙ කතමෙ ඉමෙසං – මේ මහණබමුණන්ගේ කවර වාදයෙක් සත්‍ය ද? නො සිස් ද? අවිපරීත ද? විද්‍යමාන ද? යථා භාවව ද? විපරීත නො වේ ද? යී 'සච්චෙවා නු වාදෙ කතමෙ ඉමෙසං' යනු වේ.

සබ්බෙව හිමෙ කුසලාවදානා – මේ සියලු මෑ මහණබමුණෝ සවලබ්ධියෙහි කුශලවාද ඇත්තෝ යැ පණ්ඩිතවාද – සප්‍රවාද – ත්‍යායවාද– හෙතුවාද – ලක්ෂණවාද – කාරණවාද – සප්‍රතිවාද ඇත්තාහු නුයි 'සබ්බෙව හි'මෙ කුසලාවදානා' යනු වේ.

එසින් කිහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

"එවම්පි විහඤඤ -පෙ- සබ්බෙව හිමෙ කුසලාවදානා"යී.

12 - 8

ඉදින් මෙරමාගේ දෘෂ්ටිය අනුඥ නො කරනුයේ බාලයෙක් මෘග (සදෘශ) යෙක් ලාමක ප්‍රඥ ඇතියෙක් වේ නම්, (එකල්හි) සියලු මෑ මහණබමුණෝ බාලයෝ වෙති අතිශයින් නිජීතප්‍රඥ ඇතියෝ වෙත්, මේ සියලු මෑ මහණ බමුණෝ තමතමාගේ දෘෂ්ටියෙහි වසත්තාහු ද, එහෙයිනි.

පරඤ්ඤ වෙ බම්මමනානුජානං – අන්‍යයාගේ ධර්‍මය දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාර්‍ගය නො දන්නේ නො දක්නේ අනුඥ නො කරනුයේ නො පිළිගන්නේ නො අනුමෝදන් වනුයේ නුයි 'පරඤ්ඤ වෙ බම්මමනානුජානං' යනු වේ.

බාලා මඝා හොති නිජීනපඤ්ඤා – මෙරමා අපණ්ඩිත වූයේ වෙයි, ජීත වූයේ නිජීත – ඔමක – ලාමක – ජත්‍තක – පරිත්‍ත වූයේ ජීතප්‍රඥ ඇත්තේ නිජීතප්‍රඥ ඇත්තේ අවමතප්‍රඥ ඇත්තේ ලාමකප්‍රඥ ඇත්තේ ජත්‍තකප්‍රඥ ඇත්තේ පරිත්‍තප්‍රඥ ඇත්තේ නුයි 'බාලා මඝා හොති නිජීනපඤ්ඤා' යනු වේ.

සබ්බෙව බාලා සුනිජීනපඤ්ඤා – මේ සියලු මෑ මහණබමුණෝ බාලයෝ යැ ජීතයෝ යැ නිජීතයෝ යැ අවමතයෝ යැ ලාමකයෝ යැ අහෙතුකයෝ යැ අල්පයෝ යැ සියල්ලෝ මෑ ජීනප්‍රඥ ඇත්තෝ යැ අවමත ප්‍රඥ ඇත්තෝ යැ ලාමකප්‍රඥ ඇත්තෝ යැ ජත්‍තකප්‍රඥ ඇත්තෝ යැ අල්ප වූ ප්‍රඥ ඇත්තාහු නුයි 'සබ්බෙව බාලා සුනිජීනපඤ්ඤා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සඞ්ඛ්‍යම්හි දිට්ඨිපරිබ්බසානා'ති – සඞ්ඛ්‍යාමේ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨිගතිකා. තෙ ඛාණවසියා දිට්ඨිගතානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරං දිට්ඨිගතං ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා, සකාය සකාය දිට්ඨියා වසන්ති සංවසන්ති ආවසන්ති පරිවසන්ති. යථා අගාරිකා වා අගාරෙසු වසන්ති, සාපත්තිකා වා ආපත්තීසු වසන්ති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසන්ති, එවමේවං සඞ්ඛ්‍යාමේ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨිගතිකා -පෙ- පරිවසන්තීති – සඞ්ඛ්‍යාමේ දිට්ඨිපරිබ්බසානා.

තෙනාහ භගවා:

"පරඤ්ඤ වේ ඛම්මමභිජානං
බාලෝ මඤ්ඤෝ හොති නිහීනපඤ්ඤෝ,
සඞ්ඛ්‍යාව බාලෝ සුනිහීනපඤ්ඤෝ
සඞ්ඛ්‍යාමේ දිට්ඨිපරිබ්බසානා"ති.

12 - 4

සන්දිට්ඨියා වෙව න වෙවදාතා[1]
සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා මුතීමා,
තෙසං න කොචි පරිහීනපඤ්ඤෝ
දිට්ඨී හි තෙසම්පි තථා සමත්තා.

සන්දිට්ඨියා වෙව න වෙවදාතා'ති – සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා, න වෙවදාතා අවොදාතා අපරියොදාතා සඞ්කිලෙසිකාති – සන්දිට්ඨියා වෙව න වෙවදාතා.

සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා මුතීමාති – "සංසුද්ධපඤ්ඤා"ති සුද්ධපඤ්ඤා පරිසුද්ධපඤ්ඤා ඔදාතපඤ්ඤා පරියොදාතපඤ්ඤා; අථවා, සුද්ධදස්සනා විසුද්ධදස්සනා පරිසුද්ධදස්සනා වොදාතදස්සනා පරියොදාතදස්සනා'ති– සංසුද්ධපඤ්ඤා; 'කුසලා'ති කුසලා පණ්ඩිතා පඤ්ඤවන්තෝ බුද්ධිමන්තෝ ඤාණිනෝ විභාවිනෝ මෙධාවිනොති සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා; 'මුතීමා'ති මුතිමා පණ්ඩිතා පඤ්ඤවන්තෝ බුද්ධිමන්තෝ ඤාණිනෝ විභාවිනෝ මෙධාවිනෝති– සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා මුතීමා.

තෙසං න කොචි පරිහීනපඤ්ඤෝති– තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං න කොචි හීනපඤ්ඤෝ නිහීනපඤ්ඤෝ ඔමකපඤ්ඤෝ ලාමකපඤ්ඤෝ ඡත්තකපඤ්ඤෝ[2] පරිත්තපඤ්ඤෝ අත්ථි, සඞ්ඛ්‍යාව සෙට්ඨපඤ්ඤා විසිට්ඨපඤ්ඤා පාමොක්ඛපඤ්ඤා උත්තමපඤ්ඤා පවරපඤ්ඤෝති – තෙසං න කොචි පරිහීනපඤ්ඤෝ.

දිට්ඨී හි තෙසම්පි තථා සමත්තාති – තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං දිට්ඨී තථා සමත්තා සමාදින්නා ගහිතා පරාමට්ඨා අභිනිවිට්ඨා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති – දිට්ඨී හි තෙසම්පි තථා සමත්තා.

තෙනාහ භගවා:

"සන්දිට්ඨියා වෙව න වෙවදාතා
සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා මුතීමා,
තෙසං න කොචි පරිහීනපඤ්ඤෝ
දිට්ඨී හි තෙසම්පි තථා සමත්තා"ති.

---

1. සන්දිට්ඨියා වේ පන වෙවදාතා – සූ. සන්දිට්ඨියා වෙ න වෙවදාතා – පූ.
සන්දිට්ඨි යා වේ පන විවදාතා – PTS.
2. ඡතුක්කපඤ්ඤෝ – සිමූ. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බඤ්ඤවිමෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානා - මේ සියලු මෑ මහණබමුණෝ දෘෂ්ටිගතිකයෝ යෑ, ඔහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් අන්‍යතරාන්‍යතර දෘෂ්ටියක් ගෙන වෙසෙසින් ගෙන ග්‍රහණය කොට දැහැගෙන පිහිටාගෙන සකීය සකීය දෘෂ්ටියෙහි වෙසෙති, මොනවට වෙසෙති, පැමිණ වෙසෙති, හාත්පසින් වෙසෙත්; ගෙහිමියෝ හෝ සිය ගෙවල යම් සේ වෙසෙත් ද, ඇවැත් බහුලයෝ හෝ ඇවැත්හි වෙසෙත් ද, කෙලෙස් බහුලයෝ හෝ කෙලෙස්හි වෙසෙත් ද, එසෙසින් මේ සියලු මෑ මහණබමුණෝ දෘෂ්ටිගතිකයෝ යෑ... හාත්පසින් වෙසෙත් නුයි 'සබ්බඤ්ඤවිමෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පරසස්ස චෙව ධම්මමනානුඤ්ඤානං -පෙ- සබ්බඤ්ඤවිමෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානා"යි

12 - 4

ඉදින් සකීය දෘෂ්ටියෙන් පිරිසුදු නො වූවාහු සංශුද්ධප්‍රඥ ඇත්තාහු දක්ෂ වූවාහු බුද්ධිමත් වූවාහු වෙත් නම්, ඒ මහණබමුණන් අතුරෙන් කිසිවෙක් පිරිහුණු නුවණැතියේ නො වෙයි, යම් හෙයකින් දෘෂ්ටිය ඔවුන් විසිනු දු එසේ සමාදන් වූවාහු ද එහෙයිනි.

සඤ්ඨිට්ඨියා චෙව න චෙවදූතා - සකීය දෘෂ්ටියෙහි සකීය ක්ෂාන්තියෙහි සකීය රුචියෙහි සකීය ලබ්ධියෙහි නො බබළන්නාහු අපරිශුද්ධ වූවාහු ප්‍රභාස්වර නො වූවාහු සංක්ලිෂ්ට වූවාහු සංක්ලේශික වූවාහු නුයි 'සඤ්ඨිට්ඨියා චෙව න චෙවදූතා' යනු වේ.

සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා මුතිමා - 'සංසුද්ධපඤ්ඤා' යනු: ශුද්ධප්‍රඥ ඇත්තාහු පරිශුද්ධප්‍රඥ ඇත්තාහු අවදාතප්‍රඥ ඇත්තාහු හාත්පසින් බබළන ප්‍රඥ ඇත්තාහු, නොහොත් ශුද්ධදර්ශන ඇත්තාහු විශුද්ධදර්ශන ඇත්තාහු පරිශුද්ධදර්ශන ඇත්තාහු ව්‍යවදාතදර්ශන ඇත්තාහු පඤ්ඤාචක්ඛුදර්ශන ඇත්තාහු නුයි 'සංසුද්ධපඤ්ඤා' යනු වේ. **කුසලා** - දක්ෂ වූවාහු පණ්ඩිත වූවාහු ප්‍රඥවත් වූවාහු බුද්ධිමත් වූවාහු ඥානවත් වූවාහු විමංසනප්‍රඥ ඇත්තාහු තීරණප්‍රඥ ඇත්තාහු නුයි 'සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා' යනු වේ. **මුතිමා**- සම්මතිමත් වූවාහු පණ්ඩිත - ප්‍රඥවත් - බුද්ධිමත් - ඥානවත් - විමංසන- ප්‍රඥවත් වූවාහු නුයි 'සංසුද්ධපඤ්ඤා කුසලා මුතිමා' යනු වේ.

තෙසං න කොචි පරිහීනපඤ්ඤා - ඒ මහණබමුණන් අතුරෙන් හීනප්‍රඥ ඇති නිහීනප්‍රඥ ඇති පහත් වූ ප්‍රඥ ඇති ලාමක වූ ප්‍රඥ ඇති ඡත්තකප්‍රඥ ඇති අල්ප වූ ප්‍රඥ ඇති කිසිවෙක් නැති, සියල්ලෝ මෑ ශ්‍රේෂ්ඨප්‍රඥ ඇත්තාහු විශිෂ්ටප්‍රඥ ඇත්තාහු ප්‍රමුඛප්‍රඥ ඇත්තාහු උත්තම ප්‍රඥ ඇත්තාහු ප්‍රවරප්‍රඥ ඇත්තාහු නුයි 'තෙසං න කොචි පරිහීනපඤ්ඤා, යනු වේ.

දිට්ඨී හි තෙසම්පි තථා සමත්තා - ඒ මහණබමුණන් විසින් දෘෂ්ටිය එපරිද්දෙන් සපුරන ලද්දී මොනවට ගන්නා ලද්දී ග්‍රහණය කරන ලද්දී පරාමෂ්ඨ කොට ගන්නා ලද්දී අභිනිවෙශ කරන ලද්දී පිවිස ගන්නා ලද්දී බැසගන්නා ලද්දී නුයි 'දිට්ඨී හි තෙසම්පි තථා සමත්තා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සඤ්ඨිට්ඨියා චෙව -පෙ- දිට්ඨී හි තෙසම්පි තථා සමත්තා"යි

Free Distribution www.aathaapi.org

12 - 5

න වාහමේතං[1] තථියන්ති[2] බ්‍රූමි
යම්හා බාලා මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං,
සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං
තස්මා හි බාලෝති පරං දහන්ති.

න වාහමේතං තථියන්ති බ්‍රූමීති – 'නා'ති පටික්ඛේපෝ; 'ඒත'න්ති දිට්ඨිගතානි දිට්ඨිගතානි; නාහං එතං තච්ඡං තථං භූතං යාථාවං[3] අවිපරීතන්ති බ්‍රූමි, ආචික්ඛාමි, දේසේමි, පඤ්ඤපේමි, පට්ඨපේමි, විවරාමි, විභජාමි, උත්තානීකරෝමි, පකාසේමීති – න වාහමේතං තථියන්ති බ්‍රූමි.

යම්හා බාලා මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤන්ති – 'මිථූ'ති දෙ ජනා, දෙ කලහකාරකා, දෙ භණ්ඩනකාරකා, දෙ භස්සකාරකා, දෙ විවාදකාරකා, දෙ අධිකරණකාරකා, දෙ වාදිනෝ, දෙ සල්ලාපකා; තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං බාලතෝ හීනතෝ තිත්ථතෝ ඔමකතෝ ලාමකතෝ ඡත්තකතෝ පරිත්තතෝ එවමාහංසු, එවං කථේන්ති, එවං භණන්ති, එවං වොහරන්තීති – යම්හා බාලා මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං.

සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චන්ති – සස්සතෝ ලොකෝ ඉදමේව සච්චං මෝඝමඤ්ඤන්ති සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං. අසස්සතෝ ලොකෝ ඉදමේව සච්චං මෝඝමඤ්ඤන්ති –පෙ– නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමේව සච්චං මෝඝමඤ්ඤන්ති – සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං.

තස්මා හි බාලෝති පරං දහන්තීති – 'තස්මා'ති තස්මා තඤ්ඤාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානං; පරං බාලතෝ හීනතෝ තිත්ථතෝ ඔමකතෝ ලාමකතෝ ඡත්තකතෝ පරිත්තතෝ; දහන්ති, පස්සන්ති, දක්ඛන්ති, ඔලෝකෙන්ති, නිජ්ඣායන්ති, උපපරික්ඛන්ති'ති – තස්මා හි බාලෝ'ති පරං දහන්ති.

තේනාහ භගවා:

"න වාහමේතං තථියන්ති බ්‍රූමි
යම්හා බාලා මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං,
සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං
තස්මා හි බාලෝති පරං දහන්ති"ති.

12 - 6

යම්හා සච්චං තථියන්ති[4] එකෙ
තම්හා අඤ්ඤං තුච්ඡං මුසාති,
එවම්පි විඤ්ඤූ විවාදයන්ති[5]
කස්මා න එකං සමණා වදන්ති.

---

1. න වාහමේතං - සු. ස. මජ්ඣං. PTS.
2. තථවන්ති - ම්නුප. තථිවන්ති - පු. සෲ. PTS. 3. යථාවතං - ස.
4. තථවන්ති - ම්නුප. මජ්ඣං. 5. විවාදියන්ති - සු. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

12 - 5

මම තෙල දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතය සත්‍ය යැයි නො ද කියමි, යම් හෙයකින් කලහකාරක වූ දෙදෙනෙක් ඔවුනොවුන් බාල හෙයින් කියත් ද, (ඔහු) තමතමාගේ ලබ්ධිය සැබෑයැයි වෘද කළාහු ද, එහෙයින් මෑ වාදකාරක වූ අන්‍යයෝ බාලයෙකැයි සලකත්.

න වාහමෙතං තථියන්ති බ්‍රූමි - 'න' යනු: ප්‍රතික්ෂේප යෑ; 'එතං' යනු: දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතයෝ; මම තෙල දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතය නො සිස් යෑ අවිපරීත යෑ විද්‍යමාන යෑ සංවිද්‍යමාන යෑ අවිසංවාදක යැයි නො කියමි, නො පවසමි, නො දෙසමි, නො පනවමි, නො තබමි, විවරණය නො කරමි, විභාග නො කරමි, ප්‍රකට නො කරමි, ප්‍රකාශ නො කෙරෙමි 'න වාහමෙතං තථියන්ති බ්‍රූමි' යනු වේ.

යමාහු බාලා මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං - 'මිථු' යනු: දෙදෙනෙක්, කලහකරුවෝ දෙදෙන භඩර කරුවෝ දෙදෙන බසින් කලහ කරනුවෝ දෙදෙන විවාදකරුවෝ දෙදෙන අධිකරණකරුවෝ දෙදෙන වාදකරුවෝ දෙදෙන සංලාප කරනුවෝ දෙදෙන, ඔවුහු ඔවුනොවුන් බාල හෙයින් හීන හෙයින් නිහීන හෙයින් ඔමක හෙයින් ලාමක හෙයින් ඡත්තක හෙයින් පරිත්ත හෙයින් මෙසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'යමාහු බාලා මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං' යනු වේ.

සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං - 'ලොකය ශාශ්වත යෑ, මෙය මෑ සැබෑව, අන්‍යය සිස් යැ'යි - 'සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං' යනු වේ. 'අශාශ්වත යෑ ලොකය, මෙය මෑ සැබෑව, අන්‍යය සිස් යැ'යි...'සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නෙ: මෑ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මෙය මෑ සැබෑව, අන්‍යය තුච්ඡ යැ' යි 'සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං' යනු වේ.

තස්මා හි බාලෝ'ති පරං දහන්ති - 'තස්මා' යනු: ඒ හෙයින් ඒ කරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයන් මෙරමෑ බාල හෙයින් හීනහෙයින් නිහීන හෙයින් ඔමකහෙයින් ලාමකහෙයින් ඡත්තක හෙයින් සලකති, බලති දකිති අවලෝකනය කෙරෙති, සිතති, විමසත් නුයි 'තස්මා හි බාලෝ'ති පරං දහන්ති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"න වාහමෙතං -පෙ- තස්මා හි බාලෝති පරං දහන්ති"යි

12 - 6

ඇතැම් මහණබමුණු කෙතෙක් යම් දිට්ඨිසත්‍යයක් සැබෑවැයි කියත් ද, එයින් අන්‍ය වූ මහණබමුණෝ ඒ දිට්ඨිසත්‍යය තුච්ඡ වූ මෘෂායෙකැයි කියත්. (ඔහු) මෙසේත් දිට්ඨිය දැඩිව ගෙන විවාද කෙරෙති. කුමක් හෙයින් ශ්‍රමණයෝ එක් සත්‍යයක් නො කියත් ද?

Free Distribution www.aathaapi.org

යමාහු සච්චං තථියන්ති එකෙති - යං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ඉදං සච්චා තථං භූතං යාථාවං[1] අවිපරීතන්ති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති - යමාහු සච්චං තථියන්ති එකෙ.

තමාහු අඤ්ඤං තුච්ඡං මුසාතීති[2] - තමෙව ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා තුච්ඡං එතං මුසා එතං අභූතං එතං අලීකං එතං අයාථාවං එතන්ති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති - තමාහු අඤ්ඤං තුච්ඡං මුසාති.

එවම්පි විඤ්ඤූ විවාදයන්තීති - එවං ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා විවාදයන්ති, කලහං කරොන්ති භණ්ඩනං කරොන්ති විග්ගහං කරොන්ති, විවාදං කරොන්ති, මෙධගං කරොන්ති, 'න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි -පෙ- නිබ්බෙඨෙහි වා සත්ථෙ පඤ්ඤපෙහි - එවම්පි විඤ්ඤූ විවාදයන්ති.'

කස්මා න එකං සමණා වදන්තීති - 'කස්මා'ති කස්මා කිඤ්චාරණා කිංහෙතු කිම්පච්චයා කින්නිදානා කිංසමුදයා කිඤ්ඤාතියා කිම්පභවා න එකං වදන්ති? නානා වදන්ති විවිධං වදන්ති? අඤ්ඤදඤ්ඤං වදන්ති? කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති - කස්මා න එකං සමණා වදන්ති.

තෙනාහ සො නිම්මිතෙෘ:

"යමාහු සච්චං තථියන්ති එකෙ
තමාහු අඤ්ඤං තුච්ඡං මුසාති,
එවම්පි විඤ්ඤූ විවාදයන්ති
කස්මා න එකං සමණා වදන්ති'ති.

12 - 7

එකං හි සච්චං න දුතියමත්ථි
යස්මිං පජා නො විවදෙ පජානං,
නානා තෙ සච්චාහි සයං ථුනන්ති
තස්මා න එකං සමණා වදන්ති.

එකං හි සච්චං න දුතියමත්ථීති - එකං සච්චං වුච්චති දුක්ඛනිරොධෝ නිබ්බානං, යො සො සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං. අථවා එකං සච්චං වුච්චති මග්ගසච්චං නියාණසච්චං දුක්ඛනිරොධගාමිනිපටිපදා, අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝ සෙය්‍යථීදං: සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පෝ සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තෝ සම්මාආජීවෝ සම්මාවායාමෝ සම්මාසති සම්මාසමාධීති - එකං හි සච්චං න දුතියමත්ථි.

---

1. යථාවතං - ස. 2. මුසාති - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

යමාහු සච්චං තථියන්ති එකෙ - ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් යම් දහමක් දෘෂ්ටියක් ප්‍රතිපදාවක් මාර්ගයක් මේ සැබෑව නොසිස් යැ අවිපරීත යැ විද්‍යමාන යැ සංවිද්‍යමාන යැ අවිසංකෙත යැයි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'යමාහු සච්චං තථියන්ති එකෙ' යනු වේ.

තමාහු අඤ්ඤං තුච්ඡං මුසාති - ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් එ මැ ධර්මය දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාර්ගය 'තෙල සිස් යැ තෙල මෘෂා යැ තෙල අභූත යැ තෙල බොරු යැ තෙල අසංවිද්‍යමාන යැ'යි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති මෙසේ දක්වති මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි "තමාහු අඤ්ඤං තුච්ඡං මුසාති' යනු වේ.

එවම්පි විඤ්ඤූ විවාදයන්ති - මෙසේ ගෙන වෙසෙසින් ගෙන ග්‍රහණය කොට දැහැගෙන පිහිටාගෙන විරුද්ධවාද කෙරෙති කලහ කෙරෙති භඩර කෙරෙති විග්‍රහ කෙරෙති විවාද කෙරෙති මෙඛග කෙරෙති; 'නෙපි මේ ධර්මවිනය නොදත්නවු යැ...ඉදින් සමර්ථ වූවහු තම් මුදුහනැ'යි (කියත්) නුයි 'එවම්පි විඤ්ඤූ විවාදයන්ති' යනු වේ.

කස්මා න එකං සමණා වදන්ති - 'කස්මා' යනු: කුමක් හෙයින් කිකරුණෙත් කවර හෙතුයෙන් කවර ප්‍රත්‍යයෙන් කවර නිදානයකින් කවර සමුදයකින් කවර දෑයකින් කවර ප්‍රභවයකින් එකක් නොකියත් ද? නොයෙක් ලෙස කියත් ද? විවිධ ව කියත් ද එකිනෙක කියත් ද වෙන වෙන කියත් ද පවසත් ද බෙණෙත් ද දක්වත් ද ව්‍යවහාර කෙරෙත් දැයි 'කස්මා න එකං සමණා වදන්ති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"යමාහු සච්චං -පෙ- කස්මා න එකං සමණා වදන්ති"යි

12 - 7

සත්‍යය එකෙක් මැ (නිරෝධය හෝ මාර්ගය හෝ) වෙයි, දෙවැන්නෙක් නැත, යම් සත්‍යයක් දන්නාවූ පුද්ගල තෙමේ විවාද නොකරන්නේ තම් එය යි; ඒ මහණබමුණෝ නානා සත්‍යයන් තුමූ මැ කියති, එ කරුණෙත් මහණබමුණෝ එක් සත්‍යයක් නොකියත්.

එකං හි සච්චං න දුතියමත්ථි - එක් සත්‍ය යැයි දුඃඛනිරෝධ සඛ්‍යාත නිර්වාණය කියනු ලැබෙයි, යම් සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරලීමෙක් නැසීමෙක් කෙලඉවිරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එයයි; නොහොත් එක් සත්‍ය යැයි මාර්ගසත්‍යය කියනු ලැබෙයි, නෛයර්‍යාණිකසත්‍යය දුඃඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදා සඛ්‍යාත ආර්‍ය්‍ය අෂ්ටාඞ්ගික මාර්ග ය යි. ඒ කවරේ ද යත්: සම්‍යග්දෘෂ්ටිය සම්‍යක් සංකල්පය සම්‍යග්වචනය සම්‍යක්කර්මාන්තය සම්‍යගාජීවය සම්‍යග්-ව්‍යායාමය සම්‍යක්සමාධිය සම්‍යක්සමාධිය නුයි 'එකං හි සච්චං න දුතියමත්ථි' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යස්මිං පජා නෝ විවදෙ පජානන්ති – 'යස්මි'න්ති යස්මිං සවෙව; 'පජා'ති සත්තාධිවචනං; 'පජානං' යං සච්චං පජානන්තා විජානන්තා පටිවිජානන්තා පටිවිජ්ඣන්තා න කලහං කරෙය්‍යුං, න භණ්ඩනං කරෙය්‍යුං, න විග්‍ගහං කරෙය්‍යුං, න විවාදං කරෙය්‍යුං, න මෙඛථං කරෙය්‍යුං, කලහං භණ්ඩනං විග්‍ගහං විවාදං මෙඛථං පජහෙය්‍යුං, විනොදෙය්‍යුං, බ්‍යන්තීකරෙය්‍යුං, අනභාවං ගමෙය්‍යුන්ති – යස්මිං පජා නෝ විවදෙ පජානං.

නානා තෙ සච්චානි සයං ථුනන්තීති – නානා තෙ සච්චානි සයං ථුනන්ති වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති, 'සස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති, සයං ථුනන්ති, වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති – නානා තෙ සච්චානි සයං ථුනන්ති.

තස්මා න එකං සමණා වදන්තීති – 'තස්මා'ති තස්මා තඞ්කාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානා න එකං වදන්ති, නානා වදන්ති, විවිධං වදන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං වදන්ති පුථු වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති – තස්මා න එකං සමණා වදන්ති

තෙනාහ භගවා:

"එකං හි සච්චං න දුතියමත්ථි
යස්මිං පජා නෝ විවදෙ පජානං,
නානා තෙ සච්චානි සයං ථුනන්ති
තස්මා න එකං සමණා වදන්ති"ති.

12 - 8

කස්මා නු සච්චානි වදන්ති නානා
පවාදියා සෙ කුසලාවදානා,
සච්චානි සුතානි[1] බහූනි නානා
උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති.

කස්මා නු සච්චානි වදන්ති නානාති – 'කස්මා'ති කස්මා කිං කාරණා කිංහෙතු කිම්පච්චයා කින්නිදානා සච්චානි නානා වදන්ති? විවිධානි වදන්ති? අඤ්ඤමඤ්ඤන්ති වදන්ති? පුථූනි වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති – කස්මා නු සච්චානි වදන්ති නානා.

පවාදියා සෙ කුසලාවදානාති – 'පවාදියාසෙ'ති විපච්චදන්තීතිපි පවාදියා සෙ; අථවා සකං සකං දිට්ඨිගතං පවදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති, සස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති පවදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති අසස්සතො ලොකො –පෙ– නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති පවදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති. කුසලාවදානාති කුසලවාදා පණ්ඩිතවාදා පිරවාදා සුයවාදා හෙතුවාදා ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා ඨානවාදා, සකාය ලද්ධියාති – පවාදියා සෙ කුසලාවදානා.

---

1. සුතානි - සබා. PTT.

Free Distribution www.aathaapi.org

යස්මිං පජා නෝ විවදෙ පජානං – 'යස්මිං' යනු: යම් සත්‍යයක්; **'පජා'** යනු: සත්ත්වයනට නමේකි; **පජානං** – යම් සත්‍යයක් ප්‍රකෘතියෙන් දන්නාහු හෘත්පසින් දන්නාහු වෙසෙසින් දන්නාහු මැනවින් දන්නාහු සිතින් අවබොධ කරන්නාහු කලහ නො කරන්නාහු ය, ඛඩර නො කරන්නාහු ය, විග්‍රහ නො කරන්නාහු ය, විවාද නො කරන්නාහු ය, මේඛග නො කරන්නාහු ය, කලහ භණ්ඩන විග්‍රහ විවාද මේඛග හරනාහු ය, දුරලත්නාහු ය, බැහැර කරන්නාහු ය, අතභාවයට පමුණුවන්නාහු නුසි 'යස්මිං පජා නෝ විවදෙ පජානං' යනු වේ.

නානා තෙ සච්චානි සයං ථුනන්ති – ඔවුහු නානා සත්‍යයන් තුමූ මැ පසසති, පවසති කියති බෙණෙති දක්වති බැවහර කෙරෙත්; 'ලොකය ශාශ්වත යැ, මෙය මැ සැබව, අන්‍යය සිස් යැ'යි පසසති පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුසි 'නානා තෙ සච්චානි සයං ථුනන්ති' යනු වේ.

තස්මා න එකං සමණා වදන්ති –'තස්මා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන් එකක් නො කියති, නොයෙක් සේ කියති, විවිධ ව කියති, අනන්මන කියති, වෙන වෙන මැ කියති පවසති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුසි 'තස්මා න එකං සමණා වදන්ති' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"එකං හි සච්චං –පෙ– තස්මා න එකං සමණා වදන්ති"යි.

12 – 8

විරුද්ධවාද ඇති (සවලබ්ධියෙහි) පණ්ඩිතවාද ඇති (ඔහු) කුමක් හෙයින් නානා සත්‍යයන් කියත් ද? (ඔවුන් විසින්) බොහෝ වූ නානා සත්‍යයන් අසන ලද්දහු ද? නොහොත් ඔවුහු තර්කීමාත්‍රයක් අනුව යෙත් ද?

කස්මා නු සච්චානි වදන්ති නානා – 'කස්මා' යනු: කුමක් හෙයින් කිකරුණෙන් කවර හෙතුයෙකින් කවර ප්‍රත්‍යයෙකින් කවර නිදානයෙකින් සත්‍යයන් නන් ලෙස කියත් ද? විවිධ ව කියත් ද? අනන්මන කියත් ද? වෙන වෙන මැ පවසත් ද? කියත් ද? බෙණෙත් ද? දක්වත් ද? ව්‍යවහාර කෙරෙත් ද'යි 'කස්මා නු සච්චානි වදන්ති නානා' යනු වේ.

පවාදියා සෙ කුසලාවදානා – 'පවාදියා සෙ' යනු: විවිධ ව කියත් නුසි ද 'පවාදියා සෙ' යනු වේ; නොහොත් තමතමාගේ දෘෂ්ටිගතය පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්: 'ශාශ්වත යැ ලොකය, මේ මැ සැබව, අන්‍යය තුච්ඡ යැ'යි පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්. 'අශාශ්වත යැ ලොකය...සත්ත්වයා මරණින් මත්තෙහි නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි. මේ මැ සැබව, අන්‍යය තුච්ඡ යැ'යි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්. **කුසලාවදානා** – සවලබ්ධියෙහි කුශල යැ යන වාද ඇත්තාහු පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු ස්ථිරවාදඇත්තාහු න්‍යායවාද ඇත්තාහු හෙතුවාද ඇත්තාහු ලක්ෂණවාද ඇත්තාහු කාරණවාද ඇත්තාහු ස්ථානවාද ඇත්තාහු නුසි 'පවාදියා සෙ කුසලාවදානා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සච්චානි සුතානි බහූනි නානානි – සච්චානි සුතානි බහුකානි නානානි විවිධානි අඤ්ඤමඤ්ඤානි පුථූනීති – සච්චානි සුතානි බහූනි නානා.

උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්තී'ති – උදාහු තක්කෙන විතක්කෙන සඞ්කප්පෙන යාය්නති නීයන්ති වුය්හන්ති සංහරිය්යන්තීති එවම්පි – උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති. අථවා තක්කපරියාහතං වීමංසානුචරිතං සයම්පටිභානං වදන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති එවම්පි–උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති.

තෙනාහ සො නිම්මිතෝ:

"කසමා නු සච්චානි වදන්ති නානා
පවාදියා සෙ කුසලාවදානා,
සච්චානි සුතානි බහූනි නානා
උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති"ති.

12 - 9

නහෙව සච්චානි බහූනි නානා
අඤ්ඤත්ර සඤ්ඤාය නිච්චානි ලොකෙ,
තක්කඤ්ච දිට්ඨීසු පකප්පයිත්වා
සච්චං මුසාති ඛියධම්මමාහු.

නහෙව සච්චානි බහූනි නානානි – නහෙව සච්චානි බහුකානි නානානි විවිධානි අඤ්ඤමඤ්ඤානි පුථූනීති – න හෙව සච්චානි බහූනි නානා.

අඤ්ඤත්ර සඤ්ඤාය නිච්චානි ලොකෙති – අඤ්ඤත්ර සඤ්ඤාය නිච්චගාහා එකඤ්ඤේව සච්චං ලොකෙ කප්පියති[1] භණ්ඩයති[2] දීපියති[3] වොහරියති[4] දුක්ඛනිරොධො නිබ්බානං, යො සො සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං. අථවා, එකං සච්චං වුච්චති මග්ගසච්චං නිය්යානසච්චං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝ; සෙය්යථිදං? සම්මාදිට්ඨි –පෙ– සම්මාසමාධීති – අඤ්ඤත්ර සඤ්ඤාය නිච්චානි ලොකෙ.

තක්කඤ්ච දිට්ඨීසු පකප්පයිත්වා සච්චං මුසාති ඛියධම්මමාහූති– තක්කං විතක්කං සඞ්කප්පං තක්කයිත්වා විතක්කයිත්වා සඞ්කප්පයිත්වා දිට්ඨිගතානි ජනෙන්ති සඤ්ජනෙන්ති නිබ්බත්තෙන්ති අභිනිබ්බත්තෙන්ති; දිට්ඨිගතානි ජනෙත්වා සඤ්ජනෙත්වා නිබ්බත්තෙත්වා අභිනිබ්බත්තෙත්වා 'මඤ්ඤං සච්චං තුඤ්ඤං මුසා'ති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති – තක්කඤ්ච දිට්ඨීසු පකප්පයිත්වා සච්චං මුසාති ඛියධම්මමාහු.

---

1. කප්පියන්ති සීමු. II. කප්පියති – PTS. 2. භණ්ඩන්ති – සීමු. II. භණ්ඩති – PTS
3. දීපියන්ති – සීමු. II. දීපයති – PTS.
4. වොහරියන්ති – සීමු. II. වොහරියති – PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බානි සුතානි බහූනි නානා – බොහෝ වූ නත් වැදුරුම් වූ විවිධ වූ අනන්මන වූ වෙන් වෙන් වූ සත්‍යයෝ අසන ලද්දාහු ද'යි 'සබ්බානි සුතානි බහූනි නානා' යනු වේ.

උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති – නොහොත් තර්කයෙන් සංකල්පයෙන් යමකු ලැබෙති, පමුණුවනු ලැබෙති, වහනය කරනු ලැබෙති, මොනවට හරිනු ලැබෙත් නුයි – මෙසේ ත් 'උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති' යනු වේ. නොහොත් තර්කයෙන් හාත්පසින් ඵලවන ලද තමාගේ හැඟීමෙන් විමසන ලද සවකිය ප්‍රතිභානය පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි – මෙසේත් 'උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති' යනු වේ.

එසිත් කිහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

"කච්චි නු සබ්බානි -පෙ- උදාහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති"යි

12 – 9

ලොවැ සංඥාමාත්‍රයෙන් නිත්‍ය යයි ගත්තා ලද ග්‍රහණයත් තබා නත්වැදුරුම් වූ බොහෝ සත්‍යයෝ නො මැ වෙති, දෘෂ්ටිවිෂයෙහි (තමා ගේ) මිථ්‍යාසංකල්පමාත්‍රය ද උපදවා (මාගේ වචනය) සැබව, (තාගේ වචනය) බොරු යැ යන යුක්තිධර්මය (–දෙ කරුණ) කියත්.

නඤ්ඤෙව සබ්බානි බහූනි නානා – බොහෝ වූ නානා වූ විවිධ වූ අන්‍යෝන්‍ය වූ වෙන් වෙන් වූ සත්‍යයෝ නො මැ වෙත් නුයි 'නඤ්ඤෙව සබ්බානි බහූනි නානා' යනු වේ.

අඤ්ඤත්‍ර සඤ්ඤාය නිච්චානි ලොකෙ – සංඥාමාත්‍රයෙන් නිත්‍ය යයි ගත්තා ලද ග්‍රහණයෙන් වෙන් ව ලොවැ දුඃඛනිරෝධ යයි කියන ලද නිර්‍වාණ තම් වූ එක මැ සත්‍යය කියනු ලැබෙයි, බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි, ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ; යම් සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදි– මෙක් සියලු උපතින්ගේ දුරුලිමෙක් තෘෂ්ණාව නැසීමෙක් කෙලඹවිරාග යෙක් නිරෝධයෙක් නිර්‍වාණයෙක් වේ ද එය යි. නොහොත් එක් සත්‍ය යැ'යි මාර්ගසත්‍යය කියනු ලැබෙයි, නෛයර්‍යාණිකසත්‍යය දුඃඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගික මාර්ගය යි, ඒ කවරේ ද යත්? සම්‍යග්දෘෂ්ටිය... සම්‍යක් සමාධිය නුයි 'අඤ්ඤත්‍ර සඤ්ඤාය නිච්චානි ලොකෙ' යනු වේ.

තක්කඤ්ච දිට්ඨීසු පකප්පයිත්වා සච්චං මුසා'ති දුවයඩම්මමාහු–තර්කය විතර්කය සඞ්කල්පය තර්‍කණය කොට විතර්කණය සඞ්කල්පනය කොට දෘෂ්ටිනයන් උපදවති, මොනවට උපදවති, නිපදවති, වෙසෙසින් නිපද වත්, දෘෂ්ටිගතයන් (මතුමත්තෙහි) උපදවා මොනවට උපදවා නිපදවා වෙසෙසින් නිපදවා මාගේ (–වදන) සැබව, තාගේ (වදන) බොරු යයි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'තක්කඤ්ච දිට්ඨීසු පකප්පයිත්වා සච්චං මුසාති දුවයඩම්මමාහු' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙනාහ භගවා:

"න හෙව සච්චානි බහූනි තානා
අඤ්ඤත්‍ර සඤ්ඤාය නිච්චානි ලොකෙ,
තක්කඤ්ච දිට්ඨීසු පකප්පයිත්වා
සච්චං මුසාති අභිවදම්මමඤ්ඤා"ති.

12 - 10

දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා
එතෙ ච[1] නිස්සාය විමානදස්සී,
විනිච්ඡයෙ ඨත්වා පහස්සමානෙ[2]
බාලො පරො අකුසලො'ති[3] වාහ.

දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා එතෙ ච[1] නිස්සාය විමානදස්සීති දිට්ඨං වා දිට්ඨසුද්ධිං වා සුතං වා සුතසුද්ධිං වා සීලං වා සීලසුද්ධිං වා වතං වා වතසුද්ධිං වා මුතං වා මුතසුද්ධිං වා නිස්සාය උපනිස්සාය ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වාති - දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා.

එතෙ ච නිස්සාය විමානදස්සීති - ත සම්මානෙතීතිපි විමානදස්සි; අථවා, දෙමනස්සං ජනෙතීතිපි විමානදස්සීති - දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා එතෙ ච නිස්සාය විමානදස්සි.

විනිච්ඡයෙ ඨත්වා පහස්සමානෙ[2]'ති - විනිච්ඡයා වුච්චන්ති ඤාණට්ඨි-දිට්ඨිගතානි; දිට්ඨිවිනිච්ඡයෙ විනිච්ඡයදිට්ඨියා ඨත්වා පතිට්ඨහිත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වාති - විනිච්ඡයෙ ඨත්වා; **පහස්සමානෙ[2]'ති** - තුට්ඨා හොති හට්ඨා පහට්ඨා අත්තමනා පරිපුණ්ණසඞ්කප්පා; අථවා, දන්තවිදංසකං පහස්සමානෙ[2] තී - විනිච්ඡයෙ ඨත්වා පහස්සමානෙ.

බාලො පරො අකුසලොති වාහාති - පරො බාලො ඒතො නිඒතො ඔමකො ලාමකො ජත්තකො[4] පරිත්තො අකුසලො අවිද්වා අවිජ්ජාගතො අඤ්ඤාණී අවිභාවී අමෙධාවී දුප්පඤ්ඤොති එවමාහ, එවං කථෙති, එවං භණති, එවං දීපයති, එවං වොහරතීති - බාලො පරො අකුසලොති වාහ.

තෙනාහ භගවා:

"දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා
එතෙ ච නිස්සාය විමානදස්සි,
විනිච්ඡයෙ ඨත්වා පහස්සමානෙ
බාලො පරො අකුසලොති[3] වාහා"ති.

12 - 11

යෙනෙව බාලොති පරං දහාති
තෙනාතුමානං කුසලොති වාහ,
සයම්පහානං සො කුසලාවදානො
අඤ්ඤං විමානෙති තදෙව පාවා[5].

---

1. එතෙසු - සීමු II මනුප. 2 පහංසමානෙ - සීමු. II.
3. අකුසලොති - ඇ, සු. සඤ. PTS.
4. ඡතුකෙකා - මජඣ. ජතුකෙකා - සීමු. II. PTS. 1. පාවද - සීමු. II. පාව. - මජඣ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එසින් වදලහ බුදුහු:

"න හෙව සච්චානි -පෙ- සච්චං මුසාති දවයධම්මමාහු"සි

12 - 10

(රූපාලම්බන සඛ්‍යාත) දෘෂ්ටිශුද්ධිය ද ශීලව්‍රතශුද්ධිය ද (ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන සඛ්‍යාත) මුතශුද්ධිය ද යන මොවුන් නිසා අසම්මානය දක්නේ නොහොත් දෞර්මනස් උපදවනුයේ දෘෂ්ටිනිශ්‍රයයහි සිට පහවූ වනුයේ මේරමා ඝීන යයි ද අදඝ යයි ද කියයි.

දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා එතෙ ව නිස්සාය විමානදස්සි- රූපාලම්බනය හෝ දෘෂ්ටිශුද්ධිය හෝ, ශබ්දාලම්බනය හෝ ශ්‍රැතශුද්ධිය හෝ, ශීලය හෝ ශීලශුද්ධිය හෝ, ව්‍රතය හෝ ව්‍රත ශුද්ධිය හෝ, ගන්ධ - රස-ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බනය හෝ මුතශුද්ධිය හෝ නිසා ඇසුරු කොට ග්‍රහණය කොට දැහැගෙන පිහිටාගෙන නුයි 'දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා' යනු වේ.

එතෙ ව නිස්සාය විමානදස්සි - සම්මාන නොකෙරේ නුයි ද විමානදර්ශී යැ, නොහොත් දෞර්මනස් දනවා නුයි ද විමානදර්ශී නුයි 'දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුත වා එතෙ ව නිස්සාය විමානදස්සි' යනු වේ.

විනිවජ්ඣය ඨවා පහස්සමානො - 'විනිවජ්ඣය'යි ආඃඝට්ටිදෘෂ්ටිගතයෝ කියනු ලැබෙත්. දෘෂ්ටිනිශ්‍රයයෙහි විනිශ්චය (-සනිටුහන්) කොට ගත් දෘෂ්ටියෙහි සිට පිහිටා ග්‍රහණය කොට දැඩිව ගෙන පිහිටා ගෙන නුයි 'විනිවජ්ඣය ඨවා' යනු වේ. **පහස්සමානො** - තුටු වූයේ පහවූ වූයේ තුටුයින් ඇතිගේ පිරුණු සංකල්ප ඇතිගේ; නොහොත් දත් විදහා සිතහ සෙනුගේ නුයි 'විනිවජ්ඣය ඨවා පහස්සමානො' යනු වේ.

බාලො පරො අඤ්ඤලොති වාහ - මේරමා බාල යැ ඝීන යැ නිහීන-යැ අවමත යැ ලාමක යැ ජඨනක යැ අල්ප යැ අදඝ යැ අපණ්ඩිත යැ නුවණ නැත්තේ යැ විමංසනප්‍රඥ රහිත යැ තීරණප්‍රඥ රහිත යැ දුෂ්ප්‍රඥ යැයි මෙසේ පවසයි, මෙසේ කියයි, මෙසේ බෙණෙයි, මෙසේ දක්වයි, මේසේ ව්‍යවහාර කෙරේ නුයි 'බාලො පරෙ අඤ්ඤලොති වාහ' යනු වේ.

එසින් වදලහ බුදුහු:

"දිට්ඨෙ සුතෙ -පෙ- බාලො පරෙ අඤ්ඤලොති වාහ"සි.

12 - 11

යම් මැ කරුණෙකින් මේරමා බාලයෙකැයි හඟී නම්, යලි එ කරුණෙන් ම නම් 'පණ්ඩිත වෙමි' කියයි, තෙමේ මැ නමහට (මම්) පණ්ඩිතයෙමි කියන්නාවූ හෙතෙම එය මැ කියනුගේ අනෙකක්හු ගරහයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙනෙව බාලොති පරං දහාතීති – යෙනෙව හෙතුනා යෙන පච්චයෙන යෙන කාරණෙන යෙන පහවෙන පරං බාලතෝ ඕනතෝ නිහීනතෝ ඔම්කතෝ ලාමකතෝ ඡත්තකතෝ පරිත්තතෝ දහාති පසහති දක්ඛති ඔලොකෙති නිජ්ඣායති උපපරික්ඛතීති – යෙනෙව බාලොති පරං දහාති.

තෙනාතුමානං කුසලොති චාහාති – 'ආතුමා[1]' වුච්චති අත්තා; සොපි තෙනෙව හෙතුනා තෙන පච්චයෙන තෙන කාරණෙන තෙන පහවෙන අත්තානං 'අහම්සම් කුසලෝ පණ්ඩිතෝ පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මෙධාවී'ති – තෙනාතුමානං කුසලොති චාහ.

සයමත්තනා සෝ කුසලාවදානොති – සයමෙව අත්තානං කුසලවාදෙ පණ්ඩිතවාදෙ පිරවාදෙ ඤාණවාදෙ හෙතුවාදෙ ලක්ඛණවාදෙ කාරණවාදෙ ඨානවාදෙ සකාය ලද්ධියාති – සයමත්තනා සෝ කුසලාවදතෝ.

අඤ්ඤං විමානෙති තදෙව පාවාති[2] – න සම්මානෙතීතිපි 'අඤ්ඤං විමානෙති' අථවා, දෙමනසං ජනෙතීතිපි 'අඤ්ඤං විමානෙති' **තදෙව පාවාති** තදෙව තං දිට්ඨිගතං පාවදති: 'ඉති වායං පුග්ගලෝ මිච්ඡාදිට්ඨිකෝ විපරීතදස්සනෝ'ති – අඤ්ඤං විමානෙති තදෙව පාවා.

"යෙනෙව බාලොති පරං දහාති
තෙනාතුමානං කුසලොති චාහ,
සයමත්තනා සෝ කුසලාවදතෝ
අඤ්ඤං විමානෙති තදෙව පාවා"ති[2].

12 - 12

අතිසාරදිට්ඨියා[3] සෝ සමත්තෝ
මානෙන මත්තෝ පරිපුණ්ණමානී,
සයමෙව සාමං මතසාභිසිත්තෝ
දිට්ඨී හි සා තස්ස තථා සමත්තා.

අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තොතී – අතිසාරදිට්ඨියෝ වුච්චති ද්වාසට්ඨි-දිට්ඨිගතානි, කිංකාරණා අතිසාරදිට්ඨියෝ වුච්චති ද්වාසට්ඨිදිට්ඨිගතානි? සබ්බා තා දිට්ඨියෝ කාරණාතික්කන්තා ලක්ඛණාතික්කන්තා ඨානාතික්කන්තා තංකාරණා **අතිසාරදිට්ඨියා** වුච්චන්ති ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි; සබ්බාපි දිට්ඨියෝ අතිසාරදිට්ඨියෝ; කිංකාරණා සබ්බාපි දිට්ඨියෝ වුච්චන්ති අතිසාර-දිට්ඨියෝ? තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අතික්කමිත්වා සමතික්කමිත්වා වීතිවත්තිත්වා දිට්ඨිගතානි ජනෙන්ති සඤ්ජනෙන්ති නිබ්බත්තෙන්ති අභිනිබ්බත්තෙන්ති; තඤ්කාරණා සබ්බාපි දිට්ඨියෝ වුච්චන්ති අතිසාරදිට්ඨියෝ. **අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තොතී** අතිසාරදිට්ඨියා සමත්තා පරිපුණ්ණා අනොමොති-අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තා.

---

1. ආතුමානෝ - සීමු. II. මජ්ඣං. 2. පාවදති - සීමු. II.
3. අතිසරංදිට්ඨියා - සසා. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙනෙව බාලොති පරං දහාති – යම් මැ හෙතුවකින් යම් ප්‍රත්‍යයෙකින් යම් කරුණෙකින් යම් පහළවීමෙකින් මෙරමා බාලභෙයින් ඕන භෙයින් නිහීන භෙයින් අවමත භෙයින් ලාමක භෙයින් අහෙතුක භෙයින් අල්ප භෙයින් සලකා නම් බලා නම් දකි නම් අවලොකත කෙරේ නම් සිතා නම් විමසා නම් යි 'යෙනෙව බාලෝ'ති පරං දහාති' යනු වේ.

තෙනාතුමානං කුසලෝ'ති චා'හ – 'ආතුමා'යි තෙමේ කියනු ලැබෙයි, හෙ තෙමේ ද ඒ හෙතුයෙන් ම ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ කරුණෙන් ඒ පහළවීමෙන් තමා 'මම් දක්ෂයෙමි පණ්ඩිතයෙමි ප්‍රඥවත්මි බුද්ධිමත්මි ඥනවත්මි විමංසනප්‍රඥ ඇත්තෙමි තීරණප්‍රඥ ඇත්තෙමි (කියා) නුයි 'තෙනාතුමානං කුසලෝ'ති චා'හ' යනු වේ

සයමත්තනා සෝ කුසලාවදඤ්ඤා – සවකීය ලබ්ධියෙහි තෙමේ ම තම හට 'මම් දක්ෂයෙමි, යන වාද ඇත්තේ පණ්ඩිතවාද ඇත්තේ සුචිරවාද ඇත්තේ න්‍යායවාද ඇත්තේ හෙතුවාද ඇත්තේ ලක්ෂණවාද ඇත්තේ කාරණවාද ඇත්තේ ස්ථානවාද ඇත්තේ නුයි 'සයමත්තනා සෝ කුසලාවදඤ්ඤෝ' යනු වේ.

අඤ්ඤං විමානෙති තඤ්ඤෙව පාවා – සම්මාන තෝ කෙරේ නුයි ද, අඤ්ඤං විමානෙති' යනු වේ. නොහොත් ලෙමිනස් දනවා නුයි 'අඤ්ඤං විමානෙති' යනු වේ. **තඤ්ඤෙව පාවා** – 'මෙසේ හෝ පුද්ගල තෙම මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ඇත්තෙක විපරීත දර්ශන ඇත්තෙකැ'යි එය ම ඒ දෘෂ්ටිගතය ම කියා නුයි 'අඤ්ඤං විමානෙති තඤ්ඤෙව පාවා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''යෙනෙව බාලොති –පෙ– **අඤ්ඤං විමානෙති තඤ්ඤෙව පාවා''යි**

12 – 12

හෙතෙම ද්වාෂට්දෘෂ්ටියෙන් සම්පූර්ණ වූයේ (-ඉදිමුණේ) දෘෂ්ටිමානයෙන් මත් වූයේ පරිපූර්ණයෙමි මාන ඇතියේ තමා මැ තෙමේ සිතින් අභිෂේක කරන ලදුයේ වෙයි, යම් හෙයෙකින් ඔහු විසින් ඒ දෘෂ්ටිය එපරිද්දෙන් ගන්නා ලද්දී ද එහෙයිනි.

අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තෝ – 'අතිසාරදිට්ඨි' යයි දෙසැට දිට්ඨිගතයෝ කියනු ලැබෙති, කවර කරුණෙකින් ද්වාෂට්දෘෂ්ටිගතයෝ 'අතිසාරදිට්ඨි' යැයි කියනු ලැබෙත් ද යත්: ඒ සියලු දෙසැට දෘෂ්ටිහු කාරණ ඉක්මවූවාහුය ලක්ෂණ ඉක්මවූවාහුය ස්ථාන ඉක්මවූවාහුය, එ කරුණෙන් ද්වාෂට්ඨි දෘෂ්ටිගතයෝ අතිසාරදිට්ඨි' යැයි කියනු ලැබෙති; සියලු මැ දෘෂ්ටිහු අතිසාර දෘෂ්ටිහු යැ, කවර කරුණෙකින් සියලු මැ දෘෂ්ටිහු 'අතිසාරදිට්ඨි' යයි කියනු ලැබෙත් ද? ඔවුහු ඔවුනොවුන් ඉක්මවා මෙනොවට ඉක්මවා වෙසෙසින් ඉක්මවා දෘෂ්ටිගතයන් උපදවති, මෙනොවට උපදවති–නිපදවති වෙසෙසින් නිපදවත්; එ කරුණෙන් සියලු මැ දෘෂ්ටිහු 'අතිසාර දිට්ඨි' යයි කියනු ලැබෙත්. **අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තෝ** – දෙසැට දෘෂ්ටියෙන් සම්පූර්ණ වූයේ පරිපූර්ණ වූයේ අනූන වූයේ නුයි 'අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මානෙන මත්තෝ පරිපුණ්ණමානීති – සකාය දිට්ඨියා දිට්ඨිමානෙන මත්තෝ පමත්තෝ උම්මත්තෝ අතිමත්තෝති – මානෙන මත්තෝ; **පරිපුණ්ණමානීති** පරිපුණ්ණමානී සමත්තමානී අනොමමානීති – මානෙන මත්තෝ පරිපුණ්ණමානී.

සයමේව සාමං මනසාභිසිත්තොතාති – සයමේව අත්තානං චිත්තෙන අභිසිඤ්චති: 'අහමස්මි කුසලෝ පණ්ඩිතෝ පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මේධාවී'ති 'සයමේව සාමං මනසාභිසිත්තොතා.'

දිට්ඨි හි සා තස්ස තථා සමත්තාති – තස්ස සා දිට්ඨි තථා සමත්තා සම්මදින්නා ගහිතා පරාමට්ඨා අභිනිවිට්ඨා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති–දිට්ඨි හි සා තස්ස තථා සමත්තා.

තෙනාහ භගවා:

"අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තෝ
මානෙන මත්තෝ පරිපුණ්ණමානී,
සයමේව සාමං මනසා'භිසිත්තෝ
දිට්ඨි හි සා තස්ස තථා සමත්තා"ති.

12 - 18

පරස්ස වේ හි වචසා නිහීනෝ
තුමෝ සහා හොති නිහීනපඤ්ඤෝ,
අථ වේ[1] සයං වේදගූ හොති ධීරෝ
න කොචි බාලෝ සමණේසු අත්ථි.

පරස්ස වේ හි වචසා නිහීනොති – පරස්ස වේ වාචාය වචනෙන නින්දිතකාරණා ගරහිතකාරණා උපවදිතකාරණා පරෝ බාලෝ හොති හීනෝ නිහීනෝ ඔමකෝ ලාමකෝ ඡත්තකෝ[2] පරිත්තොති – පරස්ස වේ හි වචසා නිහීනෝ.

තුමෝ සහා හොති නිහීනපඤ්ඤොති – සොපි තෙනෙව සහා හොති හීනපඤ්ඤෝ නිහීනපඤ්ඤෝ ඔමකපඤ්ඤෝ ලාමකපඤ්ඤෝ ඡත්තකපඤ්ඤෝ පරිත්තපඤ්ඤොති – තුමෝ සහා හොති නිහීනපඤ්ඤෝ.

අථ වේ සයං වේදගූ හොති ධීරොති – අථ වේ සයං වේදගූ හොති ධීරෝ පණ්ඩිතෝ පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මේධාවීති – අථ වේ සයං වේදගූ හොති ධීරෝ.

න කොචි බාලෝ සමණේසු අත්ථීති – සමණේසු න කොචි බාලෝ හීනෝ නිහීනෝ ඔමකෝ ලාමකෝ ඡත්තකෝ පරිත්තෝ අත්ථි, සබ්බෙව සෙට්ඨපඤ්ඤා විසිට්ඨපඤ්ඤා පාමොක්ඛපඤ්ඤා උත්තමපඤ්ඤා පවරපඤ්ඤාති– න කොචි බාලෝ සමණේසු අත්ථි.

---

1. අථවා – සී॰ II. PTS. 2. ඡතුකෝකා – ඉජ්ජ॰.

Free Distribution www.aathaapi.org

මානෙන මත්තා පරිපුණ්ණමානී - සඛකිය දෘෂ්ටියෙහි දෘෂ්ටිමාන-යෙන් මත්වූයේ පමත්වූයේ උමතු වූයේ ඉතා මත්වූයේ නුයි 'මානෙන මත්තා' යනු වේ; **පරිපුණ්ණමානී** පරිපූර්ණමාන ඇතියේ සම්පූර්ණමාන ඇතියේ අනූනමාන ඇතියේ නුයි 'මානෙන මත්තා පරිපුණ්ණමානී' යනු වේ.

සයමෙව සාමං මනසාභිසිත්තත්තා - 'මම් දක්ෂයෙමි පණ්ඩිතයෙමි ප්‍රඥවන්මි බුද්ධිමත්මි ඥානවන්මි විමංසනප්‍රඥ ඇත්තෙමි තීරණප්‍රඥ ඇත්තෙමියි තෙමේ ම තමා විසින් අභිෂේක කෙරේ නුයි 'සයමෙව සාමං මනසාභිසිත්තත්තා' යනු වේ.

දිට්ඨි හි සා තස්ස තථා සමත්තා - ඔහු විසින් ඒ දෘෂ්ටි තොමෝ එපරිද්දෙන් පුරන ලද්දී සමාදන් වූවා ගන්නා ලද්දී දැහැගන්නා ලද්දී පිහිටා ගන්නා ලද්දී පිවිසියා බැසගන්නා ලද්දී නුයි 'දිට්ඨි හි සා තස්ස තථා සමත්තා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අතිසාරදිට්ඨියා සෝ -පෙ- දිට්ඨි හි සා තස්ස තථා සමත්තා"යි

12 - 13

ඉදින් (යමෙක් දෘෂ්ටිවිනිශ්චයෙහි සිටි) අන්‍යයාගේ නිහීනවචනයෙන් නිහීනයෙක් වේ නම්, තෙවේත් ඔහු සමග ම නිහීනප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි. යලි තෙමේ මැ ඉදින් වෙදනාන්තයට ඝනියා වූ ධීරයෙක් වේ නම්, ශ්‍රමණයන් කෙරෙහි බාල වූ කිසිවෙක් නැත්තේ යි.

පරස්ස වෙ හි වචසා නිහීනතා - ඉදින් අන්‍යයාගේ වචනයෙන් භාෂිතයෙන් නිහීනහෙතුයෙන් අවමානහෙතුයෙන් උපවාදකාරණයෙන් අන්‍යයා බාලයෙක් හීනයෙක් නිහීනයෙක් අවමතයෙක් ලාමකයෙක් අහෙතුකයෙක් අල්පයෙක් වේ නම්යි 'පරස්ස වෙ හි වචසා නිහීනෝ' යනු වේ.

තුම්හෙ සහා හොති නිහීනපඤ්ඤෝ - හෙතෙමේත් ඔහු සමග මැ හීනප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි, නිහීනප්‍රඥ ඇත්තේ අවමතප්‍රඥ ඇත්තේ ලාමක ප්‍රඥ ඇත්තේ අහෙතුකප්‍රඥ ඇත්තේ අල්ප වූ ප්‍රඥ ඇත්තේ වේ නුයි 'තුම්හෙ සහා හොති නිහීනපඤ්ඤෝ' යනු වේ.

අථ වෙ සයං වෙදගූ හොති ධීරෝ - යලි ඉදින් තෙමේ වෙදනාන්තයට පැමිණියේ වේ නම්, ධීර වූයේ ප්‍රඥවත් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැත්තේ විමංසනප්‍රඥ ඇත්තේ තීරණප්‍රඥ ඇත්තේ වී නම්යි 'අථ වෙ සයං වෙදගූ හොති ධීරෝ' යනු වේ.

න කොචි බාලෝ සමණේසු අත්ථි - ශ්‍රමණයන් කෙරෙහි කිසි බාලයෙක් හීනයෙක් නිහීනයෙක් අවමතයෙක් ලාමකයෙක් ජඤ්ඤකයෙක් පරිත්තයෙක් නැති. සියල්ලෝ මැ ශ්‍රෙෂ්ඨප්‍රඥ ඇත්තාහු විශිෂ්ටප්‍රඥ ඇත්තාහු ප්‍රමුඛප්‍රඥ ඇත්තාහු උත්තමප්‍රඥ ඇත්තාහු ප්‍රවරප්‍රඥ ඇත්තාහු නුයි 'න කොචි බාලෝ සමණේසු අත්ථි' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සෙනාහ භගවා:

"පරඤ්ඤ වෙ හි වවසා නිහීනෝ
තුමෝ සභා හොති නිහීනපඤ්ඤෝ,
අථ වෙ සයං වෙදගූ හොති ධීරෝ
න කොචි බාලෝ සමණෙසු අත්ථී"ති.

12 - 14

අඤ්ඤං ඉතෝ යා'භිවදන්ති ධම්මං
අපරද්ධා සුද්ධිමකෙවලී තෙ,[1]
එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ වදන්ති
සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙ'භිරත්තා.[2]

අඤ්ඤං ඉතෝ යා'භිවදන්ති ධම්මං අපරද්ධා සුද්ධිමකෙවලී තෙති - ඉතෝ අඤ්ඤං ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං යෙ අභිවදන්ති, තෙ සුද්ධිමඤ්ඤං විසුද්ධිමඤ්ඤං වොදානමඤ්ඤං පරියොදානමඤ්ඤං විරද්ධා අපරද්ධා ඛලිතා ඝලිතා අඤ්ඤාය අපරද්ධා[3] **අකෙවලී** නෙති අසමත්තා තෙ අපරිපුණ්ණා තෙ හීනා නිහීනා ඔමකා ලාමකා ජත්තකා පරිත්තාති - අඤ්ඤං ඉතෝ යා'භිවදන්ති ධම්මං අපරද්ධා සුද්ධිමකෙවලී තෙ.[1]

එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ වදන්තීති - 'තිත්ථං' වුච්චති දිට්ඨිගතං, **තිත්ථියා** වුච්චන්ති දිට්ඨිගතිකා; පුථු තිත්ථියා[4] පුථු දිට්ඨිගතානි වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති - එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ වදන්ති.

සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙභිරත්තාති - සකාය දිට්ඨියා දිට්ඨිරාගෙන රත්තා අභිරත්තාති - සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙභිරත්තා.

සෙනාහ භගවා:

"අඤ්ඤං ඉතෝ යා'භිවදන්ති ධම්මං
අපරද්ධා සුද්ධිමකෙවලී තෙ,
එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ වදන්ති
සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙ'භිරත්තා'ති.

12 - 15

ඉධෙව සුද්ධිං ඉති[5] වාදයන්ති[6]
නාඤ්ඤෙසු ධම්මෙසු විසුද්ධිමාහු,
එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ නිවිට්ඨා
සකායනෙ තත්ථ දළ්හං වදානා.

---

1. සුදඛිමකොවලී තෙ - සය්‍ය. 2. නාභිරත්තා - ඉතුප.
3. ඤ්‍යාපරදඛා - පු. 4. පුථුදිට්ඨියා - සීමු. II. මජ්ඣ. PTS.
5. සුදඛි ඉති - සීමු. II. සුදඛිමිති - සු. 6. වාදියන්ති - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පරඤ්ඤ වෙ හි -පෙ- න මඤ්ඤි බාලෝ සමඥාසු අපී"ති.

12 - 14

යම් කෙනෙක් මෙයින් අන්‍ය වූ දහමක් (-දෘෂ්ටියක්) කියා නම්, අපරිපූර්ණ වූ ඔහු ශුද්ධිය වැරැද්දහුය, මෙසේත් තීර්ථකයෝ බොහෝ දෘෂ්ටිවශයෙන් කියති, යම් හෙයකින් ඔවුහු සකීය දෘෂ්ටිරාගයෙන් ඇලුණාහු ද එහෙයිනි.

අඤ්ඤං ඉතෝ යාභිවදන්ති ධම්මං අපරද්ධා සුද්ධිමකෙවලී තෙ- යම් කෙනෙක් මෙයින් අන්‍ය වූ දහමක් දෘෂ්ටියක් ප්‍රතිපදාවක් මාර්ගයක් කියත් නම්, ඔවුහු ශුද්ධිමාර්ගය විශුද්ධිමාර්ගය පරිශුද්ධිමාර්ගය පණ්ඩරමාර්ගය ප්‍රභාවත්මාර්ගය වැරැද්දහුය පැරැද්දහුය පිරිහුණාහුය ගිලිහුණාහුය තෝ දැන පරාජයට පැමිණියාහුය; **අඤ්ඤවලී තෙ** - ඔවුහු අසමස්තයෝ යැ, ඔවුහු අපරිපූර්ණයෝ යැ, හීන - නිහීන - ඔමක - ලාමක - ජඤ්ඤක - පරිත්තක වූවාහු නුයි 'අඤ්ඤං ඉතෝ යා 'භිවදන්ති ධම්මං අපරද්ධා සුද්ධිමකෙවලී තෙ' යනු වේ.

එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ වදන්ති - 'තිත්ථ'යි දෘෂ්ටිගතය කියනු ලැබෙයි, දෘෂ්ටිගතිකයෝ 'තිත්ථිය' යි කියනු ලැබෙත්, බොහෝ දෘෂ්ටිගතිකයෝ නානා දෘෂ්ටිගතයන් පවසති කියති බෙණෙති දක්වති වහරත් නුයි 'එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ වදන්ති' යන ලේ.

සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙභිරත්තා - සකීය දෘෂ්ටියෙහි දෘෂ්ටිරාගයෙන් රැඳුණාහු වෙසෙසින් රැඳුණාහු නුයි 'සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙභිරත්තා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"අඤ්ඤං ඉතෝ -පෙ- සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙභිරත්තා"ති.

12 - 15

මෙසේ (අභිරක්ත වූ තීර්ථකයෝ) මෙහි ම ශුද්ධිය කියති, අන්‍ය-ධර්මයන්හි විශුද්ධිය නෝ කියත්; මෙසේ ත් සකීය මාර්ගයෙහි බොහෝ සෙයින් බැසගත් තීර්ථකයෝ ඒ සව ලබ්ධිගැහි දෘෂ්ටිවාද ඇත්තාහු වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්තීති – ඉධ සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති; 'සස්සතෝ ලොකෝ ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති ඉධ සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති; 'අසස්සතෝ ලොකෝ -පෙ- නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති ඉධ සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති – ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති.

නාඤ්ඤස්ස ධම්මස්ස විසුද්ධිමාහූති – අත්තනෝ සත්ථාරං ධම්මකථිකානං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මග්ගං ඨපෙත්වා සඛෙ පරවාදෙ ඛිපන්ති උක්ඛිපන්ති පරික්ඛිපන්ති: සෝ සත්ථා න සබ්බඤ්ඤූ, ධම්මෝ න සුවාක්ඛාතෝ, ගණෝ න සුපටිපන්නෝ, දිට්ඨි න භද්දිකා, පටිපදා න සුපඤ්ඤත්තා, මග්ගෝ න නියාණිකෝ, නත්ථෙත්ථ සුද්ධි වා විසුද්ධි වා පරිසුද්ධි වා මුත්ති වා විමුත්ති වා පරිමුත්ති වා, නත්ථෙත්ථ සුජ්ඣන්ති වා විසුජ්ඣන්ති වා පරිසුජ්ඣන්ති වා මුච්චන්ති වා විමුච්චන්ති වා පරිමුච්චන්ති වා, සීතා නිසීතා ඔමකා ලාමකා ජත්තකා[1] පරිත්තාති එවමාහංසු එවං කථෙන්ති එවං භණන්ති එවං දීපයන්ති එවං වොහරන්ති – නාඤ්ඤස්ස ධම්මස්ස විසුද්ධිමාහූ.

එවම්පි තිත්ථ්යා පුථුසෝ නිවිට්ඨාති – තිත්ථං වුච්චති දිට්ඨිගතං; තිත්ථියා වුච්චන්ති දිට්ඨිගතිකා; පුථු තිත්ථියා පුථු දිට්ඨිගතෙසු නිවිට්ඨා පතිට්ඨිතා අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති – එවම්පි තිත්ථ්යා පුථුසෝ නිවිට්ඨා.

සකායනෙ තත්ථ දළ්හං වදානාති – ධම්මා සකායනං, දිට්ඨි සකායනං පටිපදා සකායනං, මග්ගා සකායනං, සකායනෙ දළ්හවාදී ථිරවාදී ඛලිකවාදී අවට්ඨිතවාදීති – සකායනෙ තත්ථ දළ්හං වදානා.

තෙනාහ භගවා:

"ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති
නාඤ්ඤස්ස ධම්මස්ස විසුද්ධිමාහු,
එවම්පි තිත්ථ්යා පුථුසෝ නිවිට්ඨා
සකායනෙ තත්ථ දළ්හං වදානා"ති.

12 – 16

සකායනෙ වාපි දළ්හං වදන්තෝ
කං තත්ථ[2] බාලෝති පරං දහෙය්‍ය,
සයං 'ව සෝ මෙධගමාවහෙය්‍ය[3]
පරං වදං බාලමසුද්ධිධම්මං.

1. ජතුසඤ්ඤා - සීමු. II.
2. සාමෙත්ථ - මජ්ඣං. PST. 3. මෙධඤ්ච අවහෙය්‍ය - ප.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති – මෙහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්: 'ශාශ්වත යැ ලොකය, මෙය මැ සැබෑ, අන්‍යය මෝඝ යැයි මෙහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්. 'අශාශ්වත යැ ලොකය . සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නොවෙයි, මෙය මැ සැබෑ, අන්‍යය සිස් යැ'යි මෙහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'ඉධෙව සුද්ධිං ඉති වාදයන්ති යනු වේ.

නාඤ්ඤස්ස ධම්මම්පි විසුද්ධිමාහු – තමාගේ ශාස්තෘහු ධර්මාඛ්‍යානය ගණයා දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාර්ගය හැර සියලු පරවාදයන් දුරු කෙරෙති, බැහැර කෙරෙති, විසුරුවත්: 'ඒ ශාස්තෘ අසර්ව්ඥ යැ, ධර්මය ස්වාඛ්‍යාත නො වෙයි, ගණයා සුප්‍රතිපන්න නො වෙයි, දෘෂ්ටිය සොඳුරු නො වෙයි, ප්‍රතිපදාව සුප්‍රඥප්ත නො වෙයි, මාර්ගය නෛර්‍යාණික නො වෙයි, එහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය හෝ මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හෝ නැත, එහි (සත්ත්වයෝ) ශුද්ධ – විශුද්ධ පරිශුද්ධ හෝ නො වෙති, මුක්ත – විමුක්ත – පරිමුක්ත හෝ වන්නාහු නැති, ශීතලයෝ යැ නිශීතලයෝ යැ ඔම්කයෝ යැ ලාම්කයෝ යැ ජත්තකයෝ යැ පරිත්තයෝ යැ'යි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති මෙසේ දක්වති මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'නාඤ්ඤස්ස ධම්මම්පි විසුද්ධිමාහු' යනු වේ.

එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ නිවිට්ඨා – 'තීර්ථ්‍ය'යි දෘෂ්ටිගතය කියනු ලැබෙයි, තීර්ථ්‍යා'යි දෘෂ්ටිගතිකයෝ කියනු ලැබෙත්; බොහෝ තීර්ථිකයෝ බොහෝ දෘෂ්ටිගතයන්හි පිවිසියාහු ඇලුණාහු පැම්ණියාහු ඇතුළු වූවාහු බැසගත්තාහු නුයි 'එවම්පි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ නිවිට්ඨා' යනු වේ.

සකායනෙ තපෙ දළ්හං වදානා – ධර්ම ස්වකීය මාර්ග යැ, දෘෂ්ටිය ස්වකීය මාර්ග යැ, ප්‍රතිපදාව ස්වකීය මාර්ග යැ, මාර්ගය ස්වකීය මාර්ග යැ ස්වකීය මාර්ගයෙහි දැඩි වාද ඇත්තාහු සථිරවාද ඇත්තාහු බලවත් වාද ඇත්තාහු පිහිටා කියන ලද වාද ඇත්තාහු නුයි 'සකායනෙ තපෙ දළ්හං වදානා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"ඉධෙව සුද්ධිං ඉති -පෙ- සකායනෙ තපෙ දළ්හං වදානා"යි.

12 - 16

තවද ස්වකීය දෘෂ්ටිමාර්ගයෙහි මැ දැඩිව කියන්නාවූ තීර්ථික තෙම ඒ ස්වකීය මාර්ගයෙහි ලා අන්‍ය වූ කවරක්හු බාල යැයි දක්වත්නේ ද, හෙතෙම අන්‍යයා බාලයක්හු කොට අශුද්ධිධර්ම ඇත්තක්හු කොට කියනුයේ තෙමේ මෑ කලහය එළවත්නේ යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

සකායනෙ වාපි දළ්හං වදානොති – ධම්මා සකායනං, දිට්ඨි සකායනං, පටිපදා සකායනං, මඤ්ඤා සකායනං සකායනෙ දළ්හවාදෙ, ථිරවාදෙ බලිකවාදෙ අවට්ඨිතවාදෙති – සකායනෙ වාපි දළ්හං වදානො.

කං තත්ථ බාලොති පරං දහෙය්‍යාති – තත්ථාති සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා පරං බාලතො ඝාතතො නිඝාතතො ඔමකතො ලාමකතො ඡත්තකතො පරිත්තතො කං දහෙය්‍ය? කං පසෙය්‍ය? කං දක්ඛෙය්‍ය? කං ඔලොකෙය්‍ය? කං නිජ්ඣායෙය්‍ය? කං උපපරික්ඛෙය්‍යාති – කං තත්ථ බාලොති පරං දහෙය්‍ය.

සයංව සො මෙධගමාවහෙය්‍ය පරං වදං බාලමසුද්ධිධම්මනති – පරෝ බාලෝ ඝාතතො නිඝාතතො ඔමකතො ලාමකතො ඡත්තකතො පරිත්තතා අසුද්ධිධමෙමා අවිසුද්ධිධමෙමා අපරිසුද්ධිධමෙමා අවොදානධමෙමාති එවං වදතෙතා එවං කථෙතෙතා එවං භණතෙතා එවං දීපයතෙතා එවං වොහරතෙතා සයමෙව කලහං භණ්ඩනං විග්ගහං විවාදං මෙධගං ආවහෙය්‍ය සමාවහෙය්‍ය ආහරෙය්‍ය සමාහරෙය්‍ය ආකඩ්ඪෙය්‍ය සමාකඩ්ඪෙය්‍ය ගණෙහය්‍ය[1] පරාමසෙය්‍ය අභිනිවිසෙය්‍යාති – සයංව සො මෙධගමාවහෙය්‍ය පරං වදං බාලමසුද්ධි–ධම්මං.

තෙනාහ භගවා:

"සකායනෙ වාපි දළ්හං වදානො
කං තත්ථ බාලොති පරං දහෙය්‍ය,
සයංව සො මෙධගමාවහෙය්‍ය
පරං වදං බාලමසුද්ධිධම්ම"නති.

12 – 17

විනිවජ්ජයෙ ඨානා සයං පමාය
උද්ධං සො[2] ලොකසමිං විවාදමෙති,
භිත්වාන සබ්බානි විනිවජ්ඣානි
න මෙධගං[3] කුරුතෙ[4] ජනතු ලොකෙ.

විනිවජ්ජයෙ ඨානා සයං පමායාති – 'විනිවජ්ඣා' වුච්චන්ති ද්වාසට්ඨි දිට්ඨි–ගතානි; විනිවජ්ඣදිට්ඨියා ඨත්වා පතිට්ඨහිත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනි–විසිත්වාති – විනිවජ්ඣෙ ඨත්වා; **සයං පමායාති** සයං පමාය පමිණිත්වා[5] අයං සත්තා සබ්බඤ්ඤූ'ති සයං පමාය පමිණිත්වා අයං ධම්මා සුවක්ඛාතො, අයං ගණො සුපටිපණ්ණා, අයං දිට්ඨි භද්දිකා, අයං පටිපදා සුපඤ්ඤත්තා, අයං මඤ්ඤා නියානිකොʼති සයං පමාය පමිණිත්වාති – විනිවජ්ඣෙ ඨත්වා සයං පමාය.

---

1. ගණෙය්‍ය – මජ්ඣං. 2. උද්ධං ස. – සීමු. II. මජ්ඣං. 3. මෙධකං – ප.
4. මෙධගං කුබ්බති – සීමු. II. මජ්ඣං. 5. සම්මිත්වා – පු.

Free Distribution www.aathaapi.org

සකායනෙ වාපි දළහං වදානා - ඛමීය සවකීය මාගී යැ, දෘෂටිය සවමාගී යැ, ප්‍රතිපදාව සවමාගී යැ මාගීය සවමාගී යැ සවකීය දෘෂටිමාගී- යෙහි දැඩි වාද ඇත්තේ ස්ථිරවාද ඇත්තේ බලවත් වාද ඇත්තේ පිහිටා කියන ලද වාද ඇත්තේ නුයි 'සකායනෙ වාපි දළහං වදානා' යනු වේ.

කං තත්ථ බාලොති පරං දහෙයය - 'තත්ථ' යනු: සවකීය දෘෂටියෙහි සවකීය කැමැත්තෙහි සවකීය රුචියෙහි සවකීය ලබ්ධියෙහි බාල හෙයින් නිහීන හෙයින් ඔමක හෙයින් ලාමක හෙයින් ජාතක හෙයින් පරිතත හෙයින් අන්‍ය වූ කවරක්හු සලකන්නේ ද, කවරක්හු බලන්නේ ද කවරක්හු දක්නේ ද කවරක්හු අවලොකනය කරන්නේ ද, කවරක්හු සිතන්නේ ද, කවරක්හු විමසන්නේ දැයි 'කං තත්ථ බාලොති පරං දහෙයය' යනු වේ.

සයං ව සො මෙධගමාවහෙයය පරං වදං බාලමසුදධිධම්මං- මෙරමා බාල යැ හීන යැ නිහීන යැ ඔමක යැ ලාමක යැ ජාතක යැ පරිතත යැ අශුදධිධර්ම ඇත්තේ යැ අවිශුදධිධර්ම ඇත්තේ යැ අපරිශුදධිධර්ම ඇත්තේ යැ අනවදාතධර්ම ඇත්තේ යැ'යි මෙසේ පවසනුයේ මෙසේ කියනුයේ මෙසේ බණනුයේ මෙසේ දක්වනුයේ මෙසේ වහරනුයේ තෙමේ මැ කලහය භණ්ඩනය විග්‍රහය විවාදය මෙධගය එළවන්නේය මොනවට එළවන්නේය, හැර ගන්නේය මොනවට හැරහන්නේය, අදින්නේය මොනවට අදින්නේය, ගන්නේය, දූහැගන්නේය, පිහිටාගන්නේ නුයි 'සයං ව සො මෙධගමාව- හෙය්‍ය පරං වදං බාලමසුදධිධම්මං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සකායනෙ වාපි -පෙ- පරං වදං බාලමසුදධි ධම්මං"යි.

12 - 17

හෙතෙම ලබ්ධිවිනිශ්චයෙහි සිට තෙමේ මැ (ශාස්තෘ ආදිය) ප්‍රමාණ කොට ගෙන ලොකයෙහි බොහෝ සෙයින් (-මතුමත්තෙහි) විවාදයට පැමිණෙයි. (මෙසේ ලබ්ධියෙහි දෙව දුටු) පුද්ගල තෙම සියලු දෘෂටි- විනිශ්චයන් හැරපියා ලොකයෙහි කලහ නො කරන්නේ යි.

විනිවජ්ජෙ ඨත්වා සයං පමාය-'විනිවජ්ජ'යි ආර්‍යදෘෂටිඥානයෝ කියනු ලැබෙති, විනිශ්චයදෘෂටියෙහි සිට පිහිටා ගෙන දූහැගෙන පිවිසගෙන නුයි 'විනිවජ්ජෙ ඨත්වා' යනු වේ; **සයං පමාය** - 'මේ ශාස්තෘ සර්වඥ ය'යි තෙමේ මැනැ පමණ කොට, 'මේ ධර්මය සවාඛ්‍යාත යැ'යි තෙමේ මැනැ පමණ කොට, 'මේ ගණයා සුප්‍රතිපන්න යැ' මෝ දෘෂටිය භද්‍ර යැ' 'මෝ ප්‍රතිපදාව සුප්‍රතිපන්න යැ, 'මේ මාගීය නෛර්‍යාණික යැ'යි තෙමේ මැනැ පමණ කොට නුයි 'විනිවජ්ජෙ ඨත්වා සයං පමාය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

උද්ධං සෝ ලෝකස්මිං විවාදමේතීති – 'උද්ධං'[1] වුච්චති අනාගතං අත්තානෝ වාදං උද්ධං ඨපෙත්වා සග්ගමේව කලහං භණ්ඩනං විග්ගහං විවාදං මේඛගං එති උපෙති උපගච්ඡති ගණ්හාති පරාමසති අභිනිවිසතීති එවම්පි – උද්ධං සෝ ලෝකස්මිං විවාදමේතීති. අථවා අඤ්ඤානි උද්ධං වාදෙන සද්ධිං කලහං කරොති භණ්ඩනං කරොති විග්ගහං කරොති විවාදං කරොති මේඛගං කරොති: 'න ඛ්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි -පෙ- නිග්ගණ්හිහි වා සචේ පහොසී'ති එවම්පි – උද්ධං සෝ ලෝකස්මිං විවාදමේතීති.

ගිත්වාන සඛ්ඛානි විනිච්ඡයානීති – විනිච්ඡයා වුච්චන්ති ඤාණට්ඨිදිට්ඨි-ගතානි; දිට්ඨිවිනිච්ඡයා සඛ්ඛා විනිච්ඡයෙ[2] ගිත්වා චජිත්වා පරිච්චජිත්වා ජහිත්වා පජහිත්වා විනොදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමේත්වාති-ගිත්වාන සඛ්ඛානි විනිච්ඡයානි.

න මේඛගං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙති – න කලහං කරොති, න භණ්ඩනං කරොති, න විග්ගහං කරොති, න විවාදං කරොති, න මේඛගං කරොති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "එවං විමුත්තචිත්තෝ ඛෝ අග්ගිවෙස්සන භික්ඛු න කෙන චි සංවදති, න කෙන චි විවදති, යඤ්ච ලොකෙ වුත්තං, තෙන ච වොහරති අපරාමස"න්ති[a] **ජන්තූති** සත්තෝ නරෝ මානවෝ පොසෝ පුග්ගලෝ ජීවෝ ජාගු[3] ජන්තු ඉන්දගු[4] මනුජෝ; **ලොකෙති** අපායලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙති – න මේඛගං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙති.

තෙනාහ භගවා:

"විනිච්ඡයෙ ඨත්වා සයං පමාය
උද්ධං සෝ ලෝකස්මිං විවාදමේති,
ගිත්වාන සඛ්ඛානි විනිච්ඡයානි
න මේඛගං කුරුතෙ ජන්තු ලොකෙති".

චූළවියූහසුත්තනිද්දෙසෝ සමත්තෝ දවාදසමෝ.

13

මහාවියූහසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ මහාවියූහසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති.

13 - 1

යෙ කෙචි'මෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානා
ඉදමෙව සච්චන්ති ච වාදයන්ති,[5]
සඛ්ඛෙව තෙ නිප්පමණාතයන්ති
අථෝ පසංසම්පි ලභන්ති තත්ථ.

---

1 උද්ධං සෝ - සීමු. II. මජ්ඣං.
2. සඛ්ඛා විනිච්ඡයදිට්ඨියා - මනුප. සඛ්ඛා විනිච්ඡිතදිට්ඨියෝ. -PTS.
3. ජතු - සීමු. II. ජගු - PTS. 4. ඉන්දගු - සී. II.
5. පවදියන්ති - PTS. a. මජ්ඣිමනිකාය - දීඝනඛසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

උද්ධං සෝ ලෝකසඤ්ඤං විවාදමෙති – 'උද්ධං' යි අනාගතය කියනු ලැබේයි, තමා ගේ වාදය මතුයෙහි තබා තෙමේ මැ කලහ – භණ්ඩන – විග්‍රහ – විවාද – මේඛාවට එයි පැමිණෙයි එළැඹෙයි, ග්‍රහණය කෙරෙයි පරාමර්ශී කෙරෙයි අභිනිවේශය කෙරේ නුයි මේසේ ත් – 'උද්ධං සෝ ලෝකසඤ්ඤං විවාදමෙති' යනු වේ; නොහොත් තමා මතුයෙහි ලා කථා කරන අනෙකක්හු සමග කලහ කෙරෙයි, ඛබර කෙරෙයි, විග්‍රහ කෙරෙයි, විවාද කෙරෙයි, මේඛා කෙරෙයි: 'තෝ මේ ධම්මවිනය නො දන්නෙහි...නොහොත් ඉදින් පොහොනෙහි නම් (තමා) මුදුගනැ'යි මේසේත් 'උද්ධං සෝ ලෝකසඤ්ඤං විවාදමෙති' යනු වේ.

ඛීණාසව සබ්බානි විනිච්ඡයානි – 'විනිච්ඡය'යි දෘෂ්ටිදෘෂ්ටිගතයෝ කියනු ලැබෙති; දෘෂ්ටිවිනිශ්චයයන්, සියලු දෙසැට දෘෂ්ටීන් හැර ත්‍යාග කොට පරිත්‍යාග කොට බැහැර කොට දුරු කොට නසා විගතානත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'ඛීණාසව සබ්බානි විනිච්ඡයානි, යනු වේ.

න මේඛගං කුරුතෙ ජන්තු ලෝකෙ – කලහ නො කෙරෙයි, බබර නො කෙරෙයි, විග්‍රහ නො කෙරෙයි, විවාද නො කෙරෙයි, මේඛග නො කෙරෙයි; මේ වදුලේ මැයි: භාග්‍යවතුන් විසින් – "ඛීණාසවස්ස, මෙසේ ක්ෂීණාශ්‍රව සින් ඇති මහණ තෙම කිසිවක්හු සමග සංවාද නො කෙරෙයි, කිසිවක්හු සමග විවාද නො කෙරෙයි, තවද ලෝකයෙහි යම්ක් කියන ලද නම්, දැඩිව නො ගනිමින් එයින් ව්‍යවහාර කෙරේ යැ"යි. **ජන්තු** යනු: සත්ත්ව – නර – මානව – පුරුෂ – පුද්ගල – ජීව – ජාගු – ජන්තු – ඉන්දගු – මනුජ නෙම; **ලෝකෙ** යනු: අපායලෝකයෙහි...ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'න මේඛගං කුරුතෙ ජන්තු ලෝකෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"විනිච්ඡයෙ ඨිතා –පෙ– න මේඛගං **කුරුතෙ ජන්තු ලෝකෙ**"යි.

දෙලොස්වැනි 'චූළවියූහ' සූත්‍රනිද්දේශය සමාප්ත යි.

13

මහාවියූහසූත්‍රනිද්දේශය

ඉක්බිති 'මහාවියූහ' සූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ:

18 – 1

සඤ්ඤය දෘෂ්ටිය දැඩි වැ ගෙන වසන්නාවූ යම් කිසි මහණබ්‍රාහ්මණ කෙනෙක් 'මේ (අපගේ ලබයිය) මැ සැබෑ, අන්‍යය තුච්ඡ යැ'යි ද කියත් නම්, ඔහු සියල්ලෝ මැ (තමන් වෙත) නිතුවු පුනපුනා එළවත් ද? නොඑහාත් ඒ දෘෂ්ටිය නිමිති කොට ගෙන ප්‍රශංසාත් ලබත් ද?

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙ කෙචි' මෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානාති – 'යෙ කෙචී'ති සබ්බෙපා සබ්බං සබ්බථා'සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදියනවචනමෙතං 'යෙ කෙචී'ති. **දිට්ඨි–පරිබ්බසානාති** සත්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨිගතිකා. තෙ ද්වාසට්ඨියා දිට්ඨිගතානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරං දිට්ඨිගතං ගණ්හන්ති උග්ගණ්හන්ති ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා සකාය සකාය දිට්ඨියා වසන්ති සංවසන්ති ආවසන්ති පරිවසන්ති. යථා අගාරිකා වා ඝරෙසු වසන්ති, සාපත්තිකා වා ආපත්තිසු වසන්ති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසන්ති, එවමෙවං සත්තෙකෙ –පෙ– පරිවසන්තීති 'යෙ කෙචි' මෙ දිට්ඨී පරිබ්බසානා.'

ඉදමෙව සච්චන්ති ච වාදයන්තීති – 'සස්සතෝ ලොකෝ' ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤද'න්ති වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති. 'අසස්සතෝ ලොකෝ –පෙ– නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤද'න්ති වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති – ඉදමෙව සච්චන්ති ච වාදයන්ති.

සඞ්ඛව තෙ නින්දමඤ්ඤානයන්තීති – සඞ්ඛව තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා නින්දමෙව අඤ්ඤන්ති, ගරහමෙව අඤ්ඤන්ති, අකිත්තිමෙව අඤ්ඤන්ති, සඞ්ඛ නින්දිතායෙව හොන්ති, ගරහිතායෙව හොන්ති අකිත්තිතා යෙව හොන්තීති – සඞ්ඛව තෙ නින්දමඤ්ඤානයන්ති.

අථො පසංසම්පි ලභන්ති තත්ථාති – තත්ථ සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා පසංසං ථොමනං කිත්තිං වණ්ණ–හාරිකං[1] ලභන්ති පටිලභන්ති උපගච්ඡන්ති විඳන්තීති – අථො පසංසම්පි ලභන්ති තත්ථ.

තෙනාහ සො නිම්මිතෝ:

"යෙ කෙචි 'මෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානා
ඉදමෙව සච්චන්ති ච වාදයන්ති,
සඞ්ඛව තෙ නින්දමඤ්ඤානයන්ති
අථො පසංසම්පි ලභන්ති තත්ථා"ති.

18 - 2

අපසාදෙහි එතං න අලං[2] සමාය
දුවෙ විවාදස්ස ඵලානි බ්‍රූමි,
එතම්පි දිස්වා න විවාදයෙථ
ඛෙමාභිපස්සං අවිවාදභූමිං.[3]

අපසාදෙහි එතං න අලං සමායාති – 'අපසාදෙහි එත'න්ති අපකං එතං, ඔමකං එතං, ථොකං එතං, ලාමකං එතං, ඡත්තකං එතං, පරිත්තකං එතන්ති – අපසාදෙහි එතං; **න අලං සමායාති** න්‍යාලං රාගස්ස සමාය දොසස්ස සමාය මොහස්ස සමාය කොධස්ස උපනාහස්ස මක්ඛස්ස පළාසස්ස ඉස්සාය මච්ඡරියස්ස මායාය සාඨෙය්‍යස්ස ථම්භස්ස සාරම්භස්ස මානස්ස අතිමානස්ස මදස්ස පමාදස්ස සබ්බකිලෙසානං සබ්බදුච්චරිතානං සබ්බ–පරිළාහානං සබ්බසන්තාපානං සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං සමාය උපසමාය වූපසමාය නිබ්බානාය[4] පටිනිස්සග්ගාය පටිපස්සද්ධියාති – අපසාදෙහි එතං න අලං සමාය.

---

1. වණ්ණහාරියං – ස. 2. අපසෙඛතං න්‍යාලං – මනුප.
3. අවිවාදභූමිං – PTS. 4. නිබ්බාපනාය – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙ කෙචි මෙ දිට්ඨිපරිබ්බසානා – 'යෙ කෙචි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සමීපයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිඃශෙෂ කොට හාත්පසින් ගන්නා වචනයෙකි, තෙල 'යෙ කෙචි' යනු; **දිට්ඨිපරිබ්බසානා**–දෘෂ්ටිගතික වූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔවුහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් එක්තරා දෘෂ්ටිනයක් ගෙන දැඩිව ගෙන ග්‍රහණය කොට දූහැගෙන පිටිසගෙන තමතමාගේ දෘෂ්ටියෙහි වෙසෙති මොනවට වෙසෙති වෙසසිත් වෙසෙති හාත්පසින් වෙසෙත්. යම්සේ ගෙහිමියෝ හෝ ගෙවල වෙසෙත්ද, ඇවැත් බහුලයෝ හෝ ඇවැත්හි වෙසෙත් ද, කෙලෙස් බහුලයෝ හෝ කෙලෙස්හි වෙසෙත් ද, එපරිද්දෙන් ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක්... හාත්පසින් වෙසෙත් නුයි 'යෙ කෙචි'මේ දිට්ඨිපරිබ්බසානා' යනු වේ.

ඉදමෙව සච්චනති ච වාදයන්ති - 'ශාශ්වත යැ ලොකය, මෙය මැ සැබෑව අන්‍යය මොඝ යැ'යි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්. 'අශාශ්වත යැ ලොකය...සත්ත්වයා මරණින් මත්තෙහි නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි. මෙය මැ සැබව, අන්‍යය මොඝ යැ'යි පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'ඉදමෙව සච්චනති ච වාදයන්ති' යනු වේ.

සබ්බෙව තෙ නිඤ්ඤමඤ්ඤානයන්ති – ඒ සියලු මැ මහණබමුණෝ නිඤ්ඤවට ම පැමිණෙති, ගර්හාවට ම, පැමිණෙති අකීර්තියට ම පැමිණෙති, සියල්ලෝ නිගා කරන ලද්දාහු ම වෙති, ගරහන ලද්දාහු ම වෙති, අවමන් කරන ලද්දාහු ම වෙත් නුයි 'සබ්බෙව තෙ නිඤ්ඤමඤ්ඤානයන්ති' යනු වේ.

අථො පස-සම්පි ලභන්ති තත්ථ – එහි සවකිය දෘෂ්ටියෙහි සවකිය කැමැත්තෙහි සවකිය රුචියෙහි සවකිය ලබ්ධියෙහි ප්‍රශංසාව සුතුතිය කීර්තිය ගුණ වැඩීම ලබති පිළිලබති පැමිණෙති විඳිත් නුයි 'අථො පසංසම්පි ලභන්ති තත්ථ' යනු වේ.

එසින් කියා ඒ මැවුණු බුදුහු:

"යෙ කෙචි ඉම –පෙ– අථො පසංසම්පි ලභන්ති තත්ථ"යි.

18 - 2

තෙල ප්‍රශංසා සඞ්ඛ්‍යාත වාදඵලය අල්ප මැ ය. (රාගාදීන්ගේ) සන්-ඡිදීම පිණිස්ස සමර්ථ නො වේ. විවාදයාගේ (ජය – පරාජයාදි) ඵල දෙකක් කියමි. (විවාදයාගේ) තෙල ආදීනවය ද දැක, අවිවාදභූමි සඞ්ඛ්‍යාත නිවන සෙම යයි දක්මින් විවාද නො කරන්නේ යි.

අප්පඤ්හි එතං න අලං සමාය – 'අප්පඤ්හි එතං' යනු: තෙල අල්ප යැ, තෙල පහත් යැ, තෙල මද යැ, තෙල පව්ටු යැ, තෙල අහෙතුක යැ, තෙල පරිත්ත නුයි 'අප්පඤ්හි එතං' යනු වේ. **න අලං සමාය** – රාගයාගේ ශමථයට දොෂයාගේ ශමතයට මොහයාගේ ශමනයට ක්‍රොධ – උපනාහ මක්ඛ – පලාස – ඊර්ෂ්‍යා – මාත්සර්‍ය්‍ය – මායා – සාඨෙය්‍ය – ස්තම්භ – සංරම්භ– මාන – අතිමාන – මද – ප්‍රමාදයාගේ සියලු කෙලෙසුන්ගේ සියලු දුශ්චරිත-යන්ගේ සියලු දරථයන්ගේ සියලු පරිදාහයන්ගේ සියලු සන්තාපයන් ගේ සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන්ගේ ශමනයට උපශමනයට සන්හිඳු වීමට අමාමහනිවනට (මාර්ගයෙන්) කෙලෙසුන් දුරලීමට (ඵලයෙන්) අනුත්පාදනිරොධයට සමර්ථ නො වේ නුයි 'අප්පඤ්හි එතං න අලං සමාය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

දුවෙ විවාදස්ස ඵලානි බ්‍රූමීති – දිට්ඨිකලහස්ස දිට්ඨිභණ්ඩනස්ස දිට්ඨි-විප්පවාදස්ස දිට්ඨිවිවාදස්ස දිට්ඨිමේධගස්ස දුවෙ ඵලානි භොන්ති: ජයපරාජයෝ භොති, ලාභාලාභෝ භොති, යසායසෝ භොති, නින්දූපසංසා භොති, සුඛදුක්ඛං භොති, සොමනස්සදෝමනස්සං භොති, ඉට්ඨානිට්ඨං භොති, අනුනයපටිඝං භොති, උග්ඝාතනිග්ඝාති භොති, අනුරෝධවිරෝධෝ භොති; අථ වා තං කම්මං නිරයසංවත්තනිකං තිරච්ඡානයෝනිසංවත්තනිකං පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකන්ති බ්‍රූමි ආචික්ඛාමි දෙසෙමි පඤ්ඤපෙමි පට්ඨපෙමි විවරාමි විභජාමි උත්තානීකරොමි පකාසෙමීති – දුවෙ විවාදස්ස ඵලානි බ්‍රූමි.

එතම්පි දිස්වා න විවාදයෙථාති – 'එතම්පි දිස්වා'ති එතං ආදීනවං දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා දිට්ඨිකල-භෙසු දිට්ඨිභණ්ඩනෙසු දිට්ඨිවිප්පවාදෙසු දිට්ඨිමේධගෙසූති එතම්පි දිස්වා; **න විවාදයෙථාති** න කලහං කරෙය්‍ය, න භණ්ඩනං කරෙය්‍ය, න විග්ගහං කරෙය්‍ය, න විවාදං කරෙය්‍ය, න මේධගං කරෙය්‍ය, කලහං භණ්ඩනං විග්ගහං විවාදං මේධගං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීං කරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, කලහා භණ්ඩනා විග්ගහා විවාදා මේධගා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විපමුත්තෝ විසංයුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති – එතම්පි දිස්වා න විවාදයෙථ.

ඛෙමාභිපස්සං අවිවාදභූමින්ති – අවිවාදභූමිං වුච්චති අමතං නිබ්බානං, යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං; එතං අවිවාදභූමිං ඛෙමතෝ තාණතෝ ලෙනතෝ සරණතෝ අභයතෝ අච්චුතතෝ අමතතෝ නිබ්බානතෝ පස්සන්තෝ දක්ඛන්තෝ ඔලොකෙන්තෝ නිජ්ඣායන්තෝ උපපරික්ඛන්තෝති-ඛෙමාභිපස්සං අවිවාදභූමිං.

තෙනාහ භගවා:

"අපස්සතී එතං න අලං සමාය
දුවෙ විවාදස්ස ඵලානි බ්‍රූමි,
එතම්පි දිස්වා න විවාදයෙථ
ඛෙමාභිපස්සං අවිවාදභූමී"ති.

18 - 8

යා කාචිමා සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා
සබ්බාව එතා න උපෙති විද්වා,
අනුපයෝ සෝ උපයං කිමෙය්‍ය[1]
දිට්ඨේ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානෝ.[2]

යා කාචිමා සම්මුතියෝ පුථුජ්ජාති – 'යා කාචී'ති යෙභුය්‍යෙන සබ්බං සබ්බථා[3] සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදියන වචනමෙතං[4] යා කාචී'ති; **සම්මුතියොති** සම්මුතියෝ වුච්චන්ති දාසවඩී දිට්ඨිගතානි දිට්ඨිසම්මුතියෝ;[5] **පුථුජ්ජාති** පුථුජ්ජනෙහි ජනිතා සම්මුතියොති පුථුජ්ජා; පුථු නානා ජනෙහි ජනිතා වා සම්මුතියොති පුථුජ්ජාති – යා කාචි'මා සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා.

1. කිමෙය්‍ය – ම්‍යුප. 2. ඛන්තිමකුපමානෙ – ම්‍යුප.
3. සබ්බතෝ – සය්‍යා. 4. පරියාදානවචනමෙතං – ම්‍යුප.
5. තා සම්මුතියෝ – ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

දුවෙ විවාදස්ස ඵලානි බ්‍රූමි – දෘෂ්ටිකලහයාගේ දෘෂ්ටිභණ්ඩනයාගේ දෘෂ්ටිවිග්‍රහයාගේ දෘෂ්ටිවිවාදයාගේ දෘෂ්ටිමේධගයාගේ ඵල දෙකෙක් වෙති; ජය – පරාජය වෙයි, ලාභ – අලාභවෙයි, යශස් – අයශස් වෙයි, නින්දු – ප්‍රශංසා වෙයි, සුව – දුක් වෙයි, සොමනස් – දෙමනස් වෙයි, ඉට්ඨ – අනිට්ඨ වෙයි, අනුනය – ප්‍රතිඝ වෙයි, අනුග්‍රහ – නිග්‍රහ වෙයි, සෙනහ – කොප වේ; නොහොත් ඒ කම්ය නිරයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නේය, තිරිසන්යොන්හි ඉපදීම පිණිස පවත්නේය, ප්‍රෙතවිෂයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නේයැ'යි කියමි පවසමි පනවමි පිහිටුවමි, විවරණ කෙරෙමි, විභාග කෙරෙමි, ප්‍රකට කෙරෙමි, ප්‍රකාශ කෙරෙමි නුයි 'දුවෙ විවාදස්ස ඵලානි බ්‍රූමි' යනු වේ.

එතම්පි දිස්වා න විවාදයෙථ – 'එතම්පි දිස්වා' යනු: තෙල ආදීනවය දැක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට දෘෂ්ටිකලහයන්හි දෘෂ්ටිභණ්ඩනයන්හි දෘෂ්ටිවිග්‍රහයන්හි දෘෂ්ටිවිවාදයන්හි දෘෂ්ටිමේධගයන්හි නුයි 'එතම්පි දිස්වා' යනු වේ. **න විවාදයෙථ** – කලහ නො කරන්නේය, ඔබර නො කරන්නේය, විග්‍රහ නො කරන්නේය, විවාද නො කරන්නේය, මේධග නො කරන්නේය, කලහ භණ්ඩන විග්‍රහ විවාද මේධග හරනේය, දුරුකරන්නේය විගතාභත කරන්නේය, අනභාවයට පමුණුවන්නේය, කලහයෙන් භණ්ඩන – විග්‍රහ – විවාද – මේධගයෙන් දුරු වූයේ වෙන්වූයේ වෙසෙසින් වෙන්වූයේ නික්මැඟියේ බැහැරි වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ වන්නේය, විගතමය්‍යාදී කළ සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'එතම්පි දිස්වා න විවාදයෙථ' යනු වේ.

ධෙමාභිපස්සං අවිවාදභූමිං – 'අවිවාදභූමි'යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි: යම් ඒ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්නිදීමෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරලීමෙක් තෘෂ්ණාක්ෂයෙක් විරාගයෙක් නිරොධයෙක් නිර්ඝණයෙක් වේ ද එය යි; තෙල අවිවාද භූමිය ක්ෂෙම හෙයින් ත්‍රාණ හෙයින් ලෙන හෙයින් සරණ හෙයින් අභය හෙයින් අව්‍යුත හෙයින් අමෘත හෙයින් නිර්ඝණ හෙයින් බලනුගේ දක්නේ අවලොකනය කරනුගේ සිතනුගේ විමසනුගේ නුයි 'ධෙමාභිපස්සං අවිවාදභූමිං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"**අපස්සතී එතං -පෙ- ධෙමාභිපස්සං අවිවාදභූමිං**"යි.

18 - 8

පුහුදුනුවන් කෙරෙන් පහළ වූ යම් කිසි දෘෂ්ටි කෙනෙක් වෙත් ද, විද්වද් තෙමේ තෙල සියලු මෑ දෘෂ්ටීන්ට නො පැමිණෙයි. (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි) උපය රහිත වූ හෙෑතම දෘෂ්ට – ශ්‍රුත – මුතශුද්ධියෙහි රුචි නො කරනුගේ රූපාදි උපයකට කිම පැමිණෙන්නේ ද.

යා කාචිමා සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා – 'යා කාචි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්ව්‍යාගෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශෙෂෂ කොට හාත්පසින් ගත්තා වචනයෙකි: තෙල 'යා කාචි' යනු; **සම්මුතියෝ** – 'සම්මුති'යි දෘෂ්ටිදෘෂ්ටිගතයෝ කියනු ලැබෙයි, ඒ දෘෂ්ටිසම්මුතීහු; **පුථුජ්ජා** – පුහුදුනුවන් විසින් උපදවන ලද සම්මුතීහු නුයි 'පුථුජ්ජා' නම් වෙති: බොහෝ නානා ජනයන් විසින් උපදවන ලද සම්මුතීහු නුයි හෝ 'පුථුජ්ජා' නම් වෙත් නුයි 'යා කාචිමා සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බාව එතා න උපෙති විද්වාති – විද්වා විජ්ජාගතෝ ඤාණී විභාවී මේධාවී; සබ්බාව එතා දිට්ඨිසම්මුතියෝ නෙති, න උපෙති, න උපගච්ඡති, න ගණ්හාති, න පරාමසති, නාභිනිවිසතීති – සබ්බාව එතා න උපෙති විද්වා.

අනුපයෝ සෝ උපයං කිමේය්‍යාති – 'උපයෝති' ද්වේ උපයා: තණ්හූපයෝ ච දිට්ඨූපයෝ ච –පෙ– අයං දිට්ඨූපයෝ, තස්ස තණ්හූපයස්ස පහීනත්තා, දිට්ඨූපයෝ පටිනිස්සට්ඨෝ; තණ්හූපයස්ස පහීනත්තා දිට්ඨූපයස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා අනුපයෝ පුග්ගලෝ කිං රූපං උපෙය්‍ය උපගච්ඡෙය්‍ය ගණ්හෙය්‍ය පරාමසෙය්‍ය අභිනිවිසෙය්‍ය 'අත්තා මේ'ති, කිං වේදනං – කිං සඤ්ඤං – කිං සඞ්ඛාරේ – කිං විඤ්ඤාණං – කිං ගතිං – කිං උපපත්තිං – කිං පටිසන්ධිං – කිං භවං – කිං සංසාරං – කිං වට්ටං උපෙය්‍ය උපගච්ඡෙය්‍ය ගණ්හෙය්‍ය පරාමසෙය්‍ය අභිනිවිසෙය්‍යාති – අනුපයෝ සෝ උපයං කිමේය්‍ය.

දිට්ඨේ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානෝති – දිට්ඨේ වා දිට්ඨසුද්ධියා වා සුතෙ වා සුතසුද්ධියා වා මුතෙ වා මුතසුද්ධියා වා ඛන්තිං අකුබ්බමානෝ ඡන්දං අකුබ්බමානෝ පේමං අකුබ්බමානෝ රාගං අකුබ්බමානෝ අජ්ඣොසානං අකුබ්බමානෝ අසඤ්ඤාපයමානෝ අනිබ්බත්තයමානෝ අනභිනිබ්බත්තයමානෝති – දිට්ඨේ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානෝ.

තෙනාහ භගවා:

''යා කාචි'මා සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා
සබ්බාව එතා න උපෙති විද්වා,
අනුපයෝ සෝ උපයං කිමේය්‍ය
දිට්ඨේ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානෝ''ති.

18 – 4

සීලුත්තමා සඤ්ඤමේනාහු සුද්ධිං
වතං[1] සමාදාය උපට්ඨිතා සෙ,
ඉඬේව සික්ඛම අථස්ස සුද්ධිං
හවූපනීතා කුසලාවදානා.

සීලුත්තමා සඤ්ඤමේනාහු සුද්ධිනති – සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සීලුත්තමවාදා. සෙ සීලමත්තෙන සඤ්ඤමමත්තෙන සංවරමත්තෙන අවීතික්කමමත්තෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං ආහංසු වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්ති; **සමණමණ්ඩිකාසුත්තෙනා** එවමාහ: – ''චතූහි ඛො අහං ථපති ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි සම්පන්නකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමිඤ්ඤං අයොජ්ඣං. කතමෙහි චතූහි:

1. වතං - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බාව එතා න උපෙති විදවා – විඳුද් නෙමේ විඳුවට පැමිණියේ නුවණැයියේ වීමංසනප්‍රඥ ඇතියේ තීරණප්‍රඥ ඇතියේ තෙල සියලු මැ දෘෂ්ටිසමූහයන්ට නොඑයි, නොපැමිණෙයි, උපගමනය නොකෙරෙයි, නොගනී, නොදූනගනී, නොපිවිසගනී නුයි 'සබ්බාව එතා න උපෙති විදවා' යනු වේ.

අනුපමෙයා සෝ උපයං කිමෙමය්‍ය – 'උපය' නම්: තෘෂ්ණා උපය ද දෘෂ්ටි උපය දැයි උපයයෝ දෙදෙනෙකි...මේ දෘෂ්ටිඋපය නම්. ඔහු විසින් තෘෂ්ණා උපය ප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිඋපය දුරලන ලද්දේය. තෘෂ්ණාඋපය ප්‍රහීණ වන බැවින් දෘෂ්ටිඋපය දුරලූ බැවින් උපය රහිත වූ පුද්ගල තෙම කිම රූපය 'මාගේ ආත්මය' යි පැමිණෙන්නේ ද එලැඹෙන්නේ ද ග්‍රහණය කරන්නේ ද පරාමර්ශනය කරන්නේ ද අභිනිවෙශය කරන්නේ ද, කිම වේදනාව-සංඥාව – සංස්කාරයන් – විඤ්ඤාණය – ගතිය –උත්පත්තිය – ප්‍රතිසන්ධිය– භවය-සංසාරය – කිම වෘත්තයට පැමිණෙන්නේ ද, එලඹෙන්නේ ද, ග්‍රහණය කරන්නේ ද, පරාමර්ශනය කරන්නේ ද, අභිනිවෙශය කරන්නේ දැ'යි 'අනුප මෙයා සෝ උපයං කිමෙය්‍ය' යනු වේ.

දිට්ඨෙ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානො – රූපායතන සඛ්‍යාත දෘෂ්ටියෙහි හෝ දෘෂ්ටිශුද්ධියෙහි හෝ ශබ්දායතන සඛ්‍යාත ශ්‍රැතයෙහි හෝ ශ්‍රැතශුද්ධියෙහි හෝ ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතන සඛ්‍යාත මුතයෙහි හෝ මුතශුද්ධියෙහි හෝ රුචිය නොකරනුයේ ඡන්දය නොකරනුයේ ප්‍රේමය නොකරනුයේ රාගය නොකරනුයේ නූපදවනුයේ වෙසෙසින් නූපදවනුයේ නොනිපදවනුයේ නොපහළ කරනුයේ නුයි 'දිට්ඨෙ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානො' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"යා කාචි –පෙ- දිට්ඨෙ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානො"යි.

18 - 4

ශීලය මැ උතුමැයි හඟනාවූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් සංයම මාත්‍රයෙන් ශුද්ධිය කියති. (හස්තිව්‍රතාදි) වූතය සමාදන්ව එලැඹසිටියාහු 'මේ දෘෂ්ටියෙහි මැ හික්මෙනුවම්හ. එකල්හි මේ සත්වියාගේ ශුද්ධිය වේ' යයි භවයට පැමිණියාහු මැ කියති. (එහෙත් ඔහු) කුශලවාද ඇත්තාහු වෙත්.

සීලුත්තමා සඤ්ඤමෙනාහු සුද්ධිං – ශීලය මැ උතුමැයි සිතන්නාවූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔවුහු ශීලමාත්‍රයෙන් සංයම්මාත්‍රයෙන් සංවරමාත්‍රයෙන් අව්‍යතික්‍රමමාත්‍රයෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුකතිය විමුකතිය පරිමුකතිය පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත්. **ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණාපුත්‍ර** තෙම මෙසේ කියයි: "ගෘහපතිය යම් කරුණු සතරෙකින් සමන්විත වූ පුද්ගලයා පිරිපුන් කුසල් ඇති උතුම් කුසල් ඇති උත්තම වූ අර්හත්ඵලයට පැමිණි අන්‍යාඛ්‍ය වූ (-වාදයෙන් නොපැරැදවිය හැකි) ශ්‍රමණයා යැ'යි දක්වමි. කවර සතරකිනැ යත්:

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉධ ඵපයි න කායෙන පාපකං[1] කම්මං කරොති; න පාපකං වාචං භාසති; න පාපකං සඞ්කප්පං සඞ්කප්පෙති; න පාපකං ආජීවං ආජීවති[2]. ඉමෙහි ඛො අහං ඵපති චතූහි ඨානෙහි සම්පන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි සම්පන්නකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣ"නති.a එවමෙවං සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සීලුත්තමවාදා, තෙ සීලමත්තෙන සඤ්ඤමමත්තෙන සංවරමත්තෙන අවීතික්කමමත්තෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං ආහංසු වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති – සීලුත්තමා සඤ්ඤමෙනාහු සුද්ධිං.

වතං සමාදය උපට්ඨිතා සෙති – 'වත'න්ති හත්ථිවතං වා අස්සවතං වා ගොවතං වා කුක්කුරවතං වා කාකවතං වා වාසුදෙවවතං වා බලදෙවවතං වා පුණ්ණභද්දවතං වා මණිභද්දවතං වා අග්ගිවතං වා නාගවතං වා සුපණ්ණවතං වා යක්ඛවතං වා අසුරවතං වා ගන්ධබ්බවතං වා මහාරාජවතං වා චන්දවතං වා සුරියවතං වා ඉන්දවතං වා බ්‍රහ්මවතං වා දෙවවතං වා දිසාවතං වා ආදය සමාදය ආදියිත්වා සමාදියිත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා උපට්ඨිතා පච්චුපට්ඨිතා අල්ලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති[3] – වතං සමාදය උපට්ඨිතා සෙ.

ඉධෙව සික්ඛමං අථස්ස සුද්ධිනති – 'ඉධා'ති සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා; **සික්ඛමාති** සික්ඛම ආචරෙම සමාචරෙම සමාදය වත්තෙමාති ඉධෙව සික්ඛම; **අථස්ස සුද්ධිනති** අථස්ස සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිනති – ඉධෙව සික්ඛම අථස්ස සුද්ධිං.

හවූපනීතා කුසලාවදානාති – 'හවූපනීතා'යි හවූපනීතා හවූපගතා හවජ්ඣොසිතා භවාධිමුත්තාති – හවූපනීතා; **කුසලාවදානාති** කුසලවාදා පණ්ඩිතවාදා පිරවාදා ඤායවාදා හෙතුවාදා ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා ඨානවාදා සකාය ලද්ධියාති – හවූපනීතා කුසලාවදානා.

තෙනාහ භගවා:

"සීලුත්තමා සඤ්ඤමෙනාහු සුද්ධිං
වතං සමාදය උපට්ඨිතා සෙ,
ඉධෙව සික්ඛම අථස්ස සුද්ධිං
හවූපනීතා කුසලාවදානා"ති.

18 – 5

සවෙ වුතො සීලබ්බතතෙ[4] හොති
ස වෙඩති කම්මං විරාධයිත්වා,
ස ජප්පති[5] පත්ථයතිච්ච සුද්ධිං
සත්තාවගීතා පවසං ඔරමහා.

---

1. පාපකම්මං – සීමු II. PTS 2. ජීවති – සභා 3. අවිමුත්තාති – සීමු. II.
a. මජ්ඣිමනිකාය – සම්මණමණ්ඩිකාසුත්ත.
4. සීලවතතෙ – සීමු. II මජ්ඣ. PTS. 5. පජ්පති – මජ්ඣ. මනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

ගෘහපතිය, මෙහි (යමෙක්) කයින් පවිකම් නො කෙරේ ද, ලාමක වූ තෙපුල් නො බෙණේ ද, ලාමක වූ සංකල්පය නො සිතා ද, ලාමක වූ ආජීවයෙන් ජීවත් නො වේ ද, ගෘහපතිය, මේ කරුණු සතරින් යුක්ත වූ පුද්ගලයා පරිපූර්ණ වූ කුසල් ඇති උත්තම වූ කුසල් ඇති උත්තම වූ අර්හත්වයට පැමිණි අයොඛ්‍ය වූ ශ්‍රමණයා' යි කියමි." මේ පරිද්දෙන් ශීලය මැ උතුමැයි වාද ඇති ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ඇත්තාහුය; ඔවුහු ශීලමාත්‍රයෙන් සංයමමාත්‍රයෙන් සංවර-මාත්‍රයෙන් අව්‍යතික්‍රමමාත්‍රයෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'සිලුත්තමා සඤ්ඤමෙනාහු සුද්ධිං' යනු වේ.

වතං සමාදඤ්ච උපට්ඨිතා සෙ – 'වත' නම්: හස්තිව්‍රතය හෝ අශ්වව්‍රතය හෝ ගොව්‍රතය හෝ කුක්කුරව්‍රතය හෝ කාකව්‍රතය හෝ වාසුදෙවව්‍රතය හෝ බලදෙවව්‍රතය හෝ පූර්ණභද්‍රව්‍රතය හෝ මණිභද්‍රව්‍රතය හෝ අග්නිව්‍රතය හෝ නාගව්‍රතය හෝ සුපර්ණව්‍රතය හෝ යක්ෂව්‍රතය හෝ අසුරව්‍රතය හෝ ගාන්ධර්ව්‍රතය හෝ මහාරාජව්‍රතය හෝ චන්ද්‍රව්‍රතය හෝ සූර්යව්‍රතය හෝ ඉන්ද්‍ර-ව්‍රතය හෝ බ්‍රහ්මව්‍රතය හෝ දෙවව්‍රතය හෝ දිශාව්‍රතය හෝ ගෙන සමාදන්ව ආදානය කොට සමාදානය කොට ග්‍රහණය කොට පරාමර්ශණය කොට අභිනිවෙශය කොට එළැඹ සිටියාහු ප්‍රත්‍යුපස්ථිත වූවාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු බැසගත්තාහු වැදගත්තාහු නුයි 'වතං සමාදඤ්ච උපට්ඨිතා සෙ' යනු වේ.

ඉධෙව සික්ඛමාන අථස්ස සුද්ධිං – 'ඉධ' යනු: සවකීය දෘෂ්ටියෙහි සවකීය ක්ෂාන්තියෙහි සවකීය රුචියෙහි සවකීය ලබ්ධියෙහි; **සික්ඛමාන** සික්මෙමිහ හැසිරෙමිහ මොනොවට හැසිරෙමිහ සමාදන්ව පවතුම්හයි 'ඉධෙව සික්ඛමි' යනු වේ. **අථස්ස සුද්ධිං** – එකල්හි ඔහුගේ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වේ නුයි 'ඉධෙව සික්ඛමා අථස්ස සුද්ධිං' යනු වේ.

හවූපනීතා කුසලාවදානා – 'හවූපනීතා' යනු: භවයට එළඹියාහු භවයට පැමිණියාහු භවයට බැසගත්තාහු භවයෙහි ඇලුණාහු නුයි 'හවූපනීතා' යනු වේ; **කුසලාවදානා** – සවකීය ලබ්ධියෙහි කුසලයම්හ යන වාද ඇත්තාහු පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු සුවිරවාද ඇත්තාහු න්‍යායවාද ඇත්තාහු හෙතුවාද ඇත්තාහු ලක්ෂණවාද ඇත්තාහු කාරණවාද ඇත්තාහු සථානවාද ඇත්තාහු නුයි 'හවූපනීතා කුසලාවදානා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

'සිලුත්තමා -පෙ- හවූපනීතා කුසලාවදානා"යි

18 – 5

ඉදින් ශීලව්‍රතයෙන් ශිලිහුණේ වේ නම්, නෙතෙම ඒ ශීලව්‍රතකර්මය වරදවාගෙන කපා වෙයි. තවද හෙතෙම් ගෙන් නික්මැගෙන් නො රට වසන පුරුෂයෙක් සාළියෙන් පසුවූයේ (ඒ ගෙය හෝ සාළිය හෝ පතන්නාක් මෙන්) ඒ ශීලව්‍රතශුද්ධිය ප්‍රලපනය කෙරෙයි. පතන්නේත් වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සච්චේ ධුතෝ සීලබ්බතේතෝ[1] **හෝතීති**-දිට්ඨි කාරණේනපි සීලබ්බතේතෝ[1] වෙති: පරවිවජ්ජනායපි[2] වා වෙති, අනභිසමතුණ්ණතෝ වා වෙති. කථං පරවිවජ්ජනායපි[2] වෙති? පෘථග්ජනා විවජ්ජෙති 'සෝ සත්ථා න සබ්බඤ්ඤූ, ධම්මෝ න සුවාක්ඛාතෝ, ගණෝ න සුප්පටිපන්නෝ, දිට්ඨි න භද්දිකා, පටිපදා න සුප්පඤ්ඤත්තා, මග්ගෝ න නිය්‍යානිකෝ, නත්ථේත්ථ සුද්ධි වා විසුද්ධි වා පරිසුද්ධි වා මුත්ති වා විමුත්ති වා පරිමුත්ති වා, නත්ථේත්ථ සුජ්ඣන්ති වා, විසුජ්ඣන්ති වා, මුච්චන්ති වා, විමුච්චන්ති වා, පරිමුච්චන්ති වා, ඛීණා නිත්තිණ්ණා ඔමක්කා ලාමක්කා ජඤ්ඤක්කා පරිත්තාති, එවං පරෝ විවජ්ජෙති.[3] එවං විවජ්ජියමානෝ සත්ථාරං වෙති. ධම්මක්ඛානං වෙති. ගණං වෙති. දිට්ඨිං වා වෙති. පටිපදං වෙති මග්ගං වෙති. එවං පරවිවජ්ජනායපි වෙති. කථං අනභිසමතුණ්ණතෝ වෙති? සීලං අනභිසමතුණ්ණතෝ සීලතෝ වෙති. වතං අනභිසමතුණ්ණතෝ වතතෝ වෙති. සීලබ්බතං අනභිසමතුණ්ණතෝ සීලබ්බතතෝ වෙති. එවං අනභිසමතුණ්ණතෝ වෙතීති-සච්චේ ධුතෝ සීලබ්බතතෝ[1] හෝති.

ස වෙධති කම්මං විරාධයිත්වාති – 'ස වෙධති'ති සීලං වා වතං වා සීලබ්බතං වා විරද්ධං මයා අපරද්ධං මයා ඛලිතං මයා ඵලිතං මයා අඤ්ඤත්‍ර අපරද්ධා අහන්ති වෙධති පවෙධති සම්පවෙධතීති – ස වෙධති; **කම්මං විරාධයිත්වාති** පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං වා අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං වා ආනඤ්ජාභිසඞ්ඛාරං වා විරද්ධං මයා අපරද්ධං මයා ඛලිතං මයා ඵලිතං මයා අඤ්ඤත්‍ර අපරද්ධා අහන්ති වෙධති පවෙධති සම්පවෙධතීති – ස වෙධති කම්මං විරාධයිත්වා.

ස ජප්පති පජප්පති එව සුද්ධීනති – 'ස ජප්පති'ති සීලං වා ජප්පති, වතං වා ජප්පති, සීලබ්බතං වා ජප්පති පජප්පති අභිජප්පතීති-ස ජප්පති; **පජප්පති එව සුද්ධීනති** සීලසුද්ධිං වා පතේති, වතසුද්ධිං වා පතේති, සීලබ්බතසුද්ධිං වා පතේති, පිහෙති අභිජප්පතීති – ස ජප්පති පජප්පති එව සුද්ධිං.

සත්ථාවහීනෝ පවසං සරමහාති – යථා පුරිසෝ සරතෝ නික්ඛන්තෝ සත්තේන සහ[1] වසනෝ සත්ථා ඔහීනෝ තං වා සත්ථං අනුබන්ධති, සකං වා ඝරං පච්චාගච්ඡති, එවමේව සෝ දිට්ඨිගතිකෝ තං වා සත්ථාරං ගණ්හාති, අඤ්ඤං වා සත්ථාරං ගණ්හාති, තං වා ධම්මක්ඛානං ගණ්හාති, අඤ්ඤං වා ධම්මක්ඛානං ගණ්හාති, තං වා ගණං ගණ්හාති, අඤ්ඤං වා ගණං ගණ්හාති, තං වා දිට්ඨිං ගණ්හාති, අඤ්ඤං වා දිට්ඨිං ගණ්හාති, තං වා පටිපදං ගණ්හාති, අඤ්ඤං වා පටිපදං ගණ්හාති, තං වා මග්ගං ගණ්හාති, අඤ්ඤං වා මග්ගං ගණ්හාති පරාමසති අභිනිවිසතීති-සත්ථාවහීනෝ පවසං සරමහා.

---

1. පවසං - මනුප. මජ්ඣං. 2. පරවිවජ්ඣනාය - ස.
3. විවජ්ඣෙති - මනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බෙ බ්‍රාහ්මණා සීලබ්බතෙනා නොනි – දෙකරුණෙකින් සීලව්‍රතයෙන් වූන වෙයි (–සීලිහෙයි): මෙරමා විසින් වෙන් කිරීමෙන් හෝ වූන වෙයි. නො පැමිණෙනුයේ හෝ වූන වෙයි. කියෙසින් පරවිච්ඡින්දනායෙන් වූන වේ ද යත්: අන්‍යෙකෙක් විසියොග කෙරෙයි: 'ඒ ශාස්තෘ තෙම අසීඳු යැ, ධර්මය ස්වාඛ්‍යාත නො වෙයි. ගණයා සුප්‍රතිපන්න නො වෙයි. දෘෂ්ටිය භද්‍ර නො වෙයි. ප්‍රතිපදාව සුප්‍රතිපන්න නො වෙයි. මාර්ගය නෛයර්‍යාණික නො වේ. මෙහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය හෝ මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හෝ නැත. මෙහි (සත්ත්වයෝ) ශුද්ධ විශුද්ධ පරිශුද්ධ හෝ නො වෙති. මුක්ත විමුක්ත පරිමුක්ත හෝ නො වෙත්. හීනයෝ යැ නිහීනයෝ යැ අවමතයෝ යැ ලාමකයෝ යැ ජඝන්‍යකයෝ යැ පරිත්තයෝයැ'යි මෙසේ අන්‍යෙකෙක් විසියොග කෙරෙයි. මෙසේ විසියොග කරනු ලබනුයේ ශාස්තෘහු කෙරෙන් වූන වෙයි. ධර්මාඛ්‍යානයෙන් ගිලිහෙයි. ගණයා කෙරෙන් ගිලිහෙයි. දෘෂ්ටියෙන් ගිලිහෙයි. පිළිවෙතින් ගිලිහෙයි. මාර්ගයෙන් ගිලිහෙයි. මෙසේ පරවිච්ඡින්දනායෙන් වූන වේ. කෙසේ (ගුණයට) නො පැමිණෙනුයේ වූන වේ ද යත්: ශීලය නො පුරනුයේ ශීලයෙන් වූන වෙයි. ව්‍රතය නො පුරනුයේ ව්‍රතයෙන් වූන වෙයි. ශීලව්‍රතය නො පුරනුයේ ශීලව්‍රතයෙන් වූන වෙයි. මෙසේ අසම්පාදනය කරනුයේ වූන වේ නුයි 'සබ්බෙ බ්‍රාහ්මණා සීලබ්බතෙනා නොනි' යනු වේ.

ස වෙධති කම්මං විරාධසිත්වා – 'ස වෙධති' යනු: ශීලය හෝ ව්‍රතය හෝ ශීලව්‍රතය හෝ මා විසින් වරදන ලද, මා විසින් අපරාධ කරන ලද, මා විසින් පිරිහෙළන ලද, මා විසින් ගලිත කරන ලද. නො දැනීමෙන් මම පැරැදුණෙමි, වෙවුලයි වෙසෙසින් වෙවුලයි. හාත්පසින් වෙවුලාත්‍රයි 'ස වෙධති' යනු වේ. **කම්මං විරාධසිත්වා** – පුණ්‍යාභිසංස්කාරය හෝ අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය හෝ ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය හෝ මා විසින් වරදනා ලද මා විසින් පරදනා ලද, මා විසින් පිරිහෙළන ලද, මා විසින් ගලිත කරන කරන ලද. නො දැනීමෙන් මම පැරැදුණෙමි' වෙවුලයි. වෙසෙසින් වෙවුලයි, හාත්පසින් වෙවුලාත්‍රයි 'ස වෙධති කම්මං විරාධසිත්වා' යනු වේ.

ස ජප්පති පත්ථයතිච්ච සුද්ධිං – 'ස ජප්පති' යනු: ශීලය හෝ ජල්පනය කෙරෙයි (–ගුණ කියයි) ව්‍රතය හෝ ජල්පනය කෙරෙයි, ශීලව්‍රතය හෝ ජල්පනය කෙරෙයි, වෙසෙසින් ගුණ කියයි, හාත්පසින් ගුණ කියා නුයි 'ස ජප්පති' යනු වේ. **පත්ථයතිච්ච සුද්ධිං** –'ශීලසුද්ධිය පතයි, ව්‍රතශුද්ධිය හෝ පතයි, ශීලව්‍රතශුද්ධිය හෝ පතයි, කැමැති වෙයි, අභිජල්පනය කෙරේ නුයි 'ස ජප්පති පත්ථයතිච්ච සුද්ධිං' යනු වේ.

සත්තාවහීනෙනා පවසං ඝරමහා – යම් සේ පුරුෂයෙක් ගෙයින් නික්මෙනුයේ සාළී (–සමූහ) යක් සමග වසනුයේ සාළීයෙන් වෙන්වැහියේ ඒ සාළීය හෝ ලූහුබඳී ද, සිය ගෙට හෝ පෙරලා ඒ ද, එපරිද්දෙන් ඒ දෘෂ්ටිගතික තෙම ඒ ශාස්තෘහු නෝ ගනී, අනිත් ශාස්තෘවක්හු හෝ ගනී, ඒ ධර්මාඛ්‍යානය හෝ ගනී, අනිත් ධර්මාඛ්‍යානයක් හෝ ගනී, ඒ ගණයා නෝ ගනී, අනිත් ගණයක් හෝ ගනී, ඒ දෘෂ්ටිය හෝ ගනී, අන් දෘෂ්ටියක් හෝ ගනී, ඒ ප්‍රතිපදාව හෝ ගනී, අන් ප්‍රතිපදාවක් හෝ ගනී, ඒ මාර්ගය හෝ ගනී, අන් මාර්ගයක් හෝ ගනී, පරාමර්ශනය කෙරෙයි, අභිනිවේශය කෙරේ නුයි 'සත්තාවහීනෙනා පවසං ඝරමහා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉතිහ භගවා:

"සබ්බෝ වුත්තෝ සීලබ්බතවාතෝ හොති
සංවෙධති කම්මං විරාධයිත්වා,
සංජප්පති පත්ථයායිච්ච සුද්ධිං
සත්ථාවහීනෝ පවසං සරම්හා"ති

18 - 6

සීලබ්බතං වාපි පහාය සබ්බං
කම්මඤ්ච සාවජ්ජ'නවජ්ජමෙතං,[1]
සුද්ධිං අසුද්ධීනති අප්පථියානෝ
විරතෝ චරේ සන්තිමනුග්ඝතාය.

සීලබ්බතං වාපි පහාය සබ්බන්ති – සබ්බා සීලසුද්ධියෝ පහාය පජහිත්වා විනෝදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා, සබ්බා වතසුද්ධියෝ පහාය පජහිත්වා විනෝදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා, සබ්බා සීලබ්බතසුද්ධියෝ පහාය පජහිත්වා විනෝදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වාති – සීලබ්බතං වාපි පහාය සබ්බං.

කම්මඤ්ච සාවජ්ජ'නවජ්ජමෙතන්ති – සාවජ්ජකම්මං වුච්චති කණ්හං කණ්හවිපාකං; අනවජ්ජකම්මං වුච්චති සුක්කං සුක්කවිපාකං; සාවජ්ජඤ්ච කම්මං අනවජ්ජඤ්ච කම්මං පහාය පජහිත්වා විනෝදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වාතිකම්මඤ්ච සාවජ්ජ'නවජ්ජමෙතං.

සුද්ධිං අසුද්ධීනති අප්පථියානෝති – 'අසුද්ධී'නති අසුද්ධිං පත්ථෙන්ති අකුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙන්ති; 'සුද්ධී'නති සුද්ධිං පත්ථෙන්ති, පඤ්ච කාමගුණෙ පත්ථෙන්ති; අසුද්ධිං පත්ථෙන්ති – අකුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙන්ති, පඤ්චකාමගුණෙ පත්ථෙන්ති, සුද්ධිං පත්ථෙන්ති – ඛාණවසිං දිට්ඨිගතානි පත්ථෙන්ති, අසුද්ධිං පත්ථෙන්ති – අකුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙන්ති; පඤ්චකාමගුණෙ පත්ථෙන්ති; ඛාණවසිං දිට්ඨිගතානි පත්ථෙන්ති; සුද්ධිං පත්ථෙන්ති – තෙධාතුකෙ කුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙන්ති; අසුද්ධිං පත්ථෙන්ති – අකුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙන්ති, පඤ්ච කාමගුණෙ පත්ථෙන්ති, ඛාණවසිං දිට්ඨිගතානි පත්ථෙන්ති; තෙධාතුකෙ කුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙන්ති, සුද්ධිං පත්ථෙන්ති පුථුජ්ජනකල්‍යාණකා[2] නියාමාවක්කන්තිං පත්ථෙන්ති, සෙඛා අග්ගධම්මං අරහත්තං පත්ථෙන්ති; අරහත්තෙ පත්තෙ අරහං නෙව අකුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙති. නපි පඤ්ච කාමගුණෙ පත්ථෙති. නපි ඛාණවසිං දිට්ඨිගතානි පත්ථෙති. නපි තෙධාතුකෙ කුසලෙ ධම්මෙ පත්ථෙති, නපි නියාමාවක්කන්තිං පත්ථෙති, නපි අග්ගධම්මං අරහත්තං පත්ථෙති. පත්ථනාසමතික්කමෙනෙව අරහා වුද්ධිපරිහානිං[3] වීතිවත්තෙති සෝ වුට්ඨවාසෙසා විණ්ණවරණෙ උත්තිණ්ණජාතිජරාමරණසංසාරෙ නත්ථි තස්ස පුනබ්භවොති – සුද්ධිං අසුද්ධීනති අප්පථියානෝ.

---

1. සාවජ්ජානවජ්ජමෙතං - ස
2. කල්‍යාණපුථුජ්ජනා - සී්‍ය. PTS.
3. පරිහානිං - සිමු II.

Free Distribution www.aathaapi.org

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සබ්බේ ච භූතා -පෙ- සබ්බාවසිනෝ පවසං සරමහා"සි.

18 - 6

(ආර්‍යශ්‍රාවක තෙමේ) සියලු සීලව්‍රතය ද, යම් සාවද්‍යතාවය (-සියලු අකුශල හා ලෞකික කුශල) කර්මය ද හැරපියා තෙල (පඤ්චකාමගුණාදි නොද වූ) ශුද්ධිය ද, (අකුශලාදි හෙද වූ) අශුද්ධිය ද මෙසේ තො පතනුයේ දෘෂ්ටිඥානයෙහි දැඩිව නොගෙන (ශුද්ධි අශුද්ධි දෙකින්) වෙන් වූයේ හැසිරෙන්නේ යි.

සීලබ්බතං වාපි පහාය සබ්බං - සියලු සීලශුද්ධීන් හැර බැහැර කොට දුරු කොට විගතාඝාත කොට අනුඅභාවයට පමුණුවා, සියලු ව්‍රතශුද්ධීන් හැර බැහැර කොට දුරු කොට විගතාඝාත කොට අනභාවයට පමුණුවා සියලු සීලව්‍රතශුද්ධීන් හැර බැහැර කොට දුරු කොට විගතාඝාත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'සීලබ්බතං වාපි පහාය සබ්බං' යනු වේ.

කම්මඤ්ච සාවජ්ජ'මනවජ්ජමේතං - 'කෘෂ්ණ වූයේ කෘෂ්ණවිපාක ඇතියේ සාවද්‍යකර්ම යයි කියනු ලැබෙයි. ශුක්ල වූයේ ශුක්ලවිපාක ඇතියේ අනවද්‍යකර්ම යයි කියනු ලැබෙයි. සාවද්‍ය (-අකුශල) කර්මය ද, අනවද්‍ය (-ලෞකික කුශල) කර්මය ද, හැර බැහැර කොට දුරු කොට විගතාඝාත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'කම්මඤ්ච සාවජ්ජ'මනවජ්ජමේතං' යනු වේ.

සුද්ධිං අසුද්ධිංනති අපත්ථයානෝ - 'අසුද්ධිං' යනු: අශුද්ධිය පතයි, අකුශලධර්මයන් පතති; 'සුද්ධිං, යනු: ශුද්ධිය පතති, පඤ්චකාමගුණයන් පතයි; 'අසුද්ධිං පත්ථෙනති' - අකුශලධර්මයන් පතති, පඤ්චකාමගුණයන් පතති; 'සුද්ධිං පත්ථෙනති' - දෙසැවදිවුගතයන් පතති, 'අසුද්ධිං පත්ථෙනති' අකුශලධර්මයන් පතති, පඤ්චකාමගුණයන් පතති, දෙසැවදිවුගතයන් පතයි 'සුද්ධිං පත්ථෙනති-ත්‍රෛධාතුක කුශලධර්මයන් පතති; 'අසුද්ධිං පත්ථෙනති-අකුසල් දහම් පතති, පඤ්කම්ගුණ පතති, දෙසැවදිවුගතයන් පතති, තුන්බිමට අයත් කුසල්දහම් පතත්; 'සුද්ධිං පත්ථෙනති' - කල්‍යාණ-පෘථග්ජනයෝ මාඝවිදෂීනාවට බැසගැනීම පතති, ශෛක්ෂයෝ අග්‍රඵලී වූ අර්හත්ත්වය පතති, රහත්බව පැමිණි කල්හි රහත් තෙම අකුසල්දහම් නො මැ පතයි, නො ද පඤ්කම්ගුණ පතයි, නො ද දෙසවදිවුගතයන් පතයි ත්‍රෛධාතුක කුශලධර්මයන් නො ද පතයි, නියාමාවක්‍රාන්තිය නො ද පතයි අග්‍රඵලී වූ අර්හත්ත්වය නො ද පතයි; ප්‍රාර්‍ථනා ඉක්මවා සිටි රහත් තෙම වෘද්ධිය හා පරිහාණිය ඉක්මවූයේ යැ, හෙතෙම වැස නිමවූ දශ ආශ්‍රවාස ඇත්තේ යැ, සිල් හා අවසමවත්හි චිණ්ණවශී යැ; තරණය කළ ජාතිජරා-මරණසංසාරය ඇත්තේ යැ, ඕහුට පුනර්භවය නැත් නුයි 'සුද්ධිං අසුද්ධිනති අපත්ථයානෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විරතෝ වරෝ සන්තිමනුඤ්ඤහායාති – 'විරතෝ'ති සුද්ධිඅසුද්ධියා ආරතෝ අස්ස විරතෝ, පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විපඤ්චෝතෝ විසඤ්ඤුත්තෝ, විමරියාදිකෙනෙව චෙතසා විහරතීති විරතෝ; **වරෝති** වරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍යාති **'විරතෝ වරෝ සන්තිමනුඤ්ඤහායාති'** සන්තියෝ වුච්චන්ති ඛාණවෝ දිට්ඨි-ගතානි; දිට්ඨි සන්තියා අගණ්හන්තෝ අපරාමසන්තෝ අනභිනිවිසන්තෝති-විරතෝ වරෝ සන්තිමනුඤ්ඤහායාති.

තෙනාහ භගවා:

"සීලබ්බතං වාපි පහාය සබ්බං
කම්මඤ්ච සාවජ්ජනවජ්ජමෙතං,
සුද්ධිං අසුද්ධීනි අපච්චයාතෝ
විරතෝ වරෝ සන්තිමනුඤ්ඤහායා"ති.

13 - 7

තමුපනිස්සාය ජීගුච්ඡිතං වා
අථවාපි දිට්ඨාව සුතං මුතං වා,
උද්ධංසරා සුද්ධිමනුපුච්ඡනානි
අවිතතණ්හා සෙ භවාභවෙසු.

තමුපනිස්සාය ජීගුච්ඡිතං වාති – සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා තපොජිගුච්ඡාවාදා[1] තපොජිගුච්ඡාසාරා තපොජිගුච්ඡානිස්සිතා ආනිස්සිතා අලීනා උපගතා අජ්ඣොසිතා අධිමුත්තාති – තමුපනිස්සාය ජීගුච්ඡිතං වා.

අථවාපි දිට්ඨාවා[2] සුතං මුතං වාති – දිට්ඨං වා දිට්ඨසුද්ධිං වා සුතං වා සුතසුද්ධිං වා මුතං වා මුතසුද්ධිං වා නිස්සාය උපනිස්සාය ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වාති – අථවාපි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා.

උද්ධංසරා සුද්ධිමනුපුච්ඡනානීති – සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධංසරවාදා.[3] කතමෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උද්ධංසරවාදා? යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අවච්චනසුද්ධිකා සංසාරසුද්ධිකා අක්‍රියදිට්ඨිකා සස්සතවාදා, ඉමෙ තෙ සමණ බ්‍රාහ්මණා උද්ධංසරවාදා, තෙ සංසාරෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං ථුනන්ති වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති – උද්ධංසරා සුද්ධිමනුපුච්ඡනානි.

අවිතතණ්හා සෙ භවාභවෙසූති – 'තණ්හා'ති රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා.

---

1. ජීගුච්ඡාවාදා - ස්‍ය. PTS 2. දිට්ඨාවා - සීමු. II.
3. උද්ධංසරාවාදා - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

විරතෝ චරෝ සන්තිමනුග්ගහාය – 'විරතෝ' යනු ශුද්ධි අශුද්ධි දෙකින් දුරු වූයේ වෙන්වූයේ වෙසසින් වෙන්වූයේ නික්මුණේ නික්මැණියේ වෙසසින් මිදුණේ වියුංයුක්ත වූයේ විගතමය්‍යාදී කල සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'විරතෝ' යනු වේ. **චරේ** – හැසිරෙන්නේය වෙසෙන්නේය ඉරියවු පවත්වන්නේය වැටෙන්නේය රැකෙන්නේය යැපෙන්නේය යපනය වන්නේ නුයි 'විරතෝ චරේ' යනු වේ. **සන්තිමනුග්ගහාය** – සන්ති'යි දෙසැට දිටුගතයෝ කියනු ලැබෙති. දෘෂ්ටිඤාණයි නො ගන්නේ පරාමර්ශනය නො කරනුයේ අභිනිවේශය නො කරනුයේ නුයි 'විරතෝ චරේ සන්ති-මනුග්ගහාය' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"සීලබ්බතං වාපි -පෙ- විරතෝ චරේ සන්තිමනුග්ගහාය"යි.

13 - 7

තවද (ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් බුද්ධාදීන් විසින්) ජුගුප්සිත වූ ඒ අමරතපස් හෝ දෘෂ්ටිශුද්ධිය හෝ ඥානශුද්ධිය හෝ මුතශුද්ධිය හෝ ඇසුරු කොට (අක්‍රියදෘෂ්ටියෙන් හෝ) උද්ධංසරවාද ඇති වැ පුනපුනා භවභයෙහි නො හළ තෘෂ්ණා ඇත්තාහු ශුද්ධිය කියත්.

තමුපනිස්සාය ජිගුච්ඡිතං වා – කායපීඩනාදි තපසින් පාපජුගුප්සාව පවසන්නාවූ තපොජුගුප්සාව සාර කොට ඇති තපොජුගුප්සාව ඇසුරු කළ හෝ්පසින් ඇසුරු කළ (එහි) ඇලුණු බැසගත් පිවිසියා වූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ඇත් නුයි 'තමුපනිස්සාය ජිගුච්ඡිතං වා' යනු වේ.

අථවාපි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා – දෘෂ්ට (-රූපායතන)ය හෝ දෘෂ්ටශුද්ධිය හෝ ඥානය හෝ ඥානශුද්ධිය හෝ මුතය හෝ මුතශුද්ධිය හෝ නිසා ඇසුරු කොට ගෙන දැහැනෙන පිවිස ගෙන නුයි 'අථවාපි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා' යනු වේ.

උද්ධංසරා සුද්ධිමනුප්පුනන්ති – උද්ධංසරවාද ඇති (-සංසාරයෙන් ශුද්ධිය පවසන) ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් වෙති, සංසාරයෙන් ශුද්ධිය පවසන ඒ මහණ බමුණෝ කවරහු ද යත්? අත්‍යන්තශුද්ධිය පවසන සංසාරශුද්ධිය පවසන අක්‍රියදෘෂ්ටි ඇති ශාශ්වතදෘෂ්ටි ඇති ඒ මේ මහණබමුණෝ උද්ධංසරවාද ඇත්තාහු වෙත්. ඔවුහු සංසාරයෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුච්චනිය විමුච්චනිය පරිමුච්චනිය පසසති පවසති කියති බෙණති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'උද්ධංසරා සුද්ධිමනුප්පුනන්ති' යනු වේ.

අවිතතණ්හා සෙ භවාභවෙසු – 'තණ්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ ශබ්ද තෘෂ්ණා යැ ගන්ධතෘෂ්ණා යැ රසතෘෂ්ණා යැ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යතෘෂ්ණා යැ ධර්ම-තෘෂ්ණා සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

භවාභවෙසූති - භවාභවේ කම්මභවේ පුනබ්භවේ, කාමභවේ කම්මභවේ, කාමභවේ පුනබ්භවේ, රූපභවේ කම්මභවේ, රූපභවේ පුනබ්භවේ, අරූපභවේ කම්මභවේ, අරූපභවේ පුනබ්භවේ, පුනප්පුනභවේ පුනප්පුනගතියා පුනප්පුන උප්පත්තියා පුනප්පුන පටිසන්ධියා පුනප්පුන අත්තභාවාභිනිබ්බත්තියා අවිත තණ්හා අවිගතතණ්හා අවත්ථතතණ්හා අවන්තතණ්හා අමුත්තතණ්හා අපහීනතණ්හා අප්පටිනිස්සට්ඨතණ්හාති - අවීතතණ්හා සෙ භවාභවෙසූ.

තෙනාහ භගවා:

"තමුපනිස්සාය ජීගුච්ඡිතං වා
අථවාපි දිට්ඨංව සුතං මුතං වා,
උද්ධංසරා සුද්ධිමනුප්පජන්ති
අවීතතණ්හා සෙ භවාභවෙසූ"ති.

13 - 8

පස්සයමානස්ස හි ජප්පිතානි
පවෙධිතං[1] වාපි පකප්පිතෙසූ,
චුතූපපාතෝ ඉධ යස්ස නත්ථි
ස කෙන වෙධෙය්‍ය කුහිං ව ජප්පෙ.

පස්සයමානස්ස හි ජප්පිතානීති - පත්ථනා වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං; **පස්සයමානස්සාති** පස්සයමානස්ස ඉච්ඡමානස්ස සාදියමානස්ස පිහයමානස්ස අභිජප්පමානස්සාති පස්සයමානස්ස හි; **ජප්පිතානීති** ජප්පනා වුච්චති තණ්හා යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලන්ති - පස්සයමානස්ස හි ජප්පිතානි.

පවෙධිතං වාපි පකප්පිතෙසූති - පකප්පනාති දෙ පකප්පනා: තණ්හා-පකප්පනා ච දිට්ඨිපකප්පනා ච -පෙ- අයං තණ්හාපකප්පනා; -පෙ- අයං දිට්ඨිපකප්පනා; **පවෙධිතං වාපි පකප්පිතෙසූති** - පකප්පිතං වත්ථුං අවෙජ්දසඞ්කිතොපි වෙධෙන්ති, අවිජ්ඣනෙනපි[2] වෙධෙන්ති, අවිජ්ඣොපි වෙධෙන්ති; පකප්පිතං වත්ථුං විපරිණාමසඞ්කිතොපි වෙධෙන්ති, විපරි-ණාමෙන්තොපි වෙධෙන්ති, විපරිණතෙපි වෙධෙන්ති, පවෙධෙන්ති සම්පවෙ-ධෙන්තීති - පවෙධිතං වාපි පකප්පිතෙසූ.

චුතූපපාතෝ ඉධ යස්ස නත්ථීති - 'යස්සා'ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස; යස්ස ගමනං ආගමනං ගමනාගමනං කාලං ගති භවාභවෙ චුති ච උපපත්ති ච නිබ්බත්ති ච ඉදෙ ච ජාති ජරා මරණඤ්ච නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නුපලබ්භන්ති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨාති - චුතූපපාතෝ ඉධ යස්ස නත්ථි.

---

1. සංවෙධිතං - සූ PTS. 2. අවිජ්ඣනෙනාපි - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

භවාභවෙසු – කාමභව රූපාරූපභවයෙහි, කර්මවෘත්තයෙහි පුනර්භවික වූ විපාකවෘත්තයෙහි, කාමභවයෙහි කර්මභවයෙහි, කාමභවයෙහි පුනර්භවයෙහි, රූපභවයෙහි කර්මභවයෙහි, රූපභවයෙහි පුනර්භවයෙහි, අරූපභවයෙහි කර්මභවයෙහි, අරූපභවයෙහි පුනර්භවයෙහි, පුනප්පුනා භවයෙහි පුනප්පුනා පස්ගතියෙහි පුනප්පුනා උපතෙහි පුනප්පුනා පිළිසඳහි පුනප්පුනා ආත්මභාවය පහළවීමෙහි තෘෂ්ණා ඇත්තාහු අවිගතතෘෂ්ණා ඇත්තාහු තෘෂ්ණා ඇත්තාහු වමනය කළ තෘෂ්ණා ඇත්තාහු මිදූ තෘෂ්ණා ඇත්තාහු පුහුත් තෘෂ්ණා ඇත්තාහු බැහැර කළ තෘෂ්ණා ඇත්තාහු නුයි 'අවීතතණ්හා සෙ භවාභවෙසු' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"තණුපනිස්සාය -පෙ- අවීතතණ්හා සෙ භවාභවෙසු"යි

18 - 8

(මෙසේ) පතනුවහුට වැලිත් තෘෂ්ණාජල්පිතයෝ වෙති. තවද තෘෂ්ණා දෘෂ්ටින් ප්‍රකල්පිත වූ වස්තූන් නිමිති කොට අතිශයින් සැලීම ද වෙයි. මෙලොව යම් ක්ෂීණාස්‍රවයක් හට චුතියි - උත්පත්තියි නැත් ද, හෙතෙම කිනම් රාගාදියකින් සැලෙන්නේ ද, කොයි ජල්පනය කරන්නේ ද.

පත්ථයමානස්ස හි ජප්පිතානි – 'පත්ථනා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, එයයි. **පත්ථයමානස්ස** – පතනුවහුට කැමැති වන්නහුට ඉවසනුවහුට රිසිවන්නහුට අභිල්පනය කරන්නහුට නුයි 'පත්ථයමානස්ස හි' යනු වේ. **ජප්පිතානි** - 'ජප්පනා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් නුයි 'පත්ථයමානස්ස හි ජප්පිතානි යනු වේ.

පවෙධිතං වාපි පකප්පිතස්ස – 'පකප්පනා' යනු: තෘෂ්ණාප්‍රකල්පනය ද දෘෂ්ටිප්‍රකල්පනය දැයි ප්‍රකල්පනා දෙකෙකි...මේ දෘෂ්ටිප්‍රකල්පනා යි. **පවෙධිතං වාපි පකප්පිතස්ස** – ප්‍රකල්පිත වූ වස්තුව 'අයිදගනිති' සැක ඇත්තාහු ද සැලෙති, අයිදුනා කල්හි දු සැලෙති, අයිදගත් කල්හි දු සැලෙත්, ප්‍රකල්පිත වූ වස්තුව 'පරිවත්තන වෙති' සැක ඇත්තාහු ද සැලෙති, පෙරළෙන කල්හි දු සැලෙති, පෙරළුණු කල්හි දු සැලෙති, වෙවුලති, අතිශයින් වෙවුලත් නුයි 'පවෙධිතං වාපි පකප්පිතස්ස' යනු වේ.

චුතූපපාතෝ ඉධ යස්ස නත්ථි – 'යස්ස' යනු: අතීත් ක්ෂීණාස්‍රව හට, යම්ක් හට (මෙලොවින්) යැම පෙරළා ඒම ගමනාගමනය මරණය ගතිය පුනප්පුනා භවය චුතිය උත්පත්තිය නිපැත්ම බිඳීම ජාතිය හා ජරාමරණයත් නැත් ද නො වෙත් ද විද්‍යමාන නො වෙත් ද නො ලැබෙත් ද, ප්‍රහීණ වූවාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්ඛිදුණාහු දුරලන ලද්දාහු උපනව නුසුදුසු වූවාහු නුවණඟින්නෙත් දවන ලද්දාහු නුයි 'චුතූපපාතෝ ඉධ යස්ස නත්ථි' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ස කෙන වෙඛය්‍ය කුඞ්ගිං ව ජපෙපති – සෝ කෙන රූපෙන වෙඛෙය්‍ය, කෙන දෙසෙන වෙඛෙය්‍ය, කෙන මොහෙන වෙඛෙය්‍ය, කෙන මානෙන වෙඛෙය්‍ය, කාය දිට්ඨියා වෙඛෙය්‍ය, කෙන උද්ධච්චෙන වෙඛෙය්‍ය, කාය විචිකිච්ඡාය වෙඛෙය්‍ය, කෙහි අනුසයෙහි වෙඛෙය්‍ය, රත්තොති වා දුට්ඨොති වා මූළ්හොති වා විනිබද්ධොති වා පරාමට්ඨොති වා විකෙඛපගතොති වා අනිට්ඨංගතොති වා ථාමගතොති වා, තෙ අභිසඞ්ඛාරා පහීනා. අභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා කෙන වෙඛෙය්‍ය නෙරයිකොති වා, තිරච්ඡානයොනිකොති වා, පෙත්තිවිසයිකොති වා, මනුස්සොති වා, දෙවොති වා, රූපීති වා, අරූපීති වා, සඤ්ඤීති වා, අසඤ්ඤීති වා, නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති වා, සො හෙතු නත්ථි; පච්චයො නත්ථි; කාරණං නත්ථි; යෙන වෙඛෙය්‍ය පවෙඛෙය්‍ය සම්පවෙඛෙය්‍යාති – ස කෙන වෙඛෙය්‍ය. **කුඞ්ගිං ව ජපෙපති** කුඞ්ගිං වා ජපෙපය්‍ය, කිමඞ්ගි ජපෙපය්‍ය, කත්ථ ජපෙපය්‍ය, පජපෙපය්‍ය අභිජපෙපය්‍යාති– ස කෙන වෙඛෙය්‍ය කුඞ්ගිං ව ජපෙප.

තෙනාහ භගවා:

"පස්සථමානස්ස ඛි ජපිතානි
පවෙධිතං වාපි පකප්පිතෙසු,
චුතූපපාතො ඉධ යස්ස නත්ථි
ස කෙන වෙඛෙය්‍ය කුඞ්ගිං ව ජපෙප"ති.

18 – 9

යමාහු ධම්මං පරමන්ති එකෙ
තමෙව ඛීනන්ති පනාහු අඤ්ඤං,
සවෙවා නු වාදෙ කතමෙ ඉමෙසං
සඛෙබව ඛි'මෙ කුසලාවදානා.

යමාහු ධම්මං පරමන්ති එඤ්ඤති – යං ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ඉදං පරමං අග්ගං සෙට්ඨං විසිට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරන්ති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති – යමාහු ධම්මං පරමන්ති එකෙ.

තමෙව ඛීනන්ති පනාහු අඤ්ඤන්ති – තමෙව ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ඛීනං එතං නිහීනං එතං ඔමකං එතං ලාමකං එතං ඡත්තකං එතං පරිත්තකං එතන්ති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති – තමෙව ඛීනන්ති පනාහු අඤ්ඤං.

සවෙවා නු වාදෙ කතමෙ ඉමෙසන්ති – ඉමෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං වාදෙ කතමෙ සවෙවා තවෙවා තථා භූතෙනා යාථාවා අවිපරීතොති– සවෙවා නු වාදෙ කතමෙ ඉමෙසං.

Free Distribution www.aathaapi.org

ස කෙන වෙඛෙය්‍ය කුහිං ව ජපෙප – හෙතෙම කවර රාගයෙකින් සැලෙන්නේ ද, කවර දෝෂයෙකින්-කවර මෝහයෙකින්-කවර මානයෙකින් කවර දෘෂ්ටියෙකින් – කවර ඖද්ධත්‍යයෙකින් – කවර විචිකිච්ඡායෙකින්-කවර අනුශයධර්මයෙකින් සැලෙන්නේ ද, (රාගයෙන්) රකින යැ හෝ දුෂ්ට යැ නෝ මූඪ යැ නෝ (මානයෙන්) විනිබද්ධ යැ හෝ (දෘෂ්ටියෙන්) පරාමෘෂ්ට යැ හෝ වික්ෂේපයට පැමිණියේ යැ හෝ නිෂ්ඨාවට නො ගියේ යැ හෝ තදබවට ගියේ යැ නෝ (යන) ඒ කර්මාභිසංස්කාරයෝ ප්‍රහීණයෝ යැ, අභිසංස්කාරයන් ප්‍රහීණ වූ බැවින් ගතිය හෙතු කොට ගෙන කුමකින් සැලෙන්නේ ද, තිරයෙහි උපදනා සත්ත්වයෙකැ නෝ තිරිසන්යොනියෙහි උපදනෙකැ නෝ ප්‍රෙතවිෂයෙහි උපදනෙකැ හෝ මිනිස් වන්නෙකැ හෝ දෙව් වන්නෙකැ හෝ රූපි යැ හෝ අරූපි යැ හෝ සංඥී යැ හෝ අසංඥී යැ හෝ නෛවසංඥීනාසංඥී යැ හෝ යම් හෙයකින් කම්පා වන්නේ නම් සැලෙන්නේ නම් වෙනසින් සැලෙන්නේ නම් ඒ හෙතුව නැත, ප්‍රත්‍යය නැති, කාරණය නැත් නුසි 'ස කෙන වෙඛෙය්‍ය' යනු වේ. **කුහිං ව ජපෙප** – කොහි හෝ (තෘෂ්ණාවශයෙන්) ජල්පනය කරන්නේ ද, කවර කරුණෙක ජල්පනය කරන්නේ ද, කො තැන්හි ජල්පනය ප්‍රජල්පනය අභිජල්පනය කරන්නේ දැයි 'ස කෙන වෙඛෙය්‍ය කුහිං ව ජපෙප' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"පස්සයමානස්ස -පෙ- ස කෙන වෙඛෙය්‍ය කුහිං ව ජපෙප"යි.

18 - 9

ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් යම් දහමක් උතුමැයි කියත් නම්, යලි අන්‍යයෝ එ මැ දහම හීන යයි කියති. මේ මහණබමුණන්ගේ කවර වාදයෙක් සත්‍ය වූයේ ද? මොහු සියල්ලෝ මැ කුශලවාද ඇත්තාහු මැ වෙත් ද?

යමාහු ධම්මං පරමන්ති එකෙ – ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් යම් දහමක් දෘෂ්ටියක් ප්‍රතිපදාවක් මාර්ගයක් 'මේ පරම යැ අග්‍ර යැ ශ්‍රෙෂ්ඨ යැ විශිෂ්ට යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ ප්‍රවර යැයි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුසි 'යමාහු ධම්මං පරමන්ති එකෙ' යනු වේ.

තමෙව හීනන්ති පනාහු අඤ්ඤං – ඇතැම් මහණබමුණෝ එ මැ දහම දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මාර්ගය 'තෙල හීන යැ, තෙල නිහීන යැ, තෙල අවමත යැ, තෙල ලාමක යැ, තෙල ඡත්තක යැ, තෙල අල්ප ය'යි මෙසේ පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුසි 'තමෙව හීනන්ති පනාහු අඤ්ඤං' යනු වේ.

සවෙවා නු වාදෙ කතමෙ ඉමෙසං – මේ මහණබමුණන්ගේ කවර වාදයෙක් සත්‍ය වූයේ නොසිස් වූයේ කොවෙනස් වූයේ විද්‍යමාන වූයේ යථාභාවාව වූයේ අවිපරීත වූයේ දැයි 'සවෙවා නු වාදෙ කතමෙ ඉමෙසං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සඞ්ඛව හිමෙ කුසලාවදානානි – සඞ්ඛවිමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා කුසලවාදා පණ්ඩිතවාදා පිරවාදා ඤායවාදා හෙතුවාදා ලක්ඛණවාදා කාරණවාදා ඨානවාදා සකාය ලද්ධියාති – සඞ්ඛව හිමෙ කුසලාවදානා.

තෙනාහ සෝ නිම්මිතෝ:[1]

"යමාහු ධම්මං පරමන්ති එකෙ
තමෙව හීනන්ති පනාහු අඤ්ඤං,
සවෙවා නු වාදෙ කතමෝ ඉමෙසං
සඞ්ඛව හිමෙ කුසලාවදානා"ති.

18 - 10

සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහු
අඤ්ඤස්ස ධම්මං පන හීනමාහු,
එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති[2]
සකං සකං සම්මුති[3] මාහු සච්චං.

සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහූති – සකං හි ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ඉදං සම්පන්නං පරිපුණ්ණං අනෝමන්ති එවමාහංසු –පෙ– එවං වොහරන්තීති – සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහු.

අඤ්ඤස්ස ධම්මං පන හීනමාහූති – අඤ්ඤස්ස ධම්මං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා හීනං එතං නිහීනං එතං ඔමකං එතං ලාමකං එතං ඡත්තකං එතං පරිත්තකං එතන්ති එවමාහංසු, එවං කථෙන්ති, එවං භණන්ති, එවං දීපයන්ති, එවං වොහරන්තීති – අඤ්ඤස්ස ධම්මං පන හීනමාහු.

එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්තීති – එවං ගහෙත්වා උග්ගහෙත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිසිත්වා විවාදයන්ති, කලහං කරොන්ති, භණ්ඩනං කරොන්ති, විග්ගහං කරොන්ති, විවාදං කරොන්ති, මෙධගං කරොන්ති 'න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි –පෙ– නිබ්බෙඨෙහි වා සවෙ පහොසී'ති– 'එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති'.

සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චන්ති – 'සස්සතො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං; 'අසස්සතො ලොකො –පෙ– නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති – සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං.

තෙනාහ භගවා:

"සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහු
අඤ්ඤස්ස ධම්මං පන හීනමාහු,
එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති
සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං"නති.

---

1. භගවා - සය. PTS. 2. විවාදියන්ති - PTS. 3. සම්මති - සය.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බඤ්ච හි 'මෙ කුසලාවදූනා – මේ සියලු මැ මහණබමුණෝ සඵකිය ලබ්ධියෙහි කුශලවාද ඇත්තාහු පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු සුවිරවාද ඇත්තාහු න්‍යායවාද ඇත්තාහු හෙතුවාද ඇත්තාහු ලක්‍ෂණවාද ඇත්තාහු කාරණවාද ඇත්තාහු ස්ථානවාද ඇත්තාහු යි 'සබ්බඤ්ච හි' මෙ කුසලාවදූනා' යනු වේ.

එයින් කිහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

"යමාහු ධම්මං -පෙ- සබ්බඤ්ච හි'මෙ කුසලාවදූනා"යි.

13 – 10

(ඇතැම් මහණබමුණෝ) තමන් තමන්ගේ මැ ධර්‍මය පරිපූර්‍ණ යැයි කියති, යලි අන්‍යයාගේ ධර්‍මය හීන යැයි කියත්. මෙසේ ත් දැඩි වැ ගෙන විවාද කෙරෙති, තමන් තමන්ගේ මැ දෘෂ්ටිසම්මතිය සැබවැයි කියත්.

සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහු – ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් තමන් තමන්ගේ මැ ධර්‍මය දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මිථ්‍යාය 'මෙය සම්‍යක්‍යැ පරිපූර්‍ණ යැ අලාමක යැ'යි මෙසේ පවසති...මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහු' යනු වේ.

අඤ්ඤස්ස ධම්මං පන හීනමාහු-ඇතැම් මහණබමුණෝ අන්‍යයාගේ ධර්‍මය දෘෂ්ටිය ප්‍රතිපදාව මිථ්‍යාය 'තෙල හීන යැ තෙල නිහීන යැ තෙල අවමන යැ තෙල ලාමක යැ තෙල ඡත්තක යැ තෙල අල්ප යැ'යි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'අඤ්ඤස්ස ධම්මං පන හීනමාහු' යනු වේ.

එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති – මෙසේ ගෙන දැඩිව ගෙන ග්‍රහණය කොට දෑහැගෙන පිවිසගෙන විවාද කෙරෙති, කලහ කෙරෙති, ඛබර කෙරෙති, විග්‍රහ කෙරෙති, විරුද්ධවාද කෙරෙත්: 'තෙපි මේ ධර්‍මවිනය නො දන්නවු යැ...ඉදින් පොහොනවු තම් මුදු ගනුව ය'යි 'එවම්පි විග්ගය්හ විවාදයන්ති' යනු මේ.

සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං – 'ශාශ්වත යැ ලොකය, මේ මැ සැබව අන්‍යය සිස් යැ'යි 'සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං' යනු වේ. අශාශ්වත යැ ලොකය...සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො මැ වෙයි, නො වත්තේ නො වෙයි, මේ මැ සැබවැ අන්‍යය තුච්ඡ යැ'යි 'සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සකං හි ධම්මං -පෙ- සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

13 - 11

පරස්ස වේ වම්භයිතෙන හීනෝ
න කොචි ධම්මේසු විසෙසි අස්ස,
පුථූ හි අඤ්ඤස්ස වදන්ති ධම්මං
නිහීනතෝ සම්හි දළ්හං වදානා.

පරස්ස වේ වම්භයිතෙන් හීනෝති - පරස්ස වේ වම්භයිතකාරණා නින්දිතකාරණා ගරහිතකාරණා උපවදිතකාරණා පරෝ බාලෝ හොති හීනෝ නිහීනෝ ඔමකෝ ලාමකෝ ඡත්තකෝ පරිත්තෝති - පරස්ස වේ වම්භයිතෙන හීනෝ.

න කොචි ධම්මේසු විසෙසි අස්සාති - ධම්මේසු න කොචි අඤ්ඤෝ සෙට්ඨෝ විසිට්ඨෝ පාමොක්ඛෝ උත්තමෝ පවරෝ අස්සාති - න කොචි ධම්මේසු විසෙසි අස්ස.

පුථූ හි අඤ්ඤස්ස වදන්ති ධම්මං නිහීනතෝති - බහුකාපි බහූනං ධම්මං වදන්ති උපවදන්ති නින්දන්ති ගරහන්ති හීනතෝ නිහීනතෝ ඔමකතෝ ලාමකතෝ ඡත්තකතෝ පරිත්තතෝ; බහුකාපි එකස්ස ධම්මං වදන්ති උපවදන්ති නින්දන්ති ගරහන්ති හීනතෝ නිහීනතෝ ඔමකතෝ ලාමකතෝ ඡත්තකතෝ පරිත්තතෝ; එකෝපි බහූනං ධම්මං වදති උපවදති නින්දති ගරහති හීනතෝ නිහීනතෝ ඔමකතෝ ලාමකතෝ ඡත්තකතෝ පරිත්තතෝ; එකෝපි එකස්ස ධම්මං වදති උපවදති නින්දති ගරහති හීනතෝ නිහීනතෝ ඔමකතෝ ලාමකතෝ ඡත්තකතෝ පරිත්තතෝති - පුථූ හි අඤ්ඤස්ස වදන්ති ධම්මං නිහීනතෝ.

සම්හි දළ්හං වදානාති - ධම්මෝ සකායනං, දිට්ඨි සකායනං, පටිපදා සකායනං, මඤ්ඤා සකායනං, සකායනේන දළ්හවාදා වීරවාදා බලිකවාදා අවට්ඨිතවාදාති - සම්හි දළ්හං වදානා.

තේනාහ භගවා:

"පරස්ස වේ වම්භයිතෙන හීනෝ
න කොචි ධම්මේසු විසෙසි අස්ස,
පුථූ හි අඤ්ඤස්ස වදන්ති ධම්මං
නිහීනතෝ සම්හි දළ්හං වදානා"ති.

13 - 12

සධම්මපූජං[1] ච පහා තථේව
යථා පසංසන්ති සකායනානි,
සබ්බේව වාදා[2] තථියා[3] භවෙය්‍යුං
සුද්ධී හි[4] තෙසං පච්චත්තමේව.

---

1. සදධම්මපූජං - සී්මු. II. ධම්මේසු පූජං - ස. 2. සබ්බේ පවාදා - සෲ. PTS.
3. තථිවා - සීමු. II. සු. 4. සුද්ධීපි - සීමු. II

Free Distribution www.aathaapi.org

18 - 11

ඉදින් මෙරමා විසින් අවමන් කළ කරුණෙන් හීන වූයෙක් වත්තේ නම්, ධර්මයන් අතුරෙහි කිසිවෙක් විශිෂ්ට වූයේ නො වන්නේය. යම් හෙයකින් බොහෝ මහණබමුණෝ මෙරමාගේ දහම නිහීන හෙයින් කියත් ද, සඩකිය ධර්මයෙහි දැඩිව කියන්නාහු වෙත් ද එහෙයිනි.

පරඤ්ඤ වෙ වමහයිතෙන හීනෝ - ඉදින් මෙරමා විසින් අවමන් කළ කරුණෙන් නිගා කළ කරුණෙන් ගැරහූ කරුණෙන් නුගුණ කී කරුණෙන් මෙරමා බාලයෙක් ජිනඥයක් නිහීනයෙක් අවමතඥයක් ලාමකයෙක් ජත්‍තකයෙක් පරිත්‍තයෙක් වේ නම් යි 'පරඤ්ඤ වෙ වමහයිතෙන හීනෝ' යනු වේ.

න කොචි ධම්මෙසු විසෙසි අඤ්ඤ - ධර්මයන් අතුරෙහි කිසිවෙක් අග්‍ර වූයේ ශ්‍රෙෂ්ඨ වූයේ විශිෂ්ට වූයේ පාමොක් වූයේ උතුම් වූයේ ප්‍රවර වූයේ නො වන්නේ නුයි 'න කොචි ධම්මෙසු විසෙසි අඤ්ඤ' යනු වේ.

පුථූ හි අඤ්ඤස්ස වදන්ති ධම්මං නිහීනතෝ - බොහෝ දෙනාගේ දහම හීන හෙයින් නිහීන හෙයින් ඕමක හෙයින් ලාමක හෙයින් ජත්‍තක හෙයින් පරිත්‍ත හෙයින් කියති උපවාද කෙරෙති නිගා කෙරෙති ගරහත්. බොහෝ දෙනා ද එකක්හුගේ දහම හීන - නිහීන - ඕමක - ලාමක - ජත්‍තක - පරිත්‍ත හෙයින් කියති නුගුණ කියයි නිගා කෙරෙයි ගරහත්. එකෙකු දු බොහෝ දෙනාගේ දහම හීන - නිහීන - ඕමක - ලාමක - ජත්‍තක - පරිත්‍ත හෙයින් කියයි නුගුණ කියයි නිගා කෙරෙයි ගරහයි. එකෙකු දු එකක්හුගේ දහම හීන - නිහීන - ඕමක - ලාමක - ජත්‍තක - පරිත්‍ත හෙයින් කියයි නුගුණ කියයි නිගා කෙරෙයි ගරහා නුයි 'පුථූ හි අඤ්ඤස්ස වදන්ති ධම්මං නිහීනතෝ' යනු වේ

සමහි දළහං වදතා - ධර්ම සඩකිය මාගී යැ දෘෂ්ටිය සඩමාගී යැ ප්‍රතිපදාව සඩමාගී යැ මාර්ගය සඩමාගී යයි සඩකිය මාගීය හෙතු කොට ගෙන දෘඪවාද ඇත්තාහු ස්ථිර වාද ඇත්තාහු බලවත් වාද ඇත්තාහු අවස්ථිතවාද ඇත්තාහු නුයි 'සමහි දළහං වදතා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

''පරඤ්ඤ වෙ -පෙ- නිහීනතෝ සමහි දළහං වදතා''යි.

18 - 12

තවද (ඒ තීර්ථකයෝ ලබ්ධිමාගීයන්ට යම්සේ පසඟත් නම් සඩකිය ශාසනා ආදීන්ට ප්‍රජාවත් එසේ ම පවත්නේ ය. ඉදින් (ඔහු එහි ප්‍රමාණ වන්නාහු නම්) සියලු මැ වාදයෝ සත්‍ය වන්නාහුය. යම් හෙයකින් ඔවුන් ගේ ශුද්ධිය තමන් තමන් කෙරෙහි පිහිටියේ ද එහෙයිනි.

Free Distribution www.aathaapi.org

සධම්මපූජා ච පනා තථෙවාති – කතමා සධම්මපූජා: සකං සත්ථාරං සක්කරොති ගරුකරොති මානෙති පූජෙති 'අයං සත්ථා සබ්බඤ්ඤූ'ති අයං සධම්මපූජා. සකං ධම්මක්ඛාතං – සකං ගණං – සකං දිට්ඨිං – සකං පටිපදං– සකං මග්ගං සක්කරොති ගරුකරොති මානෙති පූජෙති "අයං මග්ගො නිය්‍යානිකො"ති අයං සධම්මපූජා. **සධම්මපූජා ච පනා තථෙවාති**– සධම්මපූජා තථා තච්ඡා භූතා යාථාවා අවිපරීතාති – සධම්මපූජා ච පනා තථෙව.

යථා පසංසන්ති සකායනානීති – ධම්මා සකායනං, දිට්ඨි සකායනං, පටිපදා සකායනං, මග්ගා සකායනං; සකායනානි පසංසන්ති ථොමෙන්ති කිත්තෙන්ති වණ්ණෙන්තීති - යථා පසංසන්ති සකායනානි.

සඛෙබව වාදා තථියා[1] භවෙය්‍යුන්ති – සඛෙබව වාදා තථා තච්ඡා භූතා යාථාවා අවිපරීතා භවෙය්‍යුන්ති – සඛෙබව වාදා තථියා[1] භවෙය්‍යුං.

සුද්ධි හි[2] නෙසං පවුත්තමෙවාති – පවුත්තමෙව තෙසං සමණ–බ්‍රාහ්මණානං සුද්ධි විසුද්ධි පරිසුද්ධි මුත්ති විමුත්ති පරිමුත්තිති – සුද්ධි හි[2] නෙසං පවුත්තමෙව.

තෙනාහ භගවා:

"සධම්මපූජා ච පනා තථෙව
යථා පසංසන්ති සකායනානි,
සඛෙබව වාදා තථියා භවෙය්‍යුං
සුද්ධි හි[2] නෙසං පවුත්තමෙවා"ති.

18 – 18

න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථි
ධම්මෙසු නිච්ඡෙය්‍ය සමුග්ගහීතං,
තස්මා විවාදානි උපාතිවත්තො
න හි සෙට්ඨතො පස්සති ධම්මමඤ්ඤං.

න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථීති – 'නා'ති පටික්ඛෙපො; බ්‍රාහ්මණොති සත්තන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණො -පෙ- අසිතො තාදී පවුච්චතෙ ස බ්‍රහ්මා. **න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථීති** බ්‍රාහ්මණස්ස පරතෙය්‍යා නත්ථි, බ්‍රාහ්මණො න පරනෙය්‍යො; න පරපත්තියො, න පරපච්චයො, න පරපටිබද්ධගූ; ජානාති පස්සති අසම්මුළ්හො සම්පජානො පතිස්සතො. "සඛෙබ සඛ්ඛාරා අනිච්චා"ති බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යතා නත්ථි. බ්‍රාහ්මණො න පරනෙය්‍යො, න පරපත්තියො, න පරපච්චයො' න පරපටිබද්ධගූ ජානාති පස්සති අසම්මුළ්හො සම්පජානො පතිස්සතො. "සඛෙබ සඛ්ඛාරා දුක්ඛා"ති -පෙ- යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරොධධම්ම"නති බ්‍රාහ්මණස්ස පරතෙය්‍යතා නත්ථි, බ්‍රාහ්මණො න පරනෙය්‍යො, න පරපත්තියො, න පරපච්චයො; න පරපටිබද්ධගූ ජානාති පස්සති අසම්මුළ්හො සම්පජානො පතිස්සතොති – න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථි.

1. තථිමා - සීමු. II. 2. සුද්ධිපි - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

සධම්මපූජා ච පනා තඤ්ඤව – සද්ධම්මපූජා කවරී ද යත්: "මේ ශාස්තෘ තෙම සර්ව්‍ඥ යැ"යි සඵකීය ශාස්තෘහට සත්කාර කෙරෙයි ගරු කෙරෙයි බුහුමන් කෙරෙයි පූජා කෙරෙයි; මෝ 'සධම්මපූජා'යැ. සඵකීය ධර්ම්‍යාතයට – සඵකීය ගණයාට – සඵකීය දෘෂ්ටියට– සඵකීය ප්‍රතිපත්තියට 'මේ මාර්ගය නෛයර්ය්‍යාණික යැ'යි සඵකීය මාර්ගයට සත්කාර කෙරෙයි ගරු කෙරෙයි බුහුමන් කෙරෙයි පූජා කෙරෙයි, මෝ සධම්මපූජා යි. **සධම්ම-පූජා ච පනා තඤ්ඤව** – සඵකීය ශාස්තෘ ආදීන්ට පූජාව අවිපරීත යැ නො සිස් යැ විද්‍යමාන යැ යාථාවත් යැ නො වෙනස් නුයි 'සධම්මපූජා ච පනා තඤ්ඤව' යනු වේ.

යථා පසංසන්ති සකායතානි – ධර්ම්‍ය සිය මඟ යැ, දෘෂ්ටිය සිය මඟ යැ, ප්‍රතිපත්තිය සිය මඟ යැ, මාර්ගය සිය මඟැ යි. සඵකීය මාර්ගයන්ට පසසති තුති කෙරෙති ප්‍රකට කෙරෙති ගුණ කියත් නුයි 'යථා පසංසන්ති සකායතානි' යනු වේ.

සඛ්ඛව වාදා තථියා භවෙයුං – සියලු මැ වාදයෝ අවිපරීතයෝ තථ්‍යයෝ විද්‍යමානයෝ යාථාවත් වූවෝ නො වෙනස් වූවෝ වන්නාහු නුයි 'සඛ්ඛව වාදා තථියා භවෙයුං' යනු වේ.

සුද්ධි හි නෙසං පච්චත්තඤ්ඤව – ඒ මහණබමුණන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය තමන් තමන් කෙරෙහි මැ වේ නුයි 'සුද්ධි හි නෙසං පච්චත්තඤ්ඤව' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"සධම්මපූජා ච -පෙ- සුද්ධි හි නෙසං පච්චත්තඤ්ඤව"යි.

18 – 18

බාහිතපාපි වූ බ්‍රාහ්මණහට මෙරමා විසින් එළැවිය යුතු ශුතයෙක් යම්හෙයකින් නැත් ද, දෙසැවදිටු දහම්හි (මෙය මැ සැබවැයි) නිශ්චය කොට දැඩි වැ ගත්තා ලද්දකුත් නැත් ද, එහෙයින් දෘෂ්ටිවාදයන් ඉක්මවූ හෙතෙම අත් දහමක් ශ්‍රෙෂ්ඨ විසින් නො මැ දක්නේ යි.

න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථි – 'න' යනු: ප්‍රතික්ෂෙප යැ; 'බ්‍රාහ්මණ නම්: සත් ධර්ම කෙතකුත් බාහිත හෙයින් 'බ්‍රාහ්මණ යැ,... හේ බ්‍රාහ්මණ යි. **න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථි** – බ්‍රාහ්මණහට මෙරමා විසින් එළැවියැ යුතු බවෙක් නැත; බ්‍රාහ්මණ නෙමේ මෙරමා විසින් අවබොධ කරවියැ යුත්තේ නොවෙයි, මෙරමා විසින් හැදුණියැ යුත්තේ නො වෙයි, පරප්‍රත්‍යය රහිත වූයේ වෙයි, මෙරමා පිළිබඳ වූ පැමිණීම් ඇත්තේ නො වෙයි: නො මුලා වූයේ සම්‍යක්ප්‍රඥ ඇත්තේ සමාහිතත් වූයේ දැනගනී දක්නේයි. 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි බ්‍රාහ්මණහට මෙරමා විසින් එළවියැ යුතු බවෙක් නැත, බ්‍රාහ්මණ නෙමේ මෙරමා විසින් අවබොධ කරවියැ යුත්තේ නොවෙයි, මෙරමා බසින් හැදුණියැ යුත්තේ නො වෙයි, පරප්‍රත්‍යය වූයේ නොවෙයි, මෙරමා පිළිබඳ පැමිණීම් ඇත්තේ නොවෙයි, නො මුලා වූයේ සම්‍යක්ප්‍රඥ ඇත්තේ සමාහිතත් වූයේ (තෙමේ) මැ දැනගනී, දක්නේ යි. 'සියලු සංස්කාරයෝ දුඃඛයෝ ය'යි...'යම් කිසිවෙක් සමුදයධර්ම වේ නම් ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු ය'යි බ්‍රාහ්මණහට පරා විසින් එළවියැ යුත්තෙක් නැත, බ්‍රාහ්මණ තෙමේ පරනෙය්‍ය වූයේ නොවෙයි, පරා පිළිබඳ හැදෙන්මි ඇත්තේ නොවෙයි, පරප්‍රත්‍යය වූයේ නොවෙයි, පරා අඟත් ගමන් ඇත්තේ නොවෙයි. අසම්මුළා වූයේ සම්‍යක්ප්‍රඥ ඇත්තේ සමාහිතත් වූයේ (තෙමේ ම) දැනගනී දක්නේ නුයි 'න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථි' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ධම්මෙසු නිච්චෙය්‍ය සමුග්ගහීතන්ති – 'ධම්මෙසු'ති ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතෙසු; **නිච්චෙය්‍යාති** නිච්ඡිනිත්වා විනිච්ඡිත්වා විවිත්වා පවිවිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා ඔධිගාහෝ ඛිලග්ගාහෝ වරග්ගාහෝ කොට්ඨාසග්ගාහෝ උච්චයග්ගාහෝ සමූච්චයග්ගාහෝ, ඉදං සච්චං තථං තච්ඡං භූතං යාථාවං අවිපරීතන්ති ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි න සංවිජ්ජති නූපලබ්භති පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිප්පස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪන්ති – ධම්මෙසු නිච්චෙය්‍ය සමුග්ගහීතං.

තස්මා විවාදානි උපාතිවත්තන්තීති – 'තස්මා'ති තස්මා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානා දිට්ඨිකලහානි දිට්ඨිභණ්ඩනානි දිට්ඨිවිග්ගහානි දිට්ඨිවිවාදානි දිට්ඨිමේඛගානි උපාතිවත්තන්ති අතික්කමන්ති සමතික්කමන්ති වීතිවත්තන්තීති – තස්මා විවාදානි උපාතිවත්තන්ති.

න හි සෙට්ඨතෝ පස්සති ධම්මමඤ්ඤන්ති – අඤ්ඤං සත්ථාරං ධම්මක්ඛානං ගණං දිට්ඨිං පරිපදං අඤ්ඤත්‍ර සතිපට්ඨානෙහි අඤ්ඤත්‍ර සම්මප්පධානෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉද්ධිපාදෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉන්ද්‍රියෙහි අඤ්ඤත්‍ර බලෙහි අඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣඞ්ගෙහි අඤ්ඤත්‍ර අරියා අට්ඨඞ්ගිකා මග්ගා අඤ්ඤං සෙට්ඨං විසෙට්ඨං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං ධම්මං න පස්සති න දක්ඛති න ඔලොකෙති න නිජ්ඣායති න උපපරික්ඛතීති – න හි සෙට්ඨතෝ පස්සති ධම්මමඤ්ඤං.

තෙනාහ භගවා:

> "න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථි
> ධම්මෙසු නිච්චෙය්‍ය සමුග්ගහීතං,
> තස්මා විවාදානි උපාතිවත්තන්තා
> න හි සෙට්ඨතෝ පස්සති ධම්මමඤ්ඤ"න්ති.

13 – 14

> ජානාමි පස්සාමි තථෙව එතං
> දිට්ඨියා එකෙ පවෙචන්ති සුද්ධිං,
> අදක්ඛි[1] වෙ කිං හි තුම්හස්ස තෙන
> අතිසිත්වා අඤ්ඤත්‍ර වදන්ති සුද්ධිං.

ජානාමි පස්සාමි තථෙව එතන්ති – "ජානාමී"ති පරවිත්තවිජානන-ඤාණෙන ජානාමි; පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණෙන වා ජානාමි; **පස්සාමීති** මංසචක්ඛුනා වා පස්සාමි; දිබ්බෙන චක්ඛුනා වා පස්සාමි; **තථෙව එතන්ති** එතං තච්ඡං භූතං යාථාවං අවිපරීතන්ති – ජානාමි පස්සාමි තථෙව එතං.

---

1. දක්ඛිති - සු.

Free Distribution www.aathaapi.org

ධම්මේසු නිච්ඡය සමුග්ගහිතං– 'ධම්මේසු' යනු: දෙසැට දිට්ඨගතයන්හි; **නිච්ඡය** යනු: නිශ්චය කොට විනිශ්චය කොට විමසා වෙසෙසින් විමසා තුලනය කොට තීරණය කොට හෙළි කොට විභූත කොට අවබි කොට ගැනීමෙක් කොටස් වශයෙන් ගැනීමෙක් උත්තමග්‍රහණයෙක් කොටසා-සග්‍රහණයෙක් රාශි වශයෙන් ගැනීමෙක් විශෙෂරාශි වශයෙන් ගැනීමෙක් 'මේ සැබෑ අවිපරිණාම යැ තථ්‍ය යැ විද්‍යමාන යැ යාථාවත් යැ අවිපරීත යැ'යි ගත්තා ලද්දෙක් දැහැගත්තා ලද්දෙක් පිහිටාගත්තා ලද්දෙක් ඇතුළු වැ ගත්තා ලද්දෙක් ඇලීගත්තා ලද්දෙක් නැත, විද්‍යමාන නො වෙයි, නො ලැබෙයි, ප්‍රහීණ යැ සමුච්ඡින්න යැ සන්ශිඳුවන ලද දුරලන ලද උපතට නො සුදුසු කරන ලද ඥානග්නිනෙන් දවන ලද නුයි 'ධම්මේසු නිච්ඡය සමුග්ගහිතං' යනු වේ.

තස්මා විවාදානි උපාතිවත්තෙතා – 'තස්මා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන් දෘෂ්ටිකලහයන් දෘෂ්ටිභණ්ඩනයන් දෘෂ්ටිවිග්‍රහයන් දෘෂ්ටිවිවාදයන් දෘෂ්ටිමේධගයන් පසු කෙළේ ඉක්මැවූයේ මැනවින් ඉක්මැවූයේ වෙසෙසින් ඉක්මැවූයේ නුයි 'තස්මා විවාදානි උපාතිවත්තෙතා' යනු වේ.

න හි සෙට්ඨතෝ පස්සති ධම්මමඤ්ඤං – සතිපට්ඨානයන් හැර සම්‍යක්ප්‍රධානයන් හැර ඍද්ධිපාදයන් හැර ඉන්ද්‍රියයන් හැර බලයන් හැර බොධ්‍යඞ්ගයන් හැර ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය හැර අන්‍ය ශාස්තෘවරුන්ගු ධර්මා-ඛ්‍යානයක් ගණයක් දෘෂ්ටියක් ප්‍රතිපත්තියක් මාර්ගයක් අග්‍ර වූ ශ්‍රෙෂ්ඨ වූ විශිෂ්ට වූ ප්‍රාමොක් වූ උත්තම වූ ප්‍රවර වූ දහමක් නො බලයි නො දකී අවලොකනය නො කෙරෙයි නො සිතයි නො විමසා නුයි 'න හි සෙට්ඨතෝ පස්සති ධම්මමඤ්ඤං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"න බ්‍රාහ්මණස්ස –පෙ– **න හි සෙට්ඨතෝ පස්සති ධම්මමඤ්ඤං"**යි

13-14

ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් තෙල එපරිද්දෙන් ම දනිමි දකිමි (කියන්නාහු) දෘෂ්ටියෙන් ශුද්ධිය හදහති. (යම්හෙයකින් ඔවුනතුරෙන් එකෙකු වූ) ඉදින් වූවයේ නමුදු තමාගේ ඒ දර්ශනයෙන් (දුඃඛපරිඥානාදි කුමක් සිදුකරන ලද ද, ඔහු (ආර්‍යමාර්ගය) ඉක්මවා අන් මඟෙකින් ශුද්ධිය කියත් ද, නොහොත් (බුද්ධාදීහු) ඔවුන් ඉක්මවා අන් මඟෙකින් ශුද්ධිය කියත් ද, එහෙයිනි.

ජානාමි පස්සාමි තථේව එතං – 'ජානාමි' යනු: පරචිත්තවිජානනඥාන-යෙන් දනිමි, පූර්වේනිවාසානුස්මෘතිඥානයෙන් හෝ දනිමි; 'පස්සාමි' යනු: මසැසින් හෝ දකිමි, දිවැසින් හෝ දකිමි; **තථේව එතං** – තෙල සැබෑ විද්‍යමාන යැ යාථාවත් යැ අවිපරීත නුයි 'ජානාමි පස්සාමි තථේව එතං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

දිට්ඨියා එකෙ පච්චෙනන්ති සුද්ධින්ති – දිට්ඨියා එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවෙචන්ති සස්සතෝ ලොකෝ ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති දිට්ඨියා එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවෙචන්ති; අසස්සතෝ ලොකෝ –පෙ– තෙව නොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – දිට්ඨියා එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං පවෙචන්තීති – දිට්ඨියා එකෙ පච්චෙනන්ති සුද්ධිං.

අදක්ඛි[1] වෙ කිං හි තුම්හස්ස තෙනාති – "අදක්ඛී"ති පරචිත්ත-විජානනඤාණෙන වා අදක්ඛි, පුබ්බෙනිවාසඤාණසතිඤාණෙන වා අදක්ඛි; මංසචක්ඛුනා වා අදක්ඛි; දිබ්බෙන චක්ඛුනා වා අදක්ඛීති – අදක්ඛි වෙ; කිං හි තුම්හස්ස තෙනාති – තස්ස තෙන දස්සනෙන කිං කතං? න දුක්ඛපරිඤ්ඤා අත්ථි; න සමුදයස්ස පහානං අත්ථි; න මග්ගභාවනා අත්ථි; න රාගස්ස සමුච්ඡෙදපහානං අත්ථි; න දොසස්ස සමුච්ඡෙදපහානං අත්ථි; න මොහස්ස සමුච්ඡෙදපහානං අත්ථි; න කිලෙසානං සමුච්ඡෙදපහානං අත්ථි; න සංසාරවට්ටස්ස උපච්ඡෙදෝ අත්ථීති – අදක්ඛි[1] වෙ කිං හි තුම්හස්ස තෙන.

අතිසිච්ච අඤ්ඤෙන වදන්ති සුද්ධින්ති – තෙ තිත්ථියා සුද්ධිමග්ගං විසුද්ධිමග්ගං පරිසුද්ධිමග්ගං වොදානමග්ගං පරියොදානමග්ගං අතික්කම්ම වා සමතික්කම්ම වා වීතිවත්තන්ති වා අඤ්ඤත්‍ර සතිපට්ඨානෙහි අඤ්ඤත්‍ර සම්මප්පධානෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉද්ධිපාදෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉන්ද්‍රියෙහි අඤ්ඤත්‍ර බලෙහි අඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣඞ්ගෙහි අඤ්ඤත්‍ර අරියා අට්ඨඞ්ගිකා මග්ගා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති, එවම්පි, අතිසිච්ච අඤ්ඤෙන වදන්ති සුද්ධිං. අථවා බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච පච්චෙකබුද්ධා ච තෙසං තිත්ථියානං අසුද්ධිමග්ගං අවිසුද්ධි-මග්ගං අපරිසුද්ධිමග්ගං අවොදානමග්ගං අපරියොදානමග්ගං අතික්කම්ම වා සමතික්කම්ම වා වීතිවත්තන්ති වා චතූහි සතිපට්ඨානෙහි චතූහි සම්මප්පධානෙහි චතූහි ඉද්ධිපාදෙහි පඤ්චහි ඉන්ද්‍රියෙහි පඤ්චහි බලෙහි සත්තහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං වදන්ති කථෙන්ති භණන්ති දීපයන්ති වොහරන්තීති එවම්පි –අතිසිච්ච අඤ්ඤෙන වදන්ති සුද්ධිං.

තෙනාහ භගවා:

"ජානාමි පස්සාමි තථෙව එතං
දිට්ඨියා එකෙ පච්චෙනන්ති සුද්ධිං,
අදක්ඛි වෙ කිං හි තුම්හස්ස තෙන
අතිසිච්ච අඤ්ඤෙන වදන්ති සුද්ධි"න්ති.

13 – 15

පස්සං නරෝ දක්ඛති[1] නාමරූපං
දිස්වාන වා ඤස්සති[2] තානිමෙව,
කාමං බහුං පස්සතු අප්පකං වා
න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති.

1. දක්ඛිති – සු. 2. වාඤ්ඤස්සති – PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

දිට්ඨියා එකෙ පවෙවන්නි සුද්ධිං – ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හඳහති; ලොකය ශාශ්වත යැ මේ මැ සැබෑව, අන්‍යය මොඝ යැ යි දෘෂ්ටියෙන් ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හඳහති; 'ලොකය අශාශ්වත යැ...තථාගතයා මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබෑව අන්‍යය මෝඝ ය'යි දෘෂ්ටියෙන් ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හඳහත් නුයි 'දිට්ඨියා එකෙ පවෙවන්නි සුද්ධිං' යනු වේ.

අදක්ඛි වෙ කිං හි තුම්හාස තෙන – 'අදක්ඛි' යනු: පරසිත් දන්නා නුවණින් හෝ, පෙරවිසූ කඳපිළිවෙල සිහි කරන නුවණින් හෝ, මසැසින් හෝ, දිවැසින් හෝ දුටුයේ නුයි 'අදක්ඛි වෙ' යනු වේ. **කිං හි තුම්හාස තෙන** – ඔහුගේ ඒ දැක්මෙන් කුමක් කරන ලද ද? දුඃඛපරිඥාවක් නැත, සමුදයප්‍රහාණයෙක් නැත, මාර්ගභාවනායෙක් නැත, ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙක් නැත, රාගයාගේ සමුච්ඡේදප්‍රහාණයෙක් නැත, දෝෂයාගේ සමුච්ඡේද-ප්‍රහාණයෙක් නැත, මෝහයාගේ සමුච්ඡේදප්‍රහාණයෙක් නැත, ක්ලේශයන්ගේ සමුච්ඡේදප්‍රහාණයෙක් නැත, සංසාරව්‍යුත්තයාගේ සිදීමෙක් නැත් නුයි 'අදක්ඛි වෙ කිං හි තුම්හාස තෙන' යනු වේ.

අතිසිට්ඨා අඤ්ඤාණා වදන්ති සුද්ධිං – ඒ තීර්ථකයෝ ශුද්ධිමාර්ගය විශුද්ධිමාර්ගය පරිශුද්ධිමාර්ගය පණ්ඩරමාර්ගය ප්‍රභාවත් මාර්ගය ඉක්මවා මොනවට ඉක්මවා වෙසෙසින් ඉක්මවා සතර සීවටත් හැරපියා සම්‍යක්-ප්‍රධානයන් – ඍද්ධිපාදයන් – ඉන්ද්‍රියයන් – බලයන් – බොධ්‍යඞ්ගයන් – ආර්ය-අෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය හැරපියා ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි= මෙසේත් 'අතිසිට්ඨා අඤ්ඤාණා වදන්ති සුද්ධිං' යනු වේ. නොමහත් බුදුවරයෝ ද බුදුසව්වෝ ද පසේබුදුහු ද ඒ තීර්ථකයන්ගේ අශුද්ධිමාර්ගය අවිශුද්ධිමාර්ගය අපරිශුද්ධිමාර්ගය අපණ්ඩරමාර්ගය අප්‍රභාස්වරමාර්ගය ඉක්මවා මොනවට ඉක්මවා වෙසෙසින් ඉක්මවා සතර සතිපට්ඨානයන් ගෙන් සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ගෙන් සතර ඍද්ධිපාදයන් ගෙන් පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් ගෙන් පඤ්චබලයන් ගෙන් සප්තබොධ්‍යඞ්ගයන්ගෙන් ආර්යඅෂ්ටාඞ්ගික-මාර්ගයෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති කියති බෙණෙති දක්වති ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි මෙසේත් 'අතිසිට්ඨා අඤ්ඤාණා වදන්ති සුද්ධිං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"ජානාමි පස්සාමි –පෙ– **අතිසිට්ඨා අඤ්ඤාණා වදන්ති සුද්ධිං"**යි.

18 – 15

සත්ත්ව තෙමේ (පරචිත්තවිජානනඥානාදියෙන්) බලනුයේ නාමරූපය (නිත්‍යාදි ඉසින්) දක්නේ ය, දැක ඒ නාමරූපයන් ම (නිත්‍යාදි විසින්) දැනගන්නේය. එකාන්තයෙන් (හෙතෙම) බොහෝ කොට හෝ මඳ ව හෝ දක්නේ ය. බුද්ධාදි කුශලයෝ ඒ දර්ශනයෙන් සංසාර ශුද්ධිය නො මැ කියත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

පස්සං නරෝ දක්ඛති නාමරූපන්ති – පස්සං නරෝ, පරචිත්තවිජානන-ඤාණේන වා පස්සනෝ පුබ්බේනිවාසානුස්සතිඤාණේන වා පස්සනෝ මංසචක්ඛුනා වා පස්සනෝ දිබ්බේන චක්ඛුනා වා පස්සනෝ නාම-රූපංයෙව දක්ඛති නිච්චතෝ ධුවතෝ අත්තතෝ; න තෙසං ධම්මානං සමුදයං වා අත්ථඞ්ගමං වා අස්සාදං වා ආදීනවං වා නිස්සරණං වා දක්ඛතීති – පස්සං නරෝ දක්ඛති නාමරූපං.

දිස්වාන වා ඤස්සති තානිමෙවාති – 'දිස්වා'ති පරචිත්තඤාණේන වා දිස්වා පුබ්බේනිවාසානුස්සතිඤාණේන වා දිස්වා මංසචක්ඛුනා වා දිස්වා දිබ්බේන චක්ඛුනා වා දිස්වා නාමරූපංයෙව දිස්වා ඤස්සති නිච්චතෝ ධුවතෝ අත්තතෝ; න තෙසං ධම්මානං සමුදයං වා අත්ථඞ්ගමං වා අස්සාදං වා ආදීනවං වා නිස්සරණං වා ඤස්සතීති – දිස්වාන වා ඤස්සති නානිමෙව.

කාමං බහුං පස්සතු අපකං වාති – කාමං බහුකං වා පස්සනෝ නාමරූපං අපකං වා නිච්චතෝ ධුවතෝ අත්තතෝති – කාමං බහුං පස්සතු අපකං වා.

න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්තීති – 'කුසලා'ති යෙ තෙ ඛන්ධකුසලා ධාතුකුසලා ආයතනකුසලා පටිච්චසමුප්පාදකුසලා සතිපට්ඨානකුසලා සම්මප්පධානකුසලා ඉද්ධිපාදකුසලා ඉන්ද්‍රියකුසලා බලකුසලා බොජ්ඣඞ්ග-කුසලා මග්ගකුසලා ඵලකුසලා නිබ්බානකුසලා පරචිත්තඤාණේන වා පුබ්බේනිවාසානුස්සතිඤාණේන වා මංසචක්ඛුනා වා දිබ්බේන චක්ඛුනා වා නාමරූපදස්සනෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුත්තිං විමුත්තිං පරිමුත්තිං න වදන්ති, න කථෙන්ති, න භණන්ති, න දීපයන්ති, න වොහරන්තීති-නාහි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති.

තෙනාහ භගවා:

"පස්සං නරෝ දක්ඛති නාමරූපං
දිස්වාන වා ඤස්සති තානිමෙව,
කාමං බහුං පස්සතු අපකං වා
න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති"ති.

18 – 16

"නිච්චසාරී න හි සුබ්බිනායෙ
පකප්පිතං දිට්ඨි පුරෙක්ඛරානෙ,
යං නිස්සිතෝ තත්ථ සුහංවදානෙ
සුද්ධිංවදෙ තත්ථ තථද්දසා සෝ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පස්සං නරෝ දක්ඛති නාමරූපං - බලන්නා වූ සත්ත්ව තෙමේ පරසිත් දන්නා නුවණින් හෝ දක්නේ පෙර විසූ කඳපිළිවෙල සිහිකරන නුවණින් හෝ දක්නේ මසැසින් හෝ දක්නේ දිවැසින් හෝ දක්නේ නාමරූපය මැ නිත්‍ය හෙයින් සුඛහෙයින් ආත්ම හෙයින් දක්නේ ය. ඒ ධර්මයන්ගේ ඉපදීම හෝ නැසීම හෝ ආස්වාදය හෝ ආදීනවය හෝ නිස්සරණය හෝ නො දක්නේ නුයි 'පස්සං නරෝ දක්ඛති නාමරූපං' යනු වේ.

දිස්වාන වා සුදස්සති තානිමෙව - 'දිස්වා' යනු: පරසිත් දන්නා නුවණින් හෝ දැක, පෙර විසූ කඳපිළිවෙල සිහි කරන නුවණින් හෝ දැක මසැසින් හෝ දැක, දිවැසින් හෝ දැක, නාමරූපය ම දැක නිත්‍ය හෙයින් සුඛ හෙයින් ආත්මහෙයින් දැනගන්නේය; ඒ ධර්මයන්ගේ ඉපදීම හෝ නැසීම හෝ ආස්වාදය හෝ ආදීනවය හෝ නිස්සරණය හෝ නො දැනගන්නේ නුයි 'දිස්වාන වා සුදස්සති තානිමෙව' යනු වේ.

කාමං බහුං පස්සතු අපපකං වා - එකාන්තයෙන් බොහෝ කොට හෝ මද කොට හෝ නාමරූපය බලනුයේ නිත්‍ය හෙයින් සුඛ හෙයින් ආත්ම හෙයින් දක්නේ නුයි 'කාමං බහුං පස්සතු අපපකං වා' යනු වේ.

න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති - 'කුසලා' යනු: බුද්ධාදි යම් කෙනෙක් තුමූ සඛන්ධයන්හි දක්ෂ වූවාහු ද ධාතූන්හි - ආයතනයන්හි - ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාදයෙහි - සතිපට්ඨානයන්හි-සම්‍යක්ප්‍රධානයන්හි - ඍද්ධිපාද-යන්හි - ඉන්ද්‍රියයන්හි - බලයන්හි - බොධ්‍යඞ්ගයන්හි - මාර්ගයෙහි - ඵලයෙහි-නිර්වාණයෙහි දක්ෂ වූවාහු ද ඒ දක්ෂයෝ පරසිත් දන්නා නුවණින් හෝ පෙරවිසූ කඳපිළිවෙල සිහි කරන නුවණින් හෝ මසැසින් හෝ දිවැසින් හෝ නාමරූප දැකීමෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය නො පවසති නො කියති නො බෙණෙති නො දක්වති නො ව්‍යවහාර කෙරෙත් නුයි 'න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"පස්සං නරෝ -පෙ- න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති"යි

18 - 16

(යමෙක් දෘෂ්ටියෙහි) පිහිටා කියන්නේ වේ ද (හෙතෙම) නො මැ සුවසේ භික්ෂුයැ හැකි වෙයි. සිතින් ගත්තා ලද දෘෂ්ටිය පෙරටු කොට හැසිරෙනුයේ යම් ශාස්තෘ ආදියක් ඇසුරු කරනුයේ එහි ශුභවාද ඇතියේ ඒ සඛකීය දෘෂ්ටියෙහි ශුද්ධිය කියන්නේ වේ ද, හෙතෙම ඒ දෘෂ්ටිය එසේ මැ දුටුයේ වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නිවිස්සවාදී න හි සුබ්බිනාසයෝති – 'සස්සතෝ ලෝකෝ ඉදමේව සච්චං මොඝමඤ්ඤද්'නති නිවිස්සවාදී, අසස්සතෝ ලෝකෝ –පෙ– නෙව හොති, න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමේව සච්චං මොඝමඤ්ඤද්'නති නිවිස්සවාදී; **න හි සුබ්බිනාසයෝති** නිවිස්සවාදී දුබ්බිනයෝ දුප්පඤ්ඤපියා[1] දුන්නිජ්ඣාපියෝ දුප්පෙක්ඛාපියෝ දුප්පඤාදියෝති – නිවිස්සවාදී න හි සුබ්බිනාසයෝ.

පඛපතිතං දිට්ඨි පුරෙක්ඛරාණෝති – ඛපතිතං පඛපතිතං අභිසඞ්ඛතං සඞ්කප්පිතං දිට්ඨිං පුරක්ඛතං කත්වා චරති, දිට්ඨිධජෝ දිට්ඨිකේතු දිට්ඨාධිපතෙය්‍යා දිට්ඨියා පරිවාරිතෝ චරතීති – පඛපතිතං දිට්ඨි පුරෙක්ඛරාණෝ.

යං නිස්සිතෝ තත්ථ සුභංවදූණෝති – 'යං නිස්සිතෝ'ති යං සත්ථාරං ඛම්මක්ඛානං ගණං දිට්ඨිං පටිපදං මඤ්ඤං නිස්සිතෝ සන්නිස්සිතෝ අල්ලීනෝ උපගතෝ අජ්ඣොසිතෝ අධිමුත්තෝති යං නිස්සිතෝ; **තත්ථාති** සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා; **සුභංවදූණෝති** සුභවාදෙ සොභනවාදෙ පණ්ඩිතවාදෙ වීරවාදෙ ඤායවාදෙ හෙතුවාදෙ ලක්ඛණවාදෙ කාරණවාදෙ ඨානවාදෙ සකාය ලද්ධියාති–යං නිස්සිතෝ තත්ථ සුභංවදූණෝ.

සුද්ධිංවදෙ තත්ථ තථදස්සාසයෝති – සුද්ධිවාදෙ විසුද්ධිවාදෙ පරිසුද්ධිවාදෙ පරියොදූතවාදෙ, අථවා සුද්ධිදස්සනෝ විසුද්ධිදස්සනෝ පරිසුද්ධිදස්සනෝ වොදූතදස්සනෝ පරියොදූතදස්සනොති සුද්ධිංවදෙ; **තත්ථාති** සකාය දිට්ඨියා සකාය ඛන්තියා සකාය රුචියා සකාය ලද්ධියා තථං තච්ඡං භූතං යාථාවං අවිපරීතන්ති අද්දස අද්දක්ඛි අපස්සි පටිවිජ්ඣීති – සුද්ධිංවදෙ තත්ථ තථදස්සා සෝ.

තෙනාහ භගවා:

"නිවිස්සවාදී න හි සුබ්බිනාසයෝ
පකපිතං දිට්ඨිපුරෙක්ඛරාණෝ,
යං නිස්සිතෝ තත්ථ සුභංවදූණෝ
සුද්ධිංවදෙ තත්ථ තථදස්සා සෝ"ති.

18 – 17

න බ්‍රාහ්මණෝ කප්පමුපෙති සඞ්ඛං
න දිට්ඨිසාරී තපි ඤාණබන්ධු,
ඤත්වා ච සෝ සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා
උපෙක්ඛති උභයන්තජාතෝ මුනෙසද.

---

1. දුප්පඤ්ඤපයෝ – ම්‍යා. ක්‍ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

නිච්ඡසවාදී න හි සුබ්බිනායෝ – 'ශාශ්වත යැ ලෝකය මේ මැ සැබෑව අන්‍යය මොඝ යැ'යි පිහිටා කියනුයේ; 'අශාශ්වත යැ ලෝකය...'සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු තෝ මැ වෙයි තෝ එන්නේ නෝ වෙයි, මේ මැ සැබෑව අන්‍යය මොඝ යැ'යි පිහිටා කියනුයේ; **න හි සුබ්බිනායෝ**– පිහිටා කියන පුද්ගල තෙම ශික්ෂාවනු දුෂ්කර යැ හඟවනු දුෂ්කර යැ විමසවනු දුෂ්කර යැ .දක්වනු දුෂ්කර යැ පහදවනු දුෂ්කර වේ නුයි 'නිච්ඡසවාදී න හි සුබ්බිනායෝ' යනු වේ.

පකප්පිතං දිට්ඨි පුරෙක්ඛාරානා – කල්පිත වූ ප්‍රකල්පිත වූ අභිසංස්කෘත වූ මොනොවට පිහිටුවන ලද දෘෂ්ටිය පෙරටු කොට හැසිරෙයි, දෘෂ්ටිය ධවජ කොට ඇතියේ දෘෂ්ටිය කෙතෙලි කොට ඇතියේ දෘෂ්ටිය අධිපති කොට ඇතියේ දෘෂ්ටියෙන් පිරිවරන ලදුයේ හැසිරේ නුයි 'පකප්පිතං දිට්ඨි– පුරෙක්ඛාරානා' යනු වේ.

යං නිස්සිතා තත්ථ සුහංවදුනා – 'යං නිස්සිතා' යනු: යම් ශාස්තෘවක්නු ධර්මාඛ්‍යානයක් ගණයක් දෘෂ්ටියක් ප්‍රතිපත්තියක් මාර්ගයක් ඇසුරු කෙළේ මොනවට ඇසුරු කෙළේ ඇලුණේ එලැඹියේ පිවිසියේ බැසගත්තේ නුයි 'යං නිස්සිතා' යනු වේ; **තත්ථ** යනු: සවකීය දෘෂ්ටියෙහි සිය කැමැත්තෙහි සිය රුචියෙහි සිය ලබ්ධියෙහි; **සුභංවදුනා** යනු: සවකීය ලබ්ධියෙහි ශූන්‍යවාද ඇතියේ ශොභනවාද – පණ්ඩිතවාද – ස්ථිරවාද– න්‍යායවාද – හේතුවාද – ලක්ෂණවාද – කාරණවාද – සථානවාද ඇතියේ නුයි 'යා නිස්සිතා තත්ථ සුභංවදුනා' යනු වේ.

සුද්ධිංවදෙ තත්ථ තථදස්සා සෝ – 'ශුද්ධිවාද ඇතියේ විශුද්ධිවාද– පරිශුද්ධිවාද – පණ්ඩරවාද – ප්‍රභාස්වරවාද ඇතියේ; හෝහොත් ශුද්ධිය දක්නේ විශුද්ධිය දක්නේ පරිශුද්ධිය දක්නේ පණ්ඩරදර්ශන ඇතියේ ප්‍රභාස්වරදර්ශන ඇතියේ නුයි – 'සුද්ධිංවදෙ' යනු වේ; **තත්ථ** යනු: සවකීය දෘෂ්ටියෙහි සවකීය ඤාණයෙහි සවකීය රුචියෙහි සවකීය ලබ්ධියෙහි සත්‍යය තත්ත්‍යය භූත යැ යාථාවත් යැ අවිපරීත යැ'යි දුටුයේයැ දක්නේ යැ දර්ශනය කෙළේ යැ ප්‍රතිවෙධ කෙළේ නුයි 'සුද්ධිං වදෙ තත්ථ තථදස්සා සෝ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"නිච්ඡසවාදී –පෙ– සුද්ධිංවදෙ තත්ථ තථදස්සා සෝ"යි.

13 – 17

ක්ෂීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ තෙමේ නුවණින් දැන තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිකලාපයට නො පැමිණෙයි. දෘෂ්ටියෙහි හැසිරෙනුයේ නො වෙයි. සමාපත්තිඤානාදියෙන් කර්‍ම තෘෂ්ණාබන්ධ ඇත්තේ නො ද වෙයි. තවද හෙතෙම පුහුදුහුල්ලන් කෙරෙන් උපන් දෙඇට දෘෂ්ටින් දැන උපෙක්ෂා කෙරෙයි. අන්‍යයෝ දුර්ව ගනිත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

න බ්‍රාහ්මණෝ කප්පමුපෙති සඞ්ඛං – 'නා'ති පටික්ඛේපෝ; **බ්‍රාහ්මණෝ**ති සත්තන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ -පෙ- අසිතෝ තාදී පවුච්චතෙ ස බ්‍රහ්මා; **කප්පා**ති දෙ කප්පා: තණ්හාකප්පෝ ච දිට්ඨිකප්පෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාකප්පෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිකප්පෝ; **සඞ්ඛා** වුච්චති ඤාණං, යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමෝහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි; **න බ්‍රාහ්මණෝ කප්පමුපෙති සඞ්ඛං**ති බ්‍රාහ්මණෝ සඞ්ඛාය ඤාණේන තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති, සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති -පෙ- යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම'න්ති සඞ්ඛාය ඤාණේන තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා තණ්හාකප්පං වා දිට්ඨිකප්පං වා නෙති, න උපෙති, න උපගච්ඡති, න ගණ්හාති, න පරාමසති, නාභිනිවිසතීති – න බ්‍රාහ්මණෝ කප්පමුපෙති සඞ්ඛං.

න දිට්ඨිසාරී නපි ඤාණබන්ධූති – තස්ස ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිප්පස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි; සෝ දිට්ඨියා න යාගච්ඡති න නිය්‍යති න ව්‍රූයහති න සංහරියති; නාපි තං දිට්ඨිගතං සාරතෝ පච්චෙති, න පච්චාගච්ඡතීති 'න දිට්ඨිසාරී;' **නපි ඤාණබන්ධූති** අට්ඨසමාපත්තී ඤාණේන වා පඤ්චාභිඤ්ඤාඤාණේන වා විජ්ජාඤාණේන වා තණ්හාබන්ධං වා දිට්ඨිබන්ධං වා න කරොති න ජනෙති න සඤ්ජනෙති න නිබ්බත්තෙතී න නිබ්බත්තෙතීති – න දිට්ඨිසාරී නපි ඤාණබන්ධු.

ඤත්වා ච යෝ සම්මුතියෝ පුථුජ්ජයානි – 'ඤත්වා'ති ඤත්වා ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා: 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති ඤත්වා ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා: 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති -පෙ- යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම'න්ති ඤත්වා ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා ති- ඤත්වා ච සෝ; **සම්මුතියෝ** වුච්චන්ති ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි දිට්ඨිසම්මුතියෝ; **පුථුජ්ජා**ති පුථුජ්ජනෙහි ජනිතා වා තා සම්මුතියොති පුථුජ්ජා, පුථු නානාජනෙහි ජනිතා වා තා සම්මුතියොති පුථුජ්ජාති - ඤත්වා ච සෝ සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා.

උපෙක්ඛති උග්ගණ්හනන්ති මඤ්ඤදීති – අඤ්ඤං තණ්හාවසෙන දිට්ඨිවසෙන ගණ්හන්තිං පරාමසන්තිං අභිනිවිසන්තිං, අරහා උපෙක්ඛති, න ගණ්හාති න පරාමසති, නාභිනිවිසතීති – උපෙක්ඛති උග්ගණ්හනන්ති මඤ්ඤදී.

තෙනාහ භගවා:

"න බ්‍රාහ්මණෝ කප්පමුපෙති සඞ්ඛං
න දිට්ඨිසාරී නපි ඤාණබන්ධු,
ඤත්වා ච යෝ සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා
උපෙක්ඛති උග්ගණ්හනන්ති මඤ්ඤදී"ති.

Free Distribution www.aathaapi.org

න බ්‍රාහ්මණෝ ඉධ පජ්ජමුපෙති සඛ්ඛං – 'න' යනු: ප්‍රතික්ඛේප යැ බ්‍රාහ්මණෝ – යම්ක ධර්‍ම කෙතකුත් බැහැර කළ බැවින් බ්‍රාහ්මණ යැ,... හේ බ්‍රාහ්මණ යැයි කියනු ලැබේ. **ඉධපජා** යනු: තෘෂ්ණාකල්ප යැ දෘෂ්ටිකල්ප යැයි කල්ප දෙකෙකි...මේ දෘෂ්ටිකල්ප යයි. **සඛ්ඛා** යයි ඥානය කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥාවක් පජානනතාවක්. .අමොහසඛ්ඛාත ධර්‍මවිචයයෙක් සම්‍යග්-දෘෂ්ටියක් වේ ද එයයි **න බ්‍රාහ්මණෝ ඉධපජමුපෙති සඛ්ඛං** – ක්ෂීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ නුවණින් දැන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට 'සියලු සංඝාරයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි 'සියලු සංඝාරයෝ දුඃඛයෝ යැ'යි...යම් කිසිවෙක් සමුදයධර්‍ම වේ නම් ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ'යි නුවණින් දැන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට තෘෂ්ණා කල්පයට හෝ දෘෂ්ටිකල්පයට හෝ නො එයි, නො පැමිණෙයි, නො ඵලැඹයි, නො ගනී, නො දැහැගනී, නො පිවිසියේ නුයි 'න බ්‍රාහ්මණෝ ඉධපජමුපෙති සඛ්ඛං' යනු වේ.

න දිට්ඨිසාරී නපි ඤාණබන්ධු – ඔහු විසින් දෙසැට දිට්ඨගතයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු ය, සිඳින ලද්දාහු ය, සංහිඳුවන ලද්දාහු ය, දුරලන ලද්දාහු ය, උපතට නොහැදුසු කරන ලද්දාහු ය, නුවණගින්නෙන් දවන ලද්දාහු ය; හෙතෙම දෘෂ්ටිය විසින් නො යවනු ලැබෙයි, නො නියනු ලැබෙයි, නො වහනු ලැබෙයි, නො හරිනු ලැබෙයි; ඒ දෘෂ්ටිගතය සාරගෙයින් නො ද දැහැගනී, නො පැමිණේ නුයි-'න දිට්ඨිසාරී' යනු වේ. **න පි ඤාණබන්ධු**– අෂ්ටසමාපත්තිඥානයන් හෝ පඤ්චාභිඥාඥානයෙන් හෝ මිත්‍යාඥානයෙන් හෝ තෘෂ්ණාබන්ධය හෝ දෘෂ්ටිබන්ධය හෝ නො කෙරෙයි, නො දනවයි, නූපදවයි නො නිපදවයි, අතිශයින් නූපදවා නුයි 'න දිට්ඨිසාරී න'පි ඤාණබන්ධු' යනු වේ.

ඤත්වා ච සෝ සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා – 'ඤත්වා' යනු: දැන, දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට, සියලු සංඝාරයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි දැන දැනගෙන තුලනය – තීරණය-විභාවනය කොට විහුන කොට, 'සියලු සංඝාරයෝ දුඃඛයෝ යැ'යි...යම් කිසි සමුදයධර්‍මයෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ'යි දැන දැන ගෙන තුලනය – තීරණය – විභාවනය කොට විහුන කොට නුයි 'ඤත්වා ච සෝ' යනු වේ; **සම්මුතියෝ'යි** දෙසැට දිට්ඨගතයෝ දෘෂ්ටිසම්මතීහු කියනු ලැබෙත්; **පුථුජ්ජා** යනු: ඒ සම්මතීනු පුහුදුනුවන් විසින් උපදවන ලද්දාහු නුයි 'පුථුජ්ජා' යනු වේ, ඒ සම්මතීහු බොහෝ වූ නානා ජනයන් විසින් උපදවන ලද්දාහු නුයි හෝ 'පුථුජ්ජා' නම් වෙත් නුයි 'ඤත්වා ච සෝ සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා' යනු වේ.

උපෙක්ඛති උභයන්තානි මඤ්ඤතී – අන්‍යයෝ තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් ගනිති, දැහැගනිති, පිවිසෙත්; රහත් තෙම උපෙක්ෂා කෙරෙයි නො ගනී නො දැහැගනී නො පිවිසේ නුයි 'උපෙක්ඛති උභයන්තානි මඤ්ඤතී, යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"න බ්‍රාහ්මණෝ -පෙ- උභයන්තානි මඤ්ඤතී"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

18 - 18

විසජ්ජ ගන්ථානි මුනීධ ලොකෙ
විවාදජාතෙසු න වග්ගසාරී,
සන්තෝ අසන්තෙසු උපෙක්ඛකෝ සෝ
අනුස්සයෝ උග්ඝටිතන්ති මඤ්ඤෙ.

විසජ්ජ ගන්ථානි මුනීධ ලොකෙති – 'ගන්ථා'ති චත්තාරෝ ගන්ථා: අභිජ්ඣා කායගන්ථෝ, බ්‍යාපාදෝ කායගන්ථෝ, සීලබ්බතපරාමාසෝ කායගන්ථෝ, ඉදංසච්චාභිනිවෙසෝ කායගන්ථෝ, අත්තනෝ දිට්ඨියා රාගෝ අභිජ්ඣා කායගන්ථෝ, පරවාදෙසු ආඝාතෝ අප්පච්චයෝ බ්‍යාපාදෝ කායගන්ථෝ, අත්තනෝ සීලං වා වතං වා සීලබ්බතං වා පරාමසති සීලබ්බතපරාමාසෝ කායගන්ථෝ, අත්තනෝ දිට්ඨි ඉදංසච්චාභිනිවෙසෝ කායගන්ථෝ, **විසජ්ජා**ති ගන්ථෙ වොස්සජ්ජිත්වා වා විසජ්ජ; අථවා ගන්ථෙ ගථිතෙ ගන්ථිතෙ බද්ධෙ[1] විබද්ධෙ[1] ආබද්ධෙ[1] ලග්ගෙ ලග්ගිතෙ පළිබුද්ධෙ බන්ධනෙ ඡොටෙත්වා වා විසජ්ජ; යථා වග්ගං වා රථං වා සකටං වා සන්දමානිකං වා සජ්ජං විසජ්ජං කරොන්ති විකොපෙන්ති, එවමෙවං ගන්ථෙ වොස්සජ්ජිත්වා වා විසජ්ජ; අථවා ගන්ථෙ ගථිතෙ ගන්ථිතෙ බද්ධෙ විබද්ධෙ ආබද්ධෙ ලග්ගෙ ලග්ගිතෙ පළිබුද්ධෙ[2] බන්ධනෙ ඡොටෙත්වා වා විසජ්ජ; **මුනී**ති මොනං වුච්චති ඤාණං -පෙ- සඞ්ගජාලමතිවත්ත සෝ මුනි; **ඉධා**ති ඉමිස්සා දිට්ඨියා -පෙ- ඉමස්මිං මනුස්සලොකෙති - **විසජ්ජ ගන්ථානි මුනීධ ලොකෙ**.

විවාදජාතෙසු න වග්ගසාරීති – විවාදෙ ජාතෙ සඤ්ජාතෙ නිබ්බත්තෙ අභිනිබ්බත්තෙ පාතුභූතෙ[3] ඡන්දාගතිං ගච්ඡන්තෙසු දොසාගතිං ගච්ඡන්තෙසු භයාගතිං ගච්ඡන්තෙසු මොහාගතිං ගච්ඡන්තෙසු න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න රාගවසෙන ගච්ඡති, න දොසවසෙන ගච්ඡති, න මොහවසෙන ගච්ඡති, න මානවසෙන ගච්ඡති, න දිට්ඨිවසෙන ගච්ඡති, න උද්ධච්චවසෙන ගච්ඡති, න විචිකිච්ඡාවසෙන ගච්ඡති, න අනුසයවසෙන ගච්ඡති, න වග්ගෙහි ධම්මෙහි යාගයි නීයති වුය්හති සංහරීයතීති – විවාදජාතෙසු න වග්ගසාරී.

සන්තෝ අසන්තෙසු උපෙක්ඛකෝ සෝති – 'සන්තෝ'ති රාගස්ස සන්තත්තා සන්තෝ; දොසස්ස සන්තත්තා සන්තෝ, මොහස්ස සන්තත්තා සන්තෝ -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං සන්තත්තා සමිතත්තා වූපසමිතත්තා විජ්ඣාතත්තා නිබ්බුතත්තා පටිප්පස්සද්ධත්තා සන්තෝ උපසන්තෝ වූපසන්තෝ නිබ්බුතෝ පටිප්පස්සද්ධොති – සන්තෝ **අසන්තෙසූ**ති අසන්තෙසු අනුපසන්තෙසු අවූපසන්තෙසු අනිබ්බුතෙසු අප්පටිප්පස්සද්ධෙසූති – සන්තෝ අසන්තෙසූ; **උපෙක්ඛකෝ සෝ**ති අරහා ඡළඞ්ගුපෙක්ඛාය සමන්නාගතෝ: චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙව සුමනෝ හොති, න දුම්මනෝ, උපෙක්ඛකෝ විහරති සතෝ සම්පජානෝ, සොතෙන සද්දං සුත්වා -පෙ- කාලං කඞ්ඛති භාවිතත්තෝ[4] සුදන්තොති – සන්තෝ අස්ස භාගස්ස උපෙක්ඛකෝ සෝ.

---

1. බන්ධෙ - ම්‍යා. PTS. 2. පළිබුන්ධෙ - සී.මූ.II.
3. විවාදජාතෙසු පාතුභූතෙසු - ස්‍යා. PTS. 4. භාවිතත්තෝ - සී.මූ.II. මනුප. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

13 - 18

ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම මේලොව වැ චතුර්විධ ග්‍රන්ථයන් හැරපියා හවගත් විවාද ඇතියන් අතුරෙහි (ඡන්දදින්) වශී ව නො හැසිරෙනුයේ අශාන්තයන් අතුරෙහි ශාන්ත වූයේ උපෙක්ෂායෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි, හෙතෙම දූස-ණ රහිත වෙයි, අන්‍යයෝ (තාෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින්) දූෂිව ගනිත්.

විසජ්ජ ගන්‍ථානි මුනිඛ ලොකෙ – 'ගන්‍ථා' යනු: සතර ග්‍රන්ථ කෙනෙකි. අභිධ්‍යාකායග්‍රන්ථ යැ, ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථ යැ, ශීලව්‍රතපරාමර්ශීකායග්‍රන්ථ යැ ඉදම්සත්‍යාභිනිවේශකායග්‍රන්ථ යැයි; තමාගේ දෘෂ්ටියෙහි රාගය අභිධ්‍යාකාය ග්‍රන්ථ යැ, පරවාදයන්හි කෝපය නො සතුටු ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථ යැ, තමා ගේ ශීලය හෝ ව්‍රතය නෝ ශීලව්‍රතය හෝ දූෂිව ගනී, (මේ) ශීලව්‍රත පරාමර්ශීකායග්‍රන්ථ යැ, තමාගේ දෘෂ්ටිය ඉදම්සත්‍යාභිනිවේශකායග්‍රන්ථ යයි. **විසජ්ජ** යනු: ග්‍රන්ථයන් පරිත්‍යාග කොට හෝ 'විසජ්ජ' යනු වේ. නොහොත් ග්‍රන්ථයන් ග්‍රථිත වූවන් ග්‍රන්ථිත වූවන් බදනා ලදුවන් වෙසෙසින් බඳනා ලදුවන් භාන්පසින් බඳනා ලදුවන් ලග්න වූවන් ලග්නිත වූවන් භාන්පසින් බැඳුණවුන් කෙලෙසබන්ධනයන් පොළාපියා හෝ හැරදමා; යම් සේ ගමනට සැරසූ දෙලොවක් හෝ රියක් හෝ ගැලක් හෝ යානයක් හෝ විසුරුවත් ද, කුණු කෙරෙත් ද, එසෙයින් ම ග්‍රන්ථයන් පරිත්‍යාග කොට හෝ හැරපියා නොහොත් ග්‍රන්ථයන් ග්‍රථිත – ග්‍රන්ථිත – බද්ධ – විබද්ධ – ආබද්ධ – ලග්න – ලග්නිත – පරිබද්ධ වූවන් කෙලෙසබන්ධනයන් පොළාපියා හෝ හැරදමා; **මුනි** යනු: 'මෞන'යි ඤාණය කියනු ලැබෙයි; **ඉඛ** යනු: මේ දෘෂ්ටියෙහි... මේ මිනිස්ලොවැ නුයි **'විසජ්ජ ගන්‍ථානි මුනීඛ ලොකෙ'** යනු වේ.

විවාදජාතෙසු න වඤ්ඣසෑරී – විවාදයක් උපන් කල්හි හවගත් කල්හි නිපන් කල්හි වෙසෙසින් නිපන් කල්හි පහළ වූ කල්හි (අන්‍යයන්) ඡන්දයෙන් අගතියට යන කල්හි දොෂයෙන් අගතියට යන කල්හි භයින් අගතියට යන කල්හි මෝහයෙන් අගතියට යන කල්හි, ඡන්දගතියට නො යෙයි, දොෂාගතියට නො යෙයි, භයාගතියට නො යෙයි, මෝහාගති යට නො යෙයි, රාගවශයෙන් නො යෙයි, දොෂවශයෙන් – භයවශයෙන්– මොහවශයෙන් – මානවශයෙන් – දෘෂ්ටිවශයෙන් – ඖද්ධත්‍යවශයෙන්– විචිකිත්සා වශයෙන් – අනුශයවශයෙන් නො යෙයි; වශී වූ ධර්මයන් විසින් නො යවනු ලැබෙයි, නො පමුණුවනු ලැබෙයි, නො වහනු ලැබෙයි , නො හරිනු ලැබේ නුයි **'විවාදජාතෙසු න වඤ්ඣසෑරී'** යනු වේ.

යෙනෙතා අසමෙතෙසු උපෙක්ඛකෙතා සෝ – **'යෙනෙතා'** යනු: රාගය සත්හිඳුවන ලද හෙයින් ශාන්ත යැ, දොෂය ශාන්ත වන බැවින් ශාන්ත යැ, මෝහය ශාන්ත වන බැවින් ශාන්ත යැ...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ශාන්ත වන බැවින් ශමිත වන බැවින් ව්‍යුපශමිත වන බැවින් දවන ලද වන බැවින් නිවන ලද වන බැවින් විගත වන බැවින් දුරලන ලද වන බැවින් ශාන්ත යැ උපශාන්ත යැ ව්‍යුපශාන්ත යැ නිර්‍වෘත යැ දුරලන ලද්දේ නුයි **'යෙනෙතා'** යනු වේ. **–අසමෙතෙසු** අශාන්තයන් අතුරෙහි අනුප-ශාන්තයන් – අව්‍යුපශාන්තයන් – නො නිවුණුවුන් (කෙලෙස්) නො දුරලන ලදුවන් අතුරෙහි නුයි **'යෙනෙතා අසමෙතෙසු'** යනු වේ **උපෙක්ඛකෙතා සෝ**– රහත් තෙමේ ඡඩඞ්ගොපෙක්ෂායෙන් සමන්විත වූයේ යැ; ඇසින් රූපයක් දැක නොමැ සතුටු සිත් ඇතියේ වෙයි, නො සතුටු සිත් ඇතියේ නො වෙයි, උපෙක්ෂා ඇතියේ සිහි ඇතියේ නුවණැතියේ වෙසෙයි; කණින් ශබ්දයක් අසා...ඝාණයෙන් ආඝ්‍රාණ කොට හෝ ජිව්හාවෙන් රස විඳ හෝ කයින් ස්පර්ශ කොට හෝ සිතින් ධර්මාරම්මණයක් දැන සතුටු සිත් ඇතියේ වෙයි, නො සතුටු සිත් ඇතියේ නො වෙයි, උපෙක්ෂා ඇතියේ සිහි ඇතියේ නුවණැතියේ වෙසෙයි; කණින් ශබ්දයක් අසා...ඝාණයෙන් ආඝ්‍රාණ කොට හෝ ජිව්හාවෙන් රස විඳ හෝ කයින් ස්පර්ශ කොට හෝ සිතින් ධර්මාරම්මණයක් දැන සතුටු සිත් ඇතියේ මෛත්‍රාවට දැමුණේ මරණකාලය අපෙක්ෂා කෙරේ නුයි **'යෙනෙතා අසමෙතෙසු උපෙක්ඛකෙතා සෝ'** යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අනුගහෙසෝ උගහණහන්ති මඤ්ඤන්ති – අඤ්ඤං තණ්හාවසෙන දිට්ඨිවසෙන ගණ්හන්ති[1] පරාමසන්ති අභිනිවිසන්ති, අරහා උපෙක්ඛකෝ න ගණ්හාති න පරාමසති නාභිනිවිසතීති – අනුගහෙසෝ උගහණහන්ති මඤ්ඤන්ති.

තෙනාහ භගවා:

"විසජ්ජ ගන්ථානි මුනීධ ලොකෙ
විවාදජාතෙසු න වග්ගසාරී,
සන්තෝ අසන්තෙසු උපෙක්ඛකෝ සෝ
අනුගහෙසෝ උගහණහන්ති මඤ්ඤේ"ති

18 - 19

පුබ්බාසවෙ හිත්වා නවෙ අකුබ්බං
න ඡන්දගූ නොපි නිවිස්සවාදී,
ස විප්පමුත්තෝ දිට්ඨිගතෙහි ධීරෝ
න ලිප්පති[2] ලොකෙ අනත්තගරහී.

පුබ්බාසවෙ හිත්වා නවෙ අකුබ්බන්ති – පුබ්බාසවා වුච්චන්ති අතීතා රූපවෙදනාසඤ්ඤාසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණා, අතීතෙ සඞ්ඛාරෙ ආරබ්භ යෙ කිලෙසා උප්පජ්ජෙය්යුං, තෙ කිලෙසෙ හිත්වා චජිත්වා පරිච්චජිත්වා පජහිත්වා විනොදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වාති – පුබ්බාසවෙ හිත්වා; **නවෙ අකුබ්බන්ති** 'නවා" වුච්චන්ති පච්චුප්පන්නා රූපවෙදනාසඤ්ඤාසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණා, පච්චුප්පන්නෙ සඞ්ඛාරෙ ආරබ්භ ඡන්දං අකුබ්බමානෝ පෙමං අකුබ්බමානෝ රාගං අකුබ්බමානෝ අජ්ඣොසානං අකුබ්බමානෝ අගධිතං අකුබ්බමානෝ අනභිනිබ්බත්තයමානෝති – පුබ්බාසවෙ හිත්වා නවෙ අකුබ්බං.

න ඡන්දගූ නොපි නිවිස්සවාදීති – න ඡන්දගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න රාගවසෙන ගච්ඡති, න දොසවසෙන ගච්ඡති, න මොහවසෙන ගච්ඡති, න මානවසෙන ගච්ඡති, න දිට්ඨිවසෙන ගච්ඡති, න උද්ධච්චවසෙන ගච්ඡති, න විචිකිච්ඡාවසෙන ගච්ඡති, න අනුසයවසෙන ගච්ඡති, න වග්ගෙසු ධම්මෙසු යාගතිං නියාගතිං වුය්හති න සංහරීයතීති – න ඡන්දගූ; **නොපි නිවිස්සවාදීති** 'සස්සතෝ ලොකෝ ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්'ති න තිට්ඨති න වාදං පතිට්ඨාපෙති – පෙ – නෙව හොති න න හොති තථාගතෝ පරම්මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්'ති න තිට්ඨති න වාදං පතිට්ඨාපෙතීති – න ඡන්දගූ නොපි නිවිස්සවාදී.

ස විප්පමුත්තෝ දිට්ඨිගතෙහි ධීරොති – තස්ස ද්වාසට්ඨිදිට්ඨිගතානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිප්පස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි; සො දිට්ඨිගතෙහි විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරති; ධීරොති ධීරෝ පණ්ඩිතෝ පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මෙධාවීති – ස විප්පමුත්තෝ දිට්ඨිගතෙහි ධීරෝ.

---

1. ගණ්හන්තෙ - සී. Il. 2. ලිම්පති සී. Il. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

අනුඤ්ඤාතා උඤ්ඤණ්හායී මඤ්ඤේ – අන්‍යයෝ තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් ගනියි, දැඟැගනියි, පිවිස ගනියි; රහත් තෙම උපේක්ෂා කෙරෙයි, හෝ ගනී නො දැඟැගනී නො පිවිසේ නුයි 'අනුඤ්ඤාතෝ උඤ්ඤණ්හායී මඤ්ඤේ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"**විසජ්ජ ගන්ථානි** -පෙ- **උඤ්ඤණ්හතියි මඤ්ඤේ**"යි.

18 – 19

ඉක්මැඟිය (රූපාදීන් අරබයා උපන් කාමාදි) ආස්‍රවයන් හැර වර්තමාන (රූපාදිය අරබයා උපදනා) ආස්‍රවයන් නො කරන්නාවූ ඡඤදි වසයෙන් අගතියට නො යන්නා වූ නො ද දෘෂ්ටියෙහි පිහිටා කියන්නා වූ දෘෂ්ටිගතයන් ගෙන් වෙනසින් මිදුණා වූ ධීර වූ ඒ ක්ෂීණාස්‍රව තෙම (කෘතාකෘතවශයෙන්) තම හට නො ගරහනු යේ ලොවැ (තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි) විසින් නො ඇලෙන්නේ යි.

පුබ්බාසවෙ හිත්වා නවෙ අකුබ්බං –'පුබ්බාසවා'යි ඉක්මැඟිය රූපවේදනා සඤ්ඤාසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණයෝ කියනු ලැබෙති, අතීත සංස්කාරයන් අරබයා යම් කෙලෙස් කෙනෙක් උපදනාහු නම්, ඒ කෙලෙසුන් හැර ත්‍යාග කොට පරිත්‍යාග කොට දුරු කොට බැහැර කොට විනතාභාව කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'පුබ්බාසවෙ හිත්වා' යනු වේ. **නවෙ අකුබ්බං** 'නවා'යි වර්තමාන රූපවේදනාසඤ්ඤාසඞ්ඛාරවිඤ්ඤාණයෝ කියනු ලැබෙති; වර්තමාන සංස්කාරයන් ඇරබ ඡන්දය නො කරනුයේ ප්‍රේමය නො කරනුයේ රාගය නො කරනුයේ නො දනවනුයේ මැනවින් නො දනවනුයේ හෝ නිප්‍රවනුයේ නූපදවනුයේ නුයි 'පුබ්බාසවෙ හිත්වා නවෙ අකුබ්බං' යනු වේ.

න ඡන්දගූ නොපි නිවිස්සවාදී – ඡන්දයෙන් අගතියට නො යයි, දොෂයෙන් අගතියට නො යයි, භයින් අගතියට නො යයි, මොහයෙන් අගතියට නො යයි, රාගවශයෙන් නො පැමිණෙයි, දොෂවශයෙන්– මොහවශයෙන් – මානවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් – ඖදධත්‍ය – වශයෙන්– විචිකිතසාවශයෙන් – අනුනයවශයෙන් නො යයි, වශී වූ ධර්මයන්ගෙන් නො යවිනු ලැබයි, නො පමුණුවනු ලැබෙයි, නො වහනු ලැබෙයි, නො හරිනු ලැබේ නුයි 'න ඡන්දගූ' යනු වේ. **නොපි නිවිස්සවාදී** 'ශාශ්වත යැ ලොකය මේ මැ සැබැව, අන්‍යය මොෂ යැ'යි නො පිහිටා කියනුයේ... සත්ත්ව තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබෑව, අන්‍යය මෝෂ යැ'යි නො පිහිටා කියනුයේ නුයි 'න ඡන්දගූ නොපි නිවිස්සවාදී' යනු වේ.

ස වේ විපමුඤ්චතෙධ දිට්ඨිගතෙහි ධීරෝ – ඔහු විසින් අවාඡඡිදෘෂ්ටිගතයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහුය, සිඳින ලද්දාහුය, සන්ධිබිදුවන ලද්දාහුය දුරලන ලද්දාහුය උපතට නුසුදුසු කරන ලද්දාහුය, නුවණැතින්නෙත් දවන ලද්දාහුය, හෙළෙහම දෘෂ්ටිගතයන් ගෙන් වෙනසින් මිදුණේ වෙන් වූයේ විගතමයභාව කළ හිතින් යුක්ත ව වෙනසයි. **ධීරෝ** යනු: ධීර වූයේ පණ්ඩිත වූයේ ප්‍රඥාවන් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැතියේ විමංසනප්‍රඥ ඇතියේ තීරණප්‍රඥ ඇතියේ නුයි 'ස වේ විපමුඤ්චතෙධ දිට්ඨිගතෙහි ධීරෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න ලිප්පති[1] ලොකෙ අනත්තගරහීති – 'ලෙපා'ති දෙ ලෙපා: තණ්හාලෙපෝ ච දිට්ඨිලෙපෝ ච -පෙ- අයං තණ්හාලෙපෝ -පෙ- අයං දිට්ඨිලෙපෝ; තස්ස තණ්හා ලෙපෝ පහීනෝ දිට්ඨිලෙපෝ පටිනිස්සට්ඨෝ; තණ්හාලෙපස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිලෙපස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා අනුපලිත්තෝ අපායලොකෙ න ලිප්පති; මනුස්සලොකෙ න ලිප්පති; දෙවලොකෙ න ලිප්පති; ඛන්ධලොකෙ න ලිප්පති; ධාතුලොකෙ න ලිප්පති; ආයතන-ලොකෙ න ලිප්පති; න සංලිප්පති, න උපලිප්පති, අලිත්තෝ අසංලිත්තෝ අනුපලිත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරි-යාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති – න ලිප්පති ලොකෙ, **අනත්තගරහීති** දීහි කාරණෙහි අත්තානං ගරහති: කතත්තා ච අකතත්තා ච. කථං කතත්තා ච අකතත්තා ච අත්තානං ගරහති? කතං මෙ කායදුච්චරිතං අකතං මෙ කායසුචරිතන්ති අත්තානං ගරහති. කතං මෙ වචීදුච්චරිතං-කතං මෙ මනොදුච්චරිතං – කතෝ මෙ පාණාතිපාතෝ -පෙ- කතා මෙ මිච්ඡාදිට්ඨි අකතා මෙ සම්මාදිට්ඨීති අත්තානං ගරහති. එවං කතත්තා ච අකතත්තා ච අත්තානං ගරහති. අථවා සීලෙසුම්හි න පරිපූරකාරීති අත්තානං ගරහති. ඉන්ද්‍රියෙසුම්හි අගුත්තද්වාරොති-භොජනෙම්හි අමත්තඤ්ඤූති ජාගරියම්හි අනනුයුත්තෝතෝති – න සතිසම්පජඤ්ඤෙනම්හි සමන්නාගතොති-අභාවිතා මෙ චත්තාරෝ සතිපට්ඨානාති – අභාවිතා මෙ චත්තාරෝ සම්මප-ධානාති – අභාවිතා මෙ චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදාති – අභාවිතානි මෙ පඤ්චින්ද්‍රි-යානීති – අභාවිතානි මෙ පඤ්ච බලානීති – අභාවිතා මෙ සත්ත බොජ්ඣඞ්ගාති – අභාවිතො මෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති – දුක්ඛා මෙ අපරිඤ්ඤාතාති – දුක්ඛසමුදයෝ මෙ අපහීනොති – මග්ගා මෙ අභාවිතොති – නිරොධෝ මෙ අසච්ඡිකතොති අත්තානං ගරහති එවං කතත්තා ච අකතත්තා ච අත්තානං ගරහති. එවං අත්තගරහී කතං[2] කම්මං අකුබ්බමානෝ අජ්ඣයමානෝ අසඤ්ඤතයමානෝ අනභිනිබ්බත්තයමානෝ අනභිනිබ්බත්තයමානෝ අනත්තගරහීති – න ලිප්පති[1] ලොකෙ අනත්තගරහී.

තෙනාහ භගවා:

"පුබ්බාසවෙ හිත්වා නවෙ අකුබ්බං
න ඡන්දගූ නොපි නිවිස්සවාදී,
ස විප්පමුත්තෝ දිට්ඨිගතෙහි ධීරෝ
න ලිප්පති[1] ලොකෙ අනත්තගරහී"ති.

18 – 20

ස සබ්බධම්මෙසු විසෙනිභූතෝ
යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා,
ස පඤ්ඤාවරෝ මුනි විප්පමුත්තෝ
න කප්පියො නූපරතෝ න පඤ්ඤෝ (ඉති භගවා.)

1. ලිම්පති - සීමු II. PTS. 2. අත්තගරහි තයිදං - සීමු. II. PTS

Free Distribution www.aathaapi.org

න ලිප්පති ලොකෙන අනත්තගරහී – 'ලෙප' නම්: තෘෂ්ණාලෙපය ද දෘෂ්ටිලෙපය දැයි ලෙපයෝ දෙදෙනෙකි:...මේ දෘෂ්ටිලෙපයයි; ඔහු විසින් තෘෂ්ණාලෙපය ප්‍රහීණ යෑ, දෘෂ්ටිලෙපය දුරලන ලද, තෘෂ්ණාලෙපය ප්‍රහීණ බැඳින් දෘෂ්ටිලෙපය දුරලූ බැවින් නො ඇලුණේ අපායලෝකයෙහි නො ඇලෙයි, මනුස්ලොව නො ඇලෙයි, දෙවලොව නො ඇලෙයි, සකලලෝකයෙහි නො ඇලෙයි, ධාතුලෝකයෙහි නො ඇලෙයි, ආයතනලෝකයෙහි නො ඇලෙයි, නො තැවෙරෙයි, හත්පසින් නො ඇලෙයි, නො ඇලුණේ නො වැකුණේ නො තැවෙරුණේ තික්මුණේ නික්මැගියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විමර්යාදීකෘත සිතින් යුක්ත ව වෙසේ හුයි 'න ලිප්පති ලොකෙ' යනු වේ. **අනත්තගරහී** – දෙ කරුණෙකින් තම හට ගරහයි: කල හෙයින් හා නො කල හෙයින් හා යැ; කිසෙයින් කල හෙයින් හා නො කල හෙයින් හා තමහට ගරහා ද යත්? 'මා විසින් කායදුශ්චරිතය කරන ලද, කායසුචරිතය නො කරන ලද්දැ'යි තමහට ගරහයි, මා විසින් වාග්දුශ්චරිතය කරන ලද...මා විසින් මනොදුශ්චරිතය කරන ලද... මා විසින් ප්‍රාණවධ කරන ලද...මා විසින් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය කරන ලද... මා විසින් සම්‍යග්දෘෂ්ටිය නො කරන ලද්දැ'යි තම හට ගරහයි, මේසේ කල හෙයින් හා නො කල හෙයින් හා තම හට ගරහයි; නොහොත් 'ශීලයෙහි පරිපූරකාරී නො වූයෙමි තම හට ගරහයි, ඉන්ද්‍රියයන්හි පිහූ දෙර ඇතිවයෙමි නො වීමි... බොජ්ඣන්හි පමණ දතුයෙමි නො වීමි... නිදි දුරු කිරීමෙහි නො යෙදුසෙමි වීමි... සිහිනුවණින් සමන්විත වූයෙමි නො වීමි... මා විසින් සතර සතිපට්ඨානයෝ නො වඩන ලදහ'යි– සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ නො වඩන ලදහ'යි - සතර ඍද්ධිපාදයෝ නො වඩන ලදහ'යි– පඤ්චේන්ද්‍රියයෝ නො වඩන ලදහ'යි– පඤ්චබලයෝ නො වඩන ලදහයි – සප්තබොධ්‍යඞ්ගයෝ නො වඩන ලදහයි – ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය නො වඩන ලදැයි – දුඃඛසත්‍යය මා විසින් අපරිඥාත යැ යි – දුඃඛසමුදය මා විසින් අප්‍රහීණ යැයි – මාර්ගය මා විසින් අභාවිත යැ යි- නිරෝධය මා විසින් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කරන ලදැයි නම හට ගරහයි; මෙසේ කල හෙයින් ද නො කල හෙයින් ද තම හට ගරහයි, මේසේ තම හට ගරහන සුලු වෙයි. ඒ මේබඳු කර්මය නො කරනුයේ නො දනවනුයේ නූපදවනුයේ නො නිපදවනුයේ නො පහළ කරනුයේ තමහට නො ගරහනුයේ 'න ලිප්පති ලොකෙ අනත්තගරහී' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සුඛිතාසව භික්ඛා -පෙ- න ලිප්පති ලොකෙ අනත්තගරහී"යි.

18 - 20

ඒ ක්ෂීණාස්‍රව තෙම යම් කිසි රූපාලම්බනයෙක් හෝ ශබ්දාලම්බන යෙක් හෝ ගන්ධරස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බනයෙක් හෝ (ධර්මාලම්බනයෙක හෝ වේ ද) ඒ සර්වධර්මයන්හි මරණයෙන් වතසා සිටියේ වෙයි. ඒ රහත් තෙම බහාතැබූ බර ඇතිවයේ (කෙලෙසුන් කෙරෙන්) වෙසෙසින් මිදුණේ තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි කල්පය නො කෙරෙයි, උපරති සහිත ද නො වෙයි. තෘෂ්ණා රහිත වූයේත් වේ. (බුදුහු මේසේ වදාළ සේකි.)

Free Distribution www.aathaapi.org

ය සබ්බඛෙම්මසු විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං-
වාති – සෙනා දුච්චරිතා මාරසෙනා, කායදුච්චරිතං මාරසෙනා, වචීදුච්චරිතං මාරසෙනා, මනොදුච්චරිතා මාරසෙනා, රාගෝ දෝසෝ මෝහෝ යාවතා අකුසලාභිසඞ්ඛාරා මාරසෙනා.

වුත්තම්පි හෙතං භගවතා:

1. "කාමා තෙ පඨමා සෙනා දුතියාඅරති[1] වුච්චති,
තතියා ඛුප්පිපාසා තෙ චතුත්ථී තණ්හා පවුච්චති.

2. පඤ්චමී[2] ථීනමිද්ධං තෙ ඡට්ඨා භීරූ පවුච්චති,
සත්තමී විචිකිච්ඡා තෙ මක්ඛඨං ථම්භෝ තෙ අට්ඨමා.[3]

3. ලාභෝ සිලෝකෝ සක්කාරෝ මිච්ඡාලද්ධෝ ච යෝ යසෝ,
යෝ චත්තානං සමුක්කංසෙ පරෙ ච අවජානති.

4. එසා නමුචි තෙ සෙනා කණ්හස්සාභිපහාරිණී,
න නං අසූරෝ ජිනාති ජිත්වා[4] ච ලභතෙ සුඛ"න්ති.[a]

යතෝ චතූහි අරියමග්ගෙහි සබ්බා ච මාරසෙනා සබ්බෙ ච පටිසඤ්ඤිකරා කිලෙසා ජිතා ච පරාජිතා ච භග්ගා විපලුග්ගා[5] පරම්මුඛා, සෝ වුච්චති **විසෙනිභූතෝ**, සෝ දිට්ඨෙ විසෙනීභූතෝ සුතෙ මුතෙ විඤ්ඤාතෙ විසෙනීභූතොති – **ය සබ්බඛෙම්මසු විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා.**

ය පනාහාරෙසු මුනි විපමුත්තොති – 'හාරෝ'ති තයෝ හාරා ඛන්ධාහාරෝ කිලෙසාහාරෝ අභිසඞ්ඛාරාහාරෝ; කතමෝ ඛන්ධාහාරෝ? පටිසන්ධියා රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, අයං ඛන්ධාහාරෝ. කතමෝ කිලෙසාහාරෝ? රාගෝ දෝසෝ මෝහෝ -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා, අයං කිලෙසාහාරෝ. කතමෝ අභිසඞ්ඛාරාහාරෝ? පුඤ්ඤූපගා අභිසඞ්ඛාරා අපුඤ්ඤූපගා අභිසඞ්ඛාරා ආනෙඤ්ජූපගා අභිසඞ්ඛාරා, අයං අභිසඞ්ඛාරාහාරෝ. යථා ඛන්ධාහාරෝ ච කිලෙසාහාරෝ ච අභිසඞ්ඛාරාහාරෝ ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා; සෝ වුච්චති **පනාහාරෝ** පතිතාහාරෝ ඔරොපිතාහාරෝ සමොරොපිතාහාරෝ නික්ඛිත්තාහාරෝ පටිප්පස්සද්ධාහාරෝ.

1. දුතියා රති – කත්ථචි. පඤ්චමී – සීමු. II. ඉත්‍යං. PTS.
3. අට්ඨමී – සීමු. II. ඉත්‍යං. PTS. 4. ජෙත්වා – PTS.
5. විපලුත්තා – සීමු. II. PTS. a. සුත්තනිපාත – පබ්බජ්ජසුත්ත

Free Distribution www.aathaapi.org

ස සබ්බඛමෙමසූ විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා 'සෙනා'යි මාරසෙන්ත් කියනු ලැබෙයි, කායදුශ්චරිතය මාරසෙනා යැ, වාග්දුශ්චරිතය - මනොදුශ්චරිතය මාරසෙනා යැ, රාගය දොෂය මොහය ක්‍රොධය උපනාහය මකුබව යුගග්‍රාහය ඉර්ෂ්‍යාය මාත්සර්‍යය මායාව ශාඨ්‍යව තදබව කරණුහකරියකරණය මානය අතිමානය මදය ප්‍රමාදය සියලු කෙලෙස් සියලු දුසිරිත් සියලු දරථයෝ සියලු පරිදාහයෝ සියලු සන්තාපයෝ සියලු අකුසලාභිසංස්කාරයෝ මාරසෙනා යි.

මේ වදුරන ලද මැය, භාග්‍යවතුන් විසින්:

1. කාමයෝ තාගේ පළමුවැනි සෙනාව යැ, දෙවැන්නී අරති යයි කියනු ලබයි, සාපවස් දෙක තාගේ තෙවැනි සෙනාව යැ, සිවුවැන්නී තණ්හාව යයි කියනු ලබයි.

2. පිනමිදුධය තාගේ පස්වැනි සෙනාව යැ, සවැන්නී කියපුලු බව යයි කියනු ලබයි, විචිකිත්සාව ත.ගේ සත්වැනි සෙනාව යැ, මකුබව හා තදබව තාගේ අටවැනි සෙනාවයි.

3. ලාභය ප්‍රශංසාවය සත්කාරය හා ශ්ලෝකයෙන් ලද යශස ද (නව වැනි වෙයි) යමෙකු ත් තමා උසස් කරන්නේ පරහට අවඥත් කෙරේ ද, (එය දසවැනි වේ.)

4. අන්තකය, කෘෂ්ණධර්මයෙන් සමන්විත වූ තාගේ තෙල (දසවිධ) සෙනා තොමෝ මහාඛඛුණන් පෙළන්නී වෙයි, අසුර වූ පුරුෂ තෙම ඒ මරසෙනඟ නො දිනයි, යළි (සූර තෙමේ) ජයග්‍රහණය කොට මඟපලසුව ලබා'යයි.

යම් හෙයකින් සතර ආයතීමාඝීයෙන් සියලු මරසෙනඟත් සියලු ප්‍රතිපක්ෂකර ක්ලෙශයන්ත් දිනන ලද්දහු ද පරදවන ලද්දහු ද බිඳුණාහු සුණුවිසුණු වූවාහු විම්ඛබවට පමුණුවන ලද්දහු ද, හෙතෙම **විසෙනිභූත** යයි කියනු ලැබෙයි; හේ රූපායතනයෙහි නිරාකුලශ වූයේ ශබ්දායතන යෙහි නිරාකුලශ වූයේ ගන්ධරසස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනයෙහි නිරාකුලශ වූයේ ධර්මායතනයෙහි නිරාකුලශ වූයේ නුයි 'ස සබ්බඛමෙමසූ විසෙනිභූතෝ යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා' යනු වේ.

ස පනාහාරෝ මුනි විප්පමුත්තෝතා - 'හාර' නම් තුන් බරෙකි: සඤ්ඤාහාරය ක්ලෙශහාරය අභිසංස්කාරහාරය යි; සඤ්ඤාහාරය කවරු යත්? ප්‍රතිසඤ්යෙහි රූපය වෙදනාව සංඥව සංස්කාරයෝ විඥානය (යන) මේ සඤ්ඤාහාරය යි; ක්ලෙශහාරය කවරු යත්? රාගය දොෂය මොහ ...සියලු අකුසලාභිසංස්කාරයෝ යැ, මේ ක්ලෙශහාරය යි; අභිසංස්කාරහාරය කවරු යත්? පුණ්‍යාභිසංස්කාර යැ අපුණ්‍යාභිසංස්කාර යැ ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාර යැ (යන) මේ අභිසංස්කාරහාරය යි. යම් තැනෙක පවත් සඤ්ඤාහාරය ත් ක්ලෙශහාරය ත් අභිසංස්කාරහාරයත් ප්‍රහීණ වූවාහු වෙත් ද, උපුන් මුල් ඇත්තාහු තාලවත්ථුවක් මෙන් කරන ලද්දහු අනුඅභාවය කරන ලද්දහු මත්තෙහි නූපදනා ස්වභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, හෙතෙම තැබූ බර ඇත්තේ යැ හෙළ බර ඇත්තේ යැ. බහාතැබූ බර ඇත්තේ යැ මොහොතට බහාතැබූ බර ඇත්තේ යැ නික්ෂෙප කළ බර ඇත්තේ යැ සත්හිදුවන ලද බර ඇත්තේ යැයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මුනිනි මොනං වුච්චති ඤාණං, "යා පඤ්ඤා පජානනා විචයෝ පවිචයෝ ධම්මවිචයෝ සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මේධා පරිණායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතෝදෝ පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤා-පාසාදෝ පඤ්ඤාආලෝකෝ පඤ්ඤාභාසෝ පඤ්ඤාපජ්ජෝතෝ පඤ්ඤාරතනං අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි" a තෙන ඤාණෙන සමන්නාගතෝ මුනි මොනපදත්තා.

තිණ්ණි මොනෙය්‍යානි: කායමොනෙය්‍යං, වචීමොනෙය්‍යං, මනෝ-මොනෙය්‍යං කතමං කායමොනෙය්‍යං? තිවිධෝ කායදුච්චරිතස්ස පහානං කායමොනෙය්‍යං. තිවිධං කායසුචරිතං කායමොනෙය්‍යං. කායාරම්මණ-ඤාණං කායමොනෙය්‍යං. කායපරිඤ්ඤා කායමොනෙය්‍යං. පරිඤ්ඤාසහගතෝ මග්ගෝ කායමොනෙය්‍යං. කායෙ ඡන්දරාගස්ස පහානං කායමොනෙය්‍යං. කායසඞ්ඛාරනිරොධා චතුත්ථජ්ඣානසමාපත්ති කායමොනෙය්‍යං. ඉදං කාය-මොනෙය්‍යං.

කතමං වචීමොනෙය්‍යං? චතුබ්බිධෝ වචීදුච්චරිතස්ස පහාණං වචීමොනෙය්‍යං. චතුබ්බිධං වචීසුචරිතං වචීමොනෙය්‍යං. වාචාරම්මණං ඤාණං වචීමොනෙය්‍යං. වාචාපරිඤ්ඤා වචීමොනෙය්‍යං. පරිඤ්ඤාසහගතෝ මග්ගෝ වචීමොනෙය්‍යං. වාචාය ඡන්දරාගස්ස පහාණං වචීමොනෙය්‍යං. වචීසඞ්ඛාර-නිරොධා දුතියජ්ඣානසමාපත්ති වචීමොනෙය්‍යං. ඉදං වචීමොනෙය්‍යං.

කතමං මනොමොනෙය්‍යං? තිවිධෝ මනොදුච්චරිතස්ස පහානං මනොමොනෙය්‍යං. තිවිධං මනොසුචරිතං මනොමොනෙය්‍යං. චිත්තාරම්මණං ඤාණං මනොමොනෙය්‍යං. චිත්තපරිඤ්ඤා මනොමොනෙය්‍යං. පරිඤ්ඤාසහගතෝ මග්ගෝ මනොමොනෙය්‍යං. චිත්තෙ ඡන්දරාගස්ස පහානං මනොමොනෙය්‍යං. චිත්තසඞ්ඛාරනිරොධා සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති මනොමොනෙය්‍යං. ඉදං මනොමොනෙය්‍යං.

5. "කායමුනිං වාචාමුනිං මනොමුනිමනාසවං,
මුනිං මොනෙය්‍යසම්පන්නං ආහු සබ්බප්පහායිනං.b

6. කායමුනිං වාචාමුනිං මනොමුනිමනාසවං,
මුනිං මොනෙය්‍යසම්පන්නා ආහු නිහාතපාපක"න්ති c

ඉමෙහි තීහි මොනෙය්‍යෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා ච මුනිනෝ: අගාර-මුනිනෝ අනගාරමුනිනෝ සෙඛමුනිනෝ අසෙඛමුනිනෝ පච්චෙකමුනිනෝ මුනිමුනිනෝ.

---

a ධම්ම සඞ්ගණී නිද්දෙසවාර. b. නිසාඛානුත්තර - ආපායිකවග්ග
c. ඉතිවුත්තක - දුතියවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

මුනි යනු: 'මොන'යි ඤානය කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රකෘතියෙන් දැනීමෙක් අනිත්‍යාදිය විමසීමෙක් ප්‍රකෘතියෙන් විමසීමෙක් සිවුසස් දහම් විමසීමෙක් අනිත්‍යාදිය සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ඩිත බවෙක් කුසල බවෙක් නිපුණ බවෙක් (අනිත්‍යාදීන්ගේ) විභාවනයෙක් සිතීමෙක් පරීක්ෂාවක් භූරි සඛ්‍යාත ප්‍රඥාවක් මෙලෙස් නානා ප්‍රඥාවක් පරිණායකප්‍රඥාවක් විදර්ශනාවක් සම්ප්‍රජන්‍යයක් පතොදය වැනි ප්‍රඥාවක් ප්‍රඥාවක් ප්‍රඥෙන්ද්‍රියයෙක් ප්‍රඥාබලයෙක් ප්‍රඥාශස්ත්‍රයෙක් ප්‍රඥා-ප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥාලෝකයෙක් ප්‍රඥාවභාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රද්‍යෝතයෙක් ප්‍රඥාරත්නයෙක් අවමානයෙක් ධම්මට්ඨිතියෙක් සම්‍යග්දෘෂ්ටියක් වේ ද එයයි. ඒ ඤානයෙන් සමන්විත වූ මුනි තෙම මොනප්‍රාප්ත යැ.

මෝනෙය්‍යයෝ තිදෙනෙකි: කායමෝනෙය්‍ය යැ වචීමෝනෙය්‍ය යැ මනොමෝනෙය්‍ය යැයි; කායමෝනෙය්‍ය ය කවරු යත්: ත්‍රිවිධ කායදුශ්චරිතයන් ගේ ප්‍රහාණය කායමෝනෙය්‍ය යැ, ත්‍රිවිධකායසුචරිතය කායමොනෙය්‍ය යැ කය අරමුණු කොට උපන් නුවණ කායමෝනෙය්‍ය යැ, කායපරිඤ්ඤා කායමෝනෙය්‍ය යැ, පරිඤ්ඤාහාගත වූ මාර්ගය කායමෝනෙය්‍ය යැ, කයෙහි ඡන්දරාගය දුරුලීම කායමෝනෙය්‍ය යැ, කායසංස්කාර නිරෝධය ඇති චතුර්ථධ්‍යානසමාපත්තිය කායමෝනෙය්‍ය යැ' මේ කායමෝනෙය්‍ය නම්.

වචීමෝනෙය්‍යය කවරු යත්: චතුර්විධ වාග්දුශ්චරිතයන්ගේ ප්‍රහාණය වචීමෝනෙය්‍ය යැ, චතුර්විධ වාක්සුචරිතය වචීමෝනෙය්‍ය යැ, වාක් අරමුණු කොට උපන් නුවණ වචීමෝනෙය්‍ය යැ වාක්පරිඤ්ඤා වචීමෝනෙය්‍ය පරිඤ්ඤාභාගත මාර්ගය වචීමෝනෙය්‍ය යැ වාක්හි ඡන්දරාගප්‍රහාණය වචීමෝනෙය්‍ය යැ, වාක්සංස්කාරනිරෝධය ඇති දුතියධ්‍යානසමාපත්තිය වචීමෝනෙය්‍ය යැ, මේ වචීමෝනෙය්‍ය නම්.

මනොමෝනෙය්‍යය කවරු යත්: ත්‍රිවිධ මනොදුශ්චරිතයන්ගේ ප්‍රහාණය මනොමෝනෙය්‍ය යැ, ත්‍රිවිධ මනඃසුචරිතය මනොමෝනෙය්‍ය යැ, සිත අරමුණු කොට උපන් නුවණ මනොමෝනෙය්‍ය යැ, චිත්තපරිඤ්ඤා මනෝ-මෝනෙය්‍ය යැ, පරිඤ්ඤාභාගත මාර්ගය මනොමෝනෙය්‍ය යැ, සිතෙහි ඡන්ද-රාගප්‍රහාණය මනොමෝනෙය්‍ය යැ චිත්තසංස්කාරයන්ගේ නිරෝධය ඇති සංඥාවේදයිතනිරෝධසමාපත්තිය මනොමෝනෙය්‍ය යැ, මේ මනොමෝනෙය්‍ය නම්.

5. (කායවාග්මනොදුශ්චරිතය දුරුලීම වශයෙන්) කායමුනි වූ වාග්මුනි වූ මනොමුනි වූ අනාස්‍රව වූ (ඵලයෙහි සිටි හෙයින් මෝනෙය්‍යසම්පන්න වූ මුනිහු සියලු කෙලෙසුන් දුරු කළේ යයි කියත්.

6. කායමුනි වූ වාග්මුනි වූ මනොමුනි වූ අනාස්‍රව වූ මෝනෙය්‍යසම්පන්න වූ මුනිහු සෝදා හළ පවි ඇත්තෙකැ යි කියත්.

මේ තුන් මෝනෙය්‍යධර්මයන්ගෙන් සමන්විත වූ මුනිහු සදෙනෙකි: අගාරමුනිහු යැ අනගාරමුනිහු යැ ශෛක්ෂමුනිහු යැ අශෛක්ෂමුනිහු යැ ප්‍රත්‍යේකමුනිහු යැ මුනිමුනිහු යැයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමෙ අගාරමුනිනො? යෙ තෙ අගාරිකා දිට්ඨපදා විඤ්ඤූහතසාසතා; ඉමෙ අගාරමුනිනො. කතමෙ අනගාරමුනිනො? යෙ තෙ පබ්බජිතා දිට්ඨපදා විඤ්ඤූහතසාසනා; ඉමෙ අනගාරමුනිනො. සත්ත සෙඛා සෙඛමුනිනො අරහන්තා අසෙඛමුනිනො පච්චෙකබුද්ධා පච්චෙකමුනිනො, මුනිමුනිනො වුච්චන්ති තථාගතා අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා.

7. "න මොනෙන[1] මුනි හොති මූළ්හරූපො අවිද්දසු,
යො ච තුලංව පග්ගය්හ වරමාදාය පණ්ඩිතො.

8. පාපානි පරිවජ්ජති ස මුනී තෙන සො මුනි,
යො මුනාති උභො ලොකෙ මුනි තෙන පවුච්චති.

9. අසතඤ්ච සතඤ්ච ඤත්වා ධම්මං අජ්ඣත්තං බහිද්ධා ච සබ්බලොකෙ
දෙවමනුස්සෙහි පූජිතො යො සඞ්ගජාලමතිච්ච සො මුනි.[b]

විප්පමුත්තෙනාති – මුනිනො රාගා චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං; දොසා චිත්තං – මොහා චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං –පෙ– සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තන්ති – ස පච්චාභාරෙ මුනි විප්පමුත්තතා.

න ඛණපියො නූපරතො න පපඤ්චයාති භගවාති – 'කප්පා'ති දෙව කප්පා: තණ්හාකප්පා ච දිට්ඨිකප්පා ච –පෙ– අයං තණ්හාකප්පා –පෙ– අයං දිට්ඨිකප්පා. තස්ස තණ්හාකප්පා පහීනා. දිට්ඨිකප්පා පටිනිස්සට්ඨා. තණ්හාකප්පස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිකප්පස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා තණ්හාකප්පං වා දිට්ඨිකප්පං වා න කප්පෙති න ජනෙති න සඤ්ජනෙති න නිබ්බත්තෙති නාභිනිබ්බත්තෙතීති – න කප්පියො; **නූපරතොති** සබ්බෙ බාලපුථුජ්ජනා රජ්ජන්ති, කල්‍යාණපුථුජ්ජනං උපදාය සබ්බෙ සෙඛා අපත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය ආරමන්ති විරමන්ති පටිවිරමන්ති; අරහා ආරතො විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තො නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තො විමරියාදිකතෙන චෙතසා විහරතීති – න කප්පියො නූපරතො;

---

1. මොනෙය්‍යෙන – ස්. ඛ. ධම්මපද – ධම්මට්ඨකවග්ග
b. සුත්තනිපාත – සභියසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

අගාරමූනිහු කවරහු ද යත්: දක්නාලද නිවන ඇති දත්නාලද ශික්ෂාත්‍රය ශාසනය ඇති යම් ගිහිගේ වැසි කෙනෙක් වෙත් ද, මොහු අගාරමුනියා යැ; අනගාරමූනිහු කවරහු ද යත්? දුටු නිවන ඇති දත් සතුන් ඇති යම් පැවිදි කෙනෙක් වෙත් ද, මොහු අනගාරමූනි නුගැ; සප්ත ශෛක්ෂයෝ ඛෙදමුනිහු යැ; රහත්හු අසෙඛමුනිහු යැ; පසේබුදුවරයෝ පවේකමුනිහු යැ; තථාගත වූ අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධයෝ මුනිමුනිහු යයි කියනු ලැබෙත්.

7. මූඵප්‍රකෘති ඇති අවිද්‍ය නෙම මෞනනාමය (-නො බැණ සිටීම) නෙතු කොටගෙන මුනි වූයේ නො වෙයි. තවද පණ්ඩිත වූ යමෙක් තුලාව නෙන සිටියාක්හු සෙයින් උත්තම වූ ශීලසමාධ්‍යාදිය ගෙන-

8 අකුසලධර්මයන් දුරු කෙරේ ද, හේ මුනි නම් වෙයි. යට කී කරුණෙන් හෙයනම මුනි වූයේ යැ. යම්මක් ස්කන්ධාදි ලෝකයෙහි අධ්‍යාත්ම බාහිරාදි උභයාර්ථයන් දනනී ද, ඒ කරුණෙන් හෙයනම් මුනි යයි කියනු ලැබේ.

9. යථවක් කුසලාකුසලප්‍රභේද වූ සඳහන් ධර්මය ද සියලු ස්කන්ධාදි ලෝකයෙහි අධ්‍යාත්මබාහිරාදි ධර්මය ද දුන රාගාදි සඞ්ගය හා තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටිජාලය ඉක්මවා සිටියේ ද ඒ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම් දෙවිමිනිසුන් විසින් පූජනය ලබනුයේ වේ.

විපමුත්තෝ - මුනිහුගේ සිත රාගයෙන් මුක්ත යැ විමුක්ත යැ සුවිමුක්ත යැ, දෙවෂයෙන්...මෝහයෙන් සිත මුක්ත - විමුක්ත - සුවිමුක්ත යැ. සියලු අකුසලාභිසංස්කාරයන් ගෙන් සිත මුක්ත යැ විමුක්ත යැ සුවිමුක්ත නුයි 'ස පඤ්ඤාභරෝ මුනි විපමුත්තෝ' යනු වේ.

න කම්පියා නූපරතෝ න පජ්ජියෝ 'ති භගවා - 'කම්ප' යනු, තෘෂ්ණාකලාපය ද දෘෂ්ටිකලාපය දැයි කලාප දෙකෙකි. මේ දෘෂ්ටිකලාපය යි. ඔහු විසින් තෘෂ්ණාකලාපය ප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිකලාපය දුරලන ලදැ; තෘෂ්ණාකලාපය ප්‍රහීණ වන බැවින් දෘෂ්ටිකලාපය දුරලූ බැවින් තෘෂ්ණාකලාපය හෝ දෘෂ්ටි-කලාපය හෝ නො කෙරෙයි, නො දනවයි නූපදවයි නො නිපදවයි නො පහළ කෙරේ නුයි 'න කම්පියෝ' යනු වේ. **නූපරතෝ** - සියලු බාලපෘථග්ජනයෝ ඇලෙති, කල්‍යාණපෘථග්ජනයා පවත් සියලු ශෛක්ෂයෝ නො පැමිණි මාගීයා ගේ පැමිණීම පිණිස අධිගත වූ ඵලයාගේ අධිගමය පිණිස පසක් නො සැළ නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීම පිණිස නො ඇලෙති; විරාගයට පැමිණෙති, වෙසෙසින් විරාගයට පැමිණෙත්, ක්ෂීණාස්‍රව තෙම දුරුවූයේ වෙන්වූයේ සංස්කාරයෙන් වෙන්වූයේ නිර්මැඟියේ පහවගියේ වෙසෙසින් මිදුනේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමලයෙහි කල සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'න කම්පියෝ නූපරතෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න පජ්ජිහයාති – පජ්ජනා වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ – පෙ– අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං; යස්සෙසා පජ්ජනා තණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්නා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ වුච්චති න පජ්ජිහයෝ; භගවාති ගාරවාධිවචනං; අපි ච භග්ගරාගෝති භගවා, භග්ගදෝසෝති භගවා, භග්ගමෝහෝති භගවා, භග්ගමානෝති භගවා, භග්ගදිට්ඨීති භගවා, භග්ගකණ්ටකෝති භගවා, භග්ගකිලේසෝති භගවා, භජී විභජී පවිවිහජී ධම්මරතනන්ති භගවා, භවානං අන්තකරෝති භගවා, භාවිතකායෝ භාවිතසීලෝ භාවිතචිත්තෝ භාවිත-පඤ්ඤෝති භගවා, භජී[1] වා භගවා අරඤ්ඤ වනපත්ථානි පන්තානි සේනාසනානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහ-සෙය්යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානීති භගවා, භාගී වා භගවා චීවරපිණ්ඩ-පාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති භගවා, භාගී වා භගවා අපරිමාණස්ස ධම්මරතනස්ස විමුත්තිරතනස්ස අධිසීලස්ස අධිචිත්තස්ස අධිපඤ්ඤායාති භගවා, භාගී වා භගවා චතුන්නං ඣානානං චතුන්නං අප්පමඤ්ඤානං චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනන්ති භගවා, භාගී වා භගවා අට්ඨන්නං විමොක්ඛානං අට්ඨන්නං අභිභායතනානං අනුපුබ්බවිහාරසමා-පත්තීනන්ති භගවා, භාගී වා භගවා දසන්නං සඤ්ඤාභාවනානං දසන්නං කසිණසමාපත්තීනං ආනාපානසතිසමාධිස්ස අසුභසමාපත්තියාති භගවා, භාගී වා භගවා චතුන්නං සතිපට්ඨානානං චතුන්නං සම්මප්පධානානං චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං පඤ්චන්නං බලානං සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්සාති භගවා, භාගී වා භගවා දසන්නං තථාගතබලානං චතුන්නං වෙසාරජ්ජානං චතුන්නං පටිසම්භිදානං ඤාණං අභිඤ්ඤාඤාණානං[2] ඤාණං බුද්ධධම්මානන්ති භගවා, භගවාති නෙතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භගිනියා කතං න මිත්තාමච්චෙහි කතං, න ඤාතිසාලෝහිතෙහි කතං, න සමණබ්‍රාහ්ම-ණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං, විමොක්ඛන්තිකමේතං බුද්ධානං භගව-න්තානං බොධියා මූලෙ සහ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිලාභා සච්ඡිකා පඤ්ඤත්ති යදිදං භගවාති – **න කප්පියෝ නුපරතෝ න පජ්ජියෝති භගවාති.**

තෙනාහ භගවා:

"ස සබ්බධමේමසු විසෙනිභූතෝ
යං කිඤ්චි දිට්ඨං ව සුතං මුතං වා,
ස පත්ථහාරෝ මුනි විප්පමුත්තෝ
න කප්පියෝ නුපරතෝ න පජ්ජියෝති භගවා"ති.

මහාවියූහසුත්තනිද්දෙසෝ සමත්තෝ

තෙරසමෝ.

---

1. භාගී – සීමු II. 2. අභිඤ්ඤාඤාණානං – සීමු I අභිඤ්ඤානං – ඉත්‍යාදි.

Free Distribution www.aathaapi.org

න පපඤ්චයා – යනු: 'පපඤ්චා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් අධික රාගයෙන්.. අභිධ්‍යාවක් ලොභඅකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යමක්හු විසින් තෙල ප්‍රාර්‍ථනාව තෘෂ්ණාව ප්‍රභිණ කරන ලද්දී සිඳින ලද්දී සන්ශිඳුවන ලද්දී උපතට නුසුදුසු වූවා නුවණඉන්නෙන් දවන ලද්දී ද, හෙතෙම් 'න පඤ්ඤ'යි කියනු ලැබෙයි. **භගවා** යනු: ගෞරව නාමයෙකි, තවද – නැසූ රාග ඇත් නුයි 'භගවත්' යැ, නැසූ ද්වේෂ ඇත් නුයි 'භගවත්'යැ, නැසූ මෝහ ඇත් නුයි 'භගවත්' යැ, නැසූ මාන ඇත් නුයි 'භගවත්'යැ, නැසූ දෘෂ්ටි ඇත් නුයි 'භගවත්'යැ, නැසූ කෙලෙස් කටු ඇත් නුයි 'භගවත්' යැ, නැසූ කෙලෙස් ඇත් නුයි 'භගවත්' යැ, දහම්රුවන් භාග – විභාග – ප්‍රතිවිභාග කෙරේ නුයි 'භගවත්'යැ භවයන් අන්ත කෙළේ නුයි 'භගවත්'යැ වැඩූ ශිල් වැඩූ සිත වැඩූ නුවණ ඇත් නුයි 'භගවත්'යැ. බුදුහු අලාභඛද වූ අලාභනිඛ්‍රාෂ වූ ජනවාත රහිත වූ ඔනිසුත්ගේ රහස් කරුණට සවාත වූ විවෙකයට අනුරූප වූ වනසෙනසුන් වනයෙහි දුර-සෙනසුන් වනඋකලවර සෙනසුන් ඇසුර කළාහු නුයි භගවත්'යැ. බුදුහු සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත්පිරිකරට හිමි වූවාහු නුයි හෝ් 'භගවත්'යැ. බුදුහු අඵීරසයට ඛම්රසයට විමුක්තිරසයට අධිශීලයට අධිවිඤ්ඤයට අධිප්‍රඥවට හිමි වූවාහු . නුයි හෝ 'භගවත්'යැ. බුදුහු සතර ධ්‍යානයන්ට සතර අප්‍රාමාණ්‍යයන්ට සතර අරූපසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්'යැ. බුදුහු අෂ්ට විමෝක්ෂයන්ට අෂ්ට අභිභායතනයන්ට නව අනුපූර්‍වවිහාරසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්' යැ. බුදුහු දශ සංඥාභාවනාවන්ට දශ කෘත්ස්නසමාපත්තීන්ට ආනාපානසතිසමාධියට අශුභසමාපත්තියට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්' යැ. බුදුහු සතර සතිපට්ඨානයන්ට සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ට සතර ඍද්ධිපාදයන්ට පඤ්චේන්ද්‍රියයන්ට පඤ්ච බලයන්ට සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයන්ට ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්‍ගයට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්'යැ. බුදුහු දශ තථාගතබලයන්ට සතර වෛශාරද්‍යයන්ට සතර ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයන්ට අභිඥාවන්ට අභිවිධ බුද්ධධර්මයන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්' නම් වූහ. 'භගවත්' යන තෙල නාමය මැණියන් විසින් නො කරන ලද, පියාණන් විසින් නො කරන ලද, භ්‍රාතෘහු විසින් නො කරන ලද, භගිනිය විසින් නො කරන ලද, මිත්‍රාමාත්‍යයන් විසින් නො කරන ලද, නැසහලේතැයන් විසින් නො කරන ලද, මඝණබමුණන් විසින් නො කරන ලද, දෙවතාවන් විසින් නො කරන ලද, යම් මේ 'භගවත්' යන නාමයෙක් වේ ද, භාග්‍යවත් බුදුවරයන්ට අසීන්මාඛ්‍යාතයෙහි උපන් තෙල නාමය බොධිමණ්ඩයෙහි සර්‍වඥතාඥානයාගේ ප්‍රතිලාභය සමඟ අසීත්ඵලප්‍රත්‍යක්ෂකරණයෙන් හෝ සර්‍වඛර්මයන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියක් වී නුයි 'න කපපියො නුපරතො න පපඤ්චයා භගවා යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"ය සබ්බඛමෙමසු –පෙ– න පපඤ්චයා'ති භගවා"යි.

තෙලෙස්වැනි මහාවියූහ සුත්‍රනිද්දේසය සමාප්තයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

14

තුවටකසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ තුවටකසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති:

14 - 1

පුච්ඡාමි තං ආදිච්චබන්ධු[1]
විවේකං සන්තිපදඤ්ච මහෙසිං,
කථං දිසවා නිබ්බාති භික්ඛු
අනුපාදියානෝ ලෝකසම්ං කිඤ්චි.

පුච්ඡාමි තං ආදිච්චබන්ධුනන්ති[2] - 'පුච්ඡා'ති තිස්සෝ පුච්ඡා: අදිට්ඨජොතනාපුච්ඡා, දිට්ඨසංසන්දනාපුච්ඡා, විමතිච්ඡෙදනාපුච්ඡා.

කතමා **අදිට්ඨජොතනාපුච්ඡා**? පකතියා ලක්ඛණං අඤ්ඤාතං හොති අදිට්ඨං අතුලිතං අතීරිතං අවිභූතං අවිභාවිතං, තස්ස ඤාණාය දස්සනාය තුලනාය තීරණාය විභාවනාය පඤ්හං පුච්ඡති. අයං අදිට්ඨජොතනාපුච්ඡා.

කතමා **දිට්ඨසංසන්දනාපුච්ඡා**? පකතියා ලක්ඛණං ඤාතං හොති දිට්ඨං තුලිතං තීරිතං විභූතං විභාවිතං, අඤ්ඤෙහි පණ්ඩිතෙහි සද්ධිං සංසන්දනත්ථාය පඤ්හං පුච්ඡති. අයං දිට්ඨසංසන්දනාපුච්ඡා.

කතමා **විමතිච්ඡෙදනාපුච්ඡා**? පකතියා සංසයපක්ඛන්නෝ[3] හොති විමතිපක්ඛන්නෝ දෙළ්හකජාතෝ 'එවං නු ඛෝ, න නු ඛෝ, කිං නු ඛෝ, කථං නු ඛෝ'ති සෝ විමතිච්ඡෙදනත්ථාය පඤ්හං පුච්ඡති. අයං විමතිච්ඡෙදනාපුච්ඡා. ඉමා තිස්සෝ පුච්ඡා.

අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: මනුස්සපුච්ඡා, අමනුස්සපුච්ඡා, නිම්මිතපුච්ඡා.

කතමා **මනුස්සපුච්ඡා**? මනුස්සා බුද්ධං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුච්ඡන්ති - භික්ඛූ පුච්ඡන්ති, භික්ඛුනියෝ පුච්ඡන්ති, උපාසකා පුච්ඡන්ති, උපාසිකාඅයා පුච්ඡන්ති, රාජානෝ පුච්ඡන්ති, ඛත්තියා පුච්ඡන්ති, බ්‍රාහ්මණා පුච්ඡන්ති, වෙස්සා පුච්ඡන්ති, සුද්දා පුච්ඡන්ති, ගහට්ඨා පුච්ඡන්ති, පබ්බජිතා පුච්ඡන්ති. අයං මනුස්සපුච්ඡා.

කතමා **අමනුස්සපුච්ඡා**? අමනුස්සා බුද්ධං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුච්ඡන්ති - නාගා පුච්ඡන්ති, සුපණ්ණා පුච්ඡන්ති, යක්ඛා පුච්ඡන්ති, අසුරා පුච්ඡන්ති, ගන්ධබ්බා පුච්ඡන්ති, මහාරාජානෝ පුච්ඡන්ති, ඉන්දා පුච්ඡන්ති, බ්‍රහ්මානෝ පුච්ඡන්ති, දෙවතාඅයෝ පුච්ඡන්ති. අයං අමනුස්සපුච්ඡා.

1. ආදිච්චබන්ධූ - සීමු II ඒවමුපරි. 2 ආදිච්චබන්ධුයි - සීමු II ඒවමුපරි.
3 පක්ඛන්නෝතා - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

14

තුවටක සූත්‍රනිද්දේශය.

ඉක්බිති 'තුවටක' සූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ.

14 - 1

ආදිත්‍යබන්ධු වූ මහර්ෂි වූ මුඛ පුළුවුස්මි: යොගාවචර මහණ තෙම (කායාදි) ත්‍රිවිධ විවේකය ද (නිවනට කරුණු වූ) බොධිපාක්ෂිකධර්මය ද කවර කරුණෙකින් දැක (කායාදි) ලොකයෙහි (රූපාදි) කිසි ධර්මයක් උපාදානය නො කෙරෙමින් (රාගාදි කෙලෙසුන්) සන්හිඳුවන්නේ ද ?

පුච්ඡාමි තං ආදිච්චබන්ධු - 'පුච්ඡා'යනු පෘච්ඡා තුනෙකි: අදිට්ඨජෝතනා පුච්ඡා ය, දිට්ඨසංසන්දනා පුච්ඡා ය, විමතිවෙජ්ජනා පුච්ඡා සි.

අදිට්ඨජෝතනා පුච්ඡා කවර යත්: ධර්මයන්ගේ තථලක්ෂණය පියවින් නො දන්නා ලද නො දක්නා ලද තුලනය නො කරන ලද තීරණය නො කරන ලද ප්‍රකට නො කරන ලද නුවණින් නො වඩන ලද වේ ද, ඒ ධර්මයාගේ ලක්ෂණය දැනීමට තුලනයට තීරණයට ප්‍රකට කිරීමට ප්‍රශ්න විචාරයි. මෝ අදිට්ඨජෝතනා පුච්ඡා ය.

දිට්ඨසංසන්දනා පුච්ඡා කවර යත්: පියවින් තථලක්ෂණය දන්නා ලද දක්නා ලද තුලනය කරන ලද තීරණය කරන ලද ප්‍රකට කරන ලද විභාවන කරන ලද වේ ද, අන්‍ය පණ්ඩිතයන් හා සසඳලීම පිණිස ප්‍රශ්න විචාරයි. මෝ දිට්ඨසංසන්දනා පුච්ඡා ය.

විමතිවෙජ්ජනා පුච්ඡා කවර යත්: 'මෙසේ අේ හෝ නොවේ අේ නෝ කිමෙක් අේ හෝ කෙසේ අේ හෝ'යි පියවින් සැකයට පැමිණියේ විමතියට පැමිණියේ හටගත් සැක ඇත්තේ වේ ද, හෙතෙම සැක සිඳීම සඳහා ප්‍රශ්න විචාරයි. මෝ 'විමතිවෙජ්ජනා පුච්ඡා' ය; මේ තුන් ප්‍රශ්නයෝ සි.

අන්‍යවූ ද ප්‍රශ්න තුනෙක් වෙයි: මනුෂ්‍යපෘච්ඡා ය, අමනුෂ්‍යපෘච්ඡා ය නිර්මිතපෘච්ඡා යැයි.

මනුෂ්‍යපුච්ඡා කවර යත්: මනුෂ්‍යයෝ භගවත් බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්හි- භික්ෂූහු විචාරති, භික්ෂුණීහු විචාරති, උපාසකයෝ විචාරති, උපාසිකාවෝ විචාරති, රජවරු විචාරති, ක්ෂත්‍රියයෝ විචාරති, බ්‍රාහ්මණෝ විචාරති, වෛශ්‍යයෝ විචාරති, ශූද්‍රයෝ විචාරති, ගැහැටියෝ විචාරති, පැවිද්දේ විචාරත්; මෝ මනුෂ්‍යපෘච්ඡා ය.

අමනුෂ්‍යපුච්ඡා කවර යත්: අමනුෂ්‍යයෝ භාග්‍යවත් බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්හි- නාගයෝ විචාරයි, සුපර්ණියෝ විචාරති, යක්ෂයෝ විචාරයි, අසුරයෝ විචාරති, ගන්ධර්වයෝ විචාරයි, වරම්රජහු විචාරයි, ඉන්ද්‍රයෝ විචාරයි, බ්‍රහ්මයෝ විචාරති, දෙවතාවෝ විචාරත්. මෝ අමනුෂ්‍ය-පෘච්ඡා ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමා **නිම්මිතපුච්ඡා**? යං භගවා රූපං අභිනිම්මිනාති මනොමයං සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගං අහීනින්ද්‍රියං, තං සෝ නිම්මිනතා බුද්ධං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා පඤ්හං පුච්ඡති. භගවා විස්සජ්ජේති. අයං නිම්මිතපුච්ඡා. ඉමා තිස්සෝ පුච්ඡා.

අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: අත්තත්ථපුච්ඡා, පරත්ථපුච්ඡා, උභයත්ථපුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: දිට්ඨධම්මිකත්ථපුච්ඡා, සම්පරායිකත්ථපුච්ඡා, පරමත්ථ-පුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: අනවජ්ජත්ථපුච්ඡා, නිකකිලෙසත්ථපුච්ඡා, වොදානත්ථපුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: අතීතපුච්ඡා, අනාගතපුච්ඡා, පච්චුප්පන්නාපුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: අජ්ඣත්තපුච්ඡා, බහිද්ධාපුච්ඡා, අජ්ඣත්තබහිද්ධාපුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: කුසලපුච්ඡා, අකුසලපුච්ඡා, අබ්‍යාකතපුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: ඛන්ධපුච්ඡා, ධාතුපුච්ඡා, ආයතන-පුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: සතිපට්ඨානපුච්ඡා, සම්මප්පධානපුච්ඡා, ඉද්ධිපාදපුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: ඉන්ද්‍රියපුච්ඡා, බලපුච්ඡා, බොජ්ඣඞ්ග-පුච්ඡා. අපරාපි තිස්සෝ පුච්ඡා: මග්ගපුච්ඡා, ඵලපුච්ඡා, නිබ්බානපුච්ඡා.

පුච්ඡාමි තනන්ති – පුච්ඡාමි තං, යාචාමි තං; අජ්ඣේසාමි තං, පසාදෙමි තං; කථයස්සු මේති- පුච්ඡාමි තං; **ආදිච්චබන්ධුනන්ති** ආදිච්චෝ වුච්චති සූරියෝ; සූරියෝ ගොතමෝ ගොත්තේන; භගවාපි ගොතමෝ ගොත්තෙන. භගවා සූරියස්ස ඤාතකසුතඤ්ඤාතකා ගොත්තබන්ධූ, තස්මා බුද්ධෝ ආදිච්චබන්ධූති-පුච්ඡාමි තං ආදිච්චබන්ධූ.[1]

විවෙකා සන්තිපදඤ්ච මහෙසිනන්ති – 'විවෙකෝ'ති තයෝ විවේකා: කායවිවේකෝ, චිත්තවිවේකෝ, උපධිවිවේකෝ.

කතමෝ **කායවිවේකෝ**? ඉධ භික්ඛු විවිත්තං සෙනාසනං භජති, අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. කායෙන ච විවිත්තෝ විහරති, සෝ එකෝ ගච්ඡති. එකෝ තිට්ඨති. එකෝ නිසීදති. එකෝ සෙය්‍යං කප්පෙති. එකෝ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. එකෝ පටික්කමති. එකෝ රහෝ නිසීදති. එකෝ වඞ්කමං අධිට්ඨාති. එකෝ චරති විහරති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති' අයං කායවිවේකෝ.

1. ආදිච්චබන්ධූ - සීමු. II. මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

නිම්මිතපෘච්ඡා කවර යත්: බුදුහු මනොමය වූ සියලු අඟපසඟ ඇති අවිකල ඉඳුරන් ඇති යම් බුදුරුවක් මවත් ද, ඒ නිර්මිත බුදුහු භාග්‍යවත් වූ ඒ බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්ති, බුදුහු විසඳන සේක. මෝ නිර්මිතපෘච්ඡා යැ. මොහු තුන් පෘච්ඡා යි.

අනෙකුදු ප්‍රශ්න තුනෙක් වෙයි: ආත්මාර්ථපෘච්ඡා යැ, පරාර්ථපෘච්ඡා යැ, උභයාර්ථපෘච්ඡා යැයි. අනෙකුදු ප්‍රශ්න තුනෙකි: දෘෂ්ටධාර්මිකාර්ථපෘච්ඡා යැ, සාම්පරායිකාර්ථපෘච්ඡා යැ, පරමාර්ථපෘච්ඡා යැයි. අනෙකුදු ප්‍රශ්න තුනෙකි: අනවද්‍යාර්ථපෘච්ඡා යැ, නිකෙලේසාර්ථපෘච්ඡා යැ, ව්‍යවදානාර්ථපෘච්ඡා යැයි අනෙකුදු ප්‍රශ්න තුනෙක් වෙයි: අතීතපෘච්ඡා යැ, අනාගතපෘච්ඡා යැ, වර්තමානපෘච්ඡා යැයි. අනෙකුදු තුන් ප්‍රශ්නයෙකි: අධ්‍යාත්මපෘච්ඡා යැ, බාහ්‍යපෘච්ඡා යැ, අධ්‍යාත්ම බාහ්‍යපෘච්ඡා යැයි. අන්‍ය වූ ද ප්‍රශ්න තුනෙකි: කුශලපෘච්ඡා යැ, අකුශල-පෘච්ඡා යැ, අව්‍යාකෘතපෘච්ඡා යැයි. අන්‍යවූ ද ප්‍රශ්න තුනෙකි: සඤ්ඤාපෘච්ඡා යැ, ධාතුපෘච්ඡා යැ, ආයතනපෘච්ඡා යැයි. අන්‍යවූ ද තුන් ප්‍රශ්නයෙකි. සතිපට්ඨානපෘච්ඡා යැ, සම්‍යක්ප්‍රධානපෘච්ඡා යැ ඍද්ධිපාදපෘච්ඡා යැයි. අන්‍ය වූ ද තුන් ප්‍රශ්නයෙකි: ඉන්ද්‍රියපෘච්ඡා යැ, බලපෘච්ඡා යැ, බොධ්‍යඞ්ගපෘච්ඡා යැයි. අන්‍ය වූ ද තුන් ප්‍රශ්නයෙකි: මාර්ගපෘච්ඡා යැ, ඵලපෘච්ඡා යැ, නිර්වාණපෘච්ඡා යැයි.

පුච්ඡාමි තං – මුඛ පුළුවුස්මි, මුඛ අයැදිමි, මුඛ ආරාධනය කෙරෙමි, මුඛ පඟදවමි, මට වදාල මැනවැයි. 'පුච්ඡාමි තං' යනු වේ. **ආදිච්චබන්ධුං** 'ආදිච්ච'යි හිරු කියනු ලැබෙයි, හිරු ශ්‍රොත්‍රයෙන් ගෞතම යැ. භගවත්හු ද ශ්‍රොත්‍රයෙන් ගෞතම යැ. බුදුහු හිරුට ශ්‍රොත්‍රයෙන් ඥාතීහ, ගොත්‍රයෙන් බන්ධු වූහ. එහෙයින් බුදුහු ආදිත්‍යබන්ධු වූහ'යි 'පුච්ඡාමි තං ආදිච්චබන්ධුං' යනු වේ.

විවෙකං සන්තිපදං ච මහෙසිං – 'විවේකෝ' යනු: විවේක තුනෙකි: කාය විවෙක යැ, චිත්තවිවෙක යැ, උපධිවිවෙක යැයි.

කායවිවෙකය කවරේ ද යත්: මේ ශාසනයෙහි මහණ ආරණ්‍ය යැ වෘක්ෂමූල යැ පර්‍වත යැ කන්දර යැ ගිරිගුහා යැ ශ්මශාන යැ වානප්‍රස්ථ යැ අභ්‍යවකාශ යැ පලාලපුඤ්ජ යැ යන විවෙක සෙනාසනයක් ඇසුරු කෙරෙයි, කයිනු දු විවික්ත වැ වෙසෙයි. හෙතෙම එකලා වැ යෙයි, එකලා වැ සිටියි, එකලා වැ හිඳී, එකලා වැ හොවී, එකලා වැ ගමට පිඬුසිඟා යයි, එකලා වැ පෙරළා එයි, එකලා වැ රහසැ හිඳී, එකලා වැ සක්මන් කෙරෙයි, එකලා වැ හැසිරෙයි වෙසෙයි ඉරියව් පවත්වයි වැටෙයි රැකෙයි යැපෙයි යාපනය මේ. මේ කායවිවෙක යැ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමෝ චිත්තවිවෙකෝ? පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නීවරණෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. තතියං ඣානං සමාපන්නස්ස පීතියා චිත්තංපි චිත්තං හොති. චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස සුඛදුක්ඛෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤාය පටිඝසඤ්ඤාය නානත්තසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතන නසඤ්ඤාය චිත්තං විවිත්තං හොති. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨියා විචිකිච්ඡාය සීලබ්බතපරාමාසා දිට්ඨානුසයා විචිකිච්ඡානුසයා තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. සකදාගාමිස්ස[1] ඔළාරිකා කාමරාගසඤ්ඤෝජනා, පටිඝසඤ්ඤෝජනා, ඔළාරිකා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා, තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අනාගාමිස්ස අණුසහගතා කාමරාගසඤ්ඤෝජනා පටිඝසඤ්ඤෝජනා, අණුසහගතා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා, තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අරහතෝ රූපරාගා අරූපරාගා මානා උද්ධච්චා අවිජ්ජාය මානානුසයා භවරාගානුසයා අවිජ්ජානුසයා, තදෙකට්ඨෙහි ච කිලෙසෙහි, බහිද්ධා ච සබ්බනිමිත්තෙහි චිත්තං විවිත්තං හොති. අයං චිත්තවිවෙකෝ.

කතමෝ **උපධිවිවෙකෝ**? උපධි වුච්චති කිලෙසා ච ඛන්ධා ච අභිසඞ්ඛාරා ච; උපධිවිවෙකෝ වුච්චති අමතං නිබ්බානං, යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝධෝ නිබ්බානං. අයං උපධිවිවෙකෝ.

කායවිවෙකෝ ච වූපකට්ඨ[2]කායානං නෙක්ඛම්මාභිරතානං, චිත්තවිවෙකෝ ච පරිසුද්ධචිත්තානං පරමවොදානප්පත්තානං, උපධිවිවෙකෝ ච නිරූපධීනං පුග්ගලානං විසඞ්ඛාරගතානං.

සන්තීති එකෙන ආකාරෙන සන්තිපි සන්තිපදම්පි තං යෙව අමතං නිබ්බානං, යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝධෝ නිබ්බානං. වුත්තං හෙතං භගවතා: "සන්තමෙතං පදං පණීතමෙතං පදං, යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝධෝ නිබ්බාන"න්ති.a අථවා අපරෙන ආකාරෙන යෙ ධම්මා සන්තාධිගමාය සන්තිපුසාධාය සන්තිසච්ඡිකිරියාය සංවත්තන්ති සෙය්‍යථීදං: වත්තාරෝ සතිපට්ඨානා, වත්තාරෝ සම්මප්පධානා, වත්තාරෝ ඉද්ධිපාදා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝ. ඉමෙ වුච්චන්ති සන්තිපදං තාණපදං ලෙනපදං සරණපදං අභයපදං අච්චුතපදං අමතපදං නිබ්බානපදං.

---

1. සකදාගාමිස්ස - සීමු. II. 2. වවකට්ඨ - ස.

a. මජ්ඣිමනිකාය - අලගද්දසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

චිත්තවිවෙඛාය කවරු යත්: පළමුවන දැහැනට සමවන්හුගේ සිත නීවරණයන්ගෙන් වෙන් වෙයි, දෙවැනි දැහැනට සමවන්හුගේ සිත විතර්කවිචාරයන්ගෙන් වෙන් වෙයි, තෙවැනි දැහැනට සමවන්හුගේ සිත ප්‍රීතියෙන් වෙන් වෙයි, සිවුවැනි දැහැනට සමවන්හුගේ සිත සුවදුක් දෙකින් වෙන් වෙයි, ආකාසානඤ්චායතනයට සමවන්හුගේ සිත රූපසංඥාවෙන් ප්‍රතිඝසංඥාවෙන් නානත්තසංඥාවෙන් වෙන් වෙයි, විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට සමවන්හුගේ සිත ආකාසානඤ්චායතන සංඥාවෙන් වෙන් වෙයි, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සමවන්හුගේ සිත විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥාවෙන් වෙන් වෙයි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට සමවන්හුගේ සිත ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසංඥාවෙන් වෙන් වෙයි, සෝවාන්හුගේ සිත සත්කායදෘෂ්ටියෙන් විචිකිත්සාවෙන් සීලව්‍රතපරාමර්ශයෙන් දෘෂ්ටානුශයෙන් විචිකිත්සානුශයෙන් ඔවුන් හා එක්වැ සිටි කෙලෙසුන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. සෙදගැමිහුගේ සිත ඕඳාරික වූ කාමරාගසංයෝජනයෙන් ද, ප්‍රතිඝසංයෝජනයෙන් ද, ඕඳාරික වූ කාමරාගානුශයෙන් ද, ප්‍රතිඝානුශයෙන් ද, තදෙකසථ කෙලෙසයන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. අනගැමිහුගේ සිත අණුසහගත වූ කාමරාගසංයෝජනයෙන් හා ප්‍රතිඝසංයෝජනයෙන් ද, අණුසහගත වූ කාමරාගානුශයෙන් හා ප්‍රතිඝානුශයෙන් ද, තදෙකසථ කෙලෙසයන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. රහන්හුගේ සිත රූපරාගයෙන් අරූපරාගයෙන් මානයෙන් ඕඝධිත්‍යයෙන් අවිද්‍යාවෙන් ද, මාන්නානුශයෙන් භවරාගානුශයෙන් අවිද්‍යානුශයෙන් ද, තදෙකසථ කෙලෙසයන්ගෙන් ද බාහ්‍ය වූ සියලු සංස්කාරනිමිත්තයන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. මේ චිත්තවිවෙක යැ.

උපධිවිවෙඛාය කවරු යත්: කෙලෙසයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද උපධි යි කියනු ලැබෙයි. සියලු සංස්කාරයන් සන්හිදුණු සියලු උපධි දුරලූ තෘෂ්ණා ක්ෂය වූ කෙලෙස්රජස් නො ඇලුණු දුක නිරුද්ධ වූ තෘෂ්ණාවෙන් නික්මුණු ඒ අමාමහනිවන උපධිවිවෙක යයි කියනු ලැබේ. මේ උපධිවිවෙක යයි.

ගණසඞ්ගණිකායෙන් වෙන් වූ කය ඇති (ප්‍රථමධ්‍යානාදි) නිෂ්කාම්‍ය යෙහි ඇලුණුවුන්ට කායවිවෙකය ද, පිරිසුදු සිත් ඇති පරමපාරිශුද්ධියට පැමිණියවුන්ට චිත්තවිවෙකය ද, විසංඛාරයට (-අරමුණු කිරීම් වශයෙන් නිවනට) පැමිණි උපධි රහිත පුද්ගලයන්ට උපධිවිවෙකය ද වේ.

ඤාති - යනු: එක් අයුරකින් ඥානයි ද ඥානනිපදය ද එ මැ අමාමහ නිවන යැ, සියලු සංස්කාරයන් සන්හිදුණු සියලු උපධීන් දුරුවැ සිටි තෘෂ්ණාක්ෂය වූ විරාග වූ දුඃඛනිරෝධ වූ ඒ නිර්‍වාණය යි. මේ වදාරන ලද මැය භාග්‍යවතුන් විසින්: යම් මේ සර්‍වසංස්කාරයන්ගේ ශමථයෙක් සමූපසමයන්ගේ දුරුලීමෙක් තෘෂ්ණාක්ෂයයෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්‍වාණයෙක් වේ ද, තෙල ඥානනිපදය යැ, තෙල ප්‍රණීතපදය යැයි. මෙහොත් අන්‍ය වූ ආකාරයෙකින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ඥානති (-නිර්‍වාණ) ප්‍රතිලාභය පිණිස ඥානය (ඥාපයෙන්) සපයා කිරීම පිණිස ඥානය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීම පිණිස පවත්නාහු ද, ඒ කවරහු ද යත්: සතර සතිපට්ඨානයෝ යැ, සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ යැ සතර සෘද්ධිපාදයෝ යැ පඤ්චේන්‍රියයෝ යැ පඤ්ච බලයෝ යැ සප්තබෝධ්‍යඞ්ගයෝ යැ ආර්‍ය අෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ග යැ යන මොහු යි. මේ ධර්මයෝ ඥානනිපද යැ ත්‍රාණපද යැ ලෙනපද යැ සරණ පද යැ අනයපද යැ අව්‍යුත්පද යැ අමෘතපද යැ නිර්‍වාණපද යැයි කියනු ලැබෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

මහෙසීති, මහෙසී භගවා; මහන්තං සීලක්ඛන්ධං එසි ගවෙසි පරියෙසීති මහෙසී. මහන්තං සමාධික්ඛන්ධං – මහන්තං පඤ්ඤක්ඛන්ධං – මහන්තං විමුත්තික්ඛන්ධං – මහන්තං විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධං එසි ගවෙසි පරියෙසීති මහෙසී. මහතෝ තමොකායස්ස පදාලනං, මහතෝ විපල්ලාසස්ස භෙදං, මහතෝ තණ්හාසල්ලස්ස අබ්බූහනං, මහතෝ දිට්ඨිඝරසීසාටස්ස විනිවෙඨනං, මහතෝ මානධජස්ස පපාතනං[1] මහතෝ අභිසඞ්ඛාරස්ස වූපසමනං, මහතෝ, ඔඝස්ස නිත්තරණං, [2]මහතෝ භාරස්ස නික්ඛිපනං, මහතෝ සංසාරවට්ටස්ස උපච්ඡේදං, මහතෝ සන්තාපස්ස නිබ්බාපනං, මහතෝ පරිළාහස්ස පටිප්පස්සද්ධිං, මහතෝ ධම්මධජස්ස උස්සාපනං එසි ගවෙසි පරියෙසීති මහෙසී. **මහන්තෙ** සතිපට්ඨානෙ – මහන්තෙ සම්මප්පධානෙ – මහන්තෙ ඉද්ධිපාදෙ – මහන්තානි ඉන්ද්‍රියානි– මහන්තානි බලානි– මහන්තෙ බොජ්ඣඞ්ගෙ මහන්තං අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං – මහන්තං පරමත්ථං අමතං නිබ්බානං එසි ගවෙසි පරියෙසීති මහෙසී. මහසක්කෙහි වා සත්තෙහි එසිතෝ ගවෙසිතෝ පරියෙසිතෝ 'කහං බුද්ධෝ, කහං භගවා, කහං දෙවදෙවෝ' කහං තථාගතෝ'යි මහෙසීති – විවෙකං සන්තිපදඤ්ච මහෙසිං.

කථං දිස්වා නිබ්බාති භික්ඛූති – කථං දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා අත්තභාවෙ රාගං නිබ්බාපෙති? දොසං නිබ්බාපෙති? මොහං නිබ්බාපෙති? කොධං, උපනාහං මක්ඛං, පළාසං, ඉස්සං, මච්ඡරියං, මායං, සාඨෙය්‍යං,ථම්භං, සාරම්භං, මානං, අතිමානං, මදං, පමාදං, සබ්බෙ කිලෙසෙ, සබ්බෙ දුච්චරිතෙ, සබ්බෙ දරථෙ, සබ්බෙ පරිළාහෙ, සබ්බෙ සන්තාපෙ, සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙ නිබ්බාපෙති සමෙති උපසමෙති වූපසමෙති පටිප්පස්සම්භෙතීති? **භික්ඛූ**යි පුථුජ්ජනකල්‍යාණකො වා භික්ඛු සෙඛො වා භික්ඛූති – කථං දිස්වා නිබ්බාති භික්ඛු.

අනුපාදියානෝ ලොකසම්ං කිඤ්චීති – චතූහි උපාදානෙහි අනුපාදියමානෝ අගණ්හමානෝ අපරාමසමානෝ අනභිනිවිසමානෝ; **ලොකසම්න්ති** අපායලොකෙ දෙවලොකෙ ඛන්ධලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ; **කිඤ්චීති** කිඤ්චි රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතන්ති – අනුපාදියානෝ ලොකසම්ං කිඤ්චි.

තෙනාහ භගවා:

"පුච්ඡාමි තං ආදිච්චබන්ධු
විවෙකං සන්තිපදඤ්ච මහෙසිං,
කථං දිස්වා නිබ්බාති භික්ඛු
අනුපාදියානෝ ලොකසම්ං කිඤ්චී"ති.

14 - 2

මූලං පපඤ්ච සඞ්ඛායාති භගවා
මන්තා අස්මීති සබ්බමුපරුන්ධෙ,
යා කාචි තණ්හා අජ්ඣත්තං
තාසං විනයා සදා සතෝ සික්ඛෙ.

---

1. පවාහනං - සෳ. 2. නික්ඛාරණං - සී. II. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

මුනයෝ - යනු: බුදුහු මහර්ෂි යැ, මහත් වූ ශීලස්කන්ධය එෂණ ගවේෂණ පර්යේෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ: මහත් වූ සමාධිස්කන්ධය මහත් වූ ප්‍රඥස්කන්ධය - මහත් වූ විමුක්තිස්කන්ධය - මහත් වූ විමුක්තිඥානදර්ශනස්කන්ධය එෂණ ගවේෂණ පර්යේෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ, මහත් වූ තමස්කායයා ගේ ප්‍රදාලනය, මහත් වූ විපර්යාසයා ගේ බිඳීම, මහත් වූ තෘෂ්ණාශල්‍යය ඉදිරීම, මහත් වූ දෘෂ්ටිසඞ්කෘටය ලෙහීම, මහත් වූ මානධ්වජය හෙළීම, මහත් වූ අභිසංස්කාරය සන්හිඳුවීම, මහත් වූ ඕඝය තරණය කිරී , මහත් වූ (පඤ්කද) බර බහා තැබීම, මහත් වූ සසරවට සිඳීම, මහත් වූ (ලෙලස්) තැවිලිය නිවීම, මහත් වූ (කෙලෙස්) පරිදාහය සන්හිඳුවීම, මහත් වූ ධර්මධ්වජය එසැවීම එෂණ ගවේෂණ පර්යේෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ. මහත් වූ සතිපට්ඨානයන් - මහත් සම්‍යක්ප්‍රධානයන් - මහත් සෘද්ධිපාදයන් - මහත් ඉන්ද්‍රියයන් - මහත් බලයන් - මහත් බොධ්‍යඞ්ගයන් - මහත් වූ ආර්යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය - මහත් වූ පරමාර්ථ වූ අමෘතමහනිවන එෂණ ගවේෂණ පර්යේෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ: නොහොත් මහෙශාඛ්‍ය වූ සත්ත්වයන් විසින් 'කොහි යැ බුදුහු, කොහි යැ භාග්‍යවත්හු, කොහි යැ දෙවියනට දෙව් වූවෝ, කොහි යැ නරශ්‍රෙෂ්ඨයෝ ය'යි එෂිත ගවෙෂිත පර්යේෂිත නුයි මහර්ෂි තම් වෙත් යයි 'විවේකං සන්නිපදඤ්ච මහෙසිං' යනු වේ.

කථං දිස්වා නිබ්බාති භික්ඛු - කිසෙයින් දැක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විමසා විහුත කොට තමා ගේ රාගය නිවා ද? දොෂය නිවා ද? මෝහය නිවා ද? ක්‍රෝධය - උපනාහය - මක්ඛය - පලාසය-ඊෂ්‍යාව මාත්සර්‍යය - මායාව - ශාඨ්‍යය - සාතමහය - සාරම්භය - මානය - අතිමානය මදය - ප්‍රමාදය - සියලු කෙලෙසුන් සියලු දුශ්චරිතයන් - සියලු දරථයන්-සියලු පරිදාහයන් - සියලු සන්තාපයන් - සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් නිවා ද? ශමනය උපශමනය ව්‍යුපශමනය කෙරේ ද? සන්හිඳුවා ද? **භික්ඛු** යනු: පෘථග්ජනකල්‍යාණ භික්ෂු හෝ ශෛක්ෂ භික්ෂු හෝ නුයි 'කථං දිස්වා නිබ්බාති භික්ඛු' යනු වේ.

අනුපාදියානෝ ලෝකස්මිං කිඤ්චි - සතර උපාදානයන්ගෙන් උපාදානය නො කරනුයේ නො ගන්නේ නො දැඟැගන්නේ නො පිවිසෙනුයේ; **ලෝකස්මිං** යනු: අපායලෝකයෙහි මිනිස්ලොව දෙව්ලොව ස්කන්ධලෝකයෙහි ධාතුලොකයෙහි ආයතනලෝකයෙහි; **කිඤ්චි** යනු: කිසි රූපගතයක් වේදනාගතයක් සංඥගතයක් සංස්කාරගතයක් විඥනගතයක් නුයි 'අනුපාදියානෝ ලෝකස්මිං කිඤ්චි' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"**පුච්ඡාමි තං -පෙ- අනුපාදියානෝ ලෝකස්මිං කිඤ්චී**"යි.

14 - 2

බුදුහු මේසේ වදාළ සේක: 'ප්‍රපඤ්ච සඞ්ඛ්‍යාත තෘෂ්ණාදෘෂ්ටියුගේ (අවිද්‍යාදි කෙලෙශ) මූලය ද මම් වෙමි' පැවැති මානය ද නුවණින් සියල්ල වලහන්නේ යැ, අධ්‍යාත්මයෙහි යම් කිසි තෘෂ්ණාවක් උපදනේ ද ඔවුන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස හැමකල්හි (එළඹ සිටි) සිහි ඇති වැ හික්මෙන්නේ සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

මූලං පපඤ්චසඞ්ඛායාති භගවා මන්තා අස්මීති සබ්බමුපරුන්ධති – පපඤ්චායෙව පපඤ්චසඞ්ඛා; තණ්හා පපඤ්චසඞ්ඛා, දිට්ඨි පපඤ්චසඞ්ඛා, කතමං තණ්හාපපඤ්චස්ස මූලං? අවිජ්ජා මූලං, අයොනිසෝ මනසිකාරෝ මූලං අසම්මානෝ මූලං, අහිරිකං මූලං, අනොත්තප්පං මූලං, උද්ධච්චං මූලං, ඉදං තණ්හාපපඤ්චස්ස මූලං, කතමං දිට්ඨිපපඤ්චස්ස මූලං? අවිජ්ජා මූලං අයොනිසෝ මනසිකාරෝ මූලං. අසම්මානෝ මූලං, අහිරිකං මූලං, අනොත්තප්පං මූලං, උද්ධච්චං මූලං, ඉදං දිට්ඨිපපඤ්චස්ස මූලං.

භගවාති ගාරවාධිවචනං. අපි ච භග්ගරාගොති භගවා, භග්ගදෝසොති භගවා, භග්ගමොහොති භගවා, භග්ගමානොති භගවා, භග්ගදිට්ඨීති භගවා, භග්ගකණ්ටකොති භගවා, භග්ගකිලෙසොති භගවා, භජී විභජී පවිභජී ධම්මරතනන්ති භගවා, භවානං අන්තකරොති භගවා, භාවිතකායොති භගවා, භාවිතසීලෝ භාවිතචිත්තෝ භාවිතපඤ්ඤෝති භගවා. භජී[1] වා භගවා – අරඤ්ඤං වනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානීති භගවා; භාගී වා භගවා චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති භගවා. භාගී වා භගවා අප්පරසස්ස ධම්මරසස්ස විමුත්තිරසස්ස, අධිසීලස්ස අධිචිත්තස්ස අධිපඤ්ඤායාති භගවා, භාගී වා භගවා චතුන්නං ඣානානං චතුන්නං අප්පමඤ්ඤානං චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනන්ති භගවා, භාගී වා භගවා අට්ඨන්නං විමොක්ඛානං අට්ඨන්නං අභිභායතනානං නවන්නං අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීනන්ති භගවා, භාගී වා භගවා දසන්නං සඤ්ඤාභාවනානං දසන්නං කසිණසමාපත්තීනං ආනාපානස්සතිසමාධිස්ස අසුභසමාපත්තියාති භගවා, භාගී වා භගවා චතුන්නං සතිපට්ඨානානං චතුන්නං සම්මප්පධානානං චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං පඤ්චන්නං බලානං සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්සාති භගවා, භාගී වා භගවා දසන්නං තථාගතබලානං චතුන්නං වෙසාරජ්ජානං චතුන්නං පටිසම්භිදානං ඡන්නං අභිඤ්ඤානං ඡන්නං බුද්ධධම්මානන්ති භගවා. භගවාති නෙතං නාමං මාතරා කතං; න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භගිනියා කතං, න මිත්තාමච්චෙහි කතං, න ඤාතිසාලොහිතෙහි කතං, න සමණබ්‍රාහ්මණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං. විමොක්ඛන්තිකමේතං බුද්ධානං භගවන්තානං බොධියා මූලෙ සහ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිලාභා සච්ඡිකාපඤ්ඤත්ති යදිදං භගවාති – මූලං පපඤ්චසඞ්ඛායාති භගවා.

මන්තා අස්මීති සබ්බමුපරුන්ධති – 'මන්තා' වුච්චති පඤ්ඤා, යා පඤ්ඤා පජානනා –පෙ– අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි; අස්මීති රූපෙ අස්මීති මානො, අස්මීති ඡන්දො, අස්මීති අනුසයෝ; වෙදනාය – සඤ්ඤාය – සඞ්ඛාරෙසු – විඤ්ඤාණෙ අස්මීති මානො, අස්මීති ඡන්දො, අස්මීති අනුසයොති – මූලං පපඤ්චසඞ්ඛායාති භගවා මන්තා අස්මීති.

1. භාගී සීමු. 11.

Free Distribution www.aathaapi.org

මූලං පපඤ්චසඞ්ඛායාති භගවා මන්තා අස්මීති සබ්බමුපරූපෙති- ප්‍රපඤ්චයෝ මැ 'පපඤ්චසඞ්ඛා' නම්, තෘෂ්ණාව 'පපඤ්චසඞ්ඛා' යැ, දෘෂ්ටිය පපඤ්චසඞ්ඛා යැ, තෘෂ්ණාප්‍රපඤ්චයා ගේ මූලය කවරැ යත් ? අවිද්‍යාව මූල යැ, අයෝනිසෝ මනසිකාරය මූල යැ, අස්මිමානය මූල යැ, අහිරිකය මූල යැ, අනොත්තප්පය මූල යැ, උද්ධච්චය මූල යැ; මේ තෘෂ්ණාප්‍රපඤ්චයාගේ මූලය යි. දෘෂ්ටිප්‍රපඤ්චයාගේ මූලය කවරැ යත් ? අවිද්‍යාව මූල යැ, අයෝනිසෝ මනසිකාරය මූල යැ, අස්මිමානය මූල යැ, අහිරිකය මූල යැ, අනොත්තප්පය මූල යැ, උද්ධච්චය මූල යැ, මේ දෘෂ්ටිප්‍රපඤ්චයා ගේ මූලය යි.

භගවා යනු: ගෞරව නාමයෙකි; තවද බිඳහළ රාග ඇත් නුයි භගවත් යැ, නැසූ ද්වේෂ ඇත් නුයි - නැසූ මෝහ ඇත් නුයි - නැසූ මාන ඇත් නුයි- නැසූ දෘෂ්ටි ඇත් නුයි - නැසූ කෙලෙස්කටු ඇත් නුයි - නැසූ කෙලෙස් ඇත් නුයි භගවත් යැ. දහම්රුවන් භාග - විභාග - ප්‍රතිවිභාග කෙළේ නුයි භගවත් යැ භවයන් අන්ත කෙළේ නුයි - භාවිතකාය නුයි - භාවිතශීල- භාවිතචිත්ත- භාවිතප්‍රඥ ඇත් නුයි භගවත් යැ: තොහොත් බුදුහු අල්පශබ්ද වූ අල්පනිර්ඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මනුෂ්‍යයන්ගේ රාහස්‍යයට කාරණ වූ විවේකයට යොග්‍ය වූ වනසෙනසුන් වෙනෙහි දුර සෙනසුන් වනකෙලවර සෙනසුන් භජනය කළාහු නුයි භගවත් යැ, බුදුහු චීවර - පිණ්ඩපාත- සෙනාසන - ගිලානප්‍රත්‍යයභෙෂජ්ය-පරික්ඛාරයනට හිමි වූවාහු නුයි භගවත් යැ, බුදුහු අධීරසයට ධර්මරසයට විමුක්තිරසයට අධිශීලයට අධිචිත්තයට අධිප්‍රඥාවට හිමි වූවාහු නුයි භගවත් යැ, බුදුහු සතර ධ්‍යානයන්ට සතර අප්‍රමාණ්‍යයන්ට සතර අරූපසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු අෂ්ට-විමොක්ෂයන්ට අෂ්ට අභිභායතනයන්ට නව අනුරූපවිහාරසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි - බුදුහු දශ සංඥාභාවනාවන්ට දසකසිණසමාපත්තීන්ට ආනාපානසතිසමාධියට අසුභසමාපත්තියට හිමි වූවාහු නුයි - බුදුහු සතර සතිපට්ඨානයන්ට සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ට සතර ඍද්ධිපාදයන්ට පඤ්චේන්ද්‍රියයන්ට පඤ්ච බලයන්ට සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයන්ට ආර්‍යාෂ්ටාඞ්ගික-මාර්ගයට හිමි වූවාහු නුයි - බුදුහු දස තථාගතබලයන්ට චතුර්වෛශාරද්‍ය-යන්ට සතර ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයන්ට ෂඩභිඥවන්ට ෂඩ්බුද්ධර්මයන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්' නම්. තෙල 'භගවත්' යන නාමය මැණියන් විසින් තොකරන ලද, පියාණන් විසින් - බෑයකු විසින්-බූනක විසින්- සඟඉෂ්ඨවන් විසින් - නැසඉල්නැයන් විසින් - මහණබමුණන් විසින් - දෙවතාවන් විසින් නොකරන ලද, මේ 'භගවත්' යන තෙල නාමය භාග්‍යවත් බුදුවරයන්ට අර්හත්මාර්ගයා ගේ අනන්තරයෙහි බෝමුල දී සර්ව්ඥතාඥානයා ගේ ප්‍රතිලාභය සමග රහත්ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් හෝ සර්ව්ධර්මයන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියක් වී නුයි - 'මූලං පපඤ්ච-සඞ්ඛායා යි භනවා' යනු වේ.

මන්තා අස්මීති සබ්බමුපරූපෙති - 'මන්තා'යි ප්‍රඥව කියනු ලබයි; යම් ප්‍රඥවක්...අමෝහයෙක් ධර්ම්විචයයෙක් සම්‍යග්දෘෂ්ටියක් වේ ද එයයි. **අස්මි** යනු රූපයෙහි මම් වෙමි යන මාන ය මම් වෙමි යන ඡන්දය, මම් වෙමි යන අනුසය, වේදනාවෙහි - සංඥයෙහි - සංස්කාරයන්හි - විඥානයෙහි අස්මි යන මානය අස්මි යන ඡන්දය, අස්මි යන අනුසය නුයි 'මූලං පපඤ්ච-සඞ්ඛායාති භගවා මන්තා අස්මීති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බමූලපරූළ්හන්ති - පපඤ්චසඤ්ඤාය මූලඤ්ච අස්මිමානඤ්ච මන්තාය සබ්බං රූළ්හෙය්‍ය උපරූළ්හෙය්‍ය නිරොධෙය්‍ය වූපසමෙය්‍ය අප්පඛමෙය්‍ය පටිප්පස්සම්භෙය්‍යාති - මූලං පපඤ්චසඤ්ඤායාති භගවා මන්තා අස්මීති සබ්බමූපරූළ්හං.

යා කාචි තණ්හා අජ්ඣත්තන්ති - 'යා කාචී'ති සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බා අසෙසා නිස්සෙසා පරියාදියන[1]වචනමෙතං යා කාචීති. **තණ්හාති** රූපතණ්හා -පෙ- ධම්මතණ්හා; **අජ්ඣත්තන්ති** අජ්ඣත්තසමුට්ඨානා වා සා තණ්හාති අජ්ඣත්තං; අථවා අජ්ඣත්තං වුච්චති චිත්තං, යං චිත්තං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෝ තජ්ජා මනෝ විඤ්ඤාණධාතු; a චිත්තෙන සා තණ්හා සහගතා සහජාතා සංසට්ඨා සම්පයුත්තා එකුප්පාදා එකනිරොධා එකවට්ටිකා එකාරම්මණාතිපි අජ්ඣත්තන්ති - යා කාචි තණ්හා අජ්ඣත්තං.

තාසං විනයා සදා සතෝ ශික්ඛෙති - 'සදා'ති සදා සබ්බදා සබ්බකාලං නිච්චකාලං ධ්‍රුවකාලං සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං පොඨ්ඨපාදුපොඨපං උදකොම්කාජාතං[2] අවීචිසන්තතිසහිතං ඵුසිතං[3] පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං, පුරිමං යාමං මජ්ඣිමං යාමං පච්ඡිමං යාමං, කාලෙ ජුණ්හෙ, වස්සෙ හෙමන්තෙ ගිම්හෙ, පුරිමෙ වයොඛන්ධෙ මජ්ඣිමෙ වයොඛන්ධෙ පච්ඡිමෙ වයොඛන්ධෙ; **සතෝ**යි චතූහි කාරණෙහි සතෝ: කායෙ කායානුපස්සනා-සතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ; වෙදනාසු -පෙ- චිත්තෙ -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ; අපරෙහිපි චතූහි කාරණෙහි සතෝ; අසතිපරිවජ්ජනතාය සතෝ; සතිකරණීයානං ධම්මානං කතත්තා සතෝ; සතිපටිපක්ඛානං ධම්මානං හතත්තා සතෝ; සතිනිම්මිතානං ධම්මානං අසම්මුට්ඨත්තා සතෝ; අපරෙහිපි චතූහි කාරණෙහි සතෝ: සතියා සමන්නාගතත්තා සතෝ; සතියා වසිතත්තා සතෝ; සතියා පාගුඤ්ඤතාය සතෝ; සතියා අපවොරොහණතාය සතෝ. අපරෙහි චතූහි කාරණෙහි සතෝ: සන්තත්තා[4] සතෝ, සමිතත්තා සතෝ, සන්තතත්තා සතෝ, සන්නිධම්මසමන්නාගතත්තා සතෝ, බුද්ධානුස්සතියා සතෝ, ධම්මානුස්සතියා සතෝ, සඞ්ඝානුස්සතියා සතෝ, සීලානුස්සතියා සතෝ, චාගානුස්සතියා සතෝ, දෙවතානුස්සතියා සතෝ, ආනාපානසතියා සතෝ, මරණසතියා සතෝ, කායගතාසතියා සතෝ, උපසමානුස්සතියා සතෝ. යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගෝ එකායනමග්ගෝ, a අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතෝ සමුපෙතෝ උපගතෝ[5] සමුපගතෝ[6] උපපන්නෝ සමුපපන්නෝ සමන්නාගතෝ. සෝ වුච්චති සතෝ.

---

1. පරියාදාය - සීමු. II. PSS.
2. උදකුම්මජ්ජතං - සීමු. II. PTS.
3. ඵුසිතං - සීමු. II.
4. සතත්තා - සීමු. II. PTS.
5. උපාගතෝ - මජ්ඣ.
6. සමුපාගතෝ - මජ්ඣ.

a. ධම්මසඞ්ගණී - නිද්දෙසවාර

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බමූපරුළ්හේ – තණ්හාදිට්ඨිප්පපඤ්චයානඤ්ච මූලය ද අසම්මානය ද ප්‍රඥාවෙන් සියල්ල වළහන්නේය, වෙසෙසින් වළහන්නේය, නිරුද්ධ කරන්නේය, සන්හිඳුවන්නේය, අස්තයට පමුණුවන්නේය, දුරුලන්නේ නුසි 'මූලං පපඤ්චසඞ්ඛායාති භගවා මත්තා අසම්හි සබ්බමූපරුළ්හේ' යනු වේ.

යා කාචි තණ්හා අජ්ඣත්තං – 'යා කාචි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සමීථායෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශ්ශෙෂ කොට ගන්නා වචනයෙකි තෙල 'යා කාචි' යනු. **තණ්හා** යනු: රූපතණ්හා යා...ධම්මතණ්හා සී. **අජ්ඣත්තං** යනු: ඕ තණ්හාව අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනී නුසි හෝ 'අජ්ඣත්තා' යනු වේ; නොවෙහොත් 'අජ්ඣත්තං'යි සිත කියනු ලැබෙයි, යම් සිහෙක් මානසෙක් මානසයෙක් හදයෙක් භවාඞ්ගසිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනෙන්ද්‍රියයෙක් විඤ්ඤාණයෙක් විඤ්ඤාණක්ඛන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤාණ- ධාතුවෙක් වේ ද එය සී: ඕ තණ්හාව සිත හා සහගත වූවා සහජාත- සංසෘෂ්ට – සම්ප්‍රයුක්ත – එකොත්පාද – එකනිරොධ – එකවසතුක – එකාලම්බන වූවා නුසි ද 'අජ්ඣත්තා' වේ නුසි 'යා කාචි තණ්හා අජ්ඣත්තං' යනු වේ.

තාසං විනයා සදා සතෝ සික්ඛේ – 'සදා' යනු: සැමදා සැමකල සැමවිට දිනපතා නිරතුරු එක්ව අනෙකක් හා අමිශ්‍රව පිළිවෙළින් ගැටි දියරළක් මෙන් අවිරලව නොසිදී එක්ව පැහැසී පෙරබත පසුබත පෙරයම මැදියම පැසුම්යම කාෂ්ණපක්ෂයෙහි ශුක්ලපක්ෂයෙහි වසන්හි හිමන්හි ගිමන්හි පෙරවියෙහි මැදිවියෙහි පසුවියෙහි; **සතෝ** යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතිගේ: කයෙහි කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතිගේ වෙදනායෙහි...චිත්තයෙහි...ධම්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතිගේ. අන්‍යත් සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතිගේ: මුලා සිහිය නැරැ කිරීමෙන් සිහි ඇතිගේ; සිහියෙන් කටයුතු ධම්යන් කළ හෙයින් සිහි ඇතිගේ; සිහියට ප්‍රතිපක්ෂ වූ ධම්යන් නැසූ බැවින් සිහි ඇතිගේ, සතියට නිමිත්ත වූ ධම්යන් නොනට බැවින් සිහි ඇතිගේ; අන්‍යත් සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතිගේ: සිහියෙන් සමන්විත වන බැවින් සිහි ඇතිගේ, සිහිය වසිභාවයට පැමිණ වූ හෙයින් සිහි ඇතිගේ, සිහිය ප්‍රගුණ වන බැවින් සිහි ඇතිගේ, සිහිය නොපසුබස්නා බැවින් සිහි ඇතිගේ; අන්‍යවූ ද සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතිගේ: විද්‍යමාන බැවින් (හෝ වස්තුත්‍රයෙහි ඇලුණු බැවින්) සිහි ඇතිගේ, කෙලෙස් සන්හිඳු වූ බැවින් සිහි ඇතිගේ, නිවුණු බැවින් සිහි ඇතිගේ, සත්පුරුෂධම්යෙන් සමන්විත බැවින් සිහි ඇතිගේ, බුද්ධානුස්සතියෙන් – ධම්මානුස්සතියෙන් – සඞ්ඝානුස්සතියෙන්– ශීලානුස්සතියෙන් – ත්‍යාගානුස්සතියෙන් – දෙවතානුස්සතියෙන් – ආනාපානස්සතියෙන් – මරණස්සතියෙන් – කායගතාසතියෙන් – උපශමානුස්සතියෙන් සිහි ඇතිගේ, යම් සතියක් අනුස්සතියක් ප්‍රතිස්සතියක් වේ ද, සිහියක් සිහි කරන බවක් ධරන බවක් සිහි කරවන බවක් නොමුලාවන බවක් වේ ද, සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගයෙක් එකායනමාර්ගයෙක් වේ ද, මේ 'සති' යයි කියනු ලබයි. මේ සතියෙන් යුක්ත වූගේ වෙසෙසින් යුක්ත වූගේ උපගත වූගේ සමුපගත වූගේ සමාධි වූගේ වෙසෙසින් සමාධි වූගේ සමන්විත වූගේ ද හෙතෙම 'සිහි ඇතිගේ' යයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සික්ඛතී – තිස්සෝ සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා.

කතමා **අධිසීලසික්ඛා**? ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතෝ විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නෝ, අණුමත්තේසු වජ්ජේසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදේසු. බුද්ධකෝ සීලක්ඛන්ධෝ, මහන්තෝ සීලක්ඛන්ධෝ, සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සංයමෝ සංවරෝ, මුඛං පමුඛං කුසලානං ධම්මානං සම්පත්තියා. අයං අධිසීලසික්ඛා.

කතමා **අධිචිත්තසික්ඛා**? ඉධ භික්ඛු විවිච්චේව කාමේහි විවිච්ච අකුසලේහි ධම්මේහි සවිතක්කං සවිචාරං විවේකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චේතසෝ එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකෝ විහරති සතෝ ච සම්පජානෝ, සුඛං ච කායෙන පටිසංවේදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකෝ සතිමා සුඛවිහාරීති, තං තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බේව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අධිචිත්තසික්ඛා.

කතමා **අධිපඤ්ඤාසික්ඛා**? ඉධ භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතෝ අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියා; සෝ ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයෝති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධෝති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති; ඉමේ ආසවාති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවසමුදයෝති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරොධෝති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති; අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා.

තාසං විනයා සදා සතෝ සික්ඛේ'ති – තාසං තණ්හානං විනයාය පටිවිනයාය පහානාය වූපසමාය පටිනිස්සග්ගාය පටිපස්සද්ධියා අධිසීලම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිචිත්තම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිපඤ්ඤම්පි සික්ඛෙය්‍ය. ඉමා තිස්සෝ සික්ඛායෝ[1] ආවජ්ජනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය, ජානනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; පස්සනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; පච්චවෙක්ඛනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; චිත්තං අධිට්ඨහනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය සද්ධාය අධිමුච්චනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; විරියං පග්ගණ්හනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; සතිං උපට්ඨහනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය, චිත්තං සමාදහනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; පඤ්ඤාය පජානනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිජානනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිජානනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; පහාතබ්බං පජහනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; භාවෙතබ්බං භාවෙනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකරොනෙන්තා සික්ඛෙය්‍ය; ආචරෙය්‍ය සමාචරෙය්‍ය සමාදාය වත්තෙය්‍යාති – තාසං විනයා සදා සතෝ සික්ඛේ.

තේනාහ භගවා:

"මූලං පපඤ්චසඞ්ඛායාති භගවා
මන්තා අස්මීති සබ්බමුපරුන්ධේ,
යා කාචි තණ්හා අජ්ඣත්තං
තාසං විනයා සදා සතෝ සික්ඛේ"ති.

1. තිස්සෝ සික්ඛා - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

සික්ඛා යනු: ශික්ෂා තුනෙකි: අධිශීලශික්ෂා අධිචිත්තශික්ෂා අධිප්‍රඥා-ශික්ෂා යයි.

අධිසීලශික්ෂා කවරු යත්: මේ සස්නෙහි මහණ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාර - ගොචර දෙකින් යුක්ත වූයේ මද පමණ වූ අකුසලයෙහි භය දක්නාසුලු වූයේ වෙසෙයි, ඒ ඒ ශික්ෂාපදය සමාදන් වැ හික්මෙයි. ක්ෂුද්‍රශීලස්කන්ධ යැ මහාශීලස්කන්ධ යැ, ශීලය පිහිට යැ ආදි යැ වර්ණ (-පාද) යැ සංයම් යැ සංවරයැ, කුසලධර්මයන්-ගේ ප්‍රතිලාභයට අවාරය වෙයි, උත්තම වේ. මෝ අධිශීලශික්ෂා යැ.

අධිචිත්තශික්ෂා කවරු යත්: මේ සස්නෙහි මහණ කාමවිජ්ඣයෙන් වෙන් ව අකුසලධර්මයන් නැගෙන් වෙන් ව සවිතර්ක වූ සවිචාර වූ විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුව ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, විතර්කවිචාරයන්ගේ සන්හිඳීමෙන් අධ්‍යාත්මයෙහි සම්ප්‍රසාදය ඇති චිත්තයාගේ එකොදි-භාවය ඇති අවිතර්ක වූ අවිචාර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුව ඇති දෙවැනිධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, ප්‍රීතිය ද ඉක්මවීමෙන් උපෙක්ෂා-වෙන් යුක්ත ව වෙසෙයි, සමෘති ඇතිගේ සම්‍යක්ප්‍රඥ ඇතිගේ කයින් ධ්‍යානසුඛය ද විඳී, උපෙක්ෂා ඇත්තේ ය සමාහිමත් ය සුඛවිහරණ ඇත්තේ යයි ආර්‍යයන් ප්‍රකාශ කරන ඒ තෘතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, කායිකසුඛය ද කායිකදුඃඛය ද ප්‍රහාණයෙන් පළමු මැ සොම්නස්දෙම්නසුන් අතුරුදහන් වීමෙන් දුක් නැති සුව නැති උපෙක්ෂාව හා සමෘතිපාරිශුද්ධිය ඇති චතුර්ථධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මෝ අධිචිත්තශික්ෂා යැ.

අධිප්‍රඥාශික්ෂා කවරු යත්: මේ සස්නෙහි මහණ ප්‍රඥවත් වෙයි, නිර්දෝෂ වූ ලොහාදිය සිඳීමට පොහොසත් වූ මනාකොට දුක් ක්ෂය කිරීමට පමුණුවන උදයව්‍යයගාමිනී ප්‍රඥාවෙන් සමන්විත වූයේ වෙයි, හෙතෙම මේ දුක'සි තතු සේ දනගනී, 'මේ දුඃඛසමුදය'සි තතු සේ දනගනී, 'මේ දුඃඛනිරෝධ ය'සි තතු සේ දනගනී, 'මෙ' දුඃඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව ය'සි තතු සේ දනගනී; මොහු ආස්‍රවයෝ යැයි තතු සේ දනගනී, මේ ආස්‍රවසමුදය යැයි තතු සේ දනගනී, මේ ආස්‍රවනිරෝධ යැයි තතු සේ දනගනී, මෝ ආස්‍රවනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව ය යැයි තතු සේ දනගනී. මෝ අධිප්‍රඥාශික්ෂා යි.

තාසං විනයා සදා සතෝ සික්ඛෙ - ඒ තෘෂ්ණාවන්ගේ විනය පිණිස ප්‍රතිවිනය පිණිස ප්‍රහාණය පිණිස සන්හිඳුවීම පිණිස දුරලීම පිණිස නූපදීම පිණිස අධිශීලයෙහි ද හික්මෙන්නේය, අධිචිත්තයෙහි ද හික්මෙන්නේය, අධිප්‍රඥාවෙහි ද හික්මෙන්නේය; මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවර්ජන කෙරෙමින් හික්මෙන්නේය, දැනගනිමින් - දක්මින් - ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කෙරෙමින් හික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමින් හික්මෙන්නේය, සැදැහැයෙන් සහිටුහන් කෙරෙමින් - වීර්‍යය දැඩිව ගනිමින් - සිහි ඵලවමින් - සිත පිහිටුවමින් - නුවණින් දැන ගනිමින් - වෙසෙසින් දතයුත්ත ධර්මකොට දැනගනිමින් - සම්මාන්‍යලක්ෂණාවබොධයෙන් දතයුත්ත භාවපසින් දැනගනිමින් - ප්‍රහීණ කළ යුත්ත ප්‍රහීණ කෙරෙමින් - වැඩිය යුතු මාර්ග වඩමින් - පසක් කළයුතු ඵල පසක් කෙරෙමින් හික්මෙන්නේය, හැසිරෙන්නේය, මොනතාවට හැසිරෙන්නේය සමාදන් ව පවත්නේ නුයි 'තාසං විනයා සදා සතෝ සික්ඛෙ' යනු වේ.

එසින් වදාළෙන බුදුහු:

"මූලං පපඤ්චසඞ්ඛායා -පෙ- සදා සතෝ සික්ඛෙ"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 8

යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා
අජ්ඣත්තං අථවාපි බහිද්ධා,
න තේන ථාමං [1]කුබ්බේථ
න හි සෝ නිබ්බුති සතං වුත්තෝ.

යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා අජ්ඣත්තන්ති – යං කිඤ්චි අත්තනෝ ගුණං ජානෙය්‍ය කුසලෙ වා ධම්මෙ අබ්‍යාකතෙ වා ධම්මෙ. කතමෙ අත්තනෝ ගුණා? උච්චාකුලා පබ්බජිතෝ වා අස්සං[2] මහාභොගකුලා පබ්බජිතෝ වා අස්සං; උළාරභොගකුලා පබ්බජිතෝ වා අස්සං, ඤාතෝ යසස්සී සඟහවත්‍ථුපබ්බජිතානන්ති වා අස්සං; ලාභීම්හි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති වා අස්සං, සුත්තන්තිකෝ වා අස්සං, විනයධරෝ වා අස්සං, ධම්මකථිකෝ වා අස්සං, ආරඤ්ඤිකෝ වා අස්සං, පිණ්ඩපාතිකෝ වා අස්සං, පංසුකූලිකෝ වා අස්සං, තෙචීවරිකෝ වා අස්සං, සපදානචාරිකෝ වා අස්සං, ඛලුපච්ඡාභත්තිකෝ වා අස්සං, නෙසජ්ජිකෝ වා අස්සං, යථාසන්ථතිකෝ වා අස්සං, පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා අස්සං, දුතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා අස්සං; තතියස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා අස්සං; චතුත්‍ථස්ස ඣානස්ස ලාභීති වා අස්සං; ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා අස්සං; විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා-ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා – නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා අස්සං; ඉමෙ වුච්චන්ති අත්තනෝ ගුණා. යං කිඤ්චි අත්තනෝ ගුණං ජානෙය්‍ය ආජානෙය්‍ය විජානෙය්‍ය පටිවිජානෙය්‍ය පටිවිජ්ඣෙය්‍යාති-යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා අජ්ඣත්තං.

අථවාපි බහිද්ධාති – උපජ්ඣායස්ස වා ආචරියස්ස වා තෙ ගුණා අස්සූති අජ්ඣත්තං අථවාපි බහිද්ධා.

න තේන ථාමං කුබ්බේථාති – අත්තනෝ වා ගුණෙන පරෙසං වා ගුණෙන ථාමං න කරෙය්‍ය, එජං න කරෙය්‍ය, මානං න කරෙය්‍ය, උන්නතිං න කරෙය්‍ය, උත්තාමං න කරෙය්‍ය, න තෙන මානං ජනෙය්‍ය, න තෙන එදිතා අඤ්ඤ පඨෙදිතා පඝඤ්ඤිතඝිරොති – න තේන ථාමං කුබ්බේථ.

න හි සෝ නිබ්බුති සතං වුත්තෝති – සතානං සන්තානං සප්පුරිසානං බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං පච්චෙකබුද්ධානං සෝ නිබ්බුතීති න වුත්තං; න පවුත්තං, න ආචික්ඛිතං, න දෙසිතං, න පඤ්ඤපිතං න පට්ඨපිතං, න විවටං, න විභත්තං, න උත්තානීකතා, තප්පකාසිතාති – න හි සෝ නිබ්බුති සතං වුත්තෝ

තෙනාහ භගවා:

"යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා
අජ්ඣත්තං අථවාපි බහිද්ධා,
න තේන ථාමං කුබ්බේථ
න හි සෝ නිබ්බුති සතං වුත්තෝ"ති.

---

1. මානං - සුස. 2. අස්ස - සෳ.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 8

තමා සොරෙහි වූ ද නොසෙසත් (උපාධ්‍යායාදි) බැහැර වූ ද යම් කිසි (කුලිනඤාදි) ගුණයක් දන්නේ නම් ඒ හෙතුකොටගෙන මානය නො කරන්නේය. ඒ උන්නතිය බුද්ධාදීන් විසින් නිබ්බුති යයි නො කියන ලද්දී ද එහෙයිනි.

යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා අඤ්ඤතඤ් – කුශලධර්මයෙහි හෝ අව්‍යාකෘතධර්මයෙහි හෝ යම් කිසි තමාගේ ගුණයක් දන්නේ නම් – තමාගේ ගුණයෝ කවරා යත්? උසස් කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් හෝ වෙමි, ගැහැවි මහාල් කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් හෝ වෙමි, මහත් භොග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් හෝ වෙමි, ගැහැවියන් සහිත පැවිද්දන් අතුරෙහි ප්‍රකට-යෙම් යශස් ඇත්තෙමි හෝ වෙමි, සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් හිලන්පස බෙහෙත්පිරිකර ලාභීනෙමි හෝ වෙමි, සූත්‍ර හදුරනුයෙම් හෝ වෙමි, විනයධරයෙම් හෝ වෙමි, ධර්මකථිකයෙම් හෝ වෙමි, ආරණ්‍යකයෙම් හෝ වෙමි, පිණ්ඩපාතිකයෙම් හෝ වෙමි, පාංශුකූලිකයෙම් හෝ වෙමි, ත්‍රෛවීවරිකයෙම් හෝ වෙමි, සපදානචාරිකයෙම් හෝ වෙමි, ඛලුපච්ඡා-භත්තිකයෙම් හෝ වෙමි, නෙසජ්ජිකයෙම් හෝ වෙමි, යථාසන්ථතිකාඛ්‍ය ඇතියෙම් හෝ වෙමි, ප්‍රථමධ්‍යානලාභී හෝ වෙමි, දෙවතියධ්‍යානලාභී හෝ වෙමි, තෘතීයධ්‍යානලාභී හෝ වෙමි, චතුර්ථධ්‍යානලාභී හෝ වෙමි, ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිලාභී හෝ වෙමි, විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමා-පත්තිලාභී හෝ වෙමි, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්ති - නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-යතනසමාපත්තිලාභී හෝ වෙමි. මොහු තමාගේ ගුණයෝ යැයි කියනු ලැබෙති. යම් කිසි තමාගේ ගුණයක් දන්නේ නම් හාත්පසින් දන්නේ නම් දෙලෙසින් දන්නේ නම් මැනැවින් දන්නේ නම් අවබෝධ කරන්නේ නම් යි 'යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා අඤ්ඤතඤ්' යනු වේ.

අථවාපි බහිද්ධා – උපාධ්‍යායයන්ගේ හෝ ආචාර්යයන්ගේ හෝ ඒ ගුණයෝ වන්නාහු නුයි 'අථවාපි බහිද්ධා' යනු වේ.

න තෙන මානං කුබ්බේථ – තමාගේ ගුණයෙන් හෝ අනුන්ගේ ගුණයෙන් හෝ මානය නො කරන්නේය, තදබව නො කරන්නේය, මානය නො කරන්නේය, උන්නතිය නො කරන්නේය, උඩඟුබව නො කරන්නේය, එයින් මානය නුපදවන්නේය, එයින් තද වූයේ දැඩි වූයේ නැඹු හිස ඇත්තේ නො වන්නේ යයි 'න තෙන මානං කුබ්බේථ' යනු වේ.

න හි සා නිබ්බුති සතං වුත්තා – සාධූන් ශාන්තයන් සත්පුරුෂයන් බුදුවරුන් බුදුසවුවන් පසේබුදුවරුන් විසින් ඒ උන්නතිය නිර්වෘතියයි නො කියන ලද්දීය, නො පවසන ලද්දීය, නො දෙසන ලද්දීය, නො පතවන ලද්දීය, නො තබන ලද්දීය, අවිවාතය, අවිනතතා ය, ප්‍රකට නො කරන ලද, ප්‍රකාශ නොකරන ලද්දී නුයි 'න හි සා නිබ්බුති සතං වුත්තා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා -පෙ- න හි සා නිබ්බුති සතං වුත්තා"යි

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 4

සෙය්‍යෝ න තෙන මඤ්ඤේය්‍ය
නීවෙය්‍යෝ අථවාපි සරිසෙඛා,
ඵුට්ඨෝ අනෙකරූපෙහි
නාතුමානං විකප්පයං තිට්ඨේ.

සෙය්‍යෝ න තෙන මඤ්ඤේය්‍යාති – සෙය්‍යෝ'හමස්මීති අතිමානං න ජනෙය්‍ය ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනාති – සෙය්‍යෝ න තෙන මඤ්ඤේය්‍ය.

නීවෙය්‍යෝ[1] අථවාපි සරිසෙඛාති – හීනෙ'හමස්මීති ඔමානං න ජනෙය්‍ය ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා සදිසෙ'හමස්මීති මානං න ජනෙය්‍ය ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනාති – නීවෙය්‍යෝ අථවාපි සරිසෙඛා.

ඵුට්ඨෝ අනෙකරූපෙහීති – අනෙකවිධෙහි ආකාරෙහි ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සමන්නාගතොති - ඵුට්ඨෝ අනෙකරූපෙහි.

නාතුමානං විකප්පයං තිට්ඨෙති – 'ආතුමා' වුච්චති අත්තභාවෝ. අත්තභාවං කප්පෙන්තෝ විකප්පෙන්තෝ විකප්පං ආපජ්ජන්තෝ න තිට්ඨෙය්‍යාති– නාතුමානං විකප්පයං තිට්ඨේ.

තෙනාහ භගවා:

"සෙය්‍යෝ න තෙන මඤ්ඤේය්‍ය
නීවෙය්‍යෝ අථවාපි සරිසෙඛා,
ඵුට්ඨෝ අනෙකරූපෙහි
නාතුමානං විකප්පයං තිට්ඨේ"ති.

14 - 5

"අජ්ඣත්තමෙව උපසමේ[2]
නාඤ්ඤතෝ[3] භික්ඛු සන්තිමෙසෙය්‍ය,
අජ්ඣත්තං උපසන්තස්ස
නත්ථි අත්තා කුතෝ නිරත්තා වා."

අජ්ඣත්තමෙව උපසමෙති – අජ්ඣත්තං රාගං සමෙය්‍ය, දෝසං සමෙය්‍ය, මොහං සමෙය්‍ය, කොධං උපනාහං මක්ඛං පළාසං ඉස්සං මච්ඡරියං මායං සාඨෙය්‍යං ථම්භං සාරම්භං මානං අතිමානං මදං පමාදං සබ්බෙ කිලෙසෙ සබ්බෙ දුච්චරිතෙ සබ්බෙ දරථෙ සබ්බෙ පරිළාහෙ සබ්බෙ සන්තාපෙ සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙ සමෙය්‍ය උපසමෙය්‍ය වූපසමෙය්‍ය නිබ්බාපෙය්‍ය පටිප්පස්සම්භෙය්‍යාති – අජ්ඣත්තමෙව උපසමෙ.

---

1. නීවමය්‍යං - ම්‍යනුප. 2. අජ්ඣත්තමෙවූපසමෙ - සීමු. II. ම්‍යසං.
3. න අඤ්ඤතෝ - සීමු. II. ම්‍යසං.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 4

ඒ මානයෙන් මම උතුමැයි ද හීනයෙමි ද නොහොත් සදෘශයෙමි ද නො හහතේ යැ. (කුලීනත්වාදි) විවිධාකාරයෙන් යුක්ත වූයේ තමා විකල්පනය කෙරෙමින් නො සිටිනේ යි.

සෙය්‍යා න තෙන මඤ්ඤති – ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ කුලපුත්‍රභාවයෙන් හෝ වණ්ණසොඳුරුකමින් හෝ ධනයෙන් හෝ අධ්‍යයනයෙන් හෝ කම්මායතනයෙකින් හෝ සිල්පායතනයෙකින් හෝ විද්‍යාවෙකින් හෝ ශ්‍රුතයෙන් හෝ ප්‍රතිභානයෙන් හෝ අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවෙකින් හෝ 'මම ශ්‍රේෂ්ඨයෙමි' අතිමානය නූපදවන්නේ නුයි 'සෙය්‍යා න තෙන මඤ්ඤති' යනු වේ.

නීචෙය්‍යා අථවාපි සරික්ඛා – ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ... අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවෙකින් හෝ 'මම හීනයෙමි' අවමානය නූපදවන්නේය. ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ කුලපුත් බැවින් හෝ වණ්ණසොඳුරුකමින් හෝ ධනයෙන් හෝ අධ්‍යයනයෙන් හෝ කම්මායතනයෙකින් හෝ සිල්පායතනයෙකින් හෝ විද්‍යාවෙකින් හෝ ශ්‍රුතයෙන් හෝ ප්‍රතිභානයෙන් හෝ අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවෙකින් හෝ 'මම සදෘශයෙමි' මානය නූපදවන්නේ නුයි 'නීචෙය්‍යා අථවා පි සරික්ඛා යනු' වේ.

ඵුට්ඨා අනෙකරූපෙහි – අනෙකවිධ වූ ආකාරයන්ගෙන් පහස්නා ලද්දේ යුක්ත වූයේ රැස් වූයේ සමන්විත වූයේ නුයි 'ඵුට්ඨා අනෙකරූපෙහි' යනු වේ.

නාතුමානං විකප්පයං නිවෙඨෙ - 'ආතුමා'යි තෙමේ කියනු ලැබෙයි. තමා කල්පනා කෙරෙමින් විකල්පනා කෙරෙමින් විකල්පයට පැමිණෙමින් නො සිටිනේ නුයි 'නාතුමානං විකප්පයං නිවෙඨෙ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සෙය්‍යා න තෙන මඤ්ඤති -පෙ- නාතුමානං විකප්පයං නිවෙඨෙ"යි.

14 - 5

මහණ තෙමේ අධ්‍යාත්මයෙහි ම (රාගාදිය) සන්හිඳුවන්නේය. අන්‍ය වූ අශුද්ධිමාර්ගයෙන් ශාන්තිය නො සොයන්නේය. අධ්‍යාත්මයෙහි (රාගාදිය) සන්හිඳුණු (ක්ෂීණාස්‍රවහට) ආත්මදෘෂ්ටිය නැත. උභෙදෘෂ්ටිය හෝ කොයින් ද?

අජ්ඣත්තඤ්ඤෙව උපසමෙ – අධ්‍යාත්මයෙහි රාගය සන්හිඳුවන්නේ ය, ද්වේෂය සන්හිඳුවන්නේ ය, මෝහය සන්හිඳුවන්නේය, ක්‍රෝධය – උපනාහය මක්ඛය – පලාසය – ඊර්ෂ්‍යාව – මාත්සර්‍යය – මායාව – සාඨ්‍යය – ස්තම්භය– සාරම්භය – මානය – අතිමානය – මදය – ප්‍රමාදය – සියලු කෙලෙසයන්-සියලු දුශ්චරිතයන් – සියලු දරථයන් – සියලු පරිදාහයන් – සියලු සන්තාපයන්– සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ශමනය කරන්නේය, ව්‍යුපශමනය කරන්නේය, නිවන්නේ ය, දුරලන්නේ නුයි 'අජ්ඣත්තඤ්ඤෙව උපසමෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාඤ්ඤත්‍රෙතා භික්ඛු ඣානම්මෙසයය්‍යාති - අඤ්ඤත්‍රෙතා අසුදධිමග්ගෙන මිච්ඡාපටිපදාය අනියය්‍යානිකපථෙන අඤ්ඤත්‍ර සතිපට්ඨානෙහි අඤ්ඤත්‍ර සම්මප්පධානෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉද්ධිපාදෙහි අඤ්ඤත්‍ර ඉන්ද්‍රියෙහි අඤ්ඤත්‍ර බලෙහි අඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣඞ්ගෙහි අඤ්ඤත්‍ර අරියා අට්ඨඞ්ගිකා මග්ගා සන්තිං උපසන්තිං වූපසන්තිං නිබ්බුතිං පටිපස්සද්ධිං න එසෙය්‍ය න ගවෙසෙය්‍ය න පරියෙසෙය්‍යාති - නාඤ්ඤත්‍රෙතා භික්ඛු ඣානම්මෙසය්‍ය.

අජ්ඣත්තං උපසන්තස්සාති - අජ්ඣත්තං රාගං සන්තස්ස[1] දෙසං සන්තස්ස මෝහං සන්තස්ස -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙ සන්තස්ස උපසන්තස්ස වූපසන්තස්ස නිබ්බුතස්ස පටිපස්සද්ධස්සාති - අජ්ඣත්තං උපසන්තස්ස.

නත්ථි අත්තා කුතෝ නිරත්තා වාති - 'නත්ථී'ති පටික්ඛෙපෝ. **අත්තාති** අත්තදිට්ඨි නත්ථි, **නිරත්තාති** උච්ඡෙදදිට්ඨි නත්ථි, අත්තාති ගහිතං නත්ථි, නිරත්තාති මුඤ්චිතබ්බං නත්ථි. යස්සත්ථි ගහිතං තස්සත්ථි මුඤ්චිතබ්බං, යස්ස නත්ථි මුඤ්චිතබ්බං තස්ස නත්ථි ගහිතං, ගාහමුඤ්චනසමතික්කමනෙතා අත්‍රහා වුද්ධිපරිහානිං ඒතිවත්තෙතා. සො වුච්චතාසො විණ්ණවරණො -පෙ- ජාතිමරණසංසාරො නත්ථි තස්ස පුනබ්භවොති - නත්ථි අත්තා කුතො නිරත්තා වා.

තෙනාහ භගවා:

> "අජ්ඣත්තමෙව උපසමෙ නාඤ්ඤතො භික්ඛු සන්තිමෙසෙය්‍ය,
> අජ්ඣත්තං උපසන්තස්ස නත්ථි අත්තා කුතො නිරත්තා වා"ති.

14 - 6

> මජ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස ඌමි නො ජායති සීතො හොති,
> එවං සීතො අනෙජස්ස උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි.

මජ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස ඌමි නො ජායති සීතො හොතීති-සමුද්දෙ චතුරාසීතියොජනසහස්සානි උබෙබධෙන ගම්භීරා. හෙට්ඨා වත්තාරීසයොජනසහස්සානි උදකං මච්ඡකච්ඡපෙහි කමපති. උපරි වත්තාරිසයොජනසහස්සානි උදකං වාතෙහි කමපති. මජ්ඣෙ වත්තාරි[2] යොජනසහස්සානි උදකං න කමපති න විකමපති න වලති න වෙඛති නපපවෙඛති න සම්පවෙඛති අනෙරිතො අඝට්ටිතො අවලිතො අලුලිතො අහන්නො වූපසන්නො. තත්‍ර ඌමි නො ජායති සීතො හොති සමුද්දෙති. එවමපි-යථා සමුද්දස්ස ඌමි නො ජායති සීතො හොති. එවං සත්තන්නං පබ්බතානං අන්තරිකාසු සත්ත සීදන්තරා මහාසමුද්දා,[3] තත්‍ර උදකං න කම්පති, න විකම්පති න වලති න වෙඛති නපපවෙඛති න සම්පවෙඛති. අනෙරිතො අඝට්ටිතො අවලිතො අලුලිතො අහන්නො වූපසන්නො. තත්‍ර ඌමි නො ජායති සීතො හොති සමුද්දෙති. එවමපි - මජ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස ඌමි නො ජායති සීතො හොති.

---

1. උපසන්තස්ස - PTS 2 චත්තාරිස - සෳා, පීඨං, චත්තාලිස - PTS.
3. සීදන්තර සමුද්දෙ - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාඤ්ඤතෝ භික්ඛු සන්තිමෙමඤ්ඤය - (සතිපට්ඨානාදියෙන්) අන්‍ය වූ අශුද්ධිමාංශීයෙන් ම්ලේච්ඡප්‍රතිපදයෙන් අතෙරශ්‍රීණිකපථයෙන්, සතිපට්ඨාන-යන්ගෙන් වෙන් ව සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ගෙන් වෙන් ව ඍද්ධිපාදයන්ගෙන් වෙන් ව ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් වෙන් ව බලයන්ගෙන් වෙන් ව බොධ්‍යඞ්ගයන් ගෙන් වෙන් ව ආයශ්‍රීඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයෙන් වෙන් ව ශාන්තිය උපශාන්තිය ව්‍යුපශාන්තිය නිවන පරිපඤ්ඤාදර්ශය නො සොයන්නේ ය, ගවේෂණය නො කරන්නේය, පරියේෂණය නො කරන්නේ යි 'නාඤ්ඤතෝ භික්ඛු සන්ති-මෙසෙය්‍ය' යනු වේ.

අජ්ඣත්තං උපසන්තස්ස - අධ්‍යාත්මයෙහි රාගය සන්හුන්නහුට දෝෂය සන්හුන්නහුට මෝහය සන්හුන්නහුට...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් සන්හුන්නහුට උපශාන්ත වූවහුට ව්‍යුපශාන්ත වූවහුට නිවුණහුට දුරලු-වහුට නුයි 'අජ්ඣත්තං උපසන්තස්ස' යනු වේ.

නත්ථි අත්තා කුතෝ නිරත්තා වා - 'නත්ථි' යනු ප්‍රතික්ෂේප යැ; **අත්තා** යනු: ආත්මදෘෂ්ටිය නැත. **නිරත්තා** යනු: උච්ඡේදදෘෂ්ටිය නැත. 'ආත්ම යැ' යි ගන්නා ලද්දක් නැත, 'නිරාත්ම යැ'යි හළ යුත්තක් නැත. යම්කුට ගන්නා ලද්දක් ඇත් නම් ඔහුට හළයුත්තකු දු ඇත, යම්කුට හළයුත්තක් නැත් නම් ඔහුට ගතයුත්තකු දු නැත. රහත් තෙම ගැනීම ද හැරීම ද ඉක්මවූයේ ය, වෘද්ධිය ද හානිය ද ඉක්මවා සිටියේ ය. තෙතෙම වැස නිම් වූ දශ ආයශ්‍රීවාස ඇත්තේ ය. වසඟ කළ චරණධර්ම ඇත්තේ ය...ඔහුට ජාතිමරණසංසාරය පුනර්භවය නැත් නුයි 'නත්ථි අත්තා කුතෝ නිරත්තා වා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුනු:

"අජ්ඣත්තමෙව උපසමෙ -පෙ- කුතෝ නිරත්තා වා"යි.

14 - 6

මහාසාගරයාගේ (යොදුන් සාරදහසක් පමණ වූ) මධ්‍යභාගයෙහි යම් සේ රළ නො හටගනී ද, (නිශ්චල ව) සිටියේ වේ ද, එසෙයින් තෘෂ්ණා රහිත වූ ක්ෂීණාස්‍රව තෙම (අවලෝදහම්හි නො සැලී) සිටියේ වන්නේ ය. එබඳු මහණ කිසිවෙක්හි (රාගාදි) උස්සදයක් නො කරන්නේ යි.

මජ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස ඌමි නො ජායති ඨිතො හොති - සමුද්‍රය යට පත්ලෙන් සුවාසුදහසක් යොදුන් ගැඹුරු යැ. යටින් සතලිස්දහසක් යොදුන් ජලය මස්කැස්බන්ගෙන් කම්පා වෙයි. මත්තෙහි සතලිස්-දහසක් යොදුන් දිය වාතයෙන් කම්පා වෙයි. මැද සාරදහසක් යොදුන් දිය නො සැලෙයි, ඔඹිතොබ නො සැලෙයි, නිශ්චල වෙයි, නො වෙවුලයි, නො පෙරැළෙයි, නො කැරැකෙයි, කම්පා නො වූයේ නො ගැටුණේ නො සැලුණේ නො කැලැඹුණේ නො කැරකුණේ සන්හිදුණේ වෙයි. එහි රළ නූපදී, සමුද්‍රය සිටියේ වේ නුයි මෙසේත් 'මජ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස ඌමි නො ජායති ඨිතො හොති' යනු වේ. එතා හොත් (සුගන්ධාදි) සත් ප්‍රීතියන් අතරැ සප්ත සීදන්තර මහාසමුද්‍රයෝ වෙයි. එහි දිය කම්පන චිකම්පන නො වෙයි, නො සැලෙයි, නො වෙවුලයි, නො පෙරැළෙයි, නො කැරැකෙයි. කම්පා නො වූයේ නො ගැටුණේ නො සැලුණේ නො කැලැඹුණේ නො බැමුණේ සන්හිදුණේ වෙයි. එහි රළ නූපදී, සමුද්‍රය සිටියේ වේ නුයි මෙසේත් 'මජ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස ඌමි නො ජායති ඨිතො හොති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

එවං සීතෝ අනෙජස්සාති – 'එව'නති ඔපම්මසම්පටිපාදනං; **සීතෝ**යි ලාභෝපි න කම්පති, අලාභෙපි න කම්පති, යසෙපි න කම්පති, අයසෙපි න කම්පති, පසංසායපි න කම්පති, නින්දායපි න කම්පති, සුඛෙපි න කම්පති, දුක්ඛෙපි න කම්පති, න විකම්පති, න චලති, න වෙධති, නප්පවෙධති, න සම්පවෙධතීති එවං සීතෝ. **අනෙජස්සා**ති 'එජා' වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං. යස්සෙසා එජා තණ්හා පහීනා උච්ඡින්නා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අනභිප්පත්තිකා, ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ වුච්චති අනෙජෝ. එජාය පහීනත්තා අනෙජෝ. සෝ ලාභෙපි න ඉඤ්ජති, අලාභෙපි න ඉඤ්ජති, යසෙපි න ඉඤ්ජති, අයසෙපි න ඉඤ්ජති, පසංසායපි න ඉඤ්ජති, නින්දායපි න ඉඤ්ජති, සුඛෙපි න ඉඤ්ජති, දුක්ඛෙපි න ඉඤ්ජති, න චලති න වෙධති නප්පවෙධති න සම්පවෙධතීති – එවං සීතෝ අනෙජස්ස.

උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චීති – 'උස්සද'න්ති සත්තුස්සදෝ: රාගුස්සදං[1] දෙසුස්සදං මොහුස්සදං මානුස්සදං දිට්ඨුස්සදං කිලෙසුස්සදං කම්මුස්සදං න කරෙය්‍ය න ජනෙය්‍ය න සඤ්ජනෙය්‍ය න නිබ්බත්තෙය්‍ය නාභිනිබ්බත්තෙය්‍ය; **කුහිඤ්චී**ති කුඤ්චි කිසම්මිඤ්චි කත්ථචි අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා වාති – උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි.

තෙනාහ භගවා:

"මිඤ්ජ යථා සමුද්දස්ස ඌමි නෝ ජායති සීතෝ හොති,
එවං සීතෝ අනෙජස්ස උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චී"ති.

14 – 7

අකිත්තයී විවටචක්ඛු සක්කච්චධම්මං පරිස්සයවිනයං,
පටිපදං වදෙහි භදන්තෙ පාතිමොක්ඛමථවාපි[2] සංයමං.

අකිත්තයී විවටචක්ඛූති – 'අකිත්තයී'ති කිත්තිතං ථාවිකිතං දෙසිතං පඤ්ඤපිතං පට්ඨපිතං විවටං විභත්තං උත්තානීකතං පකාසිතන්ති – අකිත්තයී. **විවටචක්ඛූ**ති භගවා පඤ්චහි චක්ඛූහි විවටචක්ඛු; මංසචක්ඛුන්ති විවටචක්ඛු, දිබ්බචක්ඛුන්තාපි විවටචක්ඛු, පඤ්ඤාචක්ඛුන්තාපි විවටචක්ඛු, බුද්ධචක්ඛුන්තාපි විවටචක්ඛු, සමන්තචක්ඛුන්තාපි විවටචක්ඛු.

---

1. රාගුස්සදං - PTS.
2. පාතිමොක්ඛං අථවාපි - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

එවං සීතො අනෙජස්ස - 'එවං' යනු: ඕපම්‍යසම්ප්‍රතිපාදන යැ, **සීතො** යනු: ලාභයෙහි දු නො සැලෙයි, අලාභයෙහි දු නො සැලෙයි, යශස්හි දු නො සැලෙයි, අයශස්හි දු නො සැලෙයි, ප්‍රශංසායෙහි දු නො සැලෙයි, නින්දායෙහි දු නො සැලෙයි, සුවයෙහි දු නො සැලෙයි, දුකෙහි දු නො සැලෙයි, ඔබිනොබැ නො සැලෙයි, නිශ්චල වෙයි, නො වෙවුලයි, නො පෙරැළෙයි, පරිභ්‍රම් නො වේ නුයි මේසේ සිටියේ; **අනෙජස්ස** යනු: 'එජා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි. යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. යම්ක්හු විසින් තෙල එජාව තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී මුලුසුත් කරන ලද්දී සත්හිදුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී අභව්‍යොත්පත්තික වූවා නුවණඟින්නෙන් දවන ලද්දී ද, හේ 'අනෙජ' යයි කියනු ලැබේ. එජාව ප්‍රහීණ බැවින් 'අනෙජ'යි. හේ ලාභයෙහි දු නො සැලෙයි, අලාභයෙහි දු - යශස්හි දු - අයශස්හි දු -ප්‍රශංසායෙහි දු-නින්දායෙහි- දු සුවයෙහි දු - දුකෙහි දු නො සැලෙයි, නිශ්චල වෙයි, නො වෙවුලයි, ඔබිනොබැ නො වෙවුලයි, නො පෙරැළේ නුයි 'එවං සීතො අනෙජස්ස යනු වේ.

උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි - 'උස්සද' යනු: උත්සද සතෙකි: රාගොත්සදය දොසොත්සදය මොහොත්සදය මානොත්සදය දිට්ඨුත්-සදය කෙලශොත්සදය කම්මොත්සදය නො කරන්නේ ය, නො දනවන්නේ ය, නුපදවන්නේ ය, නො නිපදවන්නේ ය. නො පහළ කරන්නේ ය. **කුහිඤ්චි** යනු: කිසිභවක්හි කිසි තැනෙක්හි කවර තැනෙක්හි අධ්‍යාත්මයෙහි හෝ බාහ්‍යයෙහි හෝ අධ්‍යාත්මබාහ්‍යයෙහි හෝ නුයි 'උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"**මඤ්ඤති යථා සමුදඤ්ඤ** -පෙ- **උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි**"යි

14 - 7

අනාවරණ වූ පසැස් ඇතිගේ උවදුරු දුරු කරත්තා වූ තමන් අයත් වූ නොහොත් තමන් විසින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ ධර්මය වදළේ ය. මුඛට කල්‍යාණ යෙක් වේවා. නොහොත් මුඛගේ හද්‍ර වූ ප්‍රතිපදාව වදළ මැනවි. ප්‍රතිභාණය ද යළි සමාධිය ද වදාළ මැනැවි.

අකිත්තයි විවටචක්ඛු - 'අකිත්තයි' යනු: දක්වන ලද පවසන ලද දෙසන ලද පනවන ලද තබන ලද විවෘත කරන ලද විභාග කරනලද ප්‍රකට කරන ලද ප්‍රකාශ කරන ලද නුයි 'අකිත්තයි' යනු වේ. **විවටචක්ඛු** යනු: බුදුහු පසැසකින් විවටචක්ඛු වූහ: මසැසින් දු විවටචක්ඛු යහ, දිවැසින් දු විවටචක්ඛු යහ, පැනැසින් දු විවටචක්ඛු යහ, බුදුඇසින් දු විවටචක්ඛු යහ, සමතැසින් දු විවටචක්ඛු වූහ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං භගවා මංසචක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු? මංසචක්ඛුම්හි භගවතෝ පඤ්චවණ්ණා පසාදා පඤ්ඤායන්ති: නීලා ච වණ්ණා, පීතකා ච වණ්ණා, ලොහිතකා ච වණ්ණා, කණ්හා ච වණ්ණා, ඔදාතා ච වණ්ණා. අක්ඛීනි ලාමකානි ච භගවතෝ – යත්ථ ච අක්ඛීලොමානි පතිට්ඨිතානි තං නීලං හොති සුනීලං පාසාදිකං දස්සනෙයය්යං, උමාපුප්ඵසමානං. තස්ස පරතෝ පීතං හොති සුපීතකං සුවණ්ණවණ්ණං පාසාදිකං දස්සනෙයය්යං කණිකාරපුප්ඵසමානං. උභයතෝ ච අක්ඛිකූටානං භාගවතෝ ලොහිතකානි හොන්ති සුලොහිතකානි පාසාදිකානි දස්සනෙයය්යානි ඉන්දගොපකසමානානි. මජ්ඣෙ කණ්හං හොති සුකණ්හං අලූඛං සිනිද්ධං පාසාදිකං දස්සනෙයය්යං අඤ්ජනීඵකසමානං. තස්ස පරතෝ ඔදාතං හොති සුඔදාතං සෙතං පණ්ඩරං පාසාදිකං දස්සනෙයය්යං ඔසධීතාරකාසමානං. තෙන භගවා පාකතිකෙන මංසචක්ඛුනා, අතිසාභාවපරියාපන්නෙන පුරිමදිසං ඔලොකෙති අන්තමසො අනුමත්තානිපි සත්තානි දිස්වා දෙව රත්තියාපි. යදා හි චතුරඞ්ගසමන්නාගතෙ අන්ධකාරෙ හොති: සූරියෙ ච අත්ථඞ්ගතෙ හොති, කාළපක්ඛෝ ච උපොසථෝ හොති, තිමිසා ච වනසණ්ඩා හොති, මහා ච කාළමෙඝෝ අබ්භුට්ඨිතෝ හොති, එවරූපෙපි චතුරඞ්ගසමන්නාගතෙ අන්ධකාරෙ සමන්නා යොජනං පස්සති, යත්ථ සෝ කුඩ්ඩා[2] වා කවාටං වා පාකාරෝ වා පබ්බතෝ වා ගච්ඡං වා ලතා වා ආවරණං රූපායතනං දස්සනාය. එකඡිද්දෙ තිලඵලෙ නිම්මානං කත්වා තිලවාහෙ පක්ඛිපෙය්ය, තඤ්ඤෙවිදං තිලඵලං උද්ධරෙය්ය. එවං පරිසුද්ධං භගවතෝ පාකතිකං මංසචක්ඛු එවං භගවා මංසචක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු.

කථං භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු? භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති: 'ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා, ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා'ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ආකඞ්ඛමානො ච භගවා එකම්පි ලොකධාතුං පස්සෙය්ය. දෙවිපි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. තීණිපි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. චතස්සොපි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. පඤ්චපි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. දසපි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. වීසම්පි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. තිංසම්පි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. චත්තාලීසම්පි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. පඤ්ඤාසම්පි ලොකධාතුයො පස්සෙය්ය. සතම්පි ලොකධාතුයා පස්සෙය්ය. සහස්සිම්පි චූළනිකං ලොකධාතුං පස්සෙය්ය. ද්විසහස්සිම්පි[3] මජ්ඣිමිකං ලොකධාතුං පස්සෙය්ය. තීසහස්සි මහාසහස්සිම්පි ලොකධාතුං[4] පස්සෙය්ය. යාවතා වා පන ආකඞ්ඛෙය්ය තාවතකං පස්සෙය්ය. එවං පරිසුද්ධං භගවතෝ දිබ්බං චක්ඛු. එවං භගවා[5] දිබ්බෙන චක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු.

---

1. උම්මාර - සභා. 2. කුතෝ - සභා. 3. දසිසහස්සම්පි - සීමු. II.
4. තිසහස්සිම්පි ලොකධාතුං - සභා 5. භගවතා - සීමු II.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙයින් බුදුහු මසැසිනුදු 'විවටචක්ඛු' වූහ යත්: භාග්‍යවත්හුගේ මසැස්හි නිල්පැහැය ද රත්වන් පැහැය ද රන්පැහැය ද කළුපැහැය ද සුදුපැහැය ද යන පඤ්චවණ්ණයෝ විද්‍යමාන වෙති. තවද බුදුන්ගේ අක්ෂිගෝලම ඇම් තැනෙක්හි පිහිටියේද එතැන දියමෙරළියමල් සදිසි සුනිල් පිරිසුදු දැකුම්කලු නිල්පැහැ වෙයි. එ ඉක්බිති කිණිහිරිමල් සදිසි සුකසාවන් රත්වන් පිරිසුදු දැකුම්කලු කසාවන් පැහැ වෙයි. බුදුන්ගේ දෙනෙතහ රතිඳුගොව් සදිසි සුරත් පිරිසුදු දැකුම්කලු රත්පැහැ වෙයි. මැද රැක්පෙණුල ඇට සදිසි ඉතා කළු මොලොක් සිනිදු පිරිසුදු දැකුම්කලු කළුපැහැ වෙයි. ඉනිස්ඛිති දවහත්තරු සදිසි ඉතා සුදු සිත පඬෙර පිරිසුදු දැකුම්කලු සුදුපැහැ වේ. බුදුහු අත්බැව ඇසුරු කල පෙර පින්කමින් උපන් ඒ පියවි මසැසින් දහවල්හි දු රැයි දු හාත්පසි යොදුනක් දකිති. යම් කෙලෙක චතුරඞ්ගසමන්නාගත අන්ධකාරය වේ ද: හිරු අස්තයට ගියේත් වේ ද, කෘෂ්ණපක්ෂයෙහි පොහොයත් වේ ද, ගෙත වූ වතලැහැබත් වේ ද, මහත් කළු වලාකුළු නැගුණේත් වේ ද, මෙබඳු වූ චතුරඞ්ගසමන්නාගත අන්ධකාරයෙහි පවා හාත්පස යොදුනක් දකිති, එහි ඒ බිත්තියක් හෝ දෙරක් පවුරක් ගලක් ගසක් වැලක් හෝ රූපදර්ශනයට ආවරණයෙක් නොවේ. ඉදින් එක් තලඇටයෙක් ලකුණු කොට තලගැලෙක බහාලන්නේත් නම්, ඒ තලඇටය මැ නහාහන්නා සේක. බුදුන්ගේ පියවි මසැස මේසේ පිරිසිදු වේ. මෙසේ බුදුහු මසැසිනුදු විවටචක්ඛු වන සේක.

කිසෙයින් බුදුහු දිවැසිනුදු 'විවටචක්ඛු' වූහ යත්: බුදුහු විශුද්ධි වූ මිනිසැස ඉක්මැ සිටියා වූ දිවැසින් ව්‍යුත වන්නා වූ ද උපදනා වූ ද හීන වූ ද ප්‍රණීත වූ ද අභිරූප වූ ද විරූප වූ ද සුගතියට ගියා වූ ද දුගතියට ගියා වූ ද සත්ත්වයන් බලන සේක: 'ඔහහ, මේ භවත් සත්ත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාග්දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනොදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආර්‍යයනට උපවාද කළාහු මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ඇත්තාහු මිථ්‍යාදෘෂ්ටි වශයෙන් සමාදන් වූ විවිධ කම් ඇත්තාහු ය. ඔහු කය බිඳීමෙන් මරණින් මත්තෙහි අය රහිත වූ දුකට ගති වූ විඟව පතින වන නිරයට පැමිණියාහු ය. යළි මේ භවත් සත්ත්වයෝ කායසුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාක්සුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනසුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු (බුද්ධාදි) ආර්‍යයනට උපවාද නො කළාහු සම්‍යග්දෘෂ්ටි ඇත්තාහු සම්‍යග්දෘෂ්ටිවිශයෙන් සමාදන් වූ කම් ඇත්තාහු ය. ඔහු කැබුන් මරණින් මතු සුඳුර ගති ඇති සැපයෙන් අග්‍ර වූ ලොකයට පැමිණියාහ'යි කම් වූ පරිදි දෙත් පැමිණ සත්ත්වයන් දැනහන්නා සේක. මෙසේ විශුද්ධි වූ මිනිසැස ඉක්මැ සිටි දිවැසින් ව්‍යුත වන්නා වූ ද උපදනා වූ ද හීන වූ ද ප්‍රණීත වූ ද අභිරූප වූ ද විරූප වූ ද සුගතියට ගියා වූ ද දුගතියට ගියා වූ ද සත්ත්වයන් බලනා සේක. කම් වූ පරිදි (පරලොව) පැමිණි සත්ත්වයන් දැනහන්නා සේක. තවද බුදුහු කැමැති වන්නාහු නම් එක් ලොකධාතුවකු දු බලන සේක. ලොකධාතු දෙකක් ද – තුන් ලොකධාතුවකු දු – සිවු ලොකධාතුවකු දු-පස් ලොකධාතුවකු දු බලන සේක. දස ලොකධාතුවකු දු – විසි ලොකධාතුවකු දු තිස් ලොකධාතුවකු දු සතලිස් ලොකධාතුවකු දු පනස් ලොකධාතුවකු දු සියක් ලොකධාතුහු ද බලන සේක, සහස්‍රී චූලනීලොකධාතුව ද බලන සේක. ද්විසහස්‍රී මධ්‍යමලොකධාතුව ද බලන සේක, ත්‍රිසහස්‍රීමහාසහස්‍රීලොකධාතුව ද බලන සේක. තවද යම් පමණ කැමැති වන සේක් නම්, එපමණ බලන සේක. බුදුන්ගේ දිවැස මේසේ පරිශුද්ධි වේ. මෙසේ බුදුහු දිවැසිනුදු 'විවටචක්ඛු' වන සේක.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං භගවා පඤ්ඤුවක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු? භගවා මහාපඤ්ඤෝ පුථුපඤ්ඤෝ හාසුපඤ්ඤෝ[1] ජවනපඤ්ඤෝ තික්ඛපඤ්ඤෝ නිබ්බේධිකපඤ්ඤෝ පඤ්ඤාපභේදකුසලෝ පහින්නඤ්ඤණෝ අධිගතපටිසම්භිදෝ, චතුවෙසාරජ්ජ-පත්තෝ දසබලධාරී පුරිසාසභෝ පුරිසසීහෝ පුරිසනාගෝ පුරිසාජඤ්ඤෝ පුරිසධොරයෙහෝ[2] අනන්තඤ්ඤණෝ අනන්තතේජෝ අනන්තයසෝ, අඩ්ඪෝ මහද්ධනෝ ධනවා, නෙතා විනෙතා අනුනෙතා පඤ්ඤාපෙතා නිජ්ඣාපෙතා පෙක්ඛිතා පසාදෙතා. සෝ හි භගවා අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා, අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා. මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකෝවිදෝ. මග්ගානුගා ච පන එතරහි සාවකා විහරන්ති පච්ඡාසමන්නාගතා. සෝ හි භගවා ඤාණං ජානාති, පස්සං පස්සති. චක්ඛුභූතෝ ඤාණභූතෝ ධම්මභූතෝ බ්‍රහ්මභූතෝ වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නිත්තේතා අමතස්ස දාතා, ධම්මස්සාමී තථාගතෝ. තත්ථ තස්ස භගවතෝ අඤ්ඤාතං අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං[3] පඤ්ඤාය, අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං උපාදාය සබ්බෙ ධම්මා සබ්බාකාරෙන බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණමුඛෙ ආපාථං ආගච්ඡන්ති. යං කිඤ්චි ඤෙය්‍යං[4] නාම අත්ථි ධම්මං ජානිතබ්බං, අත්තත්ථෝ වා පරත්ථෝ වා උභයත්ථෝ වා දිට්ඨධම්මිකෝ වා අත්ථෝ සම්පරායිකෝ වා අත්ථෝ උත්තානෝ වා අත්ථෝ ගම්භීරෝ වා අත්ථෝ ගූළ්හෝ වා අත්ථෝ පටිච්ඡන්නෝ වා අත්ථෝ නෙය්‍යෝ වා අත්ථෝ නීතෝ වා අත්ථෝ අනවජ්ජෝ වා අත්ථෝ නික්කිලෙසෝ වා අත්ථෝ වොදානෝ[5] වා අත්ථෝ පරමත්ථෝ වා අත්ථෝ, සබ්බං තං අනන්තාබුද්ධඤ්ඤණෙ පරිවත්තති. සබ්බං කායකම්මං බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණානුපරිවත්තති. සබ්බං වචීකම්මං – සබ්බං මනොකම්මං ඤාණානුපරිවත්තති. අතීතෙ බුද්ධස්ස භගවතෝ අප්පටිහතං ඤාණං අනාගතෙ – පච්චුප්පන්නෙ අප්පටිහතං ඤාණං. යාවතකං ඤෙය්‍යං තාවතකං ඤාණං, යාවතකං ඤාණං. තාවතකං ඤෙය්‍යං, ඤෙය්‍යපරියන්තිකං ඤාණං, ඤාණපරියන්තිකං ඤෙය්‍යං, ඤෙය්‍යං අතික්කමිත්වා ඤාණං නප්පවත්තති, ඤාණං අතික්කමිත්වා ඤෙය්‍යප්පථෝ නත්ථි, අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිත්තා තෙ ධම්මා. යථා ද්වින්නං සමුග්ගපටලානං සම්මා එසිතානං හෙට්ඨිමං[6] සමුග්ගපටලං උපරිමං[7] නාතිවත්තති, උපරිමං සමුග්ගපටලං හෙට්ඨිමං නාතිවත්තති, අඤ්ඤමඤ්ඤ-පරියන්නට්ඨායිත්තා තෙ, එවමෙවං බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤෙය්‍යඤ්ච ඤාණඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිත්තා. යාවතකං ඤෙය්‍යං තාවතකං ඤාණං, යාවතකං ඤාණං තාවතකං ඤෙය්‍යං, ඤෙය්‍යපරියන්තිකං ඤාණං, ඤාණ-පරියන්තිකං ඤෙය්‍යං, ඤෙය්‍යං අතික්කමිත්වා ඤාණං නප්පවත්තති, ඤාණං අතික්කමිත්වා ඤෙය්‍යප්පථෝ නත්ථි, අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිත්තා තෙ ධම්මා.

---

1 හාසපඤ්ඤෝ - සී. 2. ධොරයෙහා - සී. 3 අඵුසිතං - සී. 4. ඤෙයං - සීමු. II. PTS. 5. වොදානෝ - සී. 6. හෙට්ඨිමං ච - සී 7. උපරිමං ච - සී

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙයින් බුදුහු **පැනැසිනු** ද 'විවටචක්ඛු' වූහ යත්? බුදුහු මහත් ප්‍රඥ ඇතියහ. පතළ ප්‍රඥ ඇතියහ, ශීඝ්‍ර ප්‍රඥ ඇතියහ, දිවෙන ප්‍රඥ ඇතියහ, තියුණු ප්‍රඥ ඇතියහ, විනිවිද යන ප්‍රඥ ඇතියහ, ප්‍රඥාප්‍රභේදයෙහි නිපුණයහ, ප්‍රභේදයට පැමිණි ඥන ඇතියහ, අධිගම කළ ප්‍රතිසංවිද් ඇතියහ. චතුර්වෛශාරද්‍යයට පැමිණියහ, දශබලධාරීහ, පුරුෂශ්‍රේෂ්ඨයහ, පුරුෂසිංහයහ, පුරුෂනාගයහ, පුරුෂාජානෙයහ, පුරුෂධෞරෙය්‍යහ. අනන්තඥානයහ, අනන්ත තේජස් ඇතියහ, අනන්ත යශස් ඇතියහ. (ප්‍රඥාධනයෙන්) ආඪ්‍යයහ, මහත් වූ ප්‍රඥාධන ඇතියහ, ප්‍රඥාධනවත්හ. (නිවනට පමුණුවන හෙයින්) නෙතෘ වූහ, (වෛනෙයයන් චිතයන කරන හෙයින්) විනෙතෘ වූහ, (සැක සිඳුනා හෙයින්) අනුනෙතෘ වූහ. (අර්ථය) පතවනුවහ, නිශ්චය කරවනුවහ, (පිළිවෙත්) දක්වනුවහ, (ප්‍රතිපත්තිඵල යෙන්) පහදනුවහ. තවද ඒ බුදුහු (සූපන් විරූ) අරිමඟ සිය සතන්ගි ඉපැදවූහ, (වෛනෙය ඤාතානයෙහි) අසඤ්ඡාතමෝචය උපදවනුවහ, ප්‍රකාශ නො කළ මාර්ග (විවරණ වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනුවහ, (ප්‍රත්‍යවේක්ෂා වශඥයන්) මාර්ග දනුවහ, මාර්ග දන්නා සුල්ලහ, මාර්ගයෙහි විචක්ෂණයහ. තවද මේකල්හි මාර්ග අනුව යන ශ්‍රාවකයෝ (ශීලාදි ගුණයෙන්) පසුපස යමින් වෙසෙත්. ඒ බුදුහු දනයුතු ඥෙයධර්ම දනිති. දැක්ක යුතු ඥෙයපථය නුවණැසින් දකිති. (දර්ශන පරිණායක හෙයින්) ඇසක් මෙන් වූහ, ඥානමය වූහ, ධර්මය වූහ, ශ්‍රේෂ්ඨ වූහ, (දහම් දෙසන හෙයින්) වක්තෘ වූහ, ප්‍රවක්තෘ වූහ, (අර්ථය දක්වනුයෙන්) නිත්‍යෝතෘ වූහ, අමෘතය දෙනුවහ, ඕඝත්තාරහ, තථාගත වූහ. ඒ බුදුන් විසින් (මඟනැණින්) නො දන්නා ලද්දක් (නුවණැසින්) නො දක්නා ලද්දක් අවිදිත වූවක් නො පසඟ කරන ලද්දක් ප්‍රඥාවෙන් ස්පර්ශ නො කරන ලද්දක් නැති. ඥෙය නම් වූ දනයුතු යම් කිසි ධර්මයක් වේ ද, අතීතානාගතප්‍රත්‍යුත්පන්නය ඇතුළු කොට සංඛතාසංඛත වූ සියලු ධර්මයෝ සර්වාකාරයෙන් භාග්‍යවත් බුදුන් ගේ ඥානමුඛයෙහි ආපාථයට පැමිණෙත්. ආත්මාර්ථය ද පරාර්ථය ද උභයාර්ථය ද දෘෂ්ටධර්මිකාර්ථය ද සාම්පරායිකාර්ථය ද උත්තානාර්ථය ද ගම්භීරාර්ථය ද ගූඪාර්ථය ද ප්‍රතිච්ඡන්නාර්ථය ද නෛය්‍යාර්ථය ද නීතාර්ථය ද නිර්දේශාර්ථය ද නිස්සෙලාඝාර්ථය ද පරිශුද්ධාර්ථය ද පරමාර්ථාර්ථය ද යන ඒ සියල්ල බුද්ධඥානය තුළ පැතිර පවතී. භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ සියලු කායකර්මය ඥානය අනුව පවතී, සියලු වාක්කර්මය ඥානය අනුව පවතී, සියලු මනඃකර්මය ඥානය අනුව පවතී. අතීතයෙහි භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානය අප්‍රතිහත (-අනාවරණ) යැ, අනාගතයෙහි ඥානය අනාවරණ යැ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නයෙහි ඥානය අනාවරණ යැ. දනයුත්ත යම් පමණ ද ඥානය එ පමණ යැ. ඥානය යම් පමණ ද දනයුත්ත එ පමණ යැ. ඥානය ඥෙය පර්‍යාපන්නික යැ, ඥෙයය ඥානපර්‍යාපන්නික යැ. ඥෙයය ඉක්මැ ඥානයෙක් නො පවතී, ඥානය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැති, ඒ ධර්මයෝ අන්‍යෝන්‍යපර්‍යාපන්නයෙහි පවත්නා සුල්ලහ. යම්සේ මනාකොට පැහැදුණු සුමුගුපවල (-තහඩු) දෙකක්හුගේ යට සුමුගුපවල උපරිමය නො ඉක්මවා ද, එබඳු සුමුගුපවල හෙවතිමය නො ඉක්මැ සිටී ද, ඔවුහු ඔවුනොවුන්ගේ කෙළවර සිටුනා සුලු වෙත් යැ; එසෙයින් භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥෙයයත් ඥානයත් අන්‍යෝන්‍යපර්‍යාපන්නයෙහි පවත්නා සුල්ලහ; යම් තාක් ඥෙයය ද ඒ තාක් ඥාන යැ, යම් තාක් ඥානය ද ඒ තාක් ඥෙය යැ; ඥානය ඥෙයපර්‍යාපන්නික යැ, ඥෙයය ඥානපර්‍යාපන්නික යැ; ඥෙයය ඉක්මැ ඥානය නො පවතී, ඥානය ඉක්මැ ඥෙය්‍ය පථයෙක් නැති, ඒ දහම්හු අන්‍යෝන්‍යපර්‍යාපන්නයෙහි සිටුනා සුල්ලහ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බධම්මෙසු බුද්ධිඤ්ඤා භගවතෝ ඤාණං පරිවත්තති. සබ්බෙ ධම්මා බුද්ධිඤ්ඤා භාජනෙ ආවජ්ජනපටිබද්ධා ආකඞ්ඛාපටිබද්ධා මනසිකාර-පටිබද්ධා චිත්තුප්පාදපටිබද්ධා. සබ්බසත්තෙසු බුද්ධිඤ්ඤා භගවතෝ ඤාණං පරිවත්තති. සබ්බඤ්ඤූ සත්තානං භගවා ආසයං ජානාති, අනුසයං ජානාති, චරිතං ජානාති, අධිමුත්තිං ජානාති. අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ සවාකාරෙ දවාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ භබ්බාභබ්බෙ සත්තෙ පජානාති. සදෙවකා ලොකා සමාරකා සබ්‍රහ්මකා සස්සමණ-බ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා අඤ්ඤා බුද්ධිඤ්ඤාණෙ පරිවත්තති. යථා යෙ කෙචි මච්ඡකච්ඡපා අන්තමසො තිමිතිමිඞ්ගලං උප්පාදය අන්තොමහාසමුද්දෙ පරිවත්තන්ති, එවමෙවං සදෙවකා ලොකා සමාරකා සබ්‍රහ්මකා සස්සම-ණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා අඤ්ඤාබුද්ධිඤ්ඤාණෙ පරිවත්තති. යථා යෙ කෙචි පක්ඛී අන්තමසො ගරුළං වෙනතෙය්‍යං උප්පාදය ආකාසස්ස පදෙසෙ පරිවත්තන්ති, එවමෙවං යෙපි තෙ සාරිපුත්තසමා පඤ්ඤාය, තෙපි බුද්ධිඤ්ඤාණස්ස පදෙසෙ පරිවත්තන්ති. බුද්ධිඤ්ඤාණං සදෙවමනුස්සානං පඤ්ඤං එරිත්වා අභිභවිත්වා තිට්ඨති. යෙ ච ඉමෙ ඛත්තියපණ්ඩිතා බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතා ගහපතිපණ්ඩිතා සමණපණ්ඩිතා නිපුණා[1] කතපරප්පවාදා වාලවෙධිරූපං වෙභින්දන්තා මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි, තෙ පඤ්ඤං අභිසඞ්ඛරිත්වා අභිසඞ්ඛරිත්වා තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡන්ති ගුළ්හානි ච පටිච්ඡන්නානි ච. කථිතා විස්සජ්ජිතා ච තෙ පඤ්හා භගවතා[2] හොන්ති නිද්දිට්ඨකාරණා. උපක්කිලිට්ඨකාවි[3] තෙ භගවතෝ සමපජ්ජන්ති. අථඛො භගවා ව තත්ථ අතිරොචති යදිදං පඤ්ඤායාති. එවං භගවා පඤ්ඤාචක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු.

කථං භගවා බුද්ධචක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු? භගවා බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තො අද්දස සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ සවාකාරෙ දවාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අත්ථපකෙවෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ, අත්ථපකෙවෙ න පරලොකවජ්ජ-භයදස්සාවිනො විහරන්තෙ. සෙය්‍යථාපි නාම උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අත්ථපකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවද්ධානි උදකා අනුග්ගතානි අන්තොනිමුග්ගපොසීනි, අත්ථපකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවද්ධානි සමොදකං ඨිතානි, අත්ථපකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවද්ධානි උදකා අච්චුග්ගම්ම තිට්ඨන්ති අනුපලිත්තානි උදකෙන, එවමෙවං භගවා බුද්ධ-චක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තො අද්දස සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ සවාකාරෙ දවාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අත්ථපකෙවෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ, අත්ථපකෙවෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ.

---

1. නිපුණඤ්ඤා - සෲ. 2. භගවතෝ - සීමු. II.
3. උපක්කිලිට්ඨකා ච - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

සියලු දහම් විෂයෙහි ඥානයවත් බුදුන්ගේ ඥානය පවතී. සියලු දහම්හු ඥානයවත් බුදුන්ගේ මනොද්වාරාවර්ජනයට අයත්හු වෙති, රූපය ප්‍රතිබද්ධයහ, මනසිකාර ප්‍රතිබද්ධයන, විඤ්ඤාණප්පාද ප්‍රතිබද්ධයහ. සියලු සතුන් විෂයෙහි ඥානයවත් බුදුන්ගේ ඥානය පවතී. බුදුහු සියලු සතුන්ගේ ආසය දනිති, අනුසය දනිති, චරිතය දනිති, අධිමුත්තිය දනිති. (නුවණැසෙහි) අල්ප වූ රාගාදී රජස් ඇති මහත් වූ රජස් ඇති තියුණු වූ (ශ්‍රද්ධාදී) ඉඳුරන් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති සුන්දර වූ (ශ්‍රද්ධාදී) ආකාර ඇති ගර්හිත වූ (අශ්‍රද්ධාදී) ආකාර ඇති සුවිඥප්‍ය වූ දුර්විඥප්‍ය වූ භව්‍ය-අභව්‍ය සත්ත්වයන් දනියනිත්. මරුන් බඹුන් සහිත වූ දෙවියන් සහිත ලෝවැසි තෙම - දෙවිමිනිසුන් සහිත වූ මහණබමුණන් සහිත ප්‍රජාව, ඇතුළු බුදුනුවණෙහි පවතී. තිම් - තිමිඟල පටන් යම් මස් - කැළඹු කෙළනක් වෙත් නම්, ඔහු යම්සේ ඇතුළු මහමුහුදෙහි හැසිරෙත් ද, එසෙයින් මරුන් බඹුන් සහිත වූ සදෙවක ලොක තෙමේ - ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් සහිත සදෙවමනුෂ්‍යප්‍රජාව ඇතුළු බුදුනුවණෙහි පවතී. යම්සේ විනතා පුත් ගුරුළුරජහු පටන් යම් කිසි පක්ෂි කොළනක් වෙත් නම්, ඔහු අහසැ පෙදෙසකැ හැසිරෙත් ද, එසෙයින් මැ යම් කෙනෙක් නුවණින් සැරියුත් තෙරුන් සම වූවාහු නම්, ඔවුනු ද බුද්ධක්ෂේත්‍රයාගේ පෙදෙසෙක පවත්නා හුස. බුද්ධක්ෂේත්‍රය දෙවිමිනිසුන්ගේ ප්‍රඥාව පැතිරී මැඬගෙනැ සිටී. නිපුණ වූ කල පරවාද ඇති වල්විදුනා දුනුවායන් බඳු ප්‍රසිද්ධ වූ යම් ක්ෂත්‍රිය-බ්‍රාහ්මණ - ගෘහපති - ශ්‍රමණපණ්ඩිත කෙනෙක් ප්‍රඥාවෙන් දෘෂ්ටිගතයන් බිඳිමින් මෙහි හැසිරෙත් නම් ඔහු ගූඪ වූ ද ප්‍රතිච්ඡන්න වූ ද බොහෝ ප්‍රශ්න රචනා කොට බුදුහු වෙත පැමිණ විමාරත් ද, ඥාන්‍යවතුන් විසින් ඒ ප්‍රශ්නයෝ සඤ්ඤාරණ වී කියන ලද්දාහු විසඳන ලද්දාහු මැ වෙත්. ඔවුහු ඥාන්‍යවතුන්ගේ ශ්‍රාවක බවට (උපාසක බවට හෝ) පැමිණියාහු මැ වෙත්. යළි බුදුහු මැ එහි ප්‍රඥාවෙන් අතිශයින් ප්‍රකාශ වෙත් නුයි මෙසේ බුදුහු පැතැසිනූ දු 'විවටචක්ඛු' වූහ.

කියෙසින් බුදුහු බුදුඇසිනූ දු 'විවටචක්ඛු' වූහ යත්: බුදුහු බුදුඇසින් ලොව බලනා සේක් (නුවණැස්හි) අල්ප වූ (රාගාදි) කෙලෙස්රජස් ඇති මහත් වූ කෙලෙස්රජස් ඇති තියුණු වූ (ශ්‍රද්ධාදී) ඉඳුරන් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති (ශ්‍රද්ධාදී) සුන්දරාකාර ඇති ගර්හිත වූ (අශ්‍රද්ධාදී) ආකාර ඇති සුවිඥප්‍ය වූ දුර්විඥප්‍ය වූ සත්ත්වයන්, ඇතැම් කෙනකුන් පරලොව හා වද්‍යයන් භයවශයෙන් දක්නා සුලු වැ වසනුවන්, ඇතැම් කෙනකුන් පරලොව හා වද්‍යයන් භයවශයෙන් දක්නා සුලු වැ නො වසනුවන් දුටු සේක. යම්සේ උපුල්විලකැ හෝ පියුම්විලකැ හෝ තෙළඹුවිලකැ හෝ ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ තෙළුම් දියෙහි හටනත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් නො නැහුණාහු ඇතුළෙහ ගැලී පොහොනී වූවාහු ද, ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ තෙළුම් දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දිය හා සම වැ සිටියාහු ද, ඇතැම් උපුල් හෝ පියුම් හෝ තෙළුම් හෝ දියෙහි හටගත් තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් උඩට නැඟී දිය හා නො වැකුණාහු සිටින් ද, එසෙසින් ම බුදුහු බුදුඇසින් ලොව බලන සේක් අල්පරජස්ක වූ ද මහා-රජස්ක වූ ද තියුණු ඉඳුරන් ඇත්තාවූ ද මෘදු ඉඳුරන් ඇත්තාවූ ද සුන්දරා-කාර වූ ද ගර්හිතාකාර වූ ද සුවිඥප්‍ය වූ ද දුර්විඥප්‍ය වූ ද සත්ත්වයන්, පර-ලොකයෙහිත් වද්‍යයෙහිත් භය දක්නාසුලු වැ වසනුවන්, ඇතැම් කෙනකුන් පරලොක වද්‍යයෙහි භය දක්නාසුලු වැ නො වසනුවන් දුටු සේක.

Free Distribution www.aathaapi.org

ජානාති භගවා අයං පුග්ගලෝ රාගචරිතෝ, අයං දෝසචරිතෝ, අයං මෝහචරිතෝ, අයං විතක්කචරිතෝ, අයං සද්ධාචරිතෝ, අයං ඤාණචරිතෝති. රාගචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස අසුභකථං කථේති. දෝසචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස මේත්තාභාවනං ආචික්ඛති. මෝහචරිතං භගවා පුග්ගලං උද්දේසෙ පරිපුච්ඡාය කාලෙන ධම්මස්සවනෙ කාලෙන ධම්මසාකච්ඡාය ගරුසංවාසෙ නිවෙසෙති. විතක්කචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස ආනාපානසතිං ආචික්ඛති. සද්ධාචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස පසාදනියං නිමිත්තං ආචික්ඛති බුද්ධසුබෝධිං ධම්මසුධම්මතං සඞ්ඝසුපටිපත්තිං සීලානි ච අත්තනෝ. ඤාණචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස ආචික්ඛති විපස්සනානිමිත්තං අනිච්චාකාරං දුක්ඛාකාරං අනත්තාකාරං.

1. "සෙලෙ යථා පබ්බතමුද්ධනිට්ඨිතෝ
යථාපි පස්සෙ ජනතා සමන්තතෝ,
තථූපමං ධම්මමයං සුමේධ,
පාසාදමාරුය්හ සමන්තචක්ඛු,
සෝකාවතිණ්ණං ජනතමපෙතසෝකෝ
අවෙක්ඛස්සු ජාතිජරාභිභූත"නති.a

එවං භගවා බුද්ධචක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු.

කථං භගවා සමන්තචක්ඛුනාපි විවටචක්ඛු? සමන්තචක්ඛු වුච්චති සබ්බඤ්ඤුතඤාණං; භගවා සබ්බඤ්ඤුතඤාණෙන උපෙතෝ සමුපෙතෝ උපගතෝ[1] සමුපගතෝ[2] උපපන්නෝ සමපන්නෝ සමන්නාගතෝ.

2. "න තස්ස අදිට්ඨමිධත්ථි කිඤ්චි
අථෝ අවිඤ්ඤාතමජානිතබ්බං,
සබ්බං අභිඤ්ඤාසි යදත්ථි ඤෙය්‍යං[3]
තථාගතෝ තෙන සමන්තචක්ඛූ"තිb.

එවං භගවා සමන්තචක්ඛුනාපි විවටචක්ඛූති – අකිත්තයී විවටචක්ඛු.

සක්කිධම්මං පරිඤ්ඤයවිත්තයන්ති – 'සක්කිධම්ම'න්ති න ඉතිහිතිහං න ඉතිකිරාය න පරම්පරාය න පිටකසම්පදාය න තක්කහේතු න නයහේතු න ආකාරපරිවිතක්කෙන න දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා සාමං සයම්භිඤ්ඤාතං අත්තපච්චක්ඛං ධම්මන්ති සක්කිධම්මං.

---

1. උපාගතෝ - ප්‍ර. සීමු. II. 2. සමුපාගතෝ - ප්‍ර සීමු. II.
3. ඤෙය්‍යං - සීමු. II.

a. දීඝනිකාය - මහාපදානසුත්තන්ත, මජ්ඣිමනිකාය - අරියපරියෙසනාසුත්තං, බොධිරාජකුමාර සුත්ත ඉඤ්ඣිතංසුත්තන්ත - පඨමවග්ග, ඉතිවුත්තක - දුතියවග්ග.

b පටිසම්භිදාමග්ග - ඤාණකථා, ඉන්ද්‍රියකථා.

Free Distribution www.aathaapi.org

'මේ පුද්ගල තෙම රාගචරිතයෙක, මේ දොෂචරිතයෙක, මේ මොහ-චරිතයෙක, මේ විතර්කීචරිතයෙක, මේ ශ්‍රද්ධාචරිතයෙක, මේ ඥානචරිත-යෙකැ'යි බුදුහු දැනගත්තා සේක. බුදුහු රාග බහුල පුද්ගලයාහට අශුභකථාව වදාරති. දොෂබහුල පුද්ගලයාහට බුදුහු මෛත්‍රීභාවනාව පවසති. බුදුහු මොහ බහුල පුද්ගලයා උදෙසීමෙහි ද පරිපෘච්ඡා (-අවුවා) යෙහි කලෙක (-සුදුසු කල්හි) ධර්මශ්‍රවණයෙහි ද කලෙක ධර්මසාකච්ඡාවෙන් ගුරුන් ඇසුරු කිරීමෙහි ද (ඇදුරන් වෙත) සිටුවන සේක. බුදුහු විතර්කී බහුල පුද්ගලයාහට ආනාපානසතිය දෙසන සේක. ශ්‍රද්ධා බහුල පුද්ගලයාට බුදුහු ප්‍රසාද උපදවන සූත්‍රයක් ද බුදුන්ගේ බුද්ධත්වප්‍රතිවෙධය ද ධර්මය සවාඛ්‍යාත බව ද සඞ්ඝයා සුප්‍රතිපන්න බව ද තමා ඇතු ශීලයන් ද පවසන සේක. ඥානචරිත පුද්ගලයාහට බුදුහු (උදයව්‍යයාදී) විදර්ශනානිමිත්ත වූ අනිත්‍යාකාරය දුඃඛාකාරය අනාත්මාකාරය පවසන සේකි.

1. යම්සේ සෙල්ලිවෑ පව්වක් මත සිටි ශේ මැ (ඇස් ඇති පුරුෂ යෙක්) හාත්පස ජනතාව බලන්නේ ද, එසෙයින් ඔබ ද සුන්දර ප්‍රඥ ඇති සමන්තචක්‍ෂුස් වූ භාග්‍යවත්නි, දහම්මුවා පහයට නැඟී (තුබූ) පහවූ ශොක ඇත්තහු ශොකයට බට ජාතිජරායෙන් මඬනා ලද ජනතාව බලනු මැනැවැ'යි.

මෙසේ බුදුහු බුදුඇසින්දු 'පිවටචක්ඛු' වූහ.

කිසයින් බුදුහු සමන්තාන් චක්‍ෂුසින්දු 'පිවටචක්ඛු' වූහ යත්: 'සමන්ත චක්ඛු'යි සර්වඥතාඥානය කියනු ලැබෙයි. බුදුහු සර්වඥතාඥානයෙන් උපෙත යහ, සමුපෙතයහ, උපගතයහ, සමුපගතයහ, නො වෙන් වූහ, පරිපූර්ණයහ සමන්විත වූහු.

2. ඒ තථාගතයන් විසින් මේ ත්‍රෛධාතුකලොකයෙහි (මේ කල හෝ පැනැසින් නුදුටු කිසිවක් නැත, යළි (අතීත වූ) නො දත් කිසිවක් නැත, (අනාගත වූ) නො දැනෙන කිසි (ධර්මජාතයෙකු) දු නැත. දනුත්තු වූ යම් ධර්මජාතයෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල අවබෝධ කළහ. එහෙයින් තථාගතයෝ 'සමන්තචක්ඛු' වූහ.

මෙසේ බුදුහු සර්වඥතාඥානයෙනු දු 'පිවටචක්ඛු' වූවාහු නුයි 'අකිත්තයි පිවටචක්ඛු' යනු වේ.

සක්කිධම්මං පරිඤ්ඤෙය්‍යතා – 'සක්කිධම්මං' යනු: 'මේසේ මේසේ වී ලැයි නො වැ, 'තෙල ම්මේසේ ලැ'යි නො වැ, පරම්පරාකථාවෙනු දු නො වැ. 'පිටත සම්ප්‍රදය හා සම් වේ යැ'යි නො වැ, තර්කහෙතුවෙනු දු නො වැ, නයග්‍රහණ-යෙනු දු නො වැ, ('මේ සොඳුරු යැ'යි) කැමැත්ත සැලකිමෙනු දු නො වැ 'අපට රුචි වූ දෘෂ්ටිය හා සම් වේ යැ'යි, නො වැ, තෙමේ මැ තමා විසින් නුවණින් අවබෝධ කළ, තමා දිසින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කළ ධර්මය නුයි 'සක්කි-ධම්මං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිහානියන්තීති 'පරිහානියා'ති ඉදං පරිහානියා: පාකටපරිහානියා ච පටිච්ඡන්නපරිහානියා ච.

කතමේ පාකටපරිහානියා? සික්ඛා ව්‍යාපන්නා දිට්ඨි අවිසුද්ධා තරච්ඡා කොක්කා මිගිසා හත්ථි අස්සී විවිත්තිකා සතපදී වොරා වා අස්සු මාතවා වා කතකම්මා වා අකතකම්මා වා, චක්ඛුරෝගෝ සොතරෝගෝ ඝානරෝගෝ ජිව්හාරෝගෝ කායරෝගෝ සීසරෝගෝ සණ්ඨරෝගෝ මුඛරෝගෝ දන්තරෝගෝ කාසෝ සාසෝ පින්නාසෝ ඩය්හා ජරා කුච්ඡිරාගෝ මුච්ඡා පක්ඛන්දිකා සූලා විසූචිකා කුට්ඨං ගණ්ඩා කිලාසෝ යෝසෝ අපමාරෝ, දද්දු කණ්ඩු කච්ඡු රඛසා[1] විතච්ඡිකා ලෝහිතපිත්තං මධුමේහෝ අංසා පිළකා භගන්දලා, පිත්තසමුට්ඨානා ආබාධා, සෙම්හසමුට්ඨානා ආබාධා, වාතසමුට්ඨානා ආබාධා, සන්නිපාතිකා ආබාධා, උතුපරිණාමජා ආබාධා, විසමපරිහාරජා ආබාධා, ඔපක්කමිකා ආබාධා, කම්මවිපාකජා ආබාධා, සීතං උණ්හං ජිඝච්ඡා පිපාසා උච්චාරෝ පස්සාවෝ, ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසප සම්ඵස්සා ඉති වා, ඉමේ වුච්චන්ති පාකටපරිහානියා.

කතමේ පටිච්ඡන්නපරිහානියා? කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනෝදුච්චරිතං, කාමච්ඡන්දනීවරණං ව්‍යාපාදනීවරණං ථිනමිද්ධනීවරණං උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං විචිකිච්ඡානීවරණං, රාගෝ දෝසෝ මෝහෝ කෝධෝ උපනාහෝ මක්ඛෝ පළාසෝ ඉස්සා මච්ඡරියං මායා සාඨෙය්‍යංථම්භෝ සාරම්භෝ මානෝ අතිමානෝ මදෝ පමාදෝ සබ්බේ කිලේසා සබ්බානි දුච්චරිතානි සබ්බේ දරථා සබ්බේ පරිළාහා සබ්බේ සන්තාපා සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා. ඉමේ වුච්චන්ති පටිච්ඡන්නපරිහානියා.

පරිහායන්තීති – කෙනට්ඨෙන පරිහානියා? පරිහානන්තීති පරිහානියා, පරිහානාය සංවත්තන්තීති පරිහානියා, තත්‍රාසයන්තීති පරිහානියා. කථං පරිහානන්තීති පරිහානියා? තෙ පරිහානියා තං පුග්ගලං සහන්ති පරිසහන්ති අභිභවන්ති අජ්ඣොත්ථරන්ති පරියාදියන්ති මද්දන්ති. එවං පරිහානන්තීති පරිහානියා. කථං පරිහානාය සංවත්තන්තීති පරිහානියා? තෙ පරිහානියා කුසලානං ධම්මානං අන්තරායාය පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙසං කුසලානං ධම්මානං? සම්මාපටිපදාය අනුලෝමපටිපදාය අපච්චනීකපටිපදාය අනිච්ඡාපටිපදාය ධම්මානුධම්මපටිපදාය සීලෙසු පරිපූරකාරිතාය ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතාය භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාය ජාගරියානුයොගස්ස සතිසම්පජඤ්ඤස්ස, චතුන්නං සතිපට්ඨානානං භාවනානුයොගස්ස, චතුන්නං සම්මප්පධානානං – චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං – පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං – පඤ්චන්නං බලානං – සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං – අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස භාවනානුයොගස්ස. ඉමෙසං කුසලානං ධම්මානං අන්තරායාය පරිහානාය සංවත්තන්ති. එවම්පි පරිහානාය සංවත්තන්තීති පරිහානියා.

---

1. සබ්බා - ක්‍යන්ථි.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිසහනච්චනං – පරිසහය යනු: ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ ද, ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ දැයි පරිශ්‍රය දෙකෙකි: ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ කවරහ යත්: සිහ යැ වන යැ දිවි යැ වලස් යැ තරස් යැ වෘක යැ මහිෂ යැ ඇත් යැ අනි යැ නුහුසු යැ කළ සොරකම් ඇති තැනැත්තෝ හෝ සොරු හෝ සැහැ සියෝ නෝ වන්නාහුය. චක්ෂුරෝග යැ ශ්‍රොත්‍රරෝග යැ ඝ්‍රාණරෝග යැ ජිහ්වාරෝග යැ කායරෝග යැ ශීර්ෂරෝග යැ මුඛරෝග යැ දන්තරෝග යැ කාශ යැ ශ්වාස යැ පිනස යැ දාහ යැ ජ්වර යැ කුක්ෂිරෝග යැ මූර්ඡා යැ ලෝහිතාතීසාර යැ ආමාශූල යැ මහාවිරේචන යැ කුෂ්ඨ යැ ගණ්ඩ යැ කච්ඡර යැ ක්ෂයරෝග යැ වස්මර යැ දද යැ කණ්ඩූති යැ මහාකුෂ්ඨ යැ නීලගිරි යැ අතුල් පතුල් පැළීම යැ රක්තපිත්ත යැ මධුමේහ යැ අර්ශස් යැ පොල යැ භගන්දර යැ පිත්තින් උපදනා රෝග යැ සෙම්හින් උපදනා රෝග යැ වසිහින් උපදනා රෝග යැ තුන්දොසින් උපදනා රෝග යැ, සෘතුවිපර්‍යාසයෙන් උපදනා රෝග යැ විෂම පැවැත්මෙන් උපදනා රෝග යැ උපක්‍රමයෙන් හටගන්නා රෝග යැ කර්මවිපාකයෙන් හටගන්නා රෝග යැ, ශීත – උෂ්ණ – සෘ – පවස් මල – මූ යැ, මැසි – මදුරු – වෘ – අව් – දික්දැපහස් යැ යන මොහු දහ් සි. මොහු ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ කවරහ යත්: කායදුශ්චරිත යැ වාග්දුශ්චරිත යැ මනොදුශ්චරිත යැ, කාමච්ඡන්දනීවරණ යැ ව්‍යාපාදනීවරණ යැ ථිනමිද්ධ නීවරණ යැ උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණ යැ විචිකිච්ඡානීවරණයැ, රාග යැ දෝෂ යැ මෝහ යැ ක්‍රොධ යැ බද්ධවෛර යැ මක්‍රඛ යැ ප්‍රතාශ යැ ඊර්ෂ්‍යා යැ මාත්සර්‍ය යැ මායා යැ ශාඨ්‍ය යැ සාහස යැ කරණුත්තරියකරණ යැ මාන යැ අතිමාන යැ මද යැ ප්‍රමාද යැ, සියලු ක්ලේශයෝ යැ, සියලු දුශ්චරිතයෝ යැ, සියලු දරථයෝ යැ, සියලු පරිදාහයෝ යැ, සියලු සන්තාපයෝ යැ, සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ යැ, යන මොහු ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

පරිසහයා යනු: කවර අරුතෙකින් පරිශ්‍රය වූවාහු ද යත්: පරිසහනය කෙරෙත් නුයි පරිශ්‍රයයෝ යැ, පරිහාණයට වැටෙත් නුයි පරිශ්‍රයයෝ යැ එහි වෙසෙත් නුයි පරිශ්‍රයයෝ සි. කිසෙයින් පරිසහනය කෙරෙත් නුයි පරිශ්‍රය වූහ යත්? ඒ උපද්‍රවයෝ ඒ පුහුල්හු සහනය කෙරෙති, හාන්පසින් සහනය කෙරෙති, අභිභවනය කෙරෙති, යටපත් කෙරෙති, හාන්පසින් අල්වාගනිති, මැදීරය කෙරෙත්. මෙසෙයින් පරිසහනය කෙරෙත් නුයි පරිශ්‍රය යැ වෙත්. කිසෙයින් පරිහාණයට වැටෙත් නුයි පරිශ්‍රය වූහ යත්? ඒ උපද්‍රවයෝ කුශලධර්මයන්ගේ අන්තරාය පිණිස පිරිහීම පිණිස පවත්නාහුය. කවර කුශලධර්මයන්ගේ ද යත්? සම්‍යක්ප්‍රතිපත්තිය අනුලෝම-ප්‍රතිපත්තිය අවිරුද්ධප්‍රතිපත්තිය අනුධර්මප්‍රතිපත්තිය ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවරශීලයෙහි පරිපූරකාරිත්වය ඉන්ද්‍රියයන්හි ගොපිතද්වාර ඇතිබව භොජනයෙහි මාත්‍රඥ බව නිදි දුරුකිරීමෙහි යෙදීම සමාධිසම්ප්‍රඥනය, සතර සීවලන් භාවනාවෙහි යෙදීම සතර සම්‍යක්ප්‍රධානය සතර සෘද්ධි-පාදය පඤ්චේන්ද්‍රියය පඤ්චබලය සප්ත බොධ්‍යඞ්ගය ආර්‍ය අෂ්ටාඞ්ගික-මාර්ගය (යන මොවුන්ගේ) භාවනාවෙහි යෙදීම – (යන) මේ කුශලධර්මයන් ගේ අන්තරාය පිණිස පිරිහීම පිණිස පවතින්. මෙසේත් පරිහාණයට වැටෙත් නුයි පරිශ්‍රය නම් වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං තත්‍රාසයාති පරිස්සයා: තස්සේතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උපපජ්ජන්ති අත්තභාවසන්නිස්සයා. යථා කිලෙ කිලාසයා පාණා සයන්ති, දකෙ දකාසයා පාණා සයන්ති, වනෙ වනාසයා පාණා සයන්ති, රුක්ඛෙ රුක්ඛාසයා පාණා සයන්ති, එවමේවං තස්සේතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උපපජ්ජන්ති අත්තභාවසන්නිස්සයාති. එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

වුත්තඤ්හෙතං භගවතා:

"සාණත්තවාසිකෝ භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාචරියකෝ දුක්ඛං න ඵාසු විහරති. කථඤ්ච භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාණත්තවාසිකෝ සාචරියකෝ දුක්ඛං න ඵාසු විහරති? ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛුනෝ චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උපපජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සඤ්ඤොජනියා, තස්සාස[1] අනත්තා වසන්ති අභිභාසවසන්ති[2] පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සාණත්තවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සම්භවරන්ති, සම්භවරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සාචරියකොති වුච්චති. පුනචපරං භික්ඛවෙ භික්ඛුනෝ සොතෙන සද්දං සුත්වා - ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා- ජිව්හාය රසං සායිත්වා - කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා - මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උපපජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සඤ්ඤොජනියා. තස්සාස අනත්තා වසන්ති, අභිභාසා වසන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සාණත්තවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සම්භවරන්ති, සම්භවරන්ති නං පාපකං අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සාචරියකොති වුච්චති. එවං ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු සාණත්තවාසිකෝ සාචරියකෝ දුක්ඛං න ඵාසු විහරතී"ති.a එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

වුත්තඤ්හෙතං භගවතා;

"තයොඉමේ භික්ඛවෙ අන්තරා මලා අන්තරා අමිත්තා අන්තරා සපත්තා අන්තරා වධකා අන්තරා පච්චත්ථිකා. කතමෙ තයො? ලොභො භික්ඛවෙ, අන්තරාමලං අන්තරාමිත්තෙනා අන්තරාසපත්තෙනා අන්තරාවධකෝ අන්තරාපච්චත්ථිකෝ. දොසා භික්ඛවෙ - මෙහෙ භික්ඛවෙ අන්තරාමලං අන්තරාමිත්තෙනා අන්තරාසපත්තෙනා අන්තරාවධකෝ අන්තරාපච්චත්ථිකෝ. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ, තයෝ අන්තරා මලා අන්තරා මිත්තා අන්තරා සපත්තා අන්තරා වධකා අන්තරා පච්චත්ථිකාති.b

3. අනත්ථජනනෝ ලොභෝ ලොභෝ චිත්තපකොපනෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.b

---

1. තස්සෙ - සීමු. II. මජ්ඣං
2. අභිභාසවසන්ති - සීමු. II අත්තභාව වසන්ති - සං. අච්චාසා වසන්ති - ස.
a. සලායතනසංයුත්ත - භාවනාවග්ග b. ඉතිවුත්තක - චතුත්ථවග්ග - මිලක්ඛසුත්ත

Free Distribution www.aathaapi.org

කිඤසයින් එහි වෙඤසත් නුයි පරිශුය වූඛ යත්: ඒ ආත්මභාවයෙහි තෙල ලාමක අකුඤලධම්ඤයෝ ආත්මභාවය ඇසුරු කොට උපදිත්. යම්සේ බිලඤයෙහි බිලාශුය ප්‍රාණීහු හොවිත් ද, දියෙහි ජලාශුය ප්‍රාණීහු හොවිත් ද, වෙනෙහි වනාශුය ප්‍රාණීහු හොවිත් ද, රුකෙහි වෘක්ෂාශුය ප්‍රාණීහු හොවිත් ද, එසෙයින් ම ඒ අත්බවෙහි තෙල ලාමක අකුඤලධම්යෝ ආත්මභාවය ඇසුරු කොට උපදින් නුයි මෙසේත් එහි වෙඤසත් නුයි පරිශුය නම් වෙත්.

මේ වදුරන ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, සාඤෙතවාසික වූ (-අඤෙතවාසික තෙලෙස් සමඟ වසන) සාවායසීක වූ (-සමුදුවරණ කෙලෙස් සමඟ වසන) මහණ තෙමේ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි. මහඤණෙනි, කිඤසයින් සාඤෙතවාසික වූ සාවායසීක වූ මහණ දුකඤස් නො සුවසේ වෙසෙයි යත්: 'මහඤණෙනි, මෙහි මහණක් ගට ඇසින් රූපයක් දැක, (නොඤයක් අරමුඤණහි හැසිරීම් වශඤයෙන් උපත්) සඞ්කල්පනා ඇයි සංයොජනයන්ට හිත වූ ලාමක අකුඤලධම් කෙඤෙනක් උපදනාහු නම්, ඒ ලාමක අකුඤලධම්යෝ ඔහුගේ සිත තුල වෙසෙති, ඔහුගේ සන්තානය අනුව ගොස් වෙසෙත් නුයි එහෙයින් සාඤෙතවාසික යි කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාමක අකුඤලධම්යෝ ඔහු කෙරෙහි ගිරතුරු හැසිරෙයි, ඔහු හෝ හසුරුවත් නුයි එහෙයින් 'සාඤවරියක'යි කියනු ලැබේ. තවද මහඤණෙනි, මහණක්හට කනින් ශබ්දයක් අසා- නැහැයෙන් ගඤයක් ආඝ්‍රාණය කොට - දිවින් රසයක් විඳ - කයින් පහසක් පැහැස - මනසින් දහමක් දැන අරමුඤණහි හැසිරීමෙන් උපන් සඞ්කල්පනා ඇයි සංයොජනයන්ට හිත වූ ලාමක අකුඤලධම් කෙඤෙනක් උපදනාහු නම් ඒ ලාමක අකුඤලධම්යෝ ඔහුගේ සිත තුල වෙසෙති, ඔහුඤගේ සන්තානය අනුව ගොස් වෙසෙත් නුයි එහෙයින් 'සාඤෙතවාසික' යි කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාමක අකුඤලධම්යෝ ඔහු කෙරෙහි හැසිරෙති. ඔහු හෝ හසුරුවත් නුයි එහෙයින් 'සාවරියක' යයි කියනු ලැබේ. මෙසේත් මහඤණෙනි, සාඤෙතවාසික වූ සාවරියක වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසේ යයි. මෙසේත් එහි වෙසෙත් නුයි පරිශුය වෙත්.

වදුරන ලද මැය බුදුන් විසින්:

"මහඤණෙනි, මේ ඇතුළත මලයෝ ඇතුළත අමිත්‍රයෝ ඇතුළත සතුරෝ ඇතුළත වධකඤයෝ ඇතුළත පසමිතුරෝ තිදෙනෙක් වෙති. කවර තිදෙනෙක් ද යත්: මහඤණෙනි, ලොභය ඇතුළත මල යැ ඇතුළත අමිත්‍ර යැ ඇතුළත සතුරු යැ ඇතුළත වධක යැ ඇතුළත පසමිතුරු යි. මහඤණෙනි, දොෂය - මහඤණෙනි, මොහය අන්තර්මල යැ අන්තරමිත්‍ර යැ අන්තර් සපත්න යැ අන්තර් වධක යැ අන්තර් ප්‍රත්‍යනීක යි. මහඤණෙනි, මොහු තිදෙන අන්තර් මලයෝ යැ අන්තරමිත්‍රයෝ යැ අන්තර් සපත්නයෝ යැ අන්තර් වධකයෝ යැ අන්තර් ප්‍රත්‍යනීකයෝ යැ"යි.

3. ලොභය අනර්ථ උපදවන්නේ යැ. ලොභය (කුසල්) සිත වල- හන්නේ යැ. අභ්‍යන්තරයෙහි උපන් භයයකැ. බාලජන තෙමේ එය නොදනී.

Free Distribution www.aathaapi.org

4. ලුද්ධෝ අත්ථං න ජානාති ලුද්ධෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං තදා හෝති යං ලෝභෝ සහතේ නරං.

5. අනත්ථජනනෝ දෝසෝ දෝසෝ චිත්තප්පකෝපනෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.

6. කුද්ධෝ අත්ථං න ජානාති කුද්ධෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං තදා හෝති යං දෝසෝ සහතේ නරං.

7. අනත්ථජනනෝ මෝහෝ මෝහෝ චිත්තප්පකෝපනෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.

8. මූළ්හෝ අත්ථං න ජානාති මූළ්හෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං තදා හෝති යං මෝහෝ සහතේ නර"න්ති.a

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

වුත්තං හේතං භගවතා:

"තයෝ ඛෝ'මේ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අප්පසුඛවිහාරාය. කතමේ තයෝ: ලෝභෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මෝ අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානෝ උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අප්පසුඛවිහාරාය. දෝසෝ ඛෝ මහාරාජ - මෝහෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මෝ අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානෝ උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අප්පසුඛවිහාරාය. ඉමේ ඛෝ මහාරාජ, තයෝ පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අප්පසුඛවිහාරාය.b

9. "ලෝභෝ දෝසෝ ච මෝහෝ ච පුරිසං පාපචේතසං,
හිංසන්ති අත්තසම්භූතා තචසාරං'ව සම්ඵල"න්ති.b

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

වුත්තඤ්හේතං භගවතා:

10. "රාගෝ ච දෝසෝ ච ඉතෝනිදානා
අරතී රතී ලෝමහංසා ඉතෝජා,
ඉතෝ සමුට්ඨාය මනෝවිතක්කා
කුමාරකා ධඞ්කමිවොස්සජන්ති"හිද.

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

පරිස්සය විනයන්ති - පරිස්සයවිනයං පරිස්සයපහානං පරිස්සයවූපසමං පරිස්සයපටිනිස්සග්ගං පරිස්සයපටිපස්සද්ධිං අමතං නිබ්බානන්ති - සඞ්ඛිධම්මං පරිස්සයවිනයං.

---

a. ඉතිවුත්තකං - චතුක්කනිපාත - මෝසුත්තං
b. සංයුත්තනිකාය - පඨමභාග. c. සුත්තනිපාත - සූචිලෝමසුත්තං.

Free Distribution www.aathaapi.org

4. ලොභී තෙමේ (ලෝභී - ලොවුතුරා) අර්‍යය නො දනී. ලුබ්ධ තෙමේ දහම් නො දකී. යම් හෙයකින් ලොභය තෙමේ මිනිසා අභිභවා ද එකල්හි බහලාන්ධකාරය වේ.

5. දොෂය අනර්‍ථජනක යැ. දොෂය කුසල් සිත වලහන්නේ යැ. ඇතුලත උපන් හෙයකැ. බාලජන තෙමේ එය නො දනගනී.

6. කිපීමේ අර්‍යය නො මැ දනී. ක්‍රිප්‍රීය් අනර්‍ථහෙතුව නො දකී. යම් හෙයකින් ක්‍රොධය මිනිසා අභිභවා ද එකල්හි බහලාන්ධකාරය වේ.

7. මොහය අනර්‍ථජනක යැ. මොහය කුසල්සිත වලහන්නේ යැ. සිත තුල උපන් හෙයෙකැ. බාලජන තෙමේ එය අවබොධ නො කෙරේ.

8. මූඪ වූයේ ලෞකික - ලොකොත්තරාර්‍යය නො දනී. මූඪ තෙමේ අනර්‍ථහෙතුව නො දකී. යම් හෙයකින් මොහය තෙමේ මිනිසා අභිභවා ද එකල්හි බහල වූ මොහාන්ධකාරය වේ යයි.

මෙසේත් තත්‍රාශය නුයි පරිශ්‍රයයෝ සි.

මේ වදරන ලද මැය බුදුන් විසින්:

"මහරජ, මේ ධර්‍මයෝ තිදෙනෙක් පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනාහු අහිත පිණිස දුක් පිණිස නො සුවසේ වාසය පිණිස උපදනාහුය. කවර තිදෙනෙක් ද යත්: මහරජ, ලොභය පුරුෂයාගේ සිත තුල උපදෘන් අහිතට දුකට නො සුවඳ්හරණයට උපදී. මහරජ, දොෂය... මහරජ, මොහය පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනේ අහිතට දුකට අඵාසුවිහරණයට උපදී. මහරජ, මේ තුන් ධර්‍මයෝ පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනාහු අහිතට දුකට අඵාසුවිහරණයට උපදනාහු"සි.

9. ලොභය ද දොෂය ද මොහය ද තම සිත තුල උපන්නාහු සවකීය ඵලය හුණගස සෙයින් පව්සින් ඇති මිනිසා වනසත්.

මෙසේත් තත්‍රාශය නුයි පරිශ්‍රය නම් වෙත්.

මේ වදරන ලද මැයි බුදුන් විසින්:

10. රාගයත් දොෂයත් මේ ආත්මභාවය නිදන කොට ඇත්තාහුය. අරතිය රතිය හා රොමහර්‍ෂයෝ මේ අත්බවින් උපන්නාහ. පාපවිතර්කයෝ මේ අත්බවින් ඉපිද කුම්රනු හුයින් පා බැඳි කවුඩන්හු සෙයින් හැරපියත්.

මෙසේත් තත්‍රාශය නුයි පරිශ්‍රය නම් වෙත්.

පරිස්සයවිනයං - උපද්‍රවප්‍රනාණය උපද්‍රව සන්හිඳීම උපද්‍රව හැරැපීම උපද්‍රව දුරුලීම වූ අමාමහ නිවන නුයි 'සක්කිධම්මං පරිස්සයවිනයං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පටිපදං වදෙහි භද්දමෙනන්ති – පටිපදං වදෙහි සම්මාපටිපදං අනුලෝමපටිපදං අපච්චනීකපටිපදං අනිය්‍යානපටිපදං ධම්මානුධම්මපටිපදං සීලෙසු පරිපූරකාරිතං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතං භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතං ජාගරියානුයොගං සතිසම්පජඤ්ඤං චත්තාරෝ සතිපට්ඨානෙ චත්තාරෝ සම්මප්පධානෙ චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදෙ පඤ්චින්ද්‍රියානි පඤ්ච බලානි සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං නිබ්බානඤ්ච නිබ්බානගාමිනිඤ්ච පටිපදං; **වදෙහි** ආචික්ඛ දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විභජ උත්තානීකරොහි පකාසෙහීති – පටිපදං වදෙහි; **භද්දමෙනන්ති** සො නිම්මිතො බුද්ධං භගවන්තං ආලපති. අථවා, යං ත්වං ධම්මං ආචික්ඛි දෙසෙසි පඤ්ඤපෙසි පට්ඨපෙසි විවරි විභජි උත්තානීඅකාසි පකාසෙසි, සබ්බං තං සුන්දරං භද්දකං කල්‍යාණං අනවජ්ජං සෙවිතබ්බන්ති – පටිපදං වදෙහි භද්දමෙනන්ති.

පාතිමොක්ඛසංවරොපි සමාධිනන්ති – පාතිමොක්ඛන්ති: සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සංයමෝ සංවරෝ මුඛං පමුඛං කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා.a **අථවාපි සමාධිනන්ති** යා චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෝ අවික්ඛෙපෝ අවිසාහටමානසතා සමථෝ සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධියිb – පාතිමොක්ඛසංවරොපි සමාධිං.

තෙනාහ සො නිම්මිතෝ:

> "අකිත්තයී විවටචක්ඛු - සක්ඛිධම්මං පරිස්සයවිනයං,
> පටිපදං වදෙහි භද්දමෙන - පාතිමොක්ඛසංවරොපි සමාධි" නන්ති.

14 - 8

> චක්ඛූහි නෙව ලොලස්ස
> ගාමකථාය ආවරයෙ සතං,
> රූපෙ ච නාඤ්ඤජෙය්‍යස්ස
> න ච මමායෙථ කිඤ්චි ලොකස්මිං.

චක්ඛූහි නෙව ලොලස්සාති- කථං 'චක්ඛුලොලො' හොති? ඉධෙකච්චෙ භික්ඛු චක්ඛුලොලා චක්ඛුලොලියෙන සමන්නාගතා හොති: අදිට්ඨං දක්ඛිතබ්බං, දිට්ඨං සම්පායිතබ්බන්ති ආරාමෙන ආරාමං, උය්‍යානෙන උය්‍යානං, ගාමෙන ගාමං, නිගමෙන නිගමං, නගරෙන නගරං, රට්ඨෙන රට්ඨං, ජනපදෙන ජනපදං, දිසාචාරිකං අනවට්ඨිතචාරිකං[1] අනුයුත්තෙනා හොති රූපදස්සනාය. එවමපි චක්ඛුලොලො හොති.

---

a. සංවරවිභඞ්ග. b. ධම්මසඞ්ගණි - චිත්තුපපාදකණ්ඩ.

1 අනවට්ඨිතචාරිකං - ම්‍යෙසං.

Free Distribution www.aathaapi.org

පටිපදං වදෙති භදන්තෙනා - ප්‍රතිපත්තිය වදාළ මැනැවැ, සැමදාක් ප්‍රතිපත්තිය අනුලොමප්‍රතිපත්තිය අවිරුද්ධප්‍රතිපත්තිය අනිවර්තීප්‍රතිපත්තිය ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවරශීලයෙහි පරිපූරකාරිත්වය ඉන්ද්‍රියයන්හි ගොපිතද්වාරතාව භොජනෙයෙහි මාත්‍රඥතාව ජාගරියානුයොගය සතිසම්පජඤ්ඤය සතර සතිපට්ඨාන සතර සම්මප්පධාන සතර ඉද්ධිපාද පඤ්චේන්ද්‍රිය පඤ්ච බල සප්ත බොජ්ඣඞ්ග ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය හා නිර්වාණය ද නිර්වාණගාමිනීප්‍රතිපත්තිය ද, **වදෙති** - පැවසුව මැනව, දෙසුව මැනව, පැනවුව මැනව, හැඟුව මැතව්, විවෘත කළ මැනව, විභාග කළ මැනව, ප්‍රකට කළ මැනව, ප්‍රකාශ කළ මැතව්යි 'පටිපදං වදෙති' යනු වේ. **භදන්තෙනා** යනු ඒ නිර්මිත බුදුහු භාග්‍යවන්ත් බුදුන් ආමන්ත්‍රණය කෙරෙති. නොහොත් නුඹ වහන්ස යම් දහමක් පැවසුහු ද පැනවූහු ද හැඟුහු ද විවෘත කළහු ද විභාග කළහු ද ප්‍රකට කළහු ද දෙසුහු ද, ඒ සියල්ල සුන්දර යැ භද්‍ර යැ කල්‍යාණ යැ අනවද්‍ය යැ සෙවිතව්‍ය නුයි 'පටිපදං වදෙති භදන්තෙනා' යනු වේ.

පාතිමොක්ඛසංවරට්ඨෙන සීලං 'පාතිමොක්ඛං' යනු: කුශලධර්මයන්ගේ සමාපත්තියට (-ලැබීමට) ශීලය ප්‍රතිෂ්ඨා යැ ආදි යැ පාද යැ සංයම යැ සංවර යැ ද්වාර යැ ප්‍රමුඛ සි. **අට්ඨවිධෙන සමාධිං** - සිත (අරමුණෙහි තිබෙලව) යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසගෙන සිටීමෙක් (උද්ධච්ච – විචිකිච්ඡා වසයෙන්) චිත්තයාගේ නො පැතිරීමෙක් සිත නො විසිරීමෙක් චිත්තයාගේ නො පැතුරුණු බවක් සමථයෙක් සමාධීන්ද්‍රියයෙක් සමාධිබලයෙක් සම්‍යක්සමාධියෙක් නුයි 'පාතිමොක්ඛසංවරට්ඨෙන සීලං සමාධිං' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

"අකිත්තයි චිවටවක්ඛු -පෙ- **පාතිමොක්ඛසංවරට්ඨෙන සීලං සමාධිං"** යි.

14 - 8

ඇසින් (රූපදර්ශනයට) ලොල් වූයේ නො මැ වන්නේ යැ. ග්‍රාම්‍ය (තිරශ්චීන) කථාවෙන් කන වලහන්නේ යැ. (මූලරසාදි) රසයෙහි දු නො ගිජු වන්නේ යැ. ලොවැ (රූපාදි) කිසිවක් (තෘෂ්ණා – දෘෂ්ටි) මමත්වයෙන් නො ගන්නේ සි.

චක්ඛුහි නෙව ලොලස්ස - කිසෙයින් චක්ඛුලොල වෙයි යත්: මෙහි කිසි මහණෙක් (සක්දෙර උපන් ලොභ විසින්) ඇසින් ලොල්වූයේ චක්ෂුර්ලෝලත්‍ය යෙන් සමන්විත වෙයි. 'නුදුටු රූපාලම්බනය දක්ෂ යුතු යැ, දක්නා ලද්ද ඉක්මැවියැ යුතු යැ'යි අරමින් අරමට උඟනින් උඟනට ගමින් ගමට නිගමයෙන් නිගමයට නුවරින් නුවරට රටින් රටට දනවුවෙන් දනවුවට දිගී වාරිකාවෙහි නො නිමි වාරිකාවෙහි යෙදුණේ රූපදර්ශනය සඳහා හැසිරෙයි. මෙසේත් චක්ඛුලොල වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථවා, භික්ඛු අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ වීථිං පටිපන්නෝ අසංවුතෝ ගච්ඡති හත්ථිං ඔලෝකෙන්තෝ, අස්සං ඔලෝකෙන්තෝ, රථං ඔලෝකෙන්තෝ, පත්තිං ඔලෝකෙන්තෝ, ඉත්ථියෝ ඔලෝකෙන්තෝ, පුරිසෙ ඔලෝකෙන්තෝ, කුමාරකෙ ඔලෝකෙන්තෝ, කුමාරිකායෝ ඔලෝකෙන්තෝ, අන්තරාපණං ඔලෝකෙන්තෝ, ඝරමුඛානි ඔලෝකෙන්තෝ, උද්ධං ඔලෝකෙන්තෝ, අධෝ ඔලෝකෙන්තෝ, දිසාවිදිසං විපෙක්ඛමානෝ[1] ගච්ඡති. එවම්පි චක්ඛුලෝලෝ හොති-

අථවා, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී යත්වාධිකරණමේනං චක්ඛින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති චක්ඛින්ද්‍රියං, චක්ඛින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. එවම්පි චක්ඛුලෝලෝ හොති. යථා වා පනෙකෙ හොන්තා සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විසූකදස්සනං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථීදං: නච්චං ගීතං වාදිතං පෙක්ඛං අක්ඛානං පාණිස්සරං වෙතාළං කුම්භථූනං සොභනගරකං[2] චණ්ඩාලං වංසං ධොවනං හත්ථියුද්ධං අස්සයුද්ධං මහිංසයුද්ධං උසභයුද්ධං ගොයුද්ධං අජයුද්ධං මෙණ්ඩයුද්ධං කුක්කුටයුද්ධං වට්ටකයුද්ධං දණ්ඩියුද්ධං මුට්ඨියුද්ධං නිබ්බුද්ධං[3] උය්‍යොධිකං බලඝණං සෙනාබ්‍යූහං අණීකදස්සනං ඉති වා. එවම්පි චක්ඛුලෝලෝ හොති-

කථං න චක්ඛුලෝලෝ හොති? ඉධෙකච්චෙ භික්ඛු න චක්ඛුලෝලෝ න චක්ඛුලෝලිත්‍යෙන සමන්නාගතෝ හොති. අදිට්ඨං දක්ඛිතබ්බං දිට්ඨං සමතික්කමිතබ්බන්ති න ආරාමෙන ආරාමං න උය්‍යානෙන උය්‍යානං න ගාමෙන ගාමං න නිගමෙන නිගමං න නගරෙන නගරං න රට්ඨෙන රට්ඨං න ජනපදෙන ජනපදං දිට්ඨවාරිකං අනිච්චතාවාරිකං අනුයුත්තෝ හොති රූපදස්සනාය. එවම්පි න චක්ඛුලෝලෝ හොති. අථවා භික්ඛු අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ වීථිං පටිපන්නෝ සංවුතෝ ගච්ඡති: න හත්ථිං ඔලෝකෙන්තෝ, න අස්සං ඔලෝකෙන්තෝ, න රථං ඔලෝකෙන්තෝ, න පත්තිං ඔලෝකෙන්තෝ, න ඉත්ථියෝ ඔලෝකෙන්තෝ, න පුරිසෙ ඔලෝකෙන්තෝ, න කුමාරකෙ ඔලෝකෙන්තෝ, න කුමාරිකායෝ ඔලෝකෙන්තෝ, න අන්තරාපණං ඔලෝකෙන්තෝ, න ඝරමුඛානි ඔලෙකෝකෙන්තෝ, න උද්ධං ඔලෝකෙන්තෝ, න අධෝ ඔලෝකෙන්තෝ, න දිසාවිදිසං පෙක්ඛමානෝ ගච්ඡති. එවම්පි න චක්ඛුලෙ,ලෝ හොති-

අථවා, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමේනං චක්ඛින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති. රක්ඛති චක්ඛින්ද්‍රියං, චක්ඛින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. එවම්පි න චක්ඛුලෝලෝ හොති. යථා වා පනෙකෙ හොන්තා සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විසූකදස්සනං අනනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථීදං: නච්චං ගීතං වාදිතං පෙක්ඛං අක්ඛානං -පෙ- අණීකදස්සනං ඉති වා. එවරූපා විසූකදස්සනා පටිවිරතෝ හොති. එවම්පි න චක්ඛුලෝලෝ හොති-

1 පෙක්ඛමානා - සීවු. 11. 2. සොභනකං - මජ්ඣං. 3. නිබ්බුදං - මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

නොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළුගමට පිවිසියේ වේමඟට පිළිපත්තේ අසංවර වෑ යෙයි: ඇතුන් බලමින් අසුන් බලමින් රිය බලමින් පාබල සෙන් බලමින් සත්‍රීන් බලමින් පුරුෂයන් බලමින් කුමරුන් බලමින් කුමරියන් බලමින් ඇතුළු අවුණ (-කඩතුල) බලමින් ගෙදොර බලමින් උඩ බලමින් යට බලමින් දිශාවිදිශා බලමින් යෙයි. මෙසේත් චක්ඛුලෝල වෙයි-

නොහොත් මහණ නෙම ඇසින් රූපයක් දැක (කෙලඝවස්තු වූ) නිමිති ගන්නේ වෙයි, (හස්තපාදාදි) ආකාර විසින් ගන්නේ වෙයි, යම් කරුණෙකින් චක්ඛුරින්ද්‍රියය අසංවෘත වෑ වසන මොහු අභිධ්‍යා – දෞර්මනස්‍ය සඞ්ඛ්‍යාත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබඳනාහු නම් ඒ චක්ඛුරින්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස නො පිළිපදී, චක්ඛුරින්ද්‍රියය නො රකී. චක්ඛුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට නො පැමිණෙයි; මෙසේත් චක්ඛුලෝල වෙයි. තවද යම්සේ ඇතැම් භවත් මහණ බමුණු කෙනෙක් කම්පල අදහා දුන් බොජුන් වළඳ, ඔවුහු මෙබඳු වූ විසුළු දැකීමෙහි යෙදී වෙසෙති: ඒ මෙසේ යෑ: නැටුම් ගැයුම් වැයුම් නළුමුළු භාරතාදිය කියන තැන ඝස්තල ඝතතාල (කුළු තාලම් හෝ මලසිරුර මනත්‍රයෙන් නහාලීම) කල පිඹීම (බුදුමංඩි?) ප්‍රතිනාඝවිත්‍ර සෑඩාලුන්ගේ සණදෙවුන්ගෙළි වස්කුලල් ඇට දෙවීම ඇත්පොර අස්පොර මිහිපොර වැහැප්පොර ගවපොර බැටළුපොර එළුපොර කුකුළුපොර වටුපොර දඹුපොර මිටුපොර මල්ලපොර සුද පෙරමුණ බලසෙන් ගණන තැන කදවුර බලඇණි දැකීම යනු හෝ යෑ. මෙසේත් 'චක්ඛුලෝල' වේ.

කිසෙසින් 'චක්ඛුලෝල' නො වෙයි යත්: මේ ශාසනයෙහි කිසි මහණෙක් ඇසින් ලොල් නො වූයේ චක්ඛුර්ලෙඛ්‍යයෙන් යුක්ත නො වූයේ වෙයි: නුදුවු දෙය දැක්ක යුතු යෑ, දුටුදය ඉක්මැවිය යුතු යැයි අරමින් අරමට නො යෙයි, උයනින් උයනට - ගමින් ගමට - නිගමයෙන් නිගමයට- නුවරින් නුවරට - රටින් රටට - දනව්වෙන් දනව්වට රූපදර්ශනය පිණිස දීර්ඝචාරිකාවෙහි නො නිමි චාරිකාවෙහි නො යෙදුණේ වෙයි. මෙසේත් 'චක්ඛුලෝල' නො වූයේ වෙයි. නොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළු ගමට පිවිසියේ විදියට පිළිපත්තේ සංවර වෑ යෙයි: ඇතුන් නො බලමින් අසුන් නො බලමින් රිය නො බලමින් පාබලසෙන් නො බලමින් ගැනුන් නො බලමින් පිරිමිනින් නො බලමින් කුමරුන් නො බලමින් කුමරියන් නො බලමින් ඇතුළු අවුණු නො බලමින් ගෙදොර නො බලමින් උඩ නො බලමින් යට නො බලමින් දිශාවිදිශා නො බලමින් යෙයි. මෙසේත් 'චක්ඛුලෝල' නො වූයේ වෙයි-

නොහොත් මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දැක නිමිති වශයෙන් නො ගන්නේ අනුව්‍යඤ්ජන වශයෙන් නො ගන්නේ වෙයි. යම් කරුණෙකින් චක්ඛුරින්ද්‍රිය අසංවර වෑ වසන මොහු අභිධ්‍යා දෞර්මනස් සඞ්ඛ්‍යාත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබඳනාහු නම්, ඒ චක්ඛුරින්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස පිළිපදී, චක්ඛුරින්ද්‍රියය රකී, චක්ඛුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි: මෙසේත් 'චක්ඛුලෝල' නො වූයේ වෙයි. තවද යම්සේ ඇතැම් භවත් මහණ බමුණු කෙනෙක් කම්පල අදහා දෙන ලද බොජුන් වළඳ, ඔවුහු මෙබඳු වූ විසුළු දැස්නෙහි නො යෙදී වෙසෙති. ඒ මෙසේ යෑ; නැටුම් ගැයුම් වැයුම් රඟමඬුලු (භාරතාදිය) පැවැසීම...බල ඇණි දැකීම යනාදිය යි. මේබඳු විසුළු දස්නෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මේසේත් 'චක්ඛුලෝල' නො වූයේ වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

චක්ඛුම්හි නෙව ලොලස්සාති – චක්ඛුලොලියං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය. චක්ඛුලොලියා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චේතසා විහරෙය්‍යාති – චක්ඛුම්හි නෙව ලොලස්ස.

ගාමකථාය ආවරණෙ සොතන්ති – ගාමකථා දුව්වයි බත්තිංස තිරච්ඡානකථා. සෙය්‍යථීදං: රාජකථා චොරකථා මහාමත්තකථා සෙනාකථා භයකථා යුද්ධකථා අන්නකථා පානකථා වත්ථකථා යානකථා සයනකථා මාලාකථා ගන්ධකථා ඤාතිකථා ගාමකථා නිගමකථා නගරකථා ජනපදකථා ඉත්ථිකථා පුරිසකථා සූරකථා විසිඛාකථා කුම්භට්ඨානකථා පුබබපෙතකථා නානත්තකථා[1] ලොකක්ඛායිකා සමුද්දක්ඛායිකා ඉතිභවාභවකථා ඉති වා.

ගාමකථාය ආවරණෙ සොතන්ති – ගාමකථාය සොතං ආවරෙය්‍ය නිවාරෙය්‍ය සන්නිවාරෙය්‍ය රක්ඛෙය්‍ය ගොපෙය්‍ය පිදහෙය්‍ය පටිච්ඡාදෙය්‍යාති – ගාමකථාය ආවරණෙ සොතං.

රසෙ ච නානුගිජ්ඣෙය්‍යාති – 'රසෝ'ති මූලරසෝ ඛන්ධරසෝ තචරසෝ පත්තරසෝ පුප්ඵරසෝ ඵලරසෝ අම්බිලං මධුරං තිත්තකං කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලවණං[2] කසාවෝ සාදු අසාදු සීතං උණ්හං. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා රසගිද්ධා. තෙ ජීවිතහෙතු රසතණ්හාති පරියෙසන්තා ආහිණ්ඩන්ති. තෙ අම්බිලං ලභිත්වා අනම්බිලං පරියෙසන්ති, අනම්බිලං ලභිත්වා අම්බිලං පරියෙසන්ති –පෙ– සීතං ලභිත්වා උණ්හං පරියෙසන්ති, උණ්හං ලභිත්වා සීතං පරියෙසන්ති. තෙ යං යං ලභිත්වා තෙන තෙන න තුස්සන්ති, අපරාපරං පරියෙසන්ති. මනාපිකෙසු රසෙසු රත්තා ගිද්ධා ගථිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා ලග්ගා ලග්ගිතා පලිබුද්ධා. යසෙසස රසතණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා –පෙ– ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා. සො පටිසඞ්ඛායොනිසො ආහාරං ආහාරෙති: නෙව දවාය –පෙ– එාසුවිහාරෙ වා'ති. යථා වණං ආලිම්පය්‍ය යාවදෙව ආරුහණත්ථාය, යථා වා අක්ඛං අබ්භඤ්ජය්‍ය යාවදෙව භාරස්ස නිත්තරණත්ථාය, යථා වා පුත්තමංසං ආහාරං ආහාරය්‍ය යාවදෙව කන්තාරස්ස නිත්තරණත්ථාය, එවමෙව භික්ඛු පටිසඞ්ඛායොනිසො ආහාරං ආහාරෙති: නෙව දවාය –පෙ– අනවජ්ජතා ච එාසුවිහාරෙ වාති. රසතණ්හං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, රසතණ්හාය ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චේතසා විහරෙය්‍යාති – රසෙ ච නානුගිජ්ඣෙය්‍ය.

---

1. නානත්තකථා - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

චක්ඛුහි නෙව ලොලස්ස - චක්ෂුර්ලෞල්‍යය (ඇසින් රූප දැක්මෙහි ලොල් බව) බැහැර කරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාන්ත කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. චක්ෂුර්ලෞල්‍යයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැතියේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ වන්නේ යැ, විගතමලවීදු කළ සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'චක්ඛුහි නෙව ලොලස්ස යනු' වේ.

කාමකථාය ආවරණෙ සොතං - දෙතිස් තිරශ්චීනකථාව 'ග්‍රාම්‍යකථා යැ'යි කියනු ලැබෙයි. ඒ මෙසේ යැ: රජුන් පිළිබඳ (ගෘහාශ්‍රිත) කථා යැ චොරකථා යැ මහාමාත්‍යකථා යැ සෙනාකථා යැ භයකථා යැ යුද්ධකථා යැ ආහාර පිළිබැඳි කථා යැ පානකථා යැ වස්ත්‍රකථා යැ යානකථා යැ ශයනකථා යැ මාලාකථා යැ ගන්ධකථා යැ ඥාතිකථා යැ ග්‍රාම්‍යකථා යැ නිගම්කථා යැ නගර කථා යැ ජනපදකථා යැ ස්ත්‍රීකථා යැ පුරුෂකථා යැ ශූරකථා යැ විථි පිළිබැඳි කථා යැ දියතොට (හෝ කළදූසින්) පිළිබැඳි කථා යැ පූර්‍වප්‍රේත (-පෙර නැගෙන්) පිළිබැඳි කථා යැ නන්වැදුරුම් (නිරර්‍ථක) කථා යැ ලෝකායතකථා යැ සමුද්‍රාඛ්‍යානකථා යැ වෘද්ධි - හානි පිළිබැඳි කථා යැ යන දිය යි.

ගාමකථාය ආවරණෙ සොතං - ගම්වැසියන්ගේ කථාවෙන් ශ්‍රොත්‍රෙන්ද්‍රිය ආවරණය කරන්නේ යැ වළහන්නේ යැ මොතවට වලහන්නේ යැ රක්නේ යැ ගොපනය කරන්නේ යැ වසන්නේ යැ පසිඳින්නේ නුයි 'ගාමකථාය ආවරණෙ සොතං' යනු වේ.

රසෙ ච නානුගිජ්ඣෙය්‍ය - 'රස' තම් මූලරස යැ සඤ්ඣරස යැ ත්වක් රස යැ පත්‍රරස යැ පුෂ්පරස යැ ඵලරස යැ, අම්බිල යැ මධුර යැ තික්ත යැ ඛාවුක යැ ලවණ යැ ක්ෂාර යැ ලපිල (-ඇඟිල්මුසු) යැ කසට යැ ඉහිරි යැ අම්හිරි යැ ශීත යැ උෂ්ණරස යි. රසයෙහි ගිජු වූ ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් වෙයි. ඔවුහු දිවෙහින් අග්‍රරස සොයමින් ඇවිදිති. ඔවුහු ඇඟිලක් ලැබ නො ඇඟිලක් සොයති. නො ඇඟිලක් ලැබ ඇඟිලක් සොයති... සිහිලක් ලැබ උණුසුමක් සොයති, උණුසුමක් ලැබ සිහිලක් සොයති. ඔවුහු යමක් යමක් ලැබ ඒ ඒ ලද දෙයින් නො සතුටු වෙති: මිතුමත්තෙහි සොයත්. මනවඬන රසයන්හි ඇලුණාහු ගිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු බැසගත්තාහු ලග්න වූවාහු ලග්නිත වූවාහු වෙළුණාහුය. යම්ක්හු විසින් තෙල රසතෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී සිඳින ලද්දී...නුවණඟින්-නෙත් දවන ලද්දී ද, හෙතෙම නුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට ආහාරය වළඳයි: ක්‍රීඩා පිණිස නො වෙයි...පහසුවිහරණය ද වේ යයි. යම්සේ ආරූහණය පමණින් ව්‍රණය ආලෙප කරන්නේ ද, තවද යම්සේ බර ඇද ගන්නා පමණින් ගැල්අකුර තෙල් ගල්වන්නේ ද, යම්සේ කාන්තාරය තරණය කරන පමණින් පුත්‍රමාංසාහාරය හෝ අනුභව කරන්නේ ද, එසෙයින් ම මහණ තෙමේ නුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට ආහාරය වළඳයි: ක්‍රීඩා පිණිස නො මැ වෙයි...අනවද්‍යතාවය ද පහසුවිහරණය ද වන්නේ යැයි. රසතෘෂ්ණාව හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතාන්ත කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. රසතෘෂ්ණාවෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැතියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයොග වූයේ වන්නේ යැ, විගතමලවීදු කළ සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'රසෙ ච නානුගිජ්ඣෙය්‍ය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න ච මමායෙථ කිඤ්චි ලොකසම්මින්ති- 'මමත්තා'ති දෙ මමත්තා: තණ්හාමමත්තඤ්ච දිට්ඨිමමත්තඤ්ච -පෙ- ඉදං තණ්හාමමත්තං -පෙ- ඉදං දිට්ඨිමමත්තං. තණ්හාමමත්තං පහාය දිට්ඨිමමත්තං පටිනිස්සජ්ජිත්වා චක්ඛුං න මමායයය්‍ය, න ගණ්හෙය්‍ය, න පරාමසෙය්‍ය, නාභිනිවිසෙය්‍ය, සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, කුලං, ගණං, ආවාසං, ලාභං, යසං, පසංසං, සුඛං, චීවරං, පිණ්ඩපාතං, සෙනාසනං, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං, කාමධාතුං, රූපධාතුං, අරූපධාතුං, කාමභවං, රූපභවං, අරූපභවං, සඤ්ඤාභවං, අසඤ්ඤාභවං, නෙවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤාභවං, එකවොකාරභවං, චතුවොකාරභවං, පඤ්චවොකාරභවං, අතීතං, අනාගතං, පච්චුප්පන්නං, දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ න මමායෙය්‍ය, න ගණ්හෙය්‍ය, න පරාමසෙය්‍ය, නාභිනිවිසෙය්‍ය. **කිඤ්චීති** කිඤ්චි රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං; **ලොකසම්මින්ති** අපායලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙති – න ච මමායෙථ කිඤ්චි ලොකසම්මිං.

තෙනාහ භගවා:

"චක්ඛුනි නෙව ලොලස්ස
ගාමකථාය ආවරයෙ සොතං,
රසෙ ච නානුගිද්ධිය්‍ය
න ච මමායෙථ කිඤ්චි ලොකසම්"න්ති.

14 - 9

එසෙසන යදු ඵුට්ඨස්ස
පරිදෙවං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි,
භවඤ්ච නාභිජප්පෙය්‍ය
හෙරඤ්ඤ ච න සම්පවෙධෙය්‍ය.

එසෙසන යදු ඵුට්ඨස්සාති – 'එසෙසා'ති රොගඵුසෙසා; රොගඵුසෙසන ඵුට්ඨා පරෙතො සමොහිතො සම්මන්නාගතො අස්ස; චක්ඛුරොගෙන ඵුට්ඨා පරෙතො සමොහිතො සම්මන්නාගතා අස්ස; සොතරොගෙන, ඝානරොගෙන ජිව්හාරොගෙන, කායරොගෙන, සීසරොගෙන, කණ්ණරොගෙන, මුඛරොගෙන, දන්තරොගෙන, කාසෙන, සාසෙන, පිනාසෙන, ඩහෙන, ජරෙන, කුච්ඡි-රොගෙන, මුච්ඡාය, පක්ඛන්දිකාය, සූලාය විසූචිකාය කුට්ඨෙන ගණ්ඩෙන කිලාසෙන සොසෙන, අපමාරෙන, දද්දුයා කණ්ඩුයා කච්ඡුයා රඛසාය විතච්ඡිකාය, ලොහිතෙන පිත්තෙන මඞ්ගුලෙහෙන, අංසාය පිලකාය භගන්ද-ලෙන, පිත්තසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සෙම්හසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන වාත සමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සන්නිපාතිකෙන ආබාධෙන උතුපරිණාමජෙන ආබාධෙන විසමපරිහාරජෙන ආබාධෙන ඔපක්කමිකෙන ආබාධෙන කම්ම-විපාකජෙන ආබාධෙන, සීතෙන උණ්හෙන ජිඝච්ඡාය පිපාසාය උච්චාරෙන පස්සාවෙන, ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සෙහි ඵුට්ඨා පරෙතා සමොහිතා සම්මන්නාගතා අස්සාති – එසෙසන යදු ඵුට්ඨස්ස.

---

1 දුක්ඛෙසා - ස. 2. අලඞ්කම්මතා - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

න ච මම්මායෙථ කිඤ්චි ලෝකස්මිං - 'මමත්ත' යනු: තෘෂ්ණාමමත්වය ද, දෘෂ්ටිමමත්වය දැයි මේවා දෙකෙකි... මේ දෘෂ්ටිමමත්වය හැර දෘෂ්ටිමමත්වය දුරලා ඇසෙ මම්මායනය නො කරන්නේ යැ, නො ගන්නේ යැ, පරාමර්ශී නො කරන්නේ යැ, අභිනිවේශය නො කරන්නේ යැ, කය - දිව - කය - රූප - ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය - කුලය - ගණය - ආවාසය - ලාභ - යශස් - ප්‍රශංසාව - සුවය - සිවුර - පිණ්ඩපාත - සෙනසුන් - ගිලන් - පස බෙහෙතක් පිරිකර - කාමධාතුව - රූපධාතුව - අරූපධාතුව - කාම - භවය - රූපභවය - අරූපභවය - සංඥීභවය - අසංඥීභවය - නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීභවය - එකවෝකාරභවය - චතුවොකාරභවය - පඤ්චවෝකාරභවය - අතීතය - අනාගතය - වර්තමානය - දෘෂ්ට - ශ්‍රුත - මුත - විඥාතව්‍යධර්මයන් මම්මායන නො කරන්නේ යැ, ගන්නේ යැ, නො පරාමර්ශී කරන්නේ යැ, අභිනිවේශය නො කරන්නේ යි. **කිඤ්චි** යනු: කිසි රූපගතයක් වේදනා ගතයක් සංඥාගතයක් සංස්කාරගතයක්; **ලෝකස්මිං** යනු: අපායලෝකයෙහි.. ආගතානාගතලෝකයෙහි නුයි 'න ච මම්මායෙථ කිඤ්චි ලෝකස්මිං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"චක්ඛුකි නෙව ලෝලස්ස -පෙ- න ච මම්මායෙථ කිඤ්චි ලෝකස්මිං"යි

14 - 9

මහණ තෙම යම් කෙලෙක රෝගසපර්ශයෙන් මඩනා ලදුයේ වන්නේ නම්, (එකල්හි) පරිදේවනා නො කරන්නේ ය. (කාමභවාදි) භවය ද නො පතන්නේ ය. භය අරමුණු නිමිති කොට ද කම්පා නො වන්නේ යි.

එසෙන ගදූ ඵුට්ඨස්ස - 'එස' නම්: රෝගසපර්ශී යැ, රෝග පහසින් සපර්ශී කරන ලදුයේ මඩනා ලදුයේ ඇතුළත පිවිසියේ සම්ඵාගත වූයේ වන්නේ නම්, චක්ෂුරෝගයෙන් සපර්ශී කරන ලදුයේ මඩනා ලදුයේ පිවිසියේ සමන්විත වූයේ වන්නේ නම්, ශ්‍රෝත්‍රරෝගයෙන් - ඝ්‍රාණරෝග යෙන් -ජිව්හාරෝගයෙන් - කායරෝගයෙන් - ශීර්ෂරෝගයෙන් - කර්ණරෝග යෙන් - මුඛරෝගයෙන් - දන්තරෝගයෙන් - කාශයෙන් - ශ්වාසයෙන් - පිපාසයින් - දාහයෙන් -ජ්වරයෙන්- කුක්ෂිරෝගයෙන් - මූර්ඡාවෙන් - ලෝහිත - පිත්තයෙන් - ආමාශූලයෙන් - මිහාවිරේචනයෙන්- කුෂ්ඨයෙන් - ගණ්ඩයෙන් ෂෙචකුෂ්ඨ (කඛරරෝග) යෙන් -ඍයරෝගයෙන්- අපස්මාරයෙන්-දදයෙන් කණ්ඩුතියෙන් - මිහාකුෂ්ඨයෙන් -තියපහරින් වූ රෝගයෙන් - අතුල් පතුල් පැළීමෙන් - රක්තපිත්තයෙන් - ඉධ්මමහයෙන් - අර්ශසින් - පොළයෙන් - හගන්දරයෙන් - පිත්තජ ආබාධයෙන් - ශ්ලේෂ්මජ ආබාධයෙන් - වාතජ ආබාධයෙන් සාන්නිපාතික ආබාධයෙන් - ඍතුජ ආබාධයෙන් - විෂම - පිහරණයෙන් වූ ආබාධයෙන් - ඕපක්‍රමික ආබාධයෙන් - කර්මවිපාකජ ආබාධයෙන් - ශීතයෙන් උෂ්ණයෙන් - ජඝන්සාවෙන් - පිපාසාවෙන් - උච්චාරයෙන් ප්‍රස්‍රාවයෙන් - මැසි මදුරු -වා අවි -දිකී ජාතීන්ගේ පහසින් සපර්ශී කරන ලදුයේ මඩනා ලදුයේ සම්වඤ්ජිත වූයේ සමන්විත වූයේ නුයි 'එසෙන ගදූ ඵුට්ඨස්ස' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිදේවං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චීති – අදෙවං පරිදේවං අදෙවිතං පරිදේවිතං අදෙවිතත්තං පරිදේවිතත්තං වාචා පලපං විප්පලාපං ලාලප්පං ලාලප්පායිතං ලාලප්පායිතත්තං න කරෙය්‍ය න ජනෙය්‍ය න සඤ්ජනෙය්‍ය න නිබ්බත්තෙය්‍ය නාභිනිබ්බත්තෙය්‍ය. **කුහිඤ්චීති** කුහිඤ්චි කිඤ්චි කත්ථචි අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා වාති – පරිදේවං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි.

භවඤ්චු නාභිජප්පෙය්‍යාති – කාමභවං න ජප්පෙය්‍ය, රූපභවං න ජප්පෙය්‍ය, අරූපභවං න ජප්පෙය්‍ය න පජප්පෙය්‍ය නාභිජප්පෙය්‍යාති – භවඤ්චු නාභිජප්පෙය්‍ය.

හෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍යාති – 'හෙරවානි' එවංනාමකාරෙන භයම්පි හෙරවම්පි තාසඤ්චු. වුත්තං හෙතං භගවතා: "එතං නූන තං භයභෙරවං[1] ආගච්ඡතී"තිආදි බහිද්ධාරම්මණං වුත්තං: සීහා ව්‍යග්ඝා දීපී අච්ඡා තරච්ඡා කොකා මහිංසා[2] අස්සා හත්ථී අභිවිවිජිකා සතපදී වොරා වා අඤ්ඤ මාණවා කානනමමා වා අකානකමමා වා; අථාපරෙන ආකාරෙන භයං වුච්චති අජ්ඣත්තිකං චිත්තසමුට්ඨානං භයං භයානකත්තං[3] ඡම්භිතත්තා ලොමහංසෝ චෙතසෝ උබ්බිගෝ උත්‍රාසෝ, ජාතිභයං ජරාභයං ව්‍යාධිභයං මරණභයං රාජභයං චොරභයං අග්ගිභයං උදකභයං අත්තානුවාදභයං පරානුවාදභයං දණ්ඩභයං දුග්ගතිභයං උම්මිභයං කුම්භීලභයං ආවට්ටභයං සුසුකාභයං ආජීවිකභයං[4] අසිලොකභයං පරිසාය සාරජ්ජභයං මිදනභයං දුග්ගතිභයං භයානකත්තං[3] ඡම්භිතත්තං ලොමහංසෝ චෙතසෝ උබ්බිගෝ උත්‍රාසෝ. **හෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍යාසි** – හෙරවෙ පඤ්ඤා වා සුණිත්‍ථා වා න වෙදයය තප්පවෙධෙය්‍ය න සම්පවෙධෙය්‍ය න තසෙය්‍ය න උත්තසෙය්‍ය න පරිතසෙය්‍ය න භායෙය්‍ය න සන්තාසං ආපජ්ජෙය්‍ය; අභිරූ අස්ස අවම්හි අත්‍රත්‍රාසි අපලායි පහීනභයභෙරවෝ විගතලොමහංසෝ විහරෙය්‍යාති – හෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"එසෙන යදූ චුවඩ්ඪස
පරිදේවං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි,
භවඤ්චු නාභිජප්පෙය්‍ය
හෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍ය"ති.

---

1. භයං භෙරවං – සීමු II. මජ්ඣං. PTS. 2. මහිංසා – මජ්ඣං, මොමහිංසා – PTS.
3. භයානකා – PTS. 4. ආජීවකභයං – සීමු II. PTS.

a මජ්ඣිමනිකායෙ – භයභෙරවසුත්තෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරිදෙවං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි - තම කියා හැඬීම, ගුණ කියා හැඬීම තම කියා හඬන අයුර ගුණ කියා හඬන අයුර තම කියා හඬන බව ගුණ කියා හඬන බව, බස සිස් බස විරූප වූ හිස් බස, පුනපුනා කීම පුනපුනා කියන අයුර පුනපුනා කියන බව නො කරන්නේ යැ, නො දනවන්නේ යැ, නූපදවන්නේ යැ, නො නිපදවන්නේ යැ, වෙසසින් නො නිපදවන්නේ සි. **කුහිඤ්චි** – කොහි වත් කිසිවෙක්හි කිසි තැනෙක්හි අධ්‍යාත්මයෙහි හෝ බාහ්‍යයෙහි හෝ අධ්‍යාත්මබාහ්‍යයෙහි හෝ නුයි 'පරිදෙවං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි' යනු වේ.

භවඤ්ච නාභිජප්පෙය්‍ය – කාමභවය නො පතන්නේ යැ, රූපභවය නො පතන්නේ යැ, අරූපභවය නො පතන්නේ යැ, ප්‍රජල්පනය නො කරන්නේ යැ, වෙසසින් ප්‍රජල්පනය නො කරන්නේ යැ'සි 'භවඤ්ච නාභිජප්පෙය්‍ය' යනු වේ.

භෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍ය – 'භෙරව' නම්: එක් අයුරෙකින් භයත් භෛරවයත් හේ (එකෙක්) මැ ය. මේ වදුරන ලද මැ ය. බුදුන් විසින්: "තෙල් එකාන්තයෙන් ඒ භයඅරමුණ පැමිණේ" යසි බාහ්‍යාලම්බනය වදුරන ලද්දේය: සිංහයෝ යැ ව්‍යාඝ්‍රයෝ යැ දිවියෝ යැ වලස්සු යැ තරස්සු යැ ඉහිඉවෝ යැ අස්හු යැ ඇස්හු යැ සජීයෝ යැ නුහුසු යැ සියපා යැ කළු සොරකම් ඇති හෝ නැති හෝ සොරු හෝ සැහැසියෝ වන්නාහු ය. යළි අන් අයුරෙකින් අධ්‍යාත්මයෙහි වූ සිත්හි උපදනා බිය භයාකාරය තැතිගන්නා බව ලොමුදහ ගැන්ම චිත්තයාගේ උද්වෙගය උත්‍රාසය 'භය'යි කියනු ලැබෙයි, ජාතිය නිසා උපදනා බිය ජරාභය ව්‍යාධිභය මරණභය රාජභය චොරභය අග්නිභය උදකභය තමා නුගුණ කීමෙන් උපදනා බිය මෙරමා නුගුණ කීමෙන් උපදනා බිය දඬුවම්හින් උපදනා බිය දුගතිය නිසා උපදනා බිය මුහුදුරුළ නිසා උපදනා බිය මස්කැලන්ගෙන් උපදනා (හෝ කිඹුල්) බිය දිගසුළි නිසා උපදනා බිය සැඩමසුන් (සුසුකා) නිසා උපදනා බිය දිවි පැවැතුම් හෙතුවෙන් උපදනා බිය ගතීරවෙන් උපදනා බිය පිරිස්හි තැති ගැනීමෙන් වන බිය කාමයෙන් වන බිය දුගතිබිය (යන) මෙයින් උපදනා බිය, භයාකාරය, තැති ගන්නා බව, ලොමුදහ ගැන්ම, චිත්තයාගේ උද්වෙගය, උත්‍රාසය සි.

භෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍ය - භය අරමුණු දැක හෝ අසා හෝ නො වෙවුලන්නේ යැ වෙසෙසින් නො සැලෙන්නේ යැ පුනපුනා නො සැලෙන්නේ යැ, නො තැවෙන්නේ යැ වෙසෙසින් නො තැවෙන්නේ යැ, පුනපුනා නො තැවෙන්නේ යැ, නො බිය වන්නේ යැ, සන්ත්‍රාසයට නො පැමිණෙන්හෙ යැ, බියසුලු නො වන්නේ යැ, නො තැති ගන්නා සුලු ත්‍රාසනා නො වන සුලු - නො පලායන සුලු වන්නේ යැ, ප්‍රහීණ වූ භය අරමුණු ඇති වැ පහවූ රොමෝද්ගම ඇති වැ වාසය කරන්නේ යැයි 'භෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍ය' යනු වේ.

එසින් වදාළ බුදුහු:

"එවඤ්හි යදා පුථුඣස්ස -පෙ- භෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍ය"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 13

අන්නානමථො පානානං
ඛාදනීයානමථොපි වත්ථානං,
ලද්ධා න සන්නිධිං කයිරා
න ච පරිත්තසෙ තානි අලභමානො.[1]

අන්නානමථො පානානං ඛාදනීයානමථොපි වත්ථානන්ති- 'අන්නාන'න්ති ඔදනො කුම්මාසො සත්තු මච්ඡා මංස-; **පානානන්ති** අට්ඨපානානි: අම්බපානං ජම්බුපානං චොචපානං මොචපානං මධුපානං මුද්දිකාපානං සාලුකපානං එාරුසකපානං. අපරානිපි අට්ඨ පානානි: කොසම්බපානං කොලපානං බදරපානං ඝනපානං තෙලපානං පයොපානං යාගුපානං රසපාන-; **ඛාදනීයානන්ති** පිට්ඨඛජ්ජකං පූවඛජ්ජකං මූලඛජ්ජකං තචඛජ්ජකං පත්තඛජ්ජකං පුප්ඵඛජ්ජකං ඵලඛජ්ජකං; **වත්ථානන්ති** ච්චරානි: ඛොමං කප්පාසිකං කොසෙය්‍යං කම්බලං සාණං භඞ්ගන්ති- අන්නානමථො පානානං ඛාදනීයානමථොපි වත්ථානං.

ලද්ධා න සන්නිධිං කයිරාති - 'ලද්ධා'ති ලද්ධා ලභිත්වා අධිගන්ත්වා වින්දිත්වා පටිලභිත්වා න කුහනාය න ලපනාය න නෙමිත්තිකතාය න නිප්පෙසිකතාය න ලාභෙන ලාභං නිජිගිංසනතාය න කට්ඨදණ්ඩෙන[1] න වෙළුදණ්ඩෙන න පත්තදණ්ඩෙන න පුප්ඵදණ්ඩෙන න ඵලදණ්ඩෙන න සිනාදදණ්ඩෙන න චුණ්ණදණ්ඩෙන න මත්තිකාදණ්ඩෙන න දන්තකට්ඨදණ්ඩෙන න මුඛොදකදණ්ඩෙන න වාටුකම්‍යතාය න පාරිභට්‍යතාය න පිට්ඨිමංසිකතාය න වඤ්චිවිජ්ජාය න තිරච්ඡානවිජ්ජාය න අඞ්ගවිජ්ජාය න නක්ඛත්තවිජ්ජාය න දූතගමනෙන න පහිණගමනෙන න ජඞ්ඝපෙසනියෙන න වෙජ්ජකම්මෙන න තවකම්මෙන න පිණ්ඩපතිපිණ්ඩකෙන න දුතානුප්පදානෙන ඨමෙත්ත සමෙන ලද්ධා ලභිත්වා අධිගන්ත්වා වින්දිත්වා පටිලභිත්වායි-ලද්ධා; **න සන්නිධිං කයිරාති** අන්නසන්නිධිං පානසන්නිධිං යානසන්නිධිං සයනසන්නිධිං ගන්ධසන්නිධිං ආමිසසන්නිධිං න කරෙය්‍ය න ජනෙය්‍ය න සඤ්ජනෙය්‍ය න නිබ්බත්තෙය්‍ය නාභිනිබ්බත්තෙය්‍යාති - ලද්ධා න සන්නිධිං කයිරා.

1. අලඛමානො - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 10

කැවින (මහණ තෙම) ආහාර - පානයන් හා ඛාද්‍යයන් සම්බන්ධි වූ ද යළි වස්ත්‍රයන් සම්බන්ධි වූ ද (කිසිවක්) ලැබ සන්නිධිය (රැස් කිරීම) නො කරන්නේ යැ, ඒ ආහාරාදිය නො ලබනුයේ නො ද කැවෙන්නේ යි.

අන්නානම්පෙතා පානානා ඛාදනීයානම්පෙතා'පි වත්ථානං -'අන්නානං' යනු: (හැල් ආදි) බත් යැ යවකොමු යැ හත්සුණු යැ මාළු යැ මසි; **පානානං** යනු අෂ්ට පානයෝ යැ: අඹපැනැ දඹපැනැ ඇටකෙසෙල්පැනැ මස්සකෙසෙල්පැනැ මිහිපැනැ මිදිපැනැ හෝලුපැනැ බොරළුදමනුපැනැ; අන්‍යත් අෂ්ටපානයෙකි: සොඝඔපැනි ඩෙඛරපැනැ මහඩෙඛරපැනැ ඝෘතපාන යැ තෛලපාන යැ ක්ෂීරපාන යැ යාගු (කැඳ) පාන යැ (ශාකාදි) රසපාන යි; **ඛාදනීයානං** යනු: (හැල් ආදි) පිරිසෙන් කළ ඛාද්‍ය යැ පූවඛාද්‍ය යැ මූලඛාද්‍ය යැ ඛක්ඛාද්‍ය යැ පත්‍රඛාද්‍ය යැ පුෂ්පඛාද්‍ය යැ ඵලඛාද්‍ය යි; **වත්ථානං** යනු ෂට්විධවර යැ: කොමුපිළි කපුපිළි තිහිරිපිළි පළස සණවැනැරි මුසුවිළි යැයි 'අන්නානම්පෙතා පානානං ඛාදනීයානම්පෙතා'පි වත්ථානං' යනු මේ.

ලද්ධා න සන්නිධිං කාසිරා - 'ලද්ධා' යනු: ලැබ ලබාගෙන අධිගමය කොට විඳනය කොට ප්‍රතිලාභ කොට, විෂමය කරවීමෙන් නො වැ, ලපනා යෙන් නො වැ, (කායවාක්) තෙෂිත්තිකතායෙන් නො වැ, (මෙරමා ගුණ) පිංසතකායෙන් නො වැ, ලාභයෙන් ලාභ සෙවීමෙන් නො වැ, කාෂාවදූනයෙන් වෙණුදූනයෙන් - පත්‍රදූනයෙන් - පුෂ්පදූනයෙන් - ඵලදූනයෙන් -නහනු දීමෙන් - සුණු - මැටි - දූහැවිදඬු - මුව ඇෂ්ට දිය දීමෙන් නො වැ, චාටුකම් කීමෙන් නො වැ, මුද්ගසූපය වැනි බොරු මුසු කථායෙන් නො වැ, (දරුවන් නැළැවීමාදි) පාරිභටකායෙන් නො වැ, පිටසිමංසිකතා (-ගෙවලට පිවිස කිඳිනා බැවින්) නො වැ, වාස්තු විද්‍යාවෙන් නො වැ, (අඞ්ගශාස්ත්‍රාදි) නිරශ්චිනවිද්‍යාවෙන් නො වැ, අඞ්ගවිද්‍යාවෙන් - නක්ෂත්‍රවිද්‍යාවෙන් - මේහෙවර ගමනින් - (ගෙන් ගෙට) හසුන්පත් ගෙන යැමෙන් - (ගම්න් ගමැ) හසුන් පිළිගසුන් ගෙන යැමෙන් - වෙදකම්න් - නවකම්න් - පිඬු පෙරළා පිඬු දීමෙන් - දූනානුදූනයෙන් නො වැ, දූහැමෙන් සෙමෙන් ලැබ, ලබා ගෙන අධිගමය කොට විඳනය කොට ප්‍රතිලාභ කොට නුයි 'ලද්ධා' යනු වේ. **න සන්නිධිං කාසිරා** - ආහාරසන්නිධි පානසන්නිධි වස්ත්‍රසන්නිධි යානසන්නිධි ශයනසන්නිධි ගන්ධසන්නිධි ආමිසසන්නිධිය නො කරන්නේ යැ, නො දනවන්නේ යැ නූපදවන්නේ යැ නො නිපදවන්නේ යැ වෙසසින් නො නිපදවන්නේ නුයි 'ලද්ධා න සන්නිධිං කාසිරා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න ච පරිත්තසෙ තානි අලභමානෝ[1]ති - අන්නං වා න ලභාමි, පානං වා න ලභාමි, වත්ථං වා න ලභාමි, කුලං වා න ලභාමි, ගණං වා න ලභාමි, ආවාසං වා න ලභාමි, ලාභං වා න ලභාමි, යසං වා න ලභාමි, පසංසං වා න ලභාමි, සුඛං වා න ලභාමි, චීවරං වා න ලභාමි, පිණ්ඩපාතං වා න ලභාමි, සෙනාසනං වා න ලභාමි, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං වා න ලභාමි, ගිලානුපට්ඨාකං වා න ලභාමි, අපඤ්ඤතොමහීති න තසෙය්‍ය, න උත්තසෙය්‍ය, න පරිත්තසෙය්‍ය, න භායෙය්‍ය, න සන්තාසං ආපජ්ජෙය්‍ය, අභිරූ අසස අවජ්ඣමී අනුත්‍රාසි අපලාසි පහිතහයභෙරවෝ විගතලොමහංසෝ විහරෙය්‍යාති - න ච පරිත්තසෙ තානි අලභමානෝ.

තෙනාහ භගවා:

"අන්නානමථෝ පානානං
ඛාදනීයානමථොපි වත්ථානං,
ලද්ධා න සන්නිධිං කයිරා
න ච පරිත්තසෙ තානි අලභමානෝ"ති.

14 - 11

කාසී න පාදලොලස්ස
විරමෙ කුක්කුච්චා නපපම්ජෙය්‍ය,
අථාසනෙසු සයනෙසු
අපපඤ්ඤෙසු භික්ඛු විහරෙය්‍ය.

කාසී න පාදලොලස්සාති - "කාසී"ති පඨමෙනපි කාමෙන කාසී, දුතියෙනපි කාමෙන කාසී, තතියෙනපි කාමෙන කාසී, චතුත්ථෙනපි කාමෙන කාසී, සවිතක්කසවිචාරෙනාපි කාමෙන කාසී, අවිතක්ක-විචාරමත්තෙනාපි කාමෙන කාසී, අවිතක්කඅවිචාරෙනාපි කාමෙන කාසී, සප්පීතිකෙනාපි කාමෙන කාසී, නිප්පීතිකෙනාපි කාමෙන කාසී, පීතිසහගතෙනාපි කාමෙන කාසී, සාතසහගතෙනාපි කාමෙන කාසී, සුඛසහගතෙනාපි කාමෙන කාසී, උපෙක්ඛාසහගතෙනාපි කාමෙන කාසී, සුඤ්ඤතෙනාපි කාමෙන කාසී, අනිමිත්තෙනාපි කාමෙන කාසී, අප්පණිහිතෙනාපි කාමෙන කාසී, ලොකියෙනාපි කාමෙන කාසී, ලොකුත්තරෙනාපි කාමෙන කාසී, කාමරතො එකන්තමනුයුත්තෙනා සදත්ථගරුකොති - කාසී.

න පාදලොලස්සාති - කථං 'පාදලොලෙ' හොති ? ඉධෙකච්චෙ භික්ඛු පාදලොලා පාදලොලියෙන සමන්නාගතා හොති:

1. අලභමානෝ - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

න ච පරිත්තයෙ තානි අලභමානො – 'ආහාර හෝ නො ලැබෙමි, පාන හෝ නො ලැබෙමි, වස්ත්‍ර හෝ – කුලය හෝ – ගණය හෝ-ආවාසය හෝ – ලාභ හෝ – යශස් හෝ – පැසැසුම් හෝ – සුව හෝ –සිවුරු හෝ– පිණ්ඩපාත හෝ – සෙනසුන් හෝ – ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර හෝ නො ලැබෙමි, ගලානොපසථායකයකු හෝ නො ලැබෙමි, අප්‍රකටයෙමි වෙමි නො තැතිගත්තේ යැ, උත්‍රාසත තෙ වන්තේ යැ, පරිත්‍රාසත නො වන්තේ යැ, නො බිය වන්තේ යැ, තැති ගැනුමට නො පැමිණෙන්තේ යැ, නො බියසුලු නො සැලෙනසුලු නො තැතිනන්නාසුලු නොපලායනසුලු වන්නේ යැ, පහවූ බිය අරමුණු ඇතියේ පහවනිය ලොමුදහ ඇතියේ වෙසෙන්නේ නුයි 'න ච පරිත්තයෙ තානි අලභමානො' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අනනානමථො –පෙ– **න ච පරිත්තයෙ තානි අලභමානො"**යි.

14 – 11

ධ්‍යාන කරනුයේ පාදලොල්‍යයෙක් නො වන්නේ යැ, කුකුසින් දුරු වන්නේ යැ, සො පමා වන්නේ යැ. යළි මහණ තෙම අල්පශබ්ද වූ අසුන් සෙනසුන්හි වාසය කරන්නේ සි.

ඛායී න පාදලොලස්ස – 'ඛායී' යනු: පළමුවන දෑහැනිනු දු ධ්‍යාන කරනුයේ, දෙවැනි දෑහැනිනු දු – තෙවැනි දෑහැනිනු දු – සිවුවැනි දෑහැනිනු දු ධ්‍යාන කරනුයේ, සවිතකසවිචාරධ්‍යානයෙනු දු ධ්‍යාන කරනුයේ, අවිතකී විචාරමාත්‍රධ්‍යානයෙනු දු-අවිතකී අවිචාර ධ්‍යානයෙනු දු – සප්‍රීතික ධ්‍යාන-යෙනු දු - නිෂ්ප්‍රීතික ධ්‍යානයෙනු දු – ප්‍රීතිසහගත ධ්‍යානයෙනු දු – සාතසහගත ධ්‍යානයෙනු දු – සුඛසහගත ධ්‍යානයෙනු දු – උපෙක්ඛාසහගත ධ්‍යානයෙනු දු – ශූන්‍යතධ්‍යානයෙනු දු – අනිමිත්තධ්‍යානයෙනු දු – අප්‍රණිහිත ධ්‍යානයෙනු දු – ලෞකිකධ්‍යානයෙනු දු – ලොකොත්තර ධ්‍යානයෙනු දු ධ්‍යාන කරනුයේ, ධ්‍යානයෙහි ඇලුණේ එකඟ බවෙහි යෙදුණේ සමාධිගරුක වූයේ නුයි 'ඛායී' යනු වේ.

න පාදලොලස්ස - කියෙසින් 'පාදලොල' වෙයි යත්: මෙහි කිසි මහණෙක් පාදලොල වූයේ පාදලොල්‍යයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි:

Free Distribution www.aathaapi.org

ආරඤ්ඤෙන ආරඤ්ඤං උය්‍යාණෙන උය්‍යානං ගාමෙන ගාමං නිගමෙන නිගමං නගරෙන[1] නගරං රට්ඨෙන රට්ඨං ජනපදෙන ජනපදං දිසාවාරිකං අනවසිතවාරිකං අනුස්සුතෙනා විහරති, එවම්පි පාදලොලෝ හොති. අථවා භික්ඛු අඤ්ඤාපි සඞ්ඛාරෙ පාදලොලෝ පාදලොලියෙන සමන්නාගතෝ හොති, න අත්ථහේතු න කාරණහේතු උද්ධතා අවූපසන්තචිත්තෝ පරිවෙණෙ පරිවෙණං ගච්ඡති, විහාරෙ විහාරං ගච්ඡති, අඩ්ඪයොගෙ අඩ්ඪයොගං ගච්ඡති, පාසාදෙ පාසාදං ගච්ඡති, හම්මියෙ හම්මියං ගච්ඡති, ගුහාය ගුහං ගච්ඡති, ලෙනෙ ලෙනං ගච්ඡති, කුටිෙ කුටිං ගච්ඡති, කූටාගාරෙ කූටාගාරං ගච්ඡති, අට්ටෙ අට්ටං ගච්ඡති, මාලෙ මාලං ගච්ඡති, උදපාණ්ඩෙ උදපාණ්ඩං ගච්ඡති, උදේදසිනෙ උදේදසිං ගච්ඡති, උපට්ඨානසාලෙ උපට්ඨානසාලං ගච්ඡති, මණ්ඩලමාලෙ මණ්ඩලමාලං ගච්ඡති, රුක්ඛමූලෙ රුක්ඛමූලං ගච්ඡති. යත්ථ වා පන භික්ඛු නිසීදනති තත්ථ ගච්ඡති, තත්ථ එකස්ස වා දුතියෝ හොති, දස්සනං වා තතියෝ හොති, නිරණ්ණං වා චතුත්ථෝ හොති. තත්ථ බහුං සම්ඵප්පලාපං පලපති. සෙය්‍යථීදං: රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං යානකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං පුරිසකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉතිවා-එවම්පි පාදලොලෝ හොති.

න පාදලොලස්සාති පාදලොලියං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, පාදලොලියා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය විවරෙය්‍ය ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍ය, පටිසල්ලානාරාමෝ අස්ස පටිසල්ලානරතෝ අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තෝ අනිරාකතඣානෝ විපස්සනාය සමන්නාගතෝ බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං කාසි කාතරෙතා එකත්තමනුයුත්තෝ සදත්ථ[2]-ගරුකොති – කාසි න පාදලොලස්ස.

විරමෙ කුක්කුච්චා නප්පමජ්ජෙය්‍යාති – 'කුක්කුච්ච'න්ති හත්ථකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං, පාදකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං; හත්ථපාදකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං; අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා අවජ්ජෙ වජ්ජසඤ්ඤිතා වජ්ජෙ අවජ්ජසඤ්ඤිතා, යං එවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා කුක්කුච්චායිතත්තං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ, ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං. අපි ච දසහි කාරණෙහි උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසො විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ:

1. අනවඩ්ඪිත - ම්‍යා. 2. පරමත්ථ - ම්‍යා.

Free Distribution www.aathaapi.org

අරමින් අරමට උයනින් උයනට ගමින් ගමට නිගමින් නිගමට නුවරින් නුවරට රටින් රටට දනව්වෙන් දනව්වට දිසාවාරිකාවෙහි නො නවත්නා වාරිකාවෙහි යෙදුණේ වෙයෙහි. මෙසේත් පාදලොල වෙයි. නොහොත් මහණ ඇතුළු සඟරමිහි ද පාදලොල වූයේ පාදලෙළ්‍යයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. ප්‍රයොජන නැති වැ කාරණ නැති වැ උඩහු වූයේ නො සත්හුන් සිත් ඇතියේ පිරිවෙනින් පිරිවෙනට වෙහෙරින් වෙහෙරට යෙයි, අඩ්ඪයොගයෙන් අඩ්ඪයොගයට යෙයි, ප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රාසාදයට යෙයි, සඳලුගෙයින් සඳලුගෙට යෙයි, ගුහාවෙන් ගුහාවට යෙයි, ලෙනින් ලෙනට – කිළිඤ්ඤයෙන් කිළිඤ්ඤට – කුළුගෙන් කුළුගෙට – අටල්ලෙන් අටල්ලට – මහලින් මහලට - උදඤ්ඤබ (එක් වහලින් යුත් ගෙය) යෙන් උද්දණ්ඩයට – බඹුහලින් බඹුහලට – උවටැන්හලින් උවටැන්හලට – මණ්ඩලයෙන් මණ්ඩලයට – රුක්මූලින් රුක්මූලට යෙයි. තවද යම් තැනෙක භික්ෂූහු හිඳින් නම්, එහි යෙයි; එහි එකක් හට හෝ දෙවැන්නා වෙයි, දෙදෙනකුන්ට හෝ තෙවැන්නා වෙයි, තිදෙනකුන්ට හෝ සිවුවැන්නා වෙයි. එහි දී බොහෝ නිරර්ථක කථා පවසයි. ඒ මෙසේ යැ: රාජකථා යැ චොරකථා යැ මහාමාත්‍ය-කථා යැ සෙනාකථා යැ භයකථා යැ යුද්ධකථා යැ ආහාරකථා යැ පාන-කථා යැ වස්ත්‍රකථා යැ යානකථා යැ ශයනකථා යැ මාලාකථා යැ ගන්ධකථා යැ ඤාතිකථා යැ ග්‍රාමකථා යැ නිගමකථා යැ නගරකථා යැ ජනපදකථා යැ ස්ත්‍රීකථා යැ පුරුෂකථා යැ සූරකථා යැ විථිකථා යැ කුම්භඨාන (=පැන් තොට පිළිබැඳි) කථා යැ අතීත ඤාතීන් පිළිබැඳි කථා යැ නත්වැදූරුම් නිරර්ථකකථා යැ ලෝකායතකථා යැ සමුද්‍රාකඛ්‍යානකථා යැ – වෘද්ධි – හානි පිළිබැඳි කථා යැ යනාදිය සි. මෙසේ ත් පාදලොල වේ.

න පාදලොලස්ස - පාදලෙළ්‍යය දුරු කරන්නේ යැ, සන්හිඳුවන්නේ යැ විගතාන්ත කරන්නේ යැ අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ, පාදලෙළ්‍ය-යෙන් දුරු වූයේ වන්නේ යැ, නො ඇලුණේ වෙයෙහින් වෙන්වූයේ නික්මුණේ නික්මැණියේ වෙයෙහින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විගතමයත්‍රාදී කළ සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ යැ හැසිරෙන්නේ යැ වෙයෙහින් හැසිරෙන්නේ යැ ඉරියවු පවත්වන්නේ යැ වැටෙන්නේ යැ රැකෙන්නේ යැ යැපෙන්නේ ය යාපනය වන්නේ යැ, විවෙකය සතුටු වූයේ විවෙකයෙහි ඇලුණේ අධ්‍යාත්මයෙහි වූ චිත්තසමාධියෙහි යෙදුණේ වන්නේ ය, බැහැර නො කළ ධ්‍යාන ඇත්තේ විදර්ශනාවෙන් සමන්විත වූයේ ශූන්‍යාගාරයෙහි කරන ශමථවිදර්ශනා භාවනාව වඩන්නේ යැ ධ්‍යාන කරනුයේ ධ්‍යානයෙහි ඇලුණේ එකාග්‍රතාවෙහි යෙදුණේ සවාර්ථය ගරු කරන්නේ නුයි 'ඛ්‍රූයී න පාදලොලස්ස' යනු වේ.

විරමේ කුකකුවෙ නපපමජ්ජෙය්‍ය – 'කුකකුවෙ' නම්: අත්කුකුස ද කුකුස් යැ, පාකුකුස ද කුකුස් යැ, අත්පාකුකුස ද කුකුස් යැ, අකැපයෙහි කැපසංඥ ඇතිබව යැ, කැපයෙහි අකැප සංඥ ඇතිබව යැ, නිවරදෙහි වදසංඥ ඇතිබව යැ, වරදෙහි අවදසංඥ ඇතිබව යැ, මෙබදු වූ යම් කුකුසක් කුකුස් අග්‍රරක් කුකුසට පැමිණි බවක් චිත්තයාගේ විපිළිසර යෙක් මනොවිලේඛයෙක් වේ නම්, මේ කුකුසැයි කියනු ලැබෙයි. තවද දෙකරුණෙකින් කුකුස සිතැ විපිළිසර මනොවිලේඛය උපදී:

Free Distribution www.aathaapi.org

කතත්තා ච අකතත්තා ච. කථං කතත්තා ච අකතත්තා ච උපජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ? 'කතං මේ කායදුච්චරිතං අකතං මේ කායසුචරිත'න්ති උපජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. 'කතං මේ වචීදුච්චරිතං අකතං මේ වචීසුචරිත'න්ති උපජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. 'කතං මේ මනෝ-දුච්චරිතං අකතං මේ මනොසුචරිතං -පෙ- කතෝ මේ පාණාතිපාතෝ අකතා මේ පාණාතිපාතා වෙරමණී'ති උපජ්ජති කුක්කුච්චං -පෙ- මනොවිලෙඛෝ. 'කතං මේ අදින්නාදානං - කතෝ මේ කාමෙසු මිච්ඡාචාරෝ - කතෝ මේ මුසාවාදෝ - කතා මේ පිසුණා වාචා - කතා මේ ඵරුසා වාචා කතෝ මේ සම්ඵප්පලාපෝ - කතා මේ අභිජ්ඣා - කතෝ මේ බ්‍යාපාදෝ - කතා මේ මිච්ඡාදිට්ඨි අකතා මේ සම්මාදිට්ඨී'ති උපජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. එවං කතත්තා ච අකතත්තා ච උපජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ.

අථවා, සීලෙසුම්හි න පරිපූරකාරීති උපජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. ඉන්ද්‍රියෙසුම්හි අගුත්තද්වාරෝති - හොජනෙ අමත්තඤ්ඤුම්හීති - ජාගරියං අනනුයුත්තෙනාම්හීති - න සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතෙනම්හීති - අභාවිතා මේ චත්තාරෝ සතිපට්ඨානාති - අභාවිතා මේ චත්තාරෝ සම්මප්පධානාති - අභාවිතා මේ චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදාති - අභාවිතානි මේ පඤ්චින්ද්‍රියානීති - අභාවිතානි මේ පඤ්චබලානීති - අභාවිතා මේ සත්ත බොජ්ඣඞ්ගාති - අභාවිතො මේ අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝති දුක්ඛං මේ අපරිඤ්ඤාතන්ති සමුදයෝ මේ අප්පහීණෝති මග්ගෝ මේ අභාවිතොති නිරොධෝ මේ අසච්ඡිකතෝ'ති උපජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ.

විරමේ කුක්කුච්චාති -කුක්කුච්චා ආරමේය්‍ය විරමේය්‍ය පටිවිරමේය්‍ය, කුක්කුච්චං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමේය්‍ය, කුක්කුච්චා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති - විරමේ කුක්කුච්චා.

Free Distribution www.aathaapi.org

කළ බැවින් ද නො කළ බැවින් දැයි. කිසෙයින් (අකුශලය) කළ බැවින් හා (කුශලය) නො කළ බැවින් කුකුස සිත්හි විපිළිසර චිත්තවිලෙඛය උපදී ද යත්: 'මා විසින් කායදුශ්චරිතය කරන ලද, මා විසින් කායසුචරිතය නොකරන ලදැ'යි කුකුස සිතේ විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී; 'මා විසින් වාග්දුශ්චරිතය කරන ලද, මා විසින් වාක්සුචරිතය නො කරන ලදැ'යි කුකුස සිතේ විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී; 'මා විසින් මනොදුශ්චරිතය කරන ලද, 'මා විසින් මනඃසුචරිතය නො කරන ලදැ'යි...'මා විසින් ප්‍රාණවධ කරන ලද, 'මා විසින් ප්‍රාණඝාත විරමණය නො කරන ලදැ'යි කුකුස්...උපදී; 'මා විසින් අදත්තාදාන කරන ලද...මා විසින් කාමමිථ්‍යාචාර කරන ලද...මා විසින් මෘෂාවාද කියන ලද...මා විසින් පෙශුන්‍යවාක් කියන ලද...මා විසින් පරුෂවචන කියන ලද...මා විසින් සම්ඵප්‍රලාප කියන ලද...මා විසින් අභිධ්‍යා කරන ලද... මා විසින් ව්‍යාපාද කරන ලද...මා විසින් මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ගන්නා ලද, මා විසින් සම්‍යග්දෘෂ්ටි නො ගන්නා ලදැ'යි කෞකෘත්‍යය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. මෙසෙයින් කෘත හෙයින් ද අකෘත හෙයින් ද කෞකෘත්‍යය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී.

නොහොත් 'ප්‍රාතිමොක්ෂසීලයෙහි පරිපූරකාරී නො වූයෙමි' කෞකෘත්‍යය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී; ඉන්ද්‍රියයන්හි අගෝපිතද්වාර ඇත්තෙමි වූයෙමි...භොජනයෙහි අමාත්‍රඥයෙමි වීමි...නිදි දුරුකිරීමෙහි නො යෙදුණෙමි වීමි...සමෘතිසම්ප්‍රජන්‍යයෙන් යුක්තයෙමි නො වූයෙමි... මා විසින් සතර සතිපට්ඨානයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් සතර ඍද්ධිපාදයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් පඤ්චෙන්ද්‍රියයෝ නො වඩන ලදහයි... මා විසින් පඤ්චබලයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් සප්තබොධ්‍යඞ්ගයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය නො වඩන ලදැයි මා විසින් දුඃඛසත්‍යය අපරිඥාත යැයි...මා විසින් සමුදය අප්‍රහීණ යැයි... මා විසින් මාර්ගය නො වඩන ලදැයි...මා විසින් නිරොධය ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කරන ලදැයි කෞකෘත්‍යය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී.

විරමෙ කුක්කුච්චා – කෞකෘත්‍යයෙන් හාත්පසින් වෙන් වන්නේ යැ, වෙසෙසින් වෙන් වන්නේ යැ, සවිප්‍රකාරයෙන් වෙන් වන්නේ යැ, කුකුස දුරු කරන්නේ යැ බැහැර කරන්නේ යැ විගතානන්ත කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ; කුකුසින් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් දුරු වූයේ නික්මුණේ නික්මැගියේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විගතභයභීරු කළ සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'විරමේ කුක්කුච්චා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාපමජ්ජෙය්‍යාති සක්කච්චකාරී අස්ස සාතච්චකාරී අට්ඨිතකාරී අනොලීනවුත්තිකා අනික්ඛිත්තඡන්දෙ අනික්ඛිත්තධුරෙ අපමත්තෙන කුසලෙසු ධම්මෙසු; 'කදාහං අපරිපූරං වා සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙය්‍යං, පරිපූරං වා සීලක්ඛන්ධං තත්ථ තත්ථ පඤ්ඤාය අනුගහණෙය්‍ය'න්ති; යො තත්ථ ඡන්දෙ ච වායාමෝ ච උස්සාහෝ ච උස්සොළ්හි ච ට්ඨානෝ ච අප්පටිවාණී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච, ආතප්පං පධානං අධිට්ඨානං අනුයොගෝ අප්පමාදෙ කුසලෙසු ධම්මෙසු; 'කදාහං අපරිපූරං වා සමාධික්ඛන්ධං පඤ්ඤක්ඛන්ධං විමුත්තික්ඛන්ධං විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධං, කදාහං අපරිඤ්ඤාතං වා දුක්ඛං පරිජානෙය්‍යං, අප්පහීනෙ වා කිලෙසෙ පජහෙය්‍යං, අභාවිතං වා මග්ගං භාවෙය්‍යං, අසච්ඡිකතං නිරොධං සච්ඡිකරෙය්‍ය'න්ති යො තත්ථ ඡන්දෙ ච වායාමෝ ච උස්සාහෝ ච උස්සොළ්හි ච ට්ඨානෝ ච අප්පටිවාණී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච ආතප්පං පධානං අධිට්ඨානං අනුයොගෝ අප්පමාදෙ කුසලෙසු ධම්මෙසූති – විරමෙ කුක්කුච්චා නාපමජ්ජෙය්‍ය.

අට්ඨාසනෙසු සයනෙසු අප්පසද්දෙසු ඉඤ්ජ විහරෙය්‍යාති – 'අට්ඨා'ති පද-සඞ්ඛි -පෙ- ආසනං වුච්චති යත්ථ නිසීදති මඤ්චෝ පීඨං භිසි තට්ටිකා වම්මඛණ්ඩා තිණසන්ථාරෝ පණ්ණසන්ථාරෝ පලාලසන්ථාරෝ; සයනං වුච්චති සෙනාසනං විහාරෝ අඩ්ඪයොගෝ පාසාදෙ හම්මියං ගුහාති– අට්ඨාසනෙසු සයනෙසු.

අප්පසද්දෙසු ඉඤ්ජ විහරෙය්‍යාති අප්පසද්දෙසු අප්පනිග්ඝොසෙසු විජනවාතෙසු මනුස්සරාහසෙය්‍යකෙසු පටිසල්ලානසාරුප්පෙසු සෙනාසනෙසු වරෙය්‍ය විවරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍යාති - අට්ඨාසනෙසු සයනෙසු අප්පසද්දෙසු ඉඤ්ජ විහරෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"ඛිඩ්ඩා හි පාදලොලස්ස
විරමෙ කුක්කුච්චා නාපමජ්ජෙය්‍ය,
අට්ඨාසනෙසු සයනෙසු
අප්පසද්දෙසු ඉඤ්ජ විහරෙය්‍යා"ති.

14 - 12

නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍ය
ජාගරියං භජෙය්‍ය ආතාපි,
තන්දිං මායං හස්සං ඛිඩ්ඩං
රතිං විජ්ජනං විපජහෙ සවිභූසං.

නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍යාති රත්තින්දිවං ඡ කොට්ඨාසෙ කරිත්වා පඤ්ච කොට්ඨාසෙ පටිජග්ගෙය්‍ය[1] එකං කොට්ඨාසං නිපජ්ජෙය්‍යාති – නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍ය.

1. ජග්ගෙය්‍ය - ස්‍ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

නපපමජ්ජේය්‍ය - සත්කාර කොට කරන සුලු වන්නේ යැ සතත හාවයෙන් කරන සුලු වන්නේ යැ නො නැවැත කරන සුලු වන්නේ යැ, නො හැකුළුණු පැවැතුම් ඇතියේ නො තැබූ වීයර්වජ්ජදය ඇතියේ නො තැබූ වීයර්බ්‍රර ඇතියේ කුශලධර්මයන්හි නො පමා වූයේ වන්නේ යැ; කවර දවසෙක මම් අපරිපූණී වූ ශීලසකඛිය හෝ පුරන්නෙම් ද, පරිපූණී වූ ශීලසකඛිය හෝ ඒ ඒ තැන්හි ප්‍රඥාවෙන් අනුග්‍රහණය කරන්නෙම් දැ'යි, එහි යම් ඡන්දයෙක් වැයමෙක් උත්සාහයෙක් අධික උත්සාහයෙක් සථිර බවෙක් නො නැවැත්මෙක් සමෘතියක් හා සම්ප්‍රජත්‍යයකුත් වේ ද, (එබඳු වූ) කෙලෙස් තවන වීයර්ය උත්තම වීයර්ය අධිෂ්ඨානය නැවත නැවත යෙදීම කුශලධර්මයන්හි අප්‍රමාදය වන්නේ යැ; කවර දවසෙක මම් අපරිපූණී වූ සමාධිසකඛිය - ප්‍රඥාසකඛිය -විමුකතිසකඛිය - විමුකතිඥානදර්ශන-සකඛිය - 'කවර දවසෙක මම් අපරිඥත වූ දුක හෝ අශෙෂයෙන් දැන ගන්නෙම් ද, අප්‍රහීණ වූ කෙලසයන් හෝ ප්‍රහීණ කරන්නෙම් ද, අභාවිත වූ මාගීය හෝ වඩන්නෙම් ද, ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කළ නිරොධය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නෙම් දැ'යි එහි යම් ඡන්දයෙක් වැයමෙක් උත්සාහයෙක් අධික උත්-සාහයෙක් සථිර බවෙක් නො නවත්නා බවෙක් සමෘතියක් හා සම්ප්‍රජත්‍යයකුත් වේ ද, (එබඳු වූ) කෙලෙස් තවන වීයර්ය උත්තම වීයර්ය අධිෂ්ඨානය අනුයොගය කුශලධර්මයන්හි අප්‍රමාදය වන්නේ නුයි 'විරමේ කුකකුච්චා නපපමජ්ජේය්‍ය' යනු වේ.

අථාසනෙසු සයනෙසු අපපසදදසු භික්ඛු විහරෙය්‍ය - 'අථ' යනු පදසන්ධි යැ...ඇද පුටුව බිස්ස තට්ටිකාව සම්කඩ තණඇතිරිය පත් ඇතිරිය පිදුරුඇතිරිය (යන) යම් තැනෙක හිඳී නම් (එය) 'ආසන' යයි කියනු ලැබෙයි; විහාරය අඩියොගය ප්‍රාසාදය සඳලුගෙය ගුහාව (යන මේ) සෙනස්න 'සයන' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'අථාසනෙසු සයනෙසු' යනු වේ.

අපපසදදසු භික්ඛු විහරෙය්‍ය - අල්පශබ්ද වූ අල්පනිර්ඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රහස්‍යකාරණයට යොග්‍ය වූ විවේකයට සුදුසු වූ සෙනසුන්හි හැසිරෙන්නේ යැ වෙසෙන්නේ යැ වාසය කරන්නේ යැ ඉරියව් පවත්වන්නේ යැ වැටෙන්නේ යැ රැකෙන්නේ යැ යපන යාපනය වන්නේ නුයි 'අථාසනෙසු සයනෙසු අපපසදදසු භික්ඛු විහරෙය්‍ය' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"කාමි නා පාදලොලසස -පෙ- අපපසදදසු භික්ඛු විහරෙය්‍ය"යි.

14 - 12

කෙලෙස් තවන වෙර ඇතියේ නිදි බහුල නො කරන්නේ යැ, නිදි වැරීම සෙවුනේ යැ, තණ්හා (අලස බව) ද මායාව ද හාස්‍යය ද ස්ත්‍රීභාව ද විභූෂණ සහිත වූ මෙවුන්දම් ද වෙසෙසින් දුරු කරන්නේ සි.

නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍ය - රාත්‍රිවල ස කොටසක් කොට පස් කොටසක් නිදී වරන්නේ යැ, එක් කොටසක් නිදන්නේ නුයි 'නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍ය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ජාගරියං භජේය්‍ය ආතාපීති – ඉධ භික්ඛු දිවසං චඞ්කමේන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසෝධෙය්‍ය, රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමේන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසෝධෙය්‍ය, රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණේන පස්සේන සීහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතෝ සම්පජානෝ උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා; රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමේන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසෝධෙය්‍ය. **ජාගරියං භජේය්‍යාති** ජාගරියං භජේය්‍ය සම්භජේය්‍ය සෙවෙය්‍ය නිසෙවෙය්‍ය සංසෙවෙය්‍ය පටිසෙවෙය්‍යාති 'ජාගරියං භජේය්‍ය. **ආතාපීති** ආතපෝ වුච්චති වීරියං, යෝ චෙතසිකෝ විරියාරම්භෝ නික්කමෝ පරක්කමෝ උය්‍යාමෝ වායාමෝ උස්සාහෝ උස්සෝළ්හී ථාමෝ ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහෝ විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමෝ.a ඉමිනා ආතාපෙන උපෙතෝ සමුපෙතෝ උපගතෝ[1] සමුපගතෝ උපපන්නෝ[2] සම්පන්නෝ[3] සමන්නාගතෝ සෝ වුච්චති ආතාපීති – ජාගරියං භජේය්‍ය ආතාපී.

තන්දිං මායං හස්සං ඛිඩ්ඩං රමණං විප්පජහෙ සඞ්ඛසඤ්ඤති– 'තන්දී'නති 'යා තන්දි තන්දියනා තන්දිමනකතා[4] ආලස්‍යං ආලස්‍යායනා ආලස්‍යායිතත්තං, අයං වුච්චති තන්දි. **මායා**ති මායා වුච්චති වඤ්ඣනිකා චරියා. 'ඉධෙකච්චෝ කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා වාචාය – මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා තස්ස පටිච්ඡාදනහෙතු පාපිකං ඉච්ඡං පණිදහති, මා මං ජඤ්ඤාති ඉච්ඡති, මා මං ජඤ්ඤාති සඤ්ඤපෙති, මා මං ජඤ්ඤාති වාචං භාසති, මා මං ජඤ්ඤාති කායෙන පරක්කමති, යා එවරූපා මායා මායාවිතා අච්චාසරා වඤ්චනා නිකති විකිරණා ගූහනා පරිගූහනා ඡාදනා පටිච්ඡාදනා අනුත්තානීකම්මං අනාවීකම්මං වොච්ඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුච්චති මායා.b **හස්සන්ති** ඉධෙකච්චෝ අතිවෙලං දන්තවිදංසකං හසති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "කොමාරකම්දං භික්ඛවෙ අරියස්ස විනයෙ යදිදං අතිවෙලං දන්තවිදංසකං හසිත"නති.c **ඛිඩ්ඩා**නති ද්වෙ ඛිඩ්ඩා කායිකා ච ඛිඩ්ඩා වාචසිකා ච ඛිඩ්ඩා. කතමා කායිකා ඛිඩ්ඩා ? හත්ථීහිපි කීළන්ති, අස්සෙහිපි කීළන්ති, රථෙහිපි කීළන්ති, ධනූහිපි කීළන්ති, අට්ඨපදෙපි[5] කීළන්ති, දසපදෙපි[5] කීළන්ති, ආකාසෙපි[6] කීළන්ති, පරිහාරපථෙපි කීළන්ති, සන්තිකායපි[7] කීළන්ති, ඛලිකායපි කීළන්ති, ඝටිකායපි කීළන්ති,

---

1. උපාගතෝ – පී. 2. උපපන්නෝ – ස.
3. සමුපපන්නෝ – ස. 4. තණ්හිතත්තං මනත්තං –සීමු. II.
5. පදෙහි – සීමු II. PTS. 6. අකාසෙහිපි – සීමු. II. PTS.
7. සන්තිකායපි – ස.
a. ධම්මසඞ්ගණි – චිත්තුප්පාදකණ්ඩ. b. ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ග.
c. කිඤ්ඣක්ඛපත්තර – සම්මෝහවිනෝදනී.

Free Distribution www.aathaapi.org

ජාගරියං භජේය්‍ය ආතාපී – මේ සත්තෙහි මහණ දහවල සක්මනින් හා හිඳීමෙන් නීවරණධම්මයන්ගෙන් (හෝ සියලු අකුශලයන්ගෙන්) සිත පිරිසුදු කරන්නේ යැ, රෑ පෙරයම චඞ්ක්‍රමණයෙන් හා නිෂද්‍යාවෙන් ආවරණීය ධම්මයන්ගෙන් සිත විශුද්ධ කරන්නේ යැ, රෑ මැදියම දකුණු පයෙහි වම්පය මදක් ඇද නුවණ සමෘතිසම්‍යග්ඥානයෙන් යුක්ත වූයේ උත්ථාන සංඥාව මෙනෙහි කොට දකුණැලයෙන් සිංහශය්‍යාව කරන්නේ යැ, රෑ අලුයම නැඟිසිට චඞ්ක්‍රමණයෙන් නිෂද්‍යාවෙන් ආවරණීය ධම්මයන්ගෙන් සිත පරිශුද්ධ කරන්නේ යි. **ජාගරියං භජේය්‍ය** නිදිවැරීම් බජනේ යැ මැනවින් බජනේ යැ, සෙවුනේ යැ නිරතුරු සෙවුනේ යැ වෙසෙසින් සෙවුනේ යැ පිළිසෙවුනේ නුයි 'ජාගරියං භජේය්‍ය' යනු වේ. **ආතාපී** 'ආතපප'යි ච්‍යඤ්ජන කියනු ලැබෙයි. යම් චෛතසික වීර්‍යාරම්භයෙක් කුසීතභාවයෙන් නික්මැයැමෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යොගයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් ස්ථිර බවෙක් කුශලඥානය බැරෑමෙක් නො ලිහිල් වූ පරාක්‍රම ඇති බවෙක් නො තැළූ වීර්‍යේන්ද්‍රිය ඇති බවෙක් නො තැළූ වීර්‍යබල ඇති බවෙක් ධුරය දැඩි කොට ගැනීමෙක් වීර්‍යයෙක් වීර්‍යේන්ද්‍රියයෙක් වීර්‍යබලයෙක් සම්‍යග්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද මේ 'කෙලෙස් නවන වීර්‍යයෙන් උපෙත වූ සමුපෙත වූ යුක්ත වූ සංයුක්ත වූ නො වෙන් වූ සම්පූර්ණ වූ සමන්වාගත වූ හෙතෙම 'ආතාපී' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'ජාගරියං භජේය්‍ය ආතාපී' යනු වේ.

නන්දිං මායං භස්සා ඛිඩ්ඩං මෙථුනං විප්පජහෙ සවිභූසං – 'නන්දිං' යනු: යම් මැලිබවෙක් මැලි අයුරෙක් මැලියෙන් මඬනා ලද බවෙක් මැලියෙන් මැඩුණු සිත් ඇති බවෙක් අලසබවෙක් අලස අයුරෙක් ආලස්‍යයෙන් මඬනා ලද බවෙක් වේ ද, මෝ 'නන්දි'යි කියනු ලබයි; **මායං** නම්: වඤ්චනික ක්‍රියාව යැ, මෙහි කිසිවෙක් කයින් දුශ්චරිත යෙහි හැසිරී, බසින්...සිතින් දුශ්චරිතයෙහි හැසිරී 'එය ප්‍රතිවේධන හෙතුයෙන් ලාමක වූ ඉච්ඡාව පිහිටුවයි, 'නහමක් මා දනීව'යි කැමැති වෙයි, 'නහමක් මා දනිව'යි සලකයි, 'නහමක් මා දනීව'යි වචන බෙණෙයි, 'නහමක් මා දනීව'යි කයින් උත්සාහ කෙරෙයි; යම් මෙබඳු වූ මායාවක් මායා ඇයිබවෙක් ඉක්මවා යැමෙක් වඤ්චනාවක් රැවැටීමෙක් පාපයන් යටපත් කිරීමෙක් බැහැර කිරීමෙක් සැඟවීමෙක් හාත්පසින් සැඟවීමෙක් වැසීමෙක් හාත්පසින් වැසීමෙක් ප්‍රකට නො කිරීමෙක් ප්‍රකාශ නො කිරීමෙක් මොනවට වැසීමෙක් පාපක්‍රියාවක් වේ ද, මේ 'මායා'යි කියනු ලබයි; **භස්සං** යනු: මේහි කිසිවෙක් පමණ ඉක්මවා දත් විඤ්ඤත්ති කොට සිනාසෙයි; මේ විදරන ලද මැයැ, භාග්‍යවතුන් විසින්: "මහණෙනි, පමණ ඉක්මවා දත් විදහා යම් සිඤ්ඤාසීමෙක් වේ ද, මෙය ආර්‍යවිනයෙහි කුමරුන් කළයුතු දෙය'යි. **ඛිඩ්ඩා** නම්: කායික ක්‍රීඩා ද වාචසික ක්‍රීඩා ද'යි ක්‍රීඩා දෙකෙකි: කායික ක්‍රීඩා කවර යත්: ඇතුන් සමඟ ද කෙළිති, අසුන් සමඟ ද කෙළියි, රිය සමඟ ද කෙළිති, දුනුවලිනු දු කෙළිති, අටපදයෙහි දු කෙළියි, දසපදයෙහි දු කෙළිති, අහස්හි දු කෙළිති, පරිහාරපථයෙහි දු කෙළිති, සන්නිකා කෙළි දු කෙළියි, පසැවිනු දු කෙළිති, ඝටිකායෙන් (-කල්ලි) ද කෙළිති,

Free Distribution www.aathaapi.org

සලාකහත්ථෙනපි කීළන්ති, අක්ඛෙනපි කීළන්ති, පඞ්ගචීරෙනපි[1] කීළන්ති, වඞ්කකෙනපි කීළන්ති, මොක්ඛචිකායපි කීළන්ති, චිඞ්ගුලකෙනපි කීළන්ති, පත්තාළහකෙනපි කීළන්ති, රථකෙනපි කීළන්ති, ධනුකෙනපි කීළන්ති, අක්ඛරිකායපි කීළන්ති, මනෙසිකායපි කීළන්ති, යථාවජ්ජෙනපි කීළන්ති. අයං කායිකඛිඩ්ඩා. කතමා වාචසිකා ඛිඩ්ඩා? මුඛභෙරිකං මුඛාලම්බරං මුඛදණ්ඩිමකං මුඛවලිමකං මුඛභෙරුළකං[2] මුඛදද්දරිකං නාටකං ලාසං ගීතං දවකම්මං. අයං වාචසිකා ඛිඩ්ඩා.

මෙථුනධම්මෝ නාම: යෝ සෝ අසද්ධම්මෝ ගාමධම්මෝ වසලධම්මෝ දුට්ඨුල්ලෝ ඔදකන්තිකෝ රහස්සෝ ද්වයංද්වයසමාපත්ති. කිං කාරණා වුච්චති මෙථුනධම්මෝ? උභින්නං රත්තානං සාරත්තානං අවස්සුතානං පරියුට්ඨිතානං පරියාදින්නචිත්තානං උභින්නං සදිසානං ධම්මොති තං කාරණා වුච්චති මෙථුනධම්මෝ; යථා උභෝ කළභකාරකා මෙථුනකාති වුච්චන්ති, උභෝ භණ්ඩනකාරකා - උභෝ හස්සකාරකා - උභෝ අධිකරණකාරකා - උභෝ විවාදකාරකා - උභෝ වාදිනෝ - උභෝ සල්ලාපකා මෙථුනකාති වුච්චන්ති, එවමෙවං උභින්නං රත්තානං සාරත්තානං අවස්සුතානං පරියුට්ඨිතානං පරියාදින්නචිත්තානං උභින්නං සදිසානං ධම්මොති තං කාරණා වුච්චති මෙථුනධම්මෝ.

විහූසාති ද්වෙ විහූසා: අත්ථි අගාරියස්ස විහූසා; අත්ථි පබ්බජිතස්ස විහූසා. කතමා අගාරියස්ස විහූසා? කෙසා ච මස්සු ච මාලා ච ගන්ධා ච විලෙපනා ච ආභරණා ච පිළන්ධනා ච වත්ථෙසු සාරසාටනෙසු[3] වෙඨනෙසු උච්ඡාදනං පරිමද්දනං නහාපනං සම්බාහනං ආදාසං අඤ්ජනං මාලා-විලෙපනං මුඛචුණ්ණකං මුඛලෙපං හත්ථබන්ධනං සිඛාබන්ධනං දණ්ඩං නාලිකං ඛග්ගං ඡත්තං චිත්‍රා උපාහනා උණ්හීසං මණිං වාලවීජනී ඔදහානි වත්ථානි දීඝදසානි ඉති වා, අයං අගාරියස්ස විහූසා. කතමා පබ්බජිතස්ස විහූසා? චීවරමණ්ඩනා පත්තමණ්ඩනා සෙනාසනමණ්ඩනා ඉමස්ස වා පූතිකායස්ස බාහිරානං වා පරික්ඛාරානං මණ්ඩනා විහූසනා කෙළනා පරිකෙළනා ගෙධිතත්තං චපලතා චාපල්‍යං, අයං පබ්බජිතස්ස විහූසා.

තස්මිං මායං හස්සං ඛිඩ්ඩං මෙථුනං ච්පපජ්ජෙ සවිහූසන්ති - තස්මිං ච මායං ච හස්සං ච ඛිඩ්ඩා ච මෙථුනධම්මං ච සවිහූසං සපරිවාරං සපරිහණ්ඩං සපරික්ඛාරං පජ්ජෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍යාති - තස්මිං -පෙ- සවිහූසං.

තෙනාහ භගවා:

"තස්මිං න බහුලීකරෙය්‍ය
ජාගරියං භජෙය්‍ය ආතාපි,
තස්මිං මායං හස්සං ඛිඩ්ඩං
මෙථුනං ච්පපජ්ජෙ සවිහූස"න්ති.

---

1. පඞ්ගචීරෙනපි - සීමු. II. PTS. 2. මුඛභෙරිළං - සඃ. ස.
3. පසාදනෙසු - PTS. සයනාසනෙසු - සීමු. II. ඉජසං.
හරිපසෙසු - ඉතුප. රජනෙසු - පු. 4. ගඞ්ගතං - ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

ලාවට්ටු දූ කෙළියි, ගුළ (-පන්දු)යෙනු දූ කෙළිති, පත්තාලයෙනු දූ කෙළිති, කුඩා නඟුලිනු දූ කෙළිති, පරිවත්තන කෙළි දූ කෙළියි, පත්-ඛම්බිනු දූ කෙළිති, පත්තාළිගෙනු දූ කෙළිති, කුඩා රියෙනු දූ කෙළිති, කුඩා දුන්තෙනු දූ කෙළිති, අකුරුකෙළි දූ කෙළිති, සිනැඟිකෙළියෙනු දූ කෙළිති, ඝටාවදූයෙනුදූ කෙළිත්. මේ කායික ක්‍රීඩා යැ. වාචසිකක්‍රීඩා කවර යත්: මුවබෙරය මුවපණාබෙරය මුවපටහඬ මුඛවාලිකය (-සීරුසත්) මුවඛම්රුය නාටකය ඔල්වරනඩය ගායනය සිනාකෙළිය යනා මේ වාචසික ක්‍රීඩා සි.

මෙථුනධම්ම නම්: යම් ඒ අසද්ධම්මයෙක් ග්‍රාම්‍යධම්මයෙක් වසලධම්මයෙක් දුළුල් දහමෙක් ඔඳකානතිකධම්මයෙක් රහස්‍යධම්මයෙක් අඞ්ගංඛ්‍යසමා-පත්තියක් වේ ද එයයි. කවර කරුණෙකින් 'මෙථුනධම්ම'යි කියනු ලැබෙයි යත්: රාගයෙන් රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ කෙලෙසින් තෙත් වූ කුසල් සිත මැඩගෙන සිරියා වූ කුසල්සිත ගෙවාගෙන සිටියා වූ (ස්ත්‍රී-පුරුෂ) දෙදෙනාගේ කෙලෙසුන්ගෙන් සම වූ දෙදෙනාගේ සභාවය නුසි-එකරුණෙන් 'මෙථුනධම්ම'යි කියනු ලැබෙයි. යම් සේ කලහකරුවෝ දෙදෙනා මෙථුනකයෝ (-සදෘශයෝ) යයි කියනු ලැබෙත් ද, බඩරකරුවෝ දෙදෙනා - බසින් සැණ කරනුවෝ දෙදෙනා - අධිකරණකාරකයෝ (-නඩු කියනුවෝ) දෙදෙනා - විවාදකරුවෝ දෙදෙනා - වාදීහු දෙදෙනා - කථා කරනුවෝ දෙදෙනා සමානයෝ යැයි කියනු ලැබෙත් ද, එසෙයින් ම රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ කෙලෙසයෙන් තෙත් වූ කුසල් සිත යටපත් වූ කුසල් සිත ගෙවාගෙන සිටි දෙදෙනාගේ සදෘශ වූ දෙදෙනාගේ සභාව නුසි-එ කරුණෙන් 'මෙථුනධම්ම'යි කියනු ලැබේ.

විහූස නම්: සැරසුම් දෙකෙකි: ගිහිගේ වැසියාගේ සැරසුමෙක් ඇත. පැවිද්දාගේ සැරසුමෙක් ඇත. ගිහිගේවැසියාගේ සැරසුම් කවරු යත්: (කතුරෙන්) හිසකෙස් කැපීම ද (දූළි තබා) රවුළු බෑම ද මල් ගඳ විලෙවුන් ද අබරණ ද පළඳනා ද වසනු ද බඳපට ද (හෝ රහස්දම) හිස්වෙළුම ද, ඇඟ ඉලීම් ඇඟ මැඹීම් (දරුවන්) නැහැවීම සබඛාහනය කැඩපත අදුන් මල් විලෙවුන් මුවසුණු මුඛාලෙප හසුනබඬන සිළුබැඳුම් දඹුතල කඩු ජත්‍රය දිසිතුරු වහන් නලල්පට සිළුමිණ විල්විදුනා දික්දුවලු ඇති සුදු වත් යනාදිය සි. මේ ගිහි වැසියාගේ සැරසුම්. පැවිද්දාගේ සැරසුම් කවරු යත්: චීවරමණ්ඩනය පාත්‍රමණ්ඩනය ශයනාසනමණ්ඩනය මේ කුණු කය හෝ බාහිර පරිෂ්කාරයන් හෝ මණ්ඩනය සැරසීම කෙළවීම හාත්පසින් කෙළවීම කැමැති බව හිඳු බව වපල බව චාපල්‍යය යන මේ පැවිද්දාගේ සැරසුම්.

තඤ්ඤං මායං හඤ්ඤං ඛිඩ්ඩං මෙථුනං විප්පජහෙ සවිහූසං - මැලිබව ද මායා (-වංචා) ව ද හාස්‍යය ද ක්‍රීඩාව ද සැරසුම් සහිත වූ පිරිවර සහිත වූ පිරිබඩ සහිත වූ පිරිකර සහිත වූ මෙවුන්දම් ද හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතානන කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ නුසි 'තඤ්ඤං...සවිහූසං' යනු මේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍ය - පෙ - මෙථුනං විප්පජහෙ සවිහූසං"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 18

ආථබ්බණං[1] සුපිනං ලක්ඛණං
නෝ විදහෙ අථොපි නක්ඛත්තං,
විරූතඤ්ච ගබ්භකරණං
තිකිච්ඡං මාමකෝ න සෙවෙය්‍ය.

ආථබ්බණං සුපිනං ලක්ඛණං නෝ විදහෙ අථොපි නක්ඛත්තන්ති ආථබ්බණිකා ආථබ්බණං පයෝජෙන්ති නගරෙ වා රුද්ධෙ සඞ්ගාමේ වා පච්චුපට්ඨිතෙ පරසෙනාය පච්චත්ථිකෙසු පච්චාමිත්තෙසු ඊතිං උප්පාදෙන්ති, උපද්දවං උප්පාදෙන්ති, රොගං උප්පාදෙන්ති, පජ්ජරකං කරොන්ති, සූලං කරොන්ති, විසූචිකං කරොන්ති, පක්ඛන්දිකං කරොන්ති. එවං ආථබ්බණිකා ආථබ්බණං පයොජෙන්ති.

සුපිනපාඨකා සුපිනං ආදිසන්ති: 'යො පුබ්බන්හසමයං සුපිනං පස්සති, එවං විපාකො හොති. යො මජ්ඣන්හිකසමයං සුපිනං පස්සති, එවං විපාකො හොති. යො සායන්හසමයං සුපිනං පස්සති, එවං විපාකො හොති. යො පුරිමේ යාමේ – යො මජ්ඣිමේ යාමේ – යො පච්ඡිමේ යාමේ– යො දක්ඛිණෙන පස්සෙන නිපන්නො – යො වාමෙන පස්සෙන නිපන්නො යො උත්තානං නිපන්නො – යො අවකුජ්ජනිපන්නො – යො චන්දං පස්සති, යො සුරියං පස්සති, යො මහාසමුද්දං පස්සති, යො සිනෙරුං පබ්බතරාජානං පස්සති, යො හත්ථිං පස්සති, යො අස්සං පස්සති, යො රථං පස්සති, යො පත්තිං පස්සති, යො සෙනාබ්යූහං පස්සති, යො ආරාමරාමණෙය්‍යකං පස්සති, යො වනරාමණෙය්‍යකං පස්සති, යො භූමිරාමණෙය්‍යකං පස්සති, යො පොක්ඛරණිරාමණෙය්‍යකං පස්සති, එවං විපාකො හොති' ති එවං සුපිනපාඨකා සුපිනං ආදිසන්ති.

ලක්ඛණපාඨකා ලක්ඛණං ආදිසන්ති: 'මණ්ඩලක්ඛණං දණ්ඩලක්ඛණං වත්ථලක්ඛණං අසිලක්ඛණං උසුලක්ඛණං ධනුලක්ඛණං ආවුධලක්ඛණං ඉත්ථිලක්ඛණං පුරිසලක්ඛණං කුමාරිකාලක්ඛණං කුමාරලක්ඛණං ඛත්තිලක්ඛණං දාසලක්ඛණං හත්ථිලක්ඛණං අස්සලක්ඛණං මහිසලක්ඛණං උසභලක්ඛණං ගොණලක්ඛණං අජලක්ඛණං මෙණ්ඩලක්ඛණං කුක්කුටලක්ඛණං වට්ටලක්ඛණං ගොධාලක්ඛණං කණ්ණිකාලක්ඛණං කච්ඡපලක්ඛණං මිගලක්ඛණං ඉතීවා' ති එවං ලක්ඛණපාඨකා ලක්ඛණං ආදිසන්ති.

නක්ඛත්තපාඨකා නක්ඛත්තං ආදිසන්ති: 'අට්ඨවීසති නක්ඛත්තානි; ඉමිනා නක්ඛත්තෙන ඝරපවෙසෝ කත්තබ්බො. ඉමිනා නක්ඛත්තෙන මකුටං බන්ධිතබ්බං. ඉමිනා නක්ඛත්තෙන වාරෙය්‍යං කාරෙතබ්බං. ඉමිනා නක්ඛත්තෙන බිජනීහාරෙ කත්තබ්බො. ඉමිනා නක්ඛත්තෙන සංවාසෙ ගන්තබ්බො' ති එවං නක්ඛත්තපාඨකා නක්ඛත්තං ආදිසන්ති.

ආථබ්බණං සුපිනං ලක්ඛණං නෝ විදහෙ අථොපි නක්ඛත්තන්ති ආථබ්බණඤ්ච සුපිනඤ්ච ලක්ඛණඤ්ච නක්ඛත්තඤ්ච නෝ විදහෙය්‍ය, න වරෙය්‍ය න සමාවරෙය්‍ය න සමාදය වත්තෙය්‍ය; අථවා න ගණ්හෙය්‍ය න ධාරෙය්‍ය, න උපධාරෙය්‍ය, න උපලක්ඛෙය්‍ය නප්පයොජෙය්‍ය – ආථබ්බණං සුපිනං ලක්ඛණං නෝ විදහෙ අථොපි නක්ඛත්තං.

---

1. ආතපපනං – මනුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 18

බුද්ධාදී මාමක වූ මහණ තෙමේ අථබ්බණමන්ත්‍ර ප්‍රයෝගය ද සුප්න ශාස්ත්‍රය ද (මණිලක්ඛණාදි) ලක්ඛණශාස්ත්‍රය ද ඔළි නකත් කීම ද නොකරත්තේ යැ. විරුත (මෘගවාක්‍ය) ශාස්ත්‍රය ද ගබ් ගැන්වීම ද විකිත්සාව ද නොසෙවූනේයි.

ආථබ්බණං සුපිනං ලක්ඛණං නෝ විදහෙ අථෝ'පි නක්ඛත්තං- අථබ්බණ (මේරමා නසන) මන්ත්‍ර දන්නාහු අථබ්බණමන්ත්‍ර (සූනියම්) කෙරෙති, නුවර ඇවුරා කල හෝ යුද පැමිණි කල හෝ සතුරු සෙනා-වෙහි විරුද්ධ වූ සතුරන් කෙරෙහි ශරීරකම්පා උපදවති, උවදුරු උපදවති, රොග උපදවති, ජ්වර උපදවති, ආමශූල (හෝ ඉදිමුම්) උපදවති, පාවඤ උපදවති, රක්ඛාතීසාර කෙරෙත්. මෙසේ ආථබ්බණිකයෝ අථබ්බණමන්ත්‍ර යොදත්.

සුප්නපාඨකයෝ සිහින පවසති: 'යමෙක් පෙරවරුයෙහි සිහින දකී නම් මෙබඳු විපාක වෙයි, යමෙක් මධ්‍යාහ්නයෙහි සිහින දකී නම්, මේසේ විපාක වෙයි, යමෙක් සවස් කලෑ සිහින දකී නම්, මේසේ විපාක වෙයි, යමෙක් පෙරයම්...මැදියම්...අලුයම්...යමෙක් දකුණුලයෙන් හෝනේ...යමෙක් වමැලයෙන් හෝනේ... යමෙක් උඩුබැලි වැ හෝනේ... යමෙක් යටිනුරු වැ හෝනේ...යමෙක් වඳුයා දකී නම් යමෙක් සූයියා දකී නම් යමෙක් මහමුහුද දකී නම් යමෙක් මහමේර දකී නම් යමෙක් ඇතකු දකී නම් යමෙක් අසකු දකී නම් යමෙක් රිය දකී නම් යමෙක් පාබල දකී නම් යමෙක් කඳවුරු දකී නම් යමෙක් රමණී අරම් දකී නම් යමෙක් රමණී උයන් දකී නම් යමෙක් රමණී බිම් පෙදෙස් දකී නම් යමෙක් රමණී පොකුණු දකී නම්, මේසේ විපාක වේ යැ'යි මේ පරිද්දෙන් සුප්නපාඨකයෝ සිහින ප්‍රකාශ කෙරෙත්.

ලක්ඛණපාඨකයෝ ලක්ෂණ ප්‍රකාශ කෙරෙති: 'මණිලක්ඛණය දණ්ඩ-ලක්ඛණය වත්‍රලක්ඛණය ඛඩ්ගලක්ඛණය ඒ ලකුණ දුනු ලකුණ අවි ලකුණ සත්‍රිලක්ඛණ පුරුෂලක්ඛණ කුමාරිකාලක්ඛණ කුමාරලක්ඛණ දැසිලකුණ දස්ලකුණ ඇත්ලකුණ අස්ලකුණ මිහිලකුණ වැහැබිලකුණ ගවලකුණ බැටළුලකුණ එළුලකුණ කුකුළුලකුණ වටුලකුණ ගොයිලකුණ කණුණිකා ලක්ඛණ කඩ්පලක්ඛණ මෘගලක්ඛණ යනාදිය' යි මෙසේ ලක්ඛණ පාඨකයෝ ලක්ෂණ ප්‍රකාශ කෙරෙත්.

නක්ඛත්‍රපාඨකයෝ නකත් පවසති: නකත් අටවිස්සෙකි; මේ නකතින් ගෙවැදී යැ යුත්තේ යැ මේ නකතින් මුහුළු බැන්ද යුතු යැ, මේ නකතින් ආවාහවිවාහ කරවියැ යුතු යැ, මේ නකතින් බිජු (කොටුවින්) අළ යුතු යැ, මේ නකතින් සංවාසයට යා යුතු යැ'යි මෙසේ නැකැත්නෝ නකත් පවසති.

ආථබ්බණං සුපිනං ලක්ඛණං නෝ විදහෙ අථෝ'පි නක්ඛත්තං- සිහින ද නිමිති ද නොකරන්නේ යැ නොහැසිරෙන්නේ යැ, වෙසෙසින් නොහැසිරෙන්නේ යැ, මොනවට ගෙන නොපවත්නේ යැ, නොඉහත් නොගත්තේ යැ, නොදරන්නේ යැ, නොවිමසන්නේ යැ, නොසලකන්නේ යැ නොයොදන්නේ නුසි 'ආථබ්බණං සුපිනං ලක්ඛණං නෝ විදහෙ අථෝ පි නක්ඛත්තං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විරූතඤ්ච ගබ්භකරණං, තිකිච්ඡං මාමකෝ න සෙවෙය්‍යාති – විරූතා වුච්චති මිගවාක්‍යං.[1] මිගවාක්‍යපාඨකා[2] මිගවාක්‍යං ආදිසන්ති: සකුන්තානං වා චතුප්පදානං වා රුතං වස්සිතං ජානන්ති; එවං මිගවාක්‍යපාඨකා මිගවාක්‍යං ආදිසන්ති. ගබ්භකරණීයා ගබ්භං සණ්ඨාපෙන්ති. දීඝිං කාරෙණ්හි ගබ්භා න සණ්ඨාති: පාණකෙහි වා වාතකුපෙහි වා. පාණකානං වා වාතකුපානං වා පටිඝාතාය ඔසධං දෙන්තීති එවං ගබ්භකරණීයා ගබ්භං සණ්ඨාපෙන්ති. **තිකිච්ඡාති** පඤ්ච තිකිච්ඡා: සාලාකියං සල්ලකත්තියං කායතිකිච්ඡං භූතියං කොමාරභච්චං[3]. **මාමකෝති** බුද්ධමාමකෝ ධම්මමාමකෝ සඞ්ඝමාමකෝ; සෝ වා භගවන්තං මාමයති, භගවා වා තං පුග්ගලං පරිගණ්හාති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "යෙ තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ කුහා ථද්ධා ලපා සිඛී අසංයතා, න මෙ තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ මාමකා අපගතා ච තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ ඉමස්මා ධම්මවිනයා. න ච තෙ භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්ති. යෙ ච ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛූ නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා අත්ථද්ධා සුසංයතා, තෙ ඛො මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ මාමකා. අනපගතා ච තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ ඉමස්මා ධම්මවිනයා. තෙ ච භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජන්ති[a]

1. "කුහා ථද්ධා ලපා සිඛී උන්නළා අසංයතා,
න තෙ ධම්මෙ විරූහන්ති සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතෙ.

2. නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා අත්ථද්ධා සුසංයතා,
තෙ වෙ ධම්මෙ විරූහන්ති සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතෙ"ති.[a]

විරූතඤ්ච ගබ්භකරණං තිකිච්ඡං මාමකෝ න සෙවෙය්‍යාති – විරූතඤ්ච ගබ්භකරණඤ්ච තිකිච්ඡඤ්ච මාමකෝ න සෙවෙය්‍ය, න නිසෙවෙය්‍ය න සංසෙවෙය්‍ය න පප්පටිසෙවෙය්‍ය න චරෙය්‍ය න සමාචරෙය්‍ය න සමාදාය වත්තෙය්‍ය, අථවා න ගණ්හෙය්‍ය න උග්ගණ්හෙය්‍ය න උපධාරෙය්‍ය න උපලක්ඛෙය්‍ය න පයොජෙය්‍යාති – විරූතඤ්ච ගබ්භකරණං තිකිච්ඡං මාමකෝ න සෙවෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"ආථබ්බණං සුපිතං ලක්ඛණං
තෝ විදහෙ අථොපි නක්ඛත්තං,
විරූතඤ්ච ගබ්භකරණං
තිකිච්ඡං මාමකෝ න සෙවෙය්‍යා"ති.

---

1. මිගවාක්කං - මජ්ඣං. මිගවක්කං - සී්‍ය. PTS. මිගපක්ඛ - ස.
2. මිගවාක්කපාඨකා - මජ්ඣං. මිගවක්ඛපාඨිකා - PTS.
3. කොමාරකවෙජ්ජං - සී්‍ය. a. වතුක්කඩිකුත්තර - උදාවෙලවණ්ණ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විරූතඤ්ච ගඛහකරණං තිකිච්ඡං මාමකා න සෙවෙය්‍ය – 'විරූතං' යි මෘගවාක්‍යය කියනු ලැබෙයි; මෘගවාක්‍යපාඨකයෝ සතුන්ගේ හඬ දක්වති: ලිහිණියන්ගේ හෝ සිවුපාවුන්ගේ හෝ නාදය හැඩීම දනගනිති. මෙසේ මෘගවාක්‍යපාඨකයෝ සතුන්ගේ හැඩීම දක්වත්. ගර්හසංස්ථාපකයෝ ගැබ් පිහිටුවති; දෙකරුණෙකින් ගැබ නො පිහිටයි: පණුවන් හෙතු කොට හෝ වාතශ්ලේෂ්මයන් හෙතු කොට හෝ යැ; පණුවන් හෝ වාතශ්ලේෂ්මයන් හෝ නැසීම පිණිස බෙහෙත් දෙත් නුයි මෙසේ ගර්හසංස්ථාපකයෝ ගැබ් පිහිටුවත්. **තිකිච්ඡා** නම්: චිකිත්සා පඤ්ඤා: ශාලාක්‍ය යැ, ශල්‍යකර්ම යැ, කායචිකිත්සා යැ, භූතවිද්‍යා යැ, කෞමාරභෘත්‍ය යැයි. **මාමකා** යනු: බුද්ධ මාමක ධර්මමාමක සඞ්ඝමාමක වූයේ, හෙතෙම හෝ බුදුන් මාමයන කෙරෙයි, බුදුහු හෝ ඒ පුද්ගලයා විමසන සේක; මේ වදාරන ලද මෑය බුදුන් විසින්: "මහණෙනි, යම් ඒ මහණ කෙනෙක් කුහක වූවාහු තද වූවාහු ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ වචන කියන්නාහු සැරසෙන පියමි ඇත්තාහු උපචාර අර්පණාසමාධි රහිත වූවාහු වෙත් ද, මහණෙනි, ඒ භික්ෂූහු මට මාමක වූවාහු නො වෙති, තවද මහණෙනි, ඒ භික්ෂූහු මේ ශාසනයෙන් බැහැර වූවාහු වෙති, ඒ භික්ෂූහු මේ ශාසනයෙහි වැඩීමට වැඩුණුබවට විපුල බවට නො ද පැමිණෙත්. තවද මහණෙනි, යම් භික්ෂු කෙනෙක් කුහක නො වූවාහු ලපක නො වූවාහු ධීර වූවාහු නො තද වූවාහු මොනොවට එකඟ සිත් ඇත්තාහු වෙත් ද, මහණෙනි, ඒ භික්ෂූහු මට මාමක වූවාහු වෙති, තවද මහණෙනි, ඒ භික්ෂූහු මේ ශාසනයෙන් නො බැහැර වූවාහු වෙති, ඒ භික්ෂූහු මේ ශාසනයෙහි වෘද්ධියට විරූඪ බවට විපුල බවට ද පැමිණෙත්.

1. කුහක වූ (ක්‍රෝධ – මාන වශයෙන්) තද වූ (ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ කථා වෙත්) උපලාපක වූ (ප්‍රකට) කෙලෙස්සිඟු ඇති නැඟුණු මානනල ඇති චිත්තෛකාග්‍රතා රහිත වූ ඔවුහු සම්මාසම්බුදුන් වදාළ ශාසනධර්මයෙහි නො වැඩෙත්.

2. කුහක නො වූ ලපක නො වූ ධීර වූ නො තද වූ සුසමාහිත සිත් ඇති ඔවුහු එකාන්තයෙන් සම්මාසම්බුදුන් වදාළ ධර්මයෙහි වෙසෙසින් වැඩෙත්."යි

විරූතඤ්ච ගඛහකරණං තිකිච්ඡං මාමකා න සෙවෙය්‍ය – විරූත ශාස්ත්‍රය ද ගර්හසංස්ථාපනය ද චිකිත්සාව ද බුද්ධාදිමාමක වූ මහණ තෙම නො සෙවූතේ යැ, නිසෙවනය නො කරන්නේ යැ, සංසෙවනය නො කරන්නේ යැ, ප්‍රතිසෙවනය නො කරන්නේ යැ, නො හැසිරෙන්නේ යැ, සමාචරණය නො කරන්නේ යැ, සමාදන් වැ නො පවත්නේ යැ; නොහොත් නො ගන්නේ යැ, ඇගන්නේ යැ, සිත්හි නො තබන්නේ යැ, නො විමසන්නේ යැ, (අනුනව කීම් වශයෙන්) නො යොදන්නේ යැයි 'විරූතඤ්ච ගඛහකරණං තිකිච්ඡං මාමකා න සෙවෙය්‍ය' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"ඇථබ්බණං සුපිනං -පෙ- තිකිච්ඡං මාමකා න සෙවෙය්‍ය"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

14 · 14

නින්දාය නප්පවේධෙය්‍ය
න උන්නාමෙය්‍ය පසංසිතෝ භික්ඛු,
ලොභං සහ මච්ඡරියෙන
කොධං පෙසුනියඤ්ච[1] පනුදෙය්‍ය.

නින්දාය නප්පවේධෙය්‍යාති – ඉධෙකච්චෙ භික්ඛුං නින්දන්ති: ජාතියා-වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා නින්දන්ති ගරහන්ති උපවදන්ති. නින්දිතෝ ගරහිතෝ උපවදිතෝ නින්දාය ගරහාය උපවාදෙන අකිත්තියා අවණ්ණහාරිකාය න වේධෙය්‍ය න පප්පවේධෙය්‍ය න සම්පවේධෙය්‍ය න තසෙය්‍ය න උත්තසෙය්‍ය න පරිත්තසෙය්‍ය න භායෙය්‍ය න සන්තාසං ආපජ්ජෙය්‍ය. අසිරූ අස්ස අච්ඡමයී අනුත්‍රාසී අපලායී පහීනභයභෙරවෝ විගතලොමහංසෝ විහරෙය්‍යාති – නින්දාය නප්පවේධෙය්‍ය.

න උන්නාමෙය්‍ය පසංසිතෝ භික්ඛූති – ඉධෙකච්චෙ භික්ඛුං පසංසන්ති: ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා පසංසන්ති තොමෙන්ති කිත්තෙන්ති වණ්ණෙන්ති. පසංසිතෝ තොමිතෝ කිත්තිතෝ වණ්ණිතෝ පසංසාය තොමනෙන කිත්තියා වණ්ණහාරිකාය උන්නතිං න කරෙය්‍ය, උන්නාමං න කරෙය්‍ය, මානං න කරෙය්‍ය, ථම්භං න කරෙය්‍ය, න තෙන මානං ජනෙය්‍ය, න තෙන ථද්ධෝ අස්ස පත්ථද්ධෝ පග්ගහිතසිරොති – න උන්නාමෙය්‍ය පසංසිතෝ භික්ඛු.

ලොභං සහ මච්ඡරියෙන කොධං පෙසුනියඤ්ච[1] පනුදෙය්‍යාති – ලොභොති "යෝ ලොභෝ ලුබ්භනා ලුබ්භිතත්තං සාරාගෝ සාරජ්ජනා සාරජ්ජිතත්තං අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං;"[a] **මච්ඡරියන්ති** පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං – පෙ – ගාහෝ වුච්චති මච්ඡරියං; **කොධොති** "යෝ චිත්තස්ස ආඝාතෝ පටිඝාතෝ පටිඝං පටිවිරොධෝ කොපෝ පකොපෝ සම්පකොපෝ, දෝසෝ පදොසෝ සම්පදොසෝ චිත්තස්ස බ්‍යාපත්ති මනොපදුස්සනා, කොධෝ කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං, දෝසෝ දුස්සනා දුස්සිතත්තං, බ්‍යාපත්ති බ්‍යාපජ්ජනා බ්‍යාපජ්ජිතත්තං, විරොධෝ පටිවිරොධෝ වණ්ඩිකං අසුරොපෝ අනත්තමනතා චිත්තස්ස."[b]

---

1. පෙසුණෙය්‍යං ච – ස්‍ය. 2. අස්සුරොපෝ – සී॰ පී॰ II.
a. ධම්මසඞ්ගණී – චිත්තුපාදකණ්ඩ. a. ධම්මසඞ්ගණී – නික්ඛේපකණ්ඩ

Free Distribution www.aathaapi.org

14 - 14

මහණ තෙම නිඳුවවනයෙන් නො කම්පා වන්නේ යැ. පසස්නා ලදුයේ උඩඟු නො වන්නේ යැ. මාත්සර්‍යය සමග ලොභය ක්‍රෝධය හා පෙරුණ්‍යය ද දුරු කරන්නේ යි.

නිද්දුය නප්පවෙඛෙය්‍ය - මෙහි ඇතැම් කෙනෙක් මහණ හට නිඳු කෙරෙති: ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ කුලපුත්‍රභාවයෙන් හෝ වණ්ණසෙණ්ඨසම්පත්තියෙන් හෝ ධනයෙන් හෝ අධ්‍යයනයෙන් හෝ කම්මායතනයෙන් හෝ ශිල්පයෙන් හෝ විද්‍යාවෙන් හෝ ශ්‍රුතයෙන් හෝ ප්‍රතිභානයෙන් හෝ අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුයෙකින් හෝ නිඳු කෙරෙති, ගරහති නුගුණ කියත්. නිගා කරන ලදුයේ ගරහන ලදුයේ නුගුණ කියන ලදුයේ නිඳුවෙන් ගර්හාවෙන් උපවාදයෙන් අකිර්ත්තියෙන් නුගුණ ඵලෑවීමෙන් කම්පා නො වන්නේ යැ, ප්‍රකම්පා නො වන්නේ යැ, පුනප්පුනා කම්පා නො වන්නේ යැ, ත්‍රස්ත - උත්ත්‍රස්ත - පරිත්‍රස්ත නො වන්නේ යැ භය නො වන්නේ යැ, සන්ත්‍රාසයට නො පැමිණෙන්නේ යැ. නො ඩිය-, සුලු වූයේ නො සැලෙනසුලු වූයේ නො තැතිගන්නාසුලු වූයේ නො පලායන සුලු වූයේ වන්නේ යැ. ප්‍රහීණ වූ භය අරමුණු ඇතියේ පහ වූ ලොමුදහ ඇතියේ වාසය කරන්නේ නුයි 'නිද්දුය නප්පවෙඛෙය්‍ය' යනු වේ.

න උන්නමෙය්‍ය පසංසිතෙ භික්ඛු - මෙහි ඇතැම් කෙනෙක් මහණ හට ප්‍රශංසා කෙරෙති: ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ කුලපුත්‍රභාවයෙන් හෝ වණ්ණසෙණ්ඨසම්පත්තියෙන් හෝ ධනයෙන් හෝ අධ්‍යයනයෙන් හෝ කම්මායතනයෙන් හෝ ශිල්පයෙන් හෝ විද්‍යාවෙන් හෝ ශ්‍රුතයෙන් හෝ ප්‍රතිභානයෙන් හෝ අන්‍යතරාන්‍යතර කාරණයෙකින් හෝ පසසති, තුති කෙරෙති, ප්‍රකට කෙරෙති, ගුණ කියත්. ප්‍රශංසිත - **සුත** - කිත්තිත-වර්ණණ්ණිත වූයේ ප්‍රශංසායෙන් **සුති**යෙන් කිත්තියෙන් ගුණ ප්‍රකාශ කිරීමෙන් උන්නතිය නො කරන්නේ යැ, උන්නාමය නො කරන්නේ යැ, මානය නො කරන්නේ යැ, සන්මහය නො කරන්නේ යැ, එයින් මානය නූපදවන්නේ යැ. එයින් තද වූයේ අභිභවයින් තද වූයේ ඇඟ හිස ඇත්තේ නො වන්නේ ය යි - 'න උන්නමෙය්‍ය පසංසිතෙ භික්ඛු' යනු වේ.

ලොභං සහ මච්ඡරියෙන ඛෙඛාධං පෙසුණියඤ්ච පනුදෙය්‍ය - ලොභ නම්: යම් ලෝභයෙක් ලොභාකාරයෙක් ලෝභ කළ බවෙක් අභිකාරාගයෙක් ඇලෙන අනුරෙක් ඇලුණු බවෙක් අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. **මච්ඡරිය** නම් - මාත්සර්‍ය පසෙකි: ආවාසමාත්සර්‍යය...ග්‍රාහය මාත්සර්‍ය යයි කියනු ලැබේ. **ඛෙඛාධ** නම්: චිත්තයාගේ යම් ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක් ප්‍රතිඝයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කොපයෙක් සම්ප්‍රකොපයෙක් දොෂයෙක් ප්‍රදොෂයෙක් සම්ප්‍රදොෂයෙක් වේ ද, සිත පෙරළුණු බවෙක් සිත දූෂ්‍ය වීමෙක් ක්‍රොධයෙක් ක්‍රොධාකාරයෙක් කිපුණු බවෙක් දොෂයෙක් දූෂ්‍යාකාරයෙක් දූෂිත බවෙක් විපත්‍තියෙක් විපත්‍තිභාවයෙක් විපත්‍තිසභාවයෙක් විරොධයෙක් ප්‍රතිවිරොධයෙක් සැඩ බවෙක් නො පිරුණු වචන ඇති බවෙක් චිත්තයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද එය යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

පෙසුණියන්ති ඉමඤ්ඤේව පිසුණවාචං, ඉතෝ සුත්වා අමුත්ර අක්ඛාතා ඉමේසං භේදාය, අමුත්ර වා සුත්වා ඉමේසං අක්ඛාතා අමූසං භේදාය. ඉති සමඤ්ඤානං වා භෙත්තා භින්නානං වා අනුප්පදාතා වග්ගාරාමෝ වග්ගරතෝ වග්ගනන්දී වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඉති වුච්චති පෙසුණියන්ති.. අපි ච ද්වීහි කාරණේහි පෙසුණියං උපසංහරති: පියකම්යතාය වා භේදාධිප්පායෙන වා. කථං පියකම්යතාය පෙසුණියං උපසංහරති? 'ඉමස්ස පියෝ භවිස්සාමි, මනාපෝ භවිස්සාමි, විස්සාසිකෝ භවිස්සාමි, අබ්භන්තරිකෝ භවිස්සාමි, සුභදයෝ භවිස්සාමී'ති එවං පියකම්යතාය පෙසුණියං උපසංහරති. කථං භේදාධිප්පායෙන පෙසුණියං උපසංහරති? 'කථං ඉමේ නානා අස්සු, විනඤ්ඤා අස්සු, ද්විධා අස්සු, දෙවජ්ඣා අස්සු, දෙ පක්ඛා අස්සු, භින්නජ්ඣත්තං න සම්භාවෙය්යුං, දුක්ඛං න ඵාසු විහරෙය්යු'න්ති එවං භේදාධිප්පායෙන පෙසුණියං උපසංහරති. **ලොභං සහ මච්ඡරියෙන කොධං පෙසුණියඤ්ච පනුදෙය්යාති** ලොභඤ්ච මච්ඡරියඤ්ච කොධඤ්ච පෙසුණියඤ්ච නුදෙය්ය පනුදෙය්ය පජහෙය්ය විනොදෙය්ය බ්‍යන්තීකරෙය්ය අනභාවං ගමෙය්යාති – ලොභං සහ මච්ඡරියෙන කොධං පෙසුණියඤ්ච පනුදෙය්ය.

තෙනාහ භගවා:

"නිද්දාය න පපඤ්චයේය්‍ය
න උත්තසෙය්‍ය පසංසිතෝ භික්ඛු,
ලොභං සහ මච්ඡරියෙන
කොධං පෙසුණියඤ්ච පනුදෙය්‍යා"ති.

14 - 15

කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය
උපවාදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි,
ගාමේ ච නාභිසජ්ජෙය්‍ය
ලාභකම්‍යා ජනං න ලපයෙය්‍ය.

කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍යාති – යෙ කයවික්කයා මූලයෙ පටික්ඛිත්තා, න තෙ ඉමස්මිං අත්ථේ අධිප්පෙතා. කථං කයවික්කයෙ තිට්ඨති? පඤ්චන්නං සද්ධිං පත්තං වා චීවරං වා අඤ්ඤං වා කඤ්චි පරික්ඛාරං වඤ්චනියං වා කරොනෙන්තා උදයං වා පත්ථයන්තා පරිවත්තෙන්ති, එවං කයවික්කයෙ තිට්ඨති. කථං කයවික්කයෙ න තිට්ඨති? පඤ්චන්නං සද්ධිං පත්තං වා චීවරං වා අඤ්ඤං වා කඤ්චි පරික්ඛාරං න වඤ්චනියං වා කරොනෙන්තා න උදයං වා පත්ථයන්තා පරිවත්තෙන්ති. එවං කයවික්කයෙ න තිට්ඨති. **කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍යාති** කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය, න ඝනිතට්ඨෙය්‍ය, කයවික්කයං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය, බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය, අනභාවං ගමෙය්‍ය, කයවික්කයං අරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති – කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

පෙසුණියං යනු මේකි කිසිවෙක් පිසුනුබස් ඇතියේ වෙයි: මේතැනින් අසා මොවුන්ගේ බිඳීමට එතැන කියන්නේ වෙයි, එතැන ගෝ අසා අරුන්ගේ බිඳීමට මුන්ට කියන්නේ වෙයි. මෙසේ සමඟ වූවන් හෝ බිඳිනුයේ හිතුන වූවන් හෝ සඤ්ඤානය නො කරනුයේ වඤී වීමෙහි සතුටු වූයේ වඤී වීමෙහි ඇලුණේ වඤීයෙහි සතුටු වූයේ වඤී කරන බස් කියන්නේ වෙයි. එහෙයින් පෙසුඤ්ඤ යැයි කියනු ලැබේ. තවද දෙ කරුණෙකින් පිසුනු එළවා කියයි: ප්‍රියකම්‍යතායෙන් හෝ හෙදාධිප්‍රායෙන් හෝ යැ. කිසෙයින් ප්‍රියකාම්‍යතායෙන් පිසුනු කියා ද යත්: 'මොහුට ප්‍රිය වූයෙමි වන්නෙමි, මිතුරු වූයෙමි වන්නෙමි, විස්වැසියෙමි වන්නෙමි, ආභ්‍යන්තරිකයෙමි වන්නෙමි, සුහෘද් වන්නෙමි, මේ සෙයින් ප්‍රියකාම්‍යතාවයෙන් පිසුනු කියයි. කිසෙයින් හෙදාධිප්‍රායෙන් පිසුනු කියා ද යත්: 'කෙසේ නම් මොහු වෙන් වන්නාහු ද, වඤී වන්නාහු ද, දෙ කොටස් වන්නාහු ද, දෙ කඩ වන්නාහු ද, දෙ පක්ෂ වන්නාහු ද, බිඳෙන්නාහු ද, නො සමඟ වන්නාහු ද, දුකසේ නො සුවසේ වසන්නාහු ද'යි මෙසේ බිඳෙන අදහසින් පෙහෙසුන් බස් කියයි. **ලෝභං ච පහිච්ච දෝසං ච පෙසුණියඤ්ච පනුදෙය්‍ය** - ලෝභය ද මිත්සයාසීය ද ක්‍රෝධය ද පෙශුන්‍යය ද දුරු කරන්නේ යැ වෙසෙසින් දුරු කරන්නේ යැ හරණේ යැ බැහැර කරන්නේ යැ විගතාන්ත කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ ය යි 'ලෝභං ච පහිච්ච දෝසං ච පෙසුණියඤ්ච පනුදෙය්‍ය' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"නිද්දාය තන්දියා ච -පෙ- කෝධං පෙසුණියඤ්ච පනුදෙය්‍ය"යි

14 - 15

මහණ තෙමේ ක්‍රයවික්‍රයයෙහි නො පිහිටන්නේ යැ. (ඇතුලතැ පිටතැ) කිසි තැනෙක්හි (අනුන් ලවා) උපවාද නො කරවන්නේ යැ. ගම්හි දු නො ඇලෙන්නේ යැ ලාභහෙතුයෙන් ජනයාට ලපකඝ නො කරන්නේ යි.

කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය - යම් ක්‍රයවික්‍රය කෙනෙක් විනයෙහි ප්‍රතික්ෂෙප කරන ලද්දහු නම්, ඔහු මේ අර්ථයෙහි අදහස් නො කරන ලදහ. කියෙයින් ක්‍රයවික්‍රයයෙහි සිටි ද යත්: පස් සහධාර්මියත් සමඟ පාත්‍රයක් හෝ සිවුරක් හෝ අන් කිසි පිරිකරක් හෝ වඤා කෙරෙමින් හෝ උදය (-වැඩියක්) පතමින් හෝ පරිවර්තන කෙරේ නම්, මෙසේ ක්‍රයවික්‍රයයෙහි සිටී. කිසෙයින් ක්‍රයවික්‍රයයෙහි නොසිටි ද යත්: පස් සහධාර්මියත් සමඟ පාත්‍රයක් හෝ සිවුරක් හෝ අන් කිසි පිරිකරක් හෝ වඤා නො කෙරෙමින් හෝ උදය නො පතමින් හෝ පරිවර්තන කෙරේ නම්, මෙසේ ක්‍රයවික්‍රයයෙහි නො සිටී. **කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය**- ක්‍රයවික්‍රයයෙහි නො සිටිනේ යැ, නො පවත්නේ යැ, ක්‍රයවික්‍රය (-යනු දෙනු) හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාන්ත කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. ක්‍රයවික්‍රයයත් දුරු වූයේ වෙසෙසින් දුරු වූයේ භාත්පසින් දුරු වූයේ වන්නේ යැ, තික්ෂ්ණේ නික්මැඟියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමය්‍යාදී කල සියයින් යුක්ත ව වසන්නේ නුයි 'කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

උපවාදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චීති -- කතමෙ උපවාදකරා කිලෙසා? සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ඉදමිමන්තා දිබ්බචක්ඛුකා පරචිත්ත-විදූනො. තෙ දූරතොපි පස්සන්ති, ආසන්නාපි න දිස්සන්ති, චෙතසාපි චිත්තං පජානන්ති. දෙවතාපි ඛො සන්ති ඉදමිමන්තාතියෝ දිබ්බචක්ඛුකා පරචිත්තාවිදූනියෝ. තා දූරතොපි පස්සන්ති, ආසන්නාපි න දිස්සන්ති, චෙතසාපි චිත්තං පජානන්ති. තෙ ඔළාරිකෙහි වා කිලෙසෙහි මජ්ඣිමෙහි වා කිලෙසෙහි සුඛුමෙහි වා කිලෙසෙහි උපවදෙය්‍යුං. කතමෙ ඔළාරිකා කිලෙසා? කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං. ඉමෙ වුච්චන්ති ඔළාරිකා කිලෙසා. කතමෙ මජ්ඣිමා කිලෙසා? කාමවිතක්කා ව්‍යාපාද-විතක්කා විහිංසාවිතක්කා. ඉමෙ වුච්චන්ති මජ්ඣිමා කිලෙසා. කතමෙ සුඛුමා කිලෙසා? ඤාතිවිතක්කා ජනපදවිතක්කා අමරවිතක්කා පරානුද්ද-යතාපටිසංයුත්තා විතක්කා ලාභසක්කාරසිලොකපටිසංයුත්තා විතක්කා අනවඤ්ඤත්තිපටිසංයුත්තා විතක්කා. ඉමෙ වුච්චන්ති සුඛුමා කිලෙසා. තෙහි ඔළාරිකෙහි වා කිලෙසෙහි මජ්ඣිමෙහි වා කිලෙසෙහි සුඛුමෙහි වා කිලෙසෙහි න උපවදෙය්‍ය, උපවාදං න කරෙය්‍ය, උපවාදකරෙ කිලෙස න කරෙය්‍ය, න ජනෙය්‍ය, න සඤ්ජනෙය්‍ය, න නිබ්බත්තෙය්‍ය නානිනිබ්බත්තෙය්‍ය. උපවාදකරෙ කිලෙසෙ පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය. උපවාදකරෙහි කිලෙසෙහි ආරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තො නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තෙනා විමරියාදිකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍ය. **කුහිඤ්චීති** කුහිඤ්චි කිම්හිචි කත්ථචි අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා වාති '**උපවාදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි**.'

ගාමෙ ච නාභිසජ්ජෙය්‍යානි – කථං ගාමෙ සජ්ජති? ඉධ භික්ඛු ගාමෙ භික්ඛූහි සංසට්ඨො විහරති සහනන්දී සහසොකී සුඛිතෙසු සුඛිතො දුක්ඛිතෙසු දුක්ඛිතො. උප්පන්නෙසු කිච්චකරණීයෙසු අත්තනා වොයොගං ආපජ්ජති. එවම්පි ගාමෙ සජ්ජති. අථවා භික්ඛු පුබ්බන්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන අරක්ඛිතාය වාචාය අරක්ඛිතෙන චිත්තෙන අනුපට්ඨිතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි. සො තත්‍ර තත්‍ර සජ්ජති. තත්‍ර තත්‍ර ගණ්හාති. තත්‍ර තත්‍ර බජ්ඣති. තත්‍ර තත්‍ර අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජති. එවම්පි ගාමෙ සජ්ජති.

Free Distribution www.aathaapi.org

උපවාදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි - උපවාදකර කෙලෙසයෝ කවරහු ද යත්: සෘද්ධිමත් වූ දිවැස් ඇති පරසිත් දන්නා ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත්තාහු ය. ඔහු දුර සිටියාහු ද දකිති. ළං වූවාහු ද නො පැනෙති. තමන්ගේ සිතින් අනුන්ගේ සිත දැන ගනිත්. සෘද්ධිමත් වූ දිවැස් ඇති පරසිත් දන්නා වූ දෙවතාවෝ ද ඇත්තාහු යැ. ඔහු දුර සිට ද දකිති. සමීප වූවාහු ද නො පැනෙති. තම සිතින් මෙරමා සිත ද දැන ගනිත්. ඔහු (කායදුශ්චරිතාදි) ඕඳාරික කෙලෙසයන්ගෙන් හෝ (කාමවිතර්කාදි) මධ්‍යම කෙලෙසයන්ගෙන් හෝ (ඥාතිවිතර්කාදි) සූක්ෂම කෙලෙසයන්ගෙන් හෝ උපවාද කරන්නාහු ය. ඕඳාරික කෙලෙසයෝ කවරහු ද යත්: කායදුශ්චරිතය වාග්දුශ්චරිතය මනොදුශ්චරිතය යන මොහු ඕඳාරික කෙලෙසයෝ'යි කියනු ලැබෙත්. මධ්‍යම කෙලෙසයෝ කවරහු ද යත්: කාමවිතර්ක යැ ව්‍යාපාදවිතර්ක යැ විහිංසාවිතර්ක යැ යන මොහු මධ්‍යම කෙලෙසයෝ යි කියනු ලැබෙත්. සූක්ෂම කෙලෙසයෝ කවරහු ද යත්: ඥාතිවිතර්ක යැ ජනපදවිතර්ක යැ අමරවිතර්ක යැ පරානුද්දයතා-ප්‍රතිසංයුක්ත වූ විතර්ක යැ ලාභසත්කාරසිලෝක ප්‍රතිසංයුක්ත වූ විතර්ක යැ අනවඤ්ඤත්ති ප්‍රතිසංයුක්ත වූ විතර්ක යැ යන මොහු සූක්ෂමකෙලෙසයෝ යි කියනු ලැබෙත්. ඒ ඕඳාරික කෙලෙසයන්ගෙන් හෝ මධ්‍යම කෙලෙස-යන්ගෙන් හෝ සූක්ෂම කෙලෙසයන්ගෙන් හෝ 'න උපවදෙය්‍ය, උපවාද නො කරන්නේ යැ, උපවාදකර කෙලෙසයන් නො කරන්නේ යැ, නො දනවන්නේ යැ, නූපදවන්නේ යැ, නො නිපදවන්නේ යැ, නො පහළ කරන්නේ යැ. උපවාදකර කෙලෙසයන් හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, මිගතාන්ත කරන්නේ යැ, අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. උපවාදකර කෙලෙසයන්හෙත් දුරු වූයේ වෙත් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්මුණේ නික්මැගියේ වෙසෙසින් ඔදුණේ නො යෙදුණේ විගතමච්ඡේරාදී කල සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ යි. **කුහිඤ්චී** යනු: අධ්‍යාත්මයෙහි හෝ බාහ්‍යයෙහි හෝ අධ්‍යාත්මබාහ්‍යයෙහි හෝ කොහි කිසිවෙක්හි කොතැනෙක්හි නුයි 'උපවාදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චී' යනු වේ.

ඛාණම ච නාභිසඤ්ඡ්‍ය්‍ය - කිසෙසින් ගම්හි ඇලෙයි යත්: මෙහි මහණ තෙම ගම්හි හිඳින් සමඟ සංසර්ගයට වැ වෙසෙයි, සමඟ සතුටු වනුයේ සමඟ ශොක ඇතියේ (ඔවුන්) සුඛිත කල්හි සුඛිත වූයේ දුඃඛිත කල්හි දුඃඛිත වූයේ වෙයි. උපන් කලයුතු කිසි ඇති කල්හි තමා උපකාරයාගයට (කිසි කල යුතු බවට) පැමිණෙයි. මෙසේත් ගම්හි ඇලෙයි. නොයෙත් මහණ තෙම පෙරවරුයෙහි හැඳපෙරෙවැ පාසිවුරු ගෙන නො රක්නා ලද කයින් නො රක්නා ලද වචනයෙන් නො රක්නා ලද සිතින් යුක්ත වැ නො එළැඹ සිටි සිහියෙන් අසංවර වූ ඉඳුරන්ගෙන් යුක්ත වැ ගමට හෝ නියම්ගමට හෝ පිඬු සිහා යෙයි. හෙතෙම ඒ ඒ අරමුණෙහි ඇලෙයි. ඒ ඒ අරමුණට පිවිසෙයි, ඒ ඒ අරමුණෙහි බැඳෙයි. ඒ ඒ අරමුණෙහි අනයව්‍යසනයට පැමිණේ. මේසේත් ගම්හි ඇලෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං ගාමෙ න සජ්ජති? ඉධ භික්ඛු ගාමේ ගිහිහි අසංසට්ඨෝ විහරති: න සහනන්දී න සහසොකී න සුඛිතෙසු සුඛිතෝ, න දුක්ඛිතෙසු දුක්ඛිතෝ. උපත්‍යෙසු කිච්චකරණීයෙසු න අත්තානං වෝයොගං ආපජ්ජති. එවම්පි ගාමේ න සජ්ජති. අථවා භික්ඛු පුබ්බන්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති රක්ඛිතෙනෙව කායෙන රක්ඛිතාය වාචාය රක්ඛිතෙන චිත්තෙන උපට්ඨිතාය සතියා සංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි. සෝ තත්‍ර තත්‍ර න සජ්ජති. තත්‍ර තත්‍ර න ගණ්හාති. තත්‍ර තත්‍ර න බජ්ඣති. තත්‍ර තත්‍ර න අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජති. එවම්පි ගාමේ න සජ්ජති. ගාමේ ච නාභිසජ්ජ්‍යාති ගාමෙ න සජ්ජෙය්‍ය න ගණ්හෙය්‍ය න බජ්ඣෙය්‍ය න පලිබුජ්ඣෙය්‍ය. අභිඳ්ධා අස්ස අගථිතෝ[1] අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣොපන්නෝ විතගෙධෝ විගතගෙධෝ වන්තගෙධෝ -පෙ- බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරෙය්‍යාති - ගාමේ ච නාභිසජ්ජෙය්‍ය.

ලාභකම්‍යා ජනං න ලපෙය්‍යාති - කතමා ලපනා? ලාභසක්කාරසිලෝකසන්නිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස ආමිසචක්ඛුකස්ස ලෝකධම්මගරුකස්ස යා පරෙසං ආලපනා ලපනා සල්ලපනා උල්ලපනා සමුල්ලපනා උත්තනහනා සම්මත්තනහනා ඵක්කාවත්තා සම්ඵක්කාවත්තා අනුප්පියභාණිතා වාචුකම්‍යතා මුඛසුප්පතා[2] පාරිහව්‍යතා පරපිට්ඨිමංසිකතා. යා තත්‍ර සණ්හවාචතා සඛිලවාචතා සිථිලවාචතා අථරුසවාචතා, අයං වුච්චති ලපනා, අපි ච ද්වීහි කාරණේහි ජනං ලපති: අත්තානං වා නීචං ඨපෙත්වා පරං උච්චං ඨපෙත්වා ජනං ලපති, අත්තානං වා උච්චං ඨපෙත්වා පරං නීචං ඨපෙත්වා ජනං ලපති. කථං අත්තානං නීචං ඨපෙත්වා පරං උච්චං ඨපෙත්වා ජනං ලපති? 'තුම්හෙ මේ බහූපකාරා, අහං තුම්හෙ නිස්සාය ලභාමි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං. යෙපිමේ අඤ්ඤෙ දාතුං වා කාතුං වා මඤ්ඤන්ති, තුම්හෙ නිස්සාය තුම්හෙ සම්පස්සන්තා. යම්පි මේ පුරාණං මාතාපෙත්තිකං නාම්ධෙය්‍යං, තම්පි මේ අන්තරහිතං. තුම්හෙහි අහං ඤායාමි අසුකස්ස කුලූපකෝ අසුකාය කුලූපකෝ'ති. එවං අත්තානං නීචං ඨපෙත්වා පරං උච්චං ඨපෙත්වා ජනං ලපති. කථං අත්තානං උච්චං ඨපෙත්වා පරං නීචං ඨපෙත්වා ජනං ලපති? 'අහං තුම්හාකං බහූපකාරෝ, තුම්හෙ මං ආගම්ම බුද්ධං සරණං ගතා, ධම්මං සරණං ගතා, සඞ්ඝං සරණං ගතා, පාණාතිපාතා පටිවිරතා, අදින්නාදානා පටිවිරතා, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා, මුසාවාදා පටිවිරතා, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා. අහං තුම්හාකං උද්දෙසං දෙමි, පරිපුච්ඡං දෙමි -

1. අගථිතෝ - සීමු. II. මජ්ඣං. 2. මුඛසුපපතා - සීමු. II. මුඛසුප්පතා - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිඤ්චික්ඛිත්තෝ ගම්භි නෝ ඇලෙයි යත්: මේ සත්තෙහි මහණ තෙමේ ගම්හි කිසිත් හා අඤ්ඤෑඟට වූයේ වෙයෙයි: සමඟ සතුටු නො වනුයේ සමඟ ශොකී නො වනුයේ (ඔවුන්) සුවපත් කල්හි සුවපත් නො වනුයේ දුප්පත් කල්හි දුප්පත් නො වනුඃශ් වෙයි, උපත් කලයුතු කිස ඇති කල්හි එය තමං මිසිත් කල යුතු බවට නො පැමිණෙයි. මේසේත් ගම්හි නො ඇලෙයි. නොහොත් මහණ තෙමේ පෙරවරුයෙකි හැඳගපෑරවෑ පාසිවුරු ගෙත රක්නා ලද කායද්වාරයෙන් යුකත වැ රක්නා ලද වාග්ද්වාරයෙන් යුකත වැ රක්නා ලද මනොද්වාරයෙන් යුකත වැ එළැඹසිටි සිහියෙන් සංවර කල ඉඳුරත් ගෙන් යුකත වැ ගමට හෝ නියම ගමට හෝ පිඬු සිහා යෙයි. හෙතෙම් ඒ ඒ අරමුණෙහි නො ඇලෙයි. ඒ ඒ අරමුණෙහි නො පිවිසෙයි. ඒ ඒ අරමුණෙහි නො බැඳෙයි, ඒ ඒ අරමුණෙහි අනයව්‍යසනයට නො පැමිණේ. මෙසේත් ගම්හි නො ඇලේ. **කාමෙ ච නාභිසජ්ජය්‍ය** – ගම්හි නො ඇලෙන්නේ යැ නො ගන්නේ යැ, නො බැඳෙන්නේ යැ, හාත්පසින් නො බැඳෙන්නේ යැ. (රාගයෙන්) නො ගෙතුණේ මුසපත් නො වූයේ නො මඩනා ලදුයේ වන්නේ යැ. පහවූ තෘෂ්ණා ඇතියේ මහත තෘෂ්ණා ඇතියේ වමනය කල තෘෂ්ණා ඇතියේ...ශ්‍රමණ වූ සිතින් යුකත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'ගාමෙ ච නාභිසජ්ජය්‍ය' යනු වේ.

ලාභකම්‍යා ජනං න ලපයෙය්‍ය – 'ලපනා' කවරී ද යත්: ලාභසකකාර-සිලෝක ඇසුරු කල ලාමක ඉවජා (-ආශා) ඇති ඉවජායෙන් මඩනා ලද ආමිෂයෙහි ලොල් වූ (රූපාදි) ලොකධර්ම ගරු කොට වසන්නහුගේ අන්‍යයන්ට යම් ආදියෙහි බිණීමෙක් ලපනයෙක් මොනවට බිණීමෙක් උසස් කොට බිණීමෙක් හාත්පසින් උසස් කොට බිණීමෙක් උස් කොට බැඳීමෙක් හාත්පසින් පුනපුනා බැඳීමෙක් උසස් කොට දැක්වීමෙක් හාත්පසින් උසස් කොට දැක්වීමක් පුනපුනා ප්‍රිය වදන් කියන බවෙක් වැටුම්වන ඇති බවෙක් මුද්ගසූපය වැනි වචන ඇති බවෙක් පරිහට (-දරුවන් තළවන) බවෙක් මෙරමා පිටුමස් කන බවෙක් වේ ද, එහි යම් මොළොක් වචන ඇති බවෙක් සිලුවූ වචන ඇති බවෙක් ලිහිල් වචන ඇති බවෙක් මිහිරි වචන ඇති බවක් වේ ද, මෝ 'ලපනා' යයි කියනු ලබයි. තවද දෙ කරුණෙකින් ජනයාට බෙණෙයි: තමා හෝ පහත් කොට තබමින් මෙරමා උස් කොට තබමින් ජනයාට බෙණෙයි, තමා හෝ උස් කොට තබමින් මෙරමා පහත් කොට තබමින් ජනයාට බෙණෙයි. කිසෙයින් තමා නීව කොට තබමින් පරා උච්ච කොට තබමින් ජනලපනය කෙරෙයි යත්: 'තෙපි මට බොහෝ උපකාර ඇතියව, මම තොප නිසා සිවුරු පිණ්ඩපාත සෙනසුන් බෙහෙසන්පිරිකර ලැබෙමි, මේ අන්‍යු ද දෙන්නට හෝ කරන්නට හෝ සිතත් තම්, තොප නිසා තොප බලමින් (දෙන්නට සිතයි) පැරණි මවු පියන් සතු මාගේ යම් තමෙක් වී නම්: මාගේ ඒ නම් ද වැසිණි, තොප හෙතු කොටගෙන මම 'අසුවල්ලුගේ කුලූපග යැ, අසුවලගේ කුලූපග යැ'යි ප්‍රකට වෙමි. මෙසෙයින් තමා නීව කෙරෙමින් පරා උසස් කෙරෙමින් ජනලපනය කෙරෙයි. කිසෙයින් තමා උසස් කෙරෙමින් පරා පහත් කෙරෙමින් ජනලපනය කෙරෙයි යත්:' මම තොපට බොහෝ උපකාර යෙමි, තෙපි මා කරා අවුත් බුදුන් සරණ ගියව, දහම් සරණ ගියව, සඟුන් සරණ ගියව, ප්‍රාණවධයෙන් වැලැක්කවු යැ, අදත්තාදානයෙන්-කාමේසුමිච්ඡාචාරයෙන් – මෘෂාවාදයෙන් – මදප්‍රමාදයට කාරණ වූ රහමේර පිමෙන් වැලැක්කවු යැ, මම තොපට උදෙස් දෙමි, පරිපෘච්ඡා දෙමි-

Free Distribution www.aathaapi.org

උපෝසථං ආවිකම්මි. තවකම්මං අධිට්ඨාමි. අථ වා පන තුම්හෙ මං උජ්ඣිත්වා අඤ්ඤං සක්කරොථ ගරුකරොථ මානෙථ පූජෙථා'ති එවම්පි අත්තානං උච්චං ඨපෙන්තා පරං නීචං ඨපෙන්තා ජනං ලපති. **ලාභකම්‍යා ජනං න ලපෙය්‍යාති** ලාභහෙතු ලාභපච්චයා ලාභකාරණා ලාභාභිනිබ්බත්තියා ලාභං පරිපාචෙන්තා ජනං න ලපෙය්‍ය ලපනං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, ලපනා ආරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තො නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තෙතා, විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති – **ලාභකම්‍යා ජනං න ලපෙය්‍ය.**

තෙනාහ භගවා;

"කථවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය
උපවාදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි,
ගාමෙ ච නාභිසජ්ජෙය්‍ය
ලාභකම්‍යා ජනං න ලපයෙය්‍යා"ති.

14 - 16

න ච කත්ථිකො සියා භික්ඛු
න ච වාචං පයුත්තං[1] භාසෙය්‍ය,
පාගබ්භියං න සික්ඛෙය්‍ය
කථං විඤ්ඤාපිකං න කථයෙය්‍ය.

න ච කත්ථිකො සියා භික්ඛූති – ඉධෙකච්චෙ කත්ථි හොති විකත්ථි. සො කත්ථති විකත්ථති "අහමස්මි සීලසම්පන්නො'ති වා, වතසම්පන්නො'ති වා, සීලබ්බතසම්පන්නො'ති වා, ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා, ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤදතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා, උච්චං කුලා පබ්බජිතොති වා මහාභොගකුලා පබ්බජිතොති වා උළාරභොගකුලා පබ්බජිතොති වා, සුත්තන්තිකො ති වා විනයධරොති වා ධම්මකථිකොති වා ආරඤ්ඤිකොති වා –පෙ– නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභීති වා" කත්ථති විකත්ථති. එවං න කත්ථෙය්‍ය න විකත්ථෙය්‍ය, කත්ථනං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය. කත්ථනා ආරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තො නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තෙතා, විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති – **න ච කත්ථිකො සියා භික්ඛු.**

---

1. සංයුත්තං – ඤ. පයුතං – ස්‍ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

පොඟෝය පවසමි, නවඟමිහි පිහිට වෙමි. එතෙකු දු වත් තෙපි මා හැර පියා අනුනව සත්කාර කරව, ගරු කරව, බුහුමත් කරව, පුදව'යි මේසේත් තමා උසස් කෙරෙමින් පරා පහත් කෙරෙමින් ජනලපනය කෙරේ. **ලාභකම්‍යා ජනං න ලපයෙය්‍ය** – ලාභ හෙතුයෙන් ලාභප්‍රත්‍යයෙන් ලාභ කාරණයෙන් ලාභ උපදවනු පිණිස ලාභ වඩනුයේ ජනලපනය නො කරන්නේ ය, ලපනය හරනේ ය දුරු කරන්නේ ය විඟතාභත කරන්නේ ය අනභාවයට පමුණුවන්නේ ය. ලපනයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ භාත්පසින් වෙන් වූයේ වන්නේ ය, නිස්මුණේ නිස්මැඟියේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විඟතමයස්‍යාදී කල සිසින් යුකත වෑ වාසය කරන්නේ නුයි 'ලාභකම්‍යා ජනං න ලපයෙය්‍ය' යනු වේ.

එසින් වදලඟ බුදුහු:

"කය විකඛණය න තිවෙඛය -පෙ- ලාභකම්‍යා ජනං න ලපයෙය්‍ය"යි

14 – 16

මහණ තෙමේ ආත්මවණීනා කරන්නෙක් නො ද වන්නේ ය, ප්‍රත්‍යය සඳහා යොදන ලද බසක් නො ද කියන්නේ ය, (කායාදී) බුහුටිබැවිහි නො හැසිරෙන්නේ ය, විග්‍රාහික කථාව නො කියන්නේ යි.

න ච කත්ථිකෝ සියා භික්ඛු – මෙහි කිසිවෙක් කළුන විකළුන (-ආත්මවණීනාව) කරන්නේ වෙයි. හෙතෙම කත්‍රතය විකළුනය කෙරෙයි: 'මම ශීලසමපන්නයෙමි හෝ වුතසමපන්නයෙමි හෝ ශීලවුත-සමපන්නයෙමි හෝ ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ කුලපුත් බැවින් හෝ පැහැපත් සිරුරු ඇති බැවින් හෝ ධනයෙන් හෝ අධ්‍යයනයෙන් හෝ කම්යතනයෙන් හෝ ශිල්පයෙන් හෝ විදුවෙන් හෝ ශ්‍රුතයෙන් හෝ ප්‍රතිභානයෙන් හෝ අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවකින් හෝ උසස් කුලයෙන් පැවිදි වූයෙමි' හෝ ගැහැවිමහසල්කුලයෙන් පැවිදි වූයෙමි හෝ බොහෝ සැපත් ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙමි හෝ සෞත්‍රාන්තිකයෙමි හෝ විනයධරයෙමි හෝ ධම්කථිකයෙමි හෝ ආරණ්‍යකයෙමි හෝ...නෙවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී වෙමි හෝ' තමාගේ ගුණ කියයි, වෙසෙසින් කියයි. මේසේ සිය ගුණය නො කියන්නේ ය, වෙසෙසින් නො කියන්නේ ය, ගුණ කීම හරනේ ය දුරු කරන්නේ ය විඟතාභත කරන්නේ ය, අනභාවයට පමුණුවන්නේ ය. ගුණ කථනයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ ය. නිස්මැඟියේ ප්‍රතිණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ වියොග වූයේ විඟතමයස්‍යාදී කල සිතින් යුකත වෑ වාසය කරන්නේ නුයි 'න ච කත්ථිකෝ සියා භික්ඛු' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න ච වාචං පයුත්තං භාසෙය්‍යාති – කතමා පයුත්තවාචා? ඉධෙකච්චෝ චීවරපයුත්තං වාචං භාසති, පිණ්ඩපාතපයුත්තං වාචං භාසති, සෙනාසනපයුත්තං වාචං භාසති, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරපයුත්තං වාචං භාසති. අයම්පි වුච්චති පයුත්තවාචා. අථ වා චීවරහෙතු පිණ්ඩපාත හෙතු සෙනාසනහෙතු ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහෙතු සච්චම්පි භණති, මුසාපි භණති, පිසුණම්පි භණති, අපිසුණම්පි භණති, ඵරුසම්පි භණති, අඵරුසම්පි භණති, සම්ඵප්පලාපම්පි භණති, අසම්ඵප්පලාපම්පි භණති, මන්තාපි වාචං භාසති. අයම්පි වුච්චති පයුත්තවාචා. අථවා, පසන්නචිත්තෝ පරෙසං ධම්මං දෙසෙති: 'අහෝ, වත මෙ ධම්මං සුණෙය්‍යුං, සුත්වා ච ධම්මෙ පසීදෙය්‍යුං, පසන්නා ච මෙ පසන්නාකාරං කරෙය්‍යු'න්ති. අයම්පි වුච්චති පයුත්තවාචා. **න ච වාචං පයුත්තං භාසෙය්‍යාති** – අන්තමසො ධම්මදෙසනම්පි වාචං උපාදාය පයුත්තවාචං න භාසෙය්‍ය, න කථෙය්‍ය, න භණෙය්‍ය, න දීපයෙය්‍ය, න වොහරෙය්‍ය, පයුත්තං වාචං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය, බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය, අනභාවං ගමෙය්‍ය, පයුත්තවාචාය ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති – න ච වාචං පයුත්තං භාසෙය්‍ය.

පාගබ්භියං න සික්ඛෙය්‍යාති – 'පාගබ්භිය'න්ති තීණි පාගබ්භියානි: කායිකං පාගබ්භියං, වාචසිකං පාගබ්භියං, චෙතසිකං පාගබ්භියං. කතමං කායිකං පාගබ්භියං? ඉධෙකච්චෙ සඞ්ඝගතොපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, ගණගතොපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, භොජනසාලායපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, ජන්තාඝරෙපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, උදකතිත්ථෙපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, අන්තරඝරං පවිසන්තොපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, අන්තරඝරං පවිට්ඨොපි කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං සඞ්ඝගතෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙ සඞ්ඝගතෝ අවිත්තීකාරකජාතිකෙ ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති, ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති, පුරතොපි තිට්ඨති, පුරතොපි නිසීදති, උච්චෙපි ආසනෙ නිසීදති, සඞ්ඝං පාරුපිත්වාපි නිසීදති, සීතකොපි භණති, බාහාවික්ඛිපකොපි භණති. එවං සඞ්ඝගතෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං ගණගතෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෙ ගණගතෝ අවිත්තීකාරකජාතිකෙ ථෙරානං භික්ඛූනං අනුපාහනානං වඞ්කමන්තානං සඋපාහනෝ වඞ්කමති, සීසෙ වඞ්කමෙ වඞ්කමන්තානං උච්චෙ වඞ්කමෙ වඞ්කමති, ඡම්භාය වඞ්කමන්තානං වඞ්කාමෙ වඞ්කමති, ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති, ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති, පුරතොපි තිට්ඨති පුරතොපි නිසීදති, උච්චෙපි ආසනෙ නිසීදති. සඞ්ඝං පාරුපිත්වාපි නිසීදති. සීතකොපි භණති. බාහාවික්ඛිපකොපි භණති. එවං ගණගතෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

Free Distribution www.aathaapi.org

න ච වාචං පයුත්තානං භාසෙය්‍ය - ප්‍රයුක්තවාචා කවරී ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් චීවරප්‍රයුක්ත වූ වචන කියයි, පිණ්ඩපාතප්‍රයුක්ත වචන කියයි, සෙනාසනප්‍රයුක්ත වචන කියයි, ගිලන්පසඛෙහෙසත්පිරිකර හා යෙදුණු වචන කියයි. මේ ද 'පයුත්තවාචා' යී කියනු ලබයි. නොහොත් සිවුරු හෙතුයෙන් පිණ්ඩපාත හෙතුයෙන් සෙනසුන් හෙතුයෙන් ගිලන්පස බෙහෙ-සත්පිරිකර හෙතුයෙන් සැබව ද කියයි, බොරු ද කියයි, පිසුනු ද කියයි, නො පිසුනු ද කියයි, රළුබස් ද කියයි, නො රළුබස් ද කියයි, සිස් වදන් ද කියයි, නො සිස් වදන් ද කියයි, නුවණින් දුන ද වචන කියයි. මේ ද 'පයුත්තවාචා' යී කියනු ලබයි. නොහොත් පහත් සිතැති ව අනුනට දහම් දෙසයි: 'මා ගේ දහම් අසන්නාහු නම් ඉක්මා යෙහෙක, අසා දහම්හි පහදනාහු නම් යෙහෙක, පැහැදුණාහු පඬුරු එළවන්නාහු නම් යෙහෙකැ යි. මේ ද 'පයුත්තවාචා'යී කියනු ලබයි. **න ච වාචං පයුත්තානං භාසෙය්‍ය**-යටත් පිරිසෙයින් දම්දෙසුම් වචනය පටන් ප්‍රයුක්ත වචනය නො පවසන්නේ යැ නො කියන්නේ යැ නො බණන්නේ යැ නො දක්වන්නේ යැ නො වහරන්නේ යැ. ප්‍රයුක්ත වචනය හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතාභාව කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. ප්‍රයුක්ත වචනයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ. හික්මැ ගියේ පහවැ ගියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විමයසීදීකෘත ඝිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ යැ'යි 'න ච වාචං පයුත්තානං භාසෙය්‍ය' යනු වේ.

සාඝබහිසං න ඝිඤ්ඤෙය්‍ය - 'පාඝබහිය' නම්: ප්‍රාගල්භ්‍ය තුනෙකි: කායික ප්‍රාගල්භ්‍ය යැ වාචසික ප්‍රාගල්භ්‍ය යැ චෛතසික ප්‍රාගල්භ්‍ය යැයි කියයි. කායික ප්‍රාගල්භ්‍යය කවරු යත්: මෙහි කිසිවෙක් සඟමැදට ගියේ ද කායික ප්‍රාගල්භ්‍ය (-නො සරුප් බව) දක්වයි, ගණමැදට ගියේ ද කායික වූ නො සරුප් බව දක්වයි, බොජ්ඣන්හලට ගියේ ද කායික නො සරුප් බව දක්වයි, ගිනිහල්හි දු කායික නො සරුප් බව දක්වයි, දිය තොට ද කායික නො සරුප් බව දක්වයි, ඇතුළුගමට පිවිසෙනුයේ ද කායික නො සරුප් බව දක්වයි, ඇතුළුගමට පිවිසියේ ද කායික නො සරුප් බව දක්වයි.

කිසෙයින් සඟමැදට ගියේ කායික නො සරුප් බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් සඟමැදට ගියේ බුහුමන් රහිත වැ සථවිර භික්ෂූන් ගව-මිනු දු සිටී, ගටමිනු දු හිඳී, ඉදිරියෙහි දු සිටී, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්-තෙහි දු හිඳී, හිස වසා පෙරෙවැගෙන ද හිඳී, සිට ද බෙණෙයි, අත් සල-මිනු දු බෙණෙයි. මෙසේ සඟමැදට ගියේ කායික නො සරුප්බව දක්වයි,

කිසෙයින් ගණමැදට ගියේ කායික නො සරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් ගණමැදට ගියේ බුහුමන් රහිත වැ සථවිර භික්ෂූන් වහන් නැති වැ සඞ්ඝයා කරද්දී වහන් ඇති වැ සඞ්ඝයා කෙරෙයි, පහත් සඞ්ඝතෙහි සඞ්ඝයන් කරද්දී උසස් සඞ්ඝතෙහි සඞ්ඝයන් කෙරෙයි, පියවි බිමැ සඞ්ඝයා කරද්දී සඞ්ඝතෙහි සඞ්ඝයන් කෙරෙයි, ගටමිනිදු සිටී, ගටමිනු දු හිඳී, ඉදිරියෙහි දු සිටී, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්-තෙහි දු හිඳී, හිස වසා පෙරෙවැ ද හිඳී, සිට ද බෙණෙයි, අත් සලකා ද බෙණෙයි, මෙසේ ගණමැදට ගියේ කායික නො සරුප්බව දක්වයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං භොජනසාලාය කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෝ භොජනසාලාය අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ අනුපඛජ්ජ නිසීදති, තවෙපි භික්ඛූ ආසනෙන පටිබාහති, ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති, ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති, පුරතොපි තිට්ඨති, පුරතොපි නිසීදති, උච්චෙපි ආසනෙ නිසීදති, සසීසං පාරුපිත්වාපි නිසීදති, ඔතකොපි හසති, බාහාවික්ඛිපකොපි හසති. එවං භොජනසාලාය කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං ජන්තාඝරෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෝ ජන්තාඝරෙ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි තිට්ඨති, ඝට්ටයන්තොපි නිසීදති, පුරතොපි තිට්ඨති, පුරතොපි නිසීදති, උච්චෙපි ආසනෙ නිසීදති, අනාපුච්ඡාපි කට්ඨං පක්ඛිපති, අනාපුච්ඡාපි දාරං පිදහති. එවං ජන්තාඝරෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං උදකතිත්ථෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෝ උදකතිත්ථෙ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි ඔතරති, පුරතොපි ඔතරති, ඝට්ටයන්තොපි නහායති[1] පුරතොපි නහායති, උපරිතොපි නහායති, ඝට්ටයන්තොපි උත්තරති, පුරතොපි උත්තරති, උපරිපි උත්තරති. එවං උදකතිත්ථෙ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං අන්තරඝරං පවිසන්තෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෝ අන්තරඝරං පවිසන්තෝ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ ඝට්ටයන්තොපි ගච්ඡති, පුරතොපි ගච්ඡති. වෝසක්කමම්පි ථෙරානං භික්ඛූනං පුරතෝ පුරතෝ ගච්ඡති. එවං අන්තරඝරං පවිසන්තෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

කථං අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති? ඉධෙකච්චෝ අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ 'න පවිසථ[2] භන්තෙ'ති වුච්චමානෝ පවිසති. 'න තිට්ඨථ භන්තෙ'ති වුච්චමානෝ තිට්ඨති. 'න නිසීදථ භන්තෙ'ති වුච්චමානෝ නිසීදති. අනොකාසම්පි පවිසති, අනොකාසෙපි[3] තිට්ඨති, අනොකාසෙපි නිසීදති. යානිපි තානි හොන්ති කුලානං ඔවරකානි ගුළ්හානි ච පටිච්ඡන්නානි ච යත්ථ කුලිත්ථියෝ කුලධිතරෝ[4] කුලසුණ්හායෝ කුලකුමාරියෝ නිසීදන්ති, තත්ථපි සහසා පවිසති. කුමාරකස්සපි සීසං[5] පරිමසති. එවං අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ කායිකං පාගබ්භියං දස්සෙති. ඉදං කායිකං පාගබ්භියං.

කතමං වාචසිකං පාගබ්භියං? ඉධෙකච්චෝ සඞ්ඝගතොපි වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, ගණගතොපි වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති, අන්තරඝරං පවිට්ඨොපි වාචසිකං පාගබ්භියං දස්සෙති.

1. නහායති - මජ්ඣං. PTS. 2. පවිස - මජ්ඣං. සිඹු. II PTS.
3. අනොකාසෙපි - සිඹු. II. 4. කුලධිතාරෝ - සිඹු. II.
5. කුමාරකස්ස සීසම්පි - මජ්ඣං. සිඹු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙයින් බොජුන්හලෑ කායික තොසරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් බොජුන්හලෑ බුහුමන් රහිත වූයේ සථවිර භික්ෂූන් මැදට පිවිස හිඳී, නවක භික්ෂූන් ද අසුනෙන් බැහැර කෙරෙයි, ගටඹිනු දු සිටී, ගටඹිනු දු හිඳී, ඉදිරියෙහි දු සිටී, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්තෙහි දු හිඳී, හිස වසා පෙරෙවැගෙන ද හිඳී, සිටී ද බෙණෙයි, අත් සලසලා ද බෙණෙයි. මේසේ බොජුන්හලෑ කායික තොසරුප් බව දක්වයි.

කිසෙයින් ගිනිහල්හි කායික ප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් ගිනිහල්හි බුහුමන් රහිත වැ සථවිර භික්ෂූන් ගටඹිනු දු සිටී, ගටඹිනු දු හිඳී, ඉදිරියෙහි ද සිටී, ඉදිරියෙහි ද හිඳී, උසස්තෙහි දු හිඳී, තොපිළිවිසැ දර ඔවයි, නොපිළිවිසැ දෙර පියයි. මේසෙයින් ගිනිහල්හි කායික ප්‍රාගල්භ්‍යය දක්වයි.

කිසෙයින් දියතොටෑ කායික තොසරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් දියතොටෑ බුහුමන් නැති වැ සථවිරභික්ෂූන් ගටඹිනු දු (තොටට) බසී, ඉදිරියෙහි දු බසී, ගැවෙඹිනු දු නහයි, ඉදිරියෙහි දු නහයි, උඩුගඟ ද නහයි, ගැවෙඹිනු දු ගොඩ නඟී, ඉදිරියෙනු දු ගොඩ නඟී, උඩතොටිනු දු ගොඩ නඟී. මේසෙයින් දියතොටෑ කායික තොසරුප්බව දක්වයි.

කිසෙයින් ඇතුළගමට වදනේ කායික තොසරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවක් ඇතුළගමට පිවිසෙනුයේ බුහුමන් රහිත වැ සථවිර භික්ෂූන් ගටඹිනු දු යෙයි, ඉදිරියෙහි දු යෙයි, පසු කොට ද සථවිර භික්ෂූන් ඉදිරියෙහි යෙයි. මෙසෙයින් ඇතුළගමට පිවිසෙනුයේ කායික තොසරුප්බව දක්වයි.

කිසෙයින් ඇතුළගමට පිවිසියේ කායික තොසරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් ඇතුළගමට පිවිසියේ 'තොයව වහන්සැ'යි කියනු ලබනුයේ පිවිසෙයි, 'නොසිටිනු මැනවැ වහන්සැ'යි කියනු ලබනුයේ සිටී, 'නොහිඳිනු මැනවැ වහන්සැ'යි කියනු ලබනුයේ හිඳී, අනවකාශ ව ද පිවිසෙයි, අනවකාශයෙහි දු සිටී, අනවකාශයෙහි දු හිඳී. කුලස්ත්‍රීන් කුලයිතෘන් කුලවධූන් කුලකුමාරිකාවන් හිඳිතා පිළිසන් වූ (අන්‍යයන් ගෙන්) පිළිසන් කරන ලද කුලයන්ගේ යහන්ගෙවල් වෙත් නම් එහි දු සැහැසි වැ පිවිසෙයි. ළදරුවන්ගේ හිස ද පිරිමදී. මෙසෙයින් ඇතුළගමට පිවිසියේ කායික තොසරුප්බව දක්වයි. මේ කායික ප්‍රාගල්භ්‍යයයි.

වාචසික ප්‍රාගල්භ්‍යය කවරෙ යත්: මෙහි කිසිවෙක් සඟමැදට හිඳේ ද වාචසික තොසරුප්බව දක්වයි, ගණමැදට හිඳේ ද වාචසික නොසරුප්බව දක්වයි, ඇතුළගට හිඳේ ද වාචසික නොසරුප්බව දක්වයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං සඞ්ඝගතෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති? ඉධෙකච්චෝ සඞ්ඝගතෝ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ අනාපුච්ඡා වා අතජ්ජිත්වා වා ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං භණති. පඤ්හං විස්සජ්ජෙති. පාතිමොක්ඛං උද්දිසති. ඨිතකොපි භණති ඛාහාවිකෙඛපකොපි භණති. එවං සඞ්ඝගතෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති.

කථං ගණගතෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති? ඉධෙකච්චෙවා ගණගතෝ අවිත්තිකාරකතෝ ථෙරෙ භික්ඛූ අනාපුච්ඡා වා අතජ්ජිත්වා වා ආරාමගතානං භික්ඛූනං ධම්මං භණති. පඤ්හං විස්සජ්ජෙති. ඨිතකොපි භණති. බාහාවිකෙඛපකොපි භණති. ආරාමගතානං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං ධම්මං භණති. පඤ්හං විස්සජ්ජෙති. ඨිතකොපි භණති. බාහාවිකෙඛපකොපි භණති. එවං ගණගතෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති.

කථං අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති? ඉධෙකච්චෙවා අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ ඉත්ථිං වා කුමාරිං වා එවමාහ: ඉත්ථන්නාමෙ, ඉත්ථං ගොත්තෙ, කිං අත්ථි? යාගු අත්ථි? හත්තං අත්ථි? ඛාදනීයං අත්ථි? කිං පිවිස්සාම? කිං භුඤ්ජිස්සාම? කිං ඛාදිස්සාම? කිං වා අත්ථි කිං වා මෙ දස්සථාති විපලපති. එවං අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ වාචසිකං පාගබ්භියං දසෙසති. ඉදං වාචසිකං පාගබ්භියං.

කතමං චෙතසිකං පාගබ්භියං? ඉධෙකච්චෙවා න උච්චාකුලා පබ්බජිතෝ සමානෝ උච්චාකුලා පබ්බජිතෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං කරොති විත්තෙන, න මහාභොගකුලා පබ්බජිතෝ සමානෝ මහාභොගකුලා පබ්බජිතෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං කරොති විත්තෙන, න උළාරභොගකුලා පබ්බජිතෝ සමානෝ උළාරභොගකුලා පබ්බජිතෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං කරොති විත්තෙන. න සුත්තන්තිකෝ සමානෝ සුත්තන්තිකෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං කරොති විත්තෙන, න විනයධරා සමානෝ, න ධම්මකථිකෝ සමානෝ, න ආරඤ්ඤිකෝ සමානෝ, න පිණ්ඩපාතිකෝ සමානෝ, න පංසුකූලිකෝ සමානෝ, න තෙචීවරිකෝ සමානෝ, න සපදානචාරිකෝ සමානෝ, න ඛලුපච්ඡාභත්තිකෝ සමානෝ, න නෙසජ්ජිකෝ සමානෝ, න යථාසන්ථතිකඞ්ගා සමානෝ යථාසන්ථතිකෙන සද්ධිං සදිසං අත්තානං කරොති විත්තෙන. න පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභී සමානෝ පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභිනා සද්ධිං සදිසං අත්තානං කරොති විත්තෙන. න දුතියස්ස ඣානස්ස – න තතියස්ස ඣානස්ස – න චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභී සමානෝ න ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තියා ලාභී සමානෝ – න විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා – න ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා – න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභී සමානෝ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා ලාභිනා සද්ධිං සදිසං අත්තානං කරොති විත්තෙන. ඉදං චෙතසිකං පාගබ්භියං.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙයින් සහමැදට ගියේ වාචසික නොසරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් සහමැදට ගියේ බුහුමන් රහිත වැ සථවිර භික්ෂූන් නොපිළිවිසැ හෝ නොඇණවන ලදු වැ හෝ අරමට ගිය භික්ෂූන්ට බණ කියයි, පැන විසඳයි, පෑමෙක් උදෙසයි, සිවඟෙන ද බෙණෙයි, අත් සලසලා ද බෙණෙයි. මෙසයින් සහමැදට ගියේ වාචසික නොසරුප්බව දක්වයි.

කිසයින් ගණමැදට ගියේ වාචසික නොසරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් ගණමැදට ගියේ බුහුමන් රහිත වැ සථවිර භික්ෂූන් නොපිළිවිසැ හෝ නොඇණවන ලදු වැ හෝ අරමට ගිය භික්ෂූන්ට බණ කියයි, පැන විසඳයි, සිවඟෙන ද බෙණෙයි, අත් සලසලා ද බෙණෙයි. ...අරමට ගිය මෙහෙණතට -උවසුවන්ථ - උවැසියනට බණ කියයි, පැන විසඳයි, සිවගෙන ද බෙණෙයි, අත් සලසලා ද බෙණෙයි. මෙසෙයින් ගණමැදට ගියේ වාචසික නොසරුප්බව දක්වයි.

කිසෙයින් ඇතුළුගමට පිවිසියේ වාචසික නොසරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් ඇතුළුගමට පිවිසියේ ගැහැනියකට හෝ කුමරියකට හෝ මෙසේ කියයි: 'මේ තමි ඇත්තිය, මේ ගොත් ඇත්තිය, කුමක් ඇද් ද? කැද ඇද් ද? බත් ඇත් ද? කැඳුතු ඇත් ද? කුමක් බොන්නමෝ ද? කුමක් වළඳන්නමෝ ද? කුමක් කන්නමෝ ද? කුමක් හෝ ඇත් ද? කුමක් හෝ මට දෙවු දැ'යි නත් දෙඩයි. මෙසේ ඇතුළුගමට පිවිසියේ වාචසික නොසරුප්බව දක්වයි. මේ වාචසික ප්‍රාගල්භ්‍යය යි.

චෙතසික ප්‍රාගල්භ්‍යය කවරු යත්: මෙහි කිසිවෙක් උසස් කුලයෙන් නොපැවිදි වූයේ උසස් කුලයෙන් පැවිදි වූවහු සමඟ සිතින් තමා සදෘශයකු කෙරෙයි. ගැහැවිමහසල්කුලයෙන් නොපැවිදි වූයේ ගැහැවිමහසල්කුලයෙන් පැවිදි වූවකු සමඟ සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. බොහෝ සැපත් ඇති කුලයෙන් නොපැවිදි වූයේ බොහෝ සැපත් ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූවකු හා සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. සෞත්‍රාන්තික නොවූයේ සූත්‍රාන්තයෙහි සෙදුණහු හා සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. විනයධර නොවූයේ - ඛම්කථික නොවූයේ -ආරණ්‍යක නොවූයේ-පිණ්ඩපාතික නොවූයේ-පංශුකූලික නොවූයේ-තෙත්‍රීවරික නොවූයේ-සපදානචාරික නොවූයේ-ඛලුපච්ඡාභත්තික නොවූයේ - නෛසද්‍යික නොවූයේ - යථාසන්ථතික නොවූයේ -යථාසන්ථතිකාඞ්ග ඇත්තහු හා සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. ප්‍රථමධ්‍යානලාභී නොවූයේ ප්‍රථමධ්‍යානලාභී වූවහු හා සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. ද්විතීයධ්‍යානලාභී නොවූයේ - තෘතීයධ්‍යානලාභී නොවූයේ - චතුර්ථධ්‍යානලාභී නොවූයේ - ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිලාභී නොවූයේ- විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තිලාභී නොවූයේ - ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී නොවූයේ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී නොවූයේ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිලාභී වූවහු හා සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. මේ චෙතසික ප්‍රාගල්භ්‍යය යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

පාගබ්භියං න සික්ඛෙය්‍යාති – පාගබ්භියං න සික්ඛෙය්‍ය න චරෙය්‍ය න ආචරෙය්‍ය න සමාචරෙය්‍ය න සමාදාය වත්තෙය්‍ය, පාගබ්භියං පජහෙය්‍ය විනෝදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, පාගබ්භියා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතේන චේතසා විහරෙය්‍යාති – පාගබ්භියං න සික්ඛෙය්‍ය.

කථං විඝාතිකං න කථෙය්‍යාති – කතමා විඝාතිකා කථා? ඉධේකච්චෝ, එවරූපිං කථං භාසිතා හෝති: න ඒවං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි පෙ– නිබ්බඩ්ඪෝසි වා සබ්බේ පහොසීති වුත්තං හොති නහවිතා: "විඝාතිකාය ඛෝ මොඝපුරිස කථාය සති කථාබාහුල්ලං පාටිකඞ්ඛං, කථාබාහුල්ලේ සති උද්ධච්චං, උද්ධතස්ස අසංවරෝ, අසංවුතස්ස චිත්තං සමාධිම්හා"ති.a

කථං විඝාතිකං න කථෙය්‍යාති විඝාතිකං කථං න කථෙය්‍ය න භණෙය්‍ය න දීපෙය්‍ය න වොහරෙය්‍ය; විඝාතිකං කථං පජහෙය්‍ය විනෝදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය; විඝාතිකකථාය ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතේන චේතසා විහරෙය්‍යාති – කථං විඝාතිකා න කථෙය්‍ය.

තේනාහ භගවා:

"න ච කත්ථිකෝ සියා භික්ඛු
න ච වාචං පයුත්තං භාසෙය්‍ය,
පාගබ්භියං න සික්ඛෙය්‍ය
කථං විඝාතිකං න කථෙය්‍යා"ති.

14 – 17

මොසවජ්ජේ න නියෙය්‍යථ
සම්පජානෝ සථානි න කයිරා,
අථ ජීවිතේන පඤ්ඤාය
සීලබ්බතේන බාහුසච්චේන.

මොසවජ්ජේ න නියෙය්‍යථාති – මොසවජ්ජං වුච්චති මුසාවාදෝ; ඉධේකච්චෝ සභාගතෝ වා පරිසගතෝ වා –පෙ– ඤාතිසඞ්ඝමජ්ඣගතෝ වා පූගමජ්ඣගතෝ වා රාජකුලමජ්ඣගතෝ වා අභිනීතෝ සක්ඛිපුට්ඨෝ 'ඒහම්භෝ පුරිස යං ජානාසි තං වදේහී'ති සෝ අජානං වා 'න ජානාමී'ති වදති, පස්සං වා 'න පස්සාමී'ති වදති, එවං අත්තහේතු වා පරහේතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහේතු වා සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.b ඉදං වුච්චති මොසවජ්ජං. අපි ච තීහාකාරේහි මුසාවාදෝ හොති: පුබ්බේවස්ස හොති 'මුසා භණිස්සා'මීති; භණන්තස්ස හොති 'මුසා භණාමී'ති; භණිතස්ස හොති 'මුසා මයා භණිතා'මීති. ඉමේහි තීහාකාරේහි මුසාවාදෝ හොති. අපි ච චතූහාකාරේහි පඤ්චහාකාරේහි- ඡහාකාරේහි –සත්තහාකාරේහි –අට්ඨහාකාරේහි මුසාවාදෝ හොති; පුබ්බේවස්ස හොති 'මුසා භණිස්සා'මීති; භණන්තස්ස හොති 'මුසා භණාමී'ති; භණිතස්ස හොති 'මුසා මයා භණිතා'මීති. විතිධාය දිට්ඨිං, විතිධාය ඛන්තිං, විතිධාය රුචිං, විතිධාය සඤ්ඤං, විතිධාය භාවං, ඉමේහි අට්ඨහාකාරේහි මුසාවාදෝ හොති.

---

a. සත්තසාඩ්ඛුත්තාර - අට්ඨසාලිනියං

b. මජ්ඣිමනිකායෙ – සාළෙය්‍යකසුත්තෙ, නිකඛුත්තාර - පුග්ගලවග්ගෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පාඟඛ්භියං න සික්ඛෙය්‍ය – ප්‍රගල්භ බවෙහි නොසික්මෙන්නේ යැ, නොහැසිරෙන්නේ යැ, ගාත්පසින් නොහැසිරෙන්නේ යැ, මෝනවට නොහැසිරෙන්නේ යැ, සමාදන් වැ නොපවත්නේ යැ. ප්‍රගල්භ බව හරතේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාඝාත කරන්නේ යැ, අනඝාවයට පමුණුවන්නේ යැ. ප්‍රාගල්භ්‍යයෙන් දුරු වූයේ වෙන්වූයේ වෙසසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, බැහැර වූයේ පහව ගියේ විප්‍රමුක්ත – විසංයුක්ත වූයේ විමර්‍යාදීකෘත සිතින් යුක්ත වැ වසන්නේ නුයි 'පාඟඛ්භියං න සික්ඛෙය්‍ය' යනු වේ.

කථා විඟඝාඛිකා න කථෙය්‍ය – විග්‍රාහිකකථාව කවර යත්: මේහි කිසිවෙක් මෙබඳු කථාව කරන්නේ වෙයි: 'තෙපි මේ ධම්මවිනය නොදනිවු... ඉදින් පොහොතවු නම් මුදුගනිවු' යැයි. මේ වදරන ලද මැඩ බුදුන් විසින්: "මුගලන, විග්‍රාහික කථාව ඇති කල්හි කථාබාහුල්‍යය කැමැති විය යුතු යැ. කථාබාහුල්‍යය ඇති කල්හි ඔඝධික්‍යය වෙයි. උදධිතයා හට අසංවරය වේ. සංවර රහිත වූවහු ගේ සිත සමාධියෙන් දුරු වේ යැ"යි.

කථං විඟඝාඛිකං න කථෙය්‍ය – විග්‍රාහික කථාව නොකියන්නේ යැ, නොබණන්නේ යැ, නොදක්වන්නේ යැ, නොවහරන්නේ යැ, විග්‍රාහික කථාව හරණේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාඝාත කරන්නේ යැ, අනඝාවයට පමුණුවන්නේ යැ. විග්‍රාහික කථාවෙන් දුරු වූයේවෙන් වූයේ වෙසසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ; නික්මැඟියේ පහවැඟියේ වෙසසින් මිදුණේ වන්නේ යැ. විසංයුක්ත වූයේ විමර්‍යාදීකෘත සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'කථං විඟඝාඛිකං න කථෙය්‍ය' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"න ච කථාබහුලා සියා භික්ඛු –පෙ– කථං විඟඝාඛිකං න කථෙය්‍ය"යි

14 – 17

සමයක් ප්‍රඥ ඇති මහණ තෙම මුසවා කිණිමෙහි නොයෙදෙන්නේ යැ. කපටිකම් නොකරන්නේ යැ. යළි දිවි පැවැත්මෙන් ප්‍රඥවෙන් හා ශීලව්‍රතයෙන් අන්‍යයන් ඉක්මවා නොසිතන්නේ යි.

මොසවජ්ජේ න නිඝ්‍යෙථ – 'මෘසවජ්ජ'යි මිථ්‍යාවාදය කියනු ලැබෙයි. මෙහි කිසිවෙක් සභාවට ගියේ හෝ පිරිස් වෙත ගියේ හෝ...අල්පමාත්‍ර ඥානයක් හෙතු කොට හෝ දැනැ දැන්නැ බොරු කියන්නේ වෙයි. මේ 'මෘසවජ්ජ'යි කියනු ලැබේ. තවද තුන් අයුරෙකින් මිථ්‍යාවාදය වෙයි: පළමු මැ ඔහුට 'මිථ්‍යා කියන්නෙමි' සිත වෙයි, කියන්නහුට 'මිථ්‍යා කියමි' සිත වෙයි, කිවහුට 'මා විසින් මිථ්‍යා කියන ලදැ'යි සිත වේ යයි. මේ තුන් අයුරින් මිථ්‍යාවාදය වේ. තවද සතර අයුරෙකින් – පස් අයුරෙකින්– ඡඩාකාරයෙකින් – සත් අයුරෙකින් – අට අයුරෙකින් මිථ්‍යාවාදය වෙයි: පළමු මැ ඔහුට 'මුසවා කියන්නෙමි' සිත වෙයි. කියන්නහුට 'මුසවා කියමි' සිත වෙයි. කිවහුට 'මා විසින් මුසවා කියන ලදැ'යි සිත වෙයි. ලබ්ධියය සඟවා, කැමැත්ත සඟවා, රුචිය සඟවා, සංශුද්ධි සඟවා, භාවය සඟවා; මේ අඤ්ඣාකාරයෙන් මිථ්‍යාවාදය වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මොසවජ්ජේ න නිවෙය්‍යඨාති - මොසවජ්ජේ න යාචෙය්‍ය න නියෝ-ජෙය්‍ය න සික්ඛාපෙය්‍ය න සංහරෙය්‍ය, මොසවජ්ජං පජහෙය්‍ය විනෝදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය; මොසවජ්ජා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විපමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතේන චේතසා විහරෙය්‍යාති - මොසවජ්ජේ න නිවෙය්‍යඨ.

සමපජානෝ සඨානි න කඛිරාති - කතමං සාඨෙය්‍යං? ඉධෙකච්චෝ සඨෝ හොති පරිසඨෝ. යං තත්‍ර සඨං සඨතා සාඨෙය්‍යං කක්කරතා කක්කරියං පරිකඛත්තතා පාරිකඛත්තියං, ඉදං වුච්චති සාඨෙය්‍යං.a

සමපජානෝ සඨානි න කඛිරාති - සමපජානෝ හුත්වා සාඨෙය්‍යං න කරෙය්‍ය න ජනෙය්‍ය න සඤ්ජනෙය්‍ය න නිබ්බත්තෙය්‍ය නාභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, සාඨෙය්‍යං පජහෙය්‍ය විනෝදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය; සාඨෙය්‍යා ආරතා අස්ස විරතා පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විපමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතේන චේතසා විහරෙය්‍යාති - සමපජානෝ සඨානි න කඛිරෝ.

අථ ජීවිතේන පඤ්ඤාය සීලබ්බතේන නාඤ්ඤමතිමඤ්ඤන්ති - 'අථා'ති පදසන්ධි -පෙ- පදානුපුබ්බතා එතං අථාති. ඉධෙකච්චෝ ලූඛජීවිකං ජීවන්තෝ පරං පණීතජීවිකං ජීවන්තං අතිමඤ්ඤති: කිං පනායං බහුලාජීවෝ සඨං සාමඤ්ඤෝ සෙය්‍යථිදං: මූලබීජං ඛන්ධබීජං ඵළුබීජං[1] අග්ගබීජං බීජබීජමේව පඤ්චමං, අඵරුසිවිහාරී[2] දන්තකූටං සම්මාපටිපදාති[3]. සෝ තාය ලූඛජීවිකාය පරං පණීතජීවිකං ජීවන්තං අතිමඤ්ඤති. ඉධෙකච්චෝ පණීතජීවිකං ජීවන්තෝ පරං ලූඛජීවිකං ජීවන්තං අතිමඤ්ඤති: "කිං පනායං අපපුඤ්ඤෝ අපෙසඤ්ඤෝ න ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චය-භෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති." සෝ තාය පණීතජීවිකාය පරං ලූඛජීවිකං ජීවන්තං අතිමඤ්ඤති. ඉධෙකච්චෝ පඤ්ඤාසම්පන්නෝ හොති, සෝ පුථෝසං පඤ්ඤං විස්සජ්ජෙති. තස්ස එවං හොති: අහමස්මි පඤ්ඤාසම්පන්නෝ; ඉමේ පනඤ්ඤේ න පඤ්ඤාසම්පන්නාති. සෝ තාය පඤ්ඤාසම්පදාය පරං අතිමඤ්ඤති. ඉධෙකච්චෝ සීලසම්පන්නෝ හොති පාතිමොක්ඛසංවර-සංවුතෝ විහරති ආචාරගෝචරසම්පන්නෝ අණුමත්තේසු වජ්ජේසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදේසු. තස්ස එවං හොති: 'අහමස්මි සීලසම්පන්නෝ ඉමේ පනඤ්ඤේ භික්ඛූ දුස්සීලා පාපධම්මා'ති. සෝ තාය සීලසම්පදාය පරං අතිමඤ්ඤති. ඉධෙකච්චෝ වතසම්පන්නෝ හොති: ආරඤ්ඤිකෝ වා පිණ්ඩ-පාතිකෝ වා පංසුකූලිකෝ වා තෙචීවරිකෝ වා සපදානචාරිකෝ වා ඛලුපච්ඡා-භත්තිකෝ වා නෙසජ්ජිකෝ වා යථාසන්ථතිකෝ වා. තස්ස එවං හොති: 'අහමස්මි වතසම්පන්නෝ. ඉමේ පනඤ්ඤේ න වතසම්පන්නා'ති. සෝ තාය වතසම්පදාය පරං අතිමඤ්ඤති.

---

1. එළුබීජං - සී්ම්. II. 2. අඵරුසිවිහාරං - සී්ම්. II.
3. සම්මාපටිපදානෝති - සී්ම්. II අඵරුසිවිහාරදන්තකූටසම්මාපටිපදානෝති - ම්‍යා. අඵරුසිවිහාරදන්තකූටසම්මාපටිපදානාති - PTS.
a. ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

මොසවජ්ජේ න නිවෙය්‍යථ – මෘෂාවාදයෙහි නො යවනු ලබත්නේ යැ නොසියනු ලබන්නේ යැ නොවහනු ලබන්නේ යැ නොහරිනු ලබන්නේ යැ මෘෂාවාදය හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතානත්ත කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ, මෘෂාවාදයෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූයේ වෙෂයෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්මුණේ බැහැර වූයේ විප්‍රමුක්ත වූයේ විසංයුක්ත වූයේ විමයාදිකෘත සිතින් යුක්ත ව වෙසෙන්නේ නුයි 'මොසවජ්ජේ න නිවෙය්‍යථ' යනු වේ.

සම්පජානෝ සඛානි න කසිරා – 'සාඛෙය්‍ය' කවරු යත්: මෙහි කිසිවෙක් ශඨ වූයේ හාත්පසින් ශඨ වූයේ වෙයි. එහි යම් (අසද්ගුණදක්වන) කෙරුවික බවෙක් ශඨබවක් ශඨ්‍යයෙක් කකීශබවෙක් ඉතා කකීශ බවෙක් දැඩි කකීන බවෙක් ඉතා දැඩි කකීශ බවක් වේ ද, මේ 'සාඛෙය්‍ය'යි කියනු ලැබෙයි.

සම්පජානෝ සඛානි න කසිරා – දැනගෙන ශඨබව නො කරන්නේ යැ නො දනවන්නේ යැ නූපදවත්නේ යැ වෙසෙසින් නූපදවන්නේ යැ, ශාඨ්‍යය හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතානත්ත කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ; ශාඨ්‍යයෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූයේ වෙෂසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්මුණේ පහවැහැරේ විප්‍රමුක්ත විසංයුක්ත වූයේ විමයාදිකෘත සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'සම්පජානෝ සඛානි න කසිරා' යනු වේ.

අථ ජීවිතෙන පඤ්ඤාය සීලබ්බතෙන නාඤ්ඤමතිමඤ්ඤේ – 'අථ' යනු පදසන්ධි යැ...පඤ්චුපුප්ඵිතා යැ තෙල 'අථ' යනු. මෙහි කිසිවෙක් රූක්ෂ ජීවිකාවෙන් ජීවත්වනුයේ මෙරමා ප්‍රණීතජීවිකාවෙන් ජීවත්වන්නහුට අවමන් කෙරෙයි: 'මේ කවරෙක් ද? බහුලාජීව ඇතියේ සියල්ල කාදමයි. ඒ මෙසේයැ: මූලබීජ යැ සකන්ධබීජ යැ පර්‍යබීජ යැ අග්‍රබීජ යැ බීජබීජය මැ පස්වැනි වෙයි. මොහුගේ දත්කුල සෙතවලල්ලෙකි. එහෙත් ප්‍රවාදයෙන් ශ්‍රමණ ය'යි. හෙතෙම ඒ රූක්ෂජීවිකාව හෙතු කොට ගෙන ප්‍රණීතජීවිකාවෙන් ජීවත්වන මෙරමා ඉක්මවා සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් ප්‍රණීතජීවිකාවෙන් ජීවත්වනුයේ රළුදිවියෙන් ජීවත්වන මෙරමා ඉක්මවා සිතයි: 'මේ කවරෙක් ද? මදපිනැත්තෙක අල්පයශසකයෙක වීවර-පිණ්ඩපාත - සෙනාසන - ගිලන්පසය්‍යබෙහසත්පරිකර නො ලබන සුල්ලෙකැයි. හෙතෙම ඒ ප්‍රණීතජීවිකාව හෙතු කොටගෙන රළුදිවියෙන් ජීවත්වන මෙරමා ඉක්මවා සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් නුවණැත්තේ වෙයි. හෙතෙම විවාරය ලදුයේ පැන විසඳයි. ඔහුට මෙබඳු සිතෙක් වෙයි: 'මම ප්‍රඥසම්පන්නයෙමි වෙමි. මේ අන්‍යයෝ වැලිත් ප්‍රඥසම්පන්නයෝ නොවෙති' යි. හේ ඒ ප්‍රඥසම්පත්තියෙන් මෙරමා ඉක්මවා සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් ශීලසම්පන්න වෙයි: ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාරගොචර දෙකින් යුක්ත වූයේ අණුමාත්‍ර දොසයෙහි භයදක්නා සුලු වැ වසයි. ශික්ෂාකොටස්සයන් සමාදන් වැ හික්මෙයි. ඔහුට මෙබඳු සිතෙක් වෙයි: 'මම ශීලසම්පන්නයෙමි වෙමි. මේ අන්‍යයෝ දුශ්ශීලයෝ යැ, පාපධර්මී ඇත්තාහ'යි. හේ ඒ ශීලසම්පත්තියෙන් මෙරමා ඉක්මවා සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් ව්‍රතසම්පන්න වෙයි: ආරණ්‍යක නෙව් පිණ්ඩපාතික හෝ පාංශුකූලික නෝ තෙචීවරික හෝ සපදානචාරික හෝ බලුවඡාහත්තික හෝ තෙසජ්ජික හෝ යථාසන්ථතික හෝ වෙයි. ඔහුට මෙබඳු සිතෙක් වෙයි: මම ව්‍රතසම්පන්නයෙමි වෙමි, මේ අන්‍යයෝ ව්‍රතසම්පන්නයෝ නොවෙති' යි. හේ ඒ ව්‍රතසම්පත්තියෙන් මෙරමා ඉක්මවා සිතයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථ ජීවිතෙන පඤ්ඤාය සීලබ්බතෙන නාඤ්ඤමභිමඤ්ඤති - ලූඛජීවිකායෙ වා පණ්ඩිතජීවිකායෙ වා පඤ්ඤාසමපදාය වා සීලසමපදාය වා වතසමපදාය වා පරං **නානිමඤ්ඤෙය්‍ය** නාවජානෙය්‍ය, න තෙන මානං ජනෙය්‍ය, න තෙන එදිසා අස්ස පටිදිසා පඤ්ඤාතසිරොති - අථ ජීවිතෙන පඤ්ඤාය සීලබ්බතෙන නාඤ්ඤමභිමඤ්ඤෙ.

තෙනාහ භගවා:

"මොඝවජ්ජෙ න නියෙථ
සම්පජානො සථානි න කයිරා,
අථ ජීවිතෙන පඤ්ඤාය
සීලබ්බතෙන නාඤ්ඤමභිමඤ්ඤෙ" ති.

14 - 18

සුත්වා දූසිතො[1] බහුං වාචං
සමණානං වා පුථුවචනානං,
එරුසෙන නෙ න පටිවජ්ජා
න හි සන්තා පටිසෙනිං[2] කරොන්ති.

සුත්වා දූසිතො බහුං වාචං සමණානං වා පුථුවචනානන්ති - 'දූසිතො' ති දූසිතො බ්‍රූසිතො සථිතො වම්භිතො ගරහිතො උපවදිතො; **සමණානති** යෙ කෙචි ඉමස්මා බහිද්ධා පරිබ්බාජූපගතා පරිබ්බාජසමාපන්නා; **පුථුවචනානන්ති** ඛත්තියා ච බ්‍රාහ්මණා ච වෙස්සා ච සුද්දා ච ගහට්ඨා ච පබ්බජිතා ච දෙවා ච මනුස්සා ච තෙ බහුකාහි වාචාහි අනිට්ඨාහි අකන්තාහි අමනාපාහි අකොසෙය්‍යුං පරිභාසෙය්‍යුං රොසෙය්‍යුං විරොසෙය්‍යුං භිංසෙය්‍යුං විහිංසෙය්‍යුං හෙඨෙය්‍යුං විහෙඨෙය්‍යුං ඝාතෙය්‍යුං උපඝාතෙය්‍යුං උපඝාතං කරෙය්‍යුං; තෙසං බහුවාචං අනිට්ඨං අකන්තං අමනාපං සුත්වා සුණිත්වා උග්ගහිත්වා උපධාරයිත්වා උපලක්ඛයිත්වාති - සුත්වා දූසිතො[1] බහුං වාචං සමණානං වා පුථුවචනානං.

එරුසෙන නෙ න පටිවජ්ජාති - 'එරුසෙනා'ති එරුසෙන කක්ඛළෙන; **න පටිවජ්ජා** න පටිහණෙය්‍ය, අක්කොසන්තං න පච්චක්කොසෙය්‍ය, රොසන්තං නප්පටිරොසෙය්‍ය, භණ්ඩන්තං න පටිභණෙය්‍ය, න කලහං කරෙය්‍ය, න භණ්ඩනං කරෙය්‍ය, න විග්ගහං කරෙය්‍ය, න විවාදං කරෙය්‍ය, න මෙඛථං කරෙය්‍ය, කලහභණ්ඩනවිග්ගහවිවාදමෙඛථං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය, බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය, අනභාවං ගමෙය්‍ය, කලහභණ්ඩනවිග්ගහවිවාදමෙඛථං ආරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තො නිස්සටො විපමුත්තො විසඤ්ඤුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති - එරුසෙන නෙ න පටිවජ්ජා.

---

1. රුසිතො - සු. 2. පටිසෙනි - සු

Free Distribution www.aathaapi.org

අථ ජීවිතෙන පඤ්ඤාය සීලබ්බතෙන නාඤ්ඤමතිමඤ්ඤෙ – රූප ජීවිකාවෙන් හෝ ප්‍රණීතජීවිකාවෙන් හෝ ප්‍රඥාසම්පත්තියෙන් හෝ ශීල-සම්පත්තියෙන් හෝ ව්‍රතසම්පත්තියෙන් හෝ මෙරමා ඉක්මවා නො සිතන්-නේ යැ, අවමත් නො කරන්නේ යැ, ඒ රූපජීවිකාදිය හෙතු කොටගෙන මානය නූපදවන්නේ යැ, එයින් තද වූයේ වෙසෙසින් තද වූයේ නැඹු හිස ඇතියේ නො වන්නේ යැයි – 'අථ ජීවිතෙන පඤ්ඤාය සීලබ්බතෙන නාඤ්ඤ-මතිමඤ්ඤෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

''සමාසවඤ්ච න නිගච්ඡති –පෙ– සීලබ්බතෙන නාඤ්ඤමතිමඤ්ඤෙ''ති.

14 - 18

බැහැරි මහණුන්ගේ හෝ බොහෝ ක්ෂත්‍රියාදීන්ගේ හෝ අනිටු වූ බොහෝ බස් අසා ගැටුණේ රළු බසින් ඔවුන්ව පෙරළා නො කියන්නේ යැ. යම් හෙයකින් සත්හුන් රාගාදි කෙලෙස් ඇත්තාහු ප්‍රතිපක්ෂ බව නො කෙරත් ද, එහෙයිනි.

සුද්ධා දූසිතො බහ්‍රූ වාචං සමණානං වා පුථුවචනානං – 'දූසිතො' යනු: දූෂ්‍ය වූයේ ආක්‍රොශ කරන ලදුයේ ගටන ලදුයේ අවඥ කරන ලදුයේ ගහි කරන ලදුයේ නුගුණ කියන ලදුයේ; **සමණ** නම්: මේ සස්නෙන් බැහැර පැවිද්දට පැමිණියාහු පරිව්‍රාජ බවට පැමිණියාහු; **පුථුවචනානං** – ක්ෂත්‍රියයෝ ද බ්‍රාහ්මණ – වෛශ්‍ය – ශූද්‍ර – ගෘහස්ථ – ප්‍රව්‍රජිත-දෙව – මනුෂ්‍යයෝ ද; ඔහු අනිෂ්ට වූ අකාන්ත වූ අමනාප වූ බොහෝ වචනයන්ගෙන් ආක්‍රොශ කරන්නාහු ය, පරිභව කරන්නාහු ය, කොප කරන්නාහු ය, වෙසෙසින් කොප කරන්නාහු ය, හිංසා කරන්නාහු ය, වෙගසන්නාහු ය, පෙළන්නාහු ය, වෙසෙසින් පෙළන්නාහු ය, නසන්නාහු ය, වෙසෙසින් නසන්නාහු ය, උපඝාත කරන්නාහු ය. ඔවුන්ගේ අනිෂ්ට වූ අකාන්ත වූ අමනාප වූ බොහෝ බස් අසා, ශ්‍රවණය කොට, හෙත, විමසා සලකා නුසි – 'සුද්ධා දූසිතො බහ්‍රූ වාචං සමණානං වා පුථුවචනානං' යනු වේ.

එරුයෙන නෙ ග පටිවජ්ජා – 'එරුයෙන' යනු: ගරුහ වූ කර්කශ වූ බසින්; **න පටිවජ්ජා** – පෙරළා නො කියන්නේ යැ, ආක්‍රොශ කරන්නහුට පෙරළා ආක්‍රොශ නො කරන්නේ යැ, කොප කරන්නහුට පෙරළා කොප නො කරන්නේ යැ, ඛඩර කරන්නහුට පෙරළා ඛඩර නො කරන්නේ යැ, කලහ නො කරන්නේ යැ, භණ්ඩන – විග්‍රහ – විවාද – මේධග නො කරන්නේ යැ, කලහභණ්ඩනවිග්‍රහවිවාදමේධගයෙහි හරහන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතානත කරන්නේ යැ, අනභාවගත පමුණුවන්නේ යැ, කලහභණ්ඩ-නවිග්‍රහවිවාදමේධගයෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූයේ වෙසෙසින් වෙත් වූයේ වන්නේ යැ, නිස්මූණේ නික්මැඟියේ විප්‍රමුක්ත විසංයුක්ත වූයේ විමර්යාදී-කෘත සිතින් වෙසෙන්නේ නුසි 'එරුයෙන නෙ ග පටිවජ්ජා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න හි සන්තෝ පටිසේනිං කරොන්තීති – 'සන්තෝ'ති රාගස්ස සන්තත්තා සන්තෝ, දොසස්ස – මොහස්ස – කොධස්ස – උපනාහස්ස – පෙ– සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං සන්තත්තා සමිතත්තා වූපසමිතත්තා විජ්ඣාතත්තා නිබ්බුතත්තා සීතත්තා පටිපස්සද්ධිත්තා සන්තෝ, උපසන්තෝ වූපසන්තෝ නිබ්බුතෝ පටිපස්සද්ධොති 'සන්තෝ'.

න හි සන්තා පටිසේනිං කරොන්තීති සන්තෝ පටිසේනිං පටිමල්ලං පටිහණනං පටිපක්ඛං න කරොන්ති න ජනෙන්ති න සඤ්ජනෙන්ති න නිබ්බත්තෙන්ති නාභිනිබ්බත්තෙන්තීති – න හි සන්තෝ පටිසේනිං කරොන්ති.

තෙනාහ භගවා:

> ''සුත්වා දූසිතෝ බහුං වාචං[1]
> සමණානං පුථුවචනානං,
> එරුසෙන නෙ න පටිවජ්ජා
> න හි සන්තෝ පටිසේනිං කරොන්තී''ති.

14 – 19

> එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය
> ඉච්චනං භික්ඛු සදා සතෝ සික්ඛෙ,
> සන්තීති නිබ්බුතිං සුත්වා
> සාසනෙ ගොතමස්ස නපමජ්ජෙය්‍ය.

එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤායාති – 'එත'න්ති ඇවිකඛිතං දෙසිතං පඤ්ඤාපිතං පට්ඨපිතං විවරං විභත්තං උත්තානීකතං පකාසිතං. **ධම්මමඤ්ඤායාති** ඤාතිච්ච තුලයිච්ච තීරයිච්ච විභාවයිච්ච විභූතං කච්චාති එවම්පි – එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය. අථවා, සමඤ්ච විසමඤ්ච පථඤ්ච විපථඤ්ච සාවජ්ජඤ්ච අනවජ්ජඤ්ච හීනඤ්ච පණීතඤ්ච කණ්හසුක්කඤ්ච සප්පටිභාගධම්මඤ්ච විසුද්ධිපටිපදාඤ්ච ධම්මං අඤ්ඤාය ඤාතිච්ච තුලයිච්ච තීරයිච්ච විභාවයිච්ච විභූතං කච්චාති එවම්පි එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය. අථවා සම්මාපටිපදං අනුලොමපටිපදං අපච්චනීකපටිපදං අනුධම්මපටිපදං සීලෙසු පරිපූරකාරිතං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතං භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතං ජාගරියානුයොගං සතිසම්පජඤ්ඤං චත්තාරෝ සතිපට්ඨානෙ චත්තාරෝ සම්මප්පධානෙ චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදෙ පඤ්චින්ද්‍රියානි පඤ්ච බලානි සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං නිබ්බානඤ්ච නිබ්බානගාමිනිඤ්ච පටිපදං ධම්මං අඤ්ඤාය ඤාතිච්ච තුලයිච්ච තීරයිච්ච විභාවයිච්ච විභූතං කච්චාති එවම්පි – එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය.

විචිනං භික්ඛු සදා සතෝ සික්ඛෙඨි – 'විචින'න්ති විචිනනෙන්තා පවිචිනනෙන්තා තුලයනෙන්තා තීරයනෙන්තා විභාවයනෙන්තා විභූතං කරොනෙන්තා සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති –පෙ– යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති විචිනනෙන්තා පවිචිනනෙන්තා තුලයනෙන්තා තීරයනෙන්තා විභාවයනෙන්තා. විභූතං කරොනෙන්තාති විචිනං භික්ඛු; සදාති සදා සබ්බදා සබ්බකාලං –පෙ– පච්ඡිමෙ වයොඛනෙ; සතෝ ති චතූහි කාරණෙහි සතෝ: කායෙ කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙනෙන්තා සතෝ –පෙ– සෝ වුච්චති සතෝ.

---

1. ඛුද්දකපාඨෝ – සිද්ධි. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

න හි සඤ්ඤා පටිඝසඤ්ඤානි – 'සඤ්ඤා' යනු: රාගය ශාන්ත වන බැවින් ශාන්ත යැ, ද්වේෂය - මෝහය - උපනාහය... සියලු අකුශලාභි-සංස්කාරයන් ශාන්ත - ශම්ත - ව්‍යුපශමිත වන බැවින් දමන ලද - නිවන ලද - විශත කළ - ඉවරලන ලද බැවින් ශාන්ත - උපශාන්ත - ව්‍යුපශාන්ත - නිර්‍වෘත -පරිළපසඤ්ඤ බුදු ශාන්ත යැ.

න හි සඤ්ඤා පටිඝසඤ්ඤානි - ශාන්ත වූවාහු ප්‍රතිවිරුධය ප්‍රතිමුල්ලල බව ප්‍රතිභණඤ්ඤය ප්‍රතිපක්ෂ බව නො කෙරෙති, නො දනවති, නූපදවති, නො නිපදවති, නො පහළ කෙරෙත් නුසි 'න හි සඤ්ඤා පටිසෙනිං කරොන්ති' යනු වේ.

එසින් වදලන බුදුහු:

"යුඤ්ඤා දුසිඤ්ඤා බහුං වාචං ...පෙ... **න හි සඤ්ඤා පටිසඤ්ඤානි**"යි

14 - 19

මහණ තෙමේ තෙල (යථොකත) ධර්මය දැන (අනිත්‍යාදිය) විමසනුයේ සියලු කල්හි සමාහිතත් වූයේ (ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවෙහි) හික්මෙන්නේ යැ. (රාගාදීන් ගේ) නිවීම ශාන්තිය හි දැන ගෞතම්බුද්ධශාසනයෙහි නො පමා වන්නේ හි.

එතඤ්ඤ ධම්මමඤ්ඤඤ්ඤය - 'එතං' යනු: කියන ලද දෙසන ලද පනවන ලද පිහිටුවන ලද විවෘත කළ විභාග කළ ප්‍රකට කළ ප්‍රකාශ කළ; **ධම්මමඤ්ඤඤ්ඤය** - දැන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට ප්‍රකාශ කොට නුසි මෙසේත් 'එතඤ්ඤ ධම්මමඤ්ඤඤ්ඤය' යනු වේ. නොහොත් සම්‍යක්ප්‍රතිපත්තිය අනුලොම ප්‍රතිපත්තිය අවිරුද්ධප්‍රතිපත්තිය අනවලීප්‍රතිපත්තිය ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරශීලයෙහි පරිපූරකාරීත්වය ඉන්ද්‍රියසංවරයෙහි ගොපිතද්වාරතාව භොජනයෙහි මාත්‍රඥතාව ජාගරියානුයොගය සම්‍යක්ස්මෘතිසම්ප්‍රජන්‍යය සතර සතිපට්ඨාන සතර සම්‍යක්ප්‍රධාන ඍතර ඍද්ධිපාද පඤ්චේන්ද්‍රිය පඤ්ච බල සප්ත බොධ්‍යඞ්ග ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය නිර්‍වාණය ද නිර්‍වාණගාමිනී ප්‍රතිපත්තිය ද යන ධර්මය දැන දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනා කොට විභූත කොට නුසි මෙසේත් 'එතඤ්ඤ ධම්මමඤ්ඤඤ්ඤය' යනු වේ.

විවිනං භික්ඛු සඳ සතෝ සික්ඛෙ – 'විවිනං' යනු: (සිවුසස්) සොයනුයේ වෙන වෙන ම විසාරනුයේ (වඩනුයේ) තුලනය කරනුයේ තීරණය කරනුයේ විභාවනා කරනුයේ විභූත කරනුයේ සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍ය-යහ'සි...යම් කිසිවක් සමුදයධර්ම නම්, ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යයි වඩනුයේ වෙන වෙනම වඩනුයේ තුලනය කරනුයේ තීරණය කරනුයේ විභාවනය කරනුයේ විභූත කරනුයේ නුසි 'විවිනං භික්ඛු' යනු වේ. **සඳ** යනු: සැමදා සියලු කල...පශ්චිම වයස්හි; **සතෝ** යනු: යතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතියේ...හෙතෙම 'සිහි ඇතියේ' යයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සික්ඛතීති තිස්සෝ සික්ඛායෝ: අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤා-සික්ඛා -පෙ- අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. ඉමා තිස්සෝ සික්ඛායෝ ආවජ්ජන්තෝ සික්ඛෙය්‍ය -පෙ- සික්ඛෙය්‍ය ආවජ්ජනය්‍ය සමාවජ්ජනය්‍ය සම්පජඤ්ඤ වත්තෙය්‍යාති 'විචිනං භික්ඛු සදා සතෝ සික්ඛෙ'.

සන්තීති නිබ්බුතිං සඤ්ඤාති – රාගස්ස නිබ්බුතිං සන්තීති සඤ්ඤා, දෝසස්ස – මෝහස්ස -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං නිබ්බුතිං සන්තීති සඤ්ඤං ජානිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති – සන්තීති නිබ්බුතිං සඤ්ඤා.

සාසනෙ ගොතමස්ස නපපමජ්ජෙය්‍යාති – ගොතමස්ස සාසනෙ බුද්ධ-සාසනෙ ජිනසාසනෙ තථාගතසාසනෙ දෙවදෙවසාසනෙ[1] අරහන්ත-සාසනෙ; නපපමජ්ජෙය්‍යාති සක්කච්චකාරී අස්ස සාතච්චකාරී අට්ඨිතකාරී අනොලීනවුත්තිකො අනික්ඛිත්තඡන්දො අනික්ඛිත්තධුරෝ කුසලෙසු ධම්මෙසු 'කදාහං අපරිපූරං වා සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙය්‍යං -පෙ- අපරිපූරං වා සමාධික්ඛන්ධං – පඤ්ඤාක්ඛන්ධං විමුත්තික්ඛන්ධං – විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධං– කදාහං අපරිඤ්ඤාතං වා දුක්ඛං පරිජානෙය්‍යං, අපහීනෙ වා කිලෙසෙ පජහෙය්‍යං, අභාවිතං වා මග්ගං භාවෙය්‍යං, අසච්ඡිකතං නිරොධං සච්ඡි-කරෙය්‍ය'න්ති. යො තත්ථ ඡන්දෝ ච වායාමෝ ච උස්සාහෝ ච උස්සොළ්හි ච ථාමෝ ච අපරිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච ආතප්පං පධානං අධිට්ඨානං අනුයොගෝ අපමාදෝ කුසලෙසු ධම්මෙසූති – සාසනෙ ගොතමස්ස නපපමජ්ජෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය
විචිනං භික්ඛු සදා සතෝ සික්ඛෙ,
සන්තීති නිබ්බුතිං ඤත්වා
සාසනෙ ගොතමස්ස නපපමජ්ජෙය්‍යා"ති.

14 - 20

අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝ
සකඛ්ඛිධම්මමනීතිහමදක්ඛි,
තස්මා හි තස්ස භගවතෝ සාසනෙ
අපපමත්තා සදා නමස්සමනුසික්ඛෙති. (භගවා)

1. දෙවසාසනෙ - සීමු. II. PTS. ඉජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

සික්ඛති යනු: ශික්ෂා තුනෙකි: අධිශීලශික්ෂා යැ, අධිචිත්තශික්ෂා යැ, අධිප්‍රඥාශික්ෂා යැයි. මේ අධිප්‍රඥාශික්ෂා නම්. මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවර්ජන කෙරෙමින් හික්මෙන්නේ යැ,...හික්මෙන්නේ යැ හැසිරෙන්නේ යැ මැනැවින් හැසිරෙන්නේ යැ සමාදන් වැ පවත්නේ හුයි 'විවිතං භික්ඛු සදා සතෝ සික්ඛේ' යනු වේ.

සන්තීති නිබ්බුතිං ඤත්වා-රාගයාගේ නිවීම ශාන්තිය යි දැන දොෂයාගේ මොහයාගේ...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන්ගේ නිවීම 'ශාන්තිය'යි දැන දැනගෙන තුලනය - තීරණය - විභාවනය - විභූත කොට හුයි 'සන්තීති නිබ්බුතිං ඤත්වා' යනු වේ.

සාසනෙ ගොතමස්ස නපපමජ්ජෙය්‍ය - ගෞතමයන්ගේ ශාසනයෙහි බුද්ධශාසනයෙහි ජිනශාසනයෙහි තථාගතශාසනයෙහි දෙවදෙවයන්ගේ ශාසනයෙහි අග්‍රීත්ශාසනයෙහි; **නපපමජ්ජෙය්‍ය** - සකස් කොට කරන සුලු වන්නේ යැ, සතතභාවයෙන් කරන සුලු වූයේ නො නැවත කරන සුලු වූයේ නො හැකුළුණු පැවතුම් ඇතියේ කුශලධර්මයන්හි නො නැබූ වීයර්‍යේන්ද්‍ර ඇතියේ නො නැබූ වීයර්‍යබල ඇතියේ 'කවදෘ මම් නො පිරිපුන් ශීලස්කන්ධය හෝ පුරම් ද...නො පිරිපුන් සමාධිස්කන්ධය හෝ- ප්‍රඥාස්කන්ධය - විමුක්තිස්කන්ධය - විමුක්තිඥානදර්ශනස්කන්ධය - කවදෘ මම් (මහනැණින්) නො දැනගත් දුක හෝ දැනගනිම් ද, නොපුහුන් කෙලෙසුන් හෝ දුරු කෙරෙම් ද, නො වැඩූ මග හෝ වඩම් ද, නො පසක් කල නිවන හෝ පසක් කෙරෙම් දැ'යි එහි යම් ඡන්දයකුත් වැයමකුත් උත්සාහයකුත් දැඩි උත්සාහයකුත් නො නැවැත්මකුත් සිහියකුත් නුවණකුත් වේ ද, (එබදු වූ) කෙලෙස් තවන වීර්‍යය උත්තමවීර්‍යය අධිෂ්ඨානය නැවත නැවත යෙදීම කුශලධර්මයන්හි අප්‍රමාදය හුයි 'සාසනෙ ගොතමස්ස නපපමජ්ජෙය්‍ය' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

''එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය-පෙ- සාසනෙ ගොතමස්ස නපපමජ්ජෙය්‍ය''යි

14 - 20

රූපාදිය අභිනවනය කළා වූ ඒ බුදුහු (කෙලෙසුන් විසින්) නො මැඩුණේ 'මෙසේ වී ලැ'යි නො තකන ලද ආත්මප්‍රත්‍යක්ෂ වූ ධර්මය යම් හෙයකින් දුටු සේක් ද, එහෙයින් මැ ඒ භාග්‍යවත්හුගේ ශාසනයෙහි නො පමා වූයේ සියලු කල්හි (ඒ බුදුනට තිදෙරින්) නමස්කාර කෙරෙමින් (ත්‍රිවිධ ශික්ෂායෙහි) හික්මෙන්නේ යැයි (බුදුහු වදළ සේකි.)

Free Distribution www.aathaapi.org

අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝති – 'අභිභූ'ති රූපාභිභූ සද්දාභිභූ ගන්ධාභිභූ රසාභිභූ ඵොට්ඨබ්බාභිභූ ධම්මාභිභූ, අනභිභූතෝ කෙහි වි කිලෙසෙහි; අභිහොසි[1] නෙ හීනෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ සඞ්කිලෙසිකෙ පොනොභවිකෙ සදරෙ දුක්ඛවිපාකෙ ආයතිං ජාතිජරාමරණියෙති – අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝ.

සක්කිධම්මමනිතිහමදක්ඛීති – 'සක්කිධම්ම'න්ති න ඉතිහිතිහං න ඉතිකිරාය න පරම්පරාය න පිටකසම්පදාය න තක්කහෙතු න නයහෙතු න ආකාරපරිවිතක්කෙන න දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා සාමං සයම්භිඤාණෙන අත්තපච්චක්ඛධම්මං අද්දස අද්දක්ඛි අපස්සි පටිවිජ්ඣීති–සක්කිධම්මමනිතිහමදක්ඛි.

තස්මා හි තස්ස භගවතෝ සාසනෙති – 'තස්මා'ති තස්මා තංකාරණා තංහෙතු තප්පච්චයා තන්නිදානං. **තස්ස භගවතෝ සාසනෙති** තස්ස භගවතෝ සාසනෙ ගොතමසාසනෙ බුද්ධසාසනෙ ජිනසාසනෙ තථාගතසාසනෙ දෙවදෙවසාසනෙ අරහන්තසාසනෙති – තස්මා හි තස්ස භගවතෝ සාසනෙ.

අප්පමත්තා සදා නමස්සමනුසික්ඛෙති භගවාති – 'අප්පමත්තෝ'ති සක්කච්චකාරී –පෙ– අප්පමාදෙ කුසලෙසු ධම්මෙසු, **සදාති** සදා සබ්බදා සබ්බකාලං –පෙ– පච්ඡිමෙ වයොඛන්ධෙ; **නමස්සනති** කායෙන වා නමස්සමානෝ වාචාය වා නමස්සමානෝ චිත්තෙන වා නමස්සමානෝ අඤ්ජලිපච්චුට්ඨානියා වා නමස්සමානෝ ධම්මානුධම්මපටිපත්තියා වා නමස්සමානෝ සක්කුරුමානෝ ගරුං කුරුමාණෝ මානයමානෝ පූජයමානෝ අපචයමානෝ. **අනුසික්ඛෙති** තිස්සො සික්ඛායොඃ අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා –පෙ– අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. ඉමා තිස්සො සික්ඛායො ආවජ්ජන්තෝ සික්ඛෙය්ය –පෙ– සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකරොන්තෝ සික්ඛෙය්ය වරෙය්ය ආවරෙය්ය සමාචරෙය්ය සමඞ්ගී වත්තෙය්ය; **භගවාති** ගාරවාධිවචනං –පෙ– සච්ඡිකාපඤ්ඤත්තීති යදිදං භගවාති – අප්පමත්තා සදා නමස්සමනුසික්ඛෙති භගවා.

එතමාහ භගවාඃ

"අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝ
සක්කිධම්මමනිතිහමදක්ඛි,
තස්මා හි තස්ස භගවතෝ සාසනෙ
අප්පමත්තා සදා නමස්සමනුසික්ඛෙති. (භගවා"ති.)

තුවටකසුත්තනිද්දෙසෝ සමත්තෝ
ඛුද්දකඝමෝ.

---

1. අභිභූ හි - සීමු II. මජ්ඣං. PTS. අභිභොසි - ඝ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝ – 'අභිභූ' යනු: රූපයන් අභිභවනය කෙළේ ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය - ධම්මයන් අභිභවනය කෙළේ, කිසි කෙලෙස් කොතැනත් විසින් අනභිභූත වූයේ (-නෝ මැඩුණේ) කෙලෙස-ප්‍රත්‍යය වූ පුනර්භවය දෙන්නා වූ දුක් සහිත වූ දුඃඛවිපාක වූ මත්තෙහි ජාතිජරාමරණයට කාරණ වූ ඒ ඝෘත වූ ලාමක වූ අකුශලධර්මයන් අභිභවනය කෙළේ නුසි 'අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝ' යනු වේ.

සඤ්ඣිධම්මනිනිහඤ්ඤදස්සී – 'සඤ්ඣිධම්මං' යනු: 'මේසේ මේසේ විලෝ'සි හෝ වැ, මේ 'මේසේ ලෝ'සි නොවැ, පරම්පරාකථාවෙත් නොවැ, පිටකසම්පදානෙත් නොවැ, තර්කහේතුවෙත් නොවැ, න්‍යායහේතුවෙත් නොවැ, (මේ මැනැවැයි) ආකාර සැලැකීමෙන් නොවැ, අප විසින් විමසා ගත්තා ලද දෘෂ්ටිය හා සම යයි නොවැ, තුඹු මැ තමන් විසින් අවබෝධ කළ තම හට ප්‍රත්‍යක්ෂ වූ ධර්මය දුටුවහ, දැක්මය කළහ, අවලෝකනය කළහ, ප්‍රතිවේධ කළහ'සි 'සඤ්ඣිධම්මනිනිහඤ්ඤදස්සී' යනු වේ.

තස්මා හි තස්ස භගවතෝ සාසනේ – 'තස්මා' යනු: එහෙයින් එ කරුණෙන් ඒ හේතුයෙන් ඒ ප්‍රත්‍යයෙන් ඒ නිදානයෙන්; **තස්ස භගවතෝ සාසනෙ** – ඒ භාග්‍යවත්හුගේ ශාසනයෙහි ශ්‍රෝතාපත්ති-ශාසනයෙහි ඒකබීජිශාසනයෙහි කෝලංකෝලශාසනයෙහි සප්තකෘත්වුපරමශාසනයෙහි බුද්ධ-ශාසනයෙහි ජිනශාසනයෙහි තථාගතශාසනයෙහි දෙවදෙවියන්ගේ ශාසන-යෙහි අර්හත්ශාසනයෙහි නුසි 'තස්මා හි තස්ස භගවතෝ සාසනේ' යනු වේ.

අප්පමත්තෝ සදා නමස්සමනුසික්ඛති භගවා – 'අප්පමත්තෝ' යනු: සකස් කොට කරන සුලු වූයේ...කුශලධර්මයන්හි අප්‍රමාද වූයේ, **සදා** යනු: සෑම දා සියලුදා සියලු කල...පශ්චිම වයස් කොටසෙහි; **නමස්සං** යනු: කයින් හෝ නමස්කාර කරනුයේ වචනයෙන් හෝ නමස්කාර කරනුයේ සිතින් හෝ නමස්කාර කරනුයේ අර්හාත්වඵලප්‍රතිපත්තිශයන් හෝ නමස්කාර කරනුයේ ධර්මානුධර්ම (-නවලෝවුතුරු දහම් හා විදසුන් ඇ) ප්‍රතිපත්තිශයන් නමස්කාර කරනුයේ සත්කාර කරනුයේ ගරු කරනුයේ බුහුමන් කරනුයේ පුදනුයේ අපචායන කරනුයේ. **අනුසික්ඛ-ති** යනු: අධිශීලශික්ෂා අධිචිත්තශික්ෂා අධිප්‍රඥාශික්ෂා...මේ අධිප්‍රඥා-ශික්ෂා යි: මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවර්ජන කෙරෙමින් හික්මෙන්නේ යැ... ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ ශ්‍රුතු නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙමින් හික්මෙන්නේ යැ, හැසිරෙන්නේ යැ මැනැවින් හැසිරෙන්නේ යැ සමාදන් වැ පවත්නේ යි. **භගවා** යනු: ගෞරවාධිවචන යැ...මේ 'භගවා' යනු: අර්හත්ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් හෝ සර්වඥඥාන ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියකැ'යි 'අප්පමත්තෝ සදා නමස්සමනුසික්ඛ'ති භගවා' යනු වේ.

එයින් වදාළෙන බුදුහු:

"අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝ -පෙ- සදා නමස්සමනුසික්ඛති භගවා"යි

තුදුස්වැනි තුවටක සූත්‍ර නිද්දේශය සමාප්ත යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

15

අත්තදණ්ඩසුත්තනිද්දෙසෝ.

අථ අත්තදණ්ඩසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චතෙ:

15 - 1

අත්තදණ්ඩා භයං ජාතං
ජනං පස්සථ මේධගං,
සංවෙගං කිත්තයිස්සාමි
යථා සංවිජිතං මයා.

අත්තදණ්ඩා භයං ජාතන්ති – 'දණ්ඩා'ති තයෝ දණ්ඩා: කායදණ්ඩා වචීදණ්ඩා මනොදණ්ඩා. තීණිඛං කායදුච්චරිතං කායදණ්ඩා, චතුබ්බිධං වචීදුච්චරිතං වචීදණ්ඩා, තිවිධං මනොදුච්චරිතං මනොදණ්ඩා. භයන්ති ද්වෙ භයානි: දිට්ඨධම්මිකඤ්ච භයං සම්පරායිකඤ්ච භයං. කතමං දිට්ඨධම්මිකං භයං? ඉධෙකච්චෙ කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති. පාණම්පි හනන්ති, අදින්නම්පි ආදියන්ති, සන්ධිම්පි ඡින්දන්ති, නිල්ලොපම්පි හරන්ති, එකාගාරිකම්පි කරොන්ති, පරිපන්ථෙපි තිට්ඨන්ති, පරදාරම්පි ගච්ඡන්ති, මුසාපි භණන්ති. තමෙනං ගහට්ඨා රඤ්ඤෝ දස්සෙන්ති: 'අයං දෙව' චොරෝ ආගුචාරී. ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි, තං දණ්ඩං පණෙහීති. තමෙනං රාජා පරිභාසති. සෝ පරිභාසපච්චයා භයං උපාදෙති, දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. එතං භයං දුක්ඛං දොමනස්සං කුතො තස්ස: අත්තදණ්ඩතො ජාතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං. එත්තකෙනපි රාජා න තුස්සති. තමෙනං රාජා බන්ධාපෙති අන්දුබන්ධනෙන වා රජ්ජුබන්ධනෙන වා සඞ්ඛලිකබන්ධනෙන වා වෙත්තබන්ධනෙන වා ලතාබන්ධනෙන වා පක්ඛෙපබන්ධනෙන වා පරික්ඛෙපබන්ධනෙන වා ගාමබන්ධනෙන වා නිගමබන්ධනෙන වා නගරබන්ධනෙන වා රට්ඨබන්ධනෙන වා ජනපදබන්ධනෙන වා, අත්තමසෙ සවචනියම්පි කරොන්ති 'න තෙ ලබ්භා ඉතො පක්කමිතු'න්ති. සෝ බන්ධනපච්චයාපි දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. එතං භයං දුක්ඛං දොමනස්සං කුතො තස්ස: අත්තදණ්ඩතො ජාතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං. එත්තකෙනපි රාජා න තුස්සති. රාජා තස්ස ධනං ආහරාපෙති: සතං වා සහස්සං වා සතසහස්සං වා. සෝ ධනජානිපච්චයාපි දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. එතං භයං දුක්ඛං දොමනස්සං කුතො තස්ස: අත්තදණ්ඩතො ජාතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං. එත්තකෙනපි රාජා න තුස්සති. තමෙනං රාජා විවිධා කම්මකරණා කාරාපෙති:

Free Distribution www.aathaapi.org

15

අත්තදණ්ඩසුත්තනිද්දේසය

ඉක්බිති අත්තදණ්ඩසූත්‍ර නිදේශය කියනු ලැබේ.

15 - 1

ආත්මදණ්ඩය (-තමාගේ කායාදි දුශ්චරිතය) හෙතු කොටගෙන දෘෂ්ට-ධාර්මිකාදි) භය උපත. (එසේ කල්හි) ප්‍රතිවිරුද්ධ වූ ජනයා බලවූ. මා විසින් යම්සේ (තමා මැ තම හට) සංවේග උපදවන ලද ද, (එපරිද්දෙන්) සංවේගය ප්‍රකාශ කරන්නෙමි.

අත්තදණ්ඩා භයං ජාතං - 'දණ්ඩා' යනු: දණ්ඩයෝ තිදෙනෙකි: කාය-දණ්ඩ යැ, වාග්දණ්ඩ යැ, මනොදණ්ඩ යැයි. ත්‍රිවිධ කායදුශ්චරිතය කායදණ්ඩ යැ, චතුර්විධ වාග්දුශ්චරිතය වාග්දණ්ඩ යැ, ත්‍රිවිධ මනොදුශ්චරිතය මනො-දණ්ඩ යි. **භයං** යනු; භය දෙකෙකි: දෘෂ්ටධාර්මිකභය යැ, සාම්පරායිකභය යි. දෘෂ්ටධාර්මිකභය කවරේ යත්: මෙලොවැ කිසිවෙක් කයින් දුශ්චරිත-යෙහි හැසිරෙයි, වචනයෙන් දුශ්චරිතයෙහි හැසිරෙයි, සිතින් දුශ්චරිත-යෙහි හැසිරෙයි, ප්‍රාණවධ දු කෙරෙයි, නුදුන් දෙය ද ගනී, ගෘහසන්ධි දු සිදී, ගම් පැහැරීම ද ගෙවල් පැහැරීම ද මං පැහැරීම ද කෙරෙයි, පරඹුන් කරා ද යෙයි, මුසවා ද බෙණේ. ඒ තුලුහු අල්වාගෙන 'දෙවඟිනි, මේ අපරාධකාරී සොරෙක, මොහුට යම්ක් කැමැති නම් ඒ දඬුවම් පැණවුව මැනවැ'යි රජුට දක්වති. රජ ඔහුට පරිභව බෙණේ. හෙතෙම පරිභව හෙතුවෙන් බිය උපදවයි, දුක් දෙම්නස් විඳී. තෙල බිය දුක් දෙම්නස් ඔහුට කොයිනැ යත්: ආත්මදණ්ඩයෙන් (-තම පවින්) උපන හටගත නිපන වෙසෙසින් නිපන පහළ වී. මේතෙකිනුදු රජ නො සතුටු වෙයි. රජ ඒ තුලුහු සිරබැඳුමෙන් හෝ රැහැන් බැඳුමෙන් හෝ හැකිලි බැඳුමෙන් හෝ වේවැල් බැඳුමෙන් හෝ ලතාබන්ධනයෙන් හෝ ප්‍රසෙ-පබන්ධනයෙන් හෝ පරික්ඛේපබන්ධනයෙන් හෝ ග්‍රාමබන්ධනයෙන් හෝ නිගමබන්ධනයෙන් හෝ නගරබන්ධනයෙන් හෝ රාෂ්ට්‍රබන්ධනයෙන් හෝ ජනපදබන්ධනයෙන් හෝ බන්දවයි, ඝටත් පිරිසෙයින් 'තට මෙයින් බැහැර යන්නට නො ලැබේ'යයි (පළිබොධ සඳහා) කියායුතු ද කෙරෙයි. හෙතෙම බන්ධන හෙතුවෙන් ද දුක් දෙම්නස් විඳී. තෙල බිය දුක් දෙම්නස් ඔහුට කොයිනැ යත්: ආත්මදණ්ඩයෙන් උපන හටගත නිපන වෙසෙසින් නිපන පහළ විය. තෙල පමණෙකිනු දු රජ නො සතුටු වෙයි. රජ ඔහුගේ ධනය සියයක් හෝ දහසක් හෝ සියදහසක් හෝ ගෙන්වා ගනී. හෙතෙම ධනහානිය හෙතු කොටගෙන ද දුක් දෙම්නස් විඳී. තෙල බිය දුක් දෙම්නස් ඔහුට කොයිනැ යත්: ආත්මදණ්ඩයෙන් උපන, හටගත නිපන වෙසෙසින් නිපන පහළ විය. මේතෙකිනු දු රජ නො සතුටු වෙයි. රජ ඔහුට විවිධ නම්කරවොලු කරවයි:

Free Distribution www.aathaapi.org

කසාහිපි තාළෙති. වෙත්තෙනහිපි තාළෙති. අද්ධදණ්ඩකෙහිපි තාළෙති. හත්ථම්පි ඡින්දති. පාදම්පි ඡින්දති. හත්ථපාදම්පි ඡින්දති. කණ්ණම්පි ඡින්දති. නාසම්පි ඡින්දති. කණ්ණනාසම්පි ඡින්දති. බිලඞ්ගථාලිකම්පි කරොති. සඛමුණ්ඩිකම්පි කරොති. රාහුමුඛම්පි කරොති. ජොතිමාලිකම්පි කරොති හත්ථපජ්ජොතිකම්පි කරොති. එරකවත්තිකම්පි කරොති. චීරකවාසිකම්පි කරොති. එණෙය්‍යකම්පි කරොති. බළිසමංසිකම්පි කරොති. කහාපණිකම්පි කරොති. ඛාරාපතච්ඡිකම්පි කරොති. පලිඝපරිවත්තිකම්පි කරොති. පලාලපිට්ඨිකම්පි කරොති. තත්තෙනාපි තෙලෙන ඔසිඤ්චති. සුනඛෙහිපි ඛාදාපෙති. ජීවන්තම්පි සූලෙ උත්තාසෙති. අසිනාපි සීසං ඡින්දති. සෝ කම්මකාරණපච්චයාපි. දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. එතං භයං දුක්ඛං දොමනස්සං කුතෝ තස්ස? අත්තදණ්ඩතෝ ජාතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං. රාජා ඉමෙසං චතුන්නං දණ්ඩානං ඉස්සරෝ.

සෝ සකෙන කම්මෙන කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. තමෙනං නිරයපාලා පඤ්චවිධබන්ධනං නාම කාරණං කාරෙන්ති. තත්තං අයොඛීලං හත්ථෙ ගමෙන්ති. තත්තං අයොඛීලං දුතියෙ හත්ථෙ ගමෙන්ති. තත්තං අයොඛීලං පාදෙ ගමෙන්ති. තත්තං අයොඛීලං දුතියෙ පාදෙ ගමෙන්ති, තත්තං අයොඛීලං මජ්ඣෙ උරස්මිං ගමෙන්ති. සෝ තත්ථ දුක්ඛා කටුකා තිප්පා වෙදනා වෙදෙති. න ච තාව කාලං කරොති, යාව න තං පාපං කම්මං බ්‍යන්තී හොති.a එතං භයං දුක්ඛං දොමනස්සං කුතෝ තස්ස: අත්තදණ්ඩතෝ ජාතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං. තමෙනං නිරයපාලා සංවෙසෙත්වා කුඨාරීහි තච්ඡන්ති. සෝ තත්ථ දුක්ඛා තිප්පා කටුකා වෙදනා වෙදෙති. න ච තාව කාලං කරොති, යාව න තං පාපං කම්මං බ්‍යන්තී හොති. තමෙනං නිරයපාලා උද්ධපාදං අධොසිරං ගහෙත්වා වාසීහි තච්ඡන්ති. තමෙනං නිරයපාලා රථෙ යොජෙත්වා ආදිත්තාය පඨවියා සමජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය සාරෙන්තිපි පච්චාසාරෙන්තිපි[2] -පෙ- තමෙනං නිරයපාලා මහන්තං අඞ්ගාරපබ්බතං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං ආරොපෙන්තිපි ඔරොපෙන්තිපි -පෙ- තමෙනං නිරයපාලා උද්ධපාදං අධොසිරං ගහෙත්වා තත්තාය ලොහකුම්භියා පක්ඛිපන්ති ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය. සෝ තත්ථ ඵෙණුදයකං පච්චති. සෝ තත්ථ ඵෙණුදයකං පච්චමානෝ සකිම්පි උද්ධං ගච්ඡති. සකිම්පි අධෝ ගච්ඡති. සකිම්පි තිරියං ගච්ඡති. සෝ තත්ථ දුක්ඛා තිප්පා කටුකා වෙදනා වෙදෙති. න ච තාව කාලං කරොති. යාව හ තං පාපං කම්මං බ්‍යන්තීහොති. එතං භයං දුක්ඛං දොමනස්සං කුතෝ තස්ස: අත්තදණ්ඩතෝ ජාතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං. තමෙනං නිරයපාලා මහානිරයෙ පක්ඛිපන්ති. සෝ ඛෝ පන මහානිරයෝ:

---

1. කරණපච්චයාපි - සීමු. II 2 හාරෙන්තිපි පච්චාහාරෙන්තිපි - සීමු. II.
a. මජ්ඣිමනිකාය - දෙවදූතසුත්ත

Free Distribution www.aathaapi.org

කසයෙනු දු තලවයි, වේවැලිනු දු තලවයි, අඩදඬියෙනු දු තලවයි, අත ද සිදී, පය ද සිදී, අත්පාද සිදී, කන ද සිදී, නැහැය ද සිදී, කන්නාසා ද සිදී, බිලඹඵාලික කම්කටොලු දු කෙරෙයි, සක්මුඛු දු කෙරෙයි, රුහුමුඛ කම්කටොලු ද කෙරෙයි, ජෝතිමාලික කම්කටොලු ද කෙරෙයි, හත්ථපජ්ජෝතික කම්කටොලු දු කෙරෙයි, එරුවතු කම්කටොලු දු කෙරෙයි, තිහිරිවත් කම්කටොලු දු කෙරෙයි, එණෙය්‍යක කම්කටොලු දු කෙරෙයි, බිලියෙන් සම්මස්නහර ද උපුටයි, කහවණුවම් ද කෙරෙයි, කාරමු දු ගල්වයි, පරිඝපරිවර්තන කම්කටොලු දු කෙරෙයි පලාලපිටිඝික කම්කටොලු දු කෙරෙයි, රන්කළ තෙලු දු ඉසී, ශුනකයන් ලවා ද කවයි, දිවස්හුල ද හිඳුවයි, කඩුවෙනු දු හිස සිඳී; හෙතෙම කම්කටොලු හෙතුයෙනු දු දුක් දෙමිනස් විඳී. තෙල බිඳුදුක් දෙමිනස් ඔහුට කොයින් උපනා යත්: ආත්මදණ්ඩයෙන් උපන, හවගත නිපන වෙසෙසින් නිපන පහළ වූයේ වන. රජ මේ සතර දඬුවමට පොහොසත් (-සමර්ථ) වේ.

හෙතෙම සිය පවිකැමින් කාබුන් මරණින් මතු සැප නැති දුකට ගති වූ විවසව පතිත වන නිරයට පැමිණෙයි; ඔහුට නිරයපාලයෝ පඤ්චවිධ බන්ධන නම් කම්කටොලු කරවති: රත් වූ යතුලක් අතෙහි ගසති, රත් යවුලක් දෙවැනි අතෙහි ගසති, රත් යවුලක් පයෙහි ගසති, රත් යවුලක් දෙවැනි පයෙහි ගසති, රත් යවුලක් ලමැද ගසත්. හේ එහි තියුණු වූ කටුක වූ දුක් වෙදනා විඳී. යම් තාක් ඒ පවිකම් නො ගෙවේ නම්, ඒ තාක් නො ද මියෙයි. තෙල බියදුක් දෙමිනස් ඔහුට කොයින් උපනා යත්: ආත්මදණ්ඩ හෙතුවෙන් ජාත යැ සඤ්ඤාත යැ නිජීත යැ අභිනිජීත යැ ප්‍රාදුර්භූත යි. යමපල්හු ඒ පවිකම් කලහු බිමැ හොවා කෙවේරියෙන් සස්නි; හේ එහි තියුණු කටුක දුක් වෙදනා විඳී. යම් තාක් ඒ පවිකම් නො ගෙවේ නම්, ඒ තාක් නො ද මියෙයි. යමපල්හු ඒ පවිකම් කලහු උඛර්ධවපාද කොට අධඃශීර්ෂ කොට ගෙන වැඹෙයන් සස්නි. ඒ පවිකම් කලහු නිරයපාලයෝ (ගින්නෙන් දිලියෙන) රියෙහි යොදා තාත්පසින් දැල්වෙන අතිශයින් දිලියෙන ගිනිදැල් සහිත වූ පොළොවෙහි ඉදිරියට ඇවිදුවන්-නානු ද නවතන්නානු ද වෙති, පවිකම් කළ ඔහු යමපල්හු ආදීප්ත වූ සම්ප්‍රජ්වලිත වූ ජ්වාලා සහිත වූ මහත් අඞ්ගාරපර්වතයට නංවති. බස්වන්නානු ද වෙත්...යමපල්හු පවිකම් කළ ඔහු උඛර්ධවපාද අධඃශීර්ෂ කොට ගෙන තප්ත වූ ආදීප්ත වූ සම්ප්‍රජ්වලිත වූ ජ්වාලා සහිත වූ ලොහකුම්භියෙහි ප්‍රක්ෂිප කෙරෙත්. හේ එහි පෙණපිඬක් බදු දෙහ ඇති වැ පැසෙයි. හේ එහි පෙණපිඬක් බදු දෙහ ඇති වැ පස්නේ වරක් උඩට ද නැඟෙයි, වරක් යටට ද බසී, වරක් සරස ද ඇවිදී. හේ එහි තීව්‍ර වූ කටුක වූ දුක් වෙදනා විඳී. යම් තාක් ඒ පවිකම් නො ගෙවේ නම්, ඒ තාක් නො ද මියෙයි. තෙල බිය දුක් දෙමිනස් ඔහුට කොයින් උපනා යත්: ආත්මදණ්ඩයෙන් (-සිය කැමින්) උපන, සඤ්ඤාත යැ නිජීත යැ ප්‍රාදුර්භූත යි. ඒ පවිකම් කළ ඔහු යමපල්හු මහානිරයෙහි ප්‍රක්ෂිප කෙරෙත්. ඒ මහානිරය වූ කලි:

Free Distribution www.aathaapi.org

1. චතුක්කණ්ණා චතුද්වාරා
විභත්තා භාගසෝ මිතා,
අයෝපාකාරපරියන්තා
අයසා පටිකුජ්ජිතා.

2. තස්ස අයෝමයා භූමි
ජලිතා තේජසා යුතා,
සම්පතා යෝජනසතං
එරිතා තිට්ඨති සබ්බදා.a

3. කදරියා තපනා[1] ඝෝරා අවිමුත්තෙහා දුරාසදා,
ලෝමහංසනරූපා ච භිංසනා පටිභයා දුබ්භරා.b

4. පුරත්ථිමාය ච භිත්තියා අවිචිකම්හි සමුට්ඨිතෝ,
දහන්තෝ පාපකම්මන්තෝ පච්ඡිමාය පටිහඤ්ඤති.

5. පච්ඡිමාය ච භිත්තියා අවිචිකම්හි සමුට්ඨිතෝ,
දහන්තෝ පාපකම්මන්තෝ පුරත්ථිමාය පටිහඤ්ඤති.

6. උත්තරාය ච භිත්තියා අවිචිකම්හි සමුට්ඨිතෝ,
දහන්තෝ පාපකම්මන්තෝ දක්ඛිණාය පටිහඤ්ඤති.

7. දක්ඛිණාය ච භිත්තියා අවිචිකම්හි සමුට්ඨිතෝ,
දහන්තෝ පාපකම්මන්තෝ උත්තරාය පටිහඤ්ඤති.

8. හෙට්ඨතෝ ච සමුට්ඨාය අවිචිකම්හි භයානකෝ,
දහන්තෝ පාපකම්මන්තෝ ඡදනඝට්ටං පටිහඤ්ඤති.

9. ඡදනම්හා සමුට්ඨාය අවිචිකම්හි භයානකෝ,
දහන්තෝ පාපකම්මන්තෝ භූමියං පටිහඤ්ඤති.

10. අයෝකපාලමාදිත්තං සන්තත්තං ජලිතං යථා,
එවං අවීචිනිරයෝ හෙට්ඨා උපරි පඤ්ඤතෝ.

11. තත්ථ සත්තා මහාලුද්දා මහාකිබ්බිසකාරිනෝ,
අවත්තපාපකම්මන්තා පවත්තන්ති න ච ම්යරේ.

12. ජාතස්සවදසමේ කාලේ තෙසං නිරයවාසිතං,
පස්ස කම්මානං දළ්හත්තං න හස්මා හොන්ති න මංසි.

13. පුරත්ථිමේනපි ධාවන්ති තතෝ ධාවන්ති පච්ඡිමං,
උත්තරේනපි ධාවන්ති තතෝ ධාවන්ති දක්ඛිණං.

14. යං යං දිසං පධාවන්ති තං තං ඛාරං පිපීයති,
අභිනික්ඛම්තාසා තෙ සත්තා මොක්ඛගවෙසිනෝ.

15. න තෙ තතෝ නික්ඛම්තුං ලභන්ති කම්මපච්චයා,
තෙසං ච පාපකම්මන්තං අවිපක්කං කතං බහූ"නහි.

1. කදරියා තපසා - සීමු II.
a. මජ්ඣිමනිකාය - උපරිපණ්ණාසක - දේවදූතසුත්ත
b සබ්භිවිම්භජාතඩ.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. (ඒ මහානිරය)ඇතර කඩ ඇත්තේ යැ, සතර දොර යැ, වෙන වෙන මැ කොටස් වශයෙන් බෙදන ලද, යපවුරෙන් පරික්ෂිප්ත යැ, යපියනින් වසන ලද.

2. ඒ මහානරකයාගේ යපොළොව ප්වලිත වූවං තෙජසින් යුක්ත යැ. හාත්පස සියක් යොදුන් තැනැ සියලු කල්හි පැතිරී සිටී.

3. (ඒ අසට මහානරකයෙහි) නිරතුරු තවත්නාහු ඝෝර වූවාහු (කලපසථායී) ගිනිසිළු ඇත්තාහු ලංචියැ නො හැක්කාහු ලොමුදහන පියවි ඇත්තාහු බිහිසුණු වූවාහු බිය උපදවත්නාහු දුක් වූවාහු ද වෙත්.

4. පෙරදිග බිතින් තැඟුණු ගිනිකඳ පවිකම් කළ සත්ත්වයන් දව මින් (ගොස්) පැසුළු බිතැ වැදෙයි.

5. පශ්චිම භිත්තියෙන් තැඟුණු ගිනිකඳ පවිකම් කළ සත්ත්වයන් දවමින් ගොස් පූර්වභිත්තියෙහි වැදෙයි.

6. උතුරු බිතින් තැඟුණු ගිනිකඳ පවිකම් කළවුන් දවමින් ගොස් දකුණු බිතැ වැදෙයි.

7. දකුණු බිතින් තැඟුණු ගිනිකඳ පවිකම් කළවුන් දවමින් ගොස් උතුරු බිතැ වැදෙයි.

8. යට පොළොවින් වූ බිය එළවන ගිනිකඳ නැඟී පවිකම් කළවුන් දවමින් ගොස් ඡදනයෙහි (-සිවන්හි) පැහැරී සිටී.

9. ඡදනයෙන් බිය එළවන ගිනිකඳ නැඟී පාපකම් කළ සත්ත්වයන් දවමින් නගාස් බිමැ පැහැරී සිටී.

10. අවීචිනරකය උඩ යට බලනුවහුට හාත්පසින් දිලියෙන අසිඝයින් තැවුණු දැල්වුණු යකඩලක් මෙනි.

11. එහි මහද්රෝද්‍ර වූ මහදරුණුකම් කරන ලද වූ අසිඝයින් පව්-කම් ඇති සත්ත්වයෝ පැසෙති, නො ද මියෙත්.

12. ඒ තිරිසන්යන්ගේ කය ගිනි වැන්න. කමියන්ගේ දැඩි සේ බල. හළු නො වෙයි, දැලි නො වේ.

13. (කිසි කෙලෙක ප්‍රවේදාරය විවෘත වූ කල්හි) ඒ දිගට ද දිවෙති, යළි පශ්චිමද්වාරයට දිවෙති, උත්තරද්වාරයට දිවෙති, යළි දක්ෂිණද්වාරයට දිවෙත්.

14. යම් යම් දිශාවකට වෙහෙසෙත් දිවෙත් නම්, (සම්ප්‍රාප්ත කල්හි) ඒ ඒ ද්වාරය වැසෙයි. නික්මෙ යන ආශා ඇති ඒ නිරිසත්හු මිදෙන උපාය සොයන්නාහු වෙත්.

15. කම්හෙතුයෙන් ඔහු එයින් නික්මෙන්නට නො ලැබෙති. යම් හෙයකින් ඔවුන් විසින් නො පැසුණු විපාක ඇති පාපකර්ම බොහෝ කොට කරන ලද ද එහෙයිනි.

Free Distribution www.aathaapi.org

එතං භයං දුක්ඛං දෙමනස්සං කුතෝ තස්ස: අත්තදණ්ඩතෝ ජාතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං. යානි ච නෙරයිකානි දුක්ඛානි යානි ච තිරච්ඡානයෝනිකානි දුක්ඛානි යානි ච පෙත්තිවිසයිකානි දුක්ඛානි යානි ච මානුසිකානි දුක්ඛානි, තානි කුතෝ ජාතානි, කුතෝ සඤ්ජාතානි, කුතෝ නිබ්බත්තානි, කුතෝ අභිනිබ්බත්තානි, කුතෝ පාතුභූතානි: අත්තදණ්ඩතෝ ජාතානි සඤ්ජාතානි නිබ්බත්තානි අභිනිබ්බත්තානි පාතුභූතානි.

අත්තදණ්ඩා භයං ජාතං ජනං පස්සථ මේධගන්ති බ්‍රහ්මණා ච ඛත්තියා ච බ්‍රාහ්මණා ච වෙස්සා ච සුද්දා ච ගහට්ඨා ච පබ්බජිතා ච දෙවතා ච මනුස්සා ච මේධගං ජනං කලහං ජනං විරුද්ධං ජනං පවිවිරුද්ධං ජනං ආහතං ජනං පච්චාහතං ජනං ආඝාතිතං[1] ජනං පච්චාඝාතිතං ජනං පස්සථ දක්ඛථ ඔලොකෙථ නිජ්ඣායෙථ උපපරික්ඛථාති – ජනං පස්සථ මේධගං.

සංවෙගං කිත්තයිස්සාමීති – සංවෙගං උබ්බෙගං උත්‍රාසං භයං පිළුතං සම්වේගං උපද්දවං උපස්සග්ගං; **කිත්තයිස්සාමි** පකිත්තයිස්සාමි ආවික්ඛිස්සාමි දෙසිස්සාමි පඤ්ඤපෙස්සාමි පට්ඨපිස්සාමි විවරිස්සාමි විභජිස්සාමි උත්තානීකරිස්සාමි පකාසිස්සාමීති – සංවෙගං කිත්තයිස්සාමි.

යථා සංවිජිතං මයාති – යථා මයා අත්තනාවෙව අත්තා[2] සංවේජිතෝ උබ්බේජිතෝ සංවෙගමාපාදිතෝති – යථා සංවිජිතං මයා.

තෙනාහ භගවා:

"අත්තදණ්ඩා භයං ජාතං
ජනං පස්සථ මේධගං,
සංවෙගං කිත්තයිස්සාමි
යථා සංවිජිතං මයං"ති.

15 – 2

එසමානං පජං දිස්වා මච්ඡේ අප්පොදකෙ යථා,
අඤ්ඤමඤ්ඤෙහි බ්‍යාරුද්ධේ දිස්වා මං භයමාවිසි.

එසමානං පජං දිස්වාති – 'පජා'ති සත්තාධිවචනං; පජං තණ්හා-එසනාය එසමානං, දිට්ඨිඑසනාය එසමානං, කිලෙසඑසනාය එසමානං, දුච්චරිතඑසනාය එසමානං, පයොගඑසනාය එසමානං, විපාකඑසනාය එසමානං, රත්තං රාගෙන එසමානං, දුට්ඨං දොසෙන එසමානං, මූළ්හං මොහෙන එසමානං, විනිබද්ධං මානෙන එසමානං, විප්පකතං උද්ධච්චෙන එසමානං, අනිට්ඨඉගතං විචිකිච්ඡාය එසමානං, ථාමගතං අනුසයෙහි එසමානං, ලාභෙන එසමානං, අලාභෙන එසමානං, යසෙන එසමානං, අයසෙන එසමානං, පසංසාය එසමානං, නින්දාය එසමානං, සුඛෙන එසමානං, දුක්ඛෙන එසමානං, ජාතියා එසමානං, ජරාය එසමානං, බ්‍යාධිනා එසමානං, මරණෙන එසමානං, සොකපරිදෙව-දුක්ඛදෝමනස්සුපායාසෙහි එසමානං, නෙරයිකෙන දුක්ඛෙන එසමානං, තිරච්ඡානයෝනිකෙන දුක්ඛෙන එසමානං, පෙත්තිවිසයිකෙන දුක්ඛෙන එසමානං, –

1. ආඝාටිතා., ඉතා. 2. සද්ද – සිඤ්. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

තෙල බිය දුක් දෙමනස් ඔහුට කොයින් උපනැ යත්: ආත්ම-දණ්ඩය හෙතු කොට ජාත යැ සඤ්ජාත යැ නිම්න යැ අභිනිම්න යැ ප්‍රාදුර්භූත යි. යම් තිරශ්චකුක් තිරිසන්යොන්හි යම් දුකක් ප්‍රෙතවිෂයෙහි යම් දුකක් මානුෂ වූ යම් දුඃඛත්ත් වෙත් නම්, එ දුක් කොයින් උපන්නාහු ද, කොයින් හටගත්තාහු ද, කොයින් නිපන්නාහු ද, කොයින් වෙසෙයින් නිපත්නාහු ද, කොයින් පහළ වූවාහු ද යත්: ආත්මදණ්ඩයෙන් ජාත - සඤ්ජාත - නිර්වෘත - අභිනිර්වෘත - ප්‍රාදුර්භූත වූවාහුය.

අත්තදණ්ඩා භයා ජාතං ජනං පඤ්ඤ මේඛගං - ක්ෂත්‍රියයෝ ද බ්‍රාහ්මණයෝ ද වෛශ්‍යයෝ ද ශූද්‍රයෝ ද ගෘහස්ථයෝ ද ප්‍රව්‍රජිතයෝ ද දෙවතාවෝ ද මනුෂ්‍යයෝ ද යන හිංසාවට පැමිණි ජනයා කලහ කරන-විරුද්ධ වූ - ප්‍රතිවිරුද්ධ වූ - ආඝත වූ - ප්‍රත්‍යාඝත වූ - පීඩිත වූ -ප්‍රතිපීඩිත වූ ජනයා බලවු, දකිවු, අවලෝකනය කරවු, නැවත නැවත සිතවු, නැවත නැවත පරීක්ෂා කරවු යයි 'ජනං පඤ්ඤ මේඛගං' යනු වේ.

සංවෙගා කිත්තයිස්සාමි - සංවෙගය උද්වෙගය තැතිගැනීම භය ඵලිම ගැටීම උපද්‍රවය උපසර්ගය (-ඇවිරීම) කීර්තනය කරත්තෙමි, ප්‍රකීර්තනය කරත්තෙමි, පවසත්තෙමි දෙසත්තෙමි පනවත්තෙමි පිහිටුවත්තෙමි විවරණය කරත්තෙමි විනාග කරත්තෙමි ප්‍රකට කරත්තෙමි ප්‍රකාශ කරත්තෙමි නුයි 'සංවෙගං කිත්තයිස්සාමි' යනු වේ.

යථා සංච්ජිතං මයා - යම්සේ මා විසින් තමා මැ තෙමේ සංවෙග-යට පත් කරන ලදුයේ උද්වෙග කරන ලදුයේ සංවෙගයට පමුණුවන ලදුයේ නුයි 'යථා සංවිජිතං මයා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අත්තදණ්ඩා භයං ජාතං -පෙ- යථා සංච්ජිතං මයා"යි.

15 - 2

දියත්තෙක මස්සුන් මෙන් (තෘෂ්ණාදියෙන්) සැලෙන සත්ත්වවර්ගයා දැක, ඔවුනොවුන් හා සමග විරුද්ධ වූවන් දැක, බිය මා කරා පැමිණියේ ය. (-මට බිය උපන.)

එසමානා පජං දිස්වා - 'පජා' යනු: සත්ත්වයනට තමෙකි. තෘෂ්ණා-ඇසුරුයෙන් සැලෙන ප්‍රජාව දෘෂ්ටිඇසුරුයෙන් සැලෙන ක්ලේශඇසුරුය-යෙන් සැලෙන දුශ්චරිතඇසුරුයෙන් සැලෙන කායාදි ප්‍රයෝගඇසුරුය-යෙන් සැලෙන විපාකඇසුරුයෙන් සැලෙන ප්‍රජාව, රාගයෙන් රත් වැ සැලෙන, ද්වේෂයෙන් දුෂ්ට වැ සැලෙන, මෝහයෙන් මුසු වැ සැලෙන, මානයෙන් විනිබද්ධ වැ සැලෙන, ඖද්ධත්‍යයෙන් විඃක්ෂපයට පැමිණැ සැලෙන, විචිකිත්සාවෙන් නිඃසාරවට තෙත පැමිණැ සැලෙන, අනුශයෙන් තදබවට පැමිණැ සැලෙන, ලාභයෙන් සැලෙන, අලාභයෙන් සැලෙන, යසසින් සැලෙන, අයසසින් සැලෙන, ප්‍රශංසායෙන් සැලෙන, නිඳුයෙන් සැලෙන, සුවයෙන් සැලෙන, දුකින් සැලෙන, ජාතියෙන් සැලෙන, ජරායෙන් සැලෙන, ව්‍යාධියෙන් සැලෙන, මරණයෙන් සැලෙන, ශොකයෙන් පරිදේවයෙන් දුකින් දෙමනසින් උපායාසයෙන් සැලෙන, නිරයදුකින් සැලෙන, තිරිසන්යොන්හි වූ දුකින් සැලෙන, ප්‍රෙතවිෂයෙහි වූ දුකින් සැලෙන, -

Free Distribution www.aathaapi.org

මානුසිකෙන දුක්ඛෙන එසඳමානං, ගබ්භොක්කන්තිමූලකෙන දුක්ඛෙන-ගබ්භට්ඨිතිමූලකෙන දුක්ඛෙන - ගබ්භවුට්ඨානමූලකෙන දුක්ඛෙන -- ජාතස්සූපනිබන්ධෙන දුක්ඛෙන - ජාතස්ස පරාධෙය්‍යකෙන දුක්ඛෙන- අත්තූපක්කමෙන දුක්ඛෙන - පරූපක්කමෙන දුක්ඛෙන - දුක්ඛදුක්ඛෙන- සඞ්ඛාරදුක්ඛෙන --විපරිණාමදුක්ඛෙන - චක්ඛුරෝගෙන දුක්ඛෙන-සොතරෝගෙන- ඝානරෝගෙන-ජිව්හාරෝගෙන- කායරෝගෙන-සීසරෝගෙන -කණ්ණරෝගෙන - මුඛරෝගෙන - දන්තරෝගෙන - කාසෙන - සාසෙන - පිනාසෙන ඩහෙන - ජරෙන -- කුච්ඡිරෝගෙන - මුච්ඡාය - පක්ඛන්දිකාය - සූලාය-විසූචිකාය - කුට්ඨෙන -- ගණ්ඩෙන - කිලාසෙන - සෝසෙන -- අපමාරෙන-දද්දුයා - කණ්ඩුයා - කච්ඡුයා - රඛසාය[1] - වීතචිච්ඡිකාය - ලොහිතපිත්තෙන[2]-මඩ්ඩමේදෙන -අංසාය - පිළකාය - භගන්දලෙන -පිත්තසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන-සෙම්හසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන - වාතසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන - සන්නිපාතිකෙන ආබාධෙන - උතුපරිණාමජෙන ආබාධෙන - විසමපරිහාරජෙන ආබාධෙන - ඔපක්කමිකෙන ආබාධෙන - කම්මවිපාකජෙන ආබාධෙන-සීතෙන - උණ්හෙන - ජිඝච්ඡාය - පිපාසාය - උච්චාරෙන - පස්සාවෙන-ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසප[3] සම්ඵස්සෙන දුක්ඛෙන-මාතුමරණෙන දුක්ඛෙන-පිතුමරණෙන දුක්ඛෙන -භාතුමරණෙන දුක්ඛෙන-භගිනිමරණෙන දුක්ඛෙන-පුත්තමරණෙන දුක්ඛෙන - ධීතුමරණෙන දුක්ඛෙන - ඤාතිමරණෙන දුක්ඛෙන - භොගව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන - රොගව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන - සීල-ව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන - දිට්ඨිව්‍යසනෙන දුක්ඛෙන එසඳමානං සම්ඵසඳමානං විපඵසඳමානං වෙධමානං පවෙධමානං සම්පවෙධමානං; දිස්වාති දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති - එසඳමානං පජං දිස්වා.

මච්ඡෙ අපෙපාදකෙ යථාති - යථා මච්ඡා අපෙපාදකෙ උදකපරියාදනෙ කාකෙහි වා කුලලෙහි වා බලාකාහි වා පරිපාතියමානා[4] උක්කිපියමානා ඛජ්ජමානා එසඳන්ති සම්ඵසඳන්ති විපඵසඳන්ති වෙධන්ති පවෙධන්ති සම්පවෙධන්ති; එවමෙවං පජා තණ්හාඵස්සඳනාය එසඳන්ති -පෙ- දිට්ඨිබ්‍යසනෙන දුක්ඛෙන එසඳන්ති සම්ඵසඳන්ති විපඵසඳන්ති වෙධන්ති පවෙධන්ති සම්පවෙධන්තීති - මච්ඡෙ අපෙපාදකෙ යථා.

අඤ්ඤමඤ්ඤඤ්ච විඤ්ඤාපෙන්ති - අඤ්ඤමඤ්ඤඤ්ච සත්තා විරුද්ධා පටිවිරුද්ධා ආහංසු[5] පච්චාහංසු ආඝාතිංසු[6] පච්චාඝාතිංසු රාජාපොපි රාජූහි විවදන්ති, ඛත්තියාපි ඛත්තියෙහි විවදන්ති, බ්‍රාහ්මණාපි බ්‍රාහ්මණෙහි විවදන්ති, ගහපතීපි ගහපතීහි විවදන්ති, මාතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි මාතරා විවදති, පිතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි පිතරා විවදති, භාතාපි භාතරා විවදති, භගිනීපි භගිනියා විවදති, භාතාපි භගිනියා විවදති.

---

1. රඛසාය - ස, රක්ඛසාය - ප්‍ර. PTS. 2. ලොහිතෙන පිත්තෙන - සීමු. II PTS.
3. සරිසප - මජ්ඣං. 4. පරිපාතියමානා - සීමු. II. මජ්ඣං.
5. ආහංසු - සීමු II. 6. ආඝාපිංසු සහ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මිනිස්ලොව පවු දුකින් සැලෙන, ගර්භාවක්‍රාන්තිමූලක දුකින් සැලෙන, ගර්භස්ථිතිමූලක දුකින් - ගර්භව්‍යුත්ක්‍රාන්තිමූලක දුකින් - උපන්නහු පිළිදග්නා දුකින් - උපන්නහු පරා අයත් දුකින් - ආත්මෝපක්‍රම දුකින් - පරෝපක්‍රම දුකින් - දුඃඛදුඃඛයෙන් - සංස්කාරදුඃඛයෙන් - විපරිණාම - දුඃඛයෙන් - චක්ෂුරාබාධයෙන් පවු දුකින් - ශ්‍රෝත්‍රරෝගයෙන් - ඝ්‍රාණරෝගයෙන් - ජිහ්වාරෝගයෙන් - කායරෝගයෙන් - ශීර්ෂරෝගයෙන් - කර්ණරෝගයෙන් - මුඛරෝගයෙන් - දන්තරෝගයෙන් - කාසයෙන් - ශ්වාසයෙන් - පිනසින් - දුනයෙන් - ජ්වරයෙන් - කුෂ්ඨරෝගයෙන් - ඉර්ජ්‍යායෙන් - ලෝහිතාර්ශසාරයෙන් ආමගුලයෙන් - විරේචනයෙන් - කුෂ්ඨරෝගයෙන් - ගණ්ඩරෝගයෙන් - කඛරායෙන් - ක්ෂයරෝගයෙන් - අපස්මාරයෙන් - දදපොළින්- කුඩා පොළින් - මිහපොළින් නියඟිරින් - අතුල් පතුල් පැළීමෙන් - රත්පිතින් මධුමේහයෙන් - අර්ශසින් - ශ්ලේපොළින් - භගන්දරයෙන් - පිතින් උපදනා රොගයෙන් - සෙමින් උපදනා රොගයෙන් - වසින් උපදනා රොගයෙන්- සාන්නිපාතික රොගයෙන් - ඍතුවිපර්‍යාසයෙන් උපදනා රොගයෙන්- විෂම වනරණයෙන් උපදනා රොගයෙන් - උපක්‍රමයෙන් ඇතිවන්නා රොගයෙන් කර්මවිපාකයෙන් උපදනා රොගයෙන් - ශීතයෙන් - උෂ්ණයෙන් - ජිඝත්සායෙන් - පිපාසායෙන් - උච්චාරයෙන් - ප්‍රස්‍රාවයෙන් - මැසි මදුරු වා අවි දික්දූ පහසින් වූ දුකින් - මවගේ මරණයෙන් වූ දුකින් - පියාගේ මරණයෙන් වූ දුකින්- බෑයාගේ මරණයෙන් වූ දුකින් - බිනගේ මරණයෙන් වූ දුකින් - පුතා මළ දුකින් - දූ මළ දුකින් - නැයන් මළ දුකින් - භොගවිපත්ති දුකින් - රොගවිපත්ති දුකින් - ශීලවිපත්ති දුකින් - දෘෂ්ටිවිපත්ති දුකින් සැලෙන මෙන්නොවට සැලෙන වෙසෙසින් සැලෙන වෙවුලන වෙසෙසින් වෙවුලන අතිශයින් වෙවුලන ප්‍රජාව; දිසා - දුක පෙනී තුලනයකොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විඳුන කොට තුයි 'එසඳමාතං පජං දිසා' යනු වේ.

මවෙජ අපෙපාදකෙ යථා - මද දියෙහි දිය සිදුණු කල්හි කවුඩන් විසින් හෝ උකුස්සන් විසින් හෝ කොකුන් විසින් හෝ නසනු ලබන්නා වූ නගනු ලබන්නා වූ කනු ලබන්නා වූ මත්ස්‍යයෝ යම් සේ සැලෙත් ද සංකාරයෙන් සැලෙත් ද විවිධ වැ සැලෙත් ද, වෙවුලත් ද, වෙසෙසින් වෙවුලත් ද අතිශයින් වෙවුලත් ද, එපරිද්දෙන් මේ ප්‍රජාව තෘෂ්ණාසම්පන්නතයෙන් සැලෙති... දෘෂ්ටිව්‍යසන දුකින් සැලෙති සංකාරයෙන් සැලෙති විවිධ වැ සැලෙති, වෙවුලති වෙසෙසින් වෙවුලති අතිශයින් වෙවුලත් තුයි 'මවෙජ අපෙපාදකෙ යථා' යනු වේ.

අඤඤමඤඤපටිවිරුද්ධා ඛ්‍යාරුදෙධ - සත්ත්වයෝ ඔවුනොවුන් විරුද්ධ වූවාහු ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහු කොපයෙන් පහළාහු වෛරසින් පහළාහු ගැටුණාහු වෛරසින් ගැටුණාහු රජ්ජුහු ද රජ්ජුන් සමග විවාද කෙරෙති, ක්ෂත්‍රියයෝත් ක්ෂත්‍රියයන් සමග විවාද කෙරෙති, බ්‍රාහ්මණෝත් බ්‍රාහ්මණන් සමග විවාද කෙරෙති, ගැහැටියෝත් ගැහැටියන් සමග විවාද කෙරෙති, මවු ද පුතා සමග විවාද කෙරෙයි, පුතාත් මව සමග විවාද කෙරෙයි, පියාත් පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතාත් පියා සමග විවාද කෙරෙයි, බෑයාත් බෑයා සමග විවාද කෙරෙයි, භගනිය (-බිනන) ද භගිනිය සමග විවාද කෙරෙයි, බෑයාත් බිනන සමග විවාද කෙරෙයි,-

Free Distribution www.aathaapi.org

හඹනීපි භාතරා විවදති, සහාපෝපි සහාපෙන විවදති. පෙ තපෝ කලහවිග්ගහවිවාදපච්චයා අඤ්ඤමඤ්ඤං පාණිනිපි උපක්කමන්ති, ලෙඩ්ඩූනිපි උපක්කමන්ති, දණ්ඩෙනිපි උපක්කමන්ති, සත්ථෙනිපි උපක්කමන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති. මරණමත්තම්පි දුක්ඛං නාති – අඤ්ඤමඤ්ඤහි බ්‍යාරුළෙඩ්ඩ.

දිස්වා මං භයමාවිසීති -- 'දිස්වා'ති දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා භයං පිළනං ඔවචනං උපද්දවෝ උපසග්ගෝ ආවිසීති – දිස්වා මං භයමාවිසි.

තෙනාහ භගවා:

"එතදමඤ්ඤං පජං දිස්වා
මච්චේ අපොදකෙ යථා,
අඤ්ඤමඤ්ඤෙසූහි බ්‍යාරුළෙඩ්ඩි
දිස්වා මං භයමාවිසී"ති.

15 - 8

සම්පතමසාරෙ ලොකෙ
දිසා සබ්බා සමෙරිතා,
ඉච්ඡං හවනමත්තනො
නාද්දසාසිං[1] අනීතිකං.

සම්පතමසාරෙ ලොකොති-'ලොකො'ති නිරයලොකො තිරච්ඡානයොනිලොකො පෙත්තිවිසයලොකො මනුස්සලොකො දෙවලොකො ඛන්ධලොකො ධාතුලොකො ආයතනලොකො අයං ලොකො පරො ලොකො බ්‍රහ්මලොකො දෙවලොකො; අයං වුච්චති ලොකො. නිරයලොකො අසාරො නිස්සාරො සාරාපගතො නිච්චසාරසාරෙන වා සුඛසාරසාරෙන වා අත්තසාරසාරෙන වා නිවෙඨන වා ධුවෙන වා සස්සතෙන වා අවිපරිණාමධම්මෙන වා. තිරච්ඡානයොනිලොකො – පෙත්තිවිසයලොකො – මනුස්සලොකො – දෙවලොකො – ඛන්ධලොකො – ධාතුලොකො – ආයතනලොකො –අයං ලොකො–පරො ලොකො–බ්‍රහ්මලොකො – දෙවලොකො[2] අසාරො නිස්සාරො සාරාපගතො නිච්චසාරසාරෙන වා සුඛසාරසාරෙන වා අත්තසාරසාරෙන වා නිවෙඨන වා ධුවෙන වා සස්සතෙන වා අවිපරිණාමධම්මෙන වා. යථා පන තිලා අසාරා නිස්සාරා සාරාපගතා, යථා එරණ්ඩා අසාරො නිස්සාරො සාරාපගතො, යථා උදුම්බරා අසාරා නිස්සාරා සාරාපගතා, යථා සෙතවෙජ්ඣ[3] අසාරො නිස්සාරො සාරාපගතො, යථා පාරිභද්දකා අසාරා නිස්සාරා සාරාපගතා, යථා එණෙපිළණ්ඩා අසාරො නිස්සාරො සාරාපගතො, යථා උදකබුබ්බුළකං අසාරං නිස්සාරං සාරාපගතං, යථා මරීචි අසාරා නිස්සාරා සාරාපගතා, යථා කදලික්ඛන්ධො[4] අසාරො නිස්සාරො සාරාපගතො, යථා මායා අසාරා නිස්සාරා සාරාපගතා, එවමෙව නිරයලොකො අසාරො නිස්සාරො සාරාපගතො නිච්චසාරසාරෙන වා සුඛසාරසාරෙන වා අත්තසාරසාරෙන වා නිවෙඨන වා ධුවෙන වා සස්සතෙන වා අවිපරිණාමධම්මෙන වා; –

1. නාද්දසාමි - සීමු. II. 2. සදෙවලොකො - සහ. PTS.
3. සෙත කවෙහා - මහාප. සෙතගවෙජ්ඣ - PTS. 4. ඛදලික්ඛන්ධො - සීමු II.

Free Distribution www.aathaapi.org

බුත්ත ද බැහැ සමඟ විවාද කෙරෙයි, යහළුවාත් යහළුවා සමඟ විවාද කෙරෙයි. ඔවුහු එහි කලහ - විග්‍රහ - විවාදයට පැමිණියාහු ඔවුනොවුන්ට අතිහු ද පහර දෙති, කැපිහු ද පහර දෙති, දඬියෙහු ද පහර දෙති, අවියෙහු ද පහර දෙත්. ඔවුහු එහි මරණයට ද මරණමාත්‍රවූ දුකට ද පැමිණෙත් හුයි 'අඤ්ඤමඤ්ඤයඞ්ගි ඛෝ රූපේ' යනු වේ.

දිස්වා මං භයමාවිසි - 'දිස්වා' යනු: දැක පෙනී තුළනය - තීරණය - විභාවනය - විහූත කොට, බිය පෙළුම ගැවුම උපද්‍රවය උපසඟය පැමිණියේ හුයි 'දිස්වා මං භයමාවිසි' යනු වේ.

එහිත් වදාළහ බුදුහු:

"එවමාතඤ පජං දිස්වා -පෙ- දිස්වා මං භයමාවිසි"යි.

15 - 8

නිරයාදී ලෝකය හාත්පසින් නිසරු යැ. සියලු දෙස අනිත්‍යතායෙන් කම්පිත යැ. (එසින්) සමහට ත්‍රාණය කැමැති වන්නෙම් ජරාදීන් නො මැඩුණු තැනක් හුදුවිමි.

සබ්බත්තමසාරෝ ලෝකෝ - 'ලෝක' නම්: නිරයලෝක යැ තිරශ්චීන-ලෝක යැ ප්‍රෙතවිෂයලෝක යැ මනුෂ්‍යලෝක යැ දේවලෝක යැ සකඛ-ලෝක යැ ධාතුලෝක යැ ආයතනලෝක යැ මෙලොව යැ පරලොව යැ බඹලොව යැ දෙවිලොව යැ. (යන) මේ 'ලෝක'යි කියනු ලැබේ. නිරයලෝකය නිත්‍යසාර සාරයෙන් හෝ සුඛසාර (සඛ්‍යාත) සාරයෙන් හෝ ආත්මසාර (සඛ්‍යාත) සාරයෙන් හෝ නිත්‍යභයන් හෝ ධ්‍රැවයෙන් හෝ ශාශ්වතයෙන් හෝ අවිපරිණාමඤ්ඤභාවයෙන් හෝ අසාර යැ නිඤ්ඤාර යැ සාරයෙන් අපගත යි. තිරශ්චීනයෝනිලෝකය -ප්‍රේතවිෂයලෝකය -මනුෂ්‍යලෝකය- දේවලෝකය-සකඛලෝකය - ධාතුලෝකය - ආයතනලෝකය - මෙලොව - පරලොව-බඹලොව - දෙවිලොව නිත්‍යසාර (සඛ්‍යාත) සාරයෙන් හෝ සුඛසාරසාර-යෙන් හෝ ආත්මසාරසාරයෙන් හෝ නිත්‍යයෙන් හෝ ධ්‍රැවයෙන් හෝ ශාශ්වතයෙන් හෝ අවිපරිණාමඤ්ඤභාවයෙන් හෝ අසාර යැ නිඤ්ඤාර යැ සාරයෙන් අපගත යි. තවද බවගස යම්සේ හර රහිත වූයේ නිසරු වූයේ හරයෙන් අපගත වූයේ ද, යම්සේ එරඬු ගස අසාර වූයේ නිසරු වූයේ සාරයෙන් අපගත ද, යම්සේ දිඹුල්ගස අසාර ද නිඤ්ඤාර ද සාරාපගත ද, යම්සේ වරණගස අසාර ද නිඤ්ඤාර ද සාරාපගත ද, යම්සේ එරඹදුගස අසරු වූයේ නිසරු වූයේ හරයෙන් අපගත වූයේ ද, යම්සේ පෙණපිඬ අසරු ද නිසරු ද හර නැත් ද, යම්සේ දියබුබුළ අසරු ද, නිසරු ද හර නැත් ද, යම්සේ ඕරිතුව අසරු ද නිසරු ද සාරාපගත ද, යම්සේ කෙසෙල්කද අසරු ද නිසරු ද සාරාපගත ද, යම්සේ මායාව අසරු ද නිසරු ද සාරාපගත ද, එසෙයින් මෙ නිරයලෝකය නිත්‍යසාර (සඛ්‍යාත) සාරයෙන් හෝ සුඛසාරසාරයෙන් හෝ ආත්මසාරසාරයෙන් හෝ නිත්‍ය යෙන් හෝ ධ්‍රැවයෙන් හෝ ශාශ්වතයෙන් හෝ අවිපරිණාමඤ්ඤභාවයෙන් හෝ අසාර යැ නිඤ්ඤාර යැ සාරයෙන් අපගත වූයේ යි. -

Free Distribution www.aathaapi.org

තිරච්ඡානලෝකෝති තිරච්ඡානලෝකෝ – පෙතලෝකෝ විසයලෝකෝ – දෙවලෝකෝ, අසංඥරූ නිස්සංඥරූ සංඛාරපගතෝ නිච්චසාරසංඛරෙන වා සුඛසාරසංඛරෙන වා අත්තසාරසංඛරෙන වා නිච්චෙන වා ධුවෙන වා සස්සතෙන වා අවිපරිණාමධම්මෙන වා. ඛන්ධලෝකෝ ... ධාතුලෝකෝ ආයතනලෝකෝ – අයං ලෝකෝ ... පරෝ ලෝකෝ ... බ්‍රහ්මලෝකෝ දෙව-ලෝකෝ අසංඥරූ නිස්සංඥරූ සංඛාරපගතෝ නිච්චසාරසංඛරෙන වා සුඛසාර-සංඛරෙන වා අත්තසාරසංඛරෙන වා නිච්චෙන වා ධුවෙන වා සස්සතෙන වා අවිපරිණාමධම්මෙන වාති - සමන්තමසංඛරූ ලෝකෝ.

දිසා සබ්බා සමෙරිතාති – යෙ පුරත්ථිමාය දිසාය සඞ්ඛාරා තෙපි එරිතා සමෙරිතා වලිතා ඝට්ටිතා අනිච්චතාය, ජාතියා අනුගතා, ජරාය අනුසටා, බ්‍යාධිනා අභිභූතා, මරණෙන අබ්භාහතා, දුක්ඛෙ පතිට්ඨිතා, අතාණා අලෙනා අසරණා අසරණීභූතා. යෙ පච්ඡිමාය දිසාය සඞ්ඛාරා-යෙ උත්තරාය දිසාය සඞ්ඛාරා – යෙ දක්ඛිණාය දිසාය සඞ්ඛාරා – යෙ පුරත්ථිමාය අනුදිසාය[1] සඞ්ඛාරා – යෙ පච්ඡිමාය අනුදිසාය සඞ්ඛාරා – යෙ උත්තරාය අනුදිසාය සඞ්ඛාරා – යෙ දක්ඛිණාය අනුදිසාය සඞ්ඛාරා – යෙ හෙට්ඨිමාය දිසාය සඞ්ඛාරා – යෙ උපරිමාය දිසාය සඞ්ඛාරා – යෙ දසසු දිසාසු සඞ්ඛාරා, තෙපි එරිතා සමෙරිතා වලිතා ඝට්ටිතා අනිච්චතාය, ජාතියා අනුගතා, ජරාය අනුසටා, බ්‍යාධිනා අභිභූතා, මරණෙන අබ්භාහතා දුක්ඛෙ පතිට්ඨිතා, අතාණා අලෙනා අසරණා අසරණීභූතා.

හෘසිතම්පි වෙතං:

1. "කිඤ්චාපි තෙ'තං[2] ජලතෙ[3] විමානං
ඔභාසයං උත්තරඤ්ඤං දිසායං,[4]
රූපෙ රණං දිස්වා සදා පවෙධිතං
තස්මා න රූපෙ රමතී සුමෙධො"a

2. "මච්චුබ්භාහතෙ ලොකෙ ජරාය පරිවාරිතෙ,
කණ්හාසලෙලුත ඔතිණ්ණෙ ඉච්ඡාඛ්ලමායිතෙ සදා"b

3. "සබ්බෙ ආදීපිතෙ ලොකෙ සබ්බෙ ලොකෙ පඛ්ලුපිතෙ,
සබ්බෙ පජ්ජලිතෙ ලොකෙ සබ්බා ලොකා පකම්පිතෙ"ති.c

දිසා සබ්බා සමෙරිතා.

---

1. දිසාය - සීමු. II. 2. චෙතං - සීමු. II. 3. ජලති - සීමු. II.
4. උත්තරියං දිසාය - සීමු. II. ඉජසං. PTS
a. ඉත්ථිසංයුත්තෙ - පඨමවග්ගෙ. b. දෙවතාසංයුත්තෙ - අනිච්චවග්ගෙ
c. නිදානසංයුත්තෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සිරශ්චිතසංසාරිලෝකය - ප්‍රෙතවිෂයලෝකය - මනුෂ්‍යලෝකය - දෙව-ලෝකය නිත්‍යසාරසාරයෙන් හෝ සුඛසාරසාරයෙන් හෝ ආත්මසාර-සාරයෙන් හෝ නිත්‍යයෙන් හෝ ධ්‍රැවයෙන් හෝ ශාශ්වතයෙන් හෝ අවිපරිණාමධර්මයෙන් හෝ අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත කිසි 'සම්පත්තාමිසාරෝ ලෝකෝ' යනු වේ.

දිසා සබ්බා සමෙරිතා - උපර දිග යම් සංස්කාර කෙතෙක් වෙත් නම්, ඔවුහු ද අනිත්‍යතායෙන් කම්පිත වූවාහුය මොනොවට කම්පිත වූවාහුය සැලුණාහුය ගැවුණාහුය, ජාතියෙන් අනුව තියාහුය, ජරාවෙන් යුක්ත වූවාහුය, ව්‍යාධියෙන් මඩනා ලද්දාහුය, මරණයෙන් පහලාහුය දුකෙහි පිහිටියාහුය, ත්‍රාණ (-ආරක්ෂා) රහිත වූවාහුය, රැකවරණ රහිත වූවාහුය, පිහිට නැත්තාහුය, (තුම්බ) පිහිට නො වත්තාහුය. පැලදෙස යම් සංස්කාර කෙතෙක් - උතුරු දෙස යම් සංස්කාර කෙතෙක් - දකුණු දෙස යම් සංස්කාර කෙතෙක් - පූර්ව අනුදිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙතෙක්-පශ්චිම අනුදිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙතෙක් - උත්තර අනුදිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙතෙක් - දක්ෂිණ අනුදිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙතෙක්-යට දිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙතෙක් - උඩ දිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙතෙක් - දශදිශාවන්හි යම් සංස්කාර කෙතෙක් වෙත් නම් ඔවුහු ද අනිත්‍යතායෙන් කම්පිත වූවාහුය, සඞ්කම්පිත වූවාහුය, සැලුණාහුය, ගැවුණාහුය; ජාතියෙන් අනුව තියාහුය, ජරාවෙන් යුක්ත වූවාහුය, ව්‍යාධියෙන් මඩනා ලද්දාහුය, මරණයෙන් පහලාහුය, දුකෙහි පිහිටියාහුය, පාලන රහිත වූවාහුය, රැකවරණ රහිත වූවාහුය, අසරණ වූවාහුය, සරණ නො වත්තාහු කිසි.

මේ කියන ලදුයේ කැ:

1. "තවද තාගේ තෙල විමන උතුරු දෙස බබුළුවමින් දිලිහේ නම්බු (ඍතිප්‍රාභාඛ සඞ්ඛ්‍යාත) වූ රූපයෙහි දෙඹය දැක සියලු කල්හි ශීතාදියෙන් කම්පිත වූ රූපය දැක, ඒ කරුණෙන් සොඳුරු නුවණැති-ශාස්තෘ තෙම රූපයෙහි නො ඇලෙ."

2. "ලෝවැසි තෙම මරණයෙන් මඩනා ලද, ජරාවෙන් පිරිවරන ලද, තෘෂ්ණා තැමැති ශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ යැ. සියලු කල්හි ඉච්ඡා (-ආශා වෙන්) දුමන ලද්දේ කිසි."

3. "සියලු සත්ත්ව ලොක තෙමේ ආත්මයෙන් දුල්වෙන ලද. සියලු ලොකය දුමන ලද. සියලු ලෝකය ප්‍රජ්වලිත යැ. සියලු ලෝකය ප්‍රකම්පිත වූයේ ය කිසි."

'දිසා සබ්බා සමෙරිතා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉච්ඡං භවතමත්තනොති – අත්තනෝ භවනං තාණං ලෙනං සරණං ගතිං පරායනං ඉච්ඡනෝ සාදියනෝ පත්ථයනෝ පිහයනෝ අභිජප්පනෝතාති – ඉච්ඡං භවතමත්තනෝ.

නාදද්දසාසිං අනෝසිතන්ති – අපරිඤ්ඤාසිතං යෙව අද්දසං; අනපරිඤ්ඤාසිතං නාද්දසං. සබ්බං ජරාබ්‍යසනාභිභූතං ජරාය ඔසිතං. සබ්බං ආරෝග්‍යං ව්‍යාධිනා ඔසිතං. සබ්බං ජීවිතං මරණෙන ඔසිතං. සබ්බං ලාභං අලාභෙන ඔසිතං. සබ්බං යසං අයසෙන ඔසිතං. සබ්බං පසංසං නින්දාය ඔසිතං. සබ්බං සුඛං දුක්ඛෙන ඔසිතං.

4. "ලාභෝ අලාභෝ අයසෝ යසෝ ච නින්දා පසංසා ච සුඛං දුක්ඛඤ්ච,
එතෙ අනිච්චා මනුජෙසු ධම්මා අසස්සතා විපරිණාමධම්මා"තිඅ

'නාද්දසාසිං අනෝසිතං'.

තෙනාහ භගවා:

"සම්මත්තසංසාරෝ ලොකෝ දිසා සබ්බා සමෙරිතා,
ඉච්ඡං භවතමත්තනෝ නාද්දසාසිං අනෝසිත"නති.

15 - 4

ඔසානෙ යෙව බ්‍යාරුද්ධි දිස්වා මේ අරති අහු,
අථෙත්ථ සල්ලමද්දක්ඛිං දුද්දසං හදයඤ්ඡිතං.

ඔසානෙ යෙව බ්‍යාරුද්ධිති – 'ඔසානෙනෙවා'ති සබ්බං යෞබ්බඤ්ඤං ජරා ඔසාපෙති; සබ්බං ආරෝග්‍යං ව්‍යාධි ඔසාපෙති; සබ්බං ජීවිතං මරණං ඔසාපෙති; සබ්බං ලාභං අලාභෝ ඔසාපෙති; සබ්බං යසං අයසෝ ඔසාපෙති; සබ්බං පසංසං නින්දා ඔසාපෙති; සබ්බං සුඛං දුක්ඛං ඔසාපෙතීති 'ඔසානෙනෙවෝ;' බ්‍යාරුද්ධිති යෞබ්බඤ්ඤකාමා සත්තා ජරාය පටිවිරුද්ධා; ආරෝග්‍යකාමා සත්තා ව්‍යාධිතා පටිවිරුද්ධා; ජීවිතුකාමා සත්තා මරණෙන පටිවිරුද්ධා; ලාභකාමා සත්තා අලාභෙන පටිවිරුද්ධා; යසකාමා සත්තා අයසෙන පටිවිරුද්ධා; පසංසාකාමා සත්තා නින්දාය පටිවිරුද්ධා; සුඛකාමා සත්තා දුක්ඛෙන පටිවිරුද්ධා ආහතා පච්චාහතා අභිභූතා පච්චුප්පන්නා ඔසාපිතාති 'ඔසානෙනෙවෝ බ්‍යාරුද්ධි.'

අ. අට්ඨකථාකුත්තර - මේසාංවිඤ්ඤ

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉච්ඡං භවනමත්තනෝ - තමාගේ භවනය පාලනය රැකවරණය දුක් නැසීම ප්‍රතිඤ්ඤාව උතුම් පැවැත්ම ඉස්තෙම් ඉවසනුයෙමි පතනුයෙමි කැමැති වනුයෙමි අභිජල්පනය කරනුයෙමි නුයි 'ඉච්ඡං භවනමත්තනෝ' යනු වේ.

නාදදාසිං අනෝසිතං - (ජරාදිය විසින්) මඬනා ලදුවක් ම දිටිමි, නො මඬනා ලද්දක් නුදුටිමි. සියලු යොවුන් බව ජරාවෙන් මඬනා ලද. සියලු අරෝග බව ව්‍යාධියෙන් මඬනා ලද. සියලු ජීවිතය මරණයෙන් මඬනා ලද. සියලු ලාභය අලාභයෙන් මඬනා ලද. සියලු යශස අයශසින් මඬනා ලද. සියලු පැසැසුම් නින්දාවෙන් මඬනා ලද. සියලු සැපය දුකින් මඬනා ලදි.

4. "ලාභය ද අලාභය ද අයශස් ද යශස් ද නින්දාව ද ප්‍රශංසාව ද සුවය ද දුක ද යන මිනිසුන් කෙරෙහි වූ තෙල ධර්මයෝ අනිත්‍යයෝ ය, අශාශ්වතයෝ ය, පෙරළෙන සුභාව ඇත්තාහු ය'යි.

'නාදදාසිං අනෝසිතං' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදහු:

"සමණනමසාරෝ ලෝකස්ස -පෙ- නාදදාසිං අනෝසිතං"යි.

15 - 4

යළි (යෞවනාදීන්ගේ) අවසානයෙහි මැ ('ජරාදිය සමග) ප්‍රයිවිරුද්ධ වූ සත්ත්වයන් දැක මට අනභිරතිය උපන. අනතුරුව තෙල සත්ත්වයන් විෂයෙහි වූ තො දැක්ක හැකි සිත ඇසුරු කළ රාගාදි (සප්ත විධ) ශල්‍යය දිටිමි.

ඔසානෙ නෙව බ්‍යාරුදෙධ - 'ඔසානෙ නෙව' යනු: ජරාව සියලු යොවුන් බව අවසාන කෙරෙයි, ව්‍යාධිය සියලු අරොග බව අවසාන කෙරෙයි, මරණය සියලු ජීවිතය අවසාන කෙරෙයි, සියලු ලාභය අලාභය තෙමේ අවසාන කෙරෙයි, සියලු යශස් අපකීර්තිය අවසාන කෙරෙයි, නින්දාව සියලු පැසැසුම් අවසාන කෙරෙයි, දුක සියලු සුවය අවසාන කෙරේ නුයි 'ඔසානෙ නෙව' යනු වේ. බ්‍යාරුදෙධ - යොවුන් බව කැමැති සත්ත්වයෝ ජරාව හා ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහුය, ආරොග්‍යය කැමැති සත්ත්වයෝ ව්‍යාධිය හා ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහුය, ජීවත්වනු කැමැති සත්ත්වයෝ මරණය සමග ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහුය, ලාභ කැමැති සත්ත්වයෝ අලාභය හා ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහුය, යශස් කැමැති සත්ත්වයෝ අයශස් හා ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහුය, ප්‍රශංසා කැමැති සත්ත්වයෝ නින්දාව හා ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහුය, සුව කැමැති සත්ත්වයෝ දුක හා ප්‍රතිවිරුද්ධ වූවාහුය (ශෝපපත්) පහළහු පිළිමල් වූ පහළහු ඇවිළුණහු අවිඥණයින් ගැවුණාහු නුයි 'ඔසානෙ නෙව බ්‍යාරුදෙධ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

දිස්වා මේ අරති අහූති – 'දිස්වා'ති දිස්වා පස්සිත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වාති දිස්වා; **මේ අරතීති** යා අරති යා අනභිරති යා අනභිරමණා යා උක්කණ්ඨිතත්තං යා පරිතස්සිතා අහූති- දිස්වා මේ අරති අහූ.

අථෙත්ථ සල්ලමද්දක්ඛිනති – 'අථා'ති පදසන්ධි -පෙ- පදානුපුබ්බතා මේතං 'අථා'ති; **එත්ථාති** සත්තසු; **සල්ලානති** සත්ත සල්ලානි: රාගසල්ලං දෝසසල්ලං මෝහසල්ලං මානසල්ලං දිට්ඨිසල්ලං සෝකසල්ලං කථංකථාසල්ලං; **අද්දක්ඛිනති** අද්දසං අදක්ඛිං අපස්සිං පටිවිජ්ඣිනති – අථෙත්ථ සල්ලමද්දක්ඛිං.

දුද්දසං හදයසිතනති – 'දුද්දසං'නති දුද්දසං දුද්දක්ඛං දුප්පස්සං දුබ්බිජ්ඣං දුරනුබුජ්ඣං දුප්පටිවිජ්ඣන්ති දුද්දසං; **හදයසිතනති** හදයං වුච්චති චිත්තං; "යං චිත්තං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෝ තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු; හදයසිතං හදයනිස්සිතං විඤ්ඤාසිතං චිත්තනිස්සිතං විඤ්ඤාණ සහජාතං සහගතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං එකුප්පාදං එකනිරෝධං එකවත්ථුකං එකාරම්මණන්ති– "දුද්දසං හදයසිතං".

තෙනාහ භගවා:

"ඕඝතෙ තෙව බ්‍යාරුළෙඩ දිස්වා මේ අරති අහූ,
අථෙත්ථ සල්ලමද්දක්ඛිං දුද්දසං හදයසිත"නති.

15 – 5

යෙන සල්ලෙන ඔතිණ්ණෝ දිසා සබ්බා විධාවති,
තඤ්ච සල්ලං අබ්බුය්හ න ධාවති න සීදති.

යෙන සල්ලෙන ඔතිණ්ණෝ දිසා සබ්බා විධාවතීති – 'සල්ල'නති සත්ත සල්ලානි: රාගසල්ලං දෝසසල්ලං මෝහසල්ලං මානසල්ලං දිට්ඨි-සල්ලං සෝකසල්ලං කථංකථාසල්ලං.

කතමං රාගසල්ලං? යෝ රාගෝ සාරාගෝ අනුනයෝ අනුරොධෝ නන්දිරාගෝ චිත්තස්ස සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං ඉදං රාගසල්ලං.

කතමං දෝසසල්ලං? අනප්පං මේ අවිරති ආඝාතෙතා ජායති, අනප්පං මේ වරතීති ආඝාතෙතා ජායති, අනප්පං මේ වරිස්සතී'ති ආඝාතෙතා ජායති -පෙ- වණ්ඩික්කං අසුරොපෝ[1] අනත්තමතතා චිත්තස්ස, ඉදං දෝසසල්ලං.

---

1. අසුරෝපෝ - පු සී්. II PTS.
2. ධම්මසඞ්ගණි - චිත්තුප්පාදකණ්ඩ.

Free Distribution www.aathaapi.org

දිස්වා මේ අරතී අනු - 'දිස්වා' යනු: දැක පෙනී තුලනය කොට තීරණය කොට වෙසෙසින් සලකා විඳුන කොට නුසි 'දිස්වා' යනු වේ. **මේ අරතී** යනු: යම් නෙ, ඇල්මෙක් යම් නො ඇලුණු බවෙක් යම් නො ඇලුණු අයුරක් යම් උකටලිබවෙක් යම් හාත්පසින් හියවන බවෙක් මී නුසි 'දිස්වා මේ අරතී අනු' යනු වේ.

අඵපථ සල්ලමදඤ්ඡි - 'අඵ' යනු: පදසන්ධියැ...පඨුනුපූජිතා යැ තෙල 'අඵ' යනු. **එපථ** යනු: සත්ත්වයන් විෂයෙහි; **සල්ල** නම්: සත් ශල්‍ය කෙනෙකි: රාගශල්‍ය යැ දෙවිෂශල්‍ය යැ මෝහශල්‍ය යැ මානශල්‍ය යැ දෘෂ්ටි-ශල්‍ය යැ ශොකශල්‍ය යැ කථඞ්කථාශල්‍ය යැ'යි; **අදඤ්ඡි** යනු: දිවිම් අවබොධ කෙළෙමි නුසි 'අඵපථ සල්ලමදඤ්ඡි' යනු වේ.

දුද්දසං හදයඤිතං - 'දුද්දසං' යනු: දුදීඝී යැ නො දැක්ක හැකි යැ නො බැලිය හැකි යැ නො දත හැකි යැ අවබොධ කල නො හැකි යැ ප්‍රතිවෙධ කල නො හැක්කැයි 'දුද්දසං' යනු වේ. **හදයඤිතං** යනු: 'හදය' යි සිත කියනු ලැබෙයි; යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හෘදයයෙක් පණ්ඩරයි තෙක් මනස්ක් මනයඞ්ඛ්‍යාත ආයතනයෙක් මනෙන්ද්‍රියයෙක් විඤ්ඤාණ-යෙක් විඤ්ඤාණඛන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤාණධාතුයෙක් වේ ද එය යි. හෘදය (-සිත) ඇසුරු කල හෘදයනිශ්‍රිත වූ සිත ඇසුරු කල චිත්තනිශ්‍රිත වූ සිත හා සහගත (-නො වෙත්) වූ සමග උපන් සංසෘෂ්ට වූ සම්ප්‍රයුක්ත වූ එක් වැ උපදනා එක් වැ නිරුද්ධ වන (හෘදයවස්තු වශයෙන්) එකවස්තුක වූ (රූපාදි වශයෙන්) එකාලම්බන වූයේ නුසි 'දුද්දසං හදයඤිතං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"ඔසානෙ හෙව බ්‍යාරුදෙඛ -පෙ- දුද්දසං හදයඤිතං"යි

15 - 5

යම් රාගාදි ශල්‍යයෙකින් අවතීර්ණ වූ (-විදුනා ලද) ඍත්ති තෙමේ සියලු දිගට දිවෙන්නේ ද, (එහෙයින්) ඒ ශල්‍යය මැ උදුරාපියා (සියලු දිගට සියලු ගති ආදීන්හි) නො දිවේයි. (චතුරාඤ්ඣයහි) නො ගැලේ.

යෙන යල්ලෙන ඵතිමණ්ණා දිසා සඛ්බා විධාවති - 'සල්ල' නම්: සත් ශල්‍ය කෙනෙකි: රාගශල්‍ය යැ දෙවිෂශල්‍ය යැ මෝහශල්‍ය යැ මානශල්‍ය යැ දෘෂ්ටිශල්‍ය යැ ශොකශල්‍ය යැ කථඞ්කථාශල්‍ය යි.

රාගශල්‍යය කවරු යත්: යම් රාගයක් බලවත් රාගයෙක් නැවත නැවත පැමිණෙමෙක් කැමැති වීමෙක් නන්දි සඞ්ඛ්‍යාත රාගයෙක් චිත්තයා ගේ බලවද්රාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද මේ රාගශල්‍ය යි.

දෙවිෂශල්‍යය කවරු යත්: 'මට අහිතවී කලැ'යි ආඝාත උපදී, මට අයහපත් කෙරෙයි' ආඝාත උපදී, 'මට අහිත් කරන්නේ වනැ'යි ආඝාත උපදී...සැඞ්ගවෙක් හෝ පිරුණු වවන ඇතිබවක් චිත්තයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ දෙවිෂශල්‍ය යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමං මොහසල්ලං? දුක්ඛේ අඤ්ඤාණං -පෙ- දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තෙ -පෙ- අපරන්තෙ - පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, යං එවරූපං අදස්සනං අනභිසමයෝ අනනුබොධෝ අසම්බොධෝ අප්පටිවෙධෝ අසඞ්ගාහනතා[1] අපරියොගාහනතා අසම්පෙක්ඛනතා අපච්චවෙක්ඛතා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාලත්තං මෝහෝ පමෝහෝ සම්මොහෝ අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝෝ අවිජ්ජායොගෝ අවිජ්ජානුසයෝ අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී[2] මොහෝ අකුසලමූලං, ඉදං මොහසල්ලං.

කතමං මානසල්ලං? සෙය්යොහමස්මීති මානෝ, සදිසොහමස්මීති මානෝ, හීනොහමස්මීති මානෝ; යෝ එවරූපෝ මානෝ මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නමෝ ධජෝ සම්පග්ගහෝ කේතුකම්යතා චිත්තස්ස, ඉදං මානසල්ලං

කතමං දිට්ඨිසල්ලං? වීසතිවත්ථුකා සක්කායදිට්ඨි, දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි, දසවත්ථුකා අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි; යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරෝ දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයොජනං ගාහෝ පතිට්ඨාහෝ අභිනිවෙසෝ පරාමාසෝ කුම්මග්ගෝ මිච්ඡාපථෝ මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහෝ විපරීතග්ගාහෝ විපල්ලාසග්ගාහෝ මිච්ඡග්ගාහෝ අයාථාවතස්මිං[3] යාථාවතන්ති ගාහෝ යාවතා දිට්ඨිගතානි, ඉදං දිට්ඨිසල්ලං.

කතමං සොකසල්ලං? ඤාතිබ්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස භොගබ්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස රොගබ්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස සීලබ්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස දිට්ඨිබ්යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ඛ්යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස සොකෝ සොචනා සොචිතත්තං අන්තොනිජ්ඣානං අන්තොපරිජ්ඣායනා අන්තොදාහෝ අන්තොපරිදාහෝ චෙතසෝ පරිජ්ඣායනා දෙමනස්සං, ඉදං සොකසල්ලං.

---

1 අසඞ්ගහිතා - සී. II 2. ලුළිතේ - සී. II.
3 අයාථාවතස්මිං - සී. II

Free Distribution www.aathaapi.org

මෝහශල්‍යය කවරේ ද?: දුඃඛස්කන්‍යයෙහි නො දනීම...දුඃඛනිරෝධ-ගාමිනී ප්‍රතිපදාර්‍යසත්‍යයෙහි නො දනීම්, පූර්‍වාන්තයෙහි ..අපරාන්තයෙහි... පූර්‍වාපරාන්තයෙහි නො දනීම්, ඉදම්ප්‍රත්‍යතා සඛල්‍වයං ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්නධර්ම-යන්හි නො දනීම් (යන) මේ බදු වූ යම් නො දැක්මෙක් (දර්ශන) නො දනීමෙක් (අනුරූප විශයෙන්) නො දනීමක් අවබෝධ නො කිරීමෙක් ප්‍රතිවේධ නො කිරීමක් (අනිත්‍යාදි සාමාන්‍ය හෙයින්) නො ගැනීමෙක් හාත්පසින් බැස නො ගැනීමෙක් සම්ව ලා නො බැලීමක් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා නො කිරීමෙක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමෙක් (චිත්තසන්තානයාගේ) අපවිත්‍ර බවෙක් බාලබවෙක් මොහශයක් බලවත් මොහශයක් සම්මොහශයක් අවිද්‍යාවක් අවිද්‍යාඕඝයක් අවිද්‍යායෝගයෙක් අවිද්‍යානුශයයෙක් අවිද්‍යාපරියුත්ථානයෙ (-සිත මැඩගැනීමේ) ක් අවිද්‍යා නමැති කෙනයක් මොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ මෝහශල්‍ය යි.

මානශල්‍යය කවරේ ද?: 'මම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' මානය වෙයි, 'මම සදෘශ වෙමි' මානය ලැවැයි, 'මම හීන වෙමි' මානය වෙයි. මේබඳු වූ යම් මානයෙක් මානාකාරයෙක් මානය කළ බවක් උන්නතියෙක් ඔසවා තැබීමක් මානධ්වජයක් දැඩිව ගැනීමෙක් චිත්තයාගේ කෙතුකම්‍යතාවක් වේ ද, මේ මානශල්‍ය යි.

දෘෂ්ටිශල්‍යය කවරේ ද?: විංශතිවස්තුක සත්කායදෘෂ්ටිය දශවස්තුක-මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය දශවස්තුක අන්තග්‍රාහිකා දෘෂ්ටිය (යන) මේබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගහනයක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් (සම්‍යග්දෘෂ්ටිය විනිවිදින හෙයින්) දෘෂ්ටිවිස්මූකාභිඝාතයෙක් දෘෂ්ටිවිප්‍රඵන්දිතයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජන-යෙක් (අරමුණ දැඩිව) ගැනීමෙක් පිඟිටාගැනීමෙක් (නිත්‍යාදි විශයන්) අභිනිවේශයෙක් පරාමර්ශයක් භූත්සිතමාර්ගයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාසව-භාවයෙක් තීර්‍යාඝනනයක් විපර්‍යාසයන් ගැනීමෙක් විපරීත ව ගැනීමෙක් (නිත්‍යාදි විශයන්) පරිවර්තන කොට ගැනීමක් මිථ්‍යාග්‍රාහයක් අසද්භාව-යෙහි සද්භාව යයි ගැනීමෙක් වේ ද, යම් පමණ දෘෂ්ටිගතයෝ වෙත් ද, මේ දෘෂ්ටිශල්‍ය යි.

ශෝකශල්‍යය කවරේ ද?: ඥාතිව්‍යසනයෙන් හෝ මිඩනා ලදහුගේ භොගව්‍යසනයෙන් හෝ මිඩනා ලදහුගේ රෝගව්‍යසනයෙන් හෝ මිඩනා ලදහුගේ ශීලව්‍යසනයෙන් හෝ මිඩනා ලදහුගේ දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් හෝ මිඩනා ලදහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර ව්‍යසනයෙකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දුඃඛධර්මයෙකින් මිඩනා ලදහුගේ ශෝකයෙක් ශෝකාකාර-යෙක් ශෝක කළ බවෙක් අන්තර්ශෝකයෙක් ඇතුළත හාත්පසින් ශෝක කිරීමෙක් අන්තර්දාහයක් ඇතුළත හාත්පසින් දැවීමෙක් සිත දැවෙන අයුරෙක් දෙමිනසෙක් වේ ද, මේ ශෝකශල්‍ය යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමං කථඞ්කථාසල්ලං? දුක්ඛෙ කඞ්ඛා දුක්ඛසමුදයෙ කඞ්ඛා දුක්ඛනිරොධෙ කඞ්ඛා දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය කඞ්ඛා පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛා අපරන්තෙ කඞ්ඛා පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛා ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛා, යා එවරූපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචිකිච්ඡා ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථෝ සංසයෝ අනෙකංසගාහෝ ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ථම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛෝ; ඉදං කථඞ්කථාසල්ලං.

යෙන සල්ලෙන ඔතිණ්ණා දිසා සඞ්ඛා විධාවන්තීති – රාගසල්ලෙන ඔතිණ්ණා විද්ධා ථූථෙඨා පරෙතො සමොහිතෙතා සම්මන්නාගතෙතා කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති, පාණම්පි හනති, අදින්නම්පි ආදියති, සන්ධිම්පි ඡින්දති, නිල්ලොපම්පි හරති. එකාගාරිකම්පි කරොති, පරිපන්ථෙපි තිට්ඨති, පරදාරම්පි ගච්ඡති, මුසාපි භණති, එවම්පි රාගසල්ලෙන ඔතිණ්ණා විද්ධා ථූථෙඨා පරෙතො සමොහිතෙතා සම්මන්නාගතෙතා ධාවන්ති විධාවන්ති සංධාවන්ති සංසරන්ති. අථවා රාගසල්ලෙන ඔතිණ්ණා විද්ධා ථූථෙඨා පරෙතො සමොහිතෙතා සම්මන්නාගතෙතා නාවාය මහාසමුද්දං පක්ඛන්දන්ති: සීතස්ස පුරක්ඛතෙතා උණ්හස්ස පුරක්ඛතෙතා ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සානං රිස්සමානෙතා ඛුප්පිපාසාහි[1] මීයමානෙතා[2] තිගුම්බං ගච්ඡන්ති, තක්කොලං ගච්ඡන්ති, තක්කසිලං ගච්ඡන්ති, කාලමුඛං ගච්ඡන්ති, පරමුඛං[3] ගච්ඡන්ති, වෙසුඞ්ගං ගච්ඡන්ති, වෙරාපථං ගච්ඡන්ති, ජවං ගච්ඡන්ති, තාමලිං[4] ගච්ඡන්ති, වඞ්ගං[5] ගච්ඡන්ති, එළවඩ්ඨං[6] ගච්ඡන්ති, සුවණ්ණකූටං ගච්ඡන්ති, සුවණ්ණභූමිං ගච්ඡන්ති, තම්බපණ්ණිං ගච්ඡන්ති, සුප්පාරකං[7] ගච්ඡන්ති, හරුකච්ඡං[8] ගච්ඡන්ති, සුරට්ඨං[9] ගච්ඡන්ති, අඞ්ගමලෝකං[10] ගච්ඡන්ති, ගඞ්ගණං[11] ගච්ඡන්ති, පරමගඞ්ගණං[12] ගච්ඡන්ති, යොතං ගච්ඡන්ති, පරමයොනං ගච්ඡන්ති, තවකං[13] ගච්ඡන්ති, මූලපදං ගච්ඡන්ති, මරුකන්තාරං ගච්ඡන්ති, ජණ්ණුපථං ගච්ඡන්ති, අජපථං ගච්ඡන්ති, මෙණ්ඩපථං ගච්ඡන්ති, සඞ්කුපථං ගච්ඡන්ති, ඡත්තපථං ගච්ඡන්ති, වංසපථං[14] ගච්ඡන්ති, සකුණපථං ගච්ඡන්ති, මූසිකපථං ගච්ඡන්ති, දරීපථං ගච්ඡන්ති, වෙත්තාධාරං[15] ගච්ඡන්ති. පරියෙසන්තෙතා න ලභන්ති. අලාභමූලකම්පි දුක්ඛං දෙමනස්සං පටිසංවෙදෙන්ති. පරියෙසන්තෙතා ලභන්ති, ලද්ධා ආරක්ඛමූලකම්පි දුක්ඛං දෙමනස්සං පටිසංවෙදෙන්ති: කින්ති මෙ භොගෙ නෙව රාජානො හරෙය්යුං, න චොරා හරෙය්යුං, න අග්ගි දහෙය්ය, න උදකං වහෙය්ය, න අප්පියා දායාදා හරෙය්යුන්ති. තස්ස එවං ආරක්ඛතො ගොපයතො තෙ භොගා විපලුජ්ජන්ති. සො විපරියොගමූලකම්පි දුක්ඛං දෙමනස්සං පටිසංවෙදෙති. එවම්පි රාගසල්ලෙන ඔතිණ්ණා විද්ධා ථූථෙඨා පරෙතො සමොහිතෙතා සම්මන්නාගතෙතා ධාවන්ති විධාවන්ති සංධාවන්ති සංසරන්ති.

---

1. ඛුප්පිපාසාය – සීමු. II. මජ්ඣං. PTS. 2. පීළියමානෙතා – සීමු. II.
3 මරණපථං – සීමු. II. පුරපුරං – මජ්ඣං.
4. තම්බසි – සීමු II. තම්බලිඞ්ගං – සීඞ්ගං – සී. 5. වඞ්ගං – සී.
6. එළවඞ්ගං – සීමු. II. මජ්ඣං. ජලවඞ්ගං – මඤ්ජූ.
7. සුපපාදකං – මජ්ඣං. සුපපාරං – සීමු. I.
8 හාරුකච්ඡං – සීමු II. හරුකච්ඡිං – හරුකං – සී. 9 සුරදඞ්ගං – සුරරට්ඨං – සී.
10 සඞ්ගමලෝකං – මජ්ඣං. සඞ්ගලෝකං – සී
11. ගඞ්ගණං – මජ්ඣං. සඞ්ගණං – තඞ්ගණං – සී.
12. සුරම්බඞ්ගණං. මජ්ඣං. පදපතඞ්ගං. – සී. පදපතඞ්ගණං – සී.
13. මිතකං – මජ්ඣං. මිතකං – මූසි. I . 14. අංසපථං – සී 15. මෙත්තාවාරං – සී.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථඞ්කථාශල්‍යඤ්ච කවරෙ යත්: දුඃඛයෙහි සැකය දුඃඛයමූදයෙහි සැකය දුඃඛනිරොධයහි සැකය දුඃඛනිරොධගාමිනී ප්‍රතිපත්තියෙහි සැකය පූර්‍වාන්ත-යෙහි සැකය අපරාන්තයෙහි සැකය පූර්‍වාපරාන්තයෙහි සැකය ඉදම්ප්‍රත්‍ය-යතාප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්නධර්‍මයන්හි සැකය (යන) මෙබඳු වූ යම් සැකයෙක් සැක අයුරෙක් සැකයට පැමිණුවූ බවෙක් විමතියෙක් විචිකිත්සාවක් දෙපරිද්-දෙන් පැවැත්මෙක් දිට්ඨාපථයෙක් සැකයෙක් අතෙකාන්තග්‍රාහයෙක් (අරමුණෙන්) බැහැර යෑමෙක් හාත්පසින් බැහැර යෑමෙක් (අරමුණට) නො බැසගැනීමෙක් සිතෙහි තදබවෙක් චිත්තවිලෙඛයෙක් වේ ද, මේ කථඞ්කථාශල්‍ය යි

යෙන සොලෙන්න ඔතිඝණ්ණා දිසා සබ්බා විධාවති – රාගශල්‍යයෙන් මඛනා ලදුයේ විදුනා ලදුයේ පහස්නා ලදුයේ පෙළෙණ් බැසගන්නා ලදුයේ සමන්විත වූයේ කයින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, බසින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, සිතින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, ප්‍රාණවධ දු කෙරෙයි, නො දුන් දෑය ද හැරගනී, ගාහසඞ්ඛ දු සිදී, ගම් පැහැරීම ද ගෙවල් පැහැරීම ද මං පැහැරීම ද කෙරෙයි, පරඛුන් කරා ද යෙයි, මෘෂා ද බෙණෙයි. මෙසේත් රාගශල්‍යයෙන් මඛනා ලදුයේ විදුනා ලදුයේ පහස්නා ලදුයේ පිඬිත වූයේ බැසගන්නා ලදුයේ සමන්විත වූයේ දිවෙයි, වෙසෙසින් දිවෙයි, වෙහෙසෙන් දිවෙයි, ඔබිනොබෑ හැසිරෙයි. නොහොත් රාගශල්‍යයෙන් අවතිණ්ණ වූයේ විද්ධ – ස්ඵෘෂ්ට – පරේත – සම්වහිත – සමන්විාගත වූයේ ඛනය සොයමින් සිත පෙරවූ කොට, උපණ පෙරවූ කොට, මැසි මදුරු වා අවි දික්දැපහසින් වෙහෙසෙමින් සංපවසින් මැරෙමින් නැවින් මහමුහුදට පිවිසෙයි: ත්‍රිගුල්ම ජනපදයට යෙයි, තක්කොලයට යෙයි, තක්කසිලාවට යෙයි, කාලමුඛයට යෙයි, පරාඞ්මුඛයට යෙයි, වෙසුඞ්ගයට යෙයි, වෙරාපථයට යෙයි, ජාවරවට යෙයි, තාම්‍රලිප්තජනපදයට යෙයි, වඟුරවට යෙයි, එඛවර්ධනයට යෙයි, සුවණ්ණකූටයට යෙයි, සුවණ්ණභූමියට යෙයි, තාම්‍රපර්ණියට යෙයි, සුප්පාරකජනපදයට යෙයි, හරුකච්ඡජනප-දයට යෙයි, සෞරාෂ්ට්‍රයට යෙයි, අඞ්ගලොකයට යෙයි, ගඞ්ගණයට යෙයි, පරමිගඞ්ගණයට යෙයි, යවනරවට යෙයි, පරමයවනයට යෙයි, තවකරවට යෙයි, මූලපදරවට යෙයි, මරුකාන්තාරයට යෙයි, ජණ්ණුපථයට යෙයි, අජපථයට යෙයි, මේණ්ඩපථයට යෙයි, ඛඞ්කුපථයට යෙයි, ඡත්‍රපථයට යෙයි, වංශපථයට යෙයි, සකුණපථයට යෙයි, මූෂිකපථයට යෙයි, දරීපථයට යෙයි, වෙත්‍රාධාරයට යෙයි. සොයනුයේ (භොගයන්) නො ලැබෙයි එකල්හි නො ලැබීම හෙතු කොට ද දුක් දෙමනස් විඳී. සොයනුයේ ලැබේ නම්, ලැබ ආරක්ෂාමූලක වූ ද දුක් දෙමනස් විඳී: 'කවර උපායෙකින් මාගේ භොගයන් රජවරු නො මැ හැරගන්නාහු ද සොරු නො පැහැරගන්නාහු ද ගිනි නො දවා ද වතුරු නො ගලා ද අප්‍රියදායාදයෝ නො හරනාහු දැ'යි. මෙසේ රක්නා වූ පාලනය කරන්නා වූ ඔහුගේ ඒ භොගයෝ වැනසෙති, හෙතෙම මිත්‍රයොගමූලක වූ ද දුක් දෙමනස් විඳී. මෙසේත් රාගශල්‍යයෙන් අවතිණ්ණ වූයේ විදුනා ලදුයේ පහස්නා ලදුයේ පිඬිත වූයේ පිවිසීමේ සමන්විත වූයේ දිවෙයි, වෙසෙසින් දිවෙයි, වෙහෙසෙන් දිවෙයි, ඔබිනොබෑ හැසිරේ,

Free Distribution www.aathaapi.org

දෝසසල්ලේන - මෝහසල්ලේන - මානසල්ලේන ඔතිණ්ණෝ විද්ධෝ ලූනෝ පරේතෝ සමෝහිතෝ සම්මන්නාගතෝ කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති, පාණම්පි හනති, අදින්නම්පි ආදියති, සන්ධිම්පි ඡින්දති, නිල්ලෝපම්පි හරති, එකාගාරිකම්පි කරෝති, පරිපන්ථේපි තිට්ඨති, පරදාරම්පි ගච්ඡති, මුසාපි භණති. එවං මානසල්ලේන ඔතිණ්ණෝ විද්ධෝ ලූනෝ පරේතෝ සමෝහිතෝ සම්මන්නාගතෝ ධාවති විධාවති සන්ධාවති සංසරති.

දිට්ඨිසල්ලේන ඔතිණ්ණෝ විද්ධෝ ලූනෝ පරේතෝ සමෝහිතෝ සම්මන්නාගතෝ අවේලකෝ හොති මුත්තාචාරෝ හත්ථාපලේඛනෝ, න එහිභදන්තිකෝ, න තිට්ඨභදන්තිකෝ, නාභිහටං න උද්දිස්ස කතං න නිමන්තනං සාදියති. සෝ න කුම්භිමුඛා පතිගණ්හාති. න ඛලොපිමුඛා පතිගණ්හාති න එළකමන්තරං න දණ්ඩමන්තරං න මුසලමන්තරං න ද්වින්නං භුඤ්ජමානානං න ගබ්භිනියා න පායමානාය න පුරිසන්තරගතාය න සංකිත්තීසු, න යත්ථ සා උපට්ඨිතෝ හොති, න යත්ථ මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩචාරිණී, න මච්ඡං, න මංසං, න සුරං, න මේරයං, න ථුසෝදකං පිවති. සෝ එකාගාරිකෝ වා හොති. එකාලොපිකෝ වා. දව්වාහාරිකෝ වා හොති දව්වාලොපිකෝ -පෙ- සත්තාගාරිකෝ වා හොති. සත්තාඝරලොපිකෝ. එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙති. දසහිපි දත්තීහි යාපෙති -පෙ- සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙති. එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති. දව්වාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති -පෙ- සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති. ඉති එවරූපං අඩ්ඪමාසිකම්පි පරියායභත්තභෝජනානුයොගමනුයුත්තෝ විහරති. එවම්පි දිට්ඨිසල්ලේන ඔතිණ්ණෝ විද්ධෝ ලූනෝ පරේතෝ සමෝහිතෝ සම්මන්නාගතෝ ධාවති විධාවති සන්ධාවති සංසරති.

අථවා දිට්ඨිසල්ලේන ඔතිණ්ණෝ විද්ධෝ ලූනෝ පරේතෝ සමෝහිතෝ සම්මන්නාගතෝ සෝ සාකභක්ඛෝ වා හොති, සාමාකභක්ඛෝ වා හොති, නීවාරභක්ඛෝ වා හොති, දද්දුලභක්ඛෝ වා හොති, හටභක්ඛෝ වා හොති, කණභක්ඛෝ වා හොති, ආචාමභක්ඛෝ වා හොති, පිඤ්ඤාකභක්ඛෝ වා හොති, තිලභක්ඛෝ වා හොති, තණ්ඩුලභක්ඛෝ වා හොති, ගෝමයභක්ඛෝ වා හොති, වනමූලඵලාහාරෝ වා යාපෙති පවත්තඵලභෝජනෝ. සෝ සාණානිපි ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති, ඡවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකූලානිපි ධාරෙති, -

Free Distribution www.aathaapi.org

දෙවෙනුවෙන් - මෝහශල්‍යයෙන් - මානශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ විද්ධ ස්පෘෂ්ට පරේත සම්වහිත සමන්වාගත වූයේ කයින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, බසින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, සිතින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, ප්‍රාණවධ දු කෙරෙයි, සුදුවන් දෑය ද ගනී, හෘහස්තේ දු සිදී, ගම් පැහැරීම ද කෙරෙයි, ගෙවල් පැහැරීම ද කෙරෙයි, මං පැහැරීම ද කෙරෙයි, පරඛුන් වෙත ද ඉයයි, මුසාවා ද බණියි. මේසෙයින් මානශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ වූයේ විදුනා ලදුයේ පහස්නා ලදුයේ ඔබනා ලදුයේ ඇතුළත පිවිසියේ සමන්විත වූයේ ඉදිරියෙහි දිවෙයි, වෙසෙයින් දිවෙයි, වගයෙන් දිවෙයි, ඔහිනොබැහැරේ.

දෘෂ්ටිශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ වූයේ විද්ධ වූයේ ස්පෘෂ්ට වූයේ පිඹින වූයේ ප්‍රවිෂ්ට වූයේ සමන්විත වූයේ අවෙලුක (-නග්ගාශ්‍රමණ) වෙයි, හරන ලද ආචාර ඇතියේ වෙයි, අත නල්නේ වෙයි, (භික්ෂා ගැනීම සඳහා) 'එව වහන්සැ'යි කියන ලදුයේ නොවෙයි, 'සිට වහන්සැ'යි කියන ලදුයේ නොසිටී, පළමු එළවූ භික්ෂාව නොගනී, උදෙසා කළ භික්ෂාව නොගනී, නිමන්ත්‍රණය නොඉවසයි. හෙතෙම කළමුවින් නහා දුන් භික්ෂාව නොගනී, සැලමුවින් නහා දෙන ලද්ද නොපිළිගනී, එළිපත අතර කොට දුන් භික්ෂාව නොගනී, දඹු අතර කොට දුන් භික්ෂාව - මෝකොල් අතර කොට දුන් භික්ෂාව නොපිළිගනී, වලඳන දෙදෙනකු ගෙන් එකකු නැඟිසිට දුන් භික්ෂාව නොපිළිගනී, ගැබිනියක දුන් භික්ෂාව - කිරිපොවන තෙනැත්තියක දුන් භික්ෂාව - පුරුෂයන් අතරට ගිය තෙනැත්තිය දුන් භික්ෂාව - සංකීර්ත්‍යතනය කොට දුන් කල්හි නොගනී. ගුනකයකු එලඹසිටි තැන භික්ෂාව- මැස්සන් මුළුමුළු වැ හුන් තැන දුන් භික්ෂාව නොපිළිගනී. මත්ස්‍යමාංස රහ- ළේ ආදී නොපිළිගනී, තුසදිය (-සොවීරකරසය) පානය නොකෙරෙයි. හෙතෙම පිසුවකත එක ගෙයක් ඇත්නම් හෝ එක ආලෝපයකින් යැපෙන්නේ නම් වෙයි, දෙ ගෙයක් ඇත්තේ හෝ දෙ ආලෝපයකින් යැපෙන්නේ හෝ වෙයි...සප්තාගාරික හෝ සප්තාලෝපික වූයේ වෙයි, එක් දත්තිය (කුඩා බත් තලිය) කින් ද යැපෙන්නේ වෙයි, බත්තලි දෙකකින් ද..බත්තලි සතකින් ද යැපෙන්නේ වෙයි; එකාගික (-එක දවසක් අතුරු කල) ආහාරය ද වළඳයි, දෙ දවසක් අතුරු කල ආහාරය ද වළඳයි... සප්තාගික ආහාරය ද වළඳයි. මෙසේ මෙබඳු අර්ධමාසික වූ ද වාරබත වැලදීමෙහි යෙදී වෙසෙයි. මෙසේත් දෘෂ්ටිශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ වූයේ විද්ධ වූයේ ස්පෘෂ්ට වූයේ පිඹින වූයේ ප්‍රවිෂ්ට වූයේ සමන්වාගත වූයේ ධාවන- විධාවන - සඤ්චාවනය කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ.

නොහොත් දෘෂ්ටිශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ වූයේ විදුනා - පහස්නා - ඔබනා ලදුයේ පිවිසියේ සමන්විත වූයේ හෙතෙම අමුපලා කන්නේ හෝ වෙයි, බොඛාබුසකල් බුදින්නේ හෝ වෙයි, සඛයංජාත පී (ගුරුහැල්) බුදින්නේ හෝ වෙයි, සපීකැබැලි බුදින්නේ හෝ වෙයි, රුක්ලාවු බුදින්නේ හෝ වෙයි, කුඩු බුදින්නේ හෝ වෙයි, දම්මසු බුදින්නේ හෝ වෙයි, මුරුවට බුදින්නේ හෝ වෙයි, තල බුදින්නේ හෝ වෙයි, තණකොල බුදින්නේ හෝ වෙයි, ගොම බුදින්නේ හෝ වෙයි, වනමුල්ඵල ආහාර කොට ඇත්තේ හෝ වැටුණු ගෙඩි බුදිනුයේ යැපෙයි. හේ සණවැහැරි ද දරයි, මිශ්‍රක- වස්ත්‍ර ද දරයි, මලසිරුරින් බැහැර කල වස්ත්‍ර ද දරයි, පාංශුකූල ද දරයි-

Free Distribution www.aathaapi.org

කිරිවාහිපි ධාරෙති, අජිනාහිපි ධාරෙති, අජිනක්ඛිපම්පි ධාරෙති, කුසවීරම්පි ධාරෙති, වාකවීරම්පි ධාරෙති, ඵලකවීරම්පි ධාරෙති, කෙසකම්බලම්පි ධාරෙති, වාලකම්බලම්පි ධාරෙති, උලූකපක්ඛම්පි ධාරෙති. කෙසමස්සුලොචකොපි හොති, කෙසමස්සුලොචනානුයොගමනුයුත්තෝ විහරති. උබ්භට්ඨකොපි හොති ආසනපටික්ඛිත්තෝ, උක්කුටිකොපි හොති උක්කුටිකප්පධානමනුයුත්තෝ. කණ්ටකාපස්සයිකොපි හොති කණ්ටකාපස්සයෙ සෙය්‍යං කප්පෙති, ඵලකසෙය්‍යම්පි කප්පෙති, එණිජඞ්ගලසෙය්‍යම්පි කප්පෙති, එකාපස්සයිකෝ හොති රජෝජල්ලධරෝ, අබ්භොකාසිකෝ හොති යථාසන්ථතිකෝ, වෙකටිකොපි හොති විකට-භොජනානුයොගමනුයුත්තෝ, අපානකොපි හොති අපානභත්තමනුයුත්තෝ, සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තෝ විහරති. ඉති එවරූපං අනෙකවිහිතං කායස්ස ආතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තෝ විහරති. එවම්පි දිවාසංලෙඛන ඔතිණ්ණෝ විඳ්ධා ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්පන්නාගතෝ ධාවති විධාවති සඤ්චරති සංසරති.

සෝකසංලෙඛන ඔතිණ්ණෝ විඳ්ධා ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්පන්නාගතෝ සොචති, කිලමති, පරිදෙවති, උරත්තාළිං කන්දති සම්මොහං ආපජ්ජති. වුත්තං හෙතං භගවතා: "භූතපුබ්බං බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරිස්සා ඉත්ථියා මාතා කාලමකාසි. සා තස්සා කාලකිරියාය උම්මත්තිකා ඛිත්තචිත්තා රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ: 'අපි මෙ මාතරං අද්දසථ? අපි මෙ මාතරං අද්දසථා'ති.a භූතපුබ්බං බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරිස්සා ඉත්ථියා පිතා කාලමකාසි - භාතා කාලමකාසි - භගිනී කාලමකාසි පුත්තෝ කාලමකාසි - ධීතා කාලමකාසි - සාමිකෝ කාලමකාසි. සා තස්ස කාලකිරියාය උම්මත්තිකා ඛිත්තචිත්තා රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ: 'අපි මෙ සාමිකං අද්දසථ? අපි මෙ සාමිකං අද්දසථා'ති.a භූතපුබ්බං බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරස්ස පුරිසස්ස මාතා කාලමකාසි. සෝ තස්සා කාලකිරියාය උම්මත්තකෝ ඛිත්තචිත්තෝ රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ: 'අපි මෙ මාතරං අද්දසථ? අපි මෙ මාතරං අද්දසථා'ති.a භූතපුබ්බං බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරස්ස පුරිසස්ස පිතා කාලමකාසි -භාතා කාලමකාසි - භගිනී කාලමකාසි- පුත්තෝ කාලමකාසි - ධීතා කාලමකාසි - පජාපති කාලමකාසි. සෝ තස්සා කාලකිරියාය උම්මත්තකෝ ඛිත්තචිත්තෝ රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ: 'අපි මෙ පජාපතිං අද්දසථ? අපි මෙ පජාපතිං අද්දසථා'ති a භූතපුබ්බං බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරා ඉත්ථී ඤාතිකුලං අගමාසි. තස්සා තෙ ඤාතකා සාමිකං අවජානිත්වා අඤ්ඤස්ස දාතුකාමා. සා ච තං න ඉච්ඡති. අථ ඛො සා ඉත්ථී සාමිකං එතදවොච: 'ඉමෙ මං අය්‍යපුත්ත, ඤාතකා තව අවජානිත්වා අඤ්ඤස්ස දාතුකාමා. උහො මයං මරිස්සාමා'ති. අථ ඛො සො පුරිසො තං ඉත්ථිං දිබ්බා ඡෙත්වා අත්තානං ඔපාතෙසි[1] උභො පෙව මයිස්සාමා'ති.a එවං සෝක-සංලෙඛන ඔතිණ්ණෝ විඳ්ධා ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්පන්නාගතෝ ධාවති විධාවති සඤ්චරති සංසරති.

---

1. ඔපාතෙති - සී. II.

a. මජ්ඣිමනිකාය - මජ්ඣිමපණ්ණාසක - පියජාතිකසුත්තය.

Free Distribution www.aathaapi.org

රුක්සුඹුළු වස්ත්‍ර ද දරයි, අඳුන්මුවහඹු දු දරයි, මැදින් පැළෑ අඳුන්මුවහඹු දු දරයි, කුසවැහැරි දු දරයි, සුඹුලු වැහැරි දු දරයි, පුවරුවැහැරිදු දරයි, මිනිස් කෙසින් කළ කම්බිලි දු දරයි, අස්වලින් කළ කම්බිලි දරයි, බකමුනුණුපියාපතින් කළ වස්ත්‍ර දරයි. කෙස් රවුළු උදුරත්තේ ද වෙයි, කෙස් රවුළු ඉදිරිමෙහි ගෙදී වාසය කෙරෙයි. ආසන ප්‍රතික්ෂෙප කෙළේ උඩුකුරුව සිටිනේ ද වෙයි, උකුසුටික වියඩියෙහි යෙදුණේ උකුසුටික වූයේ ද වෙයි, කටුඇතිරියෙහි නියුක්ත වූයේ ද වෙයි, කටුඇතිරියෙහි ශයනය කෙරෙයි. පුවරුයෙහි ශයනය ද කෙරෙයි, උස්මිමැ ශයනය ද කෙරෙයි, රජස් දැලි දරනුයේ එක් ඇලයකින් හෝනේ වෙයි, අතුල සේ හිඳිනා සුලු වූයේ ෆාභ්‍යවකාශයෙහි යෙදුණේ වෙයි. විකෘත (ගුළු) නොජනයෙහි යෙදුණේ විකෘතය බුදිනසුලු වූයේ ද වෙයි, දිය නුමුසු බත් බිදීමෙහි යෙදුණේ ප්‍රතික්ෂෙප කළ සිකිල් දිය ඇත්තේ ද වෙයි. සවස තුන්වැනි කොට උදකාවරොහණයෙහි යෙදුණේ වාසය කෙරෙයි. මේසේ මොනවදු අනෙකප්‍රකාර වූ කය තවත භාත්පසින් තවත යොගයෙහි යෙදුණේ වාසය කෙරෙයි. මෙසේත් දෘෂ්ටිශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ වූයේ විදුනා ලදුයේ පහන්නා ලදුයේ ඔඛනා ලදුයේ ඇතුලත පිවිසියේ සමන්විත වූයේ ඛාවනය විඛාවනය සඤ්ඣාවනය කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ.

ශොකශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ වූයේ විද්ධ – ස්පෘෂ්ට – පරෙත – සමවහිත– සමන්විගත වූයේ ශොක කෙරෙයි, වෙහෙසෙයි, විලාප කියයි, ලෙහි පැහැර හඬයි, සම්මොහයට පැමිණේ. මේ වදාරණ ලද මැ ය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ: "බමුණ, පෙර වූවක් කියමි: මේ සැවැත්නුවර මැ එක්තරා ගැහැනියකගේ මව මළා යැ. ඕ තොමෝ ඇගේ මරණයෙන් උමතු වූවා නට සිත් ඇත්තී වීදියෙන් වීදියට සඤ්ඣියෙන් සඤ්ඣියට පැමිණ මෙසේ කියයි: 'මාගේ මව දුටුවහු ද? මාගේ මව දුටුවහු දැ'යි. බමුණ, පෙර වූවක් කියමි: මේ සැවැතෙහි එක්තරා ගැහැනියකගේ පියා මළේ ය – බෑයා මළේ ය – පුත් මළේ ය – දූව මළා යැ – සැමියා මළේ ය. ඕ තොමෝ ඔහුගේ මරණයෙන් උමතු වූවා නට සිත් ඇත්තී වීදියෙන් වීදියට සඤ්ඣියෙන් සඤ්ඣියට පැමිණ මෙසේ කියයි: 'මාගේ සැමියා දුටුවහු ද? මාගේ සැමියා දුටුවහු දැ'යි. බමුණ පෙර වූවකි: මේ සැවැතෙහි එක්තරා මිනිසකුගේ මව මළා ය. හෙතෙම ඇගේ මරණයෙන් උමතු වූයේ නට සිත් ඇත්තේ වීදියෙන් වීදියට සඤ්ඣියෙන් සඤ්ඣියට පැමිණ මෙසේ කියයි: 'මාගේ මව දුටුවහු ද? මාගේ මව දුටුවහු දැ'යි. බමුණ, පෙර වූවකි: මේ සැවැතෙහි මැ එක්තරා මිනිසකුගේ පියා මළේ ය –බෑයා මළේ ය– භගිනිය මළා ය– පුතා මළේ ය– දුව මළා ය–භාය්‍යාව මළා ය. හෙතෙම ඇගේ මරණයෙන් උමතු වූයේ නට සිත් ඇතිගේ වීදියෙන් වීදියට සඤ්ඣියෙන් සඤ්ඣියට පැමිණ මෙසේ කියයි: 'මාගේ භාය්‍යාව දුටුවහු ද? මාගේ භාය්‍යාව දුටුවහු දැ'යි. බමුණ, පෙර වූවකි: මේ සැවැතෙහි මැ එක්තරා ගැහැනියක් ඥාතිකුලයට ගියා යැ. ඇගේ ඒ නැගෝ සැමියාගෙන් අසිදගෙන අන් මිනිසකුට දෙනු කැමැති වූහ. එහෙත් ඕ ඒ මිනිසා නො කැමැති වෙයි. ඉක්බිති ඕ ස්ත්‍රිය සැමියාට කිව: 'සාමිදරුවාණෙනි, මේ නැගෝ මා තොපගෙන් අසිදගෙන අනෙකක් හට දෙනු කැමැත්තාහ. ඇපි දෙදෙන මැරෙමිහ'යි. එකල ඒ මිනිසා ඒ ගැහැනිය දෙකඩ කොට සිද තමා නැසීය. "දෙදෙන පරලොව ගොස් එක්වමිහ"යි. මෙසේ ශොකශල්‍යයෙන් අවතීර්ණ වූයේ විද්ධ-ස්පෘෂ්ට පරෙත – සමවහිත සම්මොහගත වූයේ ඛාවන- විඛාවන -සඤ්ඣාවන කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථඞ්කථාසල්ලේන ඔතිණ්ණෝ විචිකිච්ඡාපකතෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සමන්නාගතෝ සංසයපක්ඛන්නෝ හොති විමතිපක්ඛන්නෝ දෙළ්හකජාතෝ: 'අහොසිං නු ඛෝ අහං අතීතමද්ධානං? න නු ඛෝ අහොසිං අතීතමද්ධානං? කිං නු ඛෝ අහොසිං අතීතමද්ධානං? කථං නු ඛෝ අහොසිං අතීතමද්ධානං? කිං භූතෝ කිං අහොසිං නු ඛෝ අතීතමද්ධානං? භවිස්සාමි නු ඛෝ අහං අනාගතමද්ධානං? න නු ඛෝ භවිස්සාමි අනාගතමද්ධානං? කිං නු ඛෝ භවිස්සාමි අනාගතමද්ධානං? කථං නු ඛෝ භවිස්සාමි අනාගතමද්ධානං? කිං භූතෝ කිං භවිස්සාමි නු ඛෝ අනාගතමද්ධානං? එතරහි වා පච්චුප්පන්නං අද්ධානං ආරබ්භ කථඞ්කථී හොති: අහං නු ඛෝඝම්? නො නු ඛෝඝම්? කිං නු ඛෝඝම්? කථං නු ඛෝඝම්? අයං නු ඛෝ සත්තෝ කුතෝ ආගතෝ? සෝ කුහිං ගාමී භවිස්සතී'ති. එවං කථඞ්කථාසල්ලේන ඔතිණ්ණෝ විචිකිච්ඡාපකතෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සමන්නාගතෝ ධාවති විධාවති සම්ධාවති සංසරති. තෙ සල්ලේ අභිසඞ්ඛරොති. තෙ සල්ලේ අභිසඞ්ඛරොතෝ සල්ලාභිසඞ්ඛාරවසෙන පුරත්ථිමං දිසං ධාවති. පච්ඡිමං දිසං ධාවති. උත්තරං දිසං ධාවති. දක්ඛිණං දිසං ධාවති. තෙ සල්ලාභිසඞ්ඛාරා අප්පහීනා. සල්ලාභිසඞ්ඛාරානං අප්පහීනත්තා ගතියා ධාවති නිරයෙ ධාවති. තිරච්ඡානයොනියා ධාවති. පෙත්තිවිසයෙ ධාවති. මනුස්සලොකෙ ධාවති. දෙවලොකෙ ධාවති. ගතියා ගතිං උපපත්තියා උපපත්තිං පටිසන්ධියා පටිසන්ධිං භවෙන භවං සංසාරෙන සංසාරං වට්ටෙන වට්ටං ධාවති විධාවති සම්ධාවති සංසරතීති - යෙන සල්ලේන ඔතිණ්ණෝ දිසා සබ්බා විධාවති.

තඤ්ඤෙව සල්ලං අබ්බුය්හ න ධාවති න සීදතීති - තඤ්ඤෙව රාගසල්ලං දොසසල්ලං මොහසල්ලං මානසල්ලං දිට්ඨිසල්ලං සොකසල්ලං කථඞ්කථාසල්ලං අබ්බුය්හ අබ්බුහිත්වා උද්ධරිත්වා සමුද්ධරිත්වා උප්පාටෙත්වා සමුප්පාටෙත්වා[1] පජහිත්වා විනොදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා නෙව පුරත්ථිමං දිසං ධාවති. න පච්ඡිමං දිසං ධාවති. න උත්තරං දිසං ධාවති. න දක්ඛිණං දිසං ධාවති. තෙ සල්ලාභිසඞ්ඛාරා පහීනා. සල්ලාභිසඞ්ඛාරානං පහීනත්තා ගතියා න ධාවති. නිරයෙ න ධාවති. තිරච්ඡානයොනියා න ධාවති. පෙත්තිවිසයෙ න ධාවති. මනුස්සලොකෙ න ධාවති. දෙවලොකෙ න ධාවති. න ගතියා ගතිං - න උපපත්තියා උපපත්තිං - න පටිසන්ධියා පටිසන්ධිං - න භවෙන භවං - න සංසාරෙන සංසාරං - න වට්ටෙන වට්ටං ධාවති විධාවති සම්ධාවති සංසරතීති - තඤ්ඤෙව සල්ලං අබ්බුය්හ. න ධාවති න සීදතීති කාමොඝෙ න සීදති. භවොඝෙ න සීදති. දිට්ඨොඝෙ න සීදති. අවිජ්ජොඝෙ න සීදති. න සංසීදති න අවසීදති න ගච්ඡති න අවගච්ඡතීති - තඤ්ඤෙව සල්ලං අබ්බුය්හ න ධාවති න සීදති.

තෙනාහ භගවා:

"යෙන සල්ලේන ඔතිණ්ණෝ
දිසා සබ්බා විධාවති,
තඤ්ඤෙව සල්ලං අබ්බුය්හ
න ධාවති න සීදතී"ති

1. උප්පාදයිත්වා සමුප්පාදයිත්වා - සී. ම්. පී. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථඞ්කථාශල්‍යයෙන් අවතිණ්ණ වූයේ විදුනා ලදුයේ පහස්නා ලදුයේ පිඹින ලදුයේ පිවිසියේ සමාපන්න වූයේ සැකයට පැමිණියේ වෙයි. විමතියට පැමිණියේ දෙයින් වූයේ වෙයි: 'මම අතීතකාලයෙහි වූයෙමි දෝ හෝ අතීතයෙහි නො වූයෙමි දෝ හෝ (ජාත්‍යාදිය නිසා) අතීතයෙහි කුමක් වූයෙමි දෝ හෝ අතීතයෙහි කෙසේ වූයෙමි දෝ හෝ අතීතයෙහි (ජාත්‍යාදිය අතුරෙන්) කුමක් වැ කුමක් වූයෙමි දෝ හෝ, මේ අනාගතකාලයෙහි වන්නෙමි දෝ නහෝ අනාගතයෙහි නො වන්නෙමි දෝ හෝ (ජාත්‍යාදිය නිසා) අනාගතයෙහි කුමක් වන්නෙමි දෝ හෝ අනාගතයෙහි කෙසේ වන්නෙමි දෝ හෝ අනාගතයෙහි (ජාත්‍යාදිය අතුරෙන්) කුමක් වැ කුමක් වන්නෙමි දෝ හෝ, මේ වර්තමානකාලය අරබයා හෝ සැක ඇත්තේ වෙයි: මම වෙමි දෝ හෝ නො වෙමි දෝ හෝ කුමක් වෙමි දෝ හෝ කෙසේ වෙමි දෝ හෝ මේ සත්ත්වයා කොයින් ආයේ දෝ හෝ කොහි යනසුලු වන්නේ දැ'යි. මේසේ කථඞ්කථාශල්‍යයෙන් අවතිණ්ණ වූයේ විදුනා ලද්දේ පහස්නා ලද්දේ මැඩුණේ පිවිසියේ සමාපන්න වූයේ ධාවන විධාවන - සන්ධාවන කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ; ඒ රාගාදි ශල්‍යයන් උපදවයි. ඒ ශල්‍යයන් උපදවනුයේ ශල්‍යයන් ඉපදවීම් වශයෙන් පෙරදිගට දිවෙයි, පැළදෙසට දිවෙයි, උතුරු දෙසට දිවෙයි, දකුණු දෙසට දිවේ. ඒ රාගාදි ශල්‍යප්‍රයෝගයෝ අප්‍රහීණ වූවාහු ය. ශල්‍යාභිසංඛාරයන් අප්‍රහීණ වන බැවින් ගතියෙහි දිවෙයි, නිරයෙහි දිවෙයි, තිරිසන්යොන්හි දිවෙයි, ප්‍රෙතවිෂයයෙහි දිවෙයි, ඕනිස්ලොවැ දිවෙයි, දෙව්ලොවැ දිවෙයි, ගතියෙන් ගතියට උපතින් උපතට පිළිසඳින් පිළිසඳට හවයෙන් හවයට සසරින් සසරට වවින් වටට ධාවන - විධාවන - සන්ධාවනය කෙරෙයි. සංසරණය කෙරේ නුයි 'යෙන සලෙලන ඔතිණ්ණා දිසා සබ්බා විධාවති' යනු වේ.

තමේව සල්ලමබ්බුයහ න ධාවති න සිදති - එ මැ රාගශල්‍යය දෝෂශල්‍යය මෝහශල්‍යය මානශල්‍යය දෘෂ්ටිශල්‍යය ශෝකශල්‍යය කථඞ්කථා ශල්‍යය බැහැර කොට බැහැර පියා උදුරා මෝනොවට උදුරා උපුටා මෝනහාවට උපුටා හැර දුරු කොට විනහාන්න කොට අනුඅභාවයට පමුණුවා පෙරදිගට නො මැ දිවෙයි, පැළදෙසට නො දිවෙයි, උතුරුදෙසට නො දිවෙයි, දකුණුදෙසට නො දිවෙයි. ඒ රාගාදිශල්‍යප්‍රයෝගයෝ ප්‍රහීණ වූවාහු ය. ශල්‍යාභිසංඛාරයන් ප්‍රහීණවන බැවින් ගතියෙහි නො දිවෙයි, නිරයෙහි නො දිවෙයි, තිරිසන්යොන්හි නො දිවෙයි, ප්‍රෙතවිෂයෙහි නො දිවෙයි, ඕනිස්ලොවැ නො දිවෙයි, දෙව්ලොවැ නො දිවෙයි, ගතියෙන් ගතියට - උපතින් උපතට - පිළිසඳින් පිළිසඳට - හවයෙන් හවයට- සසරින් සසරට - වවින් වටට නො දිවෙයි, වෙහසින් නො දිවෙයි, වෙහසයන් නො දිවෙයි, ඔබිනහාබැ නො හැසිරේ නුයි 'තමේව සල්ල- මබ්බුය්හා' යනු වේ. **න ධාවති න සිදති** - කාමොඝයෙහි නො ගැලෙයි, භවොඝයෙහි නො ගැලෙයි, දෘෂ්ට්‍යොඝයෙහි නො ගැලෙයි, අවිද්‍යොඝයෙහි නො ගැලෙයි, හාත්පසින් නො ගැලෙයි, ඇතුලත නො ගැලෙයි, නො පිවිසෙයි, නො සෙයි, නො බැසගනී නුයි 'තමේව සල්ල.මබ්බුය්හා න ධාවති න සිදති' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"යෙන සලෙලන ඔතිණ්ණා -පෙ- න ධාවති න සිදති"සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

15 - 6

තත්ථ සික්ඛානුගීයන්ති
යානි ලොකෙ ගථිතානි,[1]
න තෙසු පසුතෝ සියා
නිබ්බිජ්ඣ සබ්බසෝ කාමෙ,
සික්ඛෙ නිබ්බානමත්තනෝ.

තත්ථ සික්ඛානුගීයන්ති යානි ලොකෙ ගථිතානීති – 'සික්ඛා'ති හත්ථිසික්ඛා අස්සසික්ඛා රථසික්ඛා ධනුසික්ඛා සාලාකියං සල්ලකත්තියං කායතිකිච්ඡං භූතියං ඛොමාරහච්චං.[2] **ගීයන්තීති** නිග්ගීයන්ති කථීයන්ති භණීයන්ති දීපීයන්ති වොහරීයන්ති. අථවා **ගීයන්ති** – ගණ්හියන්ති උග්ගණ්හියන්ති ධාරීයන්ති උපධාරීයන්ති උපලක්ඛීයන්ති ගථිතපථිලාභාය. ගථිතා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා: චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. කිං කාරණා ගථිතා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා? යෙහුය්‍යෙන දෙවමනුස්සා පඤ්ච කාමගුණෙ ඉච්ඡන්ති සාදියන්ති පත්ථයන්ති පිහයන්ති අභිජප්පන්ති; තඞ්කාරණා ගථිතා වුච්චන්ති පඤ්ච කාමගුණා. **ලොකෙති** මනුස්ස -පෙ- ලොකෙති – තත්ථ සික්ඛානුගීයන්ති යානි ලොකෙ ගථිතානි.

න තෙසු පසුතෝ සියාති – තාසු වා සික්ඛාසු තෙසු වා පඤ්චසු කාමගුණෙසු න පසුතෝ සියා, න තන්නින්නෝ අස්ස, න තප්පොණෝ න තප්පබ්භාරෝ න තදධිමුත්තෝ න තදධිපතෙය්‍යොති – න තෙසු පසුතෝ සියා.

නිබ්බිජ්ඣ සබ්බසෝ කාමෙති – 'නිබ්බිජ්ඣා'ති පටිවිජ්ඣිත්වා; සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා'ති පටිවිජ්ඣිත්වා සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා'ති පටිවිජ්ඣිත්වා -පෙ- 'යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම'න්ති පටිවිජ්ඣිත්වා; **සබ්බසොති** සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදියන-වචනමෙතං සබ්බසොති; **කාමාති** උද්දානතො දෙ කාමා: වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙසකාමාති – නිබ්බිජ්ඣ සබ්බසෝ කාමෙ.

සික්ඛෙ නිබ්බානමත්තනෝති –'සික්ඛා'ති තිස්සො සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා –පෙ- අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. **නිබ්බානන්ති** අත්තනො රාගස්ස නිබ්බාපනාය දෙසස්ස නිබ්බාපනාය මොහස්ස නිබ්බාපනාය –පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං සමාය උපසමාය වූපසමාය නිබ්බාපනාය පටිනිස්සග්ගාය පටිප්පස්සද්ධියා අධිසීලම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිචිත්තම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිපඤ්ඤම්පි සික්ඛෙය්‍ය.

---

1. ගථිතානි - සී‍මු. 11. 2. ඛොමාරහිකිච්ඡං - සෲ

Free Distribution www.aathaapi.org

15 - 6

සත්ත්වලෝකයෙහි යම් පස්කම්ගුණ කෙනෙක් වෙත් නම්, ඒ නිමිති කොට (හස්තිශිල්පාදි) අනෙක ශිල්ප උගන්නා ලැබේත්. (නුවණැති කුල-පුත්‍ර තෙමේ) ඒ පස්කම්ගුණයන්හි හෝ හස්තිශිල්පාදියෙහි ප්‍රයුක්ත වූයේ නො වන්නේ ය. (එබැවින්) වස්තුකාමකෙලෙසකාමයන් සමීකාරයෙන් (අනිත්‍යාදි දර්ශනයෙන්) ප්‍රතිවේධ කොට තමාගේ (රාගාදිය) නිවීමට හික්මෙන්නේ සි.

තත්ථ සික්ඛානුගීයන්ති යානි ලොකෙ ගථිතානි – 'සික්ඛා' යනු: හස්තිශිල්ප යැ අශ්වශිල්ප යැ රථශිල්ප යැ ධනුශ්ශිල්ප යැ ශාලාක්‍යතන්ත්‍ර යැ ශල්‍යකර්ම යැ කායචිකිත්සා යැ භෞතිකවිද්‍යා යැ කෞමාරභෘත්‍ය සි. **ගීයන්ති** යනු: ගයනු ලැබෙති, කියනු ලැබෙති, බණනු ලැබෙති, දක්වනු ලැබෙති, ව්‍යවහාර කරනු ලැබෙත්. නොහොත් **ගීයන්ති** – පස්කම්ගුණ ප්‍රතිලාභය සඳහා ගන්නා ලැබෙති, උගන්නා ලැබෙති, දරනු ලැබෙති, විමසනු ලැබෙති, සලකනු ලැබෙත්. 'ගථිත'යි පස්කම්ගුණයෝ කියනු ලැබෙත්: ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ ප්‍රියස්වභාව වූ කාමාස්වාදයෙන් යුත් ඇලුම් කටයුතු වූ චක්ෂුර්විඥානයෙන් දැක්කයුතු රූපයෝ සි. කවර කරුණෙ-කින් පස්කම්ගුණයෝ 'ගථිත'යි කියනු ලැබෙති යත්: බොහෝසෙයින් දිව්‍යමනුෂ්‍යයෝ පස්කම්ගුණයන් කැමැති වෙයි, ඉවසති, පතති, රුචි කෙරෙති, අභිප්‍රාර්ථනය කෙරෙත්; එකරුණෙන් පස්කම්ගුණයෝ 'ගථිත' යි කියනු ලැබෙත්. **ලොකෙ** යනු: මිනිස්ලොව...ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'තත්ථ සික්ඛානුගීයන්ති යානි ලොකෙ ගථිතානි' යනු වේ.

න තෙසු පසුතෝ සියා – ඒ ශික්ෂාවන්හි හෝ ඒ පස්කම්ගුණයන්හි හෝ තෘෂ්ණාවෙන් වන්නේ යැ, ඊට නැමුණේ නො වන්නේ යැ, ඊට නැඹුරු වූයේ නො වන්නේ යැ, ඊට බර වූයේ නො වන්නේ යැ, එහි මුසපත් වූයේ නො වන්නේ යැ, එය අධිපති කොට ඇත්තේ නො වන්නේ නුයි 'න තෙසු පසුතෝ සියා' යනු වේ.

නිබ්බිජ්ඣ සබ්බසෝ කාමෙ – 'නිබ්බිජ්ඣ, යනු: ප්‍රතිවේධ කොට 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයහ'යි ප්‍රතිවේධ කොට 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක්ඛ'යි ප්‍රතිවේධ කොට...'යම් කිසිවක් සමුදයධර්ම නම්, ඒ සියල්ල නිරුද්ධි වන සුභාව ඇත'යි ප්‍රතිවේධ කොට; **සබ්බසෝ** යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සියලු ලෙසින් සියල්ල අශේෂ කොට නිඃශේෂ කොට ඛාත්පසින් ගන්නා වචනයෙකි මේ 'සබ්බසෝ' යනු. **කාමා** යනු: විස්තර භෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: වස්තුකාමයෝ ද කෙලෙසකාමයෝ දැ'යි...මෙහු කෙලෙසකාමයෝ සි කියනු ලැබෙත් නුයි 'නිබ්බිජ්ඣ සබ්බසෝ කාමෙ' යනු වේ.

සික්ඛෙ නිබ්බානමත්තනෝ – 'සික්ඛා' නම්: ශික්ෂා තුනෙකි: අධිශීල-ශික්ෂා යැ අධිචිත්තශික්ෂා යැ අධිප්‍රඥාශික්ෂා යැයි...මේ අධිප්‍රඥාශික්ෂා සි. **නිබ්බානමත්තනෝ** යනු තමාගේ රාගය නිවීමට දොෂය නිවීමට මොහය නිවීමට...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ශමනයට මතු මත්තෙහි ශමනයට සන්ධිදුවීමට නිර්‍යාණයට (මාර්ගයෙන්) දුරලීමට (ඵලයෙන්) අපුනරුත්පත්තියට අධිශීලයෙහි ද හික්මෙන්නේ යැ, අධිචිත්තයෙහි ද හික්මෙන්නේ යැ අධිප්‍රඥාවෙහි ද හික්මෙන්නේ ය.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඉමිා සික්ඛා සික්ඛායෝ ආවජ්ජනතා සික්ඛිතබ්බා ජානනතා සික්ඛිතබ්බා --පෙ- සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකිරියතා සික්ඛිතබ්බා අාවිරෙයය සමාවිරෙයය සමාදය වතතෙයයාති 'සික්ඛා නිබ්බානමිතතතා'.

තතතාහ භගවා:

"තපා සික්ඛාතුකිඤතති
යානි ලොකෙ ගථිතානි,
න හෙසු පසුතො සියා
නිබ්බිජ්ඣ සබ්බසො කාමේ,
සිකෙඛ නිබ්බානමිතතතා"ති.

15 - 7

සවෙවා සියා අපපගබෙහා අමාෙයා රිතතපෙසුතෙනා,
අකෙකාධතො ලොභපාපං වෙවිචඡං පිතරෙ ඔති.

සවෙවා සියා අපපගබෙහාති - 'සවෙවා සියා'ති සවවාවාය සමතතා-ගතො සියා, සමමාදිට්ඨියා සමතතාගතො සියා, අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මගෙගන සමතතාගතො සියාති සවෙවා සියා; **අපපගබෙහාති** තිණ්ණි පාගබ්භියානි: කායිකං පාගබ්භියං වාචසිකං පාගබ්භියං චෙතසිකං පාගබ්භියං -පෙ- ඉදං චෙතසිකං පාගබ්භියං. යසසිමාති තිණ්ණි පාගබ්භියානි පහීතානි සමුචඡින්නානි වූපසනතානි පටිපසසද්ධානි අභබ්බුපපත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි, සො වුචචති අපපගබෙහාති - සවෙවා සියා අපපගබෙහා.

අමාෙයා රිතතපෙසුතෙනාති - මායා වුචචති වඤචනිකා චරියා. ඉධෙකචචා කායෙන දුචචරිතං චරිතවා වාචාය දුචචරිතං චරිතවා මනසා දුචචරිතං චරිතවා තසස පටිචඡාදනහෙතු පාපිකං ඉචඡං පණිදහති: මා මං ජඤඤූ'ති ඉචඡති, 'මා මං ජඤඤූ'ති සඞකපෙති, 'මා මං ජඤඤූ'ති වාචං භාසති, 'මා මං ජඤඤූ'ති කායෙන පරකකමති. යා එවරූපා මායා මායාවිතා අචචසරා වඤචනා නිකති නිකරණා පරිහරණා ගූහනා පරිගූහනා ඡාදනා පටිචඡාදනා[1] අනුතතානිකම්මං අනාවිකම්මං වොචඡදනා පාපකිරියා, අයං වුචචති මායා. යසසිමා මායා පහීතා සමුචඡින්නා වූපසනතා පටිපසසද්ධා අභබ්බුපපත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨා, සො වුචචති අමාෙයා. **රිතතපෙසුතෙනාති** 'පෙසුඤඤ'නති: ඉධෙකචචෙවා පිසුනවාචෝ හොති -පෙ- එවං භෙදාධිපායො පෙසුඤඤං උපසංහරති; යසසිතං පෙසුඤඤං පහීතං සමුචඡින්නං වූපසනතං පටිපසසද්ධිං අභබ්බුපපත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨං, සො වුචචති රිතතපෙසුතො විවිතතපෙසුණා පවිවිතතපෙසුතොති-අමාෙයා රිතතපෙසුතො.

---

1 පරිචඡාදනා - ඤ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවජ්ජන කෙරෙමින් ශික්ෂමන්නේ යැ, දන-ගතිමින් ශික්ෂමන්නේ යැ... ප්‍රත්‍යක්ෂ කටගුතු නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙමින් ශික්ෂෙන්නේ යැ, හැසිරෙන්නේ යැ, මොනොවට හැසිරන්නේ යැ, සම්‍යක් වැ පවත්නේ නුසි 'සිනෙඛ නිබ්බානමත්තනො' යනු වේ.

එයින් වදාළෙ බුදුහු:

"තසා සික්ඛානුගීයනති -පෙ- සිනෙඛ නිබ්බානමත්තනො"යි.

15 - 7

(නිවනට ශික්ෂමක) මේ තෙම සත්‍යෂයන් යුක්ත වූයේ වන්නේ යැ ප්‍රාගල්භ්‍ය රහිත වන්නේ ය, මායාවෙන් වෙත් වූයේ වන්නේ යැ, ප්‍රහීණ කළ ෛපශුන්‍ය ඇත්තේ වන්නේ යැ, ක්‍රෝධ නොෙ කරනුයේ ලොභපාපය ද මාත්සය්‍ය්‍ය ද ඉක්මවන්නේ සි.

සෙවො සියා අපපගබ්භා - 'සවෙො සියා' යනු: සත්‍යවචනයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ යැ, සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ යැ, ආර්‍ය්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ නුසි, 'සවෙො සියා' යනු වේ. අපපගබ්භා යනු: ප්‍රාගල්භ්‍ය තුනෙකි: කායිකප්‍රාගල්භ්‍ය යැ වාචසිකප්‍රාගල්භ්‍ය යැ චෛතසිකප්‍රාගල්භ්‍ය යැයි...මේ චෛතසිකප්‍රාගල්භ්‍ය යයි. යම්කිසු විහිත් මේ තුන් ප්‍රාගල්භ්‍යයෝ ප්‍රහීණ කරන ලද්දහු මුලුසුන් කරන ලද්දහු සන්ඛිදුවන ලද්දහු දුරලන ලද්දහු අභාවෙොත්-පත්තික වූවාහු භූවණගින්නෙන් දවන ලද්දහු ද, හේ 'අපපගබ්භා'යි කියනු ලැබේ නුසි 'සවෙො සියා අපපගබ්භා' යනු වේ.

අමායො පිතතපෙසුනො - 'මායා'යි වාඤ්චනික හැසිරීම කියනු ලැබෙයි. මෙහි කිසිවෙක් කයින් දුසිරිතෙහි හැසිර, බසින් දුසිරිතෙහි හැසිර, සිතින් දුසිරිතෙහි හැසිර, එය වසනු නිසා ලාමක ආශාව පිහිටුවයි; 'තහමක් මා දනිව'යි කැමැති වෙයි; 'තහමක් මෙ දනිව'යි සලකයි; 'තහමක් මා දනිව'යි වචන කියයි; 'තහමක් මෙ දනිව'යි කයින් වැයම කෙරෙයි; මෙබඳු වූ යම් මායාවක් මායා ඇතිබවක් ඉක්මැයැමක් වඤ්චාවක් (ප්‍රතිරූපයෙන් රවටන) නිකෘතියක් (පාපය) ඇටපත් කිරීමක් බැහැර කිරීමක් සැඟවීමක් හාත්පසින් සැඟවීමක් වැසීමක් හාත්පසින් වැසීමක් ප්‍රකාශ නොෙ කිරීමෙන් ප්‍රකට නොෙ කිරීමක් මොනොවට වැසීමක් පෘථක්-ජාවත් වේ ද, මේ මායා සි කියනු ලබයි. යම්කිසු විසින් තෙල ෛපශුන්‍යය ප්‍රහීණ කරන ලද්දී මුලුසුන් කරන ලද්දී සන්ඛිදුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී අභාවෙොත්පත්තික වූවා භූවණගින්නෙන් දවන ලද්දී ද, හෙතෙම 'අමායෙ' සි කියනු ලැබයි. පිතතපෙසුනො 'උපසුසුසද' නම්: මෙහි කිසිවෙක් පිසුනුබස් කියන්නේ වෙයි... මෙසේ බිඳුවන අදහස් ඇතිසේ පිසුනුබස් එලවා කියයි. යම්කිසු විසින් තෙල ෛපශුන්‍යය ප්‍රහීණ කරන ලද ද මුල් ඔදින ලද ද සන්ඛිදුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුසුදුසු කරන ලද ද භූවණගින්නෙන් දවන ලද ද, හෙතෙම 'පිතතපෙසුන'යැ විච්ඡින්න-පෙසුන යැ පටිච්ඡිතතපසුන යැයි කියනු ලැබේනුයි- 'අමායො පිතතපෙසුනො යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අකෙක්කාඩනෝ ලොභපාපං වෙච්ඡං චිතරෙ මුනීති - අකෙක්කා-ඩනෝති හි වුත්තං. අපි ච කොඩෝ නාම වත්තඛෙබෝ. දසහාකාරෙහි කොඩෝ ජායති: අනත්ථං මෙ අචරීති කොඩෝ ජායති -පෙ- යසෝසෙ කොඩෝ පහීනෝ සමුච්ඡින්නෝ වූපසන්තෝ පටිපස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකෝ ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪෝ, සෝ වුච්චති අකෙක්කාඩනෝ. කොධස්ස පහීනත්තා අකෙක්කාඩනෝ, කොධවත්ථුස්ස පරිඤ්ඤාතත්තා අකෙක්කාඩනෝ, කොධහෙතුස්ස උපච්ඡින්නත්තා අකෙක්කාඩනෝ. **ලොභෝති** යෝ ලොභෝ ලුබ්භනා ලුබ්භිතත්තං -පෙ- අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **වෙච්ඡං** වුච්චති පඤ්ච මච්ඡරියානි ආවාසමච්ඡරියං -පෙ- ගාහෝ වුච්චති මච්ඡරියං. **මුනීති** මොනං වුච්චති ඤාණං -පෙ- "ඝඩිගජාලමතිච්ච සෝ මුනී". **අකෙක්කාඩනෝ. ලොභපාපං වෙච්ඡං චිතරෙ මුනීති** - මුනි ලොභපාපඤ්ච වෙච්ඡඤ්ච අතරි උත්තරි පතරි සමතික්කමි වීතිවත්තයීති - අකෙක්කාඩනෝ ලොභපාපං වෙච්ඡං චිතරෙ මුනි.

තෙනාහ භගවා:

"සබ්බෙව සියා අපගබ්භා අමායෝ රිත්තපෙසුනෝ,
අකෙක්කාඩනෝ ලොභපාපං වෙච්ඡං චිතරෙ මුනී"ති.

15 - 8

නිද්දං තන්දිං සහෙ පීතං පමාදෙන න සංවසෙ,
අත්තමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය නිබ්බානමානසෝ නරෝ.

නිද්දං තන්දිං සහෙ පීනනති - 'නිද්දා'ති යා කායස්ස අකල්‍යතා අකම්මඤ්ඤතා ඔනාහෝ පරියොනාහෝ අනෙනාසම්පයුත්තෝ ථිනං මිද්ධං සොපෝ[1] පවලාසිකා[2] සොපනා සුපනා සුපිතත්තං[3] **තන්දීනති** යා තන්දි තන්දියනා තන්දිමනකතා ආලස්සං ආලස්සියං ආලස්සායනා ආලස්සිතත්තං[ඇ]; **පීනනති** යා චිත්තස්ස අකල්‍යතා අකම්මඤ්ඤතා ඔලීයනා සල්ලීයනා ලීනං ලීයනා ලීඨිතත්තං පීනං පීයනා පීඨිතත්තං චිත්තස්ස;[ඈ] **නිද්දං තන්දිං සහෙ පීනනති** නිද්දඤ්ච තන්දිඤ්ච පීනඤ්ච. **සහෙ** - සහෙය්‍ය පරිසහෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය අජ්ඣොත්ථරෙය්‍ය පරියාදියෙය්‍ය මද්දය්‍යාති- නිද්දං තන්දිං සහෙ පීනං.

---

1. සුපං - සීඹූ. 11. ඡ්ඡඤ. 2. එපලාසිකා - PTS පවලාසිකා - සීඹූ. 11.
3 සුපනා සුපනත්තං - සීඹූ. 1. ඇ. ඣානවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

අසඤ්ඤාඛඤ්ඤා ලොභපාපං වෙවිච්ඡං චිතරෙ මුනි – 'අසඤ්ඤාඛතෝ' යි මෑ වදාරන ලද. තවද ක්‍රෝධය පළමු කොට කියයුත්තේ යෑ; දස අයුරකින් ක්‍රෝධය උපදී: 'මට අවැඩ කළැ'යි ක්‍රෝධය උපදී...යමක් විසින් තෙල ක්‍රෝධය ප්‍රහීණ කරන ලද ද මුල්සිඳින ලද ද සන්හිඳුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණකින්නෙන් දවන ලද ද, හෙතෙම 'අසඤ්ඤාඛත'යි කියනු ලැබේ. ක්‍රෝධවස්තුව පරිඥාත කළ බැවින් 'අසඤ්ඤාඛත' යෑ. ක්‍රෝධඤහතුව සිඳින ලද බැවින් 'අසඤ්ඤාඛත'යි. ලොභ නම්: යම් ලොභයෙක් ලොභාකාරයෙක් ලෝභ කළ බවක්...දැඩි ලොභඤාක් ලෝභ සඞ්ඛ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි: **වෙවිච්ඡ** යි පෙළුව මාත්සර්‍යයියෝ යයනු ලැබෙත්. ආවාසමාත්සර්‍යයියෑ... ග්‍රාහ්‍යය (-දැඩිව ගැනීම) 'මාත්සර්‍යයී යයි කියනු ලැබේ. මුනි යනු: 'මෞන'යි ඥානය කියනු ලැබෙයි...'සඞ්ඝාටිපාලමත්තිවව සෝ මුනි'. **අසඤ්ඤාඛඤ්ඤා ලොභපාපං වෙවිච්ඡං චිතරෙ මුනි** - මුනි තෙම ලෝභ සඞ්ඛ්‍යාත පාපය ද මාත්සර්‍යයීය ද තරණය කෙළේ ය, උත්තරණය කෙළේ ය, ප්‍රතරණය කෙළේ ය, ඉක්ම වූයේ ය, වෙසෙසින් ඉක්මවූයේ ය, ව්‍යතික්‍රමණය කෙළේ නුයි 'අසඤ්ඤාඛඤ්ඤා ලොභපාපං වෙවිච්ඡං චිතරෙ මුනි' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"සච්චා සියා අප්පතිපඤ්හා -පෙ- වෙවිච්ඡං චිතරෙ මුනි"යි.

15 - 8

නිවතෙහි නැමුණු සිත් ඇති සත්ත්ව තෙමේ (වේදනාදි ස්කන්ධත්‍රය සඞ්ඛ්‍යාත) නාමකායයාගේ අකර්මණ්‍ය බව (-ඕඛිය) ද කායාලස්‍යය ද චිත්තයාගේ අකර්මණ්‍ය බව ද මැඩපවත්වන්නේ යෑ, සමාධිප්‍රවාසය සඞ්ඛ්‍යාත) ප්‍රමාදයෙන් නො වසන්නේ යෑ, අනිමිත්තයෙහි නොං පවත්නේ යි.

නිද්දං තන්දිං සහෙ පීනං – 'නිද්දූ' නම්: ස්කන්ධත්‍රය සඞ්ඛ්‍යාත නාම-කායයා ගේ අකල්‍ය (-ශිලත්) බවෙක් අකර්මණ්‍ය බවක් (ඕඝය අහස මෙත්) කය පහත් හොවා බැඳීමෙක් හාත්පසින් බැඳීමෙක් ඇතුලත ඇවිරීමෙක් (අකර්මණ්‍යභාවයෙන්) පෙළීමෙක් නිදිමෙක් කපිනිද්‍රාවක් නිදි-මෙක් නිදන අයුරක් නිදිගත් බවෙක් වේ ද එයයි. තන්දිං යනු: තන්ද්‍රාවක් තන්ද්‍රාකාරයෙක් තන්ද්‍රාවෙන් මඩනා ලද සිත් ඇති බවක් ආලස්‍ය-යක් අලසබවක් ආලස්‍යාකාරයක් ආලස්‍යයෙන් මඩනා ලද සිත් ඇති බවක් වේ ද එය යි. පීනං යනු: චිත්තයාගේ යම් ශිලත්බවෙක් අකර්මණ්‍ය බවක් එලෙන අයුරක් මැනවින් එලෙන අයුරක් හැකිලීමෙක් හැකි ලෙන අයුරක් හැකුළුණු බවක් චිත්තයාගේ නො පැතිරීමෙක් නො පැතිරෙන අයුරෙක් නො පැතුරුණු බවක් වේ ද එයයි. **නිද්දං තන්දිං සහෙ පීනං** - ශිලත් බව ද ආලස්‍යය ද තදබව ද; **සහෙ** – සහනය කරන්නේ යෑ, හාත්පසින් සහනය කරන්නේ යෑ, මඩනේ යෑ, ඝටපත් කරන්නේ යෑ, අල්වාගත්තේ යෑ, හාත්පසින් ගත්තේ යෑ, මර්දනය කරන්නේ නුයි 'නිද්දං තන්දිං සහෙ පීනං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පමාදෙන න සංවසෙති - පමාදෝ වුච්චති කායදුච්චරිතෙ වා වචීදුච්චරිතෙ වා මනොදුච්චරිතෙ වා පඤ්චසු වා කාමගුණෙසු චිත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුප්පදානං[1] වා, කුසලානං වා ධම්මානං භාවනාය අසක්කච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනවජ්ජිතකිරියතා[2] ඔලීනවුත්තිතා නික්ඛිත්තඡන්දතා නික්ඛිත්තධුරතා අනාසෙවනතා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනධිට්ඨානං අනභියොගො පමාදෝ, සො එවරූපො පමාදෝ පමජ්ජනා පමජ්ජිතත්තං, අයං වුච්චති පමාදෝ. **පමාදෙන න සංවසෙති** පමාදෙන න වසෙය්‍ය න සංවසෙය්‍ය න උවසෙය්‍ය න පරිවසෙය්‍ය, පමාදං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, පමාදෙ ආරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නිඝඤ්ඤතා නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති - පමාදෙන න සංවසෙ.

අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍යා'ති - අතිමානොති ඉධෙකච්චෙ පුග්ගලෙ අතිමඤ්ඤති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා. සො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නමො ධජො සම්පග්ගහො කේතුකම්‍යතා චිත්තස්ස. අයං වුච්චති අතිමානො. **අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍යා'ති**. අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය, න සණ්ඨහෙය්‍ය, අතිමානං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය, බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය, අනභාවං ගමෙය්‍ය, අතිමානා ආරතා අස්ස, විරතො පටිවිරතො නිඝඤ්ඤතා නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති - අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය.

නිබ්බානමානසා නරෙති - ඉධෙකච්චෙ දානං දෙන්තා සීලං සමාදියන්තා උපොසථකම්මං කරොන්තා පානීයා පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙන්තා පරිවෙණං සම්මජ්ජන්තා චෙතියං වන්දන්තා චෙතියෙ ගන්ධමාලා ආරොපෙන්තා චෙතියං පදක්ඛිණං කරොන්තා යං කිඤ්චි තෙධාතුකං කුසලාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොන්තා න ගතිහෙතු න උපපත්තිහෙතු න පටිසන්ධිහෙතු න භවහෙතු න සංසාරහෙතු න වට්ටහෙතු සබ්බං තං විසංයොගාධිප්පායා නිබ්බානනින්නා නිබ්බානපොණා නිබ්බානපබ්භාරා අභිසඞ්ඛරොතීති එවම්පි නිබ්බානමානසා නරා; අථවා සබ්බසඞ්ඛාරධාතුයා චිත්තං පටිවානපෙති[3] අමතාය ධාතුයා චිත්තං උපසංහරති: එතං සන්තං එතං පණීතං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානන්ති එවම්පි 'නිබ්බානමානසා නරා.'

---

1. තථාසග්ගානුපදානං - සී‍ම්‍ය වොස්සග්ගානුපපාදනං - සීමු. II.
2 අනවජ්ජකිරියතා - සීමු II. ඡජ්ජං. 3 පටිවානෙති - ඡජ්ජං.

Free Distribution www.aathaapi.org

පමාදෙන න සංවසෙ – ප්‍රමාදය කියැයුත්තේ යෑ: කායදුශ්චරිතයෙහි හෝ වාග්දුශ්චරිතයෙහි හෝ මනොදුශ්චරිතයෙහි හෝ පඤ්චකාමගුණයන්හි හෝ චිත්තසාරයේ දුරුලීම (-සමාධි විරහය) නැවත නැවත දුරුලීම හෝ, කුශලධර්මයන්ගේ හෝ වැඩීමෙහි නො සකස් ව කරන බව සතසහාවයෙන් නො කරන බව නිරතුරු නො කරන බව හැකුළුණු පැවතුම් ඇති බව ඡන්දවිරාගය ගල බව ඡන්දවිරාගය බහාතැබූ බව නො සෙවුණ බව නො වැඩීම බහුල නො කිරීම නො පිහිටීම නො යෙදීම ප්‍රමාද වීම, (යන) මේබඳු වූ යම් ප්‍රමාදයෙක් ප්‍රමාදවන අයුරක් ප්‍රමාදවන බවක් වේ ද, මේ 'ප්‍රමාද'යයි කියනු ලැබේ. **පමාදෙන න සංවසෙ** ප්‍රමාදයෙන් නො වසන්නේ යෑ, නො වෙසෙසින් වසන්නේ යෑ, නො පැමිණ වසන්නේ යෑ, භාත්පසින් නො වසන්නේ යෑ; ප්‍රමාදය දුරුකරන්නේ යෑ බැහැර කරන්නේ යෑ, විගතාභාව කරන්නේ යෑ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යෑ; ප්‍රමාදයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැකියේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විමයීදිකෘත සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'පමාදෙන න සංවසෙ' යනු වේ.

අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය – 'අතිමාන' නම්: මෙහි කිසිවෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ...යම් කිසි වස්තුවකින් හෝ මෙරමා පහත් කොට සිතයි. මෙබඳු වූ යම් මානයෙක් මානාකාරයෙක් මාන කරන බවක් උන්නතියක් උඩඟුබවක් මානධ්වජයක් සිත දැඩි කොට ගැනීමක් චිත්තයාගේ කෙතුකම්‍යතාවක් වේ ද, මේ 'අතිමානය'යයි කියනු ලැබේ. **අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය** අතිමානයෙහි නො සිටිනේ යෑ, වෙසෙසින් නො සිටිනේ යෑ, අතිමානය දුරු කරන්නේ යෑ, බැහැර කරන්නේ යෑ, විගතාභාව කරන්නේ යෑ, අනභාවයට පමුණුවන්නේ යෑ: අතිමානයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැකියේ විප්‍රමුක්ත විසංයුක්ත වූයේ විමයීදිකෘත සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය' යනු වේ.

නිබ්බානමානසො භවෙ – මෙහි කිසිවෙක් දන් දෙනුයේ සිල් සමාදන් වනුයේ පෙහෙවස්කම් කරනුයේ පියයුතු පරිභොග කළයුතු පැන් එළවා තබනුයේ පිරිවෙන හමදිනුයේ සෑය වඳිනුයේ සෑයෙහි සුවඳමල්දම් නඟනුයේ සෑය පැදකුණු කරනුයේ තුන්බිමට අයත් යම් කිසි කුශලාභිසංස්කාරයක් රැස් කරනුයේ (දිව්‍යාදි) ගතිහෙතුයෙන් නො කෙරෙයි. උත්පත්තිය හෙතුකොට – ප්‍රතිසන්ධිය හෙතුකොට – භවය හෙතු කොට – සංසාරය හෙතු කොට – වෘත්තය හෙතු කොට නො කෙරෙයි. ඒ සියල්ල විසංයොගයෙහි ප්‍රාර්ථනා ඇතියේ නිවනට නැමුණේ නිවනම නැබුරු වූයේ නිවනට අභිමුඛව නැමුණේ රැස් කෙරේ නුයි– මෙසේත් 'නිබ්බානමානසො භවෙ' යනු වේ. නොහොත් සියලු හෙතුඵලික සංස්කාරධාතුයෙන් සිත නවත්වා, නිර්ඝණධාතුවට සිත එළවයි: යම් මේ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්සිඳීමෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය වීමෙක් කෙලස්රැජුන්ගේ නො ඇලීමෙක් දුක්ඛනිරෝධයෙක් නිර්ඝණයෙක් වේ ද, තෙල ඝානත යෑ, තෙල ප්‍රණිත යෑයි මෙසේත් 'නිබ්බානමානසො භවෙ' යනු වේ

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "න පණ්ඩිතා උපධිසුඛස්ස හේතු
දදන්ති ඤාතීනි පුනබ්භවාය,
කාමඤ්ච තෙ උපධිපරික්ඛයඤ්ච
දදන්ති ඤාතං අපුනබ්භවාය.

2. න පණ්ඩිතා උපධිසුඛස්ස හේතු
හාවෙන්ති ඤාතීනි පුනබ්භවාය,
කාමඤ්ච තෙ උපධිපරික්ඛයඤ්ච
හාවෙන්ති ඤාතං අපුනබ්භවාය.

3. තෙ නිබ්බුතිං ආසිංසමානා දදන්ති
තණ්හත්තවිත්තා තදධිමුත්තා,
නජෙජා යථා සාගරමජ්ඣුපෙතා
භවන්ති නිබ්බානපරායණා තෙ"ති

'නිබ්බානමානසෝ නරෝ.'

තෙනාහ භගවා:

"නිද්දං තන්දිං සහේ පිතං
පමාදෙන න සංවසෙ,
අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය
නිබ්බානමානසෝ නරෝ"ති.

15 - 9

මොසවජ්ජේ න නිඝය්‍යේ රූපෙ සෙනහං න කුබ්බයෙ,
මානඤ්ච පරිජානෙය්‍ය සාහසා විරතෝ චරෙ.

මොසවජ්ජේ න නිඝය්‍යේථාති - 'මොසවජ්ජං' වුච්චති මුසාවාදෙ. ඉධෙකච්චෙ සභඤ්ඤතෝ[1] වා පරිසඤ්ඤතෝ[2] වා ඤාතිමජ්ඣගතෝ වා පූගමජ්ඣගතෝ වා රාජකුලමජ්ඣගතෝ වා අභිනීතෝ සක්ඛිපුට්ඨෝ 'එහමෙඝ පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී'ති. සෝ අජානං වා ආහ[3] 'ජානාමී'ති, ජානං වා ආහ[3] න ජානාමී'ති, අපස්සං වා ආහ[3] 'පස්සාමී'ති පස්සං වා ආහ 'න පස්සාමී'ති. ඉති අත්තහේතු වා පරහේතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහේතු වා සම්පජානමුසා භාසති. ඉදං වුච්චති මොසවජ්ජං. අපි ච තීහාකාරෙහි - චතු - පඤ්ච - ජ-සත්ත - අට්ඨහාකාරෙහි -පෙ- ඉමෙහි අට්ඨහාකාරෙහි මුසාවාදෙ හොති. **මොසවජ්ජේ න නිඝය්‍යේථා**ති - මොසවජ්ජේ න ඝායෙය්‍ය න නිග්ඝායෙය්‍ය න වූපෙය්‍ය න සංහරෙය්‍ය, මොසවජ්ජං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය, බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය, අනභාවං ගමෙය්‍ය. මොසවජ්ජා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති - මොසවජ්ජේ න නිඝය්‍යේථ.

1. සභඤ්ඤතෝ - සීමු II. 2. පරිසඤ්ඤතෝ - සීමු. II. 3. අහං - සීමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. පණ්ඩිත වූ මනුෂ්‍යයෝ කාමසුඛයට හේතු වූ පුනර්භවය සඳහා දන් නො දෙති. වැලි ඔහු එකාන්තයෙන් (කාමාදි) උපධි ක්ෂය වීම පිණිස (අපුනර්භව සඞ්ඛ්‍යාත) නිර්වාණය සඳහා දන් දෙත්.

2. පණ්ඩිතයෝ උපධිසුඛය හේතු කොට පුනර්භවය සඳහා ධ්‍යානයන් නො වඩති. වැලි ඔහු උපධීන්ගේ ක්ෂය වීම පිණිස නිර්වාණය සඳහා ධ්‍යාන වඩත්.

3. ඔහු නිවන පතමින් ඊට නැමුණු සිත් ඇත්තාහු එහි ඇලුණාහු දන් දෙති. සග්‍රර කරා පැමිණි ගඞ්ගාවන් මෙන් ඔහු නිවන පිහිට කොට ඇත්තාහු වෙත් නුයි-

'නිබ්බානමාභාසෝ නරෝ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

''නිද්දං තන්දිං සහෙ පීනං -පෙ- නිබ්බානමාභාසෝ නරෝ''යි.

15 - 9

මුසාවායෙහි නො යෙදෙන්නේ යැ. (හුතෝපාහුයභෙද වූ) රූපයෙහි ඡන්දරාග නො කරන්නේ යැ. මානය ද (ත්‍රිවිධපරිඤ්ඤයෙන්) පිරිසිඳ දැනගත්තේ යැ. සාහසවය්‍යාවෙන් වෙන් ව හැසිරෙන්නේ යි.

මොසවජ්ජේ න නිවේසෙති - 'මොසවජ්ජ'යි මෘෂාවාදය කියනු ලැබෙයි. මේහි කිසිවෙක් සභාවට හිඳින්නේ හෝ පිරිස්මැදට හිඳින්නේ හෝ නැයන් මැදට හිඳින්නේ හෝ සෙනාමැදට හිඳින්නේ හෝ රාජකුලයා මැද මහාවිනිශ්චයෙහි සිටියේ හෝ 'එව එම්බා පුරුෂය, යම්කි දත්තෙහි නම් එය කියව'යි අභිමුඛයට පමුණුවන ලද්දේ ශාක්ෂි කොට විචාරන ලද්දේ හෙතෙම නො දන්නේ හෝ 'දනිමි' කියයි. දන්නේ හෝ 'නො දනිමි' කියයි. නො දක්නේ හෝ 'දක්මි' කියයි. දක්නේ හෝ 'නො දක්මි' කියයි. මෙසේත් තමා හෙතු කොට හෝ මෙරමා හෙතු කොට හෝ අල්පමාත්‍ර ආමිෂයක් හෙතු කොට හෝ දැන දැන මුසාවා බෙණෙයි. මේ 'මොසවජ්ජ'යි කියනු ලැබෙයි. තවද තුන් අග්‍රයකින් - සතර - පස් - ස - සත් - අට අග්‍රයකින්...මේ අට අග්‍රයින් මෘෂාවාදය වේ. **මොසවජ්ජේ න නිවේසෙති** මෘෂාවාදයෙහි නො යවනු ලබන්නේ යැ, නො කියනු ලබන්නේ යැ, නො වහනු ලබන්නේ යැ, නො හරිනු ලබන්නේ යැ, මෘෂාවාදය හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විනාශාන්ත කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. මෘෂාවාදයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ; නික්මුණේ බැහැර වූයේ විප්‍රමුක්ත - විසංයුක්ත වූයේ විමර්යාදීකෘත සීමන් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'මොසවජ්ජේ න නිවේසෙති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

රූපෙ සෙනහං න කුබ්බථෙති -'රූප'න්ති: චත්තාරෝ ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදායරූපං. **රූපෙ සෙනහං න කුබ්බථෙති** රූපෙ සෙනහං න කරෙය්‍ය, ඡන්දං න කරෙය්‍ය, පෙමං න කරෙය්‍ය, රාගං න කරෙය්‍ය, න ජනෙය්‍ය, න සඤ්ජනෙය්‍ය, න නිබ්බත්තෙය්‍ය න්හි-නිබ්බත්තෙය්‍යාති -රූපෙ සෙනහං න කුබ්බථෙ.

මානඤ්ච පරිජානෙය්‍යාති – 'මානෝ'ති එකවිධෙන මානෝ: යා චිත්තස්ස උන්නති. දුවිධෙන මානෝ: අත්තුක්කංසනමානෝ, පරවම්භන-මානෝ. තිවිධෙන මානෝ: සෙය්‍යොහමස්මීති මානෝ, සදිසොහමස්මීති මානෝ, හීනොහමස්මීති මානෝ. චතුබ්බිධෙන මානෝ: ලාභෙන මානං ජනෙති, යසෙන මානං ජනෙති, පසංසාය මානං ජනෙති, සුඛෙන මානං ජනෙති. පඤ්චවිධෙන මානෝ: ලාභීම්හි මනාපිකානං රූපානන්ති මානං ජනෙති, ලාභීම්හි මනාපිකානං සද්දානං – ගන්ධානං – රසානං – ඵොට්ඨබ්බා-නන්ති මානං ජනෙති. ඡබ්බිධෙන මානෝ: චක්ඛුසම්පදාය මානං ජනෙති, සොතසම්පදාය – ඝානසම්පදාය – ජිව්හාසම්පදාය – කායසම්පදාය – මනො-සම්පදාය මානං ජනෙති. සත්තවිධෙන මානෝ: අතිමානෝ, මානාතිමානෝ, ඔමානෝ, සදිසමානෝ, අධිමානෝ, අසම්මානෝ, මිච්ඡාමානෝ. අට්ඨවිධෙන මානෝ: ලාභෙන මානං ජනෙති, අලාභෙන ඔමානං ජනෙති, යසෙන මානං ජනෙති, අයසෙන ඔමානං ජනෙති, පසංසාය මානං ජනෙති, නින්දාය ඔමානං ජනෙති, සුඛෙන මානං ජනෙති, දුක්ඛෙන ඔමානං ජනෙති. නවවිධෙන මානෝ: සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති මානෝ, සෙය්‍යස්ස සදිසොහමස්මීති මානෝ, සෙය්‍යස්ස හීනොහමස්මීති මානෝ, සදිසස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති මානෝ, සදිසස්ස සදිසොහමස්මීති මානෝ, සදිසස්ස හීනොහමස්මීති මානෝ, හීනස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති මානෝ, හීනස්ස සදිසොහමස්මීති මානෝ, හීනස්ස හීනොහමස්මීති මානෝ. දසවිධෙන මානෝ: ඉධෙකච්චෝ මානං ජනෙති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ-* අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා. යෝ එවරූපෝ මානෝ මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නමෝ ධජෝ සම්පග්ගාහෝ කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති මානෝ.

මානඤ්ච පරිජානෙය්‍යාති – මානං තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිජානෙය්‍ය: ඤාතපරිඤ්ඤාය තීරණපරිඤ්ඤාය පහානපරිඤ්ඤාය.

කතමා ඤාතපරිඤ්ඤා? මානං ජානාති: අයං එකවිධෙන මානෝ, යා චිත්තස්ස උන්නති; අයං දුවිධෙන මානෝ: අත්තුක්කංසනමානෝ පරවම්භන-මානෝ -පෙ- අයං දසවිධෙන මානෝ: ඉධෙකච්චෝ මානං ජනෙති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනාති ජානාති පස්සති. අයං ඤාතපරිඤ්ඤා.

---

* 110 - ඉතිපාකෙතබ්බං.

Free Distribution www.aathaapi.org

රූපෙ සෙනහං න කුබ්බයෙ - 'රූප' නම්: සතර මහාභූතයන් හා සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපයෝ යි. **රූපෙ සෙනහං න කුබ්බයෙ** රූපයෙහි සෙනහය නො කරන්නේ යැ, ඡන්දය නො කරන්නේ යැ, ප්‍රේමය නො කරන්නේ යැ, රාගය නො කරන්නේ යැ, නො දනවන්නේ යැ, නුපදවන්නේ යැ, නො නිපදවන්නේ යැ, වෙසෙසින් නුපදවන්නේ නුයි 'රූපෙ සෙනහං න කුබ්බයෙ' යනු වේ.

මානසඛි පජිජාණෙය්‍ය - 'මාන' නම්: එක් පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: චිත්තයාගේ යම් උන්නතියක් වේ ද එයයි. දෙ පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ආත්මොත්කර්ෂණමානය, පරවම්භනමාන යැයි. තුන් පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: 'මම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' මානය වෙයි, 'මම සදෘශයෙමි' මානය වෙයි, 'මම හීනයෙමි' මානය වේ. සතර පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ලාභයෙන් මානය උපදවයි, යශයින් මානය උපදවයි, ප්‍රශංසාවෙන් මානය උපදවයි, සුවයෙන් මානය උපදවයි. පස්පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: 'මතවඩන රූපයන් ලබන සුල්ලෙමි' මානය උපදවයි, 'මනවඩන ශබ්දයන් ලබනසුල්ලෙමි' - ගන්ධයන් - රසයන් - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ලබනසුල්ලෙමි' මානය උපදවයි. ඡ පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: චක්ෂුඃසම්පත්තියෙන් මානය උපදවයි, ශ්‍රොත්‍රසම්පත්තියෙන් - ඝ්‍රාණසම්පත්තියෙන් - ජිහ්වාසම්පත්තියෙන් - කායසම්පත්තියෙන් - මනස්සම්පත්තියෙන් මානය උපදවයි. සත් පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: අතිමාන යැ මානාතිමාන යැ අවමාන යැ සදෘශමාන යැ අධිමාන යැ අසම්මාන යැ, මිථ්‍යාමාන යැයි. අට පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ලාභයෙන් මානය උපදවයි, අලාභයෙන් අවමානය උපදවයි, යශයින් මානය උපදවයි, අයශයින් අවමානය උපදවයි, ප්‍රශංසාවෙන් මානය උපදවයි, නින්දුවෙන් අවමානය උපදවයි, සුවයෙන් මානය උපදවයි, දුකින් අවමානය උපදවයි. නව පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ශ්‍රේෂ්ඨයාට ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' මානය වෙයි, ශ්‍රේෂ්ඨයාට සදෘශ වෙමි' මානය වෙයි 'ශ්‍රේෂ්ඨයාට හීන වෙමි' මානය වෙයි, 'සදෘශයාට ශ්‍රේෂ්ඨවෙමි' මානය වෙයි, සදෘශයාට සදෘශ වෙමි' මානය වෙයි, සදෘශයාට හීන වෙමි' මානය වෙයි, 'හීනයාට ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' මානය වෙයි, හීනයාට සදෘශ වෙමි' මානය වෙයි, 'හීනයාට හීන වෙමි' මානය වේ. දස පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: මෙහි කිසිවෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ*...අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවකින් හෝ මානය උපදවයි. මේබඳු වූ යම් මානයෙක් මානය කරන අයුරෙක් මානය කරන බවෙක් උන්නතියක් නඟා තැබීමෙක් මාන නම්වූ ධජයෙක් සිත දැඩි කොට ගැනීමෙක් චිත්තයාගේ කෙතුකම්‍යතාවක් වේ ද, මේ මාන යයි කියනු ලැබේ.

මානසඛි පජිජාණෙය්‍ය - මානය ඝුතපරිඤ්ඤා තීරණපරිඤ්ඤා පහානපරිඤ්ඤා යන ත්‍රිවිධ පරිඤ්ඤාවෙන් පිරිසිඳ දැනගන්නේ යැ.

ඝුතපරිඤ්ඤා කවර යත්: මානය ඝුතපරිඤ්ඤායෙන් දැනගනී: චිත්තයාගේ යම් උන්නතියක් වී නම්, මේ එක් පරිද්දෙකින් මාන යැ. ආත්මොත්කර්ෂණමාන යැ පරවම්භනමාන යැ යන මේ දෙ පරිද්දෙකින් මාන යැ,...මේ දස පරිද්දෙකින් මාන යැ මෙහි කිසිවෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ... අන්‍යතරාන්‍යතර වස්තුවෙකින් හෝ මානය උපදවා යයි දැනගනී, බලයි. මෝ තොමෝ 'ඝුතපරිඤ්ඤා'යැ.

---

* 111 වන පිටුව බලන්න.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමං තීරණපරිඤ්ඤං? එතං සුතං කත්වා මානං තීරෙති: අනිච්චතෝ දුක්ඛතෝ -පෙ- අනිස්සරණතෝ තීරෙති. අයං තීරණපරිඤ්ඤං.

කතමං පහානපරිඤ්ඤං? එවං තීරයිත්වා මානං පජහති, විනෝදෙති, බ්‍යන්තීකරෝති, අනභාවං ගමෙති. අයං පහානපරිඤ්ඤං. **මානඤ්ච පරිජානෙය්‍යාති** - මානං ඉමිනා තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිජානෙය්‍යාති- මානඤ්ච පරිජානෙය්‍ය.

සාහසා විරතෝ චරෙති - කතමං සාහසං චරියා? රත්තස්ස රාගචරියා සාහසං චරියා, දුට්ඨස්ස දෝසචරියා සාහසං චරියා, මූළ්හස්සා මෝහචරියා සාහසං චරියා; විනිබද්ධස්ස මානචරියා සාහසං චරියා, පරාමට්ඨස්ස දිට්ඨි-චරියා සාහසං චරියා, වික්ඛිපගතස්ස උද්ධච්චචරියා සාහසං චරියා, අනිට්ඨාගතස්ස විචිකිච්ඡා චරියා සාහසං චරියා, ථාමගතස්ස අනුසයචරියා සාහසං චරියා, අයං සාහසං චරියා. **සාහසා විරතෝ චරෙති** සාහසංචරියා ආරතෝ අස්ස, විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චේතසා විහරෙය්‍ය චරෙය්‍ය විහරෙය්‍ය ඉරියෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය පාලෙය්‍ය යපෙය්‍ය යාපෙය්‍යාති - සාහසා විරතෝ චරෙ.

තෙනාහ භගවා:

"මෝහවජ්ජං න නිසෙය්‍යථ රූපෙ සෙනහං න කුබ්බයෙ,
මානඤ්ච පරිජානෙය්‍ය සාහසා විරතෝ චරේ"ති.

15 - 10

පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය නවෙ ඛන්තිං න කුබ්බයෙ,
සීයමානෙ න සොචෙය්‍ය අකාසං[1] න සිතෝ සියා.

පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍යාති - 'පුරාණං' වුච්චති අතීතා රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං. අතීතෙ: සඞ්ඛාරෙ තණ්හාවසෙන දිට්ඨිවසෙන නාභිනන්දෙය්‍ය, නාභිවදෙය්‍ය, න අජ්ඣොසෙය්‍ය, අභිනන්දනං අභිවදනං අජ්ඣොසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජහෙය්‍ය විනෝදෙය්‍ය බ්‍යන්තී-කරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍යාති - පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය.

---

1. අකාසං - සී.

Free Distribution www.aathaapi.org

නීරණපරිඤ්ඤා කවර යත්: තෙල මානය ප්‍රකට කොට අනිත්‍ය හෙයින් නීරණය කෙරෙයි, දුඃඛ හෙයින්...අතිශ්ඛරණ හෙයින් නීරණය කෙරෙයි. මෝ තොමෝ 'නීරණපරිඤ්ඤා' යැ.

පහානපරිඤ්ඤා කවර යත්: මෙසේ නීරණය කොට මානය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, විගතානත්ත කෙරෙයි, අනුඅභාවයට පමුණුවයි. මෝ තොමෝ 'පහානපරිඤ්ඤා'යි. **මානං ච පජිජානෙය්‍ය** යනු: මානය මේ ත්‍රිවිධපරිඥයෙන් පිරිසිඳ දැනගත්තේ නුයි 'මානඤ්ච පරිජානෙය්‍ය' යනු වේ.

සාහසා විරතො වරෙ - සාහසවය්‍යාව කවර යත්: රාගයෙන් රත් වූවහුගේ රාගවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි, දෙවුෂයෙන් දුෂ්ට වූවහුගේ දෙවුෂවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි, මෝහයෙන් මුළු වූවහුගේ මෝහවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි, මානයෙන් විනිබඳියාගේ මානවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි, දෘෂ්ටියෙන් පරාමෘෂ්ට වූවහුගේ දෘෂ්ටිවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි, විසුරුණු සිතැත්තහුගේ ඔඅඛ්‍යවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි, නිඃසාරට නො ගියහුගේ විචිකිත්සාවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි, අනුශයයෙන් තද වූවහුගේ අනුශයවය්‍යාව සැහැසි කරණෙකි. **සාහසා විරතො වරෙ**- සැහැසි කරණෙන් (-හැසිරීමෙන්) දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්මුණේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමඛ්‍යාදී කළ සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ යැ, හැසිරෙන්නේ යැ, වෙසෙසින් හැසිරෙන්නේ යැ, ඉරියවු පවත්වන්නේ යැ, වැවෙන්නේ යැ, රැකෙන්නේ යැ, යැපෙන්නේ යැ, යාපනය වන්නේ නුයි 'සාහසා විරතො වරෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"මොසවජ්ජ න භණෙය්‍යථ -පෙ- සාහසා විරතො වරෙ"යි

15 - 10

අතීත වූ රූපාදිඅරමුණට (තෘෂ්ණාදි විසින්) නො සතුටු වන්නේ යැ. වර්තමාන රූපාදියෙහි රැවිය නො කරන්නේ යැ. (රූපාදිය) නැසෙන කල්හි ශොක නො කරන්නේ යැ, තෘෂ්ණාව ඇසුරු කළේ නො වන්නේ යි.

පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය - 'පුරාණ'යි ඉක්මැඹිය රූප - වේදනා-සංඥා-සංස්කාර - විඥානය කියනු ලැබෙයි. අතීත වූ සංස්කාරයන් තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් නො සතුටු වන්නේ යැ, සතුටුබස් නො කියන්නේ යැ, නො බැසගන්නේ යැ; අභිනන්දනය අභිවදනය බැසගැනීම ග්‍රාහය දැඟගැනීම පිපිසසිපීම හරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතානත්ත කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නවෙ ඛනතිං න කුබ්බෙයෙති – 'නවං' වුච්චන්ති පච්චුප්පන්නා රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං. පච්චුප්පන්නෙ සඞ්ඛාරෙ තණ්හාවසෙන දිට්ඨිවසෙන ඛනතිං න කරෙය්‍ය, ඡන්දං න කරෙය්‍ය, පෙමං න කරෙය්‍ය, රාගං න කරෙය්‍ය, න ජනෙය්‍ය, න සඤ්ජනෙය්‍ය, න නිබ්බත්තෙය්‍ය, නාභිනිබ්බත්තෙය්‍යාති – නවෙ ඛනතිං න කුබ්බෙයෙ.

ඛීයමානෙ න සොචෙය්‍යාති – ඛීයමානෙ හායමානෙ පරිහායමානෙ වෙමානෙ විගච්ඡමානෙ අන්තරධායමානෙ න සොචෙය්‍ය, න කිලමෙය්‍ය, න පරාමසෙය්‍ය, න පරිදෙවෙය්‍ය, න උරත්තාළිංකන්දෙය්‍ය, න සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍ය. චක්ඛුසම්ං ඛීයමානෙ හායමානෙ පරිහායමානෙ වෙමානෙ විගච්ඡමානෙ අන්තරධායමානෙ – සොතසම්ං ඝානසම්ං – ජිව්හාය –කායසම්ං– රූපසම්ං – සද්දසම්ං – ගන්ධසම්ං – රසසම්ං – ඵොට්ඨබ්බසම්ං – කුලසම්ං– ගණසම්ං – ආවාසසම්ං – ලාභසම්ං – යසසම්ං – පසංසාය – සුඛසම්ං චීවරසම්ං– පිණ්ඩපාතසම්ං – සෙනාසනසම්ං – ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරසම්ං ඛීයමානෙ හායමානෙ පරිහායමානෙ වෙමානෙ විගච්ඡමානෙ අන්තරධායමානෙ න සොචෙය්‍ය, න කිලමෙය්‍ය, න පරාමසෙය්‍ය, න පරිදෙවෙය්‍ය, න උරත්තාළිං කන්දෙය්‍ය, න සම්මොහං ආපජ්ජෙය්‍යාති–ඛීයමානෙ න සොචෙය්‍ය.

ආකාසං න සිතො සියාති – 'ආකාසං' වුච්චති තණ්හා: යො රාගො සාරාගො –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං. කිංකාරණා ආකාසං වුච්චති තණ්හා: යාය තණ්හාය රූපං ආකාසති සමාකාසති ගණ්හාති පරාමසති අභිනිවිසති, වෙදනං – සඤ්ඤං – සඞ්ඛාරෙ – විඤ්ඤාණං – ගතිං– උපපත්තිං – පටිසන්ධිං – භවං – සංසාරං – වට්ටං ආකාසති සමාකාසති ගණ්හාති පරාමසති අභිනිවිසති. තංකාරණා 'ආකාසං' වුච්චති තණ්හා.

ආකාසං න සිතො සියාති – තණ්හානිස්සිතො න සියා, තණ්හං පජහෙය්‍ය, විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය, තණ්හාය ආරතො අස්ස විරතො පටිවිරතො නික්ඛන්තො නිස්සටො විප්පමුත්තො විසඤ්ඤුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍යාති – ආකාසං න සිතො සියා.

තෙනාහ භගවා:

"පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය නවෙ ඛනතිං න කුබ්බෙය,
ඛීයමානෙ න සොචෙය්‍ය ආකාසං න සිතො සියා"ති.

15 – 11

යෙඛං බ්‍රූමි මහොඝොති අප්පවං[1] බ්‍රූමි ජප්පනං,
ආරම්මණං පකම්පතං[2] කාමුපධෙකා දුරච්චයා.

1. අවමං – PTS. 2. පකප්පනං – PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

නවෙ ඛනතිං න කුබ්බයෙ – 'නව'යි වර්තමාන රූප - වේදනා-සංඥා-සංස්කාර - විඤ්ඤාණය කියනු ලැබෙයි. වර්තමානසංස්කාරයන් තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් රැව් නො කරන්නේ යැ, ඡන්දය නො කරන්නේ යැ, ප්‍රේමය නො කරන්නේ යැ, රාගය නො කරන්නේ යැ, නො දනවන්නේ යැ, නූපදවන්නේ යැ, නො නිපදවන්නේ යැ, වෙසෙසින් නූපදවන්නේ නුයි 'නවෙ ඛනතිං න කුබ්බයෙ' යනු වේ.

සියමාතෙ න සොචෙය්‍ය – නැසෙන කල්හි හෙන කල්හි පිරිහෙන කල්හි නො වන කල්හි පහව යන කල්හි අතුරුදහන් වන කල්හි ශොක නො කරන්නේ යැ, නො වෙහෙසෙන්නේ යැ, නො දැහැගත්නේ යැ, නො හඬන්නේ යැ. ළෙහි පැහැර නො හඬන්නේ යැ, සමෙමොහයට නො පැමිණෙන්නේ යැ; ඇස නැසෙන කල්හි හෙන කල්හි පිරිහෙන කල්හි නො වන කල්හි විගත වන කල්හි අතුරුදහන් වන කල්හි ඝ්‍රාණ-නැහැය දිව – කය – රූපය-ශබ්දය – ගන්ධය – රසය – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යය – කුලය – ගණයා-ආවාසය – ලාභය – යශස – ප්‍රශංසාව – සුවය – චීවරය – පිණ්ඩපාතය-සෙනසුන – ගිලන්පසඵෙහෙසත් පිරිකර නැසෙන කල්හි හෙන කල්හි පිරිහෙන කල්හි නො වන කල්හි විගත වන කල්හි අතුරුදහන් වන කල්හි ශොක නො කරන්නේ යැ, නො වෙහෙසෙන්නේ යැ, නො දැහැගත්නේ යැ, නො හඬන්නේ යැ, ළෙහි පැහැර නො හඬන්නේ යැ, සමෙමොහයට නො පැමිණෙන්නේ නුයි 'ඉයමාතෙ න සොචෙය්‍ය' යනු වේ.

ආකාසං න සිතො සියා – තෘෂ්ණාව 'ආකාස'යි කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. කවර කරුණෙකින් තෘෂ්ණාව 'ආකාස'යි කියනු ලැබෙයි යත්: යම් තෘෂ්ණාවකින් රූපය ආකර්ෂණය කෙරේ ද, සමාකර්ෂණය කෙරේ ද, ගනී ද, දැහැගනී ද, අභිනිවෙශය කෙරේ ද, වේදනාව – සංඥාව – සංස්කාර යන් – විඤ්ඤාණය – ගතිය – උත්පත්තිය – ප්‍රතිසන්ධිය – භවය – සංසාරය-වෘත්තය ආකර්ෂණ – සමාකර්ෂණ – ග්‍රහණ පරාමර්ෂණ – අභිනිවෙශ කෙරේද; එකරුණෙන් තෘෂ්ණාව 'ආකාස'යි කියනු ලැබේ.

ආකාසං න සිතො සියා – තෘෂ්ණාව ඇසුරු කළේ නො වන්නේ යැ, තෘෂ්ණාව දුරු කරන්නේ යැ, බැහැර කරන්නේ යැ' විගතානත කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ; තෘෂ්ණාවෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්මුණේ බැහැර වූයේ විමුක්ත වූයේ විමර්යාදීකෘත සීමාවන් යුක්ත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'ආකාසං න සිතො සියා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය -පෙ- ආකාසං න සිතො සියා"යි

15 - 11

(මම් වූ කලි තෘෂ්ණාව රූපාදියෙහි බිඳුවන බැවින්) ගෙඩ යැයි කියමි. මහවතුරෙකැයි ද, (දිවෙන හෙයින්) ආජවයෙකැයි ද ජලප්‍රවාහයෙකැයි ද ආලම්බනයෙකැයි ද ප්‍රකම්පනයෙකැයි ද කියමි. හෙල කාමපඞ්කය තෙමේ ඉක්මැවිය නො හැක්කේ යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝෝතිති – 'ගෙධෝ' වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; 'මහොඝෝ' වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝෝතී'ති** ගෙධං මහොඝෝති බ්‍රූමි ආචික්ඛාමි දේසේමි පඤ්ඤපේමි පට්ඨපේමි විවරාමි විභජාමි උත්තානීකරෝමි පකාසේමීති – ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝෝති.

ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනන්ති – 'ආජවා' වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං, 'ජප්පනා'පි වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; **ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනන්ති** ආජවං ජප්පනාති බ්‍රූමි, ආචික්ඛාමි –පෙ– උත්තානීකරෝමි, පකාසේමීති – ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනං.

ආරම්මණං පකම්පනන්ති – ආරම්මණම්පි වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; පකම්පිතම්පි වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලන්ති – ආරම්මණං පකම්පනං.

කාමපඞ්කා දුරච්චයෝති – කාමපඞ්කෝ කාමකද්දමෝ කාමකිලෙසෝ කාමපලිපෝ කාමපළිරෝධෝ දුරච්චයෝ දුරතිච්චත්තෝ දුත්තරෝ දුප්පතරෝ දුස්සමතික්කමෝ දුබ්බිනිච්චත්තෝති – කාමපඞ්කා දුරච්චයෝ.

තේනාහ භගවා:

"ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝෝති ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනං,
ආරම්මණං පකම්පනං කාමපඞ්කා දුරච්චයෝ"ති.

15 – 12

සච්චා අවෝකක්කමං[1] මුනි ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝ,
සබ්බං සෝ[2] පටිනිස්සජ්ජ ස වේ සන්තෝ'ති වුච්චති.

සච්චා අවෝකක්කමං මුනීති – සච්චවාචාය අවෝකක්කමන්තෝ සම්මා-දිට්ඨියා අවෝකක්කමන්තෝ අරියා අට්ඨඞ්ගිකා මග්ගා අවෝකක්කමන්තෝ මුනී'ති 'මෝනං' වුච්චති ඤාණං –පෙ– සඞ්ඝාලම්භිවව සෝ මුනී'ති – සච්චා අවෝකක්කමං මුනි.

ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝති – 'ථලං' වුච්චති අමතං නිබ්බානං: යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝධෝ නිබ්බානං. **බ්‍රාහ්මණෝති** සත්තන්නං ධම්මානං බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණෝ –පෙ– අසිතෝ තාදි පවුච්චතෙ ස බ්‍රහ්මා. **ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝති** ථලෙ තිට්ඨති, දීපෙ තිට්ඨති, තාණෙ තිට්ඨති, ලෙණෙ තිට්ඨති, සරණෙ තිට්ඨති, අභයෙ තිට්ඨති, අච්චුතෙ තිට්ඨති, අමතෙ තිට්ඨති, නිබ්බානෙ තිට්ඨතීති – ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝ.

---

1. අවොක්කමම් – සූ, ස. 2. සබ්බසෝ – ම්නුප.

Free Distribution www.aathaapi.org

ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝොති – 'ගෙධ'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක් අධික රාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. 'මහොඝ' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුසලමූලයෙක් වේ ද එය යි. **ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝොති**– ගෙධය මෙනෙහ යැයි කියමි, පවසමි, දෙසමි, පතවමි, පිහිටුවමි, විවරණය කරමි, විභාග කරමි, ප්‍රකට කරමි, ප්‍රකාශ කෙරෙමි නුයි 'ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝොති' යනු වේ.

ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනං – 'ආජව'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි: යම් රාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුසලමූලයෙක් වේ ද එය යි. 'ජප්පනා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි: යම් රාගයෙක්. අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. **ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනං** – ආජවය 'ජප්පනා' යැයි කියමි, පවසමි...ප්‍රකට කරමි, ප්‍රකාශ කෙරෙමි නුයි 'ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනං' යනු වේ.

ආරම්මණං පකම්පනං – 'ආරම්මණ'යි ද තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. 'පකම්පන' යි ද තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය නුයි 'ආරම්මණං පකම්පනං' යනු වේ.

කාමපඞ්කා දුරච්චයා – කාම නැමති මඩ කාම්කැදීමය කාම්කෙලුණය කාම්ලෙපය කාම්පරිරොධය පසු කළ නො හැක්ක, ඉක්මැවිය නො හැක්ක, තරණය – ප්‍රතරණය – සම්තික්‍රමණය ව්‍යතික්‍රමණය කළ නො හැක්කේ නුයි 'කාමපඞ්කා දුරච්චයා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"ගෙධං බ්‍රූමි මහොඝොති –පෙ– **කාමපඞ්කා දුරච්චයා"**යි

15 – 12

සත්‍යයෙන් නො ඉක් මැ සිටිනා වූ මුනි වූ ඒ ක්ෂීණාස්‍රව බ්‍රාහ්මණ තෙම නිර්වාණස්ථලයෙහි සිටී. හෙතෙම එකාන්තයෙන් සියලු ආයතනයන් දුරලා (සිටියේ) ශාන්ත වූයේ යයි කියනු ලැබේ.

සච්චා අවොක්කමං මුනි – සත්‍යවචනයෙන් නො ඉක්මෙනුයේ සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙන් නො ඉක්මෙනුයේ ආර්‍ය අෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයෙන් නො ඉක්මෙනුයේ; මුනි යනු: 'මොන'යි ඤානය කියනු ලැබෙයි...සඞ්ඝජාලය ඉක්මවා හෝ මුනි වූයේ නුයි 'සච්චා අවොක්කමං මුනි' යනු වේ.

ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝ – 'ථල'යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි: යම් සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිඳීමෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරුලීමෙක් තෘෂ්ණාව ක්ෂය වීමෙක් විරාගයෙක් නිරොධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. බ්‍රාහ්මණෝ යනු: සප්ත ධර්ම කෙනකුන් බාහිත වත බැවින් බ්‍රාහ්මණ යැ...නාදී වූ හෙතෙම බ්‍රාහ්මණ යයි කියනු ලැබේ. **ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝ** යනු: සථලයෙහි සිටී, ද්වීපයෙහි සිටී, ත්‍රාණයෙහි සිටී, ලෙණයෙහි සිටී, සරණයෙහි සිටී; අභයයෙහි සිටී, අව්‍යුතයෙහි සිටී, අමෘතයෙහි සිටී, නිර්වාණයෙහි සිටී නුයි 'ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බං සෝ පටිනිස්සජ්ජතී – 'සබ්බං' වුච්චති ද්වාදසායතනානි: චක්ඛුඤ්චේව රූපා ච –පෙ– මනෝ චේව ධම්මා ච; යතෝ අජ්ඣත්තිකබාහිරේසු ආයතනේසු ඡන්දරාගෝ පහීනෝ හෝති උච්ඡින්නමූලෝ තාලාවත්ථුකතෝ අනභාවංකතෝ ආයතිං අනුප්පාදධම්මෝ; එත්තාවතාපි සබ්බං චත්තං හෝති වන්තං මුත්තං පහීනං පටිනිස්සට්ඨං. යතෝ තණ්හා ච දිට්ඨි ච මානෝ ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, එත්තාවතාපි සබ්බං චත්තං හෝති වන්තං මුත්තං පහීනං පටිනිස්සට්ඨං, යතෝ පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ච අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ච ආනේඤ්ජාභිසඞ්ඛාරෝ ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. එත්තාවතාපි සබ්බං චත්තං හොති වන්තං මුත්තං පහීනං පටිනිස්සට්ඨන්ති – සබ්බං සෝ පටිනිස්සජ්ජ.

ස වේ සන්තෝති වුච්චතීති – සෝ සන්තෝ උපසන්තෝ වූපසන්තෝ නිබ්බුතෝ පටිපස්සද්ධිංති වුච්චති කථියති භණීයති දීපීයති වොහරීයතීති – ස වේ සන්තෝති වුච්චති.

තේනාහ භගවා:

"සච්චා අවෝකමං මුනි ථලේ තිට්ඨති ධම්මට්ඨෝ,
සබ්බං සෝ පටිනිස්සජ්ජ ස වේ සන්තෝති වුච්චතී"ති.

15 – 18

ස වේ විද්වා ස වෙදගූ සුත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ,
සම්මා සෝ ලෝකෙ ඉරියානෝ න පිඝතීධ කස්සචි.

ස වේ විද්වා ස වෙදගූති – 'විද්වා'ති විද්වා විජ්ජාගතෝ ඤාණී විභාවී මේධාවී; 'වෙදගූ'ති වේදූ වුච්චන්ති චතූසු මග්ගේසු ඤාණං –පෙ– සබ්බ වේදනාසු විතරාගෝ සබ්බං වෙදමත්තිච්ච වෙදගූ සෝති – ස වේ විද්වා ස වෙදගූ.

සුත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝති – 'සුත්වා'ති සුත්වා ඤාත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා: 'සබ්බ සඞ්ඛාරා අනිච්චා'ති සුත්වා ඤාත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා, 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති –පෙ– යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරෝධධම්ම'න්ති සුත්වා ඤාත්වා තුලයිත්වා තීරයිත්වා විභාවයිත්වා විභූතං කත්වා; **අනිස්සිතෝති** ද්වේ නිස්සයා: තණ්හානිස්සයෝ ච දිට්ඨිනිස්සයෝ ච –පෙ– අයං තණ්හානිස්සයෝ –පෙ– අයං දිට්ඨිනිස්සයෝ. තණ්හානිස්සයං පහාය දිට්ඨිනිස්සයං පටිනිස්සජ්ජිත්වා චක්ඛුං අනිස්සිතා සෝතං අනිස්සිතෝ – ඝානං අනිස්සිතෝ –පෙ– දිට්ඨ – සුත – මුත – විඤ්ඤාණඤ්ච ධම්මෙ අනිස්සිතෝ අනලත්තිනෝ අනුපගතෝ අනජ්ඣොසිතෝ අනධිමුත්තෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චේතසා විහරතීති – සුත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බං සෝ පටිනිස්සජ්ජ – 'සබ්බං'යි දිට්ඨායතන කියනු ලැබෙයි: ඇස ද රූපයෝ ද...මනස ද ධර්මයෝ දැයි. යම් තැනෙක සිට ආධ්‍යාත්මික බාහ්‍යායතනයන්හි ඡන්දරාගය ප්‍රහීණ වූයේ ඵලුන් මුල් ඇත්තේ තාලවත්ථුවක් මෙන් කරන ලද්දේ අනුඅභාවය කරන ලද්දේ අනාගත-යෙහි නූපදනා සැහැවි ඇතියේ වෙයි; මේතෙකිනු දු සියල්ල ත්‍යාග කරන ලද්දේ වම්නය කරන ලද්දේ මුදන ලද්දේ ප්‍රහීණ කරන ලද්දේ දුරලන ලද්දේ වෙයි. යම් තැනෙක සිට තෘෂ්ණාව ද දෘෂ්ටිය ද මානය ද ප්‍රහීණ වූවාහු ඵලුන් මුල් ඇත්තාහු තාලවත්ථුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනභාව-වය කරන ලද්දාහු මතු නූපදනා සැහැවි ඇත්තාහු වෙත් ද, මේතෙකිනු දු සියල්ල ත්‍යක්ත – වාන්ත – මුක්ත – ප්‍රහීණ – ප්‍රතිනිස්සෘෂ්ට වේ ද. යම් තැනෙක සිට පුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද ආනඤ්ජාභි-සංස්කාරය ද ප්‍රහීණ වූවාහු ඵලුන් මුල් ඇත්තාහු තාලවත්ථුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනභාවය කරන ලද්දාහු මතු නූපදනා සභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, මේතෙකිනු දු සියල්ල ත්‍යක්ත වූයේ වාන්ත වූයේ මුක්ත වූයේ ප්‍රහීණ වූයේ දුරලන ලද්දේ වේ නුයි 'සබ්බං සෝ පටිනිස්සජ්ජි' යනු වේ.

ස වෙ සන්තෝති වුච්චති – හෙතෙම ශාන්ත යැ උපශාන්ත යැ වෙසෙසින් සන්හිදුණේ යැ නිවුණේ යැ (ඵලයෙන්) පටිප්පස්සම්භිත වූයේ යයි කියනු ලැබෙයි, පවසනු ලැබෙයි, බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි, වහරනු ලැබේ නුයි 'ස වෙ සන්තෝ'ති වුච්චති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සබ්බා අභිඤ්ඤාකමං මුනි –පෙ– ස වෙ සන්තෝති වුච්චති"යි

15 – 13

අනිත්‍යාදිවශයෙන් සංස්කෘත ධර්මයන් දැන තෘෂ්ණා – දෘෂ්ටිනිශ්‍රය රහිත වූ හෙතෙම එකාන්තයෙන් පණ්ඩිත වූයේ වෙයි. හෙතෙම සතර මාර්ගඥනවෙදයට පැමිණියේ වෙයි. හෙතෙම සත්ත්වලෝකයෙහි මැනැවින් ඉරියවු පවත්වනුයේ මෙලොවැ කිසිවකුට ත් තෘෂ්ණා නො කෙරේ.

ස වෙ විද්වා ස වෙදගූ – 'විද්වා' යනු: විඳුන් වූයේ විදුමට පැමිණියේ නුවණැත්තේ වීමංසන ප්‍රඥ ඇත්තේ ධාරණ ප්‍රඥ ඇත්තේ; **වෙදගූ** යනු: යැයි සතර මාර්ගඥනය වෙදයෝ කියනු ලැබෙති,...සියලු ශාස්ත්‍රවෙදය ඉක්මවා සියලු වෙදනාවන්හි පහවූ ඡන්දරාග ඇති හෙතෙම වෙදගූ වේ යයි 'ස වෙ විද්වා ස වෙදගූ' යනු වේ.

ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ – 'ඤත්වා' යනු: දැන දැනැගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට: 'සියලු සංස්කා-රයෝ අනිත්‍යයෝ යැ'යි දැන දැනැගෙන තුලනය – තීරණය – විභාවනය – විහුන කොට, 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක් වූහ'යි...යම් කිසිවක් සමුදයධර්ම නම් ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ යි දැන දැනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුන කොට, **අනිස්සිතෝ** යනු: නිශ්‍රය දෙකෙකි: තෘෂ්ණා නිශ්‍රය ද දෘෂ්ටිනිශ්‍රය දැ'යි,.. මේ දෘෂ්ටිනිශ්‍රය යි, තෘෂ්ණානිශ්‍රය හැරදමා, දෘෂ්ටිනිශ්‍රය දුරලා, ඇස ඇසුරු නො කෙළේ – කන ඇසුරු නො කෙළේ – නැහැය ඇසුරු නො කෙළේ...දෘෂ්ට – ශ්‍රුත – මුත – විඤ්ඤාතව්‍යධර්මයන් (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින්) අනිශ්‍රිත වූයේ නො ඇලුණේ නො පැමිණියේ නො පිවිසියේ නො ඛැසගත්තේ (එයින්) නික්මුණේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයභීත කළ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සම්මා සෝ ලෝකෙ ඉරියායෙතීති – යතෝ අරහත්තමග්ගාභිරෙසු ඡන්දරාගෝ පහීනෝ හොති උච්ඡින්නමූලෝ තාලාවත්ථුකතෝ අනභාවංකතෝ ආයතිං අනුප්පාදධම්මෝ, එත්තාවතාපි සම්මා ලෝකෙ චරති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති; යතෝ පුඤ්ඤූපනිසඞ්ඛාරෝ ච අපුඤ්ඤූපනිසඞ්ඛාරෝ ච ආනෙඤ්ජූපනිසඞ්ඛාරෝ ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, එත්තාවතාපි සම්මා ලෝකෙ චරති විහරති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙතීති – සම්මා සෝ ලෝකෙ ඉරියාතෙතා,

න පිහයතීධ කඤ්චීති – 'පිහා' වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; යෙසෙසා පිහා තණ්හා පත්ථනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා; සෝ කඤ්චි න පිහෙති ඛත්තියස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා වෙස්සස්ස වා සුද්දස්ස වා ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා දෙවස්ස වා මනුස්සස්ස වා‍ති – න පිහෙතීධ කඤ්චි.

තෙනාහ භගවා:

"ස වේ විද්වා ස වෙදගූ ඤත්වා ධම්මං අනීසකතෝ,
සම්මා සෝ ලෝකෙ ඉරියාතෙතා න පිහෙතීධ කඤ්චී"ති.

15 – 14

යෝ ධ[1] කාමෙ අවතරි සඞ්ගං ලෝකෙ දුරච්චයං,
න සෝ සොචති නාජ්ඣෙති ඡින්නසොතෝ අබන්ධනෝ.

යෝ ධ කාමෙ අවතරි සඞ්ගං ලෝකෙ දුරච්චයන්ති – 'යෝ'ති යෝ සාදිසෝ යථා සුතෙතෝ[2] යථා විහිතෝ යථාපකාරෝ යංථානංපත්තෝ[3] යංධම්මසමන්නාගතෝ ඛත්තියෝ වා බ්‍රාහ්මණෝ වා වෙස්සෝ වා සුද්දෝ වා ගහට්ඨෝ වා පබ්බජිතෝ වා දෙවෝ වා මනුස්සෝ වා; **කාමා**‍ති උද්ධනතෝ[4] දෙව කාමා වත්ථුකාමා ච කිලෙසකාමා ච –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති වත්ථුකාමා –පෙ– ඉමෙ වුච්චන්ති කිලෙසකාමා. **සඞ්ගා**‍ති සත්ත සඞ්ගා: රාගසඞ්ගා දෝසසඞ්ගා මොහසඞ්ගා මානසඞ්ගා දිට්ඨිසඞ්ගා කිලෙසසඞ්ගා දුච්චරිතසඞ්ගා. **ලෝකෙ**‍ති අපායලෝකෙ මනුස්සලෝකෙ දෙවලෝකෙ ඛන්ධලෝකෙ ධාතුලෝකෙ ආයතනලෝකෙ; **සඞ්ගං ලෝකෙ දුරච්චයන්ති** යෝ[5] කාමෙ ච සඞ්ගෙ ච ලෝකෙ දුරච්චයෙ දුරතිවත්තෙ දුත්තරෙ දුප්පතරෙ දුස්සමතික්කමෙ දුබ්භිනිවත්තෙ[6] අතරි උත්තරි පතරි සමතික්කමි විනිවත්තයීති – යෝ ච කාමෙ අවතරි සඞ්ගං ලෝකෙ දුරච්චයං.

---

1. යෝ ච – ඉසි. II. 2. යථා වුත්තෝ – සීමු. II. 3. යණ්ඨානප්පත්තෝ – සීමු II.
4. උදානතෝ – සීමු. II. 5 සෝ – සීමු. II.
6. දුබ්භිනිවත්තෙතා – සීමු II. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

සම්මා සෝ ලෝකෙ ඉරියානෝ – යම් තැනෙක සිට ආධ්‍යාත්මික බාහ්‍යායතනයන්හි ඡන්දරාගය ප්‍රහීණ වූයේ වේ ද, උසුන් මුල් ඇත්තේ තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දේ අනභාවය කරන ලද්දේ මතු නූපදනා සැහැවි ඇත්තේ වේ ද, මෙතෙකින්තු දු මනාකොට ලොකයෙහි හැසිරෙයි, ඉරියවු පවත්වයි, වැටෙයි, රැකෙයි යැපෙයි යාපනය වේ. යම් තැනෙක සිට පුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය ද ප්‍රහීණ වෙත් ද, උසුන් මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කළාහු අනභාවය කළාහු මතු නූපදනා සැහැවි ඇත්තාහු වෙත් ද, මෙතෙකින්තු දු ලොවැ මැනැවින් හැසිරෙයි, වෙසෙයි, ඉරියවු පවත්වයි, වැටෙයි, රැකෙයි යැපෙයි යාපනය වේ නුයි 'සම්මා සෝ ලෝකෙ ඉරියානෝ' යනු වේ.

න පිහෙතීඛ කඤ්ඤව් – 'පිහා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි: යම් රාගයෙක් අභිකරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි; යම්කිහු විසින් තෙල පිහා සඞ්ඛ්‍යාත තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී තසන ලද්දී සන්හිඳුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී අභව්‍යෝත්පත්තික වූවා ඥානාග්නීන් දවන ලද්දී ද, නෙතෙම ක්ෂත්‍රියයකුට හෝ බමුණකුට හෝ වෛශ්‍යයකුට හෝ ශූද්‍රයකුට හෝ ගිහියකුට හෝ පැවිද්දකුට හෝ දෙවියකුට හෝ මිනිසකුට හෝ කිසිවකුට ත් තෘෂ්ණා නො කෙරේ නුයි 'න පිහෙතීඛ කඤ්ඤව්' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"ස ච විද්වා ස වෙදගූ -පෙ- න පිහෙතීඛ කඤ්ඤව්"යි

15 – 14

මේ සත්ත්වලෝකයෙහි යමෙක් වස්තුකාමක්ලෙශකාමයන් ද ඉක්මැවීමට දුෂ්කර වූ රාගාදි සඞ්ගය ද ඉක්මැවී නම්, සිඳින ලද තෘෂ්ණා ඇති රාගාදි බන්ධන රහිත වූ නෙතෙම ශොක නො කෙරෙයි, නො සිතයි.

යො ච කාමෙ අවෙතරි සඞ්ගං ලෝකෙ දුරච්චයං – 'යෝ' යනු යම්බඳු යම් යොග ඇති (තවකම් ආදියෙන්) යථාවිධිත වූ යම් ප්‍රකාර ඇති යම් තතතුරකට පැමිණි යම් ඔමයකින් යුක්ත වූ ක්ෂත්‍රියයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ වෛශ්‍යයෙක් හෝ ශූද්‍රයෙක් හෝ ගිහියෙක් හෝ පැවිද්දෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මිනිසෙක් හෝ; **කාම** නම්: විසතර හෙයින් වස්තුකාමයෝ ද ක්ලෙශකාමයෝ ද'යි කාමයෝ දෙළදනෙකි:... මොනු ක්ලෙශකාමයෝ යයි කියනු ලැබෙත්. **සඞ්ග** නම්: සඞ්ගයෝ සතෙකි: රාගසඞ්ග යැ දෝෂ - මෝහ - මාන - දෘෂ්ටි - ක්ලෙශ - දුශ්චරිතසඞ්ග යැයි. **ලෝකෙ** යනු: අපායලෝකයෙහි මිනිස්ලෝකයෙහි; දෙවලෝකයෙහි සඤ්ඤීලෝකයෙහි ධාතුලෝකයෙහි ආයතනලෝකයෙහි; **සඞ්ගං ලෝකෙ දුරච්චයං** යමෙක් ලොවැ පසු කළ නො හැකි, ඉක්මැවිය නො හැකි, තරණය කළ නො හැකි වෙසෙසින් තරණය කළ නො හැකි, දුකසේ ඉක්මැවිය යුත්තා, දුකසේ තැවැන්විය යුතු කාමයන් ද සඞ්ගයන් ද තරණය කෙළේ උත්තරණය කෙළේ ඉක්මැ වූයේ වෙසෙසින් තැවැන්වී නුයි 'යො ච කාමෙ අවෙතරි සඞ්ගං ලෝකෙ දුරච්චයං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න සෝ සොචති නාජෙඤ්ඣතීති – විපරිණතං වත්‍ථුං න සොචති; විපරිණතසම්මිං වා වත්‍ථුස්මිං න සොචති; 'චක්ඛු මේ[1] – විපරිණත'න්ති න සොචති; සොතං මේ – ඝානං මේ – ජිව්හා මේ – කායෝ මේ – රූපා මේ – සද්දා මේ – ගන්ධා මේ – රසා මේ – ඵොට්ඨබ්බා මේ – කුලං – මේ ගණෝ මේ – ආවාසෝ මේ – ලාභෝ මේ – යසෝ මේ – පසංසා මේ – සුඛං මේ – චීවරං මේ – පිණ්ඩපාතෝ මේ – සෙනාසනං මේ – ගිලානපච්චය භෙසජ්ජපරික්ඛාරා මේ – මාතා මේ – පිතා මේ – භාතා මේ – භගිනී මේ – පුත්තා මේ – ධීතා මේ – ඔත්තා මේ – අම්චචා මේ – ඤාති මේ – සාලෝහිතා මේ විපරිණතාති 'න සොචති,' න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිංකන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජතීති න සොචති; **නාජෙඤ්ඣතීති** – නාජෙඤ්ඣති න අජෙඤ්ඣති න උපනිජ්ඣායති, න නිජ්ඣායති, න පජ්ඣායති, අථවා න ජ්‍යති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජතීති නාජෙඤ්ඣතීති – 'න සෝ සොචති නාජෙඤ්ඣති.

ජින්නසොතෝ අබන්ධනෝති – 'සොතා' වුච්චති තණ්හා: යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලොභෝ අකුසලමූලං; යස්සෙසෝ සොතා තණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා –පෙ– ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ වුච්චති ජින්නසොතෝ; **අබන්ධනෝති** රාගබන්ධනං දෝසබන්ධනං මෝහබන්ධනං මානබන්ධනං දිට්ඨිබන්ධනං කිලෙසබන්ධනං දුච්චරිතබන්ධනං, යස්සෙතානි බන්ධනානි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි –පෙ– ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪානි, සෝ වුච්චති අබන්ධනෝති – ජින්නසොතෝ අබන්ධනෝ.

තෙනාහ භගවා:

> "යෝ 'ධ කාමේ අච්චතරි සඞ්ගං ලොකෙ දුරච්චයං,
> න සෝ සොචති නාජෙඤ්ඣති ජින්නසොතෝ අබන්ධනෝ"ති.

15 – 15

> යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි පච්ඡා තෙ මාහු කිඤ්චනං
> මජ්ඣෙ චෙ නො ගහෙස්සසි උපසන්තෝ චරිස්සසි.

යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහීති – අතීතෙ සඞ්ඛාරෙ ආරබ්භ යෙ කිලෙසා උප්පජ්ජෙය්‍යුං, තෙ කිලෙසෙ සොසෙහි, විසොසෙහි, සුක්ඛාපෙහි, විසුක්ඛාපෙහි, අභිජ්ඣං කරොහි, පජහ, විනොදෙහි, බ්‍යන්තීකරොහි, අනභාවං ගමෙහීති එවම්පි – යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි. අථවා යෙ අතීතා කම්මාභිසඞ්ඛාරා අවිපක්කවිපාකා, තෙ කම්මාභිසඞ්ඛාරෙ සොසෙහි, විසොසෙහි, සුක්ඛාපෙහි, විසුක්ඛාපෙහි, අභිජ්ඣං කරොහි, පජහ, විනොදෙහි, බ්‍යන්තී කරොහි, අනභාවං ගමෙහීති එවම්පි – යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි.

---

1 චක්ඛු මේ – සීඹූ. II. මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

න සෝ සොචති නාජෙඣතී – විපරිණත (–පෙරැළුණු) වඤ්චුවට ශොක නො කෙරෙයි, වඤ්චුව විපරිණත කල්හි හෝ ශොක නො කෙරෙයි, 'මාගේ ඇස පෙරැළිණැ'යි ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ කත – මාගේ නැහැය – මාගේ දිව – මාගේ කය – මාගේ රූපයෝ – මාගේ ශබ්දයෝ – මාගේ ගන්ධයෝ – මාගේ රසයෝ – මාගේ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ – මාගේ කුලය මාගේ ගණයා – ආවාසය – ලාභය – යශස – ප්‍රශංසාව – සුවය – සිවුර – පිණ්ඩපාතය – සෙනසුන – ගිලන්පසඵබෙහෙසත්පිරිකර – මාගේ මව – පියා – බෑයා – බූතැණියා – පුත්‍රයා – දීතාව – – මිත්‍රයෝ – සඟයෝ – නෑයෝ මාගේ සහලේනැයෝ නැසුණාහ'යි ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ළෙහි පැහැර නො හඬයි, සම්මෝහයට නො පැමිණේ නුයි 'න සොචති' යනු වේ. **නාජෙඣති** යනු: නො සිතයි, 'සම්පව නො සිතයි, අනෙකප්‍රකාරයෙන් නො සිතයි, අතිශයින් නො සිතයි; නොසහාත් නූපදී, නො දිරයි, නො මැරෙයි, චුත නො වෙයි, ප්‍රතිඋත්පත්තියට නො පැමිණේ යයි නො සිතා නුයි 'න සෝ සොචති නාජෙඣති' යනු වේ.

ජිනතසොතො අබන්ධනො – 'සොතා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි; යම් රූපයෙක් බලවත් රූපයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ සඞ්ඛ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යම්ක්‍ෂු විසින් තෙල 'සොත' නම් වූ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දේ ද; ඉතෙම 'ජිතසොත'යි කියනු ලැබෙයි. **අබන්ධනො** යනු: රාගබන්ධන යැ දෙසබන්ධන යැ මොහබන්ධන යැ මානබන්ධන යැ දෘෂ්ටිබන්ධන යැ කෙලසබන්ධන යැ දුශ්චරිතබන්ධන යැ යන තෙල බන්ධනයෝ යම්ක්‍ෂු විසින් ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු ද සමුච්ඡින්න වූවාහු ද... ඤාණග්නීන් දවන ලද්දාහු ද; ඉතෙම 'අබන්ධන' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'ජිතසොතො අබන්ධනො' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"යො ච කාමෙ අවෙතරි –පෙ– **ජිතසොතො අබන්ධනො"**යි.

15 – 15

අතීත සංස්කාරයන් ඇරබෑ උපදනා යම් කෙලසජාතයෙක් වේ නම් එය විශලව. අනාගත සංස්කාරයන් අරබෑ උපදනා රාගාදි කිඤ්චනය නතමක් තට මේවා. ඉදින් වර්තමානයෙහි රූපාදි සංස්කාරයන් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටිවශයෙන් නො ගන්නෙහි නම්, උපශාන්ත වැ හැසිරෙන්නෙහි ය.

යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි – අතීත සංස්කාරයන් අරබයා යම් කෙලෙස් කෙනෙක් උපදනාහු නම්, ඒ කෙලෙසුන් විශලව, වෙසෙසින් විශලව, නීරස කරව වෙසෙසින් නීරස කරව, බොල් කරව, දුරු කරව, බැහැර කරව, විඝතාන්ත කරව, අනුඅභාවයට පමුණුව'යි මේසේ ත් – 'යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි' යනු වේ. නොහොත් අතීත වූ නො මූකළ විපාක ඇති යම් කම්ාභිසංස්කාර කෙනෙක් වෙත් නම්, ඒ කම්ාභිසංස්කාරයන් ශෝෂණ විශෝෂණ කර, ශුෂ්ක විශුෂ්ක කර, බොල් කර, දුරු කර, බැහැර කර විඝතාන්ත කර, අනභාවයට පමුණුවාල'යි; මේසේත් -යං 'පුබ්බෙ තං විසොසෙහි' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පච්ඡා තෙ මාහු කිඤ්චනානති – 'පච්ඡා' වුච්චති අනාගතං; අනාගතෙ සඞ්ඛාරෙ ආරබ්භ යානි උප්පජ්ජෙය්යුං රාගකිඤ්චනං දොසකිඤ්චනං මොහ-කිඤ්චනං මානකිඤ්චනං දිට්ඨිකිඤ්චනං කිලෙසකිඤ්චනං දුච්චරිතකිඤ්චනං, ඉමානි කිඤ්චනානි භුඤ්ජ මා අහු, මා පාතුරකාසි, මා ජනෙහි, මා සඤ්ජනෙහි, මා නිබ්බත්තෙහි, මා අභිනිබ්බත්තෙහි, පජහ, විනොදෙහි, බ්‍යන්තීකරොහි, අනභාවං ගමෙහීති – **පච්ඡා තෙ මාහු කිඤ්චනං.**

මජ්ඣෙ චෙ නො ගණ්හයාසීති – 'මජ්ඣං' වුච්චති පච්චුප්පන්නා රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං, පච්චුප්පන්නෙ සඞ්ඛාරෙ තණ්හාවසෙන දිට්ඨිවසෙන න ගණ්හිස්සසි, න උග්ගණ්හිස්සසි, න ගණ්හිස්සසි, න පරාමසිස්සසි, නාභිවදිස්සසි, න අජ්ඣොසිස්සසි, අභිනන්දනං අභිවදනං අජ්ඣොසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජහිස්සසි, විනොදෙස්සසි, බ්‍යන්තීකරිස්සසි, අනභාවං ගමෙස්සසීති – **මජ්ඣෙ චෙ නො ගණ්හෙස්සසි.**

උපසන්තො චරිස්සසීති – රාගස්ස සන්තත්තා සමිතත්තා උපසමිතත්තා දොසස්ස සන්තත්තා සමිතත්තා උපසමිතත්තා –පෙ– සබ්බාකුසලාභි-සඞ්ඛාරානං සන්තත්තා සමිතත්තා උපසමිතත්තා වූපසමිතත්තා විජ්ඣාතත්තා නිබ්බුතත්තා සීතත්තා පටිප්පස්සද්ධත්තා සන්තො උපසන්තො වූපසන්තො නිබ්බුතො පටිප්පස්සද්ධො චරිස්සසි විහරිස්සසි ඉරියිස්සසි වත්තිස්සසි පාලෙස්සසි යපිස්සසි යාපෙස්සසීති – **උපසන්තො චරිස්සසි.**

තෙනාහ භගවා:

> ''යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි පච්ඡා තෙ මා'හු කිඤ්චනං,
> මජ්ඣෙ චෙ නො ගහෙස්සසි උපසන්තො චරිස්සසී''ති.

15 - 16

> සබ්බසො නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතං,
> අසතා ච න සොචති ස වෙ ලොකෙ න ජීයති.

සබ්බසො නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතන්ති – 'සබ්බසො'ති සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදියනවචනමෙතං 'සබ්බසො'ති. **නාමන්ති** චත්තාරො අරූපිනො ඛන්ධා; **රූපන්ති** චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං; **යස්සා'ති** අරහතො ඛීණාසවස්ස; **මමායිතන්ති** දෙ මමත්තා: තණ්හාමමත්තඤ්ච දිට්ඨි-මමත්තඤ්ච –පෙ– ඉදං තණ්හාමමත්තං –පෙ– ඉදං දිට්ඨිමමත්තං. **සබ්බසො නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතන්ති** – සබ්බසො නාමරූපස්මිං මමත්තා යස්ස නත්ථි න සන්ති න සංවිජ්ජන්ති නූපලබ්භන්ති පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිප්පස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨාති – සබ්බසො නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතං.

Free Distribution www.aathaapi.org

පච්ඡා තෙ මාහු කිඤ්චනං – 'පච්ඡා'සි අනාගතය කියනු ලැබෙයි. අනාගත සංස්කාරයන් අරබයා රාගකිඤ්චනය දෝෂ – මෝහ – මාන– දෘෂ්ටි – ක්ලේශ – දුශ්චරිතකිඤ්චනය යන යම් ධර්ම කෙනෙක් උපදනාහු නම්, මේ කිඤ්චනයෝ තට නහමක් වෙත්වා, නහමක් පහළ කර, නූපදව, නො හටගත්වාව, නො නිපදව, වෙසෙසින් නො නිපදව, දුරු කර, බැහැර කර, විගතානන්ත කර, අනභාවයට පමුණුවාල'සි 'පච්ඡා තෙ මාහු කිඤ්චනං' යනු වේ.

මජ්ඣෙ වෙ නො ගහෙඝ්ඝසි – 'ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ රූප – වේදනා-සංඥා සංස්කාර – විඤ්ඤාණයෝ 'මජ්ඣ'සි කියනු ලැබෙති. වර්තමාන සංස්කාරයන් තෘෂ්ණාවශයෙන් දෘෂ්ටිවශයෙන් නො ගත්තෙහි, දැඩිව නො ගන්නෙහි, ග්‍රහණය නො කරන්නෙහි, නො දැහැගන්නෙහි, නො සතුටු වන්නෙහි, නො කියන්නෙහි, නො සිතන්නෙහි, අභිනන්දනය අභිවදනය අධ්‍යවසානය ග්‍රාහය පරාමර්ශය අභිනිවේශය දුරු කරන්නෙහි, බැහැර කරන්නෙහි, විගතානන්ත කරන්නෙහි, අනභාවයට පමුණුවන්නෙහි යයි 'මජ්ඣෙ වෙ නො ගහෙඝ්ඝසි' යනු වේ.

උපසමෙනෝ චරිස්සසි – රාගය නිවුණු බැවින් සන්හිඳුණු බැවින් වෙසෙසින් සන්හිඳුණු බැවින්, දෝෂය ශාන්ත බැවින් ශමිත බැවින් උපශමිත බැවින්... සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් නිවුණු බැවින් සන්හිඳුණු බැවින් උපශමිත බැවින් ව්‍යුපශමිත බැවින් දවන ලද බැවින් නිවන ලද බැවින් විගත බැවින් දුරලන ලද බැවින් ශාන්ත වැ උපශාන්ත වැ ව්‍යුපශාන්ත වැ නිවුණේ සැහැල්ලු වැ හැසිරෙන්නෙහි වෙසෙන්නෙහි ඉරියව්ව පවත්වන්නෙහි වැඩෙන්නෙහි රැකෙන්නෙහි යැපෙන්නෙහි යාපනය වන්නෙහි නුයි 'උපසමෙනෝ චරිස්සසි' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි –පෙ- උපසමෙනෝ චරිස්සසි"සි

15 – 16

යම් රාගයක් හට නම්රූ දෙකෙහි මෑණේ යයි ගත්තා ලද්දෙක් හැළෙලෙසින් තැද්ද, ඕමාසිතයක් නැති බැවින් ශෝක නො කෙරේ ද, තෙතෙම් එකාන්තයෙන් ලොව පිරිකීමට නො පැමිණේ.

සබ්බසෝ නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතං – 'සබ්බසෝ' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්ව්වාකාරයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශෙශෂ කොට ගත්තා වචනයෙකි නෙල 'සබ්බසෝ' යනු. **නාම** නම්: සතර අරූපිසඤ්ඤකයෝ යැ; **රූප** නම්: සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද (යන අර්ථයි රූපය යැ); **යස්ස** යනු: රහත් ක්ෂීණාස්‍රව හට, **මමායිතං** යනු: මම්මව දෙකෙකි: තෘෂ්ණාමම්මව්ය ද, දෘෂ්ටිමම්මව්ය ද'සි... මේ දෘෂ්ටිමම්මව්ය සි. **සබ්බසෝ නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතං**– සර්ව්ප්‍රකාරයෙන් නාමරූපයෙහි මම්මව්යයෝ යමක් හට නැද්ද, නො වෙත් ද, අවිද්‍යමාන වෙත් ද, නො ලැබෙත් ද, ප්‍රහීණ වූවාහු තසත ලද්දාහු සන්හිඳුණාහු දුරලන ලද්දාහු අභව්‍යොත්පත්තික වූවාහු ඥානාග්නීන් දවන ලද්දාහු නුයි 'සබ්බසෝ නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අසතා ච න සොචතීති – විපරිණතා වා වඤ්ඤං න සොචති, විපරිණතසම්මං වා වඤ්ඤසම්මං න සොචති: 'වඤ්ඤං මේ විපරිණත'න්ති න සොචති, සොතං මේ – ඝානං මෙ – ජිව්හා මේ – කායෝ මේ – රූපා මේ – සද්දා මේ – ගන්ධා මේ – රසා මේ – ඵොට්ඨබ්බා මේ – කුලං මේ – ගණෝ මේ – ආවාසෝ මේ – ලාභෝ මේ -පෙ- ඤාතිසාලොහිතා මේ විපරිණතා'ති න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිංකන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජතීති එවම්පි අසතා ච න සොචති. අථවා අසතාය දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සම්මොහිතෝ සම්පන්නාගතෝ න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිංකන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජතීති එවම්පි අසතා ච න සොචති. අථවා චක්ඛුරොගෙන ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ -පෙ- ඛංසම්භසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සෙන ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සම්මොහිතෝ සම්පන්නාගතෝ න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිං කන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජතීති එවම්පි අසතා ච න සොචති. අථවා, අසතෙන අසංවිජ්ජමානෙ අනුපලබ්භමානෙ 'අහු වත මෙ, තං වත මේ නත්ථි, සියා වත මෙ, තං වතාහං න ලභාමි'ති න සොචති, න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරත්තාළිංකන්දති, න සම්මොහං ආපජ්ජතීති එවම්පි අසතා ච න සොචති.

ස වෙ ලොකෙ න ජීයතීති – යස්ස 'මය්හං වා ඉදං, පරෙසං වා ඉද'න්ති කියති රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං අත්ථි, තස්ස ජානි අත්ථි. භාසිතම්පි හෙතං:

1. "ජීණෙණ රථෙසභ[1] මණ්ඩුකඤ්ච ලේ ච
පුත්තෙන ච දුරෙ ච තථෙව ජීණෙණ,[2]
සඛෙඛසු හොහෙසු අසෙවිතෙසු
කස්මා න සන්තපසි සොකකාලෙ ?

2. පුඛෙඛ'ව මච්චං විජහන්ති භොගා
මච්චා ච නං පුබ්බතරං ජහාති,
අසස්සතා භොගිනො[3] කාමකාමී
තස්මා න සොචාමහං ෙ සාකක.ලෙ.

3. උදෙති ආපූරති වෙති චන්දෝ
අත්ථං ගම්මාභි[4] පලෙති සූරියෝ,
විදිතා මයා සභාවුකා[5] ලොකධම්මා
තස්මා න සොචාමහං සොකකාලෙ"ති.

---

1. ජීතො රථස්සං - මජ්ඣං. ජීතො රථස්සං - PTS. 2. ජීතො - මජ්ඣං.
ඉ. ජාතක-පඤ්චකනිපාත - මණිකුණ්ඩලජාතක.
3. අසස්සඨා භාවිතො - සිමූ. II. අසස්සතා භාගිතො - PTS.
4. අම්බා තථෙවාහ - මජ්ඣං. 5. අවධක - සිමූ II

Free Distribution www.aathaapi.org

අසතා ව න සොචති - නැසුණු වස්තුවට හෝ ශොක නො කෙරෙයි, වස්තුව නැසුණු කල්හි හෝ ශොක නො කෙරෙයි; 'මාගේ ඇස නැසිණැයි ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ කන - නැහැය - දිව - කය - රූපයෝ ශබ්දයෝ - ගඤ්ඡයෝ - රසයෝ - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ - මාගේ කුලය - ගණයා - ආවාසය - මාගේ ලාභය... මාගේ නැසහලේතැයෝ නැසුණාහ'යි ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හඬයි, මුලාවට නො පැමිණේ නුයි මේසේත් 'අසතා ව න සොචති' යනු වේ. නොහොත් අමධුර වූ දුඃඛවෙදනාවෙන් පහස්නා ලදුයේ මඬනා ලදුයේ බැසගත්නා ලදුයේ සමන්විත වූයේ ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හඬයි, සමෙමාහයට නො පැමිණේ නුයි මේසේත් 'අසතා ව න සොචති' යනු වේ. නොහොත් චක්ෂුරොගයෙන් පහස්නා ලදුයේ මඬනා ලදුයේ...මැසි මදුරු අවි සුළං දිග්ද පහසින් පහස්නා ලදුයේ මඬනා ලදුයේ බැසගත්නා ලදුයේ සමන්විත වූයේ ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හඬයි, සමෙමාහයට නො පැමිණේ නුයි මේසේත් 'අසතා ව න සොචති' යනු වේ. නොහොත් තැති කල්හි අවිද්‍යමාන කල්හි නො ලැබෙන කල්හි 'මට එකාන්තයෙන් වූයේ නම්, එය එකාන්තයෙන් මට නැත, මට එකාන්තයෙන් වන්නේ යැ, එය මම නො ලබමි' ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හඬයි, බලවත් මොහයට නො පැමිණේ නුයි මේසේත් 'අසතා ව න සොචති' යනු වේ.

ස වෙ සල්ලෙන න ජීයති - යමක් හට 'මෙය මාගේ හෝ යැ, මෙය පරාගේ හෝ යැ'යි ගන්නා ලද දෘඪගන්නා ලද පිවිසැගත් බැසගත් ඇතුළු වැ ගත් කිසි රූපගතයෙක් වේදනා - සංඥ - සංස්කාර - විඤ්ඤාණගතයෙක් ඇත් නම්, ඔහුට ජාතිය ඇත. මේ කියන ලද මැ යැ:

1. රිය හා අසුන් ද මිණිකොඩොල් ද පිරිහුණු කල්හි, අඹුදරුවන් ද එසේ ම පිරිහුණු කල්හි, සියලු භොගයන් නො සෙවුණා කල්හි, (මේසේ) ශොකකාලයෙහි කුමක් හෙයින් නො තැවෙහි ද?

2. භොගයෝ හෝ මිනිසා පලමු වැ හරිති. මිනිසා හෝ ඒ භොගයන් ඉතා පලමු වැ දුරු කෙරෙයි, එම්බා කාමකාමිය, (-කාමයන් කැමැතිවන තෙනැත්ත) කාමහොනීහු (යම් හෙයකින්) අශාස්වත වූවාහු ද, එහෙයින් මම (මහාජනයා) ශොක කරන කල්හි ශොක නො කෙරෙමි.

3. (යම් සේ) සඳ උදා වේ ද හාත්පසින් පිරේ ද යළි හෙවේ ද, හිර (අදුරු නසා) උදයට පැමිණ යළි අස්තයට යේ ද, එපරිද්දෙන් සත්තුකය මෙ හිසින් ලොකධම්මයෝ දන්නා ලද්දාහු ද, එහෙයින් (මහාජනයා) ශොක කරන කල්හි මම ශොක නො කෙරෙමි යයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

යස්ස 'මය්හං වා ඉදං, පරෙසං වා ඉද'න්ති කිඤ්චි රූපගතං වෙදනා-ගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි, තස්ස ජාති නත්ථි. භාසිතම්පි හෙතං: "නන්දසි සමණාති? කිං ලද්ධා ආවුසොති? නෙත හි සමණ සොචසීති? කිං ජීයිත්වා ආවුසොති? නෙතහි සමණ තෙව නන්දසි, න සොචසීති? එවමාවුසොති.a

4. චිරස්සං වත පස්සාම බ්‍රාහ්මණං පරිනිබ්බුතං,
අනඞ්ගණං අනීඝං භික්ඛුං තිණ්ණං ලොකෙ විසත්තික"න්තිa

'ස වෙ ලොකෙ න ජීයති.'

තෙනාහ භගවා:

"සඛ්ඛසෝ නාමරූපස්මිං යස්ස නත්ථි මමායිතං,
අසතා ච න සොචති ස වෙ ලොකෙ න ජීයති"ති.

15 - 17

යස්ස නත්ථි ඉදං මෙති පරෙසං වාපි කිඤ්චනං,
මමත්තං සො අසංවින්දං නත්ථි මෙති න සොචති.

යස්ස නත්ථි ඉදං මෙති පරෙසං වාපි කිඤ්චනන්ති – 'යස්සා'ති අරහතෝ ඛීණාසවස්ස, යස්ස මය්හං වා ඉදං පරෙසං වා ඉදන්ති කිඤ්චි රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි, න සන්ති, න සංවිජ්ජති, නූපලබ්භති, පහීනං සමුච්ඡින්නං වූපසන්තං පටිප්පස්සද්ධිං අභබ්බුප්පත්තිකං ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪන්ති එවම්පි – යස්ස නත්ථි ඉදං මෙති පරෙසං වාපි කිඤ්චනං. වුත්තං හෙතං භගවතා: "නායං භික්ඛවෙ කායෝ තුම්හාකං, නපි අඤ්ඤෙසං. පුරාණමිදං භික්ඛවෙ කම්මං අභිසඞ්ඛතං අභිසංචෙතයිතං වෙදනීයං දට්ඨබ්බං. තත්‍ර භික්ඛවෙ සුතවා අරියසාවකෝ පටිච්චසමුප්පාදං යෙව සාධුකං යොනිසෝ මනසි කරොති: ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති, ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති. ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති. යදිදං අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා; සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං –පෙ– එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සම්භවයෝ හොති. අවිජ්ජායත්වෙව අසෙසවිරාගනිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධෝ –පෙ– එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධෝ හොති"ති b එවම්පි යස්ස නත්ථි ඉදං මෙති පරෙසං වාපි කිඤ්චනං.

---

a. දෙවපුත්තසංයුත්ත - දුතියවග්ග. b. සංයුත්තනිකාය - කලාරඛත්තියවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

යමක් හට 'මේය මාගේ හෝ යැ. මේය පරුෂගේ හෝ යැ'යි ගත්තා ලද දැඩිව ගත්තා ලද පිවිසැ ගත්තා ලද බැසගත්තා ලද ඇතුළු වැ ගත්තා ලද කිසි රූපගතයෙක් වේදනා – සංඥා – සංස්කාර – විඥානගතයෙක් නැත් නම්, ඔහුට ජාතිය නැත. මේ කියන ලද මැ යෝ: "මහණ, සතුටු වෙති දැ'යි, කුමක් ලැබ ද ඇවැත්නි; එසේ නම් මහණ, ශොක කෙරෙහි දැ'යි, ඇවැත්නි; කුමක් නැසිණි දැයි; එසේ නම් මහණ නොමැ සතුටු වෙති ශොක නොකෙරෙහි දැයි; එසේ යැ ඇවැත්නි.

4. එකාන්තයෙන් බාහිතපාපි වූ කෙලෙසපරිනිර්වාණයෙන් පිරිනිවි තෘෂ්ණාවශයෙන් සතුටු නොවන සුලු නිදුක් වූ ලොවැ තෘෂ්ණා සඛ්‍යාත විසතතිකාව තරණය කළ මහණක්හු බොහෝ කලකින් දකුම්හ"යි.

'ස වේ ලොකෙ න ජීයති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සබ්බසෝ නාමරූපස්මිං –පෙ– ස වෙ ලොකෙ න ජීයති"යි

15 – 17

යම් ක්ෂීණාස්‍රවයක් හට 'මේය මාගේ යැ'යි හෝ, යළි අනුන්ගේ යැයි හෝ රූපාදි කිඤ්චනයෙක් නැත් ද, හෙතෙම තෘෂ්ණා – දෘෂ්ටි–මම්නය නොලබනුයේ මට මේය නැතැයි ශොක නොකෙරේ.

යස්ස නත්ථි ඉදං මමනි පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං – 'යස්ස' යනු: අර්හත් ක්ෂීණාස්‍රව හට; යමක් හට 'මේය මාගේ හෝ යැ, මේය පරුගේ හෝ යැයි ගත්තා ලද දැඩිව ගත්තා ලද පිවිසැගත් බැසගත්තා ලද ඇතුළු වැ ගත්තා ලද කිසි රූපගතයෙක් වේදනා – සංඥා – සංස්කාර-විඥානගත–යෙක් නැත් ද, නොවේ ද, විද්‍යමාන නොවේ ද, නොලැබේ ද, ප්‍රහීණ වූයේ සමුච්ඡින්න වූයේ සන්ඛිදුණේ දුරලන ලද්දේ උපතට නුසුදුසු වූයේ නුවණ ඇත්තෙන් දවන ලද්දේ නුසි මෙසේත් 'යස්ස නත්ථි ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ. තෙල වදාරන ලද මැ ය බුදුන් විසින්: "මහණෙනි, මේ කය තොපගේ නොවෙයි, අනුන්ගේ නොද වෙයි. මහණෙනි, මේ කර්මයෙන් සකස් කළ සිතින් රැස් කළ වේදනීය වූ පුරාණ කර්ම'යි දතයුතු යැ. මහණෙනි, එහි ලා ශ්‍රැතවත් ආර්‍යශ්‍රාවක තෙමේ ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාදය මැ මනා කොට නුවණින් මෙතෙහි කෙරෙයි: "මේසේ මේ ධර්මය ඇති කල්හි මේය වෙයි, මොහුගේ ඉපදීමෙන් මේය උපදී, මේ ධර්මය නැති කල්හි මේය නොවෙයි, මොහුගේ නිරුද්ධයෙන් මේය නිරුද්ධ වෙයි; ඒ මේසේ යැ: 'අවිද්‍යාව හෙතු කොට (එකුන් තිස් ප්‍රකාරක කුශලාකුශලචේතනා සඛ්‍යාත) සංස්කාරයෝ පහළ වෙති, සංස්කාරයන් හෙතු කොට දෙතිස් ලෞකික විපාක විඥානය පහළ වෙයි... මෙසේ මේ හුදු දුක්ඛස්කන්ධ පහළ වෙයි. යළි අවිද්‍යාවගේ මැ අශේෂ–විරාගනිරෝධයෙන් කුශලාකුශලසංස්කාරයන්ගේ නිරෝධය වෙයි,... මෙසේ මේ හුදු දුක්ඛස්කන්ධ නිරුද්ධ වේ යැ"යි. මේසේත් 'යස්ස නත්ථි ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

වුත්තම්පි හෙතං භගවතා:

1. "පුඤ්ඤතෝ ලෝකං අවෙක්ඛස්සු
මෝඝරාජ සදා සතෝ,
අත්තානුදිට්ඨිං උග්ඝාටය
එවං මච්චුතරෝ සියා.
එවං ලෝකං අවෙක්ඛන්තං
මච්චුරාජා න පස්සති"ති[a]

එවම්පි - යස්ස නත්ථි ඉදං මේති පරෙසං වාපි කිඤ්චනං. වුත්තම්පි හෙතං භගවතා: "යං භික්ඛවෙ න තුම්හාකං, තං පජහථ. තං වෝ පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති[1] කිඤ්ච භික්ඛවෙ න තුම්හාකං? රූපං භික්ඛවෙ න තුම්හාකං, තං පජහථ, තං වෝ පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. වෙදනා - සඤ්ඤා - සඞ්ඛාරා - විඤ්ඤාණං න තුම්හාකං, තං පජහථ, තා වෝ පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. තං කිං මඤ්ඤථ භික්ඛවෙ යං ඉමස්මිං ජේතවනෙ තිණකට්ඨසාඛාපලාසං තං ජනෝ හරෙය්‍ය වා, දහෙය්‍ය වා, යථා පච්චයං වා කරෙය්‍ය; අපි නු තුම්හාකං එවමස්ස: 'අම්හෙහි ජනෝ හරති වා, දහති වා, යථා පච්චයං වා කරොති'ති? නෝ හෙතං භන්තෙ. තං කිස්ස හෙතු? න හි නෝ එතං භන්තෙ අත්තා වා අත්තනියං වා'ති. එවමෙව ඛෝ භික්ඛවෙ යං න තුම්හාකං, තං පජහථ. තං වෝ පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති[1]. කිඤ්ච භික්ඛවෙ න තුම්හාකං? රූපං භික්ඛවෙ න තුම්හාකං, තං පජහථ; තං වෝ පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති. වෙදනා සඤ්ඤා - සඞ්ඛාරා - විඤ්ඤාණං න තුම්හාකං, තං පජහථ; තං වෝ පහීනං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සති"ති[b] එවම්පි - යස්ස නත්ථි ඉදං මේති පරෙසං වාපි කිඤ්චනං.

භාසිතම්පි හෙතං:

2. "සුඛිඛම්ම[2] සමුප්පාදං සුඛිසඞ්ඛාරසන්තතිං,
පස්සන්තස්ස යථාභූතං න භයං හොති ගාමණි.

3. සිණකට්ඨසමං ලෝකං යදා පඤ්ඤාය පස්සති,
නාඤ්ඤං පත්ථයතෙ කිඤ්චි අඤ්ඤත්‍ර[3] පටිසන්ධියා"ති[c]

එවම්පි - යස්ස නත්ථි ඉදං මේති පරෙසං වාපි කිඤ්චනං. **වජිරා** භික්ඛුණී මාරං පාපිමන්තං එතදවොච:

4. "කින්නු[4] සත්තොති පවෙදයසි මාර දිට්ඨිගතං නු තෙ,
සුඛිසඞ්ඛාරපුඤ්ජොයං නහිඛ සත්තූපලබ්භති.[5]

5. යථාපි අඞ්ගසම්භාරා හොති සද්දො රථො ඉති,
එවං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු හොති සත්තොති සම්මුති.

---

1. භවිස්සතීති - සීමු. II. 2. සුදඛිඟම - සයා. PTS.
3. න අඤ්ඤත්‍ර - ස්‍ය. පු 4. කං නු - සීමු. II.
5. සත්තූපලබ්භති - සං PTS
a සුත්තනිපාත - මෙඝරාජසුත්තන.
b ඛන්ධසංයුත්ත - සත්තමභාණවාරෙ.
c. අභිඤ්ඤාවෙලාරෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

මේ වදාරන ලද මැය, බුදුන් විසින්:

1. මොඝරාජය, සියලු කල්හි සමාහිමින් වූයෙහි ලොකය ශූන්‍ය හෙයින් බලව, සත්කායදෘෂ්ටිය උදුරාපියා, මෙපරිද්දෙන් මරණය තරණය කරනුයේ වන්නෙහි. මෙසේ ස්කන්ධලොකය දක්නහු මෘත්‍යුරාජ නොමේ නො දක්නේ ය'යි.

මෙසේත් 'යස්ස නත්ථි ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ. මේ වදාරන ලද මැය, භාග්‍යවතුන් විසින්: "මහණෙනි, යමක් නොප ගේ නො වේ නම්, එය දුරු කරවු; එය තොප විසින් ප්‍රහීණ කරන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය. මහණෙනි, කුමක් තොප ගේ නො වේ ද යත්? මහණෙනි, රූපය තොපගේ නො වෙයි, එය දුරු කරවු, එය තොප විසින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවයට වන්නේ ය. වෙදනාව-සංඥාව-සංස්කාරයෝ-විඤ්ඤාණය නොපගේ නො වෙයි, එය හැරපියවු; එය තොප විසින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවයට වන්නේ යැ මහණෙනි, ඒ කිමැයි සිතවු ද? මේ දෙව්රම්හි යම් තණ - දර - අතු - කොළ වේ නම්, එය ජනයා නෙතයන්නේ හෝ දවන්නේ හෝ රිසි සේ කරන්නේ හෝ නම්; කිමැ තොපට මෙබඳු සිතෙක් වන්නේ ද: 'ජනයා අප ගෙන යයි හෝ රිසි සේ කෙරෙයි හෝ දෝ'යි? 'තෙල නො වේ මැය, ස්වාමිනි, ඊට කරුණු කිමැ යත්? ස්වාමිනි, තෙල අපගේ ආත්ම හෝ ආත්මනීය හෝ නො මැ වේ යැ'යි, එසෙයින් මහණෙනි, යමක් තොපගේ නො වේ නම්, එය හැරපියවු, එය තොප විසින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවයට වන්නේ යැ. මහණෙනි, කුමක් තොපගේ නො වේ ද යත්? මහණෙනි, රූපය තොපගේ නො වෙයි' එය හැරපියවු; එය තොප විසින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවයට වන්නේ යැ. වේදනාව-සංඥාව - සංස්කාරයෝ - විඤ්ඤාණය තොපගේ නො වෙයි, එය හැරපියවු; එය තොප විසින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවයට වන්නේ ය"යි. මෙසේත් 'යස්ස නත්ථි ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ. මේ කියන ලද මැය:

2. "ග්‍රාමණියය, කෙවල වූ ප්‍රත්‍යයප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මමාත්‍රයාගේ සමුත්පාදය ද, (ධ්‍රැවභාවාදියෙන්) අමිශ්‍ර වූ සංස්කාරසන්තතිය ද, නතු ලේ දක්නනුට හසොක් නො වේ.

3. යම් සැලෙක ලොකය තෘණ කාෂ්ඨ හා සම කොට විදර්ශනා-ප්‍රඥාවෙන් දකී නම්, එකල්හි අන් කිසිවක් නො පතයි, පිළිසඳ පිණිස අන් තැනෙක්හි ප්‍රාර්ථනා නො කරයි.

මෙසේත් - 'යස්ස නත්ථි ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ. 'වජිරා' භික්ෂුණිය වසවත් මරුට මෙසේ කිව:

4. මාරය, (තෝ) සත්ත්වයෙකැ'යි කුමක් සලකයි ද? තාගේ දෘෂ්ටිගතයෙක් නො වේ ද? මේ කෙවල වූ සංස්කාරප්‍රඤ්ජයෙකි, මෙහි සත්ත්වයෙක් නො ලැබේ.

5. යම්සේ අවයව සමූහය හෙතු කොට නෙත 'රථ' යන වංවක ශබ්දය වේ ද, එසෙයින් ස්කන්ධසමූහය ඇති කල්හි 'සත්ත්වයෙක' යන සම්මතය වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

6. දුක්ඛමේව හි සම්භොති දුක්ඛං තිට්ඨති වෙතති ච,
නාඤ්ඤත්‍ර දුක්ඛා සම්භොති නාඤ්ඤං දුක්ඛා නිරුජ්ඣතී"[a] තිඃ

එවම්පි – යස්ස නත්ථි ඉදං මේති පරිස්සං වාපි කිඤ්චනං. "එවමේව ඛෝ භික්ඛවේ භික්ඛු රූපං සම්පජානාති, යාවතා රූපස්ස ගති. වේදනං– සඤ්ඤං – සඞ්ඛාරේ – විඤ්ඤාණං සම්පජානාති, යාවතා විඤ්ඤාණස්ස ගති. තස්ස රූපං සම්පජානතෝ යාවතා රූපස්ස ගති, වේදනං – සඤ්ඤං– සඞ්ඛාරේ – විඤ්ඤාණං සම්පජානතෝ යාවතා විඤ්ඤාණස්ස ගති, යම්පිස්ස හොති අහන්ති වා මමන්ති වා අස්මීති වා, තම්පි තස්ස න හොති"[b] තිඃ. එවම්පි – යස්ස නත්ථි ඉදං මේති පරිස්සං වාපි කිඤ්චනං. ආයස්මා ආනන්දෝ භගවන්තං එතදවොච: "සුඤ්ඤෝ ලෝගෝ සුඤ්ඤෝ ලෝගෝති භන්තෙ වුච්චති, කිත්තාවතා නු ඛෝ භන්තෙ සුඤ්ඤෝ ලෝගෝ'ති වුච්චතී'ති? යස්මා ඛෝ ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, තස්මා සුඤ්ඤෝ ලෝගෝ'ති වුච්චති. කිඤ්චානන්ද සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා? චක්ඛුං ඛෝ ආනන්ද සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා. රූපා සුඤ්ඤා – චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤං – චක්ඛුසම්ඵස්සෝ සුඤ්ඤෝ – යදිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි සුඤ්ඤං – සොතං සුඤ්ඤං – සද්දා සුඤ්ඤා – ඝානං සුඤ්ඤං – ගන්ධා සුඤ්ඤා – ජිව්හා සුඤ්ඤා – රසා සුඤ්ඤා–කායෝ සුඤ්ඤෝ – ඵොට්ඨබ්බා සුඤ්ඤා – මනෝ සුඤ්ඤෝ – ධම්මා සුඤ්ඤා – මනොවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤං – මනොසම්ඵස්සෝ සුඤ්ඤෝ – යදිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා. යස්මා ඛෝ ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, තස්මා සුඤ්ඤෝ ලෝගෝ'ති වුච්චති"[c]ති එවම්පි – යස්ස නත්ථි ඉදං මේති පරිස්සං වාපි කිඤ්චනං.

මමත්තං සෝ අසංවින්දනති – 'මමත්තා'ති දෙ මමත්තා: තණ්හා-මමත්තං දිට්ඨිමමත්තඤ්ච –පෙ– ඉදං තණ්හාමමත්තං –පෙ– ඉදං දිට්ඨි-මමත්තං. තණ්හාමමත්තං පහාය දිට්ඨිමමත්තං පටිනිස්සජ්ජිත්වා මමත්තං අවින්දනෙතා අසංවින්දනෙතා අනධිගච්ඡනෙතා අපජහනෙතාති–මමත්තං සෝ අසංවින්දං.

නත්ථි මේති න සොචතීති = විපරිණතං වා වත්තුං න සොචති; විපරිණතසීං වා වත්තුසීං න සොචති. චක්ඛු මේ විපරිණතතති න සොචති. සොතං මේ –පෙ– සාලෝහිතා මේ විපරිණතාති න සොචති; න කිලමති; න පරිදෙවති; න උරත්තාළිං කන්දති; න සම්මොහං ආපජ්ජතීති – නත්ථි මේති න සොචති.

තෙනාහ භගවා:

"යස්ස නත්ථි ඉදං මේති පරෙසං වාපි කිඤ්චනං,
මමත්තං සෝ අසංවින්දං නත්ථි මේති න සොචතී"ති.

---

a. ඉතිවුත්තකපාළි. b. සංයුත්තනිකාය – ඛන්ධවග්ග. c. සංයුත්තනිකාය – ළෝකවග්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

6. දුක මැ උපදී. දුක මැ පවතී, විදී. දුක හැර අනෙකක් නො ලැබෙයි. දුකින් අන්‍ය වූවක් නිරුඹු නො වේ.

මේසේත් – 'යස්ස නත්ථි ඉදං මෙ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ. "මහණෙනි, එසෙසියන් මැ මහණ රූපයාගේ පැවැත්ම ඇති තාක් රූපය ආවර්ජිතා කෙරෙයි, වෙදනාව – සංඥාව – සංස්කාරයන් – විඤ්ඤාණයාගේ පැවැත්ම ඇති තාක් විඤ්ඤාණය ආවර්ජිතා කෙරෙයි. රූපයාගේ පැවැත්ම පමණින් රූපය ආවර්ජිතා කරන්නා වූ ඔහුට වෙදනාව – සංඥාව– සංස්කාරයන් – විඤ්ඤාණයාගේ පැවැත්ම පමණින් විඤ්ඤාණය ආවර්ජිතා කරන්නා වූ ඔහුට 'මම යැ හෝ මාගේ යැ හෝ මම වෙමි හෝ' ඔහුට යම් දෘෂ්ටිගතක් වේ නම්, හෙ ද ඔහුට නො වේ යැ"යි. මේසේත් – 'යස්ස නත්ථි ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ. "ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මේ කීහ: 'සවාමීනි, ලෝකය ශූන්‍ය යැ, ලෝකය ශූන්‍ය යැ'යි කියනු ලැබෙයි. සවාමීනි, කිපමණකින් ලෝකය ශූන්‍යය'යි කියනු ලැබේ. දැයි ? 'අනඳයැ, යම් හෙයකින් ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීයයෙන් හෝ ශූන්‍ය වේ ද, එහෙයින් ලෝකය ශූන්‍ය යැ'යි කියනු ලැබෙයි. ආනඳය, ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීයයෙන් කුමක් ශූන්‍ය වේ ද යත් ? ආනඳය, චක්ෂුස ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීයයෙන් හෝ ශූන්‍ය යැ, රූපයෝ ශූන්‍යයෝ යැ – චක්ෂුර්විඤ්ඤාණය ශූන්‍ය යැ – චක්ෂුස්සංස්පර්ශය ශූන්‍යය– චක්ෂුස්සංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් සුව වූ හෝ දුක් වූ හෝ නො දුක් නො සුව වූ හෝ යම් වෙදනාවක් උපදී නම්, හෙ ද ශූන්‍ය යැ – ශ්‍රොත්‍රය ශූන්‍ය යැ – ශබ්දයෝ ශූන්‍යයෝ යැ – ඝ්‍රාණය ශූන්‍ය යැ – ගන්ධයෝ ශූන්‍යයෝ යැ – දිව්ව ශූන්‍ය යැ– රසයෝ ශූන්‍යයෝ යැ – කය ශූන්‍ය යැ – ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ ශූන්‍යයෝ යැ– මනස ශූන්‍ය යැ – ධර්මයෝ ශූන්‍යයෝ යැ – මනොවිඤ්ඤාණය ශූන්‍ය යැ– මනස්සංස්පර්ශය ශූන්‍ය යැ – මනස්සංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් සුව වූ හෝ දුක් වූ හෝ නො දුක් නො සුව වූ හෝ යම් වෙදනාවක් උපදී නම්, හෙ ද ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීයයෙන් හෝ ශූන්‍ය යි. ආනඳය, යම් හෙයකින් ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීයයෙන් හෝ ශූන්‍ය වේ ද, එහෙයින් ලෝකය ශූන්‍ය යැ'යි කියනු ලැබේ යැ"යි මේසේත් – 'යස්ස නත්ථි ඉදං මෙ'ති පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ

මමත්තං සෝ අසංවින්දං – 'මමත්ත' නම්: තෘෂ්ණාමමත්වය ද දෘෂ්ටිමමත්වය දැ'යි මමත්වයෝ දෙදෙනෙකි...,...මේ දෘෂ්ටිමමත්වය යි. තෘෂ්ණාමමත්වය හැර දෘෂ්ටිමමත්වය දුරලා මමත්වය නො ලබනුයේ වෙසෙසින් නො ලබනුයේ නො පැමිණෙනුයේ ප්‍රතිලාභ නො කරනුයේ නුයි 'මමත්තං සෝ අසංවින්දං' යනු වේ.

නත්ථි මෙ'ති න සොචති – විනාශ වූ වස්තුවට හෝ ශොක නො කෙරෙයි, වස්තුව නැසෙන කල්හි හෝ ශොක නො කෙරෙයි, 'මාගේ ඇස නැසිණැ'යි ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ කන...මාගේ නැ සහලේනෑයෝ නැසුණාහ'යි ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලපෙයි, ලෙහි පැහැර නො ගඬයි, සමෙමාගයට නො පැමිණේ නුයි 'නත්ථි මෙ'ති න සොචති' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"යස්ස නත්ථි ඉදං මෙ'ති –පෙ– නත්ථි මෙ'ති න සොචති"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

15 - 18

අනිට්ඨුරී[1] අනනුගිද්ධෝ අනෙජෝ සබ්බධි සමෝ,
තමානිසංසං පබ්‍රූමි පුච්ඡිතෝ අවිකම්පිතං.

අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධෝ අනෙජෝ සබ්බධි සමෝති - කතමං නිට්ඨුරියං? ඉධෙකච්චෝ නිට්ඨුරියෝ හොති පරලාභසක්කාර ගරුකාරමානන-වන්දනපූජනාසු, ඉස්සති උස්සූයති ඉස්සං බන්ධති; යං එවරූපං නිට්ඨුරියං නිට්ඨුරියකම්මං ඉස්සා ඉස්සායනා ඉස්සායිතත්තං උස්සූයා උස්සූයනා උස්සූයිතත්තං, ඉදං වුච්චති නිට්ඨුරියං. යස්සෙතං නිට්ඨුරියං පහීනං සමුච්ඡින්නං -පෙ- ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪං; සෝ වුච්චති අනිට්ඨුරීති. **අනනුගිද්ධෝති** 'ගෙධෝ; වුච්චති තණ්හා, යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං' යස්සෙසෝ ගෙධෝ පහීනෝ සමුච්ඡින්නෝ -පෙ- ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪෝ, සෝ වුච්චති අනනුගිද්ධෝ. සෝ රූපෙ අගිද්ධෝ අගථිතෝ[2] අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣාපන්නෝ විතගෙධෝ විගතගෙධෝ චත්තගෙධෝ වන්තගෙධෝ මුත්තගෙධෝ පහීනගෙධෝ පටිනිස්සට්ඨගෙධෝ විතරාගෝ විගතරාගෝ චත්තරාගෝ වන්තරාගෝ මුත්තරාගෝ පහීනරාගෝ පටිනිස්සට්ඨරාගෝ නිච්ඡාතෝ නිබ්බුතෝ සීතීභූතෝ සුඛපටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතීති- අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධෝ.

අනෙජෝ සබ්බධි සමෝති - 'එජා' වුච්චති තණ්හා; යෝ රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං; යස්සෙ'සා එජා තණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා -පෙ- ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා, සෝ වුච්චති අනෙජෝ. එජාය පහීනත්තා අනෙජෝ. සෝ ලාභෙ'පි න ඉඤ්ජති, අලාභෙපි න ඉඤ්ජති යසෙපි න ඉඤ්ජති, අයසෙපි න ඉඤ්ජති, පසංසායපි න ඉඤ්ජති, නින්දායපි න ඉඤ්ජති, සුඛෙපි න ඉඤ්ජති, දුක්ඛෙපි න ඉඤ්ජති, න චලති, න වේධති, නප්පවේධතීති - අනෙජෝ. **සබ්බධි සමෝති** සබ්බං වුච්චති දසායතනානි: චක්ඛු චෙව රූපා ච -පෙ- මනෝ චේව ධම්මා ච. යතෝ අරහත්තමග්ගඤාණෙන ආයතනෙසු ඡන්ද-රාගෝ පහීනෝ හොති උච්ඡින්නමූලෝ තාලාවත්ථුකතෝ අනභාවංකතෝ ආයතිං අනුප්පාද-ධම්මෝ, සෝ වුච්චති සබ්බධි සමෝ. සෝ සබ්බත්ථ තාදී සබ්බත්ථ මජ්ඣත්තෝ සබ්බත්ථ උපෙක්ඛකෝති - අනෙජෝ සබ්බධි සමෝ.

---

1. අනුද්ධරී - පු. 2. අගධිතෝ - සීමු II. මජ්ඣං. 3. චක්ඛුඤ්චේව - සීමු.

Free Distribution www.aathaapi.org

15 - 18

ඒ කම්පා නො වනසුලු පුද්ගලයා පුළුවිස්නා ලද මිහි '(හේ) ඊෂ්‍යා නැත්තෙක, (රූපාදියෙහි) නො ඔප්පු වූයෙක, තෘෂ්ණා රහිතයෙක, සියලු තැන්හි සම පැවැතුම් ඇත්තෙක' යන (ඔහු සෙරෙහි) මේ සතර අනුසස කියමි.

අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධෝ අනෙජෝ සබ්බඩි සමෝ –නෙෂ්ඨුර්‍යය කවරු යත්: මෙහි කිසිවෙක් අන්‍යයාගේ ලාභ – සත්කාර – ගරු – බුහුමන් – වැඳුම් – පිදුම්හි ඊෂ්‍යා ඇත්තේ වෙයි, ඊෂ්‍යා කෙරෙයි, දෙස් පහළ කෙරෙයි, ඊෂ්‍යාව බඳී. මේබඳු වූ යම් නිෂ්ඨුර බවෙක් ඊෂ්‍යාවක් ඊෂ්‍යා-කාරයෙක් ඊෂ්‍යා කරන බවක්, අසූයාවක් (–දෙස් පහළකිරීමක්) අසූයා-කාරයක් දෙස් පහළ කරන බවෙක් වේ ද, මේ නෙෂ්ඨුර්‍යය යි. යම්ක්නු විසින් තෙල නිෂ්ඨුරබව ප්‍රහීණ කරන ලද ද, සමුච්ඡින්න ද...ඥානග්නියෙන් දග්ධ ද, හේ 'අනිට්ඨුරී' යයි කියනු ලැබේ. **අනනුගිද්ධෝ** යනු: 'ගෙධ'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. යම් රාගයෙක් අධික රාගයක්...අභිධ්‍යාවක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, එය යි. යම්ක්නු විසින් තෙල ගෙධය දුරු කරන ලද ද නසන ලද ද...නුවණ ඇත්තෙන් දවන ලද ද, හෙතෙම් 'අනනුගිද්ධ' යයි කියනු ලැබේ, හෙතෙම රූපයෙහි නො ඔප්පු වූයේ ශබ්ද යෙහි...දෘෂ්ටශ්‍රුතමුතවිඥාතව්‍යධර්මයන්හි නො ඔප්පු වූයේ නො බැඳුණේ මුසපත් නො වූයේ නො වැතුරුණේ පහවූ ගෙධ (–තෘෂ්ණා) ඇත්තේ පහවැඩිය තෘෂ්ණා ඇත්තේ හළ තෘෂ්ණා ඇත්තේ වමනය කළ තෘෂ්ණා ඇත්තේ මුදන ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ ප්‍රහීණ කළ තෘෂ්ණා ඇත්තේ දුරලූ තෘෂ්ණා ඇත්තේ විතරාග වූයේ විගත රාග – ත්‍යක්තරාග– වාන්ත රාග – මුක්තරාග – ප්‍රහීණරාග වූයේ දුරලූ රාග ඇත්තේ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව විඳිනසුලු වූයේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධෝ' යනු වේ.

අනෙජෝ සබ්බඩි සමෝ – 'එජා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යම්ක්නු විසින් තෙල එජා සඞ්ඛ්‍යාත තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී සිඳින ලද්දී...නුවණ ඇත්තෙන් දවන ලද්දී ද, හේ 'අනෙජ' යයි කියනු ලැබෙයි. එජාව ප්‍රහීණ වන බැවින් 'අනෙජ'යැ. හේ ලාභයෙහි දු නො සැලෙයි, අලාභයෙහි දු නො සැලෙයි, යශස්හි දු නො සැලෙයි, අයශස්හි දු නො සැලෙයි, ප්‍රශංසායෙහි දු නො සැලෙයි, නිඳුයෙහි දු නො සැලෙයි, සුඛයෙහි දු නො සැලෙයි, දුඃඛයෙහි දු නො සැලෙයි; චඤ්චල නො වෙයි, නො වෙවුලයි, වෙයෙසින් නො වෙවුලයි, හාන්පසින් නො වෙවුලා නුයි 'අනෙජ'යැ. **සබ්බඩි සමෝ** යනු 'සබ්බඩි'යි දෙලොස් ආයතනය කියනු ලැබෙයි: ඇස රූපයෝ ද..මනස ධර්මයෝ දැ'යි. යම් තැනෙක සිට ආධ්‍යාත්මික බාහ්‍යායතනයන්හි ඡන්දරාගය ප්‍රහීණ වූයේ ද උසුන් මුල් ඇත්තේ ද තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දේ ද, අනුඅභාවය කරන ලද්දේ ද මියූ භූපදනා සැහැවී ඇත්තේ ද, හෙතෙම 'සබ්බඩි සම' යයි කියනු ලැබේ. හේ සියලු තැන තාදී යැ, සියලු තැන මධ්‍යස්ථ යැ සියලු තැන උපෙක්ෂා සහිත වූයේ නුයි 'අනෙජෝ සබ්බඩි සමෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තමානිසංසං පබ්‍රූමි පුච්ඡිතෝ අවිකම්පිතන්ති – අවිකම්පිතං පුග්ගලං පුච්ඡා පුච්ඡිතෝ යාචිතෝ අජ්ඣෙසිතෝ පසාදිතෝ ඉමේ ච්ත්තාරෝ ආනිසංසෙ පබ්‍රූමි: සෝ අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධෝ අනෙජෝ සබ්බත්ථ සමෝති බ්‍රූමි ආචික්ඛාමි –පෙ– පකාසෙමීති–තමානිසංසං පබ්‍රූමි පුච්ඡිතෝ අවිකම්පිතං.

තෙනාහ භගවා:

"අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධෝ අනෙජෝ සබ්බත්ථ සමෝ,
තමානිසංසං පබ්‍රූමි පුච්ඡිතෝ අවිකම්පිත"න්ති.

15 – 19

අනෙජස්ස විජානතෝ නත්ථි කාචි නිසඞ්ගිති,[1]
විරතෝ සෝ වියාරම්භා[2] ඛෙමං පස්සති සබ්බත්ථි.

අනෙජස්ස විජානතෝති – 'එජා' වුච්චති තණ්හා; යෝ රාගෝ සාරාගෝ –පෙ– අභිජ්ඣා ලෝභෝ අකුසලමූලං:a යස්සෙසා එජා තණ්හා පහීනා සමුච්ඡින්නා –පෙ– ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪා; සෝ වුච්චති අනෙජෝ. එජාය පහීනත්තා අනෙජෝ. සෝ ලාභෙපි න ඉඤ්ජති. අලාභෙපි න ඉඤ්ජති. යසෙපි න ඉඤ්ජති. අයසෙපි න ඉඤ්ජති. පසංසායපි න ඉඤ්ජති. නින්දායපි න ඉඤ්ජති. සුඛෙපි න ඉඤ්ජති. දුක්ඛෙපි න ඉඤ්ජති. න චලති න වෙධති. න සම්පවෙධති. **අනෙජස්ස විජානතෝති** – විජානතෝ පටිවිජානතෝ පටිවිජ්ඣතෝ, 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා'ති –පෙ– යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති ජානතෝ ආජානතෝ විජානතෝ පටිවිජානතෝ පටිවිජ්ඣතෝති – අනෙජස්ස විජානතෝ.

නත්ථි කාචි නිසංඛිතීති – 'නිසංඛිතියෝ' වුච්චන්ති පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරෝ; යතෝ පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ච අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ච ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරෝ ච පහීනා හොන්ති උච්ඡින්න-මූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවඞ්කතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, එත්තාවතා නිසංඛිතියෝ නත්ථි, න සන්ති, න සංවිජ්ජන්ති, නුපලබ්භන්ති; පහීනා සමුච්ඡින්නා වූපසන්තා පටිපස්සද්ධා අභබ්බුප්පත්තිකා ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪාති– නත්ථි කාචි නිසංඛිති.

---

1. එසංඛිති – සං. නිසංඛති – මජ්ඣං. 2. ඵිරියාරම්භා – මජ්ඣං.
a. ධම්මසඞ්ගණි – නික්ඛෙපකණ්ඩ, බුද්ධවග්ගවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

තමානිසංසං පබ්‍රූමි පුච්ඡිතෝ අච්චිමුපිතං – කම්පා නොවන සුළු පුද්ගලයා පුළුවුස්නා ලදුයෙම් විවාරන ලදුයෙම් අයදන ලදුයෙම් අධ්‍යෙෂිත වූයෙම් පහදවන ලදුයෙම් මේ සතර අනුසසුන් කියමි: හෙතෙම ඊෂ්‍ය නැත්තේ ය, ඔිපු නොවූයේ ය, තෘෂ්ණා රහිත ය, සියලු තන්හි සමසැසි කියම්, පවසම්...ප්‍රකාශ කෙරෙම් නුයි 'තමානිසංසං පබ්‍රූමි පුච්ඡිතෝ අච්චිමුපිතං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අනිමිඤ්ඡේ අනානුගිද්ධෝ -පෙ- පුච්ඡිතෝ අච්චිමුපිතං"යි.

15 – 19

තෘෂ්ණා රහිත වූ (සංස්කාරයන් දුඃඛාදි වශයෙන්) දතුවහුට (පුණ්‍යාභිසංස්කාරාදි) කිසි සංස්කාරයක් නැත. හෙතෙම් සංස්කාරයෙන් වෙන් වූයේ සියලු තැන්හි ක්ෂෙමය (-අභය) දක්නේ සි.

අනෙජස්ස විජානතෝ – 'එජා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි; යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. යම්කිසි විසින් තෙල එජා සඛ්‍යාත තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ කරන ලද්දී සමුච්ඡින්න වූවා...ඥානාග්නීන් දවන ලද්දි ද; හෙතෙම් 'අනෙජ'යි කියනු ලැබෙයි, එජාව ප්‍රහීණ වන බැවින් 'අනෙජ' ය. හෙතෙම් ලාභයෙහි දු කම්පා නොවෙයි. අලාභයෙහි දු කම්පා නොවෙයි, යශස්හි දු කම්පා නොවෙයි, අයශස්හි දු කම්පා නොවෙයි, ප්‍රශංසාවෙහි දු කම්පා නොවෙයි, නිඳුයෙහි දු කම්පා නොවෙයි, සුඛයෙහි දු කම්පා නොවෙයි, දුඃඛයෙහි දු කම්පා නොවෙයි. නොසැලෙයි, නොවෙවුලයි, අතිශයින් නොවෙවුලයි. **අනෙජස්ස විජානතෝ** – දතුවහුට වෙසසින් දතුවහුට ප්‍රතිවෙධ කරන්නහුට; 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක් වූහ'යි...යම් කිසිවක් සමුදයධම් නම්, ඒ සියල්ල නැසෙතසුළු ය'යි දන්නහුට හාත්පසින් දන්නහුට වෙසසින් දන්නහුට ප්‍රකෘතියෙන් දන්නහුට ප්‍රතිවෙධ කරන්නහුට නුයි 'අනෙජස්ස විජානතෝ' යනු වේ.

නාපි කාචි නිසංඛිති –'නිසංඛිති' යැයි පුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය ද කියනු ලැබෙති. යම් තැනෙක පවත් පුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය ද ප්‍රහීණ වූවාහු උසුත් මුල් ඇත්තාහු තාලාවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනුඅනාවය කරන ලද්දාහු මතු නූපදනා සුභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, මේ කෙනකින් 'නිසංඛිතියහු' නැත, නොවෙති, විද්‍යමාන නොවෙති, නොලැබෙත්, ප්‍රහීණ වූවාහු සමුච්ඡින්න වූවාහු සන්හිදුවන ලද්දාහු දුරලන ලද්දාහු අභාවෝගාප්පත්තියක වූවාහු ක්‍රුවණයින්නෙන් දවන ලද්දාහු නුයි 'නාපි කාචි නිසංඛිති' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

විරතෝ සෝ වියාරම්භාති - 'වියාරමෙහා' වුච්චති පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ අනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරෝ; යතෝ පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරඤ්ච අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරෝ ච අනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරෝ ච පජහිතා හොන්ති උච්ඡින්නා-මූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා; එත්තාවතා ආරම්භා වියාරම්භා ආරතෝ අස්ස. විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතීති-විරතෝ සෝ වියාරම්භා.

ඛෙමං පස්සති සඞ්ඛාති - රාගෝ භයකරෝ, දෝසෝ භයකරෝ, මෝහෝ භයකරෝ -පෙ- භයකරා කිලෙසා, භයකරස්ස රාගස්ස පහීනත්තා -පෙ- භයකරානං කිලෙසානං පහීනත්තා සඞ්ඛාරේ ඛෙමං පස්සති, සඞ්ඛාරේ අභයං පස්සති, සඞ්ඛාරේ අනීතිකතං පස්සති, සඞ්ඛාරේ අනුපද්දවං පස්සති, සඞ්ඛාරේ අනුපස්සඞ්ඛතං[1] පස්සතීති - ඛෙමං පස්සති සඞ්ඛා.

තෙනාහ භගවා:

"අනෙජස්ස විජානතෝ නත්ථි කාචි නිසඞ්ඛිති,
විරතෝ සෝ වියාරම්භා ඛෙමං පස්සති සඞ්ඛා"ති.

15 - 20

න සමේසු න ඕමේසු න උද්ධංසු වදතෝ[2] මුනි,
සන්තෝ සෝ වීතමච්ඡරෝ නාදෙති න නිරස්සතී'ති (භගවා).

න සමේසු න ඕමේසු න උද්ධංසු වදතෝ මුනීති - 'මෝනං' වුච්චති ඤාණං, යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- සඞ්ඛජ්ඣාලම්පිච්ච සෝ මුනීති. මුනි සෙය්යොහමස්මීති වා, සදිසොහමස්මීති වා, හීනොහමස්මීති වා න වදති, න කථෙති, න භණති, න දීපයති, න වොහරතීති - න සමේසු න ඕමේසු න උද්ධංසු වදතෝ මුනි.

සන්තෝ සෝ වීතමච්ඡරෝති - 'සන්තෝ'ති රාගස්ස සන්තත්තා සමිතත්තා සන්තෝ, දෝසස්ස - මෝහස්ස - පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරානං සන්තත්තා සමිතත්තා වූපසමිතත්තා විජ්ඣාතත්තා නිබ්බුතත්තා විගතත්තා පටිප්පස්සද්ධත්තා සන්තෝ උපසන්තෝ වූපසන්තෝ නිබ්බුතෝ පටිප්පස්සද්ධෝති - සන්තෝ සෝ; වීතමච්ඡරෝති පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං -පෙ- ගාහෝ, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං; යස්සෙතං මච්ඡරියං පහීනං සමුච්ඡින්නං -පෙ- ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪං; සෝ වුච්චති වීතමච්ඡරෝ විගත-මච්ඡරෝ චත්තමච්ඡරෝ වන්තමච්ඡරෝ මුත්තමච්ඡරෝ පහීනමච්ඡරෝ පටිනිස්සට්ඨමච්ඡරෝති - සන්තෝ සෝ වීතමච්ඡරෝ.

---

1. මඤ්ඤඤ්ඤතං - සී॰. 2 පස - සී॰ මු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

විරතෝ සෝ විඝාරමහා – 'විඝාරමහ' යි පුණ්‍යාභිසංස්කාරය අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය කියනු ලැබෙයි. යම් කෙනෙක පවින් පුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය ද ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය ද ප්‍රහීණ වූවාහු උපුටා හළ මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු මිතු නුපදනා සභාව ඇත්තාහු වෙත් ද, එ කෙත් සිට (පුණ්‍යාභිසංස්කාරාදි) ආරම්භයෙන් විවිධාරම්භයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙත් වූයේ නික්මුණේ. වෙත් වැ ගියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ වත්තේ ය, විඝාතමය්‍යාදී කළ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුසි 'විරතෝ සෝ විඝාරමහා' යනු වේ.

ඛෙමං පස්සති සබ්බධි – රාගය බියකරු යැ දොෂය බියකරු යැ මෝහය බියකරු යැ...කෙලෙසෝ බියකරුහු යැ, බියකරු රාගය ප්‍රහීණ කළ බැවින් සියලු තැන්හි ක්ෂෙමය දකී, සියලු තැන්හි අභය දකී, සියලු තැන්හි පීඩා රහිත බව දකී, සියලු තැන්හි අනුපද්‍රවය දකී, සියලු තැන්හි නොගැටුණු බව දකී නුසි 'ඛෙමං පස්සති සබ්බධි' යනු වේ.

එසින් වදාළ බුදුහු:

"අනෙජස්ස විජානතෝ –පෙ- ඛෙමං පස්සති සබ්බධි"යි

15 – 20

ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම (මාන විසින් තමා) සම් වූවන් කෙරෙහි ලා නො කියයි, හීනයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි, ශ්‍රේෂ්ඨයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි. ඍන්හුන් කෙලෙස් ඇති පහවැඟිය මාත්සය්‍ය ඇති හෙතෙම (රූපාදි කිසි ධර්මයක්) නො ගනී, (එහෙයින් ම) නො බැහැර කෙරෙයි. බුදුහු වෙසේ වදාළ සේකි.

න සමේසු න ඔමේසු න උජ්ජේසු වදතෙ මුනි – 'මෝන'යි ඥානය කියනු ලැබෙයි, යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රකෘෂ්ටඥානයක්...සඞ්ඝජාලය ඉක්මිවා සිටි හෙතෙම 'මුනි' වේ යයි. මුනි තෙම 'මම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙමි' හෝ 'මම සදෘශයෙමි' හෝ 'මම හීනයෙමි' හෝ නො පවසයි, නො කියයි, නො බෙණෙයි, නො දක්වයි, ව්‍යවහාර නො කෙරේ නුසි 'න සමේසු න ඔමේසු න උජ්ජේසු වදතෙ මුනි' යනු වේ.

සඤ්ඤා සෝ විතමවෙජ්ජරෝ – 'සඤ්ඤා' යනු: රාගය ශාන්ත හෙයින් ශමිත හෙයින් 'ශාන්ත යැ, දොෂය - මෝහය...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ශාන්ත වන බැවින් ශමිත වන බැවින් ව්‍යුපශමිත වන බැවින් දවන ලද බැවින් නිවුණු බැවින් විගත වන බැවින් දුරලන ලද බැවින් ශාන්ත යැ උපශාන්ත යැ ව්‍යුපශාන්ත යැ නිවුණේ යැ දුරලූ කෙලෙස් ඇත්තේ නුසි 'සඤ්ඤා සෝ' යනු වේ. **විතමවෙජ්ජරෝ** – මාත්සය්‍ය පසෙකි: ආමාසමාත්සය්‍ය යැ...ග්‍රාහ යැ; මේ මාත්සය්‍ය යැයි කියනු ලැබේ. යම්කිහු විසින් තෙල මාත්සය්‍යය ප්‍රහීණ කරන ලද ද, හෙතෙම විතමාත්සය්‍ය යැ, විගත-මාත්සය්‍ය යැ, ත්‍යක්තමාත්සය්‍ය යැ, වාන්තමාත්සය්‍ය යැ, මුක්තමාත්සය්‍ය යැ, ප්‍රහීණ කළ මාත්සය්‍ය ඇත්තේ යැ, දුරලූ මාත්සය්‍ය ඇත්තේ යැයි කියනු ලැබේ නුසි 'සඤ්ඤා සෝ විතමවෙජ්ජරෝ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාදෙති න නිරස්සතීති භගවාති – 'නාදෙතී'ති රූපං නාදියති, න උපාදියති, න ගණ්හාති, න පරාමසති, නාභිනිවිසති. වේදනං – සඤ්ඤං– සඞ්ඛාරෙ – විඤ්ඤාණං – ගතිං – උපපත්තිං පටිසන්ධිං – භවං – සංසාරං–වට්ටං නාදියති, න උපාදියති, න ගණ්හාති, න පරාමසති, නාභිනිවිසතීති– නාදෙති; **න නිරස්සතීති** රූපං න පජහති, න විනොදෙති, න බ්‍යන්තීකරොති, න අනභාවං ගමෙති, වේදනං–සඤ්ඤං–සඞ්ඛාරෙ –විඤ්ඤාණං– ගතිං– උපපත්තිං – පටිසන්ධිං – භවං – සංසාරං – වට්ටං න පජහති, න විනොදෙති න බ්‍යන්තීකරොති, න අනභාවං ගමෙති; භගවාති ගාරවාධිවචනං–පෙ– සවිඤ්ඤාපඤ්ඤත්ති යදිදං භගවාති – නාදෙති න නිරස්සතීති භගවා'ති.

තෙනාහ භගවා:

''න සමේසු න ඕමේසු න උස්සේසු වදතෙ මුනි,
සන්තෝ සෝ විතමච්ඡරෝ නාදෙති න නිරස්සතී'ති භගවා''ති.

අත්තදණ්ඩසුත්තනිද්දෙසෝ සමත්තෝ පණාරසමෝ.

16

සාරිපුත්තසුත්තනිද්දෙසෝ

අථ සාරිපුත්තසුත්තනිද්දෙසෝ වුච්චති:

16 – 1

න මේ දිට්ඨෝ ඉතෝ පුබ්බෙ
(ඉච්චායස්මා සාරිපුත්තෝ)
න සුතෝ උද කස්සචි,
එවං වග්ගුවිදෙ සත්ථා
තුසිතා ගණිමාගතෝ.

න මේ දිට්ඨෝ ඉතෝ පුබ්බෙති ඉතෝ පුබ්බ මේ මයා න දිට්ඨපුබ්බෝ සෝ භගවා ඉමිනා චක්ඛුනා ඉමිනා අත්තභාවෙන; යදා භගවා තාවතිංසභවනෙ පාරිචජ්ජත්තකමූලෙ පණ්ඩුකම්බලසිලායං වස්සං වුත්ථා දෙවගණපරිවුතෝ මඤ්ඤෙ මණිමයෙන සොපානෙන සඞ්කස්සනගරං ඔතිණ්ණෝ, ඉමං දස්සනං පුබ්බෙ න දිට්ඨෝති 'න මේ දිට්ඨෝ ඉතෝ පුබ්බෙ'.

ඉච්චායස්මා සාරිපුත්තෝති – 'ඉච්චා'ති පදසන්ධි පදසංසග්ගෝ පදපරිපූරි අක්ඛරසම්වායෝ බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතාමෙතං 'ඉච්චා'ති. **ආයස්මාති** පියවචනං ගරුවචනං සගාරවසප්පතිස්සවවචනමෙතං 'ආයස්මා'ති. **සාරිපුත්තෝති** තස්ස ථෙරස්ස නාමං සඤ්ඤා සමඤ්ඤා පඤ්ඤත්ති වොහාරෝ නාමං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුත්ති බ්‍යඤ්ජනං අභිලාපොති – ඉච්චායස්මා සාරිපුත්තෝ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නාදෙති න නිරස්සතීති භගවා - 'නාදෙති' යනු: රූපය නො ගනී, දැඩිව නො ගනී, ග්‍රහණය නො කෙරෙයි, පරාමර්ශනය නො කෙරෙයි, අභිනිවේශය නො කෙරෙයි; වේදනාව - සංඥාව - සංස්කාරයන් - විඤ්ඤාණය - ගතිය - උත්පත්තිය - ප්‍රතිසන්ධිය - භවය - සංසාරය - වෘත්තය ආදීනය නො කෙරෙයි, උපාදාන - ග්‍රහණ - පරාමර්ශ - අභිනිවේශ නො කෙරේ නුයි 'නාදෙති' යනු වේ. **න නිරස්සති** යනු: රූපය නො දුරු කෙරෙයි, නො බැහැර කෙරෙයි, විඤ්ඤාණය නො කෙරෙයි, අනභාවයට නො පමුණුවයි; වේදනාව - සංඥාව - සංස්කාරයන් - විඤ්ඤාණය - ගතිය - උත්පත්තිය ප්‍රතිසන්ධිය - භවය - සංසාරය - වෘත්තය නො හැරපියයි, නො බැහැර කෙරෙයි, විඤ්ඤාණය නො කෙරෙයි, අනභාවයට නො පමුණුවයි; භගවා යනු: ගෞරවාදි වචන යැ... මේ 'භගවා' යනු අර්ථාලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියැ'යි 'නාදෙති න නිරස්සතීති භගවා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"න සමේසු න ඔමේසු -පෙ- නාදෙති න නිරස්සතීති භගවා"යි.

පඤ්චලාස්වැනි 'අත්තදණ්ඩ'සූත්‍ර නිද්දේශය සමාප්ත යි.

16

සාරිපුත්තසූත්‍රනිද්දේශය

ඉක්බිති සාරිපුත්තසූත්‍රනිද්දේශය කියනු ලැබේ.

16 - 1

(ආයුෂ්මත් ශාරිපුත්‍රයෝ මේසේ වදාළහ:) මේසේ මිහිරි වදන් ඇති තුෂිත දෙවිලොවින් සැළ මවුකුසට පැමිණි, නොහොත් දෙවිලොවින් ගණ මැදට පැමිණි, හෝ රහත්ගණයා මැදට පැමිණි, නොහොත් රහතුන්ගේ ගණාවයෙහි බවට පැමිණි ශාස්තෘහු මෙයින් පෙර මා විසින් නො දක්නා ලදහු වෙති (පෙර මේ දර්ශනය නො වී යැයි සේ යැ.) නොහොත් කිසිවක්හු ගේ බසින් නො අසන ලදහු වෙත්.

න මෙ දිට්ඨා ඉතො පුබ්බෙ - මෙයින් (මේ සංකස්ස නගරයට බැසීමෙන්) පෙර මේ - මා විසින් ඒ බුදුහු මේ ඇසින් මේ අත්බවින් නො දුටුවේරැහ. යම් දවසෙක බුදුහු තව්තිසාබ්‍රහ්මලොකයෙහි පරසතුමුල පඬුඇඹුල් සලඅයෙහි වස් විසූ සේක් දෙවිගණා විසින් පිරිවරන ලද්දාහු මැද මිණිමුවා හිණිත් සක්දෙවිපුරට බැටුවාහු ද, මේ දර්ශනය මිස පෙර නො දුටුවේරැහු නුයි 'න මෙ දිට්ඨා ඉතො පුබ්බෙ' යනු වේ.

ඉච්චායස්මා සාරිපුත්තො - 'ඉච්ච' යනු: පදසන්ධි යැ, පදසංසඳී යැ, පදපරිපූණීතා යැ, අක්ෂරසම්වාය යැ, ව්‍යඤ්ජනශ්ලිෂ්ටතා යැ, පදානුපූර්වීතා යැ, තෙල 'ඉච්ච' යනු. **ආයස්මා** යනු: ප්‍රියවචන යැ, ගරුවචන යැ, සගෞරව සප්‍රතිශ්‍රයවචනයෙකි, තෙල 'ආයස්මා' යනු. **සාරිපුත්තො** යනු: ඒ තෙරණුවන්ගේ නම යැ, සඛ්‍යා යැ, සංඥා යැ, ප්‍රඥප්ති යැ, ව්‍යවහාර යැ, නාම යැ, නාමකම්ම යැ, නාමධෙය යැ, නිරුක්ති යැ ව්‍යඤ්ජන යැ, අභිලාප නුයි 'ඉච්චායස්මා සාරිපුත්තො' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

න සුතෝ උද කඤ්ඤවීති – 'නා'ති පටික්ඛෙපෝ; උදාති පදසන්ධි පදසංසග්ගෝ පදපාරිපූරී අක්ඛරසම්පාදනං බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතාමෙතං උදාති; කඤ්ඤවීති කඤ්ඤව ගොත්තස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා වෙස්සස්ස වා සුද්දස්ස වා ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා දෙවස්ස වා මනුස්සස්ස වාති– න සුතෝ උද කඤ්ඤවි.

එවං වග්ගුවාදී සත්ථාති – එවං වග්ගුවාදී මධුරවාදී පෙමනීයවාදී හදයඞ්ගමවාදී කරවීකරුතමඤ්ඤුස්සරෝ.[1] අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතෝ ඛෝ පන තස්ස භගවතෝ මුඛතෝ ඝොසෝ නිච්ඡරති: විස්සට්ඨෝ ච විඤ්ඤෙය්‍යෝ ච මඤ්ජු ච සවනීයෝ ච බින්දු ච අවිසාරී ච ගම්භීරෝ ච නින්නාදී ච යථාපරිසං ඛෝ පන සෝ භගවා සරෙන විඤ්ඤාපෙති. න අස්ස බහිද්ධා පරිසාය ඝොසෝ නිච්ඡරති. බ්‍රහ්මස්සරෝ ඛෝ පන සෝ භගවා කරවීකභාණීති– එවං වග්ගුවාදී. සත්ථාති සත්ථා භගවා සත්ථවාහෝ; යථා සත්ථවාහෝ සත්තෙත කන්තාරං තාරෙති, දුබ්භික්ඛකන්තාරං තාරෙති, භිරුදකකන්තාරං තාරෙති, උත්තාරෙති, නිත්තාරෙති, පතාරෙති, ඛෙමන්තභූමිං සම්පාපෙති, එවමෙවං භගවා සත්ථවාහෝ සත්තෙත කන්තාරං තාරෙති; ජාතිකන්තාරං තාරෙති, ජරාකන්තාරං තාරෙති, බ්‍යාධි –පෙ– මරණ – සෝක – පරිදෙව– දුක්ඛ – දොමනස්සුපායාසකන්තාරං තාරෙති, රාගකන්තාරං තාරෙති, දෝස– මෝහ – මාන – දිට්ඨී – කිලෙස – දුච්චරිතකන්තාරං තාරෙති, රාගගහනං තාරෙති, දෝස – මෝහ – මාන – දිට්ඨිගහනං – කිලෙසගහනං– දුච්චරිතගහනං තාරෙති, උත්තාරෙති, නිත්තාරෙති, පතාරෙති; ඛෙමන්තං අමතං නිබ්බානං සම්පාපෙතීති එවම්පි භගවා සත්ථවාහෝ. අථවා භගවා තෙතා විතෙතා අනුතෙතා පඤ්ඤපෙතා නිජ්ඣාපෙතා පෙක්ඛිතා පසාදෙතාති එවම්පි භගවා සත්ථවාහෝ. අථවා භගවා අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදෝ; මග්ගානුගා ච පනස්ස[2] එතරහි සාවකා විහරන්ති පච්ඡා සමන්නාගතාති එවම්පි භගවා සත්ථවාහෝති – එවං වග්ගුවාදී සත්ථා.

1. කරවීකභාණරුතමඤ්ඤුස්සරෝ - සී. 2. පන - සී. පී. II

Free Distribution www.aathaapi.org

න සුතෝ උද කඤ්ඤව් - 'න' යනු: ප්‍රතිඤ්ඤාපෙ යැ; **උද** යනු: පදසන්ධි යැ, පදසංසග්ගී යැ, පදපාරිපූරි යැ, අක්ඛරසම්පාය යැ, ව්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා යැ, පදානුපුබ්බතා යැ, තෙල 'උද' යනු; **කඤ්ඤව්** - කිසිවක්හුගේ (ඔසින්) ක්ෂත්‍රියයකුගේ හෝ බ්‍රාහ්මණයකුගේ හෝ වෛශ්‍යයකුගේ හෝ ශූද්‍රයකුගේ හෝ ගෘහස්ථයකුගේ හෝ ප්‍රව්‍රජිතයකුගේ හෝ දෙවියකුගේ හෝ මනුෂ්‍යයකුගේ හෝ නුයි 'න සුතෝ උද කඤ්ඤව්' යනු වේ.

එවං වග්ගුවාදී සත්ථා - මෙසේ මතහර වදන් ඇති ඕහිරි වදන් ඇති පෙම් වඩන වදන් ඇති සිත් ගන්නා වදන් ඇති කුරවිතද සෙයින් මනහර ගොස ඇතියේ; ඒ බුදුන්ගේ මුවින් අඤ්ඤාඛ්‍යසම්භාගත වූ ඝොෂය නික්මෙයි: නො පැකිළෙනුයේ ද, මැනවින් දත හැක්කේ ද, මධුර වූයේ ද, කනට සුව වූයේ ද, හැප්පුණේ ද, නො පැතුරුණේ ද, ගැඹුරු වූයේ ද, නිනද ඇන්නේ ද වේ. තවද ඒ බුදුනු පිරිස් පමණින් සවරයෙන් ගහවාලන සේක. ඒ බුදුන්ගේ ඝොෂය පිරිසෙන් බැහැර නො නික්මේ. තවද ඒ බුදුනු බඹගොස ඇත්තාහු කුරවිකොවුල්හඬ මෙන් ඕහිරි වදන් ඇති සේක් නුයි 'එවං වග්ගුවාදී' යනු වේ. **සත්ථා** යනු: බුදුහු ශාස්තෘ වූහ, සාත්තුනායකයකු වැන්නහ. යම්සේ සාත්තුනායක සත්ත්වයන් කාන්තාරය තරණය කරවා ද, දුර්භික්ෂකාන්තාරය තරණය කරවා ද, නිරුදකකාන්තාරය තරණය කරවා ද, එතෙර කරවා ද, නිත්තරණය කරවා ද, ප්‍රතරණය කරවා ද, නිර්භය භූමියට පමුණුවා ද; එලෙසින් මෑ බුදුහු සාත්‍රීවාහ වූ සේක් වෛනෙයසත්ත්වයන් කතරින් තරවන සේක්, ජාතිකාන්තාරය තරණය කරවන සේක, ජරාකාන්තාරය තරණය කරවන සේක, ව්‍යාධිකාන්තාරය... මරණ- ශොක - පරිදේව - දුඃඛ - දෞර්මනස්‍ය - උපායාස කාන්තාරය තරවන සේක, රාගකාන්තාරය තරවන සේක, දොෂ-මොහ-මාන-දෘෂ්ටි - ක්ලෙශ - දුශ්චරිතකාන්තාරය තරවන සේක, රාග නමැති ගහනය තරවන සේක, දොෂ - මොහ - මාන - දෘෂ්ටි නමැති ගහනය තරවන සේක, ක්ලෙශගහනය දුශ්චරිතගහනය තරවන සේක, උත්තරණය නිත්තරණය ප්‍රතරණය කරවන සේක, නිර්භය වූ අමෘමහනිවනට පමුණුවන සේක් නුයි මේසේත් 'බුදුනු සාත්‍රීවාහ' යැ. නොහොත් බුදුහු (නිවනට පමුණුවනුයෙන්) නෙතෘ වන සේක, (දර්ශනකාලයෙහි සංවර - ප්‍රහාණ චිතය වශයෙන් වෛනෙයයනට) විනෙතෘ වන සේක, දෙශනාකාලයෙහි සැක සිඳින හෙයින්) අනුනෙතෘ වන සේක, (සැක සිද අර්හ්‍ය) පනවන සේක, (පැනවූ අර්හ්‍යයන්) නිඝර්ෂ කරවන සේක, (පිළිවෙත්) දක්වන සේක, (ප්‍රතිපත්තිඵලයෙන්) පහදවන සේක් නුයි මේසේත් බුදුහු 'සාත්‍රීවාහ' යැ. නොහොත් බුදුහු (පෙර සඝසන්තානයෙහි) භූපත්විරූ ආයාචිතාභ්‍යර්ථනා ඉපදවූ සේක, (වෛනෙයසන්තානයෙහි) අසඤ්ජාතාභ්‍යර්ථනා උපදවන සේක, ප්‍රකාශ නො කළ අභ්‍යර්ථනා (විවරණ දීම් වශයෙන්) ප්‍රකාශ කරන සේක, (ප්‍රත්‍යවේක්ෂා වශයෙන්) අභ්‍යර්ථනා දන්නා සේක, (වෛනෙයසන්තානයෙහි ඉපැදවියයුතු ආයාචිතාභ්‍යර්ථනා) දන්නාසුලු සේක, (බෝසත්නට පැවැසිය යුතු) අභ්‍යර්ථනාවෙහි විවක්ෂණ වූ සේක. තවද ඒ බුදුන් විසින් හෙළිකළ අභ්‍යර්ථනා හෙතු කොට මේ කල්හි අභ්‍යර්ථනා අනුව යන ශ්‍රාවකයෝ (ශීලාදිගුණයෙන්) පසුපස යෙමින් වෙසෙත් නුයි මේසේත් බුදුහු 'සාත්‍රීවාහ' වූහ'යි 'එවං වග්ගුවාදී සත්ථා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

තුසිතා ගණිමාගතොසි – භගවා තුසිතා කායා චවිත්වා සතෝ සම්පජානෝ මාතුකුච්ඡිං ඔක්කන්තොතාති එවම්පි තුසිතා ගණිමාගතෝ; අථවා දෙවා වුච්චන්ති තුසිතා; තෙ තුට්ඨා සන්තුට්ඨා අත්තමනා පමුදිතා පිති-සොමනස්සජාතා; දෙවලොකතෝ ගණිං ආගතොතී එවම්පි තුසිතා ගණිමා-ගතෝ; අථ වා අරහන්තා වුච්චන්ති තුසිතා. තෙ තුට්ඨා සන්තුට්ඨා අත්තමනා පරිපුණ්ණසඞ්කප්පා. අරහන්තානං ගණිං ආගතොතී එවම්පි තුසිතා ගණිමාගතෝ; 'ගණී'ති ගණී භගවා; ගණාචරියොති ගණී; ගණස්ස සත්ථාති ගණී; ගණං පරිහරතීති ගණී; ගණං ඔවදතීති ගණී; ගණ-මනුසාසතීති ගණී; විසාරදෙ ගණං උපසඞ්කමතීති ගණී; ගණොසෝ[1] සුස්සූසති සොතං ඔදහති අඤ්ඤෙ චිත්තං උපට්ඨපෙතීති ගණී; ගණං අකුසලා උට්ඨාපෙත්වා කුසලෙ පතිට්ඨාපෙතීති ගණී; භික්ඛුගණස්ස ගණී, භික්ඛුනීගණස්ස ගණී, උපාසකගණස්ස ගණී, උපාසිකාගණස්ස ගණී, රාජගණස්ස ගණී, ඛත්තියගණස්ස – බ්‍රාහ්මණගණස්ස – වෙස්සගණස්ස – සුද්දගණස්ස – දෙවගණස්ස – බ්‍රහ්මගණස්ස[2] ගණී, සඞ්ඝී, ගණී, ගණාචරියෝ; **ආගතොතාති** ආගතෝ උපාගතෝ සම්පත්තොතා[3] සඞ්ඝස්ස-නගරන්ති – තුසිතා ගණිමාගතෝ.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුත්තෝ:

"න මෙ දිට්ඨෝ ඉතෝ පුබ්බ
(ඉච්චායස්මා සාරිපුත්තෝ)
න සුතෝ උද කස්සචි,
එවං වග්ගුවිදෙ සත්ථා
තුසිතා ගණිමාගතෝ"ති.

16 – 2

සදෙවකස්ස ලොකස්ස
යථා දිස්සති චක්ඛුමා,
සබ්බං තමං විනොදෙත්වා
එකොව රතිමජ්ඣගා.

සදෙවකස්ස ලොකස්සාති – සදෙවකස්ස ලොකස්ස සමාරකස්ස සබ්‍රහ්මකස්ස සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සායාති – සදෙවකස්ස ලොකස්ස.

යථා දිස්සති චක්ඛුමාති – යථා භාවනාය තාවතිංසභවනෙ පාරිච්ඡත්ත-කමූලෙ පණ්ඩුකම්බලසිලායං නිසින්නං ධම්මං දෙසෙන්තං දෙවතා පස්සන්ති; තථා මනුස්සා පස්සන්ති; යථා මනුස්සා පස්සන්ති, තථා දෙවතා පස්සන්ති; යථා දෙවානං දිස්සති, තථා මනුස්සානං දිස්සති; යථා මනුස්සානං දිස්සති, තථා දෙවානං දිස්සතීති එවම්පි යථා දිස්සති චක්ඛුමා. යථා වා පන'ඤ්ඤෙ හොන්තෙතා සමණබ්‍රාහ්මණා අදන්තා දන්තවණ්ණෙන දිස්සන්ති, අසන්තා සන්තවණ්ණෙන දිස්සන්ති, අනුපසන්තා උපසන්තවණ්ණෙන දිස්සන්ති, අනිබ්බුතා නිබ්බුතවණ්ණෙන දිස්සන්ති.

---

1. ගණස්ස – ස. 2. බ්‍රාහ්මණගණස්ස – සීමු. II. 3. සම්පජානෝ සීමු. ඡේත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

තුසිතා ගණිමාගතෝ - බුදුහු තුසිපුරයෙන් සැවැ සිඟි නුවණ ඇති වැ මවුකුස පිළිසඳ ගත්තාහු නුයි මෙසේත් 'තුසිතා ගණිමාගතෝ' යනු වේ. නොහොත් දෙවියෝ තුසිතයෝ යැයි කියනු ලැබෙති, ඔවුහු තුටු වූවාහු සතුටු වූවාහු සියමන වූවාහු ප්‍රමුදිත වූවාහු උපන් සතුටු සොම්නස් ඇත්තාහු ය; ඒ දෙවිලොවින් ගණ මැදම ආවාහු නුයි. මේසේත් 'තුසිතා ගණිමාගතෝ' යනු වේ. නොහොත් රහත්හු තුසිතයෝ යැයි කියනු ලැබෙති, ඔවුහු තුෂ්ටයෝ යැ, සනතුෂ්ටයෝ යැ, තුටුසිත් ඇත්තෝ යැ, පරිපූර්ණ සංකල්ප ඇත්තෝ සි; රහතුන්ගේ ගණමැදට ආවාහු නුයි මෙසේත් 'තුසිතා ගණිමාගතෝ' යනු වේ. **ගණී** යනු: බුදුහු ගණි වූහ, ගණාවායත්‍ර නුසි-ගණී ය, ගණයට ශාස්තෘ වූවාහු නුයි - ගණී යැ, ගණස්‍ය පරිහරණය කෙරෙත් නුයි - ගණී යැ, ගණස්‍යට අවවාද දෙත් නුයි - ගණී යැ, ගණස්‍යට අනුශාසනා කෙරෙත් නුයි - ගණී යැ, විශාරද වැ ගණස්‍ය වෙත එළැඹෙත් නුයි-ගණී යැ, ගණ තෙමේ ඔබගේ බස අසනු කැමැති වෙයි, (ඇසීමට) කන නමයි, දැනැගැනීමට සිත එලවා නුයි - ගණී යැ; ගණයා අකුසලයෙන් නහා කුශලයෙහි පිහිටිවාලත සේක් නුයි - ගණී යැ, භික්ෂුගණයා සමඟැසී ගණ ඇති සේක, (-භික්ෂුගණයට ගණී යැ) භික්ෂුණීගණයට ගණී යැ, උපාසක ගණයට ගණී යැ, උපාසිකාගණයට ගණී යැ, රාජගණයට ගණී යැ, ක්ෂත්‍රියගණයට - බ්‍රාහ්මණගණයට - වෛශ්‍යගණයට - ශූද්‍රගණයට - දෙව ගණයට - බ්‍රහ්මගණයට ගණී යැ; සමූහ ඇති සේක, ගණ ඇති සේක, ගණාවායත්‍ර වූ සේකි; **ආගතෝ** යනු: සකස් නුවරට එළැඹියහ, පැමිණි සේක් නුයි 'තුසිතා ගණිමාගතෝ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ:

"න මෙ දිට්ඨා ඉතෝ පුබ්බෙ -පෙ- තුසිතා ගණිමාගතෝ"සි.

16 - 2

පසැස් ඇති බුදුහු සඳෙවක ලොකයාට යම්සේ පැනෙන සේක් නම්, (මිනිසුන්ට ද එසේ පැනෙති) නොහොත් සඳෙවක ලොකයාට අවිපරීත වැ පැනෙන සේක. එකලා වූවාහු මැ (රාගාදි) සියලු අඳුරු දුරු කොට (නෛෂ්ක්‍රම්‍යාදි)රතියට පැමිණි සේකි.

සඳෙවකස්ස ලොකස්ස - දෙවියන් සහිත වූ මරුන් සහිත වූ බඹුන් සහිත වූ ලොවට මහණබමුණන් සහිත වූ දෙවිමිනිසුන් සහිත වූ ප්‍රජාවට නුයි 'සඳෙවකස්ස ලොකස්ස' යනු වේ.

යථා දිස්සති චක්ඛුමා - තවුතිසාබවනෙහි පරසතුමුල පඬුඇඹුල් සලයෙහි වැඩහිඳ දහම් දෙසන බුදුන් දෙවියෝ යම්සේ දකිත් නම් එසෙයින් මිනිස්සු දකිති; මිනිස්සු යම්සේ දකිත් නම්, දෙවියෝ එසේ දකිත්; යම්සේ දෙවියනට පැනෙන සේක් නම්, එසේ මිනිස්නට පැනෙන සේක. යම්සේ මිනිසුන්ට පැනෙන සේක් නම්, එසෙයින් දෙවියනට පැනෙන සේක් නුයි මෙසේත් යථා දිස්සති චක්ඛුමා' යනු වේ. තවද යම්සේ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් නො දුටුණාහු දුටුණු ලෙසින් දක්නා ලැබෙත් ද, නො සත්හිඳුණා හු සත්හුන් ලෙසින් දක්නා ලැබෙත් ද, අනුපශාන්ත වූවාහු උපශාන්ත ලෙසින් දක්නා ලැබෙත් ද, නො නිවුණාහු නිවුණු ලෙසින් දක්නා ලැබෙත් ද,

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "පතිරූපකෝ මත්තිකාකුණ්ඩලෝව
ලොහඩ්ඪමාසෝව සුවණ්ණජ්ඣත්තා,
චරන්ති ලෝකෙ පරිවාරජත්තා
අන්තා අසුද්ධා බහි සොභමානා"තිa.

න භගවා එවං දිස්සති. භගවා භූතෙන තච්ඡෙන තථෙන යාථාවෙන අවිපරීතෙන සභාවෙන දන්තෝ දන්තවණ්ණෙන දිස්සති, සන්තෝ සන්තවණ්ණෙන දිස්සති, උපසන්තෝ උපසන්තවණ්ණෙන දිස්සති, නිබ්බුතෝ නිබ්බුතවණ්ණෙන දිස්සති; අකපිතඉරියාපථා ච බුද්ධා භගවන්තෝ පණිධිසම්පණ්ණාති එවම්පි - යථා දිස්සති වක්ඛුම්ා. අථවා භගවා විසුද්ධසද්ධා, ගතකිත්තිසද්දසිලොකෝ නාගභවනෙ ච සුපණ්ණභවනෙ ච යක්ඛභවනෙ ච අසුරභවනෙ ච ගන්ධබ්බභවනෙ ච මහාරාජභවනෙ ච ඉන්දභවනෙ ච බ්‍රහ්මභවනෙ ච දෙවභවනෙ ච එදිසෝ ච තාදිසෝ ච තතෝ ච භිය්‍යොති එවම්පි- යථා දිස්සති වක්ඛුම්ා. අථවා භගවා දසහි බලෙහි සමන්නාගතෝ චතූහි වෙසාරජ්ජෙහි චතූහි පටිසම්භිදාහි ඡහි අභිඤ්ඤාහි ඡහි බුද්ධිමෙමාහි තෙජෙන ච ඔලෙන ච ගුණෙන ච විරියෙන ච පඤ්ඤාය ච දිස්සති සඤ්ඤායති පඤ්ඤායතී.

2. "දූරෙ සන්තෝ පකාසෙන්ති හිමවන්තෝව පබ්බතෝ,
අසන්තෙත්ථ න දිස්සන්ති රත්තිඛිත්තා යථා සරා"තිb

එවම්පි යථා දිස්සති වක්ඛුම්ා. චක්ඛුම්ාති භගවා පඤ්චහි චක්ඛූහි චක්ඛුම්ා: මංසචක්ඛුනාපි චක්ඛුම්ා, දිබ්බචක්ඛුනාපි චක්ඛුම්ා, පඤ්ඤාචක්ඛුනාපි චක්ඛුම්ා, බුද්ධචක්ඛුනාපි චක්ඛුම්ා, සමන්තචක්ඛුනාපි චක්ඛුම්ා.

කථං භගවා මංසචක්ඛුනාපි චක්ඛුම්ා? මංසචක්ඛුම්හි භගවතෝ පඤ්ච වණ්ණා සංවිජ්ජන්ති: නීලෝ ච වණ්ණා පීතකෝ ච වණ්ණා ලොහිතකෝ ච වණ්ණා කණ්හා ච වණ්ණා ඔදාතෝ ච වණ්ණා. අක්ඛිලොමානි ච භගවතෝ - යථා ච අක්ඛිලොමානි පතිට්ඨිතානි තං නීලං හොති සුනීලං පාසාදිකං දස්සනෙය්‍යං උම්මාපුප්ඵසමානං. තස්ස පරතෝ පීතකං හොති සුපීතකං සුවණ්ණවණ්ණං පාසාදිකං දස්සනෙය්‍යං කණිකාරපුප්ඵසමානං. උභතෝ අක්ඛිකූටානි භගවතෝ ලොහිතකානි හොන්ති සුලොහිතකානි, පාසාදිකානි දස්සනෙය්‍යානි ඉන්දගොපකසමානානි. මජ්ඣෙ කණ්හං හොති සුකණ්හං අලූඛං සිනිද්ධං[1] පාසාදිකං දස්සනෙය්‍යං අඤ්ජනීවණ්ණසමානං.[2] තස්ස පරතෝ ඔදාතං හොති සුඕදාතං සෙතං පණ්ඩරං පාසාදිකං දස්සනෙය්‍යං ඕසධිතාරකාසමානං. තෙන භගවා පාකතිකෙන මංසචක්ඛුනා අත්තභාවපරියාපන්නෙන පුරිමසුචරිතකම්මාභිනිබ්බත්තෙන සමන්නා ගොජවන්තං පස්සති දිවා වෙව රත්තිඤ්ච.

---

a. සොසලඝාතජාතක - දුතියවග්ග. b. ධම්මපද - පකිණ්ණකවග්ග.
1. සුද්ධං - ම්ජඣ. සිඤ්ඤ. II. 2. අඤ්ජනීවණ්ණසමානං - ස.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "සබ්බාකාරූපේත වූ මැවිමෙන් කළ කුණ්ඩලාභරණයක් සෙයින් ද, රනින් වැසූ ලොහොමස්සක් සෙයින් ද, ලොවැ පිරිවරින් වැසුණාහු ඇතුලත රාගාදියෙන් අශුද්ධ වූවාහු පිටත චීවරාදියෙන් ශොභමාන වූවාහු හැසිරෙත්" යයි.

බුදුහු එසේ නොදක්නා ලැබෙත්. බුදුහු විද්‍යමාන වූ සැබෑ වූ තථ වූ යාථාවත් වූ අවිපරීත වූ සභාවයෙන් දුමුණාහු දුමුණු වණින් දක්නා ලැබෙති, සත්හුන් සේක් ශාන්තවණියෙන් දක්නා ලැබෙති, උපශාන්ත වූ සේක් උපශාන්තවණියෙන් දක්නා ලැබෙති, (කෙලෙසපරිනිර්වාණයෙන්) නිවුණාහු නිවුණු වණින් දක්නා ලැබෙත්. තවද භාග්‍යවත් බුදුවරයෝ අකල්පිත (-නො සැරසූ) ඉරියවු ඇත්තාහු පරිපූර්ණ ප්‍රාර්ථනා ඇත්තාහු නුයි මෙසේත් 'යථා දිස්සති වක්ඛුමා' යනු වේ. නොඑසේත් බුදුහු පවිත්‍ර වූ කිත්තිසද්දශ්ලෝක ඇති සේක් පැතිරුණිය කීර්තිසද්දශ්ලෝක හා ප්‍රශංසා ඇත්තාහු නාවිමින්හි දු ගුරුළුවිමින්හි දු යක්වීමින්හි දු අසුරවිමින්හි දු ගදබවිමින්හි දු සිවුවරමුන්ගේ විමන්හි දු දෙවිරදදිමන්හි දු ඛඩවිමන්හි දු දෙවිවිමන්හි දු එබදු වූවාහු දු එසින් අතිරෙක වූවාහු දු දක්නා ලැබෙත් නුයි මෙසේත් 'යථා දිස්සති වක්ඛුමා' යනු වේ. නොඑසේත් බුදුහු දශබලඥානයෙන් චතුර්වෛශාරද්‍යඥානයෙන් සිවුපිළිසිඹියාවෙන් ෂඩභිඥාවෙන් ෂඩ්විධ බුද්ධධර්මයෙන් ද තෙජසින් ද බලයෙන් ද ගුණයෙන් ද වියසියෙන් ද ප්‍රඥාවෙන් ද සම්පන්න වූවාහු දක්නා ලැබෙති, දන්නා ලැබෙති, පැහැදෙන සේකි.

2. (උත්සන්න කුශලමූල ඇති) සත්පුරුෂයෝ දුර සිටියාහු නමුදු ඔවුන්ට පරිතඃ සෙයින් ප්‍රකාශ වෙති. මේ ලොවැ (ආමිෂගරුක වූ) අසජ්ජනයෝ රැ විදි ඒ සෙයින් නො පැහැදෙන්නාහු සි.

මේසේත් 'යථා යථා දිස්සති වක්ඛුමා' යනු වේ. චක්ඛුමා යනු බුදුහු පසැසකින් චක්ෂුර්මත් වූහ: මසැසිනු දු චක්ෂුර්මත්හ, දිවැසිනු දු චක්ෂුර්මත්හ, පැනැසිනු දු චක්ෂුර්මත්හ, බුදුඇසිනු දු චක්ෂුර්මත්හ, සමන්තැසිනු දු චක්ෂුර්මත්හු සි.

කිසෙසින් බුදුහු මසැසිනු දු චක්ෂුර්මත් වූහ යත්: බුදුන්ගේ මසැස්හි නිල් පැහැය ද රත්වන් පැහැය ද රත් පැහැය ද කළු පැහැය ද සුදු පැහැය ද යන පඤ්ච වණියෝ විද්‍යමාන වෙති. තව ද බුදුන්ගේ අක්ෂිරෝම වෙයි, යම් තැනෙක්හි අක්ෂිරෝම පිහිටියේ ද එතැන දියමෙරළියමල් සුදුසු සුනිල් පිරිසුදු දැකුම්කලු නිල් පැහැ වෙයි. එ ඉක්බිති කිණිහිරිමල් සුදුසු සුකසාවන් රත්වන් පිරිසුදු දැකුම්කලු කසාවන් පැහැ වෙයි. බුදුන්ගේ දෙනෙතහ රතිදුගොවී සුදුසු සුරත් පිරිසුදු දැකුම්කලු රත්පැහැ වෙයි, මෑද රැක්පෙණලඇට සුදුසු ඉතා කළු මෙලෙක් සිනිදු පිරිසුදු දැකුම්කලු කළු-පැහැ වෙයි, එ ඉක්බිති දවඟත්තරු සුදුසු ඉතා සුදු හෙළ පඬෙර පිරිසුදු දැකුම්කලු සුදුපැහැ මේ. බුදුහු අත්බෑම ඇසුරු කළ පෙර පින්කමින් උපන් ඒ පස්පැ දිස්නා පියවි මසැසින් තුවල්ගි දු රැසිදු භාත්පස සියක් යොදුන් දකිති.

Free Distribution www.aathaapi.org

යදි හි චතුරඞ්ගසමන්නාගතෝ අන්ධකාරෝ හොති: සූරියෝ ව අප්පඞ්ගතෝ හොති, කාලපක්ඛෝ ව උපොසථෝ හොති, තිමිබා ව වනසණ්ඩා හොති, මහා ච කාලමේඝෝ අන්තලික්ඛෙ හොති, එවරූපෙපි චතුරඞ්ගසමන්නාගතෙ අන්ධකාරෙ සමන්තා යොජනං පස්සති. තත්‍රපි සෙ කුඤ්ඣා වා කවාටං වා පාකාරෙ වා පබ්භතෝ වා ගච්ඡෝ වා ලතා වා ආවරණං රූපානං දස්සනාය, එකඤ්ඤව තිලඵලං නික්ඛිත්තං සාධු තිලවාහෙ පක්ඛිපෙය්‍ය, තඤ්ඤදව තිලඵලං උද්ධරෙය්‍ය. එවං පරිසුද්ධං භගවතෝ පාකතිකං මංසචක්ඛු. එවං භගවා මංසචක්ඛුනාපි චක්ඛුමා.

කථං භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනාපි[1] චක්ඛුමා? භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති: ඉමෙ වත භොන්තෝ සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා, වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා, මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා, අරියානං උපවාදකා, මිච්ඡාදිට්ඨිකා, මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා; තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තෝ සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා, වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා, මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා, අරියානං අනුපවාදකා, සම්මාදිට්ඨිකා, සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා; තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා'ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ, යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ආකඞ්ඛමානෙ ච භගවා එකම්පි ලොකධාතුං පස්සෙය්‍ය, දෙපි ලොකධාතුයෝ පස්සෙය්‍ය, තිස්සොපි ලොකධාතුයෝ පස්සෙය්‍ය, චතස්සොපි ලොකධාතුයා පස්සෙය්‍ය, පඤ්චපි ලොකධාතුයෝ පස්සෙය්‍ය, දසපි ලොකධාතුයෝ පස්සෙය්‍ය, වීසතිම්පි ලොකධාතුයෝ පස්සෙය්‍ය, තිංසම්පි ලොකධාතුයෝ පස්සෙය්‍ය, චත්තාළීසම්පි ලොකධාතුයා පස්සෙය්‍ය, පඤ්ඤාසම්පි ලොකධාතුයෝ පස්සෙය්‍ය, සහස්සිම්පි චූළනිකං ලොකධාතුං පස්සෙය්‍ය, දිවසහස්සිම්පි මජ්ඣිමිකං ලොකධාතුං පස්සෙය්‍ය, තීසහස්සිම්පි මහාසහස්සිං ලොකධාතුං පස්සෙය්‍ය. යාවතකං පන ආකඞ්ඛෙය්‍ය, තාවතකං පස්සෙය්‍ය. එවං පරිසුද්ධං භගවතෝ දිබ්බචක්ඛු. එවං භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනාපි චක්ඛුමා.

කථං භගවා පඤ්ඤාචක්ඛුනාපි චක්ඛුමා? භගවා මහාපඤ්ඤෝ පුථුපඤ්ඤෝ හාසුපඤ්ඤෝ ජවනපඤ්ඤෝ තික්ඛපඤ්ඤෝ නිබ්බෙධිකපඤ්ඤෝ පඤ්ඤාපභෙදකුසලෝ පහීනකිලෙසෝ අධිගතපටිසම්භිදෙ චතුවෙසාරජ්ජප්පත්තෝ දසබලධාරී පුරිසාසභෝ පුරිසසීහෝ පුරිසනාගෝ පුරිසාජඤ්ඤෝ පුරිසධොරයෝ අනන්තඤ්ඤෙණෝ අනන්තතෙජෝ

1. යදපි - මජ්ඣං. සීහ. II 2. චක්ඛුනා - සීහ. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

යම් කෙලෙක චතුරඔඝසමාන්වාගත අඤ්ඤාරය වේ නම්: හිරු අස්තයට ගියේත් වේ ද; කෘෂ්ණපක්‍ෂයෙහි පොහොයත් වේ ද, ගහන වූ එතලැහැබත් වේ ද, මහත් කළු වලාකුළු නැගුණේත් වේ ද, මෙබඳු වූ චතුරඔඝසමන්වාගත අඤ්ඤාරයෙහි පවා හාත්පස යොදුනක් දක්නා සේක, බිතෙක් වේවයි දෙරෙක් වේවයි පවුරෙක් වේවයි ගලෙක් වේවයි ගසෙක් වේවයි වැලෙක් වේවයි රූප දැකීමට එබඳු ආවරණයෙක් නැති, ඉදින් එක් තලඇටයෙක් ලකුණු කොට තලගැලෙක බහාලන්නේ නම්, ඒ තලඇටය මැනහාගන්නා සේක. බුදුන්ගේ පියවි මසැස මෙසේ පරිසුදු වේ. මෙසේ බුදුහු මසැසිනුදු වක්‍ෂුර්මත් වූ සේක.

කිසෙයින් බුදුහු දිවැසිනුදු වක්‍ෂුර්මත් වූහ යත්: බුදුහු විශුද්ධ වූ මානුෂික ඉක්මවා සිටි දිවැසින් චුත වන්නා වූ ද උපදනා වූ ද හීන වූ ද ප්‍රණීත වූ ද අභිරූප වූ ද විරූප වූ ද සුගතියට ගියා වූ ද සත්ත්වයන් බලන සේක: 'අහෝ මේ භවත් සත්ත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාග්දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනෝදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, ආර්‍යෝපවාද කළාහු, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ඇත්තාහු මිථ්‍යාදෘෂ්ටිවශයෙන් සමාදන් වූ විවිධ කර්ම ඇත්තාහු ය, ඔහු කය බිඳීමෙන් මරණින් මත්තෙහි සුවරහිත වූ දුකට ගති වූ විවස වැ පතිත වන නිරයට පැමිණියාහු ය; යළි මේ භවත් සත්ත්වයෝ කායසුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාක්සුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනඃසුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආර්‍යෝපවාද නොකළාහු සම්‍යග්දෘෂ්ටි ඇත්තාහු සම්‍යග්දෘෂ්ටිවශයෙන් සමාදන් වූ කර්ම ඇත්තාහු ය, ඔහු කාබුන් මරණින් මතු සුන්දර ගති ඇති සැපයෙන් අග්‍ර වූ ලෝකයට පැමිණියාහ'යි කව්වූ පරිද්දෙන් පැමිණි සත්ත්වයන් දැනගන්නා සේක, මෙසේ විශුද්ධ වූ මානුෂික ඉක්මවා සිටි දිවැසින් චුත වන්නා වූ ද උපදනා වූ ද හීන වූ ද ප්‍රණීත වූ ද අභිරූප වූ ද විරූප වූ ද සුගතියට ගියා වූ ද දුගතියට ගියා වූ ද සත්ත්වයන් බලන සේක, කව් වූ පරිදි පරලොව පැමිණි සත්ත්වයන් දැනගන්නා සේක. තවද බුදුහු කැමැති වන්නාහු නම්, එක් ලෝකධාතුවකු දු බලන සේක, ලෝකධාතු දෙකකු දු බලන්නාහ, තුන් ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, සතර ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, පස් ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, දස ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, විසි ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, තිස් ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, සතලිස් ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, පනස් ලෝකධාතුවකු දු බලන්නාහ, සහස්‍රී චුලනිලෝකධාතුව ද බලන්නාහ, ද්විසහස්‍රී මධ්‍යම ලෝකධාතුව ද බලන්නාහ, ත්‍රිසහස්‍රී මහාසහස්‍රීලෝකධාතුව ද බලන්නාහ, තවද යම් පමණ කැමැතිවන සේක් නම්, ඒ තාක් බලන සේක, මෙසේ බුදුන් ගේ දිවැස පරිශුද්ධ වේ. මෙසේ බුදුහු දිවැසිනුදු වක්‍ෂුර්මත් වන සේක.

කිසෙයින් බුදුහු පැනැසිනුදු වක්‍ෂුර්මත් වූහ යත්: බුදුහු මහත් ප්‍රඥ ඇති සේක, පතල ප්‍රඥ ඇති සේක, ශීඝ්‍රප්‍රඥ ඇති සේක, දිවෙන ප්‍රඥ ඇති සේක, තියුණු ප්‍රඥ ඇති සේක, නිබිඳ යන ප්‍රඥ ඇති සේක, ප්‍රඥ ප්‍රභේදයෙහි නිපුණ වූහ, ප්‍රභේදයට පැමිණි ප්‍රඥ ඇත්තාහ, අධිගම කල ප්‍රතිසංවිද් ඇති සේක, චතුර්වෛශාරද්‍යයට පැමිණි සේක, දශබලධාරීහ, පුරුෂසිංහයහ, පුරුෂනාගයහ, පුරුෂධෝරයෙයයහ, පුරුෂපුණ්ඩරීකයයහ, පුරුෂඛෙදෙයයහ, අනන්තඥාන ඇති සේක, අනන්ත තේජස් ඇති සේක,

Free Distribution www.aathaapi.org

අනන්තචක්ඛූ අප්පිච්ඡා මහද්ධනා ධනවා තෙජා විතෙජා අනුතෙජා පඤ්ඤාපතා තික්ඛාපතා පෙකෙඛතා පඤ්ඤදා. සෝ හි භගවා අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා, අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා, අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා, මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදෙ. මග්ගානුගා ච පන එතරහි සාවකා විහරන්ති පච්ඡා සමන්නාගතා. සෝ හි භගවා ඤාණං ජානාති, පස්සං පස්සති, චක්ඛුභූතෝ ඤාණභූතෝ ධම්මභූතෝ[1] බ්‍රහ්මභූතෝ, වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නින්නෙතා අමතස්ස දාතා ධම්මස්සාමී තථාගතෝ.

නත්ථි තස්ස භගවතෝ අඤ්ඤාතං අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය. අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං උපාදාය සබ්බෙ ධම්මා සබ්බාකාරෙන බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණමුඛෙ ආපාථං ආගච්ඡන්ති, යං කිඤ්චි ඤෙය්‍යං නාම අත්ථි ජාතිතබ්බං භූතෙන වා පරතෝ වා උභයතෝ වා දිට්ඨධම්මිකෝ වා අත්තෝ සම්පරායිකෝ වා අත්තෝ උත්තානෝ වා අත්තෝ ගම්භීරෝ වා අත්තෝ ගුළ්හෝ වා අත්තෝ පටිච්ඡන්නෝ වා අත්තෝ නෙය්‍යෝ වා අත්තෝ නීතෝ වා අත්තෝ අනවජ්ජෝ වා අත්තෝ නික්කිලෙසෝ වා අත්තෝ වොදානෝ වා අත්තෝ පරමත්තෝ වා අත්තෝ, සබ්බං තං අත්තනා බුද්ධඤාණෙන පරිච්ඡන්නං. සබ්බං කායකම්මං බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණානුපරිවත්තං, සබ්බං වචීකම්මං – සබ්බං මනොකම්මං බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණානුපරිවත්තං. අතීතෙ බුද්ධස්ස භගවතෝ අප්පටිහතං ඤාණං, අනාගතෙ අප්පටිහතං ඤාණං, පච්චුප්පන්නෙ අප්පටිහතං ඤාණං. යාවතකං ඤෙය්‍යං තාවතකං ඤාණං, යාවතකං ඤාණං තාවතකං ඤෙය්‍යං ඤෙය්‍යපරියන්තිකං ඤාණං, ඤාණපරියන්තිකං ඤෙය්‍යං. ඤෙය්‍යං අතික්කමිත්වා ඤාණං නප්පවත්තති. ඤාණං අතික්කමිත්වා ඤෙය්‍යපථෝ නත්ථි. අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ තෙ ධම්මා. යථා ද්වින්නං සමුග්ගපටලානං සම්මා ඵුසිතානං හෙට්ඨිමං සමුග්ගපටලං උපරිමං නාතිවත්තති, උපරිමං සමුග්ගපටලං හෙට්ඨිමං නාතිවත්තති, අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ හොන්ති; එවමෙවං බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤෙය්‍යඤ්ච ඤාණඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ: යාවතකං ඤෙය්‍යං තාවතකං ඤාණං, යාවතකං ඤාණං තාවතකං ඤෙය්‍යං. ඤෙය්‍යපරියන්තිකං ඤාණං, ඤාණපරියන්තිකං ඤෙය්‍යං. ඤෙය්‍යං අතික්කමිත්වා ඤාණං නප්පවත්තති, ඤාණං අතික්කමිත්වා ඤෙය්‍යපථෝ නත්ථි. අඤ්ඤමඤ්ඤපරියන්නට්ඨායිනෝ තෙ ධම්මා.

සබ්බධම්මෙසු බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණං පවත්තති. සබ්බෙ ධම්මා බුද්ධස්ස භගවතෝ ආවජ්ජනපටිබද්ධා, ආකඞ්ඛාපටිබද්ධා, මනසිකාරපටිබද්ධා, චිත්තුප්පාදපටිබද්ධා.

---

1. මොහුතෝ - සී. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

අනන්ත යශස් ඇති සේක, ප්‍රඥාධනයෙන් ආඪ්‍ය වූහ, මහත් වූ ප්‍රඥාධන ඇති සේක, ප්‍රඥාධනයෙන් ධනවත් සේක, (නිවනට පමුණුවන හෙයින්) නෙතෘ වූහ, (වෛනෙයයන් ශික්ෂාවන හෙයින්) විනෙතෘ වූහ, (සැක සිඳින හෙයින්) අනුනෙතෘ වූහ, අර්ථය පතවන සේක, නිශ්චය කරවන සේක, පිළිවෙත් දක්වන සේක, ප්‍රතිපත්තිඵලයන් පහදවන සේක; තවද ඒ බුදුහු (සිය සතන්ගේ) නුපත් ඍර්ධිවිෂයීය ඉපද වූ සේක, (වෛනෙය-සත්ත්වානයන්) අපඤ්ඤාත මාර්ගය උපදවන සේක, ප්‍රකාශ නොකළ මාර්ගය (විවරණ දීම වශයෙන්) ප්‍රකාශ කරන සේක, ප්‍රත්‍යවේක්ෂා වශයෙන් මාර්ගය දන්නා සේක, මාර්ගය දන්නාසුලු වූහ, මාර්ගයෙහි විචක්ෂණ වූ සේක. තවද මේ කල්හි මාර්ගඥ අනුව යන ශ්‍රාවකයෝ (ශීලාදි ගුණයෙන්) පසුපස යමින් වෙසෙත්. ඒ බුදුහු දහසුතු ඥෙයධර්මය දන්නා සේක, දැක්ක යුතු ඥෙය පරිච්ඡේදය නුවණැසින් දක්නා සේක, (දර්ශනපරිනායක හෙයින්) ඇසක් මෙන් වූහ, ඥානමය වූහ, ධර්මමය වූහ, ශ්‍රේෂ්ඨ වූහ, (දහම් දෙසත හෙයින්) වක්තෘ වූහ, ප්‍රවක්තෘ වූහ, (අර්ථය දක්වන හෙයින්) නිත්තෘතෘ වූහ, අමෘතය දෙන සේක, ධර්මස්වාමී සේක, තථාගත වූ සේක.

ඒ බුදුන් මිසින් මහණෙනි නොදන්නා ලද්දක් නුවණැසින් නොදක්නා ලද්දක් නුවණින් අවිදිත වූවක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නොකරන ලද්දක් ප්‍රඥාවෙන් ස්පර්ශ නොකරන ලද්දක් නම් නැත. ඥෙය නම් වූ දහසුතු යම් කිසි ධර්මයෙක් වේ නම්, අතීතානාගතප්‍රත්‍යුත්පන්නය ඇතුළු කොට (සඛ්ඛාර-සඛ්ඛත වූ) සියලු ධර්මයෝ සවිකාරයෙන් භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානමුඛයෙහි ආපාථයට පැමිණෙත්. ආත්මාර්ථය ද පරාර්ථය ද උභයාර්ථය ද දෘෂ්ටධර්මිකාර්ථය ද සාම්පරායිකාර්ථය ද උත්තාන (-ප්‍රකට) අර්ථය ද ගම්භීරාර්ථය ද ගූඪාර්ථය ද ප්‍රතිච්ඡන්නාර්ථය ද නෛය්‍යානිකාර්ථය ද නිර්දෝෂාර්ථය ද නිකෙලෙසාර්ථය ද පරිශුද්ධාර්ථය ද පරමාර්ථාර්ථය ද යන ඒ සියල්ල බුද්ධඥානය තුළ පැතිර පවතී. භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ සියලු කායකර්මය ඥානය අනුව පවතී, සියලු වාක්කර්මය – භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ සියලු මනඃකර්මය ඥානය අනුව පවතී. අතීතඅර්ථයෙහි භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානය අප්‍රතිහත (-අනාවරණ) යැ, අනාගතයෙහි ඥානය අනාවරණ යැ, වර්තමානයෙහි ඥානය අනාවරණ යි. දන්නුත්න යම් පමණ ද, ඥානය එ පමණ යැ, ඥානය යම් පමණ ද, දනයුත්න එ පමණ යි. ඥානය ඥෙය කෙළවර කොට ඇත්තේ යැ, ඥෙය (-දනයුත්න) ඥානය කෙළවර කොට ඇත්තේ යැ. ඥෙය ඉක්මැ ඥානයෙක් නොපවතී, ඥානය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැති ඒ ධර්මයෝ අන්‍යෝන්‍යප්‍රතිසන්ධිඥානයෙහි පවත්නාසුල්ලහ. යම්සේ මහා කොට පැහැපු සුමුගුපවල දෙකක්හුගේ යට සුමුගුපවල උපරිමය නොඉක්මවා ද, උඩ සුමුගුපවල හෙට්ඨිමය නොඉක්මැ සිටී ද, ඔවුහු ඔවුනොවුන්ගේ පර්‍යන්තයෙහි සිටිනාසුලු වෙත් ද; එසෙයින් මැ භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥෙයත් ඥානයත් අන්‍යෝන්‍යප්‍රතිසන්ධිඥානයෙහි සිටිනාසුල්ලහ; යමිතාක් ඥෙය ද, ඒතාක් ඥාන යැ; යමිතාක් ඥානය ද ඒතාක් ඥෙය යැ; ඥානය ඥෙයපර්‍යන්තික යැ, ඥෙයය ඥානපර්‍යන්තික යි. ඥෙය ඉක්මැ ඥානයෙක් නොපවතී, ඥානය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැති. ඒ දහමිහු අන්‍යෝන්‍යප-ර්‍යන්තයෙහි සිටුනාසුල්ලහ.

සියලු දහම් විෂයෙහි භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානය පවත්නේ යැ, සියලු දහම්හු භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ මනොද්වාරාවර්ජනයට අයත්හු වෙති, රුචියට අයත්හු වෙති, මනසිකාරය ප්‍රතිබද්ධ වෙති, විතෝත්පාද ප්‍රතිබද්ධ වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

සබ්බසත්තෙසු බුද්ධස්ස භගවතෝ ඤාණං පවත්තති. සබ්බෙ සං සත්තානං භගවා ආසයං ජානාති අනුසයං ජානාති. චරිතං ජානාති. අධිමුත්තිං ජානාති. අපපරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ සවාකාරෙ ඛවාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ භබ්බාභබ්බෙ සත්තෙ ජානාති. සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජාං සදෙවමනුස්සා අඤ්ඤා බුද්ධඤාණෙ පරිවත්තති. යථා යෙ කෙචි මච්ඡකච්ඡපා අනන්තමසෙ තිමිතිමිඞ්ගලං උප්පාදය අඤ්ඤා මහාසමුද්දෙ පරිවත්තන්ති, එවමෙව සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජාං සදෙවමනුස්සා අඤ්ඤා බුද්ධඤාණෙ පරිවත්තති. යථා යෙ කෙචි පක්ඛී අනන්තමසෙ ගරුළං වෙනතෙය්‍යං උප්පාදය ආකාසස්ස පදෙසෙ පරිවත්තන්ති, එවමෙව යෙපි තෙ සාරිපුත්තසමා පඤ්ඤාය, තෙපි බුද්ධඤාණස්ස පදෙසෙ පරිවත්තන්ති බුද්ධඤාණං දෙවමනුස්සානං පඤ්ඤං එරිත්වා අභිභවිත්වා තිට්ඨති. යෙපි තෙ ඛත්තියපණ්ඩිතා බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතා ගහපතිපණ්ඩිතා, සමණපණ්ඩිතා නිපුණා කතපරප්පවාදා වාලවෙධිරූපා වොභින්දන්තා මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි, තෙ පඤ්ඤා අභිසඞ්ඛරිත්වා අභිසඞ්ඛරිත්වා තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡන්ති: ගූළ්හානි ච පටිච්ඡන්නානි ච. කථිතා විසජ්ජිතාව තෙ පඤ්හා භගවතා ඤොනති නිද්දිට්ඨකාරණා. උපක්ඛිත්තකාව තෙ භගවතෝ සම්පජ්ජන්ති. අථ ඛො භගවා'ව තත්ථ අතිරොචති යදිදං පඤ්ඤායාති. එවං භගවා පඤ්ඤවක්ඛු-නාපි චක්ඛුමා.

කථං භගවා බුද්ධචක්ඛුනාපි චක්ඛුමා? භගවා බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තා අද්දස සත්තෙ අපපරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ සවාකාරෙ ඛවාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ අපෙකඛවෙව පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ, අපෙකඛවෙව න පරලොකවජ්ජ-භයදස්සාවිනො විහරන්තෙ. සෙය්‍යථාපි නාම උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අපෙකඛවෙව උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවද්ධානි උදකානුග්ගතානි අන්තො නිමුග්ග-පොසීනි, අපෙකඛවානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවද්ධානි සමොදකං ඨිතානි, අපෙපකඛවානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවද්ධානි උදකා අවුග්ගම්ම තිට්ඨන්ති අනුපලිත්තානි උදකෙන, එවමෙවං භගවා බුද්ධ-චක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තා අද්දස සත්තෙ අපපරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ සවාකාරෙ ඛවාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ අපෙ-කඛවෙව පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ, අපෙපකඛවෙව න පරලොක-වජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සියලු සතුන් විෂයෙහි භාග්‍යවත් බුදුන්ගේ ඥානය පවතී, බුදුහු සියලු සත්ත්ව-යන් ගේ ආශය (අදහස්) දනිති, අනුශය දනිති, චරිතය දනිති, අධිමුක්තිය දනිති, (නුවණැසෙහි) අල්ප වූ රාගාදි රජස් ඇති මහත් වූ රජස් ඇති, තියුණු (ශ්‍රද්ධාදි) ඉඳුරන් ඇති, මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති, සුන්දර වූ (ශ්‍රද්ධාදි) ආකාර ඇති, ගර්හිත වූ (අශ්‍රද්ධාදි) ආකාර ඇති, සුවිඥප්‍ය වූ දුර්විඥප්‍ය වූ භව්‍යාභව්‍ය සත්ත්වයන් දැනගන්නා සේක. මරුන් බඹුන් සහිත වූ දෙවියන් සහිත ලෝවැසි තෙම් දෙවිමිනිසුන් සහිත වූ මහණ බමුණන් සහිත ප්‍රජා තෙමේ ඇතුළුබුදුනුවණෙහි පිරිවැටෙයි. තිමි – තිමිඬගල පවත් කොට යම් මිස්කැසුබු කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔහු යම්සේ මහමුහුදෙහි හැසිරෙත් ද, එසෙයින් මරුන් බඹුන් සහිත සදෙවක ලෝක තෙමේ මහණබමුණන් සහිත සදෙවමනුෂ්‍යප්‍රජාව ඇතුළුබුදුනුවණෙහි පවතී; යම්සේ විනතා පුත් ගුරුළු රජු පටන් කොට යම් කිසි පක්ෂි කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔහු අහසෑ පෙදෙසෙකැ හැසිරෙත් ද, එසෙයින් ම යම් කෙනෙක් නුවණින් සැරියුත් තෙරුන් සම වූවාහු නම්, ඔහු දු බුද්ධඥතයාගේ පෙදෙසෙක පවත්නාහු ය; බුද්ධ-ඥතය දෙවිමිනිසුන් ගේ ප්‍රඥව පැහිරි මැඩගෙනැ සිටී. නිප්‍රණ වූ කල පරවාද ඇති වල් විදුනා දුනුවායන් බඳු ප්‍රසිද්ධ වූ යම් ක්ෂත්‍රියපණ්ඩිත කෙනෙක් බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිත කෙනෙක් ගෘහපතිපණ්ඩිත කෙනෙක් ශ්‍රමණ-පණ්ඩිත කෙනෙක් ප්‍රඥවෙන් දෘෂ්ටිගතයන් බිඳිමින් මෙන් හැසිරෙත් නම්, ඔහු ගුණ වූ ද ප්‍රතිවේධ වූ ද, බොහෝ ප්‍රශ්න රචනා කොට බුදුන් කරා පැමිණ විචාරත්, බුදුන් ඉසින් ඒ ප්‍රශ්නයෝ සකාරණ ඒ විදරණ ලද්දාහු වීසඳන ලද්දාහු මැ වෙත්. ඔවුහු බුදුන්ගේ ශ්‍රාවක බවට (උපාසක බවට හෝ) පැමිණියාහු මැ වෙත්. යළි බුදුහු මැ එහි ප්‍රඥවෙන් අතීශයින් ප්‍රකාශ වෙත් නුසි මෙසේ බුදුහු පැනැසිනු දු වක්‍ඛුර්මත් වන සේක.

කිසෙයින් බුදුහු බුදුඇසිනු දු වක්‍ඛුර්මත් වූහ යත්: බුදුහු බුදුඇසින් ලොව බලන සේක් (නුවණැස්හි) අල්ප වූ (රාගාදි) කෙලෙස්රජස් ඇති මහත් වූ කෙලෙස්රජස් ඇති තියුණු වූ (ශ්‍රද්ධාදි) ඉඳුරන් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති (ශ්‍රද්ධාදි) සුන්දරාකාර ඇති (අශ්‍රද්ධාදි) ගර්හිතාකාර ඇති සුවිඥප්‍ය වූ දුර්විඥප්‍ය වූ සත්ත්වයන් ඇතැම් කෙනකුත් පරලොව හා වද්‍යයන් හය-වශයෙන් දක්නාසුලු වැ වසනුවන් ඇතැම් කෙනකුත් පරලොව හා වද්‍යයන් හයවශයෙන් දක්නාසුලු වැ නො වසනුවන් දුටු සේක; යම්සේ උපුල්විලෙකැ හෝ පියුම්විලෙකැ හෝ නෙළුඹුවිලෙකැ හෝ ඇතැම් උපුල් හෝ පියුම් හෝ නෙළුඹු හෝ දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් නො නැඟුණාහු දියතුල ගැලී පොහොනී වූවාහු ද, ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ නෙළුඹු දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දිය හා සම වැ සිටියාහු ද, ඇතැම් පියුම් උපුල් හෝ නෙළුඹු දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් උඩට නැඟී දිය හා නො වැකුණාහු සිටිත් ද; එසෙයින් මැ බුදුහු බුදුඇසින් ලොව බලන සේක් අල්පරජස්ක වූ ද මහාරජස්ක වූ ද තියුණු ඉඳුරන් ඇත්තාවූ ද මෘදු ඉඳුරන් ඇත්තාවූ ද සුන්දරාකාර වූ ද ගර්හිතා-කාර වූ ද සුවිඥප්‍ය වූ ද දුර්විඥප්‍ය වූ ද සත්ත්වයන් පරලොව හා වද්‍යයෙහි හය දක්නාසුලු වැ වසනුවන් ඇතැම් කෙනකුත් පරලොව වද්‍යයෙහි හය දක්නාසුලු වැ නො වසනුවන් දුටු සේක;

Free Distribution www.aathaapi.org

ජානාති භගවා අයං පුග්ගලෝ රාගචරිතො, අයං දොසචරිතො, අයං මොහචරිතො අයං දිට්ඨිචරිතො, අයං සද්ධාචරිතො, අයං ඤාණචරිතො'ති. රාගචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස අසුභකථං කථෙති. දොසචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස මෙත්තාභාවනං ආචික්ඛති. මොහචරිතං භගවා පුග්ගලං[1] උද්දෙසෙ පරිපුච්ඡාය කාලෙන ධම්මස්සවනෙ කාලෙන ධම්මසාකච්ඡාය ගරුසංවාසෙ[2] නිවෙසෙති. විතක්කචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස ආනාපානසතිං ආචික්ඛති. සද්ධාචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස පසාදනීයං නිමිත්තං ආචික්ඛති: බුද්ධසුබොධිං ධම්මසුධම්මතං සඞ්ඝසුපටිපත්තිං සීලානි ච අත්තනො. ඤාණචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස විපස්සනං නිමිත්තං ආචික්ඛති: අනිච්චාකාරං දුක්ඛාකාරං අනත්තාකාරං.

3. "සෙලෙ යථා පබ්බතමුද්ධනිට්ඨිතෙ
යථාපි පස්සෙ ජනතං සමන්තතො,
තථූපමං ධම්මමයං සුමෙධ
පාසාදමාරුය්හ සමන්තචක්ඛු.
සොකාවතිණ්ණං ජනතමපෙතසොකො,
අවෙක්ඛස්සු ජාතිජරාභිභූත"නති a

එවං භගවා බුද්ධචක්ඛුනාපි චක්ඛුමා.

කථං භගවා සමන්තචක්ඛුනාපි චක්ඛුමා? 'සමන්තචක්ඛූ' වුච්චති සබ්බඤ්ඤුතඤාණං. භගවා සබ්බඤ්ඤුතඤාණෙන උපෙතො සමුපෙතො උපගතො[3] සමුපගතො[4] උපපන්නො සමුපපන්නො[5] සමන්නාගතො.

4. "න තස්ස අදිට්ඨමිධත්ථි කිඤ්චි
අථො අවිඤ්ඤාතමජානිතබ්බං,
සබ්බං අභිඤ්ඤාසි යදත්ථි ඤෙය්යං[6]
තථාගතො තෙන සමන්තචක්ඛූ"ති b

එවං භගවා සමන්තචක්ඛුනාපි චක්ඛුමාති - යථා දිස්සති චක්ඛුමා.

සබ්බං තමං විනොදෙවාති - සබ්බං රාගතමං දොසතමං මොහතමං දිට්ඨිතමං කිලෙසතමං දුච්චරිතතමං අඤ්ඤාණං අවිජ්ජාණං අඤ්ඤාණකරණං පඤ්ඤානිරොධිකං විඤ්ඤාණපක්ඛිකං අනිබ්බානසංවත්තනිකං නුදිත්වා පනුදිත්වා ජහිත්වා පජහිත්වා විනොදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වාති - සබ්බං තමං විනොදෙත්වා.

එකොව රතිමජ්ඣගාති - එකො භගවා: පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකො, අද්දුතියට්ඨෙන එකො, තණ්හාය පහානට්ඨෙන එකො, එකන්තවීතරාගොති එකො, එකන්තවීතදොසොති එකො, එකන්තවීතමොහොති එකො, එකන්තනික්කිලෙසොති එකො, එකායනමග්ගං ගතොති එකො, අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති එකො.

---

1. මොහචරිතස්ස භගවා පුග්ගලස්ස - මජ්ඣං. 2. ගරු සංවෙසෙ - සීමු. II.
3. උපාගතො - සීමු II. 4. සමුපාගතො - සීමු II.
6. ඤෙය්‍යං - සීමු. II. 5 සමුපපන්නො - මජ්ඣං.

a. දීඝනිකාය - මහාපදානසුත්තන්ත, මජ්ඣිමනිකාය - අරියපරියෙසනසුත්තන්ත, බොධිරාජකුමාරසුත්තන්ත, ඛුද්දකපාඨ-සුත්තනිපාත, පඨමවෙරඤ්ජ, ඉතිවුත්තක - දුතියවග්ග.

b පටිසම්භිදාමග්ග - ඤාණකථා, ඉන්ද්‍රියකථා.

Free Distribution www.aathaapi.org

'මේ පුද්ගල තෙමේ රාගචරිත ඇත්තෙක, මේ තෙමේ දොෂචරිතයෙක, මේ මොහචරිතයෙක, මේ විතක්කීචරිතයෙක, මේ ශ්‍රද්ධාචරිතයෙක, මේ ඤනචරිත ඇත්තෙක'යි බුදුහු දැනගත්තා සේක. බුදුහු රාගඛහුල පුද්ගලයාට අශුභකථාව වදාරන සේක. දොෂඛහුල පුද්ගලයාහට බුදුහු මෛත්‍රීභාවනාව ප්‍රකාශ කරන සේක මොහඛහුල පුද්ගලයා බුදුහු (පෙළ) උදෙසීමෙහි ද (අවුවා) පිළිවිසීමෙහි ද සුදුහු කල ධර්මශ්‍රවණයෙහි ද කලෙක ධර්මසාකච්ඡාවෙන් ගුරුන් ඇසුරු කිරීමෙහි ද සිටුවන සේක. බුදුහු විතක්ක ඛහුල පුද්ගලයාහට ආනාපානසතිය පවසන සේක. ශ්‍රද්ධාඛහුල පුද්ගලයාට බුදුහු ප්‍රසාද උපදවන (චුල්ලවේදල්ලාදි) සූත්‍රයක් ද බුදුන්ගේ බුද්ධත්වප්‍රතිවේධය ද ධර්ම සඞඛ්‍යාත ඛව ද සඞඝයා සුප්‍රතිපන්න ඛව ද තමා සතු සිල් ද පවසන සේක. ඤනචරිත. පුද්ගලයාහට විදර්ශනා නිමිත්ත වූ අනිත්‍යාකාරය දුඃඛාකාරය අනාත්මාකාරය පවසන සේකි.

3. "යම්සේ සෙල්මුවා පව්වක් මත සිටි යේ මැ (ඇස් ඇති පුරුෂයෙක්) හාත්පස ජනතාව බලන්නේ ද, එසෙසින්, සෞදුරු නුවණැති සම්තැස් ඇති බුදුරජාණෙනි, නුඹ වහන්සේ ද දහම්මුවා පහයට නැඟී, (තුමූ) ශොක ඇත්තානු, ශොකයට බට ජාතිජරායෙන් මඬනා ලද ජනතාව බලනු මැනවැ"යි.

මෙසේ බුදුහු බුදුඇසිනු දු වක්‍ඛුර්මත් වූ සේක.

කිසෙයින් බුදුහු සමතැසිනු දු වක්‍ඛුර්මත් වූහ යත්: සර්ඥතාඥනය 'සමන්තචක්ඛු' යයි කියනු ලැබේ. බුදුහු සර්ඥතාඥනයෙන් උපෙතයහ, සමුපෙතයහ, උපගතයහ, සමුපගතයහ, නෝ වෙන් වූහ, පරිපූර්ණ වූහ, සමන්විත වූ සේක.

4. ඒ තථාගතයන් විසින් මේ ත්‍රෛධාතුකලෝකයෙහි (මෙ කල හෝ) පැනැසින් නුදුටු කිසිවක් නැත, යම් (අතීත වූ) නො දත් කිසිවක් නැත. (අනාගත වූ) නො දැනෙන කිසි (ධර්මජාතයකු) දු නැත. දහසුතු වූ යම් ධර්මජාතයෙක් වී නම්, ඒ සියල්ල අවබෝධ කළහ. එහෙයින් තථාගතයෝ සමන්තචක්ඛු වූ සේකි.

මේස් බුදුහු සමතැසිනු දු (-සර්ඥතාඥනයෙන්) වක්‍ඛුර්මත් වූවාහු නුයි 'සථා දිස්සති චක්ඛුමා' යනු වේ.

සබ්බං තමං විනොදෙඝා – ප්‍රඥාලොකය අඳුරු කරන, නුවණැස ඇති නො කරන, නො දැනීම ඇති කරන, පැනැස නසන, පීඩාකොටසෙහි වූ, නිවන පිණිස නො පවත්නා වූ, සියලු රාගාඛිකාරය දොෂාඛිකාරය මොහාඛිකාරය දෘෂ්ට්‍යඛිකාරය කෙලෙසාඛිකාරය දුශ්චරිතාඛිකාරය දුරු කොට තෘෂ්ණා කොට පරිත්‍යාග කොට බැහැර කොට විගතානන්ත කොට අනුඅභාවයට පමුණුවා නුයි 'සබ්බං තමං විනොදෙඝා' යනු වේ.

එකොව රතිමජ්ඣගා – බුදුහු අතුල්‍යගහ: ප්‍රව්‍රජ්‍යාසඛ්‍යාතාර්‍යයෙන් අතුල්‍යගහ, අර්හත්ඵලාර්‍යයෙන් අතුල්‍යගහ, තෘෂ්ණාප්‍රහාණාර්‍යයෙන් අසහායගහ, එකාන්තචිතරාග නුයි අසහායගහ, එකාන්තචිතදෙෂ නුයි අසහායගහ, එකාන්තචිතමොහ නුයි අසහායගහ, එකාන්තයෙන් නිෂ්කලඞ්ඝ නුයි අසහායගහ, එකායතමාර්‍යයට ගියාහු නුයි එකායහ, නිරුත්තර වූ සම්‍යක්සම්බෝධිය අවබෝධ කළාහු නුයි එකායන.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං භගවා පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකෝ? භගවා දහරෝව සමානෝ සුසුකාළකෙසෝ භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතෝ පඨමෙන වයසා අකාමකානං මාතාපිතූනං[1] අස්සුමුඛානං රුදන්තානං විලපන්තානං කේසමස්සූනි ඡේත්වා සබ්බං ඝරාවාසපලිබෝධං ඡින්දිත්වා පුත්තදාරපලිබෝධං ඡින්දිත්වා ඤාතිපලිබෝධං ඡින්දිත්වා සන්නිධිපලිබෝධං ඡින්දිත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා අකිඤ්චනභාවං උපගන්ත්වා එකෝ චරති විහරති ඉරියති වත්තෙති පාලෙති යපෙති යාපෙති. එවං භගවා පබ්බජ්ජාසඞ්ඛාතෙන එකෝ.

කථං භගවා අද්දුතියට්ඨෙන එකෝ? සෝ එවං පබ්බජිතෝ සමානෝ එකෝ අරඤ්ඤේ වනපත්ථානි පන්තානි සේනාසනානි පටිසෙවති අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානි. සෝ එකෝ චරති, එකෝ ගච්ඡති, එකෝ තිට්ඨති, එකෝ සෙය්‍යං කප්පෙති, එකෝ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති, එකෝ පටික්කමති, එකෝ රහෝ නිසීදති, එකෝ වඞ්කමං අධිට්ඨාති, එකෝ චරති, විහරති ඉරියති වත්තෙති පාලෙති යපති යාපෙති. එවං භගවා අද්දුතියට්ඨෙන එකෝ.

කථං භගවා තණ්හාය පහානට්ඨෙන එකෝ? සෝ එවං එකෝ අද්දුතියෝ අප්පමත්තෝ ආතාපී පහිතත්තෝ විහරන්තෝ නජ්ජාතෙරඤ්ඤස්ස තීරෙ බොධිරුක්ඛමූලෙ මහාපධානං පදහන්තෝ මාරං සවාහනං කණ්හං නමුචිං පමත්තබන්ධුං විධමිත්වා තණ්හාජාලිනිං විසත්තිකං පජහි, විනොදෙසි, බ්‍යන්තී අකාසි, අනභාවං ගමේසීති.

5. "තණ්හාදුතියෝ පුරිසෝ දීඝමද්ධානසංසරං,
ඉත්ථභාවඤඤථාභාවං සංසාරං[2] නාතිවත්තති.

6. එවමාදීනවං[3] ඤත්වා තණ්හං[4] දුක්ඛස්ස සම්භවං,
වීතතණ්හෝ අනාදානෝ සතෝ භික්ඛු පරිබ්බජේ"[5] ති.

එවං භගවා තණ්හාය පහානට්ඨෙන එකෝ.

කථං භගවා එකන්නවිතරාගොති එකෝ? රාගස්ස පහීනත්තා එකන්නවිතරාගොති එකෝ, දොසස්ස පහීනත්තා එකන්නවිතදොසොති එකෝ, මොහස්ස පහීනත්තා එකන්නවිතමොහොති එකෝ, කිලෙසානං පහීනත්තා එකන්නතනිකකිලෙසොති එකෝ.

කථං භගවා එකායනමග්ගං ගතොති එකෝ? එකායනමග්ගෝ වුච්චති චත්තාරෝ සතිපට්ඨානා, චත්තාරෝ සම්මප්පධානා, චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝ.

---

1. මාතාපිතූනං - මජ්ඣ. PTS.
2. සංසරං - සී. II.
3. එතමාදීනවං - සී. II. PTS. මජ්ඣ.
4. තණ්හං - සී. PTS. මජ්ඣ.
5. චතුක්කඩ්ඪුත්තර - භණ්ඩාගාරවග්ග, සුත්තනිපාත - දණ්ඩසුත්තුපසඞ්කමනසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

කියෙසියත් බුදුහු ප්‍රව්‍රජ්‍යාසඞ්ඛ්‍යාත අර්ථයෙන් 'එක' වූහ යත්: බුදුහු තරුණ වූවාහු මැ අළුත්වත් කෙස් ඇත්තාහු යොදුරු යෞවනයෙන් යුත් පළමු වයසින් යුක්ත වූවාහු නො කැමැති වූ කඳුලින් තෙමුණු මුහුණු ඇති හඬන්නා වූ වැලැපෙන්නා වූ මවුපියන්ට අනාදර කොට ඤාතිසමූහයා හැරපියා සියලු ගෘහාවාසපරිරෝධ (-දුඃඛ)ය සිදපියා අඹුදරු ආවරණය සිද ඤාතිපරිරෝධය සිද සන්නිධිපරිරෝධය සිද කෙස්රවුළු ඛහා කහවත් හැඳ පෙරෙවූ ඝිහිගෙන් නික්ම ශාසනයෙහි පැවිදිවූ අකිඤ්චන (-කිසිවක් නැති) බවට පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙති, වෙසෙති ඉරියවු පවත්වති වැවෙති රැකෙති යැපෙති යාපනය වෙත්. මේසේ බුදුහු ප්‍රව්‍රජ්‍යාසඞ්ඛ්‍යාත-යෙන් 'එක' යහ.

කියෙසියත් බුදුහු අද්විතීයාර්ථයෙන් 'එක' වූහ යත්: උත්වහන්සේ මෙසේ පැවිදි වූවාහු එකලා වැ අල්පශබ්ද වූ අල්පනිර්ඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රාහස්‍යයට සුදුස්සා වූ විවේකයට අනුරූප වූ වනයෙහි දුර සෙනසුන් වනපත්‍යන්ත සෙනසුන් ඇසුරු කෙරෙති. උත්වහන්සේ එකලා වැ හැසිරෙති, එකලා වැ යෙති, එකලා වැ සිටිති, එකලා වැ හොවිති. එකලා වැ ගම්ට පිඬු සිඟා පිවිසෙති, එකලා වැ රහසෑ හිඳිති, එකලා වැ සක්මන් කෙරෙති, එකලා වැ හැසිරෙති, වෙසෙති, ඉරියවු පවත්වති, වැවෙති රැකෙති යැපෙති යාපනය වෙත්. මෙසේ බුදුහු අද්විතීයාර්ථයෙන් 'එක' යහ.

කියෙසියත් බුදුහු තෘෂ්ණාප්‍රහාණාර්ථයෙන් 'එක' වූහ යත්: උත් වහන්සේ මෙසේ එකලා වූවාහු අද්විතීය වූවාහු අප්‍රමත්ත වූවාහු කෙලෙස් තවන වියයුත් ඇති වැ නිවනට මෙහෙයූ සිත් ඇති වැ වසන්නාහු නෙරඤ්ජරා නදීතීරයෙහි බෝරුක්මුල මහා ප්‍රධන්වියයුත් කරන සේක් කෘෂ්ණ කළු ඇති (නො මිදියැ දෙන ස්වභාවයෙන්) නමුවි නම් වූ ප්‍රමත්තයනට බැඳි වූ සෙන් සහිත මරු විධ්වංසන කොට විසතිකා නම් වූ තෘෂ්ණාජාලිනිය දුරු කළහ, බැහැර කළහ, විගතාන්ත කළහ, අනභාවයට පැමිණවූ සේකි.

5. 'තෘෂ්ණාව දෙවැනි කොට ඇති පුරුෂ තෙමේ දීර්ඝකාලයක් මුළුල් ලෙහි සැරිසරන්නේ ඉහාතම්භාව අනාගතාත්මභාව නොහොත් ඉත්ථභාව අන්‍යථාභාව සඞ්ඛ්‍යාත වූ සංසාරය නො ඉක්මවයි.

6. (අතීතාදි සකඤ්ඤයන්හි) මෙසේ ආදීනව දැන, තෘෂ්ණාව දුකට කාරණ යයි දැන, පහවූ තෘෂ්ණා ඇති ආදාන (-ග්‍රහණ) රහිත වූ සමෘති මත් වූ ක්ෂීණාස්‍රව මහණ තෙම හැසිරෙන්නේ යැ'යි.

මේසේ බුදුහු තෘෂ්ණා ප්‍රහීණාර්ථයෙන් 'එක' යහ.

කියෙසියත් බුදුහු එකාන්තවීතරාග භූයි 'එක' වූහ යත්: රාගය ප්‍රහීණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් වීතරාග භූයි 'එක' යහ. ද්වේෂය ප්‍රහීණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් වීතද්වේෂ භූයි 'එක' යහ. මෝහය ප්‍රහීණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් පහවූ මෝහ ඇත්තාහු භූයි 'එක' යහ. කෙලෙසයන් ප්‍රහීණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් නිකෙලෙස වූවාහු භූයි 'එක' යහ.

කියෙසියත් බුදුහු එකායනමාර්ගයට ගියාහු භූයි 'එක' වූහ යත්: සතර සතිපට්ඨානයෝ යැ, සතර සම්‍යක් ප්‍රධානයෝ යැ, සතර ඍද්ධිපාදයෝ යැ, පඤ්චේන්ද්‍රියයෝ යැ, පඤ්ච බලයෝ යැ, සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයෝ යැ, ආර්ය-අෂ්ටාඞ්ගික මාර්ග යැ, යන මේ 'එකායනමාර්ග'යි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

7. "එකායනං ජාතිඛයන්තදස්සී
මග්ගං පජානාති හිතානුකම්පී,
එතෙන මග්ගෙන තරිංසු පුබ්බෙ
තරිස්සන්ති යෙ ච තරන්ති ඕඝ"න්ති a

එවං භගවා එකායනමග්ගං ගතෝ'ති එකෝ.

කථං භගවා එකෝ අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධෝ'ති එකෝ? 'බොධි' වුච්චති චතූසු මග්ගෙසු ඤාණං පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං ධම්මවිචය-සම්බොජ්ඣඞ්ගෝ වීමංසා විපස්සනා සම්මාදිට්ඨි. භගවා තෙන බොධිඤාණෙන සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති බුජ්ඣි. සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති බුජ්ඣි. සබ්බෙ ධම්මා අනත්තාති බුජ්ඣි. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති බුජ්ඣි -පෙ- ජාති-පච්චයා ජරාමරණන්ති බුජ්ඣි. අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධොති බුජ්ඣි. -පෙ- ජාතිනිරොධා ජරාමරණනිරොධොති බුජ්ඣි. ඉදං දුක්ඛන්ති බුජ්ඣි. අයං දුක්ඛසමුදයොති බුජ්ඣි. අයං දුක්ඛනිරොධොති බුජ්ඣි. අයං දුක්ඛ-නිරොධගාමිනී පටිපදාති බුජ්ඣි. ඉමෙ ආසවාති බුජ්ඣි -පෙ- අයං ආසව-නිරොධගාමිනී පටිපදාති බුජ්ඣි. ඉමෙ ධම්මා පරිඤ්ඤෙය්‍යාති බුජ්ඣි. පහාතබ්බාති - භාවෙතබ්බාති - සච්ඡිකාතබ්බාති බුජ්ඣි. ඡන්නං ඵස්සා-යතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච බුජ්ඣි. පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං සමුදයඤ්ච අත්ථගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච බුජ්ඣි. චතුන්නං මහාභූතානං සමුදයඤ්ච අත්ථගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච බුජ්ඣි. යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති බුජ්ඣි. අථවා යං කිඤ්චි බුජ්ඣිතබ්බං අනුබුජ්ඣිතබ්බං පටිබුජ්ඣිතබ්බං සම්බුජ්ඣිතබ්බං අධිගන්තබ්බං ඵුසිතබ්බං සච්ඡිකාතබ්බං, සබ්බං තං තෙන බොධිඤාණෙන බුජ්ඣි, අනුබුජ්ඣි, පටිබුජ්ඣි, සම්බුජ්ඣි, සම්මා බුජ්ඣි, අධිගච්ඡි, ඵුසෙසි, සච්ඡාකාසි. එවං භගවා එකෝ අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති එකෝ.

රතිමජ්ඣගා'ති 'රති'න්ති තෙකම්මරතිං විවෙකරතිං උපසමරතිං සම්බොධිරතිං; අජ්ඣගා - අධිගච්ඡි ඵුසෙසි සච්ඡාකාසීති - එකොව රතිමජ්ඣගා.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුත්තෝ:

"සදෙවකස්ස ලෝකස්ස
යථා දිස්සති චක්ඛුමා,
සබ්බං තමං විනොදෙත්වා
එකොව රතිමජ්ඣගා"ති.

16 - 8

තං බුද්ධං අසිතං තාදිං
අකුහං ගණ්හිමාගතං,
බහුජනමධ1 බුද්ධිනං
අථ පඤ්හන්ත ආගමිං.

---

a. සකිපවත්තෙසඤ්ඤුත්ත - තාලඤ්ඤවග්ග. 1. බහුජනමධ - සීමු. II. මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

7. ජාතික්ෂය සඞ්ඛාත නිබ්බාණය දක්තාසුලු වූ හිතයෙන් අනුකම්පා කරනසුලු වූ බුදුහු එකායනමාර්ගය දන්තා සේක. පෙර යම් කෙනෙක් චතුරාර්ය තරණය කළාහු නම් තෙල මාර්ගයෙන් තරණය කළාහු ය. තවද යම් කෙනෙක් (මතු) තරණය කරන්තාහු නම්, දැන් තරණය කෙරෙත් නම්, මේ මඟින් තරණය කෙරෙත්.

මෙසේ බුදුහු ඒකායනමාර්ගයට ගියාහු නුයි 'එක' යහ.

කිසෙයින් බුදුහු එකලා වැ අනුත්තර වූ සම්‍යක්සම්බෝධිය අවබෝධ කළාහු නුයි 'එක' වූහ යත්: සතර මාර්ගඥතය ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය ප්‍රඥාබලය ධර්ම-විචයසම්බොධ්‍යඞ්ගය විමංසාව විදර්ශනාව සම්‍යග්දෘෂ්ටිය 'බොධි' යයි කියනු ලැබේ. බුදුහු ඒ බොධිඥතයෙන් සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයහ'යි අවබෝධ කළහ (-දත්හ). 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක්ඛ'යි දත්හ. 'සියලු ධර්මයෝ අනාත්මයහ'යි දත්හ. 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති' දත්හ... 'ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ යැ'යි දත්හ. 'අවිද්‍යාවගේ අශෙෂනිරෝධ-යෙන් සංස්කාරනිරෝධය වේ යැ'යි දත්හ...'ජාතිනිරෝධයෙන් ජරාමරණ-නිරෝධය වේ යැ'යි දත්හ. 'මේ දුකැ'යි දත්හ. 'මේ දුක්ඛහේතුව යැ'යි දත්හ. 'මේ දුක් නැසීම යැ'යි දත්හ. 'මේ දුක් නැසීමට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි දත්හ. 'මොහු ආස්‍රවයෝ යැ'යි දත්හ...මේ ආස්‍රවනිරෝධයට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි දත්හ. 'මේ ධර්මයෝ දතයුත්තාහ'යි දත්හ. හලයුත්තාහ'යි-වැඩිය යුත්තාහ'යි – ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ යුත්තාහ'යි දත්හ. සවැදෑරුම් සතිපට්ඨාන-යන්ගේ පහළවීම ද නැසීම ද ආස්වාදය ද ආදීනවය ද නිස්සරණය ද දත්හ. යම් කිසිවක් සමුදයධර්ම නම් ඒ සියල්ල නැසෙන පියවි ඇතැ'යි අවබෝධ කළහ. නොහොත් යම් කිසිවක් දතයුතු නම්, නැවත නැවත දතයුතු නම්, වෙසෙසින් දතයුතු නම්, මැනැවින් දතයුතු නම්, අධිගම කළයුතු නම්, නුවණින් සිතා කළයුතු නම්, ප්‍රත්‍යක්ෂ කළයුතු නම්, ඒ සියල්ල ඒ බොධිඥතයෙන් දත්හ. අනුබෝධ කළහ. ප්‍රතිබෝධ කළහ. වෙසෙසින් දත්හ. මැනැවින් දන්හ. සිතා කළහ. ප්‍රත්‍යක්ෂ කළහ. මේසේ බුදුහු එකලා වැ අනුත්තර වූ සම්‍යක්සම්බෝධිය අභිසම්බුද්ධ කළාහු නුයි 'එක' නම් වූහ.

රතිමඤ්ඤතා – 'රතිං' යනු: නෛෂ්ක්‍රම්‍යරතියට විවෙකරතියට උපශමරතියට සම්බෝධිරතියට පැමිණියහ – අධිගම කළහ; සිතා කළහ, ප්‍රත්‍යක්ෂ කළාහු නුයි 'එකෝව රතිමඤ්ඤතා' යනු වේ.

එසින් වදාළහ සැරියුත් මහතෙරණුවෝ:

''සඳෙවකස්ස ලෝකස්ස -පෙ- එකෝව රතිමඤ්ඤතා''යි.

16 – 8

මෙහි (-මේ ශාසනයෙහි) ක්ෂත්‍රියාදි බොහෝ ශිෂ්‍යයන් අතුරෙන් අර්හත් වූ මම තෘෂ්ණා – දෘෂ්ටිනිශ්‍රය රහිත වූ ලාභාදියෙහි තෘෂ්ණා වූ කුහනවස්තු රහිත වූ ගණාවාසී වූ සකස්පුරයට පැමිණි ඒ බුදුන් කරා ප්‍රශ්නහෙතු-යෙන් පැමිණියෙමි.

Free Distribution www.aathaapi.org

තං බුද්ධං අසිතං තාදිනන්ති – 'බුද්ධෝ'ති යෝ සෝ භගවා සයම්භූ අනාචරියකෝ පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චානි අභිසම්බුජ්ඣි. තත්ථ ච සබ්බඤ්ඤුතං පාපුණි[1]. බලෙසු ච වසීභාවං පාපුණි. 'බුද්ධෝති' කෙනට්ඨෙන බුද්ධෝ? බුජ්ඣිතා සච්චානීති බුද්ධෝ. බොධෙතා පජායාති බුද්ධෝ. සබ්බඤ්ඤුතායය බුද්ධෝ. සබ්බදස්සාවිතායය බුද්ධෝ. අනඤ්ඤනෙය්‍යතායය බුද්ධෝ. විසවිතායය බුද්ධෝ. ඛීණාසවසඛ්ඛානෙන බුද්ධෝ. නිරූපක්කිලෙසසඛ්ඛානෙන බුද්ධෝ. එකන්තවිතරාගොති බුද්ධෝ. එකන්තවිතදොසොති බුද්ධෝ. එකන්තවිතමොහොති බුද්ධෝ. එකන්තනික්කිලෙසොති බුද්ධෝ. එකායනමග්ගං ගතොති බුද්ධෝ. එකො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති බුද්ධෝ. අබුද්ධිවිහතත්තා බුද්ධිපටිලාභා[2] බුද්ධෝ. 'බුද්ධෝ'ති නෙතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භගිනියා කතං, න මිත්තාමච්චෙහි කතං, න ඤාතිසාලොහිතෙහි කතං, න සමණබ්‍රාහ්මණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං. විමොක්ඛන්තිකමෙතං බුද්ධානං භගවන්තානං බොධියා මූලෙ සහ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිලාභා සච්ඡිකාපඤ්ඤත්ති යදිදං බුද්ධොති – තං බුද්ධං.

අසිතනති – ද්වෙ නිස්සයා: තණ්හානිස්සයෝ ච දිට්ඨිනිස්සයෝ ච. කතමෝ තණ්හානිස්සයෝ? යාවතා තණ්හාසඛ්ඛානෙන සීමාකතං ඔධිකතං පරියන්තකතං පරිග්ගහිතං මමායිතං: 'ඉදං මම, එතං මම, එත්තකං මම, එත්තාවතා මම, මම රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා අත්ථරණා පාවුරණා දාසිදාසා අජෙළකා කුක්කුටසූකරා හත්ථිගවාස්සවළවා ඛෙත්තං වත්ථු හිරඤ්ඤං සුවණ්ණං ගාමනිගමරාජධානියෝ රට්ඨඤ්ච ජනපදෙ ච කොසෙ ච කොට්ඨාගාරඤ්ච – කෙවලම්පි මහාපථවිං තණ්හාවසෙන මමායති, යාවතා අට්ඨසතං තණ්හාවිචරිතං, අයං තණ්හානිස්සයෝ.

කතමෝ දිට්ඨිනිස්සයෝ? වීසතිවත්ථුකා සක්කායදිට්ඨි, දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි, දසවත්ථුකා අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි; යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරෝ දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිපඵන්දිතං දිට්ඨිසංයොජනං ගාහෝ පටිග්ගාහෝ අභිනිවෙසෝ පරාමාසෝ කුම්මග්ගෝ මිච්ඡාපථෝ මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහෝ විපරීතග්ගාහෝ විපල්ලාසග්ගාහෝ මිච්ඡාග්ගාහෝ අයාථාවතස්මිං[3] යාථාවතන්ති ගාහෝ, යාවතා ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි, අයං දිට්ඨිනිස්සයෝ.

---

1. පත්තො - සෳ. PTS. 2. පටිලාභත්තා - සීමු. PTS.
3. අයාථාවකසමිං - සීමු. ඉ. PTS. මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

තං බුද්ධං අසිතං තාදිං – 'බුද්ධි' නම්: යම් ඒ භාග්‍යවත් කෙනෙක් තුමූ මැ සම්බුදු වූවාහු ආවාහනීයකු රහිත වැ පෙර නො ඇසූවිරූ දහම් විෂයෙහි තුමූ මැ සිවුසස් අවබොධ කළාහු ද, ඒ සත්‍යයන්හි දු සම්බුදු බවට පැමිණියාහු ද, බලයන්හි දු වශී බවට පැමිණියාහු ද, (ඔහු ගැ) බුද්ධ යනු. කවර අර්ථයෙකින් 'බුද්ධ' නම් වී ද යත්? සිවුසස් අවබෝධ කෙළේ නුයි 'බුද්ධ'යැ, ප්‍රජාවට අවබොධ කරවනුයේ නුයි 'බුද්ධ' යැ, සම්බුදු බැවින් 'බුද්ධ'යැ, සියල්ල දක්නා හෙයින් 'බුද්ධ'යැ, අනෙකාර්ථ විසින් අවබොධ නො කැරැවිය යුතු හෙයින් 'බුද්ධ'යැ, විවිධගුණ පහළ කරන හෙයින් 'බුද්ධ' යැ, ක්ෂීණාස්‍රව සඞ්ඛ්‍යාවෙන් 'බුද්ධ'යැ, නිරුපකෙලේශ සඞ්ඛ්‍යාවෙන් 'බුද්ධ' යැ, එකාන්තයෙන් වීතරාග නුයි 'බුද්ධ'යැ, එකාන්තයෙන් වීතදෝෂ නුයි 'බුද්ධ'යැ, එකාන්තයෙන් වීතමෝහ නුයි 'බුද්ධ'යැ එකාන්තයෙන් කෙලෙස් රහිත නුයි 'බුද්ධ'යැ, එකායනමාර්ගයට ගියේ නුයි 'බුද්ධ'යැ, එකලා වැ අනුත්තර වූ සම්‍යක්සම්බෝධිය අවබෝධ කෙළේ නුයි 'බුද්ධ'යැ, අබුදුකිය නැසූ හෙයින් බුද්ධිප්‍රතිලාභය හෙතු කොට ගෙන බුද්ධ යැ. 'බුද්ධ' යන තෙල නාමය මැණියන් විසින් නො කරන ලද, පියාණන් විසින් නො කරන ලද, බැයකු විසින් නො කරන ලද, බිනෙක විසින් නො කරන ලද, සඟයහළුවන් විසින් නො කරන ලද, නැසහළේනැයන් විසින් නො කරන ලද, මහණබමුණන් විසින් නො කරන ලද, දෙවියන් විසින් නො කරන ලද. භාග්‍යවත් බුදුවරයනට යම් 'බුද්ධ' යන නාමයෙක් වේ නම්, අර්හත්ඵලයාගේ අනන්තයෙහි උපන් තෙල නාමය මහබෝමැඩ දී සම්බුදුනාණයාගේ ප්‍රතිලාභය සමග අර්හත්ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියකැ'යි 'තං බුද්ධං' යනු වේ.

අසිතං – යනු: තෘෂ්ණානිශ්‍රය ද දෘෂ්ටිනිශ්‍රය ද'යි නිශ්‍රය දෙකෙකි. තෘෂ්ණානිශ්‍රය කවරැ යත්: යම්තාක් තෘෂ්ණා කොටසින් සීමා කරන ලද ද අවධි කරන ලද ද හිමි කරන ලද ද අයත් කරන ලද ද මම්‌යන කරන ලද දැ: 'මේ මාගේ යැ, තෙල මාගේ යැ, මේතෙක් මාගේ යැ, මාගේ රූපයෝ යැ, ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යැ, අතුරුණු යැ පොරෝණා යැ දූසිදත්හු යැ එළබැටළු යැ කුකුළුහුරු යැ ඇත්අශ්වවෙළඹහු යැ, කෙත් යැ වතු යැ අම්බරනැ රත්රනැ ගම්නියම්-ගම්රජදහත්හු යැ රට දනවී ඉකොටු හා කොටුගුළු ද – සියලු මැ මහපොළොව තෘෂ්ණාවශයෙන් මම්‌යන කෙරෙයි, යම්තාක් අවතුරාසියක් තෘෂ්ණා-විවරිතය වේ ද, මේ තෘෂ්ණානිශ්‍රය යි.

දෘෂ්ටිනිශ්‍රය කවරැ යත්: විංශතිවස්තුක සත්කායදෘෂ්ටි යැ, දශවස්තුක මිත්‍යාදෘෂ්ටි යැ, දශවස්තුක අන්තග්‍රාහිකාදෘෂ්ටි යැ, යන මේබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටි නමැති ගහනයෙක් දෘෂ්ටි නමැති කාන්තාරයෙක් දෘෂ්ටි නමැති විසූකාසිකයෙක් (–විලෝමදෘෂ්ටියක්) දෘෂ්ටිවිලතයෙක් දෘෂ්ටි-සංයෝජනයෙක් දැඩිව ගැනීමෙක් පිහිටා ගැනීමෙක් (නිත්‍යාදිවිශයෙන්) අභිනිවේශයෙක් පරාමර්ශියෙක් කුත්සිතමාර්ගයෙක් අයථාමාර්ගයෙක් මිථ්‍යා-සභාවයෙක් තීර්ථායතනයෙක් විපර්‍යාසයෙන් ගැනීමෙක් අසභාවයෙන් ගැනීමෙක් පරිවර්තන කොට ගැනීමෙක් මිථ්‍යාග්‍රාහයෙක් අසභාවයෙහි 'සභාවයැ'යි ගැනීමක් වේ ද, යම්තාක් ද්වාෂට්දෘෂ්ටිගතයෝ වෙත් ද, මේ දෘෂ්ටිනිශ්‍රය යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

බුද්ධිස්ස භගවතෝ තණ්හානිස්සයෝ පහීනෝ; දිට්ඨිනිස්සයෝ පටිනිස්සට්ඨෝ; තණ්හානිස්සයස්ස පහීනත්තා දිට්ඨිනිස්සයස්ස පටිනිස්සට්ඨත්තා භගවා චක්ඛුං අසිතං, සොතං – ඝානං – ජිව්හං – කායං – මනං – අසිතං, රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුඛං චීවරං පිණ්ඩපාතං සෙනාසනං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං කාමධාතුං රූපධාතුං අරූපධාතුං කාමභවං රූපභවං අරූපභවං සඤ්ඤාභවං අසඤ්ඤාභවං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවං එකවොකාරභවං චතුවොකාරභවං පඤ්චවොකාරභවං අතීතං අනාගතං පච්චුප්පන්නං දිට්ඨසුතමුතවිඤ්ඤාතබ්බෙ ධම්මෙ අසිතො අනිස්සිතො අනල්ලීනො අනුපගතො අනජ්ඣොසිතො අනධිමුත්තො නික්කණ්හො නිස්සටෝ විපමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතෙන චෙතසා විහරතී'ති – තං බුද්ධං අසිතං.

තාදිනන්ති – භගවා පඤ්චහාකාරෙහි තාදි: ඉට්ඨානිට්ඨෙ තාදී, චත්තාවීති තාදි, තිණ්ණාවී'ති තාදී, මුත්තාවීති තාදී, තන්නිද්දෙසා තාදී.

කථං භගවා ඉට්ඨානිට්ඨෙ තාදී? භගවා ලාභෙපි තාදී, අලාභෙපි තාදී, යසෙපි තාදී, අයසෙපි තාදී, පසංසායපි තාදී, නින්දායපි තාදී, සුඛෙපි තාදී, දුක්ඛෙපි තාදී. එකං වෙ[1] බාහං ගන්ධෙන ලිම්පෙය්‍යං, එකං වෙ බාහං වාසියා තච්ඡෙය්‍යං, අමුඤ්මිං[2] නත්ථි රාගො, අමුඤ්මිං[2] නත්ථි පටිඝං. අනුනයපටිඝවිප්පහීනෝ උග්ඝාතනිඝාති විතිවත්තෝ අනුරොධවිරොධං සමතික්කන්තොති. එවං භගවා ඉට්ඨානිට්ඨෙ තාදී.

කථං භගවා චත්තාවීති තාදි? භගවතා රාගො චත්තෝ වන්තෝ මුත්තෝ පහීනෝ පටිනිස්සට්ඨෝ. දොසො – මොහො – කොධො– උපනාහො– මක්ඛො – පළාසො –ඉස්සා –මච්ඡරියං –මායා –සාඨෙය්‍යං–ථම්භො–සාරම්භො– මානො–අතිමානො–මදෝ–පමාදෝ– සබ්බෙ කිලෙසා– සබ්බෙ දුච්චරිතා –සබ්බෙ දරථා – සබ්බෙ පරිළාහා – සබ්බෙ සන්තාපා – සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරා චත්තා වන්තා මුත්තා පහීනා පටිනිස්සට්ඨා. එවං භගවා 'චත්තාවී'ති තාදී.

කථං භගවා තිණ්ණාවීති තාදි? භගවා කාමොඝං තිණ්ණො, භවොඝං තිණ්ණො, දිට්ඨොඝං තිණ්ණො, අවිජ්ජොඝං තිණ්ණො, සබ්බං සංසාරපථං තිණ්ණො, උත්තිණ්ණො නිත්තිණ්ණො අතික්කන්තොති සමතික්කන්තොති විතිවත්තොති. සෝ වුට්ඨවාසෝ චිණ්ණචරණෝ ගතද්ධිනෝ ගතදිසෝ ගතකොටිකෝ[3] පාලිතබ්‍රහ්මචරියෝ උත්තමදිට්ඨිප්පත්තෝ භාවිතමග්ගෝ පහීනකිලෙසෝ පටිවිද්ධාකුප්පෝ සච්ඡිකතනිරොධෝ.

---

1. එකවෙව - සී. II. මජ්ඣං. 2. අමුකස්මිං - සී. II. මජ්ඣං. PTS.
3. ගතකොටියෝ - සී. II. මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

භාග්‍යවත් බුදුන් විසින් තෘෂ්ණානිඃශ්‍රය ප්‍රහීණ කරන ලද, දෘෂ්ටිනිඃශ්‍රය දුරු කරන ලද; තෘෂ්ණානිඃශ්‍රය ප්‍රහීණ කළ බැවින් දෘෂ්ටිනිඃශ්‍රය දුරුලූ බැවින් බුදුහු ඇස අශ්‍රිතයහ (-ඇසිරි නොකළහ,) කන - නැහැය - දිව - කය- මනස අශ්‍රිතයහ, රූප - ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් - කුලය - ගණය- ආවාසය - ලාභය - යශස -ප්‍රශංසාව -සුඛය -චීවර -පිණ්ඩපාත -ශයනාසන- ග්ලානප්‍රත්‍යයභෙෂජ්‍යපරිෂ්කාර - කාම්ධාතුව රූපධාතුව අරූපධාතුව කාම- භවය රූපභවය අරූපභවය සංඥාභවය අසංඥාභවය නෛවසංඥානාසංඥා- භවය එකවෝකාරභවය චතුවෝකාරභවය පඤ්චවෝකාරභවය අතීතය අනාගතය වර්තමානය - දෘෂ්ටශ්‍රුතමුත විඥාතව්‍යධර්මයන්හි අශ්‍රිතයහ, අනිඃශ්‍රිත- යහ, නොඇලුණාහ, නොපැහිණියහ, නොමැඩුණාහ, නොබැසගත්හ. බැහැර වූවාහු නික්මගියාහු වෙසෙසින් මිදුණාහු විසංයුක්ත වූවාහු විගත- මයඃදැ කල සිතින් යුක්ත ව වෙසෙත් නුයි 'තං බුද්ධං අසිතං' යනු වේ.

තාදිං - යනු: බුදුහු පස් අයුරෙකින් තාදීහ: ඉෂ්ටානිෂ්ටයෙහි තාදීහ, කෙලෙස් දුරුකළාහු නුයි තාදීහ, සසර තරණය කළාහු නුයි තාදීහ, රාගාදියෙන් මිදුණාහු නුයි තාදීහ, ශීලාදියෙන් නිදොස කොට කියයුතු හෙයින් තාදීහ.

කිසෙයින් බුදුහු ඉෂ්ටානිෂ්ටයෙහි තාදී වූහ යත්: බුදුහු ලාභයෙහි ද තාදී වූහ, අලාභයෙහි ද - යශස්හි ද - අයශස්හි ද - ප්‍රශංසායෙහි ද-නින්ද- යෙහි ද - සුඛයෙහි ද - දුඃඛයෙහි ද තාදී (-සදෘශ) වූහ. ඉදින් එක් බාහුවක් සුවඳින් ගල්වන්නාහු නම්, ඉදින් එක් බාහුවක් වැයෙන් සන්නාහු නම්, අර සුවඳ ගල්වන්නහු කෙරෙහි සෙනහයෙක් නැත, අර වැයෙන් සන්නහු කෙරෙහි කොපයකුත් නැත; සෙනහය හා කොපය දුරු කළහ, අනුග්‍රහ නිග්‍රහ ඉක්මවූහ, සෙනහකොප වෙසෙසින් ඉක්මවූහ. මෙසේ බුදුහු ඉෂ්ටා- නිෂ්ට ආලම්බනයෙහි තාදී (-සමාන) වූ සේක.

කිසෙයින් බුදුහු ත්‍යක්තවත් නුයි තාදී වූහ යත්: භාග්‍යවත්හු විසින් රාගය ත්‍යක්ත යැ වමනය යැ මුක්ත යැ ප්‍රහීණ කරන ලද, දුරලන ලද්දේ ය, දෝෂය - මෝහය - ක්‍රෝධය - බද්ධවෛරය - මක්ඛව - ප්‍රගල්භය - ඊර්ෂ්‍යාව- මාත්සර්‍යය - මායාව - ශාඨ්‍යව - තදුඛව - කරණුත්තරියකරණය - මානය- අතිමානය - මදය - ප්‍රමාදය - සියලු ක්ලේශයෝ - සියලු දුශ්චරිතයෝ - සියලු දරථයෝ - සියලු පරිදාහයෝ - සියලු සන්තාපයෝ - සියලු අකුශලාභි- සංස්කාරයෝ හරන ලද්දාහු ය, වමනය කරන ලද්දාහු ය, මුදන ලද්දාහු ය, ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු ය, හාත්පසින් දුරලන ලද්දාහු යි. මේසේ බුදුහු ත්‍යක්තවත් (-කෙලෙස් දුරුකළාහු)නුයි තාදී වූ සේක.

කිසෙයින් බුදුහු තීර්ණවත් නුයි තාදී වූහ යත්: බුදුහු කාමෝඝය තරණය කළහ, භවෝඝය තරණය කළහ, දිට්ඨෝඝය තරණය කළහ, අවිද්‍යෝඝය තරණය කළහ, සියලු සසරමඟ තරණය කළහ, උත්තීර්ණ වූහ, නිස්තීර්ණ වූහ, ඉක්මවූහ, මැනැවින් ඉක්මවූහ, එවෙසින් ඉක්මවූහ. ඒ බුදුහු වුසු මඟබඹසර ඇතියහ, පසළොස් වරණධර්මයෙහි විණිවිශි වූහ, ඉක්මවූ සසරමඟ ඇතියහ, නිවන්දෙසට ගියහ, නිවන්කෙළ පැමිණියහ, රැකි බඹසර ඇතියහ, උත්තම සම්‍යග්දෘෂ්ටියට පැමිණියහ, වැඩූ මෘදු ඇතියහ, පුහුන් කෙලෙස් ඇතියහ, පිළිවිදි රහත්පල ඇතියහ, පසක්කළ නිවන ඇතියහ.

Free Distribution www.aathaapi.org

දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයෝ පහීනෝ, මග්ගෝ භාවිතෝ, නිරොධෝ සච්ඡිකතෝ. අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං. සෝ උක්කිත්‍ථපලිඝෝ සංකිණ්ණපරිඛෝ අබ්බූළ්හඑසිකෝ නිරඟණෝ අරියෝ පන්නද්ධජෝ පන්නභාරෝ විසඤ්ඤුත්තෝ පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනෝ ඡළඞ්ගසමන්නාගතෝ එකාරක්ඛෝ චතුරාපස්සෙනෝ[1] පත්‍ථද්ධාපවෙක-සවෙවෝ සමවයසට්ඨසනෝ අනාවිලසඞ්කප්පෝ පස්සද්ධිකායසඛාරෝ සුවිමුත්තචිත්තෝ සුවිමුත්තපඤ්ඤෝ කෙවලී වුසිතවා උත්තමපුරිසෝ පරමපුරිසෝ පරමපත්තිපත්තෝ. සෝ නෙවාචිනාති, න අපචිනාති[2] අපචිනිත්වා ඨිතෝ. නෙව පජහති, න උපාදියති, පජහිත්වා ඨිතෝ. නෙව සංසිඛති, න විසිනෙති[3], විසිනෙත්වා[4] ඨිතෝ. නෙව විධූපෙති, න සන්ධූපෙති, විධූපෙත්වා ඨිතෝ. අසෙඛෙන[5] සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතත්තා ඨිතෝ, අසෙඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතත්තා ඨිතෝ, අසෙඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතත්තා ඨිතෝ, අසෙඛෙන විමුත්තික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතත්තා ඨිතෝ, අසෙඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නා-ගතත්තා ඨිතෝ. සවවං සමපටිපාදිසිත්වා ඨිතෝ, එජං සම්ඛික්ඛමිත්වා ඨිතෝ, කිලෙසඝනං පරියාදියිත්වා ඨිතෝ, අපරිහානතාය ඨිතෝ, කථං[6] සම්දය ඨිතෝ, මුත්තපරිසෙවිතතාය ඨිතෝ, මෙත්තාය පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, කරුණාය පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, මුදිතාය පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, උපෙක්ඛාය පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, අවවත්තපාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, අතම්මයතාය පාරිසුද්ධියා ඨිතෝ, විමුත්තත්තා ඨිතෝ, සනතුසිතත්තා[7] ඨිතෝ, ඛන්ධපරියන්තෙ ඨිතෝ, ධාතුපරියන්තෙ ඨිතෝ, ආයතනපරියන්තෙ ඨිතෝ, ගතිපරියන්තෙ ඨිතෝ, උපපත්තිපරියන්තෙ ඨිතෝ, පටිසන්ධිපරියන්තෙ ඨිතෝ, භවපරි-යන්තෙ ඨිතෝ, සංසාරපරියන්තෙ ඨිතෝ, වට්ටපරියන්තෙ ඨිතෝ, අනන්තිමෙ භවෙ ඨිතෝ, අන්තිමෙ සමුස්සයෙ ඨිතෝ. අන්තිමදෙහධරෝ භගවා.

1. "තස්සා'යං පච්ඡිමකෝටි[8]
චරිමෝ'යං සමුස්සයෝ,
ජාතිමරණසංසාරෝ
නත්ථි තස්ස පුනබ්භවෝ"ති.

එවං භගවා තිණ්ණාවීති තාදී.

---

1. චතුරාපස්සෙනෝ - සී. PTS.
2. අපචිනති - ම්‍යා.
3. උසිනෙති - ම්‍යා. උසිහෙති - ස්‍යා, PTS
4. විසිඤ්ඤිත්වා - ස්‍යා.
5. අසෙක්ඛෙන - ස්‍යා. PTS
6. කථං - ම්‍යා. PTS
7. සනතුසිතත්තා - සී. II
8. පච්ඡිමකෝ - සී. II. PTS. පච්ඡිමකෝ භවෝ - ම්‍යා.

Free Distribution www.aathaapi.org

ඔවුන් විසින් දුක පිරිසිඳින ලද, සමුදය ප්‍රහීණ කරන ලද, මාර්ගය වඩන ලද, නිරෝධය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන ලද; (සවභාවලක්ඛණාවබෝධයෙන්) දත්‌යුත්ත වෙසෙසින් දැනගත්තා ලද, (සාමාන්‍යලක්ඛණාවබෝධයෙන්) දත්‌යුත්ත හාත්පසින් දැනගත්තා ලද, හලයුත්ත හරනා ලද, වැඩිය යුත්ත වඩනා ලද, පසක්කලයුත්ත පසක්කරන ලද. ඒ බුදුහු තෂ්ණා අවිද්‍යා පරිෂය ඇතියහ, විසුරුවාලූ (කම්මාභිසංස්කාර තමැති) පරිඛාව ඇතියහ, උදුරාපී (තෘෂ්ණා නමැති) එසිකාව ඇතියහ, (ඔරම්භාගිය සංයෝජන නමැති) අගුළු රහිතයහ, ආර්‍ය (-පරිශුද්ධ) යහ, කෙළෙහි මානඛවජ ඇතියහ, බහාතැබූ (සඤ්ඤාදි) බර ඇතියහ, සතර යොගයෙන් විසංයුක්තයහ, (කාමවිතර්කාදි) පසඟ උපායෙන් ප්‍රහීණ කළහ, ඡඩ්ඩෙහා-පෙක්ෂාවෙන් සමන්විතයහ, සමෘති සඛ්‍යාත උත්තම ආරක්ෂා ඇතියහ, (පරිසවනාදි) චතුර්විධ අපාශ්‍රය ඇතියහ, ප්‍රහීණ කළ ප්‍රත්‍යෙ-කත්‍ය ඇතියහ, මැනැවින් දුරුකළ සියලු එසනා ඇතියහ, නොකැලැඹුණු සඞ්කල්ප ඇතියහ, දුරලූ කායසංස්කාර ඇතියහ, මෝනෙවට මිදුණු සිත් ඇතියහ, මෝනෙවට මිදුණු ප්‍රඥ ඇතියහ, පරිපූර්ණයහ, විසූ බඹසරවස් ඇතියහ, උත්තමපුරුෂයහ, පරමපුරුෂයහ, පරමප්‍රාප්තියට පැමිණියහ. ඒ බුදුහු (කුශලාකුශලවිපාකය) නොමැරැස් කෙරෙති, නොවනසති, (කෙලෙස්) වනසා සිටියහ; (ප්‍රහාතව්‍යයක් නැති හෙයින්) නොමැ දුරු කෙරෙති, (තෘෂ්ණාදි විසින්) දැඩි වැ නොගනිති, දුරලා සිටියහ; (තෘෂ්ණාවශයෙන්) නොමැ ජීවනය කෙරෙති, (මානවශයෙන්) උත්කංසනය නොකෙරෙති, විඝතඛණ්ඩන වැ සිටියහ; (කෙලෙස්ගිනි) නොමැ නිවති, නොදල්වති, නිවා සිටියහ; අශෛක්ෂ වූ ශීලස්කන්ධයෙන් සමන්විත වන බැවින් (නොපිරිහී) සිටියහ, අශෛක්ෂ වූ සමාධිස්කන්ධයෙන් සමන්විත වන හෙයින් සිටියහ, අශෛක්ෂ වූ ප්‍රඥාස්කන්ධයෙන් සමන්විත වන හෙයින් සිටියහ, අශෛක්ෂ විමුක්තිස්කන්ධයෙන් සමන්විත වන හෙයින් සිටියහ, අශෛක්ෂ විමුක්තිඥානදර්ශනස්කන්ධයෙන් සමන්විත වන හෙයින් සිටියහ, චතුරාර්‍යසත්‍යය (සිය සතන්හි) සමපාදනය කොට සිටියහ, තෘෂ්ණාව ඉක්මවා සිටියහ, කෙලෙස්ගිනි ගෙවා සිටියහ, සසර යළි නොඇති බැවින් සිටියහ, (නයග්‍රාහික) කථාව ගත සිටියහ, (කෙලෙසුන් කෙරෙන්) මිදුණු පලසමවත් සෙවුණා බැවින් සිටියහ, මෛත්‍රීපාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, කරුණාපාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, මුදිතාපාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, උපෙක්ෂාපාරි-ශුද්ධියෙහි සිටියහ. අත්‍යන්තපාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, තෘෂ්ණාදි අතම්මයභාව-යෙන් පාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදුණු බැවින් සිටියහ, (ගථාලාභාදියෙන්) සන්තුෂ්ට වන බැවින් සිටියහ, ස්කන්ධයන්ගේ පහ්‍රීණත-යෙහි සිටියහ, ධාතුපහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, ආයතනපහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, ගතිපහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, උතපත්තිපහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, ප්‍රතිසන්ධි-පහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, භවපහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, සංසාරපහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, වෘත්තපහ්‍රීණතයෙහි සිටියහ, අන්තිමභවයෙහි සිටියහ, අන්තිම-ශරීරයෙහි සිටියහ, බුදුහු අන්තිමදෙහය ධරන සේක.

1. "මේ ඒ භාග්‍යවත්හුගේ පශ්චිම කෙළවර ඇ. මේ අවසාන ශරීරය වෙයි. උන් වහන්සේට ජාතිය මරණය හා පුනර්භව සඛ්‍යාත සංසාරප්‍රවෘත්තිය ද නැතැ"යි.

මෙසේ බුදුහු තිණ්වූහු නුයි 'තාදී' වූ සේක.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං භගවා මුත්තාචීති තාදී? භගවතෝ රාගා චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං; දෝසා චිත්තං - මෝහා චිත්තං - කෝධා - උපනාහා- මක්ඛා - පළාසා - ඉස්සාය - මච්ඡරියා - මායාය- සාඨෙය්‍යා- ථම්භා- සාරම්භා- මානා - අතිමානා - මදා - පමාදා - සබ්බකිලෙසෙහි - සබ්බදුච්චරිතෙහි-සබ්බ-දරථෙහි - සබ්බපරිළාහෙහි - සබ්බසන්තාපෙහි - සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. එවං භගවා මුත්තාචීති තාදී.

කථං භගවා තන්නිද්දෙසා තාදී? භගවා සීලෙ සති සීලවාති තන්නිද්දෙසා තාදී, සද්ධාය සති සද්ධෝති තන්නිද්දෙසා තාදී, විරියෙ සති විරියවාති තන්නිද්දෙසා තාදී, සතියා සති සතිමාති තන්නිද්දෙසා තාදී, සමාධිසම්මං සති සමාහිතෝ'ති තන්නිද්දෙසා තාදී, පඤ්ඤාය සති පඤ්ඤවාති තන්නිද්දෙසා තාදී, විජ්ජාය සති තෙවිජ්ජෝති තන්නිද්දෙසා තාදී, අභිඤ්ඤාය සති ඡළභිඤ්ඤෝති තන්නිද්දෙසා තාදී, දසබලෙ සති දසබලෝ'ති තන්නිද්දෙසා තාදී. එවං භගවා තන්නිද්දෙසා තාදී'ති - තං බුද්ධං අසිතං තාදිං.

අකුහං ගණ්හිමාගතන්ති - 'අකුහෝ'ති තීණි කුහනවත්ථූනි; පච්චය-පටිසෙවන[1]සඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු, ඉරියාපථසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු, සාමන්ත ජප්පනසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු.

කතමං පච්චයපටිසෙවනසඞ්ඛාතං[1] කුහනවත්ථු: ඉධ ගහපතිකා භික්ඛුං නිමන්තෙන්ති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි. සෝ පාපිච්ඡෝ ඉච්ඡාපකතෝ අසන්තෝ[2] චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලාන-පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං භියෝකම්‍යතං උපාදාය චීවරං පච්චක්ඛාති, පිණ්ඩපාතං පච්චක්ඛාති, සෙනාසනං පච්චක්ඛාති, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජ-පරික්ඛාරං පච්චක්ඛාති. සෝ එවමාහ: 'කිං සමණස්ස මහග්ඝෙන චීවරෙන? එතං සාරුප්පං: යං සමණෝ සුසානා වා සඞ්කාරකූටා වා පාපණිකා වා නන්තකානි උච්චිනිත්වා සඞ්ඝාටිං කරිත්වා ධාරෙය්‍ය. කිං සමණස්ස මහග්ඝෙන පිණ්ඩපාතෙන? එතං සාරුප්පං: යං සමණෝ උඤ්ඤාචරියාය පිණ්ඩිය-ලොපෙන ජීවිකං කප්පෙය්‍ය. කිං සමණස්ස මහග්ඝෙන සෙනාසනෙන? එතං සාරුප්පං: යං සමණෝ රුක්ඛමූලිකෝ වා අස්ස අබ්භොකාසිකෝ වා. කිං සමණස්ස මහග්ඝෙන ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන? එතං සාරුප්පං: යං සමණෝ පූතිමුත්තෙන හරිතකීඛණ්ඩෙන ඔසධං කරෙය්‍යා'ති. තදුපාදාය ලූඛං චීවරං ධාරෙති, ලූඛං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජති, ලූඛං සෙනාසනං පටිසෙවති, ලූඛං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පටිසෙවති. තමේනං ගහපතිකා එවං ජානන්ති:

1. පටිසෙවන - සීමු. II, මජ්ඣ. PTS. 2. අසන්තිච්ඡෝ - සීමු. II

Free Distribution www.aathaapi.org

කිංසෙඝිත් බුදුහු මුක්තවූහු නුයි 'තාදී' වූහ යත්: භාග්‍යවත්හුගේ සිත රාගයෙත් මුක්ත යැ විමුක්ත යැ සුවිමුක්ත යි, දෝෂයෙන් - මෝහයෙන් - ක්‍රෝධයෙන් - බද්ධවෛරයෙන් - මක්ඛ බැවින්- ප්‍රගඳ්‍රාහයෙන්-ඊර්ෂ්‍යා-යෙන් - මාත්සර්‍යයෙන් - මායාවෙන් - ශාඨ්‍යයෙන්- සතම්භයෙන්-සාරම්භයෙන් - මානයෙන් - අතිමානයෙන් - මදයෙන් - ප්‍රමාදයෙන් - සියලු කෙලෙසුන් ගෙන් -සියලු දුශ්චරිතයන් ගෙන්- සියලු දරථයන් ගෙන්- සියලු පරිදාහයන් ගෙන් - සියලු සන්තාපයන් ගෙන් - සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ගෙන් සිත මුක්ත යැ, විමුක්ත යැ, සුවිමුක්ත යි. මේසේ බුදුහු මුක්තවත් නුයි - 'තාදී' වූ සේක.

කිංසෙඝිත් බුදුහු තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදී වූහ යත්: බුදුහු ශීලය ඇති කල්හි සිල්වන්ත'යි තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදීහ, ශ්‍රද්ධාව ඇති කල්හි ශ්‍රද්ධාවන්ත'යි එයින් දැක්විය යුතු හෙයින් තාදීහ, වීර්‍යය ඇති කල්හි වීර්‍යවන්ත'යි එයින් දැක්විය යුතු හෙයින් තාදීහ, සතිය ඇති කල්හි සතිමන්ත'යි එයින් දැක්විය යුතු හෙයින් තාදීහ, සමාධිය ඇති කල්හි සමාහිතයහ'යි තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදීහ, ප්‍රඥාව ඇති කල්හි ප්‍රඥාවන්ත'යි තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදීහ, විද්‍යාව ඇති කල්හි ත්‍රෛවිද්‍යහ'යි තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදීහ, අභිඥාව ඇති කල්හි ෂඩභිඥ වූහ'යි තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදීහ, දශබලය ඇති කල්හි දශබලධාරීහ'යි තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදී වූහ. මේසේ බුදුහු තන්නිද්දේශ්‍ය හෙයින් තාදී වූ සේකැයි 'තං බුද්ධං අසිතං තාදිං' යනු වේ.

අකුහං ගාණ්ඩාගතං - 'අකුහ' නම්: කුහනවස්තු තුනෙකි: ප්‍රත්‍යය-ප්‍රතිසේවන සඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැ, ඊර්ෂ්‍යාපථ සඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැ, සාමන්තජල්පන සඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැයි.

ප්‍රත්‍යයප්‍රතිසේවන සඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව කවරේ යත්: මෙහි ගෘහපතියෝ සිවුරු පිණ්ඩපාත සෙනසුන් ගිලන්පස බෛෂජසන්පිරිකරින් මහණක්හු පවරති. නෙතෙම ලාමක ආශා ඇතිසේ ආශායෙන් මඩනා ලදුසේ සිවුරු පිණ්ඩපාත සෙනසුන් ගිලන්පස බෛෂජසන්පිරිකර කැමැති වූසේ වැඩියක් කැමැතිබව නිසා සිවුර ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙයි, පිණ්ඩපාතය ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙයි, සෙනස්න ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙයි, ගිලන්පස බෛෂජසන්පිරිකර ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙයි. නෙතම මෙසේ කියයි: මහණ හට මාහැගි සිවුරෙන් කිම? ඉදින් මහණ තෙම සොහොනින් හෝ කසළගොඩින් හෝ අවුණුදෙරින් හෝ කඩරෙදි අවුලා සඟල කොට දරන්නේ නම්, තෙල සරුප් යැ. මහණහට මාහැගි පිණ්ඩපාතයෙන් කිම? ඉදින් මහණ සිහා හැඟිරීමෙන් ලද පිඬුඅහරින් දිවි පවත්වන්නේ නම්, තෙල සරුප් යැ. මහණ හට මාහැගි සෙනස්නෙන් කිම? ඉදින් මහණ රුක්මුලික හෝ අබ්භොකාසික හෝ වන්නේ නම්, තෙල සරුප් යැ, මහණ හට මාහැගි වූ ගිලන්පස බෛෂජසන්පිරිකරින් කිම? ඉදින් මහණ පූතිමූත්‍රයෙන් අරළුකඩෙකින් බෙහෙත් කරන්නේ නම්, තෙල සරුප් යැයි. එතැන් පටන් රළු සිවුරු දරයි, රළු පිණ්ඩපාතය වළඳයි, රළු සෙනසුන් ඇසුරු කෙරෙයි, රළු වූ ගිලන්පස බෛෂජසන්පිරිකර සෙවනය කෙරෙයි. ගෘහපතියෝ ඔහු මේසේ දනගනිති:

Free Distribution www.aathaapi.org

අයං සමණෝ අපිච්ඡෝ සන්තුට්ඨෝ පවිවිත්තෝ අසංසට්ඨෝ ආරද්ධවිරියෝ ධුතවාදෝති භික්ඛවෝ නිමන්තෙන්ති චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි. සෝ එවමාහ: ''තිණ්ණං සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති: සද්ධාය සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති. දෙය්‍යධම්මස්ස සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති. දක්ඛිණෙය්‍යානං සම්මුඛීභාවා සද්ධා කුලපුත්තෝ බහුං පුඤ්ඤං පසවති. තුම්හාකඤ්චවායං සද්ධා අත්ථි. දෙය්‍යධම්මෝ ච සංවිජ්ජති. අහඤ්ච පටිග්ගාහකෝ. සචේ අහං න පටිග්ගහෙස්සාමි, එවං තුම්හෙ පුඤ්ඤස්ස පරිබාහිරා භවිස්සථ. න මයාහං ඉමිනා අත්ථෝ. අපි ච තුම්හාකං යෙව අනුකම්පාය පටිග්ගණ්හාමී'ති''. තදුපාදාය බහුම්පි චීවරං පටිගණ්හාති, බහුම්පි පිණ්ඩපාතං පටිගණ්හාති, බහුම්පි සේනාසනං පටිගණ්හාති, බහුම්පි ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පටිගණ්හාති. යා එවරූපා භාකුටිකා භාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතත්තං; ඉදං පච්චයපරිසේවන[1] ඤාණං කුහනවත්ථු.

කතමං ඉරියාපථසණ්ඨානං කුහනවත්ථු? ඉධෙකච්චෝ පාපිච්ඡෝ ඉච්ඡාපකතෝ සම්භාවනාධිප්පායෝ 'එවං මං ජනෝ සම්භාවෙස්සති'ති ගමනං සණ්ඨපෙති, ඨානං සණ්ඨපෙති, නිසජ්ජං සණ්ඨපෙති, සයනං සණ්ඨපෙති, පණිධාය ගච්ඡති, පණිධාය තිට්ඨති, පණිධාය නිසීදති, පණිධාය සෙය්‍යං කප්පෙති, සම්භිතෝ විය ගච්ඡති, සම්භිතෝ විය තිට්ඨති, සම්භිතෝ විය නිසීදති, සම්භිතෝ විය සෙය්‍යං කප්පෙති, ආපාථකජ්ඣායීව හොති. යා එවරූපා ඉරියාපථස්ස අට්ඨපනා[2] ඨපනා සණ්ඨපනා භාකුටිකා භාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතත්තං, ඉදං ඉරියාපථසණ්ඨානං කුහනවත්ථු.

කතමං සාමන්තජප්පනසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු? ඉධෙකච්චෝ පාපිච්ඡෝ ඉච්ඡාපකතෝ සම්භාවනාධිප්පායෝ 'එවං මං ජනෝ සම්භාවෙස්සති'ති අරියධම්මසන්නිස්සිතං වාචං භාසති. යෝ එවරූපං චීවරං ධාරෙති, සෝ සම්මණෝ මිගභසකෙඛාති භණති. යෝ එවරූපං පත්තං ධාරෙති, ලොහථාලකං ධාරෙති, ධම්මකරකං[3] ධාරෙති, පරිස්සාවනං ධාරෙති, කුසුම්භකං ධාරෙති, උපාහනං ධාරෙති, කායබන්ධනං ධාරෙති, ආයොගං ධාරෙති, සෝ සම්මණෝ මිගභසකෙඛාති භණති. යස්ස එවරූපෝ උපජ්ඣායෝ, සෝ සම්මණෝ මිගභසකෙඛාති භණති. යස්ස එවරූපෝ ආචරියෝ – සමානුපජ්ඣායකා– සමානාචරියකා – මිත්තා– සන්දිට්ඨා–සම්භත්තා –සහායා, සෝ සම්මණෝ මිගභසකෙඛාති භණති. යෝ එවරූපෙ විහාරෙ වසති, සෝ සම්මණෝ මිගභසකෙඛාති භණති. යෝ එවරූපෙ අඩ්ඪයොගෙ වසති – පාසාදෙ වසති– හම්මියෙ වසති – ගුහාය වසති – ලෙණෙ වසති – කුටියා වසති – කූටාගාරෙ වසති – අට්ටෙ[4] වසති – මාළෙ වසති – උද්දණ්ඩෙ වසති – උපට්ඨානසාලාය වසති – මණ්ඩපෙ වසති – රුක්ඛමූලෙ වසති, සෝ සම්මණෝ මිගභසකෙඛාති භණති.

---

1. පරිභසමඤ්ඤා - සීමු. II. මජ්ඣං. PTS. 2. ආඨපනා - සීමු. II. මජ්ඣං.
3. ධම්මකරණං - මජ්ඣං 4 අඩ්ඩ - සීමු. II. මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

'මේ මහණ අලොභය යැ සන්තුෂ්ට යැ එතුම් විවේක ඇත්තෙකැ කුලයා හා සසඟ නැත්තෙකැ පවන්ගත් වීයදී ඇත්තෙකැ ධුතාඞ්ගගුණ කියන්නෙකැ'යි මතුමත්තෙහි චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකරින් පවරත්. හෙතෙම මෙසේ කියයි: තිදෙනකුන්ගේ හමුවීමෙන් සැදුහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ කුසල් රැස් කෙරෙයි: ශ්‍රද්ධාව හමුවීමෙන් (-ඇතිබැවින්) සැදුහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ කුසල් රැස් කෙරෙයි. දෙයධර්මය ඇසිබැවින් සැදුහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ කුසල් රැස් කෙරෙයි. දක්ෂිණාදීයන් ඇතිබැවින් සැදුහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ කුසල් රැස් කෙරෙයි. තවද තොපට මැ මේ ශ්‍රද්ධාව ඇත. දෙයධර්මය ද විද්‍යමාන වෙයි. මම ද ප්‍රතිග්‍රාහකයෙමි. ඉදින් මම් තෙ පිළිගතිමි නම්, මෙසේ තෙපි පිනින් පරිබාහිර වන්නහු යැ. මට මෙයින් ප්‍රයොජන නැත. එහෙත් තොපට මැ අනුකම්පා සඳහා පිළිගනිමි'. එතැන් පටන් බොහෝ සිවුරු ද පිළිගනී, බොහෝ පිණ්ඩපාතය ද පිළිගනී, බොහෝ සෙනසුන් ද පිළිගනී, බොහෝ ගිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර ද පිළිගනී. මෙබඳු වූ යම් බැම ඛිදිමෙක් බැම ඛිදින බවෙක් කුහනයෙක් කොහොත් බවෙක් විසමාපිත බවෙක් වේ ද. මේ 'පච්චයපටිසෙවන සඞ්ඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැ.

ඊයදීපථ සඞ්ඛ්‍යාත කොහොත් වස්තුව කවරු යත්: මෙහි කිසිවෙක් පැපෙවිජ වූයේ ඉවජාවෙන් ඔඩනා ලදුයේ බුහුමන් කැමැති වූයේ 'ජනයා මේසේ මට බුහුමන් කරන්නේ යැ'යි ගමන සකස් කෙරෙයි, සිවිම- ඛිදිම- ශයනය සකස් කෙරෙයි, පතාගෙන යයි, පසාගෙන සිටී, පතාගෙන ඛිදී, පතාගෙන ශයනය කෙරෙයි. සමාධියට පැමිණියකු සෙයින් යෙයි, සමාහිත-යකු සෙයින් ඛිදී, සමාහිතයකු සෙයින් ශයනය කෙරෙයි; ජනයා හමුයෙහි ධ්‍යාන කරනුයේ මැ වෙයි. මෙබඳු වූ ඊයදීපථයාගේ යම් ආදි කොට තැබීමෙක් තබන අයුරෙක් සකස් කොට තැබීමෙක් මුහුණු හකුළුවන බවෙක් මුහුණු හකුළුවන සුළු බවෙක් විසමාපනයෙක් විසමාපනාකාරයෙක් විසමාපිත බවෙක් වේ ද; මේ ඊයදීපථඃඛ්‍යාත කුහනවස්තුව යැ.

සාමන්තජල්පනඃඛ්‍යාත කොහොත්වත කවරු යත්: මෙහි කිසිවෙක් පැපෙවිජ වූයේ ඉවජාවෙන් ඔඩනා ලදුයේ බුහුමන් කැමැති වූයේ 'ජනයා මට මෙසේ බුහුමන් කරන්නේය'යි ලොවුතුරුදහම් පිළිබඳ වූ වදන් බෙණෙයි: යමෙක් මෙබඳු සිවුරු ධරා නම්, ඒ මහණ මහෙශාක්‍ය (මහායශසක) යෙකැ'යි බෙණෙයි. යමෙක් මෙබඳු පාත්‍රයක් ධරා නම්-ලෝතලියක් ධරා නම්-දියඬරුවක් ධරා නම් - පෙරහතක් ධරා නම් - කෙස්සක් ධරා නම් - වහන්සඟලක් ධරා නම් - කාඛනනක් ධරා නම් - ආයොගපට ධරා නම්, ඒ මහණ මහත් අනුභාව ඇත්තෙකැ'යි, බෙණෙයි. යමක් හට මෙබඳු උපාධ්‍යාය කෙනෙක් වෙත් නම්, ඒ මහණ අනුභාව ඇත්තෙකැයි බෙණෙයි, යමකුට මෙබඳු ආචාර්‍ය කෙනෙක් වෙත් නම් - සමානොපාධ්‍යායයෝ - සමානාචාර්‍යයීයෝ- මිත්‍රයෝ- සංදිට්ඨයෝ- සම්භත්තයෝ - සහායයෝ වෙත් නම්, ඒ මහණ අනුභාව ඇත්-තෙකැයි බෙණෙයි, යමෙක් මෙබඳු විහාරයෙක වෙසේ නම්, ඒ මහණ අනුභාව ඇත්තෙකැ'යි බෙණෙයි, යමෙක් මෙබඳු ගුරුළුවක්ගෙයෙක වෙසේ නම්- පහයෙක වෙසේ නම් - සඳලුපහඹයක වෙසේ නම් - ගුහායෙක වෙසේ නම්- ලෙනක වෙසේ නම් - කිළිඤ්ජයෙක වෙසේ නම් - කුළුගෙයෙක වෙසේ නම්- අට්ටලෙක වෙසේ නම් - මළුයෙක වෙසේ නම් - උදුකණ්ඩයෙක වෙසේ නම් - උවටැන්හලෙක වෙසේ නම් - මඩුයෙක වෙසේ නම් - රුක්මුලෙක වෙසේ නම්, ඒ මහණ අනුභාව ඇතියෙකැයි බෙණෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථවා කොරසූජීකකොරසූජීකෝ භාකුටිකභාකුටිකෝ කුහකකුහකෝ ලපකලපකෝ මුඛසම්භාවිතෝ – අයං සම්මසිතා ඉමාසං එවරූපානං සත්තානං විහාරසමාපත්තීනං ලාභී'ති තාදිසං ගම්භීරං ගූළ්හං නිපුණං පටිච්ඡන්නං ලොකුත්තරං සුඤ්ඤතාපටිසංයුත්තං කථං කථෙති. යා එවරූපා භාකුටිනා භාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතත්තං, ඉදං සාමන්තජප්පනසඞ්ඛාතං කුහනවත්ථු.

බුද්ධිස්ස භගවතෝ ඉමිනි තීණි කුහනවත්ථූනි පහීනානි සමුච්ඡින්නානි වූපසන්තානි පටිපස්සද්ධානි අභබ්බුප්පත්තිකානි ඤාණග්ගිනා දඩ්ඨානි. තස්මා බුද්ධෝ අකුහෝති – අකුහං.

ගණිමාගතන්ති–'ගණී'ති ගණී භගවා; ගණාවරියොති ගණී, ගණස්ස සත්ථාති ගණී; ගණං පරිහරතීති ගණී, ගණං ඔවදතීති ගණී, ගණං අනුසාසතීති ගණී, විසාරදෙ ගණං උපසංකමතීති ගණී, ගණෝ'ස්ස සුස්සූසති සොතං ඔදහති අඤ්ඤේ චිත්තං උපට්ඨපෙතීති ගණී, ගණං අකුසලා වුට්ඨාපෙත්වා කුසලෙ පතිට්ඨාපෙතීති ගණී, භික්ඛුගණස්ස ගණී, භික්ඛුනීගණස්ස ගණී, උපාසකගණස්ස ගණී, උපාසිකාගණස්ස ගණී, රාජගණස්ස ගණී, ඛත්තියගණස්ස ගණී, බ්‍රාහ්මණගණස්ස ගණී, වෙස්සගණස්ස ගණී, සුද්දගණස්ස ගණී, දෙවගණස්ස ගණී, බ්‍රහ්මගණස්ස ගණී, සඞ්ඝී,[1] ගණී, ගණාවරියෝ[2]. ආගතන්ති[3] ආගතං උපාගතං සම්පාගතං[4] සම්පත්තං[5] සඞ්ඝමජ්ඣගතන්ති – අකුහං ගණිමාගතං.

බහුන්නමිධ[6] බද්ධානන්ති – 'බහුන්න'න්ති බහුන්නං ඛත්තියානං බ්‍රාහ්මණානං වෙස්සානං සුද්දානං ගහට්ඨානං පබ්බජිතානං දෙවානං මනුස්සානං; බද්ධානන්ති බද්ධානං බද්ධචරානං පරිචාරකානං ඉස්සානන්ති – බහුන්නමිධ බද්ධානං.

අථ පඤ්ඤත්ත ආගමන්ති – පඤ්ඤත්ත අත්ථිකාභි ආගතා[7] පඤ්ඤං පුච්ඡිතුකාමම්හ ආගතා; පඤ්ඤං සොතුකාමා ආගතම්හාති එවම්පි අථ පඤ්ඤත්ත ආගමං. අථවා පඤ්ඤත්තිකානං පඤ්ඤං පුච්ඡිතුකාමානං පඤ්ඤං සොතුකාමානං ආගමනං අභික්කමනං උපසඞ්කමනං පඤිරුපාසනං[8] අත්ථීති එවම්පි අථ පඤ්ඤත්ත ආගමං. අථවා පඤ්ඤාගමෝ තුය්හං අත්ථි, තම්පි පහූ, තම්හි අලම්පතෝ මයා පුච්ඡිතං කථෙතුං විස්සජ්ජෙතුං; වහස්සෙතං භාරනති එවම්පි – අථ පඤ්ඤත්ත ආගමං.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුත්තෝ:

"තං බුද්ධං අසිතං තාදිං
අකුහං ගණිමාගතං,
බහුන්නමිධ[6] බද්ධානං
අථ පඤ්ඤත්ත ආගම"නති.

---

1. සඞ්ඝගණස්ස ගණී – සීමු II. 2. ගණාවරියං – සීමු. II.
3. ආගතං – සීමු. II. ආගතෝ – PTS.
4. උපගතං සම්පගතං – මජ්ඣං. උපාගතෝ සම්පගතෝ – PTS
5. සම්පජ්ජනං – මජ්ඣං. 6. බහුනමිධ – මජ්ඣං – සීමු. II.
7. අත්ථිකෝ ආගතොම්හි – මජ්ඣං. 8 පඤිරුපාසනා – සයා.

Free Distribution www.aathaapi.org

නොඑහෙත් අතිශයින් හැකුළුණේ අතිශයින් මුහුණ හකුළුවනසුළු වූයේ අතිශයින් විසමය කරවනුයේ අතිශයින් ප්‍රලාප කථා කරනුයේ තමාගේ මුඛමාත්‍රයෙන් ම අනුන් විසින් බුනුම්ත් කරන ලදුයේ 'මේ මහණ තෙම මේ මෙබඳු වූ ශාන්ත වූ විහාරසමාපත්තිලාභී'යයි එබඳු ගැඹුරු වූ ගුණ වූ සියුම් වූ ප්‍රතිවේධ වූ ලොකොත්තර වූ ශූන්‍යතාප්‍රතිසංයුක්ත වූ කථාව කෙරෙයි. මෙබඳු වූ යම් බැම් සිදීමෙක් කුහනයෙක් මකොහොත් අනුරෙක් කොහොත්-බවෙක් වේ ද, මේ සාමන්තජල්පන සඞ්ඛ්‍යාත කොහොත්වත සි.

භාග්‍යවත් බුදුන් විසින් මේ තුන් කොහොත්වත් ප්‍රහීණ කරන ලද්දාහු ය, සිඳින ලද්දාහු ය, සන්ඛිදුවන ලද්දාහු ය, දුරලන ලද්දාහු ය, (ඔහු) උපතට නුසුදුසු වූවාහු ය, නුවණඟින්නෙන් දවන ලද්දාහු ය. එහෙයින් බුදුහු අකුහ නුසි 'අකුහං' යනු වේ.

ගණ්මාගතං – 'ගණී' යනු: බුදුහු ගණී වූහ; ගණාවියයි නුසි ගණී යැ, ගණයා හට ශාස්තෘ නුසි 'ගණී'යැ ගණයා පරිහරණය කෙරෙත් නුසි 'ගණී'යැ, ගණයා හට අවවාද කෙරෙත් නුසි 'ගණී'යැ, ගණයා හට අනුශාසනා කෙරෙත් නුසි – 'ගණී'යැ, විශාරද වැ ගණයා වෙත එළැඹෙත් නුසි 'ගණී'යැ. ගණ තෙමේ ඔවුන්ගේ බස් අසනු රිසි වෙයි, (ඇසීමට) කත නමයි, දැනගැනීමට සිත එළවා නුසි 'ගණී'යැ. ගණයා අකුශලයෙන් තහා කුශලයෙහි පිහිටුවාලන සේක් නුසි 'ගණී'යැ, භික්ෂුගණයට 'ගණී'යැ, භික්ෂුණීගණයට ගණී යැ, උපාසකගණයට ගණී යැ, උපාසිකාගණයට ගණී යැ, රාජගණයට ගණී යැ, ක්ෂත්‍රියගණයට ගණී යැ, බ්‍රාහ්මණගණයට ගණී, යැ, වෛශ්‍යගණයට ගණී යැ, ශූද්‍රගණයට ගණී යැ, දෙවගණයට ගණී යැ. බ්‍රහ්මගණයට ගණී වූ සේක. සමූහ ඇතියහ, ගණයා ඇතියහ, ගණාවියයි වූහ. **ආගතං** යනු සකස්පුරයට ආගත උපාගත සමුපාගත සම්ප්‍රාප්ත වූවාහු නුසි 'අකුහං ගණිමාගතං' යනු වේ.

බහුඤ්ඤාමිඛ බද්ධානං – බොහෝ වූ ක්ෂත්‍රියයන් අතුරෙන් බ්‍රාහ්මණ-වෛශ්‍ය – ශූද්‍ර – ගෘහපති – ප්‍රව්‍රජිත – දේව – මනුෂ්‍යයන් අතුරෙන්; බද්ධානං-බඳ්ධ වූ (-බැඳුණු) බැඳී හැසිරෙන පරිවාරක වූ ශිෂ්‍යයන් අතුරෙන් නුසි 'බහුඤ්ඤාමිඛ බද්ධානං' යනු වේ.

අත්ථි පඤ්හේන ආගමං – ප්‍රශ්නයෙන් අර්ත්‍ථි වැ (-ප්‍රයෝජන ඇති වැ) පැමිණියමිහ, පැන පුළුවුස්නා කැමැති වැ පැමිණියමිහ, පැන අසනු කැමැති වැ පැමිණියමිහ'යි – මේසේ ත් 'අත්ථි පඤ්හේන ආගමං' යනු වේ. නොඑහෙත් ප්‍රශ්නාර්ත්‍ථි වූ පැන පුළුවුස්නා වූ පැන අසනු කැමැතියන්ගේ ඒම අභිමුඛයට පැමිණීම එළැඹීම පයිරුපාසනය වන්නේ ය, ඇත් නුසි-මේසේත් 'අත්ථි පඤ්හේන ආගමං' යනු වේ. නොඑහෙත් ප්‍රශ්නයාගේ පැමිණීම නුඹ වහන්සේට ඇත, නුඹ වහන්සේත් ප්‍රභූ වූහු ය, නුඹ වහන්සේ මා විසින් පුළුවුස්නා ලද්ද කියන්නට විසඳන්නට සමර්ත්‍ථ වූවහු ය, තෙල භාරය උසුලනු මැනවැ'යි මේසේත් 'අත්ථි පඤ්හේන ආගමං' යනු වේ. එසින් වදාළහ ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ:

"තං බුද්ධං අසිතං තාදිං -පෙ- අත්ථි පඤ්හේන ආගමං"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

16 - 4

භික්ඛුනෝ විජිගුච්ඡතෝ
භජතෝ රිත්තමාසනං,
රුක්ඛමූලං සුසානං වා
පබ්බතානං ගුහාසු වා.

භික්ඛුනෝ විජිගුච්ඡතෝති – 'භික්ඛුතෝ'ති පුථුජ්ජනකල්‍යාණකස්ස වා භික්ඛුනෝ, සෙඛස්ස වා භික්ඛුනෝ; **විජිගුච්ඡතෝති** ජාතියා විජිගුච්ඡතෝ, ජරාය – බ්‍යාධිනා – මරණේන – සෝකෙහි – පරිදේවෙහි – දුක්ඛෙහි – දෝමනස්සෙහි – උපායාසෙහි විජිගුච්ඡතෝ, නෙරයිකෙන දුක්ඛෙන තිරච්ඡානයෝනිකෙන දුක්ඛෙන පෙත්තිවිසයිකෙන දුක්ඛෙන මානුසකෙන දුක්ඛෙන ගබ්භොක්කන්තිමූලකෙන දුක්ඛෙන ජාතස්සූපනිබන්ධිකෙන දුක්ඛෙන ජාතස්ස පරාධෙය්‍යකෙන දුක්ඛෙන අත්තූපක්කමේන දුක්ඛෙන පරූපක්කමේන දුක්ඛෙන දුක්ඛදුක්ඛෙන සඞ්ඛාරදුක්ඛෙන විපරිණාමදුක්ඛෙන චක්ඛුරෝගෙන දුක්ඛෙන සෝතරෝගෙන දුක්ඛෙන ඝානරෝගෙන දුක්ඛෙන ජිව්හාරෝගෙන දුක්ඛෙන කායරෝගෙන දුක්ඛෙන සීසරෝගෙන දුක්ඛෙන කණ්ණරෝගෙන දුක්ඛෙන මුඛරෝගෙන දුක්ඛෙන දන්තරෝගෙන දුක්ඛෙන කාසෙන සාසෙන පිනාසෙන ඩහෙන ජරෙන කුච්ඡිරෝගෙන මුච්ඡාය පක්ඛන්දිකාය සූලාය විසූචිකාය කුට්ඨෙන ගණ්ඩෙන කිලාසෙන සෝසෙන අපමාරෙන දද්දුයා කණ්ඩුයා කච්ඡුයා රඛසාය විතචිකාය ලෝහිතෙන පිත්තෙන මඞ්ගමේහෙන අංසාය පිළකාය භගන්දලෙන[1] පිත්තසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සෙම්හසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන වාතසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සන්නිපාතිකෙන ආබාධෙන උතුපරිණාමජේන ආබාධෙන විසමපරිහාරජේන ආබාධෙන ඔපක්කමිකෙන ආබාධෙන කම්මවිපාකජේන ආබාධෙන සීතෙන උණ්හෙන ජිඝච්ඡාය පිපාසාය උච්චාරෙන පස්සාවෙන ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සෙන දුක්ඛෙන – මාතුමරණේන දුක්ඛෙන පිතුමරණේන දුක්ඛෙන භාතුමරණේන – භගිනිමරණේන – පුත්තමරණේන – ධීතුමරණේන – ඤාතිමරණේන – භොගබ්‍යසනෙන – රෝගබ්‍යසනෙන – සීලබ්‍යසනෙන – දිට්ඨිබ්‍යසනෙන දුක්ඛෙන විජිගුච්ඡතෝ අට්ටියතෝ හරායතෝ ජිගුච්ඡතෝති – භික්ඛුනෝ විජිගුච්ඡතෝ.

භජතෝ රිත්තමාසනන්ති – 'ආසනං' වුච්චති යත්ථ නිසීදති, මඤ්චෝ පීඨං භිසි තට්ටිකා චම්මඛණ්ඩෝ තිණසන්ථාරෝ පණ්ණසන්ථාරෝ පලාලසන්ථාරෝ; තං ආසනං අසප්පායරූපදස්සනෙන රිත්තං විවිත්තං පවිවිත්තං; අසප්පායසද්දස්සවණේන රිත්තං විවිත්තං පවිවිත්තං; අසප්පායෙහි පඤ්චහි කාමගුණේහි රිත්තං විවිත්තං පවිවිත්තං; තං පවිවිත්තං ආසනං භජතෝ සම්භජතෝ සෙවතෝ නිසේවතෝ සංසෙවතෝ පටිසේවතෝති – භජතෝ රිත්තමාසනං.

රුක්ඛමූලං සුසානං වාති – රුක්ඛමූලං යෙව රුක්ඛමූලං; සුසානං යෙව 'සුසාන'න්ති – රුක්ඛමූලං සුසානං වා.

---

1 භගන්දලාය – ක්‍යා

Free Distribution www.aathaapi.org

16 - 4

ජාති ආදියෙන් ප්‍රගුප්සා කරන රුක්මුල හෝ සොහොන හෝ පව්තයන් සමඛ්ධ ගුහාවන්හි හෝ (පස්කම්ගුණයෙන්) විවික්ත (ඇද පුටු ආදි) ආසනය සෙවුනා මහණ ගව -

භික්ඛූනා විජිගුච්ඡතා - 'භික්ඛූනා' යනු: පාථ්ජනකල්‍යාණ භික්ෂුහට හෝ සෛක්ෂ භික්ෂුහට හෝ; **විජිගුච්ඡතා** - ජාතියෙන් ප්‍රගුප්සා කරන්නහුට, ජරාවෙන් - ව්‍යාධියෙන් - මරණයෙන් - ශොකයෙන් - පරිදේවයෙන්- දුකින් - දෙමනසින් - උපායාසයෙන් ප්‍රගුප්සා කරන්නහුට, නිරයදුකින්- තිරිසන්යොන්හි දුකින් - ප්‍රෙතවිෂයෙහි වූ දුකින් - මිනිස්ලොව (වධඛන්ධනාදි) දුකින් - ගර්භාවක්‍රාන්තිමූලක දුකින් - ගර්භස්ථිතිමූලක දුකින්- ගර්භව්‍යුත්ථානමූලක දුකින් - උපන්නහු පිළිජ්ඝ්නා දුකින් - උපන්නහු පරා අයත් කොට ඇති දුකින් - පරාපක්‍රමයෙන් වූ දුකින් - දුඃඛදුඃඛයෙන්- සංස්කාරදුඃඛයෙන්- විපරිණාමදුඃඛයෙන් -චක්ෂුරොගයෙන් වූ දුකින්- ශ්‍රොත්‍රරොගයෙන් වූ දුකින් - ඝ්‍රාණරොගයෙන් වූ දුකින් - ජිහ්වාරොගයෙන් වූ දුකින් - කායරොගයෙන් වූ දුකින් - ශීර්ෂරොගයෙන් වූ දුකින් - කර්ණරොගයෙන් වූ දුකින් - මුඛරොගයෙන් වූ දුකින් - දන්තරොගයෙන් වූ දුකින්- කාසයෙන් ශ්වාසයෙන් පිනසින් දාහයෙන් ජ්වරයෙන් කුක්ෂිරොගයෙන් මූර්ඡායෙන් ලොහිතාතීසාරයෙන් ආමශූලයෙන් මහාවිරේචනයෙන් කුෂ්ඨයෙන් ගණ්ඩයෙන් කිළාසරොගයෙන් ඍයරොගයෙන් අපස්මාරයෙන් දද්දුයෙන් කණ්ඩුකියෙන් කච්ඡුයෙන් නියඟිරින් අතුල්පතුල් පැළීමෙන් රත්පිතින් මධුමේහයෙන් අර්ශසින් පිළිකාසයෙන් භගන්දරාසයෙන් පිසින් උපදනා ආබාධයෙන් සෙමින් උපදනා ආබාධයෙන් වසින් උපදනා ආබාධයෙන් සාන්නිපාතික ආබාධයෙන් සෘතුවිපර්‍යාසයෙන් උපදනා ආබාධයෙන් විෂමවිහරණසයන් උපදනා ආබාධයෙන් උපක්‍රමයෙන් උපදනා ආබාධයෙන් කර්මවිපාකජ ආබාධයෙන් සිහිලෙන් උණුසුමින් සයින් පවසින් මලයෙන් මූසයෙන් මැසි මදුරු වා අවි දිග්දූපහසින් වූ දුකින්, මවගේ මරණයෙන් වූ දුකින් පියාගේ මරණසයන් වූ දුකින් බැසා ගේ මරණයෙන්- බූතගේ මරණයෙන්-පුතා ගේ මරණසයන්-දුව ගේ මරණයෙන්-නැයන්ගේ විපයින් - නොගසන් ගේ විපතින් - රොගව්‍යසනසයන් - ශීලව්‍යසනයෙන්- දෘෂ්ටිව්‍යසනසයන් වූ දුකින් ප්‍රගුප්සා කරන්නහුට දුක්වන්නහුට පිළිකුල් වන්නහුට නුසි 'භික්ඛූනා විජිගුච්ඡතා' යනු වේ.

හජසතා රිත්තමාසනං - යම් තැනෙක භිදී නම්, ඇද පුටුව බිස්ස තට්ටිකාව සමඛ්ධ තණඇතිරිය පන්ඇතිරිය කොළඇතිරිය යන මෙය 'ආසන'යි කියනු ලැබේ. ඒ ආසනය අසත්ප්‍රාය (-ඉෂ්ට) වූ රූප දැකීමෙන් තුවජ් යැ ශූන්‍ය යැ අතිශයින් ශූන්‍ය යි; අසත්ප්‍රාය වූ ශබ්දශ්‍රවණයෙන් රික්ත යැ විවික්ත යැ අතිශයින් විවික්ත යි; අසත්ප්‍රාය වූ පඤ්චකාමගුණයන් ගෙන් රික්ත යැ විවික්ත යැ ප්‍රවිවික්ත යි. ඒ අතිශයින් විවික්ත (-වෙන්) වූ ආසනය හජනය කරන්නහුට මැනැවින් හජනය කරන්නහුට සෙවුනහුට වෙසෙසින් සෙවුනහුට පුනපුනා සෙවුනහුට එළැඹ සෙවුනහුට නුසි 'හජසතා රිත්තමාසනං' යනු වේ.

රුක්ඛමූලං සුසානං වා - රුක්මුල මැ 'රුක්ඛමූල'යැ, සොහොන මැ 'සුසානය' නුසි 'රුක්ඛමූලං සුසානං වා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

පබ්බතානං ගුහාසු වාති – පබ්බතාඒව පබ්බතා; කන්දරාඒව කන්දරා; ගිරිගුහාඒව ගිරිගුහා; පබ්බතන්තරිකාඒවා වුච්චන්ති පබ්බතපබ්භාරාති– පබ්බතානං ගුහාසු වා.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුත්තෝ:

"භික්ඛුනෝ විජිගුච්ඡතෝ
භජතෝ රිත්තමාසනං,
රුක්ඛමූලං සුසානං වා
පබ්බතානං ගුහාසු වා"ති.

16 – 5

උච්චාවචේසු සයනේසු කුවන්තෝ[1] තත්ථ භෙරවා,
යෙහි භික්ඛු න වෙධෙය්‍ය නිග්ඝාඝෙ සයනාසනෙ.

උච්චාවචේසු සයනේසූති – 'උච්චාවචේසූ'ති උච්චාවචේසු හීනපණීතෙසු ඡේකපාපකෙසු; 'සයනං' වුච්චති විහාරෝ අඩ්ඪයොගෝ පාසාදෝ හම්මියං ගුහාති – උච්චාවචේසු සයනෙසු.

කුවන්තෝ තත්ථ භෙරවාති – 'කුවන්තෝ'ති කුවන්තෝ කූජන්තෝ නදන්තෝ සද්දං කරොන්තෝ; අථවා කීවන්තෝනාති කති කිත්තකා කීවතකා කීවබහුකා තෙ භෙරවාති? සීහා බ්‍යග්ඝා දීපි අච්ඡා තරච්ඡා කොකා මහිසා හත්ථී අහී විච්ඡිකා සතපදී චොරා වා අස්සු මානවා වා කතකම්මා වා අකතකම්මා වාති – කුවන්තෝ තත්ථ භෙරවා.

යෙහි භික්ඛු න වෙධෙය්‍යාති – 'යෙහී'ති යෙහි භෙරවෙහි; භෙරවෙ පස්සිත්වා වා සුණිත්වා වා න වෙධෙය්‍ය නපවෙධෙය්‍ය න සම්පවෙධෙය්‍ය න උත්තසෙය්‍ය න පරිත්තසෙය්‍ය න භායෙය්‍ය න සන්තාසං ආපජ්ජෙය්‍ය, අභීරු අස්ස අච්ඡම්භී අනුත්‍රාසී අපලායී පහීනභයභෙරවෝ විගතලොමහංසෝ විහරෙය්‍යාති – යෙහි භික්ඛු න වෙධෙය්‍ය.

නිග්ඝාඝෙ සයනාසනෙති – අප්පසද්දෙ අප්පනිග්ඝාඝෙ විජනවාතෙ මනුස්සරාහසෙය්‍යකෙ පටිසල්ලානසාරුප්පෙ සෙනාසනෙති – නිග්ඝාඝෙ සයනාසනෙ.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුත්තෝ:

"උච්චාවචේසු සයනේසු
කුවන්තෝ තත්ථ භෙරවා,
යෙහි භික්ඛු න වෙධෙය්‍ය
නිග්ඝාඝෙ සයනාසනෙ"ති.

---

1. කීවන්තෝ - සෲ. PTS කීවන්තෝ - සීමු. II කීවතෝ - සු ප්‍ර.

Free Distribution www.aathaapi.org

පබ්බතානං ගුහාසු වා - පර්වතයෝ මැ, 'පබ්බත' යැ, කඳුරැළි මැ 'කන්දර', යැ ගල්ගුහා මැ 'ගිරිගුහා'යැ, පර්වතකුක්ෂීහු 'පබ්බතන්තරිකා'යි කියනු ලැබෙත් නුයි 'පබ්බතානං ගුහාසු වා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ ශාරීපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ:

"භික්ඛුනෝ විජිගුච්ඡතෝ -පෙ- පබ්බතානං ගුහාසු වා"යි.

16 - 5

මහණ තෙමේ නිර්දෝෂ වූ සෙනස්තෙහි යම් හෙරවයෙකින් නො සැලෙන්නේ නම්, ඒ කුදුමහත් (-ඡින්නප්‍රණීත වූ) සෙනසුන්හි කිපමණ හෙරවයෝ වෙත් ද, නොහොත් එහි (**කුවඤ්ඤා** -) නාද කරන-හයානක අරමුණු වේත්.

උච්චාවචෙසු සයනෙසු - 'උච්චාවචෙසු' යනු: උස් - මිටි වූ ඡින්නප්‍රණීත වූ උත්තමාධම වූ විහාර යැ අඩ්ඪයොග යැ ප්‍රාසාද යැ, හර්ම්‍ය යැ ගුහා යැ යන මේ 'සයන'යි කියනු ලැබේ නුයි 'උච්චාවචෙසු සයනෙසු' යනු වේ.

කුවඤ්ඤා තත්ථ භෙරවා - 'කුවඤ්ඤා' යනු: හඬගසන කූජනය කරන නාද කරන ශබ්ද කරන; නොහොත් **කිවඤ්ඤා** යනු: ඒ හෙරවයෝ කෙතෙක් ද? කිපමණ ද? කෙබඳු ද? කිපමණ ඛොහෝ ද යත්? සිංහයෝ යැ ව්‍යාඝ්‍රයෝ යැ දිවියෝ යැ වලස්සු යැ තරච්ඡු යැ වෘකයෝ යැ මීවෝ යැ ඇත්තු යැ සර්පයෝ යැ නුඹුපුහු ඇ සියපාහු යැ, කළු සොරකම් ඇති හෝ නැති හෝ සොරු හෝ සැහැසි මිනිස්සු හෝ වන්නාහු නුයි 'කුවඤ්ඤා තත්ථ භෙරවා' යනු වේ.

යෙහි භික්ඛු න වෙධෙය්‍ය - 'යෙහි' යනු: යම් හෙරවයන්ගෙන්, හෙරවයන් දැක හෝ අසා හෝ නො වෙවුලා නම්, අතිශයින් නො වෙවුලා නම්, ශාන්තයින් නො වෙවුලා නම්, නො තැතිගනී නම්, ශාන්-තයින් නො තැතිනනී නම්, නො බිය වේ නම්, සන්ත්‍රාසයට නො පැමිණේ නම්, බියසුලු නො වූයේ නො තැතිගන්නා සුලු වූයේ ත්‍රස්ත නො වන සුලු වූයේ නො පලායනසුලු වූයේ වත්තේ නම්, ප්‍රහීණ වූ බියඅරමුණු ඇත්තේ පහවූ ලොමුදහ ඇති වැ වෙසෙන්නේ නම් යි 'යෙහි භික්ඛු න වෙධෙය්‍ය' යනු වේ.

නිඝඤ්ඤාසෙ සයනාසනෙ - අල්පශබ්ද වූ අල්පනිර්දෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රහස්‍ය ක්‍රියාවන්ට යෝග්‍ය වූ විත්තසමාධියට අනුරූප වූ සෙනසුන්හි නුයි 'නිඝඤ්ඤාසෙ සයනාසනෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ ශාරීපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ:

"උච්චාවචෙසු සයනෙසු -පෙ- නිඝඤ්ඤාසෙ සයනාසනෙ"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

16 - 6

කති පරිසායා ලොකෙ
ගච්ඡතෝ අගතං දිසං,
යෙ භික්ඛූ අභිසමෙච්ච
පන්නමෝ සයනාසනෙ.

කති පරිසායා ලෙඛෙති – 'කතී'ති කති කිත්තකා කීවතකා කිව-ඛහුකා තෙ පරිසායාති? ද්වෙ පරිසායා: පාකටපරිසායා ච, පටිච්ඡන්න-පරිසායා ච.

කතමෙ පාකටපරිසායා? සීහා බ්‍යග්ඝා දීපි අච්ඡා තරච්ඡා කොකා මහිසා හත්ථී අහී විච්ඡිකා සතපදී වොරා වා අස්සු මානවා වා කතකම්මා වා අකතකම්මා වා, චක්ඛුරොගො සොතරොගො ඝානරොගො ජිව්හාරොගො කායරොගො සීසරොගො කණ්ණරොගො මුඛරොගො දන්තරොගො කාසො සාසො පිනාසො ඩහො ජරෝ කුච්ඡිරොගො මුච්ඡා පක්ඛන්දිකා සූලා විසූචිකා කුට්ඨං ගණ්ඩා කිලාසෝ සොසෝ අපමාරෝ දද්දු කණ්ඩු කච්ඡු රඛසා විතචඡිකා ලොහිතපිත්තං[1] මධුමෙහෝ අංසා පිළකා භගන්දලා පිත්තසමුට්ඨානා ආබාධා -පෙ- සීතං උණ්හං ජිඝච්ඡා පිපාසා උච්චාරෝ පස්සාවෝ ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සා. ඉමෙ වුච්චන්ති පාකට-පරිසායා.

කතමෙ පටිච්ඡන්නපරිසායා? කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනො-දුච්චරිතං කාමච්ඡන්දනීවරණං ව්‍යාපාදනීවරණං පිතමිද්ධනීවරණං උද්ධච්ච-කුක්කුච්චනීවරණං විචිකිච්ඡානීවරණං, රාගො දොසො මොහො කොධො උපනාහො මක්ඛො පළාසො ඉස්සා මච්ඡරියං මායා සාඨෙය්‍යං ථම්භො සාරම්භො මානො අතිමානො මදෙ පමාදෙ, සබ්බෙ කිලෙසා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බෙ දරථා සබ්බෙ පරිළාහා සබ්බෙ සන්තාපා සබ්බාකුසලා-භිසඛ්ඛාරා. ඉමෙ වුච්චන්ති පටිච්ඡන්නපරිසායා.

පරිසායාති – කෙනට්ඨෙන පරිසායා? පරිසහන්තීති පරිසායා, පරි-භානාය සංවත්තන්තීති පරිසායා, තත්‍රාසයාති පරිසායා. කථං පරිසහන්තීති පරිසායා? තෙ පරිසායා, තං පුග්ගලං සහන්ති පරිසහන්ති අභිභවන්ති අජ්ඣොත්ථරන්ති පරියාදියන්ති මද්දන්ති, එවං පරිසහන්තීති පරිසායා. කථං පරිහානාය සංවත්තන්තීති පරිසායා? තෙ පරිසායා කුසලානං ධම්මානං අන්තරායාය පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙසං කුසලානං ධම්මානං? සම්මාපටිපදාය අනුලොමපටිපදාය අපච්චනීකපටිපදාය අනුධම්ම-පටිපදාය ධම්මානුධම්මපටිපදාය සීලෙසු පරිපූරකාරිතාය ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වා-රතාය භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාය ජාගරියානුයොගස්ස සතිසම්පජඤ්ඤස්ස විඤ්ඤාණං සතිපට්ඨානානං භාවනානුයොගස්ස චතුන්නං සම්මප්පධානානං-චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං-පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං-පඤ්චන්නං බලානං -සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං -අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස භාවනානුයොගස්ස, ඉමෙසං කුසලානං ධම්මානං අන්තරායාය පරිහානාය සංවත්තන්ති. එවං පරිහානාය සංවත්තන්තීති පරිසායා.

---

1. ලොහිතං පිත්තං - ක්‍යා.

Free Distribution www.aathaapi.org

16 - 6

මහණ තෙමේ වනකෙලවර සෙනසුන්හි යම් උපද්‍රව කෙනකුත් මැඩ-පවත්වත්නේ නම්, නො හියවිරූ අමාමහනිවන්දෙසට යනුවහුට ලොව කෙතෙක් උපද්‍රවයෝ වෙත් ද?

කති පරිස්සයා ලොකෙ - 'කති'යනු ඒ උවදුරු කියක් ද? කෙතෙක් ද? කිපමණ ද? කිපමණ බොහෝ ද යත්: උපද්‍රවයෝ දෙදෙනෙකි: ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ ද ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ දූයි.

ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ කවරහ යත්: සිහ යැ වඟ යැ දිවි යැ වලස් යැ තරස් යැ වෘක යැ ඉසිගි යැ ඇත් ඇ නාග යැ නුහුසු ඇ සියපා ඇ කළ සොරකම් ඇති හෝ කැති හෝ සොරු හෝ සැහැසි මිනිස්සු වන්නාහු ය, චක්ඛුරොග යැ ශ්‍රොත්‍රරොග යැ ඝ්‍රාණරොග යැ ජිව්හාරොග ඇ කායරොග යැ සීසරොග යැ කණ්ණරොග යැ මුඛරොග යැ දන්තරොග ඇ කාස යැ ශ්වාස යැ පිනස ඇ දහ යැ ජ්වර යැ කුසිරොග ඇ මූර්ඡා ඇ රක්තාතීසාර යැ ආමශූල යැ මහාවිරවන යැ කුෂ්ඨ යැ ගණ්ඩ යැ කිලාස යැ ක්ෂයරොග යැ අපස්මාර ඇ දද්‍රු ඇ කණ්ඩූති යැ කුෂ්ඨ යැ කච්ඡූ යැ අතුල්පතුල් පැළීම යැ රක්තපිත්ත යැ මධුමේහ යැ අර්ශස් යැ පොල ඇ භගන්දර ඇ පිත්තසමුත්ථාන ආබාධ ඇ...ශීත යැ උෂ්ණ යැ ජිඝත්සා යැ පිපාසා යැ උච්චාර යැ ප්‍රස්‍රාව යැ මැසිමදුරු - වා අවි දිස්ද්‍රපසෘප්‍ත සිරිසුන් ප්‍රකට උපද්‍රවයෝ යයි කියනු ලැබෙත්.

ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ කවරහ යත්: කායදුශ්චරිත යැ වාග්දුශ්චරිත ඇ මනොදුශ්චරිත යැ, කාමච්ඡන්දනීවරණ යැ, ව්‍යාපාදනීවරණ යැ, ථීන-මිද්ධනීවරණ යැ උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණ යැ විචිකිච්ඡානීවරණ යැ රාග යැ දෝෂ යැ මෝහ යැ ක්‍රොධ ඇ බද්ධවෛර යැ මක්‍රුබව යැ ප්‍රගල්‍රාහ ඇ ඊර්ෂ්‍යා යැ මාත්සර්‍ය්‍ය යැ මායා යැ ශාඨ්‍යබව යැ ස්තම්භ යැ සාරම්භ යැ මාන යැ අතිමාන යැ මද යැ ප්‍රමාද යැ සියලු ක්ලේශයෝ යැ, සියලු දුශ්චරිතයෝ ඇ, සියලු දරථයෝ ඇ, සියලු පරිදාහයෝ ඇ, සියලු සන්තාපයෝ යැ, සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ ඔ. මෙහු ප්‍රතිච්ඡන්න උපද්‍රවයෝ යයි කියනු ලැබෙත්.

පරිස්සයා - යනු: කවර අර්ථයෙකින් 'පරිස්සය' වූහ යත්: පරිසහනය කෙරෙත් නුසි පරිශ්‍රයයෝ යැ පරිහාණයට වැටෙත් නුසි පරිශ්‍රයයෝ යැ එහි වෙසෙත් නුසි පරිශ්‍රයයෝ යැ. කිසෙයින් පරිසහනය කෙරෙත් නුසි පරිශ්‍රය වූහ යත්: ඒ උපද්‍රවයෝ ඒ පුහුල්හු සහනය කෙරෙති, හාත්-පසින් සහනය කෙරෙති, අභිභවනය කෙරෙති, යටපත් කෙරෙති, හාත්-පසින් ගනිති, මැදිනය කෙරෙත්; මෙසේ පරිසහනය කෙරෙත් නුසි පරිශ්‍රය වෙත්. කිසෙයින් පරිහාණයට වැටෙත් නුසි 'පරිශ්‍රය' වූහ යත්: ඒ උපද්‍රවයෝ කුශලධර්මයන්ගේ අන්තරාය පිණිස පිරිහීම පිණිස පවත්නා-හුය; කවර කුශලධර්මයන් ගේ ද යත්: සම්‍යක්ප්‍රතිපත්තිය අනුලොම ප්‍රති-පත්තිය අවිරුද්ධ ප්‍රතිපත්තිය අනිවර්ත්‍යප්‍රතිපත්තිය ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ප්‍රාති-මෝක්ෂ ශීලයෙහි පරිපූරකාරිත්වය ඉන්ද්‍රියයන්හි පිහු දෙර ඇති බව භෝජන-යෙහි පමණ දන්නා බව නිදි දුරු කිරීමෙහි යෙදීම සම්‍රතිසම්ප්‍රඥතය සතර සතිපට්ඨානභාවනාවෙහි යෙදීම සතර සම්‍යක්ප්‍රධානය සතර ඍද්ධිපාදය පඤ්චෙන්ද්‍රියය පඤ්ච බලය සප්ත බොධ්‍යඞ්ගය ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගභාවනා-නුයෝගය යන මේ කුශලධර්මයන්ගේ අන්තරාය පිණිස පරිහාණය පිණිස පවත්නාහු ය. මේසේ පරිහාණයට වැටෙත් නුසි 'පරිශ්‍රය' නම් වෙත්.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං තත්‍රාසයාති පරිසඞ්කා? තත්‍රප්පතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උපපජ්ජන්ති අත්තභාවසන්නිඞ්කාය යථා සිලෙ බිලාසයා පාණා සයන්ති, දකෙ දකාසයා පාණා සයන්ති, වතෙ වනාසයා පාණා සයන්ති, රුක්ඛෙ රුක්ඛාසයා පාණා සයන්ති, එවමෙවං තත්‍රප්පතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උපපජ්ජන්ති අත්තභාවසන්නිඞ්කාය. එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිසඞ්කා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"සානෙතවාසිකෝ භික්ඛවෙ භික්ඛු සාචරියකෝ දුක්ඛං න එාසු[1] විහරති. කථඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛු සානෙතවාසිකෝ සාචරියකෝ දුක්ඛං න එාසු[1] විහරති?

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛුනො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උපපජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසංකප්පා සඤ්ඤොජනියා, තාහාස්ස අත්තෙතා වහන්ති, අභාස්ස වහන්ති[2] පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සානෙතවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති, සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති තස්මා සාචරියකොති වුච්චති. පුනචපරං භික්ඛවෙ භික්ඛුනො සොතෙන සද්දං සුත්වා – ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා – ජිව්හාය රසං සායිත්වා – කායෙන එොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා – මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උපපජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සඤ්ඤොජනියා, තාහාස්ස අත්තෙතා වහන්ති අභාස්ස වහන්ති[2] පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තස්මා සානෙතවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති, සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති තස්මා සාචරියකොති වුච්චති. පුනචපරං භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සොතෙන සද්දං සුත්වා – ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා – ජිව්හාය – රසං සායිත්වා – කායෙන එොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා – මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උපපජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසඞ්කප්පා සඤ්ඤොජනියා, තාහාස්ස අත්තෙතා වහන්ති, අභාස්ස වහන්ති පාපකා අකුසලා ධම්මා'ති තස්මා සානෙතවාසිකොති වුච්චති. තෙ නං සමුදාචරන්ති, සමුදාචරන්ති නං පාපකා අකුසලා ධම්මා'ති තස්මා සාචරියකොති වුච්චති. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු සානෙතවාසිකෝ සාචරියකෝ දුක්ඛං න එාසු[1] විහරති"තිඃ එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිසඞ්කා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"තයොා'මෙ භික්ඛවෙ අත්තරා මලා අත්තරා අමිත්තා අත්තරා සපත්තා අත්තරා වධකා අත්තරා පච්චත්ථිකා. කතමෙ තයොා? ලොභො භික්ඛවෙ අත්තරා මලං[3] අත්තරා අමිත්තෙතා අත්තරා සපත්තෙතා අත්තරා වධකො අත්තරා පච්චත්ථිකො. දොසො භික්ඛවෙ –පෙ– මොහො භික්ඛවෙ අත්තරා මලං අත්තරා අමිත්තෙතා අත්තරා සපත්තෙතා අත්තරා වධකා අත්තරා පච්චත්ථිකා. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයොා අත්තරා මලා අත්තරා අමිත්තා අත්තරා සපත්තා අත්තරා වධකා අත්තරා පච්චත්ථිකා".b

1. අත්තප්පජාතෙතා ලොභො ලොභෙතා චිත්තපරිකොපෙතා,
භයමන්තරතතා ජාතං තං ජනො නාවබුජ්ඣති.

---

1. එාසුං – සං. 2. අභිභාසවන්ති – සීමු II. මජ්ඣං. අත්තභාසවහන්ති – සං
3. මිලො – සයා. a. සංයුත්තනිකාය – නවපුරාණවණ්ණනා.
b. ඉතිවුත්තකෙ – 3. 4. 9. මිලසුත්තෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිංසෝභනින් තත්‍රාසය (-එහි වෙසෙත්) නුසු පරිශුද්ධ වූව යන්: ඒ ආත්මභාවයෙහි තෙල ලාමක අකුශලධර්මයෝ ආත්මභාවය ඇසුරු කොට උපදින්: යම්සේ බිලාශ්‍රය ප්‍රාණීහු බිලයෙහි වෙසෙන් ද, දිය ඇසුරු කරන ප්‍රාණීහු දියෙහි හොවිත් ද, වනය ඇසුරු කරන ප්‍රාණීහු වෙතෙහි හොවිත් ද, රුක ඇසුරු කරන ප්‍රාණීහු රුකෙහි හොවිත් ද, ඒ පරිද්දෙන් ම ඒ ආත්මභාවයෙහි තෙල ලාමක අකුශලධර්මයෝ ආත්මභාවය ඇසුරු කොට උපදනාහු වෙත් නුසු මෙසේත් තත්‍රාසය නුසු 'පරිශුද්ධ' නම් වෙත්.

මේ වදුරන ලද මැ යැ භාග්‍යවත්හු විසින්:

"මහණෙනි, සාන්තෙවාසික වූ (-අනැවැසි කෙලෙසුන් සමග වසන) මහණ තෙමේ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි. මහණෙනි, කිසෙයින් සාන්තෙවාසික වූ සාවාශඨික වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි යත්:

මහණෙනි, මෙහි මහණක් හට ඇසින් රූපයක් දැක (නොයෙක් අරමුණෙහි හැසිරීම් වශයෙන් උපන්) සඞ්කල්පනා ඇති සංයොජනයන්ට හිත වූ ලාමක අකුශලධර්ම කෙනෙක් උපදනාහු නම්, ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඔහුගේ සිත තුළ වෙසෙති, ඔහුගේ සන්තානය අනුව ගොස් වෙසෙත් නුසු එහෙයින් 'සාන්තෙවාසික'යි කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඒ පුද්ගලයා හසුරුවති, ඔහු කෙරෙහි පවතිත් නුසු එහෙයින් 'සාවර්‍යක' යි කියනු ලැබේ. තැවත ද මහණෙනි, මහණ හට කනින් ශබ්දයක් අසා-නැහැයෙන් ගඳක් ආඝ්‍රාණය කොට – දිවින් රසයක් විඳ – කයින් පහසක් පැහැස – මනසින් දහමක් දැන අරමුණෙහි හැසිරීමෙන් උපන් සඞ්කල්පනා ඇති සංයොජනයන්ට හිත වූ ලාමක අකුශලධර්ම කෙනෙක් උපදනාහු නම්, ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඔහු ගේ සිත තුළ වෙසෙති, ඔහු ගේ සන්තා-නය අනුව නොස් වෙසෙත් නුසු එහෙයින් 'සාන්තෙවාසික'යි කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඒ පුද්ගලයා හසුරුවති, ඔහු කෙරෙහි පවතිත් නුසු එහෙයින් 'සාවර්‍යක'යි කියනු ලැබේ. මහණෙනි, මේ පරිද්දෙන් මහණ තෙමේ සාන්තෙවාසික වූයේ සාවර්‍යක වූයේ දුකසේ නො සුවසේ වෙසේ"යයි. මෙසේත් තත්‍රාසය නුසු 'පරිශුද්ධ' නම් වෙත්.

මේ වදුරන ලද මැයැ බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, මේ ඇතුළත මලයෝ ඇතුළත අමිත්‍රයෝ ඇතුළත සතුරෝ ඇතුළත වධකයෝ ඇතුළත පසමිතුරෝ තිදෙනෙක් වෙති: කවර තිදෙනෙක යත්? මහණෙනි, ලෝභය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමිත්‍ර-යෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වධකයෙක, ඇතුළත පසමිතුරෙකි, මහණෙනි, දෝෂය...මහණෙනි, මෝහය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමිත්‍රයෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වධකයෙක, ඇතුළත පසමිතු-රෙකි. මහණෙනි, මොහු තිදෙනා ඇතුළත මලයෝ යැ, ඇතුළත අමි-ත්‍රයෝ යැ, ඇතුළත සතුරෝ යැ, ඇතුළත වධකයෝ යැ, ඇතුළත පස-මිතුරෝ" යි.

1. ලෝභය අනර්‍යජනක යැ, ලෝභය කුසල්සිත වලහන්නේ යැ, ඇතුළත උපන් භයෙකැ, බාලජන තෙමේ එය අවබෝධ නො කෙරෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

2. ලුද්ධෝ අත්ථං න ජානාති ලුද්ධෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං තදා හොති යං ලෝභෝ සහතෙ නරං.

3. අනපෙක්ඛතෝ දෙසෝ දෙසෝ චිත්තපකොපතෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.

4. කුද්ධෝ අත්ථං න ජානාති කුද්ධෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං තදා හොති යං කොධෝ[1] සහතෙ නරං.

5. අනපෙක්ඛතෝ මොහෝ මොහෝ චිත්තපකොපතෝ,
භයමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුජ්ඣති.

6. මූළ්හෝ අත්ථං න ජානාති මූළ්හෝ ධම්මං න පස්සති,
අන්ධන්තමං තදා හොති යං මොහෝ සහතෙ නර"න්ති.a

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා. වුත්තං හෙතං භගවතා:

"තයෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උපපජ්ජමානා උපපජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අසංවත්තනිකාය. කතමෙ තයෝ? ලොභෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මෝ අජ්ඣත්තං උපපජ්ජමානෝ උපපජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අසංවත්තනිකාය. දොසෝ ඛෝ මහාරාජ -පෙ- මොහෝ ඛෝ මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මෝ අජ්ඣත්තං උපපජ්ජමානෝ උපපජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අසංවත්තනිකාය. ඉමෙ ඛෝ මහාරාජ, තයෝ පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උපපජ්ජමානා උපපජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අසංවත්තනිකාය"ති.b

7. "ලොභෝ දොසෝ ච මොහෝ ච පුරිසං පාපචෙතසං,
හිංසන්ති අත්තසම්භූතා තචසාරංව සංඵල"න්ති.b

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

8. "රාගෝ ච දොසෝ ච ඉතෝ නිදානා
අරතී රතී ලොමහංසා ඉතොජා,[2]
ඉතෝ සමුට්ඨාය මනොවිතක්කා
කුමාරකා ධඞ්කමිවොස්සජන්තී"ති.c

එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා. ලොකෙති මනුස්සලොකෙ -පෙ- ආයතනසලාකෙ'ති - කති පරිස්සයා ලොකෙ?

---

1. දොසෝ - සීහළ ll. 2. ලොමහංසෝ ඉතොජාතෝ - සබ්බ.
a. ඉතිවුත්තක - 3. 4. 9 මූලසුත්ත. b. කොසලසංයුත්ත.
c. සුත්තනිපාත - සූචිලොමසුත්ත.

Free Distribution www.aathaapi.org

2. ලොභී තෙමේ (ලොවි – ලොවුතුරු) අර්‍ථය නො දනී. ලොභී තෙමේ දහම් නො දකී. යම් හෙයකින් ලොභය තෙමේ මිනිසා මැඩගනී ද එකල්හි බහල වූ අන්‍ධකාරය වේ.

3. දොෂය අනර්‍ථජනක යැ. දොෂය කුසල්සිත වළහන්නේ යැ. ඇතුළත උපන් භයකැ. බාලජන තෙමේ එය අවබොධ නො කෙරෙයි.

4. කිපියේ අර්‍ථය නො දනගනී. කිපියේ දහම් නො දකී. යම් කලෙක ක්‍රොධය මිනිසා අභිභවා ද, එකල්හි බහලාන්‍ධකාරය වේ.

5. මොහය අනර්‍ථ උපදවන්නේ යැ. මොහය කුසල්සිත වළහන්නේ යැ. සිත තුළ උපන් භයෙකැ. බාලජන තෙමේ එය අවබොධ නො කෙරේ.

6. මූඪ වූයේ ලොවි - ලොවුතුරු අර්‍ථය නො දනී. මූඪ තෙමේ දහම් (-අනර්‍ථහේතුව) නො දකී. යම් කලෙක මොහය තෙමේ මිනිසා අභිභවා ද එකල්හි බහල වූ මොහාන්‍ධකාරය වේ යයි.

මෙසේ ත් තත්‍රාභය නුයි 'පරිඝය' නම් වෙත්.

මේ වදරන ලද මැය බුදුන් විසින්:

"මහරජ, මේ ධර්‍මයෝ තිදෙනෙක් පුරුෂයාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපදනාහු අහිත පිණිස දුක් පිණිස නො සුවසේ වාසය පිණිස උපදිත්. කවර තිදෙනෙක් ද යත්: මහරජ, ලොභය පුරුෂයාගේ සිත තුළ උපදනේ අහිතට දුකට අපාසුවිහරණයට උපදී, මහරජ, දොෂය...මහරජ, මොහය පුරුෂයාගේ සිත තුළ උපදනේ අහිතට දුකට අපාසුවිහරණයට උපදී. මහරජ, මේ ධර්‍මයෝ තිදෙන පුරුෂයාගේ සිත තුළ උපදනාහු අහිතයට දුකට අපාසුවිහරණයට උපදනාහුය"යි.

7. ලොභය ද දොෂය ද මොහය ද තම සිත තුළ උපන්නාහු සඛකිය ඵලය හුණගස සෙයින් පවසිත් ඇති මිනිසා වනසත්'යයි.

මෙසේත් තත්‍රාභය නුයි 'පරිඝය' නම් වෙත්.

තෙල බුදුන් විසින් වදරන ලද මැය:

8. රාගය ත් දොෂය ත් මේ ආත්මභාවය නිදුන කොට ඇත්තාහු ය. අරතිය රතිය හා රොම්භර්‍ෂීයෝ මේ අත්බවින් උපන්නාහ. පංචවිකර්‍තියෝ මේ අත්බවින් ඉපද කුමරහු හුයින් පය බැඳි කවුඩක්හු සෙයින් හැර-පියත්.

මෙසේත් තත්‍රාභය නුයි 'පරිඝය නම් වෙත්. ලොකෙ යනු: මිනිස්-ලොවැ...ආයතනලොකයෙහි නුයි 'කති පරිඝයා ලොකෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ගච්ඡතෝ අගතං දිසන්ති – 'අගතා දිසා' වුච්චති අමතං නිබ්බානං, "යෝ සෝ සබ්බසඞ්ඛාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගෝ තණ්හක්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝධෝ නිබ්බානං" අගතපුබ්බා සා දිසා, න සා දිසා ගතපුබ්බා ඉමිනා දිට්ඨෙන අද්ධුනා.

9. "සමතිත්තිකං අනවසෙසකං[1]
තෙලපත්තං යථා පරිහරෙය්‍ය,
එවං සචිත්තමනුරක්ඛෙ
පත්ථයානෝ දිසං අගතපුබ්බ"නන්ති.[a]

අගතපුබ්බං දිසං වජ්ජතෝ ගච්ඡතෝ අභික්කමතෝති ගච්ඡතෝ අගතං දිසං.

යෙ භික්ඛූ අභිසමෙච්චෙති – 'යෙ'ති යෙ පරිස්සයෙ අභිසම්භවෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය අජ්ඣොත්ථරෙය්‍ය පරියාදියෙය්‍ය මද්දෙය්‍යාති – යෙ භික්ඛූ අභිසම්භවෙ.

පන්නමිහි සයනාසනෙති – අන්නෙ පන්නෙ පරියන්නෙ සෙලන්නෙ වා වන්නෙ වා නදන්නෙ වා උදකන්නෙ වා යත්ථ න කසීයති න වපීයති, වන්නානං[2] අතික්කමිත්වා මනුස්සානං අනුපචාරෙ සෙනාසනෙති – පන්නමිහි සයනාසනෙ.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුත්තෝ:

"කති පරිස්සයා ලොකෙ ගච්ඡතෝ අගතං දිසං,
යෙ භික්ඛූ අභිසම්භවෙ පන්නමිහි සයනාසනෙ"ති.

16 - 7

කායාස්ස බ්‍යප්පථයෝ අස්සු කායාස්සස්සු ඉධ ගොචරා,
කානි සීලබ්බතාන'ස්සු පහිතත්තස්ස භික්ඛුනෝ.

කායාස්ස බ්‍යප්පථයෝ අස්සූති – කිදිසෙන බ්‍යප්පථෙන සමන්නාගතෝ අස්ස, කිංසණ්ඨිතෙන කිංපකාරෙන කිංපටිභාගෙනාති වචීපාරිසුද්ධිං පුච්ඡති; කතමා වචීපාරිසුද්ධි? ඉධ භික්ඛු මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතෝ හොති: සච්චවාදී සච්චසන්ධෝ ථෙතෝ පච්චයිකෝ අවිසංවාදකෝ ලොකස්ස; පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතෝ හොති: ඉතෝ සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය; අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමෝ සමග්ගරතෝ සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතෝ හොති: යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති. සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතෝ හොති:

---

1 ජානතං - සීමු. II. 1. අනවසෙසං - ම්‍යා. සෘ. සීමු. II.
a. ජානතා - එකකනිපාතෙ, තෙලපත්තජාතකෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ගච්ඡතෝ අගතං දිසං – අම්මණ නිවන 'අගතදිසා'යි කියනු ලැබෙයි. යම් සියලු සංඝඨාරයන්ගේ සන්ඛිදීමෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරුලීමෙක් තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද, ඒ දිශා (සිහිතෙන් පවා)නෝ ගියවිරු ය. මේ දීඝකාලයෙහි ඒ දිශාව ගියවිරු නෝ වෙයි.

9. "මුවවිට ගසා පිරුණු තෙල් පාත්‍රයක් නොවැගිරෙනු කොට ගෙන යන්නාක් මෙන් නෝ ගිය විරු නිවන්දෙස පතනුයේ සඔකිය චිත්තය රක්නේය." යි.

අගතපුර්‍ව වූ නිර්වාණදිශාවට යනුවහුට යමන් කරනුවහුට අභිමුඛයට යනුවහුට නුයි 'ගච්ඡතෝ අගතං දිසං' යනු වේ.

යෙ භික්ඛූ අභිසමෙච්ච – 'යෙ' යනු: යම් පරිඥය කෙනකුත් මැඩපවත්වත්තේ නම්, අභිභවතය කරන්තේ නම්, වතුරුවන්තේ නම්' භාත්පසින් ගන්නේ නම්, ඕඛින්තේ නම් යි 'යෙ භික්ඛූ අභිසමෙච්ච, යනු වේ.

පඤ්ඤාමයි සයනාසනෙ – අත්තයෙහි ප්‍රාත්තයෙහි පර්‍යන්තයෙහි පර්‍වතයන්ගේ අත්තයෙහි හෝ වනාත්තයෙහි හෝ නදීඅන්තයෙහි හෝ උදකාන්තයෙහි හෝ යම් තැනෙක නෝ සාතු ලැබේ ද, නෝ වපුරනු ලැබේ ද, (එබඳු) වනාන්තය ඉක්මවා සිටි, මිනීසුන්ගේ හැසිරීම් රහිත වූ සෙනස්නෙහි නුයි 'පඤ්ඤාමයි සයනාසනෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ:

"**කති පරියාසයා ලොකෙ** -පෙ- **පඤ්ඤාමයි සයනාසනෙ**"යි.

16 – 7

ආරබ්ධවියාී ඇති ඒ මහණ හට කෙබඳු වචනයෝ වන්නාහු ද? මේහි ඔහුට කෙබඳු ගොචරයෝ වන්නාහු ද? ඔහුට කීදශ වූ ශීලවත කෙනෙක් වන්නාහු ද?

ඛ්‍යාස්ස බ්‍යප්පථයො අස්සු – කෙබඳු වූ ලක්ෂණේ සිටි කවර ප්‍රකාර ඇති කවර ආකාර ඇති වචනයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ දැ'යි වාක්පාරිශුද්ධිය විභාරයි. වාක්පාරිශුද්ධිය කවර යත්: මේහි මහණ තෙමේ මෘෂාවාදය හැරපියා මුසවාදයන් වැළැකුණේ සැබෑ බස කියනුයේ සැබෑවින් සැබව ගලපනුයේ තිර වූයේ හැදුකිය යුතු බස් ඇතියේ ලොව නෝ රවවනුයේ වෙයි, පිසුනු බස් හැරපියා පිසුනු බසින් වැළැකුණේ වෙයි: මෙතැනින් අසා මුන් ලඟ බිඳුමට අතැන නෝ කියනුයේ, අතැනින් හෝ අසා අරුන් ගේ බිඳුමට මුන්ව නෝ කියනුයේ වෙයි. මේසේ භින්න වූවන් හෝ සමඟ කරනුයේ සමඟ වූවන් හෝ දැඩි කරනුයේ සමඟියෙහි ඇලුම් ඇතියේ සමඟ වූවන් කෙරෙහි ඇලුණේ සමඟ වූවනට සතුටු වූයේ සමඟ කරන බස් කියනුයේ වෙයි, රළුබස් හැරපියා රළුබසින් වැළැකුණේ වෙයි. යම් වචනයක් නිදෙස් නම් කනට සුව නම් පෙම් උපදවා නම් සිතට වදී නම්, පුරෙහි වූවා නම් බොහෝ දෙනාට කැමැති නම් බොහෝ දෙනාගේ මන වඩා නම් එබඳු වචන කියන්නේ වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති කාලේන සාපදේසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං. වතූහි වචීසුචරිතේහි සමන්නාගතා වතුද්දෙසාපගතං වාචං භාසති. ඛත්තිංසාය තිරච්ඡානකථාය ආරතෝ අස්ස විරතා පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විපමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතේන චේතසා විහරති. දස කථාවත්ථූනි කථේති. සෙය්‍යථිදං: අප්පිච්ඡකථං සන්තුට්ඨිකථං පවිවේකකථං අසංසග්ගකථං විරියාරම්භකථං සීලකථං සමාධිකථං පඤ්ඤාකථං විමුත්තිකථං විමුත්තිඤාණදස්සනකථං, සතිපට්ඨාන-කථං සම්මප්පධානකථං ඉද්ධිපාදකථං ඉන්ද්‍රියකථං බලකථං බොජ්ඣඞ්ගකථං මග්ගකථං ඵලකථං නිබ්බානකථං කථේති. වාචාය යතෝ යතත්තා පටියත්තෝ ගුත්තෝ ගොපිතෝ රක්ඛිතෝ සංවුතෝ. අයං වචීපාරිසුද්ධි. එදිසාය[1] වචීපාරිසුද්ධියා සමන්නාගතෝ අස්සාති - කය්‍යාස්ස බ්‍යප්පථෝයා අස්සු.

කය්‍යාස්සාස්සු ගුඛ ගොචරාති - කිදිසෙන ගොචරේන සමන්නාගතා අස්ස, කිංඅණ්ඩිසෙන කි-පකාරෙන කිංපටිභාගෙනාති ගොචරං පුච්ඡති. අත්ථි ගොචරෝ, අත්ථි අගොචරෝ:

කතමෝ අගොචරෝ ? ඉත්ථිකාවේවා වේසියාගොචරෝ වා හොති, විධවා-ගොචරෝ වා හොති, ථුල්ලකුමාරිකාගොචරෝ වා හොති, පණ්ඩකගොචරෝ වා හොති, භික්ඛුනීගොචරෝ වා හොති, පානාගාරගොචරෝ වා හොති. සංසට්ඨෝ විහරති රාජූහි රාජමහාමත්තේහි තිත්ථියේහි තිත්ථියසාවකේහි අනනුලෝමි-කේන සංසග්ගේන. යානි වා පන තානි කුලානි අස්සද්ධානි අප්පසන්නානි අනොපානභූතානි අක්කොසක පරිභාසකානි අනත්ථකාමානි අහිතකාමානි අඵාසුකාමානි අයොගක්ඛේමකාමානි භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං, තථාරූපානි කුලානි සේවති භජති පයිරුපාසති. අයං වුච්චති අගොචරෝ.

අථවා අඤ්ඤතරඤ්ච පවිත්ථෝ වීථිං පටිපන්නෝ අසංවුතෝ ගච්ඡති: හත්ථිං ඔලෝකෙන්තෝ අස්සං ඔලෝකෙන්තෝ රථං ඔලෝකෙන්තෝ පත්තිං ඔලෝකෙන්තෝ ඉත්ථියෝ ඔලෝකෙන්තෝ පුරිසෙ ඔලෝකෙන්තෝ කුමාරි-කායෝ ඔලෝකෙන්තෝ කුමාරකෙ ඔලෝකෙන්තෝ අන්තරාපණං ඔලෝ-කෙන්තෝ ඝරමුඛානි ඔලෝකෙන්තෝ උද්ධං ඔලෝකෙන්තෝ[2] අධෝ ඔලෝ-කෙන්තෝ දිසාවිදිසං පෙක්ඛමානෝ[3] ගච්ඡති. අයම්පි වුච්චති අගොචරෝ.[a]

1. කිදිසාය - සීමු. II.
පේපෙක්ඛමානෝ - සීමු. II
2. උල්ලෝකෙන්තෝ - සීමු. II.
a. ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

නිසරු (-ප්‍රලාප) බස් හැරපියා නිසරු බසින් වැලැකුණේ වෙයි. කල් බලා කියනුයේ සැබවක් ම කියනුයේ වැඩදායක තෙපුල් කියනුයේ ධර්මවාදී වූයේ විනයවාදී වූයේ සුදුසු කල කරුණු සහිත වූ පිරිසිදුම් ඇති වැඩ සහිත වූ ලෙහි ලා දරිය යුතු වූ තෙපුලක් මැ කියන්නේ වෙයි. චතුර්විධ වාක්සුචරිතයෙන් යුක්ත වූයේ සතර දෙසින් වෙන් වූ තෙපුලක් මැ කියයි. දෙතිස් තිරිසන් කථාවෙන් දුරු වූයේ වන්නේ යැ, වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විමුක්තිදායකත්‍ව සිතින් යුක්ත වැ වෙසෙයි. දශ කථාවස්තූන් කියයි. ඒ මෙසේ යැ: අල්පෙච්ඡකථාව කියයි, ඉතරෙතරප්‍රත්‍යයසන්තෝෂ කථාව – විවේකනිශ්‍රිත කථාව – අසංසර්ගීකථාව – වීර්‍යාරම්භකථාව – ශීලකථාව – සමාධිකථාව – ප්‍රඥාකථාව – විමුක්තිකථාව – විමුක්තිඥානදර්ශනකථාව – සතිපට්ඨානකථාව – සම්‍යක්ප්‍රධානකථාව – ඍද්ධිපාදකථාව – ඉන්ද්‍රියකථාව – බලකථාව – බොධ්‍යඞ්ගකථාව – මාර්ගකථාව – ඵලකථාව – නිර්වාණකථාව කියයි. වචනයෙන් සංයම් වූයේ දැමුණේ වෙසෙසින් දැමුණේ ගොපනය වූයේ නොපිත වූයේ රැකුණේ සංවර වූයේ වේ. මෝ තෝමෝ වම්පාරිසුද්ධිය යි. මෙබඳු වාක්පාරිශුද්ධියෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ නුයි 'කම්මඤ්ච ඛ්‍යපථයෝ අසුස' යනු වේ.

කම්මාඤ්ඤඤ්ච ඉඛ ගොචරා – කෙබඳු වූ කවර පැවැතුම් ඇති, කවර ප්‍රකාර වූ කවර ආකාර ඇති, ගොචරයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේද'යි ගොචරය විචාරයි. ගොචරයෙක් ඇත, අගොචරයෙක් ඇත.

අගොචරය කවරු යත්: මෙහි එකෙක් වෙශ්‍යාවන් ගොචර (-ඇසුරු තැන්) කොට ඇත්තේ හෝ වේ ද, වැන්දඹුවන් ගොචර කොට ඇත්තේ හෝ වේ ද, මැහැලි කුමාරිකාවන් ගොචර කොට ඇත්තේ හෝ වේ ද, නපුංසකයන් ගොචර කොට ඇත්තේ හෝ වේ ද, මෙහෙණන් ගොචර කොට ඇත්තේ හෝ වේ ද, සුරාමගය ගොචර කොට ඇත්තේ හෝ වේද, රජුන් හා ද රජමහඇමැතියන් හා ද තීර්ථකයන් හා ද තීර්ථකශ්‍රාවකයන් හා ද අනනුලෝමික වූ සංසර්ගයෙන් සංසර්ගට වැ (-හැසි) වෙසේ ද, යළි යම් කුල කෙනෙක් (බුද්ධාදීන් කෙරෙහි) හැදහිලි නැත්තාහු ද (එහෙයින් මැ) නො පහන් වූවාහු ද ඔපාත (-සතරවිංසල කැණි ළිඳක්) මෙන් නො වූවාහු ද මහණුන්ට මෙහෙණන්ට උවසුවන්ට උවැසියන්ට අක්‍රොශ හා පරිභව කරන්නාහු ද අනර්ථ කැමැති වෙත් ද අහිත කැමැති වෙත් ද නො සුව කැමැති වෙත් ද අයොගක්ෂේමය (හය) කැමැත්තාහු වෙත් ද, එබඳු වූ කුලයන් සෙවනය කෙරේ ද එළැඹේ ද නැවත නැවත එළැඹේ ද, මේ 'අගොචරය' යි කියනු ලැබේ.

නොහොත් ඇතුළුගමට පිවිසියේ දිදියට පිළිපන්නේ අසංවර වැ සේ ද, ඇතුන් බලමින් අසුන් බලමින් රිය බලමින් පාබලයෙන් බලමින් ඔහොනුන් බලමින් පිරිමින් බලමින් කුමරියන් බලමින් කුමරුන් බලමින් ඇතුළුසල්පිල් බලමින් ගෙදොර බලමින් උඩ බලමින් යට බලමින් දසනුදස බලමින් සේ ද, මෙ ද 'අගොචර' යයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථ වා චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී යත්වාධිකරණමේනං -පෙ- මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෝමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං; තස්ස අසංවරාය පටිපජ්ජති. න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ අසංවරං ආපජ්ජති. අයම්පි වුච්චති අගොචරෝ.

යථා වා පනෙකෙ හොන්තෝ සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි හොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විසූකදස්සනං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං: තචවං ගීතං වාදිතං පෙක්ඛං අක්ඛානං පාණිස්සරං වෙතාළං කුම්භථූනං සොභනගරං[1] වණ්ණාලං වංසං ඛාවනං හත්ථියුද්ධං අස්සයුද්ධං මහිංසයුද්ධං උසභයුද්ධං ගොයුද්ධං අජයුද්ධං මෙණ්ඩයුද්ධං කුක්කුටයුද්ධං වට්ටකයුද්ධං දණ්ඩයුද්ධං මුට්ඨියුද්ධං නිබ්බුද්ධං උය්‍යොධිකං බලග්ගං සෙනාබ්‍යූහං අණීකදස්සනං ඉති වා. ඉති එවරූපං විසූකදස්සනං අනුයුත්තෙතා හොති. අයම්පි වුච්චති අගොචරෝ. පඤ්චපි කාමගුණා අගොචරා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"මා භික්ඛවෙ අගොචරෙ චරථ පරවිසයෙ. අගොචරෙ භික්ඛවෙ චරතං පරවිසයෙ ලච්ඡති මාරෝ ඔතාරං, ලභති මාරෝ ආරම්මණං. කො ච භික්ඛවෙ භික්ඛූනං අගොචරෝ පරවිසයෝ? යදිදං පඤ්ච කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා; සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා -ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා- ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා - කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ භික්ඛූනං අගොචරෝ පරවිසයෝ".a අයම්පි වුච්චති අගොචරෝ.

කතමෝ ගොචරෝ? "ඉධෙකච්චෝ[2] න වෙසියගොචරෝ හොති, න විධවාගොචරෝ හොති, න ථුල්ලකුමාරිගොචරෝ හොති, න පණ්ඩකගොචරෝ හොති, න භික්ඛුනීගොචරෝ හොති, න පානාගාරගොචරෝ හොති, අසංසට්ඨෝ විහරති රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි අනනුලොමිකෙන සංසග්ගෙන, යානි වා පන තානි කුලානි සද්ධානි පසන්නානි ඔපානභූතානි කාංසාවපඤ්ඤාතානි ඉඝිවාකපරිවාතානි අත්ථකාමානි හිතකාමානි ඵාසුකාමානි යොගක්ඛෙමකාමානි භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං, තථාරූපානි කුලානි සෙවති භජති පයිරුපාසති."b අයම්පි වුච්චති ගොචරෝ

---

1. සොභනාකරණං - සීමු II. සොභනකං - සීමු II. සොභනගරකං - PTS.
2. ඉධ සියාඵු - සීමු. II.

a. සතිපට්ඨානසංයුත්ත - අභිධම්මපාළිවග්ග. b ඛුද්දකනිකාය.

Free Distribution www.aathaapi.org

නොහොත් ඇසින් රූපයක් දැක නිමිති වශයෙන් ගන්නා සුළු වූයේ (හත්ථපාදාදි) අනුව්‍යඤ්ජන වශයෙන් ගන්නාසුලු වූයේ වෙයි. යම් හෙයකින් මොහු...මනෙන්ද්‍රියය අසංවෘත වැ වාසය කරන්නහු අභිධ්‍යා – දෞර්මනස්‍ය– සඛ්‍යාත ලාමක අකුශලධර්මයෝ ලුහුබඳනාහු ද, ඒ මනෙන්ද්‍රියයාගේ අසං– වරාර්ථයට පිළිපදී ද, මනෙන්ද්‍රියය නො රකී ද, මනෙන්ද්‍රියයෙහි අසංවරයට පැමිණේ ද, මේ ද 'අගොචරය'යි කියනු ලැබේ.

තවද යම්සේ ඇතැම් භවත් මහණබමුණු කෙනෙක් කම්පල හදහා දුන් බොජුන් වලඳා ඔහු මෙබඳු වූ විසුළු දැකීමෙහි යෙදී වෙසෙති; ඒ මෙසේ යැ: නැටුම් ගැයුම් වැයුම් තළමුළු භාරතරාමායණාදිය කියන තැන කස්තාලම් කුළුතාලම් (හෝ මන්ත්‍රයෙන් මළ සිරුර නැඟුවීම) කළ පිඹීම ප්‍රතිහාතවිත්‍රය සැඹලුන්ගේ සණදෙවුන් කෙළි ඵස්කුලල් ඇටදෙවීම ඇත්පොර අස්පොර මියුපොර වැහැප්පොර ගවපොර බැටළුපොර එළුපොර කුකුළුපොර වවුපොර දඹුපොර මිටුපොර මල්ලපොර යුදපෙරමුණ බලසෙන් ගණන තැන කදවුර බලඇණි දැකීම යනු හෝ යැ. මෙසේ මෙබඳු විසුළු දැකීමෙහි යෙදුණේ වෙයි. මේ ද 'අගොචර'යයි කියනු ලැබේ. පස්කම් ගුණයෝ ද අගොචරයෝ යැ.

තෙල වදාරන ලද මැය බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, අගොචරයෙහි (-නො හැසිරියැ යුතු තැන) සතුරන් විශ්වාසයෙහි නහමක් හැසිරවූ. මහණෙනි, අගොචරයෙහි පරවිෂයෙහි හැසි– රෙනුවන්ට (කෙලෙස) මාර තෙමේ අවකාශ (සිදුරු) ලබන්නේ යැ. මාර තෙමේ අරමුණු ලබන්නේ ය. මහණෙනි, මහණහට අගොචරය පරවිෂය කවරේ ද? යම් පස්කම්ගුණ කෙනෙක් වෙත් ද, (ඔහු යැ.) කවර පසෙක් ද යත්: ඉෂ්ට වූ කමනීය වූ මනවබන්නාවූ ප්‍රියසඛ්‍යාව ඇති කාමය හා යෙදුණු රාගොත්පත්තියට කාරණ වූ චක්ෂුර්විඤ්ඤාණයෙන් දැක්කයුතු රූපයෝ යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාණයෙන් ඇසියයුතු ශබ්දයෝ යැ- ඝ්‍රාණවිඤ්ඤාණයෙන් ඇඟි යැ යුතු ගන්ධයෝ යැ – ජිහ්වාවිඤ්ඤාණයෙන් විඳිය යුතු රසයෝ යැ – කායවිඤ්ඤාණයෙන් සපගී කළ යුතු ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ ප්‍රියසඛ්‍යාව ඇති කාම– පසංඛිත වූ රජනීය වූ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යි. මහණෙනි, මේ මහණහට 'අගොචර යැ පරවිෂය'යි කියනු ලැබේ. මේ ද 'අගොචර'යයි කියනු ලැබේ.

ගොචරය කවරු යත්: මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ වෛද්‍යාවත් ගොචර (=යායුතු තැන්) කොට තැත්තේ වේ ද, වැන්දඹුවන් ගොචර කොට නැත්තේ වේ ද, මැහැලි කුමාරිකාවන් ගොචර කොට නැත්තේ වේ ද, නපුංසකයන් ගොචර කොට නැත්තේ වේ ද, භික්ෂුණීන් ගොචර කොට නැත්තේ වේ ද, සුරාගාරය ගොචර කොට නැත්තේ වේ ද, රජුන් හා රජමහඇමැතියන් හා තීර්ථකයන් හා තීර්ථකශ්‍රාවකයන් හා අතනුලෝමික වූ සංසර්ගයන් අසංසෘෂ්ට වැ වෙසේ ද, යම්දු යම් ඒ කුල කෙනෙක් (බුද්ධාදීන් කෙරෙහි) හැදුණිලි ඇත්තාහු ද ප්‍රසන්න වූවාහු ද (සතර මංසල කැණි) ළිඳක් වැනි වෙත් ද, (මහණ මෙහෙණන් හත් පෙරැව්) කහවත්හි ප්‍රභා– යෙන් එකාලෝක වේද්ද, ගෙට වදන නික්මෙන මහණ මෙහෙණ සඛ්‍යාත ඍෂීන් ගේ විවරවාතයෙන් පරිවාත වේද්ද, මහණ මෙහෙණ උවසු උවැ– සියනට වැඩ කැමැත්තාහු ඖත කැමැත්තාහු සුව කැමැත්තාහු නිර්‍රාය කැමැත්තාහු වේද්ද, එබඳු කුලයන් සෙවන හජන පයිරුපාසන කෙරේ ද මේ ද 'ගොචර' යයි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථ වා භික්ඛු අඤ්ඤතරඤ්ඤං පවිට්ඨෝ වීථිං පටිපන්නෝ සංවුතෝ ගච්ඡති: න හත්ථිං ඔලෝකෙන්තෝ න අස්සං ඔලෝකෙන්තෝ න රථං ඔලෝකෙන්තෝ න පත්තිං ඔලෝකෙන්තෝ -පෙ- න දිසාවිදිසං විපෙක්ඛමාණෝ ගච්ඡති, අයම්පි වුච්චති ගොචරෝ. අථවා භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති -පෙ- මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති; අයම්පි වුච්චති ගොචරෝ. යථා වා පනෙකෙ හොන්තෝ සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විසූකදස්සනං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථිදං ? නච්චං ගීතං වාදිතං -පෙ- අනීකදස්සනං ඉති වා; ඉති එවරූපා විසූකදස්සනා පටිවිරතෝ හොති. අයම්පි වුච්චති ගොචරෝ. චත්තාරොපි සතිපට්ඨානා ගොචරා.

වුත්තං හෙතං භගවතා:

"ගොචරෙ භික්ඛවෙ චරථ සකෙ පෙත්තිකෙ විසයෙ. ගොචරෙ භික්ඛවෙ චරතං සකෙ පෙත්තිකෙ විසයෙ න ලච්ඡති මාරෝ ඔතාරං, න ලච්ඡති මාරෝ ආරම්මණං. කො ච භික්ඛවෙ භික්ඛුනෝ ගොචරෝ සකෝ පෙත්තිකෝ විසයෝ: යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා. කතමෙ චත්තාරො: ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති, වෙදනාසු -පෙ- චිත්තෙ – ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජඤ්ඤෙ සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ භික්ඛුනෝ ගොචරෝ සකෝ පෙත්තිකෝ විසයෝ.[a] අයම්පි වුච්චති ගොචරෝ. එදිසෙන ගොචරෙන සමන්නාගතෝ අස්සාති – ඛ්‍යාස්සස්සු ඉධ ගොචරා.

කාමෙ සීලබ්බතානස්සූති – කිදිසෙන සීලබ්බතෙන සම්පන්නාගතෝ අස්ස, කිංසණ්ඨිතෙන කිංපකාරෙන කිංපටිභාගෙනෝති සීලබ්බතපාරිසුද්ධිං පූරෙය්‍ය; කතමා සීලබ්බතපාරිසුද්ධි: අත්ථි සීලඤ්චෙව වතඤ්ච, අත්ථි වතං න සීලං. කතමං සීලඤ්චෙව වතඤ්ච: ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතෝ විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නෝ අණුම්පි වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. යෝ තත්ථ සඤ්ඤමෝ සංවරෝ අවීතික්කමෝ ඉදං සීලං. යං සමාදානං, තං වතං. සංවරට්ඨෙන සීලං, සමාදානට්ඨෙන වතං, ඉදං වුච්චති සීලඤ්චෙව වතඤ්ච. කතමං වතං න සීලං: අට්ඨ ධුතඞ්ගානි: ආරඤ්ඤිකඞ්ගං පිණ්ඩපාතිකඞ්ගං පංසුකූලිකඞ්ගං තෙචීවරිකඞ්ගං සපදානචාරිකඞ්ගං ඛලුපච්ඡාභත්තිකඞ්ගං නෙසජ්ජිකඞ්ගං යථාසන්ථතිකඞ්ගං. ඉදං වුච්චති වතං, න සීලං. විරියසමාධානම්පි වුච්චති වතං, න සීලං. 'කාමං තචෝ ච නහාරු ච අවසිස්සතු, උපසුස්සතු සරීරෙ මංසලොහිතං, යං තං පුරිසථාමෙන පුරිසබලෙන පුරිසවීරියෙන පුරිසපරක්කමෙන පත්තබ්බං, න තං අපාපුණිත්වා විරියස්ස සන්ථානං භවිස්සතී'ති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවරූපම්පි විරියසමාධානං වුච්චති වතං, න සීලං.

---

a. සතිපට්ඨානසංයුත්ත - අට්ඨකථාලිවණ්ණනා.

Free Distribution www.aathaapi.org

නොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළුගමට පිවිසියේ විදියට පිළිපත්තේ සංවර වැ යේ ද: ඇතුත් නො බලමින්, අසුත් නො බලමින්, පාබලසෙත් නො බලමින්...දසහුදස නො බලමින් යේ ද; මේ ද 'ගොචර'යයි කියනු ලැබේ. නොහොත් මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දැක නිමිති වශයෙන් නො ගන්නේ වේ ද...මනෙන්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ ද; මේ ද 'ගොචර'යයි කියනු ලැබේ. තවද යම්සේ ඇතැම් හවත් මහණ බුදුණු කෙනෙක් සැදහැයෙන් දුන් බොජුන් වලඳ, ඔහු මෙබඳු වූ පිසුළු දස්නෙහි යෙදී වාසය කෙරෙද්ද, එ මෙසේ යැ: තැවුම් ගැසුම් වැසුම්...බලඇණි දැකීම ආදිය හෝ යැ; මෙසේ මෙබඳු වූ පිසුළු දස්නෙන් වැළැකුණේ වේ ද; මේ ද 'ගොචර'යයි කියනු ලැබේ. සතර සිවටන්හු ද 'ගොචරයැ'.

තෙල වදාරන ලද මැය, භාග්‍යවත්හු විසින්:

"මහණෙනි, ගොචර (=හැසිරීමට යුක්තසථාන වූ සඛකිය පෙතෘක (-පියාගෙන් පැමිණි) විෂයෙහි හැසිරෙවූ, මහණෙනි, ගොචර වූ තමා සතු පියාගෙන් පැමිණි විෂයෙහි හැසිරෙනුවන්ට මාර තෙමේ සිදුරු නො ලබන්නේ යැ, මාර තෙමේ අරමුණු නො ලබන්නේ යැ. මහණෙනි, ගොචර වූ සඛකිය පෙතෘකවිෂය කවරෙ යත්: යම් මේ සතර සිවටන් කෙනෙක් වෙත් ද, කවර සතරෙක් ද යත්: මහණෙනි, මේ සත්තෙහි මහණ තෙමේ රූපකයෙහි කය නැවත නැවත බලමින් වෙහසයි, වෙදනාවන්හි... චිත්තයෙහි... සඤ්ඤාදි ධර්මයන්හි ධර්මයන් නැවත නැවත බලමින් කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ සම්‍යක්ප්‍රඥ ඇති වැ සමාහිමත් වූයේ සඤ්ඤාදි ලෝකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෞර්මනස්‍ය දුරු කොට වාසය කෙරෙයි. මහණෙනි, මේ මහණහට ගොචර වූ තමා සතු වූ පියා කෙරෙන් පැමිණි විෂය යයි කියනු ලැබේ. මේ ද ගොචරය යි කියනු ලැබේ. මේබඳු වූ ගොචරයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ නුයි 'කාසාසසු ඉධ ගොචරා' යනු වේ.

කානි සිලබ්බතානාසසු - කෙබඳු වූ කවර පැවැතුම් ඇති කවර ප්‍රකාර වූ කවර ආකාර ඇයි ශීලව්‍රතයෙකින් යුක්ත වූයේ වන්නේ ද'යි ශීලව්‍රත-පාරිශුද්ධිය විවාරයි. ශීලව්‍රතපාරිශුද්ධිය කවරැ යත්: ශීලය මැ වූ ව්‍රතයකුත් ඇත, ශීල නො වූ ව්‍රතයකුත් ඇත; ශීලය මැ වූ ව්‍රතය කවරැ යත්: මේ සත්තෙහි මහණ තෙමේ සිල්වත් වේ ද, ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාරයෙන් හා ගොචරයෙන් සමන්විත වූයේ මද පමණ දොසෙහි දු බිය දක්නාසුලු වූයේ වාසය කෙරේ ද, ශික්ෂාකොට්ඨාසයන්හි සමාදන් වැ හික්මේ ද, එහි යම් සංයමයෙක් සංවරයක් නො ඉක්මැවීමක් වේ නම්, මේ ශීල යැ; යම් සමාදානයෙක් වී නම්, එය ව්‍රත යැ. සංවරාර්ථයෙන් ශීල යැ, සමාදානාර්ථයෙන් ව්‍රත යි. මේ ශීලය ද ව්‍රතය ද'යි කියනු ලැබේ. ශීල නො වූ ව්‍රතය කවරැ යත්: අඵ ධුතාඞ්ගයෝ යැ: ආරණ්‍යකාඞ්ග යැ පිණ්ඩපාතිකාඞ්ග යැ පංසුකූලිකාඞ්ග යැ තෙචීවරිකාඞ්ග යැ සපදානචාරිකාඞ්ග යැ ඛලුපච්ඡාභත්තිකාඞ්ග යැ නෙසජ්ජිකාඞ්ග යැ යථාසන්ථතිකාඞ්ගය යි. මේ ශීල නො වූ ව්‍රත යැයි කියනු ලැබේ. විර්‍යසමාදානයත් ශීල නො වූ ව්‍රත යැයි කියනු ලැබේ: 'එකාන්නතයෙන් සමත් නහරත් ඇටත් ඉතිරි-වන්නේ නමුදු සිරුරෙහි මස් ලේ සිඳැලෙන්නේ නමුදු පුරුෂශක්තියෙන් පුරුෂබලයෙන් පුරුෂවීර්‍යයෙන් පුරුෂපරාක්‍රමයෙන් පැමිණිය යුතු ඒ උත්තමාර්ථයට නො පැමිණ විර්‍යය ගේ ලිහිල්බවෙක් නො වන්නේ යැ'යි සිත උත්සාහ ගන්වයි, පිහිටුවයි; මේබඳු වූ විර්‍යසමාදානය ද ශීල නො වූ ව්‍රතය'යි කියනු ලැබේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "නාසිස්සං න පිවිස්සාමි විහාරතෝ න නික්ඛමේ[1]
නපි පස්සං නිපාතෙස්සං තණ්හාසල්ලෙ අනූහතෙ"තිආ

චිත්තං පඤ්ඤාති පදහති, එවරූපම්පි විරියසමාදානං වුච්චති චිතං න සීලං. 'න තාවාහං ඉමිං පල්ලඞ්කං භින්දිස්සාමි යාව මේ න අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චිස්සතී'ති චිත්තං පඤ්ඤාති පදහති, එවරූපම්පි විරියසමාදානං වුච්චති චිතං න සීලං. 'න තාවාහං ඉමම්හා ආසනා වුට්ඨහිස්සාමි, න තාවාහං ඉමම්හා වඩකමා ඔරොහිස්සාමි, විහාරං නික්ඛමිස්සාමි අඩ්ඪයොගා නික්ඛමිස්සාමි, පාසාදා නික්ඛමිස්සාමි, හම්මියා - ගුහාය - ලෙණා-කුටියා -කූටාගාරා - අට්ටා - මාලා -උද්දණ්ඩා - උපට්ඨානසාලාය - මණ්ඩපා-රුක්ඛමූලා නික්ඛමිස්සාමි, යාව මේ න අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චිස්සතී'ති චිත්තං පඤ්ඤාති පදහති, එවරූපම්පි විරියසමාදානං වුච්චති චිතං න සීලං. 'ඉමස්මිඤ්ඤේව පුබ්බණ්හසමයං අරියධම්මං ආහරිස්සාමි සමාහරිස්සාමි අධිගච්ඡිස්සාමි එස්සයිස්සාමි සච්ඡිකරිස්සාමී'ති චිත්තං පඤ්ඤාති පදහති, එවරූපම්පි විරියසමාදානං වුච්චති චිතං න සීලං. ඉමස්මිඤ්ඤේව මජ්ඣන්හිකසමයං - සායන්හසමයං - පුරෙභත්තං - පච්ඡා-භත්තං - පුරිමියාමං - පච්ඡිමයාමං - කාළෙ - ජුණ්හෙ - වස්සෙ - හෙමන්ත-ගිම්හෙ - පුරිමෙ වයොඛන්ධෙ - මජ්ඣිමෙ වයොඛන්ධෙ - පච්ඡිමෙ වයොඛන්ධෙ අරියධම්මං ආහරිස්සාමි සමාහරිස්සාමි අධිගච්ඡිස්සාමි සච්ඡිකරිස්සාමි එස්සයිස්සාමීති චිත්තං පඤ්ඤාති පදහති; එවරූපම්පි විරියසමාදානං වුච්චති චිතං න සීලං.

අයං සීලබ්බතපාරිසුද්ධි; එදිසාය[2] සීලබ්බතපාරිසුද්ධියා සම්පන්නාගතෝ අස්සාති - කාති සීලබ්බතානස්ස.

පහිතත්තස්ස විහරතොති-'පහිතත්තස්සා'ති ආරද්ධවිරියස්ස; ථාමවතෝ[3] දළ්හපරක්කමස්ස අනික්ඛිත්තඡන්දස්ස අනික්ඛිත්තධුරස්ස කුසලෙසු ධම්මෙසු; අථවා පෙසිතත්තස්ස, යස්සත්ථාය පෙසිතෝ අත්තභාවෙ ච ඤාතයෙ ච ලක්ඛණෙ ච කාරණෙ ච ඨානාඨානෙ ච සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති පෙසිතත්තස්ස; සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති පෙසිතත්තස්ස; සබ්බෙ ධම්මා අනත්තාති පෙසි-තත්තස්ස; අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති පෙසිතත්තස්ස; -පෙ- ජාතිපච්චයා ජරාමරණන්ති පෙසිතත්තස්ස; අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධොති පෙසි-තත්තස්ස -පෙ- ජාතිනිරොධා ජරාමරණනිරොධොති පෙසිතත්තස්ස; ඉදං දුක්ඛන්ති පෙසිතත්තස්ස -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති පෙසි-තත්තස්ස; ඉමෙ ආසවාති පෙසිතත්තස්ස-පෙ- අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටි-පදාති පෙසිතත්තස්ස; ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤෙය්‍යාති පෙසිතත්තස්ස -පෙ- ඉමෙ ධම්මා සච්ඡිකාතබ්බාති පෙසිතත්තස්ස; ඤාණං එස්සාඛනත්තානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච පෙසිතත්තස්ස;

---

1. නික්ඛමිං - සෘ. PTS. 2. පච්චයපෙරණාථා- 3. 1. 2 මුදිතපෙරණාථා- 4. 1. 12
2. කිදිසාය - සී. I මජ්ඣං. 3. ථාමිගත - සිමු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. ''නාඤණඤඤය උපූවා නො ලූ කල්හි (මේ බාහුදිය) නො කම්, (යාගු ආදිය) නො බොම්, වෙහෙරින් නො නික්මෙම්, (ඇඳපුටු ආදියෙහි) ඇලය නො තබම්''.

සිත උත්සාහ ගත්වසි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වීර්‍යසමාදානය ද 'ශීල නො වූ වුතය'යි කියනු ලැබේ. 'යම් තාක් මාගේ සිත උපාදාන රහිත වැ (කාමාදි) ආස්‍රවයන් කෙරෙන් සමුච්ඡේදවිමුක්තියෙන් නො මිදේ නම්, ඒ තාක් මේ පලග නො බිඳින්නෙමි' සිත දැඩි වැ ගනී ද, පිහිටුවා ද; මෙබඳු වීර්‍යසමාදානයත් ශීල නො වූ වුතයයි කියනු ලැබේ. (සිත කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදෙන) තාක් මම ඉවී ආසනයෙන් නො නැගිසිටිත්නෙමි, 'ඒ තාක් මම මේ සක්-මනින් නො බස්නෙමි – විහාරයෙන් නො නික්මෙමි – අඩ්ඩයොග (ගුරුඵවක් ගෙයින්) නො නික්මෙමි – පහයෙන් නො නික්මෙමි – සඳලුගඟසින්-ගුහා-යෙන් – උද්දණ්ඩයෙන් – උවටැන්හලින් – මණ්ඩපයෙන් – යම්තාක් මාගේ සිත උපාදාන රහිත වැ ආස්‍රවයන් කෙරෙන් නො මිදෙන්නේ නම්, ඒතාක් මේ රැක්මුලින් නො නික්මෙමි' සිතට වැරහන්වා නම් සිත පිහිටුවා නම්, මෙබඳු වීර්‍යසමාදානයත් ශීල නො වූ වුතයැ'යි කියනු ලැබේ. 'මේ පෙර-වරුයෙහි මැ ආයාචිඛමීය (මාගේ සිතට) එළවමි, මොනවට එළවමි, අධිගමය කෙරෙමි, සපඤ්ඤ කෙරෙමි, ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙමි'යි සිතට වැර ගන්වා ද, පිහිටුවා ද, මෙබඳු වීර්‍යසමාදානයත් ශීල නො වූ වුතය'යි කියනු ලැබේ. මේ මැදි-දහවල්හි මැ – පස්වරුයෙහි – පෙරබත්හි – පසුබත්හි – පෙරයමැ – මැදියමැ – අලුයමැ – අවපසැ – පුරපසැ – වැසිකලැ – හිමත්කලැ – හිමිකලැ – ප්‍රථම-වයස්හි – මධ්‍යමවයස්හි – පශ්චිමවයස්හි ආයාචිඛමීය එළවමි, මොනොවට එළවමි, අධිගමය කෙරෙමි, සපඤ්ඤ කෙරෙමි, ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නෙමි' සිත දැඩිව ගනී ද, පිහිටුවා ද, මෙබඳු වීර්‍යසමාදානයත් 'ශීල නො වූ වුතය'යි කියනු ලැබේ.

මෝ තොමෝ ශීලවුතපාරිශුද්ධිය යි. මෙබඳු වූ ශීලවුතපාරිශුද්ධියෙන් සමන්විත වූයේ වත්තේ නුයි 'කාති සීලබ්බතානි'ස්සු' යනු වේ.

පඤ්ඤත්තස්ස භික්ඛුනෝ – 'පඤ්ඤත්තස්ස' යනු: රුකුළු වැර ඇත්තහුට කුසල්දහමහි ශක්තිය ඇත්තහුට දැඩි පරාක්‍රම ඇත්තහුට තැබූ වීර්‍යචිත්ත ඇත්තහුට නො තැබූ වීර්‍යධුර ඇත්තහුට; නොහොත් මෙහෙයූ සිත් ඇත්ත හුට, යම් රහත් බවක් සඳහා ආත්මභාවය පරිත්‍යාග කරන ලද ද, අඤ්ඤ එල සඞ්ඛ්‍යාත ආත්මාර්‍ථයෙහි ද න්‍යාය (ආයාචිඅට්ඨාඛිකාමාඝී) යෙහි ද අනිත්‍යාදි ලක්ෂණප්‍රතිවේධයෙහි ද හෙතුයෙහි ද ඨානාඨානයෙහි ද (-කාරණයෙහි ද අකාරණයෙහි ද;) 'සියලු සංඛාරයෝ අනිත්‍ය වූහ'යි මෙහෙයූ සිත් ඇත්තහුට, 'සියලු සංඛාරයෝ දුක් වූහ'යි මෙහෙයූ සිත් ඇත්තහුට, 'සියලු ධම්මයෝ අනාත්ම වූහ'යි මෙහෙයූ සිත් ඇත්තහුට, 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංඛාරයෝ වෙති' මෙහෙයූ සිත් ඇත්තහුට,...'ජාති-ප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වේ' යයි මෙහෙයූ සිත් ඇත්තහුට; අවිද්‍යාවගේ නිරෝධයෙන් සංඛාරනිරෝධය වේ යයි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට,...ජාති-නිරෝධයෙන් ජරාමරණනිරෝධය වේ යයි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට; 'මේ දුඃඛ-සත්‍ය යැ'යි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට,...'මෝ දුඃඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපත්තිය'යි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට; 'මොහු ආස්‍රවයෝ ය'යි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට; ..'මෝ ආස්‍රවනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපත්තිය යි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට, 'මේ ධම්මයෝ දතයුත්තාහ'යි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට...'මේ ධම්මයෝ ප්‍රත්‍යක්ෂ කළයුත්තාහ'යි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට; සවැදැරුම් සපඤ්ඤායතනයන්ගේ පහළවීමට ද නැසීම-ට ද ආස්වාදයට ද ආදීනවයට ද නිස්සරණයට ද මෙහෙයූ සිතැත්තහුට,

Free Distribution www.aathaapi.org

පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං - චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච පෙසිතත්තාසස; යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මන්ති පෙසිතත්තාසස. භික්ඛුනොති පුථුජ්ජනකල්‍යාණකස්ස වා භික්ඛුනො සෙඛස්ස වා භික්ඛුනොති-පහිතත්තස්ස භික්ඛුනො.

තෙනාහ ථෙරො සාරිපුත්තො:

''ඛ්‍යාස්ස ඛ්‍යපථයො අසු ඛ්‍යාසසසු ඉධ ගොවරා,
ඛානි සීලඛතානස්සු පහිතත්තස්ස භික්ඛුනො''ති.

16 - 8

ඛං සො සික්ඛං සමාදයති එකොදි[1] නිපකො සතො,
ඛම්මාරෙ රජතස්සෙව නිද්ධමේ මලමත්තනො.

ඛං සො සික්ඛං සමාදයාති - ඛං සො සික්ඛං ආදය සමාදය ආදිඉත්වා සමාදිඉත්වා ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා අභිනිවිඉත්වාති - ඛං සො සික්ඛං සමාදය.

එකොදි[1] නිපකො සතොති - 'එකොදී'ති එකග්ගචිත්තෙතා අවික්ඛිත්තචිත්තෙතා අවිසාහටමානසෙ, සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං -පෙ- සම්මාසමාධි; නිපකොති නිපකො පණ්ඩිතො පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී විභාවී මෙධාවී; සතොති චතූහි කාරණෙහි සතො: කායෙ කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තො සතො; වෙදනාසු - චිත්තෙ - ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තො සතො; සො වුච්චති සතොති - සතො.

ඛං සො සික්ඛං සමාදයාති - අධිසීලසික්ඛං පුච්ඡති. නිපකොති අධිපඤ්ඤාසික්ඛං පුච්ඡති. සතොති පාරිසුද්ධිං පුච්ඡතීති - ඛං සො සික්ඛං සමාදය එකොදි නිපකො සතො.

ඛම්මාරෙ රජතස්සෙව නිද්ධමේ මලමත්තනොති - 'ඛම්මාරෙ' වුච්චති සුවණ්ණකාරෙ; 'රජතං' වුච්චති ජාතරූපං. යථා සුවණ්ණකාරෙ ජාතරූපස්ස ඔළාරිකම්පි මලං ධමති සංධමති නිද්ධමති; මජ්ඣිමකම්පි මලං ධමති සංධමති නිද්ධමති; සුඛුමකම්පි මලං ධමති සංධමති නිද්ධමති; එවමෙවං භික්ඛු අත්තනො ඔළාරිකෙපි කිලෙසෙ ධමති සංධමති නිද්ධමති පජහති විනොදෙති ඛ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති.

1. එකොදි - සී‍ඵු. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධයන්ගේ - සතර මහාභූතයන්ගේ සමුදයට ද අස්තඛ්ගම යට ද ආස්වාදයට ද ආදීනවයට ද නිස්සරණයට ද මෙහෙයූ සිතැත්තහුට, 'යම් කිසිවක් සමුදයධර්ම නම්, ඒ සියල්ල නැසෙන පියවි ඇතැ'යි මෙහෙයූ සිතැත්තහුට. **භික්ඛුනෝ** යනු: පෘථග්ජනකල්‍යාණක භික්ෂුහුගේ හෝ, ශෛක්ෂභික්ෂුහුගේ හෝ නුයි 'පහිතත්තස්ස භික්ඛුනෝ' යනු වේ.

එසිත් වදාළහ ශාරිපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ:

"**කායස්ස බ්‍යපපථෙයා අඤ්ඤ** -පෙ- **පහිතත්තස්ස භික්ඛුනෝ**"යි.

16 - 8

ඒ මහණ තෙමේ එකඟ වූ සිත් ඇතියේ (පාරිහාරියප්‍රඥාවෙන්) ප්‍රඥාවත් වූයේ සමාහිතත් වූයේ කවර ශික්ෂාවක් සමාදන් වැ, කඹුරු තෙමේ ජාතරූපයාගේ මලය මෙන් තමාගේ කෙලෙස් මලය පිඹැ හරනේ ද?

කං සෝ සික්ඛං සමාදය - ඒ මහණ තෙමේ කවර ශික්ෂාවක් ගෙන සමාදන් වැ ආදානය කොට සමාදානය කොට ග්‍රහණය කොට පරාමර්ශ කොට අභිනිවෙශ කොට නුයි 'කං සෝ සික්ඛං සමාදය' යනු වේ.

එකෝදි නිපකෝ සතෝ - 'එකෝදි'යනු: එකඟ වූ සිත් ඇතියේ නොවිසුරුණු සිත් ඇතියේ උඩඟු නොවූ සිත් ඇතියේ, ශමථය සමාධීන්ද්‍රිය සමාධිබලය...සම්‍යක්සමාධිය ඇතියේ; **නිපකෝ** යනු: නිපක වූයේ පණ්ඩිත වූයේ ප්‍රඥාවත් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැතියේ තීරණප්‍රඥා ඇතියේ ධාරණප්‍රඥා ඇතියේ; **සතෝ** යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ රූපකායයෙහි කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතියේ, වේදනාවන්හි - චිත්තයෙහි - පඤ්චයස්කන්ධාදි ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සමාහිතත් වූයේ; හෙ තෙමේ සිහි ඇතියේ යයි කියනු ලැබේ නුයි 'සතෝ'යනු වේ.

කං සෝ සික්ඛං සමාදය යි - අධිශීලශික්ෂාව විභාවයි. **නිපකෝයි** අධිප්‍රඥාශික්ෂාව විභාවයි, **සතෝයි** පාරිශුද්ධිය විභාවා නුයි 'කං සෝ සික්ඛං සමාදය එකෝදි නිපකෝ සතෝ' යනු වේ.

කම්මාරෝ රජතස්සෙව නිද්ධමෙ මලමත්තනෝ - රන්කරු තෙමේ 'කම්මාර'යි කියනු ලැබෙයි. ජාතරූපය 'රජත'යි කියනු ලැබේ. යම්සේ රන්කරුවෙක් ජාතරූපයාගේ ඕදාරික වූ මලය බැහැර කෙරේ ද, මැනැවින් බැහැර කෙරේ ද, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරේ ද; මධ්‍යම වූ මලයත් ධමනය සන්ධමනය නිද්ධමනය කෙරේ ද, සියුම් වූ මලයත් බැහැර කෙරේ ද, මැනැවින් බැහැර කෙරේ ද, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරේ ද, එසෙයින ම මහණ තෙමේ තමාගේ ඕදාරික වූ කෙලෙසයන් ද බැහැර කෙරෙයි, මැනැවින් බැහැර කෙරෙයි, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරෙයි; දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විගතාභාව කෙරෙයි, අනුදහාවිභාව පමුණුවයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

මජ්ඣිමකෙපි කිලෙසෙ – සුඛුමකෙපි කිලෙසෙ ධම්මෙ සංඛිපති නිද්ධමති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති. අථ වා භික්ඛු අත්තනො රාගමලං දොසමලං මොහමලං මානමලං දිට්ඨිමලං කිලෙසමලං දුච්චරිතමලං අනිඤ්ඤකරණං අවඤ්ඤකරණං අඤ්ඤාණකරණං පඤ්ඤානිරොධිකං විඝාතපක්ඛිකං අනිබ්බානසංවත්තනිකං ධම්මෙ සංඛිපති නිද්ධමති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති; අථ වා සම්මාදිට්ඨියා මිච්ඡාදිට්ඨිං ධම්මෙ සංඛිපති නිද්ධමති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති; සම්මාසඞ්කප්පෙන මිච්ඡාසඞ්කප්පං – සම්මාවාචාය මිච්ඡාවාචං – සම්මාකම්මන්තෙන මිච්ඡාකම්මන්තං – සම්මාආජීවෙන මිච්ඡාආජීවං – සම්මාවායාමෙන මිච්ඡාවායාමං – සම්මාසතියා මිච්ඡාසතිං – සම්මාසමාධිනා මිච්ඡාසමාධිං–සම්මාඤාණෙන මිච්ඡාඤාණං - සම්මාවිමුත්තියා මිච්ඡාවිමුත්තිං ධම්මෙ සංඛිපති නිද්ධමති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙති. අථවා අරියෙන අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සබ්බෙ කිලෙසෙ සබ්බෙ දුච්චරිතෙ සබ්බෙ දරථෙ සබ්බෙ පරිළාහෙ සබ්බෙ සන්තාපෙ සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙ ධම්මෙ සංඛිපති නිද්ධමති පජහති විනොදෙති බ්‍යන්තීකරොති අනභාවං ගමෙතීති – කම්මාරො රජතස්සෙව නිද්ධමෙ මලමත්තනො.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුත්තෝ:

"යං සො සික්ඛං සමාදාය එකොදි නිපකො සතෝ,
කම්මාරො රජතස්සෙව නිද්ධමෙ මලමත්තනො"ති.

18 – 9

විජිගුච්ඡමානස්ස යදිදං ඵාසු
(සාරිපුත්තාති භගවා)
රිත්තාසනං සයනං සෙවතෝ වෙ,
සමෙධාභිකාමස්ස යථානුධම්මං
තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානං.

විජිගුච්ඡමානස්ස යදිදං ඵාසූති – 'විජිගුච්ඡමානස්සා'ති ජාතියා විජිගුච්ඡමානස්ස, ජරාය – බ්‍යාධිනා – මරණෙන – සොකෙහි – පරිදෙවෙහි – දුක්ඛෙහි – දොමනස්සෙහි – උපායාසෙහි –පෙ– දිට්ඨිබ්‍යසනෙන දුක්ඛෙන විජිගුච්ඡමානස්ස අට්ටියමානස්ස හරායමානස්සාති – විජිගුච්ඡමානස්ස; යදිදං ඵාසූති යං ඵාසු ඵාසුවිහාරං තං කථිස්සාමි; කතමෙ ඵාසුවිහාරා? සම්මාපටිපදා අනුලොමපටිපදා අපච්චනීකපටිපදා අඤ්ඤපටිපදා ධම්මානුධම්මපටිපදා සීලෙසු පරිපූරකාරිතා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා භොජනෙසු මත්තඤ්ඤුතා ජාගරියානුයොගො සතිසම්පජඤ්ඤං විවෙකවාසෙ සතිපට්ඨානෙ වත්තනා සම්මප්පධානෙ වත්තනා ඉද්ධිපාදෙ පඤ්චින්ද්‍රියානි පඤ්ච බලානි සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො නිබ්බානඤ්ච නිබ්බානගාමිනී ච පටිපදා; අයං ඵාසුවිහාරොති – විජිගුච්ඡමානස්ස යදිදං ඵාසු.

Free Distribution www.aathaapi.org

මධ්‍යම වූ කෙලෙසයන් ද...සියුම් වූ කෙලෙසයන් ද ධම්නය සඤ්ඤානය නිද්ධම්නය කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අනභාවයට පමුණුවයි. නොහොත් මහණ තෙමේ තමාගේ ප්‍රඥාලෝකය නසන ප්‍රඥාචක්ෂුස නො කරන නො දැනීම් කරන පැතැළ නසන පිඛාකොට්ඨාසයි වූ අම්මහනිවන පිණිස නො පවත්නා වූ රාගමලය දොෂමලය මෝහමලය මානමලය දෘෂ්ටිමලය ක්ලේශමලය දුශ්චරිතමලය බැහැර කෙරෙයි, වෙසසින් බැහැර කෙරෙයි, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අනභාවයට පමුණුවයි. නොහොත් (විදර්ශනා සහිත මාර්ගඵලප්‍රයුක්ත) සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙන් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය ධම්නය සඤ්ඤානය නිද්ධම්නය කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අනභාවයට පමුණුවයි. සම්‍යක්සංකල්පයෙන් මිථ්‍යාසඞ්කල්පය- සම්‍යග්වචනයෙන් මිථ්‍යාවචනය - සම්‍යක්කර්මාන්තයෙන් මිථ්‍යාකර්මාන්තය- සම්‍යගාජීවයෙන් මිථ්‍යාජීවය - සම්‍යග්ව්‍යායාමයෙන් මිථ්‍යාව්‍යායාමය- සම්‍යක්ස්මෘතියෙන් මිථ්‍යාස්මෘතිය - සම්‍යක්සමාධියෙන් මිථ්‍යාසමාධිය- සම්‍යග්ඥානයෙන් මිථ්‍යාඥානය - සම්‍යග්විමුක්තියෙන් මිථ්‍යාවිමුක්තිය ධම්නය සඤ්ඤානය නිද්ධම්නය කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අනභාවයට පමුණුවයි. නොහොත් ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයෙන් සියලු කෙලෙසයන් සියලු දුශ්චරිතයන් සියලු දරථයන් සියලු පරිදාහයන් සියලු සන්තාපයන් සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් බැහැර කෙරෙයි, වෙසසින් බැහැර කෙරෙයි, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විගතාන්ත කෙරෙයි, අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'කම්මාරෝ රජතස්සව නිද්ධමේ මලමත්තනෝ' යනු වේ.

එයින් වදළහ ශාරීපුත්‍රස්ථවිරයන් වහන්සේ:

"කා, සෝ සික්ඛං සමාදාය -පෙ- නිද්ධමේ මලමත්තනෝ"යි.

16 - 9

(ශාරිපුත්‍රය යි බුදුහු මෙසේ වදළහ.) ජාත්‍යාදියෙන් පිළිකුල් කරන්නා වූ එකාන්තයෙන් විවිකාසනය ශ්‍රමනය සෙවුණා වූ (සතර ම්ාර්ගඥාන සඞ්ඛ්‍යාත) සමෙඛාධිය කැමැත්තා වූ මහණ හට යම් ඒ ආසුවික්ෂරණයෙක් වේ ද, යම් අනුබෙධියකුත් වේ ද, එය තොපට (ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට) දතුවකු සෙයින් ප්‍රකාශ කරන්නෙමි.

විජිගුච්ඡමානස්ස ඉදිදං ආසු - 'විජිගුච්ඡමානස්ස' යනු: ජාතියෙන් ජුගුප්සා කරන්නහුට, ජරාවෙන් - ව්‍යාධියෙන් - මරණයෙන් - ශොකයෙන්- පරිදෙවයෙන් - දුකින් - දොම්නසින් - උපායාසයෙන්...දෘෂ්ටව්‍යසනයෙන් වූ දුකින් ජුගුප්සා කරන්නහුට දුක් වන්නහුට ලජ්ජා වන්නහුට නුයි 'විජිගුච්ඡමානස්ස' යනු වේ. ඉදිදං ආසු යනු: යම් ආසුවික්ෂරණයෙක් වේ නම්, එය කියන්නෙමි. ආසුවික්ෂරණය කවරු ඉත්: සම්‍යක්ප්‍රතිපත්ති ඇ අනුලොම්ප්‍රතිපත්ති ඇ අවිරුද්ධප්‍රතිපත්ති ඇ අන්වර්ථප්‍රතිපත්ති ඇ ධම්නුධම්ප්‍රතිපත්ති ඇ ප්‍රාතිමොක්ෂශීලයෙහි පරිපූර්ණකාරී බව ඇ ඉන්ද්‍රියයන්හි පියු දෙර ඇති බව ඇ භොජනයෙහි පමණ දන්නා බව ඇ නිදි දුරු කිරීමෙහි යෙදීම ඇ සම්‍යතිසම්ප්‍රඥානය ඇ සතර සතිපට්ඨානයෝ ඇ සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ ඇ පඤ්චේන්ද්‍රියයෝ ඇ පඤ්ච බලයෝ ඇ සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයෝ ඇ ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ග ඇ නිර්ෝණය ද නිර්ෝණගාමිනී ප්‍රතිපත්තිය ද යන මේ ආසුවික්ෂරණය නුයි 'විජිගුච්ඡමානස්ස ඉදිදං ආසු' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සාරිපුත්තාති – භගවා තංථේරං නාමේනාලපති; **භගවාති** ගාරවාධිවචනං; අපි ච භග්ගරාගොති භගවා, භග්ගදෝසොති භගවා, භග්ගමොහොති භගවා, භග්ගමානොති භගවා, භග්ගදිට්ඨීති භගවා, භග්ගකණ්ටකොති භගවා, භග්ගකිලේසොති භගවා, භජී විභජී පවිභජී ධම්මරතනන්ති භගවා, භවානං අන්තකරොති භගවා, භාවිතකායෝ භාවිතසීලෝ භාවිතචිත්තෝ භාවිතපඤ්ඤෝති භගවා, භජී වා භගවා අරඤ්ඤං වනපත්ථානි පන්තානි සේනාසනානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානී'ති භගවා, භාගී වා භගවා චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති භගවා, භාගී වා භගවා අප්පරසස්ස ධම්මරසස්ස විමුත්තිරසස්ස අධිසීලස්ස අධිචිත්තස්ස අධිපඤ්ඤායාති භගවා, භාගී වා භගවා චතුන්නං ඣානානං චතුන්නං අප්පමඤ්ඤානං චතුන්නං ආරුප්පසමාපත්තීනන්ති භගවා, භාගී වා භගවා අට්ඨන්නං විමොක්ඛානං චතුන්නං අභිභායතනානං නවන්නං අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීනන්ති භගවා, භාගී වා භගවා දසන්නං සඤ්ඤාභාවනානං දසන්නං කසිණසමාපත්තීනං ආනාපානස්සතිසමාධිස්ස අසුභසමාපත්තියාති භගවා, භාගී වා භගවා චතුන්නං සතිපට්ඨානානං චතුන්නං සම්මප්පධානං චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං පඤ්චන්නං බලානං සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්සාති භගවා; භාගී වා භගවා දසන්නං තථාගතබලානං චතුන්නං වෙසාරජ්ජානං චතුන්නං පටිසම්භිදානං ඤාණං අභිඤ්ඤාඤාණං ඤාණං බුද්ධධම්මානන්ති භගවා, භගවාති නෙතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භගිනියා කතං, න මිත්තාමච්චෙහි කතං, න ඤාතිසාලොහිතෙහි කතං, න සමණබ්‍රාහ්මණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං. විමොක්ඛන්තිකමේතං බුද්ධානං භගවන්තානං බොධියා මූලෙ සහ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිලාභා සච්ඡිකා පඤ්ඤත්ති යදිදං භගවාති – සාරිපුත්තාති භගවා.

රිත්තාසනං සයනං සෙවමානෝ වෙති – 'ආසනං' වුච්චති යත්ථ නිසීදති මඤ්චෝ පීඨං භිසි තට්ටිකා චම්මඛණ්ඩෝ තිණසන්ථාරෝ පණ්ණසන්ථාරෝ පලාල[1] සන්ථාරෝ; 'සයනං' වුච්චති සේනාසනං: විහාරෝ අඩ්ඪයොගෝ පාසාදෝ හම්මියං ගුහා, තං සයනාසනං අප්පසද්දරූපදසකෙන රිත්තං විවිත්තං පවිවිත්තං, අප්පසද්දසද්දසමණෙන –පෙ– අසප්පායරූපෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි රිත්තං විවිත්තං පවිවිත්තං; රිත්තං සයනාසනං සෙවමානෝ නිසෙවමානෝ සංසෙවමානෝ පටිසෙවමානොති – රිත්තාසනං සයනං සෙවමානෝ වේ.

---

1. පලාස – සී.

Free Distribution www.aathaapi.org

සාරිපුත්තා – යනු: බුදුහු ඒ තෙරුන් නමින් අමතන සේක. භගවා යනු: ගෞරවාධිවචන යැ; තවද, බුන් රාග ඇත් නුසි භගවත් යැ, බුන් ද්වේෂ ඇත් නුසි භගවත් යැ, බුන් මෝහ ඇත් නුසි භගවත් යැ, බුන් මාන ඇත් නුසි භගවත් යැ, බුන් දෘෂ්ටි ඇත් නුසි භගවත් යැ, බුන් කෙලෙස් කටු ඇත් නුසි භගවත් යැ, බුන් කෙලෙස් ඇත් නුසි භගවත් යැ, දෂම්-රුවන් හාග – විභාග – ප්‍රවිභාග කළාහු නුසි භගවත් යැ, භවයන් කෙල-වර කළාහු නුසි භගවත් යැ, භාවිත (-වඩන ලද) කය ඇත් නුසි, භාවිත ශීල – භාවිතචිත්ත - භාවිතප්‍රඥ ඇත්තාහු නුසි භගවත් යැ; නොහොත් බුදුහු අල්පශබ්ද වූ අල්පනිර්ඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන් ගේ රහස් කරුණුවලට තැන් වූ විවේකයට අනුරූප වූ වනයෙහි දුර සෙනසුන් ඉතා දුර සෙනසුන් වනප්‍රස්ථාන සෙනසුන් භජනය කළාහු නුසි භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු චීවර පිණ්ඩපාතසෙනාසන ග්ලානප්‍රත්‍යයභෙෂජ්‍ය-පරිෂ්කාරයනට හිමි වූවාහු නුසි භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු අධීරසයට ඛමීරසයට විමුක්තිරසයට අධිශීලයට අධිචිත්තයට අධිප්‍රඥවට හිමි වූවාහු නුසි භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු සතර ධ්‍යානයන්ට සතර අප්‍රාමාණ්‍ය-යන්ට සතර අරූපසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුසි භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු අෂ්ට විමොක්ෂයන්ට සතර අභිභායතනයන්ට නව අනුපූර්විහාර-සමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුසි භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු දශ සංඥා-භාවනාවන්ට දශ කෘත්ස්නසමාපත්තීන්ට ආනාපානසතිසමාධියට අඟුහ සමාපත්තියට හිමි වූවාහු නුසි භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු සතර සති-පට්ඨානයන්ට සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ට සතර ඍද්ධිපාදයන්ට පඤ්ච බලයන්ට සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයන්ට ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයට හිමි වූවාහු නුසි භගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු දශ තථාගතබලයන්ට චතුර්වෛශාරද්‍ය-යන්ට සතර ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයන්ට ෂඩභිඥවන්ට ෂඩබුද්ධර්මයන්ට හිමි වූවාහු නුසි භගවත් නම් වූහ. 'භගවත්' යන තෙල නාමය මෑණියන් විසින් නො කරන ලද, පියාණන් විසින් නො කරන ලද, බෑයකු විසින් නො කරන ලද, මිතක විසින් නො කරන ලද, සඟයහළුවන් විසින් නො කරන ලද, නැයන් විසින් නො කරන ලද, මහණබමුණන් විසින් නො කරන ලද, දෙවියන් විසින් නො කරන ලද, යම් මේ 'භගවත්' යන නාම යෙක් වී නම්, තෙල භාග්‍යවත් වූ බුදුවරයන්ට අර්හත්මාර්ගයාගේ අනන්-තරයෙහි බෝමූල දී සර්ව්ඥතාඥානය ලැබීම සමග රහත්ඵලය (හෝ සම්බෝ-යන්) ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියක් වී නුසි 'සාරිපුත්තානි භගවා' යනු වේ.

රිත්තාසනං සයනං සෙවතෝ වව – යම් තැනෙක භිඳී නම්, එය 'ආසන' යි කියනු ලැබෙයි: ඇද පුටු බිසි තට්ටිකා සම්කඩ තණඇතිරිය පත්ඇතිරිය පිදුරුඇතිරිය යි, සෙනාසනය 'සයන'යි කියනු ලැබෙයි: විහාර යැ ගුරුළුවක් ගෙයැ ප්‍රාසාදය යැ හම්‍යී යැ ගුහා යි; ඒ ශයනාසනය අසත් ප්‍රාකරුපදශීනයෙන් රික්ත යැ විවික්ත යැ ප්‍රවිවික්ත යි; අසත්ප්‍රාය ශබ්ද-ශ්‍රවණයෙන්...අසත්ප්‍රාය වූ පඤ්චකාමගුණයන් ගෙන් සිස් යැ විවේක යැ අනිශ්‍රිත විවේක යි. විවේක වූ ශයනාසනය සෙවුණාහට නිති සෙවුණා-හට මැනැවින් සෙවුණාහට වෙසෙසින් සෙවුණාහට නුසි 'රිත්තාසනං සයනං සෙවතෝ වේ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සම්බොධිකාමස්ස යථානුබුද්ධම්මන්ති - 'සම්බොධී' වුච්චති චතූසු මග්ගෙසු ඤාණං පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං -පෙ- ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගෝ වීමංසා විපස්සනා සම්මාදිට්ඨි; තං සම්බොධිං බුජ්ඣිතුකාමස්ස අනුබුජ්ඣිතුකාමස්ස පටිවිජ්ඣිතුකාමස්ස සම්බුජ්ඣිතුකාමස්ස අභිගන්තුකාමස්ස එස්සිතුකාමස්ස සච්ඡිකාතුකාමස්සාති - සම්බොධිකාමස්ස; **යථානුබුද්ධම්මන්ති** කතමෙ බොධියා අනුබුද්ධම්මා? සම්මාපටිපදා අනුලොමපටිපදා අපච්චනීකපටිපදා අනුධම්මපටිපදා ධම්මානුධම්මපටිපදා සීලෙසු පරිපූරකාරිතා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා භොජනෙසු මත්තඤ්ඤුතා ජාගරියානුයොගෝ සතිසම්පජඤ්ඤං; ඉමෙ වුච්චන්ති බොධියා අනුබුද්ධම්මා; අථවා චතුන්නං මග්ගානං පුබ්බභාගෙ විපස්සනා, ඉමෙ වුච්චන්ති බොධියා අනුබුද්ධම්මාති - සම්බොධිකාමස්ස යථානුබුද්ධම්මං.

තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානන්ති - 'ත'න්ති බොධියා අනුබුද්ධම්මං **පවක්ඛාමීති** පවක්ඛාමි ආචික්ඛිස්සාමි දෙසෙස්සාමි පඤ්ඤපෙස්සාමි පට්ඨපෙස්සාමි විවරිස්සාමි විභජිස්සාමි උත්තානීකරිස්සාමි පකාසිස්සාමි; **යථා පජානන්ති** යථා පජානං යථා පජානනෙතා ආජානනෙතා විජානනෙතා පටිවිජානනෙතා පටිවිජ්ඣනෙතා, න ඉතිහිතිහං න ඉතිකිරාය න පරම්පරාය න පිටකසම්පදාය න තක්කහෙතු න නයහෙතු න ආකාරපරිවිතක්කෙන න දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තියා සාමං සයං අභිඤ්ඤාතං අත්තපච්චක්ඛං ධම්මං තං කථයිස්සාමීති - තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානං.

තෙනාහ භගවා:

"විජිගුච්ඡමානස්ස යදිදං ඵාසු
(සාරිපුත්තාති භගවා)
රිත්තාසනං සයනං සෙවතො වෙ,
සම්බොධිකාමස්ස යථානුබුද්ධම්මං
තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානං"න්ති.

16 - 10

පඤ්චන්න ධීරො භයානං න හායෙ
භික්ඛු සතෝ සපරිගතානවාරී,[1]
ඛංසාධිපාතාන භිරිංසපානං[2]
මනුස්සථම්භාන[3] වතූපදානං.

1. සපරියන්තකවාරී - මජ්ඣං 2. භරිසපානං - මජ්ඣං
3. මනුඤ්ඤථම්භානං - මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

සම්බොධිකාමස්ස යථානුබුජ්ඣනං – සතර මාර්ගඥානය ප්‍රඥාව ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය ප්‍රඥාබලය...ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගය වීමංසාව විදර්ශනාව සම්‍යග්දෘෂ්ටිය 'සම්බොධි'යි කියනු ලැබෙයි. ඒ සම්බෝධිය අවබෝධ කරනු කැමැත්තහුට අනුරූපප්‍රතිපත්තියෙන් අවබෝධ කරනු කැමැත්තහුට ප්‍රතිවේධ කරනු කැමැත්තහුට මැනැවින් අවබෝධ කරනු කැමැත්තහුට අධිගම්‍ය කරනු කැමැත්තහුට සාක්ෂි කරනු කැමැත්තහුට ප්‍රත්‍යක්ෂ කරනු කැමැත්තහුට නුසි 'සම්බොධිකාමස්ස' යනු වේ. **යථානුබුජ්ඣං** යත (මෙහි) බෝධියට අනුබුජ්ඣීයෝ කවරහ යත්: සම්‍යක්ප්‍රතිපත්තිය අනුලෝමප්‍රතිපත්තිය අප්‍රත්‍යනීක-ප්‍රතිපත්තිය අනුපූර්ණප්‍රතිපත්තිය ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ප්‍රාතිමෝක්ෂශීලයෙහි සම්පූර්ණ කරන සුලු බව ඉන්ද්‍රියයන්හි නොපිතඳාර ඇති බව භෝජන-යෙහි පමණ දන්නා බව නිදි දුරු කිරීමෙහි යෙදීම සතිය හා සම්‍යක් ප්‍රඥාව යන මොහු මාර්ගඥාන සඞ්ඛ්‍යාත බෝධියට අනුබුජ්ඣීයෝ යයි කියනු ලැබෙත්; නොහොත් සතර ආර්‍යමාර්ගයන්ගේ පූර්භාගයෙහි උපන් විදර්ශී-නාව යි. මොහු මාර්ගඥාන බෝධියට අනුබුජ්ඣීයෝ යයි කියනු ලැබෙත් දැයි 'සම්බොධිකාමස්ස යථානුබුජ්ඣං' යනු වේ.

තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානං – 'තං' යනු: බෝධියට අනුබුජ්ඣීය; **පවක්ඛාමි** යනු: කියන්නෙමි දක්වන්නෙමි දෙසන්නෙමි පනවන්නෙමි පිහිටුවන්නෙමි විවෘත කරන්නෙමි විභාග කරන්නෙමි ප්‍රකට කරන්නෙමි ප්‍රකාශ කරන්නෙමි. **යථා පජානං** දතුවකු සෙයින් දැනගත්තකු හාත්-පසින් දැනගත්තකු වෙසසින් දැනගත්තකු සාමීප්‍රකාරයෙන් දැනගත්තකු ප්‍රතිවේධ කළ එකක්හු යම්සේ ද එපරිද්දෙන්, මේසේ මේසේ වී ලැ'යි නො වැ, තෙල මේසේ ලැ'යි නො වැ, පරම්පරාකථාවෙන් නො වැ පිටකසම්ප්‍ර-දාය හා සම වේ ලැ'යි නො වැ, තර්කහෙතුවෙන් නො වැ, නයග්‍රාහ හෙතුයෙන් නො වැ, (මේ සොඳුරු යැයි) කරුණු සැලැකීමෙන් නො වැ, අපට රුචි වූ දෘෂ්ටිය හා සම වේ යැයි නො වැ, තෙමේ මැ තමා විසින් නුවණින් අවබෝධ කළ තම්හට ප්‍රත්‍යක්ෂ වූ ඒ ධර්මය කියන්නෙමි නුසි 'තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"විජිගුච්ඡමානස්ස -පෙ- තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානං"යි.

16 – 10

සිර වූ සතිමත් වූ (ශීලාදි සතර) පඤ්ඤායෙහි හැසිරෙනසුලු ඒ මහණ තෙමේ (මතු දක්වන) පඤ්ච කිනීන්ට නො බියවන්නේ ය: ඇට මැස්සන් හා සෙසු මැස්සන්ට ද, දිළිජාතීන්ට ද, වෙහෙරාදි මනුෂ්‍යසපයීන්ට ද, සිංහාදි සිවුපාවුන්ට ද-

Free Distribution www.aathaapi.org

පඤ්චන්නං ධීරෝ භයානං න භායෙථාති – 'ධීරෝ'ති ධීරෝ පණ්ඩිතෝ පඤ්ඤවා බුද්ධිමා ඤාණී පිහාවී මේධාවී විරෝ පඤ්චන්නං භයානං න භායෙය්‍ය න තසෙය්‍ය න සන්තාසෙය්‍ය න උත්තාසෙය්‍ය න පරිත්තාසෙය්‍ය න සන්තාසං ආපජ්ජෙය්‍ය, අභීරු අස්ස අච්ඡම්භී අනුත්‍රාසී අපලායී පහීනභයභෙරවෝ විගතලෝමහංසෝ විහරෙය්‍යාති – පඤ්චන්නං ධීරෝ භයානං න භායෙය.

භික්ඛු සතෝ සම්පජියඤ්ඤවාරිති – 'භික්ඛූ'ති පුථුජ්ජනකල්‍යාණකෝ වා භික්ඛු, සෙඛෝ වා භික්ඛු; **සතෝ**ති චතූහි කාරණේහි සතෝ: කායෙ කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ, වෙදනාසු – චිත්තෙ – ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සනා සතිපට්ඨානං භාවෙන්තෝ සතෝ; සෝ වුච්චති සතෝ; **සම්පජියඤ්ඤවාරිති** චත්තාරෝ පරියඤ්ඤා: සීලසංවරපරියඤ්ඤා, ඉන්ද්‍රියසංවරපරියඤ්ඤා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාපරියඤ්ඤා, ජාගරියානුයොගපරියඤ්ඤා; කතමා සීලසංවරපරියඤ්ඤා? ඉධ භික්ඛු සීලවා හොති. පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතෝ විහරති, ආචාරගොචරසම්පන්නෝ අණුම්පි වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, අන්තෝපූතිභාවං පච්චවෙක්ඛමාණෝ, අන්තෝ සීලසංවරපරියඤ්ඤෙ චරති; මරියාදං න භින්දති, අයං සීලසංවරපරියඤ්ඤා. කතමා ඉන්ද්‍රියසංවරපරියඤ්ඤා? ඉධ භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී යත්වාධිකරණමේනං –පෙ- චක්ඛින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති, සොතෙන සද්දං සුත්වා– ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා – ජිව්හාය රසං සායිත්වා – කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා – මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී යත්වාධිකරණමේනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. ආදිත්තපරියායං පච්චවෙක්ඛමාණෝ අන්තෝ ඉන්ද්‍රියසංවරපරියඤ්ඤෙ චරති, මරියාදං න භින්දති, අයං ඉන්ද්‍රියසංවරපරියඤ්ඤා. කතමා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාපරියඤ්ඤා? ඉධ භික්ඛු පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති, නෙව දවාය, න මදාය, න මණ්ඩනාය, න විභූසනාය; යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය, විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි, නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති. අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරෝ චාති – අකඛබහඤ්ච – වණපටිච්ඡාදන – පුත්තමංසූපමං පච්චවෙක්ඛමාණෝ අන්තෝ භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාපරියඤ්ඤෙ චරති, මරියාදං න භින්දති; අයං භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාපරියඤ්ඤා.

Free Distribution www.aathaapi.org

පඤ්ඤාණෙන ධීරෝ භයානං න භායෙ - 'ධීරෝ' යනු ධීර වූයේ පණ්ඩිත වූයේ ප්‍රඥාවත් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැතිඅේ තීරණප්‍රඥ ඇතිඅේ ධාරණප්‍රඥ ඇතිඅේ වීර වූයේ පඤ්ච භීතීන්ට නොබිය වන්නේ යැ, නොතැති ගන්නේ යැ, සන්ත්‍රාසනොවන්නේ යැ, උත්‍රාසනොවන්නේ යැ, හාත්පසින් නොතැති ගන්නේ යැ, සන්ත්‍රාසඅට නොපැමිණෙන්නේ යැ, නොබියසුලු නොසැලෙනසුලු නොතැතිගන්නාසුලු නොපලායනසුලු වන්නේ යැ, ප්‍රහීණ වූ බිය අරමුණු ඇතිඅේ පහවූ ලොමුදහ ඇතිඅේ වෙසෙන්නේ නුසි 'පඤ්ඤාණ ධීරෝ භයානං න භායෙ' යනු වේ.

භික්ඛු සතෝ සපරියන්තචාරී - 'භික්ඛු' යනු: පෘථග්ජනකල්‍යාණක මහණ හෝ සෛක්ෂ මහණ හෝ යැ; **සතෝ** යනු: සැරැණු සතරෙකින් සිහි ඇතිඅේ: කෘයගි කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතිඅේ, වේදනාවන්හි - චිත්තයෙහි - ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතිඅේ, හෙතෙමේ සිහි ඇතිඅේ යයි කියනු ලැබේ. **සපරියන්තචාරී** පදයීනහයෝ සහර දෙනෙකි: ශීලසංවරපදයීනත යැ, ඉන්ද්‍රියසංවරපදයීනත යැ, භොජනයෙහි මාත්‍රඥතාපදයීනත යැ, ජාගරයීනානුයෝගපදයීනත යැයි. ශීලසංවරපදයීනතය කවරැ යත්: මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමෝක්ෂසංවරයෙන් සංවර වැ වෙසෙයි, ආචාරයෙන් හා ගොචරයෙන් සම්පූර්ණ වූයේ මදපමණ වරදෙහි බිය දක්නාසුලු වූයේ සමාදන් වැ ශික්ෂාපදයන්හි හික්මෙයි, අභ්‍යන්තරයෙහි පූර්ණභාවය (-සිල් රහිත බව) ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කෙරෙමින්, ශීලසංවරපරිශෝධයාගේ ඇතුළත හැසිරෙයි; ශීලමයීදැව නොබිඳී. මේ තෙමේ ශීලසංවරපදයීනතය යි. ඉන්ද්‍රියසංවරපදයීනතය කවරැ යත්? මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දැක (කෙලසවස්තු වූ) නිමිති නොගන්නේ වෙයි. (හස්තපාදාදී ආකාර සඛ්‍යාත) අනුව්‍යඤ්ජන නොගන්නේ වෙයි, යම් කරුණෙකින් මොහු... චක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි, කනින් ශබ්දයක් අසා - නැහැයෙන් ගඳක් අඟා - දිවින් රසයක් විඳ - කයින් පහසක් පැහැසැ - මනසින් දහමක් දැන නිමිති නොගන්නේ වෙයි, අනුව්‍යඤ්ජන නොගන්නේ වෙයි, යම් කරුණෙකින් මනෝඉන්ද්‍රියය අසංවර වැ වාසය කරන මොහු අභිධ්‍යා දෙමනස් සඛ්‍යාත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබඳනානු නම්, ඒ මනෝඉන්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස පිළිපදී, මනෝඉන්ද්‍රියය රකී, මනෝඉන්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ. ආදීප්තපදයීනාව දෙශනාව ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කෙරෙමින් ඉන්ද්‍රියසංවරපරිශෝධය අභ්‍යන්තරයෙහි හැසිරෙයි, ඉන්ද්‍රියසංවරමයීදැව නොබිඳී. මේ තෙමේ ඉන්ද්‍රියසංවරපදයීනතය යි භොජනයෙහි මාත්‍රඥතාපදයීනතය කවරැ යත්? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට අහර වළඳයි, කෙළි පිණිස නොවළඳයි, මිදි පිණිස - අලංකාර පිණිස - සැරසුම් පිණිස නොවළඳයි, යම්තාක් මේ කයෙහි පැවැත්ම පිණිස යැපීම පිණිස බඹසර අනුග්‍රහ පිණිස වළඳයි, මේසේ 'පැරණි බඩගිනි වේදනාව නසම්, අලුත් වේදනාන් නූපදවමි, මාගේ යැපීම ද වන්නේය, නිවරද බව ද සුඛවිහරණය ද වන්නාහ ය'යි අස්සාහාරූපමාව ද වණාලුතිවිජ්ජාදනාපමාව ද පුත්‍රමාංසොපමාව ද ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කෙරෙමින් භොජනයෙහි මාත්‍රඥතාපරිශෝධය අභ්‍යන්තරයෙහි හැසිරෙයි, මයීදැව නොබිඳී. මේ තෙමේ භොජනයෙහි මාත්‍රඥතාපදයීනතය යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කතමෝ ජාගරියානුයෝගපරියනුත්තෝ? ඉධ භික්ඛු දිවසං චඞ්කමේන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසෝධෙති, රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමේන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසෝධෙති. රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණේන පස්සෙන සීහසෙය්යං කප්පෙති පාදේ පාදං අච්චාධාය සතෝ සම්පජානෝ උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා, රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමේන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසෝධෙති. හත්ථදන්තරත්තවිහාරං පච්චවෙක්ඛමානෝ අනුනාජාගරියානුයෝගපරිපූරකාරී හෝති, මරියාදං න භින්දති; අයං ජාගරියානුයෝගපරියනුත්තෝති – භික්ඛු සතෝ සපරියනුත්තචාරී.

ඛංසාධිපාතානං සිරිංසපානන්ති – 'ඛංසා' වුච්චන්ති පිඞ්ගලමක්ඛිකාපි; 'අධිපාතකා' වුච්චන්ති සබ්බාපි මක්ඛිකාපි; කිං කාරණා අධිපාතකා වුච්චන්ති සබ්බාපි මක්ඛිකාපි? තා උපතිත්වා උපතිත්වා ඛාදන්ති; තංකාරණා අධිපාතකා වුච්චන්ති සබ්බාපි මක්ඛිකාපි. 'සිරිංසපා' වුච්චන්ති අහීති – ඛංසාධිපාතානං සිරිංසපානං

මනුස්සඵස්සානං චතුප්පදානන්ති – 'මනුස්සඵස්සා' වුච්චන්ති චෝරා වා අස්සු මානවා වා කතකම්මා වා අකතකම්මා වා; තෙ භික්ඛූ පස්සන්තං වා පුච්ඡිස්සන්ති, වාදං වා ආරොපෙස්සන්ති, අන්තරාපි සයිස්සන්ති පරිහාපි සයිස්සන්ති රොසෙස්සන්ති විරොසෙස්සන්ති හිංසෙස්සන්ති විහිංසෙස්සන්ති හෙඨෙස්සන්ති විහෙඨෙස්සන්ති ඝාතෙස්සන්ති උපඝාතෙස්සන්ති උපඝාතං වා කරිස්සන්ති. යෝ කොචි මනුස්සත්තා උපඝාතෝ මනුස්සඵස්සෝ; **චතුප්පදානන්ති** සීහා ව්‍යග්ඝා දීපී අච්ඡා තරච්ඡා කොකා මහිසා හත්ථී; තෙ භික්ඛූ මඤ්ඤිස්සන්ති ඛාදෙස්සන්ති හිංසෙස්සන්ති විහිංසෙස්සන්ති හෙඨෙස්සන්ති විහෙඨෙස්සන්ති ඝාතෙස්සන්ති උපඝාතෙස්සන්ති උපඝාතං වා කරිස්සන්ති, චතුප්පදත්තා උපඝාතත්තා යං කිඤ්චි චතුප්පදහයනන්ති – මනුස්සඵස්සානං චතුප්පදානං.

තෙනාහ භගවා:

"පස්සන්තා වීරා හායනං න හායෙ භික්ඛු සතෝ සපරියනුත්තචාරී,
ඛංසාධිපාතානං සිරිංසපානං[1] මනුස්සඵස්සානං[2] චතුප්පදාන"නන්ති.

16 – 11

පරධම්මිකානම්පි න සන්තසෙය්‍ය දිස්වාපි තෙසං බහුභරවානි,
අඤ්ඤරූති අභිසම්භවෙය්‍ය[3] පරිස්සයානි කුසලානුපඨී.

---

1. ඛංසාධිපාතානං සරීසපානං – ම්‍යා. 2 මනුස්සඵස්සානං – ම්‍යා.
3. අභිසම්භවෙය්‍යුං – ස්‍යා.

Free Distribution www.aathaapi.org

ජාගරියානුයෝගපරියන්තය කවරේ ද? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙමේ දහවල සක්මනින් හා හිඳීමෙන් නීවරණධර්මයන් කෙරෙන් (හෝ සියලු අකුශලධර්මයන්ගෙන්) සිත පිරිසුදු කරන්නේ ය. රෑ පෙරයම සක්මනින් හා හිඳීමෙන් නීවරණධර්මයන් කෙරෙන් සිත පිරිසුදු කරන්නේ ය. රෑ මැදියම දකුණු පයෙහි වම්පය මදක් ඇදුනබා සිහි නුවණින් 'නැගිසිටිමි' යන සංඥාව මෙනෙහි කොට දකුණුපසින් සිංහශය්‍යාව කෙරෙයි. රෑ අලුයම නැගිසිට සක්මනින් හා හිඳීමෙන් නීවරණධර්මයන්ගෙන් සිත පිරිසුදු කෙරෙයි. හෘද්‍රෙකරාත්‍රීවිහරණය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කෙරෙමින් ජාගරියානුයෝග පරිවේජදය අභ්‍යන්තරයෙහි හැසිරෙයි. මයාදෘව නො බිඳී. මේ තෙවැනි ජාගරියානුයෝගපරියන්තය වේ යයි 'භික්ඛු සතෘ සප්පරියන්තවාරී' යනු වේ.

ඛංසාධිපාතාන සිරිංසපානං – පිඹුහල මැස්සෝ 'ඛංස'යි කියනු ලැබෙත්: සියලු මැ මැස්සෝ 'අධිපාතක'යි කියනු ලැබෙත්. කවර කරුණෙකින් සියලු මැ මැස්සෝ 'අධිපාතකයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත් ද යත්: ඔහු තැඟි තැඟි කති. ඒ කරුණෙන් සියලු මැ මැස්සෝ 'අධිපාතකයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත්. සර්පයෝ 'සිරිංසප'යි කියනු ලැබෙත් නුයි 'ඛංසාධිපාතාන සිරිංසපානං' යනු වේ.

මනුස්සඵස්සාන චතුප්පදානං – කල සොරකම් ඇති හෝ නො කල සොරකම් ඇති හෝ සොරු හෝ සැහැසි මනුෂ්‍යයෝ වත්නාහුය. (ඔහු) 'මනුස්සඵස්ස' යි කියනු ලැබෙත්. ඔහු මහණහු පැන හෝ පුළුවුස්නාහු ය, වාදාරොපණය හෝ කරන්නාහු ය, ආක්‍රොශ කරන්නාහු ය, පරිභව කරන්නාහු ය, කොප කරන්නාහු ය, වෙරසසින් ඔකොප කරන්නාහු ය, හිංසා කරන්නාහු ය, විහිංසා කරන්නාහු ය, පෙළන්නාහු ය, වෙරසසින් පෙළන්නාහු ය, තසන්නාහු ය, වෙහෙසන්නාහු ය, උපඝාත හෝ කරන්නාහු ය. මිනිසුන් කෙරෙන් යම් කිසි උපඝාතයෙක් වේ නම් එය 'මනුස්සඵස්ස' නම්. චතුප්පදානං යනු සිංහයෝ ය, ව්‍යාඝ්‍රයෝ ය, දිවියෝ ය, වලස්සු ය, තරස්හු ය, වෘකයෝ ය, මිහිවෝ ය, හස්තීහු සි. ඔහු භික්ෂූහු මඩනාහු ය, කන්නාහු ය, හිංසා කරන්නාහු ය, විහිංසා කරන්නාහු ය, පෙළන්නාහු ය, වෙරසසින් පෙළන්නාහු ය, තසන්නාහු ය, වෙහෙසන්නාහු ය, උපඝාත හෝ කරන්නාහු ය. සිවුපාවුන් කෙරෙන් උපඝාතයෙක් යම් කිසි සිවුපාඛියෙක් නුයි 'මනුස්සඵස්සාන චතුප්පදානං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"පඤ්ඤාන ධීරෝ භයානං –පෙ– මනුස්සඵස්සාන චතුප්පදානං"යි.

16 – 11

නො සහදුම්යන්ට ද නො බිය වත්තේ ය. ඔවුන්ගේ බොහෝ බිය උපදවන අරමුණු දැක ද නො තැතිගන්නේ ය. තවද කුසල් දහම් සොයනුගේ අන් උවදුරු ද මැඩපවත්වන්නේ සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

පරඛම්මිකානම්පි න සන්තසෙය්‍ය දිසම්පි තෙසං බ්‍රූහෙරවානීති – 'පරඛම්මිකා' වුච්චන්ති සත්ත සහධම්මිකඤ්ඨපෙත්වා යෙ කෙචි බුද්ධිධම්මෙ සඞ්ඝඤ්ච අපසාදෙන්තා. තෙ භික්ඛුං පඤ්ඤං වා පුච්ඡෙය්‍යුං වා දෙය්‍යුං වා ආරොපෙය්‍යුං, අක්කොසෙය්‍යුං පරිභාසෙය්‍යුං රොසෙය්‍යුං විරොසෙය්‍යුං භාසෙය්‍යුං විභිංසෙය්‍යුං හෙඨෙය්‍යුං විහෙඨෙය්‍යුං ඝාතෙය්‍යුං උපඝාතෙය්‍යුං උපඝාතං වා කරෙය්‍යුං. තෙසං බ්‍රූහෙරවෙ පසඞ්කිතා වා සුණ්හිතා වා න වෙඨෙය්‍ය න පලවෙය්‍ය න සම්පවෙඨෙය්‍ය, න තසෙය්‍ය න සන්තසෙය්‍ය න උත්තසෙය්‍ය න පරිත්තසෙය්‍ය න භායෙය්‍ය න සන්තාසං ආපජ්ජෙය්‍ය, අභීරූ අසා අවජ්ජභී අනුත්‍රාසී අපලායී, පඤ්චනඝහෙරවෝ විගතලොමහංසෝ විහරෙය්‍යාති – පරඛම්මිකානම්පි න සන්තසෙය්‍ය දිසම්පි තෙසං බ්‍රූහෙරවානි.

අථාපරානි අභිසමාචාරිකෙය්‍ය[1] පරිසායානි කුසලානුඵෙසීති – අථාපරානිපි අත්ථි අභිසමාචාරිකානි අභිභවිතබ්බානි අජ්ඣාපථරිතබ්බානි පරියාදිසිතබ්බානි මද්දිතබ්බානි. **පරිසායාති** දෙව පරිසායා: පාකටපරිසායා ච පටිච්ඡන්නපරිසායා ච -පෙ- එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිසායා. **කුසලානුඵෙසීති** සම්මාපටිපදං අනුලොමපටිපදං අපච්චනීකපටිපදං අනුධම්මපටිපදං -පෙ- අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං නිබ්බානඤ්ච නිබ්බානගාමිනිඤ්ච පටිපදං එසනෙත්‍ය ගවෙසනෙත්‍ය පරියෙසනෙත්‍ය පරිසායා අභිසමාචාරිකානි අභිභවිතබ්බා අජ්ඣාපථරිතබ්බා පරියාදිසිතබ්බා මද්දිතබ්බාති – අථාපරානි අභිසමාචෙය්‍ය පරිසායානි කුසලානුඵෙසී.

තෙනාහ භගවා:

''පරඛම්මිකානම්පි න සන්තසෙය්‍ය
දිසම්පි තෙසං බ්‍රූහෙරවානි,
අථාපරානි අභිසමාචෙය්‍ය
පරිසායානි කුසලානුඵෙසී''ති.

16 - 12

ආතඞ්කඵස්සෙන ඵුට්ඨස්ස භික්ඛවෙ
සීතං අච්චුණ්හං[2] අධිවාසයෙය්‍ය,
සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා අනොසකෝ
විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍ය.

ආතඞ්කඵස්සෙන ඵුට්ඨස්ස භික්ඛවෙ – 'ආතඞ්කඵස්සෝ' වුච්චති රොගඵස්සෝ. රොගඵස්සෙන ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්මාආගතෝ අස්ස; චක්ඛුරොගෙන ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්මාආගතෝ අස්ස; සොතරොගෙන – ඝානරොගෙන – ජිව්හාරොගෙන – කායරොගෙන -පෙ- ඛංසමිකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සෙන ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්මාආගතෝ අස්ස. 'භික්ඛු' වුච්චති ඡාතකෝ. ඡාතකෙන ඵුට්ඨෝ පරෙතෝ සමොහිතෝ සම්මාආගතෝ අස්සාති – ආතඞ්කඵස්සෙන භික්ඛවෙ ඵුට්ඨෝ.

---

1. අභිසමාචෙය්‍ය - PTS.
2 අතුණ්හං - සී॰ ඉ॰ II

Free Distribution www.aathaapi.org

පරධම්මිකානම්පි න සන්තසෙය්‍ය දිස්වාපි තෙසං බ්‍රහ්මචාරිනි- සත් සහදැමියන් නම් බුදුන් දහම් සඟුන් කෙරෙහි නො පහත් වූ යම් කිසි කෙනෙක් 'පරධම්මිකයෝ' යැයි කියනු ලැබේත්. ඔහු භික්ෂූන්ගෙන් පැන හෝ පුළුවුස්නාහු ය, වාදඋපන්‍යය හෝ කරත්නාහු ය, ආක්‍රෝශ කරත්නාහු ය, පරිභව බණින්නාහු ය, කොප කරත්නාහු ය, වෙසෙසින් කොප කරත්නාහු ය, හිංසා කරත්නාහු ය, විහිංසා කරත්නාහු ය, පෙළන්-නාහු ය, වෙසෙසින් පෙළන්නාහු ය, නසන්නාහු ය, වෙහෙසන්නාහු ය, උපඝාත හෝ කරන්නාහු ය. ඔවුන්ගේ බොහෝ වූ භිය උපදවන අරමුණු දැක හෝ අසා හෝ නො සැලෙන්නේ ය, වෙසෙසින් නො සැලෙන්නේ ය, හාත්පසින් නො සැලෙන්නේ ය, නො තැතිගන්නේ ය, සන්ත්‍රස්ත-උත්‍රස්ත - පරිත්‍රස්ත නො වන්නේ ය, නො භියවන්නේ ය, සත්ත්‍රාසයව නො පැමිණෙන්නේ ය; නො භියසුලු නො සැලෙනසුලු නො තැතිගන්නා සුලු නො පලායනසුලු වන්නේ ය, ප්‍රහීණ වූ භියඅරමුණු ඇතිගේ පහවූ ලොමුදහ ඇතිව වාසය කරන්නේ නුසි 'පරධම්මිකානම්පි න සන්තසෙය්‍ය දිස්වා පි තෙසං බ්‍රහ්මචාරිනි' යනු වේ.

අථාපරානි අභිසම්භවෙය්‍ය පරිස්සයානි කුසලානුඵුසි - තවද අන්‍ය වූත් මැඩියැ යුතු අභිභවනය කළ යුතු යටපත් කළයුතු හාත්පසින් ගත යුතු මර්දනය කළ යුත්තාහු ඇති. **පරිස්සය** නම්: ප්‍රකට පරිශ්‍රයෝ ද ප්‍රතිච්ඡන්න පරිශ්‍රයෝ දැසි පරිශ්‍රය (-උපද්‍රව) දෙකෙකි...මේසේත් 'තත්‍රාසය'නුසි පරිශ්‍රය නම් වෙත්. **කුසලානුඵුසි** යනු: සම්‍යක් ප්‍රතිපත්තිය අනුලෝම-ප්‍රතිපත්තිය අවිරුද්ධප්‍රතිපත්තිය අනුඵුප්‍රතිපත්තිය...ආර්‍යීඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය නිර්‍යාණය ද නිර්‍යාණගාමිනිප්‍රතිපත්තිය ද සොයන්නහු විසින් ගවේෂණය කරන්නහු විසින් පර්‍යේෂණය කරන්නහු විසින් උපද්‍රවයෝ මැඩිය යුත්තා-හු ය, අභිභවනය කළ යුත්තාහු ය, යටපත් කළ යුත්තාහු ය, හාත්පසින් ගත යුත්තාහු ය, මර්දනය කළ යුත්තාහු නුසි 'අථාපරානි අභිසම්භවෙය්‍ය පරිස්සයානි කුසලානුඵුසි' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"පරධම්මිකානම්පි -පෙ- පරිස්සයානි කුසලානුඵුසි"යි.

16 - 12

රොගස්පර්‍ශයෙන් ද ක්ෂුධාවෙන් ද ස්පර්‍ශ කරන ලදුවේ ශීතය ද ගලි උෂ්ණය ද ඉවසන්නේ ය. හෙ තෙමේ ඒ රොගස්පර්‍ශාදියෙන් බොහෝ සෙයින් පහස්නා ලදුවේ අභිසංස්කාර සහගතවිඤ්ඤාණය හෝ දුශ්චරිතයට අවකාශ නො කරනුවේ චෛතසික වීර්‍යාරම්භය දැඩි ව කරන්නේ සි.

ආතඞ්කඵස්සෙන භික්ඛවෙ - රොගස්පර්‍ශය 'ආතඞ්කඵස්ස'යි කියනු ලැබෙයි. රොගස්පර්‍ශයෙන් පහස්නා ලදුවේ මඩනා ලදුවේ බැස-ගන්නා ලදුවේ සමන්විත වූවේ වන්නේ ය; චක්ෂුරෝගයෙන් පහස්නා ලදුවේ පෙළෙන්ට බැසගන්නා ලදුවේ සමන්විත වූවේ වන්නේ ය, ශ්‍රොත්‍ර-රෝගයෙන් - ඝ්‍රාණරෝගයෙන් - ජිහ්වාරෝගයෙන් - කායරෝගයෙන්... මැසි-මදුරු-වා-අව්-දිග්දැහසින් පහස්නා ලදුවේ මඩනා ලදුවේ යුක්ත වූවේ සමන්විත වූවේ වන්නේ ය. ඝාදුක 'බුද'යි කියනු ලැබෙයි. ඝාදුකින් පහස්නා ලදුවේ මඩනා ලදුවේ යුක්ත වූවේ සමන්විත වූවේ වන්නේ නුසි 'ආතඞ්කඵස්සෙන භික්ඛවෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සීතං අච්චුණ්හං[1] **අධිවාසයෙය්‍යාති** – 'සීත'න්ති දුවිහි කාරණේහි සීතං හොති: අබ්භන්තරධාතුපකොපා[2] වාසඤ්ඤා වා සීතං හොති. බහිද්ධා උතුවසෙන වා සීතං හොති. **උණ්හන්ති** දුවිහි කාරණේහි උණ්හං හොති. අබ්භන්තරධාතුපකොපා[2] වාසඤ්ඤා වා උණ්හං හොති. බහිද්ධා උතුවසෙන වා උණ්හං හොතීති – සීතං අච්චුණ්හං. **අධිවාසයෙය්‍යාති** ඛමෝ අස්ස සීතස්ස උණ්හස්ස ජිඝච්ඡාය පිපාසාය ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සානං, දුරුත්තානං දුරාගතානං වචනපථානං, උප්පන්නානං සාරීරිකානං වේදනානං දුක්ඛානං තිප්පානං බලවතං කටුකානං අසාතානං අමනාපානං පාණහරානං අධිවාසකජාතිකෝ අස්සාති – සීතං අච්චුණ්හං[1] අධිවාසයෙය්‍ය.

සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා. **අනොඝඤ්ඤාති** – 'සෝ තෙහි'ති ආතඞ්කඵස්සෙන ච බුදුය ච සීතෙන ච උණ්හෙන ච ඵුට්ඨෝ පරේතෝ සමෝහිතෝ සමන්නාගතෝ අස්සාති – සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ. බහුධාති අනෙකවිධෙහි ආකාරෙහි ඵුට්ඨෝ පරේතෝ සමෝහිතෝ සමන්නාගතෝ අස්සාති – සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා. **අනොඝඤ්ඤාති** අහිරිඔත්තප්පාරහස්සකුණ්ඩස්ස ඔකාසං න කරොතීතිපි – අනොඝඤ්ඤා. අථවා, කායදුච්චරිතස්ස වචීදුච්චරිතස්ස මනොදුච්චරිතස්ස ඔකාසං න කරොතීතිපි අනොඝඤ්ඤාති – සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා අනොඝඤ්ඤා.

විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍යාති – 'විරියපරක්කමෝ' වුච්චති: "යෝ චෙතසිකෝ විරියාරම්භෝ නික්කමෝ පරක්කමෝ උය්‍යාමෝ වායාමෝ උස්සාහෝ උස්සොළ්හි අපච්චවෙක්ඛණා ඨිති[3] අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහනෝ විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමෝ"ති. **විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍යාති** – විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍ය, ථිරං කරෙය්‍ය, දළ්හසමාදානෝ අස්ස අවත්ථිතසමාදානෝති – විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"ආතඞ්කඵස්සෙන ඵුට්ඨෝ
සීතං අච්චුණ්හං අධිවාසයෙය්‍ය,
සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා අනොඝඤ්ඤා
විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍යා"ති.

16 – 13

ඵෙය්‍යං න කරෙය්‍ය[4] න මුසා භණෙය්‍ය
මේත්තාය ඵස්සෙ තසථාවරානි,
යථාවිලත්තං මනසා විජඤ්ඤා
කණ්හස්ස පක්ඛොති විනොදයෙය්‍ය.

---

1. අච්චුණ්හං, සීමු.
2. ධාතුසංඛොභ – ස.
3. ඨිති – සීමු. II.
4. කරෙ – සීමු II මජ්ඣං.

Free Distribution www.aathaapi.org

සීතං අට්ඨණ්හං අධිවාසයෙය්‍ය – 'සීතා' යනු: දෙකරුණෙකින් ශීතය වෙයි: අභ්‍යන්තරධාතුසංකෝපවශයෙන් හෝ ශීතය වෙයි. බාහිර සෘතුවශයෙන් හෝ ශීතය වේ. **උණ්හා** යනු: දෙකරුණෙකින් උෂ්ණය වෙයි: අභ්‍යන්තරධාතුසංකෝපවශයෙන් හෝ උෂ්ණය වෙයි. බාහිර සෘතුවශයෙන් හෝ උෂ්ණය වේ නුයි 'ශීතං අට්ඨණ්හං' යනු වේ. **අධිවාසයෙය්‍ය** යනු: ශීත උෂ්ණ සෘ පවස් මැසිමිදුරුවාඅවිදිග්දූපහස් ඉවසනුශේ වන්නේ ය, නපුරු කොට කියන ලද දුස් උපදවන අයුරින් පැමිණි වචනයන් ද දුස් වූ තීව්‍ර වූ රළු වූ කටුක වූ අම්බර වූ අමනාප වූ දිවි පැහැරගන්නා වූ උපන් ශාරීරික වේදනාවන් ඉවසන සවභාව ඇත්තේ වන්නේ නුයි 'සීතං අට්ඨණ්හං අධිවාසයෙය්‍ය' යනු වේ.

සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා අනොකෝ – 'සෝ තෙහි' යනු: රොගස්පර්ශයෙන් ද ක්ෂුධායෙන් ද ශීතයෙන් ද උෂ්ණයෙන් ද පහස්නා ලදුයේ මඩනා ලදුයේ යුක්ත වූයේ සමන්විත වූයේ වන්නේ නුයි 'සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ' යනු වේ. **බහුධා** යනු: නන්වැදෑරුම් අයුරින් පහස්නා ලදුයේ මඩනා ලදුයේ යුක්ත වූයේ සමන්විත වූයේ වන්නේ නුයි 'සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා' යනු වේ. **අනනාකෝ** යනු: කුශලාකුශල චේතනාසම්ප්‍රයුක්ත විඥානයට අවකාශ නො කෙරේ නුයි ද 'අනොක'යැ. නොහොත් කායදුශ්චරිතයට වාග්දුශ්චරිතයට මනොදුශ්චරිතයට අවකාශ නො කෙරේ නුයි ද 'අනොක' නුයි 'සෝ තෙහි ඵුට්ඨෝ බහුධා අනොකෝ' යනු වේ.

විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍ය – යම් චෛතසිකවීර්‍යාරම්භයෙක් කොසිද්‍යයෙන් නික්මැ යෑමෙක් පරාක්‍රමයක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයක් අධික උත්සාහයෙක් නො පසුබස්නා බවෙක් සථිර බවෙක් කුශලසන්තානය බරා සිටීමෙක් නො ලිහිල් පරාක්‍රම් ඇති බවෙක් නො තැබූ වීර්‍යවිඡන්ද ඇති බවෙක් නො තැබූ වීර්‍යධුර ඇති බවෙක් වීර්‍යධුරය දැඩිව ගැනීමෙක් වීර්‍යබලයෙක් වීර්‍යෙන්ද්‍රියයෙක් වීර්‍යබලයක් සම්‍යග්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, එය 'විරියපරක්කම'යි කියනු ලැබේ. **විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍ය** – චෛතසිකවීර්‍යාරම්භය දැඩි කරන්නේ ය, සථිර කරන්නේ ය, දෘඪසමාදන ඇත්තේ බැසගන්නා ලද සමාදන ඇත්තේ වන්නේ නුයි 'විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍ය' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"ආතඞ්කඵස්සෙන -පෙ- විරියපරක්කමං දළ්හං කරෙය්‍ය"යි.

16 - 18

සොරතෙම් නො කරන්නේ යැ. මුසවා නො කියන්නේ යැ. තණ්හාසහිත වූ ද සථාවර වූ ද (-පෘථග්ජන ක්ෂීණාස්‍රව) පුද්ගලයන් මෙත්සිතින් පතුරුවන්නේ යැ. යම් චිත්තයාගේ කැලැඹුණු බවක් දන්නේ නම්, එය මාරයාගේ පක්ෂයෙහි වනැසි දුරු කරන්නේ සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය න මුසා භණෙය්‍යාති – 'ථෙය්‍යං න කරෙය්‍යා'ති ඉධ භික්ඛු අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො අස්ස, දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරෙය්‍යාති – ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය. **න මුසා භණෙය්‍යාති** ඉධ භික්ඛු මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො අස්ස, සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්සාති – ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය න මුසා භණෙය්‍ය.

මෙත්තායෙ එෙස තසථාවරානිති – 'මෙත්තා'ති "යා සත්තෙසු මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං අනුද්දයා අනුද්දයනා[1] අනුද්දයිතත්තං හිතෙසිතා අනුකම්පා අබ්‍යාපාදො අබ්‍යාපජ්ජා අදොසො කුසලමූලං. **තසානී**ති යෙසං තසිතා තණ්හා අපහීනා, යෙසඤ්ච භයභෙරවා අපහීනා. කිංකාරණා වුච්චන්ති තසා? තෙ තසන්ති උත්තසන්ති පරිතසන්ති භායන්ති සන්තාසං ආපජ්ජන්ති. තංකාරණා වුච්චන්ති තසා. **ථාවරානි**ති යෙසං තසිතා තණ්හා පහීනා, යෙසඤ්ච භයභෙරවා පහීනා. කිංකාරණා වුච්චන්ති ථාවරා? තෙ න තසන්ති න උත්තසන්ති න පරිතසන්ති න භායන්ති, සන්තාසං න ආපජ්ජන්ති, තංකාරණා වුච්චන්ති ථාවරා.

මෙත්තායෙ එෙස තසථාවරානිති – තසෙ ච ථාවරෙ ච මෙත්තාය එෙසෙය්‍ය එරෙය්‍ය, මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන එරිතා විහරෙය්‍යාති – මෙත්තායෙ එෙස තසථාවරානි.

යදුවිලත්තං මනසො විජඤ්ඤූති–'යදූ'ති යං[2] **මනසෝ**ති "යං චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු"[3] කායදුච්චරිතෙන චිත්තං ආවිලං හොති ලුලිතං එරිතං ඝට්ටිතං චලිතං භන්තං අවූපසන්තං, වචීදුච්චරිතෙන – මනොදුච්චරිතෙන – රාගෙන – දොසෙන – මොහෙන – කොධෙන – උපනාහෙන – මක්ඛෙන – පලාසෙන – ඉස්සාය – මච්ඡරියෙන – මායාය – සාථෙය්‍යෙන – ථම්භෙන – සාරම්භෙන – මානෙන – අතිමානෙන – මදෙන – පමාදෙන – සබ්බකිලෙසෙහි – සබ්බදුච්චරිතෙහි – සබ්බදරථෙහි – සබ්බපරිළාහෙහි – සබ්බසන්තාපෙහි –සබ්බාකුසලාභිසඞ්ඛාරෙහි චිත්තං ආවිලං හොති ලුලිතං එරිතං ඝට්ටිතං චලිතං භන්තං අවූපසන්තං. **යදුවිලත්තං මනසො විජඤ්ඤූති** – චිත්තස්ස ආවිලභාවං ජානෙය්‍ය ආජානෙය්‍ය විජානෙය්‍ය පටිවිජානෙය්‍ය පටිවිජ්ඣෙය්‍යාති – යදුවිලත්තං මනසො විජඤ්ඤූ.

---

1 අනුද්දයනා - සීමු. II. 3 චිත්තාභිධම්මාදී - නිදෙසපකරණ.
2. යදූ - සීමු II

Free Distribution www.aathaapi.org

ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය න මුසා භණෙය්‍ය – 'ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය' යනු මෙහි මහණ තෙමේ; අයිතාදන් හැරපියා අයිකාදනින් වෙන් වූයේ වත්තේ ය, දුන් දෙය ගන්නේ දුන් දෙය කැමැති වනුයේ සොර නො වූ පිවිතුරු වූ සිතින් යුතු වැ වාසය කරන්නේ නුසි 'ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය' යනු වේ. **න මුසා භණෙය්‍ය** යනු: මෙහි මහණ තෙමේ මුසවා හැරපියා මුසවායෙන් වෙන් වූයේ වත්තේ ය, සබ්බස කියනුයේ සැබැවින් සැබෑව ගලපනුයේ තිර වූයේ හැදුනියැ යුතු බස් ඇතියේ ලොව නො රවටනුයේ වත්තේ නුසි 'ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය න මුසා භණෙය්‍ය' යනු වේ.

මෙත්තායෙ එසෙස තසථාවරානි – 'මෙත්තා' නම්: සත්ත්වයන් කෙරෙහි යම් මෛත්‍රියෙක් මෛත්‍රී ආකාරයෙක් මෛත්‍රීසහගත සිත් ඇති බවක් අනුදැ-යාවක් අනුදැයාකාරයෙක් අනුදැයා ඇති බවෙක් හිතෛෂී බවෙක් අනුකම්පා-වක් අව්‍යාපාදයෙක් අව්‍යාපාද බවෙක් අදොෂකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. **තස නම්**: යම් කෙනකුන්ගේ තසිනාව තෘෂ්ණාව අප්‍රහීණ වූවා ද, තවද යම් කෙනකුන්ගේ බිය හා භියඅරමුණු අප්‍රහීණ වූවාහු ද, (ඔහු යැ.) කවර කරුණෙකින් 'තසයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත් ද? ඔහු ත්‍රස්ත වෙති, උත්‍රස්ත වෙති, පරිත්‍රස්ත වෙති, බිය වෙති, සන්ත්‍රාසයට පැමිණෙත්; එකරුණෙන් 'තස'යි කියනු ලැබෙත්. **ථාවරා** යනු: යම් කෙනකුන්ගේ තසිනාව තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වූවා ද, තවද යම් කෙනකුන්ගේ බිය හා භියඅරමුණු ප්‍රහීණ වූවාහු ද, (ඔහු යැ.) කවර කරුණෙකින් 'ථාවරයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත් ද, ඔහු ත්‍රස්ත නො වෙති, උත්‍රස්ත නො වෙති, පරිත්‍රස්ත නො වෙති, බිය නො වෙති, සන්ත්‍රාසයට නො පැමිණෙත්; එ කරුණෙන් 'ථාවරයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත්. **මෙත්තායෙ එසෙස තසථාවරානි**– ත්‍රස්තයන් ද ස්ථාවරයන් ද මෙත්සිතින් සපෂී කරන්නේ ය, පතුරුවන්නේ ය, විපුල වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ අවෙර වූ ව්‍යාපාද රහිත වූ මෛත්‍රී-සහගත සිතින් පතුරුවා වාසය කරන්නේ නුසි 'මෙත්තායෙ එසෙස තස-ථාවරානි' යනු වේ.

යදුවිලත්තං මනසො විජඤඤු–'යද' යනු: යම්; **මනසො** යනු: යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හෘදයයෙක් පණ්ඩර වූ හවාඞ්ගසිතෙක් මන-සෙක් මනසඞ්ඛ්‍යාත ආයතනයෙක් මනෙන්ද්‍රියයෙක් විඤ්ඤාණයෙක් විඤ්ඤාණඛන්ධ-යෙක් තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤාණධාතුයෙක් වේ ද, එය යි. කායදුශ්චරිතයෙන් සිත කැලැඹුණේ සෝභ වූයේ කම්පිත වූයේ ගැටුණේ සැලුණේ භ්‍රාන්ත වූයේ නො සන්සිඳුණේ වෙයි; වාග්දුශ්චරිතයෙන් – මනොදුශ්චරිතයෙන් – රාග-යෙන් – දොෂයෙන් – මොහයෙන් – ක්‍රොධයෙන් – උපනාහයෙන් – මක්ඛ-යෙන් – පලාසයෙන් – ඊෂ්‍යාවෙන් – මාත්සර්‍යයෙන් – මායාවෙන් – ශාඨ්‍ය-යෙන් – සතම්භයෙන් – සාරම්භයෙන් – මානයෙන් – අතිමානයෙන් – මද-යෙන් – ප්‍රමාදයෙන් – සියලු ක්ලෙශයන් ගෙන් – සියලු දුශ්චරිතයන් ගෙන් සියලු දරථයන් ගෙන් – සියලු පරිදාහයන් ගෙන් – සියලු සන්තාපයන් ගෙන් සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ගෙන් සිත ආවිල වූයේ ලුලිත වූයේ කම්පිත වූයේ ඝට්ටිත වූයේ චලිත වූයේ භ්‍රාන්ත වූයේ අව්‍යුපශාන්ත වූයේ වෙයි; **යදුවිලත්තං මනසො විජඤඤු** – චිත්තයාගේ කැලැඹුණු බව දන්නේ නම් ඥාත්‍යර්ථයෙන් දන්නේ නම්, වෙසෙසියෙන් දන්නේ නම්, සවිප්‍රකාරයෙන් දන්නේ නම්, ප්‍රතිවෙධ කරන්නේ නම් යි 'යදුවිලත්තං මනසො විජඤඤු' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කණ්හස්ස පකෙඛාති විනොදයෙය්‍යාති – 'කණ්හෝ'ති යෝ සෝ මාරෝ කණ්හෝ අධිපති අන්තගූ නමුචි පමත්තබන්ධු. **කණ්හස්ස පකෙඛා** මාරපකෙඛා මාරපාසෝ මාරබලිසං මාරාමිසං මාරවිසයෝ මාරනිවාසෝ[1] මාරගොචරෝ මාරබන්ධනන්ති පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍යාති – එවම්පි කණ්හස්ස පකෙඛාති විනොදයෙය්‍ය. අථවා **කණ්හස්ස පකෙඛා** – මාරපකෙඛා අකුසලපකෙඛා දුක්ඛුද්‍රයෝ[2] දුක්ඛවිපාකෝ නිරයසංවත්තනිකෝ තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකෝ පෙතවිසයසංවත්තනිකොති පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍යාති – එවම්පි කණ්හස්ස පකෙඛාති විනොදයෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"ථෙය්‍යං න කරෙය්‍ය න මුසා භණෙය්‍ය
මෙත්තාය එසෙ තසථාවරානි,
යදූවිලත්තං මනසෝ විජඤ්ඤු
කණ්හස්ස පකෙඛාති විනොදයෙය්‍යා"ති.

16 – 14

කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡේ
මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩෙය්‍ය තිවෙඨ,
අථප්පියං වා පන අප්පියං වා
අධිගා භවෙන්නා අභිසම්භවෙය්‍ය.

කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡෙය්‍යාති – 'කොධෝ'ති "යෝ චිත්තස්ස අනභාවෝ පටිඝාතෝ-පෙ-චණ්ඩික්කං අසුරොපෝ[3] අත්තනමනතා චිත්තස්ස"[b] **අතිමානෝ**ති "ඉධෙකච්චෝ පරං අතිමඤ්ඤති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා -පෙ- අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා වත්ථුනා"[c]. **කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡෙය්‍යාති** කොධස්ස ච අතිමානස්ස ච වසං න ගච්ඡෙය්‍ය, කොධඤ්ච අතිමානඤ්ච පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍යාති – කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡේ.

මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩෙය්‍ය තිවෙඨෙති – කතමං කොධස්ස මූලං: අවිජ්ජා මූලං, අයොනිසොමනසිකාරෝ මූලං, අසම්මාඤ්ඤා මූලං, අහිරිකං මූලං, අනොත්තප්පං මූලං, උද්ධච්චං මූලං. ඉදං කොධස්ස මූලං. කතමං අතිමානස්ස මූලං: අවිජ්ජා මූලං, අයොනිසොමනසිකාරෝ මූලං, අසම්මාඤ්ඤා මූලං, අහිරිකං මූලං, අනොත්තප්පං මූලං, උද්ධච්චං මූලං. ඉදං අතිමානස්ස මූලං. **මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩෙය්‍ය තිවෙඨෙති කොධස්ස** ච අතිමානස්ස ච මූලං පලිඛණිත්වා උද්ධරිත්වා සමුද්ධරිත්වා උපච්ඡින්දිත්වා සමුච්ඡින්දිත්වා පජහිත්වා විනොදෙත්වා බ්‍යන්තීකරිත්වා අනභාවං ගමෙත්වා තිවෙඨෙය්‍ය සන්තිට්ඨෙය්‍යාති – මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩෙය්‍ය තිවෙඨ.

---

1. මාරනිවාසෝ - ඡ්‍ය, PTS. මාරනිවාසෝ - සීමු II. මජ්ඣං.
2. දුක්ඛුද්‍රයෝ - සීමු. II. මජ්ඣං. දුක්ඛුද්‍රසෝ. - ස. දුක්ඛුද්‍රයෝ - PTS.
a. ධම්මසඞ්ගණි - විභඞ්ගපාදකණ්ඩ.
3. අසුරොපෝ - සීමු. II.
b. ධම්මසඞ්ගණි - විභඞ්ගපාදකණ්ඩ. c. ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ග.

Free Distribution www.aathaapi.org

කණ්හස්ස පක්ඛිකානි විනෝදයෙය්‍ය - 'කණ්හ' නම්: යම් ඒ මාරයෙක් කාළකණ්ණියෙක් අධිපතියෙක් අන්‍ය (-මරණ) යම පමුණුවන්නෙක් නමුත් (-අකුශල් නොහරිනු) යෙක් ප්‍රමත්තබන්ධුයෙක් වේ ද, හේ යැ. **කණ්හස්ස පක්ඛිකා** - මාරපාක්ෂයෙක මාරපාශයෙක මාරබලිශයෙක මාරයාගේ ආමිෂයෙක මාරවිෂයෙක මාරනිවාපයෙක මාරයාගේ ගොචරයෙක මාරබඩිතයෙක'යි හරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාන්න කරන්නේ යැ, අනභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි මෙසේත් 'කණ්හස්ස පක්ඛිකානි විනෝදයෙය්‍ය' යනු වේ. නොහොත් **කණ්හස්ස පක්ඛිකා** - මාරපක්ෂයෙහි වූයේ යැ, අකුශලපක්ෂයෙහි වූයේ යැ, දුක් උපදවන්නේ යැ, දුඃඛවිපාක යැ, නිරයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නේ යැ, තිරිසන්යෝනියෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නේ යැ, ප්‍රෙතවිෂයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නේ යැයි හරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාන්න කරන්නේ යැ, අනභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි මෙසේත් 'කණ්හස්ස පක්ඛිකානි විනෝදයෙය්‍ය' යනු වේ.

එසින් වදලහ බුදුහු:

"එවෙය්‍යං න සාරෙය්‍ය -පෙ- කණ්හස්ස පක්ඛිකානි විනෝදයෙය්‍ය"යි

16 - 14

ක්‍රෝධයාගේ හා අතිමානයාගේ වශයට නොයන්නේ යැ. ඒ ක්‍රෝධාතිමානයන්ගේ අවිද්‍යාදි මූලය ද උදුරාපියයි සිටිනේ යැ. තවද (සත්ත්ව-සංස්කාර සඛ්‍යාත) ත්‍රිභවසහුව ද යළි අප්‍රිය වසහුව ද මඬිනුගේ එකාන්තයෙන් අභිභවනය කරන්නේ සි.

කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡේ - 'කොධ' නම්: චිත්තයාගේ යම් අසාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක්...සැඛවෙක් නොපිරුණු වචන ඇති බවෙක් චිත්තයාගේ නොසතුටු බවෙක් වේ ද එය සි. **අතිමාන** නම්: මෙහි එකෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොත්‍රයෙන් හෝ...අන්‍යතරාන්‍යතර වසහුවෙකින් හෝ මේරමී ඉක්මවා සිතයි. **කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡේ** -ක්‍රෝධයාගේ ද අතිමානයාගේ ද වශයට නොයන්නේ යැ; ක්‍රෝධය ද අතිමානය ද හරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාන්න කරන්නේ යැ, අනභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡේ' යනු වේ.

මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩේ තිට්ඨේ - ක්‍රෝධයාගේ මූලය කවරේ යත්: අවිද්‍යාව මූල යැ, අයොනිසෝ මනසිකාරය මූල යැ, අසම්මානය මූල යැ, අහිරිකය මූල යැ, අනොත්තප්පය මූල යැ, ඖද්ධත්‍යය මූල සි. මේ ක්‍රෝධයාගේ මූලය සි. අතිමානයාගේ මූලය කවරේ යත්: අවිද්‍යාව මූල යැ, අයොනිසෝ මනසිකාරය මූල යැ, 'මම වෙමිසි' යන මානය මූල යැ, අහිරිකය මූල යැ, අනොත්තප්පය මූල යැ, ඖද්ධත්‍යය මූල සි. මේ අතිමානයාගේ මූලය සි. **මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩේ තිට්ඨේ** - ක්‍රෝධයාගේ ද අතිමානයාගේ ද මූල සෑරු උදුරු මොනොවට උදුරු උපුටා මොනොවට උපුටා හැරිපියා දුරු කොට විගතාන්න කොට අනභාවයට පමුණුවා සිටින්නේ යැ, මොනොවට සිටින්නේ නුයි 'මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩේ තිට්ඨේ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථපියං වා පන අපියං වා අදධා භවඤ්ඤතා අභිසම්භවෙය්‍යාති – 'අථා'ති පදසන්ධි පදසංසන්ධි පදපාරිපූරී අක්ඛරසම්පාදෝ ව්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතාමේතං 'අථා'ති. **පියාති** ද්වේ පියා: සත්තා වා සඞ්ඛාරා වා. කතමෙ සත්තා පියා: ඉධ යා'ස්ස තෙ හොන්ති අත්ථකාමා හිතකාමා ඵාසුකාමා යොගක්ඛෙමකාමා මාතා වා පිතා වා භාතා වා භගිනී වා පුත්තෙතා වා ධීතා වා ඤාතා වා අමච්චා වා සුහදා වා සාලොහිතා වා, ඉමෙ සත්තා පියා. කතමෙ සඞ්ඛාරා පියා: මනාපිකා රූපා මනාපිකා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා, ඉමෙ සඞ්ඛාරා පියා. **අපියාති** ද්වේ අපියා: සත්තා වා සඞ්ඛාරා වා. කතමෙ සත්තා අපියා: ඉධ යා'ස්ස තෙ හොන්ති අනත්ථකාමා, අහිතකාමා අඵාසුකාමා අයොගක්ඛෙමකාමා ජීවිතා වොරොපතුකාමා. ඉමෙ සත්තා අපියා. කතමෙ සඞ්ඛාරා අපියා: අමනාපිකා රූපා අමනාපිකා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා, ඉමෙ සඞ්ඛාරා අපියා. **අදධාති** එකංසවචනං නික්කඞ්ඛවචනං අද්වෙජ්ඣවචනං අද්වෙළ්හකවචනං නිය්‍යාහවචනං[1] අපණ්ණකවචනං අවත්ථාපනවචනමේතං 'අදධා'ති; **අථපියං වා පන අපියං වා අදධා භවඤ්ඤතා අභිසම්භවෙය්‍යාති** පියාපියං සාතාසාතං සුඛදුක්ඛං සොමනස්සදොමනස්සං ඉට්ඨානිට්ඨං අභිසම්භවඤ්ඤතා වා අභිභවෙය්‍ය අධිභවඤ්ඤතා වා අභිභවෙය්‍යන්ති – අථපියං වා පන අපියං වා අදධා භවඤ්ඤතා අභිසම්භවෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

''කොධාභිමානස්ස වසං න ගච්ඡේ
ඵුලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩෙය්‍ය නිච්චෙ,
අථපියං වා පන අපියං වා
අදධා භවඤ්ඤතා අභිසම්භවෙය්‍ය''ති.

16 - 15

පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා කල්‍යාණපීති
විකප්පයෙ තානි පරිස්සයානි,
අරතිං සහෙථ සයතමසි පණ්ඩිත
චතුරෝ සඤ්ඤා පරිදෙවධම්මෙ.

පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා කල්‍යාණපීතිති – 'පඤ්ඤා'ති ''යා පඤ්ඤා පජානනතා විචයෙ පවිචයෙ ධම්මවිචයෙ –පෙ– අමොහො සම්මාදිට්ඨි.[a] **පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා**ති ඉඤ්ඣකෙවෙවා පඤ්ඤං පුරතො කත්වා චරති පඤ්ඤාධජෝ පඤ්ඤාකෙතු පඤ්ඤාධිපතෙය්‍යෝ විචයබහුලෝ පවිචයබහුලෝ පෙක්ඛායනා[2] බහුලෝ සමීක්ඛායනා[3] බහුලෝ විහතවිහාරී තච්චරිතෝ තබ්බහුලෝ තඤ්ඤරූකෝ තන්නින්නෝ තප්පොණෝ තප්පබ්භාරෝ තදධිමුත්තෝ තදධිපතෙය්‍යෝති – එවම්පි පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා.

---

1. නිය්‍යානිකවචනං - සීමු II. මජ්ඣං.
2. ඔක්ඛායනා - සීමු. II. සමොක්ඛායනා - සීමු. II. PTS. 3. සමෙපක්ඛායනා -මජ්ඣං.
a. ධම්මසඞ්ගණි – විභඞ්ගපදභාජනීය.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථපියං වා පන අපියං වා අදුඛා භවතණ්හා අභිසම්භවෙය්‍ය- 'අථ' යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසන්දන යැ පදපාරිපූරී යැ අක්ඛරයන්ගේ සම්වායය යැ ව්‍යඤ්ජනයන්ගේ සිලුටුබව යැ පදානුපුබ්බතා යැ, තෙල 'අථ' යනු. පියා යනු: ප්‍රියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්ත්වයෝ හෝ සංඛාරයෝ හෝ යැ. ප්‍රිය සත්ත්වයෝ කවරහ යත්: මේහි යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඔහුට වැඩ කැමැත්තාහු හිත කැමැත්තාහු සුව කැමැත්තාහු නිදුක කැමැත්තාහු වෙත් ද, මව හෝ පියා හෝ බෑයා හෝ බිළිත හෝ පුතා හෝ දුව හෝ යහළුවෝ හෝ සඟයෝ හෝ තෑයෝ හෝ සහලේනෑයෝ හෝ යන මේ සත්ත්වයෝ ප්‍රියයෝ ය. ප්‍රියසංඛාරයෝ කවරහ යත්: මනවඩන රූපයෝ යැ මන වඩන ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ ය; මේ සංඛාරයෝ ප්‍රියයෝ ය. **අපියා** යනු: අප්‍රියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්ත්වයෝ හෝ සංඛාරයෝ හෝ යැ. අප්‍රිය සත්ත්වයෝ කවරහ යත්: මේහි යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඔහුට අවැඩ කැමැත්තාහු අහිත කැමැත්තාහු නොසුව කැමැත්තාහු අයොගක්ඛේමය කැමැත්තාහු දිවි නොරා කරනු කැමැත්තාහු වෙද් ද, මේ සත්ත්වයෝ අප්‍රියයෝ ය. අප්‍රිය සංඛාරයෝ කවරහ යත්: අමනාප වූ රූපයෝ යැ අමනාප වූ ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ යැ යන මේ සංඛාරයෝ අප්‍රියයෝ ය. **අදුඛා** යනු: එකාන්ත වවන යැ නිස්සංශය වවන යැ නිසැක වවන යැ අදෙළුත වවන යැ නිස්සන්දේහවවන යැ නියොග වවන යැ අවිරුද්ධ වවන යැ සන්නිට්ඨාපන (-නිමවන) වවනයෙකි, තෙල 'අදුඛා' යනු. **අථපියං වා පන අපියං වා අදුඛා භවතණ්හා අභිසම්භවෙය්‍ය** – ප්‍රියාප්‍රියය මධුරාම්බිලය සුඛදුඃඛය සොම්නස්දොම්නස ඉෂ්ටානිෂ්ටය මෙතොවට මඛමින් හෝ අභිභවනය කරන්නේ යැ, අතිශයින් මඛමින් හෝ අභිභවනය කරන්නේ නුයි 'අථපියං වා පන අපියං වා අදුඛා භවතණ්හා අභිසම්භවෙය්‍ය' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"සොඛාතිමානඤ්ච -පෙ- අදුඛා භවතණ්හා අභිසම්භවෙය්‍ය"යි.

16 - 15

(බුද්ධානුසතිති ආදීන් ගේ වශයෙන්) කල්‍යාණප්‍රීතියෙන් යුක්ත වූයේ ප්‍රඥව පෙරටු කොට ඒ (ප්‍රකට - ප්‍රතිඝජ්ඣන) උපද්‍රවයන් යටපත් කරන්නේ යැ, ප්‍රාන්තශයනාසනයෙහි අරතිය (-නො ඇලීම) මැඩපවත්වන්නේ ය. චතුර්විධ පරිදෙවධර්මයන් අභිභවනය කරන්නේ යි.

පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා කල්‍යාණපීති – 'පඤ්ඤ' යනු: යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රකෘතියෙන් දැනීමෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකෘතියෙන් විමසීමක් දැනීම විමසීමෙක්... අමොහයෙක් සම්‍යග්දර්ශනයක් වේ ද එය යි. **පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා** – මේහි කිසිවෙක් ප්‍රඥව පෙරටු කොට හැසිරෙයි, ප්‍රඥව ඔවප කොට ඇත්තේ ප්‍රඥව සෙහෙලි කොට ඇත්තේ ප්‍රඥව අධිපති කොට ඇත්තේ විමසීම බහුල කොට ඇත්තේ වෙසෙසින් විමසීම බහුල කොට ඇත්තේ නුවණින් දැකීම බහුල කොට ඇත්තේ සෙවීම බහුල කොට ඇතියේ ප්‍රකට වූ විහරණ ඇතියේ ඒ ප්‍රඥව චරිතය කොට ඇතියේ එය බහුල කොට ඇතියේ එය ගරු කොට ඇතියේ ඊට නැමුණේ ඊට නතු වූයේ ඊට බරවූයේ එහි ඇලුණේ එය අධිපති කොට ඇත්තේ නුයි මේහේ ද 'පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථ වා ගච්ඡතෝ වා 'ගච්ඡාමී'ති පජානාති; ඨිතෝ වා 'ඨිතොම්හී'ති පජානාති, නිසින්නෝ වා 'නිසින්නොම්හී'ති පජානාති, සයානෝ වා 'සයානොම්හී'ති පජානාති, යථා යථා වා පනස්ස කායෝ පණිහිතෝ හෝති, තථා තථා තං පජානාතීති එවම්පි පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා. අථවා අභික්කමන්තෝ පටික්කමන්තෝ සම්පජානකාරී හෝති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සම්මිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්ත-චීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පිතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති'ති එවම්පි පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා. **කල්‍යාණපිතී**'ති බුද්ධානුස්සතිවසෙන උපජ්ජති පීතිපාමුජ්ජං කල්‍යාණපිති, ධම්මානුස්සතිවසෙන - සඞ්ඝානුස්සති - සීලානුස්සති - චාගානුස්සති - දෙවතානුස්සති - වෙදතානුස්සති - ආනා-පානසති - මරණසති - කායගතාසති - උපසමානුස්සතිවසෙන උපජ්ජති පීතිපාමුජ්ජං කල්‍යාණපීතීති - පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා කල්‍යාණපිති.

විකඩමහයෙ තානි පරිස්සයානීති - 'පරිස්සයා'ති දෙව පරිස්සයා: පාකට-පරිස්සයා ච පටිච්ඡන්නපරිස්සයා ච -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති පාකටපරිස්සයා. -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති පටිච්ඡන්නපරිස්සයා -පෙ- එවම්පි තත්‍රාසයාති පරිස්සයා. **විකඩමහයෙ තානි පරිස්සයානීති** තානි පරිස්සයානි විකඩමෙහන්‍ය අභි-හවෙය්‍ය අජ්ඣොත්ථරෙය්‍ය පරියාදියෙය්‍ය මද්දෙය්‍යාති - විකඩමහයෙ තානි පරිස්සයානි.

අරතිං සහෙථ සයනම්හි පන්තෙහීති - 'අරතී'ති 'යා අරති අරතිකා අනභිරති අනභිරමණා උක්කණ්ඨිතා[1] පරිතස්සිකා'.[2a] **සයනම්හි පන්තෙහීති** පන්තෙසු වා සෙනාසනෙසු අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙසු ධම්මෙසු අරතිං සහෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය අජ්ඣොත්ථරෙය්‍ය පරියාදියෙය්‍ය මද්දෙය්‍යාති - අරතිං සහෙථ සයනම්හි පන්තෙහි.

චතුරෝ සහෙථ පරිදෙවධම්මෙති - චතුරෝ පරිදෙවනීයෙ ධම්මෙ සහෙය්‍ය පරිසහෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය අජ්ඣොත්ථරෙය්‍ය පරියාදියෙය්‍ය මද්දෙය්‍යාති -චතුරෝ සහෙථ පරිදෙවධම්මෙ.

තෙනාහ භගවා:

"පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා කල්‍යාණපිති
විකඩමහයෙ තානි පරිස්සයානි,
අරතිං සහෙථ සයනම්හි පන්තෙ
චතුරෝ සහෙථ පරිදෙවධම්මෙ"ති.

16 - 16

කිංසු අසිස්සං[3] කුවං[4] වා අසිස්සං
දුක්ඛං වත සෙට්ඨ කුවජ්ජ සෙස්සං,
එතෙ විතක්කෙ පරිදෙවනෙය්‍යෙ[5]
විනයෙථ සෙඛො අනිකෙතචාරී.

---

1 උක්කණ්ඨිතා - PTS උක්කණ්ඨිතත්තා - සීමු. II.
2. පරිතස්සනා - සීමු. II. PTS 3. අසිස්සාමි - සු. ම. PTS.
4. කුහිං - සීමු. II. 5. පරිදෙවනීය්‍යෙ - ම. a. බුද්ධකවත්ථුවිභඞ්ගෙ.

Free Distribution www.aathaapi.org

නොහොත් ඉදිරියට යෙමින් හෝ 'ඉදිරියට යෙමි' දනගනී, සිටියේ හෝ 'සිටියෙමි වෙමි' දනගනී, හුන්නේ හෝ 'හුන්නෙමි වෙමි' දනගනී, හෝනේ හෝ 'හෝනෙමි වෙමි' දනගනී, යම්සේ යම් යම් පරිද්දෙකින් හෝ ඔහුගේ කය පිහිටියේ වී නම්, ඒ ඒ පරිද්දෙන් එය දනගනී නුසි මෙසේත් 'පඤ්ඤං පුරකඛතා' යනු වේ. නොහොත් ඉදිරියට යෑමෙහි ද නැවැත්මෙහි ද නුවණින් දැන කරන්නේ වෙයි, ඉදිරිය බැලීමෙහි හා අවට බැලීමෙහි ද සම්පජානකාරී වෙයි, අතපය දිගුකිරීමෙහි ද හැකිලීමෙහි ද සම්පජානකාරී වෙයි, සඟල-පා-සිවුරු දැරීමෙහි සම්පජානකාරී වෙයි, වැලැඳීමෙහි පීමෙහි කෑමෙහි රසවිඳීමෙහි සම්පජානකාරී වෙයි, උච්චාර-ප්‍රස්‍රාවකර්මයෙහි සම්පජානකාරී වෙයි, යෑමෙහි සිටීමෙහි හිඳීමෙහි නිදීමෙහි නිදිවැරීමෙහි බණීමෙහි නොබණීමෙහි නුවණින් දැන කරන්නේ වේ නුසි මෙසේත් 'පඤ්ඤං පුරකඛතා' යනු වේ. **කල්‍යාණපිතිං** යනු: බුද්ධානුස්මෘතිවශයෙන් ප්‍රීතිප්‍රාමොද්‍යය, කල්‍යාණපිතිය උපදී. ධර්මානුස්මෘතිවශයෙන් - සඞ්ඝානුස්මෘති - ශීලානුස්මෘති - ත්‍යාගානුස්මෘති - දේවතානුස්මෘති - වේදනානුස්මෘති - ආනාපානස්මෘති - මරණානුස්මෘති - කායගතාස්මෘති උපශමානුස්මෘති වශයෙන් ප්‍රීතිප්‍රාමොද්‍යය කල්‍යාණප්‍රීතිය උපදී නුසි 'පඤ්ඤං පුරකඛතා කල්‍යාණපිතිං' යනු වේ.

විකඛම්භයෙ තානි පරිස්සයානි - 'පරිස්සය' නම්: ප්‍රකට පරිශ්‍රයයෝ ද, ප්‍රතිච්ඡන්නපරිශ්‍රයයෝ ද'යි පරිශ්‍රයයෝ දෙදෙනෙකි...මොහු ප්‍රතිච්ඡන්න පරිශ්‍රයයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්...මේහේත් 'තත්‍රාශය' නුසි - පරිශ්‍රය නම් වෙත්. **විකඛම්භයෙ තානි පරිස්සයානි** -ඒ උපද්‍රවයන් විෂකම්භණය කරන්නේ යැ, මැඩ පවත්වන්නේ යැ, යටපත් කරන්නේ යැ, හාත්පසින් ගන්නේ යැ, මර්දනය කරන්නේ නුසි 'විකඛම්භයෙ තානි පරිස්සයානි' යනු වේ.

අරතිං සහෙථ සයනම්හි පහෙන - 'අරති' යනු: යම් අරතිය (-නොඇලීමෙ)ක් නොඇලෙන අයුරෙක් අනභිරතියෙක් අනභිරතිකාරයෙක් උකටලි බවෙක් නැවෙන අයුරෙක් වේ ද එය යි. **සයනම්හි පහෙන** වනකෙළවර සෙනසුන්හි හෝ අන්‍යතරාන්‍යතර කුශලධර්මයන්හි නොඇලීම් නසන්නේ ය, අභිභවනය කරන්නේය, යටපත් කරන්නේය, හාත්පසින් ගන්නේ ය. මඟින්නේ නුසි 'අරතිං සහෙථ සයනම්හි පහෙන' යනු වේ.

චතුරෝ සඤ්ඤා පරිදෙවධම්මෙ - චතුර්විධ පරිදෙවනීයධර්මයන් සහනය කරන්නේ යැ, හාත්පසින් සහනය කරන්නේ යැ මැඩපවත්වන්නේ යැ, යටපත් කරන්නේ යැ, හාත්පසින් ගන්නේ යැ, මර්දනය කරන්නේ නුසි 'චතුරෝ සඤ්ඤා පරිදෙවධම්මෙ' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"පඤ්ඤං පුරකඛත්වා -පෙ- චතුරෝ සඤ්ඤා පරිදෙවධම්මෙ"සි

16 - 16

කුමක් වළඳමි ද, කොහි හෝ වළඳමි ද, මේ රෑ එකාන්තයෙන් දුකසේ ශයනය කෙරෙමි, අද රෑ කොහි හොපිමි ද, යන වැලැපියශ්‍රුතු වූ මේ සතර විතර්කයන් අපරිඛාධ වැ හැසිරෙනසුලු ශෛක්ෂ තෙනම දුරුකරන්නේ සි.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිං සු අසිස්සං කුවං වා අසිස්සන්ති-'කිංසු අසිස්ස'න්ති[1] කිං භුඤ්ජිස්සාමි ඔදනං වා කුම්මාසං වා සත්තුං වා මච්ඡං වා මංසං වාති - කිං සු අසිස්සං. **කුවං වා අසිස්සන්ති** කත්ථ භුඤ්ජිස්සාමි ඛත්තියකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණකුලෙ වා වෙස්සකුලෙ වා සුද්දකුලෙ වාති - කිං සු අසිස්සං කුවං වා අසිස්සං.

දුක්ඛං වත සෙත්ථ කුවජ්ජ සෙස්සන්ති - ඉමං රත්තිං දුක්ඛං සයිත්ථ ඵලකෙ වා තට්ටිකාය වා චම්මඛණ්ඩෙ වා තිණසන්ථාරෙ වා පණ්ණසන්ථාරෙ වා පලාලසන්ථාරෙ වා, ආගාමිරත්තිං[2] කත්ථ සුඛං සයිස්සාමි මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා භිසියා වා බිම්බොහනෙ වා විහාරෙ වා අඩ්ඪයොගෙ වා පාසාදෙ වා හම්මියෙ වා ගුහායං වාති - දුක්ඛං වත සෙත්ථ කුවජ්ජ සෙස්සං.

එතෙ විතක්කෙ පරිදෙවනෙය්‍යාති - 'එතෙ විතක්කෙ'ති දෙව පිණ්ඩපාතපටිසඤ්ඤුත්තා විතක්කෙ, දෙව සෙනාසනපටිසඤ්ඤුත්තෙ විතක්කෙ; **පරිදෙවනෙය්‍යෙති** ආදෙවනෙය්‍යෙ පරිදෙවනෙය්‍යාති - එතෙ විතක්කෙ පරිදෙවනෙය්‍යෙ.

විනයෙථ සෙඛො අනිඤ්ඡතාවාරීති - 'සෙඛො'ති කිං කාරණා වුච්චති සෙඛො? සික්ඛතීති සෙඛො; කිඤ්චි සික්ඛති: අධිසීලම්පි සික්ඛති, අධිචිත්තම්පි සික්ඛති, අධිපඤ්ඤම්පි සික්ඛති. කතමා අධිසීලසික්ඛා? -පෙ- අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. ඉමා තිස්සො සික්ඛායො ආවජ්ජනෙතා සික්ඛති, ජානනෙතා - පස්සනෙතා - පච්චවෙක්ඛණෙතා - චිත්තං අධිට්ඨහනෙතා සික්ඛති, සද්ධාය අධිමුච්චනෙතා සික්ඛති, විරියං පග්ගණ්හනෙතා - සතිං උපට්ඨපෙනෙතා- චිත්තං සමාදහනෙතා-පඤ්ඤාය පජානනෙතා සික්ඛති. අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිජානනෙතා සික්ඛති, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිජානනෙතා- පහාතබ්බං පජහනෙතා - භාවෙතබ්බං භාවෙනෙතා - සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකරොනෙතා සික්ඛති, ආවරයි සමාවරති සමඵුසය සික්ඛති. තං කාරණා වුච්චති සෙඛො. සෙඛො විනයාය පරිවිනයාය පහානාය වූපසමාය පටිනිස්සග්ගාය පරිපස්සද්ධියා අධිසීලම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිචිත්තම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිපඤ්ඤම්පි සික්ඛෙය්‍ය, ඉමා තිස්සො සික්ඛායො ආවජ්ජනෙතා සික්ඛෙය්‍ය, ජානනෙතා -පෙ- සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකරොනෙතා සික්ඛෙය්‍ය, ආවරෙය්‍ය සමාවරෙය්‍ය සමාදහෙය්‍ය වජ්ජතයා්‍යාති - විනයෙථ සෙඛො. **අනිඤ්ඡතාවාරීති** කථං නිකෙතවාරී හොති: ඉධෙකච්චෙ කුලපළිබොධෙන සමන්නාගතෙ හොති, ගණපළිබොධෙන - ආවාසපළිබොධෙන - චීවරපළිබොධෙන - පිණ්ඩපාතපළිබොධෙන - සෙනාසනපළිබොධෙන - ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරපළිබොධෙන සමන්නාගතෙ හොති. එවං නිකෙතවාරී හොති. කථං අනිකෙතවාරී හොති: ඉධ භික්ඛු න කුලපළිබොධෙන සමන්නාගතෙ න ගණ- න ආවාස - න චීවර - න පිණ්ඩපාත - න සෙනාසන - න ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරපළිබොධෙන සමන්නාගතෙ හොති. එවං අනිකෙතවාරී හොති.

---

1. අසිස්සාමීති - සීමු. II. 2 ආගමිකරත්තිං - සයා PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිං සු අසිස්සං කුවං වා අසිස්සං – 'කිං සු අසිස්සං' යනු: කුමක් වළඳම් ද, බත් හෝ කොමු හෝ හත්වට හෝ මාළු හෝ මස් හෝ යැයි 'කිං සු අසිස්සං' යනු වේ. **කුවං වා අසිස්සං** යනු: කොහි වළඳම් ද ක්ෂත්‍රිය-කුලයෙහි හෝ බ්‍රාහ්මණකුලයෙහි හෝ වෛශ්‍යකුලයෙහි ද හෝ ශූද්‍රකුලයෙහි හෝ යැයි 'කිං සු අසිස්සං කුවං වා අසිස්සං' යනු වේ.

දුක්ඛං වත සෙජ්ඨ කුවජ්ජ සෙය්‍යං – මේ රෑ දුකසේ ශයනය කෙළෙමි, පූවරුයෙහි හෝ තට්ටිකාවෙහි හෝ සම්කාඩෙහි හෝ තණඇතිරියෙහි හෝ පත්ඇතිරියෙහි හෝ පිදුරුඇතිරියෙහි හෝ යැ; අද පැමිණෙන රෑ කොහි සුවසේ හොවිමි ද; ඇදෙක හෝ පුටුවෙක හෝ බිස්සෙක හෝ බිමෙබාහන-යෙක හෝ විහාරයෙක හෝ ගුරුළුවක්ගෙයෙක හෝ පහයෙක හෝ සඳලුගෙයෙක හෝ ගුහාවෙක හෝ යැයි 'දුක්ඛං වත සෙජ්ඨ කුවජ්ජ සෙය්‍යං' යනු වේ.

එතෙ විතක්කා පරිදේවතෙය්‍යා – 'එතෙ විතක්කා' යනු: පිණ්ඩපාත ප්‍රතිසංයුක්ත වූ විතර්ක දෙක යැ, සෙනාසනප්‍රතිසංයුක්ත වූ විතර්ක දෙක යි. **පරිදේවතෙය්‍යා** යනු: වැලැපියයුතු හෙත්පසින් වැලැපියයුත්තේ නුයි 'එතෙ විතක්කා පරිදේවතෙය්‍යා' යනු වේ.

විනයෙථ සෙඛා අනිකෙතවාරී – 'සෙඛා' යනු: කවර කරුණෙකින් 'සෙඛ'යි කියනු ලැබේ ද යත්: භික්ෂුව නුයි 'සෙඛ' යැ. කුමක් භික්ෂුයි යත්: අධිශීලයෙහි ද භික්ෂුයි, අධිචිත්තයෙහි ද භික්ෂුයි, අධිප්‍රඥාවෙහි ද භික්ෂුයි. අධිශීලශික්ෂා කවර යත්...හෝ අධිප්‍රඥාශික්ෂා යි. මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවර්ජන කෙරෙමින් භික්ෂුයි, දැනගනිමින් – නුවණින් දකිමින්-ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කෙරෙමින් – සිත්හි පිහිටුවමින් භික්ෂුයි, සැදහැයෙන් නිෂ්ඨා-වට පැමිණෙමින් භික්ෂුයි, වීර්‍යය දැඩි ව ගනිමින් – සිහි එළවමින් – සිත පිහිටුවමින් – ප්‍රඥාවෙන් දැනගනිමින් භික්ෂුයි, ඔභාවලක්ෂණවශයෙන් වෙසෙසින් දතයුත්ත දැනගනිමින් භික්ෂුයි, සාමාන්‍යලක්ෂණවශයෙන් ව්‍යාප්ත කොට දතයුත්ත හෙත්පසින් දැනගනිමින් – ප්‍රහීණ කළයුත්ත ප්‍රහීණ කෙරෙමින්-වැඩියැ යුත්ත වඩමින්-ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ යුත්ත ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙමින් භික්ෂුයි, හැසිරෙයි මොනොවට හැසිරෙයි සමාදන් වැ භික්ෂුයි. එක-රුණෙන් 'සෙඛ'යි කියනු ලැබේ. ශෛක්ෂ තෙමේ (කෙලෙසුන්ගේ) විනය පිණිස දුරුකිරීම පිණිස ප්‍රහාණය පිණිස සන්හිඳීම පිණිස දුරුලීම පිණිස පරිත්‍යාගය පිණිස අධිශීලයෙහි ද භික්මෙන්නේ යැ, අධිචිත්තයෙහි ද භික්මෙන්නේ ය, අධිප්‍රඥාවෙහි ද භික්මෙන්නේ ය; මේ ත්‍රිවිධශික්ෂාවන් ආවර්ජන කෙරෙමින් භික්මෙන්නේ යැ, දැනගනිමින්...ප්‍රත්‍යක්ෂ කළයුත්ත ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙමින් භික්මෙන්නේ යැ, හැසිරෙන්නේ යැ, මොනොවට හැසිරෙන්නේ යැ, සමාදන් වැ පවත්නේ නුයි 'විනයෙථ සෙඛා' යනු වේ. **අනිකෙතවාරී** යනු: කියෙයින් නිකෙතවාරී වේ ද යත්: මෙහි කියිවෙක් කුලපළිබෝධයෙන් යුක්ත වූයේ වේ ද; ගණපළිබෝධයෙන් – ආවාසපළි-බෝධයෙන් – චීවරපළිබෝධයෙන් – පිණ්ඩපාතපළිබෝධයෙන් – සෙනාසන-පළිබෝධයෙන් – ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාර පළිබෝධයෙන් යුක්ත වූයේ වේ ද, මේ පරිද්දෙන් 'නිකෙතවාරී' වේ. කියෙයින් 'අනිකෙතවාරී' වේ ද යත්: මේ සද්ධානුසාරී මහණ තෙමේ කුලපළිබෝධයෙන් යුක්ත වූයේ නොවේ ද, ගණ - ආවාස – චීවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – ගිලාන්පස බෙහෙතෙන්පිරිකර පිළිබඳ පළිබෝධයෙන් යුක්ත වූයේ නොවේ ද, මේසේ 'අනිකෙතවාරී' වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "මගධං ගතා කොසලං ගතා
එකච්චියා පන වජ්ජිභූමියා[1],
මිගා විය[2] අසඞ්කවාරිනෝ[3]
අනිකේතා විහරන්ති භික්ඛවෝ.a

2. සාධු චරිතකං[4] සාධු සුචරිතං
සාධු සද අනිකේතසම්භවෝ,
අත්ථපුච්ඡනං පදක්ඛිණකම්මං
එතං සාමඤ්ඤං අකිඤ්චනස්සා"ති b

විතණ්ඩෙථ සෙඛෝ අනිකේතවාරී.

සේතෝහ භගවා:

"කිං සු අසිස්සං කුවං වා අසිස්සං
දුක්ඛං වත සෙට්ඨ කුවජ්ජ සෙස්සං,
එතෙ විතණ්ඩක පරිදේවනෙය්‍යෙ
විතණ්ඩෙථ සෙඛා අනිකේතවාරී"ති.

16 - 17

අන්නඤ්ච ලද්ධා වසනඤ්ච කාලෙ
මත්තං ස ජඤ්ඤා ඉධ තොසනත්ථං,
සෝ තෙසු ගුත්තෝ යතවාරි ඡාමෙ
රූසිතොපි වාචං ඵරුසං න වජ්ජා.

අන්නඤ්ච ලද්ධා වසනඤ්ච කාලෙති – 'අන්නා'න්ති ඔදනෝ කුම්මාසෝ සත්තු මච්ඡා මංසං; **වසනන්ති**- ඡ චීවරානි: ඛෝමං කප්පාසිකං කොසෙය්‍යං කම්බලං සාණං භඞ්ගං; **අන්නඤ්ච ලද්ධා වසනඤ්ච කාලෙති** – චීවරං ලභිත්වා පිණ්ඩපාතං ලභිත්වා, න කුහකාය න ලපනාය න නෙමිත්තිකතාය න නිප්පෙසිකතාය න ලාභෙන ලාභං නිජිගිංසනතාය න දුරුද්ධෙන න වෙළුද්ධෙන න පත්තද්ධෙන න ථුලද්ධෙන න සිනාතඋබ්බෙන න චුණ්ණුද්ධෙන න මත්තිකාද්ධෙන න දන්තකට්ඨද්ධෙන න මුඛොදක-දානෙන න චාටුකම්‍යතාය න මුග්ඝස්සුපතාය න පාරිභට්ටතාය න පිට්ඨිමංසික-තාය න වඤ්චිජ්ජාය න තිරච්ඡානවිජ්ජාය න අඞ්ගවිජ්ජාය න නක්ඛත්ත-විජ්ජාය න දූතගමනෙන න පහිණගමනෙන න ජඞ්ඝපෙසනියෙන න වෙජ්ජ-කම්මෙන න පිණ්ඩපතිපිණ්ඩකෙන න දානානුප්පදානෙන න ධම්මෙන සමෙන ලද්ධා ලභිත්වා අධිගන්ත්වා වින්දිත්වා පටිලභිත්වාති – අන්නඤ්ච ලද්ධා වසනඤ්ච කාලෙ.

මත්තං ස ජඤ්ඤා ඉධ තොසනත්ථෙනාති – 'මත්තං ස ජඤ්ඤා'ති දවීහි කාරණෙහි මත්තං ජානෙය්‍ය; පටිග්ගහතතෝ වා පරිභොගතතෝ වා. කථං පටිග්ගහතතෝ මත්තං ජානාති? ඵොකෙපි දිය්‍යමානෙ කුලානුද්දයාය කුලානුරක්ඛාය කුලානුකම්පාය පටිග්ගණ්හාති. බහුකෙපි දිය්‍යමානෙ කාය-පරිහාරිකං චීවරං පටිග්ගණ්හාති, කුච්ඡිපරිහාරිකං පිණ්ඩපාතං පටිග්ගණ්හාති. එවං පටිග්ගහතතෝ මත්තං ජානාති.

---

1. වජ්ජභූමියා - සීමු. II. 2. මිගසා විය - සය්‍ය.
3. සඞ්කවාරිනෝ - සය්‍ය මිගඛාවිසඞ්කවාරිනෝ - PTS.
4 චරිතං - සය්‍ය. PTS. a. විනයඋදානෙ. b. කුම්මාපුත්තත්ථෙරගාථා.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. (ඒ භික්ෂූහු) කිසිකෙනෙක් මගධරටට ගියාහු ය, කොසොල්රටට ගියාහු ය. යළි කිසි කෙනෙක් වැදූරටට අභිමුඛ ව ගියාහු ය. කිසිකෙනෙක් ගම් මෑ තැනෙකැ තො ඇලී හැසිරෙන මුවන් මෙන් ගෘහපරිරෝධ රහිත වැ වෙසෙත්.

2. අලොභජතාදි චරිතය මැනැව. සුචරිතය මැනැව. ගියලු කල්හි පඤ්චකාමගුණනිකෙත රහිත වූ විහරණය මැනැව. අඒ විචාරීම ද අවවාදය ආදර කොට ගැනීම ද මැනව. තෙල කිඤ්චන රහිත වූවහුගේ ශ්‍රමණ බව මේ.

'චතසෙථ සෙඛා අනිකෙතවාරී' යනු මේ.

එසිත් වදළහ බුදුහු:

"කිං සු අසිඤ්ඤං - පෙ- චතසෙථ සෙඛා අනිකෙතවාරී"සි.

16 – 17

මේ ශාසනයෙහි ඒ මහණ තෙමේ (ශිෂ්‍යයන) කාලයෙහි පිණ්ඩපාත සඛ්‍යාත ආහාරය ද චීවර සඛ්‍යාත වස්ත්‍රය ද ලැබ ඉතරෙතරප්‍රත්‍යය-සන්තොෂය සඳහා (පරිභෝගපරිභෝගයෙහි) පමණ දන්නේ ය. හෙ තෙමේ ඒ ප්‍රත්‍යයන්හි සංවර වූයේ ගම්හි සංවර වැ හැසිරෙනුයේ මේරමා විසින් ගවන ලදුයේ නමුදු පරුෂවචන තො කියන්නේ සි.

අනනඤ්ඤ ලද්ධා වසනඤ්ඤ කාලෙ – 'අන්නං' යනු: බත් කොමුපිඬු හත්වට මාළු මස් යන ලමි සි. **වසනං** යනු: ඔළු චීවරයෝ ය: කොමුපිළී කපු-පිළී හිණිරිපිළී කම්බලපිළී සණපිළී මුසුපිළී ය. **අනනඤ්ඤ ලද්ධා වසනඤ්ඤ කාලෙ** – සිවුරු ලැබ පිණ්ඩපාතය ලැබ, විසමය කරවීමෙන් තො වැ උසස් කොට හිණීමෙන් තො වැ නිමිති කරන බැවින් තො වැ මේරමා ගුණ නසන බැවින් තො වැ ලාභයෙන් ලාභ සොයන බැවින් තො වැ දුව දීමෙන් තො වැ හුණදඬු දීමෙන් තො වැ (තල් ආදි) පත්‍රඝතයෙන් තො වැ පුෂ්ප ඝතයෙන් තො වැ ඵලඝතයෙන් තො වැ නහනු දීමෙන් තො වැ සුණු දීමෙන් තො වැ මැටි දීමෙන් තො වැ දහැටිදඬු දීමෙන් තො වැ මුව දෑතා දිය දීමෙන් තො වැ වාචුබස් කියන බැවින් තො වැ මුද්ග-සූපයක් වැනි වීමෙන් තො වැ (දරුවන් වැඩීමාදි) පරිහටභාවයෙන් තො වැ මේරමා පිටුමස් කනබැවින් තො වැ වාසූපජීවීන් තො වැ නිරශ්වින-විධුවෙත් තො වැ අඛාවීධුවෙත් තො වැ නක්ෂත්‍රවිද්‍යුවෙන් තො වැ දූතමෙහෙවරින් තො වැ පතිවුඛ ගෙතයාමෙන් තො වැ පාමෙහෙවරින් තො වැ වෙදකමින් තො වැ පිණ්ඩප්‍රතිපිණ්ඩකයෙන් තො වැ දානානු-ප්‍රදානයන් තො වැ දහැමින් සෙමෙන් ලැබ, ලබා, පැමිණ, විඳ, ප්‍රතිලාභ කොට නුසි 'අන්නඤ්ඤලද්ධා වසනඤ්ඤ කාලෙ' යනු මේ.

මත්තඤ ඤ ජඤ්ඤූ ඉධ තොසනත්ථං – 'මත්තඤ්ඤූ ජඤ්ඤූ' යනු: දෙ කරුණෙකින් පමණ දන්නේ ය: ප්‍රතිග්‍රහණ හෙයින් හෝ පරිභොග හෙයින් හෝ ය. කිසෙයින් ප්‍රතිග්‍රහණ හෙයින් මාත්‍රඥ වේ ද යත්: මදක් තමුදු දෙනු ලබන කල්හි කුලයන්ට කරුණා සඳහා කුලයන් රක්නා සඳහා කුලයන්ට අනුකම්පා සඳහා පිළිගනී ද, බොහෝකුදු දෙනු ලබන කල්හි කයම් යෙහෙන පමණ සිවුරු පිළිගනී ද, කුසට යැපෙන පමණ පිණ්ඩපාතය පිළිගනී ද, මේසේ ප්‍රතිග්‍රහණ හෙයින් මාත්‍රඥ වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

කථං පරිභොගතෝ මත්තං ජානාති? පටිසඞ්ඛා යෝනිසෝ චීවරං පටිසෙවති: යාවදෙව සීතස්ස පටිඝාතාය උණ්හස්ස පටිඝාතාය ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සානං පටිඝාතාය, යාවදෙව හිරිකොපීනපටිච්ඡාදනත්ථං පටිසඞ්ඛා යෝනිසෝ පිණ්ඩපාතං පටිසෙවති: නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය වීහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය, ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි, නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරෝ ච. පටිසඞ්ඛා යෝනිසෝ සෙනාසනං පටිසෙවති: යාවදෙව සීතස්ස පටිඝාතාය උණ්හස්ස පටිඝාතාය ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සානං පටිඝාතාය, යාවදෙව උතුපරිස්සයවිනොදනං පටිසල්ලානාරාමත්ථං. පටිසඞ්ඛා යෝනිසෝ ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පටිසෙවති: යාවදෙව උප්පන්නානං වෙය්‍යාබාධිකානං වෙදනානං පටිඝාතාය අබ්‍යාපජ්ඣපරමතාය. එවං පරිභොගතෝ මත්තං ජානාති. මත්තං සෝ ජඤ්ඤූති – ඉමෙහි ද්වීහි කාරණෙහි මත්තං ජානෙය්‍ය ආජානෙය්‍ය පටිවිජානෙය්‍ය පටිවිජ්ඣෙය්‍යාති – මත්තං සෝ ජඤ්ඤූ.

ඉධ තථාගතසාසනේති "ඉධ භික්ඛු සන්තුට්ඨෝ හොති ඉතරීතරෙන චීවරෙන, ඉතරීතරචීවරසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, න ච චීවරහෙතු අනෙසනං අපතිරූපං ආපජ්ජති, අලද්ධා ච චීවරං න පරිතස්සති, ලද්ධා ච චීවරං අගථිතෝ[1] අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣාපන්නෝ ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤූ පරිභුඤ්ජති, තාය ච පන ඉතරීතරචීවරසන්තුට්ඨියා නෙවත්තානුක්කංසෙති, නෝ පරං[2] වම්භෙති. යෝ[3] හි තත්ථ දක්ඛෝ අනලසෝ සම්පජානෝ පතිස්සතෝ,[4] අයං වුච්චති භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤෙ අරියවංසෙ ඨිතෝ. පුන ච පරං භික්ඛු සන්තුට්ඨෝ හොති ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, ඉතරීතරපිණ්ඩපාත සන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, න ච පිණ්ඩපාතහෙතු අනෙසනං අපතිරූපං ආපජ්ජති, අලද්ධා ච පිණ්ඩපාතං න පරිතස්සති, ලද්ධා ච පිණ්ඩපාතං අගථිතෝ අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣාපන්නෝ ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤූ පරිභුඤ්ජති; තාය ච පන ඉතරීතරපිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා නෙවත්තානුක්කංසෙති, නෝ පරං වම්භෙති. යෝ හි තත්ථ දක්ඛෝ අනලසෝ සම්පජානෝ පතිස්සතෝ,[4] අයං වුච්චති භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤෙ අරියවංසෙ ඨිතෝ. පුන ච පරං භික්ඛු සන්තුට්ඨෝ හොති ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, ඉතරීතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, න ච සෙනාසනහෙතු අනෙසනං අපතිරූපං ආපජ්ජති, අලද්ධා ච සෙනාසනං න පරිතස්සති, ලද්ධා ච සෙනාසනං අගථිතෝ අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣාපන්නෝ ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤූ පරිභුඤ්ජති. තාය ච පන ඉතරීතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා නෙවත්තානුක්කංසෙති, නෝ පරං වම්භෙති.

---

1. අගථිතෝ - සීමු II ඡ්ජං. 2. න පරං - සීමු. II.
3. යෝ - අනි. 4. පටිස්සතෝ, සීමු. II. ඡ්ජං.

Free Distribution www.aathaapi.org

කිසෙයින් පරිභොග හෙයින් මාත්‍රඥ වේ ද යත්: නුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට සිවුරු පරිභොග කෙරෙයි: ශීත නසනු පිණිස උෂ්ණ නසනු පිණිස මැසි මදුරු වා අවි දිග්දූපහස් නසනු පිණිස මැ යැ, ලජ්ජාකොපනය වූවහ කරනු පිණිස මැ යි. නුවණින් විමසා පිණ්ඩපාතය වළඳයි: කෙළි පිණිස නො වළඳයි, මද පිණිස නො වළඳයි, අලඞ්කාර පිණිස නො වළඳයි, සැරැසුම් පිණිස නො වළඳයි, මේ සිරුර පවත්නා සඳහා යැපීම පිණිස බඹසිනිවදනා නසනු පිණිස බඹසරට අනුග්‍රහ පිණිස මැ යැ. මෙසේ පැරණි ඛඩගති වේදනා ත් නසමි, අලුත් වේදනා ත් නූපදවමි, මාගේ ජීවිතයාත්‍රාව ද අනවද්‍යතාව ද ඵාසුවිහරණය ද වන්නේ යයි. නුවණින් විමසා සෙනසුන් සෙවන කෙරෙයි: ශීත නසනු පිණිස උෂ්ණ නසනු පිණිස මැසි මදුරු වා අවි දිග්දූපහස් නසනු පිණිස මැ යැ, සෘතුපීඩා නසනු පිණිස හා විවෙකසුව පිණිස මැයි. නුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර වළඳ කරයි: රෝගපීඩාවෙන් උපන් වේදනා වන් නසනු පිණිස නිදුක් පරමබව පිණිස මැයි. මේසේ පරිභොග හෙයින් මාත්‍රඥ වේ. මත්තඤ්ඤූ ච ජඤ්ඤූ – මේ දෙ කරුණෙන් පමණ දන්නේ යැ, හාත්පසින් දන්නේ යැ වෙසෙසින් දන්නේ යැ අවබෝධ කරන්නේ නුයි 'මත්තඤ්ඤූ' යනු වේ.

ඵුඩ තොසනක්ඛමං යනු: මෙහි මහණ තෙමේ ඉතරෙතර චීවරයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි, ඉතරෙතර චීවරසන්තෝෂයාගේ ගුණ කියන සුලු වූයේත් වේ, චීවරහේතුයෙන් අග්‍රතු වූ අනෙසනයට නො ද පැමිණෙයි, සිවුරු නො ලැබ ද පිඬාවට නො පැමිණෙයි, සිවුරු දැහැමින් සෙමෙන් ලැබ ද (ලෝභයෙන්) නො ගෙතුණේ නො මුසපත් වූයේ තෘෂ්ණායෙන් නො වැතුරුණේ ආදීනව දක්නාසුලු වූයේ නිස්සරණප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වැ පරිභොග කෙරෙයි. තවද ඒ ඉතරෙතරචීවරසන්තෝෂය හෙතු කොටගෙන නො මැ ආත්මොත්කර්ෂණය කෙරෙයි, පරවම්භනය නො කෙරේ. තවද යම් මහණෙක් ඒ චීවරසන්තෝෂයෙහි දක්ෂ වූයේ අනලස වූයේ සම්‍යක්ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූයේ සිහි ඇතියේ වේ ද, මේ මහණ තෙමේ පැරණි වූ ද අග්‍ර යයි දනයුතු වූ ද ආර්‍යවංශයෙහි සිටියේ වේ. නැවැත ද මහණ තෙමේ ඉතරෙතර පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි, ඉතරෙතර පිණ්ඩපාතසන්තෝෂයෙහි ගුණ කියන සුලු වූයේ ත් වෙයි, පිණ්ඩපාතය නිසා අග්‍රතු වූ අනෙසනයට නොද පැමිණෙයි, පිණ්ඩපාතය නො ලැබ ද නො නැවෙයි, පිණ්ඩපාතය ලැබ ද නො ගෙතුණේ නො මුසපත් වූයේ නො බඳනා ලදුයේ ආදීනව දක්නා සුලු වූයේ නිස්සරණප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වැ පරිභොග කෙරෙයි. තවද ඒ ඉතරෙතරපිණ්ඩපාතසන්තෝෂය හෙතු කොටගෙන නො මැ ආත්මොත්කර්ෂණය කෙරෙයි, පරවම්භනය නො කෙරේ. තවද යමෙක් ඒ පිණ්ඩපාතසන්තෝෂයෙහි දක්ෂ වූයේ අලස නො වූයේ නුවණැතියේ සිහි ඇතියේ වේ ද, මේ මහණ තෙමේ පෞරාණික වූ අග්‍රගණ්‍ය වූ ආර්‍යවංශයෙහි සිටියේ යයි කියනු ලැබේ. නැවැත ද මහණ තෙමේ ඉතරෙතර සෙනාසනයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි, ඉතරෙතර සෙනාසනසන්තෝෂයෙහි ගුණ කියන සුලු වූයේත් වෙයි, සෙනාසනය නිසා අග්‍රතු වූ අනෙසනයට නො ද පැමිණෙයි, සෙනසුන් නො ලැබ ද නො නැවෙයි, යම්හි සෙනසුන් ලබා නො ගෙතුණේ නො මුසපත් වූයේ නො බඳනා ලදුයේ ආදීනව දක්නාසුලු වූයේ නිස්සරණප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වැ පරිභොග කෙරෙයි, තවද ඒ ඉතරෙතර සෙනාසනසන්තෝෂය හෙතු කොටගෙන නො මැ ආත්මොත්කර්ෂණය කෙරෙයි, පරවම්භනය නො කෙරේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

යෝ හි තස්ස දෙසිකෝ අනලසෝ සම්පජානෝ පතිස්සතෝ,[1] අයං වුච්චති භික්ඛු පොරාණේ අඤ්ඤාසිකේ අරියවංසෙ ඨිතෝ. පුන ච පරං භික්ඛු සන්තුට්ඨෝ හොති ඉතරීතරේන චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරේන ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, න ච චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරහේතු අනේසනං අප්පතිරූපං ආපජ්ජති, අලභමානෝ ච චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං න පරිතස්සති, ලභිත්වා ච චීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං අගථිතෝ අමුච්ඡිතෝ අනජ්ඣාපන්නෝ ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤෝ පරිභුඤ්ජති. තායං ච පන ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසේනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරසන්තුට්ඨියා නේවත්තානුක්කංසෙති, නෝ පරං වම්භෙති. යෝ හි තස්ස දෙසිකෝ අනලසෝ සම්පජානෝ පතිස්සතෝ[1] අයං වුච්චති භික්ඛු 'පොරාණේ අඤ්ඤාසිකේ අරියවංසෙ ඨිතෝ''ති – මත්තං සජ්ඣුං ඉධ තොසනත්ථං.

සෝ තෙසු ගුත්තෝ යතවාරී ගාමෙති – 'සෝ තෙසු ගුත්තෝ'ති චීවරේ පිණ්ඩපාතේ සේනාසනේ ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරේ ගුත්තෝ ගොපිතෝ රක්ඛිතෝ සංවුතෝති එවම්පි සෝ තෙසු ගුත්තෝ. අථවා අයතනෙසු ගුත්තෝ ගොපිතෝ රක්ඛිතෝ සංවුතෝති එවම්පි සෝ තෙසු ගුත්තෝ. යතවාරී ගාමෙති – ගාමේ යතෝ යතත්තෝ[2] පටියතත්තෝ[3] ගුත්තෝ ගොපිතෝ රක්ඛිතෝ සංවුතෝති – සෝ තෙසු ගුත්තෝ යතවාරී ගාමේ.

රූසිතොපි වාචං එරූසං න වජ්ජාති – රූසිතෝ බ්‍රූසිතෝ වම්භිතෝ ඝට්ටිතෝ ගරහිතෝ උපවදිතෝ එරූසේන කක්කළේන නප්පටිවජ්ජා, නප්පටිහණේය්‍ය, අක්කොසන්තං න පච්චක්කොසෙය්‍ය, රොසන්තං නප්පටිරොසෙය්‍ය, භණ්ඩන්තං නප්පටිභණ්ඩෙය්‍ය, න කලහං කරෙය්‍ය, න භණ්ඩනං කරෙය්‍ය, න විග්ගහං කරෙය්‍ය, න විවාදං කරෙය්‍ය, න මේඛගං කරෙය්‍ය, කලහං භණ්ඩනං විග්ගහං විවාදං මේඛගං පජහෙය්‍ය විනෝදෙය්‍ය බ්‍යන්තිං කරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය. කලහභණ්ඩනවිග්ගහවිවාදමේඛගා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විප්පමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදිකතේන චේතසා විහරෙය්‍යාති – රූසිතොපි වාචං එරූසං න වජ්ජා.

තේනාහ භගවා:

"අත්තානඤ්ච ලභිය වසතඤ්ච කානේ
මත්තං සජ්ඣුං ඉධ තොසනත්ථං,
සෝ තෙසු ගුත්තෝ යතවාරී ගාමේ
රූසිතොපි වාචං එරූසං න වජ්ජා"ති.

---

1. පටිස්සතෝ - සීමු II මජ්ඣං 2. යතත්තෝ - සීමු II මජ්ඣං PTS.
3. පටියතත්තෝ - සීමු II මජ්ඣං. PTS.
4. චතුක්කඅඩ්ඨකනිපාත - උරුවේලවග්ග; දීඝනිකාය - සඩ්ගීතිසුත්ත

Free Distribution www.aathaapi.org

යමේක් එ මෑ සෙනාසනඃඝතෙනාභයෙහි දක්ෂ වූයේ නොලස් වූයේ නුවණැතියේ සිහි ඇතියේ වේ ද, මේ මහණ තෙමේ පෞරාණික වූ අග්‍රඝණ්‍ය වූ ආර්‍යවංශයෙහි සිටියේ යයි කියනු ලැබේ. නැවැත ද මහණ තෙමේ ඉතරෙතර ගිලානප්‍රත්‍යයඝෙහෂජ්ජපරික්ඛාරයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි. ඉතරෙතර ග්ලානප්‍රත්‍යයඝෙහෂජ්‍යසන්නොභයෙහි ගුණ කියනසුලු වූයේත් වෙයි. ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකරහෙතුයෙන් අයුතු වූ අනෙසනයට නො ද පැමිණෙයි. ගිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර නො ලැබ ද නො තැවෙයි. ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර ලැබ ද තෘෂ්ණා ගෙතුමණ නො මුසපත් වූයේ නො මඬතා ලදුයේ ආදීනව දක්නාසුලු වූයේ නිස්සරණප්‍රඥ ඇති ව වළඳයි. තවද ඒ ඉතරෙතරග්ලානප්‍රත්‍යයඝෙහෂජ්‍යපරිෂ්කාරසන්නොභය හෙතු කොටගෙන නො මෑ ආත්මොත්කර්ෂණය කෙරෙයි, පරම්මෙතය නො කෙරේ. යමේක් එමෑ ග්ලානප්‍රත්‍යයඝෙහෂජ්‍යපරිෂ්කාරසන්නොභයෙහි දක්ෂ වූයේ අනලස් වූයේ නුවණැතියේ සිහි ඇතියේ වේ ද, මේ මහණ තෙමේ පෞරාණික වූ අග්‍ර යයි දන්නා ලද ආර්‍යවංශයෙහි සිටියේ යයි කියනු ලැබේ නුයි 'මත්තඤ්ඤූ ඉධ තෝසත්තස්මිං' යනු වේ.

සෝ තෙසු ගුත්තෙසු යතත්තෝ ඝාඝෙ – 'සෝ තෙසු ගුත්තෙසු' යනු: සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකරෙහි පිහිත වූයේ ගොපිත වූයේ රැකුණේ සංවර වූයේ නුයි මේහේත් 'සෝ තෙසු ගුත්තෙසු' යනු වේ. නොහොත් ආයතනයන්හි පිහිත වූයේ ගොපිත වූයේ රක්ෂිත වූයේ සංවර වූයේ නුයි මේහේත් 'සෝ තෙසු ගුත්තෙසු' යනු වේ. යතත්තෝ ඝාඝෙ යනු: ගම්හි සංයත වූයේ සංයත වූ සිත් ඇතියේ අතිශයින් සංයත වූ සිත් ඇතියේ පිහිත වූයේ ගොපිත වූයේ රක්ෂිත වූයේ සංවර වූයේ නුයි 'සෝ තෙසු ගුත්තෙසු යතත්තෝ ඝාඝෙ' යනු වේ.

රුසිතෙ පි වාචං ඵරුසං න වජ්ජෙ – කොප කරන ලදුයේ ආක්‍රෝශ කරන ලදුයේ අවමන් කරන ලදුයේ ගවන ලදුයේ ගරහන ලදුයේ නුගුණ කියන ලදුයේ පරුෂ වූ කර්‍කශ වූ වචනයෙන් පෙරළා නො කියන්නේ යැ, පෙරළා නො බණින්නේ යැ, ආක්‍රෝශ කරන්නහුට ප්‍රත්‍යාක්‍රෝශ නො කරන්නේ යැ, කොප කරන්නහුට ප්‍රතිකොප නො කරන්නේ යැ, ඔබර කරන්නහුට පෙරළා ඔබර නො කරන්නේ යැ, කලහ නො කරන්නේ යැ, ඔබර නො කරන්නේ යැ, විග්‍රහ නො කරන්නේ යැ, විවාද නො කරන්නේ යැ, හිංසා නො කරන්නේ යැ, කලහ භණ්ඩන විග්‍රහ විවාද මේඛභය හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාභත කරන්නේ යැ, අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. කලහ – භණ්ඩන – විග්‍රහ – විවාද – මේඛභයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ බැහැර වූයේ මවෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ වන්නේ යැ, විගතාභයාදී කළ සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'රුසිතෙ පි වාචං ඵරුසං වජ්ජෙ' යනු වේ.

එසින් වදළහ බුදුහු:

"අනතඤ්ච ලදධා –පෙ- රුසිතෙ පි වාචං ඵරුසං න වජ්ජෙ"යි.

Free Distribution www.aathaapi.org

16 - 18

ඔකඛිත්තචක්ඛු න ච පාදලොලෝ
ඛිතානුසුතෝ බහුජාගරස්ස,
උපෙක්ඛමාරබ්භ සමාහිතත්තෝ
තක්කාසයං කුක්කුච්චසඞ්ඛුපච්ඡිජ්ජෙ[1].

ඔකඛිත්තචක්ඛු න ච පාදලොලොති – කථං ඛිත්තචක්ඛු හොති: "ඉධෙකච්චෝ භික්ඛු චක්ඛුලොලෝ චක්ඛුලොලියෙන සමන්නාගතෝ හොති: 'අදිට්ඨං දක්ඛිතබ්බං දිට්ඨං සම්පික්ඛිතබ්බ'න්ති ආරාමෙන ආරාමං උය්‍යානෙන උය්‍යානං ගාමෙන ගාමං නිගමෙන නිගමං නගරෙන නගරං රට්ඨෙන රට්ඨං ජනපදෙන ජනපදං දිසාචාරිකං අනිච්චත්තචාරිකං අනුසුතෝ හොති රූපදස්සනාය. එවම්පි ඛිත්තචක්ඛු හොති. අථවා භික්ඛු අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ විථිං පටිපන්නෝ අසංවුතෝ ගච්ඡති: හත්ථිං ඔලොකෙන්තෝ අස්සං ඔලොකෙන්තෝ රථං ඔලොකෙන්තෝ පත්තිං ඔලොකෙන්තෝ ඉත්ථියෝ ඔලොකෙන්තෝ පුරිසෙ ඔලොකෙන්තෝ කුමාරකෙ ඔලොකෙන්තෝ කුමාරිකායෝ ඔලොකෙන්තෝ අන්තරාපණං ඔලොකෙන්තෝ ඝරමුඛානි ඔලොකෙන්තෝ උද්ධං ඔලොකෙන්තෝ අධෝ ඔලොකෙන්තෝ දිසාවිදිසං පෙක්ඛමානෝ ගච්ඡති, එවම්පි 'ඛිත්තචක්ඛු' හොති. අථවා භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්ථාධිකරණමේනං චක්ඛින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති චක්ඛින්ද්‍රියං, චක්ඛින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. එවම්පි ඛිත්තචක්ඛු හොති. යථා වා පනෙකෙ හොන්තෝ සමණබ්‍රාහ්මණා සද්ධාදෙය්‍යානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා තෙ එවරූපං විසූකදස්සනං අනුයුත්තා විහරන්ති. සෙය්‍යථීදං: නච්චං ගීතං වාදිතං පෙක්ඛං අක්ඛානං පාණිස්සරං වෙතාළං කුම්භථූනං සොභනගරකං[2] චණ්ඩාලං වංසං ධෙවතං හත්ථියුද්ධං අස්සයුද්ධං මහිසයුද්ධං උසභයුද්ධං ගොයුද්ධං අජයුද්ධං මෙණ්ඩයුද්ධං කුක්කුටයුද්ධං වට්ටකයුද්ධං දණ්ඩයුද්ධං මුට්ඨියුද්ධං නිබ්බුද්ධං උය්‍යොධිකං බලඝණං සෙනාබ්‍යූහං අණීකදස්සනං ඉති වා. එවම්පි ඛිත්තචක්ඛු හොති.

කථං න ඛිත්තචක්ඛු හොති: "ඉධෙකච්චෝ භික්ඛු න චක්ඛුලොලෝ න චක්ඛුලොලියෙන සමන්නාගතෝ හොති. 'අදිට්ඨං දක්ඛිතබ්බං දිට්ඨං සම්පික්ඛිතබ්බ'න්ති න ආරාමෙන ආරාමං න උය්‍යානෙන උය්‍යානං න ගාමෙන ගාමං න නිගමෙන නිගමං න නගරෙන නගරං න රට්ඨෙන රට්ඨං න ජනපදෙන ජනපදං දිසාචාරිකං අනිච්චත්තචාරිකං අනුසුතෝ හොති රූපදස්සනාය. එවම්පි න ඛිත්තචක්ඛු හොති. අථවා භික්ඛු අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ විථිං පටිපන්නෝ සංවුතෝ ගච්ඡති: න හත්ථිං ඔලොකෙන්තෝ -පෙ- න දිසාවිදිසං පෙක්ඛමානෝ ගච්ඡති. එවම්පි න ඛිත්තචක්ඛු හොති. අථවා භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති -පෙ- චක්ඛින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. එවම්පි න ඛිත්තචක්ඛු හොති.

---

1. කුක්කුච්චුපච්ඡිජ්ජෙ - සබ්බත්ථ PTS. 2. සොභනකං - මජ්ඣිමං.

Free Distribution www.aathaapi.org

16 - 18

යට බලා හෙළු ඇස් ඇතියේ නොද පාදලෝලත්‍යයෙන් යුක්ත වූයේ ධ්‍යානයෙහි යෙදුණේ ඉඛාහෝ කොට නිදිවැරීමෙන් යුක්ත වූයේ වන්නේ යැ. චතුත්‍රීධ්‍යානලාභියෙක්මය වූ සිත් ඇතියේ කාමාදි විතර්කීය හා විතර්කීශ්‍රය ද කෞකෘත්‍යය ද සිදින්නේ යි.

ඛන්ධිත්තචක්ඛු න ච පාදලෝලෝ – කියෙයින් 'ඛිත්තචක්ඛු' වේ ද යත්: මෙහි කිසි මහණෙක් (සක්දෙර උපන් ලොහ විසින්) ඇසින් ලොල් වූයේ චක්ෂුර්ලෝලත්‍යයෙන් සමන්විත වූයේ වෙයි. 'නුදුවු දෙය දක්ක යුතු යැ, දුටුදෙය ඉක්මැවියැයුතු යැ'යි අරමින් අරමට උයනින් උයනට ගමින් ගමට නිගමින් නිගමට නුවරින් නුවරට රටින් රටට දනවියෙන් දනවියට දීඝීඝාරිකාවෙහි නොනිමි චාරිකාවෙහි රූපදර්ශනය සඳහා යෙදුණේ වෙයි. මෙසේත් 'ඛිත්තචක්ඛු' වේ. නොඑහෙත් මහණ තෙමේ ඇතුළුගමට පිවිසියේ විදියට පිළිපන්නේ අසංවර වැ යෙයි: ඇතුන් බලමින් අසුන් බලමින් රිය බලමින් පාබලයෙන් බලමින් ගැහැනුන් බලමින් පිරිමින් බලමින් කුමරුන් බලමින් කුමරියන් බලමින් අවුණුතුල බලමින් ගෙදොර බලමින් උඩ බලමින් යට බලමින් දිශානුදිශා බලමින් යෙයි. මෙසේත් 'ඛිත්තචක්ඛු වෙයි. නොඑහෙත් මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දැක නිමිති ගන්නේ වෙයි, අනුව්‍යඤ්ජන ගන්නේ වෙයි. යම් අසංවරයක් හෙතු කොට අසංවර වූ චක්ෂුරින්ද්‍රිය ඇති වැ වාසය කරන තෙල පුද්ගලයා අභිධ්‍යා දෞර්මනස්‍ය සඞ්ඛ්‍යාත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබඳනාහු නම් ඒ චක්ෂුරින්ද්‍රියයාගේ සංවරයට නොපැමිණෙයි, චක්ෂුරින්ද්‍රිය නොරක්නේ යැ, චක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට නොපැමිණේ. මෙසේත් 'ඛිත්තචක්ඛු' වේ. තවද යම්සේ ඇතැම් භවත් මහණබමුණු කෙනෙක් කම්පල භදහා සැදුහැයෙන් දුන් බොජුන් වලදා ඔවුහු මේබදු වූ විපුල දන්නෙහි යෙදී වාසය කරන්නාහු ද, ඒ මෙසේ යැ: තැටුම් ගැයුම් වැයුම් නළුමුළු හාරතාදිය කියන තැන කන්තල කුළුතාලම් කළ පිඹීම ප්‍රතිහාතවිත්‍ර සැඹොළුන්ගේ සණදෙවුන්කෙළි වස්කුලල් ඇට දෙවීම ඇත්පොර අස්පොර මිහිපොර වැහැප්පොර ගවපොර බැටළුපොර එළුපොර කුකුළුපොර වටුපොර දඹුපොර මිටුපොර මල්ලපොර යුදපෙරමුණ බලසෙන් ගණන තැන කදවුර බලඇණි දැකීම යනු නෝ යැ. මෙසේත් 'ඛිත්තචක්ඛු' නම් වේ.

කියෙයින් 'ඛිත්තචක්ඛු' නොවේ ද යත්: මේ සත්තෙහි ඇතැම් මහණෙක් ඇසින් ලොල් නොවූයේ චක්ෂුර්ලෝලත්‍යයෙන් යුක්ත නොවූයේ වෙයි. 'නුදුවු දෙය දැක්ක යුතු යැ, දුටු දෙය ඉක්මැවියයුතු ය'යි අරමින් අරමට නොයෙයි, උයනින් උයනට - ගමින් ගමට - නිගමයෙන් නිගමයට - නුවරින් නුවරට - රටින් රටට - දනවියෙන් දනවියට රූපදර්ශනය පිණිස දීඝීඝාරිකාවෙහි නොනිමි චාරිකාවෙහි නොයෙදුණේ වෙයි. මේසේත් 'ඛිත්තචක්ඛු' නොවූයේ වේ. නොඑහෙත් මහණ තෙමේ ගොදුරුගමට පිවිසියේ විදියට පිළිපන්නේ සංවර වැ යෙයි: ඇතුන් නොබලමින්...දිශානුදිශා නොබලමින් යෙයි. මේසේත් 'ඛිත්තචක්ඛු' නොවූයේ වේ. නොඑහෙත් මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දැක නිමිත්තග්‍රාහී නොවූයේ වෙයි... චක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. මේසේත් 'ඛිත්තචක්ඛු' නොවූයේ වෙයි.

Free Distribution www.aathaapi.org

යථා වා පනෙකෙ හොනෙතා සමණබ්‍රාහ්මණා සඩ්ඛාදෙය්‍යානි හොජනානි භුඤ්ජිත්වා -පෙ- අණ්ඩකදසතං ඉති වා. එවරූපා මිස්සකදසතානුයොගා පටිවිරතෝ හොති. එවම්පි න ඛිත්තචක්ඛු හොතීතිඔඛක්ඛිත්තචක්ඛු.

න ච පාදලොලොති - කථං පාදලොලෝ හොති: ඉධෙකච්චෝ භික්ඛු පාදලොලෝ පාදලොලියෙන සමන්නාගතෝ හොති: ආරාමෙන ආරාමං -පෙ- දීඝචාරිකං අනිවත්තචාරිකං අනුයුත්තෝ හොති රූපදසනාය. එවම්පි පාදලොලෝ හොති. අථවා භික්ඛු අනෙකාපි සඩ්ඝාරාමේ පාදලොලෝ පාදලොලියෙන සමන්නාගතෝ හොති: න අත්ථහෙතු[1] න කාරණහෙතු උද්ධතෝ අවූපසන්තචිත්තෝ පරිවෙණතෝ පරිවෙණං ගච්ඡති. විඤ්ඤාරතෝ -පෙ- ඉති භවාභවකථං ඉති වා[2] එවම්පි පාදලොලෝ හොති. **න ච පාදලොලොති** පාදලොලියං පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය. පාදලොලියා ආරතෝ අස්ස විරතෝ පටිවිරතෝ නික්ඛන්තෝ නිස්සටෝ විපමුත්තෝ විසඤ්ඤුත්තෝ විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙය්‍ය. පටිසල්ලානාරාමෝ අස්ස පටිසල්ලානරතෝ අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තෝ අනිරාකතඣානෝ විපස්සනාය සමන්නාගතෝ බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං, ඛිප්පං ඛිප්පරතෝ එකත්තමනුයුත්තෝ සදත්ථපරෙකොති - ඔඛක්ඛිත්තචක්ඛු න ච පාදලොලෝ.

ඛිප්පානුයුත්තෝති ඛ්‍රුජාගරස්සාති - 'ඛිප්පානුයුත්තෝ'ති දීඝෙ කාරණෙ ඛිප්පානුයුත්තෝ: අනුප්පන්නස්ස වා පඨමස්ස ඛිප්පස්ස උප්පාදාය යුත්තෝ පයුත්තෝ ආයුත්තෝ සමායුත්තෝ; අනුප්පන්නස්ස වා දුතියස්ස ඛිප්පස්ස - තතියස්ස ඛිප්පස්ස - චතුත්ථස්ස ඛිප්පස්ස උප්පාදාය යුත්තෝ පයුත්තෝ ආයුත්තෝ සමායුත්තෝති එවම්පි ඛිප්පානුයුත්තෝ. අථවා උප්පන්නං වා පඨමං ඛිප්පං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති; උප්පන්නං වා දුතියං ඛිප්පං - තතියං ඛිප්පං - චතුත්ථං ඛිප්පං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොතීති එවම්පි ඛිප්පානුයුත්තෝ. **ඛ්‍රුජාගරස්සාති** ඉධ භික්ඛු දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති, රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති, රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණෙන පසෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙති පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතෝ සම්පජානෝ උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා, රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙතීති -ඛිප්පානුයුත්තෝ ඛ්‍රුජාගරස්ස.

උපෙක්ඛාබ්‍රහ්මවිහාරෙන සමාහිතත්තෝති - 'උපෙක්ඛා'ති යා චතුත්ථෙ ඣානෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා චිත්තසමතා චිත්තපස්සද්ධතා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස,

---

1. අත්ථහෙතු - PTS. 2. කථං කථෙති - සීහ. II.

Free Distribution www.aathaapi.org

තවද යම්සේ ඇතැම් භවත් මහණබමුණු කෙනෙක් කම්පල හදහා දුන් බොජුන් වළඳා...බලඇණි දැකීම යනාදිය හෝ ඕ. මේ බදු වූ විසුළු දස්නෙහි යෙදීමෙන් වැළැකුණේ වේ. මේසේත් 'ඛිත්තචිත්තකා' නොවේ නුයි 'ඔක්ඛිත්තචක්ඛු' යනු වේ.

න ච පාදලොළලා - යනු: කිසෙයින් 'පාදලොල' වේ ද යත්: මේහි කිසි මහණෙක් පාදලොල වූයේ පාදලෝභ්‍යයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි: අරමින් අරමට...රූපදර්ශනය පිණිස දිසිවාරිකාවෙහි නොනිමි වාරිකාවෙහි යෙදුණේ වෙයි. මේසේත් 'පාදලොල' වේ. නොඑහෙත් මහණ තෙමේ ඇතුළු සඟරමිහි ද පාදලොල වූයේ පාදලෝභ්‍යයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි: ප්‍රයොජන නැති වැ, කාරණ නැති වැ, උඩඟු වූයේ නොසන්සුන් සිත් ඇතියේ පිරිවෙනින් පිරිවෙනට යෙයි, වෙහෙරින් වෙහෙරට...වෘද්ධි හානි පිළිබැඳි කථා යැ යනාදිය හෝ ඕ. මේසේත් 'පාදලොල' වූයේ වෙයි. **න ච පාදලොලලා** යනු: පාදලෝභ්‍යය හරනේ යැ, දුරු කරත්නේ යැ, විගතෝභ්‍ය කරනේ යැ, අනභාවයට පමුණුවන්නේ යැ, පාදලෝභ්‍යයෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූයේ වෙසෙසින් වෙත් වූයේ නික්මුණේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ වන්නේ යැ, විමොක්ෂාදිකෘත සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ යැ, විවේකයෙහි ඇලුම් ඇතියේ විවේකයෙහි නිරත වූයේ සකීය චිත්තසමාධියෙහි යෙදුණේ බැහැර නො කළ ධ්‍යාන ඇතියේ (සප්තවිධ) අනුපස්සනාවෙන් යුක්ත වූයේ ශූන්‍යාගාරභාවනාව වඩන්නේ වන්නේ යැ, ධ්‍යාන කරනසුලු වූයේ ධ්‍යානයෙහි ඇලුණේ එකීභාවයෙහි යෙදුණේ උත්තමාර්ථ (-හෝ සඟාර්ථ) ගරුක වූයේ වන්නේ නුයි 'ඔක්ඛිත්ත චක්ඛු න ච පාදලොලලා' යනු වේ.

ඛාතානුයුත්තතතා බහුජාගරස්ස - 'ඛාතානුයුත්තතතා' යනු: දෙ කරුණෙකින් ධ්‍යානයෙහි යෙදුණේ වෙයි: නුපත් ප්‍රථමධ්‍යානයාගේ ඉපදීම පිණිස යෙදුණේ වෙසෙසින් යෙදුණේ හාත්පසින් යෙදුණේ මෙනෙහවිව යෙදුණේ වෙයි; නුපත් ද්විතීයධ්‍යානයාගේ-තෘතීයධ්‍යානයාගේ- චතුර්ථධ්‍යානයාගේ ඉපදීම පිණිස යුක්ත - ප්‍රයුක්ත - ආයුක්ත - සමායුක්ත වූයේ වේ නුයි මේසේත් 'ඛාතානුයුත්තතතා' යනු වේ. නොඑහෙත් උපන් ප්‍රථමධ්‍යානය හෝ ඇසුරු කෙරෙයි වඩයි බහුල කෙරෙයි, උපන් ද්විතීයධ්‍යානය හෝ... තෘතීයධ්‍යානය හෝ ... චතුර්ථධ්‍යානය හෝ ආසෙවනය කෙරෙයි වඩයි බහුල කෙරේ නුයි මේසේත් 'ඛාතානුයුත්තතතා' යනු වේ. **බහුජාගරස්ස** යනු: මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ දහවල සක්මනින් හා හිඳීමෙන් නීවරණධර්මයන්ගෙන් සිත පිරිසුදු කෙරෙයි, රෑ පෙරයම සක්මනින් හිඳීමෙන් නීවරණධර්මයන්ගෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි, රෑ මැදියම දකුණුපයෙහි වම්පය මදක් ඇද තබා සිහි ඇතියේ නුවණැතියේ උත්ථානසඤ්ඤව මෙනෙහි කොට දකුණැලයෙන් ශයන කෙරෙයි; රෑ අලුයම නැඟිටිව සක්මන් කිරීමෙන් හා හිඳීමෙන් නීවරණධර්මයන්ගෙන් සිත පිරිසුදු කෙරේ නුයි 'ඛාතානුයුත්තතතා බහුජාගරස්ස' යනු වේ.

උපෙක්ඛාමාරබ්භ සමාහිතතතා - 'උපෙක්ඛා' යනු: චතුර්ධ්‍යානයෙහි ඇති උපෙක්ෂාවක් උපෙක්ෂාකාරයෙක් අධික වූ උපෙක්ෂාකාරයෙක් චිත්තයාගේ සම බවෙක් චිත්තයාගේ සැහැල්ලු බවෙක් චිත්තයාගේ මධ්‍යස්ථ බවෙක් වේද එය ඕ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සමාහිතත්තෙනාති "යං චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෝ අවික්ඛේපෝ අවිසාහටමානතා සමථෝ සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි". **උපෙක්ඛමාරබ්භ සමාහිතත්තෙනාති** වත්තුම්හි කිච්චෙ උපෙක්ඛං ආරබ්භ එකග්ගචිත්තතා අවික්ඛිත්තචිත්තතා අවිසාහටමානසොති උපෙක්ඛමාරබ්භ සමාහිතත්තෙනා.

තණ්හාසඞ්ඛං කුක්කුච්චසඞ්ඛුපච්ඡිජ්ජෙය්‍යන්ති – 'තණ්හා'ති "නව චිතක්කා: කාමිතචිතක්කෝ බ්‍යාපාදචිතක්කෝ විහිංසාචිතක්කෝ ඤාතිචිතක්කෝ ජනපදචිතක්කෝ අමරචිතක්කෝ පරානුද්දයතාපටිසඤ්ඤුත්තා චිතක්කෝ ලාභසක්කාරසිලෝකපටිසඤ්ඤුත්තා චිතක්කෝ අනවඤ්ඤත්තිපටිසඤ්ඤුත්තා චිතක්කෝ. ඉමේ වුච්චන්ති නව චිතක්කා." කාමිතචිතක්කානං කාමසඤ්ඤුසයෝ, බ්‍යාපාදචිතක්කානං බ්‍යාපාදසඤ්ඤුසයෝ, විහිංසාචිතක්කානං විහිංසාසඤ්ඤුසයෝ; අථවා තණ්හානං චිතක්කානං සඞ්ඛපපථං අවිජ්ජානුසයෝ, අයොනිසෝ මනසිකාරෝ ආසයෝ, අසම්මාපථා ආසයෝ, අනොත්තප්පං ආසයෝ, උද්ධච්චං ආසයෝ. **කුක්කුච්චන්ති** හත්ථකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං පාදකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං, හත්ථපාදකුක්කුච්චම්පි කුක්කුච්චං, අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා අවජ්ජෙ වජ්ජසඤ්ඤිතා වජ්ජෙ අවජ්ජසඤ්ඤිතා, යං එවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා කුක්කුච්චායිතත්තං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ, ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං."[a]

අපි ච ඛලිතෙ කාරණෙහි උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ: කතත්තා ච අකතත්තා ච. කථං කතත්තා ච අකතත්තා ච උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ? 'කතං මෙ කායදුච්චරිතං අකතං මෙ කායසුචරිත'න්ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. 'කතං මෙ වචීදුච්චරිතං – කතං මෙ මනොදුච්චරිතං–කතං මෙ පාණාතිපාතෙ, අකතා මෙ පාණාතිපාතා වෙරමණී'ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. 'කතං මෙ අදින්නාදානං – කතෙ මෙ කාමෙසු මිච්ඡාචාරෙ – කතෝ මෙ මුසාවාදෙ – කතා මෙ පිසුනා වාචා – කතා මෙ ඵරුසා වාචා – කතෙ මෙ සම්ඵප්පලාපෙ – කතා මෙ අභිජ්ඣා – කතෙ මෙ බ්‍යාපාදෙ – කතා මෙ මිච්ඡාදිට්ඨි– අකතං මෙ සම්මාදිට්ඨි'ති උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ. එවං කතත්තා ච අකතත්තා ච උප්පජ්ජති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විප්පටිසාරෝ මනොවිලෙඛෝ.

---

1. කථෙති - සීමු. II. මජ්ඣං. කථෙසි - PTS.
a. ධම්මසඞ්ගණි - නිද්දෙසකණ්ඩ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සමාහිතත්තෙනා යනු: චිත්තයාගේ යම් සථිතියක් සංසථිතියක් අවසථිතියක් නො කැලැඹීමෙක් නො විසිරීමෙක් නො කැලැඹුණු සිත් ඇති බවෙක් සමථයක් සමාධින්ද්‍රියයෙක් සම්මාධිබලයෙක් සම්‍යක්සමාධියෙක් වේ ද එය සි. **උපෙක්ඛමාරබ්භ සමාහිතත්තෙනා** – චතුථධ්‍යානයෙහි තත්‍රමධ්‍යත්තුපෙක්ඛාව තිසා එකඟ වූ සිත් ඇතිගේ නො විසුරුණු සිත් ඇතිගේ නො කැලැඹුණු සිත් ඇතිගේ නුයි 'උපෙක්ඛමාරබ්භ සමාහිතත්තෙනා' යනු වේ.

තක්කාසයං කුක්කුච්චසඞ්ඛුපවිජ්ජෙද – 'තක්ක' තම්: නව විතර්කයෝ යැ: කාමවිතර්ක යැ ව්‍යාපාදවිතර්ක යැ විහිංසාවිතර්ක යැ ඤාතිවිතර්ක යැ ජනපදවිතර්ක යැ අමරවිතර්ක යැ පරානුද්දයතාප්‍රතිරූප වූ ගෘහනිශ්‍රිතප්‍රේමයෙන් ප්‍රතිසංයුක්ත විතර්ක යැ ලාභසත්කාරකීර්තිප්‍රතිසංයුක්ත වූ විතර්ක යැ අනවඥතාප්‍රතිසංයුක්ත විතර්ක යැ යන මොහු නව විතර්කයෝ යයි කියනු ලැබෙත්. කාමවිතර්කයන්ට කාමසංඥාව ආශය (-වාසසථාන) වෙයි. ව්‍යාපාදවිතර්කයන්ට ව්‍යාපාදසංඥාව ආශය යැ, විහිංසාවිතර්කයන්ට විහිංසාසංඥාව ආශය යැ, තොඑහෙත් තර්කයන්ට විතර්කයන්ට සංකල්පයන්ට අවිද්‍යාව ආශය යැ, අයෝනිසොමනසිකාරය ආශය යැ, අසම්මිනය ආශය යැ, අනපත්‍රපාව ආශය යැ, ඔඝධිත්‍යය ආශය – වාසසථාන සි. **කුක්කුච්චං** යනු: අත්කුකුස ද කුකුසැ, පාකුකුස ද කුකුසැ, අත්පාකුකුස ද කුකුසැ, අකප්පයෙහි කප්පසංඥ ඇති බව යැ, කප්පයෙහි අකප්පසංඥ ඇති බව යැ, අවද්‍යයෙහි වද්‍යසංඥ ඇති බව යැ, වද්‍යයෙහි අවද්‍යසංඥ ඇතිබව යැ යන මෙබඳු වූ යම් කුකුසෙක් කුකුස්අයුරෙක් කුකුස් කරන බවෙක් සිතෙහි විපිළිසරයෙක් මනොවිලෙඛයෙක් වේ ද, මේ 'කුක්කුච්ච' යයි කියනු ලැබේ.

තවද දෙ කරුණෙකින් කෞකෘත්‍ය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. කල බැවින් හා නො කල බැවිනි. කිසෙයින් කල බැවින් හා නො කල බැවින් කුකුස සිතෙහි විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී ද යත්: "මා විසින් කායදුශ්චරිතය කරන ලද, මා විසින් කායසුචරිතය නො කරන ලද'යි කුකුස සිතෙහි විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී, මා විසින් වාග්දුශ්චරිතය කරන ලද – මා විසින් මනොදුශ්චරිතය කරන ලද – මා විසින් ප්‍රාණවධ කරන ලද, මා විසින් ප්‍රාණඝාතවිරමණය නො කරන ලද"යි කුකුස චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. "මා විසින් අදත්තාදානය කරන ලද – මා විසින් කාමමිථ්‍යාචාරය කරන ලද – මා විසින් මුසාවා කියන ලද – මා විසින් පිසුනුබස් කියන ලද – මා විසින් පරුෂවාක් කියන ලද – මා විසින් ප්‍රලාප කියන ලද – මා විසින් අභිධ්‍යාව කරන ලද – මා විසින් ව්‍යාපාදය කරන ලද – මා විසින් මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ගන්නා ලද, – සම්‍යග්දෘෂ්ටි නො ගන්නා ලද"යි කෞකෘත්‍යය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. මේසේ කල බැවින් ද නො කල බැවින් ද කුකුස සිතෙහි විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී.

Free Distribution www.aathaapi.org

අථවා සීලෙසුමහි න පරිපූරකාරිති උපජ්ඣති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විපටිසාරෝ මනෝවිලෙඛෝ. ඉන්ද්‍රියෙසුමහි අගුත්තද්වාරෝතී – භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුමහිති – ජාගරියං අනනුයුත්තෝමහිති – න සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතොමහිති – අහාවිතා මේ චත්තාරෝ සතිපට්ඨානාති – අහාවිතා මේ චත්තාරෝ සම්මප්පධානාති – අහාවිතා මේ චත්තාරෝ ඉද්ධිපාදාති – අහාවිතානි මේ පඤ්චින්ද්‍රියානීති – අහාවිතානි මේ පඤ්ච බලානීති – අහාවිතා මේ සත්ත බොජ්ඣඞ්ගාති – අහාවිතො මේ අරියෝ අට්ඨඞ්ගිකෝ මග්ගෝති – දුක්ඛං මේ අපරිඤ්ඤාතන්ති – දුක්ඛසමුදයෝ මේ අපහීනොති – මග්ගෝ මේ අභාවිතොති – නිරොධෝ මේ අසච්ඡිකතොති උපජ්ඣති කුක්කුච්චං චෙතසෝ විපටිසාරෝ මනෝවිලෙඛෝ. තක්කාසයං කුක්කුච්චසඞ්ඛුච්චජ්ජෙතී තක්කං ච තක්කාසයඤ්ච කුක්කුච්චසඞ්ඛුච්චජ්ජෙත්‍ය ජීරෙත්‍ය උච්ජීරෙත්‍ය සඞ්ඛුච්ජීරෙත්‍ය පජහත්‍ය විනොදෙත්‍ය බ්‍යන්තීකරෙත්‍ය අනභාවං ගමෙත්‍යාති තක්කාසයං කුක්කුච්චසඞ්ඛුච්චජ්ජෙ.

තෙනාහ භගවා:

"ඔක්ඛිත්තචක්ඛු න ච පාදලොලෝ
ඣානානුයුත්තෙතා බහුජාගරස්ස,
උපෙක්ඛමාරබ්භ සමාහිතත්තෙතා
තක්කාසයං කුක්කුච්චසඞ්ඛුච්චජ්ජෙ"ති.

16 – 19

චුදිතෝ වචීහි සතිමාහිනත්තෙ
සබ්‍රහ්මචාරීසු බිලං පහිත්තෙ,
වාචං පමුඤ්චෙව කුසලං නාතිවෙලං
ජනවාදධම්මාය න වෙතයෙය්‍ය.

චුදිතෝ වචීහි සතිමාහිනත්තෙති – 'චුදිතෝ'ති උපජ්ඣායෝ වා ආචරියෝ වා සමානුපජ්ඣායකා වා සමානාචරියකා වා ඤාතා වා සන්දිට්ඨා වා සම්භත්තා වා සහායා වා චෝදෙන්ති "ඉදං තෙ ආවුසෝ අයුත්තං, ඉදං තෙ අපත්තං, ඉදං තෙ අසාරුප්පං, ඉදං තෙ අසීලට්ඨ[1]නති සතිං උපට්ඨාපෙන්ති තං චෝදනං නත්තෙය්‍ය අභිනත්තෙය්‍ය මොදෙය්‍ය අනුමොදෙය්‍ය ඉච්ඡෙය්‍ය සාදියෙය්‍ය පත්ථෙය්‍ය පිහයෙය්‍ය අභිජප්පෙය්‍ය. යථා ඉත්ථී වා පුරිසෝ වා දහරෝ යුවා මණ්ඩනකජාතිකෝ සීසං නහාතෝ උප්පලමාලං වා වස්සිකමාලං වා අධිමුත්තකමාලං වා ලභිත්වා උභොහි හත්ථෙහි පටිග්ගහෙත්වා උත්තමඞ්ගෙ සිරසම්හි පතිට්ඨාපෙත්වා නත්තෙය්‍ය අභිනත්තෙය්‍ය මොදෙය්‍ය අනුමොදෙය්‍ය ඉච්ඡෙය්‍ය සාදියෙය්‍ය පත්ථෙය්‍ය පිහයෙය්‍ය අභිජප්පෙය්‍ය, එවමෙවං සතිං උපට්ඨාපෙත්වා තං චෝදනං නත්තෙය්‍ය අභිනත්තෙය්‍ය මොදෙය්‍ය අනුමොදෙය්‍ය ඉච්ඡෙය්‍ය සාදියෙය්‍ය පත්ථෙය්‍ය පිහයෙය්‍ය අභිජප්පෙය්‍ය.

1. අසිලිට්ඨං – පු. PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

තොඅහෝසි 'සීලයෙහි පරිපූරකාරී නොවූයෙමි' කුකුස චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොදිලෙඛය උපදී. ඉන්ද්‍රියයන්හි අපිහිතද්වාර වූයෙමි – භොජනයෙහි අමාත්‍රඥ වූයෙමි – ජාගරයිභාවයෙහි නොයෙදුණෙමි – සමාධිසම්ප්‍රඥතයෙන් සමන්විත නොවූයෙමි-මා විසින් සතර සතිපට්ඨානයෝ නොවඩනා ලදහ'යි- සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ නොවඩනා ලදහ'යි – සතර ඍද්ධිපාදයෝ නොවඩනා ලදහ'යි – පඤ්චෙන්ද්‍රියයෝ නොවඩනා ලදහ'යි – පඤ්ච බලයෝ නොවඩනා ලදහ'යි – සප්ත බොධ්‍යඞ්ගයෝ නොවඩනා ලදහ'යි – මා විසින් ආර්‍යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය නොවඩනා ලදු'යි – මා විසින් දුඃඛසත්‍යය අපරිඥත යැ'යි – මා විසින් දුඃඛසමුදය අප්‍රහීණ යැ'යි – මා විසින් මාර්ගය නොවඩනා ලදු'යි – මා විසින් නිරොධය ප්‍රත්‍යක්ෂ නොකරන ලදු'යි කෞකෘත්‍යය චිත්තවිප්‍රතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. තක්කායසයං කුක්කුච්චසඞ්ඛුප්පත්තියෙ- විතක්කය ද විතක්කයන්ගේ ආශය ද කෞකෘත්‍යය ද පසිඳිනේ යැ සිඳිනේ යැ වෙසෙසින් සිඳිනේ යැ මොනොවට සිඳින්නේ යැ දුරු කරන්නේ යැ බැහැර කරන්නේ යැ විඛතාපන්න කරන්නේ යැ අත්‍යන්තාභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'තක්කායසයං කුක්කුච්චඞ්ඛුප්පත්තියෙ' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"ඔහක්ඛිත්තචක්ඛු –පෙ– තක්කායසයං කුක්කුච්චසඞ්ඛුප්පත්තියෙ"යි.

16 – 19

උපාධ්‍යායාදීන් විසින් වචනයෙන් චෝදනා කරන ලදුයේ සමාධියෙන් වැ සතුටු වන්නේ යැ. සබ්‍රහ්මචාරීන් කෙරෙහි ගෞරව සිත් ඇති බව බිඳපියන්නේ යැ. නුවණින් උපදවන ලද තෙපුල් බණින්නේ යැ. කාලවේලා ශීල-වේලා ඉක්මැ නොබණින්නේ යැ. ජනයාගේ උපවාදකථාවෙහි සිතිවිලි නුපදවන්නේ යි.

බුද්ධොවවිහි සතිමාගිනෙදු – 'බුද්ධොවා' යනු: උපාධ්‍යායයෝ හෝ ආචාර්‍යයෝ හෝ සමානොපාධ්‍යායයෝ හෝ සමානාචාර්‍යයෝ හෝ මිත්‍රයෝ හෝ සංදෘෂ්ටයෝ හෝ සම්භක්තයෝ හෝ සහායයෝ හෝ 'ඇවැත්නි, මේ තව අසුතු යැ, මේ තම නොපැමිණියේ යැ, මේ තට නොසරුප් යැ, තාගේ මෙය ශීලයෙහි නොසිටියේ වනැ'යි චෝදනා කෙරෙත් නම්, සිහි එළවා ඒ චොදනාවට සතුටු වන්නේ යැ, වෙසෙසින් සතුටු වන්නේ යැ, හටුවන්නේ යැ පහටුවන්නේ යැ කැමැති වන්නේ යැ ඉවසන්නේ යැ පතන්නේ යැ රුචි කරන්නේ යැ අභිප්‍රලපනය කරන්නේ යැ. යම්සේ ස්ත්‍රියක් හෝ පුරු-ෂයෙක් හෝ තරුණ වූයේ සැරසෙන පියවි ඇතියේ සසාතය කොට සිටියේ උපුල්මාලයක් හෝ දැසමන්මාලයක් හෝ යොහොබුම්මලයක් හෝ ලැබ දැතින් පිළිගෙන උතුමඟ හිසෙහි පිණිටුවා තුටුවන්නේ ද සතුටු-වන්නේ ද හටුවන්නේ ද පහටුවන්නේ ද රිසිවන්නේ ද ඉවසන්නේ ද පතන්නේ ද කැමැතිවන්නේ ද අභිප්‍රලපනය කරන්නේ ද එපරිද්දෙන් ම සිහි එළවා ඒ චොදනාවට තුටුවන්නේ ය සතුටුවන්නේ ය හටුවන්නේ ය පහටුවන්නේ ය රිසිවන්නේ ය ඉවසන්නේය පතන්නේ ය කැමැතිවන්නේ ය අභිප්‍රලපනය කරන්නේ යැ.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "නිධීනංව පවත්තාරං යං පස්සෙ වජ්ජදස්සිනං,
නිග්ගය්හ වාදිං මේධාවිං තාදිසං පණ්ඩිතං භජේ.
තාදිසං භජමානස්ස සෙය්‍යෝ හොති න පාපියෝ"[a].

2. "ඔවදෙය්‍යානුසාසෙය්‍ය අසබ්භා ච නිවාරයෙ,
සතඤ්හි සෝ පියෝ හොති අසතං හොති අප්පියෝ"[a].

වුද්ධෙතා වුච්චති සතිමාහිතත්තෙ.

සබ්‍රහ්මචාරීසු සීලං පහිණෙත්‍ය – 'සබ්‍රහ්මචාරී'ති එකකම්මා එකුද්දෙසා සමසික්ඛකා. **සබ්‍රහ්මචාරීසු සීලං පහිණෙත්‍ය** සබ්‍රහ්මචාරීසු ආහතචිත්තතං සීලජාතතං පහිණෙය්‍ය; පඤ්චපි වෙරානි සීලෙ පහිණෙය්‍ය; තයොපි වෙරොසීලෙ පහිණෙය්‍ය; රාගසීලං දොසසීලං මොහසීලං හිණෙය්‍ය පහිණෙය්‍ය සමුහිණෙය්‍යාති – සබ්‍රහ්මචාරීසු සීලං පහිණෙත්‍ය.

වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං නාතිවෙලන්ති – ඤාණසමුට්ඨිතං වාචං මුඤ්චෙය්‍ය. අත්‍ථූපසංහිතං ධම්මූපසංහිතං කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං වාචං මුඤ්චෙය්‍ය පමුඤ්චෙය්‍යාති – වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං; **නාතිවෙලන්ති** 'වෙලා'ති දෙ වෙලා: කාලවෙලා ච සීලවෙලා ච. කතමා කාලවෙලා? කාලාතික්කමනතා වාචං න භාසෙය්‍ය, වෙලාතික්කමනතා වාචං න භාසෙය්‍ය, කාලවෙලාතික්කමනතා වාචං න භාසෙය්‍ය, කාලං අසම්පත්තං වාචං න භාසෙය්‍ය, වෙලං අසම්පත්තං වාචං න භාසෙය්‍ය, කාලවෙලං අසම්පත්තං වාචං න භාසෙය්‍ය.

3. "යෝ වෙ කාලෙ අසම්පත්තෙ අතිවෙලං පභාසති,
එවං සෝ නිහතෝ සෙති කොකිලෝවෙව අත්‍රජෝ"[b]

අයං කාලවෙලා.

කතමා සීලවෙලා? රත්තෝ වාචං න භාසෙය්‍ය, දුට්ඨෝ වාචං න භාසෙය්‍ය, මූළ්හෝ වාචං න භාසෙය්‍ය, මුසාවාදං න භාසෙය්‍ය, පිසුනං වාචං න භාසෙය්‍ය, ඵරුසං වාචං න භාසෙය්‍ය, සම්ඵප්පලාපං න භාසෙය්‍ය න කත්ථෙය්‍ය න භණෙය්‍ය න දීපයෙය්‍ය න වොහරෙය්‍ය. අයං සීලවෙලාති – වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං නාතිවෙලං.

---

a. ධම්මපද – පණ්ඩිතවග්ග. b කොසාලිඅජාතක.

Free Distribution www.aathaapi.org

1. "වරද දක්නාසුලු වූ නිග්‍රහ කොට බණින්නා වූ ප්‍රාඥ වූ යම් කල්‍යාණ මිත්‍රයකු නිදන්සැල තුබු තැන් දක්වන්නක්හු වැනි කොට දක්නේ වේ ද, එබදු ප්‍රාඥයා සෙවුණේ යැ. එබදු නුවණැත්තහු සෙවුණහට ශ්‍රෙයස් (-වැඩෙක්) ම වන්නේ ය. අවැඩක් නො වන්නේ" සි.

2. "(කල්‍යාණමිත්‍ර වූ යමෙක් අනැවැසි ආදි කිසිවක් හට) අවවාද කරන්නේ ද, අනුශාසනා කරන්නේ ද, අකුශලයෙන් වලහන්නේ ද, ඒ එබදු පුද්ගල තෙමේ බුද්ධාදි සත්පුරුෂයන්ට මැ ප්‍රිය වෙයි. අසත්පුරුෂයන්ට අප්‍රිය වේ."

එයින් 'චුදිතෝ වවීති සතිමාභිනන්දෙ' යනු වේ.

සබ්‍රහ්මචාරීසු බිලං පභිනෙඤ් – 'සබ්‍රහ්මචාරී' යනු: එකකම් එකොදෙස්හ සමානශික්ෂා ඇත්තාහු යැ. **සබ්‍රහ්මචාරීසු බිලං පභිනෙඤ්** – සබ්‍රහ්මචාරුන් කෙරෙහි ගැටුණු හිත් ඇති බව, හටගත් හුල් ඇති බව (-තද බව) බිඳපියන්නේ ය, පඤ්ච වෛතෝඛිලයන් ද සිඳින්නේ ය, ත්‍රිවිධ වෛතෝඛිලයන් ද සිඳින්නේ ය, රාගඛිලය දොෂඛිලය මොහඛිලය බිඳින්නේය, වෙසෙසින් බිඳින්නේ ය, මෙසේනොවව බිඳින්නේ නුසි 'සබ්‍රහ්මචාරීසු බිලං පභිනෙඤ්' යනු වේ.

වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං නාතිවෙලං – ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිතින් උපදවන ලද වචනය නිකුත් කරන්නේ ය, අර්ථයෙන් යුක්ත වූ ධර්මයෙන් යුක්ත වූ කරුණු සහිත වූ පශ්‍චාත්තවත් වූ වචනය සුදුසු කාලයෙහි නිකුත් කරන්නේ ය, වෙසෙසින් නිකුත් කරන්නේ නුසි 'වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං' යනු වේ. නාතිවෙලං යනු: කාලවෙලාව ද සීලවෙලාව දැයි 'වෙලා' දෙකෙකි. කාලවෙලා කවරැ යත්: කල් ඉක්මැගිය වචනය නො කියන්නේ යැ හිමි ඉක්මැගිය වචනය නො කියන්නේ යැ, කල්හිම් ඉක්මැගිය වචනය නො කියන්නේ යැ, කල් නො පැමිණි වචනය නො කියන්නේ යැ, හිමි නො පැමිණි වචනය නො කියන්නේ යැ, කල්හිම් නො පත් වචනය නො කියන්නේ ය.

3. "යමෙක් නියමයෙන් තමහට බණන කාලය නො පැමිණ කල්හි හිමි ඉක්මවා බෙහෙවින් බණණ් ද, මේසේ හෙතෙම් (කැවිඩියගේ කැදැල්ලහි වැඩුණු) කෙවිලියගේ පැටියා සෙසින් නසන ලදුයේ හෝනේ" සි. මෝ තෙමෝ කාලවෙලා යැ.

සීලවෙලා කවරැ යත්: රාගයෙන් රත් වූයේ නෙපුල් නො බණන්නේ යැ, දෙසිමයෙන් දුෂ්ට වූයේ වචන නො බණන්නේ යැ, මොහයෙන් මූඪ වූයේ වචන නො බණන්නේ යැ, මුසවා නො බණන්නේ යැ, පිසුනු බස් නො බණන්නේ යැ, රළුබස් නො බණන්නේ යැ, ප්‍රලාප නො බණන්නේ යැ, නො කියන්නේ යැ නො පවසන්නේ යැ නො දක්වන්නේ යැ ව්‍යවහාර නො කරන්නේ සි. මෝ තොමෝ සීලවෙලා වූ යැයි 'වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං නාතිවෙලං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

ජනවාදධම්මාය න චෙතයෙය්‍යාති – 'ජනා'ති ඛත්තියා ච බ්‍රාහ්මණා ච වෙස්සා ච සුද්දා ච ගහට්ඨා ච පබ්බජිතා ච දෙවා ච මනුස්සා ච, ජනස්ස වාදය උපවාදය ඛිසුය ගරහාය අකිත්තියා අවණ්ණහාරිකාය සීලවිපත්තියා වා ආචාරවිපත්තියා දිට්ඨිවිපත්තියා වා ආජීවවිපත්තියා වා න චෙතයෙය්‍ය චෙතනං න උප්පාදෙය්‍ය චිත්තං[1] න උප්පාදෙය්‍ය සඞ්කප්පං න උප්පාදෙය්‍ය මනසිකාරං න උප්පාදෙය්‍යාති - ජනවාදධම්මාය න චෙතයෙය්‍ය.

තෙනාහ භගවා:

"චුදිතෝ වජිර සතිමාහිතත්තෝ
සඞ්ඝම්භරීසු බිලං පභිත්තෝ,
වාචං පමුඤ්චව කුසලං නාතිවේලං
ජනවාදධම්මාය න චෙතයෙය්‍යා"ති.

16 - 20

අථාපරං පඤ්ච රජානි ලෝකෙ
යෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛෙ,
රූපෙසු සද්දෙසු අථෝ රසෙසු
ගන්ධෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු සහෙථ රාගං.

අථාපරං පඤ්ච රජානි ලෝකෙති – 'අථා'ති පදසන්ධි පදසංසග්ගෝ පදපාරිපූරි අක්ඛරසමවායෝ බ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතා පදානුපුබ්බතාමේතං අථාති. **පඤ්ච රජානි'ති** රූපරජෝ[2] සද්දරජෝ[2] ගන්ධරජෝ රසරජෝ ඵොට්ඨබ්බ රජෝ.

1. රාගෝ රජෝ න ච පන රේණු වුච්චති
රාගස්සේතං අධිවචනං රජෝති,
එතං රජං විප්පජහිත්වා[3] පණ්ඩිතා
විහරන්ති තෙ විගතරජස්ස සාසනෙ.

2. දෙසෝ රජෝ න ච පන රේණු වුච්චති
දෙසස්සේතං අධිවචනං රජෝති,
එතං රජං විප්පජහිත්වා පණ්ඩිතා
විහරන්ති තෙ විගත රජස්ස සාසනෙ.

3. මෝහෝ රජෝ න ච පන රේණු වුච්චති
මෝහස්සේතං අධිවචනං රජෝති,
එතං රජං විප්පජහිත්වා පණ්ඩිතා
විහරන්ති තෙ විගතරජස්ස සාසනෙ"ති[4].

ලෝකෙති – අපායලෝකෙ මනුස්සලෝකෙ දෙවලෝකෙ ඛන්ධලෝකෙ ධාතුලෝකෙ ආයතනලෝකෙති - අථාපරං පඤ්ච රජානි ලෝකෙ.

---

1. චිත්තසඞ්කප්පං න උප්පාදෙය්‍ය - සබ්බත්ථ PTS
2. රූපෙසු - සබ්බත්ථ PTS.
3. විප්පජහිත්වා - සී. Il.
4. චූළනිද්දෙසේ ඛග්ගවිසාණසුත්තනිද්දෙසෝ

Free Distribution www.aathaapi.org

ජනවාදධම්මාය න වෙතසයය-'ජන' නම්: ක්ෂත්‍රියයෝ ද බ්‍රාහ්මණයෝ ද වෛශ්‍යයෝ ද ශූද්‍රයෝ ද ගෘහස්ථයෝ ද ප්‍රව්‍රජිතයෝ ද දෙවයෝ ද මනුෂ්‍යයෝ ද වෙත්. ශීලවිපත්තියෙන් හෝ ආචාරවිපත්තියෙන් හෝ දෘෂ්ටි විපත්තියෙන් හෝ ආජීවවිපත්තියෙන් හෝ ජනයාගේ වචනයට උපවාදයට නිඳුවට ගර්හාවට අකීර්තියට නුගුණ එළැඹීමට තො සිතන්නේ යැ සිතිවිලි නූපදවන්නේ යැ සිත් නූපදවන්නන් යැ කලපනා නූපදවත්නේ යැ මෙනෙහි කිරීම් නූපදවන්නේ නුයි 'ජනවාදධම්මාය න වෙතසයය' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"බුද්ධතා වචිති -පෙ- ජනවාදධම්මාය න වෙතසයය"යි

16 - 20

නැවත මෙයින් අනෙකක් ද කියමි: සමාහිමත් වූයේ රූපරාගාදි යම් කෙනකුන්ගේ ප්‍රහාණවිනය පිණිස භික්ෂුවෙන්නේ නම්, ලොව එබඳු වූ පසුව රජස් කෙනෙක් වෙති. රූපාලම්බනයෙහි ද ශබ්දාලම්බනයෙහි ද යළි රසාලම්බනයෙහි ද ගන්ධාලම්බනයෙහි ද ස්පර්ශාලම්බනයෙහි ද ජාතරාගය මඩනේ සි.

අථාපරං පඤ්ච රජානි ලොකෙ - 'අථ' යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසන්ධි යැ පදපාරිපූරි යැ අක්ෂරසම්පිණ්ඩන යැ ව්‍යඤ්ජනසිලිෂ්ටතා යැ පදානුපූර්විතා සි. තෙල 'අථ' යනු. **පඤ්ච රජානි** යනු: රූපාලම්බනය නිසා උපන් රාගාදි රජස් යැ ශබ්දරජස් යැ ගන්ධරජස් යැ රසරජස් යැ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යරජසි.

1. රාගය රජස් යැ. රෙණු වැලින් රජස් සි තෙ ද කියනු ලැබෙයි. තෙල 'රජස්' යනු රාගයට නමෙකි. ඒ පණ්ඩිත වූ භික්ෂූහු තෙල රාග නමැති රජස් වෙසෙසින් දුරු කොට විගත වූ රාගරජස් ඇති බුදුන්ගේ ශාසනයෙහි වාසය කෙරෙත්.

2. දෙවෂය රජස් යැ...

3. මෝහය රජසෙකි. රෙණු වැලින් රජස් යයි තෙ ද කියනු ලැබෙයි. තෙල 'රජස්' යනු මෝහයට නමෙකි. ඒ පණ්ඩිත වූ භික්ෂූහු තෙල මෝහ නමැති රජස වෙසෙසින් දුරු කොට විගත වූ මෝහරජස් ඇති බුදුන්ගේ ශාසනයෙහි වාසය කෙරෙත්.

ලොකෙ - යනු: අපායලෝකයෙහි මනුෂ්‍යලෝකයෙහි දෙවලෝකයෙහි සකලිලෝකයෙහි ධාතුලෝකයෙහි ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'අථාපරං පඤ්ච රජානි ලොකෙ' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

සෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛෙති – 'යෙස'න්ති රූපරාගස්ස සද්දරාගස්ස ගන්ධරාගස්ස රසරාගස්ස ඵොට්ඨබ්බරාගස්ස; **සතිමා**ති "යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගෝ එකායනමග්ගෝ; අයං වුච්චති සති.[a] ඉමාය සතියා උපෙතෝ සමුපෙතෝ උපගතෝ සමුපගතෝ උපපන්නෝ සම්පන්නෝ සමන්නාගතෝ, සෝ වුච්චති සතිමා. **සික්ඛෙති** තිස්සෝ සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. කතමා අධිසීලසික්ඛා -පෙ- අයං අධිපඤ්ඤාසික්ඛා. **සෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛෙති** – සතිමා පුග්ගලෝ යෙසං රූපරාගස්ස සද්දරාගස්ස ගන්ධරාගස්ස රසරාගස්ස ඵොට්ඨබ්බරාගස්ස විනයාය පටිවිනයාය පහානාය වූපසමාය පටිනිස්සග්ගාය පටිපස්සද්ධියා අධිසීලම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිචිත්තම්පි සික්ඛෙය්‍ය, අධිපඤ්ඤම්පි සික්ඛෙය්‍ය, ඉමා තිස්සෝ සික්ඛායෝ ආවජ්ජන්නෝ සික්ඛෙය්‍ය, ජානන්නෝ සික්ඛෙය්‍ය, -පෙ- සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකරොන්නෝ සික්ඛෙය්‍ය ආචරෙය්‍ය සමාචරෙය්‍ය සමාදාය වත්තෙය්‍යාති – යෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛෙ.

රූපෙසු සද්දෙසු අථෝ රසෙසු ගන්ධෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු සඡ්ඡ රාගන්ති – රූපෙසු සද්දෙසු ගන්ධෙසු රසෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු රාගං සහෙය්‍ය පරිසහෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය අජ්ඣොසරෙය්‍ය පරියාදියෙය්‍ය මද්දෙය්‍යාති – රූපෙසු සද්දෙසු අථෝ රසෙසු ගන්ධෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු සඡ්ඡ රාගං.

තෙනාහ භගවා:

"අථාපරං පඤ්ච රජානි ලෝකෙ
යෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛෙ,
රූපෙසු සද්දෙසු අථෝ රසෙසු
ගන්ධෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු සඡ්ඡ රාග"න්ති.

16 – 21

එතෙසු ධම්මෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං
භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තෝ,
කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානෝ
එකොදිභූතෝ විහරෙ තමං සෝ (ඉති භගවා).

එතෙසු ධම්මෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දන්ති – 'එතෙසූ'ති රූපෙසු සද්දෙසු ගන්ධෙසු රසෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු; **ඡන්දෝ**ති "යෝ කාමෙසු කාමච්ඡන්දෝ කාමරාගෝ කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසිනෙහෝ කාමපරිළාහෝ කාමමූච්ඡා කාමජ්ඣොසානං කාමොඝෝ කාමයොගෝ කාමූපාදානං -පෙ- කාමච්ඡන්දනීවරණං" **එතෙසු ධම්මෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දන්ති** එතෙසු ධම්මෙසු ඡන්දං විනෙය්‍ය පටිවිනෙය්‍ය පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍යාති – එතෙසු ධම්මෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං.

---

a. ධම්මසඞ්ගණි – චිත්තුප්පාදකණ්ඩ

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛ -'යෙසං' යනු: රූපරාගයාගේ ශබ්දරාගයාගේ ගන්ධරාගයාගේ රසරාගයාගේ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යරාගයාගේ; **සතිමා:** යම් සෘතියක් අනුස්මෘතියක් ප්‍රතිසංවේදියක් සිහියක් සිහි කරන බවක් දරන බවක් සිහි කරවනබවක් නො මුලා වන බවෙක් සංවේදියක් සංවේදීන්ද්‍රියයෙක් සංවේදබලයෙක් සම්‍යක්සංවේදියෙක් සංවේදිසම්බොධ්‍යඞ්ගයෙක් එකායනමාර්ගයෙක් වේ ද මේ තෙමේ 'සති' යයි කියනු ලබයි. මේ සතියෙන් යුක්ත වූයේ සමුපේත වූයේ උපගත වූයේ සමුපගත වූයේ සිදියාව පැමිණියේ සමඟ වූයේ සමන්විතාගත වූයේ හෙයින්ම 'සතිමා' යයි කියනු ලැබේ. **සික්ඛ** යනු: ශික්ෂා තුනකි: අධිශීලශික්ෂා යැ අධිචිත්තශික්ෂා යැ අධිප්‍රඥා ශික්ෂා යැයි. අධිශීලශික්ෂා කවරේ...මේ අධිප්‍රඥාශික්ෂා යි. **යෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛ** සංවේනිමත් පුද්ගල තෙමේ යම් රාග කෙනකුත්ගේ රූපරාගයාගේ ශබ්දරාගයාගේ ගන්ධරාගයාගේ රසරාගයාගේ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යරාගයාගේ චිතය පිණිස දුරලීම පිණිස ප්‍රහාණය පිණිස සන්තිදුවීම පිණිස බැහැරලීම පිණිස විගතභාවය පිණිස අධිශීලයෙහි ද හික්මෙන්නේ යැ අධිචිත්තයෙහි ද හික්මෙන්නේයැ අධිප්‍රඥාවෙහි ද හික්මෙන්නේ යැ. මේ ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවන් ආවර්ජිත කෙරෙමින් හික්මෙන්නේ යැ, දූනගනිමින් හික්මෙන්නේ යැ...ප්‍රත්‍යක්ෂ කළයුතු නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙමින් හික්මෙන්නේ යැ, හැසිරෙන්නේ යැ මොහොතාවට හැසිරෙන්නේ යැ සමාදන් වැ පවත්නේ නුයි 'යෙසං සතිමා විනයාය සික්ඛ' යනු වේ.

රූපෙසු සද්දසු අථෝ රසෙසු ගන්ධෙසු එත්ථසු සහථ රාගං- රූපයන්හි ශබ්දයන්හි ගන්ධයන්හි රසයන්හි ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්හි රාගය මඩනේ යැ හාත්පසින් මඩනේ යැ අභිභවනය කරන්නේ යැ වතුරුවන්නේ යැ හාත්පසින් ගන්නේ යැ මර්දනය කරන්නේ නුයි 'රූපෙසු සද්දසු අථෝ රසෙසු ගන්ධෙසු එත්ථසු සහථ රාගං' යනු වේ.

එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අථාපරං පඤ්ච රජානි ලෝකෙ -පෙ- ගන්ධෙසු එත්ථසු සහථ රාගං"යි

16 - 21

ඵලැඹ සිටි සිහි ඇති කෙලෙසුන් කෙරෙන් මොනොවට මිදුණු සිත් ඇති මහණ තෙමේ තෙල රූපාදි ධර්මයන් කෙරෙහි කාමවඡ්ඡන්දය දුරු කරන්නේ යැ. හෙතෙම සුදුසු කාලයෙහි සියලු සංස්කාරධර්මය මනා කොට අනිත්‍යාදිවශයෙන් විමසනුයේ එකඟ වූ සිත් ඇතියේ සියලු මොහාදි අන්ධකාරය නසන්නේ යි. (බුදුහු මේසේ වදාළ සේකි.)

එතසු ධම්මසු විනෙය්‍ය ඡන්දං - 'එතසු' යනු: රූපයන්හි ශබ්දගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්හි; **ඡන්ද නම්:** කාමවස්තූන් විෂයෙහි යම් කාමවඡ්ඡන්දයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දියෙක් කාමතෘෂ්ණාවෙක් කාමස්නේහයෙක් කාමපරිදාහයෙක් කාමමූර්ඡායෙක් කාමාධ්‍යවසානයෙක් කාමඕඝයෙක් කාමයෝගයෙක් කාමුපාදානයෙක්... කාමවඡ්ඡන්දනීවරණයෙක් වේ ද එය යි. **එතසු ධම්මසු විනෙය්‍ය ඡන්දං** -තෙල රූපාදි ධර්මයන්හි කාමවඡ්ඡන්දය දුරු කරන්නේ යැ වෙසෙසින් දුරු කරන්නේ යැ බැහැරියන්නේ යැ බැහැර කරන්නේ යැ විගතාන්ත කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'එතසු ධම්මසු විනෙය්‍ය ඡන්දං' යනු වේ.

Free Distribution www.aathaapi.org

භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තොති – 'භික්ඛූ'ති පුථුජ්ජනකල්‍යාණකෝ වා භික්ඛු සෙඛෝ වා භික්ඛු; **සතිමාති** "යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගෝ එකායනමග්ගෝ," අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතෝ සමුපෙතෝ -පෙ- සෝ වුච්චති සතිමා; **භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තොති** පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නීවරණේහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං, දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරේහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. තතියං ඣානං සමාපන්නස්ස පීතියා ච චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස සුඛදුක්ඛේහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤාය පටිඝසඤ්ඤාය නානත්තසඤ්ඤාය චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං -පෙ- ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාය චිත්තං -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාය චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨියා විචිකිච්ඡාය සීලබ්බතපරාමාසා දිට්ඨානුසයා විචිකිච්ඡානුසයා තදෙකට්ඨේහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. සකදාගාමිස්ස ඔළාරිකා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා තදෙකට්ඨේහි ච කිලෙසේහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. අනාගාමිස්ස අණුසහගතා කාමරාගඝඤ්ඤජනා පටිඝසඤ්ඤජනා අණුසහගතා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා තදෙකට්ඨේහි ච කිලෙසෙහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තං. අරහතෝ රූපරාගා අරූපරාගා මානා උද්ධච්චා අවිජ්ජාය මානානුසයා භවරාගානුසයා අවිජ්ජානුසයා තදෙකට්ඨේහි ච කිලෙසෙහි ඉමිස්සා ච සබ්බනිමිත්තෙහි චිත්තං මුත්තං විමුත්තං සුවිමුත්තන්ති – භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තා.

කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං පටිවිජ්ඣතීති – 'කාලෙනා'ති උද්ධතෙ චිත්තෙ සමාධිස්ස කාලෝ. සමාහිතෙ චිත්තෙ විපස්සනාය කාලෝ.

1. කාලෙ පග්ගණ්හති චිත්තං නිග්ගණ්හාති පුනාපරෙ,[1]
සංපහංසති කාලෙන කාලෙ චිත්තං සමාදහෙ,[2]
අජ්ඣුපෙක්ඛති කාලෙන සෝ යොගී කාලකොවිදෝ.

2. කිම්හි කාලම්හි පග්ගාහෙ කිම්හි කාලෙ විනිග්ගහෙ,
කිම්හි පහංසනා කාලෙ සම්ඵකාලෝ ච කිදිසෝ,
උභයක්කාකාලං චිත්තඤ්ච කථං දස්සෙති යොගිනෝ?

1. අථාපරෙ - PTS. 2. සමාදහති - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තෝතා-'භික්ඛු' යනු: පෘථග්ජනකල්‍යාණ භික්ෂු හෝ සෛක්ෂ භික්ෂු හෝ ය. **සතිමා** යනු: යම් සතිමත්කමක් අනුසතිමත්කමක්... සම්‍යක්සතිමත්කමක් සතිසම්බොධ්‍යඞ්ගයෙක් එකායනමාර්ගයෙක් වේ ද, මේ 'සති' යයි කියනු ලබයි. මේ සතියෙන් උපෙත වූයේ සමුපෙත වූයේ... හෙතෙම 'සතිමා' යයි කියනු ලැබේ. **භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තෝතා** - ප්‍රථම-ධ්‍යානයට සමාපත්තියාගේ සිත නීවරණයන් හෙන් මිදුණේ ය, වෙසෙසින් මිදුණේ ය, මොනොවට මිදුණේ ය; දෙවැනි දැහැනට සමවත්හුගේ සිත විතර්කවිචාරයන්හගෙන් මුකත ය, විමුකත ය, සුවිමුක්ත යි; තුන්වැනි දැහැනට සමවත්හුගේ සිත ප්‍රීතියෙන් ද මුකත ය, විමුකත ය, සුවිමුකත යි; චතුර්ථ ධ්‍යානයට සමවත්හුගේ සිත සුඛදුඃඛයන්හෙන් මුකත ය, විමුකත ය, සුවිමුකත යි. ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්තියට සමවත්හුගේ සිත රූප-සංඥාවෙන් ද ප්‍රතිඝසංඥාවෙන් ද නානත්වසංඥාවෙන් ද මුකත ය, විමුකත ය, සුවිමුකත යි. විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට සමවත්හුගේ සිත ආකාසානඤ්චා-යතන සංඥාවෙන්...ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සමවත්හුගේ සිත විඤ්ඤාණඤ්චා-යතන සංඥාවෙන්...නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට සමවත්හුගේ සිත අකිඤ්චඤ්ඤායතනසංඥාවෙන් මුකත ය, විමුකත ය, සුවිමුකත යි. සෝතා-පන්නයාගේ සිත සත්කායදෘෂ්ටියෙන් විචිකිත්සායෙන් ශීලව්‍රතපරාමර්ශයෙන් දෘෂ්ටානුශයෙන් විචිකිත්සානුශයෙන් හා තදෙකඨකෙලෙසයන්හෙන් ද මුකත විමුකත සුවිමුකත වෙයි. සකෘදාගාමීහුගේ සිත ඕඳාරික වූ කාමරාගානුශ-යෙන් ප්‍රතිඝානුශයෙන් හා තදෙකඨකෙලෙසයන්හෙන් ද මුකත විමුකත සුවිමුකත වෙයි. අනාගාමීහුගේ සිත අණුසහගත වූ කාමරාගසංයෝජන-යෙන් ප්‍රතිඝසංයෝජනයෙන් අණුසහගත වූ කාමරාගානුශයෙන් ප්‍රතිඝානු-ශයෙන් හා තදෙකඨ වූ කෙලෙසයන්හෙන් ද මුකත විමුකත සුවිමුකත වෙයි. රහත්හුගේ සිත රූපරාගයෙන් අරූපරාගයෙන් මානයෙන් ඕද්ධ-ත්‍යයෙන් අවිද්‍යාවෙන් මානානුශයෙන් භවරාගානුශයෙන් අවිද්‍යානුශයෙන් හා තදෙකඨ වූ කෙලෙසයන්හෙන් ද බාහ්‍ය වූ සියලු කෙලෙසනිමිත්තයන්හෙන් ද මුකත වූයේ විමුකත වූයේ සුවිමුක්ත වූයේ වේ නුයි 'භික්ඛු සතිමා සුවි-මුත්තචිත්තෝතා' යනු වේ.

කාලෙන සෝ ධම්මං පරිවීමංසමාණෝ - 'කාලෙන' යනු: සිත උද්ධත වූ කල්හි සමාධියට කාල ය. සිත සමාහිත වූ කල්හි විදර්ශනාවට කාලය යි.

1. අතිශිථිලවීර්‍යතාදියෙන් ලීන සිත ඇති කල්හි බොජ්ඣංග වීර්‍ය ප්‍රීතිසම්බොධ්‍යඞ්ග ඉපදවීමෙන් සිතට අනුග්‍රහ කෙරෙයි. යම් අත්‍යාරබ්ධ-වීර්‍යතාදියෙන් උද්ධත සිත ඇති කල්හි ප්‍රශ්‍රබ්ධි සමාධි උපෙක්ෂාසම්බොධ්-ඞ්ගයන් ඉපදවීමෙන් සිතට නිග්‍රහ කෙරෙයි. සිත නිරාසාදක වූ කල්හි අෂ්ට සංවේගවස්තු ප්‍රත්‍යවෙක්ෂාවෙන් සංවේග කෙරෙයි. ශ්‍රද්ධාප්‍රඥාවන් හා සමාධිවීර්‍යයන් සම ව ඇති කල්හි සිත අර්පණාවට පමුණුවන්නේ ය. සිත සමාධිවීථියට පිළිපන් කල්හි මධ්‍යස්ථ වෙයි. මෙබඳු වූ ඒ යෝගී තෙමේ කාලඥ වූයේ වේ.

2. කවර කලෙක චිත්තයාගේ ප්‍රග්‍රහය වේ ද, කවර කලෙක නිග්‍රහය වේ ද, කවර කලෙක ප්‍රහර්ෂණය වේ ද, යම් ශමථකාලය කෙබඳු වූයේ ද, යෝගීහුගේ සිත පිළිබඳ උපෙක්ෂාකාලය කෙසේ දක්නා ද යත්:

Free Distribution www.aathaapi.org

3. ලීනෙ චිත්තම්හි පඤ්ඤාහෝ උද්ධතසම්ං හි නිඤ්ඤෙ,
නිරස්සාදගතං චිත්තං සංපහංසෙය්‍ය තාවදෙ.

4. සමපහට්ඨං යදා චිත්තං අලීනං භවතුද්ධතං,
සමථනිමිත්තස්ස සෝ[1] කාලෝ අජ්ඣත්තං රමයෙ මනෝ.

5. එතෙන මෙවුපායෙන[2] යදා හොති සමාහිතං,
සමාහිතං චිත්තමඤ්ඤාය අජ්ඣුපෙක්ඛෙය්‍ය තාවදෙ.

6. එවං කාලවිදූ ධීරෝ කාලඤ්ඤූ කාලකොවිදෝ,
කාලෙන කාලං චිත්තස්ස නිමිත්තමුපලක්ඛයෙ"ති.

කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානොති – 'සඛඛ සඛඛාරා අනිච්චා'ති සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානෝ, සඛඛ සඛඛාරා දුක්ඛාති සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානෝ, සඛඛ ධම්මා අනත්තාති සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානෝ -පෙ- යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සඛඛං තං නිරොධධම්මන්ති සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානොති - කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානෝ.

එකොදිභූතෝ විහරෙ තමං සොති භගවාති – 'එකොදී'ති එකග්ග චිත්තා අවික්ඛිත්තචිත්තා අවිසාහටමානසෝ සමථෝ සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධීති එකොදිභූතෝ. විහරෙ තමං සොති රාගතමං දෝසතමං මෝහතමං දිට්ඨිතමං මානතමං කිලෙසතමං දුච්චරිතතමං අඤ්ඤා කරණං අවක්ඛුකරණං අඤ්ඤාණකරණං පඤ්ඤානිරොධිකං විඝාතපක්ඛිකං අනිබ්බානසංවත්තනිකං භතෙය්‍ය විහතෙය්‍ය පජහෙය්‍ය විනොදෙය්‍ය බ්‍යන්තීකරෙය්‍ය අනභාවං ගමෙය්‍ය.

---

1. සමථස්සව - සෘ. PTS.
2 එතෙෂෙව උපායෙන - සීමු. II. එතෙන යෙවුපායෙන - PTS.

Free Distribution www.aathaapi.org

3. අතිශිථිල වීර්‍යාදියෙන් සිත ලීන වූ (-හැකුළුණු) කල්හි අනුග්‍රහය වෙයි. අත්‍යාරබ්ධවීර්‍යාදියෙන් සිත වික්ෂිප්ත වූ කල්හි නිග්‍රහය වෙයි. යම් විටෙක සිත (ප්‍රඥාප්‍රයෝගය මද බැවින් හෝ උපශමසුඛය නැතිවීමෙන් හෝ) නිරාසාදයට පැමිණියේ ද එ කෙණෙහි සංවේගවස්තු සිහි කිරීමෙන් සංප්‍රහර්ෂණය කරත්තේ ය.

4. යම් කලෙක සිත සංවේගවස්තු ප්‍රත්‍යවේක්ෂාවෙන් හෝ රත්නත්‍රය-ගුණානුස්මරණයෙන් හෝ සම්ප්‍රහර්ෂිත වේ ද, වීර්‍යය හා යෙදුණු හෙයින් අලීන වේ ද, සමාධිය හා යෙදුණු හෙයින් අනුද්ධත වේ ද, ශම්ථයට හා ශම්ථනිමිත්තට ඒ කල් වෙයි. (එකල්හි ධ්‍යානසම්ප්‍රයුක්ත වූ) සිත කසිණාදි නොවරාධ්‍යාත්මයෙහි අභිරමණය කරවන්නේ ය.

5. මේ යට කියන ලද උපායෙන් ම යම් කලෙක සිත උපචාර අපීණාවත්ථෙන් සමාහිත වේ ද, එකල්හි සිත සමාහිත වී යයි දන එකෙණෙහි අධ්‍යුපෙක්ෂණය කරත්තේ ය.

6. මෙසේ කාලය දන්නා වූ කාලඥ වූ කාලයෙහි ඡේක වූ ප්‍රාඥ තෙමේ කලින් කල සමාධිසම්ප්‍රයුක්ත වූ චිත්තයාගේ නිමිත්ත (අරමුණ) සලකත්තේ හි.

කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමාපන්නෝ – සියලු සප්‍රත්‍යය ධර්‍ම සඛ්‍යාත තෙත්‍රිධාතුක සංස්කාරයෝ ඇති වැ නැති වන හෙයින් අනිත්‍ය වූවාහු යයි මනා කොට සියලු සංස්කෘතධර්‍මය නුවණින් විමසනුයේ, භවත්-යථාප්‍රාප්ත සියලු සංස්කාරයෝ ප්‍රතිපීඩනාත්මයෙන් දුක් වූවාහුය යි මනා කොට සියලු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නධර්‍මය නුවණින් විමසනුයේ, සඛ්‍යාතා-සඛ්‍යත වූ සියලු ධර්‍මයෝ අවශයෙහි පවත්නා හෙයින් අනාත්ම වූවාහු යයි මනා කොට සියලු ධර්‍මය නුවණින් විමසනුයේ...යම් කිසිවෙක් සමුදයධර්‍ම වූයේ නම් ඒ සියල්ල නිරුද්ධ වන (-නැසෙන) සභාව ඇත්තේ යයි මනා කොට දහම් නුවණින් විමසනුයේ නුයි 'කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං පරි-වීමංසමාපන්නෝ' යනු වේ.

එකොදිභූතෝ විහරතෙ තමං සෝ'ති භගවා – 'එකොදි' යනු: එකඟ වූ (එක අරමුණෙහි පැවැති) සිත් ඇතියේ, ඖද්ධත්‍යවිරහිත හෙයින් නො විසිරුණු සිත් ඇතියේ, (ඖද්ධත්‍යවිචිකිත්සා වශයෙන්) නො කැලැඹුණු සිත් ඇතියේ ශම්ථය සමාධීන්ද්‍රිය සමාධිබලය සම්‍යක්සමාධිය ඇත් නුයි 'එකොදිභූතෝ' යනු වේ. **විහරතෙ තමං සෝ** යනු: ප්‍රඥලෝකය වළඟන හෙයින් අඛ්‍ය කරන ප්‍රඥාචක්ෂුස නො කරන අඥානයෙන් නො දැකීම් කරන, ප්‍රඥ තමැයි ඇස නිරුද්ධ කරන, පිඬ් කොට්ඨාසයෙහි වූ, අප්‍රත්‍යය අවිතමහානිඝ්නය පිණිස නො පවත්නා වූ රාග තමැති තමස (-අඛ්‍යකාරය) දොෂ තමැති තමස මොහ තමැති තමස දෘෂ්ටි තමැති තමස මාන තමැති තමස ක්ලෙශ නැමති තමස දුශ්චරිත තමැති තමස නසන්නේ යැ වෙසෙසින් නසන්නේ යැ සඛ්‍යකීය සන්තානයෙන් දුරු කරන්නේ යැ නසාපියන්නේ යැ විගතාන්ත වූවක් කරන්නේ යැ අනුදහාවයට පමුණුවන්නේ හි.

Free Distribution www.aathaapi.org

භගවාති ගාරවාධිවචනං. අපි ච භඤ්ඤරාගොති භගවා, භඤ්ඤදොසොති භගවා, භඤ්ඤමොහොති භගවා, භඤ්ඤමානොති භගවා, භඤ්ඤදිට්ඨීති භගවා, භග්ගකිලේසොති භගවා, භජී විභජී පවිභජී ධම්මරතනන්ති භගවා. භවානං අන්තකරොති භගවා. භාවිතකායොති භගවා, භාවිතසීලෝ භාවිතචිත්තෝ භාවිතපඤ්ඤෝති භගවා. භජී වා භගවා අරඤ්ඤං වනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානීති භගවා. භාඛී වා භගවා චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානන්ති භගවා. භාගී වා භගවා අප්පරසස්ස ධම්මරසස්ස විමුත්තිරසස්ස අධිසීලස්ස අධිචිත්තස්ස අධිපඤ්ඤායාති භගවා. භාඛී වා භගවා චතුන්නං ඣානානං චතුන්නං අප්පමඤ්ඤානං චතුන්නං අරූපසමාපත්තීනන්ති භගවා. භාගී වා භගවා අට්ඨන්නං විමොක්ඛානං අට්ඨන්නං අභිභායතනානං නවන්නං අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීනන්ති භගවා. භාගී වා භගවා දසන්නං සඤ්ඤාභාවනානං දසන්නං කසිණසමාපත්තීනං ආනාපානසතිසමාධිස්ස අසුභසමාපත්තියාති භගවා. භාඛී වා භගවා චතුන්නං සතිපට්ඨානානං චතුන්නං සම්මප්පධානානං චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං පඤ්චන්නං බලානං සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්සාති භගවා. භාගී වා භගවා දසන්නං තථාගතබලානං චතුන්නං වෙසාරජ්ජානං චතුන්නං පටිසම්භිදානං ඡන්නං අභිඤ්ඤානං ඡන්නං බුද්ධධම්මානන්ති භගවා. –

Free Distribution www.aathaapi.org

භගවා යනු: ගුණවිශිෂ්ට වූ සත්ත්වොත්තමයා කෙරෙහි ගරුභාව-වාචක වූ වචනයෙකි. තවද භග්ග කළ (-බිඳින ලද) රාග ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, භග්ග කළ දෝෂ ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, භග්ග කළ මෝහ ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, භග්ග කළ නවවිධ මානය ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, භග්ග කළ දෘෂ්ටි ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, භග්ග කළ (විනිවිදිනා අර්ථයෙන්) කෙලෙස් නමැති කණ්ඨක ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, භග්ග කළ (රාගාදී) කෙලෙස් ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ. විත්තීකෘතාදි අර්ථයෙන් රතන සඞ්ඛ්‍යාත ධර්මය උද්දේශවශයෙන් භාග කෙළේ යැ, නිද්දේශ වශයෙන් විවිධ වැ විභාග කෙළේ යැ, ප්‍රතිනිද්දේශවශයෙන් ප්‍රභාග කෙළේ නුයි භගවත් යැ. (කොහොත් ධර්මරත්නය උද්ඝටිතඥයන්ගේ වශයෙන් භාග කෙළේ යැ, විපඤ්චිතඥයන්ගේ වශයෙන් විභාග කෙළේ යැ, නෙයපුද්ගලයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රවිභාග කෙළේ නුයි භගවත් යැ.) කාම-භවාදි නවවිධ භවයන්ගේ පරිච්ඡේදය (අන්තය) කෙළේ නුයි භගවත් යැ. භාවිත වූ (-වඩනා ලද) කය ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, වඩනා ලද (සංවරාදි ප්‍රභේද වූ) ශීල ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ. වඩනා ලද ලෞකික ලොකොත්තර ප්‍රඥ ඇත්තේ නුයි භගවත් යැ, බුදුහු වනයෙහි (වෘක්ෂ-ශබ්දයෙන්) අල්පශබ්ද වූ (ග්‍රාම නගරයන් පිළිබඳ නිර්ඝෝෂාදි ශබ්දයෙන්) අල්පනිර්ඝෝෂ වූ (ඇතුලත හැසිරෙන ජනයාගේ ශරීරවාතයෙන්) ජනවාත විරහිත වූ මිනිසුන්ගේ රහස්‍යකාරණයන්ට සුදුසු වූ විවේකයට අනුරූප වූ මනුෂ්‍යප්‍රවාරය ඉක්මවා සිටි වාතප්‍රසහ (-වනයෙහි දුර) සෙනාසන-යන් ද මිනිසුන්ගේ කෘෂි වපනාදිය රහිත වූ වනපත්‍යන්ත (-වනයෙහි ඉතා දුර) සෙනාසනයන් ද සේවනය කළාහු නුයි 'භගවත්' යැ. නොහොත් බුදුහු චීවර පිණ්ඩපාත ශයනාසන ග්ලානප්‍රත්‍යය භෛෂජ්‍යපරිෂ්කාර සඞ්ඛ්‍යාත සිවුපසයට හිමි වූවාහු නුයි 'භගවත්' යැ. නොහොත් බුදුහු හෙතුඵල-සම්පත්ති සඞ්ඛ්‍යාත අර්ථරසයට හෙතුසම්පත්ති සඞ්ඛ්‍යාත ධර්මරසයට අර්ථ ඵලය සඞ්ඛ්‍යාත විමුක්තිරසයට අධිශීලයට අධිචිත්තයට අධිප්‍රඥාවට හිමි වූවාහු නුයි 'භගවත්' යැ. බුදුහු (ප්‍රථමධ්‍යානාදි) චතුර්විධ ධ්‍යානයන්ට (මෛත්‍රාදි සප්තරණප්‍රමාණ විරහිත වූ) සතර බ්‍රහ්මවිහාරයන්ට (ආකාසා නඤ්චායතනාදි) චතුර්විධ අරූපධ්‍යානයන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්' යැ. නොහොත් බුදුහු (රූපී රූපානි පස්සති' යනාදීන් වදාළ ආලම්බන විමුක්ත වූ) අෂ්ට විමෝක්ෂයට (අභිභවනය කළ කසිණාරම්මණ ඇති) අෂ්ට අභිභායතනයට (අනුපරිපාටියෙන් සමවැදියැ යුතු) නව අනුපූර්-විහාරසමාපත්තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි 'භගවත්' යැ. බුදුහු (අනිත්‍ය-සංඥාදි) දශ සංඥාභාවනාවන්ට දශ කෘත්ස්නසමාපත්තීන්ට ආනාපානස්මෘති සම්ප්‍රයුක්ත සමාධියට අශුභධ්‍යානසමාපත්තියට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්' යැ. බුදුහු සතර සතිපට්ඨානයන්ට සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයන්ට සතර ඍද්ධිපාදයන්ට පඤ්චේන්ද්‍රියයන්ට පඤ්ච බලයන්ට සප්ත බෝධ්‍යඞ්ග යන්ට ආර්යඅෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'භගවත්'යැ. බුදුහු දශ තථාගතබලයන්ට චතුර්වෛශාරද්‍යයන්ට සතර ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයන්ට අෂ්ටාභිඥාවන්ට අෂ්ටබුද්ධධර්මයන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ. –

Free Distribution www.aathaapi.org

'භගවා'ති නෙතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භගිනියා කතං, න මිත්තාමච්චෙහි කතං. න ඤාතිසාලෝහිතෙහි කතං, න සමණබ්‍රාහ්මණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං. විමොක්ඛන්ති-කමෙතං බුද්ධානං භගවන්තානං බොධියා මූලෙ සහ සබ්බඤ්ඤුතඤාණස්ස පටිලාභා සච්ඡිකාපඤ්ඤත්ති යදිදං භගවාති - එකොදිභූතෝ විහරෙ තමං සොති භගවා.

තෙනාහ භගවා:

"එතෙසු ධම්මෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං
භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තෝ,
කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං පරිවීමංසමානෝ
එකොදිභූතෝ විහරෙ තමං සෝ (ති භගවා"ති.)

සොළසමෝ
සාරිපුත්තසුත්තනිද්දෙසෝ
සමත්තෝ.

මහානිද්දෙසපාළි නිට්ඨිතා.

Free Distribution www.aathaapi.org

'භගවත්' යන තෙල තාමය මෑණියන් විසින් නො කරන ලද, පියාණන් විසින් නො කරන ලද, බෑණන් විසින් නො කරන ලද, බූණන් විසින් නො කරන ලද, සගයගළුවන් විසින් නො කරන ලද, නෑසඟල්නෑයන් විසින් නො කරන ලද, මහණ බමුණන් විසින් නො කරන ලද, දෙවියන් විසින් නො කරන ලද. මේ 'භගවත්' යන යම් නාමයෙක් වී නම්, තෙල භාග්‍යවත් බුදුවරයන්ට අතීත්මඝියාගේ අන්තයෙහි බොධිමණ්ඩයෙහි දී සර්‍වඥතාඥන ප්‍රතිලාභය සමඟ අතීත්ඵලය (හෝ සර්‍වඛමීයන්) ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් උපන් ප්‍රඥප්තියක් වී නුයි 'එකොදිභූතො විහනෙ තමං සො'ති භගවා' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"එතෙසු ධමෙමසු විනෙයය ඡන්දං
භිකඛු සතිමා සුවිමුත්තචිත්තො,
කාලෙන සො සමමා ධමමං පරිවීමංසමානො
එකොදිභූතො විහනෙ තමං සො (ඉති භගවා"ති.)

සොළොස් වැනි වූ සාරිපුත්ත සූත්‍රනිද්දේශය
සමාප්ත යි.

මහනිදෙස්පෙළ නිමි.

Free Distribution www.aathaapi.org

මහානිද්දෙසපාළි

ගාථාදිපාදසූචි

අකිත්තයි විවටචක්ඛු 486, 502
අක්කොධනෝ අසන්තාසී 292, 298
අච්චයන්ති අහොරත්තා 62, 116
අජ්ඣත්තමේව උපසමේ 482, 484
අඤ්ඤං ඉතෝ යාභිවදන්ති
ධම්මං 410
අතිසාරදිට්ඨියා සෝ
සමත්තෝ 406, 408
අත්තදණ්ඩා භයං ජාතං 558, 564
අත්තනාව කතං පාපං 46
අත්තං පහාය
අනුපාදියානෝ 148, 150
අථ ණං පවිතක්කමාගමා 248
අථ සඤ්ඤී කුරුතේ 208, 210
අථාපරං පඤ්ච රජානි
ලෝකෙ 720, 722
අදස්සනාතෝ ආයන්ති 60, 146
අද්දසං කාම තේ මූලං 4, 42
අනජ්ඣත්තතෝ ඵෙස්සෝ 22, 500,
666
අනජ්ඣත්තතෝ මෝහෝ 22. 500,
666
අනජ්ඣත්තතෝ ලෝභෝ 22, 498,
664
අනන්තරා ච යෙ භඟා 60, 162
අනිට්ඨුරී අනනුගිද්ධා 620, 622
අනිධානගතා භඟා 60, 162
අනිබ්බත්තත්තා න ජාතෝ 60, 162
අනෙජස්ස විජානතෝ 622, 624
අන්නඤ්ච ලද්ධා
වසනඤ්ච කාලෙ 704, 708
අන්‍යානමීක්ඛෙ පානානං 512, 514
අපමිඤ්ඤ මනුස්සානං 62, 166
අපං වත ජීවිතං ඉදං 162, 168
අපං හි එතං න අලං
සමාය 418, 420
අබලානං බලියන්ති 16, 24
අභිභූ හි සෝ අනභිභූතෝ 554, 556
අයොඝපාලමාදිත්තං 562
අසතඤ්ච සතඤ්ච ඤත්වා
ධම්මං 84, 462
අස්සද්ධා අකතඤ්ඤූ ච 322
ආගුං න කරොති කිඤ්චි
ලොකෙ 276
ආතඞ්කඵස්සෙන ඛුද්දය
ට්ඨෙඨා 690, 692
ආථබ්බණං සුපිනං
ලක්ඛණං 526, 528
ආමිෂය දෝසෘ භවන්ති එකෙ 16
ආසාය කසතෙ ඛෙත්තං 356
ඉච්ඡානිදානා භවසාතබන්ධා 42, 50
ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති 250, 254
ඉඛෙව සුද්ධිං ඉති
වාදයන්ති 220, 222, 410, 412
උච්චාවචෙසු සයනෙසු 660
උත්තරාය ච භික්ඛතියා 562
උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ 186
උදෙති ආපූරති වෙති
වනෙ 172, 612
උපයෝ හි ධම්මෙසු උපෙති
වාදං 112, 114
උපෙක්ඛකෝ සදා සතෝ 326, 330
උභොසු අන්තෙසු
විනෙය්‍ය ඡන්දං 72, 80
එකං හි සච්චං න
දුතියමත්ථි 398, 400
එකායනං ජාතිඛයන්තදස්සී 644
එකෝ පුබ්බෙ චරිත්වාන 200, 202
එතදඤ්ඤාය මෙධාවී 8
එතමාදිනවං ඤත්වා 214, 216
එතං ච ධම්මමඤ්ඤාය 552, 554
එතාදිසං වෙ රතනං න ඉච්ඡති 250
එතෙ ච ඤත්වා
උපනිස්සිතානි 386, 388

Free Distribution www.aathaapi.org

එතෙන මෙවුපායෙන 726
එතෙසු ධම්මෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං 722, 730
එත්තාවතඤ්ඤමපි වදන්ති නෙකෙ 384, 386
එවමාදීනවං ඤත්වා 642
එවං කාලවිදූ ධීරෝ 726
එවං පි විඤ්ඤාය විවාදයන්ති 390, 392
එසා තමුවිනෙ සෙනා 132, 458
ඔකං පහාය අනිකෙතසාරී 268, 270, 274
ඔකඛිත්තචක්ඛු න ච පාදලොලෝ 710, 716
ඔවදෙය්‍යනුසාසෙය්‍ය 718
ඔසානෙ නෙව බ්‍යාරුදෙ 572, 574
කති පරිස්සයා ලොකෙ 662, 668
කථං දසී කථං සීලා 284, 286
කථං සමෙතස්ස විනෙය්‍ය රූපං 378, 380
කදරියා තපනා ඝොරා 562
කයවිකතයෙ තතිවෙය්‍ය 532, 538
කසමා නු සච්චානි වදන්ති නානා 400, 402
කං සො සික්ඛං සමාදය 678, 680
කාමං කාමයමානස්ස 1, 6
කාමා තෙ පඨමා සෙනා 132, 240, 458
කාමෙසු ගිද්ධා පසුතා පමූළ්හා 50, 54
කායමුනිං වාචාමුනිං 82, 460
කාලෙ පඤ්ඤහති චිත්තං
කිඤ්චාපි තෙ තං ජලතෙ 724
විමානං 570
කිනාසු සත්තානි පවෙචසි 616
කිමහි කාලම්හි පඤ්ඤාහෝ 724
කිං සු අසිස්සං කුහිං වා අසිස්සා 700, 704
කුතො නිද්‍දා කුතහා විවාදා 344, 348
කුද්ධා අත්ථං න ජානාති 22, 500, 666
කුහා ථද්ධා ලපා සිඛ්ඛී 172
කොධාතිමානස්ස වසං න ගච්ඡෙ 696, 698
කොධො මෙඝවජ්ජඤ්ච 362, 368
ක්‍යාස්ස බ්‍යප්පථෝ අස්සු 668, 678
ඛෙත්තං වත්ථුං හිරඤ්ඤං වා 14, 16
ගෙඛං බ්‍රූමි මහොඝොති 600, 602
වඤ්චිකා තෙව ලොලස්ස 502, 508
චතුඤ්ඤණෙණා චතුද්වාරෙ 562
චිරස්සං වත පස්සාම 614
චුදිතො වෙතිහි සතිමාභිනන්දෙ 716, 720
චුල්ලාසීතිසහස්සානි 60, 162
චොරා හරන්ති රාජානො 8
ජදනමහා සමුට්ඨාය 562
ජන්තුනිදානානි පියානි ලොකෙ 354, 358
ජනෙතු නු ලොකස්මිං කුතො නිද්‍දතො 358, 360
ජාතවෙදසමෝ කායෝ 562
ජානාමි පස්සාමි තථෙව එතං 442, 444
ජීරණෙ රථිකස්ස මණිකුණ්ඩලෙ ච 612
ජීවිතං අත්තභාවෝ ච 60, 162
ඣායි න පාදලොලස්ස 514, 520
තඤ්චාපි ගන්ථං කුරුතා වදන්ති 146
තණ්හා දුතියෝ පුරිසෝ 642
තත්ථ සත්තා මහාලුද්ධා 562
තත්ථ සික්ඛානුගීයන්ති 586, 588
තමුපනිස්සාය ජීගුවජීතං වා 430, 432
තං බුද්ධං අසිතං තාදිං 644, 656
තං බ්‍රූමි උපසන්තොසි 334
තස්මා ජන්තු සදා සතො 24, 30
තස්මා හි සික්ඛෙථ ඉධෙව ජන්තු 54 64
තස්ස අයොමයා භූමි 562
තස්ස වෙ කාමයානස්ස 6, 8
තස්සායං පච්ඡිමකොටි 30, 650
තස්සීධ දිට්ඨෙව සුතෙ මුතෙ වා 154
තිණකට්ඨසමායං ලොකං 616
තෙ නිබ්බුතිං ඇසිංසමානා දදන්ති 594
තෙ වාදකාමා පරිසං විගය්හ 224
තෙසං මවඤ්ඤරෙතානං 168
තෙය්‍යං න කරෙය්‍ය න මුසා භණෙය්‍ය 692, 696

Free Distribution www.aathaapi.org

දක්ඛිණෙය්‍ය ච හිතතියා 562
දන්තං නයන්ති සමිතිං 330
දහරා ච මහන්තා ච 166
දිට්ඨාපි සුතාපි යෙ ජනා 174, 176
දිට්ඨිඤ්ච නිස්සාය
අනුපුබ්බමාතො 264
දිට්ඨිනිවෙසා න හි
සන්තිවත්තා 104, 106
දිට්ඨිමපි ලොකසම්මං න
කප්පයෙය්‍ය 146, 148
දිවේඨන වෙ සුද්ධි නරස්ස
නොති 118
දිවේඨ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා 404
දිස්වාන තණ්හං අරතිං රගඤ්ච 248
දුක්ඛමෙව හි සම්භොති 618
දූරෙ සන්තො පකාසෙන්ති 630
දෙසො රජො න ච පන රෙණු
වුච්චති 720
ධොතස්ස හි නත්ථි කුහිඤ්චි
ලොකෙ 106, 112
ධොතො න හි තෙන
මඤ්ඤති 186, 190
න කප්පයන්ති න
පුරෙක්ඛරොන්ති 156, 160,
134, 138
න ච කත්ථිකො සියා
භික්ඛු 538, 546
න ච කෙනචි කොචි හාපති 62, 164
න චාහමෙතං තථියන්ති බ්‍රූමි 396
න තස්ස අදිට්ඨමිධත්ථි
කිඤ්චි 494, 640
න තස්ස පුත්තා පසවො 336
න තෙ තථා නික්කමිතුං 562
න දිට්ඨියා න සුතියා න
ඤාණෙන 256, 260
න පණ්ඩිතා උපධිසුඛස්ස
හෙතු 594
න බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතො
සුද්ධිමාහ 120, 124
න බ්‍රාහ්මණා කප්පමුපෙති
සඛං 448, 450
න මෙ දිවේඨා ඉතො
පුබ්බෙ 626, 630
න මොනෙන මුනි හොති 82, 462
න වෙදගූ න දිට්ඨියා න
සුතියා 280, 282
න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤී-
සඤ්ඤී 380, 382
න සමෙසු න ඕමෙසු 624, 626
න හි එතෙහි යානෙහි 330
න හෙව සච්චානි බහූනි
නානා 402, 404
නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච
එසො 374, 378
නාසිස්සං න පිවිස්සාමි 94, 676
නාහං සහිස්සාමි පමොචනාය 46
නික්කුහා නිල්ලපා ධීරා 172
නිද්දං තන්දිං සහෙ පීතං 590, 594
නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍ය 520, 524
නිධිනංව පවත්තාරං 718
නිබ්බුය නප්පවෙධෙය්‍ය 530, 532
නිබ්බුතානං ව ධම්මානං 60, 164
නිරාසත්ති අනාගතෙ 300, 302
නිවිස්සවාදී න හි
සුබ්බිනාමො 446, 448
නො වෙ කිර දිට්ඨියා න
සුතියා 260, 262
පකප්පිතා සඛතා යස්ස
ධම්මා 100, 104
පච්ඡිමාය ච හිතතියා 562
පජ්ජත කෙන අත්තනා 98
පඤ්චත්තයිරො භයානං න
භාසෙ 684, 688
පඤ්චමී පීතම්භිං තෙ 132, 458
පඤ්ඤං පුරක්ඛත්වා
කල්‍යාණපීති 698, 700
පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤතො 210
පතිරූපකො මිතභිකා
කුණ්ඩලොව 632
පතිලීනවරස්ස භික්ඛුතො 178, 182
පතිලීනො අකුහකො 302, 316
පත්ථයමානස්ස හි
ජප්පිතානි 432, 434
පරධම්මිකානම්පි න
සන්තාසෙය්‍ය 688, 690

Free Distribution www.aathaapi.org

පරමන්ති දිට්ඨීසු
පරිබ්බසානෝ 140, 142
පරස්ස වේ
ධම්මමනානුජානං 392, 394
පරස්ස වේ වම්භයිතෙන හීනෝ 438
පරස්ස වේ හි ච්චසා
නිහීනෝ 408, 410
පස්සං නරෝ දක්ඛති
තාමරූපං 444, 446
පස්සාම ලොකෙ
පරිඵන්දමානං 64, 68
පස්සාමි සුද්ධිං පරමං අරොගං 116
පාපානි පරිවජ්ජයි 82, 462
පියපපසූතා කලහා විවාදා 348, 352
පියා සු ලොකසම්ං කුතෝ
නිදානා 352, 354
පුවජාමි තං ආදිච්චබන්ධුං 466, 472
පුබ්බාසවේ හිත්වා න වේ
අකුබ්බං 454, 456
පුබ්බෙව මච්චං විජහන්ති
භොගා 170, 612
පුරත්ථිමාය ච හිත්තිසා 562
පුරත්ථිමෙන ච ධාවන්ති 562
පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය 598, 600
පුරිමං පහාය අපරං
සිතා සෙ 124, 126
පෙක්ඛතං යෙව ඤාතීනං 168
එතදමානං ජනං දිස්වා 564, 568
එලානමිව පක්කානං 166
එසනිදානං සාතං අසාතං 370, 372
එසෙසා න ලොකසම්ං කුතෝ
නිදානෝ 372, 374
බාහෙත්වා සබ්බපාපානි 120
භික්ඛුනා විජිගුච්ඡතෝ 658, 660
මගධං ගතා කොසලං ගතා 704
මච්චුතාබ්භාහතෝ ලොකෝ 570
මජ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස 484, 486
මමායිතෙ පස්සථ එතදමානෙ 70, 72
මරණෙපි තං පනියති 170, 174
මූලං පපඤ්චසඛ්ඛාය 472, 478
මූළ්හා අපථං න
ජානාති 22, 500, 666
මෙථුනමනුයුත්තස්ස
මුස්සතෙ 196, 198
මෙථුනමනුයුත්තස්ස
විඝාතං 190, 194
මොසවජ්ජෙ න නීයෙථ 546, 550
594, 598
මොහො රජෝ න ච පන
රෙණු වුච්චති 720
යඞ්කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා 480
යථා නිත්තා පවත්තනති 60, 162
යථාපි අඞ්ගසම්භාරා 616
යථාපි කුම්භකාරස්ස 166
යදත්තනි පස්සති
ආනිසංසං 142, 144
යන්නං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයි
නො 382, 384
යමාහු ධම්මං පරමන්ති
එකෙ 434, 436
යමාහු සච්චං තථියන්ති
එකෙ 396, 398
යස්ස කිත්ති ච යං
පුබ්බෙ 202, 206
යස්ස තණ්හා ඉදං මෙති 616, 618
යස්ස නිස්සයතා නත්ථි 332
යස්ස ලොකෙ භයං නත්ථි 342, 344
යස්සින්ද්‍රියානි භාවිතානි 330
යස්සූභයන්තෙන පණිධීධ
නත්ථි 150, 152
යං පුබ්බෙ තං
විසාබෙහි 608, 610
යං යං දිසං පධාවන්ති 562
යා කාචිමා සම්මුතියා
පුථුජ්ජා 420, 422
යුත්තෝ කථායං පරිසාය
මජ්ඣෙ 224
යෙ කෙචිමෙ දිට්ඨී
පරිබ්බසානා 416, 418
යෙන නං වජ්ජුං
පුථුජ්ජනා 336, 340
යෙන සුලෙන
ඔතිණ්ණෝ 574, 584
යෙ නිරුද්ධා මරන්තස්ස 60, 162
යෙනෙව බාලොති පරං
දහාති 404, 406

Free Distribution www.aathaapi.org

යෙහි විචිතෙතා විචරෙය්‍ය
ලොකෙ 247, 278
යෝ අත්තතෙතා සීලවතානි
ජනතු 92, 96
යෝ කාමෙ පරිවජ්ජෙති 8, 14
යෝ ඛ කාමෙ අවචතති 606, 608
සෝ වෙ කාලෙ අසම්පත්තෙ 718
රාගෝ ච දොසෝ ච ඉතෝ
නිදානා 22, 500, 666
රාගෝ රජෝ න ච පන රෙණු
වුච්චති 720
රිත්තස්ස මුනිනෙතා
චරතෝ 218, 220
ලාභකම්‍යා න සික්ඛති 322, 326
ලාභෝ අලාභෝ අයසෝ
යසෝ ච 572
ලාභා සිලොකා
සක්කාරෝ 132, 458
ලීනෙ චිත්තමසි පඤ්ඤාහෝ 726
ලුද්ධා අත්ථං න
ජානාති 22, 500, 666
ලොභෝ දොසෝ ච
මොහෝ ච 22, 500, 666
වදන්ති තං දුට්ඨමනාපි
එකෙ 86, 88
වරමස්සතරා දන්තා 330
විජිගුච්ඡමානස්ස යදිදං
ඵාසු 680, 684
විධාසු න විකම්පති 330
විනිච්ඡයානි පකප්පිතානි 254, 256
විනිච්ඡය ඵත්වා සයං
පමාය 414, 416
විවෙකෙත්‍වාන සික්ඛෙථ 216, 218
විසජ්ජගන්ථානි මුනිධ
ලොකෙ 45, 454
විතගෙධා අමච්ඡරී 340, 342
විතතණ්හා පුරාභෙදා 286, 290
වෙදනි විචෙය්‍ය
කෙවලානි 128, 280
සකං සකං දිට්ඨි
පරිබ්බසානා 388, 390
සකං හි දිට්ඨිං
කථමච්චයෙය්‍ය 88, 92
සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහු 436
සකාගනෙ වාපි දළ්හං
වදතෝ 412, 414
සඛාරපෙහි පරෙතෝ
සෝ 206, 208
සවෙ වුතෝ
සීලබ්බතතෝ 424, 428
සවවනති සෝ බ්‍රාහ්මණෝ
කිං වදෙය්‍ය 266, 268
සවවා අවොක්කමං
මුනි 602, 604
සවෙවං සියා
අපගබ්භා 588, 590
සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා විතරෙය්‍ය
ඔඝං 80, 86
සඤ්ඤාවිරත්තස්ස න සන්ති
ගන්ථා 282, 284
සත්තානං ගුහයං බහුනාභි
ජනෙතා 32, 42
සදෙවකස්ස ලොකස්ස 630, 644
සධම්මපූජා ච පනා
තථෙව 438, 440
සන්තා ච භික්ඛු
අභිනිබ්බුතත්තෙතා 96, 100
සන්දිට්ඨියා වෙව න
වෙවදතා 394
සබබත්ථ මුනී
අනිසසිතෝ 182, 186
සබබසෝ නාමරූපසමිං 610, 614
සබබා ආදීපිතෝ ලොකෝ 570
සමිත්තවසාරෝ ලොකෝ 568, 572
සමෝ විසෙසී උදවා නිහීනෝ 266
සමපහට්ඨං යදා චිත්තං 728
සයං සමාදාය වතානි
ජනතු 126, 132
ස වෙ විද්වා ස වෙදගූ 604, 606
ස සබබධමෙමසු විසෙනි-
භූතෝ 132, 134, 456, 464
සාතං අසාතඤ්ච කුතෝ
නිදානා 368, 370
සාතං අසාතන්ති
යමාහු ලොකෙ 360, 362

Free Distribution www.aathaapi.org

සංකියෙසු අකස්සාවී 316, 322
සාධුවරිතකං සාධුසුවරිතං 704
සීමාතීගෝ බ්‍රාහ්මණෝ
තස්ස නත්ථි 138, 140
සීලබ්බතං වාපි පහාය
සබ්බං 428, 430
සීලුත්තමා සඤ්ඤමේනාහු
සුද්ධිං 422, 424
සුඤ්ඤතෝ ලෝකං
අවෙක්ඛස්සු 616
සුඛා දූසිතෝ බහුං
වාචං 550, 552
සුද්ධධම්මසමුප්පාදං 616
සුපිනෙන යථාපි සඞ්ගතං 174
සෙයෙය්‍යා න තෙන
මඤ්ඤේය්‍ය 482
සෙලෙ යථා පබ්බත-
මුද්ධනිට්ඨිතෝ 494, 640
සෝකපරිදෙවමච්ඡරං 176, 178
සෝවත්ති ජනා
මමායිතෙ 138, 170
හෙට්ඨතෝ ච සමුට්ඨාය 562

Free Distribution www.aathaapi.org

මහානිද්දෙසපාළි

නිද්දිට්ඨපදසූචි

අකප්පියෝ 340
අකිත්තයී තෙ 382
අකිත්තයී විවටචක්ඛු 486
අකුක්කුච්චෝ 296
අකුබ්බමානෙ 72, 78
අකුහකෝ 304
අකුහං ගණ්ඨිමාගතං 652
අකුහෝ 652
අකෙවලී තෙ 410
අකෙවලී සෝ 390
අක්කුසලෝ 392
අක්කෝධනෝ අසන්තාසී 292
අක්කෝධනෝ ලෝභපාපං 590
අක්ඛාය වාදං පරිසාය මජ්ඣෙ 232
අක්ඛෙය්‍යං 176
අගතා දිසා 666
අගාරමුනිනෝ 462
අගිද්ධෝ 278
අඝෝවරෝ 670
අඤ්ඤවෙස්සන 416
අඩ්ඪලොකං 212, 578
අඩ්ඪතෙරි 606
අඩ්ඪත්තසුද්ධිති න තෙ වදන්ති 136
අඩ්ඪයෙය්‍ය 90
අජ්පථං 214, 578
අජෙගුච්ඡී 308, 314
අඤ්ඤත්තමෙව උපසමෙ 482
අඤ්ඤත්තං 476
අඤ්ඤත්තං උපසන්තස්ස 484
අඤ්ඤං ඉතෝ යාභිවදන්ති 410
අඤ්ඤං තං පුච්ඡාම 384
අඤ්ඤත්‍ර සද්ධාය නිච්චානි 402
අඤ්ඤමඤ්ඤං 224
අඤ්ඤමඤ්ඤෙන ඛ්‍යාරූදෙ 566
අඤ්ඤසිතා 224
අඤ්ඤස්ස ධම්මං පන ජීනමාහු 436
අඤ්ඤත්‍ර සෝ සුජ්ඣති 118
අණුම්පි 264
අතරී සෝ විසත්තිකං 334
අතිච්ච 166
අතිමානෙ ච නෝ යුත්තෝ 318
අතිමානෙ න තිට්ඨෙය්‍ය 592
අතිමානෝ 346, 592
අතිවෙලං 718
අතිසාරදිට්ඨියා සෝ සමත්තෝ 406
අතිසිත්වා අඤ්ඤත්‍ර වදන්ති සුද්ධිං 444
අතීතං නානුසෝචන්ති 300
අත්තගරහී 78
අත්තඤ්ඤෝ නයිධ පකුබ්බමානෝ 124
අත්තදණ්ඩා භයං ජාතං 558
අත්තං නිරත්තං න හි තස්ස අත්ථි 114
අත්තං පහාය අනුපාදියානෝ 148
අත්තා 102, 114, 144, 336, 484
අත්තාවාපි නිරත්තා වා 336
අත්ථි පඤ්ඤත්ත ආගමං 656
අථ 208, 242, 520, 574, 698, 720
අථ ඛෝ සෝ ජරායපි මීයති 166
අථ වේ සඤං වෙදගූ හොති ධීරෝ 408
අථ ජීවිතෙන පඤ්ඤාය 548, 550
අථ තුවං පවිතක්කමාගමෝ 242
අථපියං වා පන අපියං වා 698
අථවාපි දිට්ඨංව සුතං මුතං වා 430
අථවාපි බ්‍රහ්මචරියං 480
අථවාපි සමාධිං 502
අථ සත්තානි කුරුතෙ 208
අථස්ස සුද්ධිං 424
අථාපරං පඤ්ච රජානි ලොකෙ 720
අථාපරානි අභිසම්භවෙය්‍ය 690
අථ, සත්තෙසු සයතෙසු 520

Free Distribution www.aathaapi.org

අථෙත්ථ සල්ලමිදඤ්ඣිං 574
අථෝ ජසංසමපි ලභතති
තපෝ 418
අථොපි වෙ සච්චමනා වදන්ති 86
අදක්ඛි 444
අදඤ්ඣං 254
අදිට්ඨජෝතනා පුච්ඡා 466
අදිට්ඨිතා 212
අදිට්ඨියා අසුතියා
අමුණා 258, 262
අදූසකිං 574
අධිං 4
අධිං පිත්තමනෝ හොති 4
අධිචිත්තසික්ඛා 56, 478
අධිපඤ්ඤාසික්ඛා 56, 478
අධිපාතකා 688
අධිව.සයෙය්‍ය 692
අධිසීලසික්ඛා 56, 478
අඛෝසි සෝ දිට්ඨිවිසඩව 114
අනගාරබ්භනිනතා 462
අනත්තගරහී 456
අනනුඛිමද්ධා 620
අනභිභුතෝ 556
අනරියධම්මං කුසලා තමිංහු 96
අනාදියානං 154
අනානුඛිමද්ධා 76
අනානුජානං 312
අනානුප්පවත්තා 94
අනාරියං 198
අනිඝකතවාරී 702
අනිඝකතසාරී 272
අනිවත්තී අනනුඛිමද්ධා 620
අනිසාසාය 260
අනිසිතා 183, 332
අනුඛිජ්ඣති 16
අනුඤ්ඤාය 254, 258
අනුඤ්ඤාතෝ උඤ්ඤඤ්ඤතති
මිඤ්ඤේ 434
අනුඤ්ඤාති 230
අනුඛිතෝ 298
අනුපලිත්තෝ 124
අනුපයං කෙන කථං වදෙය්‍ය 114
අනුපයෝ සෝ උපයං කිමෙය්‍ය 442
අනුපාදියානෝ 148, 472
අනුපුච්ඡමානෝ 264
අනුසික්ඛ 556
අනූපනීතෝ ස නිවෙසනෙසු 282
අනෙකරූපෙහි 482
අනෙජස්ස 486, 622
අනෙජෝ 620
අනෝකසාරී 270
අනෝකෝ 692
අනෝඝිතං 572
අන්තං 288
අන්තා 74
අන්තෝ 152
අත්තං 704
අත්තඤ්ච ලඛිං වසනඤ්ච
කාලෙ 704
අත්තානඤ්ඤෝ පානානං 512
අපරඛිං 410
අපාසදං පඤ්හවිමංසකා සෙ 228
අපාසදසමිං පන මඛකු ඡෙත්ති 226
අපිහාලු අමච්ඡරී 308
අපුඤ්ඤං 124
අපුරෙක්ඛතං 338
අපුරෙක්ඛරුනෝ 274
අපාඝෙහා 588
අපාඝෙහා අජෙගුච්ඡං 308
අපාඤ්ඤි එතං න අලං සමාය 418
අපාඤ්ඤි ජීවිතං ආහු සීරා 60, 64
අපාමත්තා 84, 555
අපාසදෙසු භික්ඛු විහරෙය්‍ය 520
අපං වත ජීවිතං ඉදං 162, 166
අපියා 184, 698
අපෙපාදකෙ 72, 566
අබ්බුතෝ 608
අබලා නං බලියන්ති 18
අබ්බුළාසනලෙලා 84
අභිඤ්ඤමෙති පටිසුරච්චං 236
අභිඤ්ඤෙ 480
අභිනිබ්බුතත්තෝ 98
අභිනීතෝ 210
අභිභු හි සෝ අනභිභුතෝ 556
අභිවදන්ති 410

Free Distribution www.aathaapi.org

අභිසම්භවෙය්‍ය 690
අභිසම්භවේ 668
අමච්ඡරී 308, 340
අමත්‍රුසපුච්ඡා 466
අමිමෝ වතරය්‍ය 72
අමායෝ රිත්තාපෙසුනෝ 588
අම්බුජං 276
අරති 574, 709
අරතිං සහෙථ 700
අරිතෙතා 272
අලාභෙ ච න කුප්පති 324
අවදනියා තෙ විසමේ නිවිට්ඨා 52
අවිකම්පී අකුක්කුච්චෝ 294
අවිරුද්ධෝ ච තණ්හාය 324
අවිවාදභූමිං 420
අවීතතණ්හා සෙ 68, 430
අවිහිංසානතං 142
අවෙච්චදන්තා 100
අසඤ්ඤී 392
අසතං ච න භොවති 342, 612
අසන්තාසී 294
අසන්තත්තසු 452
අසංවිජං 618
අසාතං 360, 372
අසිතං 646
අසිහං 702
අසුද්ධිං 428
අසෙඛමුනිනෝ 462
අසෝ 474
අස්සා 16
අස්සුතියා 258
ආකාසං 600
ආකාසං න සිතෝ සියා 600
ආගතං 656
ආගතෝ 630
ආගමිං 656
ආජවං බ්‍රූමි ජප්පනං 602
ආතඛ්භාථෙසෙන බුද්ධ ඵුවෙය්‍ය 690
ආතඛ්භකථෙසෝ 690
ආතාපී 522
ආතුමා 96, 404, 482
ආථබ්බණං සුපිනං 526
ආදානගන්ථං ගථිතං විසජ්ජ 136
ආදිච්චබන්ධුං 468
ආදියතිවව ධම්මං 106
ආදීනවං 214
ආනෙඤ්ජ 618
ආනිසංසං 102, 144
ආයසමා 192, 626
ආරම්මණං පකාමපනං 602
ආසතති 72, 300
ආසං න කුබ්බතති 138
ආසතං 180, 520, 658, 682
ආසා 138, 356
ආසා ච නිවිට්ඨා ච ඉතෝ 356, 358
ආසා ච නිවිට්ඨා ච කුතෝ 154
ඉච්ච 192, 626
ඉච්චාගතමා තීසෙසා
මෙත්තෙය්‍යෝ 192
ඉච්චායසමා සාරිපුත්තෙතා 626
ඉච්ඡං භවනමත්තනෝ 572
ඉච්ඡා 42, 376
ඉච්ඡානිදානා 42, 44
ඉච්ඡානිදානානි 376
ඉච්ඡායතනත්‍යා 376
ඉති 170, 254, 262
ඉති දිසවා 170
ඉති මංගජ්ජියෝ 254, 262
ඉති මෙ මතෝ අහු 380
ඉතිහතති 98
ඉතෝ ච නාදකකී අණුම්පි
සඤ්ඤං 264
ඉතෝනිදානං 372
ඉදමෙව සවවතති ච
වාදයතති 238, 418
ඉදං පටිකෙකාසමකෙවලී සො 390
ඉදං වදාමීති න තස්ස හොති 250
ඉධ 58, 152, 214, 424, 452
ඉධ තොසතත්ථං 706
ඉධ පණ්ඩිතා සෙ 384
ඉධෙව සික්ඛෙම අථස්ස සුද්ධිං 424
ඉමවව සුද්ධිං ඉති
වාදයතති 222, 412
ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජප්පං 50
ඉරියතෝ 606

Free Distribution www.aathaapi.org

උග්ඝණ්හාති 450, 454
උග්ඝාය 236
උග්ඝාති 230
උච්චාවචං ගච්ඡති සඤ්ඤා-
සත්තෝ 128
උච්චාවචේසු සයනේසු 660
උණ්හං 692
උත්තමං නරං 286
උත්තරිං කුරුතෙ 142
උදබින්දු යථාපි පොක්ඛරෙ 186
උද 628
උදවං 266
උදහු අඤ්ඤමපි වදන්ති එත්තෝ 384
උදහු තෙ තක්කමනුස්සරන්ති 402
උද්ධංසරා සුද්ධිමනුපුච්ඡතන්ති 430
උද්ධං ස ලෝකස්මිං විවාදමේති 416
උන්නමන්තීව තෙතා 232
උපවදා මන්ති අනුපුච්ඡතාති 230
උපට්ඨිතං 424
උපධිවිවෙකෝ 38, 476
උපනිස්සිතං 382
උපයං 440
උපයා 112, 114, 282
උපයෝ 112, 422
උපයෝ හි ධම්මෙසු උපෙත
වාදං 112
උපවාදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය
කුහිඤ්චි 534
උපසන්තස්ස 484
උපසන්තෝති වුච්චති 286
උපසන්තෝ චරිස්සසි 610
උපසමෙ 482
උපාතිවත්තෝ 442
උපෙක්ඛා 712
උපෙක්ඛකෝ 452
උපෙක්ඛකෝ සදා
සතෝ 326, 330
උපෙක්ඛති උග්ඝණ්හාති
මඤ්ඤති 450
උපෙක්ඛාසංරබ්භ සමාහිතත්තෝ 712
උභොසු අන්තෙසු විනෙය්‍ය
ඡන්දං 74
උස්සදං භික්ඛු න කරෙය්‍ය
කුහිඤ්චි 486
උස්සදා 100, 330, 486
එකචරියං අධිට්ඨිතෝ 212
එකචරියං දළ්හං කයිරා 216
එකං හි සච්චං න දුතියමත්ථි 398
එකෝ 200, 640
එකෝදි නිපකෝ සතෝ 678
එකෝදි භූතෝ විහරෙ
තමං සෝ 716
එකෝ පුබ්බෙ චරිත්වාන 200
එකොව රතිමජ්ඣගා 640
එජා 126, 486, 620, 622
එජාභුගා 126
එජාභුගා තෙ න තරන්ති සඞ්ගං 126
එතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය 552
එතදරියානමුත්තමං 218
එතමත්ථං 370
එතමාදීනවං ඤත්වා 214
එතමපි දිස්වා අම්මො වරෙය්‍ය 72
එතමපි දිස්වා න
විවාදයෙථ 234, 420
එතමපි දිස්වා විරමෙ කථොජ්ජං 230
එතමපි දිස්වා සික්ඛෙථ 204, 206
එතං 204, 214, 370, 372, 380, 396
552
එතං තස්මිං අනාරියං 198
එතං තෙ පබ්‍රූමි 372
එතං දිස්වාන පණ්ඩිතෝ 172
එතං මෙ පබ්‍රූහි යතෝ නිදානං 370
එතං මෙ පබ්‍රූහි යථා විභොති 380
එතෙ ච ඤත්වා උපනිස්සිතා 386
එතෙ ච නිස්සජ්ජ අනුග්ඝහාය 258
එතෙ ච නිස්සාය විමාහදස්සී 404
එතෙපි ධම්මා ද්වයමෙව සන්තෙ 366
එතෙ විනත්තෙන
පරිදෙවතෙය්‍යා 702
එතෙ විවාදා සමණෙසු ජාතා 230
එතෙසු උග්ඝාති නිඝාති
හොති 230
එතෙසු ධම්මෙසු විනෙය්‍ය ඡන්දං 722
එත්තාවතග්ගන්ති වදන්ති
හෙකෙ 384
එත්තාවතග්ගම්පි වදන්ති
හෙකෙ 384

Free Distribution www.aathaapi.org

එසේ 574
එලං 276
එලබුජං කණ්ඨකං වාරිජං ඨථා 276
එවමිච්ඡු 182
එවමපි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ නිට්ඨා 412
එවමපි තිත්ථ්‍යා පුථුසෝ වදන්ති 410
එවමපි විඤ්ඤූ විවාදයන්ති 390, 398, 436
එවං 174, 186, 278, 486
එවං සීලෝ අනෙජස්ස 486
එවං පජානාති ස වෙදි ධම්මං 390
එවං පියරූපිතං ජනං 174
එවං මුනි නොපලිපති 186
එවං මුනී සන්තිවාදෙ අභිදෙධා 278
එවං විඤ්ඤූවදෙ සපෘ 628
එවං සමෙතස්ස විභොති රූපං 382
එවාභිජානං පරමන්ති ඤත්වා 116
එස ධම්මස්ස මහාගෙධා 210
එළවඩ්ඪනං 212, 578
ඔකෝ 270
ඔක්ඛිත්තචක්ඛු න ච පාදලොලෝ 710
ඔඝං 80
ඔඝතිණ්ණස්ස පිඝයන්ති 220
ඔතිණ්ණා 574, 578
ඔසානෙ චෙව බ්‍යාරුදෙධි 572
කණ්ටකෝ 276
කණ්හස්ස පකෙඛාති 696
කණ්හා 696
කති පරිසස්‍යා ලොකෙ 662
කපිකෝ 538
කථඞකථා 358
කථඞකථාසල්ලං 572
කථඞකථී ඤාණපථාය සික්ඛෙ 366
කථං දසසී 286
කථං දිට්ඨා නිබ්බාති භික්ඛු 472
කථං නු 256
කථං විඤ්ඤාණිකං න කථෙයෙය්‍ය 546
කථං සමෙතස්ස විභොති රූපං 380
කථංසීලෝ 286
කථොජ්ජං 224, 230
කන්දරා 660
කපණෙ විය 206
කපිව ඝනං පබුඛඛහාය 126
කපං නෙති අකපපියෝ 350
කපා 134, 136, 154, 156, 340, 440 462
කම්මඤ්ච ඤාවජ්ජ නවජ්ජමෙතං 428
කම්මං විරාඛයිත්වා 426
කම්මාරෝ රජතස්සෙව නිද්ධමෙ 678
කයවික්කයෙ න තිට්ඨෙය්‍ය 532
කලභෝ 344
කල්‍යාණපිති 700
කසමං 398, 400
කසාමා න එකං සමණා වදන්ති 398
කසමං නු සව්වානි වදන්ති ඤානං 400
කස්සචි 628
කං තත්ථ බාලොති පරං දහෙය්‍ය 414
කං සො සික්ඛං සමාදයෙ 678
කාණි සීලබ්බතානස්සු 674
කාමපඞ්කා දුරච්චයෝ 602
කාමයමානස්ස 4
කාමයානස්ස 6
කාමං කාමයමානස්ස 2
කාමං බහුං පස්සතු අපපකං වා 446
කාමා 2, 40, 50, 218, 278, 586 606
කාමානි පරිවජ්ජයෙ 26
කාමෙ හි ලොකෙ න හි සුපහාය 40, 42
කාමෙ ච ලොකෙ ච අනුපලිත්තෙන 278
කාමෙ පරිවජ්ජෙති 8
කාමෙසු අනපෙක්ඛිතෙන 218
කාමෙසු අපෙක්ඛිතං 334

Free Distribution www.aathaapi.org

කාමේසු ගථිතා පජා 220
කාමේසු ගිද්ධා පසුතා පමූළහා 50
කාමවිවෙකෝ 38, 468
කාලකතං 174
කාලමුඛං 212, 578
කාලෙන සෝ සම්මා ධම්මං 724, 726
කිඤ්චනං 610
කිඤ්චි 508
කිත්තයිස්සාමි 564
කිත්තී 204
කිමේවිදං මුත්තකරීසපූණං 248
කිඤ්චිං අසතෙත න භවන්ති
නෙතෙ 370
කිඤ්චිං අසතෙත න
මිමිත්තමත්ති 374
කිඤ්චිං මිඤුතෙ න දූසනති
එසෝ 274
කිං සු අසිස්සං කුහිං වා
අසිස්සං 702
කිං ඝී තුම්හ තෙත 444
කිවතෙතා 660
කුකකුච්චං 516, 714
කුතෝ පඤුතා කලහා
ඒවාදා 344, 346
කුතෝ පඤුතා තෙ තදිඛ
බ්‍රැහි 348
කුපපටිච්චසන්තිං 102
කුරුතෙ 142
කුවතෙතා තපෝ හෙරවා 660
කුවං වා අසිස්සං 702
කුසලං 718
කුසලා 96, 98, 146, 224, 234 390
394
කුසලා සු එසී 690
කුසලාවදතා 224, 386, 392, 400
424
කුහිඤ්චි 88, 100, 108, 138, 486
510, 534
කුහිං ව ජපෙ 434
කෙනීධ ලොකසම්ං 134, 154
කොධාතීතස්ස චසං න
ගච්ඡෙ 696
කොසඛං 358, 362, 530, 590, 696
ක්‍යාසස බ්‍යපපථයෝ අසසු 668
ක්‍යාසසසු ඉධ ගොචරා 670
ඛාදනීයාතං 512
ඛිඩා 522
ඛිණසොතෙ 721
ඛිලා 88
ඛුද්‍ර 690
ඛෙතතං 16, 336
ඛෙමිදසිතෙතා 178
ඛෙමං පසසති සඛබධි 624
ඛෙමාභිපසසං අවිවාදභූමිං 420
ගඛහණං 212
ගච්ඡතෝ අගතං දිසං 668
ගණිමාගතං 656
ගණී 630, 656
ගථිතං 136
ගථිතා 586
ගන්ථා 136, 334, 452
ගන්ථා තසස න විජ්ජනති 334
ගබහකරණං 528
ගවාසසං ඌසපෝරිසං 16
ගාමිකථාය ආවරයෙ සොතං 506
ගාමෙ ව නාභිසජ්ජෙය්‍ය 534, 536
ගිරිගුහා 660
ගීයනති 586
ගුහා 32
ගෙඛං බ්‍රූමි මහාඔඝති 602
ගෙඛා 50, 178, 602
ගොචරෝ 670, 672, 674
ගොතම 286
ඝටවමානා 284
චකඛුමා 632
චකඛුලොලෝ 502
චකඛුහි නෙවලොලසස 502, 506
චතුපපදතං 688
චතුරෝ සඤඤ පරිදෙවඛමෙම 700
චරතෝ 218
චරං 84
චරනතං 134
චරනති 240
චරෙ 430
චිතතවිවෙකෝ 38, 470

Free Distribution www.aathaapi.org

චිත්තයඤ්ඤා 242
චුතූපපාතෙ ඉධ යඤ්ඤ තපි 432
චුදිතෝ වම්හි සතිමාහිනඤ්ඤ 716
ඡත්තපථං 214, 578
ඡඳගූ 454
ඡඳජාතස්ස ජනතුතෝ 6
ඡඳනිදානාති පියාති
ලොකෙ 354, 356
ඡඳුනුතීතෝ රැවියා නිවිවෙඨා 90
ඡඳෙ 74, 354, 722
ඡඳෙ නු ලොකසම්ං කුතෝ
නිදතෝ 358
ජිත්තසොතෝ අඛණ්ඩතෝ 608
ජඤ්ඤා 58
ජණ්ණුපථං 214, 578
ජනවාදධම්මාය න චෙතයෙය්‍ය 720
ජතං පස්සථ මෙඛගං 564
ජනා 168, 720
ජනතු 26, 58, 94, 128, 142, 366
412
ජනතුතෝ 6, 176
ජපනා 602
ජපං 50
ජපිතානි 432
ජපෙප 434
ජරසා 166
ජලං 276
ජවං 212, 578
ජාගරියං භජෙය්‍ය 522
ජානාමි පස්සාමි තථෙව එතං 442
ජීවිතං 60, 64, 162, 166
ජීවිතන 550
ඣානානු යුත්තෝ බහුජාගරස්ස 712
ඣායි න පාදලොලස්ස 514
ඤත්වා 138, 332, 368, 450, 604
ඤත්වා ච සො සම්මුතියා
පුථුජ්ජා 450
ඤත්වා ධම්මං අනිස්සිතෝ 332, 604
ඤත්වා පවුත්තා සම්මෙන
ධම්මා 368
ඤත්වා මුනී නිස්සයෙ සො
විමංසී 386
ඤත්වා විමුත්තෝ න විවාදමෙති 388
ඤණපථාය 366
ඤණබන්ධු 450
ඤණෙනපි සො නිස්සයං නෝ
කරොති 150
ඤණෙන වා සීලවතෙන වාපි 148
ඤණෙන වා සො පජහාති
දුක්ඛං 118
ඤතපරිඤ්ඤා 80, 596
ඨිතෝ 486
ඩංසාධිපාතානත සිරිංසපානං 638
තක්කඤ්ච දිට්ඨීසු පකප්පයිත්වා 402
තක්කසීලං 212, 578
තක්කාසයං 714
තක්කොලං 212, 578
තඤ්චාපි ගන්ථං 146
තණ්හා 68, 332, 476
තතෝ නං දුක්ඛමෙති 24
තණ්හාමමත්තං 70
තපා 144, 222, 232, 414, 448
තපෝ සික්ඛාත්‍රයීයන්ති 586
තථදස්සා 448
තථාවදනං 118
තථාවිධා 40, 218
තථියං 396, 398
තථෙව එතං 442
තදිඛ බ්‍රූහි 384
තදෙව 144
තදෙව පාවා 406
තන්දිං 590
තන්දිං මායං හස්සං
ඛිඩ්ඩං 522, 524
තම්රියධම්මං 98
තමං 640, 726
තමානිසංසං පබ්‍රූමි 622
තමාහු අඤ්ඤා තුවඞ්ං මුසාති 398
තණ්හානිස්සාය ජිගුවජිතං වා 430
තණ්හූපනිස්සාය පහොති ජන්තු 360
තමේව දස්සිං විවටං චරන්තං 134
තමේව සල්ලම්බ්‍රුය්‍යා 584
තමෙව ගිහන්ති පජාහු
අඤ්ඤා 434
තම්බපණ්ණිං 212, 578
තම්මයා 280
තසථාවරානි 694

Free Distribution www.aathaapi.org

තසා 694
තසමා 26, 54, 88, 104, 146, 178
264, 396, 400, 442, 556
තසමා ජානාතු සදා සතෝ 26
තසමා තුවං මෝඝමතෝ දහාසි 264
තසමා න එකං සමණා
වදන්ති 400
තසමා නරෝ චෙතසා
නිවසෙනෙසු 104
තසමා ඔභයෝ පරිඤ්ඤං භික්ඛෝ 178
තසමා මුනී නත්ථි කුහිඤ්චි 88
තසමා වාදෙසු නෙජති 338
තසමා විවාදානි අච්චතිවත්තෝ 142
තසමා විවාදානි උපාතිවත්තෝ 442
තසමා හි තස්ස භගවතෝ
සාසනෙ 556
තසමා හි දිට්ඨං ව සුතං ඔතං වා 144
තසමා හි ඛාලෝති පරං
දහන්ති 396
තසමා හි සික්ඛෙථ ඉධෙව ජානාතු 54
තසමිං පරිදෙවමච්චරං 184
තස්ස 6, 138, 140, 152, 154, 290
තස්ස වෙ කාමයානස්ස 6
තස්ස වෙ තං සම්පජානති 4
තස්ස තත්ථ පුරෙක්ඛතං 290
තස්ස නෝ සන්ති උස්සදා 330
තස්ස භගවතෝ සාසනෙ 556
තස්සිධ තත්ථ පරඔඝාභිතං 140
තස්සිධ දිට්ඨෙව සුතෙ ඔතෙ වා 154
තං ජානිස්සාම ඉති මෙ මනෝ
අහු 380
තං තස්ස අපුරෙක්ඛතං 338
තං තෙ පවක්ඛාමි යථා පජානං 684
තං නිස්සිතෝ
කුපථපටිවත්තති 102
තං බුද්ධං අසිතං තාදිං 646
තං බ්‍රාහ්මණං දිට්ඨිමතා-
දියානං 154
තං බ්‍රූමි උපසන්තෝ 334
තං මෙ ගෝතම පබ්‍රූහි 286
තාදිං 646
තාදි 160, 646
තාමලිං 212, 578
තාසං විනයා සදා සතෝ
සික්ඛෙ 476, 478
තික්ඛිඤ්ච 528
තිගුම්බං 212, 578
තිට්ඨං නරෝ මෝහනසම්මං
පගාළෙහා 34
තිත්තියා 410
තිත්ථෝ 192
තිරණපරිඤ්ඤා 76, 80, 598
තීසු විධාසු අවිකම්පමානෝ 266
තුම්හා 444
තුමෝ සභා හොති
නිග්ගිනපඤ්ඤා 408
තුසිතා ගණිමාගතෝ 630
තෙ උඤ්ඤාය ඤාතී
නිරස්සජන්ති 126
තෙ කාමා පරිභායන්ති 6, 8
තෙ ජනා 174
තෙ තථං වදාසු න හි තත්ථ
අත්ථි 238
තෙ දූපපඤ්ඤා නහි
අඤ්ඤමොක්ඛා 44
තෙ න තරන්ති සඞ්ගං 126
තෙන සෙය්‍යෝ න මඤ්ඤථ 218
තෙනාතුම්හං කුසලෙති වාහ 404
තෙ පහාය තරෙ ඔඝං 26
තෙ වාදකාමා 224
තෙ විසමෙ නිවිට්ඨා 54
තෙ වෙ මුනී බ්‍රූසි අනුඤ්ඤාය 254
තෙසං න කොචි පරිහීන-
පඤ්ඤා 394
තෙසං පනෙකෙ සමයං
වදන්ති 386
තෙසු තථං කිං ලහෙථෝ පසූර 240
තෙසු නිවෙසනෙසු 104
ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණෝ 602
ථාවරා 694
දීඝෙ බන්ධු පුථූ කාමෙ 16
දීනං 590
දුනන්ති 400
දෙය්‍යං න කරෙය්‍ය 694
දණ්ඩං 558
දහාසි 264

Free Distribution www.aathaapi.org

දහෙය්‍ය 414
දරීපථං 214, 578
දුසං 16
දිට්ඨසංසන්දනාපුච්ඡං 466
දිට්ඨං 430
දිට්ඨා 174
දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා 174
දිට්ඨීගතානි 242
දිට්ඨිඤ්ච නිස්සාය
අනුපුච්ඡමානෝ 264
දිට්ඨිනිවෙසා න හි
ඔත්තිවත්තං 104
දිට්ඨිපරිබ්බසානා 418
දිට්ඨිමත්තකං 70
දිට්ඨිමපි ලෝකසමිං න
කප්පයෙය්‍ය 148
දිට්ඨිමපි සෝ න පවෙචති
කිඤ්චි 150
දිට්ඨියා එකෙ පවෙචන්ති
සුද්ධිං 264, 444
දිට්ඨිසල්ලං 576
දිට්ඨිසාරී 450
දිට්ඨිං 114
දිට්ඨිසල්ලං 576
දිට්ඨීසු ච න නීයති 302
දිට්ඨි හි තෙසම්පි තථා සමත්තා 394
දිට්ඨිඞි දිට්ඨිං අවිරුජ්ඣමානං 240
දිට්ඨීහි තං පාව තථා වදානං 118
දිට්ඨි හි සා තස්ස තථා සමත්තා 408
දිට්ඨෙන වෙ සුද්ධි නරස්ස
හොති 118
දිට්ඨෙන සංසුද්ධි නරස්ස හොති 116
දිට්ඨෙ සුතෙ ඛන්තිමකුබ්බමානෝ 422
දිට්ඨෙ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ
වා 404
දිඝෙන චක්ඛුතා 488
දිසා සබ්බා සමෙරිතා 570
දිසවා 138, 204, 566, 568, 574
දිසවාන තණ්හං අරතිං රගඤ්ච 248
දිසවාන වා ඤස්සති තාදිමෙව 446
දිසවා මං භයමාවිසි 568
දිසවා මෙ අරති අහු 574
දුක්ඛමච්චෙති 24
දුක්ඛං වත සෙට්ඨ කුවජ්ජ
සෙසං 702
දුක්ඛූපනීතා පරිදෙවයන්ති 54
දුද්දසං හදයඞ්ගමන්ත 574
දුප්පඤ්ඤා 44
දුම්මොචයං 44
දුරච්චයං 606
දුවෙ විවාදස්ස ඵලානි බ්‍රූමි 420
දූරෙ විවෙකා හි තථාවිධා
සෙ 38, 40
දූසිතා 550
දෙසනාලද්ධං 574
ධම්මඤ්ඤෙය්‍ය 552
ධම්මං 390, 410, 434, 436, 106
ධම්මා 100, 158
ධම්මාපි තෙසං න පටිච්ඡිතා සෙ 158
ධම්මෙසු ච න ගච්ඡති 344
ධම්මෙසු නිච්චෙය්‍ය
සමුග්ගහීතං 104, 152, 250, 442
ධීරා 60, 64
ධීරෙහි 256
ධීරෝ 78, 388, 408, 686
ඛොතස්ස හි තාදි කුහිඤ්චි
ලෝකෙ 106
ඛොතා 106, 188, 242
ඛාතෙන යුගං සමාගම 242, 244
ඛොතෝ 110, 188
ඛොතෝ න හි තෙන මඤ්ඤති 188
න 120, 158, 280, 336, 396, 450
628
න අඤ්ඤතෝ භික්ඛු සන්තිමෙසෙය්‍ය 484
න අලං සමාය 418
න උච්චාවචං ගච්ඡති
පුරිසෙසු 130
න උත්තාමෙය්‍ය පසංසිතෝ
භික්ඛු 530
න උඤ්ඤෙසු වදතෙ මුනි 340
නකඛත්තං 526
න කප්පයන්ති න
පුරෙක්ඛරොන්ති 136, 156
න කප්පියෙ භූපරතෙ 462
න කම්මුනා නොපි සුතෙන
නෙය්‍යා 282

Free Distribution www.aathaapi.org

න කොචි ධම්මේසු විසෙසි අස්ස 438
න කොචි බාලෝ සම්මෙණ්ඨ
අත්ථි 408
න ච කත්ථිකෝ සියා භික්ඛු 588
න ච පරිත්තසෙ තාණි
ද්ලහමානෝ 514
න ච පාදලොලෝ 712
න ච මමායෙථ කිඤ්චි
ලෝකසම්මිං 508
න ච වාචං පයුතං භාසෙය්‍ය 540
න චාහමේතං තථියන්ති බ්‍රූමි 396
න ජාතු නොපි නිවිස්සවාදී 434
න තස්ස පුත්තා පසවෝ 336
න තස්ස හෙතු විසමං
චරෙය්‍ය 58
න තස්ස හොති 250, 266
න තාණි උභයත්‍ථ විදෙය්‍ය
නාගෝ 276
න තෙන ථාමං කුබ්බෙථ 480
න තෙසු පසුතෝ සියා 586
නත්ථි 484
නත්ථි අත්තා කුතෝ නිරත්තා
වා 484
නත්ථි කාචි නිසඞ්ඛිති 622
නත්ථි මෙති න සොචති 618
න දිට්ඨියා 280
න දිට්ඨියා න සුතියා 256
න දිට්ඨිසාරී න පි ඤාණබන්ධු 450
න ධාවති න සිදති 584
න නිරස්සති 626
න නිසෙවෙථ මෙථුනං 216
න පවෙච්ඡති 158
න පටිච්ඡිතා සෙ 158
න පඤ්ඤා 464
න පාදලොලස්ස 514, 516
නපි ඤාණබන්ධු 450
න පියං කුබ්බති නෝ පි
අප්පියං 184
න පිහති කස්සචි 606
න පුරෙක්ඛරොන්ති 136, 156
නපෙමෙජ්ජ්‍ය 520, 554
න බ්‍රාහ්මණස්ස පරනෙය්‍යමත්ථි 440
න බ්‍රාහ්මණෝ අඤ්ඤතෝ 120
න බ්‍රාහ්මණෝ කපථමුපෙති
සඞ්ඛං 450
න බ්‍රාහ්මණෝ සීලවතෙන
නෙය්‍යෝ 158
න මමත්තාය නමෙථ
මාමකෝ 172, 174
නමස්සං 556
න මුත්තියා 280
න මුසා භණෙය්‍ය 694
න මෙ දිට්ඨං ඉතෝ පුබ්බ 626
න මෙධගං කුරුතෙ ජන්තු
ලෝකෙ 416
නයිධ පකුබ්බමානෝ 124
න රාගරාගී න විරාගරත්තෝ 140
නරෝ 16, 104
න ලිපති දිට්ඨසුතෙසු ධීරෝ 78
න ලිපති ලෝකෙ අනත්ත-
ගරහී 456
න ලොකෙ මඤ්ඤතෙ සමං 330
නවකං 212, 578
නවං 454, 600
න විරජ්ජති 322
න විවාදමෙති 388
න විවාදයෙථ 234, 420
න විසෙසී න නීචෙය්‍යෝ 330
න වෙ ධනේන න කුබ්බයෙ 600
න වෙදගූ දිට්ඨියා න මුතියා 280
න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤ-
සඤ්ඤී 380
න සඳ්ධෝ න විරජ්ජති 320
න සන්නිධිං කයිරා 512
න සමේසු න ඔමසු 624
න සුතෝ උද කස්සචි 628
න සෝ සොචති හාපෙඩ්ඩති 608
න හඤ්ඤදත්ථපි පසංසලාභා 232
න හි අඤ්ඤමොකඛා 44
න හි නෙඛ අත්ථි වාදමහි ජාතෙ 238
න හි තෙන මඤ්ඤති යදිදං 188
න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා
වදන්ති 234, 446
න හි සන්ති නිච්චා පරිඤ්ඤා 168
න හි සන්තෝ පටිසෙනිං
කරොන්ති 552
න හි සා නිබ්බුති සතං වුත්තා 480
න හි සුබ්බතෑයං 448

Free Distribution www.aathaapi.org

න හි සෙට්ඨතෝ පස්සති
ධම්මසුසූදං 442
න හි සෝ රජ්ජති තෝ
විරජ්ජති 190
න හි සච්චාතිවත්තා 104
න ඉඟව සච්චානි බහූනි නානා 402
න ගාරම්භවසේ 170
නාගෝ 276
නාජේඩති 608
නාසුසුදතෝ භික්ඛු සන්ති
මෙසෙය්‍ය 484
නාසෙසුදන විසුදධිමිච්ඡති 190
නාසෙසුදසු ධම්මසු විසුදධි-
මාහු 222, 412
නාතිමඤ්ඤුසුදය්‍ය 550
නාතිවේලං 718
නාතුමිතං විකපඨයං තිරච්ඡ 482
නාදෙති න නිරස්සතීති 626
නාදසාසිං අතෝසිතා 572
නානා තෙ සච්චානි සයං
ථුනන්ති 400
නානා වදන්ති 390
නාතු සෝචති 300
නාමං 176, 610
නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච
එසෝ 374
නාමමේවාවසිස්සති 176
නාවං භින්දාමිවොදකං 24
නාවං සිඤ්ඤාව පාරගූ 28
නාසිංසති ලොකම්මිං පරඤ්ච 86
නාහ 256, 262
නිකෙතසාරී 270
නිඝණාසෙ සයනාසනෙ 660
නිඝාති 230
නිවේජය්‍ය 104, 152, 250, 442
නිවිඨා 154, 356
නිද්දං න බහුලීකරෙය්‍ය 520
නිද්දං තන්දිං සහ පීතං 590
නිද්දා 590
නිහුය තපපවිසඩය්‍ය 530
නිහුය සෝ කුපති රඤ්ඤෙසි 226
නිපකෝ 678
නිබ්බාති 472
නිබ්බානමිත්තතෝ 586
නිබ්බානමිතසෝ නරෝ 592
නිබ්බිජ්ඣ සබබසෝ කාමේ 586
නිම්මිත පුවජ්ඣා 468
නිරත්තා 114, 336, 484
නිරස්සජනති 126
නිරස්සති 106, 626
නිරස්සති ආදියතිවව ධම්මං 106
නිරාසත්ති අනාගතෙ 300
නිවිට්ඨා 52, 222
නිවිට්ඨා 90
නිවිසසවාදී න හි සුබ්බිනයෝ 448
නිවෙසනා 152
නිවෙසනා තස්ස න සන්ති කෙචි 152
නිවෙසනෙසු 282
නිසංඛිතිඤ්ඤා 622
නිසෙවෙථ 216
නිස්සයතා 332
නිස්සයා 646
නිඝිතතෝ පස්සතිසබබ-
මසුසුදං 144
නීවෙය්‍යෝ අථවාපි සරිකෙඛා 482
නූපරතෝ 462
නෙජති 338
නෝ වෙ කිර දිට්ඨියා
නසුතියා 262
නොපි අසසුදී න විඝුතසසුදී 382
නොපි නෙත 258
නොපි නිවිසසවාදී 454
නෝපි සුඅතත නෙඅය්‍යා 282
පකපතා 100
පකපිතං දිට්ඨිප්‍රරෙකඛරුතෝ 448
පකපිතා 104
පකපිතානි 258
පකපිතා සඬඛා යස්ස
ධම්මා 100
පකමපතං 602
පකුඛබමානෝ 124
පඛෝ 696
පගාළෙහා 36
පගාහති 210
පඛෙසා 276
පවිතං 254
පවේවකමුනිතෝ 462
පවේවකසවේවසු පුට්ඨ නිවිට්ඨා 222

Free Distribution www.aathaapi.org

පවෙචති 158
පවෙචති සූනං 116
පවජා තෙ මාහු කිඤ්චනං 610
පවජං පුරෙ වාපි අපෙක්ඛමානො 48
පජං ඉමං තණ්හාගතං භවෙසු 68
පජා 68, 220, 400, 564
පජානං 400
පඤ්චවකඛු 486, 632
පඤ්චන්නා පි වීරෙ භයානං න භායෙ 686
පඤ්ච රජානි 720
පඤ්ඤං පුරෙක්ඛත්වා 698
පඤ්ඤා 698
පඤ්ඤාවක්ඛුනා 490
පඤ්ඤා විමුත්තස්ස න සන්ති මොහා 282
පඤ්හාමීමංසකා 228
පඤ්හන්ත 656
පටික්කොසං 390
පටිපත්තිසාසනං 198
පටිපදං වදෙහි භද්දන්තෙ 502
පටිබුද්ධා පුරිසො න පස්සති 146
පටිහංතවා 318
පටිසංයුජෙය්‍ය 268
පටිසූරං 336
පටිසෙනිකත්තා 238
පණීති 152
පණ්ඩිතො 172
පණ්ඩිතොති සම්ඤ්ඤිතො 210
පණෙණ වාරි යථා න ලිප්පති 184
පතිලීනවරස්ස භික්ඛුනො 180
පතිලීනො අකුහකා 304
පපායතීව සුද්ධිං 426
පබ්බථමානස්ස 432
පබ්බතම්හි සයනාසනෙ 668
පබ්භාරො 453
පබ්භූසඛා 382
පපුය්‍ය තම්හා යථාමතො අහු 232
පබ්බතානං ගුහාසු වා 660
පබ්‍රූහි 372
පබ්‍රූමි 286, 370, 380
පමාදෙන න සංවසෙ 592
පමාදෙ 592
පමාය 414
පමුළ්හා 52
පරඛම්මිකානම්පි න සන්තසෙය්‍ය 690
පරනෙය්‍යං 440
පරමඟඛණං 212, 578
පරමයොනං 212, 578
පරමං 434
පරමං අරොගං 116
පරමානි දිට්ඨීසු පරිඛසානො 140
පරම්මුඛං 212, 578
පරවාදෙහි වොදිතො 208
පරස්ස වෙ ඛම්මමනානුජානං 392
පරස්ස වෙ විමංසිතෙන ඤීනො 438
පරස්ස වෙ හි වචසා නිඤීනො 408
පරිකිස්සති 212
පරිඤ්ඤා 86, 168, 376
පරිඤ්ඤා වාපි කුතො පභූතා 374
පරිඤ්ඤෙසු මුනි නොපලිතෙනා 80
පරිඤ්ඤො 178
පරිජානෙය්‍ය 596, 598
පරිඤ්ඤූ 80
පරිත්තසෙ 514
පරිදෙවති 228
පරිදෙවතෙය්‍ය 702
පරිදෙවං භික්ඛු න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි 510
පරිදෙවයති 54
පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච 346
පරිදෙවො 176, 184, 316
පරිපුණ්ණමානී 408
පරිඵන්දමානං 66
පරිඛසානො 140
පරියත්තිසාසනං 198
පරියන්තා 686
පරිසං විගය්හ 224
පරිසාය 232
පරිස්සයවිනයං 496
පරිස්සයා 18, 20, 496, 662, 690, 700
පරිහීනං 228
පරෙතො 206
පලිඛඤ්ඤ 696

Free Distribution www.aathaapi.org

පලෙහි 236
පවක්ඛාමි 684
පවාදියා සෙ කුසලාවදතා 400
පවිතක්කමාගමො 242
පවුච්චති 176
පවෙදිතං 256
පවෙධිතං වාපි පකපපිසෙසු 432
පසවො 336
පසංසකාමා කුසලාවදතා 224
පසංසම්විජං 226
පසංසං 418
පසංසිතො වා පන තත්ථ හොති 232
පසුතා 50
පසෙඛව දිවසිසු අනුඛඛාය 252
පසෙති ඛිනමසුදං 146
පසෙං නරො දක්ඛති නාම-
රූපං 446
පස්සාම 64, 442
පස්සාමි ලොකෙ පරිඵන්දමානං 64
පස්සාමි සුඛිං පරමං අරොගං 116
පහස්සමානො 404
පහානපරියුසු 80, 598
පහාය 148
පඛිතත්තස්ස භික්ඛුතො 676
පඛීයති 170
පඛුතා 358, 374
පාඛඛිකං 540
පාඛඛිකං න සික්ඛෙය්‍ය 540, 546
පාතිමොක්ඛමථවාපි සමාධිං 502
පාදලොලො 514
පානානං 542
පාරගූ 28
පාරං ගතො න පවෙවති තාදී 158
පාවා 94, 96, 406
පියපපහූතා කලහා විවාද 350
පියා 184, 350, 698
පියානි 356
පියාසිතං ජනං 174
පියා සු ලොකසම්ං කුතො-
නිදානා 352
පිඛයනති 220
පිහා 606
පිති 4
පිතිමනො හොති 4
පුච්ඡං 466, 468
පුච්ඡාම 384
පුච්ඡාමි තං 466, 468
පුච්ඡිතො 286
පුණ්ණසදං 124
පුණ්ණසදං ව පාපෙ ව
අනුපලිත්තො 124
පුත්තතා 336
පුථු 222
පුථුකාමෙ 16
පුථුජ්ජනා 202, 238
පුථුජ්ජං 420, 450
පුථුවචනානං 550
පුථූ හි අණ්ණසස්ස වදන්ති
ධම්මං 438
පුඛබනෙත්තා 288
පුඛබමන්තමනිස්සිතො 288
පුඛබාසවෙ ඡිත්වා 454
පුඛෙබව නත්ථි යදිදං සුඛාය 236
පුරා 286
පුරාණං නාභිනන්දෙය්‍ය 598
පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ 126
පුරිමෙව ජප්පං 50
පුරිසා 16
පුරිසො 172
පුරෙඛත්තං 290
පුරෙඛත්තා සුනති අවෙවදතා 100
පුරෙඛරුතො 272
පුරෙඛාරා 100, 136, 156, 338
පුරෙඛාරො 290
පෙතං කාලකතං න පස්සති 174
පෙතස්ස ඤාතුතො 176
පෙසුණසදං 348, 350, 588
පෙසුතා 346, 350
පෙසුනියං 532
පෙසුනෙය්‍යෙ ච තො සුතො 314
පොක්ඛරං 186
ඵන්දමානං ජනං දිස්වා 564
ඵන්දමානෙ 70
ඵරුසං 708
ඵරුසෙන තෙ න පටිවජ්ජා 550
ඵස්සනිදානං සාතං අසාතං 372
ඵස්සං පරිඤ්ඤාය 74, 76
ඵස්සා 376, 378

Free Distribution www.aathaapi.org

එසෝ අසනෙත න හවනති හෙතෙ 372
එසෙත යදූ ඵුවඤ්ඤ 508
එසෝ 74, 302, 508
එසෝ හු ලොකසම්ං කුතෝ-නිදූතෝ 374
ඵුවෙඨා 482, 690
ඵුවෙඨා අතනකරූපෙහි 482
බඳ්ධානං 656
බඤ්ඣු 16
බලීයනති 18
බහුත්තං 656
බහුතාහි ජනෙතා 34
බහිද්ධා 480
බහුජාගරස්ස 712
බහුධා 692
බහුත්තාම්ඛ බඳ්ධානං 656
බාලං දහනති මිථූ අඤ්ඤමඤ්ඤං 224
බාලෝ පරෝ අඤ්ඤු-සලොති 392, 404
බාලෝ මිගෝ මහාති 392
බුද්ධවකඛිතා 490
බුද්ධා 646
බොධි 644
බ්‍යපථයෝ 668
බ්‍යාරුද්ධි 566, 572
බ්‍රාහ්මණා 338
බ්‍රාහ්මණෝ 120, 138, 154, 158, 268, 440, 450, 602, 728
බ්‍රූහි 192
භගවා 196, 250, 256, 264, 288, 474, 626, 682, 728
භජතෝ රිත්තමාසතං 658
භජමානස්ස විඤ්ඤාතමාසතං 180
භදදතෙත 502
භත්තං 200
භයං 558
භරුකච්ඡං 212, 578
භවඤ්ච නාභිජපෙයය 510
භවිතං 572
භවතෙ 182
භවසාතබඳ්ධා 44
භවං 360
භවං න ජපෙප 260
භවානවාය 152, 388
භවාභවෙසු 68, 108, 432
භවාය විභවාය වා 332
භවූපනීතා කුසලාවදතා 424
භවෙසු 68, 72
භවෙසු ආසතතිමකුබබමානෝ 72
භාරෝ 438
භායෙයය 540
භික්ඛු 96, 686, 724
භික්ඛුතෝ 180, 658, 678
භික්ඛුතෝ විජිගුච්ඡතා 658
භික්ඛු සතිමා සුවිමුත්තචිතෙතා 724
භික්ඛු සතෝ සපරියන්තචාරී 686
භූරිපඤ්ඤ 150
භෙදූ 286
භෙරවං 510
භෙරවෙසු ච න සම්පවෙධෙය්‍ය 510
මගෝ 392
මඞ්කු භොති 208, 226
මචුමුඛෙ ලපනති 68
මඤ්ඤා 6
මඤ්ඤං 346
මඤ්ඤරියං 176, 184, 530
මඤ්ඤේ අමපොදකෙ යථා 566
මඤ්ඤෙරයුත්තා කලහා විවාදූ 350
මඤ්ඤෙව අපොදකෙ ඛිණසොතෙ 72
මඤ්ඣං 610
මඤ්ඣෙ වේ තෙ ගඤ්ඡසසි 610
මඤ්ඣෙ යථා සමුද්දස්ස 484
මඤ්ඤති 172
මඤ්ඤාමිහං මොඝමේව ධම්මං 262
මත්තං ස ජඤ්ඤා ඉධ තොස-නපථං 704, 706
මතෙතා 408
මදදතෙත තං පරිසසයා 18, 24
මනසා දිට්ඨිගතානි චිත්තඤතෙතා 242
මනසෝ 694
මනුසසපුච්ඡා 66
මනුසසඵස්සත චතුපපදතං 688
මතෙතා 4, 242, 380

Free Distribution www.aathaapi.org

මනසාණී අනුද්ධසෝ 298
මනසා 298
මනසා අසමිති සබ්බඤ්ඤුපරුණෙ 474
මනෙව පරිකිඤ්ඤති 212
මමත්තං සෝ අසංවින්දං 618
මමත්තා 70, 72, 168, 172, 376, 618
මමායිතං 610
මමායිතෙ පඤ්ඨ එසමානෙ 70
මමිදනති මඤ්ඤති 172
මරණෙනපි තං පහීයති 170
මිරුකනත්තාරං 214
මංසචක්ඛුම්හි 488
මහාකච්චානෙ 270
මහාසගඩෝ 210
මහෙසී 472
මහෝසෝ 602
මාගණ්ඩිය 250, 256, 264
මාගණ්ඩියානි භගවා 256
මාගණ්ඩියෝ 254, 262
මානඤ්ච පරිජානෙය්‍ය 596, 598
මානසල්ලං 576
මානාතිමානං වදතෙ පනෙසෝ 236
මානාතිමානා සහ පෙසුනා ච 346, 350
මානෙන මත්තා පරිපුණ්ණ-මානී 408
මානෝ 110, 346 596
මාමකෝ 172, 528
මායඤ්ච මානඤ්ච පහාය ඩොහනා 110
මායා 110, 522, 588
මාරසෙනා 132
මාරිස 192
මිච්ඡා ච පටිපජ්ජති 198
මිත්තු 224, 396
මියති 166
මුතං 430
මුතිමා 394
මුතියා 280
මුතයෝ 178
මුනි 80, 88, 182, 186, 214, 278 298, 340, 386, 452, 460 602
මුනිනෝ 218
මුනී නෝ උපෙති 88
මුනිමුනිනෝ 462
මුසාති වා සෝ එවමෙදථ කෙත 268
මුසාවාදෙ 210, 546
මුස්සතෙ වාපි සාසනං 198
මූලපදං 212
මූලං පපඤ්චඃ ඛ්‍යායති 474
මූලම්පි තෙසං පලිඛණ්ඩෙ නිවෙඨ 696
මූසිකපථං 214 578,
මේ අරති 574
මෙණ්ඩිපථං 214, 578
මෙත්තා 694
මෙත්තායෙ එසෙ තසථාවරානි 694
මෙත්තෙය්‍ය 196
මෙත්තෙය්‍යෝ 192
මෙථුනඛමෙමා 192, 200, 206, 524
මෙථුනමනුයුත්තස්ස 192, 196
මෙථුනං 522
මෙථුනං යෝ නිසෙවති 200
මෙඛගං 416
මෙ පබ්‍රූහි 380
මෙහනං 602, 624
මෙඝුභමෙව 262
මෙසවජ්ජං 210, 358
මෙසවජ්ජං පහාහති 210
මෙසවජ්ජෙ න නීයෙථ 546, 548, 594
මෙහනසම්මං පහාලෙකා 36
මෙහනා 36
මෙහසල්ලං 576
යක්ඛස්ස 384
යතවාරි ගාමෙ 708
යතොනිදානං 370
යථා දිස්සති චක්ඛුමා 630
යථානුබම්මං 684
යථාපජානං 684
යථාපසංසන්ති සකායනානි 440
යථාමතෙ අහු 232
යථා විහෙඨති 380
යථා සංවිජිතං මයා 564
යථා හි ජානෙය්‍ය තථා වදෙය්‍ය 92

Free Distribution www.aathaapi.org

යදත්තගරහි තදකුබ්බමානෝ 78
යදත්තනි පස්සති
ආනිසංසං 102, 144
යදුවිලත්තං මනසෝ විජඤ්ඤ 694
යදිච්ඡති 6
යදිදං ඵස්ස 680
යදිදං සුඛාය 236
යදුත්තරිං කුරුතෙ ජන්තු
ලොකෙ 142
යන්තං අපුච්ඡිම්හ අකිත්තයි
නෝ 382
යන්නිස්සිතා 222
යන්නිස්සිතෝ තත්ථ සුඛං-
වදතෝ 448
යමස්ස වාදං පරිහිතමාහු 228
යමාහු ධම්මං පරමන්ති එකෙ 434
යමාහු බාලා මිථු අඤ්ඤමඤ්ඤං 396
යමාහු ලොකෙ 360
යමාහු සච්චං තථියන්ති
එකෙ 398
යමෙතමත්ථං 254
යසෝ කිත්තිඤ්ච යා පුඛෙබ 202
යස්මිං 268, 400
යස්මිං පජාතෝ විවදෙ
පජාතං 400
යස්මිං සමං විසමං වාපි තත්ථි 268
යස්ස 100, 152, 332, 342, 432, 610
614
යස්ස නත්ථි ඉදං මෙති 614
යස්ස නිස්සයතා නත්ථි 382
යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි 342
යස්සුස්සද නත්ථි කුහිඤ්චි
ලොකෙ 100
යස්සූභයන්තෙ පණිධීධ නත්ථි 152
යං කිඤ්චි 58
යං කිඤ්චි ජඤ්ඤා විසමන්ති 58
යං කිඤ්චි ධම්මමභිජඤ්ඤා 480
යං පුබෙබ තං විසොසෙහි 608
යං පුරිසෝ මඤ්ඤති මඤ්ඤතී 172
යා 234
යා උප්පාති සාස්ස විඝාතහුම් 234
යා කාචි 420, 476
යා කාචි තණ්හා අජ්ඣත්තං 476
යා කාචිමා සම්මුතියෝ පුථුජ්ජා 420
යාතං ඉතාතංච තං ලොකෙ 200
යුත්තෝ කථායං පරිසාය
මජ්ඣෙ 226
යෙ 240, 668
යෙ කෙචි 418
යෙ චාපි 354, 356, 360
යෙ චාපි ධම්මං සඞ්ඝෙත
වුත්තා 360
යෙ චාපි ලොභා විවරන්ති
ලොකෙ 354, 356
යෙ දිට්ඨිමුග්ගය්හ විවාදයන්ති 236
යෙන තං වජ්ජුං පුථුජ්ජනා 338
යෙන සලෙලන
ඔත්ථණ්ණං 574, 578
යෙනෙව බාලොති පරං දහාති 406
යෙනෙව සෝ තෙන පලෙති සූර 236
යෙ භික්ඛු අභිසමාචෙ 668
යෙසං 176, 732
යෙසං නාමම්පි පවුච්චති 176
යෙසං සතීමා විනයෙ සික්ඛෙ 722
යෙ සම්පරායාය නරස්ස
නාගන්ති 354, 358
යෙසීධ නත්ථි පරමුග්ගහීතං 240
යෙහි භික්ඛු න වෙධෙය්‍ය 660
යෙහි විවිත්තෙතා විවරෙය්‍ය
ලොකෙ 274
යෙ 8, 16, 92
යෙ අත්තනෙ සීලවතානි
ජඤ්ඤු 92
යෙ අත්තානං භවතෙ න
දස්සයෙ 182
යෙ ආදුමානං සයමෙව පාව 96
යෙ කාමෙ පරිවජ්ජෙති 8, 10
යෙ වෙපි අතිච්ච ජීවති 166
යොධ කාමෙ අච්චතරි 606
යෙ නරෝ අනුගිජ්ඣති 16
යෙනං 212
රජතං 678
රජානි 720
රත්තිමජ්ඣගා 640
රත්තිගවෙසී 226
රසෙ ච නානුගිජ්ඣෙය්‍ය 506
රසෝ 506

Free Distribution www.aathaapi.org

රූපරත්තා 140
රූපසල්ලං 574
රූපාදයෙ පුථෙථා 236
රූපූපධං 212
රිත්තං 658
රිත්තාසනං සයනං සෙවමතො 682
රිත්තාපෙක්ඛනං 588
රිත්තාසෙ මුනිනො විරහතා 218
රිත්තෙහා 272
රිඤ්චමානො 212, 578
රුක්ඛමූලං සුඤ්ඤාගාරං වා 658
රුච්චියා නිවිථෙථා 90
රුසිතොපි වාචං ථරුසං න වජ්ජා 708
රූපං 596, 610
රූපෙ 376
රූපෙ විහතෙ සු ථුසතති එසෝ 376, 378
රූපෙසු 360
රූපෙසු දිසවා භයං හවිස්සථ 360
රූපෙසු සද්දෙසු අථො රසෙසු 722
රූපෙ සෙනෝ න කුබ්බයෙ 596
ලක්ඛණං 526
ලභිං 6, 512
ලභිං න සන්තිපිං කයිරා 512
ලභිං මිවෙවා යදිච්ඡති 6
ලපන්ති 68
ලාභකම්‍යා ජනං න ලපෙයය 536, 538
ලාභකම්‍යා න සික්ඛති 322
ලිපති 78
ලෙපා 84, 186, 278, 436
ලෙපෙ 78
ලොකසමිං 134, 148, 508
ලොකෙ 12, 42, 58, 64, 100, 108 138, 202, 274, 278, 284, 354 356, 362, 586, 606, 666, 720
ලොකෙ 568
ලොභං සහ මච්ඡරියෙන 530, 532
ලොභා 354, 356
ලොභෙ 530, 590
වග්ගාරී 452
වග්ගුවදෙ 628
වඩ්ඪං 212, 578
වත 162, 166
වනං 424
වනං සමාදාය උපට්ඨිතා සෙ 424
වනානි 128
වන්ථනං 512
වඳු 16
වඳුං 16, 336
වදන්ති තෙ අඤ්ඤසිතා කථොජ්ජං 224
වදන්ති වෙ දුට්ඨමනාපි එකෙ 86
වදෙහි 502
වධකං 704
වමිත්‍වාසිතෙන 438
වංසපථං 214, 578
වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං නාතිවෙලං 718
වාදං 88, 112, 232
වාදං ව ජානං මුනි නො උපෙති 58
වාදාදයන්ති 22, 418
වාරිං 184, 186, 276
වාරිජං 276
විකප්පයෙ තානි පරිස්සයානි 700
විඤ්ඤා 390
විඤ්ඤා නානා කුසලා වදන්ති 390
විඤ්ඤාභික්ඛා කථා 546
විඤ්ඤාතබ්බා 234
විඤ්ඤාතං බ්‍රූහි මාරිස 192
විචරන්ති 354, 356
විචරෙය්‍ය 274
විචිනං භික්ඛු සදා සතො සික්ඛෙ 552
විජඤ්ඤා 694
විජානතො 622
විජිගුච්ඡතො 658
විජිගුච්ඡමානස්ස 680
විතක්කෙ 702
විතරෙ 590
විතරෙය්‍ය ඔඝං 80
විත්ථා 128, 604
විත්ථා ව වෙදගූ සමෙවව 128, 130
විනයෙථ සෙඛා අනිකෙතචාරී 702

Free Distribution www.aathaapi.org

විතාභාවං සන්තමෙවිදං 170
විනිච්ඡාති හොති 226
විනිවිජ්ඣං කුරුතෙ ජන්තු
ලොකෙ 362
විනිවිජ්ඣා 254, 362
විනිවිජ්ඣං යානි පකප්පිතානි 254
විනිවිජ්ඣා වාපි කුතො පහූතා 358
විනිවිජ්ඣෙ ඨිතා පඤ්ඤමානතො 404
විනිවිජ්ඣෙ ඨිතා සයංපමාය 414
විපරිණතා 342
විපමුච්චන්තා 462
විභවං 360
විභවං භවඤ්චාපි යමෙත-
මත්ථං 370, 372
විභවාය 332
විභූතසඤ්ඤී 382
විභූසා 524
විහොති 380
විමිත්තිච්ඡේදනා පුච්ඡා 466
විමානදස්සී 404
විමුත්තෙහා 388
වියාරමෙහා 624
විරතො වතර සන්ති-
මනුග්ඝහාය 430
විරතො සො වියාරමහා 624
විරමෙ කථොජ්ජං 230
විරමෙ කුක්කුච්චා 516, 518
විරියපරක්කමං දළහා
කරෙය්‍ය 692
විරුතඤ්ච ගබ්භකරණං 528
විවට්ටච්ඡදෝ 486
විවටං 134
විවදෙථ 268
විවාදජාතෙසු ච පෙසුනානි 352
විවාදජාතෙසු න වග්ගසාරී 452
විවාදමෙති 388
විවාදයථ 234, 420
විවාදා 230, 350
විවාදානි 142
විවාදෙ 344
විවිත්තතං 180
විවිත්තෙහා 274
විවෙකදෙසෙසුඑව සික්ඛෙථ 216
විවෙකදස්සී එසෙසු 302
විවෙකං සන්තිපදං ච මහෙසිං 468
විවෙකා 38, 216
විවෙකෙ සික්ඛිස්සාමසෙ 194
විවෙකෙ 194
විසජ්ජ 136, 452
විසත්තිකා 12, 334
විසමානි ජඤ්ඤා 58
විසමං 58, 268
විසමෙ 54
විසෙනි කත්වා පත යෙ වරන්ති 238
විසෙනි භූතො 458
විසොසෙහි 608
විහනෙ තමං සො 726
වීතගෙධො අමච්ඡරී 340
වීතතණ්හා පුරා හෙදා 286
වීතමච්ඡරෝ 624
වෙත්තන්ධරං 214
වෙදගූ 280, 408
වෙදෙති 128
වෙධෙය්‍ය 434
වෙමජ්ඣෙනුපසඞ්ඛෙය්‍ය 290
වෙරූපථං 212, 578
වෙච්ඡං විතරෙ මුනි 590
වෙසුඛං 212, 578
සකං තපති 342
සකං සකං දිට්ඨි පරිබ්බසානා 390
සකං සකං දිට්ඨිමකංසු සච්චං 396
සකං සකං සම්මුතිමාහු සච්චං 436
සකං හි දිට්ඨිං කථමච්චයෙය්‍ය 90
සකං හි ධම්මං පරිපුණ්ණමාහු 436
සකායනෙ 412, 440
සකායනෙ තත්ථ දළහං වදානා 412
සකායනෙ වාපි දළහං වදතො 414
ස කොහ ගච්ඡෙය්‍ය අනුපයො
සො 112
ස කොත වාදං පටිසංයුජ්ජය 268
ස කොත වෙධෙය්‍ය කුහිං ව
ජප්පෙ 434
සක්ඛි ධම්මමනීතිහදස්සී 556
සක්ඛිධම්මං පරිසඤ්චිනාය 494
සඞ්ඛාපෙහි පරෙතො සො 206
සඞ්ඛුපථං 212

Free Distribution www.aathaapi.org

සඞ්ඛතා 100
සඞ්ඛං 450
සඞ්ඛා 450
සඞ්ගං 126
සඞ්ගං ලොකෙ දුරච්චයං 606
සඞ්ගා 606
ස වාපි මේථුනෙ යුත්තො 212
සවෙ වුතො සීලබ්බතෙතො 426
සව්වත්ති සෙ බ්‍රාහ්මණො 268
සව්වමිතා 89
සව්වං 398
සව්වා අවොකමනං මුනි 602
සව්වානි 402
සව්වානි සුතානි බහූනි නානා 402
සවෙවා නු වාදෙ කතමෙ
ඉමෙසං 392, 434
සවෙවා සියා අපපඤ්ඤා 588
ස ජපති පතථයතීව සුදධිං 426
සඤ්ඤතත්තො 128
සඤ්ඤං ච දිවසිං ච 284
සඤ්ඤං පරිඤ්ඤ විතරෙය්‍ය 80
සඤ්ඤානිදානා හි පපඤ්ච-
සඞ්ඛා 382
සඤ්ඤය 402
සඤ්ඤවිරත්තස්ස න සන්ති
ගන්ථා 280
සණෙහා ච පටිහානවා 318
සතං 480
සතිමා 722, 724
සතො 14, 26, 330, 476, 552, 678,
686
සත්තා ගුහායං
බහුනාභිජ්ඣත්තා 32, 34
සත්ථා 628
සත්ථානි 208
සත්ථාවහීනා පවසං සරම්හා 426
සදා 26, 476, 552, 556
සදෙවකස්ස ලොකස්ස 630
සධම්මපූජා ච පනා තථෙව 440
සන්තං 170
සන්ති 100, 470
සන්තිපදං 468
සන්තිමිච්ඡාභයා 430
සන්තිවාදෙ 278
සන්තිං 102, 430
සන්තීති නිබ්බුතිං සඳහා 554
සන්තා 96, 260, 452, 552, 624
සන්තා අනිස්සාය භවං න
ජපෙප 260
සන්තා අසන්තස්ස උපෙක්ඛකො
සෙ 452
සන්තා ච භික්ඛු අභිනිබ්බු-
තත්තා 96
සන්තා සො විතමච්ඡරෙ 624
සන්ථවජාතා 272
සන්දිට්ඨියා වෙව න වෙවදා 394
සන්දිට්ඨිරාගෙන හි තෙහිරත්තා 410
සන්නිධිං 512
සපත්තභාරෙ මුනි විපප-
මුත්තා 458
සපරිසන්තවාදී 686
සපපඤ්ඤෙව පදා සිරෙ 10
සප්පා 10
සබ්බපථ මුනී අනිස්සිතො 182
සබ්බධි ඤාණා 620
සබ්බමුපරුන්ධෙ 476
සබ්බසො 586, 610
සබ්බසො නාමරූපස්මිං 610
සබ්බං 182, 604
සබ්බං තමං විනොදෙත්වා 640
සබ්බං සො පටිනිස්සජ්ජ 604
සබ්බාව එතා න උපෙති විද්වා 422
සබ්බෙව තෙ නිසදමිච්ඡාසයන්ති 418
සබ්බෙව බාලා සුනිහීනපඤ්ඤා 392
සබ්බෙව වාදා තථියා භවෙයුං 440
සබ්බෙව හිමෙ කුසලාවදානා 392,
436
සබ්බෙවිමෙ දිවසි
පරිබ්බසානා 394
සබ්‍රහ්මචාරීසු බිලං පහිණෙ 718
සම්මග්ගමණ්ඩිකාපුත්තා 422
සම්මා 230, 550
සම්මෙත්ත වුත්තා 360
සම්මෙතා 406
සම්මාතවක්ඛු 494
සම්මාතමසාරෙ ලොකෙ 568
සම්මං 268

Free Distribution www.aathaapi.org

සමාධිං 502
සමාහිතමේනේ නගි තම්මයෝ සෝ 280
සමිඤ්ජිතං 418
සඤ්ඤිතත්තා 712, 714
සමිඤ්ජති 4
සම්මුඤ්ඤාය 144
සම්මුඤ්ඤාගිඤං 104, 138, 152
සම්මුඤ්ඤාභිතෙසු පමෝඤමාගතෝ 264
සම්මුදස්ස 484
සමෙවවධම්මං 130
සමෙතස්ස 380, 382
සමෝ විසෂී උදවා නිහිතෝ 266
සම්පජාතෝ සඨානි ත කසිරා 548
සම්පවෙධෙය්‍ය 510
සමෙඛාධිකාමිස්ස යථානුධම්මං 684
සම්මා සෝ ලෝකෙ ඉරියාතෝ 606
සම්මුතියෝ 420, 450
සම්මුතිං 436
සමිහි දළහං වදතා 438
සයනමහි පනෙත 700
සයනං 660
සයමත්තනා සෝ කුසලා-
වදතෝ 406
සයමෙව පාවා 96
සයමෙව සාමිං මහසා -
ඛිසිතෝතා 408
සයං 408
සයං පමාය 414
සයංව සෝ මෙධගමාවිඤඤය්‍ය 414
සයං සමත්තානි 92
සයං සමාදාය වතානි ජනතු 128
සලලං 84, 574
ස විපත්තිතෝතා දිවසිගතෙහි
ධිරෝ 454
ස වෙධති කම්මං විරාධසිති 426
ස වෙ නිඛානසනතිකෙ 218
ස වෙ ලෝකෝ න ජීයති 612
ස වෙ වාවයතෝ ඉති 298
ස වෙ විඳා ස වෙදගූ 604
ස වෙ වියතෝතු න එඤඤාති 150
ස වෙ සනෝනාති වුවවති 394, 604
ස සඛධමෙතු විසෙති-
ගුතෝ 132, 458,
සහෙථ 700
සංවෙගං කිත්තයිස්සාමි 564
සං සුඛපඤ්ඤ කුසලා 394
සංඛෙය්‍යං 548
සාතං 360, 372
සාතං අසාතඤ්ච කුතෝ
නිදතා 370
සාතං අසාතනති ගම්හු
ලෝකෝ 360
සාතියා 316
සාතියෙතු අනස්සාවී 316
සාමඤ්ඤ 180
සාමඤ්ඤයම්හු නස්ස තං 180
සාරිපුත්ත 682
සාරිපුතෝතා 626
සාසනං 198
සාසනෙ ගෞතමස්ස නපප-
මජ්ජෙය්‍ය 554
සාස්ස විසාතගූමි 234
සාහසා විරතෝ චරෙ 598
සික්ඛා 54, 216, 586
සික්ඛිස්සාමි සෙ 195
සික්ඛෙ 366, 478, 554
සික්ඛෙථ 54, 204, 216
සික්ඛෙ නිබ්බානමත්තනෝ 586
සික්ඛෙම 424
සික්ඛෙය්‍ය 546
සිතෝ 600
සිඛී 28
සිරිංසපා 688
සීතං අථුණ්හං අධිවාසයෙය්‍ය 692
සීමා 138
සීමාතීගෝ බ්‍රාහ්මණෝ 138
සීලබ්බතං වාපි පහාය සබ්බං 428
සීලබ්බතානි 92
සීලබ්බතෙන 426, 550
සීලබ්බතෙනාපි න
සුද්ධිමාහ 256, 262
සීලවතත 148
සීලුත්තමා සඤ්ඤමෙනාහු
සුද්ධිං 422
සීලෙසු අකපපමානෝ 98
සුඛං දුඛං වාපි කථං විහොති 380
සුඤ්ඤති 118

Free Distribution www.aathaapi.org

සුතං 430
සුතා 174
සුත්වා 208
සුත්වා දූසිතෝ බහුං වාචං 550
සුත්වාන තව සාසනං 192
සුත්වා පරෙසං තිඛෙඤාසං 208
සුධාභුපසසී පවෙවති සුණං 116
සුදසීං 222, 384, 412, 424, 428, 444
සුදසීං අසුදසීනසි අපසසඨානෝ 428
සුදසීං වණඩ තසසි තථදසා සෝ 448
සුදසී හි තෙසං පවවතතමෙව 440
සුපිනං 526
සුපිනෙන යථාපි සඛතං 174
සුපපාරකං 212, 578
සුහංවදුතා 222
සුහංවදුතෝ 448
සුවණණකූවං 212, 578
සුවණණභූමිං 212, 578
සුවිමුතතචිතතා 724
සුසානං 658
සුරවසං 212
සුරෝ යථා රාජබාදුය පුථෙඨා 236
සෙනා 130, 298
සෙඛා 702
සෙඛමුතිතෝ 462
සෙයයා න තෙන මණෙඩයය 482
සෝ 12
සොකපරිදෙවමවජරං 176
සොකසලලං 576
සොතෝ 176, 346
සොවති 228, 612
සොචනති ජනා මාමසිතෙ 168
සොතං 376
සෝ තං භසති උතතනමතිවව 232
සොතා 608
සෝ තෙසු ගුතතෝ යතවාරි ගාමෙ 708
සෝ තෙහි පුථෙඨා බහුධා අතතාකෝ 692
සොපධිකෝ 118
සෞමං විසතතිකං ලොකෙ 12, 14
සෝ වීමංසී 386
සෙනහං 596
සඛාතිවතතා 104
හදයසසිතං 574
හලිද්දකානි 270
හසසං 522
හායතෙ වාපි තසස සෘ 204
හිතවාන සඛානි විනිවජයානි 416
හිරණෙඤං 16
හිතමාහු 202, 436
හිතමාහු පුථුජජනං 202
හිතවාදෙ 228
හිනානි අණෙඤ්ඤ තතෝ සඛා- මාහ 142
හිතා නරා මචචුමුඛෙ ලපනති 68
හිතෝ න මණෙඤ්ඤථ විසෙසි වාපි 148
හියමානෙ න සොචෙයය 600
හුරං 152
හෙතුවාදු 224

Free Distribution www.aathaapi.org